Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

Using the Contemporary Economics Activity Set for Mahachulalongkornrajavidyalaya University Students, Nakhon Phanom Buddhist College

ณลิณ ควรครู[1*]

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครพนม, ประเทศไทย

Nalin Kounkroo[1]
[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Phanom Buddhis College, Thailand
✉: nalinkk@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 September 2025; Revised: 10 October 2025; Accepted: 24 March 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย 2. หาประสิทธิภาพ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตหลังการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 33 คน เครื่องมือ คือชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิต และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า 1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย E_1/E_2 เท่ากับ 76.00/83.33 ซึ่งใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ชี้ให้เห็นว่าชุดกิจกรรมสามารถพัฒนาความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนว่าชุดกิจกรรมมีผลต่อการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตอย่างชัดเจน 3. ความพึงพอใจของนิสิต ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก หัวข้อที่นิสิตพึงพอใจสูงสุด สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การจัดกิจกรรมเหมาะสมทั้งเวลาและสถานที่ การเรียนรู้และเข้าใจการดำเนินธุรกิจที่มีความยั่งยืน

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย

Abstract

This research aimed to 1. develop a set of contemporary economics activities, 2. find the efficiency and compare the academic achievement, and 3. study the satisfaction of students after using the set of contemporary economics activities for students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Phanom Buddhist College. The sample group consisted of 33 students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Phanom Buddhist College, in the second semester of 2024, selected using a purposive

sampling method. The instruments were a set of contemporary economics activities for students and a satisfaction questionnaire. The research results found that 1. The efficiency of the E_1/E_2 contemporary economics activity package was 76.00/83.33, which was close to the standard criteria of 80/80, indicating that the activity package could effectively develop students' knowledge of contemporary economics. 2. In terms of academic achievement, the post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at a statistical level of .05, reflecting that the activity set had a clear effect on students' development of knowledge and understanding of contemporary economics. 3. In terms of student satisfaction, the overall level of satisfaction was at a high level. The topics that students were most satisfied with were being able to apply their knowledge and skills to benefit others, organizing activities appropriately both in terms of time and place, and learning and understanding sustainable business operations.

Keyword: Activity set, contemporary economics

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากการพัฒนาเทคโนโลยี การเปิดการค้าเสรี และการเคลื่อนไหวของทุนและแรงงานระหว่างประเทศ นิสิตในมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยที่ลึกซึ้ง และต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เศรษฐกิจที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ และเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทชี้นำสังคม สร้างสรรค์นวัตกรรม แก้ไขปัญหาด้วยวิชาการ และปัญญา ตามพันธกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติ 4 ประการ คือ 1) การผลิตบัณฑิต 2) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ 3)การให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) งานวิจัยชิ้นนี้ได้มุ่งเน้นศึกษาในพันธกิจด้านที่สำคัญที่สุด คือการผลิตบัณฑิต เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและเป็นพันธกิจที่สำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษา บัณฑิตจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมมากที่สุด

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับคุณวุฒิระดับปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้กำหนดความรู้ ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยทั่วไป อย่างน้อยต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้ 1) ความรู้ที่ครอบคลุมสอดคล้อง และเป็นระบบในสาขาวิชาที่ศึกษา เข้าใจในทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง 2) ความสามารถที่จะตรวจสอบปัญหาที่ซับซ้อนและพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ 3) ความสามารถในการค้นหาการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาที่ซับซ้อน 4) หลักสูตรวิชาชีพต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพนั้น ๆ และ 5) หลักสูตรวิชาการที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในวิชาชีพต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในผลงานวิจัยต่าง ๆ ในสาขาวิชานั้น (ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2559) หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ในหลายมหาวิทยาลัยยังคงเน้นการเรียนการสอนในรูปแบบบรรยาย ซึ่งอาจทำให้นิสิตขาดโอกาสในการเชื่อมโยงความรู้ทฤษฎีกับสถานการณ์เศรษฐกิจจริงในปัจจุบัน นอกจากนี้ นิสิตจำนวนมากยังไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม การขาดการฝึกฝนทักษะเหล่านี้ทำให้นิสิตบางคนประสบปัญหาในการ

เข้าสู่ตลาดแรงงานที่ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการปรับตัวและเข้าใจปัญหาเศรษฐกิจที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุที่ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาทางสังคม ย่อมจะแยกออกจากภาวะแวดล้อม และ ความเชื่อไม่ได้ การพิจารณาทั้งสองสิ่งพร้อมกันจะช่วยทำให้สามารถอธิบายเหตุการณ์ และปัญหา ที่เกิดขึ้นดีดียิ่งขึ้น ดังนั้นการใช้เทคนิคในการพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจจึงต้องสนใจภาวะแวดล้อม และความเชื่อควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้การพิจารณานั้นถูกต้องตามความเป็นจริง ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์ จึงมีความเกี่ยวพันแนบแน่นกับศาสตร์สาขาอื่น ขึ้นอยู่กับแนวความเชื่อ และวิธีวิเคราะห์ที่ก่อตัวขึ้นในลัทธิเศรษฐกิจนั้น ๆ มิได้หมายความว่าจะเกี่ยวพันกับทุกสาขาอย่างลึกซึ้ง แต่เป็นการเลือกมาใช้อธิบายโดยเจ้าลัทธิ สาขาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยปรัชญา ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ กฎหมาย สังคมวิทยาและมนุษย์วิทยา เป็นต้น (วสันต์ ภูวภัทรพร) ในขณะที่เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในระดับบุคคล สังคม และประเทศ การศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจกลไกการทำงานของเศรษฐกิจ การบริหารธุรกิจ การจัดการภาครัฐ และนโยบายทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนอย่างมาก การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมที่เน้นการท่องจำทฤษฎี และหลักการเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นิสิตสามารถเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น การพัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การอภิปรายกรณีศึกษา และการลงมือปฏิบัติจริงจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในชีวิตจริงของนิสิต (ชิดตะวัน ชนะกุล, 2559)

การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนิสิตในมหาวิทยาลัย เพราะเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยครอบคลุมถึงปัญหา และแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน เช่น ภาวะเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน และการเติบโตของเทคโนโลยีทางการเงิน การเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ช่วยให้นิสิตเข้าใจสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงเตรียมความพร้อมให้สามารถปรับตัว และรับมือกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนในชีวิตจริงได้ เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยเป็นวิชาที่เชื่อมโยงทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การศึกษาวิชานี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกเศรษฐกิจ แต่ยังพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเผชิญกับโลกในยุคที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข, 2567) เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยจึงศึกษาประเด็นที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งเศรษฐกิจจุลภาค เศรษฐกิจมหภาค และประเด็นใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การพัฒนานิสิตให้มีความรู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวได้ในกระแสความเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญในฐานะที่นิสิตจะต้องใช้ชีวิต และพัฒนาทักษะชีวิตให้สามารถบริหารจัดการชีวิตสู่อิสระภาพทางการเงิน การมีทักษะ ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย จะช่วยให้สามารถใช้ชีวิตอย่างรู้เท่ากันทุนนิยม มีภูมิคุ้มกันการหลอกลวงทางการเงิน สร้างช่องทางการเติบโตทางการเงินส่วนบุคคล สร้างวินัยการออม และการลงทุน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ไม่ขัดสน หากเกิดการพัฒนาความรู้ และทักษะเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลถึงครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม เกิดการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศได้

(จตุพล สังวังเลาว์, 2563) เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยช่วยให้เราเข้าใจกลไกทางเศรษฐกิจ ปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข เช่น ปัญหาโลกาภิวัตน์ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย มีความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคมในหลายแง่มุม เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยช่วยให้เราตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับหลายอาชีพ เช่น ธุรกิจ การเงิน การบัญชี การตลาด และที่สำคัญเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ

การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยจึงเป็นการตอบสนองต่อปัญหานี้ โดยการนำกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและประสบการณ์จริงมาปรับใช้ในการเรียนการสอน จะช่วยให้นิสิตมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นในด้านเศรษฐศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบัน ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยมีความสำคัญในการเรียนการสอน ช่วยให้นิสิตสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีที่ได้เรียนในชั้นเรียนมาปรับใช้กับสถานการณ์เศรษฐกิจในชีวิตจริง ผ่านการวิเคราะห์กรณีศึกษา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติ สิ่งนี้ช่วยให้นิสิตเห็นภาพรวมของวิธีการทำงานของเศรษฐกิจในโลกจริงและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ช่วยกระตุ้นให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่ม การอภิปราย การคิดวิเคราะห์ และการประเมินสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้นิสิตได้ฝึกฝนทักษะทางวิชาชีพและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญในโลกของการทำงานที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชุดกิจกรรมช่วยให้นิสิตเข้าใจปัญหาเศรษฐกิจที่ซับซ้อนในปัจจุบัน เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงด้านแรงงาน หรือการพัฒนาอย่างยั่งยืน กิจกรรมเหล่านี้ทำให้นิสิตเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกจริง การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยจึงเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของนิสิต โดยช่วยให้นิสิตสามารถเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการศึกษาวิจัยของ อุกฤษฎ์ สุวรรณ (2567) และภัทริดา เรือนเหลือ (2560) ซึ่งต่างก็ใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อในการเรียนการสอน พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ แต่ยังขาดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะสามารถส่งเสริมคุณภาพของนิสิต และการแก้ปัญหาของสังคม อันเนื่องมาจากการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมความรู้ และทักษะเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยในมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาดังกล่าว สามารถพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

2.2 เพื่อหาประสิทธิภาพและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตหลังการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง“การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีขั้นตอนดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันวัดผลก่อน และหลังการทดลอง (one-group pretest-posttest design

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 220 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 เลือกโดยวิธีเจาะจง (ร้อยละ 15 ของประชากร) จำนวน 33 คน (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551.)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือ คือ

3.2.1 ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิต จำนวน 10 กิจกรรม รวมระยะเวลา 10 ชั่วโมง ในแต่ละกิจกรรมประกอบไปด้วยเนื้อหาของกิจกรรม วัตถุประสงค์ สื่อที่ใช้ วิธีการทำกิจกรรม การวัดผลแบบทดสอบก่อน และหลังทำกิจกรรม (pretest-posttest) ได้นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.66 ถึง 1.00 จากนั้นผู้วิจัยได้นำกิจกรรมไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิตครุศาสตร ชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ได้ให้นิสิตทำแบบทดสอบ แล้วทำการวิเคราะห์คะแนนพบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับ 0.62 จำแนกดี จากนั้นนำกิจกรรมมาปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาจัดพิมพ์ และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม จำนวน 11 ข้อซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมี

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้องตามเนื้อหา และภาษาที่ใช้ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.66 -1.0. ใช้ได้ นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อไป

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองในวิทยาลัยสงฆ์นครพนม จำนวน 33 คน นำแบบประเมินก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนการทำกิจกรรม (Pretest) กับผู้เข้าร่วมกลุ่มทดลอง หลังจากดำเนินการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ (post-test) กับกลุ่มทดลอง โดยนำแบบทดสอบไปใช้ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ศึกษาความพึงพอใจ การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพของการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของของการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อน และหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบ t-test for dependent Samples

3.2.5 จริยธรรมการวิจัย การวิจัยเรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ได้แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ ระยะเวลา และผลของการวิจัย ว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการเรียน และการใช้ชีวิตด้านอื่นๆ จะไม่มีการนำเสนอผลการวิจัยโดยเปิดเผยตัวบุคคล แต่จะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม เกณฑ์คัดเข้าคือสามารถร่วมกิจกรรมได้จนเสร็จสิ้น เกณฑ์คัดออกคือไม่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมจนเสร็จสิ้นได้ และสามารถถอนตัวจากการทำกิจกรรมได้ทุกเมื่อโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผล ได้รับรองจริยธรรมการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รหัสข้อเสนอการวิจัย MCU RS 800767188 หมายเลขใบรับรอง ว.798/2567 ตั้งแต่วันที่ 29 พฤษจิกายน 2567

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนมแล้ว ได้นำไปทดลองซึ่งมีผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

4.1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานระหว่างเรียนเท่ากับ 23 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.00 แสดงว่า E_1 = 76.00 และค่าประสิทธิภาพหลังจากการจัดกิจกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 25 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงว่า E_2 = 83.33 สรุปได้ว่า E_1/E_2 = 76.00/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ตั้งไว้ว่า E_1/E_2 = 80/80

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ปรากฏผลตามตารางต่อนี้

ตารางที่ 1. แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P–Value
ก่อนเรียน	33	14	1.80	2.33**	.000
หลังเรียน	33	25	1.79		

**ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.00 คะแนน และ 25.00 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังทำกิจกรรมของนิสิตสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ความพึงพอใจของนิสิตหลังการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม พบว่า มีผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.70) เมื่อเปรียบเทียบจากมากไปหาน้อย สามารถนำความรู้ทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. =0.78) การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมทั้งเวลาสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.35 = , S.D. = 0.50) ได้เรียนรู้และเข้าใจการดำเนินธุรกิจที่มีความยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.80) วิทยากรสื่อสารชัดเจนตรงประเด็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.77) ได้เรียนรู้และเข้าใจการเป็นผู้ประกอบการที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.50) เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.87) ได้เรียนรู้และเข้าใจเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.78) การทำกิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.66) ได้เรียนรู้และเข้าใจการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.50) และ ใช้สื่อและกรณีตัวอย่างที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

5.1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานระหว่างเรียน และหลังเรียน E_1/E_2 = 76.00/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ตั้งไว้ว่า E_1/E_2 = 80/80 ทั้งนี้มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรม 2.40 และ 1.79 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าด้วยขนาดของกลุ่มทดลองจำนวน 33 คน มีความแตกต่างกันทางด้านสาขาวิชา ชั้นปี และความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมดังกล่าว แต่ด้วยชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้ทำกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมได้ สอดคล้องกับ ภัทริดา เรือนเหลือ (2560) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมประกอบการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประชาอุทิศ (จันทาบอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ชุดกิจกรรมประกอบการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ E1 = 81.08 E2= 82.12 เป็นไปตามเกณฑ์ คือ 80/80 (2) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมประกอบการสอน สาระเศรษฐศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมประกอบการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ (4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมประกอบการสอน สาระเศรษฐศาสตร์ ในระดับมาก

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม คะแนนสอบหลังทำกิจกรรมของนิสิตสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ อุกฤษฎ์ สุวรรณ (2567) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา โดยใช้ชุดกิจกรรมกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนรายวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นการวิจัยแบบทดลองประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 และห้อง 6 จำนวน 42 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลอง คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 8 จำนวน 30 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ควบคุม คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 7 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมรายวิชาสังคมศึกษา 2) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา โดยใช้ชุดกิจกรรม 3) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.73 การวิเคราะห์ผลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพนวัตกรรมการทดสอบค่าที (t-test for Independent sample)

5.3 ความพึงพอใจของนิสิตหลังการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มีผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สกนธวัฒน์ และกมลชนก (2562) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการสำคัญ ได้แก่ (1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ (2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย (3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ (4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีเนื้อหาครอบคลุมความรู้ทางการเงินและความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม เรียงลำดับกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นรับประสบการณ์ (2) ขั้นแสดงบทบาทสมมติ (3) ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต และ (4) ขั้นสะท้อนผล มีการวัดและประเมินผลของกิจกรรมโดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน สมุดบันทึกการเรียนรู้ และการสะสมคะแนนโบนัสทางการเงิน เมื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

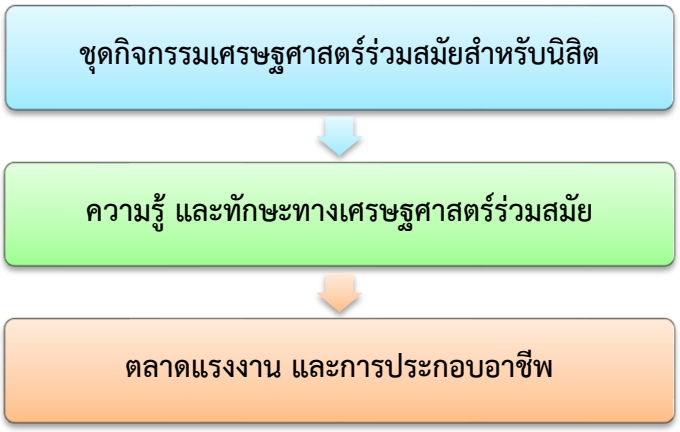
6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ได้ดังนี้

การสอนเศรษฐศาสตร์ในหลายมหาวิทยาลัยยังเน้นทฤษฎีเชิงบรรยาย นิสิตจึงขาดโอกาสเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ส่งผลต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ขณะเดียวกันเศรษฐศาสตร์เกี่ยวพันกับศาสตร์อื่น ๆ และเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ปัญหาสังคม ดังนั้นการพัฒนาชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ ร่วมสมัยที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การอภิปราย และกรณีศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับใช้ในชีวิตจริง ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย ใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ชี้ให้เห็นว่าชุดกิจกรรมสามารถพัฒนาความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนว่าชุดกิจกรรมมีผลต่อการพัฒนาความรู้ และความเข้าใจในเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยของนิสิตอย่างชัดเจน ด้านความพึงพอใจของนิสิต ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก หัวข้อที่นิสิตพึงพอใจสูงสุด สามารถนำความรู้ และทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การจัดกิจกรรมเหมาะสมทั้งเวลา และสถานที่ การเรียนรู้ และเข้าใจการดำเนินธุรกิจที่มีความยั่งยืน การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของนิสิตในด้านเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ และยังส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูง นิสิตสามารถนำความรู้ และทักษะไป

ปรับใช้ในชีวิต และการประกอบอาชีพได้จริง ชุดกิจกรรมดังกล่าวจึงเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในบริบทการเรียนการสอนในอนาคต

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เป็นรูปแบบแผนภาพชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิต เพื่อทำความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ต่อยอด ประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1. รูปแบบชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิต

7. ข้อเสนอแนะ

1. เชิงนโยบาย การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ สามารถนำกิจกรรมมาช่วยเสริมการเรียนเพื่อให้การเรียนน่าสนใจขึ้นได้ จึงกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนให้สามารถยืดหยุ่นตามบริบทของรายวิชา กำหนดเนื้อหาให้ทันสมัย และเพื่อตอนสนองความต้องการของผู้เรียน

2. เชิงปฏิบัติการ การใช้ชุดกิจกรรมเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม สามารถประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมนี้กับรายวิชาอื่นๆ ได้

3. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยการใช้ชุดกิจกรรมในรายวิชาอื่นๆ ที่เน้นเนื้อหาทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเกิดความพึงพอใจ

เอกสารอ้างอิง

กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2567, 1 มีนาคม). *ข้อมูลกองกิจการนิสิต*. https://stud.mcu.ac.th/?page_id=1215

คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

จตุพล สังวังเลาว์. (2563). การประยุกต์แนวคิดการรู้ทางเศรษฐกิจในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22*(3), 325–335.

ชิดตะวัน ชนะกุล. (2559). การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อผลการเรียนของนักศึกษา. *วารสารราชพฤกษ์, 14*(1), 44–52.

ภัทริดา เรือนเหลือ. (2560). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมประกอบการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประชาอุทิศ (จันทาบอนุสรณ์) กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/11428/1/157834.pdf

วสันต์ ภูวภัทรพร. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบคำบรรยาย ECO 2104 ประวัติลัทธิเศรษฐกิจ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ. (2559). *รายงานผลโครงการการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตและงานอาชีพของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่: เชียงใหม่.

สกนธวัฒน์, กมลชนก. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9813

สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข. (2567). *เศรษฐศาสตร์การพัฒนาสมัยใหม่*. คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อุกฤษฏ์ สุวรรณ, และ อรนุช ลิมตศิริ. (2567). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยาโดยใช้ชุดกิจกรรมกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. *Journal of Modern Learning Development, 9*(8), 420-433.

Research Paper
JBER Scope: Education

An Analysis of Relative Clauses found in the Dhammapada of "Treasury of Truth" Translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero

Chatpimol Teeraniyompong[1]*, Phradhammavachirodom[2], Sakchai Posai[3]

[1,2,3] Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
✉: *chatpimol1974@gmail.com, abhakaro@mcu.ac.th, Sakchai73336@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 09 July 2025; Revised: 15 July 2025; Accepted: 30 January 2026
© The Author(s) 2026

Abstract

This research was two objectives: 1) to analyze the types and forms of relative clauses found in The Dhammapada by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero 2) to determine the frequency of usage of relative clauses in The Dhammapada by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The study is qualitative research in nature focusing on a documentary method through reading and studying based on the Buddhist book of Dhammapada concerning the topic of the problem taken from 14 stories in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) presented from the Suttanta Pitaka. The data were collected and used to apply for analysis designed by the researcher under qualitative method from the Dhammapada of stories translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The data analysis led to a comprehensive understanding of the method of the study based on the critical analysis of syntactic knowledge. The result of research found as follow: The textual analysis of fourteen stories revealed that relative clauses constitute a crucial stylistic and grammatical device in Buddhist narrative discourse. Five principal forms were identified: (a) relative pronoun as subject, (b) relative pronoun as object, (c) relative pronoun as object of a preposition, (d) possessive relative clause, and (e) adverbial relative clause of place or time. In addition, reduced relative clauses were also found, reflecting efforts to maintain narrative conciseness. Restrictive relative clauses dominated the text, serving to identify and specify individuals and events, whereas non-restrictive forms provided elaboration and moral emphasis. For the second objective, a total of 86 relative clauses were recorded, averaging 6–7 per story. The relative pronoun as subject was the most frequent type, while the possessive form was least frequent. The most common markers included *who*, *which*, *that*, *where*, *when*, and *whose*. The findings indicate a patterned and consistent distribution, aligning with oral narrative traditions that prioritize cohesion, clarity, and the reinforcement of doctrinal themes. In conclusion, the study demonstrates that relative clauses in the Yamaka Vagga serve a dual function. Linguistically, they enhance syntactic clarity and textual cohesion. Narratively, they embed moral and doctrinal significance into characters and events, highlighting karmic consequences and ethical teachings. The consistent use of relative clauses across all stories underscores their central role in Buddhist narrative style and their importance as a translation strategy in conveying both grammatical precision and spiritual instruction.

Keywords: Relative Clauses, The Dhammapada, Yamaka Vagga, Buddhist Narrative Style

1. Introduction

In that modern era, there were a lot of variations of language used in the community. A member of a society of a language usually consisted of a variety of people with different social status and cultural background that were not the same. Since there were many backgrounds and different environments for every human being, languages as a tool of communication were varied. Language variety were variations of the language used in situations, circumstances, or for specific needs. Language was the faculty for communication by speech sound, was a universal characteristic of human race.

Syntax was a study that discussed the structure of a sentence where there were several components that must be understood. Syntax made phrases and sentences an object of analysis. According to (Yule, 2006), "when we concentrated on the structure and ordering of components within a sentence, we were studying the syntax of a language." It meant that syntax was one of the branches of linguistics that studied rules that determined how words formed phrases and phrases formed sentences. The sentences could be analyzed by representation of syntactic structures. Representation of syntactic structures could be presented in three ways: statements of the correct sequence of the parts of speech (syntactic categories), by series of transformational rules and by parsing diagrams. Syntactic categories where indefinable sentences were only those components that followed the words and did not undergo any change or transformation. Transformational rule was the sentence began to be determined syntactic structure simply by issuing two elements of the sentence. The two main elements were NP and VP. Parsing diagrams where the parts of a sentence were shown in a graphical way that emphasized the hierarchical relationships between the components of a sentence.
Clauses were the principal structures of which sentences were composed.

A sentence might consist of one or more clauses. Clauses were classified in three important ways:

1.In terms of the clause elements (subject, verb, etc.) from which they were constructed, and the verb patterns which were formed from these elements.

2.In terms of the amount of use which a clause made of verb phrase structure. On this, we distinguished between finite clauses, non-finite clauses, and verbless clauses.

3.In terms of clauses' function, i.e. the function a clause performed in a sentence; e.g. whether it was nominal clauses, an adverbial clause, and adjectival clauses.

A clause might be an independent clause, or dependent clause. In terms of dependent clause, the clause could be differentiated based on their grammatical function as nominal clause, adverbial clause, and relative clause. Relative clause was a dependent clause that functioned as an adjective: that was, it modified a noun or pronoun. For this reason, relative clauses were also called adjective clause.

The relative clause was an important part of learning English for understanding the relative clause required a high comprehension because it included material that was quite difficult because of the relative clause contained in a complex sentence that had one independent clause with at least one dependent clause. Oshima & Hogue (1999) said that a relative clause was a dependent clause that functioned as an adjective; it modified a noun or pronoun. For this reason, a relative clause was also similarly known as an adjectival clause. Restrictive clause (essential/defining relative clause) was a clause added in a sentence, necessary in that sentence because it affected the meaning that existed in the sentence and was not accompanied by a comma. While Non-restrictive clause (non-essential/non-defining relative clause) was a clause added in a sentence but not required, the presence of a non-restrictive clause in a sentence was indicated by a comma.

A relative clause was introduced by its relaters. There were two types of relaters; relative pronoun and relative adverb. The relative pronoun consisted of who, whom, whose, which, and that. On the other hand, relative adverbs consisted of where, when and why. Quirk

et al. (1985) pointed out that a relative clause had two types namely restrictive relative clause and non-restrictive relative clause. The semantic relation between a clause and its relater might be either restrictive or non-restrictive.

Literature was a part of human culture which could not be detached from daily life. Literature was how writers expressed their true feelings into written words. According to (Roberts & Jacobs, 2003), Literature meant compositions that told stories, dramatized situations, expressed emotions, analyzed and advocated ideas. Language and literature related to each other. Literature was one of the most important majors in studies. By learning literature, we knew how the language was produced, we could transfer meanings, values, cultures, socials, etc. One of literary works that most people liked was novel. It was a kind of literary works which was very popular in the modern culture.

In novel, the writer made a sentence with its structure including grammar. A sentence had one or more main clause. According to Eastwood (1994) clauses and sub clauses. Meanwhile, (Seaton & Mew, 2007) stated that, a sentence was a group of words that expressed a complete thought. A sentence must have had a subject and a verb, but it might or might not have had an object. There were four kinds of sentences: declarative sentence, interrogative sentence, imperative sentence and exclamatory sentence. Every language had its grammar. In English, grammar held an important role to be good at English, one should have comprehended the structure. One of the English grammars was relative clause. Azar (1999) stated that a clause was a group of words containing a subject and a verb. A relative clause was also called adjective clause derived from a basic structure consisting of more than one sentence. Adjective clause was a dependent clause that modified a noun. It described, identified, or gave further information about a noun. Meanwhile, (Huddleston & Pullum, 2010) said that a relative clause was a special kind of subordinate clause whose primary function was as modifier to a noun or nominal.

Dhammapada was one of the best-known books of the Pitaka. It was a collection of the teachings of the Buddha expressed in clear, pithy verses. These verses were culled from various discourses given by the Buddha in the course of forty-five years of his teaching, as he travelled in the valley of the Ganges (Ganga) and the sub-mountain tract of the Himalayas. These verses were often terse, witty and convincing. Whenever similes were used, they were those that were easily understood even by a child, e.g., the cart's wheel, a man's shadow, a deep pool, flowers. Through these verses, the Buddha exhorted one to achieve that greatest of all conquests, the conquest of self; to escape from the evils of passion, hatred and ignorance; and to strive hard to attain freedom from craving and freedom from the round of rebirths. Each verse contained a truth (dhamma), an exhortation, a piece of advice.

In that study, the researcher attempted to analyze the syntactic analysis of relative clauses used in the religious literature of the world "The Dhammapada" that pre-eminently represented men continued urge towards the spiritual. The Dhammapada occupied a place of high distinction. Its sacred contents unceasingly influenced human thought, holding aloft the torch of knowledge to light the path of men in their quest for truth and inner solace. In the global context of that time, the Dhammapada evolved into the stature of an outstanding treasure of the common human heritage, transcending manmade borders and boundaries and rising above limitations imposed by time. The Dhammapada, in short, was among the handful of gems of sacred literature esteemed by people all over the globe, irrespective of cleavages of creed, faith and variegated religious professions. The primary purpose of the present English rendering of The Dhammapada, under the title The Treasury of Truth, was to take the word of the Buddha further afield, in a verbal and visual idiom that would have greater appeal to the modern mind. The eternal wisdom embodied in the verses of The Dhammapada held within it

the potential to bring tranquility to men and women troubled by the stresses and conflicts of life as it was being lived by a good majority of the people in that world of disharmony and distress. In spite of the deeply felt need of the contemporary world to yearn for peace, solace and tranquility, the word of the Buddha was not generally presented in a frequency that throbbed to the rhythm of the modern mind-set.

The rationale of the present translation, therefore, was to bring The Dhammapada closer to generations who were brought up right round the globe on a staple fare of visual messages emanating in multiple colour, from the world's visual primary media–both of electronic and print categories. In consequence, The Treasury of Truth had, as its most prominent core feature, a series of 423 specially commissioned illustrations, at the rate of one per stanza in the Dhammapada. The researcher selected in order to analyze the syntactic study for relative clauses occurring in this illustrated book that was taken from Yamaka Vagga (Twin Verses).

During Pali language learning, the learners who were monks and novices faced the problems on how to use relative clauses in Pali translation into Thai, they found it difficult to understand the usage of relative pronouns, so they were wrong in writing because they did not know what relative pronoun would be used in the sentences. Many of them incorrectly used relative pronouns primarily such as which, that, whom, whose, and who. It was supported by the teacher. The teacher said that mistakes that were often made by learners in making the sentence relative clause were that they could not distinguish the usefulness of each of these relative pronouns (who, which, whose, that, where, and whom).

In light of the aforementioned issue, and due to the insufficient understanding of relative clauses among learners, the researcher conducted the study focusing on analyzing the syntactic structures and errors related to the use of relative clauses by Pali learners, specifically monks and laypeople. Pali language instruction was offered at various educational institutions across both Bangkok and the provinces, encompassing temples, schools, and universities. Relative clauses were chosen as the central topic of this investigation, as they were frequently encountered in both written and oral translations. Furthermore, many students continued to experience confusion regarding their syntactic structure and usage. This study, therefore, sought to examine the syntactic functions of relative pronouns within relative clauses as they appeared in the stories of the Dhammapada. Additionally, the study aimed to serve as a valuable resource for writers, educators, Pali learners, and future researchers, while also encouraging further exploration into the application of relative clauses in Pali language studies.

2. Objectives of the Research

The objectives of the research were as follows:

1). To analyze the types and forms of relative clauses found in The Dhammapada by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

2). To determine the frequency of usage of relative clauses in The Dhammapada by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

3.Research Methodology

This study employed a qualitative research design, as the primary objective was to explore and analyze the types and forms of relative clauses as they appear in the Buddhist

canonical text *The Dhammapada* translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. Qualitative research was considered appropriate for this investigation because it allows for in-depth examination of linguistic structures within authentic texts, enabling the researcher to capture both syntactic patterns and their narrative significance.

Research Instruments

In conducting this study, the researcher employed documentary-based research instruments, which refer to the techniques, tools, and materials applied to systematically gather and analyze data. Unlike quantitative research that relies on surveys or testing instruments, qualitative documentary research emphasizes the careful selection and analysis of primary texts that serve as the foundation for interpretation.

The primary instrument of this research was the Buddhist canonical text *The Dhammapada*, in the English translation by the Venerable Weragoda Sarada Maha Thero. This version was selected as the main source because of its scholarly reliability, linguistic accessibility, and close adherence to the original Pali text. The *Dhammapada* provided a corpus of Buddhist narrative discourse in which relative clauses appear as significant grammatical and stylistic devices. The text was treated as a primary source for data extraction, offering authentic material for examining syntactic features in the context of Buddhist literature.

In addition to the primary text, the researcher applied analytical instruments grounded in linguistic and syntactic theory. These included frameworks for classifying relative clauses according to their syntactic functions (subject, object, prepositional object, possessive, and adverbial) and distinguishing between restrictive, non-restrictive, and reduced forms. This theoretical framework functioned as a guiding tool to ensure systematic and consistent analysis across the selected stories. The instrumental procedure consisted of three stages:

1. Identification – reading and re-reading the *Dhammapada* to locate and extract sentences containing relative clauses.
2. Classification – categorizing the identified clauses according to type, form, and function based on established syntactic criteria.
3. Interpretation – analyzing the distribution and narrative role of relative clauses within the stories to reveal their stylistic and doctrinal significance.

By integrating the text of the *Dhammapada* as the primary research instrument with theoretical linguistic frameworks as analytical tools, the study ensured both textual authenticity and academic rigor. This methodological combination allowed the researcher to achieve a comprehensive understanding of the syntactic and stylistic functions of relative clauses in Buddhist narrative discourse.

Data Collection

The present study employed a documentary method, emphasizing a syntactic analysis of relative clauses in the religious literary text *The Dhammapada*. This Buddhist scripture, often referred to as "*The Treasury of Truth*," has long been regarded as a timeless spiritual guide, transcending geographical, cultural, and religious boundaries. The choice of *The Dhammapada* as the primary source for data collection was based on its unique position as both a literary masterpiece and a doctrinal text that embodies the teachings of the Buddha in a manner accessible to global audiences. Its narrative and stylistic richness make it especially suitable for investigating linguistic phenomena such as relative clauses.

The English translation of *The Dhammapada* by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero served as the primary data source. This translation was chosen for its scholarly accuracy and clarity, which allowed the researcher to systematically identify and analyze relative clause structures. To support the analysis, secondary references, such as textbooks and scholarly works on syntax and relative clauses, were also consulted. These supplementary materials provided a comparative basis for evaluating the linguistic features of the text.

The process of data collection followed a systematic and multi-step procedure:

1.Comprehensive Reading: The researcher carefully read the entire English translation of *The Dhammapada* to gain familiarity with its overall content, themes, and linguistic features.

2.Textual Scrutiny: Specific attention was paid to the *Yamaka Vagga* (Twin Verses), consisting of fourteen stories, which formed the scope of this study. Each story was examined line by line to locate and highlight sentences containing relative clauses. As for reference to linguistic frameworks alongside the reading, the researcher consulted academic references on syntax and relative clauses to establish clear definitions, classification systems, and analytical categories. This ensured that the identification of clause types was grounded in established linguistic theory.

3.Identification and Highlighting: Instances of relative clauses were marked directly in the text, with notes made on their grammatical structure, syntactic function, and discourse role. Key markers such as *who, which, that, where, when,* and *whose* were used as indicators in the identification process.

4.Classification and Categorization – The collected clauses were classified into their respective types and forms: subject relative clauses, object relative clauses, prepositional object relatives, possessive relatives, and adverbial relatives. Reduced forms and distinctions between restrictive and non-restrictive clauses were also noted. Then, for tabulation of data as the data were organized into tables to represent the frequency of each type and function of relative clause. This step facilitated a clearer quantitative overview of the distribution patterns across the fourteen stories.

5.Interpretation and Synthesis: Finally, the classified data were critically interpreted in relation to both linguistic theory and Buddhist narrative style. Patterns of usage were analyzed to draw conclusions about their syntactic, stylistic, and doctrinal significance.

The overall method combined content analysis with syntactic examination. This enabled the researcher to not only quantify the occurrences of relative clauses but also to interpret their role in maintaining textual cohesion, enhancing narrative clarity, and conveying moral and doctrinal teachings. Through this rigorous process of data collection and analysis, the study was able to achieve its objectives: identifying the types and forms of relative clauses in *The Dhammapada* and determining their frequency and functional significance in Buddhist narrative discourse.

Data Analysis

The researcher utilized documentary to analyzed the data. When the researcher attempted to analyse using certain measurement based on the qualitative linguistic knowledge. The researcher examined the stylistic and grammatical device of English grammar. The researcher then gathered data on the relative clause definitions, types, and functions found in Pali Dhammapada texts translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero predicates. This study explored documentary sources as the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) as described in 14 stories based on the selected text for this study, such an example of "*the story of the Monk Cakkhupāla*" (Verse 1), contains several examples of relative clauses embedded within the narrative. The data are presented according to the types and forms of relative clauses, including restrictive, non-restrictive, defining, and non-defining structures as presented in the table such the story of Cakkhupāla can be grouped as follows:

Table 1 types and forms of relative clauses

NNo.	Relative Clause	Type	Function
11	"with reference to Cakkhupāla, a blind monk"	Non-defining / Appositive	Adds descriptive detail

22	"the monk killing the insects"	Defining / Reduced	Specifies action of the monk
33	"those living insects"	Reduced (participle)	Narrows meaning of noun phrase

The researcher has identified the relative clauses found in the most frequent form: *who* (for people) and *which* (for objects and abstract entities) and for less frequent but important forms: *where* (place), *that* (defining identification), and *whose* (possession). The number of relative clauses per story ranges showing consistency in narrative style. The high and consistent frequency of relative clauses in the *Yamaka Vagga* is not accidental. It is justified by their functional importance in: 1) Identifying characters and actions, 2) Clarifying narrative details, 3) Emphasizing moral and doctrinal lessons, and 4) Maintaining a coherent and engaging storytelling style.

Thus, the presence of relative clauses is a central grammatical and rhetorical feature that supports both the literary richness and the didactic purpose of the *Dhammapada Commentary*. In conclusion, the *Yamaka Vagga* demonstrates a rich and consistent use of relative clauses as a narrative strategy. They function to identify key figures, describe qualities, and situate events in specific contexts, thereby linking moral lessons with vivid storytelling.

4. Results

The researcher has read and analyzed the brief stories in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) presented in Chapter I - Yamaka Vagga as described in 14 stories consisting in twin verses as documentary data. Therefore, the researcher found only five types and functions of relative clause from six types and functions of relative clause as mentioned. The types and functions found, are: 1) Relative pronoun as subject 2) Relative pronoun as object 3) Possessive relative clause 4) Relative pronoun as object of preposition and 5) Adverbial relative clause

1. The result of the classification types and forms of relative clauses found in The Dhammapada texts by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

This study explored documentary sources as the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) as described in 14 stories based on the selected text for this study, the Story of the Monk Cakkhupāla (Verse 1), contains several examples of relative clauses embedded within the narrative. The findings are presented according to the types and forms of relative clauses, including restrictive, non-restrictive, defining, and non-defining structures as follows:

Table 2: An example of analysis of Types and Functions of Relative Clauses in the Story of Cakkhupāla, the relative clauses identified as grouped follows:

No.	Relative Clause	Type	Function
1	"with reference to Cakkhupāla, a blind monk"	Non-defining / Appositive	Adds descriptive detail
2	"the monk killing the insects"	Defining / Reduced	Specifies action of the monk
3	"those living insects"	Reduced (participle)	Narrows meaning of noun phrase
4	"if her eyes were completely cured"	Conditional / Restrictive	Limits the promise context
5	"they were perfectly cured"	Embedded Complement	/ Clarifies truth vs. deception

6	"the ox yoked to the cart"	Reduced (past participle)	Defines the noun "ox"

The result from above table 2 presented the details of the study in the format analysis based on the types and forms of relative clauses found in the text that illustrated through careful examination of the text, the following relative clauses were identified:

1. "The Buddha spoke this verse, *with reference to Cakkhupāla, a blind monk.*"

This is the relative clause type of non-defining relative clause (appositive structure). Explanation: The clause adds descriptive information about Cakkhupāla but is not essential for identifying him.

2. "The Buddha asked them whether they had seen the monk *killing the insects."*

This is the defining relative clause (reduced form with present participle) was used in this sentence. It is a participial phrase "killing the insects" functions as a relative clause, specifying what kind of action was being questioned.

3. "Just as you had not seen him *killing, so also he had not seen those living insects."*

This is the reduced relative clause ("living insects" = insects *that were living).* The adjective "living" is derived from a reduced relative clause, defining the noun more precisely.

4. "That woman had promised to become his slave, together with her children, *if her eyes were completely cured."*

This is the defining conditional clause with a relative sense. The clause specifies the condition under which the promise applies, functioning like a restrictive relative element.

5. "She told him that her eyes were getting worse when, in fact, *they were perfectly cured."*

This is the embedded clause (complement with relative value). The clause "they were perfectly cured" is an embedded clause that indirectly modifies the preceding proposition.

6. "This is very much like the wheel of a cart *following the hoofs of the ox yoked to the cart."*

This is the reduced relative clause ("the ox *that is yoked* to the cart"). The present participle "yoked" is a reduced form of a relative clause that modifies "ox."

The results of the syntactic analysis of relative clauses in "the story of Mattakundali" as illustrated in the Table 3 of analysis of Types and Functions of Relative Clauses in the Story of Mattakundali as grouped follows:

Table 3 of analysis of Types and Functions of Relative Clauses in the Story of Mattakundali

No.	Relative Clause	Type	Function
1	"…whose father, Adinnapubbaka, was very miserly…"	Defining (possessive)	Specifies family identity
2	"…ornaments … were made by himself…"	Reduced	Defines how objects were made
3	"…Mattakundali lying on the verandah…"	Reduced	Describes physical position
4	"…the youth, who was facing the interior of the house."	Defining	Describes reference of youth
5	"…reborn in the Tāvatiṁsa world, where he enjoyed glory."	Relative adverbial "where"	Describes place of rebirth

The result from above table 3 presented the details of the study in the format analysis based on the types and forms of relative clauses found in the text that illustrated through careful examination of the text, the following relative clauses were identified:

1. *"...*Mattakundali was a young Brāhmin, *whose father, Adinnapubbaka, was very miserly* and never gave anything in charity."

This is the defining relative clause (possessive "whose"). It specifies family relation; identifies the miserly father.

2. "…gold ornaments for his only son *were made by himself to save payment for workmanship."*

This is the reduced relative clause ("ornaments that were made by himself"). It is defined how the ornaments were made.

3. "…the Buddha arising early from his deep meditation of compassion saw, in his Net of Knowledge, Mattakundali *lying on the verandah."*

This is the reduced relative clause ("Mattakundali who was lying on the verandah"). It provides situational detail about the boy.

4. "…the Buddha sent forth a ray of light to attract the attention of the youth, *who was facing the interior of the house."*

This is the defining relative clause. It narrows reference to the youth's position.

5. "…he was reborn in the Tāvatiṁsa celestial world, *where he enjoyed celestial glory."*

This is the relative adverbial clause ("where"), it provides spatial information about his new existence. The results of the syntactic analysis of relative clauses in "*The Dhammapada*" translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

2. The Result of the Frequency of Relative Clauses occurred in the Pali Dhammapada texts found in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses).

The analysis of the 14 stories in the *Yamaka Vagga* section of the *Dhammapada Commentary* reveals that relative clauses are frequent syntactic structures used to provide description, specify identity, and connect narrative elements. They appear both as defining (restrictive) and non-defining (non-restrictive) clauses, typically introduced by *who, which, that,* and *where*. These clauses serve to: 1) Identify persons or objects (*the monks who were quarrelling*). 2) Add descriptive information (*the monk, who was blind*). 3) Specify places or circumstances (*the place where the two monks were sitting*).

Table 4. Frequency of Relative Clauses in Yamaka Vagga taken from 14 stories as follows:

Table 4. Frequency of Relative Clauses in Yamaka Vagga taken from 14 stories

Story No.	Title	Relative Clauses Identified	Examples	Frequency
1.	Monk Cakkhupāla	who, which, that	*the woman who had promised*; *the ointment which made her blind*	6
2.	Mattakundali	who, which	*the youth who saw the Buddha*; *the ornaments which he wore*	5
3.	Monk Tissa	who, where, that	*the ascetic who arrived first*; *the place where they slept*	7
4.	Kaliyakkhini	who, which	*the wife who was barren*; *the son who was handed over*	6
5.	Kosambi Monks	who, that	*the monks who were quarrelling*; *disciples that refused offerings*	5

6.	Monk Mahākāla	who, which, where, that	*the keeper who watched*; *the corpse which was burnt*; *the place where she lay*	8
7.	Devadatta (Robe story)	who, which, that	*the elephant-hunter who wore the robe*; *the robe which was unbecoming*	6
8.	Sāriputta & Moggallāna	who, which, whose	*the boy who was born in Upatissa village*; *the friend whose thought was the same*	7
9.	Monk Nanda	who, which, that	*the wife who called after him*; *the monkey which was burned*; *the nymphs that he saw*	7
10.	Cunda the Pork-Butcher	who, which, that	*the monks who thought he killed pigs*; *the torment which came*	5
11.	Dhammika Upāsaka	who, which, that	*the disciple who was virtuous*; *the chariot that hung suspended*	6
12.	Devadatta (Rebellion)	who, which, that	*the assassins who became disciples*; *the hatred which he bore*	6
13.	Sumanādevi	who, which, that	*the daughter who obtained the Second Path*; *the treasurer who mourned*	5
14.	Two Friends	who, which, where	*the monks who were friends*; *the Tipitaka which he acquired*; *the place where they sat*	7

The researcher has identified the relative clauses found in a total of 86 items from across 14 stories, as found in the most frequent form: *who* (for people) and *which* (for objects and abstract entities) and for less frequent but important forms: *where* (place), *that* (defining identification), and *whose* (possession). The number of relative clauses per story ranges between 5 and 8, showing consistency in narrative style.

The high and consistent frequency of relative clauses in the *Yamaka Vagga* is not accidental. It is justified by their functional importance in: 1) Identifying characters and actions, 2) Clarifying narrative details, 3) Emphasizing moral and doctrinal lessons, and 4) Maintaining a coherent and engaging storytelling style.

Thus, the presence of relative clauses is a central grammatical and rhetorical feature that supports both the literary richness and the didactic purpose of the *Dhammapada Commentary*.

In conclusion, the *Yamaka Vagga* demonstrates a rich and consistent use of relative clauses as a narrative strategy. They function to identify key figures, describe qualities, and

situate events in specific contexts, thereby linking moral lessons with vivid storytelling.

5. Conclusion and Discussion

This part presents the conclusion and discussion of the research findings based on the objectives mentioned above as follow:

1st Objective: Types and Forms of Relative Clauses

The analysis of the Yamaka Vagga section of the Dhammapada Commentary translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero revealed that relative clauses are an essential syntactic and stylistic device in Buddhist narrative discourse. The study demonstrated that five main types and forms of relative clauses occur across the 14 stories examined, the textual analysis revealed that the Yamaka Vagga contains a wide variety of relative clause structures, which can be classified into five principal categories:

1.Relative pronoun as subject (e.g., "the woman who was barren").

2.Relative pronoun as object (e.g., "the disciple whom the Buddha admonished").

3.Relative pronoun as object of a preposition (e.g., "the house in which they lived").

4.Possessive relative clause (e.g., "the man whose wife was virtuous").

5.Adverbial relative clause of place or time (e.g., "the place where the Buddha resided", "the time when he returned").

In addition to these core forms, reduced relative clauses (participial constructions such as "the monks residing at the monastery") also occurred frequently, reflecting the translator's attempt to maintain narrative conciseness. Both restrictive (defining) and non-restrictive (non-defining) relative clauses were employed, with restrictive clauses being far more dominant. This pattern demonstrates that relative clauses were used mainly for specifying and identifying characters or events, while non-defining clauses were reserved for adding moral or descriptive elaboration.

Taken from the 14 stories, the researcher found that relative clauses consistently functioned as tools for identifying key figures (e.g., "the monks *who were quarrelling*" in the story of the Kosambi Monks). The elaborating moral character found (e.g., "the lay disciple *who was virtuous and charitable*" in the story of Dhammika Upāsaka). Fo the highlighting karmic consequences showed (e.g., "the butcher *who did no works of merit*" in the story of Cunda the Pork-Butcher). Lastly, for the connecting temporal and spatial details (e.g., "the place *where the Buddha resided*" in several stories).

Thus, the first objective confirms that the translator used relative clauses not only as grammatical devices but also as narrative strategies to convey clarity, emphasis, and doctrinal lessons.

2nd Objective: Frequency of Usage of Relative Clauses

The second objective was to measure the frequency and distribution of relative clauses across the Yamaka Vagga. A total of 86 relative clauses were identified across the 14 stories, yielding an average of 6–7 relative clauses per story. The range was relatively narrow, with the lowest being 5 clauses (The Story of Two Friends) and the highest being 8 clauses (The Story of Nanda and The Story of Cunda the Pork-Butcher).

When classified by form, the relative pronoun as subject emerged as the most frequent type, followed by relative pronoun as object, adverbial relative clauses, and finally possessive forms. The most frequent relative markers were:

who (most common, used for monks, lay disciples, and householders)

which (for events, objects, and abstract references)

that (restrictive use, often interchangeable with "who/which")

where and *when* (adverbial use for places and times)

whose (least frequent, used in contexts of possession)

The balanced but steady distribution suggests that relative clauses were not employed randomly but followed a stylistic pattern consistent with oral narrative traditions. Each story makes use of relative clauses to maintain cohesion, prevent ambiguity, and attach ethical or doctrinal meaning to its characters.

Taken together, the two objectives highlight that relative clauses in the Yamaka Vagga serve a dual function: 1) *Linguistic Function:* They provide syntactic clarity, enabling smooth transitions between main clauses and subordinate elaborations. 2)*Narrative-Doctrinal Function:* They reinforce moral and doctrinal messages by attaching qualities, behaviors, and karmic consequences directly to individuals or events.

These findings align with the classification of relative clauses in English identified by Quirk (1985), where relative clauses fulfill both identifying and elaborative roles. They also resonate with Tipparach et al. (2021), who found that in CNN Business news, both restrictive and non-restrictive clauses were present, although non-restrictive clauses dominated at 61%. In contrast, in The Dhammapada, restrictive clauses occur more frequently, suggesting that religious and narrative texts rely more on specification and clarification than on descriptive elaboration.

Dharmawati and Mulyadi (2021) emphasized that relative clauses exist across languages with varied typologies, such as defining vs. non-defining in English and definite vs. indefinite in Arabic. Similarly, the present research confirms that Pali-English translations of Buddhist texts employ the same universal structures but within a cultural-religious frame. These findings also reflect Juliarta's (2022) analysis of relative clauses in The Good Earth, where restrictive clauses were predominant and often used to define characters or actions, similar to the narrative patterns in The Dhammapada.

The second objective was to identify the frequency of relative clause usage. The frequency analysis demonstrated that restrictive relative clauses occur significantly more often than non-restrictive ones in the Yamaka Vagga section. This reflects the narrative style of Buddhist texts, which emphasize clarity of character, doctrinal points, and situational specificity rather than extended elaboration. Restrictive clauses served to mark who performed certain actions, which event occurred, or what place was significant, thereby maintaining narrative precision and doctrinal accuracy.

This pattern differs from the findings of Tipparach et al. (2021), who reported a greater frequency of non-restrictive clauses in journalistic discourse. Such contrast demonstrates the influence of discourse type: narrative-religious texts prioritize identity and specification, while journalistic texts prioritize elaboration and clarification. Similarly, Rattanasak (2013) found that Thai learners experienced greater difficulty acquiring non-restrictive relative clauses, particularly center-embedded ones, suggesting that non-restrictive structures are inherently more complex. This may explain why The Dhammapada as a pedagogical-religious text relies more heavily on restrictive clauses to maintain clarity for its audience.

In terms of translation strategies, the findings echo those of Leenakitti and Pongpairoj (2019), who identified both literal translation with relativizers and translation adjustments in English-Thai contexts. In The Dhammapada, translation choices similarly balance fidelity to the source with clarity in the target language. Literal strategies preserve syntactic form, while adjustments ensure readability in English. The use of restrictive clauses reflects this tendency toward precision and doctrinal clarity.

In a translation-based study, Juliarta (2022) analyzed relative clauses in *The Good Earth* and their Indonesian translations. The research identified restrictive and non-restrictive relative clauses and examined translation strategies using Catford's (1965) translation shift theory. It

was found that restrictive clauses dominated and were translated through both structural parallels and shifts. This directly parallels the findings in *The Dhammapada*, where restrictive clauses are also frequent and often central to character identification and narrative coherence.

Finally, broader methodological reflections were offered by Tahamid Ar Rabbi and Kabir (2024), who clarified the role of literature review in applied linguistics. Although not directly focused on relative clauses, their emphasis on methodological rigor in reviewing related studies underpins the present work's approach to situating its findings within a wider academic context. Taken together, these related studies reveal three consistent themes: 1) Translation strategies show how relative clauses shift between structural fidelity and cultural adaptation (Leenakitti & Pongpairoj, 2019; Juliarta, 2022). 2) Functional frequency studies indicate that relative clause usage differs across discourse domains, such as religious narrative, journalism, and pedagogy (Tipparach et al., 2021; Purnamasari, 2020). 3) Acquisition and comparative research highlight the challenges of relative clause use across languages and learner populations (Dharmawati & Mulyadi, 2021; Rattanasak, 2013).

By situating the analysis of "*The Dhammapada*" within this broader body of scholarship, it becomes evident that relative clauses serve as both a universal linguistic phenomenon and a culturally embedded narrative device.

6. New Body of Knowledge

This study advances core linguistics and literary analysis by demonstrating that relative clauses in the Dhammapada focusing on the Yamaka Vagga operate not only as grammatical devices but as core narrative strategies that shape meaning, guide reader attention, and foreground doctrinal lessons. In Buddhist narrative discourse, relative clauses systematically (i) identify participants and actions, (ii) clarify temporal–spatial settings, and (iii) attach moral or karmic attributes to protagonists, thereby enhancing cohesion and interpretability.

The research establishes a precise working typology for the text: (1) relative pronoun as subject, (2) relative pronoun as object, (3) relative pronoun as object of a preposition, (4) possessive relative clauses, (5) adverbial relatives (place/time), and (6) reduced (participial) relatives. Both restrictive and non-restrictive forms occur; however, restrictive relatives are markedly dominant, indicating a genre-specific preference for specification and identification over elaboration. This pattern contrasts with journalistic discourse, where non-restrictive relatives frequently predominate, and thereby situates Buddhist narrative syntax within a distinct functional profile.

For the Frequency and stylistic design throughout across 14 Yamaka Vagga stories, 86 relative clauses were identified as 6–7 per story, revealing a stable distribution consistent with deliberate stylistic design rather than incidental variation (see Figure 1). The regularity with which relative clauses occur suggests their integral role in maintaining narrative precision while supporting didactic intent: e.g., who for agent identification, which/that for event or object specification, and where/when for scene anchoring.

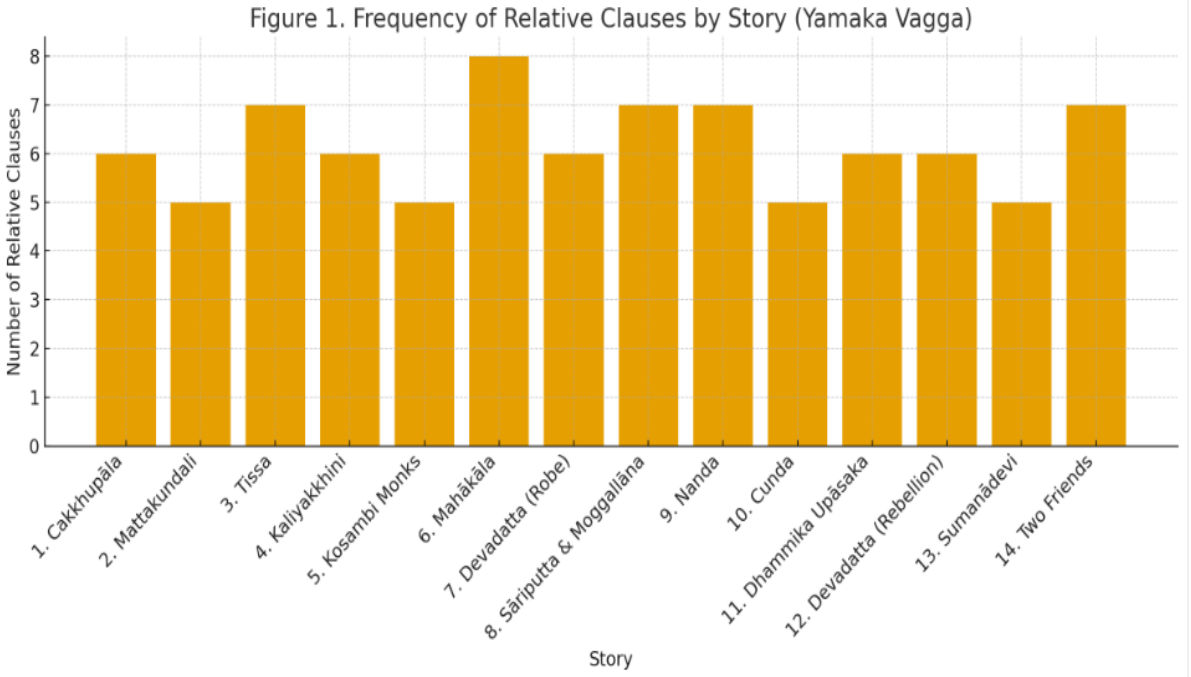
Pedagogical implications. The analysis uncovers recurrent learner difficulties especially among Pali learners (monastics and lay students) in distinguishing functions of who, which, that, whose, and where. The findings recommend targeted instruction that differentiates (a) restrictive vs. non-restrictive usage, (b) full vs. reduced relatives, and (c) nominal vs. adverbial modification. Integrating authentic Buddhist narrative examples can directly improve translation accuracy and syntactic control in Pali English classrooms.

Comparative insight. By situating the results against cross-genre and cross-linguistic

literature, the study shows that the discourse domain strongly conditions relative-clause deployment. Religious narrative favors restrictive, identity-marking structures to preserve doctrinal clarity; other domains (e.g., journalism, modern prose) exploit non-restrictive relatives for elaboration. Thus, relative clauses emerge as a universal yet discourse-sensitive resource, whose functions are shaped by cultural-textual traditions and communicative goals.

The contribution of this research is twofold: (1) a text-grounded typology and frequency profile that exposes relative clauses as structural drivers of narrative clarity in Buddhist scripture, and (2) a set of pedagogical guidelines for teaching relative clauses using genre-authentic materials. Together, these extend relative-clause scholarship beyond description into the domains of narrative pragmatics, translation pedagogy, and religious textual interpretation.

Figure 1. Frequency of Relative Clauses by Story (Yamaka Vagga)

References

Azar, B. S. (1999). *Understanding and using English grammar*. Pearson Education.

Dharmawati, & Mulyadi. (2021). A study on relative clause in English, Indonesian and Arabic language: A comparative analysis. *Journal of Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature, 9*(1), 109–115.

Eastwood, J. (1994). *Oxford guide to English grammar*. Oxford University Press.

Huddleston, R., & Pullum, G. K. (2010). *A student's introduction to English grammar*. Cambridge University Press.

Juliarta, I. M. (2022). Relative clause and its translation found in *The Good Earth*. *Focus Journal: Language Review, 1*(2), 1–10.

Leenakitti, N., & Pongpairoj, N. (2019). A study of translation of relative clauses from English into Thai. *PASAA, 58*, 95–130.

Oshima, A., & Hogue, A. (1999). *Writing academic English* (3rd ed.). Pearson Longman.

Purnamasari, A. (2020). Relative clauses and their implications for students' and teachers' grammatical awareness. *International Journal of Social Sciences, 6*(1), 449–455.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Longman.

Rattanasak, S. (2013). *Acquisition of English non-restrictive relative clauses: An interlanguage study of Thai EFL students* (Master's thesis). Thammasat University.

Roberts, E. V., & Jacobs, H. E. (2003). *Literature: An introduction to reading and writing*. Prentice Hall.

Seaton, A., & Mew, Y. H. (2007). *Basic English grammar*. Saddleback Educational Publishing.

Tahamid Ar Rabbi, & Kabir, M. N. (2024). *Literature review in applied linguistics: A conceptual framework* (T. Karunakaran, Ed.). Kumaran Book House.

Tipparach, J., et al. (2021). A study of English relative clauses appearing in CNN business news online. *Journal of Graduate School, Pitchayatat, 16*(1), 43–57.

Ven. Weragoda Sarada Thero. (1993). *The treasury of truth: The Dhammapada*. The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation.

Yule, G. (2006). *The study of language* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Research Paper
JBER Scope: Education

An Analysis of Past Tenses found in the Dhammapada of "Treasury of Truth" Translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero

Orawan Maneeratanachot [1]*, Phradhammavachirodom[2], Sakchai Posai[3]

[1,2,3] Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
✉: * orawan155999@gmail.com, abhakaro@mcu.ac.th, Sakchai73336@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 09 July 2025; Revised: 15 July 2025; Accepted: 30 January 2026
© The Author(s) 2026

Abstract

This research investigates the use of past tense constructions in *The Dhammapada* translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero, with a focus on the Yamaka Vagga (Twin Verses) section. The research was two objectives: 1). to investigate the types and forms of past tense found in "The Dhammapada" by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero 2). to find out the frequency of past forms that occurred in "The Dhammapada" by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. A syntactic and frequency analysis was conducted across fourthteen narratives within the Yamaka Vagga, which are rich in both grammatical structures and doctrinal content. The data were collected and used to apply for analysis designed by the researcher under qualitative method from the Dhammapada of stories translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The data analysis led to a comprehensive understanding of the method of the study based on the critical analysis of syntactic knowledge. The findings reveal that five principal types of past tense constructions are employed: past simple, past perfect, past continuous, passive and causative structures, and complex/compound sentences. Among these, the past simple tense is the most frequently used, primarily to narrate completed events and to convey moral lessons in a clear, direct manner. Past perfect tense constructions are used to provide background context and establish temporal sequencing, while past continuous tense appears less frequently but contributes descriptive detail. Passive and causative forms highlight actions received or caused, reflecting Buddhist notions of causality and karma. Complex and compound sentences further enrich the narrative, aligning with oral storytelling traditions. The frequency analysis identified 34 distinct past tense verbs, with the most frequent being *had*, *was*, *came*, *told*, *saw*, and *gave*. These verbs cluster around three thematic domains: communication (e.g., *told*, *asked*), movement (e.g., *came*, *went*), and moral action (e.g., *gave*, *attained*). Such repetition strengthens cohesion across stories and underscores central Buddhist teachings of generosity, mindfulness, and karmic consequence. In conclusion, the study demonstrates that the linguistic style of the Yamaka Vagga relies predominantly on past simple verbs to ensure narrative clarity, supported by past perfect, continuous, and passive forms for temporal precision and doctrinal emphasis. The findings affirm that past tense constructions serve both narrative and doctrinal functions, effectively linking language use with the transmission of Buddhist values.

Keywords: Past tenses, Syntactic Analysis, Dhammapada Buddhist Stories, Yamaka Vagga, Frequency analysis

1. Introduction

Language is best understood not merely as a formal system of rules but as a dynamic system of meaning-making in human society. It serves as the medium of communication, cultural transmission, and self-expression, realized through sounds, signs, or written symbols. Within the broader field of linguistics, syntax occupies a central role in understanding how words combine into phrases and sentences, and how these sentences can be systematically analyzed. Yule (2006) defines syntax as the study of the structure and ordering of components within a sentence, emphasizing that it governs how language users generate coherent expressions. In this perspective, syntactic analysis can be approached through the study of syntactic categories, transformational rules, and parsing diagrams, each of which highlights the hierarchical relationships that underlie sentence construction.

Tense also emerges as a fundamental grammatical category, relating linguistic expression to temporal reference. It plays a crucial role in representing time, particularly in narrative contexts such as religious or literary texts. Several scholars, including Greenbaum & Quirk (2009), Yamput (2011), and Joshi (2014), classify tense into past, present, and future forms, with the past tense being especially significant in recounting completed events. The simple past tense, according to Azar (1989), Lim (2016), and Etherton & Baker (2014), expresses activities or situations that began and ended in the past, sometimes accompanied by temporal adverbs such as *yesterday*, *last night*, or *ago*. Regular verbs typically mark past tense through the suffix *-ed*, while irregular verbs exhibit diverse morphological changes (Narayanaswamy & Ravindra Kumar, 1995). These observations provide a foundation for examining how past tense functions in English translations of ancient texts such as the *Dhammapada*.

Scholarly perspectives underscore the challenges of tense acquisition, particularly among learners whose first language lacks equivalent inflectional morphology. For instance, Prapobaratanakul & Pongpairoj (2016), building on Lardiere's (2003) Missing Surface Inflection Hypothesis, reveal that Thai-speaking learners of English often struggle with producing past tense morphemes. Their errors stem less from a lack of syntactic knowledge than from difficulties in mapping syntax to morphophonological forms. This insight highlights the broader complexities of second-language acquisition, where learners must navigate structural differences between linguistic systems.

Furthermore, literature provides a rich field for analyzing how language functions as an artistic, cultural, and communicative tool. Roberts & Jacobs (2003) and Hismanoglu (2005) define literature as the creative expression of human experience through language, encompassing genres such as novels, drama, poetry, and short stories. Literature serves not only as a reflection of cultural values but also as an educational tool in language learning, as Brumfit (1986) and Carter (1991) emphasize. In pedagogical traditions such as the grammar-translation method, literature has long been central to the teaching of grammar, syntax, and vocabulary. Sentences in literary works embody structural patterns that learners can study, analyze, and reproduce, bridging the gap between linguistic analysis and creative expression.

The *Dhammapada* holds a distinguished place in Buddhist canonical literature as part of the *Khuddaka Nikāya* of the *Suttanta Piṭaka*. Comprising 423 verses across 26 chapters, it preserves the essential teachings of the Buddha in concise, poetic form. The verses, often employing similes and vivid imagery, address fundamental Buddhist themes such as mindfulness, karma, impermanence, and liberation from suffering. Key verses, such as verse 21 (*"Appamādo amatapadam"* – "Mindfulness is the way to Nibbāna"), emphasize the centrality of mindfulness in Buddhist practice. Other verses articulate the inevitability of karmic consequences (verses 1–2), the joy of enlightenment (verses 153–154), and the impermanent, non-self-nature of conditioned phenomena (verses 277–279).

The *Dhammapada* has been translated into numerous languages, including English

versions by Max Müller (1870), Edmunds (1902), and Narada Mahathera (20th century), among others. Its widespread translation testifies to its universal spiritual appeal. Equally significant is the *Dhammapada Commentary* by Buddhaghosa, which preserves 305 stories contextualizing the verses within the Buddha's life and past existences. These narratives, while doctrinal in content, are also linguistically valuable for examining tense usage and sentence structure in translation.

The original language of the *Dhammapada* is Pali, a Middle Indo-Aryan language historically linked to the preservation of Theravāda Buddhism. As noted by modern scholars, Pali reflects influences from Māgadhī dialects and later northwestern Prakrit forms. It possesses its own syntactic system distinct from Sanskrit and other Indo-Aryan languages. Despite its importance, limited linguistic research has been conducted on Pali syntax, particularly in relation to tense and sentence structure. This gap provides fertile ground for investigating how past tense is represented and translated in English renderings of the *Dhammapada*.

Against this background, the present study focuses on a syntactic analysis of past tense constructions in the English verses and stories of the *Dhammapada*. The researcher observes that past tense forms including ***past simple, past continuous, past perfect,*** and ***past perfect continuous*** are employed extensively in narrative passages. These forms are not only grammatical devices but also tools for recounting the Buddha's life, teachings, and interactions in ways that preserve narrative clarity and doctrinal emphasis.

The study pays particular attention to educational implications within Pali language learning in Thailand. Monastic students, novices, and lay learners often face challenges in translating Pali into Thai or English, especially in handling past tense forms. The research incorporates surveys and questionnaires administered in monastic institutions, highlighting the perspectives of both learners and teachers. Findings suggest that many learners' experience confusion in mastering the syntactic structures of past tense, particularly when transitioning between Pali, Thai, and English systems.

Chomsky's transformational-generative grammar (as cited in Morley, 2000) provides the theoretical framework for analyzing sentence structures, especially the hierarchical relationships between noun phrases and verb phrases. By applying these syntactic models, the research aims to clarify the types, functions, and frequency of past tense sentences in the English translations of the *Dhammapada*. In doing so, it offers a methodological guide for learners and educators, bridging linguistic theory with practical challenges in translation and interpretation.

Based on the various studies mentioned above, the researcher aimed to focus on the perspectives of both the learners and the Pali masters who taught the translation of Pali language, specifically analyzing the use of past tenses in terms of syntactic structures at educational institutions that offered general instruction in the Pali language. The discussion was approached from various linguistic aspects, whether in written or oral translation. Additionally, some learners continued to experience confusion regarding the syntactic structure and proper usage of the past tenses in the stories.

The Dhammapada remained a source of inspiration and guidance for all those seeking spiritual enrichment through its teachings. As noted, the researcher was interested in conducting a study titled *" An Analysis of Past Tenses found in the Dhammapada of "Treasury of Truth" Translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero"* in English version. The researcher anticipated that the findings of this study would contribute to a deeper understanding of the use of past events from the Buddha's era and provide valuable insights for writers, readers, and other researchers. For future researchers, the results would serve as a useful foundation for new research, potentially applied in theses or journal articles. This knowledge

was also essential for researchers who aspired to become educators in the future.

2. Objectives of the Research

The objectives of the research were as follows:

1). To investigate the types and forms of past tenses found in "*The Dhammapada"* by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

2). To find out the frequency of past forms that occurred in "*The Dhammapada"* by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero.

3.Research Methodology

The study was qualitative in nature, focusing on a documentary method by reading and studying based on the Buddhist book *The Dhammapada* by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The researcher designed the study under the terms of critical writing based on linguistic knowledge that suited interested persons. According to Fraenkel (2012), content analysis was a technique that enabled researchers to study human behavior indirectly, through an analysis of their communications. Many types of communication could be analyzed, for example, written content communication such as textbooks, essays, newspapers, novels, magazine articles, cookbooks, songs, political speeches, advertisements, and pictures.

In addition, based on McCusker & Gunaydin (2015), qualitative methods were used to answer questions about *"what," "how,"* or *"why"* regarding a phenomenon, while quantitative methods answered the question *"how many, how much."* The qualitative method was used for investigating a population or sample, whereas data collection used a research instrument and data analysis was in qualitative form. Descriptive qualitative research was applied in this study because the researcher expected to find out, describe, and explain the topic of the study.

The reason for using this method was that the data were in the form of past tenses occurring in the book of *Dhammapada* as words, phrases, clauses, and sentences taken from the short story.

In this study, the primary data consisted of words, phrases, clauses, sentences, and paragraphs extracted from a short story taken from the *Yamaka Vagga* (Twin Verses). The researcher transcribed all the sentences into a table and conducted a line-by-line analysis. These data were then analyzed and categorized according to the forms and types of past tenses, which were subsequently illustrated using syntactic tree diagrams. This process enabled the researcher to identify the various types of past tenses employed in the short story, as well as to determine the most frequently occurring structures.

The study discussed particular issues through face-to-face dialogue as a method of questioning and gathering data for analysis or other purposes.

Data Collection

As mentioned before, this research used content analysis to help the researcher analyze data. Content analysis was one of the techniques used in qualitative research. According to Mayring, as cited by Cohen et al. (2002), content analysis focused on language and linguistic features, meaning in context, and was systematic and verifiable (e.g., in its use of codes and categories), as the rules for analysis were explicit, transparent, and public. Further, as the data were in a permanent form (texts), verification through reanalysis and replication was possible.

This meant the object analyzed was the *Yamaka Vagga* (Twin Verses), which belonged to the document category. In content analysis, the researcher used note-taking and reading as the technique of collecting data. Note-taking referred to contemporaneous notes of observations or conversations taken during the conduct of qualitative research. The researcher read the whole stories and made important notes to obtain the data.

The data collection and analysis were based on content analysis. In analyzing the data, the researcher used the documentary method. This made it easier to find the types and functions of past tense frequency.

There were several steps that the researcher followed in carrying out the analysis. Firstly, the researcher read the whole *Dhammapada* texts and scrutinized several textbooks about past tenses in Buddhist stories concerned with Pali and English. Then the researcher surveyed reading techniques and highlighted information about past structures, definitions, types, and functions.

Next, the researcher identified and classified the types of sentence structures and coded each sentence. For example**, S** was **Sentence**, **V** was **Verb**, **VP** was **Verb Phrase**, and so on. After that, the researcher drew all sentences based on tree diagram theory. The next step was presenting the result of the classification of sentence structures found in the short story in a datasheet/table. Then, each sentence was portrayed in the tree diagram and analyzed with the following explanation:

1. Find the subject,
2. Find the predicate,
3. Determine the verb type,
4. Identify all modifiers,
5. Draw arrows from MODs.

Afterward, the researcher analyzed the data based on the types and functions of the past tenses and prepared questions for consultation with professors of Pali language instruction and thesis supervisors. Then, the researcher created tables that showed the frequency of types and functions of past tense in the data. Finally, the researcher drew some conclusions after interpreting the results of the study.

Data Analysis

In this section, the researcher used Creswell's theory to analyze the data. According to Creswell (2016), "Data analysis in qualitative research consisted of preparing and organizing the data (i.e., text data as in transcripts, or image data as in photographs) to be analyzed, then reducing the data to themes through the coding process, and finally representing the data in figures, tables, or discussion."

The steps taken to analyze the data were as follows:

1.Preparing and Organizing

The researcher chose the Buddhist text *The Dhammapada*, one of the best-known books of the Pitaka. It was a collection of the teachings of the Buddha expressed in clear, pithy verses. The researcher read and analyzed whole sentences. The selection for analysis was based on syntactic forms of past tense occurring in the *Yamaka Vagga* (Twin Verses). Here, the researcher presented brief stories from *Yamaka Vagga* (Twin Verses) as sample data, taken from 14 stories consisting of twin verses. After that, the researcher wrote down all the sentences into a table and analyzed them line by line.

2. Analyzing Diagram

The researcher classified the types of sentence structures and coded each sentence. For example, **S** was **Sentence, V** was **Verb, VP** was **Verb Phrase**, and so on. After that, the researcher drew the sentences using tree diagram theory.

3. Representing the Data

The researcher presented the result of the classification of sentence structures found in the short story in the datasheet/table. Then, each sentence was portrayed in a tree diagram and analyzed as follows:

1. Find the subject,
2. Find the predicate,

3. Determine the verb type,
4. Identify all modifiers,
5. Draw arrows from MODs.

In conclusion, the qualitative data were evaluated using the constant comparative method described in this chapter. The data obtained from in-depth interviews were transcribed and classified according to thematic categories relevant to Pali and English translation. The results from the research methodology were presented and described in the result that presented later.

This study employed a qualitative research design, as the primary objective was to explore and analyze the types and forms of relative clauses as they appear in the Buddhist canonical text *The Dhammapada* translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. Qualitative research was considered appropriate for this investigation because it allows for in-depth examination of linguistic structures within authentic texts, enabling the researcher to capture both syntactic patterns and their narrative significance.

Thus, the presence of past tenses is a central grammatical and rhetorical feature that supports both the literary richness and the didactic purpose of the *Dhammapada Literature*. In conclusion, the *Yamaka Vagga* demonstrates a rich and consistent use of past tenses as a narrative strategy. They function to identify key figures, describe qualities, and situate events in specific contexts, thereby linking moral lessons with vivid storytelling of Suttan Tipitaka.

4. Results

The results of data analysis from the text of Pali Dhammapada texts translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The researcher mainly focused on the investigation for the types and forms of past sentences structures and including the frequency of past forms occurred in Pali Dhammapada texts translated by Ven. Weragoda Sarada Maha Thero. The researcher has presented the documentary research through brief stories in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) for sample data as a brief story presented in Chapter 1 - Yamaka Vagga as described in 14 stories consisting in twin verses as the sample presented follow:

Objective 1. The result of the classification types of past sentence structures found in the Pali Dhammapada texts

This section provides the procedure involved in conducting this study which is divided into the methodology employed during the study. This part was presented the result of data analysis based on syntactic forms as illustrated the following;

1. Classify sentence types found in each story of documentary stories in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) as a brief story presented in Yamaka Vagga as described in 14 stories consisting in twin verses using the 5-steps of past sentence structures.
2. Organize them into a table (datasheet).
3. Provide tree diagram descriptions (in text) for all selected sentences for illustrative purposes. Each sentence was portrayed in the tree diagram that had been analyzed with the explanation to find out **Subject, Predicate, the Type of Verb, Modifiers** and draw arrows from **MODs.**

This study explored documentary sources as the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses) as described in 14 stories presented the result as follows:

Table 1: Sentence structure analysis table based on the story of Cakkhupāla

No.	Sentence	Subject	Predicate	Verb Type	Modifiers (MODs)	MOD Arrows (→)

1	The Buddha spoke this verse, with reference to Cakkhupāla, a blind monk.	The Buddha	spoke this verse, with reference...	Transitive	this verse (DO), with reference to... (PP), a blind monk (Apposition)	this verse → spoke, with reference → spoke, a blind monk → Cakkhupāla
2	Monk Cakkhupāla came to pay homage to the Buddha at the Jētavana Monastery.	Monk Cakkhupāla	came to pay homage to the Buddha at...	Intransitive (with purpose clause)	to pay homage (Infinitive), to the Buddha (PP), at the Jētavana Monastery (PP)	to pay homage → came, to the Buddha → homage, at the Monastery → came
3	The monk accidentally stepped on some insects.	The monk	accidentally stepped on some insects	Transitive	accidentally (ADV), on some insects (PP)	accidentally → stepped, on insects → stepped
4	They thought ill of the monk and reported the matter to the Buddha.	They	thought ill... and reported...	Complex (Coordinated Verbs)	ill (AdjP), of the monk (PP), the matter (DO), to the Buddha (PP)	ill → thought, of the monk → thought, the matter → reported, to the Buddha → reported
5	The Buddha asked them whether they had seen the monk killing the insects.	The Buddha	asked them...	Intransitive	them (IO), whether-clause (DO)	them → asked, whether they had seen... → asked

The result from above table presented the details of the study in the format analysis based on the types and forms of past sentences structures found in the text that illustrated in figures 1. as follow:

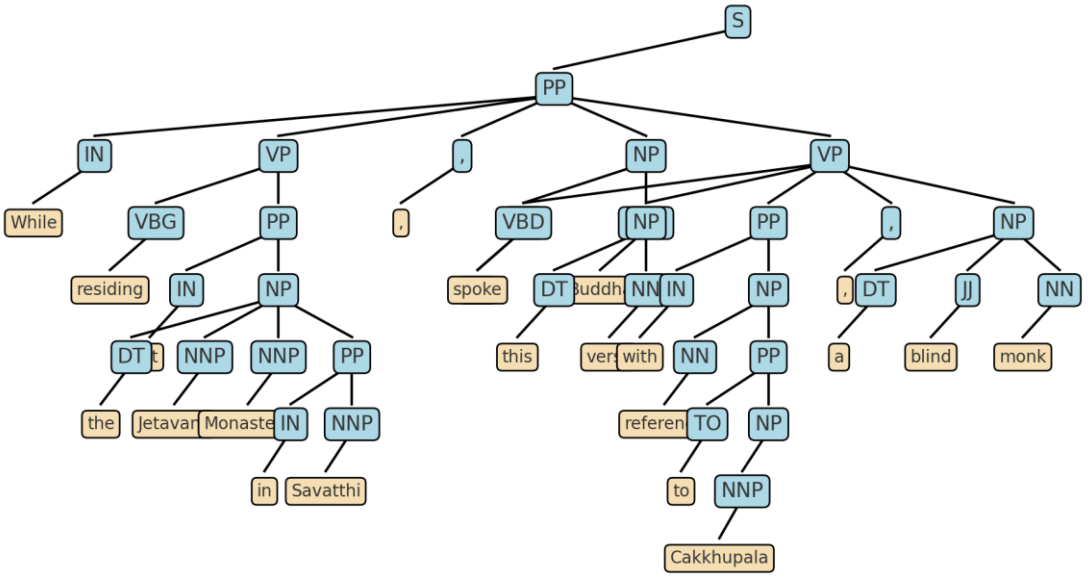

Figure 1: taken form the sentence of "*While residing at the Jētavana Monastery in Sāvatthi, the Buddha spoke this verse, with reference to Cakkhupāla, a blind monk*".

From the above sentence, it starts with a complex adverbial clause "While residing…….", followed by the main clause "the Buddha spoke this verse". It includes nested prepositional phrases and an appositive phrase describing Cakkhupāla. The sentence was a past simple form consisting of the subject as "the Buddha" and the predicate part as "spoke this verse, with reference" as the transitive verb, for "this verse", used as "Direct Object" (DO), with reference to... (PP), a blind monk (Apposition) this verse → spoke, with reference → spoke, a blind monk → Cakkhupāla.

Objective 2. The Result of the Frequency of Past Forms occurred in the Pali Dhammapada texts found in the Buddhist Sutta Pitaka of Yamaka Vagga (Twin Verses).

Table 2: Frequency of Past Tense Forms in Yamaka Vagga taken from 14 stories as follows:

Past Tense Verb	Frequency
had	14
was	12
came	6
told	5
saw	4
gave	4
asked	4
became	3
went	3
made	3
thought	2
reported	2
appeared	2
answered	2
passed	1
invited	1
professed	1
realized	1

stepped	1
found	1
urged	1
brought	1
attained	1
became convinced	1
followed	1
rebuked	1
complained	1
weeping	1
discussed	1
sat	1
reborn	1
performed	1
quarrelled	1

As from the above table 2, the researcher found that the analysis of the Yamaka Vagga section from the Pali Dhammapada (Sutta Pitaka) revealed a rich variety of past tense verbs, reflecting the narrative style of recounting events, teachings, and moral lessons. The stories predominantly employ past simple and past perfect constructions to recount actions that occurred either sequentially or as background context to moral teachings.

The researcher found that the key observations as follow:

1.Dominance of Past Simple

The majority of verbs appear in the past simple form, indicating direct, completed actions in the narrative (e.g., *spoke, came, stepped, saw, told*). This aligns with the storytelling nature of the text, where events are presented as factual and complete.

2.Use of Past Perfect for Sequence and Causation

Past perfect verbs (e.g., had become, had obtained, had kept) are used to provide background context or to indicate that one event occurred before another in the storyline.

3.Narrative Cohesion Through Verb Repetition

Several verbs recur multiple times across different stories, such as **came, told, saw, gave,** and **went**, showing their centrality in Buddhist narrative contexts involving movement, communication, and teaching.

4.Linking Actions to Moral Lessons

Many past tense verbs are tied to specific moral or doctrinal outcomes (e.g., “The Buddha spoke this verse” leading to a teaching, or “He gave his permission” showing discipline). The verbs themselves thus not only narrate action but also reinforce the lesson.

For the quantitative data was found the patterns as the most Frequent Verbs: came, told, saw, went, gave and Verb Clusters by Theme: Teaching and Communication: spoke, told, asked, explained, Movement: came, went, returned and Moral Actions/Consequences: gave, offered, reborn, attained.

The researcher found a summary from the Yamaka Vagga’s frequent use of past forms serves both narrative and doctrinal purposes: establishing a timeline of events and reinforcing moral teachings. The heavy reliance on past simple creates immediacy and clarity, while the occasional use of past perfect ensures logical sequencing of complex events. This pattern reflects a traditional oral storytelling structure adapted into textual form.

5. Conclusion and Discussion

This part presents the conclusion and discussion of the research findings based on the objectives mentioned above as follow:

1st Objective: Types and Forms of Past Tenses

The analysis focused on the *Yamaka Vagga* (Twin Verses) section, which contains thirteen stories with rich narrative structures that illustrate both grammatical variety and Buddhist doctrinal lessons. The researcher focused to analyse for the objective setting as follow:

1)Past Simple Tense: The result revealed that the past simple tense is the most frequently used form, appearing in sentences that narrate straightforward, completed events (e.g., *came, told, saw, gave, went*). These forms reflect the narrative style of the Buddhist texts, which aim to recount moral lessons through concrete actions.

2) Past Perfect Tense: The researcher found that this tense found in constructions such as *had obtained, had become, had kept*, this form functions to indicate background context or sequence, highlighting that an event took place before another action.

3) Past Continuous Tense: The researcher found that the less use of frequency, but present in contexts emphasizing ongoing actions in the past (e.g., *was residing, were sitting*). These forms add descriptive detail to the narratives.

4) Passive and Causative Constructions: For this form, the result showed as sentences like *was swallowed up, was taken, had the youth carried* illustrate the use of passives and causatives. These highlight actions experienced by the subject rather than performed directly, consistent with Buddhist themes of causality and karma.

5) Complex and Compound Sentences: Many sentences combine coordinated verbs or subordinate clauses, providing narrative richness and reflecting oral storytelling traditions.

A summary of the first objective concerned that the Yamaka Vagga demonstrates syntactic variety with a dominant reliance on past simple for clarity of storytelling, supported by past perfect and other forms to ensure temporal precision and doctrinal emphasis.

2nd Objective: Frequency of Past Tense Verbs

The frequency analysis recorded 34 distinct past tense verbs across the thirteen stories, with varying frequency:

The most frequent verbs are had (14), was (12), came (6), told (5), saw (4), and gave (4).

The occurring verbs related to teaching and communication (e.g., *told, asked, explained*) occur repeatedly, emphasizing the centrality of dialogue in Buddhist instruction. The occurring verbs expressed to the movement (e.g., *came, went, returned*) highlight the itinerant lifestyle of the Buddha and monks, as well as the narrative transitions from place to place. For the occurring verbs indicate moral action and consequence (e.g., *gave, offered, attained, reborn*) reinforce the karmic framework of the teachings.

The repetition of certain verbs provides cohesion across stories, linking actions with their moral or doctrinal outcomes. Overall, the dominance of past simple verbs contributes to immediacy and clarity, while past perfect verbs maintain logical sequencing of events. The study concludes that the use of past tense forms in *The Dhammapada* serves two main functions: 1) Narrative Function: Past tense verbs establish a chronological sequence of events, ensuring clarity and accessibility for listeners and readers. This aligns with the oral storytelling traditions in which these texts were originally transmitted. 2) Doctrinal Function: The choice of verbs reinforces Buddhist teachings by linking actions with their moral consequences. For example, verbs of giving, seeing, and speaking are closely tied to the values of generosity, mindfulness, and teaching.

Thus, the heavy reliance on past simple provides a straightforward narrative frame, while the selective use of past perfect and complex structures ensures depth, coherence, and moral emphasis.

In conclusion, the analysis of the Yamaka Vagga of *The Dhammapada* demonstrates that past tense verbs are essential narrative tools in Buddhist texts, past simple forms dominate,

but past perfect, continuous, and passive constructions also play important roles in expressing sequence, continuity, and karmic causation. The frequency and repetition of certain verbs reflect thematic patterns central to Buddhist doctrine: teaching, movement, and moral consequence. These findings confirm that the linguistic style of *The Dhammapada* not only supports narrative clarity but also strengthens its didactic purpose, linking language use with the transmission of Buddhist values.

The findings from the analysis of past tense forms in the *Yamaka Vagga* of *The Dhammapada* can be situated within the broader linguistic theories of tense and aspect, as well as previous studies on English past tense acquisition by Thai learners.

Isarankura (2011) defines tense as a grammatical category marked on verbs in the predicate to locate actions in time. The data in this study show that the narratives in The Dhammapada are dominated by past simple verbs (e.g., came, told, saw, gave), confirming the crucial role of the main verb in establishing temporal reference. This aligns with Klammer et al. (2004), who emphasized that tense morphemes are the essential markers of temporal meaning in verb phrases.

Moreover, the distribution of past perfect forms (e.g., had obtained, had become) corresponds with Larsen-Freeman and Celce-Murcia (2016) account of tense-aspect combinations. The Buddha's stories frequently rely on sequencing—one past event occurring before another—requiring the past perfect. This supports Comrie's (1985) distinction between regular inflection (-ed) and irregular forms, both of which were observed in the corpus.

The verbs identified in the Yamaka Vagga include both regular past tense forms (e.g., offered, returned) and irregular verbs (e.g., came, saw, gave). As Comrie (1985) explained, the regular past tense is formed by -ed, whereas irregular verbs require internal vowel change or suppletion. These irregular forms appeared with high frequency in the data, which is consistent with Yodying's (2018) classification of irregular verbs into vowel-changing, completely irregular, and identical forms.

For Thai learners, as Pongpairoj (2017) noted, these irregular verbs are particularly problematic because the Thai language lacks verb conjugation. Instead, Thai uses adverbs or temporal markers to indicate time. This difference highlights why Thai learners often find Buddhist texts in English challenging, since the narrative relies heavily on irregular past tense verbs. Celce-Murcia and Larsen-Freeman (1999) outline six major functions of the past tense, including narration of completed events, habitual actions, events with duration, hypothetical conditions, and social distancing. All of these functions were found in the Dhammapada stories: Completed actions: e.g., He went, they gave, he died., Past habits: e.g., monks who always offered food., Background states: e.g., He was residing with the Buddha.

The dominance of narrative sequencing reflects the primary function of the text: recounting past events to illustrate moral truths. This corresponds to Tungkaburana's (2019) argument that tense in academic and religious discourse often marks background information while foregrounding doctrinal lessons.

The presence of past continuous (e.g., was residing, were sitting) and passive forms (e.g., was swallowed up, was taken) confirms Khamkhien's (2004) and Wongsothorn's (2000) observations that auxiliary verbs are central to constructing English past tense. These forms indicate not only when an action occurred but also whether it was ongoing, completed, or experienced by the subject.

The findings also reinforce Supanitayanon's (2015) claim that mastering tense-aspect patterns is essential for learners to express temporal relationships accurately. In Buddhist scripture translations, misinterpreting was taken versus took can alter doctrinal meaning, underscoring the pedagogical importance of tense awareness.

The results resonate with Prapobaratanakul and Pongpairoj (2016), who showed that Thai learners often know the syntactic rules of past tense but struggle with morphological

realization. Similarly, Iamsirirak and Phoocharoensil (2023) found that Thai learners first acquire simple tenses (present and past), which also dominated the data in "The Dhammapada". This suggests that Buddhist narrative texts could be used as pedagogical material for teaching tense, especially the past simple, while gradually introducing more complex aspects like past perfect and progressive.

The current study complements prior research on past tense in narrative contexts. For example, Syamdhan and Rizkiani (2021) found a high frequency of past simple tense in Charlotte's Web, similar to this study's findings in "The Dhammapada". Wipawin (2017) and Yamput (2011) both reported Thai learners' frequent errors in tense, especially past simple and continuous. These results underline the gap between authentic text usage (rich in tense variety) and learner proficiency (often limited to simple forms). Thus, this study adds to the body of research by showing that "The Dhammapada", a religious narrative text, shares similar tense patterns with secular literature, while also serving as a potential resource for tense instruction in EFL contexts.

This discussion illustrates that "The Dhammapada" not only serves as a religious and cultural text but also as a linguistically rich resource for understanding and teaching the English past tense system.

6. New Body of Knowledge

This research highlights the essential role of past tense constructions in the *Yamaka Vagga* of *The Dhammapada*. The findings contribute to new knowledge in the core of linguistic analysis as summarized follow:

Syntactic Variety: The study confirms that the past simple tense is the most frequently used form, providing narrative clarity and chronological order. The past perfect tense ensures sequencing of events, while past continuous, passive, and causative constructions add descriptive richness and doctrinal emphasis. Complex and compound sentences reflect oral storytelling traditions.

Narrative and Doctrinal Functions: Past tense verbs serve dual functions. Narratively, they anchor events in time, enabling coherence across stories. Doctrinally, they emphasize Buddhist values—verbs of giving, seeing, and speaking reinforce generosity, mindfulness, and teaching, while verbs of movement reflect the itinerant life of the Buddha.

Frequency of Verbs: A total of 34 distinct past tense verbs were identified. The most frequent—*had, was, came, told, saw,* and *gave*—demonstrate recurring themes of teaching, movement, and moral action, linking grammar with Buddhist doctrine.

Pedagogical Insights: For Thai learners, irregular verbs pose challenges due to the absence of tense morphology in Thai. The *Dhammapada* can thus be used as an authentic teaching resource for English grammar instruction, bridging cultural and linguistic learning.

Theoretical Contribution: The study situates Buddhist narratives within tense-aspect theory and supports existing scholarship on tense acquisition. It demonstrates how grammar in sacred texts functions beyond structure, serving as a tool for transmitting moral values and doctrinal truths.

In conclusion, this research affirms that past tense verbs in the *Dhammapada* are not only grammatical devices but also vehicles of spiritual teaching. They establish narrative clarity, reinforce doctrinal lessons, and provide a valuable resource for both linguistic theory and language pedagogy as presented in figure 2 below.

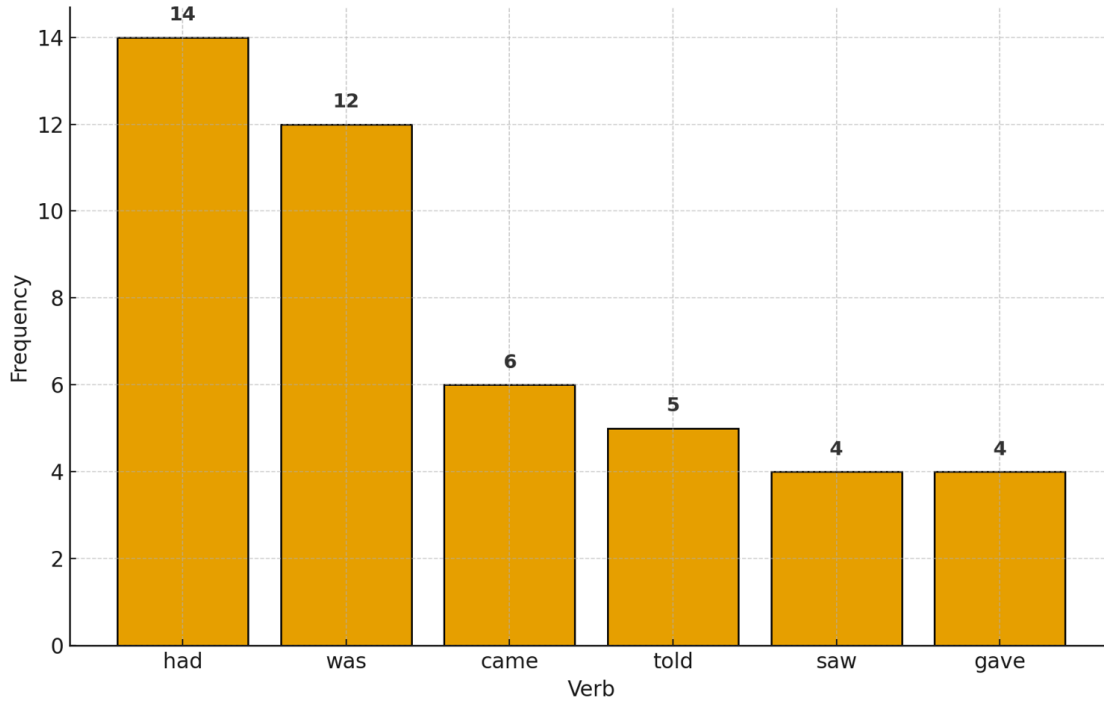

Figure 2: Frequency of Key Past Tense Verbs in Yamaka Vagga (Dhammapada)

References

Azar, B. S. (1989). *Fundamentals of English grammar*. Prentice Hall.

Blakesley, D., & Hoogeveen, J. L. (2011). *Writing: A manual for the digital age*. Cengage Learning.

Bradley, S. W. (2015). *English grammar is simple: Understanding English grammar*. Booktango.

Brumfit, C. J., & Carter, R. A. (1986). *Literature and language teaching*. Oxford University Press.

Carter, R. A., & Long, M. N. (1991). *Teaching literature*. Longman.

Celce-Murcia, M., & Larsen-Freeman, D. (1999). *The grammar book: An ESL/EFL teacher's course* (2nd ed.). Heinle & Heinle.

Crystal, D. (1994). *The Cambridge encyclopedia of the English language*. Cambridge University Press.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.

Eastwood, J. (2002). *Oxford guide to English grammar*. Oxford University Press.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). McGraw-Hill.

Frank, M. (1972). *Modern English: A practical reference guide*. Prentice Hall.

Greenbaum, S., & Quirk, R. (2009). *A student's grammar of the English language*. Longman.

Hariyono, R., & Wilkinson, B. L. (2008). *Essential ABC English grammar*. Lintas Media.

Hişmanoğlu, M. (2005). Teaching English through literature. *Journal of Language and Linguistic Studies, 1*(1), 53–66.

Iamsirirak, E., & Phoocharoensil, S. (2023). The recognition of English tenses by Thai EFL learners. *Journal of Higher Education Theory and Practice, 23*(19), 7–18.

Joshi, M. (2014). *Using tenses in English: Past, present, future*. Manik Joshi.

Joyce, H., & Feez, S. (2000). *Writing skills: Narrative and non-fiction text types*. Phoenix Education.

Klammer, T. P., Schulz, M. R., & Volpe, A. D. (2004). *Analyzing English grammar* (4th ed.). Pearson.

Larsen-Freeman, D., & Celce-Murcia, M. (2016). *The grammar book: Form, meaning, and use for English language teachers* (3rd ed.). National Geographic Learning.

Lim, S. (2016). *English improvement series: Book 1*. Susan Lim.

Morley, D. G. (2000). *Syntax in functional grammar: An introduction to lexicogrammar in systemic linguistics*. Continuum.

Narayanaswamy, & Ravindra Kumar, G. R. (1995). Morphology of zircons in massive and incipient charnokites of southern Kerala: Their bearing on the origin. *Current Science, 69*(11), 941–944.

Payne, E. T. (2011). *Understanding English grammar: A linguistic introduction*. Cambridge University Press.

Pongpairoj, N. (2017). Lexical aspect and the use of simple past tense by Thai learners of English. *MANUSYA: Journal of Humanities, 20*(3), 1–18.

Prapobaratanakul, C., & Pongpairoj, N. (2016). Variable production of English past tense morphology: A case study of a Thai-speaking learner of English. *PASAA, 51*, 70–95.

Roberts, E. V., & Jacobs, H. E. (2003). *Literature: An introduction to reading and writing*. Prentice Hall.

Seaton, A., & Mew, Y. H. (2007). *Basic English grammar*. Saddleback Educational Publishing.

Sugiarto, D., & Sumarsono, P. (2014). The implementation of think-pair-share model to improve students' ability in reading narrative texts. *International Journal of English and Education, 3*(3), 206–215.

Susilawati, F. (2017). Teaching writing of narrative text through digital comic. *Journal of English and Education, 5*(2), 103–111.

Thomson, A. J., & Martinet, A. V. (1985). *A practical English grammar*. Oxford University Press.

Ven. Weragoda Sarada Thero. (1993). *The treasury of truth: The Dhammapada*. The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation.

Wipawin, P. (2017). *Error analysis of past simple and past continuous tenses at a secondary school* (Master's thesis). Thammasat University.

Wongsothorn, A. (2000). *Language teaching methodology for Thai learners*. Chulalongkorn University Press.

Yamput, S. (2011). *An error analysis of the use of past simple and past continuous tenses by first-year students at Silpakorn University* (Master's thesis). Thammasat University.

Yule, G. (2006). *The study of language* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ศาสตร์พระราชา : การจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพนักศึกษา

The King's Philosophy: Learning Management to Enhance Student Quality

เจษฎากรณ์ รันศรี[1*], สมควร นามสีฐาน[2], นัชชา อู่เงิน[3], พระครูวุฒิธรรมสาร[4]

[1,2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, [3]มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, [4]มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Jesadakorn Ransri[1], Somkhuau Namseethan[2], Nutcha Uoongoen[3], Phrakruwuddhammasara[4]
[1,2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, [3]Rajabhat Maha Sarakham University, [4]Mahamakut Buddhist University, Isan Campus
✉: *aj.jedsadakorn@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 September 2025; Revised: 10 October 2025; Accepted: 24 March 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ สามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทั้งทางกายและทางสมองอารมณและสังคม การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ถือว่าเป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และทดลอง โดย ด้วยการบูรณาการ “ศาสตร์ชาวบ้าน” หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับ “ศาสตร์สากล” หรือศาสตร์สมัยใหม่ จนได้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด พระองค์ทรงได้พระราชทานผ่านวิธีการต่าง ๆ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหา เพื่อประโยชน์สุขแก่พสกนิกรและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวง ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน บทความนี้จะกล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ หลักการสำคัญของศาสตร์พระราชา การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของศาสตร์พระราชา

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, การจัดการเรียนรู้, ยกระดับคุณภาพนักศึกษา

Abstract

Learning management is a process in which instructors create situations, conditions, or learning activities through interactions between teachers and learners. This helps learners achieve the set objectives and apply their learning experiences, leading to their holistic growth and development—physically, mentally, emotionally, and socially. The learning management of the King's Philosophy is regarded as the knowledge and wisdom of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great. It was developed through study, research, and experimentation by integrating "local wisdom" with "universal knowledge" or modern science, resulting in the best practices. His Majesty graciously bestowed these principles through various methods with

the aim of development, prevention, or problem-solving for the well-being of the people and all humanity, enabling them to live with stability, peace, and sustainability. This article discusses learning management, the importance of learning management, fundamental principles of learning management, characteristics of effective learning management, components of learning management, learning management planning, models of learning management, the key principles of the King's Philosophy, and learning management following the King's Philosophy.

Keywords: The King's Philosophy, Learning Management, Enhance Student Quality

1. บทนำ

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทั้งทางกายและทางสมองอารมณและสังคม รวมถึงการอบรมผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมอุปกรณ์และการแนะแนวให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์ให้แก้ผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีความสำคัญ คือ

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา โดยภาพรวมการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ มีความสำคัญ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงาม ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งโดยทั่วไป ผู้สอนจะกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้เอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น หรือต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา

2. การจัดการเรียนรู้ช่วยทำให้จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้การ กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาของสังคมไทยอาจจะมีทั้ง ความเหมือนกันและต่างกัน แต่ไม่ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับจะกำหนดไว้อย่างไรสิ่งที่ สำคัญที่จะทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาบรรลุผลก็คือ การจัดการเรียนรู้ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีมี ประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้การศึกษามีคุณภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข ซึ่งทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนที่สถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียนมีหลายทักษะ ด้วยกัน เช่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะทาง วิทยาศาสตร์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่สามารถแยกดีชั่วถูกผิดออกอย่างมีเหตุผล มีหลักยึดปฏิบัติในการใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องดี งาม และทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

5. การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาตัวรอด เนื่องจากการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการ สร้าง

องค์ความรู้พัฒนาให้ผู้เรียนมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับ ผู้เรียน และยังสามารถช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ในการดำรงชีวิตให้มีความสุขในสังคม ดังนั้น เมื่อผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ จากการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์และรู้จักที่ จะเอาตัวรอดอยู่ในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน

6. การจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการ ดำรงชีวิตประจำวัน

7. การจัดการเรียนรู้สามารถนำไปสู่การสร้างเสริมอาชีพหรือรายได้ให้กับผู้เรียน

8. การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้พัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าได้

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นสำคัญ หากผู้สอนเลือกใช้ วิธีการการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้กระจ่าง แจ้ง เพื่อสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้อธิบายถึง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้คือ การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการ นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและ เยาวชน ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

1. หลักการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะ สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึด หลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่ เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการ

เรียนรู้ที่ หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับ ผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการ ทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้อง ศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณา ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการ จัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่าง บุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน

7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้ง คำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ

4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2542) กล่าวว่า แนวทางในการจัดการเรียนรู้ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการจัดการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนี้

1. สอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไป หาสิ่งที่อยู่ไกลตัว ตามปกติผู้เรียนมักจะสนใจ และคุ้นเคยกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว บทเรียนที่ผู้สอนจะนำมาสอนนั้นควรเลือกสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือใกล้ตัว ก่อน แล้วค่อยสอนสิ่งที่อยู่ห่างจากตัวออกไปเรื่อย ๆ

2. สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก การจัดการเรียนรู้ถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องจากง่ายไปหายากอยู่แล้วเพราะสิ่งง่ายๆ นั้น ผู้เรียนจะเข้าใจได้ ดี และเป็นพื้นฐานในการเรียนสิ่งยากต่อไป

3. สอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตาม ผู้สอน ควรให้ตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่าง หรืออาจจะให้ผู้เรียนช่วยหาตัวอย่างให้แล้วช่วยกันสรุปตั้งกฎเกณฑ์ ขึ้นมา

4. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประสบการณ์ใหม่นั้น ย่อมต้อง อาศัยบทเรียนเก่าหรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จึงจะเรียนบทเรียนใหม่ได้เข้าใจดี

5. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตาม ผู้สอน ควรพยายามใช้สื่อการเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้นเพื่อ เป็นวิธีการทำให้บทเรียนเป็นรูปธรรม ซึ่งจะง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียนคู่มือการจัดระบบการเรียน การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

6. สอนจากการทดลองไปหาการสรุปตั้งกฎเกณฑ์บทเรียนใดที่สามารถให้ผู้เรียน ทดลองปฏิบัติจริงได้ ผู้สอนก็ควรให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเองเมื่อทดลองเสร็จ แล้วผู้สอนจึงซักถาม และให้ผู้เรียนคิดสรุปเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา

7. สอนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลธรรมชาติของผู้เรียนในวัยต่างๆ นั้น จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสนใจ ความถนัดพิเศษ และความสามารถ ผู้สอนจะต้องเข้าใจ ในหลักพัฒนาการของผู้เรียนในวัยต่างๆ ด้วย เพื่อที่จะได้จัดเตรียมบทเรียน และกิจกรรมไว้หลายๆ อย่างให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการเรียน ของผู้เรียนด้วย

8. สอนโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา หลักจิตวิทยาที่ผู้สอนต้องนำมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้มากที่สุดคือ จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น

9. สอนโดยยึดจุดหมายของการจัดการศึกษาจุดหมายของการจัดการศึกษาจะเป็น เปูาหมายหลักตามแนวนโยบายในการจัดดำเนินการศึกษาของชาติในระดับต่างๆ

10. สอนโดยยึดความมุ่งหมายของหลักสูตร และบทเรียนเป็นหลัก ในการจัดการ เรียนรู้นั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดความมุ่งหมายหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ หลักสูตรที่กำหนดไว้เป็น

หลัก และอีกทั้งผู้สอนยังต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเฉพาะของแต่ละ สาระหรือ หน่วยการเรียนรู้ขึ้นด้วย และในขณะสอนผู้สอนต้องพยายามจัดสถานการณ์สภาพการณ์ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามความมุ่งหมายเฉพาะสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการเรียนที่ดี

จากที่กล่าวในข้างต้น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้สอนนำไปเป็นหลักยึดในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้นประกอบด้วยหลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้สอนพึงให้ความสำคัญและต้องพยายามจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

3. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2562) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ คือ การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน จึงจะสามารถทำให้การจัดการเรียนรู้ ประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับองค์ประกอบของการจัดการ เรียนรู้ที่สำคัญซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษารายละเอียดทั้งหมดในหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจ และสามารถนำสิ่งต่างๆที่บรรจุไว้ในหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุ จุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนด ที่สำคัญถ้าผู้สอนไม่ได้มีการศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ ในหลักสูตร ก็ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะสอนเนื้อหาอะไร เพื่ออะไร และวัดผลประเมินผลอย่างไร

2. จุดประสงค์ การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกครั้ง เพราะจะทำให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย สามารถทราบว่าผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้าง รวมทั้งสามารถวางแผนเตรียมเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบว่าจะ จัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง โดยการจัดการเรียนรู้จะต้องเลือกวิธีการที่น่าสนใจมีความเหมาะสม กับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4. สื่อการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าจะ จัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง โดยการจัดการเรียนรู้จะต้องเลือกวิธีการที่น่าสนใจมีความเหมาะสม กับเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

5. การวัดผลและประเมินผล จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยทำให้ผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและ ประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำปัญหาที่ค้นพบ มาใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

6. ผู้สอน หรือครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นและเป็นผู้นำ หลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการที่จะ ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน

7. ผู้เรียน หรือนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับผู้สอน เพราะถ้าไม่มีผู้เรียนหรือผู้รับ ความรู้และประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เพราะไม่มีผู้รับ

Smith & Ragan (2005) ได้จัดแยกองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยเพิ่มเรื่อง การจัดเนื้อหาสาระอาจทำได้ในรูปแบบต่อไปนี้

๑. การแยกตามสาระวิชา (separate subject) เป็นการจัดเนื้อหาแบบดั้งเดิม ซึ่งยึดเนื้อหาเป็นหลักในการจัด (content–based) จะพบได้ในการจัดรายวิชาเรียนตามหลักสูตรการศึกษา ใน สถาบันการศึกษา ซึ่งจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา ภายในวิชาประกอบด้วยหน่วยการเรียนย่อยเรียง ตามลำดับความสัมพันธ์ต่อเนื่อง เนื้อหาสาระในรายวิชาเดียวกันจะมีลักษณะหรือเอกลักษณ์ ในรายวิชา นั้น เช่น คณิตศาสตร์ จะเรียนเกี่ยวกับจำนวน ตัวเลข การคิด คำนวณ สมการ เป็นต้น วิทยาศาสตร์ เรียนรู้เกี่ยวกับ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ในการเรียนรู้ตามระบบวิชานอกจากจะต้องเรียนรู้ เนื้อหาของ รายวิชาแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และทักษะกระบวนการคิด การทำงานของผู้รู้ใน รายวิชานั้นด้วย เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๒. การจัดวิชาให้สัมพันธ์กัน (correlation) เป็นการจัดเนื้อหาตั้งแต่ ๒ รายวิชา ให้มี ความสัมพันธ์กัน โดยเนื้อหาในรายวิชาทั้งสองจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น เช่น การจัดให้นักศึกษาครูเรียนรายวิชาหลักการวัดประเมินผลและวิชาหลักการสอน ในภาค เดียวกัน โดยให้นักศึกษาเรียนรู้เทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบก่อนเรียนเรื่องการวางแผนการ สอน เพื่อให้ นักศึกษานำเทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนได้ จะเห็นว่าการจัด เนื้อหาในลักษณะนี้ ลักษณะเฉพาะของแต่ละรายวิชายังคงสภาพอยู่

๓. การจัดวิชาแบบผสมผสาน (fusion) เป็นการผนวกเนื้อหาวิชาตั้งแต่ ๒ รายวิชา เข้าไว้ ในรายวิชาเดียวกัน หรือหน่วยเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาสาระที่เรียนประกอบด้วยศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

๔. การบูรณาการเนื้อหา (content integration) เป็นการผสมผสานของเนื้อหา สาระซึ่ง แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสาระต่างๆ ภายใต้หัวเรื่อง “theme” ซึ่งมาจากปัญหา หรือความสนใจของผู้เรียน หรือประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของชุมชน มาใช้ในการบูรณาการเนื้อหา ซึ่งทำได้ หลายลักษณะ ดังนี้

๑) การบูรณาการภายในวิชา (intra-disciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน เช่น ในวิชาภาษาไทย มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพูด การ อ่าน การเขียน หลักการใช้ภาษา และวรรณคดี แทนที่จะสอนเนื้อหาสาระทีละเรื่องแยกจากกัน ผู้สอนจัดเนื้อหาสาระทุกเรื่องมาสัมพันธ์กันเป็นเรื่องเดียวกัน โดยเลือกศึกษาวรรณคดีเรื่อง “พระ อภัยมณี” เป็นแกนหรือหัวข้อหลัก (theme) ในการศึกษาเรื่องพระอภัยมณี ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว ความงามของ ภาษาและเรียนรู้การเขียนคำประพันธ์

(กลอน) การใช้ไวยากรณ์ในคำประพันธ์ การอ่านให้ไพเราะ ซาบซึ้ง และการพูดจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจวรรณคดีไทย เป็นต้น

๒) การบูรณาการระหว่างวิชา (inter-disciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระของหลายวิชามาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน เช่นในการสอนเรื่อง “มลพิษในชุมชน” ครู เชื่อมโยงเนื้อหาสาระหลายวิชา ได้แก่ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา โดย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลไก การเกิดมลพิษ การสำรวจสภาพและปัญหาของมลพิษในชุมชนที่ส่งผล กระทบในด้านต่างๆ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนไหวรณรงค์เพื่อให้ เกิดจิตสำนึกในการปูองกันหรือลดมลพิษ ในชุมชน เป็นต้น

๓) การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณา การ เป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียน ต่อเนื่องกันหลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมา รวมเป็นเรื่อง เดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีมในกรณี ที่ต้องการเน้นทักษะ บางเรื่องเป็นพิเศษครูผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่าย ภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น แนวคิดและหลักการต่างๆ เกี่ยวกับ ประเภทของเนื้อหา การคัดเลือกและจัดเนื้อหาดังกล่าวข้างต้นจะช่วยให้นักออกแบบการเรียนการ สอน นำไปประกอบการออกแบบและคัดเลือกกิจกรรม การเรียนรู้ให้เหมาะกับเนื้อหาต่อไป

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้มี ดังนี้

๑. ผู้สอน เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการที่จะแปลมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการ เรียนรู้ที่เป็นตัวหนังสือให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม น่าสนใจ และมีกระบวนการเรียนรู้ หลากหลายวิธีอย่างอิสระจะต้องรู้จักเลือกปรับปรุงเทคนิคและวิธีการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนโดยไม่ใช้วิธีการเดียว ควรมีการดัดแปลงและเลือกใช้วิธีการให้ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

๒. ผู้เรียน เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ ละคนมีความแตกต่างกันทั้งบุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด ความสนใจและความสมบูรณ์ของ ร่างกาย ผู้เรียนควรมีโอกาสร่วมคิด ร่วมวางแผนในการจัดการเรียนการสอน และมีโอกาสเลือกวิธี เรียนได้อย่างหลากหลาย ตามความเหมาะสมภายใต้การแนะนำของผู้สอน

๓. เนื้อหาวิชาต่างๆ ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์กัน มีความ น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้

๔. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ อุปกรณ์ช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

๕. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีวิธีการที่จะจัด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางวิชาการ เช่น จัดห้องชวนคิด ห้องกิจกรรมวิทยาศาสตร์ จัดระบบนิเวศจำลอง จัดบริเวณโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางชีววิทยา ธรณีวิทยา ฯลฯ มีการดัดแปลงห้องเรียนให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ดี และจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย

สุมน อมรวิวัฒน์ (2542) กล่าวว่า ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๓ ประการ ดังนี้

๑. ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

๒. บรรยากาศทางจิตวิทยา บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความชื่นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดแต่ถึงกระนั้นก็ตาม บรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก นอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียนชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิวหรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมา เนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัวเป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีความกดดันจาก ฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจอาหารเช้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียว เท่านั้น สิ่งที่นำมาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะบ่งชี้ได้ว่า บรรยากาศทางจิตวิทยาชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

๓. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยา ในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่าผู้เรียน จะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคล หนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหากลวิธีที่จะตอบสนองต่อความ ต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และผู้สอนควรจะฝึกให้มีความรู้สึกไวต่อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้ และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ต่อไป

ไพศาล หวังพานิช (2567) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลตามที่มุ่งหวังไว้ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดนั้นย่อมเป็นผลโดยตรงจากการสอนเป็นประการสำคัญ ดังนั้นในการสอนแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชาใดก็ตาม ควรจะมีองค์ประกอบพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

๑. จุดมุ่งหมายการสอน ก่อนจะเริ่มต้นสอนครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนให้ชัดเจนว่า หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ครูผู้สอนประสงค์จะให้ นักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง จุดมุ่งหมายในการสอนควรกำหนดให้อยู่ ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม(Behavioral Objectives) ซึ่งสามารถสังเกตได้และวัดได้

๒. พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน ก่อนที่ครูจะทำการสอนในเรื่องใด หากครูได้ทราบสภาพพื้นฐานของผู้เรียนก่อน ก็จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

๓. การเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่ครูจะทำการสอนในเนื้อหาวิชาจริงๆ ครูผู้สอนอาจเลือกใช้เทคนิควิธีสอนต่างๆ ให้เหมาะสมกับวัย และสภาพพื้นฐานของผู้เรียน โดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาด้วยว่า จะ

แบ่งเนื้อหาวิชาเป็นหน่วยย่อยได้อย่างไร หน่วยย่อยใดควรสอนก่อนหรือหลัง และเนื้อหาในแต่ละหน่วยย่อยนั้นจะใช้อุปกรณ์ชนิดใดเข้าช่วย

๔. การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลการเรียนการสอนเพื่อจะได้ทราบว่า ภายหลังจากผ่านการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ดีขึ้นเพียงไร อยู่ใน เกณฑ์น่าพอใจหรือไม่โดยเทียบกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ครูกำหนดไว้ก่อนการเรียนการสอน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้จากนักวิชาการ สรุปองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบดังนี้ ๑) ด้านผู้เรียน ๒) ด้านเนื้อหาวิชา ๓) ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ ๔) สภาพแวดล้อมและ บรรยากาศการเรียนรู้ โดยมีความหมาย ดังนี้

ด้านผู้เรียน หมายถึง บุคคลที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจความ ต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้ และต้องมีคุณสมบัติของนักเรียนที่ดี และผู้เรียนจะต้องรู้บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ รู้จักการให้ความร่วมมือกับคนอื่น การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนสี่เหลี่ยม รู้จักแบ่ง รู้จักเตรียมความพร้อม เพื่อที่จะนำมาใช้ ในการรับความรู้จากการเรียนในแต่ละวิชาเพื่อที่จะได้รับความรู้ให้มากที่สุดและนำเอาไปใช้ในชีวิตได้

ด้านเนื้อหาวิชา หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนต้องการที่จะนำเสนอให้แก่ผู้เรียนต้องจัดให้มี ความสัมพันธ์กัน มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมของการจัดการ เรียนรู้ โดยเนื้อหาอะไรที่ไม่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่เนื้อหาที่เริ่มจากง่ายไปยาก เป็น เกณฑ์แบบดั้งเดิมที่ยังคงนิยมใช้กัน การเรียนรู้พื้นฐานที่ต้องมีมาก่อน ตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ เป็นการจัดเนื้อหาซึ่งเป็นไปตามบันทึก ส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย การจัดเนื้อหาตามเกณฑ์นี้อยู่บนหลัก เหตุผล จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย การจัดลำดับแบบก้าวเวียน

ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และ ประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่ เรียน ใฝ่รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตาม อัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคล

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง ผู้สอนต้องมีวิธีการที่จะจัด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการสำคัญของศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) พระราชทานให้กับปวงชนชาวไทยเพื่อน้อมนำมา เป็นองค์ความรู้และศาสตร์ในการวางแผนพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุข แก่ประชาชนทุกภาคส่วนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุขและยั่งยืน นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของศาสตร์พระราชา ไว้

ดังนี้

สุพิมล ศรศักดา (๒๕๖๒) กล่าวว่า ศาสตร์พระราชา หมายถึง ภูมิปัญญาของพระราชา (King Wisdom) รัชกาลที่ ๙ ที่พระองค์ทรงทดลองใช้ นำไปปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จแล้วจึงนำไปบอกแนะนำให้พสกนิกรของพระองค์นำไปใช้ นอกจากบอกแล้วยังตามไปดูว่าได้ผลหรือไม่อย่างไร เป็นกระบวนการทำงานเชิงวิจัยของพระองค์ ซึ่งเป็นไปตามพระประสงค์ของพระองค์ศาสตร์พระราชาจึงเป็นโครงการที่ยังชีพให้ประชาชนได้อยู่ดี กินดี เป็นการพัฒนาประชากรระดับรากหญ้าเพื่อยกระดับการดำรงชีพของประชาชนให้สูงขึ้น ตามยุคสมัยและกลไกทางสังคม ให้มีความอยู่ดีกินดีมีความสุขตามอัตภาพ เพราะในปัจจัยพื้นฐาน ทางสังคมนั้นครอบครัวคือหน่วยย่อยที่มีความสำคัญมาก หากครอบครัวขาดความอบอุ่น นั่นคือ สาเหตุของปัญหาทางสังคมที่จะตามมา การแก้ปัญหาระดับรากหญ้าจึงเป็นศาสตร์ของการบริหาร จัดการประเทศที่พระองค์ทรงตระหนักและเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหต[1]

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กล่าวว่า ศาสตร์พระราชา หมายถึง บรรดาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานผ่านวิธีการต่าง ๆ ด้วยความ มุ่งหมายที่จะพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์สุขแก่เหล่าพสกนิกรและส่งผลมนุษยชาติทั้งปวงให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2567) กล่าวว่า ศาสตร์พระราชา หมายถึง ศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงได้มาจาก พระราชประสบการณ์ เข้าพระทัยในเหตุการณ์บ้านเมือง สถานการณ์ต่าง ๆ และพระราชกรณียกิจ โดยสาระสำคัญที่เป็นหัวใจของศาสตร์พระราชา คือ ศาสตร์แห่งการพัฒนา ศาสตร์แห่งการครองตน เพื่อเป็นแบบปฏิบัติ และตัวอย่างที่ดี และศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ช่วยให้การท างานที่ยากกลายเป็นง่ายเพื่อชุมชนที่มีความสุข โดยมุ่งเน้น การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ “คน” สร้างกระบวนการคิดที่ทันสมัยให้ตื่นรู้สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ หลักเหตุผล และหลักคุณธรรม การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด พึ่งพาตนเองได้และพร้อม แบ่งปันสู่สังคม ซึ่งจะต่อยอดไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

กล่าวโดยสรุป ศาสตร์พระราชา หมายถึง บรรดาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และทดลองโดย ด้วยการบูรณาการ “ศาสตร์ชาวบ้าน” หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับ “ศาสตร์สากล” หรือศาสตร์สมัยใหม่ จนได้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด พระองค์ทรงได้พระราชทานผ่านวิธีการต่าง ๆ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์สุขแก่พสกนิกรและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวง ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ สมควรที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๓; สมบัติ นพรัก, ๒๕๖๑; บุษกร วัฒนบุตร, พระครูโอภาสนนทกิตติ์ และพระอุดมสิทธินายก, ๒๕๖๑)

๑. เข้าใจ (Understanding) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ๔ องค์ประกอบ

๑

๑.๑ การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Existing data) ทรงสนใจค้นคว้าหาข้อมูลจาก อินเทอร์เนต และทรงรับฟังข่าวสารจากทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยเฉพาะแผนที่ ทรงตรวจสอบ ความถูกต้องของแผนที่ทุกครั้งที่เสด็จทอดพระเนตรสภาพพื้นที่จริง เมื่อเสด็จประทับบนเฮลิคอปเตอร์ พระที่นั่งก็ทรงทอดพระเนตร และตรวจสอบ หากไม่ถูกต้องจะทรงส่งข้อมูลให้หน่วยราชการ เช่น กรมแผนที่ทหารไปดำเนินการแก้ไขในทางวิทยาการข้อมูล (Data Science) นั้น การทำความสะอาด ข้อมูล (Data cleaning) มีความจำเป็นอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรง ทำเช่นนั้นมาโดยตลอด

๑.๒ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงเอาพระทัยใส่ในการใช้ข้อมูลชิงประจักษ์เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะระบบสถิติ ทางการ (Official statistics) และการสำมะโนประชากร (Cenus) และสถิติศาสตร์ศึกษา (Statistical Education) ทรงมีความรู้ความเข้าใจอย่างลุ่มลึกถึงความสำคัญของการใช้สถิติในการพัฒนา

๑.๓ การวิเคราะห์และวิจัย (Analytics and Research) โครงการพระราชดำริ กว่า ๔,๐๐๐ โครงการ อาศัยการวิเคราะห์และการวิจัย สร้างองค์ความรู้ที่มั่นใจว่าได้ผลก่อนที่จะนำไป ปฏิบัติจริง โครงการพระราชดำริโครงการหนึ่งที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล และการวิจัยมากที่สุด คือ โครงการหลวง (Royal Project) โดยเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชเมืองหนาว และการเลี้ยงสัตว์ จากเมืองหนาว

๑.๔ การทดลองจนได้ผลจริง (Experiment till actionable results) พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน เป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าให้ตั้งขึ้น มีทั้งการเลี้ยงโคนม ทำนา ปลูกต้นยางนา ปลูกป่า ทดลอง ทำโรงสี ทดลองทำนมผงอัดเม็ด ผลิตถ่านชีวภาพ และอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งหมดนี้ทรงทดลองจนกว่า จะทรงมั่นพระทัยว่าได้ผลดีจริงนำไปใช้งานได้จริง

๒. เข้าถึง (Connecting) นั้นประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๓ องค์ประกอบ

๒.๑ ระเบิดจากข้างใน (Inside-out blasting) เป็นการให้ประชาชนหรือชุมชนที่เข้าไปพัฒนาหรือทำงาน เกิดการปรับตัวที่จะพัฒนาตนเอง เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเสียก่อน ไม่ใช่สิ่งที่ทางราชการเข้าไปบังคับให้ประชาชนหรือชุมชนทำซึ่งจะไม่ยั่งยืน จึงทรงเน้นการพัฒนาคนให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน แล้วจึงเข้าไปพัฒนาเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเข้าถึงก่อน จะพัฒนาไม่ใช่นำการพัฒนาเข้าไปโดยที่ประชาชนยังไม่ตระหนัก หรือเห็นความสำคัญของการพัฒนา

๒.๒ เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย (Understand target) ทรงให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งคือประชาชนว่าประชาชนต้องการ อะไร ก่อนที่จะทรงงาน ภาพคนไทยทุกคนได้พบเห็นจนเจนตา คือภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชโปรดที่จะประทับกับพื้นดินเพื่อพูดคุยกับชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดาร เพื่อที่จะทรง เข้าใจความเดือดร้อนปัญหา ความทุกข์ยากของชาวบ้าน เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ทรงมีพระเมตตา อย่างสูงต่อประชาชนในการที่จะเข้าใจปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะเมื่อประชาชนจะถวายฎีกา เพื่อขอพระราชทานพระเมตตาในการปัดเป่าความทุกข์ร้อนต่าง ๆ

๒.๓ สร้างปัญญา (Educate) การสร้างปัญญาสังคมเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเข้าถึง ประชาชน หากประชาชนยังขาดความเข้าใจก็ต้องสร้างปัญญาสังคมให้ประชาชนเข้าใจ ครูแห่ง แผ่นดิน เลือกจะใช้วิธีที่ง่ายที่สุดในการสื่อสารกับประชาชนเพื่อสร้างปัญญา ทรงเลือกใช้วิธีการพูด ที่จะสร้างปัญญาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง

๓. พัฒนา แนวพระราชดำริในการพัฒนานั้นเมื่อทรงเข้าใจ เข้าถึง แล้วจึงพัฒนานั้น ทรงมีหลักการสำคัญ คือ

๓.๑ เริ่มต้นด้วยตนเอง (Self-initiated) แนวพระราชดำริในการพัฒนาทรงเน้นการพัฒนาที่เกิดจากประชาชนต้องการจะพัฒนา ตลอดรัชสมัยในการทรงงานในบางครั้งประชาชน ก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับโครงการพระราชดำริเช่นกัน ไม่เคยทรงฝืนบังคับประชาชนให้ร่วมมือ แต่อย่างใดด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน

กลับทรงเริ่มต้นโครงการพระราชดำริใหม่อย่างสม่ำเสมอ จนมีโครงการพระราชดำริกว่าสี่พันโครงการ

๓.๒ พึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ทรงโปรดให้ประชาชนทำอะไรได้ ด้วยตนเอง ทรงโปรดความเรียบง่าย และพึ่งพาตนเองได้ ดังที่ได้พระราชทานพระราชดำริ"การปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก" ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือ แม้กระทั่ง "การปลูกป่า ๓ อย่าง ๓๐ ประโยชน์ ๔ อย่าง" ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผลและไม้ฟืน นอกจากได้ประโยชน์ตามประเภทของการปลูกแล้วยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย พระองค์จึงทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

๓.๓ ต้นแบบเผยแพร่ความรู้ (Prototype and role model) พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงโปรดการสร้างต้นแบบการเผยแพร่ความรู้โดยทรงตั้งศูนย์ ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การทรงเลือกใช้พื้นที่ที่มีปัญหา และความยากลำบาก ในการพัฒนานั้นก็เพื่อเป็นต้นแบบให้ประชาชนได้เห็นและทำตาม ซึ่งหากแม้พื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุด ก็ยังพัฒนาให้ดีได้ ประชาชนเองก็จะทำตามได้ เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบ (Role model) ที่เป็น แรงบันดาลใจการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป หลักการสำคัญของศาสตร์พระราชา คือการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา คือ หลักการของศาสตร์พระราชา เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่และพัฒนาชีวิตของประชาชน ดำเนินการอย่างมีแผนเพื่อการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน หลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ ๙ ทรงยึดแนวทางแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน หากแต่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับความเป็นอยู่ โดยไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน บ้านก็มีผู้นำ วัดมีพระสงฆ์ และโรงเรียนมีครู ประสานสัมพันธ์ในชุมชน ชีวิตพื้นฐาน คือ การประกอบอาชีพ ภายใต้ปัจจัยสี่ แต่ละพื้นที่ย่อมมีอาชีพที่แตกต่างกันทุกพื้นที่ของประเทศไทย ได้มีการน้อมนำแนวพระราชดำริของพระองค์ คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเพื่อทำให้หลายชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในท้องถิ่นที่เน้นทั้งในด้านการเกษตรและแหล่งน้ำ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

5. การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของศาสตร์พระราชา

จากการสังเคราะห์เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของศาสตร์พระราชา คือการระบุข้อคำถาม แสวงหาสารสนเทศ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การสื่อสารองค์ความรู้ (ฉัตรทราวดี บุญถนอม, 2561; กมลฉัตร กล่อมอิ่ม, 2554; ประสิทธิ์ คำพล, 2567; วารีรัตน์ แก้วอุไร และคณะ , 2560; อัญญรัตน์ นาเมือง และคณะ, 2558; มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ, 2554) มีรายละเอียด คือ

ระบุข้อคำถาม คือการระเบิดจากข้างใน ผู้เรียนถูกกระตุ้นใหเกิดความสงสัย โดยผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อระบุถึงขอสงสัยความรูใหม่ ตั้งคำถาม สร้างข้อตกลง สมมติฐาน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้

แสวงหาสารสนเทศ คือ การวางแผนสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ดำเนินการโดยเป็นกิจกิจกรรมที่เนนการมีปฏิสัมพันธ์พันธร่วมกัน ค้นหาทางเลือกในการสืบค้นเพื่อดูความเหมาะสม เป็นไปได้ ในการค้นสารสนเทศให้สำเร็จตรงความต้องการ

สร้างองค์ความรู้ คือ ขั้นตอนที่ผู้เรียนบูรณาการการเรียนร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน และร่วมกันกำหนดสถานการณที่เป็นตัวอย่างมาเรียนรู สร้างการเรียนรูร่วมกันเพื่อนำไปสู่การเกิดประเด็นองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่

การสื่อสารองค์ความรู้ คือ การนำเสนอผลงานหรือความคิดในการคิดค้น ปรับปรุง และแก้ไขปัญหา

ผู้เรียนหลังจากได้ศึกษาเนื้อหาความรู้ต่างๆ แล้วสรุปความคิดให้ง่ายเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์

ประเมินองค์ความรู้ คือ การประเมินผลร่วมกัน ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนที่ได้รับจากบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรูความเขาใจในเนื้อหาสาระองค์ความรู้อย่างแท้จริง

6.สรุป

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทั้งทางกายและทางสมองอารมณและสังคม รวมถึงการอบรมผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมอุปกรณ์และการแนะแนวให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์ให้แก้ผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีความสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ผู้เรียนจะประสบ ความสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นสำคัญ หากผู้สอนเลือกใช้ วิธีการการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน มีองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ คือ ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชา ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ และด้าน

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ การยกระดับการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา คือ 1) ระบุข้อคำถาม ระเบิดจากข้างใน ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้เกิดความสงสัย โดยผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อระบุถึงขอสงสัยความรูใหม่ ตั้งคำถาม สร้างข้อตกลง สมมติฐาน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้

2) แสวงหาสารสนเทศ การวางแผนสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ดำเนินการโดยเป็นกิจกิจกรรมที่เน่นการมีปฏิสัมพันธ์พันธร่วมกัน ค้นหาทางเลือกในการสืบค้นเพื่อดูความเหมาะสม เป็นไปได้ ในการค้นสารสนเทศให้สำเร็จตรงความต้องการ 3) สร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนบูรณาการการเรียนร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน และร่วมกันกำหนดสถานการณที่เป็นตัวอย่างมาเรียนรู สร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การเกิดประเด็นองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ 4) การสื่อสารองค์ความรู้ นำเสนอผลงานหรือความคิดในการคิดค้น ปรับปรุง และแก้ไขปัญหา ผู้เรียนหลังจากได้ศึกษาเนื้อหาความรู้ต่างๆ แล้วสรุปความคิดให้ง่ายเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ 5) ประเมินองค์ความรู้ ประเมินผลร่วมกัน ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนที่ได้รับจากบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรูความเขาใจในเนื้อหาสาระองค์ความรู้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภา.

กมลฉัตร กล่อมอิ่ม. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาบน

พื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9*(6), 54–69.

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรทราวดี บุญถนอม. (2566). คิดอย่างสร้างสรรค์: ตามรอยศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs. สืบค้นจาก https://nakhonnayok.dusit.ac.th/wp-content/uploads/2021/05B2.pdf

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, & รัถยานภิศ รัชตะวรรณ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 5*(2), 159–172.

ประสิทธิ์ คำพล. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชาเพื่อวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 16*(2), 205–216.

วารีรัตน์ แก้วอุไร, และคณะ. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีพครู. *Social Sciences Research and Academic Journal, 6*(17), 13–30.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2533). *สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทองคูณ หงส์พันธุ์. (2542). *สอนดีต้องมีหลัก: บัญญัติ 20 ประการของการสอน*. แสงสว่างการพิมพ์.

บุษกร วัฒนบุตร, พระครูโอภาสนนทกิตติ์, & พระอุดมสิทธินายก. (2561). *ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคนไทย*. แดเน็กซ์ อินเตอร์ คอร์ปอเรชั่น.

ไพศาล หวังพานิช. (2567). องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้. สืบค้นจาก http://www.ipecp.ac.th

สมบัติ นพรัก. (2561). *ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาศาสตร์การบริหาร*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุพิมล ศรศักดา. (2562). ศาสตร์แห่งพระราชากับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น. สืบค้นจาก http://pbs.mcu.ac.th

มาเรียม นิลพันธุ์, และคณะ. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 3*(1–2), 14–23.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). 23 หลักการทรงงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9. สืบค้นจาก http://www.ops.moe.go.th

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์. (2560). เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา: วิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก https://mgronline.com

อัญญรัตน์ นาเมือง, และคณะ. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. *Princess of Naradhiwas University Journal, 5*(3).

Barrows, H. S. (1985). *How to design a problem-based curriculum for the preclinical years*. Springer Publishing.

Cronbach, L. J. (1977). *Educational psychology*. Harcourt Brace Jovanovich.

Hills, P. J. (1982). *Dictionary of education*. Routledge & Kegan Paul.

Hough, J. B., & Duncan, J. K. (1970). *Teaching: Description and analysis*. Addison-Wesley.

Smith, P. L., & Ragan, T. J. (2005). *Instructional design* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Phonological Problems of English Spoken by Indian Students Studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Niraj Kumar[1]*

[1]Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
✉: * krnirajnld1998@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 09 July 2025; Revised: 15 July 2025; Accepted: 30 January 2026
© The Author(s) 2026

Abstract

This thesis, entitled "Phonological Problems of English Spoken by Indian Students Studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University," aimed to (1) explore the phonological problems encountered by Indian students and (2) identify ways to improve their English pronunciation. Employing a mixed-method approach, the study involved 20 Indian students, with data collected through interviews, questionnaires, and a pronunciation test of 180 English words focusing on problematic sounds, including consonants, vowels, and words with two and three syllables. The data were analyzed using percentages. The findings revealed that 90% of the students struggled with certain English phonemes, particularly /θ/, /ð/, and /v/, which are absent in many Indian languages, while 65% showed confusion between /v/ and /w/. Suprasegmental issues such as syllable-timed rhythm, monotone intonation, and epenthesis were also observed. In terms of coping strategies, 50% used self-correction, 25% practiced fluency, 15% sought feedback, and 10% avoided difficult words, with 95% reporting that peer practice positively influenced their pronunciation. The pronunciation test indicated that /v/, /θ/, and three-syllable words were the most challenging, whereas sounds like /s/, /ʃ/, and /b/, as well as two-syllable words, were generally produced more accurately.

Keywords: Phonological Problems, English, Indian students, MCU

1. Introduction

English has emerged as a global lingua franca. It is the primary medium of instruction in higher education, international business, and global communication. For non-native learners, proficiency in English is not only an academic requirement but also a crucial tool for participation in the global community.

India presents a unique linguistic situation. As a multilingual country with more than twenty officially recognized languages and hundreds of regional dialects, the English spoken by Indians reflects the influence of their diverse mother tongues. While English is widely used as an official language in education, government, and media, the pronunciation of Indian speakers often diverges from Standard English norms (Gargesh, 2004). This divergence is largely due to phonological transfer, where students substitute English sounds with sounds familiar from their first language (L1). For example, the dental fricatives /θ/ and /ð/, absent in most Indian languages, are often replaced by /t/ and /d/.

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU) in Thailand, Indian students

face additional challenges in English pronunciation. Although these students are educated in English-medium contexts, their spoken English often shows features of Indian English phonology, which sometimes reduces their intelligibility in academic and intercultural communication. Mispronunciation of sounds, misplaced stress in multisyllabic words, and monotone intonation patterns hinder their fluency and confidence in oral interactions. These issues not only affect their classroom performance but also their ability to integrate effectively into an international environment.

Phonology plays a critical role in second language acquisition (SLA). Unlike phonetics, which focuses on the physical articulation of sounds, phonology studies how sounds function systematically within a language. As Odden (2014) notes, phonological competence involves an understanding of sound patterns and their rules. Without mastering these phonological aspects, students may struggle to achieve intelligibility. For Indian learners at MCU, difficulties arise because English is a stress-timed language, while most Indian languages are syllable-timed. This mismatch results in unnatural rhythm, incorrect stress placement, and reduced clarity.

Given these challenges, it becomes important to conduct a systematic study of the phonological difficulties faced by Indian students at MCU. By identifying specific areas of difficulty, such as segmental errors (e.g., mispronounced consonants and vowels) and suprasegmental features (e.g., stress and intonation), the study can provide valuable insights for teachers and learners alike. Furthermore, analyzing the causes of these errors whether mother tongue interference, lack of exposure to native models, or insufficient training can help in designing effective strategies for pronunciation improvement. Ultimately, this research aims not only to highlight the phonological challenges but also to propose practical solutions that can enhance the communicative competence of Indian students learning English in international academic contexts.

2. Objectives

1. To explore the phonological problems pronounced by Indian students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
2. To find out the ways to improve English pronunciation used by Indian students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.Research Methodology

1. Population and Sample

This study employed a mixed research method, utilizing both quantitative and qualitative data collection techniques. The study involved 20 Indian students studying at MCU. Purposive sampling was applied to ensure participants represented students facing phonological difficulties.

2. Research Instruments

The research instruments were included as questionnaires, interviews, and a test. First of all, questionnaires were presented the general information about the respondents. Then, interviews were conducted to study the problems in qualitative data and the phonological analysis of English spoken by Indian students. Especially, the certain participants' backgrounds and their daily use of language. For the phonological problems of English spoken by Indian students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University as serious sound problems which affected the performance of language proficiency of the participants. The pronunciation test on Indian students' vocabulary words was adapted to a 180-word pronunciation test which is accepted by the faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

1. Questionnaires

The questionnaire given to the participants and then the researcher adapted from committee's suggestion and advice of the thesis's supervisor Dr. Sakchai Posai and Dr.Narongchai Pintrymool who are the lecturers from the Faculties of Humanities, at Mahachulalongkornrajavidyalaya University to fix the needs of this study. For data collection was used as the phonological problems of English spoken by Indian students.

The questionnaires were classified into two sections; each was divided into details as follows:

Section A: as the interview, this section has two parts:

Part I: Personal Information of Respondents – This part includes 5 questions to gather personal details from the respondents.

Part II: Questions about the phonological problem of Indian students by Respondents – This part has 5 open-ended questions to gather all Indian students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Section B: Testing of Words Pronunciation

This section involves Word pronunciation test by respondents, who are studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. answered questions both before and after a presentation by the researcher. The purpose of this is to see if there are any difficulties in pronouncing the word.

2. In-depth Interview

The interview questions were followed up to statements from the questionnaires presented in Appendices. This would probe into the deeper feelings that they had about their performance on the tests. This approach was corroborated the view of flick that interviews were useful in uncovering those things one cannot observe directly, such as feelings, thoughts, intentions, or beliefs. All interview sessions were used with audio-recorded and the photographs were taken then researcher explained to enable data analysis.

The questionnaire of the interview consisted of 2 sections as follow:

Section A: The interview form.

The interview form consists of 2 parts, and each was divided into details as follows:

Part I: Personal Information of the respondents: They consist of 5 questions the researcher asked the respondents about personal details such as age, gender, Laval of study etc.

Part II: Questions about the phonological problem of Indian students, by the respondents: They consisted of 5 open questions The researcher asked the respondents for an open answer in various responses, for example:

1. Are there specific English sounds or words that you find difficult to articulate? If yes, which ones?

2. How do you deal with pronunciation errors during conversations?

3. In your opinion, does your first language influence your English pronunciation? If so, how?

4. Do you think practicing pronunciation with peers is beneficial for improvement?

5. What improvements have you noticed in your pronunciation since you started studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University?

Section B: During this section, the researcher served all participants to repeat for the words given through paper designed and presented for themselves. The participants repeated them then the researcher recorded the tape-recorded pronunciations pronounced by all participants. If there is a word that has been mispronounced, the researcher then marked (√) an *I* stand for incorrect pronunciation, whereas if it is pronounced correctly, the researcher marks (√) a C stands for the correct pronunciation received by the researcher. The researcher used the test on the pronunciation word list most commonly used and the time used by Indian students who studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University in academic year of 2024-2025.

The pronunciation word lists of the most typically used by Indian students of 18 categories in a total of 180 words are as follows:

1. Pronunciation testing Part of consonant sounds /p/ 10 words.
2. Pronunciation testing part of consonant sounds /tʃ/ 10 words.
3. Pronunciation testing part of consonant sound /ʃ/ 10 words.
4. Pronunciation testing part of Consonant sound /t/ 10 words.
5. Pronunciation testing part of consonant sound /k/ 10 Words.
6. Pronunciation testing part of Consonant Sound /d/ 10 words.
7. Pronunciation testing part of Consonant Sound /f/ 10 words.
8. Pronunciation testing part of Consonant Sound /v/ 10 words.
9. Pronunciation testing part of Consonant Sound /s/ 10 words.
10. Pronunciation testing part of Consonant Sound /z/ 10 words.
11. Pronunciation testing part of Consonant Sound /b/ 10 Words.
12. Pronunciation testing part of Consonant Sound /dʒ/ 10 Words.
13. Pronunciation testing part of Consonant Sound /θ/ 10 Words.
14. Pronunciation testing part of Consonant Sound /ð/ 10 Words.
15. Pronunciation testing part of Consonant Sound /r/ 10 Words.
16. Pronunciation testing of Vowel sounds of 10 Words.
17. Pronunciation Testing: Words in Two-Syllable Words (10) words.
18. Pronunciation Testing: Words in three-Syllable Words (10) words.

Table 1: Sample of Testing of Pronunciation of Consonant Sounds /p/

No.	Word	Received Pronunciation (RP)	Respondent's Pronunciation	C	I	Differentiation involved the /p/ sound.
1	peen					
2	pen					
3	pear					
4	cap					
5	pup					
6	poppy					
7	pot					
8	put					
9	help					
10	plate					

Note: C stands for Correct Pronunciation, I stand for Incorrect Pronunciation

3. Validity and Reliability

1. Validity means the extent to which an instrument measures what it claims to measure an instrument needs to be valid for the result to be accurately applied and interpreted. The research generally determines validity by asking a series of questions and often looking for answers on the other research.

2. Reliability means the consistency of a measure. an instrument is considered reliable if we get the same result repeatedly. This study will be reliable and can be administered with confidence that the measurement error will be minimal.

Data Collection

The procedure of data collection, firstly the researcher focused to study and reviewed the literature on the phonological problems pronounced by Indian students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Data were collected and applied to adapt the English word lists accepted from the English Pronunciation book suggested and approved by my supervisor Dr. Sakchai Posai, the Director of Master Degree in Linguistics at the faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University summarized in 18 categories that selected in 180 words.

Secondly, choose all Indian students, namely:

The name lists of all respondents of Indian students as key informants from Mahachulalongkornrajavidyalaya University as follows:

Table 2: Name list of respondents in the academic years (2024-2025)

No.	Name as replaced for A-T	Student's Year	Part of areas in India
1	Respondent A	4th	Nalanda, Bihar
2	Respondent B	4th	Nalanda, Bihar
3	Respondent C	4th	Nalanda, Bihar
4	Respondent D	4th	Uttar Pradesh
5	Respondent E	4th	Uttar Pradesh
6	Respondent F	4th	Uttar Pradesh
7	Respondent G	4th	Uttar Pradesh
8	Respondent H	3rd	Uttar Pradesh
9	Respondent I	3rd	West Bengal
10	Respondent J	3rd	New Delhi
11	Respondent K	3rd	New Delhi
12	Respondent L	4th	Arunachal Pradesh
13	Respondent M	4th	Arunachal Pradesh
14	Respondent N	3rd	Arunachal Pradesh
15	Respondent O	3d	Arunachal Pradesh
16	Respondent P	3rd	Arunachal Pradesh
No.	**Name as replaced for A-T**	**Student's Year**	**Part of areas in India**
17	Respondent Q	3rd	Arunachal Pradesh
18	Respondent R	2nd	Asam
19	Respondent S	4th	Himachal Pradesh
20	Respondent T	4th	Tripura

Thirdly, data were collected using audio recordings and observations of language usage in real-life situations. In other words, language data was collected by having the speaker pronounce the word and then have the researcher pronounce it until the speaker says it is correctly pronounced. The researcher recorded the data using the mark (√) and I for incorrect pronunciation, whereas if it is pronounced correctly, the researcher marks (√) a C to show correct pronunciation for each part for the duration of the language data collection. Taken in 5 months between November 2024-March, 2025.

The questionnaire was used in this research and adapted from the faculty of Humanities, at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The researcher made some minor alterations

to the questionnaires which are based on the research objective and research question of the study. Based on the answers given later in the findings, the answers were recorded by the researcher as samples of data collection. It takes around 40-45 minutes for questions to be answered since the items are made of 2 sections: The interview form and Testing of Indian student's Pronunciation.

Before the researcher administers the questionnaires for the answering session, the researcher explained briefly the objectives of this research to respondents, and procedure regarding the research study, and what the questionnaires is all about emphasizing the importance of honesty and sincerity in answering the question form to respondents understood. When the researcher finished
the interview all parts related to the questionnaires, then the researcher collected all information including photographs with the respondents at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, as specified details.

Data Analysis

The researcher analysed the data by verifying the accuracy of the word list recorded and then arranges the data based on the pronunciation test and then writes new data percentage of the status of the respondents. Then the researcher made make a chart showing the sounds of consonants and vowels, and syllable testing. The analysis of the collected data to find the different key sounds in the language based on the theory of phonology, regarding the sounds of words. Then, the data were collected and analysed qualitatively by looking at difficulties in key sounds of Indian students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Then, the collected data were analysed whether the results of the questionnaire are akin to the research objectives. Later, the researcher gives the conclusion and recommendation based on the analysis.

The results obtained from the questionnaires were categorized according to the scales from the questionnaire consisting of 2 sections: The interview form and testing of Indian students' pronunciation. The data from section A consists of items relating to the demographic data of the respondents and section B consists of items relevant to testing of Indian students' pronunciation, it is a list of the typically used by Indian students, words in 18 categories. The test was analysed based on the research objectives.

1. Statistic Package

The data were obtained from the questionnaires and then analysed by the statistical package (SPSS), descriptive statistics of mean and percentage.

To calculate the mean in central tendency, the following formula was used.

$$x = \sum \frac{fx}{n}$$

Where:

X = mean

x = total of the test

f = frequency of each class

n = total of frequency

∑fx = the sum of the products of mid-interval values and their corresponding Frequency.

4. Results

This study examined the phonological problems of English spoken by 20 Indian students studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Data were gathered through questionnaires, interviews, and pronunciation tests, and the results are presented in terms of demographic profiles, interview insights, and pronunciation performance.

1. General information of Respondents

The participants represented a diverse group of Indian students. The majority were male (90%), while only a small proportion were female (10%). Most respondents fell within the 26–30 age range (50%), followed by those aged 21–25 (30%) and 31–35 (20%). Regarding academic levels, 65% were pursuing B.A. programs, 25% were enrolled in M.A. studies, and 10% were Ph.D. candidates. Hindi was the most common mother tongue (60%), while 35% reported regional Indian languages such as Bhojpuri, Telugu, or Bengali, and only 5% identified English.

Exposure to English varied considerably: 30% had studied the language for more than 10 years, 25% for 7–10 years, another 25% for 4–6 years, 15% for 1–3 years, and 5% for less than 2 years. These variations in linguistic background and English learning experience strongly shaped the respondents' pronunciation competence and strategies in coping with phonological difficulties.

2. Interview Findings

Interview results highlighted that a large majority of students (90%) reported significant difficulties with certain English sounds. The most problematic were the dental fricatives /θ/ and /ð/, which do not exist in many Indian languages. Participants often substituted /θ/ with /t/ e.g., *think* → /*tink*/ and /ð/ with /d/ (e.g., *those* → /*dose*/. Similarly, confusion between /v/ and /w/ was widely observed (65%), leading to substitutions such as *vine* for *wine*. Other difficulties included the voiced fricatives /z/ and /ʒ/, affricates like /tʃ/ and /dʒ/, and aspiration contrasts.

Suprasegmental issues were also pervasive. Respondents demonstrated syllable-timed rhythm instead of the stress-timed rhythm characteristic of English, resulting in unnatural pacing. Intonation tended to be monotone, while misplaced word stress and vowel epenthesis (the insertion of extra vowels, e.g., /eschool/ for *school* were frequently reported. Such features reflect the influence of mother tongue phonology on learners' spoken English.

Students also shared their coping strategies. About half (50%) engaged in self-correction immediately after noticing errors, while 25% prioritized fluency even if accuracy was compromised. Others relied on external support: 15% actively sought feedback from teachers or peers, while 10% preferred to avoid problematic words altogether. Notably, peer practice emerged as the most effective and motivating factor, with 95% of respondents affirming its role in pronunciation improvement. This emphasizes the importance of collaborative learning environments in supporting oral proficiency.

3. Pronunciation Test Results

The pronunciation test provided empirical evidence of the challenges identified in the interviews. Accuracy rates varied across consonants, vowels, and syllable structures:

Most problematic sounds: The labiodental fricative /v/ (68.5% correct) and the voiceless dental fricative /θ/ (74.0% correct) ranked among the lowest in accuracy. Similarly, three-syllable words showed high error rates, with only 73.5% correct.

Moderately difficult sounds: /f/ (75.5%), /p/ (77.0%), and /k/ (77.5%) were often mispronounced, largely due to confusion in voicing, aspiration, or substitution.

Less problematic sounds: Students performed better with /b/ (84.0%), /ʃ/ (85.5%), and two-syllable words (84.5%).

Easiest sounds: The alveolar fricative /s/ was consistently pronounced with high accuracy (96.5%), demonstrating minimal interference from L1 phonology.

A closer examination of error patterns revealed that substitution was the most common problem (e.g., /θ/ → /t/, /ð/ → /d/), followed by misplaced stress and vowel distortions. Epenthesis was another frequent feature, especially in initial consonant clusters. These findings

suggest that both segmental (individual sounds) and suprasegmental (stress, rhythm, intonation) elements of English pose challenges to Indian learners, reflecting strong L1 transfer.

4. Overall Trends

Taken together, the results demonstrate that Indian learners of English at MCU face persistent difficulties with both consonantal and suprasegmental features. While certain sounds such as /s/ and /ʃ/ were mastered with relative ease, others such as /v/ and /θ/ consistently caused problems. Suprasegmental errors further reduced intelligibility, as rhythm, stress, and intonation were strongly influenced by the learners' native phonological systems.

Importantly, the findings also indicate that learners are aware of these difficulties and employ various coping strategies, with peer collaboration playing a central role in improvement. These insights not only highlight the specific pronunciation challenges faced by Indian learners but also suggest pedagogical interventions that may foster greater intelligibility and confidence in spoken English.

5. Discussion and Suggestions

the researcher would like to recommend some important points for further studies as follows:

1. Integration of Targeted Pronunciation Training into the Curriculum

English instructors should incorporate intense phonological training in regular language classes with special emphasis on difficult sounds such as /θ/, /ð/, /v/, and /z/. Minimal pairs, pronunciation practice, and listening discrimination activities will help learners build segmental and suprasegmental features.

2. Peer Practice and Group Speaking Activities Encouragement

Students can be encouraged to practice their pronunciation with peer facilitation in the form of group discussions, role-playing activities, and pronunciation games. Such group activities not only enhance learning but also reduce tension and enhance confidence in a supportive environment.

3. Utilization of Digital Media for Self-Learning Enhancement of Pronunciation

Students should be encouraged to use available technology such as YouTube, pronunciation tools (e.g., ELSA Speak), and educational social media tools. These tools allow learners to listen to native speakers, mimic correct pronunciation, and review outside of class time.

Reference

Celce-Murcia, M., Brinton, D. M., & Goodwin, J. M. (1996). *Teaching pronunciation: A reference for teachers of English to speakers of other languages*. Cambridge University Press.

Crystal, D. (2003). *English as a global language* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Cruttenden, A. (2014). *Gimson's pronunciation of English* (8th ed.). Routledge.

Derwing, T. M., & Munro, M. J. (2005). Second language accent and pronunciation teaching: A research-based approach. *TESOL Quarterly, 39*(3), 379–397.

Gargesh, R. (2004). The phonology of Indian English. In E. W. Schneider, K. Burridge, B. Kortmann, R. Mesthrie, & C. Upton (Eds.), *A handbook of varieties of English: Phonology* (pp. xx–xx). Mouton de Gruyter.

Keshavarz, M. H., & Abubakar, M. K. (2017). An investigation into pronunciation problems of Hausa-speaking learners of English. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 4*(1), 68–84.

Odden, D. (2014). *Introducing phonology* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

The Development of a Model for Enhancing Teachers' Competency in Active Learning Management in the Digital Era to Improve Student Quality at Bansiyaeksomdet School under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 3

กรชกร ชวติ[1]*

[1]โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3, ประเทศไทย

Korachakorn Chawati[1]
[1]Bansiyaeksomdet School, Kalasin Primary Educational Service Area Office 3, Thailand
✉: *karachakornc1234@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 September 2025; Revised: 10 October 2025; Accepted: 10 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ และ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบฯ โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นจากกลุ่มเป้าหมายครู 72 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบบันทึกและแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบกับครู 72 คนและนักเรียน 1,318 คน ด้วยแบบประเมินสมรรถนะครูก่อน-หลัง วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจากตัวอย่างครู 10 คน นักเรียน 306 คน และผู้ปกครอง 306 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะครูในสภาพปัจจุบันอยู่ระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่คาดหวังอยู่ระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบ ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ "COACH Model" ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ภายหลังการนำรูปแบบไปใช้พบว่า ครูมีคะแนนประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงขึ้น ซึ่งส่งผลเชิงประจักษ์ต่อผู้เรียน โดยนักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวกและมีผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น ตลอดจนผลการประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในระดับสูง และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สมรรถนะครู, ยุคดิจิทัล, รูปแบบการพัฒนา, คุณภาพผู้เรียน

Abstract

This research and development (R&D) project aimed to: 1) investigate the current status, expected conditions, and essential needs for enhancing proactive learning management competencies of teachers in the digital era to improve student quality at Bansiyaeksomdet School; 2) design and develop a model to enhance these competencies; 3) examine the effects of implementing the model; and 4) evaluate the model's effectiveness. The study was conducted systematically in four phases: Phase 1 involved assessing the current status and needs of 72 target teachers using questionnaires, with data analyzed by mean (μ), standard deviation (σ), and the Modified Priority Needs Index (PNI). Phase 2 focused on model development by five selected experts through documentation and evaluation forms, analyzed using mean and standard deviation. Phase 3 involved piloting the model with 72 teachers and 1,318 students, using pre- and post-assessments of teacher competencies analyzed by mean and standard deviation. Phase 4 evaluated the model's effectiveness with 10 teachers, 306 students, and 306 parents through satisfaction questionnaires, analyzed by frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.). The results indicated that teachers' current competencies were at a moderate level, while the expected competencies were at the highest level, with the greatest need identified in systematic digital learning design and management. The developed model, named the "COACH Model," comprised five components: principles, objectives, processes, evaluation, and success conditions. After implementation, teachers' learner-centered learning management competency scores significantly increased, positively impacting students who demonstrated improved learning behaviors and higher analytical thinking skills. Additionally, evaluations of the model showed high levels of appropriateness, feasibility, and usefulness. Stakeholder satisfaction was also high, and students' academic achievement scores increased substantially.

Keywords: Active Learning, Teacher Competency, Digital Era, Development Model, Student Quality

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์จึงไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเนื้อหา หากแต่ต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกที่ไม่แน่นอน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การปรับตัว และการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับสังคม (OECD, 2023) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากการศึกษาแบบเน้น

ความรู้ (Knowledge-based education) ไปสู่การศึกษาแบบเน้นสมรรถนะ (Competency-based education) ซึ่งให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิต (Voogt & Roblin, 2022)

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและยั่งยืน เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการคิด วิเคราะห์ การอภิปราย การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผล ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง (Freeman et al., 2021) งานวิจัยร่วมสมัยยังชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถส่งเสริมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดขั้นสูง และทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับการสอนแบบบรรยาย (Theobald et al., 2020) อีกทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาควบคู่กับบริบทของยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การสร้างสื่อดิจิทัล และการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ครูจึงต้องมีสมรรถนะในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่การใช้เครื่องมือเท่านั้น แต่รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการคิด และการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลยังเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) และการเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Self-regulated learning) ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Zimmerman & Schunk, 2021)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงประจักษ์ทั้งในและต่างประเทศสะท้อนปัญหาที่สอดคล้องกันว่า ผู้สอนจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควบคู่กับการใช้นวัตกรรมและระบบสารสนเทศในชั้นเรียน (Darling-Hammond et al., 2020; Trust & Whalen, 2020) โดยเฉพาะในบริบทประเทศไทยที่พบว่า ผู้สอนยังขาดทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมและส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการพัฒนาผู้สอนในด้านดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ส่งผลให้การนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ยังไม่บรรลุประสิทธิภาพอย่างเต็มศักยภาพ (สุวิทย์ มูลคำ, 2563; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2565; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2566)

ในระดับสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพควบคู่กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566 - 2567 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบระดับชาติมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุหลักจากข้อจำกัดที่ผู้สอนบางส่วนยังขาดสมรรถนะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขาดการบูรณาการนวัตกรรมและระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการวัดและประเมินผลยังคงมุ่งเน้นความรู้ความจำมากกว่าการประเมินสมรรถนะตามสภาพจริง รวมถึงการเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่เข้มแข็ง ส่งผลให้

การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้บรรลุตามเป้าหมาย (โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ, 2567)

เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้สอนอย่างเป็นระบบ ให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประยุกต์ใช้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ และวัดประเมินผลตามสภาพจริง ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาและพัฒนา “รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3” เพื่อเป็นแนวทางเชิงประจักษ์ในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้สอน อันจะนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์และสมรรถนะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยผลการวิจัยนี้ยังสามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร และเป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่และระดับประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยมุ่งพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัลจากครูกลุ่มเป้าหมาย 72 คน ด้วยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของสมรรถนะครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ กับครูกลุ่มเป้าหมาย 72 คน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 1,318 คน ด้วยแบบประเมินสมรรถนะครูก่อน-หลัง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผล จากครูกลุ่มตัวอย่าง 10 คน และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 306 คน และผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง 306 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัลจากครูกลุ่มเป้าหมาย 72 คน ด้วยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของสมรรถนะครู ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.78 มีอายุระหว่าง 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.06 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 68.06 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.89 สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สังกัดมากที่สุดคือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 20.83 โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์ทำงานยาวนานและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อม และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู โดยกลุ่มครูเป้าหมายดังกล่าวได้ประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

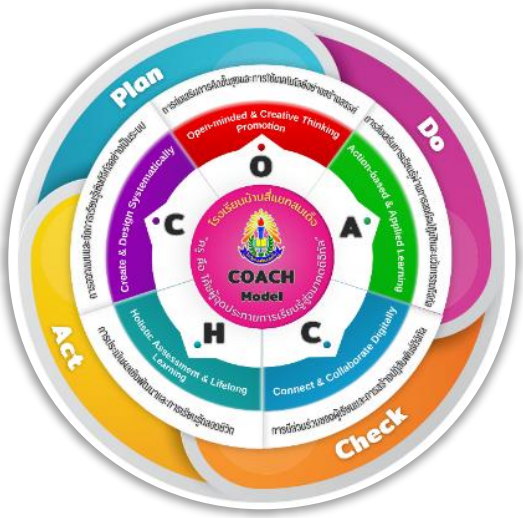
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล (N = 72) โดยรวม ปรากฏดังตาราง

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
1. ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบ	3.17	0.57	ปานกลาง	4.72	0.51	มากที่สุด	0.52	1
2. ด้านการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์	3.31	0.57	ปานกลาง	4.66	0.56	มากที่สุด	0.42	5
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและนวัตกรรมดิจิทัล	3.18	0.58	ปานกลาง	4.68	0.58	มากที่สุด	0.49	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสร้างปฏิสัมพันธ์ดิจิทัล	3.15	0.61	ปานกลาง	4.64	0.67	มากที่สุด	0.48	3
5. ด้านการประเมินผลเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.26	0.55	ปานกลาง	4.66	0.64	มากที่สุด	0.44	4
รวม	3.21	0.58	ปานกลาง	4.67	0.59	มากที่สุด	0.47	

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.21, σ = 0.58) ขณะที่สภาพที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.67, σ = 0.59) สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับระดับสมรรถนะที่คาดหวังอย่างชัดเจน โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความแตกต่างเชิงลำดับ กล่าวคือ ด้านการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 3.31, σ = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินผลเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (μ = 3.26, σ = 0.55) และด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและนวัตกรรมดิจิทัล (μ = 3.18, σ = 0.58) ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสร้างปฏิสัมพันธ์ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (μ = 3.15, σ = 0.61) ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของครูในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกและเกิดปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ ในส่วนของสภาพที่คาดหวัง พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมากที่สุด โดยมีค่าอยู่ในช่วง 4.64–4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับต่ำ (σ = 0.51–0.67) แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.72, σ = 0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและนวัตกรรมดิจิทัล (μ = 4.68, σ = 0.58) และด้านการส่งเสริมความคิดขั้นสูง (μ = 4.66, σ = 0.56) แสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นทั้งด้านการออกแบบการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนาทักษะขั้นสูงของผู้เรียน นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี PNImodified พบว่า ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบมีค่าความต้องการสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.52) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและนวัตกรรมดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.49) และด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสร้างปฏิสัมพันธ์ดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.48) ขณะที่ด้านการประเมินผลเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($PNI_{modified}$ = 0.44) และด้านการส่งเสริมความคิดขั้นสูง ($PNI_{modified}$ = 0.42) มีค่าความต้องการในลำดับรองลงมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเด็นเชิงโครงสร้างของการจัดการเรียนรู้ (instructional design) และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (learner engagement) เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก

ระยะที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล ชื่อว่า COACH Model ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ทฤษฎี ข้อมูลความต้องการจำเป็น และผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยบูรณาการวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบได้กำหนดองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) C : Create & Design Systematically คือ การออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน 2) O : Open-minded & Creative Thinking Promotion คือ การเปิดกว้างและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านเทคโนโลยี 3) A : Action-based & Applied Learning คือ การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 4) C : Connect & Collaborate Digitally คือการสร้างปฏิสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือทางการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และ 5) H : Holistic Assessment & Lifelong Learning คือ การประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบองค์รวม ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพรูปแบบได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ COACH ที่บูรณาการกับวงจร PDCA

ทั้งนี้ กรอบแนวคิดของรูปแบบเป็นระบบเชิงสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ขับเคลื่อนผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by doing) การสะท้อนผล (AAR) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และระบบนิเทศ ภายใต้การสนับสนุนจากผู้บริหาร สรุปได้ว่า COACH Model ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาสมรรถนะครูสู่คุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ดังปรากฏรายละเอียดในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการของ COACH Model

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.78, σ = 0.42) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.75, σ = 0.45) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการปฏิบัติ และการประเมินผล มีความชัดเจนเป็นระบบ และครอบคลุมการพัฒนาทั้งระบบ สะท้อนว่ารูปแบบ COACH Model มีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้างและความสอดคล้องเชิงประจักษ์ สามารถใช้เป็นนวัตกรรมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบ กับครูกลุ่มเป้าหมาย 72 คน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 1,318 คน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะ

ผลการประเมินสมรรถนะ	จำนวน (N)	μ	σ	t	p
ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ	72	2.65	0.70	31.842*	.000
หลังการทดลองใช้รูปแบบ	72	4.64	0.42		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดลองใช้รูปแบบกับครูจำนวน 72 คน ในระยะเวลา 1 ภาคเรียน พบว่า สมรรถนะครูโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง (μ = 2.65, σ = 0.70) สู่ระดับมากที่สุด (μ = 4.64, σ = 0.42) ในเชิงพฤติกรรมครูเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สามารถออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติและบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม กระตือรือร้น และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ

ผลการประเมินทักษะการคิด	จำนวน (N)	μ	σ	t	p
ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ	1,318	2.62	0.23	28.457*	.000
หลังการทดลองใช้รูปแบบ	1,318	4.30	0.19		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดลองใช้รูปแบบกับนักเรียนจำนวน 1,318 คน ในระยะเวลา 1 ภาคเรียน พบว่า หลังเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู นักเรียนมีทักษะการคิดสูงกว่าก่อนการพัฒนา โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง (μ = 2.62, σ = 0.23$) สู่ระดับมากที่สุด ($\mu$ = 4.30, σ = 0.19$) ซึ่งสะท้อนว่ารูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิผลในการยกระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ การประเมิน และการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ระยะที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.72, σ = 0.48) สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบมีคุณภาพทั้งในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในการนำไปใช้ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนที่มีผลการเรียนระดับ 3 ขึ้นไปเพิ่มขึ้นใน 8 จาก 9 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 88.89 โดยเฉพาะในกลุ่มสาระที่เน้นทักษะการคิด เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีพัฒนาการอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาผลการทดสอบระดับชาติ พบว่า RT อยู่ในระดับใกล้เคียงค่าเฉลี่ยประเทศ NT ต่ำกว่าประเทศเล็กน้อย แต่ O-NET สูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศในหลายรายวิชา สะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนในลักษณะยกระดับอย่างต่อเนื่องจากพื้นฐานสู่การคิดขั้นสูง ขณะเดียวกันความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D.= 0.45) ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.41) และความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.65) ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับเชิงประจักษ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยสรุปได้ว่า COACH Model เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิผลสูงในการพัฒนาสมรรถนะครูสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จึงถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความเข้มแข็งเชิงโครงสร้างและกระบวนการ พร้อมสำหรับการขยายผลเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในวงกว้างสืบไป

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา พบว่า รูปแบบมีประสิทธิภาพในการยกระดับสมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครู พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีช่องว่างอย่างชัดเจน โดยเฉพาะด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลอย่างเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทยหลายประการ โดย จรูญ จารุสาร (2563) พบว่าสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการพัฒนาในด้านการออกแบบกิจกรรมและการใช้เทคโนโลยี เช่นเดียวกับ ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) ที่รายงานว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงช่องว่างของสมรรถนะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ ศรัญญา หงษ์ทอง (2565) ยังพบว่าครูมีข้อจำกัดในด้านการออกแบบกิจกรรม การใช้เทคโนโลยี และการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในทำนองเดียวกัน อโรชา แสงลุน (2564) และ ศรีกาวรรณ ใสใสสกาล (2565) พบว่าครูยังต้องการพัฒนาในด้านการออกแบบกิจกรรมเชิงรุก การใช้เทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

ผู้เรียน โดยเฉพาะการใช้กระบวนการ PLC และการปฏิบัติจริงในการยกระดับสมรรถนะครู ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นลักษณะร่วมของบริบทการศึกษาไทย ไม่ใช่เฉพาะพื้นที่วิจัยเท่านั้น เมื่อพิจารณาในเชิงแนวคิด ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับนักวิชาการไทย เช่น พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2566) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องเริ่มจากความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทจริง รวมถึง ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2565) ที่เน้นว่าการพัฒนาสมรรถนะครูต้องครอบคลุมทั้งการออกแบบกิจกรรม การใช้เทคโนโลยี และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ขณะที่ สุวิทย์ มูลคำ (2563) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูสามารถออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การที่ผลการวิจัยพบว่าด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ยังสะท้อนข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bond (2020) และงานวิจัยในประเทศที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้โดยตรง ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงยืนยันว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นทั้งด้านการออกแบบการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความหมาย และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนควบคู่กัน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ COACH Model พบว่า รูปแบบ COACH Model ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่เป็นระบบ ครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของครู 5 ด้าน และใช้กระบวนการพัฒนาแบบต่อเนื่องผ่านวงจร PDCA ควบคู่กับการเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งสะท้อนลักษณะของการพัฒนาครูเชิงระบบที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การสะท้อนคิด และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทการทำงานจริง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Darling-Hammond, Hyler, และ Gardner (2020) ที่ชี้ว่าการพัฒนาครูที่มีประสิทธิผลต้องมีลักษณะสำคัญได้แก่ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (active learning) การเชื่อมโยงกับบริบทการสอนจริง และการมีชุมชนการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ การออกแบบรูปแบบโดยใช้วงจร PDCA ยังสะท้อนแนวคิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน เมื่อพิจารณาในบริบทประเทศไทย พบว่าผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่เน้น กลไกการพัฒนาครูแบบมีส่วนร่วม โดย จรูญ จารุสาร (2563) ได้พัฒนารูปแบบที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์สมรรถนะ การฝึกปฏิบัติ และการนิเทศติดตาม ซึ่งสามารถยกระดับสมรรถนะครูได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) ที่ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายใน และการนิเทศแบบพี่เลี้ยงเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนา และพบว่าสามารถเสริมสร้างสมรรถนะครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน อโรชา แสงลุน (2564) และ ศรีกาวรรณ ใสใสสกาล (2565) ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้กระบวนการ PLC และการเรียนรู้ร่วมกันของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาสมรรถนะครูเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ขณะที่ ศรัญญา หงส์ทอง (2565) เน้นบทบาทของการนิเทศแบบร่วมพัฒนา ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้จากการสะท้อนผลและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การที่รูปแบบ COACH Model เน้นการเรียนรู้

ผ่านการปฏิบัติจริง (learning by doing) ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Fiorella และ Mayer (2021) ที่ระบุว่าการเรียนรู้เชิงรุกช่วยส่งเสริมการสร้างความรู้เชิงลึกและทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การที่รูปแบบได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องทั้งในเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Branch (2021) ที่ระบุว่าการออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีคุณภาพต้องมีความสมดุลระหว่างความถูกต้องทางวิชาการและความเหมาะสมเชิงปฏิบัติ ดังนั้น COACH Model จึงถือเป็นรูปแบบการพัฒนาครูที่มีลักษณะบูรณาการเชิงระบบ ซึ่งรวมองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การสะท้อนคิด การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบมีศักยภาพในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา และสามารถยกระดับสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. ผลการใช้รูปแบบในสภาพจริง พบว่า ภายหลังการนำรูปแบบ COACH Model ไปใช้ ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน โดยสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการเทคโนโลยี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้มากขึ้น ส่งผลให้สมรรถนะครูพัฒนาในทุกด้าน ขณะเดียวกันผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วม และสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการพัฒนาครูที่เน้นการปฏิบัติจริง การสะท้อนคิด และการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Darling-Hammond, Hyler และ Gardner (2020) ที่ชี้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงกับบริบทการสอนจริงและเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศ เช่น จรูญ จารุสาร (2563) ศรัญญา หงษ์ทอง (2565) และอโรชา แสงลุน (2564) ที่พบว่าการพัฒนาครูผ่านกระบวนการนิเทศ การปฏิบัติในชั้นเรียน และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สามารถยกระดับสมรรถนะครูและส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลที่ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการคิดขั้นสูงและการมีส่วนร่วม ยังสอดคล้องกับ Hattie (2023) และ OECD (2021) ที่เน้นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงยืนยันว่ารูปแบบ COACH Model สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา และมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมครูและผลลัพธ์ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

4. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า รูปแบบ COACH Model มีประสิทธิผลในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและบางรายวิชาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบูรณาการเทคโนโลยีสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schleicher (2022) และ OECD (2021) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทดิจิทัลมีผลต่อการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับสูง นอกจากนี้ ความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่อยู่ในระดับสูง ยังสะท้อนถึงการยอมรับรูปแบบและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา (Ryan & Deci, 2020) และสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศ เช่น ยุภาลัย

มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) และศรีกาวรรณ ใสใสสกาล (2565) ที่พบว่าการพัฒนาครูผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งการที่ผลลัพธ์มีแนวโน้มพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยังสะท้อนถึงความยั่งยืนของรูปแบบในเชิงระบบ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิผลในระยะยาว ดังนั้น รูปแบบ COACH Model จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนในบริบทสถานศึกษาไทย

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัลสามารถยกระดับคุณภาพครูและผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการขยายผลและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ระดับสถานศึกษา ควรนำรูปแบบไปกำหนดเป็นกรอบแนวทางหลักในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและระบบนิเทศภายใน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม

2. ระดับผู้บริหาร ควรมีบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุนทรัพยากร สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

3. การพัฒนาสมรรถนะครู ควรเน้นการพัฒนาเชิงสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดิจิทัลและการคิดขั้นสูง โดยใช้ระบบนิเทศแบบโค้ชหรือพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดการเรียนรู้ ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและเทคโนโลยีของผู้เรียน

5. การวัดและประเมินผล ควรส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่หลากหลายและเน้นผลลัพธ์เชิงประจักษ์เพื่อการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล

6. โครงสร้างพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนระบบฐานข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การขยายผลระดับนโยบาย ควรยกระดับรูปแบบเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อกำหนดเป็นนโยบายพัฒนาครูในระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในยุคดิจิทัลสามารถยกระดับสมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียนได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป ดังนี้

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วม ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาผลลัพธ์ระยะยาว ควรวิจัยติดตามผลเพื่อประเมินความยั่งยืนของรูปแบบ โดยพิจารณาการธำรงรักษาทักษะของครูและพัฒนาการที่ต่อเนื่องของผู้เรียน

3. การศึกษาความหลากหลายของบริบท ควรทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนที่มีขนาดและที่ตั้งแตกต่างกัน เพื่อทดสอบความยืดหยุ่นและยืนยันความเหมาะสมในบริบทที่หลากหลาย

4. การวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบ ควรใช้การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบกับแนวทางอื่น พร้อมวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล (Effect Size) ของตัวแปร

5. การวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ผู้เรียน ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่ออธิบายกลไกการพัฒนาในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

จรูญ จารุสาร. (2563). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2565). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2566). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุภาลัย มะลิซ้อน และ กาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.

ศรัญญา หงษ์ทอง. (2565). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การนิเทศแบบร่วมพัฒนา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.

ศรีกาวรรณ ใสใสสกาล. (2565). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). *รายงานการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในยุคดิจิทัล*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สุวิทย์ มูลคำ. (2563). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. ภาพพิมพ์.

อโรชา แสงลุน. (2564). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1.

Bond, M. (2020). *Facilitating student engagement through educational technology: Current research, practices and perspectives* [Doctoral dissertation, Carl von Ossietzky University of Oldenburg].

Bond, M., Bedenlier, S., Marín, V. I., & Händel, M. (2021). Emergency remote teaching in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, *18*(1), 50.

Branch, R. M. (2021). *Instructional design: The ADDIE approach*. Springer.

Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2020). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.

Fiorella, L., & Mayer, R. E. (2021). *The science of learning and instruction: Cognitive strategies for improving education* (2nd ed.). Routledge.

Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2021). Active learning increases student performance. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *111*(23), 8410–8415.

Hattie, J. (2023). *Visible learning: The sequel*. Routledge.

Koehler, M. J., & Mishra, P. (2013). What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)? *Journal of Education*, *193*(3), 13–19.

OECD. (2021). *OECD digital education outlook 2021*. OECD Publishing.

OECD. (2023). *Education at a glance 2023*. OECD Publishing.

Redecker, C. (2020). *European framework for the digital competence of educators*. European Commission.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer.

Schleicher, A. (2022). *Building back better: Education lessons from COVID-19*. OECD Publishing.

Theobald, E. J., Hill, M. J., Tran, E., Agrawal, S., et al. (2020). Active learning narrows achievement gaps. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *117*(12), 6476–6483.

Trust, T., & Whalen, J. (2020). Should teachers be trained in emergency remote teaching? *Journal of Technology and Teacher Education*, *28*(2), 189–199.

Voogt, J., & Roblin, N. P. (2022). A comparative analysis of international frameworks. *Journal of Curriculum Studies*, *54*(3), 345–362.

Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2021). *Self-regulated learning and academic achievement*. Routledge.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

Buddhist Cultural Identity in Khao Kradong, Mueang Buriram District, Buriram Province

พระมหาวิรุฬชิต นริสฺสโร (เช่นรัมย์)[1*], ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Phramaha Wirunchit Narissaro (Chenram)[1], Thanarat Sa-ard-iam[2]
[1,2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campas
✉: *Wirunchit2765@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 September 2025; Revised: 10 October 2025; Accepted: 10 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนออัตลักลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรม และบทบาทของพุทธศาสนาในการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนผ่านอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนถึงคติความเชื่อ วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต วิญญาณของพุทธศาสนิกชนในแต่ละพื้นที่ ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมระหว่างหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถพบเห็นได้ในศิลปกรรม สถาปัตยกรรม พิธีกรรม และวิถีปฏิบัติของผู้คนในชุมชน ในบริบทของประเทศไทย อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมสามารถพบเห็นได้อย่างชัดเจนผ่านวัดวาอาราม พระพุทธรูป โบราณสถาน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลทางศาสนา พิธีกรรมสำคัญ หรือการดำเนินชีวิตที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ตัวอย่างที่เด่นชัดของอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของบุรีรัมย์ ได้แก่ ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี วิถีชีวิตของกลุ่มคน ที่มีอยู่ในวนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และธรรมชาติผสมผสานกันอย่างลงตัว บทความนี้มุ่งนำเสนออัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง โดยพิจารณาผ่านองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ศาสนสถาน พิธีกรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทของพุทธศาสนาในการกำหนดเอกลักษณ์ของชุมชน และการธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตให้อยู่เคียงคู่กับชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, พุทธศาสนา, วัฒนธรรม, เขากระโดง

Abstract

This article aims to present the identity of Buddhist culture and the role of Buddhism in determining the way of life of the community through the identity of Buddhist culture in Khao Kradong, Mueang Buriram District. Buddhist cultural identity is an important part that reflects the beliefs, way of life, conduct of life, and spirit of Buddhists in each area and each locality. It is a result of the integration of Buddhist teachings, social context, culture, and local environment, resulting in a unique identity that can be found in the art, architecture, rituals, and practices of people in the community. In the context of Thailand, Buddhist cultural identity can be clearly seen through temples, Buddha images, ancient sites, and traditions related to Buddhism, whether it is religious festivals, important ceremonies, or a way of life that adheres to the principles of the Buddha's teachings. A prominent example of the distinctive identity of Buddhist culture in Buriram is the religious sites, religious objects, religious ceremonies, and way of life of groups of people in Khao Kradong Forest Park, Buriram Province, which is a place of historical significance, religion, and nature that blend together perfectly. This article aims to present the identity of Buddhist culture in Khao Kradong by considering the important elements, namely ancient sites related to Buddhism, religious sites, rituals, beliefs, and way of life of people in the area. To lead to a deeper understanding of the role of Buddhism in defining the identity of the community and preserving the valuable culture, traditions and way of life to continue to exist alongside the community.

Keywords: Identity, Buddhism, Culture, Khao Kradong

1.บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมสำคัญของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ไม่เพียงแต่เป็นศาสนาที่ผู้คนในสังคมให้ความเคารพนับถือเท่านั้น แต่ยังเป็นเสาหลักที่กำหนดแนวทางการดำเนินชีวิต คุณค่าทางศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมจึงสะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านศิลปะ สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่แฝงไปด้วยคติธรรมและความหมายที่ลึกซึ้ง (วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์, 2564: 29)

อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมปรากฏอยู่ในทุกมิติของสังคมไทย ตั้งแต่การก่อสร้างวัดวาอาราม พระพุทธรูป และโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมอันงดงามและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ไปจนถึงพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร เวียนเทียน การบวช และเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา พุทธศาสนายังส่งอิทธิพลต่อจริยธรรมและแนวคิดของผู้คนในสังคม เช่น การดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย การยึดถือหลักทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) และการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

หนึ่งในสถานที่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนของจังหวัดบุรีรัมย์ คือ วนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ (กรมศิลปากร, 2563: 45; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565: 112) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และธรรมชาติ เขากระโดงเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว และกลายเป็นศาสนสถานที่สำคัญของชาวบุรีรัมย์ ภายในพื้นที่นี้มีสถานที่สำคัญ เช่น พระสุภัทรบพิตร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน ปราสาทเขากระโดง ซึ่งเป็นโบราณสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และรอยพระพุทธบาทจำลองที่ผู้คนมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ ยังมี

เส้นทางบันไดนาคราชที่เป็นทางขึ้นสู่พระพุทธรูป ซึ่งสื่อถึงคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับพญานาคที่เชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์กับโลกแห่งธรรม

ด้วยความสำคัญของอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เขียน จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์และทำความเข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมพุทธในพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงบทบาทของพุทธศาสนาในการกำหนดเอกลักษณ์ของชุมชน การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตของชาวบุรีรัมย์ การศึกษานี้จะช่วยให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในวนอุทยานเขากระโดง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้คงอยู่ต่อไป

2. ความหมายของอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในด้านความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต ศิลปกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง (พระธรรมปิฎก, 2543: 78)

พุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการกำหนดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ผ่านองค์ประกอบหลักดังนี้

2.1 ศาสนสถานและโบราณสถาน เช่น วัด พระพุทธรูป และปราสาทหินโบราณ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนและเป็นเครื่องแสดงถึงอารยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธ (วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์, 2564: 29) ศาสนสถานเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาและเป็นสถานที่สำคัญที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญ ปฏิบัติธรรม และศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

2.2 ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ซึ่งสะท้อนถึงศรัทธาทางศาสนา อาทิ จิตรกรรมฝาผนัง พระพุทธรูป และรูปแบบของสถาปัตยกรรมวัดวาอาราม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ได้รับ (สมาคมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย, 2561: 56) ศิลปกรรมทางพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นงานศิลป์ที่สวยงามเท่านั้น แต่ยังแฝงไปด้วยคติธรรมและเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เล่าเรื่องพุทธประวัติและทศชาติชาดก เป็นต้น

2.3 พิธีกรรมและเทศกาลทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและเสริมสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565: 132)

2.4 คติความเชื่อและแนวคิดทางพุทธศาสนา เช่น หลักธรรมคำสอนที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของประชาชน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565: 140) ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมการเวียนว่ายตายเกิด หรือการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมพุทธ (กองวัฒนธรรมท้องถิ่น, 2562: 99) คติความเชื่อเหล่านี้เป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรม โดยตระหนักถึงผลแห่งกรรมและความสำคัญของการทำความดี

2.5 ภาษาและวรรณกรรมทางพุทธศาสนา พระไตรปิฎก คำสอนของพระพุทธเจ้า และวรรณกรรม

พุทธศาสนา เช่น ชาดก ธรรมบท ซึ่งถูกนำมาถ่ายทอดผ่านรูปแบบของวรรณกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในแต่ละท้องถิ่น วรรณกรรมทางพุทธศาสนาเหล่านี้ช่วยให้ผู้คนเข้าใจหลักธรรมได้ง่ายขึ้นและเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.6 บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่ศาสนา การศึกษา พระปริยัติธรรม และการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในเรื่องศีลธรรม รวมถึงมีบทบาทในพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวพุทธ พระสงฆ์ยังเป็นผู้ที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม โดยทำหน้าที่เป็นครูสอนศีลธรรมและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน

3. อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์

อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ศาสนสถานและโบราณสถานทางพุทธศาสนา

ศาสนสถานและโบราณสถานทางพุทธศาสนา ในเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 พระสุภัทรบพิตร เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานอยู่บนยอดเขากระโดง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นที่เคารพสักการะของชาวบุรีรัมย์ พระพุทธรูปองค์นี้มีความสำคัญในฐานะศูนย์รวมศรัทธาของประชาชน และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565: 145)

3.1.2 ปราสาทเขากระโดง เป็นศาสนสถานเก่าแก่ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในยุคก่อนสุโขทัย ตัวปราสาทตั้งอยู่บนปากปล่องภูเขาไฟ และภายในมีรอยพระพุทธบาทจำลอง ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือ (วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์, 2564: 62) ปราสาทเขากระโดงสร้างขึ้นจากศิลาแลงและมีลักษณะของสถาปัตยกรรมขอมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูและพุทธศาสนา ภายในปราสาทมีจารึกและศิลปกรรมที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้

3.1.3 พระพุทธบาทจำลอง ตั้งอยู่ภายในปราสาทเขากระโดง เป็นสัญลักษณ์แทนรอย พระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนมากราบไหว้เพื่อความเป็น สิริมงคล การเดินทางไปสักการะรอยพระพุทธบาทจำลองเป็นการปฏิบัติธรรมที่ช่วยให้เกิดความสงบทางจิตใจและเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (สมาคมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย, 2561: 77)

3.1.4 บันไดนาคราช บันไดทางขึ้นเขากระโดงมีลักษณะเป็นบันไดพญานาค ซึ่งสะท้อนถึงคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับพญานาคในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา การเดินขึ้นบันไดนี้ถือเป็นการปฏิบัติธรรมและแสดงถึงความมุ่งมั่นของผู้แสวงบุญ (สมาคมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย, 2561,: 90)

ภาพที่ 1 พระสุภัทรบพิตร

ภาพที่ 2 ปราสาทเขากระโดง

ภาพที่ 3 บันไดนาคราช

ภาพที่ 4 พระพุทธบาทจำลอง

3.2 ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

วิถีชีวิตชุมชนภูเขาไฟกระโดง ในตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและคงไว้ซึ่งประเพณีที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษอย่างยาวนาน ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวไทยอีสานและความเชื่อดั้งเดิม โดยมีการจัดงานประเพณีที่สำคัญหลายอย่างดังนี้

3.2.1 การสักการะพระสุภัทรบพิตรและรอยพระพุทธบาทจำลอง ประชาชนและนักท่องเที่ยวมักเดินทางมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล และเชื่อว่าการเดินขึ้นเขากระโดงเปรียบเสมือนการปฏิบัติธรรมเพื่อเสริมสร้างบุญบารมี เช่น งานประเพณีขึ้นเขากระโดง เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ชุมชนให้ความสำคัญ ซึ่งจะจัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยชาวบ้านจะเดินทางขึ้นไปที่ยอดภูเขากระโดงเพื่อสักการะพระพุทธรูปและทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล งานนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมศาสนา แต่ยังเป็นโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความรักและหวงแหนต่อภูเขากระโดงที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน

3.2.2 พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ในวันสำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา เขากระโดงเป็นสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมเวียนเทียน ซึ่งดึงดูดพุทธศาสนิกชนจำนวนมากมาร่วมพิธี

3.2.3 เทศกาลและงานบุญต่าง ๆ ชุมชนในพื้นที่มีการจัดงานบุญและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำบุญตักบาตร และพิธีบวชป่า ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมพุทธของท้องถิ่น

- งานตักบาตรเทโว หนึ่งในประเพณีสำคัญของชุมชนภูเขากระโดงคือ "งานตักบาตรเทโว" ที่จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษา ตามความเชื่อที่ว่าเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์หลังการโปรดสัตว์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่บริเวณเชิงภูเขากระโดง โดยมีการทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า ซึ่งพระสงฆ์จะเดินลงมาตามเส้นทางบนภูเขา ชาวบ้านจะนุ่งห่มผ้าขาวและนำน้ำ อาหาร และผลไม้มาใส่บาตร ถือเป็นการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล

- งานบุญผะเหวด เป็นอีกหนึ่งประเพณีสำคัญของชุมชน ซึ่งเป็นการจัดงานฟังเทศน์มหาชาติที่เกี่ยวข้องกับพระเวสสันดร ผู้เป็นพระโพธิสัตว์ โดยการจัดงานบุญผะเหวดจะมีการ ฟังเทศน์ตลอดทั้งวันเพื่อเป็นการสะสมบุญ

3.3 ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3.1 วัดเขากระโดง เป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนเขากระโดง ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขากระโดง ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระพุทธรูปปางห้ามญาติขนาดใหญ่ ที่ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวขึ้นไปกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานตักบาตรเทโวในช่วงออกพรรษา และการทำบุญสงกรานต์ เป็นสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงความเชื่อในพุทธศาสนาของชาวชุมชน

3.3.2 พระพุทธบาทจำลองเขากระโดง ตั้งอยู่บนยอดภูเขากระโดง ตั้งอยู่ภายในปราสาทเขากระโดง เป็นสัญลักษณ์แทนรอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนมากราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล พระพุทธบาทจำลองเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมาสักการะเพื่อขอพร ถือเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเข้ากับธรรมชาติของภูเขากระโดง การเดินทางไปสักการะรอยพระพุทธบาทจำลองเป็นการปฏิบัติธรรมที่ช่วยให้เกิดความสงบทางจิตใจและเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

3.3.3 ตลาดวัฒนธรรมพื้นบ้านเขากระโดง เป็นตลาดที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน รวมถึงงานหัตถกรรมท้องถิ่นของชาวบ้านเขากระโดง ตลาดนี้มีความสำคัญทางวัฒนธรรมในฐานะสถานที่ที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการขายผ้าทอมือ งานหัตถกรรม หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรพื้นบ้าน

3.4. ชาติพันธุ์ท้องถิ่นชุมชนเขากระโดงในตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ชุมชนเขากระโดงในตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่ประกอบไปด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ชุมชนนี้สะท้อนถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยกลุ่มชาติพันธุ์หลักที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขากระโดงสามารถแบ่งได้ดังนี้

3.4.1 กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว กลุ่มชาติพันธุ์หลักของชุมชนเขากระโดงคือ ไทย-ลาว หรือที่มักเรียกว่า "ลาว" โดยพวกเขาเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อพยพมาจากดินแดนลาวเมื่อหลายศตวรรษก่อน มีการใช้ภาษาอีสานซึ่งมีความใกล้เคียงกับภาษาลาว และมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญ การนับถือผีบรรพบุรุษ และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ชาวไทย-ลาวในชุมชนยังคงรักษาการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอีสาน เช่น การทำบุญผะเหวดและงานบุญต่าง ๆ

3.4.2 กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ชุมชนเขากระโดงยังมีบางส่วนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เขมร ซึ่งมีอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับประเพณีและภาษาที่แตกต่างจากกลุ่มไทย-ลาว กลุ่มนี้มักมีการนับถือผี ตามความเชื่อของชาวเขมรดั้งเดิม รวมถึงมีการประกอบพิธีกรรมเฉพาะที่แสดงถึงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และธรรมชาติ

3.4.3 กลุ่มชาติพันธุ์กูย (ส่วย) อีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญในพื้นที่เขากระโดง คือ กลุ่มกูย หรือที่รู้จักในชื่อ ส่วย ชาวกูยมีความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงช้างและเป็นที่รู้จักในฐานะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการ

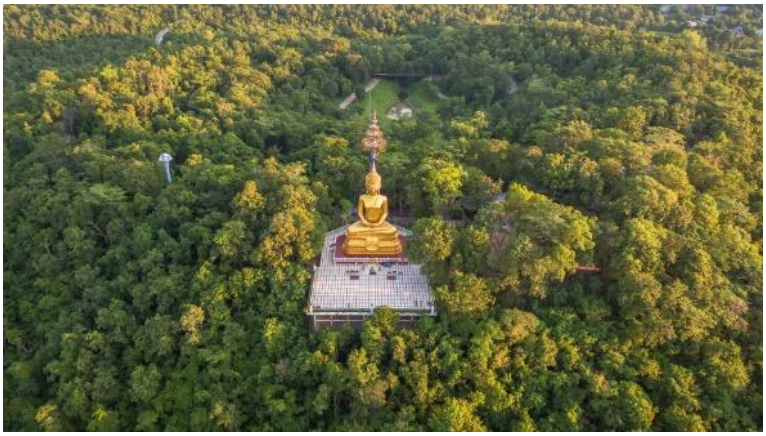
ดูแลช้าง ในชุมชนเขากระโดง กลุ่มกูยยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม แม้จะปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่ พวกเขายังคงสืบทอดประเพณี การใช้ภาษา และการปฏิบัติทางศาสนาที่มีความเฉพาะตัว

4. พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของชุมชน

การสืบทอดคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรม พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับชุมชน โดยเฉพาะผ่านการเผยแผ่หลักธรรม เช่น ศีล 5 และอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นแนวทางให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข หลักธรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ความเมตตา และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เขากระโดงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมมักจะได้รับประสบการณ์ที่ผสมผสานระหว่างธรรมชาติและความศรัทธาทางพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ข้ามปี การปฏิบัติธรรม และการบรรยายธรรมะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความสงบทางจิตใจ

การอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการอนุรักษ์สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และส่งเสริมการศึกษาทางศาสนาให้กับเยาวชน เพื่อให้เกิดการสืบทอดอัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมต่อไป ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนช่วยให้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ได้

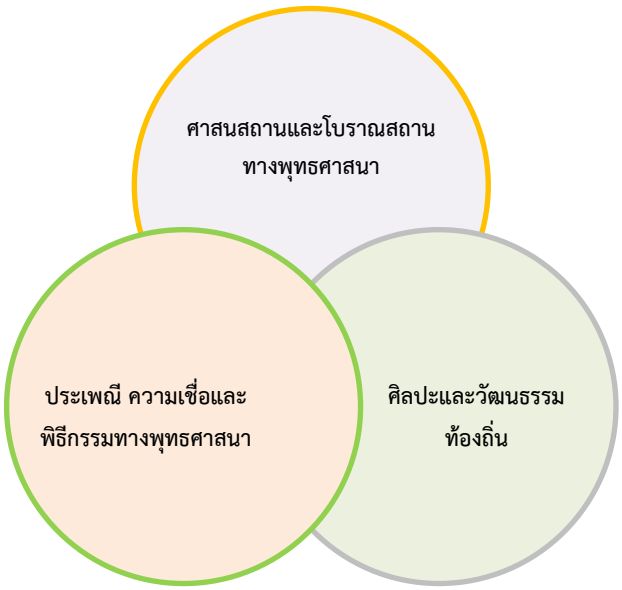
ภาพที่ 5 ภาพมุมสูงบริเวณพระสุภัทรบพิตร

ภาพที่ 6 ภาพมุงสูงวิวเขากระโดง

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลจากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพองค์ความรู้ใหม่

6. สรุป (Conclusion)

อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในเขากระโดงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนในพื้นที่อย่างชัดเจน ผ่านศาสนสถาน พิธีกรรม และพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของชุมชน เขากระโดงไม่เพียงแต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีคุณค่า (กองวัฒนธรรมท้องถิ่น, 2562: 99) การศึกษาและอนุรักษ์ อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์นั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้มรดกทางศาสนาและวัฒนธรรมคงอยู่กับอนุชนรุ่นหลังสืบต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2563). *โบราณสถานและวัฒนธรรมพุทธในภาคอีสาน*. สำนักโบราณคดี.

กองวัฒนธรรมท้องถิ่น. (2562). *วัฒนธรรมพื้นบ้านกับพุทธศาสนาในภาคอีสาน*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). *พุทธศาสนากับการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนในภาคอีสาน*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). *พุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย*. ธรรมสภา.

วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์. (2564). *อัตลักษณ์ทางพุทธวัฒนธรรมในบุรีรัมย์*. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. (2561). *การศึกษาอัตลักษณ์พุทธศาสนาในวัฒนธรรมไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาคมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย. (2561). *พุทธศิลป์และอัตลักษณ์วัฒนธรรม*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). *ศาสนสถานสำคัญในประเทศไทย*. สำนักพิมพ์แห่งชาติ.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Research on Promoting Students' Physical Fitness Development Based on the Function of AI Motion

Yuerong Liao[1*], Lu Zhu[2]

[1,2]Assumption University, Thailand
✉: *[1]496250342@qq.com; zhulu@au.edu
(*Author Corresponding Email)

Received: 30 July 2025; Revised: 06 September 2025; Accepted: 01 October 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study investigates the effectiveness of AI motion technology—specifically the "Daily Jump Rope" mobile application and the University Physical Fitness Cloud Platform—in enhancing the physical fitness of university students. With growing concerns about sedentary lifestyles and declining health among students, the research addresses a critical need to evaluate innovative, technology-based physical education approaches. A quasi-experimental pre-test/post-test design was employed, involving 70 first-year students (19 males, 51 females, aged 19–22) from Zhanjiang University of Science and Technology. Two classes with similarly low baseline fitness levels were randomly assigned to either an experimental group or a control group, with 35 students in each. Over an 8-week period, the experimental group participated in AI-assisted training using the "Daily Jump Rope" mobile application, while the control group followed traditional physical education routines. Physical fitness was evaluated based on the National Student Physical Health Standards of China, with statistical analysis conducted through descriptive methods and independent sample t-tests. Results indicated that the experimental group experienced significantly greater improvements in endurance, strength, and speed ($p < 0.05$) compared to the control group. Although flexibility and agility also improved, these gains were not statistically significant. The findings demonstrate that AI-assisted physical training can significantly enhance key components of fitness, offering more personalized instruction, real-time feedback, and data-driven performance monitoring. This suggests strong potential for integrating AI technologies into physical education curricula to support more engaging and effective learning environments. Nevertheless, limitations regarding flexibility and agility improvements highlight the need for longer intervention durations or targeted training strategies. Future studies should consider balanced sampling and broader implementation across diverse educational settings to further validate and refine the use of AI in physical education.

Keywords: Physical Fitness, Strength, Speed, Mobile application, Agility

1. Introduction

The decline in physical fitness among Chinese university students has become a pressing public health concern in recent years. Large-scale assessments have consistently

shown deteriorating results in core physical health indicators such as endurance, strength, and flexibility, particularly among freshmen (Wu, 2023; Li & Wang, 2022). This trend is exacerbated by sedentary behavior, heavy academic pressure, and the lack of personalized, engaging physical education (PE) programs (Hailin, 2023). The issue is especially prominent in regional universities such as Zhanjiang University of Science and Technology, where limited access to innovative fitness interventions further hinders students' health outcomes. The integration of artificial intelligence (AI) into education and health domains has introduced promising solutions to such challenges. AI-powered platforms can deliver real-time motion analysis, adaptive feedback, and gamified training environments, offering a stark contrast to the passive and one-size-fits-all approaches of traditional PE (Ignat et al., 2024; Zhang et al., 2023). For instance, the “Daily Jump Rope” mobile application, when combined with a cloud-based PE management system, supports individualized exercise routines based on student profiles and progress metrics (Chen, 2023).

The pedagogical foundation for adopting AI-enhanced exercise tools can be traced to constructivist learning theory, which emphasizes learner-centered environments that support autonomy, self-regulation, and feedback-based progression (Moturu, 2022). These principles align closely with AI-supported systems that continuously adapt to users’ abilities, promote self-monitoring, and provide meaningful learning experiences. Evidence suggests that AI intervention is especially effective in enhancing attributes such as muscular endurance, strength, and speed, which are measurable and benefit from iterative feedback (Pullen et al., 2020). Although agility and flexibility require longer training cycles and additional contextual support (Emerson & Herrera-Valenzuela, 2021; Natalia & Babalich, 2022), AI systems can still facilitate structured improvement through progress tracking and exercise scheduling.

This study investigates the application of the "Daily Jump Rope" app and the Campus Sports Cloud Platform at Zhanjiang University of Science and Technology. It focuses on evaluating the effects of AI-assisted interventions on five core dimensions of student physical fitness: endurance, strength, speed, flexibility, and agility. Given the institution’s existing challenges in PE engagement and student health metrics, the study seeks to offer an evidence-based, scalable solution.

In conclusion, this research explores how AI-driven physical education interventions can improve student fitness levels and motivation. The outcomes are intended to support not only students and educators but also policymakers and institutional leaders in enhancing the quality and effectiveness of physical education programs in similar regional university settings.

2. Literature Review

Declining physical fitness among Chinese university students—attributed to sedentary lifestyles, increasing academic pressure, and the limitations of traditional one-size-fits-all physical education (PE)—has become a major concern in recent years (Guo & Li, 2021; Heildenberg et al., 2024). Traditional PE instruction often struggles to accommodate diverse student needs, resulting in delayed feedback, insufficient individualized guidance, and reduced learning motivation. Against this backdrop, artificial intelligence (AI) has been increasingly recognized as a promising solution. By enabling real-time motion analysis, adaptive feedback, and data-driven monitoring, AI addresses core shortcomings of conventional PE and provides new opportunities for enhancing both instructional efficiency and student engagement (SilveiraPérez, 2023).

Empirical studies confirm AI’s effectiveness across key PE dimensions. Fredrick and Silverman (2020) demonstrated that AI-based platforms improve fitness assessment accuracy and increase engagement through data visualization and instant feedback, a function mirrored in the Daily Jump Rope APP. Lu and Long (2023) showed that AI algorithms enhance exercise precision and prevent injuries by delivering targeted corrective suggestions, which is especially

valuable for novice learners. Wang (2020) highlighted that automated performance tracking reduces teachers' workload, enabling more personalized guidance. Similarly, García-Molina et al. (2022) found that customized feedback accelerates motor skill mastery and strengthens autonomy, supporting long-term adherence.

In addressing the broader issue of declining fitness, Guo and Li (2021) reported that AI tools encouraging goal setting and progress tracking significantly increase student willingness to exercise, echoing Heildenberg et al. (2024) call for technology-based interventions to reverse low physical activity levels among Asian students. Collectively, these studies provide a foundation for evaluating AI's impact on endurance, strength, speed, flexibility, and agility—the five core dimensions of physical fitness considered in this research.

Despite these advances, limitations remain. Many studies are short-term or small-scale, reducing the reliability and generalizability of results. For instance, Fredrick and Silverman (2020) confirmed the value of AI-assisted fitness assessment but did not examine long-term or large-scale outcomes. Lu and Long (2023) validated AI's effectiveness in posture correction under experimental conditions, leaving questions about classroom applicability. More broadly, few empirical studies investigate AI implementation within Chinese university PE contexts, where real-world constraints such as class schedules and teacher–student dynamics must be addressed. Current AI systems also rarely integrate teacher oversight, which is essential to balance student autonomy with instructional support.

To address these gaps, this study integrates the Daily Jump Rope APP with the Campus Sports Wisdom Cloud Platform (Ti Zhi Yun) into a university PE program. This combined system records performance, visualizes feedback, and enables teachers to monitor completion, generate adaptive training plans, and provide timely guidance. By embedding a controlled intervention into the PE curriculum at Zhanjiang University of Science and Technology, this research offers empirical evidence on AI's role in enhancing student fitness.

Building on the reviewed literature and identified gaps, this study proposes five hypotheses (see Table 1) to test AI's effects on endurance, strength, speed, flexibility, and agility, aiming to provide a comprehensive evaluation of its utility in university PE.

Table 1: List of Hypotheses in the Study

Hypotheses	**Statement**
$H_0$1	There is no significant difference in endurance improvement between the experimental group and the control group.
Ha1	There is a significant difference in endurance improvement between the experimental group and the control group.
$H_0$2	There is no significant difference in strength improvement between the experimental group and the control group.
Ha2	There is a significant difference in strength improvement between the experimental group and the control group.
$H_0$3	There is no significant difference in speed improvement between the experimental group and the control group.
Ha3	There is a significant difference in speed improvement between the experimental group and the control group.
$H_0$4	There is no significant difference in flexibility improvement between the experimental group and the control group.
Ha4	There is a significant difference in flexibility improvement between the experimental group and the control group.

$H_0$5	There is no significant difference in agility improvement between the experimental group and the control group.
Ha5	There is a significant difference in agility improvement between the experimental group and the control group.

3. Research Methodology

This research adopted a quasi-experimental design to examine the effectiveness of the AI-powered "Daily Jump Rope" app in enhancing college students' physical fitness. The following methodological components were used to ensure the scientific rigor and reliability of the study:

1. Sample Characteristics and Data Collection

The target population of this study consisted of first-year undergraduate students enrolled at Zhanjiang University of Science and Technology during the 2024–2025 academic year.The sample consists of 70 first-year undergraduate students from Zhanjiang University of Science and Technology (2024–2025 academic year), specifically the two classes with the poorest baseline physical fitness levels among four natural classes. These students were selected due to their similar educational backgrounds, physical development stages, and limited exposure to professional physical training, providing a relatively homogeneous sample suitable for experimental comparison.

Data collection

The data collection was conducted in three stages: pre-experiment, during the experiment, and post-experiment. In the pre-experiment stage (Weeks 1–3), participants engaged in physical recovery training, followed by baseline physical fitness tests for both the control and experimental groups. During the experiment (Weeks 4–11), training data for the experimental group were collected via the "Daily Jump Rope" app, including training content, frequency, and completion status. In the post-experiment stage (Weeks 12–13), both groups completed final physical fitness tests based on national standards, and results were recorded for performance evaluation.

Sampling Techniques

The research design used purposive sampling to select the two classes with the lowest scores through the physical fitness test for the experiment. The steps were as follows:

In the first step, the physical fitness test was conducted on the four freshman classes assigned to the study. Based on the physical fitness test scores, the four classes were ranked according to their scores from lowest to highest. The two classes with the lowest scores were selected as the experimental group. Ensure objective physical fitness test results.

Step 2, Total Number Confirmation: Confirm that the total number of students in the two selected classes is 70, with 35 students in each class. This helps to maintain a relatively balanced sample to prevent bias due to differences in class size.

Also be aware of ethical considerations: Ensure that appropriate ethical clearance and consent is obtained before conducting the experiment. Respect the rights of participants and ensure that they are aware of the purpose and possible implications of the study and obtain informed consent where required.

2. Measurements

In China, physical fitness is assessed using the National Physical Health Standards for Students national physical fitness test standards, which include five aspects of strength,

endurance, flexibility, speed, and flexibility and coordination (Patil, 2015). By improving these five areas, the overall fitness level of students can be improved, which in turn improves physical fitness test scores. In China's physical fitness monitoring system, body shape reflects an individual's external shape, physical function mainly reflects an individual's level of lung capacity, and physical fitness synthesizes an individual's level of endurance, explosive strength, and flexibility. In this study, physical fitness mainly refers to the physical quality of students, including endurance, flexibility, speed, strength and agility to test the physical performance of students, and to improve the physical performance of students from these five dimensions. This research test scheme is the content of the examination of the teaching syllabus of the freshman students at Zhanjiang University of Science and Technology, and the examination standard is the physical fitness test standard of Chinese college students. The test score is 100 points, with each variable accounting for 20 points. To ensure clarity and consistency, this study explicitly defines the five key dimensions and their measurement criteria.

Table 2: Variable measurement specifics and Operationalization Table

Variables	Definition	Operationalization	Scale
endurance （20%）	Collazo (2012) defines endurance as "the ability to resist physical and mental fatigue during prolonged activity."	**Male: run 1000 meters** **female: run 800 meters** In the male 1000-meter run or female 800-meter run test, the subject prepares at the designated starting line, and the timer is activated. The subject then sprints to complete the specified distance, with the timer recording the running time. After finishing, the subject immediately stops the timer and records the result.	Flunk=Below 59.9 Pass=60-79.9 Good=80-89.9 Outstanding=90-10
Strength （20%）	Strength is the ability of a muscle to fight against resistance and to produce force at maximum effort (Stone, 1993).	**Male: pull-ups** The subject grips the pull-up bar with palms outward and hands shoulder-width apart, suspended in the air. They pull up until their chin clears the bar, then slowly descend to the starting position, recording the number of repetitions. **female: sit-ups** The subject lies on their back with knees bent and feet flat, arms crossed over the chest or behind the head. In one minute, they lift their upper body to sit up and lower back down, recording the number of repetitions completed.	Flunk=Below 59.9 Pass=60-79.9 Good=80-89.9 Outstanding=90-100
Flexibility （20%）	Flexibility in sports refers to the range of motion of a joint and the surrounding muscles during a passive movement (Sobko & Babalich, 2022).	**Seated forward：** The test was carried out using the seated forward bending instrument. Students were asked to sit down without bending their legs and to test the farthest distance of straightening their hands.	Flunk=Below 59.9 Pass=60-79.9 Good=80-89.9 Outstanding=90-100
Speed （20%）	Speed quality in sports is the ability to perform	**Run 50 meters** In the 50-meter sprint test, the subject prepares at the designated starting line, and	Flunk=Below 59.9 Pass=60-79.9

	successive movements rapidly, enabling athletes to execute their actions quickly (Семенов & Смольянов, 2009).	the timer is activated. The subject then sprints to complete the 50 meters as quickly as possible, with the timer recording the running time. After finishing, the subject immediately stops the timer and records the result.	Good=80-89.9 Outstanding= 90-100
Agility （20%）	Agility is the ability to think and move quickly and easily (Buffone, 2021).	**Standing long jump:** the subject stands behind a designated line and jumps forward as far as possible, landing on both feet. The distance from the takeoff line to the nearest point of contact is measured and recorded.	Flunk=Below 59.9 Pass=60-79.9 Good=80-89.9 Outstanding= 90-100

3. Analytical Method

This study applied both descriptive and inferential statistical methods. Descriptive statistics included the use of central tendency indicators (mean and median), dispersion indicators (standard deviation and range), and distribution measures (frequency and percentage) to describe the physical fitness performance of participants in both the experimental and control groups during the pre-test and post-test phases. For inferential analysis, an Independent Samples t-test was used to analyze the improvement scores (i.e., post-test score minus pre-test score) for both the total physical fitness score and the five specific physical fitness variables. The aim was to determine whether the AI-based intervention led to a statistically significant improvement compared to the control group. By analyzing the difference in mean improvement scores between groups, the t-test provided evidence of whether the AI training method had a measurable impact on students' physical fitness development.

4. Hypotheses Testing

In the experiment, an independent samples t-test will be used to compare the physical fitness test scores of the experimental and control groups in the pre-test and post-test of the experiment. Firstly, for each group (experimental and control), the mean and standard deviation of the physical fitness test scores in the pre-test and post-test will be calculated.

the level of significance (α) was chosen, usually taken as 0.05. The observed t-value and the corresponding p-value were calculated using the independent samples t-test. If the p-value is less than the level of significance, the original hypothesis can be rejected, and it can be concluded that there is a significant difference between the experimental and control groups in the physical fitness test. The differences between the experimental and control groups in the physical fitness test are also explained to conclude whether the introduction of AI technology has a significant difference in improving the students' physical fitness performance. The specific assumptions and statistical methods can be seen in the following table3:

Table 3 Summary of Hypothesis and Statistical Method

Hypotheses	**Statement**	**Statistical Method**
$H_0$1	There is no significant difference in endurance between the experimental group and the control group.	independent samples t-test.
$H_0$2	There is no significant difference in strength between the experimental group and the control group.	independent samples t-test.

$H_0$3	There is no significant difference in speed between the experimental group and the control group.	independent samples t-test.
$H_0$4	There is no significant difference in flexibility between the experimental group and the control group.	independent samples t-test.
$H_0$5	There is no significant difference in agility between the experimental group and the control group.	independent samples t-test.

4. Results

4.1 Descriptive Statistics

This paper will process and analyze the data collected and obtained in the experiment. Descriptive statistical methods will be used to analyze the frequency and percentage of the gender and age of the samples, and the average results of the five physical variables (endurance, strength, speed, flexibility and agility) of the experimental group and the control group will be calculated. The independent sample T test was used to compare and analyze the five variables of physical fitness of the experimental group and the control group as well as the overall physical fitness scores of each group, so as to determine whether there were statistically significant differences in physical fitness variables and overall physical fitness scores between the two groups.

Demographic Information

In this research, two groups were involved in the experiment: an experimental group and a control group. Both groups consist of first-year college students. A total of 70 individuals participated, comprising 19 males (27.1%) and 51 females (72.9%). The experimental group consisted of 35 participants, including 17 males (48.6% of the experimental group) and 18 females (51.4%). Meanwhile, the control group also had 35 participants, with only 2 males (5.7% of the control group) and 33 females (94.2%). To further clarify, the distribution of participants between the two groups showed significant differences in gender composition. Specifically, the experimental group had a nearly equal number of males and females, while the control group was predominantly female.

Table 4 Demographic Information of Samples

Variable	Category	Frequency	Percentage
Class	Experimental Group	35	50%
	Control Group	35	50%
	Total	70	100%
Gender	Male	19	27.1%
	Female	51	72.9%
	Total	70	100%
Year of	Year 1	70	100%

Table 5 Demographics of age information.

Age	Group	Frequency	Percentage	Percentage Total
19 years old	Experimental Group	15	21.4%	35.7 %
	Control Group	10	14.3%	
20 years old	Experimental Group	14	20%	47.1%
	Control Group	19	27.1%	
	Experimental Group	5	7.1%	14.2%

	Control Group	5	7.1%	
22 years old	Experimental Group	1	1.42%	28.5%
	Control Group	1	1.42%	

4.2 Quantitative Data Analysis.

This section will conduct descriptive statistics and analysis on all the physical fitness variables of the experimental group and the control group: endurance, speed, agility, flexibility, and strength.

Differences Between the Pre-test Scores

To guarantee that the two groups of students in the experimental group and the control group had comparable abilities at the beginning of the experiment, the pre-test scores were gathered for comparison. Speed (50m run), strength (sit-ups/pull-ups), endurance (800m / 1000m run), flexibility (sitting forward bend), agility (standing long jump) was compared between the two groups through five independent T-tests. The following table 6 shows the results of the data analysis.

Table 6 Means Summary for Students' Pre-test Scores

Pre-test Scores	Group		SD	N
Endurance Score (800-meter/1000-meter run）	Experimental Group	58.8	16.24	35
	Control Group	64.3	9.21	35
Strength Score (sit-ups/pull-ups)	Experimental Group	65.2	7.50	35
	Control Group	68.1	7.02	35
Speed Score (50-meter run)	Experimental Group	68.3	5.20	35
	Control Group	66.3	5.51	35
Flexibility Score （sitting forward bend）	Experimental Group	71.9	18.83	35
	Control Group	75.6	17.08	35
Agility Score（standing long jump）	Experimental Group	56.7	22.26	35
	Control Group	57.3	16.96	35

This indicates no significant pre-test differences between groups (speed: p=0.113; agility: p=0.885; flexibility: p=0.390; endurance: p=0.085; strength: p=0.101), ensuring initial balance and validating that post-test differences are attributable to the AI intervention (Table 7).

Table 7 T-tests for Pre-test Scores Between the Two Groups.

Pre-test Scores	Mean Difference	Sig.
Speed Score （50-meter run）	2.057	0.113
Agility Score （standing long jump）	-0.686	0.885
Flexibility Score（ sitting forward bend）	-3.714	0.390
Endurance Score（800-meter/1000-meter run）	-5.514	0.085
Strength Score（ sit-ups/pull-ups）	-2.886	0.101

Differences Between the Post-test Scores

Table 8 Means Summary for Students' Post-test Scores

Post-test Scores	Group	Mean	SD	N
Endurance Score (800-meter/1000-meter run）	Experimental Group	69.2	12.4	35
	Control Group	67.9	6.76	35
Strength Score	Experimental Group	75.5	7.85	35

(sit-ups/pull-ups)	Control Group	72.7	6.87	35
Speed Score (50-meter run)	Experimental Group	78.6	8.74	35
	Control Group	72.9	5.85	35
Flexibility Score （sitting forward bend）	Experimental Group	76.3	13.7	35
	Control Group	78.9	14.7	35
Agility Score （standing long jump）	Experimental Group	16.9	22.26	35
	Control Group	10.3	16.96	35
Total Score （standing long jump）	Experimental Group	69.1	9.88	35
	Control Group	71.9	5.65	35

The scores of improvements obtained by subtracting the pre-test scores from the post-test scores of the experimental group and the control group were subjected to a T-test to determine whether the improvement scores of each group were significant. The specific test results are shown in the table below：

Table 9 T-tests for Post-test Scores improvements Between the Two Groups

Post-test Scores	Statistic Difference	Mean	SE Difference	df	p
Endurance Score (800-meter/1000-meter run）	2.727	4.14	1.52	68	0.008
Strength Score (sit-ups/pull-ups)	4.565	5.69	1.25	68	0.001
Speed Score (50-meter run)	2.878	3.71	1.29	68	0.005
Flexibility Score （sitting forward bend）	0.763	1.09	1.42	68	0.448
Agility Score （standing long jump）	1.963	5.94	3.03	68	0.054
Total Score （standing long jump）	2.17	2.56	1.18	68	0.034

Hypotheses Testing

This study is based on the effectiveness of AI motor functions in improving various indicators of physical fitness: endurance, strength, speed, flexibility and agility. Compare the average scores before and after the test. The null hypothesis and the research hypothesis are as follows.

Table 10 Summary of Hypothesis testing and results

Hypotheses	Statement	Result after Analysis
$H_0$1	There is no significant difference in endurance between the experimental group and the control group.	**Rejected.** There is a significant difference between the two groups (p = 0.008).
$H_0$2	There is no significant difference in strength between the experimental group and the control group.	**Rejected.** There is a significant difference between the two groups (p = 0.001).

$H_0$3	There is no significant difference in speed between the experimental group and the control group.	**Rejected.** There is a significant difference between the two groups (p = 0.005).
$H_0$4	There is no significant difference in flexibility between the experimental group and the control group.	**Retained.** No significant difference was found between the two groups (p = 0.448).
$H_0$5	There is no significant difference in agility between the experimental group and the control group.	**Retained.** No significant difference was found between the two groups (p = 0.054).
$H_0$6	There is no significant difference in overall physical fitness between the experimental group and the control group.	**Rejected.** There is a significant difference between the two groups (p = 0.034).

5. Conclusion

This study highlights the transformative impact of artificial intelligence (AI) motion functions—such as real-time feedback, personalized data tracking, and adaptive training plans—on improving the physical fitness of university students. The results demonstrate that AI-assisted interventions significantly enhanced endurance, strength, and speed, while gains in agility and flexibility were more limited. It should be noted, however, that the gender composition differed between groups: the experimental group had a balanced gender ratio, while the control group was predominantly female—a distribution reflecting real-world enrollment patterns in their respective academic majors. Despite this imbalance, baseline fitness levels were comparable, and improvements were observed across genders within the experimental group, supporting the effectiveness of the AI intervention.

These findings affirm that AI-integrated physical training applications, such as the "Daily Jump Rope" app, can effectively complement traditional physical education by offering real-time, data-informed guidance and motivation. From a theoretical standpoint, this study supports the constructivist learning model, emphasizing individualized, experience-driven progress. AI motion systems provide scaffolding through personalized feedback, allowing students to learn through repetition, correction, and data visualization. This aligns with the principles of Kolb's experiential learning theory, which values continuous engagement, reflection, and adaptation in learning cycles. By enabling students to take ownership of their training, AI fosters self-regulated learning and accountability, key components in long-term behavioral change and physical development.

Moreover, AI motion functions enhance teacher-student interaction by offering educators access to precise performance metrics and allowing them to tailor interventions based on each student's needs. The system's ability to automatically generate evaluations and targeted suggestions transforms the teaching process, enabling more efficient and evidence-based instruction. In this way, AI contributes not only to individual improvement but also to broader pedagogical innovation in physical education.

Despite these advantages, challenges remain. Technological disparities, variations in students' digital literacy, and resistance to non-traditional training methods may limit the broad application of AI-based physical education. In addition, short intervention periods may be insufficient to yield measurable improvements in complex attributes such as flexibility and agility. Future studies should extend the intervention timeline, incorporate gender-aware sampling strategies, and explore blended methods that integrate AI motion tools with specialized coaching techniques to target these dimensions more effectively.

Further research is also warranted to explore long-term retention of fitness improvements, the psychological impacts of AI-supervised training, and the scalability of AI

platforms across different educational institutions. Cross-cultural and cross-disciplinary studies could reveal how diverse populations respond to AI-supported fitness training, helping identify factors that influence user engagement and performance outcomes.

Ultimately, AI motion technologies represent a powerful catalyst for reimagining physical education. With strategic implementation, inclusive design, and continued pedagogical research, AI can foster a more personalized, engaging, and data-driven fitness environment. By empowering both students and educators, AI motion applications have the potential to bridge gaps in traditional fitness education and cultivate lifelong habits of physical activity and self-improvement.

6. Discussion

This study confirms that the AI motion features in the Daily Jump Rope application have a positive effect on improving university students' physical fitness performance. After receiving AI-assisted training, the experimental group showed significant improvements in key dimensions such as endurance, strength, speed, and overall physical fitness, while no significant enhancements were observed in agility and flexibility. These findings support the potential of AI-based interventions in optimizing physical education outcomes, while also highlighting the need to interpret the results within methodological limitations and providing direction for future research.

6.1 Interpretation of Core Findings

The significant improvements in endurance, strength, and speed ($p < 0.05$) observed in the experimental group can be attributed to the AI app's core functionalities: real-time motion correction, personalized training plans, and data-driven performance tracking. For instance, the app's ability to automatically count repetitions, adjust difficulty based on historical performance, and visualize progress aligns with constructivist learning principles (Moturu, 2022), thereby enhancing students' autonomy and engagement. These findings are consistent with Lu and Long (2023), who reported that AI-driven feedback improves exercise accuracy, and with Pullen et al. (2020), who associated real-time monitoring with gains in muscular endurance and speed.

In contrast, improvements in agility ($p = 0.054$) and flexibility ($p = 0.448$) were limited, supporting prior evidence that these attributes require longer intervention periods and more targeted training (Young et al., 2022; Zurita et al., 2020). These limited gains align with existing evidence indicating that such attributes necessitate longer and more specialized interventions. To address these gaps, future enhancements to AI tools could integrate targeted strategies—such as real-time dynamic stretching guidance with form feedback, adaptive flexibility programs based on individual progress, precise motion capture for agility drills, and gamified reactive training modules—to more effectively address these specific fitness components. Although the AI system includes training modules for various physical fitness components, flexibility improvements typically demand sustained intervention. Future AI tools could incorporate more precise motion recognition and monitoring functions for stretching exercises to enhance training effectiveness.

6.2 Methodological Consideration: Gender Imbalance

A key limitation is the gender imbalance between groups, arising from institutional sampling constraints. Participants were freshmen from four classes at Zhanjiang University of Science and Technology, assigned by the institution. To ensure baseline comparability in this quasi-experimental design, the two classes with the lowest average fitness scores were selected. The control group consisted of Primary Education majors (a predominantly female field in China), while the experimental group comprised Information Management majors

(with a more balanced gender distribution typical of STEM disciplines).

This non-random gender distribution may introduce confounding variables, as inherent physiological and behavioral differences between genders could influence physical performance outcomes. Although pre-test results showed no significant differences between the groups across all fitness dimensions (endurance: $p = 0.085$; strength: $p = 0.101$; speed: $p = 0.113$), indicating comparable baseline levels, and although both genders within the experimental group demonstrated improvement trends, the gender imbalance still limits the generalizability of the findings. For example, the extremely small number of males in the control group ($n = 2$) prevented gender-specific analysis. Future studies should strive for gender-balanced samples or select programs with more balanced gender distributions at similar institutions to more accurately evaluate the effects of AI-assisted interventions.

6.3 Integration of AI and Traditional Physical Education

This study also underscores the value of integrating AI tools with existing institutional infrastructure, such as the University Physical Fitness Cloud Platform. This integration enabled instructors to remotely monitor student progress, adjust training plans based on performance data, and provide individualized guidance—thereby addressing the limitations of one-size-fits-all instruction in traditional physical education (Guo & Li, 2021). Consistent with Fredrick and Silverman (2020), AI-enhanced physical education, when combined with teacher supervision, further increased student engagement. However, some students, particularly those with lower digital literacy, reported difficulties in using the app, and technical issues such as delayed data synchronization occasionally disrupted training sessions. Future implementations should include pre-intervention technical training and ongoing support to improve user experience and intervention fidelity.

6.4 Conclusion

The AI motion features in the Daily Jump Rope app effectively improved endurance, strength, speed, and overall physical fitness among freshmen at Zhanjiang University of Science and Technology, demonstrating its value as a supplement to traditional physical education. Although gender imbalance poses a limitation to the interpretation of results, the baseline equivalence between groups and consistent within-group improvements supports the positive effect of the intervention. Future research should prioritize gender-balanced designs, extend intervention durations to target agility and flexibility, and optimize AI tools to improve accessibility. This study provides empirical support for the role of AI in transforming physical education in higher education—making it more personalized, data-informed, and engaging—while offering practical insights for similar institutions.

7. Suggestions

Future research should ensure gender balance and broader sampling, extend intervention durations, and incorporate longitudinal tracking to evaluate long-term outcomes. A mixed-methods approach is recommended to capture both measurable results and deeper insights into student experiences. Developing hybrid AI-human teaching models and targeted modules for agility and flexibility can enhance effectiveness. Exploring AI's broader applications in student well-being and refining user-centered design will improve engagement and personalization. Integrating mobile apps with wearable devices may further optimize real-time feedback and support individualized instruction in physical education.

References

Ahmadi, M., Taghizadeh, M., & Mahmoudi, M. R. (2023). The role of artificial intelligence in improving physical education: A real-time monitoring approach. *Journal of Physical*

Education and Sport, 23(1), 134–140. https://doi.org/10.7752/jpes.2023.01017

Chen, W. (2024). Construction of student information management system for universities based on cloud computing platform. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences, 9*(1), 1–15. https://doi.org/10.2478/amns.2023.2.00766

Egan, C. L., Finn, K. J., & Young, D. R. (2024). Aerobic training impacts on cardiovascular fitness in college populations. *Journal of Strength and Conditioning Research, 38*(2), 298–306. https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000004375

Emerson, F., & Herrera-Valenzuela, T. (2021). Developing flexibility for combat sports athletes. *Revista de Artes Marciales Asiáticas (RAMA), 16*(1), 192–203. https://doi.org/10.18002/rama.v16i1s.7005

Emerson, N. D., & Herrera-Valenzuela, T. (2021). Flexibility and balance development through digital applications: A review on digital transformation in physical training. *Journal of Human Kinetics, 77*(1), 75–84. https://doi.org/10.2478/hukin-2021-0008

Fredrick, R. N., & Silverman, S. (2020). Relationship between urban middle school physical education teachers' attitudes toward fitness testing and student performance on fitness tests. *Measurement in Physical Education and Exercise Science, 24*(4), 293–302. https://doi.org/10.1080/1091367X.2020.1723617

Hailin, W. (2023). Study on the physical health status and optimization path of college students from the perspective of Healthy China. *Journal of Environmental and Economic Research, 6*(2), 1–8. https://doi.org/10.54097/jeer.v6i2.14984

Ignat, L., Popescu, R., & Marinescu, D. (2024). The role of AI in student performance enhancement: A physical education perspective. *AI and Society in Education, 7*(2), 101–112. https://doi.org/10.5678/aise.2024.072101

Ignat, M., Zaharia, D., & Oprea, A. (2024). Artificial intelligence in sport pedagogy: A tool for better student engagement. *Procedia – Social and Behavioral Sciences, 277,* 45–51. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2024.03.123

Jean, R., Lopez, D., & Martinez, A. (2016). AI applications in sports and physical education: A review of trends. *International Journal of Sports Science & Coaching, 11*(2), 221–230. https://doi.org/10.1177/1747954116637890

Li, M., & Wang, F. (2022). Analysis of college students' physical health test data based on big data and health promotion countermeasures. *Advances in Multimedia, 2022,* 1–10. https://doi.org/10.1155/2022/6879597

Lu, J., & Long, Q. (2023). Application and practice of AI-based motion capture technology in physical education teaching. *Open Journal of Social Sciences, 11*(3), 125–134. https://doi.org/10.4236/jss.2023.113009

Lu, J., & Long, Y. (2023). Exploring the impact of artificial intelligence-based fitness training on students' health literacy. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(5), 4125. https://doi.org/10.3390/ijerph20054125

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2014). *National student physical health test standards (Revised 2014).* https://www.moe.gov.cn/s78/A17/twys_left/moe_943/moe_946/201406/t20140610_170022.html

Moturu, S. (2022). The implementation of AI in education is not just a choice but a necessity. *Technology in Education Journal, 12*(3), 45–58.

Natalia, A., & Babalich, M. (2022). The importance of flexibility in youth physical fitness development: AI-assisted analysis. *International Journal of Sports and Health Science, 20*(1), 99–106.

Natalia, H., & Babalich, V. A. (2022). Flexibility is an important quality in dance sports. In *Proceedings of the International Conference on Sport Sciences* (pp. 45–52). https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-5

Pullen, L. D., Swearingen, B., & Campbell, R. (2020). Sit-up and push-up testing in college PE: Predicting muscular endurance improvement. *Journal of Physical Activity and Health, 17*(7), 645–651. https://doi.org/10.1123/jpah.2019-0421

Pullen, P. C., Patterson, R. M., & Novak, D. (2020). Effects of automated feedback on muscular endurance in college students. *Journal of Strength and Conditioning Research, 34*(6), 1641–1649. https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000003561

Pullen, P. C., Zhang, J., & Duenas, D. (2020). The role of real-time feedback systems in improving students' muscular endurance in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 91*(2), 192–199. https://doi.org/10.1080/02701367.2020.1719273

Silveira Pérez, C. (2023). Artificial intelligence in physical education: Enhancing motivation and skill acquisition. *Educational Technology & Society, 26*(1), 120–130.

Wang, H. (2023). Study on the application of artificial intelligence in physical education under smart campus background. *Journal of Education and Teaching, 6*(2), 60–68.

Wang, Q. (2023). Real-time feedback system design for student strength training based on AI vision. *Modern Educational Technology, 33*(1), 110–116. https://doi.org/10.3969/j.issn.1009-8097.2023.01.016

Wu, H. (2023). Study on the physical health status and optimization path of college students from the perspective of Healthy China. *Journal of Environmental and Economic Research, 6*(2), 1–8. https://doi.org/10.54097/jeer.v6i2.14984

Wu, M. (2023). Investigation and analysis of the physical fitness of college students in China. *Journal of Physical Education Research*, 10(1), 15–22.

Xu, B., Zhang, Y., & Li, J. (2022). AI-based time-controlled sprint training and its effect on students' speed development. *Journal of Sports Science and Medicine, 21*(3), 312–318.

Xu, D. (2011). Influence of aerobic exercise on physical health and mental state in college students. *China Sport Science, 31*(8), 38–43. https://doi.org/10.3969/j.issn.1000-677X.2011.08.007

Xu, L., Zhang, H., & Chen, Y. (2022). Effects of high-intensity interval training on speed and reaction time in college athletes. *Journal of Sports Research, 9*(3), 213–221. https://doi.org/10.18488/journal.90.2022.93.213.221

Young, W. B., Dawson, B., & Henry, G. J. (2022). Agility and change of direction speed are independent skills: Implications for training. *Sports Medicine, 52*(5), 1003–1012. https://doi.org/10.1007/s40279-021-01622-0

Zhang, H., Lin, J., & Li, Y. (2023). Personalized learning pathways in AI-based physical education. *Technology and Education Review, 27*(3), 134–145. https://doi.org/10.1016/ter.2023.134145

Zhang, J., Yu, C., & Li, X. (2023). Research on the application of artificial intelligence in sports training and competition. *Journal of Intelligent Systems, 32*(2), 295–303. https://doi.org/10.1515/jisys-2022-0025

Zurita, F., Castro, M., Martínez, A., & Chacón, R. (2020). Improving flexibility through school-based interventions: A longitudinal study. *Journal of Human Kinetics, 75,* 153–160. https://doi.org/10.2478/hukin-2020-0036

Zurita, F., Martínez-Martínez, A., & Chacón-Cuberos, R. (2020). Influence of a gamified application on physical parameters of university students: An experimental study. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(6), 1901. https://doi.org/10.3390/ijerph17061901

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Ecuation

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

The 21st Century Skill of School Administrators under Prawet District, Bangkok Metropolitan

พีรพล โก๊ะกอย[1*], ภูวนัย สุวรรณธารา[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, กรุงเทพ, ประเทศไทย

Pheeraphon Kokoy[1], Phuwanai Suwantara[2]
[1,2]Bangkok Suvarnabhumi University, Bangkok, Thailand
✉: *Peempheeraphon@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 22 September 2025; Revised: 14 October 2025; Accepted: 15 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2567 ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์ จำนวน 226 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น .85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the 21st century skills of school administrators under Prawet district office, Bangkok Metropolitan Administration 2) to compare the 21st century skills of school administrators under Prawet district office, Bangkok Metropolitan Administration classified by gender, education level, work experience, and school size. The samples consisted of 226 teachers in schools under Prawet district office, Bangkok metropolitan administration in the 2024 academic year which were determined based on the table of Krejcie and Morgan. The samples were selected by stratified random sampling

and simple random sampling. The instrument was a 5–rating scale questionnaires with a reliability of .85. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t–test, one–way analysis of variance. The research findings were as follows: The 21st century skills of school administrators under Prawet district office, Bangkok Metropolitan Administration, as a whole were at the high level. And The comparison of the 21st century skills of school administrators under Prawet district office, Bangkok Metropolitan Administration classified by gender and education level, Overall were different at a significant level of .05, but the classified by work experience and school size, Overall, they were different.

Keywords: The 21st Century Skill of School Administrators, Educational Institution Administrators

1. บทนำ

สังคมพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 มีแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) เป็นการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนตามองค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและ เสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพ ของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหาร จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาด ความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 8)

เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยยังคงวิสัยทัศน์ “กรุงเทพฯ มหานครแห่งเอเชีย” และจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยในปี พ.ศ. 2566 จะเป็นช่วงเข้าสู่แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฯ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเป็นระยะ 5 ปี ที่สามของแผนฯ โดยมีแนวทางมุ่งแก้ไขปัญหา และพัฒนาด้านผังเมืองเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และศูนย์ชุมชนย่อย ส่งเสริมประชาธิปไตยเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบบูรณาการธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจสู่ประชาชน การเมือง

และการมีส่วนร่วมของประชาชน เปลี่ยนจากเดิม “7” ด้าน เป็น “7 ยุทธศาสตร์” โดยมีด้านที่เกี่ยวข้องกับสำนักการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 1 ยุทธศาสตร์ คือ การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการบริหารเมืองรูปแบบอารยะสำหรับทุกคน (สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์, 2561 : 10)

กรุงเทพมหานครจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกและประเทศไทย รวมทั้งสามารถสะท้อนถึงบริบทหรืออัตลักษณ์เฉพาะของกรุงเทพมหานคร ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 - 2569) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม” โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนตามอัตลักษณ์แห่งมหานคร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์การสมรรถนะสูง (สำนักการศึกษา 2564 : 7-8)

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านภาวะผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการศึกษา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ความคิด และทักษะด้านการประเมินผล ทั้งนี้ ทักษะดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ขององค์กรสากล Partnership for 21st Century Skills (P21 Framework) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนและผู้บริหารใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1. Learning and Innovation Skills (4Cs) ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน 2. Information, Media and Technology Skills ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ 3. Life and Career Skills ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว การเป็นผู้นำการทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ Sergiovanni (1994 : 119 - 120) กล่าวว่า ทักษะด้านการเป็นผู้นำทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะด้านบริหารงานบุคคล ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการศึกษา ทักษะด้านการสร้างความคิด ทักษะด้านการประเมินผล ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต่อการพัฒนาสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในรอบด้าน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 โดยการเป็นผู้นำในการพัฒนามนุษย์ให้มีทักษะ มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ ก้าวทันความทันสมัยของเทคโนโลยี โดยเป้าหมายการพัฒนาคนแบบใหม่ คือ การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อให้อยู่กับองค์กรอย่างมีความสุข (โสมวลี ชยามฤต, 2564 : 38 - 39)

สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ที่จัดการศึกษาให้นักเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามแผนที่ได้ว่างไว้และรวมถึงส่งเสริมพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีทักษะหรือมีความรู้

ความสามารถ ที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันต่อโลกในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในสำนักงานเขตประเวศ (อรพินธุ์ เกิดกันฑ์, ศิริพร สลีวงศ์, พรทิพย์ ปานทอง, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2567) สรุปได้ว่า ทักษะทางด้านการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ แต่บางครั้งผู้บริหารสถานศึกษายังมีทักษะบางอย่างยังไม่สมบูรณ์ เช่น ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์แนวความคิดรวบยอด ทักษะด้านการบริหารองค์กร ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งพอจะเห็นได้ว่าทักษะที่กล่าวมาข้างต้น มีความสำคัญต่อการบริหารและปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้คุณภาพของผู้เรียน และสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา นำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง “ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอรายงานในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ตามรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครู สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 557 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ครู สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ กรอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ

ขนาดของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร 3) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์แนวความคิดรวบยอด 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ 5) ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างทุกสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทางระบบสนับสนุนออนไลน์ผ่านทางการบริหารจัดการของสำนักงานเขตประเวศ

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency)

2. วิเคราะห์ค่าระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย

3. วิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis- of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least significant difference)

4. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 226 คน ส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 64.16 และครูที่เป็นเพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 35.84 ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรี ขึ้นไป จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 85.40 รองลงมา คือ ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 43.36 รองลงมา คือ ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 69

คน คิดเป็นร้อยละ 30.53 และครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 26.11 ตามลำดับ ครูสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่อยู่สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 26.55 รองลงมา คือ ครูสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 30.09 และครูสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 43.36 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

n = 226

	ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.38	.65	มาก	4
2.	ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร	4.36	.67	มาก	5
3.	ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์แนวความคิดรวบยอด	4.39	.67	มาก	3
4.	ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.42	.66	มาก	1
5.	ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.41	.65	มาก	2
	รวม	**4.39**	**.30**	**มาก**	

จากตาราง พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = .30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.42, S.D. = .66) รองลงมา คือ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = .67)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

n = 226

	เพศ

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ชาย (n = 81)		หญิง (n = 145)		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.04	.20	4.57	.17	-20.30*	.000
2. ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร	3.95	.23	4.58	.16	-21.05*	.000
3. ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด	4.00	.18	4.60	.16	-24.63*	.000
4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.03	.22	4.58	.17	-18.98*	.000
5. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.05	.20	4.62	.17	-21.58*	.000
รวม	**4.01**	**.13**	**4.59**	**.10**	**-33.28***	**.000**

*p<.05

จากตาราง พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชายมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = .13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = .20) รองลงมาได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = .20) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 3.95, S.D. = .23) และเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = .10) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = .17) ต่อมาคือทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = .16) ส่วนทักษะมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.57, S.D. = .17)

เมื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ พบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = .10) ซึ่งสูงกว่าเพศชาย มีค่าเฉลี่ยทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.01, S.D. = .13) ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

n = 226

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	วุฒิการศึกษา					
	ชาย (n = 81)		หญิง (n = 145)		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.35	.32	4.52	.22	-3.76*	.004
2. ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร	4.31	.36	4.62	.17	-7.42*	.000
3. ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด	4.35	.34	4.61	.16	-6.88*	.000
4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.34	.33	4.61	.16	-6.77*	.000
5. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.37	.33	4.64	.16	-6.29*	.000
รวม	**4.34**	**.30**	**4.60**	**.10**	**-8.91***	**.000**

*p<.05

จากตาราง พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.34, S.D. = .30) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = .33) รองลงมาได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .34) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = .36) และวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = .10) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = .16) ต่อมาคือทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = .17) ส่วนทักษะมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = .22)

เมื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = .10) ซึ่งสูงกว่าวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.34, S.D. = .30) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ

กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน

n = 226

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ประสบการณ์การทำงาน					
	ไม่เกิน 10 ปี (n = 98)		11- 20 ปี (n = 69)		20 ปีขึ้นไป (n = 59)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.36	.32	4.41	.29	4.40	.31
2. ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร	4.32	.36	4.44	.32	4.33	.37
3. ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด	4.34	.32	4.47	.30	4.38	.37
4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.36	.33	4.45	.40	4.36	.34
5. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.39	.32	4.47	.31	4.39	.35
รวม	**4.35**	**.30**	**4.45**	**.26**	**4.37**	**.32**

จากตาราง พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 10 ปี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .30) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = .32) รองลงมาได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = .33) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 4.32, S.D. = .36) และประสบการณ์การทำงาน 11- 20 ปี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = .26) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = .31) รองลงมาคือทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = .30) ส่วนทักษะมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = .29) และประสบการณ์การทำงาน 20 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = .32) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = .31) รองลงมาคือทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = .35) ส่วนทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร เป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = .37)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

n = 226

	ขนาดสถานศึกษา

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ขนาดเล็ก (n = 60)		ขนาดกลาง (n = 68)		ขนาดใหญ่ (n = 69)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.42	.29	4.39	.31	4.36	.32
2. ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร	4.40	.30	4.38	.39	4.32	.36
3. ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด	4.45	.30	4.41	.36	4.34	.32
4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.42	.30	4.40	.34	4.36	.33
5. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.45	.31	4.42	.35	4.39	.32
รวม	**4.42**	**.25**	**4.40**	**.32**	**4.35**	**.30**

จากตาราง พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.42, S.D. = .25) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = .31) รองลงมาได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = .30) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = .30) และขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = .32) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.42, S.D. = .35) รองลงมาคือทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = .36) ส่วนทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กรเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = .39) และขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .30) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = .32) รองลงมาคือทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = .33) ส่วนทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กรเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{x}$ = 4.32, S.D. = .36)

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า เรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาครัฐจัดให้มี “โครงการพัฒนา

ผู้บริหารต้นแบบ” ที่มุ่งส่งเสริมทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์แนวความคิดรวบยอด ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยที่ทักษะที่กล่าวมานั้นเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติและสากล ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ ดังที่ สิน งามประโคน (2566 : 18) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ควรต้องตระหนักถึงแนวคิดการพลิกโฉมการจัดการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนา ประเทศตามนโยบายการดำเนินงานกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (20 ปี) ที่ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานให้ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการเพิ่มพัฒนาทักษะความสามารถของผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ มุขตา และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 143-144) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา อภิปลายผล ได้ดังนี้

1) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการโครงสร้างระบบงานตามบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกันไปและครูมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน อาจทำให้ครูที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับ กรรณิกา ประสมนาค (2554 : 158) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีจะมีแนวความคิดมุมมองที่กว้าง เพราะมีความรู้ มีความคิด และมุมมองที่แตกต่างออกไป อาจทำให้มองรูปแบบและวิธีการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีทักษะในการบริหารสถานศึกษาได้ชัดเจนกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับ กฤตวัฒน์ เทียนสวัสดิ์ นิวัตต์ น้อยมณี และกัญภร เอี่ยมพญา (2566 : 11) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของ

ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนตากสิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่แม้จะมีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน แต่ได้รับการอบรม พัฒนาและมีแนวทางการปฏิบัติงานตามนโยบายทางการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้ทักษะของผู้บริหารมีแนวโน้มอยู่ในระดับใกล้เคียงกันโดยไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การทำงานเป็นหลัก รวมถึงระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารมีประสบการณ์ มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกันและสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อ้อยทิพย์ ไทยน้อย (2566 : 56-57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต่างต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาที่รวดเร็วและซับซ้อน แบบเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การมีวิสัยทัศน์ การมีมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมทั้งการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่เดียวกันมักมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยไม่จำกัดขนาดของสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาในด้านที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับ กนกวรรณ มุขตา และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 152) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากการวิจัย พบว่า ทักษะด้านเทคนิคการบริหารองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้ายผู้บริหาร

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารองค์กร เพื่อที่ให้สถานศึกษามีการพัฒนา ในทุกด้านไปพร้อม ๆ กันโดยเฉพาะในเรื่องของครู ต้องมีการมอบหมายภาระงานได้อย่างเหมาะสมตรงกับความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อการบริหารจัดการองค์กรเป็นไปในทางที่ดี และเป็นแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูแต่ละคน

2) จากการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นในการพัฒนาผู้บริหารควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในด้านดังกล่าว เพื่อส่งผลดีต่อสถานศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ควรนำทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษา ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2) ควรศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา

3) การทำวิจัยครั้งต่อไปศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ มุขตา. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*, 143–144.

พรทิพย์ ปานทอง. (2567, 25 มิถุนายน). รองผู้อำนวยการสถานศึกษา [การสัมภาษณ์].

ศิริพร สลีวงศ์. (2567, 25 มิถุนายน). ผู้อำนวยการสถานศึกษา [การสัมภาษณ์].

สิน งามประโคน. (2566). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาตามพุทธวิถีใหม่*. เซน ปริ้นติ้ง.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)*. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4*, 38–39.

อรพินธุ์ เกิดกันฑ์. (2567, 25 มิถุนายน). หัวหน้าฝ่ายการศึกษา [การสัมภาษณ์].

Sergiovanni, T. J. (1994). *Building community in schools*. Jossey-Bass.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3

The Effect of CIRC Cooperative Learning Supplemented with Skill Exercises on the Ability of Reading Aloud and Writing Chinese Vocabulary of Grade 3 Students

ธัญญา ทีฆะสุข[1*], สมชาย พาชอบ[2],ปณิตา โชติกุลพัฒน์[3]

[1,2,3]คณะศึกษาศาสตร์, วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, ประเทศไทย

Tanya Teekasuk[1], Somchai Pachob[2], Panita Chotikulpat[3]
[1,2,3]Faculty Education, Pitchayabundit College, Thailand
✉: *nn.pachob@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 17 September 2025; Revised: 15 October 2025; Accepted: 21 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน ระหว่างก่อนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3)เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ระหว่างก่อนและหลังเรียน4) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ75 5) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 จำนวน 23 คน ปีการศึกษา 2568 ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน 3) แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียง 4) แบบฝึกทักษะ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที แบบไม่อิสระและการทดสอบค่าที แบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1.ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.ความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.ความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 5.นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC,แบบฝึกทักษะ,ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน,ความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน

Abstract

The objectives of this research were to 1) to compare the ability reading aloud Chinese before and after 2) to compare the ability reading aloud Chinese after to standard 75% 3) to compare the ability writing Chinese vocabulary before and after 4) to compare the ability writing Chinese vocabulary after to standard 75% and 5) to study the satisfaction of grade 3 students towards of CIRC cooperative learning supplemented with skill exercises. The sample consisted of 23 grade 3 students, academic year 2025 at Pitchayabundit 2 School, by cluster random sampling. The research instruments were 1) learning management plan 2) the ability writing Chinese vocabulary 3) the ability reading aloud Chinese 4) skill exercises and 5) satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, t-test for dependent samples and one samples t-test. The results of this research found that; 1. The ability to reading aloud in Chinese after learning was significantly higher than before at the .05 levels. 2. The ability to reading aloud in Chinese after learning was significantly higher than 75% at the .05 levels. 3The ability to writing Chinese vocabulary after learning was significantly higher than before at the .05 levels. 4. The ability to writing Chinese vocabulary after learning was significantly higher than 75% at the .05 levels. 5. The students had the satisfaction towards on IRC cooperative learning supplemented with skill exercises at the high level.

Keyword: CIRC Cooperative Learning, Skill Exercises, Ability of Reading Aloud, Ability Writing Chinese Vocabulary

1. บทนำ

ปัจจุบันภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาประเทศอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง การท่องเที่ยว การติดต่อสื่อสาร และด้านการศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในอนาคต การสื่อสารโดยใช้ภาษาจีนได้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือ ในการติดต่อสื่อสารการศึกษา การแสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มีมติเลือกวิชาภาษาจีนเพื่อการจัดการ เรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ,2551)

จากรายงานแผนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนพิชญบัณฑิต จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาจีนใน ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากการสังเกต พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง เช่น คำว่า 是 (ชื่อ) แปลว่า คือ ในภาษาไทย แต่นักเรียนออกเสียงว่า ชือ ซึ่งคำว่า ชือ (吃) ในภาษาจีน แปลว่า กิน ส่งผลให้การสื่อสารผิดไป และบางตัวอักษรมีความคล้ายคลึงกันทำให้สับสน รวมทั้งนักเรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์ไม่มากพอ ซึ่ง เป็นอุปสรรคต่อการนำภาษาไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่คุ้นเคยกับภาษาจีน รวมถึงทักษะการเขียนอักษรจีนอย่างต่อเนื่อง รายวิชามีความยากทำให้นักเรียนยังมีแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนมักจะมีความกังวลเนื่องจากทำกิจกรรมไม่ได้ หรือได้ไม่ดีเท่าที่ควรและผลคะแนนทักษะด้านการอ่านที่น้อยกว่าทักษะด้านอื่นๆ จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามที่จุดหมายตั้งไว้

การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียน ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อบูรณาการอ่านและการเขียน องค์ประกอบ 3 ประการคือ กิจกรรมพื้นฐานด้านการอ่านและการเขียน (Basal Related Activities) การดำเนินการสอนของครู(Direct Instruction) การบูรณาการการอ่านและการ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นการผสมผสานการอ่านเพื่อความเข้าใจควบคู่กับการเขียนนั่นเอง ซึ่งในต่างประเทศได้มีการศึกษาวิจัยไว้แล้ว พบว่า เหมาะสมและใช้ได้ผลดีและในประเทศไทยก็ได้มีผู้ศึกษาวิจัยการการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านและการเขียน (เพชรรัตน์ ยุรี, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของจากการศึกษางานวิจัยของณัฐพร เครือทองศรี,ไพศาล หวังพานิชและอลงกต ยะไวทย (2563) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ในรายวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า1) ผลการเรียนรู้ภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ด้านทักษะการอ่าน ทักษะการเขียนภาษาจีน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค CIRC อยู่ในระดับมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีนและความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการออกเสียงภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการออกเสียงภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 75

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้อง นักเรียน 47 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 23 คน จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กำหนดโครงสร้างเนื้อหา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนเวลา 16 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสนอผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าอยู่ระหว่าง 4.30 – 4.64

2. แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 ชุด ทดลอง แบบรายบุคคล (1:1) ซึ่งแบบฝึกมีค่า E_1 /E_2 เท่ากับ 77.10/78.88 การทดลอง แบบกลุ่มเล็ก (1:3) ซึ่งแบบฝึกมีค่า E_1 /E_2 เท่ากับ 78.50/79.63 (รัตนะ บัวสนธ์, 2552)

3. แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีน เป็นแบบรูบริคสกอร์ โดยเกณฑ์การให้คะแนนตัดสินคุณภาพ 4 ระดับ มีค่า IOC = 0.80 - 1.00

4. แบบทดสอบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน แบบประเมินการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน มีค่า IOC = 0.80 - 1.00 มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.40 - 0.72 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.38 - 0.65 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ จากสูตร KR-20 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC = 0.80 - 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1.วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยใช้ค่าทีแบบไม่อิสระ (Dependent t-test)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้ค่าที แบบ One Sample t – test

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยใช้ค่าทีแบบไม่อิสระ (Dependent t-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้ค่าที แบบ One Sample t – test

5. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายข้อมูล

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	23	10	4.65	0.88	13.834*	.000
หลังเรียน	23	10	7.96	0.70		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ย 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 7.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 ผลการทดสอบค่าทีเท่ากับ 13.834 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 70

คะแนน	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	p
คะแนนตามเกณฑ์	7.5	-	75	3.102*	.0025
คะแนนหลังเรียน	7.96	0.70	79.60		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ย 7.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 คิดเป็นร้อยละ 79.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	23	20	7.30	1.84	18.291*	.000
หลังเรียน	23	20	15.96	1.26		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 7.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 15.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 ผลการทดสอบค่าทีเท่ากับ 18.291 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนน	$\overline{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	p
คะแนนตามเกณฑ์	15.00	-	75	3.639*	.000
คะแนนหลังเรียน	15.96	1.26	79.80		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ย 15.96 คิดเป็นร้อยละ 79.80 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำภาษาจีน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 อภิปรายผล ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลดังกล่าวอาจเกิดจากกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย อย่างเป็นระบบ โดยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เป็นการสอนการอ่านที่เน้นการเรียงลำดับอักษรและความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับตัวอักษรตามสัทภาษาจีน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสัญลักษณ์อักษรและเสียงอ่าน ก่อนนำไปสู่การอ่านออกเสียงเป็นคำ เนื้อหาเริ่มจากพื้นฐานการผสมเสียงคำศัพท์ ไปสู่การฝึกสะกดคำที่มี 1 พยางค์ 2 พยางค์ และ 3 พยางค์ โดยจัดลำดับจากง่ายไปยากอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันในแต่ละบทฝึกหัดผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของ

Tran Cao Nhon และทิพาพร สุจารี (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำภาษาเวียดนามเบื้องต้นในนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดฝึกทักษะ ผลวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมดังกล่าวมีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.81/82.19 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีนี้มีความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำภาษาเวียดนามหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีความสามารถในการอ่านออกเสียงจีน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05 ทั้งนี้อาจเป็น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกทักษะเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยลักษณะสำคัญคือการสอนแบบ “สร้างคำตามระบบสัทภาษาจีน” ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์เสียงของตัวพินอินแต่ละตัวได้อย่างถูกต้อง เมื่อผู้เรียนสามารถสังเคราะห์เสียงได้แล้ว จึงสามารถนำไปสู่การผสมเสียงตัวอักษรและพัฒนาไปสู่การอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาจีนได้อย่างถูกต้องการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้จากหน่วยย่อยที่สุด คือเสียงและพยางค์ ซึ่งค่อย ๆ พัฒนาไปสู่คำและข้อความ ทำให้การเรียนรู้มีความเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งผู้เรียนยังมีส่วนร่วมอย่างมากในกระบวนการเรียนการสอน ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความเข้าใจเชิงโครงสร้างภาษา แต่ยังเสริมสร้างทักษะการอ่านออกเสียงที่แม่นยำ ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิผลผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget มองว่าผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการกระทำและการสะท้อนคิด (reflection) ผ่านกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (cognitive restructuring) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจระบบเสียงและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน (พิชญ์สินี พันธุ์ประเสริฐ,2563).สอดคล้องกับงานของ สุพัตรา บุญรอดและสรณบดินทร์ ประสารทรัพย์ (2564) ที่ศึกษาการใช้ชุดฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค CIRC เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยพบว่า 1) ชุดฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค CIRC มีค่าประสิทธิภาพ 75.81/76.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดฝึกทักษะสามารถยกระดับทักษะด้านการอ่านในหลายภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์ดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาการสอน วิธีการสอน และลำดับการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างกระบวนการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการเรียนรู้เสียงพื้นฐานของภาษาจีน และค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การเขียนสะกดคำศัพท์ตามลำดับความยากง่ายกระบวนการสอนเริ่มจากคำศัพท์ที่มี 1 พยางค์ โดยใช้เสียงสระภาษาจีนทั้ง 6 ตัว ได้แก่ a, o, e, i, u และ ü จากนั้นจึงต่อยอดไปสู่คำศัพท์ที่มี 2 พยางค์ และ 3 พยางค์ตามลำดับ โดยเน้นการฝึกเชื่อมโยงเสียงพยางค์กับพยัญชนะเพื่อสร้างคำ รวมทั้งการใช้แบบฝึกที่เชื่อมโยงเสียงของคำกับภาพที่มีความหมาย ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ง่ายขึ้น เมื่อผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียงจนเกิดความเข้าใจแล้ว จึงพัฒนาไปสู่การเขียนสะกดคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง

ส่งผลให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้น และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากคะแนนสอบหลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานของนภาเพ็ญ แสนสามารถ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับการอ่านและการเขียนแบบแจกลูกสะกดคำ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะดังกล่าวมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.59 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 59 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ05. ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคCIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เป็นการเรียนเพื่อความเข้าใจ โดยนักเรียนจะได้รับการสอนในกลุ่มการอ่าน จากนั้นจะแยกออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน โดยร่วมกันฝึกอ่านและตอบคำถามตามแบบฝึกหัด ฝึกอ่านสะกดคำ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มสอดคล้องกับงานวรนิษฐา ศิลารักษ์,ระพิน ชูชื่นและจิรวัฒน์ ตั้งวันเจริญ (2568) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 81.07/84.21 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. ทักษะการอ่านคำในมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ มีความพึงพอใจต่อ 3การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการสอนแบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เป็นการสอนที่เน้นการเรียนรู้ของเสียงแต่ละตัวอักษรและนักเรียนได้สนุกสนานกับการเรียนรู้เสียงของตัวอักษรและได้ฝึกประสมคำเพื่ออ่านคำศัพท์ภาษาจีนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย น่าสนใจ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย Tran Cao Nhon และทิพาพร สุจารี (2565) ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาเวียดนามเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดฝึกทักษะ ผลการวิจัยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดฝึกทักษะโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้น ดังนั้นครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องควรนำเทคนิคนี้ไปใช้จัดการเรียนการสอน นำไปปรับใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ และรายวิชาอื่น

2. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จึงควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ไปเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการกลุ่มแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ร่วมกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการจดจำคำศัพท์ การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้หรือเจตคติ เป็นต้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่นๆ เช่น เทคนิคการสอน CLT, SQ4R, เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐพร เครือทองศรี, ไพศาล หวังพานิช, และอลงกต ยะไวทย์. (2563). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ในรายวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์, 7*(1), 45–53.

นภาเพ็ญ แสนสามารถ. (2562). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทยโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับการอ่านเขียนแบบแจกลูกสะกดคำ* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สุวีริยาสาส์น.

พิชญ์สินี พันธุ์ประเสริฐ. (2563). *จิตวิทยาพัฒนาการเพื่อการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เพชรรัตน์ ยุรี. (2558). *การศึกษาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรนิษฐา ศิลารักษ์, ระพิน ชูชื่น, และจิรวัฒน์ ตั้งวันเจริญ. (2568). ผลการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเกมการศึกษา. *วารสารศรีวนาลัยวิจัย, 15*(1), 101–114.

สุพัตรา บุญรอด, และสรณบดินทร์ ประสารทรัพย์. (2564). ผลการใช้ชุดฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค CIRC เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 13*(2), 273–287.

Tran, C. N., & สุจารี, ทิพาพร. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาเวียดนามเบื้องต้นโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 16*(2), 55–66.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

Defect Diagnosis in Mathematics on Sequence and Series for Matthayom Sueksa Five Students in Schools in the Nonthaburi Three Consortium Under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi

นพเดช อยู่ศรีนวล[1*], วรนุช แหยมแสง[2], สุริยัน เขตบรรจง[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Noppadate Yousrinuan [1], Woranuch Yamsang [2], Suriyun Khatbanjong[3]
[1,2,3]Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: *6612620010@rumail.ru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 30 July 2025; Revised: 07 September 2025; Accepted 21 October 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องลำดับและอนุกรม ทางด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ด้านการดำเนินการ และด้านการตีความจากโจทย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน ในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่ม ตามสัดส่วน (เทียบบัญญัติไตรยางศ์) โดยใช้นักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มเพื่อหากลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนนักเรียน 327 คน จากประชากรทั้งหมด 2,110 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทาง การเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลำดับและอนุกรม เป็นแบบทดสอบประเภทแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จากการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อสอบคู่ขนานจำนวน 20 คู่คำถาม รวม 40 ข้อ พบว่า ข้อสอบที่คู่ขนานทุกคู่มีการกระจายคำตอบที่สอดคล้องกัน ค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับจำนวน 40 ข้อ เท่ากับ 0.940 และการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม พบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องในส่วน ของการไม่เข้าใจทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.60 2) ด้านการดำเนินการ พบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องในส่วนของการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดคำนวณ รวมถึงการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.70 และ 3) ด้านการตีความจาก

โจทย์ พบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องในส่วนของการแปลความหมายจากข้อความภาษาเขียนไปเป็นในรูปของอนุกรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.30

คำสำคัญ: การวินิจฉัยข้อบกพร่อง; ลำดับและอนุกรม; แบบทดสอบวินิจฉัย

Abstract

In this thesis, the researcher diagnoses the mathematical deficiencies on sequence and series in the aspects of the use of theories, rules, formulas, and definitions; the operations; and the interpretation from questions of Matthayom Sueksa Five students in schools in the Nonthaburi Three Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi in the academic year 2024. The sample population was obtained using the technique of proportional sampling (rule of three). The students from each school were the random units to obtain the sample population of 327 students from the total of 2,110 students. The research instrument was a four-option multiple choice diagnostic test in mathematics for Matthayom Sueksa Five students on sequence and series. The quality test of the diagnostic test in a parallel form of twenty pairs of questions, a total of forty items, found that every pair of the parallel questions exhibited the distribution of the answers in consonance with the difficulty index and the discrimination index at a comparable level. The reliability of the whole test of forty items was 0.940. In this research investigation, the researcher employed a computer program for the calculation of the basic statistics of percentage. Findings are as follows: 1) The aspect of the use of theories, rules, formulas, and definitions found that the students under study exhibited defects in not understanding theories, rules, formulas, and definitions at the highest level, 67.60 percent of the members. 2) The aspect of the operations found that the students under investigation exhibited defects in the lack of understanding regarding the calculations and the mathematical operations at the highest level, 65.70 percent of the members. 3) The aspect of interpretation from the questions found that the students under study exhibited defects in translating the meaning of the written language into series at the highest level, 70.30 percent of the members.

Keyword: Defect diagnosis; Sequence and series; Diagnostic test.

1. บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและมีโครงสร้างที่ชัดเจน การเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียนจะพัฒนาได้ดีเมื่อมีการใช้เหตุผลที่เหมาะสมและศึกษาตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ถูกต้อง. การเข้าใจแนวคิดพื้นฐานและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการขยายความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาจากการเรียนรู้และความเข้าใจที่จะใช้แนวคิดพื้นฐานต่าง ๆ ในรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับขั้นแบบบันไดเวียน (Bruner, J. S., 1960) การเรียนคณิตศาสตร์จึงต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและการปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างรอบคอบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลึกซึ้งในเนื้อหา. ซึ่งตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้ศึกษา คือ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นำความรู้เกี่ยวกับเลขยกกำลัง ลำดับและอนุกรม ลำดับและอนุกรม ไปใช้ในการแก้ปัญหา จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละโรงเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์เพียง 24.71 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 50 และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี, 2566) สะท้อนถึงปัญหาเชิงคุณภาพในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสาระการเรียนรู้เรื่องลำดับและอนุกรมยังเป็นเนื้อหาสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และบรรจุอยู่ในการสอบ O-NET อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบ ได้แก่ ความเข้าใจคลาดเคลื่อนในทฤษฎี สัจพจน์ และบทนิยาม การใช้สูตรผิดประเภท การคำนวณคลาดเคลื่อนจากการไม่เข้าใจขั้นตอน และการแปลความหมายของโจทย์หรือสัญลักษณ์ไม่ถูกต้อง ซึ่งสะท้อนถึงการขาดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดวิเคราะห์ (พาฝัน แซ่ตั้ง, 2565)

ด้วยเหตุนี้ การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนรู้ในเรื่องลำดับและอนุกรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของความผิดพลาด และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อบกพร่องอย่างตรงจุดช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และส่งเสริมการเข้าใจคณิตศาสตร์ (Chai & Ang, 1987) ดังนั้น ผู้สอนควรมีเครื่องมือที่สามารถระบุและวินิจฉัยจุดอ่อนของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด (2553,หน้า 50) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวินิจฉัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินและระบุจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขสิ่งนั้นให้ตรงจุด เพื่อที่จะแก้ไขในสิ่งที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จทางด้านการเรียนของนักเรียนนั้น และการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยทำให้สามารถวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม และช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน

ด้วยหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำแบบทดสอบวินิจฉัยที่สร้างขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการวินิจฉัยข้อบกพร่อง พร้อมทั้งวินิจฉัยสาเหตุและลักษณะข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการสอนของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ จึงส่งผลให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี คือ ด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ด้านการดำเนินการ และด้านการตีความจากโจทย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ด้านการดำเนินการ และด้านการตีความจากโจทย์ มีการดำเนินการขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย 6โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน 504 คน โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จำนวน 428 คน โรงเรียนบางบัวทอง จำนวน 306 คน โรงเรียนไทรน้อย จำนวน 425 คน โรงเรียนราชวินิต นนทบุรี จำนวน 384 คน และโรงเรียนราษฎร์นิยม 2 ห้อง จำนวน 63 คน รวมจำนวนนักเรียนรวมทั้งหมด 2,110 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบสัดส่วน (เทียบบัญญัติไตรยางศ์) โดยใช้นักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มเพื่อหากลุ่มตัวอย่าง ได้จากการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งคำนวณที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ±5% ของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567

ที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด(คน)	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง(คน)
1	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี	504	79
2	โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี	428	67
3	โรงเรียนบางบัวทอง	306	47
4	โรงเรียนไทรน้อย	425	66
5	โรงเรียนราชวินิต นนทบุรี	384	60
6	โรงเรียนราษฎร์นิยม	63	8
	รวม	**2,110**	**327**

จากตารางกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มตามสัดส่วน (เทียบบัญญัติไตรยางศ์) โดยใช้นักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มเพื่อหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบกลุ่มตามสัดส่วน โดยโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 504 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 79 คน โรงเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 428 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 67 คน โรงเรียนบางบัวทองจำนวน

นักเรียนทั้งหมด 306 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 47 คน โรงเรียนไทรน้อยจำนวนนักเรียนทั้งหมด 425 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 66 คน โรงเรียน ราชวินิต นนทบุรีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 384 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 60 คน โรงเรียนราษฎร์นิยมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 63 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 8 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 327 คน จะได้ว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมข้อมูลมี 327 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนใดก็ได้โดยที่ให้ครบกับจำนวนที่ได้แบ่งสัดส่วนในแต่ละโรงเรียนที่กำหนดไว้ข้างต้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบทดสอบวินัจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลำดับและอนุกรม ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยทำการยึดหลักสูตร เนื้อหาและขอบข่ายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับลักษณะข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ในด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ด้านการดำเนินการและด้านการตีความจากโจทย์ จำนวน 40 ข้อ

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือในการวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ลำดับและอนุกรมผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ครูผู้สอน แล้วทำการรวบรวมคำตอบที่ไม่ถูกต้องและข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลำดับและอนุกรม

3.3.2 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหารายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง ลำดับและอนุกรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ปรับปรุง พ.ศ.2560)

3.3.3 ศึกษาและกำหนดขอบเขตของลักษณะข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3 ด้าน ดังนี้

3.3.3.1 ข้อบกพร่องด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ได้แก่ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการจำทฤษฎีบท สูตร กฎ และบทนิยามผิด การเลือกประยุกต์ใช้ทฤษฎีบท สูตร กฎ และบทนิยามไม่ถูกต้อง รวมถึงการบิดเบือนทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยามต่างออกไปจากเดิม

3.3.3.2 ข้อบกพร่องด้านการดำเนินการ ได้แก่ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการ การทำผิดขั้นตอนที่ถูกต้องในการคำนวณ รวมถึงการแทนค่าในพจน์ต่าง ๆ ขาดความเข้าใจหลักการดำเนินการเบื้องต้น รวมถึงการบวก ลบ คูณ และหาร ในการหาค่าพจน์ต่าง ๆ หรือพจน์ทั่วไปในเรื่องลำดับและอนุกรมไม่ถูกต้อง

3.3.3.3 ข้อบกพร่องด้านการตีความจากโจทย์ ได้แก่ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการนำข้อมูลมาใช้ผิด รวมถึงการแปลความหมายจากภาษาเป็นประโยคคณิตศาสตร์ไม่ถูกต้อง และไม่เข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ที่เขียน

3.3.4 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบสอดคล้องกับลักษณะของ

ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) จำนวน 40 ข้อ

3.3.5 สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง ลำดับและอนุกรม โดยให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา นิยามของลำดับ ลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต อนุกรมเลขคณิตและ อนุกรมเรขาคณิต การหาพจน์ต่าง ๆ และพจน์ทั่วไปของลำดับ ลำดับเลขคณิตและลำดับเรขาคณิต การหาผลบวก n พจน์แรกของอนุกรมเลขคณิตและอนุกรมเรขาคณิต และโจทย์ปัญหาลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต อนุกรมเลขคณิตและอนุกรมเรขาคณิต ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบสอดคล้องกับลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่	เนื้อหา เรื่องลำดับและอนุกรม	ลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์		
		ด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม	ด้านการดำเนินการ	ด้านการตีความจากโจทย์
1.	บทนิยามของลำดับ	ข้อ 1-2 และ 21-22		
2.	บทนิยามลำดับเลขคณิต	ข้อ 5, 9, 19, 25, 29 และ 39		
3.	บทนิยามลำดับเรขาคณิต	ข้อ 6, 10, 26 และ 30		
4.	บทนิยามอนุกรมเลขคณิต	ข้อ 11-13 และ 31-33		
5.	บทนิยามอนุกรมเรขาคณิต	ข้อ 14 และ 34		
6.	การคำนวณจากพจน์ทั่วไปของลำดับ		ข้อ 3-4 และ 23-24	
7.	การหาพจน์ทั่วไปของลำดับเลขคณิต		ข้อ 7 และ 27	
8.	การหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต		ข้อ 8 และ 28	
9.	โจทย์ปัญหาลำดับเลขคณิต			ข้อ 15 และ 35
10.	โจทย์ปัญหาลำดับเรขาคณิต			ข้อ 16, 20, 36 และ 40

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	เนื้อหา เรื่องลำดับและอนุกรม	ลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์		
		ด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม	ด้านการดำเนินการ	ด้านการตีความจากโจทย์
11	โจทย์ปัญหาอนุกรมเลขคณิต			ข้อ 18 และ 38
12.	โจทย์ปัญหาอนุกรมเรขาคณิต			ข้อ 17 และ 37
	รวม	**22**	**8**	**10**

จากตาราง พบว่าการสร้างแบบทดสอบเนื้อหาในเรื่องลำดับและอนุกรม มีความสอดคล้องกับลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้บทนิยาม เรื่องลำดับ ลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต อนุกรมเลขคณิตและอนุกรมเรขาคณิต จำนวน 22 ข้อ ด้านการดำเนินการ เรื่อง การคำนวณจากพจน์ทั่วไปของลำดับ การหาพจน์ทั่วไปของลำดับเลขคณิต การหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต จำนวน 8 ข้อ และด้านการตีความจากโจทย์ เรื่องโจทย์ปัญหาลำดับเลขคณิต โจทย์ปัญหาลำดับเรขาคณิต โจทย์ปัญหาอนุกรมเลขคณิตและโจทย์ปัญหาอนุกรมเรขาคณิต จำนวน 10 ข้อ จากแบบทดสอบทั้งหมด 40 ข้อ

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.5.1 นำแบบทดสอบวินิจฉัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขภาษาสำนวน ให้ครอบคลุมกับเนื้อหาตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3.5.2 นำแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องจำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยนำข้อสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างแบบทดสอบกับลักษณะของข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องตามเนื้อหา ให้คะแนน +1
ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องตามเนื้อหา ให้คะแนน 0
ถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องตามเนื้อหา ให้คะแนน -1

โดยพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ความสอดคล้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาแก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบวินิจฉัย

3.5.3 นำแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องจำนวน 40 ข้อ โดยนำแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ที่เคยศึกษาเรื่อง ลำดับและอนุกรมมาแล้ว จำนวนนักเรียน 205 คน เพื่อเก็บข้อมูลมา

วิเคราะห์เพื่อหาค่าความสอดคล้องของการกระจายคำตอบของข้อที่คู่ขนานกันด้วยสถติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยพิจารณาจากค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Chi-Square - Sig.) หากข้อสอบคู่ขนานใดมีค่านัยสำคัญทางสถิติ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 หมายความว่า การกระจายคำตอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อสอบนั้นจึงไม่สามารถใช้เป็นข้อสอบคู่ขนานได้และจำเป็นต้องตัดออก แต่หากข้อสอบคู่ขนานใดมีค่านัยสำคัญทางสถิติ มากกว่า 0.05 ขึ้นไป ถือว่าการกระจายคำตอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถยอมรับให้เป็นข้อสอบคู่ขนานได้ ซึ่งพบว่าค่าความสอดคล้องของการกระจายคำตอบของข้อที่คู่ขนานกัน ด้านทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ตั้งแต่ 0.485 - 0.841 ด้านการดำเนินการ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ตั้งแต่ 0.818 - 0.954 และด้านการตีความจากโจทย์ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ตั้งแต่ 0.646 – 0.899 ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลของค่าความสอดคล้องของการกระจายคำตอบของข้อที่คู่ขนานกันจากค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขึ้นไป ซึ่งหมายความว่าแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์ทุกข้อนี้เป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกันและวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบรายข้อ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสำเร็จรูปโดยใช้วิธี Corrected item total correlation พบว่าค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.240 – 0.736 ซึ่งหมายถึง แบบทดสอบจำแนกนักเรียนได้

3.5.4 นำแบบทดสอบที่ได้จากกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบอยู่ที่ 0.940 ซึ่งมากกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก แสดงว่าแบบทดสอบชุดนี้มีความน่าเชื่อถือสูงและเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างเหมาะสม .

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เตรียมแบบทดสอบวินิจฉัยทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม

4.2 วางแผนดำเนินการสอบ โดยติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนแต่ละโรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ในการสอบพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการสอบและนัดหมายวันเวลาในการสอบ

4.3 นำแบบทดสอบวินิจฉัยไปที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน

4.4 นำผลจากการทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลหาสาเหตุและลักษณะของข้อบกพร่องที่ทำให้นักเรียนตอบผิดพลาด รวมทั้งทำการสัมภาษณ์นักเรียนที่ทำแบบทดสอบผิด โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุและลักษณะของข้อบกพร่องที่ทำให้นักเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่เก็บได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยหาค่าความถี่และร้อยละ ตามลักษณะของข้อบกพร่องที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในรูปแบบของข้อสอบแบบคู่ขนาน

5.2 นำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบมาแจกแจงความถี่ตามลักษณะของข้อบกพร่องที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในรูปแบบของข้อสอบแบบคู่ขนานและแบบรายข้อ นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบพร้อมทั้งการบรรยายสรุปโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

5.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบของนักเรียน เรื่อง ลำดับและอนุกรม เป็นรายข้อ โดยจำแนกตามหัวข้อเรื่องของข้อบกพร่องที่ทำการวินิจฉัย พร้อมทั้งการบรรยายสรุปโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

6. ผลการวิจัย

1. ความบกพร่องของนักเรียนด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยาม จากแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีนักเรียนตอบผิดมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 5 ข้อ นักเรียนตอบผิดร้อยละ 40–50 จำนวน 6 ข้อ จากจำนวนข้อสอบทั้งหมด 22 ข้อ โดยข้อที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุดอยู่ในเนื้อหาบทนิยามลำดับเลขคณิตและบทนิยามลำดับเรขาคณิต มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 221 คน คิดเป็นร้อยละ 67.60 โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุด เป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 218 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน

2. ความบกพร่องของนักเรียนด้านการดำเนินการ ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องด้านการดำเนินการจากแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีนักเรียนตอบผิดมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 4 ข้อ และนักเรียนตอบผิดร้อยละ 40–50 จำนวน 4 ข้อ จากข้อสอบทั้งหมด จำนวน 8 ข้อ โดยข้อที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุดอยู่ในเนื้อหาการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 215 คน คิดเป็นร้อยละ 65.70 โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 214 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน

3. ความบกพร่องของนักเรียนด้านการตีความจากโจทย์ ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องด้านการตีความจากโจทย์ จากแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีนักเรียนตอบผิดมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 4 ข้อ นักเรียนตอบผิดร้อยละ 40–50 จำนวน 3 ข้อ และนักเรียนตอบผิดร้อยละ 30–40 จำนวน 3 ข้อ จากข้อสอบทั้งหมด จำนวน 10 ข้อ ข้อที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุดอยู่ในเนื้อหาอนุกรมเรขาคณิต มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 230 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 214 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 เป็นแบบทดสอบคู่ขนานกัน

7. อภิปรายผล

จากผลการวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ข้อบกพร่องข้อบกพร่องด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยามผลการตรวจแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยามของนักเรียน ทั้งหมด 22 ข้อ ข้อที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุด มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 221 คน โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 218 คน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน เช่น จากแบบทดสอบข้อที่พบนักเรียนตอบผิดมากที่สุด โจทย์ถามว่า “ลำดับในข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง” โดยพิจารณาจากลำดับที่กำหนดให้ว่าเป็นลำดับเลขคณิตหรือลำดับเรขาคณิตกล่าวถูกต้องหรือไม่ ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดในการเลือกคำตอบของนักเรียน พบการเลือกคำตอบเช่น 2, 2, 2, 2, 2 เป็นลำดับเลขคณิตเป็นข้อที่กล่าวผิด เนื่องจากที่คิดว่าลำดับที่มีตัวเลขเดียวกันทั้งหมดไม่เป็นลำดับเลขคณิต โดยข้อบกพร่องที่พบมากที่สุด เกี่ยวกับ นักเรียนขาดความเข้าใจด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตรและบทนิยาม โดยไม่เข้าใจหรือไม่คำนึงถึงบทนิยามของลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต อีกทั้งพบข้อบกพร่องคือการตีความโดเมนของลำดับผิดพลาด เช่น เข้าใจว่าลำดับสามารถมีโดเมนเป็นจำนวนเต็มลบหรือศูนย์ ทั้งที่ตามบทนิยาม ลำดับต้องมีโดเมนเป็นจำนวนเต็มบวก {1, 2, 3, ..., n} อีกทั้งนักเรียนขาดการพิจารณาผลต่างร่วมของลำดับเลขคณิตผิด โดยแทนค่าผิดจากลำดับ เช่น นำ $a_1 - a_2$ แทนที่จะเป็น $a_2 - a_1$ ซึ่งสะท้อนความไม่เข้าใจในหลักการหาผลต่างร่วม และสุดท้ายพบข้อบกพร่องคือนักเรียนบางส่วนบิดเบือนสูตร เช่น ใช้สูตรลำดับเลขคณิตกับลำดับเรขาคณิต ใช้สูตรอนุกรมเลขคณิตกับอนุกรมเรขาคณิตต่างไปจากบทนิยาม หรือใช้ค่าผลต่างร่วม ค่าอัตราส่วนร่วมผิดไปจากบทนิยาม ซึ่งสรุปได้ว่าข้อบกพร่องที่พบเกิดจากการเรียนที่เน้นท่องจำมากกว่าความเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ โดยไม่เข้าใจหรือไม่คำนึงถึงบทนิยามของลำดับและอนุกรม โดยสาเหตุที่เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวมีลักษณะข้อบกพร่องที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ Movshovitz-Hadar (1987) ,ฟ่งอยาเน่ง เจียเจอเหล่า (2559) และอนุสรา โพธิ์หิรัญ (2562) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะและสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวไว้ว่า เกิดจากการไม่ใช้บทนิยามในการหาคำตอบและการใช้บทนิยามที่ไม่ถูกต้องนำมาซึ่งคำตอบที่ผิด รวมทั้งการไม่เข้าใจบทนิยาม เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทต่างประเทศพบว่าแม้ว่าลักษณะข้อบกพร่องด้านการใช้ทฤษฎี กฎ สูตร และบทนิยามจะคล้ายกัน แต่ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่บริบทการเรียนในประเทศไทย นักเรียนมักใช้สูตรไม่สอดคล้องกับบทนิยามมากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับแนวทางการสอนให้เน้นแนวคิดพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มากกว่าการเรียนแบบท่องจำสูตร

2. ข้อบกพร่องในด้านการดำเนินการ เกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่เกิดจากการ การทำผิดขั้นตอนที่ถูกต้องในการคำนวณ รวมถึงการแทนค่าในพจน์ต่าง ๆ ขาดความเข้าใจหลักการดำเนินการเบื้องต้น รวมถึงการบวก ลบ คูณ และหาร ในการหาค่าพจน์ต่าง ๆ หรือพจน์ทั่วไปในเรื่องลำดับและอนุกรมไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยพบว่าข้อบกพร่องเกี่ยวกับการขาดความเข้าใจในหลักพื้นฐานของการดำเนินการ ทั้งหมด 8 ข้อ ข้อที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุด มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 215 คน โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 214 คน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดในการเลือกคำตอบของนักเรียนคือ ข้อผิดพลาดในการดำเนินการหาพจน์ทั่วไปเกี่ยวข้องกับลำดับเรขาคณิต ผู้เรียนบางส่วนเลือกใช้

สูตรที่ไม่ถูกต้องของลำดับเรขาคณิต ในขณะที่บางคนแทนค่าตัวแปรผิด เช่น นำค่าของ a_1 ไปแทนเป็น a_n และยังดำเนินการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต $a_n = a_1 r^n$ ตามสมบัติของเลขยกกำลังผิดพลาด ทำให้พจน์ทั่วไปที่ได้นั้นผิดพลาด เช่น จากแบบทดสอบข้อที่ 8 โจทย์กำหนดให้ “พจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, ... คือข้อใด” ซึ่งพบการเลือกตอบการดำเนินการผิดพลาด $a_n = (\frac{1}{2})(\frac{1}{2})^{n-1} = (\frac{1}{2})^{n-1}$ ซึ่งพบข้อบกพร่องลักษณะเดียวกันในข้อที่ 28 ซึ่งเป็นข้อสอบคู่ขนานกัน แบบทดสอบข้อที่ 28 โจทย์กำหนดให้ “พจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{27}$, ... คือข้อใด” ซึ่งพบการเลือกตอบการดำเนินการผิดพลาด $a_n = (\frac{1}{3})(\frac{1}{3})^{n-1} = (\frac{1}{3})^{n-1}$ อีกทั้งพบว่านักเรียนจำนวนมากยังมีข้อบกพร่องในการคำนวณ รวมถึงการดำเนินการ ซึ่งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงปัญหาทั้งด้านการเลือกสูตรที่ไม่เหมาะสม และการจัดลำดับขั้นตอนการดำเนินการคิดคำนวณอย่างเป็นระบบ พบว่ามีการดำเนินการจัดรูปพจน์ทั่วไปของลำดับที่ผิดพลาด เช่น การเลือกตอบการดำเนินการที่ผิด $a_n = 12 + (n-1)(-5) = 12 - 5n - 5 = -5n + 7$ เป็นต้น ผู้วิจัยยังพบข้อบกพร่องจากการเลือกคำตอบของนักเรียน คือ นักเรียนขาดความเข้ารู้ ความเข้าใจการหาผลลัพธ์ของเลขยกกำลัง หลังจากการแทนค่าเพื่อคำนวณหาพจน์ลงในลำดับ สาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวนั้นมีลักษณะของข้อบกพร่องที่เหมือนกับงานวิจัยของ Bowman (1976) ,Blando et al. (1989) และ Aydin-Guc and Aygun (2001) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเกิดข้อผิดพลาดทางการเรียนคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่คือ ขาดความรู้พื้นฐานและขาดความรอบคอบในการคำนวณ รวมทั้งความเข้าใจผิดในการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ และ วพรประภัทร เจริญการ (2559) สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าว คือ การขาดความเข้าใจพื้นฐานของการดำเนินการ ความสับสนในการจัดลำดับความสำคัญของการคำนวณ ความประมาทและขาดการตรวจสอบผลลัพธ์ และ การท่องจำสูตรโดยไม่เข้าใจที่มาของสูตร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์

3. ข้อบกพร่องในด้านการตีความจากโจทย์ เกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่เกิดจากการนำข้อมูลมาใช้ผิด รวมถึงการแปลความหมายจากภาษาเป็นประโยคคณิตศาสตร์ไม่ถูกต้อง และไม่เข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ที่เขียน ทั้งหมด 10 ข้อ ที่มีนักเรียนตอบผิดมากที่สุด มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 230 คน โดยข้อที่นักเรียนตอบผิดมากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา มีจำนวนนักเรียนตอบผิด 214 คน เป็นแบบทดสอบคู่ขนานกัน ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดในการเลือกคำตอบของนักเรียน คือ นักเรียนขาดความรอบคอบและระมัดระวังในการตีความจากโจทย์ปัญหา โดยนักเรียนอ่านโจทย์ไม่รอบคอบทำให้การแปลความหมายจากโจทย์ไม่สมบูรณ์จึงทำให้เขียนอนุกรมผิดพลาด ตัวอย่างเช่น การตีความจากโจทย์ที่เป็นภาษาให้เป็นอนุกรม แบบทดสอบข้อที่ 37 “ปล่อยลูกยางลงมาจากที่สูง 20 เมตร ถ้าทุกครั้งที่ลูกยางตกลงมากระทบพื้น ลูกยางจะกระดอนขึ้นมา 1 ใน 4 ของความสูงที่ตกลงมาเสมอ สามารถหาระยะทางการเคลื่อนที่ทั้งหมดของลูกยางนี้ สอดคล้องกับวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและสอดคล้องกับเงื่อนไขที่โจทย์กำหนด” ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าว นักเรียนสามารถเขียนอนุกรมได้ แต่พบว่า นักเรียนอ่านโจทย์ปัญหาไม่รอบคอบ ทำให้การแปลความหมายจากโจทย์ไม่สมบูรณ์จึงทำให้เขียนอนุกรมผิดพลาดตามมา นักเรียนที่มีข้อบกพร่องส่วนใหญ่นั้นเลือก $20 + \left(\frac{1}{4}\right)(20) + \left(\frac{1}{4}\right)^2(20) + \left(\frac{1}{4}\right)^3(20) + \ldots$ เป็นคำตอบที่แสดงอนุกรมของสถานการณ์นี้ แต่สิ่งที่ถูกต้องจะต้องพิจารณาระยะทางขึ้นและลงของลูกยางด้วยเสมอ จะได้เป็น $20 + 2\left(\frac{1}{4}\right)(20) + 2\left(\frac{1}{4}\right)^2(20) + 2\left(\frac{1}{4}\right)^3(20) + \ldots$ โดยที่ผู้วิจัยยัง

พบข้อบกพร่องลักษณะนี้ของนักเรียนในแบบทดสอบข้อ 17 ซึ่งเป็นแบบทดสอบข้อคู่ขนานกัน ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวขาดความรอบคอบในเรื่องของการตีความจากโจทย์และขาดความรอบครอบในการแปลภาษา ผู้วิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่มีข้อบกพร่องนั้น เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวโดยมีการเลือกคำตอบจำนวนมาก เนื่องมาจาก นักเรียนมีข้อบกพร่องในการตีความสถานการณ์ในโจทย์ปัญหาให้เป็นแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bowman (1976), Truran (1987), จารุวัตร นาควิมล (2560) และเพ็ญผกา เจือบุญ (2565) ที่สรุปถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนตีจากโจทย์โดยการแปลภาษาเป็นข้อความในรูปของคณิตศาสตร์ไม่ได้ เนื่องจาก การขาดความรอบคอบในการแปลภาษาจากข้อความ ขาดทักษะการวิเคราะห์องค์ประกอบของโจทย์ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดในการแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องด้านนี้ควรช่วยฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์โจทย์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และฝึกการเขียนโจทย์เป็นประโยคสัญลักษณ์คณิตศาสตร์ เพื่อเพิ่มทักษะการเชื่อมโยงระหว่างโจทย์ภาษาและภาษาคณิตศาสตร์

8. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนนทบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567 ทำให้ผู้วิจัยได้พบข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับและอนุกรม ของนักเรียนตามลักษณะของข้อบกพร่องในแต่ละด้าน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลของการวิจัยไปใช้

8.1.1 . ผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงถึงข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ลำดับและอนุกรม พบว่า นักเรียนมีข้อบกพร่องมากที่สุด ในด้านการตีความจากโจทย์ พบว่านักเรียนมีความบกพร่องเกี่ยวกับการตีความจากโจทย์ไม่ถูกต้อง กล่าวคือนักเรียนสามารถเขียนอนุกรมจากโจทย์ที่กำหนดได้ แต่พบว่านักเรียนอ่านโจทย์ปัญหาไม่รอบคอบ ทำให้การแปลความหมายจากโจทย์ไม่สมบูรณ์ จึงส่งผลให้การเขียนอนุกรมเกิดข้อผิดพลาดตามมา ซึ่งครูผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องลำดับและอนุกรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนเรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้

8.1.2 ครูผู้สอนควรนำข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้มาอภิปรายร่วมกับนักเรียนระหว่างการเรียนการสอน เรื่อง ลำดับและอนุกรม เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งสามารถแก้ไขได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ทั้งในเรื่องนั้นและเรื่องอื่น ๆ ในคณิตศาสตร์ต่อไป

8.1.3 ผลการวินิจฉัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับความเข้าใจของนักเรียนแต่ละคน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และแก้ไขความเข้าใจผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้ตอบสนองต่อข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนได้

อย่างตรงจุด

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องไม่ควรเน้นการคิดวิเคราะห์มากเกินไป เนื่องจากอาจทำให้ไม่สามารถระบุสาเหตุของข้อบกพร่องได้อย่างชัดเจนจากการคิดที่ซับซ้อน

8.2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการออกแบบแนวทางแก้ไขหรือกิจกรรมเสริมหลังการวินิจฉัย และศึกษาผลลัพธ์รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดการพัฒนาหลังการแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว

8.2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำแบบทดสอบวินิจฉัยไปใช้ควบคู่กับการสอนในห้องเรียนเพื่อประเมินและปรับปรุงการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง

8.2.4 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการออกแบบแนวทางแก้ไขหรือกิจกรรมเสริมหลังการวินิจฉัย และศึกษาผลลัพธ์รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดการพัฒนาหลังการแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว

9. ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาการ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาการทางด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ เนื่องจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป แม้จะมุ่งเน้นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องลำดับและอนุกรม แต่ยังขาดการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์เชิงลึกของนักเรียนแต่ละคน และยังไม่มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดอย่างละเอียด งานวิจัยนี้จึงได้พัฒนาแบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีค่าความเชื่อมั่นสูง รวมถึงมีความตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของนักเรียนอย่างละเอียด ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างและเพิ่มเติมจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยทั่วไป และผลการวิจัยยังให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อบกพร่องทางการเรียนเรื่องลำดับและอนุกรม ที่สามารถนำไปปรับปรุงการสอนและพัฒนาเครื่องมือวัดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จารุวัตร นาควิมล. (2560). *การศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและข้อผิดพลาดทางคณิตศาสตร์ เรื่องลำดับและอนุกรมอนันต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่ายางวิทยา อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สุวีริยาสาส์น.

พาฝัน แซ่ตั้ง. (2565). *การวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่องลำดับและอนุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธัญบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

เพ็ญผกา เจือบุญ. (2565). *การวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

ฟ่งอย่าเน่ง เจียเจอเหล่า. (2559). *การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปริพันธ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

วพรประภัทร เจริญการ. (2559). *การวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี*. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2567, จาก https://anyflip.com

อนุสรา โพธิหิรัญ. (2562). *การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์และฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

Aydin-Guc, F., & Aygun, D. (2021). Errors and misconceptions of eighth-grade students regarding operations with algebraic expressions. *International Online Journal of Education and Teaching, 8*(2), 1106–1126.

Blando, J., Smith, P., & Johnson, R. (1989). Analyzing and modeling arithmetic errors. *Journal for Research in Mathematics Education*.

Bowman, D. G. (1976). *A basic mathematics diagnostic instrument* (Doctoral dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University). *Dissertation Abstracts International, 36*(11), 7206-A.

Bruner, J. S. (1960). *The process of education*. Harvard University Press.

Chai, E. E., & Ang, C. A. (1987). *Identifying the reasons underlying pupils' particular errors in simple algebraic expressions and equations*. McGraw-Hill.

Movshovitz-Hadar, N., Zaslavsky, O., & Inbar, D. (1987). An empirical classification model for errors in high school mathematics. *Journal for Research in Mathematics Education, 18*, 3–15.

Truran, K. M. (1987). Error analysis as a remedial teaching technique. In *Proceedings of the Fourth Southeast Asian Conference on Mathematical Education*.

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษารูปแบบการสื่อสารและกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ

A Study of the Communication Formats and Strategies in Propagating Dhamma Through Social Media: A Case Study of Facebook Pages

พระกิตติพงษ์ ภูมิคอนสาร[1*], สุรธัชนุกูล นุ่นภูบาล[2], พรสวรรค์ ศิริกัญจนาภรณ์[3]

[1,2,3]หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Phrakittiphong Bhumikhonsan[1], Suratadchanukoon Nunphooban [2], Pornsavarn Sirikanjanaporn [3]
[1,2,3]Master of Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University
✉: * iDPiGzTH@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 17 September 2025; Revised: 15 October 2025; Accepted: 21 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ และ 2) ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทเฟซบุ๊กจำนวน 3 เฟซบุ๊กเพจ และแบบบันทึกเอกสาร เกี่ยวกับรูปแบบเนื้อหา กลวิธีการใช้ภาษา วิเคราะห์และตีความโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีที่การใช้ภาษา ทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎีสื่อสังคมออนไลน์และเฟซบุ๊กเพจ ผลการศึกษา พบว่า การศึกษารูปแบบการสื่อสารและกลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ 3 เพจ ได้แก่ Mytime Kanapos, Dhamma.com และคนตื่นธรรม ใช้วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาจำนวน 871 รายการ ที่เผยแพร่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566 ถึงพฤษภาคม 2567 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 1) รูปแบบในการสื่อสารธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) สื่อผสมระหว่างวัจนภาษาและอวัจนภาษา พบมากที่สุด 761 เนื้อหา (87.37%) (2) วัจนภาษา พบจำนวน 86 เนื้อหา (9.87%) (3) อวัจนภาษา พบจำนวน 24 เนื้อหา (2.75%) เนื้อหาในการสื่อสารธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามี 8 ประเภทหลัก ได้แก่ (1) เรื่องธรรมะ มากที่สุดพบ 415 เนื้อหา (47.64%) (2) เรื่องความเชื่อ 160 พบเนื้อหา (18.36%) (3) เรื่องการฝึกฝนจิตใจ พบ 151 เนื้อหา (17.33%) (4) เรื่องวันสำคัญ ประชาสัมพันธ์ พบ 98 เนื้อหา (11.25%) (5) เรื่องกฎแห่งกรรม พบจำนวน 20 เนื้อหา (2.29%) (6) เรื่องการดำรงชีวิต พบจำนวน 16 เนื้อหา (1.83%) (7) เรื่องการทำบุญ พบจำนวน 10 เนื้อหา (1.14%) และ (8) เรื่องโชคลาภ พบจำนวน 1 เนื้อหา (0.11%) 2) กลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีการปรับภาษา ให้เหมาะสมกับผู้รับสารหลากหลาย

กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้ (1) กลวิธีการใช้คำในการเผยแผ่ธรรมะ (2) กลวิธีการใช้ประโยคในการเผยแผ่ธรรมะ (3) กลวิธีการใช้สำนวนโวหาร ในการเผยแผ่ธรรมะ และ (4) กลวิธีการใช้สื่อประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ

คำสำคัญ: การสื่อสาร, ธรรมะ, เฟซบุ๊ก

Abstract

This research aims to 1) study formats and contents used in communicating Dhamma through social media, using Facebook pages as a case study, and 2) examine the linguistic strategies employed in propagating Dhamma through social media, using Facebook pages as a case study. A qualitative research methodology was adopted, focusing on the analysis of data from documents and social media contents from three selected Facebook pages. An analysis and interpretation of content formats and linguistic strategies were guided by theoretical frameworks including communication theories, linguistic theories, Buddhist propagation theories, and concepts related to social media and Facebook pages. The findings revealed that: The study of communication formats and linguistic strategies for Dhamma propagation through social media, based on three Facebook pages - Mytime Kanapos, Dhamma.com, and Kon Tuen Thum - utilized qualitative research methods. A total of 871 content items published between November 2023 and May 2024 were analyzed. The key results are summarized as follows: 1) The formats for communicating Dhamma through social media were categorized into three types: (1) mixed verbal and non-verbal communication, which was the most prevalent with 761 contents (87.37%); (2) verbal communication, with 86 contents (9.87%); and (3) non-verbal communication, with 24 contents (2.75%). Besides, the content types for Dhamma communication through social media were classified into eight main categories: (1) Dhamma topics, which were the most frequent with 415 contents (47.64%); (2) belief-related topics, with 160 contents (18.36%); (3) mental training topics, with 151 contents (17.33%); (4) significant days/promotional topics, with 98 content (11.25%); (5) the law of karma topics, with 20 contents (2.29%); (6) lifestyle topics, with 16 contents (1.83%); (7) merit-making topics, with 10 contents (1.14%); and (8) fortune-related topics, with 1 content (0.11%). 2) The linguistic strategies employed in propagating Dhamma through social media involved adapting language to suit diverse audiences. These strategies were divided into four main components: (1) word-level strategies for Dhamma propagation; (2) sentence-level strategies for Dhamma propagation; (3) figurative language strategies for Dhamma propagation; and (4) the use of supplementary media in Dhamma propagation.

Keywords: Communication, Dharma, Facebook

1. บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนารวมถึงหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธให้แก่ประชาชน เพื่อพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ค่านิยมทางด้านศาสนา ตลอดถึงการปลูกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม แต่ในยุคปัจจุบัน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ในการเผยแผ่ศาสนาในสังคมไทย ความเห็นห่างศาสนาของเยาวชน และประชาชน ส่งผลให้ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อศาสนา รวมไปถึงการมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา จึงเป็นเหตุให้สถาบันศาสนา ที่มีบทบาทในการส่งเสริม กล่อมเกลาและสนับสนุนให้ประชาชนได้เรียนรู้ศาสนาที่ตนเองเคารพน้อยลง อันนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้นำ

ศาสนา ผู้เผยแพร่ศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ถือว่าเป็นศาสนทายาทของศาสนาจึงถือเป็นกลไกหลักของการนำความรู้ด้านศาสนาไปยังประชาชน (ฐิติมา สุภภัค, 2562 : 1)

ในยุคสมัยไร้พรมแดนนี้ การติดต่อสื่อสารของมนุษย์ มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากการติดต่อสื่อสารกันแบบพบปะพูดคุยแบบเผชิญหน้า ก็ได้พัฒนามาสู่การติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยี ยกตัวอย่าง เช่น โทรเลข โทรสาร และโทรศัพย์ จนมาถึงการเข้ามาอินเตอร์เน็ต(Internet) ที่ช่วยให้การสื่อสารส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และไม่ต้องเดินทางมาพบปะพูดคุยกันเหมือนแต่ก่อน โดยเฉพาะการใช้อินเตอร์เน็ตนี้ ยังนำไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มโซเชียลมีในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) รวมไปถึงติ๊กตอก (TikTok) ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งการแบ่งปันประสบการณ์ชีวิต การทำงาน การติดตามเนื้อหาและข่าวสารที่ตนเองนั้นสนใจ โดยข้อมูลสถิติผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย ของประเทศไทย จากผลสำรวจของ We Are Social 2022-2023 มีผู้ใช้งาน 71.75 ล้านคน โดยมีผู้ใช้งาน Facebook สูงถึง 91.0% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดของประเทศไทย (Kemp, 2023)

จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่ส่งผลให้พระสงฆ์ไทยและพุทธศาสนิกชนที่มีความรอบรู้ เข้าใจในหลักธรรมคำสอน ซึ่งเป็นผู้สืบทอดหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้มีการปรับตัวปรับวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แพลตฟอร์มที่เรียกว่า เฟซบุ๊ก (Facebook) ไปยังประชาชนโดยใช้กลวิธีและกระบวนการที่สามารถดึงดูดความสนใจและคล้อยตามตลอดถึงยังทำให้เกิดเลื่อมใสศรัทธาและพร้อมที่จะเปิดใจรับหลักธรรมคำสอน ความรู้ ทางพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นการกดติดตามเพจของพระสงฆ์ ซึ่งในปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวนมากที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท เฟซบุ๊กเพจ (Facebook Page) ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกเฟซบุ๊กเพจ โดยเลือกเพจที่มีผู้ให้ความสนใจและเลือกที่จะกดติดตามเพจ มากกว่า 50,000 คน ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสื่อสาร และกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ เพื่อเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมและสร้างประโยชน์ให้กับพระสงฆ์และสถาบันทางศาสนา และประชาชนที่ต้องการใช้เฟซบุ๊กเผยแผ่ความรู้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ให้เกิดความน่าสนใจ อย่างแพร่หลายสืบต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ

3. วิธีดำเนินการวิจัย (Research methods)

1. ขั้นสำรวจข้อมูล สำรวจเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา จัดทำกรอบแนวคิดออกแบบเครื่องมือวิจัย จัดทำเครื่องมือวิจัย เป็นแบบรวบรวมรูปแบบและเนื้อหาการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ และแบบบันทึกข้อมูล ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องก่อนนำไปเก็บข้อมูล

2. ขั้นรวบรวมข้อมูล รวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 เพจ ได้จำนวน ทั้งหมด 871 เนื้อหา (Content) จากนั้นนำข้อมูลมาจำแนกกลุ่ม เพื่อหาจำนวนร้อยละของคำและประโยคในแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นวิเคราะห์ผลและรายงานผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การนำเสนอรายงานวิจัยใช้รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analytics)

4. ผลการวิจัย (Research results)

1. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสำรวจรูปแบบและแบบบันทึกเนื้อหาธรรมะ ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อจำแนกกลุ่มรูปแบบ และเนื้อหา สรุปได้ดังนี้

1.1 จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเนื้อหาธรรมะที่ปรากฏในเฟซบุ๊กเพจ ทั้ง 3 เฟซบุ๊กเพจ แบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบสื่อผสมระหว่างวัจนภาษาและอวัจนภาษา นิยมใช้มากที่สุดมี 761 เนื้อหา 2) รูปแบบวัจนภาษา มี 86 เนื้อหา และ 3) รูปแบบอวัจนภาษา นิยมใช้น้อยที่สุด มี 24 เนื้อหา ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

ตัวอย่าง

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบสื่อแบบผสม ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

ที่มา : เฟซบุ๊กเพจ Mytime Kanapos ค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2567

จะเห็นว่า วัจนภาษา (Verbal Language) จากข้อความด้านบน “เพื่อนน้อยไม่ใช่ว่าไม่มีใครคบ มีเยอะแต่คบซ้อน ก็ไม่รู้จะคบไปทำไม? การจะคบใครสักคน ไม่ใช่คบตามใจชอบ แต่ต้องให้ชอบธรรมด้วย

ตามหลักทั่วไปคือว่าคนคนเช่นไร ย่อมเป็นเหมือนคน ๆ นั้น” เป็นข้อความที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเลือกคบคน โดยระบุว่าการคบคนไม่ใช่แค่การมีเพื่อนเยอะ แต่ต้องเป็นเพื่อนที่เหมาะสมและชอบธรรม ไม่ใช่คบซ้อน หรือคบตามความพอใจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงคุณธรรมและผลกระทบต่อตนเองด้วย อวัจนภาษา (Non-verbal Language) อธิบายตามแนวคิดของ มัลลิกา คณานุรักษ์ (2547) ได้อธิบายว่าการสื่อสารเชิงอวัจนะ โดยใช้รูปภาพในการสื่อความหมาย อากัปกิริยาท่าทาง การแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็น สามารถสื่อสารก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้ ภาพแรก (ด้านบน) เป็นภาพกราฟิกแสดงพระสงฆ์ 2 รูป กำลังสนทนากันในบรรยากาศธรรมชาติที่สงบและร่มรื่น

1.2 จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเนื้อหาธรรมะที่ปรากฏในเฟซบุ๊กเพจ ทั้ง 3 เฟซบุ๊กเพจ แบ่งออกได้ 8 หมวด คือ 1) เรื่องธรรมะ มี 415 เนื้อหา 2) เรื่องความเชื่อ มี 160 เนื้อหา 3) เรื่องการฝึกฝนจิตใจ มี 151 เนื้อหา 4) เรื่องวันสำคัญ การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ต่าง ๆ มี 98 เนื้อหา 5) เรื่องกฎแห่งกรรม มี 20 เนื้อหา 6) เรื่องการดำรงชีวิต มี 16 เนื้อหา 7) เรื่องการทำบุญ มี 10 เนื้อหา และ 8) เรื่องโชคลาภ มี 1 เนื้อหา ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

ตัวอย่าง

ภาพประกอบที่ 2 เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร เรื่องธรรมะ

ที่มา : เฟซบุ๊กเพจ Dhamma.com. ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2567

จะเห็นว่า มีเนื้อหา ที่เกี่ยวกับ “ธรรมะ” โดยเจ้าของเพจ Dhamma.com. กล่าวถึง เรื่องที่เกี่ยวกับ ขันธ์ 5 ไว้ ซึ่งเนื้อหาภาพเป็นข้อความธรรมะจาก หลวงปู่ปราโมทย์ ปาโมชฺโช (วัดสวนสันติธรรม) ลงวันที่ 4 กันยายน 2565 ข้อความในภาพกล่าวว่า “ขันธ์ 5 เป็นภาระแสนสาหัส”ข้อความธรรมะนี้เน้นย้ำถึงหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาเรื่อง ขันธ์ 5 และ ความทุกข์ ที่เกิดจากการยึดมั่นในขันธ์ 5 คือ 1) รูป คือ

ร่างกาย 2) เวทนา คือความรู้สึก 3) สัญญา คือความจำ 4) สังขาร คือความคิดปรุงแต่ง และ 5) วิญญาณ คือการรับรู้ทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (พระไตรปิฎก ภารสูตร เล่มที่ 3 (เล่มที่ 27) หน้าที่ 58)

2. ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีการปรับภาษา ให้เหมาะสมกับผู้รับสารหลากหลายกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้ 1) กลวิธีการใช้คำในการเผยแผ่ธรรมะ 2) กลวิธีการใช้ประโยคในการเผยแผ่ธรรมะ 3) กลวิธีการใช้สำนวนโวหาร ในการเผยแผ่ธรรมะ และ (4) กลวิธีการใช้สื่อประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ

2.1.กลวิธีการใช้คำ ในการสื่อสารธรรมะของเจ้าของเฟซบุ๊กเพจ จำนวน 3 เฟซบุ๊กเพจ แบ่งออกได้ 5 กลวิธี คือ 1) กลวิธีการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ2) กลวิธีการใช้คำเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน 3) การใช้คำเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 4) การใช้คำที่เหมาะสมกับวัยและเพศ และ 5) การใช้คำที่สร้างแรงบันดาลใจและพลังบวก ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

2.1.1 การใช้คำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ

ตัวอย่าง “ผมอายุ 31 เงินเดือน 2 หมื่นต้น ๆ ส่งเงินให้แม่ทุกเดือน และส่งน้องสาวเรียน ผมมีแฟนคบกันมา 10 ปี ตอนนี้เขากำลังจะขอเลิกผม เพราะผมไม่มีเงินเก็บ ไม่มีบ้าน, รถ เขาอยากแต่งงาน เพื่อน ๆ ช่วยให้คำแนะนำและกำลังใจ Fc ท่านนี้กันหน่อย”

(เฟซบุ๊กเพจ Mytime Kanapos. 12 มีนาคม 2567)

จะเห็นว่าผู้เขียนใช้คำยืม เป็นคำหรือคำย่อที่มาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในกลุ่มแฟนคลับ โดยเฉพาะคำว่า “Fc” ซึ่งเป็นคำย่อที่ใช้ในหมู่คนไทยแทนคำว่า Fan Club เพื่อแสดงถึงการชื่นชอบ ติดตาม หรือสนับสนุนบุคคลในแวดวงต่าง ๆ เช่นดารา นักร้อง พระนักเทศน์ และบุคคลสาธารณะอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในกลุ่มแฟนคลับนั้นสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะของภาษาเฉพาะกลุ่ม (ศัพท์เฉพาะกลุ่ม) การปรับเปลี่ยนคำยืมภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับบริบทภาษาไทย การสื่อสารที่มีลักษณะกระชับ เข้าถึงง่าย และสะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ใช้

2.2 กลวิธีการใช้ประโยค ในการสื่อสารธรรมะของเจ้าของเฟซบุ๊กเพจ จำนวน 3 เฟซบุ๊กเพจ แบ่งออกได้ 3 กลวิธี คือ 1) การใช้ประโยคสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย 2) การใช้ประโยคบอกเล่าและประโยคคำสั่งที่เหมาะสม และ 3) การใช้โครงสร้างประโยคที่หลากหลาย ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

2.2.1 การใช้ประโยคสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

ตัวอย่าง “**เลิกไปหาหมอดูกันได้แล้ว !!**”

(เฟซบุ๊กเพจ คนตื่นธรรม. ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2567)

จะเห็นว่า ความสั้นกระชับ ประโยคนี้สั้นมาก ประกอบด้วยคำเพียงไม่กี่คำ การใช้คำสั่งที่ตรงไปตรงมา คำว่า “เลิก” เป็นคำสั่งที่ชัดเจนและเด็ดขาด การสร้างความสนใจ การใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์

(!!) เป็นการเน้นย้ำและสร้างความรู้สึกตื่นเต้น ทำให้ผู้เห็นข้อความหยุดคิดและตั้งคำถามว่าทำไมถึงต้องเลิกเนื้อหา สื่อสารประเด็นที่ท้าทายความเชื่อเดิม ๆ ในสังคม ทำให้เกิดการตั้งคำถามและต้องการหาคำตอบ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ธรรมะ

2.3 กลวิธีการใช้สำนวนโวหาร ในการเผยแผ่ธรรมะ ของเจ้าของเฟซบุ๊กเพจ จำนวน 3 เฟซบุ๊กเพจแบ่งออกได้ 3 กลวิธี คือ 1) การใช้สำนวนโวหารประเภทต่าง ๆ 2) การใช้โวหารที่สร้างอารมณ์และความรู้สึกร่วม และ 3) การใช้ภาษาภาพและการเปรียบเทียบที่สร้างสรรค์ ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

2.3.1 การใช้สำนวนโวหารประเภทต่าง ๆ เช่น อุปมาโวหาร จากการสำรวจเนื้อหาที่เผยแพร่ธรรมะในเฟซบุ๊กเพจ พบว่าใช้กลวิธีสำนวนเปรียบเทียบที่ตรงไปตรงมา ดังนี้

ตัวอย่าง “**<u>คุณจะไม่มีทางได้รับความโชคดี หากยังทำตัว เป็นพิษ ต่อผู้อื่น เพราะทุก พลังงาน ที่คุณส่งออกไปคือตัวกำหนดโชคชะตาที่จะเข้ามาในชีวิตคุณ</u>**”

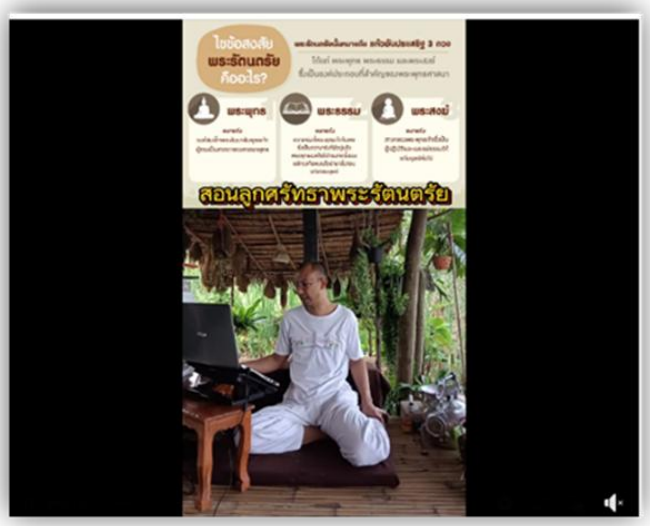
(เฟซบุ๊กเพจ Mytime Kanapos ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2567)

จะเห็นว่า อุปมาโวหาร คือ ตัวเปรียบการกระทำที่ไม่ดีต่อผู้อื่นถูกเปรียบเสมือน “เป็นพิษ” คำว่า พิษ ให้ความรู้สึกที่รุนแรงและเป็นอันตรายต่อคนรอบข้าง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของการกระทำที่ไม่ดี เช่น การอิจฉา การนินทา หรือการทำร้ายผู้อื่นทั้งทางกายและใจผลลัพธ์ของการกระทำ จากประโยคที่กล่าวว่า “โชคชะตาที่จะเข้ามาในชีวิต” ถูกเปรียบเสมือนสิ่งที่ได้รับกลับมาจากการ “ส่งออก” พลังงาน เป็นการเปรียบเทียบที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์แบบง่ายๆ คือ “ทุกการกระทำย่อมมีปฏิกิริยาตอบกลับ” หรือในที่นี้คือ “สิ่งที่ส่งออกไป ย่อมดึงดูดสิ่งนั้นกลับมา”

2.4 กลวิธีการใช้สื่อประกอบในการเผยแผ่ธรรมะ ของเจ้าของเฟซบุ๊กเพจ จำนวน 3 เฟซบุ๊กเพจแบ่งออกได้ 1 กลวิธี คือ 1) การใช้ภาพนิ่งและกราฟิก ดังจะยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ ดังนี้

2.4.1 การใช้ Infographic จากการสำรวจเนื้อหาที่เผยแพร่ธรรมะในเฟซบุ๊กเพจ พบว่าใช้กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมที่ซับซ้อนในรูปแบบ Infographic ที่เข้าใจง่าย มีการจัดวางข้อความและภาพประกอบอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างมาประกอบการวิเคราะห์ตามเนื้อหา ดังนี้

ตัวอย่าง

ภาพประกอบที่ 3 Infographic

ที่มา : เฟซบุ๊กเพจ คนตื่นธรรม. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567

จะเห็นว่า การใช้ Infographic ในการให้ข้อมูล หัวข้อหลัก ภาพมีการใช้หัวข้อที่โดดเด่นว่า “ไขข้อสงสัย พระรัตนตรัย คืออะไร?” ซึ่งเป็นการตั้งคำถามที่ดึงดูดความสนใจและระบุประเด็นหลักของเนื้อหาได้อย่างชัดเจน การแบ่งเนื้อหา มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนตามองค์ประกอบของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ โดยใช้กรอบวงกลมและหัวข้อที่แยกกันอย่างชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในแต่ละส่วน เนื้อหาสรุปในแต่ละส่วนมีการสรุปเนื้อหาสำคัญสั้น ๆ และกระชับ เช่น พระพุทธ “ผู้ค้นพบหลักคำสอนเป็นคนแรก เป็นผู้ที่ควรเคารพเป็นผู้นำทาง” พระธรรม “หลักคำสอนความจริง ที่เกิดจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า” พระสงฆ์ “สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้สืบทอดและเผยแผ่พระธรรมคำสอน” การนำเสนอในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจแก่นสารของพระรัตนตรัยได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องอ่านข้อความยาว ๆ

5. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion of Research Findings)

กลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีการใช้คำหลากหลายรูปแบบ ทั้งการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ บาลี-สันสกฤต เพื่อให้เนื้อหาทันสมัยและน่าเชื่อถือ ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เข้าถึงคนทั่วไปได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและทันสมัย เพื่อสะท้อนความเป็นจริงและท้าทายความคิดเดิม ๆ อีกทั้งยังมีการปรับใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและเพศ โดยเฉพาะการใช้คำศัพท์ยอดนิยมในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อลด

ช่องว่างระหว่างหลักธรรมกับชีวิตประจำวันให้เป็นเรื่องที่เข้าถึงง่าย ที่สำคัญคือมีการใช้คำที่สร้างแรงบันดาลใจและพลังบวก ซึ่งผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนา กลวิธีการใช้สำนวนโวหาร คือการนำถ้อยคำที่สละสลวยและเข้าใจง่ายมาใช้อธิบายหลักธรรม เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อุปมาโวหาร เป็นกลวิธีที่ใช้การเปรียบเทียบตรงไปตรงมา อุปลักษณ์โวหาร เป็นการเปรียบเทียบโดยนัย การใช้สัญลักษณ์ ใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง กลวิธีการใช้โวหารที่สร้างอารมณ์และความรู้สึกร่วม บรรยายโวหารให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาและเป็นข้อเท็จจริง กลวิธีการใช้สื่อประกอบทั้งภาพนิ่งและกราฟิก การใช้ Infographic การใช้ตัวอักษรบนภาพ มีการเลือกใช้ฟอนต์ ขนาด และสีที่โดดเด่นเพื่อสื่อสารข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าเพจมักใช้ประโยคที่สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย โดยเฉพาะการใช้คำคม ซึ่งเป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจและส่งสารได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพสื่อของผู้คนในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานของ สัญรญา นวลศิริ (2560) ศึกษาเรื่อง ท่วงทำนองทางภาษาและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในงานเขียนของ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้ใช้ท่วงทำนองทางภาษาที่โดดเด่นในงานเขียน 3 ประเด็น คือ การเลือกใช้คำ การเลือกใช้ประโยค และการเลือกใช้สำนวน สุภาษิต คำคม โดยการเลือกใช้คำซ้อน คำภาษาอังกฤษปนภาษาไทย คำสัมผัสคล้องจอง คำสแลง คำสร้างจินตภาพ การเล่นคำ คำที่มีความหมายโดยนัย คำสร้างใหม่ คำภาษาถิ่น และคำโบราณ ส่วนในด้านการเลือกใช้ประโยค พบว่า มี ประโยคแสดงเหตุผล ประโยคแสดงความขัดแย้ง ประโยคคู่ขนาน ประโยคย้ำความเน้นคำ และประโยคสรุปความ และในด้านการเลือกใช้สำนวน สุภาษิต คำคม พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ การใช้สำนวน สุภาษิต คำคม ที่มีอยู่เดิมการดัดแปลงสำนวน สุภาษิต คำคมจากต้นฉบับและการคิดค้นสำนวน สุภาษิต คำคม ขึ้นใหม่ ท่วงทำนองทางภาษาเป็นเอกลักษณ์สื่อความชัดเจนและให้ความหมายลึกซึ้งเป็นกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะ

6. ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. ควรขยายการศึกษาไปยังสื่อสังคมออนไลน์ประเภทอื่น เช่น YouTube, TikTok, หรือ Instagram
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบและกลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะของแต่ละแพลตฟอร์ม
3. ศึกษาความคิดเห็นและการตอบสนองของผู้ติดตามต่อเนื้อหา เพื่อประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบของกลยุทธ์การสื่อสาร อาจช่วยให้ได้แนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่มีประสิทธิผลและเหมาะสมกับสื่อในอนาคตมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

1. ทราบถึงรูปแบบและเนื้อหาในการสื่อธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ
2. ทำให้ทราบถึงกลวิธีการใช้ภาษาในการเผยแผ่ธรรมะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กเพจ

3. เป็นแนวทางที่จะส่งเสริมและสร้างประโยชน์ให้กับพระสงฆ์ สถาบันทางศาสนา และประชาชนที่ต้องการใช้เฟซบุ๊กในการเผยแผ่ความรู้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ให้เกิดความน่าสนใจ อย่างแพร่หลายสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกนาถ ลิขิตไพรวัลย์. (2563). *กลยุทธ์การสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กเพจในจังหวัดพิษณุโลก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ฐิติมา สุภภัค. (2562). บทบาทของสถาบันศาสนากับการเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนาและส่งเสริมคุณธรรมสู่ประชาชนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). *วารสารสายตรงศาสนา, 17*(1), 35–48.

ทับทิมทอง กอบัวแก้ว. (2561). *ทฤษฎีการสื่อสาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา].

เทพบดินทร์ ปานอีเม้ง. (2558). *การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในเฟซบุ๊กของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย].

ณัฏฐพล บุญสา. (2565). *คนตื่นธรรม*. Facebook. คนตื่นธรรม Facebook Page

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2535). *พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค* (เล่ม 27). โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มายทาม คณพศ. (2565). *Mytime Kanapos*. Facebook. Mytime Kanapos Facebook Page

สัญรญา นวลศิริ. (2560). *ท่วงทำนองทางภาษาและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในงานเขียนของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].

หลวงปู่ปราโมทย์ ปาโมชฺโช. (2565). *Dhamma.com*. Facebook. Dhamma.com Facebook Page

Kemp, S. (2023). *Digital 2023: Thailand*. DataReportal Thailand Report 2023

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Exploring the Roles, Practices and Challenges of Kindergarten Chinese Teachers at an International School

Yue Sun [1*], Anchalee Chayanuvat [2]

[1,2] Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand
✉: *1271166854sy@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 06 September 2025; Revised: 14 October 2025; Accepted: 24 October 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study explored the roles, instructional practices, and challenges faced by Chinese language teachers in an international school with a multicultural educational context. Adopting a mixed-methods approach, data were collected through a 33-item questionnaire completed by 17 Chinese kindergarten teachers in an international school in Thailand and semi-structured interviews with five of them. Quantitative findings showed that teachers strongly identified with their dual role as language educators and cultural ambassadors, with high agreement on integrating Chinese culture into teaching ($\bar{x}$ = 4.42, SD = 0.61). Commonly adopted teaching strategies included Total Physical Response (TPR) ($\bar{x}$ = 4.35, SD = 0.65) and Game-based Learning ($\bar{x}$ = 4.29, SD = 0.72). Challenges reported included a lack of age-appropriate Mandarin teaching resources ($\bar{x}$ = 3.88, SD = 0.83) and pressure from non-Chinese-speaking parents ($\bar{x}$ = 3.71, SD = 0.67). Qualitative data, analyzed using Lichtman's (2013) "Codes–Categories–Concepts" model, generated 54 codes, 31 categories, and 23 key concepts. The results revealed that teachers not only integrated cultural content and adapt instruction to students' varied language proficiencies but also navigated complex expectations from schools and families. This study offers valuable insights into Chinese teachers' experiences in international early childhood settings and provides recommendations for curriculum planning, professional development, and institutional support. This study highlights teachers' lived experiences and provides actionable insights for supporting Chinese language education in multicultural early childhood contexts.

Keywords: Chinese teacher, Teacher roles, Teaching practices, Teacher challenges, International kindergarten

1. Introduction

Mandarin's substantially growing global significance (Gil, 2021) has driven a key trend in which international kindergartens increasingly incorporate it into early childhood curricula to foster language development and intercultural competence (Duff & Li, 2009). Within this broader analytical framework, Chinese teachers in these settings function not only as language instructors but also as cultural ambassadors, facilitating deeper multicultural understanding (Jin & Cortazzi, 2017; García & Wei, 2014). An especially noteworthy aspect is that these teachers typically face what seem to be persistent challenges, including a scarcity of age-appropriate resources, pressures apparently arising from linguistically diverse classrooms, and heightened parental expectations (Orton & Scrimgeour, 2019; Albert et al., 2022). Another important point in this context is that many teachers report having limited

access to professional development programs tailored to play-based and multilingual teaching (Brunsek et al., 2020; Chen et al., 2022). What this pattern seems to suggest, therefore, is that further research appears necessary. Considering the nuanced nature of these findings, the present mixed-methods study seeks to investigate the roles, teaching practices, with the aim of generating insights that may help guide curriculum design and institutional policies within the broader context of global early childhood education.

The growing popularity of Mandarin has led to an increase in language programs in international schools (Gil, 2021; Chansiri, 2023). Early years' exposure is crucial for promoting language proficiency and cultural awareness. However, there are continuous challenges in implementing effective Mandarin programs in kindergarten.

One major challenge is the lack of age-appropriate and culturally relevant resources for non-native young learners. Many teaching materials available are aimed at native speakers or older students and are not suitable for diverse kindergarten classrooms (Zhang, 2022; Orton & Scrimgeour, 2019). Unlike the wealth of resources available for teaching English as a second language (Shin & Crandall, 2014), such targeted Mandarin materials are still scarce. Consequently, teachers have to spend considerable time adapting or sourcing learning materials, which may lead to inconsistency in teaching and inadequate alignment with student needs (Chan et al., 2022; Gao, 2023).

In addition to the lack of resources, teachers also need to cater to diverse proficiency levels and cultural backgrounds commonly found in international classrooms. Students can vary from complete beginners to those with previous exposure to Mandarin (Ellis, 2008; Winskel & Zhou, 2017). Teachers thus need to employ flexible and differentiated teaching strategies, such as the use of visuals, gestures and other interactive approaches, to ensure that materials are accessible to all (Chua et al., 2024; Orton, 2019). Without adequate training, teachers may feel unprepared to use differentiated instruction in their classrooms (Nikolopoulou & Gialamas, 2015; Tian & Hong, 2022).

Although a double-edged sword, technology can support effective teaching and learning in kindergarten Chinese education through supplementing insufficient resources and facilitating differentiated instruction. For instance, digital storytelling, game-based learning and the use of interactive whiteboards can be employed in teaching and learning (Chua et al., 2024). However, inadequate training and limited access to appropriate technologies remain major barriers to effective use of technology in kindergarten Chinese education (Nikolopoulou & Gialamas, 2015; Gao, 2023).

The job market for kindergarten Chinese teachers is also becoming more competitive. Schools tend to prefer candidates with higher qualifications, professional qualifications and cross-cultural competencies (Lan et al., 2021; Orton, 2019). This raises the bar for kindergarten Chinese teachers in terms of the quality of teaching they provide and the diverse roles they play in schools, such as educators, cultural ambassadors and liaisons with the wider community. However, there is limited research on how these teachers face these roles and the associated challenges in international school contexts. However, little is known about how Chinese kindergarten teachers in Thailand navigate these roles and challenges. This study addresses this gap by focusing on their professional practices and lived experiences in a multicultural context.

2. Literature Review

2.1 Roles and Teaching Practices of Chinese Teachers in International Kindergartens

As Mandarin's global prominence appears to grow, the role of Chinese language teachers in international kindergartens seems to have evolved into what might be characterized as multifaceted professionals, extending substantially beyond mere language instruction (Gil, 2021; García & Wei, 2020). Within this broader analytical framework, they often serve as

cultural ambassadors and intercultural facilitators, seemingly promoting a sense of global citizenship by integrating Chinese traditions into daily activities (Tobin et al., 2009). Their pedagogy tends to align with Developmentally Appropriate Practices (Copple & Bredekamp, 2009), typically employing play-based strategies like storytelling and Total Physical Response for diverse learners. What seems especially noteworthy in this analytical context is how translanguaging techniques within international curricula (IB/Cambridge/Singapore) appear to contribute to fostering intercultural awareness (García & Wei, 2014; Ng & Tan, 2021).

Given the multifaceted nature of this evidence, these teachers demonstrate substantial adaptability through differentiated instruction (Cummins, 2001; Suksan & Nimmannit, 2022), frequently integrating cultural competence with digital literacy to create immersive learning experiences (Gao, 2023). Their holistic approach seems to merge language and cultural education, often through traditional arts, seemingly cultivating an early sense of global citizenship (Edwards et al., 1998). What this pattern seems to suggest, therefore, is that successful Mandarin immersion appears to hinge on several key factors: 1) a culturally-responsive pedagogy, 2) play-based differentiation, and 3) robust teacher support in multicultural classrooms—areas that, from this particular interpretive perspective, appear to warrant further institutional investment.

2.2 Challenges and Professional Development Needs

Situated within this broader analytical framework, Chinese teachers in international kindergartens face substantial challenges that directly impact instructional effectiveness. A key finding is that managing linguistic diversity poses a significant difficulty, as classrooms often include both native speakers and beginners. This situation appears to necessitate nearly constant adaptation that tends to prove emotionally taxing (Li & Elicker, 2005). What appears to be a further challenge is cultural integration; A particularly noteworthy aspect in this analytical context is the need for teachers to balance Chinese cultural content with established school curricula and students' diverse multicultural backgrounds. This balancing act can limit authentic cultural expression, particularly in settings where Mandarin is not treated as a core subject (Tobin, 2009).

Given the multifaceted nature of this evidence, resource limitations persist, with teachers often lacking age-appropriate Mandarin materials. This scarcity frequently forces them to create their own resources, a practice that can affect quality while substantially increasing workload (Hu & Li, 2012). Professional development gaps further compound the challenge, as teachers predominantly trained in traditional methods may struggle to meet inquiry-based learning expectations (Charlesworth et al., 1991; Bredekamp & Copple, 2009). Targeted training is therefore essential for adapting to these demands (Hyson et al., 2009). Additional stress arises from conflicting expectations: parents often demand rapid language acquisition, while administrators set ambitious goals without providing adequate support (Chan & Chan, 2003; McCarty et al., 2001). Collectively, these factors point to systemic issues that require institutional solutions.

3. Research Methodology

3.1 Objectives

1.To examine the roles assumed by Kindergarten Chinese teachers at an international. school

2.To analyze the teaching practices employed by Kindergarten Chinese teachers in multicultural kindergarten classrooms within an international school.

3.To identify the challenges faced by Kindergarten Chinese teachers in fulfilling their roles within an international school context

3.2 Research Questions

1. What roles are assumed by Kindergarten Chinese teachers at an international school?

2. What teaching practices are employed by Kindergarten Chinese teachers in multicultural kindergarten classrooms within an international school?

3. What challenges are faced by Kindergarten Chinese teachers in fulfilling their roles within an international school context?

3.3 Research Site

This study took place at a kindergarten in Bangkok that offers Mandarin classes for kids aged 2-6 years. The school is notable for its structured Mandarin program that starts at the nursery level and an effort to enhance multilingual and multicultural environment. Seventeen Chinese teachers with twenty-two to hundred years' professional experience participated in the study. In this teaching scenario, the teacher was both an instructor of the language and the transmitter of the culture. The school's use of a structured curriculum and the deliberate construction of a multicultural environment made it a useful site for examining pedagogical practices, teacher role and professional competence in early childhood Mandarin education.

3.4 Research Population

The international kindergarten in Bangkok teaches Chinese language to the 2-6-year-old students. The nursery level has a systematic Mandarin program. The school is a multi-linguistic and multi-cultural school. Out of the 17 in-service teachers who responded to the questionnaire survey, 5 were interviewed.

3.5 Research Instruments

The research used a mixed-methods approach with a structured questionnaire and semi-structured interview. These tools were designed to investigate the roles, teaching practices, and challenges of kindergarten Chinese teachers in an international school context, enabling both breadth and depth in data collection. The questionnaire was pilot-tested with two teachers to ensure clarity, and Cronbach's alpha ($\alpha = 0.87$) confirmed acceptable internal consistency. Ethical approval was obtained from the school's research committee, and informed consent was collected from all participants. Participants (n=17) were selected based on their full-time employment status and direct responsibility for Mandarin instruction at the kindergarten, ensuring relevance to the research questions.

3.5.1 Questionnaire

The questionnaire consisted of 33 items measured on a five-point Likert scale. It was distributed to all 17 Chinese kindergarten teachers at the school. The instrument was organized into four sections: demographic information, teaching responsibilities, instructional strategies, and challenges encountered in practice. This structure facilitated the collection of both background and professional data, enabling a systematic analysis of teacher experiences.

3.5.2 Semi-Structured Interviews

To supplement and validate the survey results, semi-structured interviews were conducted with five teachers who had significant experience in international educational settings. Each interview lasted approximately 20–30 minutes and was guided by eleven open-ended questions. The questions were designed to encourage reflection on teaching practices, cultural responsibilities, classroom difficulties, and professional development needs. Analysis of the interview data revealed key themes, particularly the importance of teacher identity, the incorporation of cultural perspectives, and the role of play-based learning in early childhood Mandarin education. These qualitative findings added interpretive depth and extended the insights generated by the questionnaire, offering a richer understanding of the professional roles and challenges faced by Chinese teachers in multilingual and multicultural environments.

3.6 Data Collection

Data collection was conducted in two principal phases. First, a cohort of 17 Chinese kindergarten teachers completed a self-administered questionnaire, distributed via email or

hard copy to ensure confidentiality and informed consent. Following this initial phase, a smaller group of five teachers participated in in-depth interviews. These sessions, conducted in either Mandarin or English, were recorded, transcribed, and analyzed. The analysis drew upon Lichtman's (2013) "Three Cs" framework—Codes, Categories, and Concepts—which provided a structured interpretive lens.

4. Results

4.1 Analysis of the Questionnaire

This study surveyed 17 full-time kindergarten Chinese language teachers working in an international school in Bangkok, Thailand. The questionnaire explored four key areas: (1) personal information, (2) teaching roles, (3) instructional practices, and (4) perceived professional challenges. All 17 participants completed the questionnaire, resulting in a 100% response rate.

(1) Personal Background

The data indicate that the respondents were female. Most had substantial teaching experience, with 41.18% reporting more than ten years in the profession. While 58.82% used Mandarin as the primary instructional language, 35.29% employed both Mandarin and another language, highlighting the prevalence of bilingual approaches in such school settings.

Table 1 The gender distribution of the respondents

Item	Choice	Number	Percentage
1. Gender	Male	0	0 %
	Female	17	100 %
	Total	17	100 %

Table 2 The number of years participants have been teaching Chinese

Item	Number of Years	N	Percentage
2.Years of Teaching Chinese Experience	1-3 years	2	11.76%
	4-6 years	7	41.18%
	7-10 years	1	5.88%
	more than 10 years	7	41.18%
	Total	17	100 %

Table 3 The primary instructional languages used by the teachers in the classroom

Item	Language	N	Percentage
3.Language(s) Used for Instruction	Chinese	10	58.82%
	English	1	5.88%
	Chinese and English	6	35.29%
	Total	17	100 %

(2) Teaching Roles

From this interpretive perspective, the data from Table 4 indicate a strong agreement among participants, supported by mean scores ranging from 4.29 to 4.59 and relatively low standard deviations. Notably, teachers viewed themselves as both language instructors and cultural guides（$\bar{x}$ = 4.59), participating in events such as festivals. They also reported adapting to school cultural expectations and believed they shaped student attitudes $\bar{x}$ = 4.35), providing evidence of a strong professional identity.

Table 4 Descriptive Statistics of Teaching Roles among Kindergarten Chinese Language Teachers (1)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
4	I view myself not only as a language teacher but also as a cultural guide for students.	4.59	0.49	Strongly Agree
5	I participate in whole-school events to promote Chinese culture.	4.59	0.60	Strongly Agree
7	I adjust my role depending on the cultural expectations of the school community.	4.47	0.61	Strongly Agree
8	I actively contribute to the school's mission of fostering global citizenship.	4.41	0.77	Strongly Agree
9	I feel that my role is well recognized and respected within the school team.	4.29	0.57	Strongly Agree
12	I am confident in navigating cultural misunderstandings in the classroom.	4.35	0.48	Strongly Agree
13	I believe that I play a vital role in shaping students' attitudes toward Chinese language and culture.	4.35	0.59	Strongly Agree
	Total	4.44	0.59	Strongly Agree

The results in Table 5 reveal strong support among Chinese kindergarten teachers for collaborative and reflective practices. Teachers agreed on working with international colleagues ($\bar{x}$ = 4.00) and reflecting on students' emotional development ($\bar{x}$ = 4.00). Slightly lower agreement on lesson design autonomy ($\bar{x}$ = 3.94) may reflect institutional constraints. Overall, teachers saw themselves as both instructors and cultural ambassadors, promoting Chinese values and inclusivity.

Table 5 Descriptive Statistics of Teaching Roles among Kindergarten Chinese Language Teachers (2)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
6	I work closely with homeroom or international teachers to ensure curriculum consistency.	4.00	0.91	Agree
10	I have sufficient autonomy to design lessons that align with both cultural and academic goals.	3.94	0.64	Agree
11	I regularly reflect on how my teaching role supports students' social-emotional development.	4.00	0.59	Agree
	Total	3.98	0.71	Agree

(3) Instructional Practices

Teachers also demonstrated curriculum alignment, differentiation, and formative assessment practices. Nevertheless, practices involving cross-disciplinary integration and parental collaboration, though present ($\bar{x}$ = 4.00–4.06), were comparatively less emphasized.

The findings in Table 6 indicate that Chinese kindergarten teachers strongly favor interactive, age-appropriate, and culturally responsive strategies. Visual aids ($\bar{x}$ = 4.88) and Total Physical Response ($\bar{x}$ = 4.76) were especially valued. Teachers also frequently used storytelling and games ($\bar{x}$ = 4.65), adapted content to learners' needs ($\bar{x}$ = 4.35), and aligned with international curricula ($\bar{x}$ = 4.24), highlighting their flexible and culturally integrated teaching approaches.

Table 6 Teaching Practices of Chinese Kindergarten Teachers in International Schools (1)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
14	I use visual aids (pictures, puppets, props) to support comprehension in Mandarin classes.	4.88	0.32	Strongly Agree
15	I incorporate movement and Total Physical Response (TPR) in language learning.	4.76	0.42	Strongly Agree
16	I adapt lesson content based on students' language backgrounds and interests.	4.35	0.76	Strongly Agree
17	I align my lesson plans with the school's curriculum framework (e.g., Singapore, Cambridge, IB).	4.24	0.55	Strongly Agree
18	I create opportunities for students to practice Mandarin through games and storytelling.	4.65	0.48	Strongly Agree
19	I use classroom observations or assessments to adjust my instructional approach.	4.53	0.61	Strongly Agree
22	I ensure that Chinese cultural learning is age-appropriate and engaging.	4.47	0.50	Strongly Agree
	Total	4.55	0.52	Strongly Agree

The data in Table 7 reveal a pattern of moderate-to-strong agreement ($\bar{x}$ = 4.00–4.06) regarding what can be defined as extended instructional practices. Within this analytical framework, parent collaboration ($\bar{x}$ = 4.00) was valued by teachers, although it was somewhat less emphasized than classroom-based methods—a difference that may reflect the challenges posed by multicultural and multilingual contexts. Particularly noteworthy is the finding that teachers consistently integrated Mandarin across multiple subject areas ($\bar{x}$ = 4.06), a pedagogical approach that aligns closely with the thematic and interdisciplinary methods characteristic of International Baccalaureate and Singaporean curricula. This integration suggests that teachers predominantly adopt learner-centered and culturally responsive strategies, positioning language learning not as an isolated subject but as an embedded component of the broader educational experience.

Table 7 Teaching Practices of Chinese Kindergarten Teachers in International Schools (2)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
20	I collaborate with parents to extend language learning beyond the classroom.	4.00	0.59	Agree
21	I integrate Mandarin Chinese into cross-disciplinary units or theme-based projects.	4.06	0.73	Agree
23	I provide differentiated materials for students with varying levels of Mandarin proficiency.	4.00	0.77	Agree
	Total	4.02	0.70	Agree

(4) Teaching Challenges

The results in Table 4.8 reveal that Chinese language teachers perceive multiple external and institutional factors as significant challenges. A relatively high mean score ($\bar{x}$ = 4.18) was recorded for the item concerning the lack of home language support, suggesting that children's limited exposure to Mandarin outside of school considerably hinders their language development. Teachers also reported feeling pressured by high parental expectations ($\bar{x}$ = 3.71), especially from non-Chinese-speaking families who may not fully understand the nature of language acquisition at an early age.

Difficulty in finding Mandarin teaching resources that align with the international curriculum ($\bar{x}$ = 3.88) was another recurring challenge. This points to a gap between available

materials and the contextual needs of international schools. Furthermore, some teachers felt that the school leadership team lacked understanding of their specific needs ($\bar{x}$= 3.53), potentially affecting communication, support, and curriculum development processes.

Table 8 Teaching Challenges Faced by Chinese Kindergarten Teachers in International Schools (1)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
25	It is hard to find Mandarin Chinese resources that align with the international curriculum.	3.88	0.83	Agree
29	Students' lack of home language support affects their Chinese development.	4.18	0.71	Agree
30	I feel under pressure due to high expectations from non-Chinese-speaking parents.	3.71	0.67	Agree
31	The school's leadership team lacks understanding of the needs of Chinese teachers.	3.53	0.85	Agree
	Total	3.82	0.77	Agree

As shown in Table 4.9, participants expressed neutral responses to several instructional and pedagogical concerns. Although the mean values were generally lower than those in Table 4.8, the data still indicate relevant challenges. For example, limited instructional time ($\bar{x}$= 2.88) and the difficulty in balancing academic expectations with age-appropriate pedagogies ($\bar{x}$= 2.82) reflect systemic constraints in curriculum design and classroom management.

Teachers also expressed concerns about the limited availability of specialized professional development ($\bar{x}$ = 3.35) and the perceived lower status of Mandarin compared to other core subjects ($\bar{x}$= 3.29). These findings suggest the need for greater institutional support, targeted training, and recognition of the importance of Mandarin in international curricula.

Table 9 Teaching Challenges Faced by Chinese Kindergarten Teachers in International Schools (2)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
24	I experience difficulty meeting the diverse learning needs of students in one classroom.	3.29	0.57	Neutral
27	My teaching is affected by the limited instructional time allocated for Chinese.	2.88	1.08	Neutral
28	I face challenges in balancing academic rigor with play-based or inquiry-based approaches.	2.82	0.86	Neutral
32	I have limited access to professional development specific to Chinese language teaching.	3.35	0.76	Neutral
33	I sometimes feel that Mandarin is not equally valued compared to other subjects.	3.29	0.82	Neutral
	Total	3.13	0.82	Neutral

As reflected in the data presented in Table 10, the majority of Chinese kindergarten teachers in international schools appear to have reported that they did not typically experience professional isolation ($\bar{x}$ = 2.35), a finding that tends to point toward what appears to be a largely supportive work environment. At the same time, what seems to emerge from these findings are three apparently ongoing challenges: a lack of Mandarin teaching resources consistent with international curricula, seemingly inadequate support for children's home languages, and substantial parental pressure for rapid progress. From this particular interpretive perspective, teachers also seem to have reported that limited classroom time and restricted opportunities for professional development tended to hinder their practice. What this pattern

seems to suggest, therefore, is the potential importance of reinforcing institutional support systems, offering contextually grounded professional development, and producing culturally appropriate instructional materials that might align more closely with the pedagogical demands of international early childhood education.

Table 10 Teaching Challenges Faced by Chinese Kindergarten Teachers in International Schools (3)

No.	Item	Mean	SD	Interpretation
26	I often feel isolated as the only (or one of few) Chinese teachers at school.	2.35	0.84	Disagree

4.2 Analysis of Semi-Structured Interviews

This inquiry examined Chinese language teachers' experiences within international kindergarten contexts, drawing on interviews with five educators analyzed through the interpretive lens of Lichtman's (2013) "Three Cs" framework. The thematic analysis generated 54 initial codes, which were subsequently consolidated into 31 categories and 23 emergent concepts.

These results generally imply that instructors often included Chinese customs into a mostly child-centered teaching, seemingly viewing their duty as a combination of educator and cultural ambassador. From this particular interpretive standpoint, what looked particularly noteworthy about their method was what appeared to be the frequent generation of self-made resources, supposedly using digital means to make up for scarce assets. The evidence was complex, but it seemed that both parental expectations and student variety had a big impact on teaching methods. For example, Total Physical Response (TPR), storytelling, and games seemed to make students more interested in learning. What also significant in this context is how collaboration and reflective practice seemed to emerge as seemingly integral to the development of their professional identity. The findings show that despite facing such constraints, educators largely tended to report feeling supported by their schools. What this tends to indicate, therefore, is that these findings appear to underscore the apparent complexities of Mandarin teaching in multicultural settings and seem to highlight what may be a need for more culturally responsive curricula and tailored professional development opportunities.

5. Conclusion

Within this interpretive framework, the research adopted a mixed-methods approach, drawing on structured questionnaires to capture quantitative evidence and semi-structured interviews to provide deeper qualitative understanding. Given the complexity of these theoretical relationships, the ostensibly central aim tended to be an examination of the professional role development, pedagogical practices, and apparent workplace challenges of Chinese kindergarten teachers within the evolving conceptual parameters of multilingual international school contexts. By questioning traditional perspectives, the research explored the adaptive strategies and professional development pathways that appear within the intricacies of international educational environments.

The findings demonstrate that the participating teachers perceived their responsibilities as extending well beyond language instruction. Given the multifaceted nature of this evidence, many teachers tended to describe themselves as cultural ambassadors and emotional supporters. This self-perception underscores the complex and layered dimensions of their professional identity. What the analysis tends to support, within this broader analytical framework, is that their classroom practices typically integrated Chinese traditions and values into predominantly play-based approaches. This analysis leads to the following inferences, it may have enabled

young learners to access cultural knowledge in what seem to be developmentally appropriate ways. By linking cultural themes with children's lived experiences, teachers ostensibly sought to foster both linguistic proficiency and intercultural awareness, apparently laying what appears to represent the groundwork for global citizenship.

From a pedagogical perspective, the teachers emphasized interactive and multisensory methods in their instruction. Commonly used strategies seemingly included Total Physical Response (TPR), storytelling, and games, which in the majority of cases appeared to contribute to substantially dynamic and memorable learning experiences. The findings collectively suggest that their creative use of digital platforms such as Wordwall and Kahoot, which apparently helped address the scarcity of age-appropriate Mandarin teaching materials. What this pattern seems to suggest, therefore, is that when adapted thoughtfully, these tools appeared to enable teachers to tailor activities to a range of proficiency levels and learning needs.

Within this broader analytical framework, differentiated instruction was consistently observed as a fundamental pedagogical strategy. The results suggest that visual supports and repetition were particularly effective for novice learners, whereas extended speaking opportunities were more suitable for advanced students. The evidence converges on several key observations, however, is that despite ostensibly demonstrating skill in adjusting their instruction, teachers tended to report limited access to professional development. Given the complexity of these pedagogical relationships, the findings highlight a critical professional development gap, specifically the absence of training programs that systematically integrate cultural pedagogy with technological competencies.

A number of persistent challenges emerged. Chief among them were the limited availability of Mandarin resources aligned with international curricula, parental demands for rapid learning gains, and inadequate institutional support for professional development. Teachers further explained that reliance on self-produced materials was burdensome and led to uneven quality.

At the same time, the findings reveal the crucial but often under-valued contributions of Chinese language teachers in international early childhood education. Their dual role as language instructors and cultural mediators requires adaptability, innovation, and cultural sensitivity. The study calls for specialized professional training, greater access to culturally relevant teaching resources, and stronger systemic support. Closing these gaps would both improve Mandarin instruction and reinforce its role in fostering culturally aware and globally competent young learners.

At the classroom level, expand age-appropriate Mandarin resources and adopt differentiated play-based strategies.

At the institutional level, provide targeted professional development and reduce teachers' workload through collaborative planning.

At the policy level, recognize Mandarin as a core subject in international curricula and invest in teacher training programs.

6. Discussion

This present study sought to explore what might be characterized as the seemingly multifaceted professional experiences of Chinese kindergarten teachers within international school settings, with a particular focus on the apparent interplay between their roles, pedagogical practices, and the challenges they presumably encounter. What seems to emerge from an analysis of both quantitative and qualitative data tends to point toward what appears to be a substantially complex position for these educators—one extending well beyond simple language instruction. What appears particularly significant about these findings is that these educators typically function, often simultaneously, as language teachers, cultural ambassadors, facilitators of multicultural understanding, and providers of crucial emotional and social

support. Given the nuanced nature of these findings, this pattern appears to lend support to what may represent the broader expectations placed on bilingual educators in such complex multicultural contexts (Baker & Wright, 2017).

Analysis of teaching artifacts reveals interactive delivery as a defining feature of Mandarin instructional practice, developmentally appropriate methods such as Total Physical Response (TPR), storytelling, and games. These approaches reflect the core ideas of Developmentally Appropriate Practices (Copple & Bredekamp, 2009). At the same time, they resonate with Vygotsky's (1978) sociocultural theory, particularly in addressing the complexity of learning. An important finding is that teachers serve as cultural ambassadors, bringing Chinese traditions and values into classroom learning. This approach contributes to intercultural competence and supports the development of students' cultural identity (Gil, 2021; Edwards et al., 1998).What tends to emerge as theoretically important is how teachers also take on the role of emotional supporters, fostering relationships that tend to point toward what appears to be an enhancement of children's confidence—a role that appears particularly critical in international settings, where learners are typically adapting to unfamiliar cultural contexts (Li & Elicker, 2005).

These multifaceted roles directly shape teaching practices. Cultural integration enriches language learning, while differentiated instruction allows teachers to address the diverse linguistic backgrounds of students—ranging from complete beginners to heritage learners—through scaffolded tasks and tailored materials (Subban, 2006). Technology-enhanced pedagogy, including tools like Wordwall, Kahoot, and interactive whiteboards, was also employed to supplement limited resources and support varied learning styles (Gao, 2023). Furthermore, collboration with colleagues and parents extends learning beyond the classroom, reinforcing home–school partnerships and supporting inclusive learning environments.

However, the study also reveals persistent constraints. Chief among these is the scarcity of age-appropriate, culturally relevant Mandarin resources aligned with international curricula. Many teachers rely on self-produced materials, which increases workload and risks inconsistencies in quality (Hu & Li, 2012). Managing diverse proficiency levels in real time is pedagogically demanding and emotionally taxing, while heightened parental expectations—particularly from non-Chinese-speaking families—can create pressure for rapid progress that may conflict with developmentally appropriate practices (Albert et al., 2022).

These findings not only confirm previous research on resource scarcity (Hu & Li, 2012) but also extend it by highlighting the unique parental pressures in international schools, where expectations are shaped by cross-cultural misunderstandings.

Moreover, unlike earlier studies that treated Mandarin as a supplementary subject, this study underscores its role in shaping children's intercultural identity, thereby challenging the perception of Mandarin as secondary in international curricula.

Within this broader analytical framework, institutional factors appear to substantially compound these challenges. Limited professional development, particularly when tailored to early childhood Mandarin teaching in what might be characterized as multicultural, play-based contexts, appears to tend to restrict teachers' capacity to innovate and refine their practice. What seems especially noteworthy in this analytical context is that some participants tended to report feeling largely marginalized within their school communities, especially when Mandarin is perceived as predominantly secondary to core subjects (Tobin, 2009).

What these findings point that, within this broader analytical framework, shows what appears as a significantly dynamic and mutually dependent connection among teachers' roles, practices, and difficulties. What seems to emerge is that responsibilities, such as what might be characterized as cultural ambassadorship, tend to encourage the inclusion of traditional content, which in turn appears to play a role in shaping pedagogical choices. At the same time, An analysis of the evidence, accounting for the intricate dynamics of these relationships, points to

contextual barriers—like resource shortages and external pressures—as influential factors in role enactment. From this perspective, what the data also seems to suggest is that collaboration with peers and families appears to provide evidence that may support its function as a valuable strategy, both for potentially enhancing instructional quality and for apparently mitigating feelings of isolation (Gunn, 2021).

Overall, the study suggests that supporting Chinese kindergarten teachers in international schools requires an integrated approach. That recognizes the interconnection of these domains. Targeted professional development, improved access to culturally relevant teaching resources, realistic alignment of stakeholder expectations, and institutional recognition of teachers' multifaceted contributions are essential to sustaining high-quality Mandarin instruction. And also strengthening the role of Chinese language education in fostering global competence from an early age.

References

Albert, F., Vengat, S., & Young, S. (2022). *Parental Expectations and Deciding Factors for Kindergartens in China* (Doctoral dissertation). Worcester Polytechnic Institute, China.

Baker, C., & Wright, W. E. (2017). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (6th ed.). Bristol, England: Multilingual Matters.

Brunsek, A., Perlman, M., McMullen, E., Falenchuk, O., Fletcher, B., Nocita, G., ... & Shah, P. S. (2020). A meta-analysis and systematic review of the associations between professional development of early childhood educators and children's outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, *53*, 217-248. https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.03.003

Chan, L. K. S., & Chan, L. (2003). Early childhood education in Hong Kong and its challenges. *Early Child Development and Care*, *173*(1), 7–17.

Chansiri, K. (2023). Bilingual education policy and practice in Thai early childhood contexts. *Journal of Education Studies in Thailand, 21*(2), 55–70.

Charlesworth, R., Hart, C., Burts, D., & Hernandez, S. (1991). Kindergarten teachers' beliefs and practices. *Early Development and Care*, *70,* 17–25.

Chen, T., & González, O. (2022). A comparative study of motivation for and situational interest in learning Chinese as a foreign language among Thai upper elementary school students. In *AU Hybrid International Conference 2024 on "Entrepreneurship & Sustainability in the Digital Era" under the theme of "People Centric Knowledge in Intelligence World"* (Vol. 3, No. 1, pp. 177-188).

Copple, C., & Bredekamp, S. (Eds.). (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs: Serving children from birth through age 8 (3rd ed.)*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Cummins, J. (2001). *Language, power, and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Bristol, England: Multilingual Matters.

Duff, P. A., & Li, D. (2009). Issues in Mandarin language instruction: Theory, research, and practice. *Annual Review of Applied Linguistics*, *29,* 221–244.

Edwards, C., Gandini, L., & Foreman, G. (1998). *The 100 languages of children: The Reggio Emilia approach, advanced reflections* (2nd ed.). Westport, CT: Ablex Publishing.

Ellis, R. (2008). *The Study of Second Language Acquisition.* Oxford: Oxford University Press.

Gao, X. (2023). Technology-enhanced international Chinese education: An overview. *International Journal of Chinese Language Teaching, 4*(3), 1-11.

García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. London: Palgrave Macmillan.

Gil, J. (2021). *The rise of Chinese as a global language: Prospects and obstacles.* New York:

Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-76171-4
Gunn, A. A., Bennett, S. V., Alley, K. M., Barrera IV, E. S., Cantrell, S. C., Moore, L., & Welsh, J. L. (2021). Revisiting culturally responsive teaching practices for early childhood preservice teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, *42*(3), 265-280.
Hu, B. Y., & Li, K. (2012). The quality rating system of Chinese preschool education: Prospects and challenges. *Childhood Education, 88*(1), 14–22.
Hyson, M., Tomlinson, H. B., & Morris, C. A. (2009). Quality improvement in early childhood teacher education: Faculty perspectives and recommendations for the future. *Early Childhood Research & Practice, 11*(1), 98-110.
Jin, L., & Cortazzi, M. (2017). *Researching Chinese learners: Skills, perceptions, and intercultural adaptations*. London: Palgrave Macmillan.
Lan, S., Lan, Y., Di, H., Li, H., Zhou, J., & Li, F. (2021). Development and validation of the Chinese kindergarten teacher quality scale in Shanghai. *Children and Youth Services Review, 131*, 106272. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106272
Li, J., & Elicker, J. (2005). Teacher-child interaction in Chinese kindergartens: An observational analysis. *International Journal of Early Years Education, 12*(2), 129–143.
McCarty, T. L., Yamamoto, A. Y., Watahomigie, L. J., & Zepeda, O. (2001). Indigenous educators as change agents: Case studies of two language institutes. In L. Hinton & K. Hale (Eds.), *The green book of language revitalization in practice* (pp. 371–383). San Diego, CA: Academic Press
Ng, P. T., & Tan, C. (2021). *The Singapore education system: A historical and policy perspective.* London: Routledge.
Nikolopoulou, K., & Gialamas, V. (2015). Barriers to the integration of computers in early childhood settings: Teachers' perceptions. *Educational Information Technology, 20*, 285–301.
Orton, J., & Scrimgeour, A. (2019). *Teaching Chinese as a second language: The way of the learner*. New York: Routledge.
Shin, J. K., & Crandall, J. A. (2014). *Teaching Young Learners English: From Theory to Practice*. Boston, MA: National Geographic Learning.
Subban, P. (2006). Differentiated instruction: A research basis. *International Education Journal, 7*(7), 935–947.
Suksan, P., & Nimmannit, S. (2022). Multilingual teaching practices in Bangkok international schools. *Thai Journal of Early Childhood Education, 14*(1), 33–48.
Tian, X., & Hong, X. (2022). Early Childhood Teachers' Professional Learning About ICT Implementation in Kindergarten Curriculum: A Qualitative Exploratory Study in China. *Frontiers in psychology*, *13*, 1008372.
Tobin, J., Hsueh, Y., & Karasawa, M. (2009). *Preschool in three cultures revisited: China, Japan, and the United States*. Chicago: University of Chicago Press.
Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
Winskel, H., & Zhou, J. (2017). Challenges of foreign language learning in early childhood. In Global language policies and local educational practices and cultures. *Global language policies and local educational practices and cultures*, *7*(2), 142-156.
Zhang, J. (2022). Current issues in Chinese language teaching. In *Proceedings of the 2021 International Conference on Education, Language and Art (ICELA 2021)* (pp. 135–138). Atlantis Press. https://doi.org/10.2991/assehr.k.220131.024

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

The Instructional Guidelines of Business English by Using Blended Learning for Undergraduate Students in Chongoing Vocational College of Media

Ziwei Song[1*], Chananporn Areekul[2], Kusuma·Yamgate[3]

[1,2,3]Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author: Ziwei Song
✉: *564611694@qq.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 06 September 2025; Revised: 14 October 2025; Accepted: 24 October 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study aims to explore the instructional guidelines for applying blended learning in Business English education, with undergraduate students at Chongqing Vocational College of Media as the target group. A questionnaire survey and statistical analysis were employed to investigate students' performance in five key dimensions: learning attitudes and motivation, perceptions of blended learning, learning activities and resources, autonomy and responsibility, as well as learning outcomes and skill development. The findings reveal that most students hold a positive attitude toward blended learning, particularly recognizing its effectiveness in enhancing intercultural communication, fostering learner autonomy, and improving professional English skills. However, challenges persist regarding the attractiveness of learning resources, the sustainability of learning motivation, and the interactivity of digital platforms. Based on these results, the study recommends enriching digital learning resources, strengthening teachers' competence in digital pedagogy, aligning curricula with career-oriented goals, and establishing continuous assessment and feedback mechanisms. This research not only provides practical insights for improving Business English curricula but also offers theoretical support for vocational colleges in advancing effective blended learning practices.

Keywords: Business English; Blended Learning; Instructional Guidelines; Learner Autonomy

1. Introduction

In the context of economic globalization and rapid advances in information technology, English remains a vital medium for intercultural communication and international business exchanges. Since China's entry into the World Trade Organization, the demand for versatile professionals equipped with both strong English proficiency and solid business knowledge has continued to grow. As an essential component of higher vocational education, the Business English program, established in China during the 1980s, has long been tasked with cultivating applied talents in this field. However, despite decades of development, employers often report a mismatch between graduates' skills and workplace needs: some students possess good language proficiency but lack business knowledge, while others demonstrate business awareness yet struggle to communicate effectively in English. This discrepancy highlights the limitations of traditional teaching models and underscores the need for educational reform.

With the expansion of multimedia technology and online education, new opportunities have emerged for English instruction. Nevertheless, online learning alone, heavily reliant on students' self-regulation, often fails to achieve satisfactory outcomes, as the indispensable role

of teachers in guiding learning cannot be replaced. Consequently, blended learning—which combines the strengths of both online and face-to-face instruction—has gained increasing attention in academic and practical settings. The Ministry of Education of China (2019) explicitly encouraged the adoption of "golden courses" based on blended learning, aiming to integrate high-quality online resources with in-class teaching. Further, the 14th Five-Year Plan for National Education Development emphasized the deep integration of digital technology and education, calling for innovative online–offline learning models to enhance personalized and adaptive learning experiences. These initiatives reflect the growing importance of blended learning in the reform of higher education.

Within vocational education, blended learning demonstrates significant potential in Business English teaching. By integrating diverse resources and interactive activities, it can stimulate students' interest, enhance engagement, and improve learning outcomes. Additionally, the use of learning analytics enables instructors to refine instructional strategies and make data-driven decisions. However, challenges persist. Many teachers lack adequate training or motivation to adopt blended methods, and students often struggle with self-regulation in unsupervised online environments. Moreover, technological investments in some institutions do not always align with pedagogical needs, leading to underutilization of available tools. These obstacles hinder the full realization of blended learning's benefits.

Although blended learning has been widely studied in general English or higher education contexts, limited research has addressed its application in vocational Business English programs. Particularly, there is a scarcity of systematic investigations into how blended learning meets vocational students' learning needs, fosters satisfaction, and ultimately improves outcomes. Student satisfaction is a critical indicator of instructional effectiveness, reflecting the alignment between teaching methods and learner expectations. Furthermore, it provides valuable feedback for course reform and continuous improvement.

Against this backdrop, the present study focuses on Chongqing Vocational College of Media to examine undergraduate students' satisfaction with blended learning in Business English courses. By exploring students' attitudes, motivations, and perceptions of learning experiences, this research seeks to provide empirical evidence and practical insights that support the reform and optimization of vocational Business English instruction.

2. Literature Review

2.1 Definition and Development of Blended Learning

Blended learning has emerged as a prominent educational model that integrates face-to-face classroom instruction with online learning, combining the strengths of both approaches. Osguthorpe and Graham (2003) argue that blended learning is not merely the inclusion of online materials in classroom teaching, but rather a systematic approach to maximize the benefits of traditional and digital methods. Liu (2023) emphasizes that blended learning shifts from teacher-centered to student-centered learning, enhances interaction between teachers, students, and resources, and applies diversified assessment strategies. With the advancement of MOOCs, SPOCs, and intelligent learning platforms, blended learning has become a key trend in higher and vocational education.

2.2 Characteristics of Business English Teaching

Business English, as a branch of English for Specific Purposes (ESP), aims to prepare learners for professional communication in global business contexts. Its focus extends beyond language proficiency to include skills such as business correspondence, negotiation, presentation, and intercultural communication (Dudley-Evans & St John, 1998). Alharbi (2022) further stresses the dual role of Business English in fostering both linguistic competence and business acumen. In China's vocational colleges, however, Business English teaching faces two main challenges: students often lack systematic business knowledge, and instructional content tends to rely heavily on textbooks with limited exposure to authentic business scenarios (Zhang et al., 2020). Thus, balancing linguistic skills with professional competence is a critical task in Business English pedagogy.

2.3 Application of Blended Learning in Business English and Student Satisfaction

The Chinese Ministry of Education's call for "golden courses" integrating online and offline learning has encouraged the adoption of blended learning in Business English classrooms. Studies have demonstrated that blended learning can enhance students' motivation, self-regulation, and engagement (Peng & Fu, 2020). Shi (2023) found that students engaged in blended learning outperformed their peers in traditional classes, reporting higher satisfaction and greater enthusiasm. Student satisfaction has become an essential indicator of teaching effectiveness, as it reflects the alignment of instructional methods with learners' expectations (Athiyaman, 1997). However, challenges remain in vocational contexts, such as limited student self-discipline, insufficient teacher training, and misalignment between technology platforms and instructional needs (Cheng, 2023). Addressing these barriers is critical to realizing the full potential of blended learning in vocational Business English education.

3. Research Methodology

3.1 Research Design

This study employed a mixed-methods research design, combining both quantitative and qualitative approaches to provide a comprehensive understanding of blended learning in Business English instruction. The quantitative component involved a survey to evaluate students' satisfaction across multiple dimensions, while the qualitative component included expert interviews and focus group discussions to gain deeper insights into the experiences and perceptions of teachers and students. This methodological triangulation ensured the reliability and validity of the findings.

3.2 Participants

The participants consisted of undergraduate students majoring in Applied English at Chongqing Vocational College of Media, along with selected Business English teachers and administrators. The student population totaled 220, from which a sample size of 140 was determined using Krejcie and Morgan's (1970) formula and selected through random sampling to ensure representativeness. Additionally, seven experts and instructors were invited to join the focus group discussion, including two teaching supervisors, three experienced Business English teachers, and two educational technology experts, thereby providing diverse qualitative perspectives.

3.3 Research Instruments

Two types of instruments were utilized:

(1) Survey Questionnaire: A Likert five-point scale questionnaire was developed, comprising 30 items grouped into five dimensions: (a) learning attitudes and motivation, (b) perception of blended learning, (c) engagement with activities and resources, (d) self-regulated learning and responsibility, and (e) learning outcomes and skills development. The content validity of the questionnaire was assessed using the Item-Objective Congruence (IOC) index, and a pilot test was conducted to ensure reliability.

The IOC method, developed by Rovinelli and Hambleton (1977), is widely used to evaluate the relevance and appropriateness of each survey item in relation to the study objectives. Content validity was confirmed via two-round Item-Objective Congruence (IOC) ratings by three Business English teachers and two instructional-technology experts; only items with IOC ≥ .80 were retained.

A 30-item Likert-scale questionnaire (1 = strongly disagree to 5 = strongly agree) was adapted from validated instruments by Huang et al. (2021) and Li (2019).

Table 1 Reliability Analysis

Dimension	Number of Items	Cronbach's Alpha
Learning Attitude and Motivation	9	0.933
Perception of Blended Learning	4	0.888
Learning Engagement	6	0.897
Self-Regulation Ability	6	0.891
Perceived Learning Outcomes	5	0.895
Overall Scale	30	**0.979**

(2) Interview and Focus Group Guide: The semi-structured questions explored differences between blended and traditional teaching, participants' satisfaction with blended learning, challenges in implementation, and suggestions for improvement. This provided qualitative data to complement the survey results.

3.4 Data Collection

Data collection was conducted in two phases:

In the first phase, questionnaires were administered in Business English classes during the second semester of the 2024 academic year. As the researcher was also the course instructor, the response rate and completion quality were ensured. A total of 140 questionnaires were distributed and all were returned.

In the second phase, focus group discussions were held via an online platform, moderated by the researcher. All discussions were audio-recorded with participants' consent and subsequently transcribed for thematic analysis.

3.5 Data Analysis

Quantitative data were analyzed using SPSS 27.0, including descriptive statistics (frequency, mean, and standard deviation) and reliability testing (Cronbach's alpha). Qualitative data from interviews and focus groups were analyzed through thematic analysis, involving open coding, categorization, and theme development to identify key insights regarding satisfaction and challenges. The integration of both quantitative and qualitative findings enhanced the robustness and comprehensiveness of the study results.

4. Results

4.1 Application of Blended Learning

Descriptive statistics (Mean, Standard Deviation, Minimum, Maximum) were calculated for all 30 Likert-scale items (1 = Strongly Disagree, 5 = Strongly Agree) based on responses from 140 participants. Overall, participants reported moderately positive perceptions across all dimensions of Business English (BE) learning and blended instruction. Mean scores ranged from 3.54 to 3.81, falling consistently between the scale midpoint (3 = Moderate Agree) and 4 (Agree). While no item reached strong agreement (Mean > 4.0), the highest mean was observed for D3 (I encourage myself to solve learning difficulties, M = 3.81, SD = 1.02), and the lowest for C3 (Using smart platforms is more engaging, M = 3.54, SD = 1.18) and E5 (Clearly express main ideas in writing, M = 3.54, SD = 1.08). Standard deviations (ranging from 1.02 to 1.19) indicated moderate variability in responses for most items, suggesting a degree of consensus among participants.

Table 2 Mean Analysis of Learning Attitude and Motivation

Item	Mean	Std. Deviation
A1. I believe Business English is a fundamental skill for training applied business professionals.	3.79	1.083
A2. Business English courses are beneficial to my English learning.	3.76	1.131
A3. I am confident in my ability to master Business English.	3.62	1.089
A4. I think learning Business English is an enjoyable process.	3.62	1.056
A5. I hope to use Business English to smoothly handle business tasks such as contracts, negotiations, and correspondence.	3.75	1.047
A6. I believe learning Business English is important as it enhances my cross-cultural communication skills.	3.76	1.112
A7. I am interested in learning Business English.	3.62	1.056
A8. I believe Business English courses are very important for my future career.	3.75	1.067
A9. I enjoy Business English courses more now than before.	3.72	1.067
Average Scale	3.71	1.079

Examining attitudes and motivation towards Business English (Items A1-A9), participants strongly acknowledged its professional utility. Items reflecting perceived career relevance and foundational importance received the highest agreement within this section: A1 (BE is a fundamental skill, M = 3.79, SD = 1.08), A6 Business English enhances cross-cultural communication, M = 3.76, SD = 1.11),

and A8 (Important for future career, M = 3.75, SD = 1.07). In contrast, items related to intrinsic motivation and confidence – A3 (Confidence in ability, M = 3.62, SD = 1.09), A4 (Learning is enjoyable, M = 3.62, SD = 1.06), and A7 (Interest in learning Business English, M = 3.62, SD = 1.06) – consistently yielded the lowest means in this section, though still reflecting moderate agreement.

While students recognize Business English's professional utility, particularly its role as a fundamental skill and enhancer of cross-cultural communication, intrinsic motivation lags behind instrumental goals. The lower agreement on confidence, enjoyment, and interest suggests learning is driven more by career pragmatism than genuine enthusiasm. This disconnect highlights a need to transform BE from a compulsory skill into a personally fulfilling experience.

Table 3 Mean Analysis of Perception of Blended Learning

Item	Mean	Std. Deviation
B1. I find the blended learning teaching interesting.	3.76	1.137
B2. I believe that Business English classes taught using the blended learning have a more relaxed classroom atmosphere.	3.71	1.152
B3. I think blended learning has advantages compared to traditional face-to-face courses.	3.69	1.132
B4. I would like the teacher to continue using the blended learning to teach Business English.	3.66	1.123
Average Scale	3.71	1.136

Perceptions of blended learning methods (Items B1-B4) were generally favorable. Participants found the approach interesting (B1, M = 3.76, SD = 1.14) and agreed it contributed to a more relaxed classroom atmosphere (B2, M = 3.71, SD = 1.15). While participants perceived advantages over traditional face-to-face instruction (B3, M = 3.69, SD = 1.13) and expressed a desire for its continued use (B4, M = 3.66, SD = 1.12), these means were slightly lower than those for general interest and atmosphere.

Students perceive blended learning positively, reporting it makes classes more interesting and creates a relaxed atmosphere. This indicates that blended approaches successfully reduce learning anxiety and stimulate curiosity. However, only moderate agreement exists on its superiority over traditional methods and desire for continued use. Thus, while blended learning enhances engagement, its perceived added value requires further demonstration to secure sustained adoption.

Table 4 Mean Analysis of Learning Engagement

Item	Mean	Std. Deviation
C1. In addition to the materials provided in class, I actively search for other resources related to Business English.	3.65	1.052
C2. I enjoy participating in business simulations in an English context.	3.65	1.150
C3. I find using smart platforms to learn Business English more engaging.	3.54	1.178
C4. I like and am willing to continue using smart platforms to learn Business English.	3.64	1.107
C5. I can actively explore interesting content in Business English and apply it to real-life situations.	3.62	1.035
C6. I frequently search for materials on British and American business culture to deepen my understanding.	3.67	1.014
Average Scale	3.63	1.089

Regarding engagement with learning activities and resources (Items C1-C6), participants reported actively seeking external cultural resources (C6, M = 3.67, SD = 1.01). However, engagement via smart platforms received the lowest evaluation in this section and across the entire instrument (C3, M = 3.54, SD = 1.18), indicating potential for improvement in leveraging digital tools for engagement. In terms of self-regulated learning and personal responsibility (Items D1-D6), participants demonstrated notable strength in self-encouragement when facing difficulties (D3, M = 3.81, SD = 1.02). Means for items related to task management (D4, M = 3.61, SD = 1.10) and adjusting strategies (D5, M = 3.66, SD = 1.16) were moderately positive but comparatively lower.

Learners proactively extend learning beyond classrooms, evidenced by frequent use of cultural resources. Yet digital platforms underperform in fostering engagement, suggesting technological integration prioritizes access over interactivity. In self-regulation, students effectively self-motivate during

difficulties, but task management lags. This contrast reveals a cohort skilled in emotional resilience but needing scaffolding in organizational strategies.

Table 5 Mean Analysis of Self-Regulation Ability

Item	Mean	Std. Deviation
D1. After completing Business English tasks, I reward myself to encourage continued effort.	3.68	1.095
D2. I actively monitor my progress and results in Business English exams.	3.67	1.096
D3. When I face challenges in Business English learning, I encourage myself to solve them instead of giving up.	3.81	1.022
D4. I remind myself to complete Business English tasks on time as required by the teacher.	3.61	1.104
D5. I can adjust my learning strategies and approaches according to the objectives of different business activities.	3.66	1.155
D6. I relate my personal experiences to express my opinions and feelings on simulated business scenarios.	3.64	1.080
Average Scale	3.68	1.092

The self-regulation dimension reveals a compelling dichotomy in learners' metacognitive practices. Students exhibit remarkable resilience in affective self-management, as evidenced by the highest overall mean score: D3 (I encourage myself to solve learning difficulties, M = 3.81, SD = 1.02). This strong self-motivational capacity suggests successful internalization of growth mindset principles. However, proactive behavioral strategies lag significantly behind emotional regulation. Task execution consistency (D4: Remind myself to complete tasks, M = 3.61, SD = 1.10) and strategic adaptability (D5: Adjust learning strategies, M = 3.66, SD = 1.16) scored markedly lower, indicating learners default to reactive rather than planned approaches. Notably, self-reward mechanisms (D1: Reward myself after tasks, M = 3.68) remain underutilized as motivational tools. Pedagogically, this signals a critical need to scaffold tactical self-regulation skills, such as time-blocking, strategy journals, and milestone-based rewards, alongside existing emotional resilience.

Table 6 Mean Analysis of Perceived Learning Outcomes

Item	Mean	Std. Deviation
E1. I can analyze the factors that influence my proficiency in Business English (e.g., vocabulary, grammar, cultural knowledge).	3.63	1.082
E2. I can predict the content of a business situation before understanding the specific details of the context.	3.59	1.193
E3. In Business English listening exercises, I can grasp the main ideas of most of the content.	3.66	1.123
E4. In Business English reading exercises, I can clearly identify the topic sentence of each paragraph.	3.65	1.038
E5. In Business English writing exercises, I can clearly express my main ideas in a well-organized manner.	3.54	1.082
Average Scale	3.61	1.104

Assessment of learning outcomes underscores a pronounced receptive-productive skill imbalance. While students demonstrate competence in comprehension-based abilities, listening for gist (E3: Grasp main ideas, M = 3.66, SD = 1.12) and identifying textual organization (E4: Recognize topic sentences, M = 3.65, SD = 1.04)—their capacity for generative application remains underdeveloped. Writing proficiency emerges as the most critical deficit area (E5: Express ideas clearly in writing, M = 3.54, SD = 1.08), reflecting challenges in synthesizing knowledge into coherent output. Similarly, predictive competence (E2: Anticipate business situations, M = 3.59, SD = 1.19) shows both the lowest mean and highest variability in this dimension, suggesting contextual unfamiliarity and inconsistent schema activation. These gaps highlight an instructional over-reliance on input-oriented tasks; strategic interventions should prioritize scaffolded output practice, such as iterative drafting with AI feedback, simulated negotiation scripting, and scenario forecasting drills to bridge application competencies.

4.2. Correlation Analysis

Table 7 Correlation Analysis

Variable	1	2	3	4	5
1. Attitude & Motivation	1	.882**	.906**	.912**	.872**
2. Blended Learning	.882**	1	.887**	.899**	.856**
3. Engagement	.906**	.887**	1	.906**	.886**
4. Self-Regulation	.912**	.899**	.906**	1	.893**
5. Learning Outcomes	.872**	.856**	.886**	.893**	1

To examine the relationships among the five core dimensions in the questionnaire, Pearson correlation analysis was conducted. As shown in Table 4, all five variables were strongly and positively correlated with one another, with correlation coefficients ranging from .856 to .912, and all relationships were statistically significant at the 0.01 level (two-tailed).

In particular, students' perception of blended learning was highly correlated with:

Learning attitude and motivation ($r = .882$, $p < .01$)

Learning engagement ($r = .887$, $p < .01$)

Self-regulation ability ($r = .899$, $p < .01$)

Perceived learning outcomes ($r = .856$, $p < .01$)

Furthermore, extremely strong correlations were also found between:

Learning engagement and attitude ($r = .906$)

Self-regulation and attitude ($r = .912$)

Engagement and outcomes ($r = .886$)

These results confirm that all five dimensions are closely interrelated. Students who are more engaged and self-regulated tend to show stronger motivation and report more positive learning outcomes. Moreover, the perception of blended learning plays a central role, showing strong associations with every other construct in the study.

This chapter presented the results of descriptive analysis, reliability testing, and correlation analysis based on the questionnaire data collected from 140 students. The descriptive statistics indicated that most participants held positive attitudes toward Business English and demonstrated moderate to high levels of engagement, self-regulation, and perceived learning gains.

The reliability analysis revealed that all five dimensions of the questionnaire exhibited excellent internal consistency, with Cronbach's Alpha coefficients exceeding .88 for each scale. This confirms the appropriateness of the instrument for further statistical analysis.

Most importantly, the correlation analysis demonstrated that all five dimensions were strongly and significantly correlated with one another. Students' perception of blended learning showed the strongest associations with their learning motivation, engagement, self-regulation, and learning outcomes. These findings strongly support the conclusion that blended learning has a positive and comprehensive impact on students' learning experience and effectiveness.

Overall, the results validate the effectiveness of blended learning as a pedagogical approach in Business English instruction and provide empirical evidence for further interpretation and discussion in the next chapter.

4.3 Focus Group Discussion Results and Analysis

To enrich the findings of the quantitative analysis and gain deeper insight into how blended learning is perceived and applied in the context of Business English instruction at vocational colleges, a focus group discussion was conducted. A total of seven participants took part in the discussion, comprising two teaching supervisors, three Business English teachers, and two experts in English education or instructional technology. These individuals were selected based on their professional roles, subject knowledge, and direct involvement in Business English curriculum design or teaching reform.

The aim of the focus group was to explore the real-world experience, attitudes, and reflections of these stakeholders on the use of blended learning. The discussion was semi-structured and guided by three key questions:

a. What do you think are the differences between blended learning and traditional classroom teaching? Can you briefly explain it?

b. Are you satisfied with the application effect of the current blended learning mode in business English? Are there any shortcomings or areas that need improvement? If so, please provide examples.

c. Do you think the blended learning is helpful for school curriculum reform? Would you be willing to use blended learning in other courses? Would you be willing to use blended learning in your teaching? Please provide a brief explanation.

The focus group discussion transcripts were analyzed using thematic analysis, and three central themes emerged: 1. Enhanced flexibility and student engagement, 2. Implementation challenges and

suggestions for improvement, and 3. Strong support for broader application and curriculum reform.

Theme 1: Enhanced Flexibility and Student Engagement

All seven participants unanimously acknowledged that blended learning provides greater flexibility and personalization compared to traditional teaching methods. The two teaching supervisors noted that the integration of online and offline components allows students to pace their learning independently, revisit complex materials, and engage in self-directed study, an advantage that traditional classroom teaching alone cannot offer.

One supervisor stated, "We've seen students become more confident when they come to class having previewed materials online. It creates a low-pressure starting point and raises the overall learning efficiency."

Similarly, all three Business English teachers emphasized that students appeared more engaged during in-class sessions when they had access to online pre-class tasks, video lectures, and vocabulary preparation. These online resources reduced students' anxiety about unfamiliar business topics, enabling them to participate more actively in face-to-face activities.

A teacher explained, "The flipped classroom style empowered my students. When we discussed business email writing in class, most of them already understood the format because they'd seen examples online."

The two experts viewed this flexibility as an essential characteristic of future-oriented education. They highlighted that blended learning facilitates multimodal learning, which aligns with current pedagogical trends that encourage autonomous, student-centered instruction. They also believed that this model could bridge the gap between students of different levels, as online materials can be accessed multiple times and adapted to individual needs.

One expert emphasized, "Blended learning naturally supports differentiation. We can provide more scaffolding for weaker students while letting stronger students move ahead. That's hard to do in a uniform classroom setting."

Overall, the participants believed that blended learning makes Business English instruction more dynamic, accessible, and relevant to real-world learning styles—especially for students in vocational settings.

Theme 2: Challenges in Implementation and Areas for Improvement

Despite their support, the participants also shared practical challenges and structural limitations that hinder the full effectiveness of blended learning. A commonly cited issue was uneven student engagement with the online portion of the course. All three teachers expressed concern that a portion of students complete online tasks in a superficial or rushed manner, merely for compliance rather than understanding.

One teacher said, "You can tell some students just click through the videos and submit empty responses. They don't really interact with the content unless we follow up in class."

This problem was echoed by the two supervisors, who pointed out that current evaluation systems in vocational colleges place too much emphasis on final exams and too little on continuous learning behavior. They argued that assessment policies should evolve to reward online participation, formative assessments, and active reflection.

A supervisor observed, "If students know their online effort will count toward their grade, they're more likely to take it seriously. Right now, the incentive isn't strong enough."

Another important issue raised by four of the seven participants was the lack of integration between online and in-person content. In some cases, teachers treat online materials as "add-ons" rather than designing them as an integral part of the lesson plan. This results in redundancy or disconnect between what students do online and what happens in class.

An expert commented, "Blended learning only works when both parts—online and face-to-face—are designed with coherence. Uploading videos alone doesn't mean it's blended teaching.

Both experts noted that many instructors still lack training in blended learning pedagogy. They suggested that workshops, communities of practice, and peer mentoring systems could be established to help teachers move beyond a superficial adoption of digital tools. Furthermore, one expert recommended forming interdisciplinary instructional design teams to co-create high-quality blended modules that align with course objectives.

"Some teachers know the subject, others know the technology. We need collaboration to build something sustainable," she explained.

Lastly, participants mentioned technical and administrative barriers, such as limited access to well-functioning learning platforms, insufficient technical support, and inconsistent institutional guidelines. These factors significantly affect the quality and sustainability of blended teaching practices.

Theme 3: Strong Support for Future Adoption and Curriculum Reform

When asked whether they would like to continue using or promoting blended learning, all seven

participants responded affirmatively. The two supervisors viewed blended learning as a core element in the ongoing curriculum reform agenda, which emphasizes practical ability, digital literacy, and independent learning—all of which are supported by the blended model.

One supervisor commented, "Our applied English major aims to develop communication skills, problem-solving, and adaptability. Blended learning naturally supports these goals."

All three teachers expressed enthusiasm about extending blended learning to other English-related courses, such as Workplace Communication or Business Presentation. However, they also emphasized that broader adoption would require more institutional support, especially in terms of recognition for preparation time, technical training, and more flexible teaching schedules.

A teacher explained, "The hardest part is preparing online materials and balancing them with class time. If schools provide templates, training, or even workload compensation, more teachers will be willing to do it."

The experts reinforced the idea that blended learning is not a temporary experiment but a long-term transformation of instructional models. They emphasized the role of blended learning in aligning teaching with real-world industry demands, especially in terms of cross-cultural competence, digital communication, and critical thinking.

One expert concluded, "In the field of Business English, blended learning can better simulate actual communication contexts—emails, meetings, virtual negotiation. It helps bridge the gap between classroom and workplace."

The focus group revealed that stakeholders across multiple roles strongly support the use of blended learning in Business English education. Participants recognized its effectiveness in promoting flexibility, autonomy, and student-centered engagement. They also acknowledged areas that need further development, particularly in the alignment of content, training for instructors, and institutional support structures.

The findings from the interviews are consistent with the quantitative results, which showed high student motivation and perceived learning effectiveness under the blended model. Together, these insights suggest that blended learning is not only feasible but highly valuable in the vocational college context, and should be further promoted with systemic support in curriculum design, training, and assessment strategies.

5. Conclusion

This paper presented the results of both quantitative and qualitative data analyses concerning the implementation of blended learning in Business English instruction at a vocational college. The quantitative analysis, based on responses from 140 students, revealed generally positive attitudes toward blended learning. Descriptive statistics showed high average scores across five dimensions: learning attitude and motivation, perception of blended learning, engagement, self-regulation, and perceived learning outcomes. Reliability analysis confirmed the strong internal consistency of the questionnaire, while correlation analysis revealed significant positive relationships between all dimensions, particularly between students' perception of blended learning and their engagement, motivation, and learning performance.

To enrich and validate these findings, a focus group discussion was conducted with seven participants, including teaching supervisors, experienced teachers, and subject experts. The qualitative results aligned closely with the survey data. Participants emphasized that blended learning enhances flexibility, promotes student autonomy, and facilitates more active classroom participation. At the same time, they acknowledged practical challenges, such as superficial student engagement with online content, insufficient integration between online and offline components, and the need for institutional support and teacher training. Importantly, all participants expressed strong support for continuing and expanding the use of blended learning in Business English and other courses.

Together, the survey and interview results provide compelling evidence that blended learning is an effective and feasible instructional approach in vocational English education. These findings form the basis for the following chapter, which discusses their implications, connects them to prior research, and offers recommendations for future practice and policy.

6. Discussion

The integration of both questionnaire and interview results led to several important insights regarding the design, implementation, and effectiveness of blended learning in vocational Business English instruction.

1. Blended Learning Promotes Motivation and Engagement

The questionnaire responses revealed that students held generally positive attitudes toward blended learning. The average scores across all five dimensions ranged between 3.54 and 3.81 (on a 5-point Likert scale), with the highest scores found in items related to student motivation and self-efficacy (e.g., "I believe Business English is a necessary skill" and "I encourage myself to solve problems"). This aligns with studies by McHone, C. (2020), who argues that blended learning enhances motivation by offering flexibility, personal control, and authentic learning tasks.

The qualitative data supported these trends. All three teachers in the focus group mentioned increased classroom participation following online pre-class preparation, especially among previously silent or passive students. Supervisors and experts noted that students became more confident when they engaged with materials ahead of time, which resonates with the flipped classroom model (Talbert, R., & Bergmann, J., 2023).

Blended learning's multimodal delivery allows for a wider range of interaction formats (e.g., video, quizzes, forums), which accommodates diverse learner preferences. As Schweder (2024) observed, student autonomy thrives in environments where learners can select both pace and path of learning. The present study validates this, particularly in vocational education, where learner diversity is often greater than in traditional academic settings.

2. Perception of Blended Learning Strongly Predicts Learning Outcomes

The most significant quantitative finding was the high correlation between students' perception of blended learning and other dimensions:

$r = .882$ with motivation

$r = .887$ with engagement

$r = .856$ with perceived outcomes

All correlations were significant at $p < .01$.

This suggests that students who have a more favorable view of blended learning are also more likely to be engaged, motivated, and perceive better learning results. This is consistent with Lawrie's (2022) research, which emphasized that positive learner perceptions of digital environments are a strong predictor of learning persistence and success.

Furthermore, the two educational experts interviewed noted that positive perceptions often stem from coherent course design, where online and offline elements are not only aligned but complementary. According to one expert, when online materials are simply added without reference in class, students lose trust in the process. But when both parts are clearly connected, they feel the design makes sense.

This insight echoes Prinsen (2024), who warned that poor integration of blended components can damage student engagement and create cognitive dissonance. Therefore, it is not merely the use of digital tools, but the quality of instructional design, that drives positive learner perception and success.

3. Blended Learning Encourages Self-Regulation and Independent Learning

Another key finding from both data sources is the potential of blended learning to foster self-regulated learning behaviors. Questionnaire items related to task monitoring, time management, and independent goal setting all received relatively high average scores (3.6+). Similarly, teachers observed that blended instruction encourages students to track their own progress, especially when given deadlines, interactive quizzes, and online tracking systems.

This supports Zimmerman's (2002) self-regulated learning theory, which emphasizes the need for students to plan, monitor, and reflect on their learning. In vocational colleges, where students often come from varied academic backgrounds and may lack intrinsic motivation, blended learning structures provide external scaffolding that gradually leads to internalized learning behaviors.

Experts also stressed the importance of metacognitive training in blended environments. This speaks to the dual responsibility of both pedagogical design and learner preparation, a point often under-addressed in implementation stages of blended reforms.

7. Suggestions

Based on the findings of this study and the insights from relevant literature, the following suggestions are proposed to enhance the implementation of blended learning in Business English

instruction:

1. Strengthen Learning Resources and Platforms

While students recognize the role of blended learning in improving professional skills and intercultural communication, their evaluations of resource attractiveness and platform engagement were relatively lower. Institutions should invest in interactive and diverse digital resources, such as case studies, video simulations, and intercultural modules, to enhance students' engagement and enjoyment.

2. Foster Motivation and Self-Regulated Learning

Although students displayed positive attitudes and self-encouragement, some lacked consistency in self-discipline. Instructors should integrate goal-setting, feedback, and reward mechanisms into course design to sustain long-term motivation, while phased tasks can cultivate learners' autonomy and responsibility.

3. Enhance Teachers' Digital Teaching Competence

Teachers play a pivotal role in the success of blended learning. Findings indicated that while teachers acknowledged the benefits of blended learning for classroom interaction, they also lacked proficiency in using digital tools. Systematic training in instructional design, digital technologies, and learning analytics should be provided to improve their teaching innovation.

4. Align Curriculum with Career-Oriented Goals

The curriculum should be closely aligned with students' future career paths. Practical modules such as business negotiation, intercultural communication, and industry report writing are recommended, ensuring that blended learning enhances not only linguistic competence but also workplace readiness.

5. Strengthen Continuous Assessment and Feedback

To ensure effectiveness, continuous assessment should be embedded into blended courses, including online quizzes, peer assessments, and project presentations. Teachers should provide personalized feedback based on learning data, helping students refine their strategies in a timely manner.

References

Alharbi, A. (2022). Business English as a branch of ESP: Definitions, scope, and pedagogy. *Journal of Language Teaching and Research, 13*(2), 301–309. https://doi.org/10.17507/jltr.1302.15

Athiyaman, A. (1997). Linking student satisfaction and service quality perceptions: The case of university education. *European Journal of Marketing, 31*(7), 528–540. https://doi.org/10.1108/03090569710176655

Cheng, R. (2023). Challenges in implementing blended learning in Chinese vocational colleges. *Asian Journal of Education and Training, 9*(1), 10–19. https://doi.org/10.20448/journal.522.2023.91.10.19

Chinese Ministry of Education. (2019, October 30). Implementation views on the construction of first-class undergraduate courses. Retrieved from http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/201910/t20191031_406269.html

Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge University Press.

Huang, C., Han, Z., Li, M., Wang, X., & Zhao, W. (2021). Sentiment evolution with interaction levels in blended learning environments: Using learning analytics and epistemic network analysis. *Australasian Journal of Educational Technology, 37*(2), 81–95. https://doi.org/10.14742/ajet.6749

Li, X. (2019). An analysis of the factors influencing college students' satisfaction with higher education teaching: A case study of English teaching at 9 universities in Hainan Province. *Diao Yan Shi Jie, 9*(2), 49–54.

Liu, X. (2023). Redesigning teaching methods in blended learning environments. *China Education Review, 44*(2), 15–22.

McHone, C. (2020). *Blended learning integration: Student motivation and autonomy in a blended learning environment* (Doctoral dissertation, East Tennessee State University).

Osguthorpe, R. T., & Graham, C. R. (2003). Blended learning environments: Definitions and

directions. *Quarterly Review of Distance Education, 4*(3), 227–233.

Peng, R., & Fu, R. (2020). The impact of blended learning on Chinese EFL students' intrinsic motivation. *International Journal of Emerging Technologies in Learning, 15*(1), 123–135. https://doi.org/10.3991/ijet.v15i01.11744

Shi, J. (2023). A comparative study of blended learning and traditional methods in college English. *Foreign Language World, 6*(1), 45–56.

Talbert, R., & Bergmann, J. (2023). *Flipped learning: A guide for higher education faculty*. Routledge.

Zhang, S., Chen, D., Cao, R., Wang, S., Wang, X., & Qi, Y. (2020). The impact of primary and secondary school students' self-directed learning ability on online learning satisfaction. *Chinese Journal of Special Education, 20*(6), 89–96.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ความเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

Professional Teachers in the Digital Age

สุกัญญา สุดารารัตน์[1]

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประเทศไทย

Sukanya Sudararat[1]
[1]Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand
✉: * sukanyasud@mcru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 25 August 2025; Revised: 18 September 2025; Accepted: 24 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การปฏิวัติดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้และบทบาทของครูอย่างสิ้นเชิง ครูจึงต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ออกแบบการเรียนรู้ และผู้สร้างแรงบันดาลใจ บทความนี้วิเคราะห์ความเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลผ่านกรอบแนวคิด DigCompEdu, ICT-CFT, และ TPACK โดยชี้ให้เห็นว่าครูมืออาชีพต้องมีคุณลักษณะครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี การออกแบบการเรียนรู้ดิจิทัล และการประเมินผลแบบดิจิทัล (2) ทัศนคติและความเชื่อที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง (3) จริยธรรมและความรับผิดชอบในการเป็นพลเมืองดิจิทัล และ (4) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาพบความท้าทาย 5 ประการสำคัญ คือ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน การขาดแคลนการพัฒนาบุคลากรที่เป็นระบบ กระบวนทัศน์และทัศนคติที่ต้านทานการเปลี่ยนแปลง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และนโยบายที่ขาดความต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนามี 3 ระดับ ได้แก่ การพัฒนาระดับบุคคลผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาระดับสถานศึกษาด้วยการสร้างชุมชนวิชาชีพและระบบพี่เลี้ยง และการพัฒนาระดับระบบผ่านนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม สำหรับอนาคต ครูมืออาชีพต้องเตรียมพร้อมรับมือกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ความเป็นจริงเสมือน และการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ โดยยังคงรักษาสมดุลระหว่างนวัตกรรมดิจิทัลและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน มีการวางแผนระยะยาว และมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล

คำสำคัญ: ครูมืออาชีพ เทคโนโลยีดิจิทัล TPACK DigCompEdu การพัฒนาครู ศตวรรษที่ 21

Abstract

The 21st-century digital revolution has radically altered educational paradigms and the function of teachers. Teachers must transition from just carriers of knowledge to facilitators, learning architects, and sources of inspiration. This article examines the notion of professional educators in the digital age utilizing the frameworks of DigCompEdu (Digital Competence of

Educators), ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers), and TPACK (Technological, Pedagogical, and Content Knowledge), emphasizing that professional teachers must exhibit attributes across 4 dimensions: (1) technological knowledge and skills, digital learning design, and digital assessment; (2) attitudes and beliefs that embrace change; (3) ethics and responsibility as digital citizens; and (4) ongoing self-development. The study identifies 5 principal challenges: inadequate infrastructure, insufficient systematic professional development, resistance in mindset and attitudes toward change, educational inequity, and inconsistent policies. Confronting these challenges necessitates interventions at three tiers: personal advancement via experiential training and continuous education; organizational enhancement through professional learning networks and mentorship frameworks; and systemic improvement through enabling policies and adequate resource distribution. In the future, professional teachers must be equipped to interact with developing technologies like artificial intelligence, virtual reality, and mobile learning while preserving a balance between technological advancement and human values. The findings indicate that fostering professional educators in the digital age requires collaboration among multiple stakeholders, strategic long-term planning, and the establishment of a sustainable learning culture to improve the quality of Thai education in light of the changing digital environment.

Keyword: professional teachers, digital technology, TPACK, DigCompEdu, teacher development, 21st century

1. บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต (Internet) สมาร์ตโฟน (Smartphone) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการเรียนรู้ของเครื่องจักร (Machine Learning) ได้ทำให้รูปแบบการสื่อสาร การทำงาน และการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง (Schwab, 2016; UNESCO, 2019) โดย World Economic Forum (2020) คาดการณ์ว่า ภายในปี 2030 กว่าครึ่งหนึ่งของงานทั้งหมดจะต้องใช้ทักษะดิจิทัลขั้นสูง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษาและบทบาทของครูในฐานะผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้

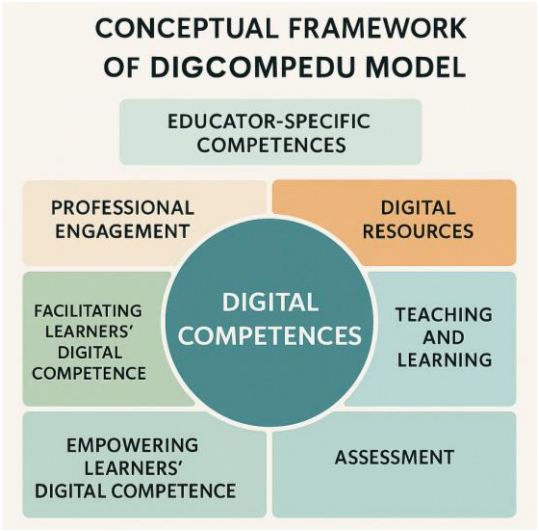
สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาดิจิทัลเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนส่งเสริมให้ครูมีทักษะดิจิทัลที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) รายงานว่า คนไทยกว่า 87% ใช้อินเทอร์เน็ต สะท้อนถึงความพร้อมในการเข้าสู่สังคมดิจิทัล ขณะเดียวกัน วิกฤตโควิด-19 ได้เร่งให้สถานศึกษาทั่วโลกเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์และ Blended Learning (UNESCO, 2021; OECD, 2021) แต่ปัญหาที่พบคือ ครูจำนวนมากยังขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี ทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ (McKinsey & Company, 2020)

ดังนั้น บทบาทของครูในยุคดิจิทัลจึงมิใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transmitter) แต่ต้องก้าวไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้ออกแบบการเรียนรู้ (Designer) ที่ปรึกษา (Mentor) และผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirator) (Fullan & Scott, 2014; Darling-Hammond et al., 2020; วิจารณ์ พานิช, 2565) โดยครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และคุณธรรมในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2. กรอบแนวคิดของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

การพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลได้รับการสนับสนุนจากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่สำคัญหลายแนวคิด ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมความรู้และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 โดยกรอบแนวคิดหลักที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมี 3 กรอบแนวคิด ดังนี้

1) กรอบแนวคิด DigCompEdu (Digital Competence of Educators)

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิด DigCompEdu (Digital Competence of Educators) ของ Redecker (2017)

Redecker (2017) ได้พัฒนากรอบ DigCompEdu (Digital Competence of Educators) ของสหภาพยุโรป (Redecker & Punie, 2017) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง สมรรถนะดิจิทัลของครู โดยครอบคลุม 6 ด้านหลัก และ 22 สมรรถนะย่อย เพื่อสะท้อนบทบาทของครูในยุคดิจิทัลที่มิได้จำกัดอยู่เพียงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน แต่ครอบคลุมถึงการพัฒนาตนเอง การจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมผู้เรียนให้มีศักยภาพดิจิทัลที่เหมาะสม ดังนี้

ประการแรก ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ (Professional Engagement) เน้นให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพด้วยเทคโนโลยี รวมถึงการสะท้อนและแบ่งปันการปฏิบัติที่ดี ซึ่งช่วยยกระดับการเป็นครูมืออาชีพในมิติของความร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประการที่สอง ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล (Digital Resources) มุ่งเน้นให้ครูสามารถ

เลือกใช้ ปรับแต่ง และสร้างสรรค์เนื้อหาดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจัดการและปกป้องทรัพยากรดิจิทัล รวมถึงการแบ่งปันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนความสามารถเชิงสร้างสรรค์และการจัดการข้อมูลในยุคดิจิทัล

ประการที่สาม ด้านการสอนและการเรียนรู้ (Teaching and Learning) มุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานเทคโนโลยี การจัดการการเรียนการสอนด้วยดิจิทัล การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ครูจึงไม่เพียงทำหน้าที่สอน แต่ยังออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน

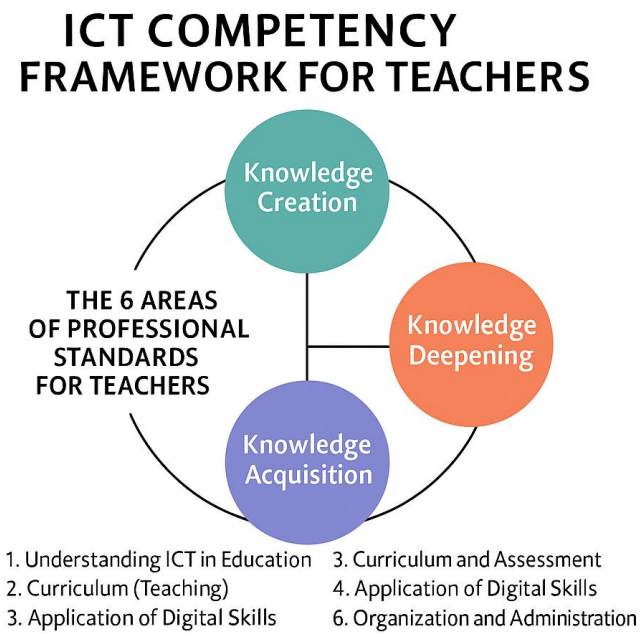
ประการที่สี่ ด้านการประเมินผล (Assessment) ครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประเมินผล การวิเคราะห์หลักฐานและข้อมูลการเรียนรู้ รวมทั้งการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่มีคุณภาพ โดยการประเมินรูปแบบนี้ช่วยให้ครูเข้าใจผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ลึกซึ้งขึ้นและปรับการสอนได้ตรงจุด

ประการที่ห้า ด้านการส่งเสริมผู้เรียน (Empowering Learners' Digital Competence) เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความเท่าเทียมด้านการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการปรับการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคล อันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ประการสุดท้าย ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน (Facilitating Learners' Digital Competence) เน้นให้ครูสนับสนุนการรู้เท่าทันดิจิทัล (digital literacy) การใช้ข้อมูลและสื่ออย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและทำงานร่วมกันผ่านดิจิทัล, การสร้างสรรค์และแก้ปัญหาด้วยดิจิทัล ตลอดจนการตระหนักถึงความปลอดภัยและจริยธรรมดิจิทัล สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล

กรอบแนวคิด **DigCompEdu** ของ Redecker (2017) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาครูยุคดิจิทัล ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาวิชาชีพ การจัดการทรัพยากรดิจิทัล การออกแบบการสอน การประเมินผล การเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน และการบ่มเพาะสมรรถนะดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวและขับเคลื่อนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.กรอบแนวคิด สมรรถนะ ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers)

รูปภาพที่ 2 กรอบ ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers) ขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2018)

องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2018) ได้พัฒนากรอบ ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers) หรือที่เรียกว่ากรอบสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครู ซึ่งเป็นแนวทางสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานสมรรถนะด้าน ICT สำหรับครูทั่วโลก กรอบสมรรถนะนี้มุ่งเน้นการบูรณาการ ICT เข้ากับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

โครงสร้างของกรอบ ICT-CFT แบ่งออกเป็น 3 ระดับความสามารถหลัก ได้แก่

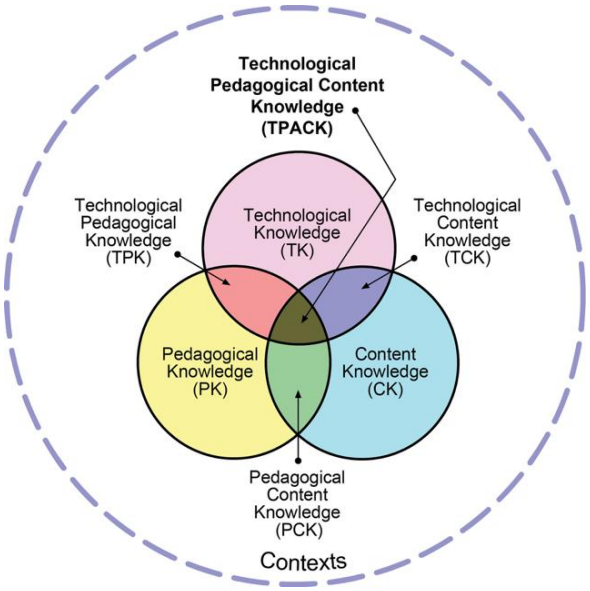
1. การรับรู้ความรู้ (Knowledge Acquisition) มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลและการใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในระดับเบื้องต้น เช่น การเข้าถึงข้อมูลและสื่อการเรียนรู้
2. การลงลึกความรู้ (Knowledge Deepening) เน้นการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยครูสามารถบูรณาการ ICT เข้ากับรายวิชาและการเรียนรู้เชิงโครงงาน เพื่อพัฒนาทักษะเชิงลึกของผู้เรียน
3. การสร้างสรรค์ความรู้ (Knowledge Creation) มุ่งเน้นการใช้ ICT เพื่อสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนการพัฒนาชุมชนวิชาชีพและสังคมแห่งการเรียนรู้

ทั้งนี้ กรอบสมรรถนะ ICT-CFT ครอบคลุม 18 สมรรถนะ ภายใต้มาตรฐานวิชาชีพครู 6 ด้าน ได้แก่

1. ความเข้าใจนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับ ICT (understanding ICT in Education Policy)
2. หลักสูตรและการวัดประเมินผล (Curriculum and Assessment)
3. วิธีการสอน (Pedagogy)
4. การประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัล (Application of Digital Skills)
5. การบริหารจัดการและองค์กร (Organization and Administration)
6. การพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher Professional Learning)

กรอบ **ICT-CFT** ของ UNESCO (2018) เป็นแนวทางเชิงนโยบายและมาตรฐานสากลที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมครูให้บูรณาการ ICT ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ 21

3.กรอบแนวคิด TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge)

รูปภาพที่ 3 กรอบแนวคิด TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge) ของ Mishra และ Koehler (Mishra & Koehler, 2006)
ที่มา : http://www.matt-koehler.com/tpack/using-the-tpack-image/

Mishra และ Koehler (2006) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge) ของ Mishra และ Koehler (2006) ถือเป็นการขยายแนวคิด Pedagogical Content Knowledge (PCK) ของ Shulman (1986) โดยเพิ่มมิติด้าน เทคโนโลยี (Technology)เข้ามา เพื่ออธิบายถึงความรู้และสมรรถนะที่ครูยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับความ

กรอบนี้ประกอบด้วย 3 มิติความรู้หลัก (Core Knowledge Domains) ได้แก่

มิติที่ 1 Content Knowledge (CK) คือความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน

มิติที่ 2 Pedagogical Knowledge (PK) คือความรู้ด้านวิธีการสอน

มิติที่ 3 Technological Knowledge (TK) คือความรู้ด้านเทคโนโลยี

จากความรู้หลักทั้ง 3 เกิดการบูรณาการจนเป็น ความรู้แบบผสมผสาน อีก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 4) Pedagogical Content Knowledge (PCK) ความรู้ในการเลือกกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา 5) Technological Content Knowledge (TCK) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่ซับซ้อน 6) Technological Pedagogical Knowledge (TPK) ความรู้ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับวิธีการสอนอย่างเหมาะสม 7) Technological, pedagogical, and content knowledge (TPACK) ความรู้แบบองค์รวมที่บูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งความสำคัญของ Technological, pedagogical, and content knowledge (TPACK) อยู่ที่การชี้ให้เห็นว่า ครูในยุคดิจิทัลไม่เพียงการมีความรู้เนื้อหาและการสอนเท่านั้น แต่ต้องสามารถ เลือก ใช้ และบูรณาการเทคโนโลยี เข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม การบูรณาการนี้จะช่วยให้การสอนมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยจุดเน้นที่โดดเด่นของกรอบ TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge) คือการมองเทคโนโลยีไม่ใช่เพียงเครื่องมือเสริม แต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ครูจึงต้องมีทักษะในการเลือก ปรับ และผสมผสานเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกลยุทธ์การสอน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มี ปฏิสัมพันธ์ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered) และส่งเสริมการคิดขั้นสูง (higher-order thinking skills) ของผู้เรียน

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิด	ผู้พัฒนา / ปี	องค์ประกอบหลัก	จุดเน้นสำคัญ	สาระร่วม
DigCompEdu (Digital Competence of Educators)	Redecker, 2017	6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Professional Engagement 2) Digital Resources 3) Teaching & Learning 4) Assessment 5) Empowering Learners 6) Facilitating Learners' Digital Competence	การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในทุกมิติ ตั้งแต่การสื่อสารวิชาชีพไปจนถึงการเสริมสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน	- ครูต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อออกแบบการสอนอย่างมีคุณภาพ - ผู้เรียนต้องได้รับการเสริมทักษะดิจิทัลควบคู่ไปด้วย
ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers)	UNESCO, 2018	3 ระดับ ได้แก่ 1) Knowledge Acquisition 2) Knowledge Deepening 3) Knowledge Creation	ใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา ครอบคลุมทั้งการออกแบบหลักสูตร การวัดผล	- ICT ไม่ใช่เพียงเครื่องมือ แต่เป็น "ตัวขับเคลื่อน" คุณภาพการศึกษา - เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของครู

			และการพัฒนาวิชาชีพครู	
TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge)	Mishra & Koehler, 2006	7 องค์ประกอบ 1) Content Knowledge (CK) 2) Pedagogical Knowledge (PK) 3) Technological Knowledge (TK) 4) Pedagogical Content Knowledge (PCK) 5) Technological Content Knowledge (TCK) 6) Technological Pedagogical Knowledge (TPK) 7) The technological, pedagogical, and content knowledge (TPACK)	การบูรณาการ เนื้อหา วิธีสอน เทคโนโลยี อย่างกลมกลืน เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้	- ครูต้องเข้าใจทั้ง เนื้อหา วิธีการสอน เทคโนโลยี อย่างสมดุล - การสอนต้องยืดหยุ่นและสอดคล้องกับผู้เรียนศตวรรษที่ 21

จากกรอบแนวคิดสำคัญ 3 กรอบ ได้แก่ DigCompEdu (Digital Competence of Educators), ICT-CFT (ICT Competency Framework for Teachers) และ TPACK (Technological, pedagogical, and content knowledge) ชี้ให้เห็นว่า การเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลมิได้จำกัดเพียงการมีองค์ความรู้ทางวิชาการและวิธีการสอนเท่านั้น หากแต่ต้องสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า จุดร่วมสำคัญของทั้งสามกรอบคือการพัฒนาครูให้มี สมรรถนะดิจิทัล และการใช้ ICT เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสริมสร้างผู้เรียนให้มี ทักษะศตวรรษที่ 21 อันครอบคลุมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการมีความรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัลอย่างเหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพครูไทยให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะดิจิทัลที่ตอบสนองต่อความต้องการในยุคดิจิทัล

3. คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 การเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลไม่ได้หมายถึงเพียงการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการสอนเท่านั้น หากแต่หมายถึงการมีสมรรถนะที่ครอบคลุมหลายด้านซึ่งเชื่อมโยงทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และจริยธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพ นักวิชาการได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลไว้ในกรอบหลักที่สำคัญดังนี้

1. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ (Knowledge and Skills Attribute) ครูต้องมีทั้งความรู้ด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน และเทคโนโลยี โดย Starkey (2020) ชี้ว่า ครูควรมี 1.1) ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี เข้าใจการทำงานของอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ แก้ไขปัญหาเทคนิคเบื้องต้น และติดตามการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่

ๆ ได้ 1.2) ความรู้การออกแบบการเรียนรู้ดิจิทัล สามารถสร้างสื่อดิจิทัลและกิจกรรมออนไลน์ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 1.3) ความรู้ด้านการประเมินผลแบบดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลในการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. คุณลักษณะด้านทัศนคติและความเชื่อ (Attitude and Belief Attribute) ทัศนคติและความเชื่อของครูเป็นตัวกำหนดว่าจะเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างไร (Ertmer & Ottenbreit-Leftwich,2010) เน้นว่า ครูที่เชื่อในคุณค่าของเทคโนโลยีจะสามารถบูรณาการ ICT ในการสอนได้อย่างแท้จริง ครูมืออาชีพจึงควรมี 2.1) ความเชื่อมั่นว่าเทคโนโลยีช่วยเสริมการเรียนรู้ได้จริง 2.2) ทัศนคติที่เปิดกว้างและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และ 2.3) ความมั่นใจในตนเองว่าจะสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาเมื่อต้องใช้เทคโนโลยี

3. คุณลักษณะด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบ (Ethics and Responsibility Attribute) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องมีความรับผิดชอบ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ด้าน พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ตามแนวคิดของ Ribble (2015) ครูมืออาชีพจึงควร 3.1) เคารพลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา 3.2) ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน และ 3.3) ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบ

4. คุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development Attribute) ครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ทั้งจากการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective Practice) และการเข้าร่วมชุมชนวิชาชีพ (Professional Learning Communities) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และปรับปรุงตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Suryawati, Syafrinal, Harfal, Muhson, Dianti, & Sulaiman,2024)

คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลครอบคลุมทั้งด้านความรู้และทักษะ ทัศนคติและความเชื่อ จริยธรรมและความรับผิดชอบ ตลอดจนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยคุณลักษณะเหล่านี้ต้องเสริมพลังและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ครูสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ และยั่งยืน

4. ความท้าทายในการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

แม้แนวคิดการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญอุปสรรคหลายประการที่เป็นข้อจำกัดต่อการก้าวสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล อุปสรรคเหล่านี้สามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ความท้าทายด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Challenges) โรงเรียนจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและห่างไกล ยังประสบปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ ปัญหาด้านการบำรุงรักษาและการสนับสนุนทางเทคนิคที่ไม่เพียงพอ ยิ่งทำให้ครูจำนวนมากไม่มั่นใจที่จะใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน (Opabola, Galasso,Rossetto, Meilianda, Idris, & Nurdin,2023)

2. ความท้าทายด้านการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development Challenges) การ

ฝึกอบรมครูด้านเทคโนโลยียังขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ส่วนใหญ่จัดขึ้นเพียงชั่วคราวและไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างของครูแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และการบูรณาการเทคโนโลยีกับวิธีสอนได้อย่างแท้จริง (Artacho, Martínez, Martín, Marín, & García,2020)

3. ความท้าทายด้านกระบวนทัศน์และทัศนคติ (Mindset and Attitude Challenges) ครูบางส่วนโดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์สอนมานาน อาจมีความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงและรู้สึกกังวลในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ความวิตกกังวลเกี่ยวกับเทคโนโลยี (Technology Anxiety) ซึ่งส่งผลให้ครูไม่กล้าที่จะทดลองใช้เครื่องมือดิจิทัล แม้จะมีศักยภาพในการเสริมสร้างการเรียนรู้ก็ตาม (Fernández-Batanero, Román-Graván, Reyes-Rebollo & Montenegro-Rueda,2021)

4. ความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational Inequality Challenges) การขาดโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีที่เท่าเทียมกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเรียนรู้ เด็กนักเรียนในพื้นที่ที่มีทรัพยากรดิจิทัลจำกัดมักไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่ากับนักเรียนในเมืองใหญ่ ครูในพื้นที่เหล่านี้จึงต้องเผชิญแรงกดดันมากกว่า (Easterbrook & Hadden, 2020).

5. ความท้าทายด้านนโยบายและงบประมาณ (Policy and Financial Challenges) แม้นโยบายการศึกษาไทยจะเน้นเรื่องดิจิทัล แต่การจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาครูยังไม่ต่อเนื่องและขาดความชัดเจน ครูจำนวนมากไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการอบรมที่มีคุณภาพ ขณะที่โรงเรียนเองก็ไม่สามารถลงทุนในอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ได้อย่างเพียงพอ (Nguyễn, Kanjug, Lowatcharin, Manakul, Poonpon, Sarakorn, Somabut, Srisawasdi, Traiyarach, & Tuamsuk,2023).

ความท้าทายในการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลมิได้จำกัดอยู่เพียงปัญหาด้านบุคคล แต่เกี่ยวพันกับโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร กระบวนทัศน์ ความเหลื่อมล้ำ และนโยบายการศึกษา การแก้ไขจึงต้องอาศัยการออกแบบเชิงระบบที่บูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ สถานศึกษา และชุมชนวิชาชีพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่อเนื่อง เสริมแรงจูงใจ และยกระดับสมรรถนะครูให้สามารถปรับตัวและรับมือกับความท้าทายในโลกดิจิทัล

5. แนวทางการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

การพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลควรเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาสามารถดำเนินการได้หลายระดับ ดังนี้

1. การพัฒนาระดับบุคคล (Individual Level Development) ครูควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้ 1.1) การอบรมเชิงปฏิบัติ (Hands-on Training) เน้นให้ครูได้ทดลองใช้เครื่องมือดิจิทัลในสถานการณ์จริง ฝึกปฏิบัติซ้ำ และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง (Adelabu, Ngwabe, & Alex,2021) 1.2) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning for Teachers) ผสมผสานการเรียนออนไลน์กับการเรียนรู้ตัวต่อตัว เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการพัฒนา (Zhu,2021) และ 1.3) การเรียนรู้

ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ครูควรสร้างนิสัยแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่น การเรียนคอร์สออนไลน์ (MOOCs) หรือการเข้าร่วมอบรมระยะสั้นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษา (Herlo,2017)

2. การพัฒนาระดับสถานศึกษา (Institutional Level Development) สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเอื้อต่อการพัฒนาครู ดังนี้ 2.1) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities: PLCs) ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทดลองนวัตกรรมการสอน และสะท้อนการปฏิบัติร่วมกัน (Admiraal, Schenke, De Jong,Emmelot,& Sligte,2019) 2.2) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) จับคู่ครูที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีกับครูที่ต้องการพัฒนา เพื่อเรียนรู้ผ่านการโค้ชและการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ (Griffiths,Thompson,& Hryniewicz,2010) และ 2.3) การสนับสนุนทรัพยากร โรงเรียนควรจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจัดสรรเวลาให้ครูได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (Biswas, Benabentos, Brewe,Potvin,Edward,Kravec,& Kramer,2022)

3. การพัฒนาระดับระบบ (System Level Development) ในระดับนโยบายและสังคม ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ ดังนี้ 3.1) ชุมชนวิชาชีพออนไลน์ (Online Professional Communities) สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรการสอน เช่น ฟอรั่ม แหล่งรวมสื่อ และระบบการเรียนรู้แบบเปิด (Ramos, Cattaneo,De Jong, & Espadeiro,2021) 3.2) ระบบโค้ชและที่ปรึกษา (Coaching and Consultation) มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำเฉพาะบุคคล วิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย และติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง (Chaipidech, Srisawasdi, Kajonmanee, & Chaipah, 2022) และ 3.3) การสนับสนุนเชิงนโยบาย ภาครัฐควรกำหนดนโยบายระยะยาว จัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาครูด้านดิจิทัล และกำหนดมาตรฐานการพัฒนาวิชาชีพที่ชัดเจน (Heap, Thompson,& Fein,2020)

แนวทางการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการฝึกปฏิบัติจริง ระดับสถานศึกษาที่สนับสนุนผ่านชุมชนวิชาชีพ ระบบพี่เลี้ยง และทรัพยากรที่เหมาะสม ตลอดจนระดับระบบที่กำหนดนโยบาย ส่งเสริมชุมชนวิชาชีพออนไลน์ และจัดให้มีการโค้ชอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งหมดนี้ต้องทำงานสอดประสานกันเพื่อยกระดับสมรรถนะดิจิทัลของครู และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อยกระดับครูไทยให้มีความเป็นมืออาชีพในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งระดับชาติ ระดับสถานศึกษา และระดับบุคคล ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบายแห่งชาติ (National Policy Level)

1.1 การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครู หลักสูตรครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ควรเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะดิจิทัล กรอบแนวคิด TPACK และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

1.2 การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนครู อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูควรมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่นักศึกษาครู

1.3 การจัดสรรงบประมาณเฉพาะ ภาครัฐควรลงทุนในโครงการพัฒนาครูด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่จำเป็นแก่โรงเรียน

1.4 การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูด้านดิจิทัล ควรกำหนดกรอบสมรรถนะขั้นต่ำที่ครูทุกคนต้องมี เช่น การใช้ LMS การสร้างสื่อดิจิทัล และการประเมินออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษา (Institutional Policy Level)

2.1 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ครูกล้าทดลองสิ่งใหม่ และมองความผิดพลาดเป็นโอกาสเรียนรู้

2.2 ระบบการยกย่องและให้รางวัล มอบรางวัลหรือยกย่องครูที่ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นต้นแบบแก่ผู้อื่น

2.3 การสนับสนุนด้านเวลาและทรัพยากร จัดเวลาให้ครูสามารถเข้าร่วมการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

2.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดหาอุปกรณ์และระบบเครือข่ายที่มีคุณภาพ รวมถึงทีมสนับสนุนด้านเทคนิคในโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะระดับบุคคล (Individual Policy Level)

3.1 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรปลูกฝังนิสัยเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเรียนออนไลน์ การอ่านงานวิจัยใหม่ และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ส่วนบุคคล

3.2 การสร้างเครือข่ายวิชาชีพ ครูควรเชื่อมโยงกับเพื่อนครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผ่านชุมชนออนไลน์หรือโครงการแลกเปลี่ยน เพื่อขยายมุมมองและประสบการณ์

3.3 การสะท้อนและพัฒนาตนเอง ครูควรมีการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงการใช้เทคโนโลยี และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาส่วนบุคคลอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ โรงเรียน หรือครูเอง หากมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จะสามารถยกระดับคุณภาพครูไทยให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลได้

7. แนวโน้มอนาคตของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคตจะยิ่งทวีความรวดเร็วและซับซ้อน ครูมืออาชีพจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับแนวโน้มใหม่ ๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา ดังนี้

1. ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) AI มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) ที่วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนและปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Ally,2019) อีกทั้งยังสนับสนุนการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Learning Analytics) เพื่อช่วยครูออกแบบการสอนและให้คำแนะนำที่ตรงจุดมากขึ้น นอกจากนี้ AI ยังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเสมือน (Virtual Assistants) ลดภาระงานด้านเอกสารและการจัดการชั้นเรียน ทำให้ครูสามารถทุ่มเทเวลาไปกับการพัฒนา

ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

2. ความเป็นจริงเสมือนและความเป็นจริงเสริม (Virtual Reality: VR และ Augmented Reality: AR) เทคโนโลยี VR และ AR ช่วยทำให้การเรียนรู้สมจริงและน่าสนใจมากขึ้น ผู้เรียนสามารถสัมผัสประสบการณ์ผ่านการจำลองสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย (Sapohov,2025) การทัศนศึกษาเสมือนจริงไปยังพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้สำคัญ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมแบบโต้ตอบที่สร้างการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง

3. การเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) การใช้สมาร์ตโฟน (Smartphone)และแท็บเล็ต (Tablet) จะกลายเป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้ (Anis,2024) ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ครูจึงต้องออกแบบบทเรียนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับอุปกรณ์พกพา เช่น การเรียนผ่านแอปพลิเคชัน การใช้ micro-learning และสื่อสั้น ๆ ที่กระชับและเข้าใจง่าย

4. ความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและความเป็นมนุษย์ แม้เทคโนโลยีจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ครูยังคงต้องรักษาความเป็นมนุษย์ในการสอน (Prokopchuk, 2021) เช่น ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) การสื่อสารเชิงบวก และการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน การสร้างสมดุลระหว่าง เทคโนโลยีและ หัวใจของครู จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดคุณภาพการศึกษาในอนาคต

5. ความท้าทายใหม่ ๆ ครูยุคดิจิทัลต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วซึ่งบังคับให้ครูต้องอัปเดตความรู้และทักษะอยู่เสมอ ประเด็นด้านจริยธรรมดิจิทัล (Fernández-Batanero, Montenegro-Rueda, Fernández-Cerero, & García-Martínez,2020) เช่น การใช้ AI อย่างเป็นธรรม การคุ้มครองข้อมูล และความปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งความจำเป็นในการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

แนวโน้มอนาคตชี้ว่าครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลจะต้องเป็นทั้งผู้ใช้และผู้กำกับเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม พร้อมทั้งสร้างสมดุลระหว่างนวัตกรรมและคุณค่าความเป็นมนุษย์ หากครูสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะทำให้การศึกษาไทยสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับอนาคตที่ไม่หยุดนิ่ง

8. บทสรุป

ความเป็นครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษากรอบแนวคิดสำคัญทั้งสามกรอบ คือ DigCompEdu, ICT-CFT และ TPACK พบจุดร่วมสำคัญในการเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางการศึกษาที่สำคัญ ในบริบทไทย การพัฒนาครูดิจิทัลสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 แต่การนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติยังคงเผชิญความท้าทายที่ซับซ้อน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลเผชิญข้อจำกัดและความท้าทายเชิงปฏิบัติจริงหลายประการ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่ครอบคลุมถึง "ความเหลื่อมล้ำชั้นที่สอง" เกี่ยวกับคุณภาพการใช้เทคโนโลยีและ

ทักษะดิจิทัล ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีรากฐานมาจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับการประเมิน ภาระงานที่เกินขีดความสามารถ และวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้ออำนวย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างระบบ เช่น ปัญหาความต่อเนื่องของนโยบาย ระบบการประเมินที่เน้นผลลัพธ์เชิงตัวเลข และปัญหาคุณภาพผู้ฝึกอบรมที่ขาดการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและประสบการณ์จริง

ความสำเร็จของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลต้องอาศัยการทำงานร่วมกันในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับสถานศึกษา ไปจนถึงระดับระบบ ผ่านแนวทางเชิงรุกที่คำนึงถึงบริบทและความซับซ้อนของปัญหา เช่น การสร้างระบบสนับสนุนแบบหลายชั้น การปรับปรุงระบบประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การลงทุนในการพัฒนาผู้ฝึกอบรมที่มีคุณภาพ และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การมองข้ามความซับซ้อนของปัญหาหรือการคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอาจนำไปสู่ความล้มเหลว แต่หากมีการวางแผนที่คำนึงถึงข้อจำกัด สร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุม และให้เวลาในการปรับตัวอย่างเหมาะสม จะสามารถสร้างครูที่มีศักยภาพสูงและยั่งยืน ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและพร้อมเผชิญกับโลกอนาคตที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563–2565*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สรุปข้อมูลสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2564*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

วิจารณ์ พานิช. (2565). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: พัฒนาการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทำได้ไม่ยาก*. CBE Thailand. CBE Thailand

Adelabu, F., Ngwabe, A., & Alex, J. (2021). Self-directed learning through computer-aided mathematics instruction: First-year teacher education experience. *International Journal of Higher Education, 11*(3), 79–90. https://doi.org/10.5430/ijhe.v11n3p79

Admiraal, W., Schenke, W., De Jong, L., Emmelot, Y., & Sligte, H. (2019). Schools as professional learning communities: What can schools do to support professional development of their teachers? *Professional Development in Education, 47*(5), 684–698. https://doi.org/10.1080/19415257.2019.1665573

Ally, M. (2019). Competency profile of the digital and online teacher in future education. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 20*(2), 302–318. https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i2.4206

Anis, M. (2024). Teacher professional development in the digital age: Addressing the evolving needs post-COVID. *International Journal for Multidisciplinary Research, 6*(1), 145–157. https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i01.12386

Artacho, E., Martínez, T., Martín, J., Marín, J., & García, G. (2020). Teacher training in lifelong learning: The importance of digital competence in the encouragement of teaching

innovation. *Sustainability, 12*(7), 2852. https://doi.org/10.3390/su12072852

Biswas, S., Benabentos, R., Brewe, E., Potvin, G., Edward, J., Kravec, M., & Kramer, L. (2022). Institutionalizing evidence-based STEM reform through faculty professional development and support structures. *International Journal of STEM Education, 9*(1), 56. https://doi.org/10.1186/s40594-022-00357-9

Chaipidech, P., Srisawasdi, N., Kajonmanee, T., & Chaipah, K. (2022). A personalized learning system-supported professional training model for teachers' TPACK development. *Computers and Education: Artificial Intelligence, 3*, 100064. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100064

Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science, 24*(2), 97–140. https://doi.org/10.1080/10888691.2018.1537791

Easterbrook, M., & Hadden, I. (2020). Tackling educational inequalities with social psychology: Identities, contexts, and interventions. *Social Issues and Policy Review, 14*(1), 180–236. https://doi.org/10.1111/sipr.12070

Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2010). Teacher technology change: How knowledge, confidence, beliefs, and culture intersect. *Journal of Research on Technology in Education, 42*(3), 255–284. https://doi.org/10.1080/15391523.2010.10782551

Fernández-Batanero, J., Montenegro-Rueda, M., Fernández-Cerero, J., & García-Martínez, I. (2020). Digital competences for teacher professional development: A systematic review. *European Journal of Teacher Education, 45*(4), 513–531. https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1827389

Fernández-Batanero, J., Román-Graván, P., Reyes-Rebollo, M., & Montenegro-Rueda, M. (2021). Impact of educational technology on teacher stress and anxiety: A literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(2), 548. https://doi.org/10.3390/ijerph18020548

Fullan, M., & Scott, G. (2014). *Education plus: New pedagogies for deep learning whitepaper*. Collaborative Impact SPC.

Griffiths, V., Thompson, S., & Hryniewicz, L. (2010). Developing a research profile: Mentoring and support for teacher educators. *Professional Development in Education, 36*(1–2), 245–262. https://doi.org/10.1080/19415250903457166

Heap, T., Thompson, R., & Fein, A. (2020). Designing teacher professional development programs to support a rapid shift to digital. *Educational Technology Research and Development, 69*(1), 35–38. https://doi.org/10.1007/s11423-020-09863-5

Herlo, D. (2017). Self-directed learning on teacher training studies programs. *Journal Plus Education, 18*(2), 7–17. https://doi.org/10.24250/JPE/2/2017/DH

McKinsey & Company. (2020). *The state of AI in 2020*. McKinsey & Company. McKinsey AI Report 2020

Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record, 108*(6), 1017–1054. https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x

Nguyễn, L., Kanjug, I., Lowatcharin, G., Manakul, T., Poonpon, K., Sarakorn, W., Somabut, A., Srisawasdi, N., Traiyarach, S., & Tuamsuk, K. (2023). Digital learning ecosystem for classroom teaching in Thailand high schools. *SAGE Open, 13*(1), 1–15. https://doi.org/10.1177/21582440231158303

OECD. (2021). *Education at a glance 2021: OECD indicators*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en

Opabola, E., Galasso, C., Rossetto, T., Meilianda, E., Idris, Y., & Nurdin, S. (2023). Investing in disaster preparedness and effective recovery in school physical infrastructures. *International Journal of Disaster Risk Reduction, 95*, 103623. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.103623

Prokopchuk, M. (2021). Modern trends in teachers' roles in digital era. In *Trends in development of innovative scientific research in the context of global changes* (pp. 95–104). https://doi.org/10.30525/978-9934-26-076-6-15

Ramos, J., Cattaneo, A., De Jong, F., & Espadeiro, R. (2021). Pedagogical models for the facilitation of teacher professional development via video-supported collaborative learning: A review of the state of the art. *Journal of Research on Technology in Education, 54*(5), 695–718. https://doi.org/10.1080/15391523.2021.1911720

Redecker, C., & Punie, Y. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/178382

Ribble, M. (2015). *Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know* (3rd ed.). International Society for Technology in Education.

Sapohov, M. (2025). Trends in forming digital competence of future teachers in university

education. *Journal of Modern Educational Research, 2*(1), 59–69. https://doi.org/10.31652/3041-1203-2024(2)-59-69

Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. World Economic Forum.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher, 15*(2), 4–14. https://doi.org/10.3102/0013189X015002004

Starkey, L. (2020). Teacher preparation for the digital age: Is it still an instrumental endeavor? *Nordic Journal of Digital Literacy, 15*(3), 136–152. https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-943X-2020-03-03

Suryawati, E., Syafrinal, S., Harfal, Z., Muhson, A., Dianti, P. R., & Sulaiman, N. A. (2024). Mentor, observe, support, take action (MOST): A model for continuing professional development of teacher leaders. *Frontiers in Education, 9*, 1352577. https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1352577

UNESCO. (2018). *UNESCO ICT competency framework for teachers: Version 3*. UNESCO. UNESCO ICT Framework for Teachers

UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing.

World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. World Economic Forum.

Zhu, M. (2021). Enhancing MOOC learners' skills for self-directed learning. *Distance Education, 42*(4), 441–460. https://doi.org/10.1080/01587919.2021.1956302

Research Paper
JBER Scope: Education

Determinants of Career Goals among Chinese Vocational College Students: Insights from Social Cognitive Career Theory in a Digital Learning Context

Mingyan Li[1]*

[1]Zhejiang Dongfang Polytechnic, China
✉: *76363198@qq.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 04 August 2025; Revised: 10 September 2025; Accepted: 24 October 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The formation of clear career goals is critical for vocational college students to successfully navigate the transition from education to employment. In the post-pandemic era, digital learning platforms and blended learning environments have become integral to vocational education in China, offering new opportunities to support students' professional development. Drawing on Social Cognitive Career Theory (SCCT), this study investigates the determinants of career goals among Chinese vocational college students in a digital learning context. Data were collected from 400 students in a vocational college in Zhejiang Province using a structured questionnaire measuring vocational interests, outcome expectations, career barriers, career self-efficacy, career values, and career goals. Students' participation in digital learning activities, including mobile learning platform usage and blended course engagement, was also recorded. Structural equation modeling (SEM) was employed to examine the hypothesized relationships. The results indicate that vocational interests, outcome expectations, career self-efficacy, and career values positively influence career goals, while career barriers exert a significant negative effect. Students with higher engagement in digital learning platforms demonstrated clearer career goals than those with lower engagement. The SCCT model exhibited good fit indices, confirming its applicability in a technology-supported vocational education setting. This study contributes to the integration of educational technology and career development theory by revealing how digital learning environments can facilitate career goal formation. Practical implications include leveraging mobile learning platforms and blended courses to enhance students' career planning and goal-setting processes.

Keywords: Social Cognitive Career Theory, Career Goals, Vocational Education, Digital Learning, Mobile Learning, China

1. Introduction

In recent years, vocational education has played an increasingly crucial role in supporting China's economic transformation and workforce development. According to the Ministry of Education, over 10 million students are currently enrolled in higher vocational institutions, yet many face challenges in career decision-making and goal formation due to the rapid evolution of labor market demands and the increasing complexity of technical

occupations (Wang et al., 2023). Career goal clarity—the degree to which students can define, commit to, and plan for specific career objectives—is widely recognized as a critical predictor of career exploration, employability, and long-term professional success (Cheung et al., 2024). However, despite extensive policy initiatives aimed at improving career guidance in vocational colleges, a considerable proportion of students struggle to identify clear career paths, leading to uncertainty and delayed career decision-making.

The formation of career goals is inherently a multifactorial process involving both internal motivation and external support. Social Cognitive Career Theory (SCCT) provides a robust framework for explaining how self-efficacy, outcome expectations, vocational interests, personal values, and perceived barriers interact to shape career decision-making (Lent et al., 1994). SCCT has been successfully applied to predict career goal clarity, persistence, and decision-making quality in higher education settings, including teacher preparation and STEM programs (Shang et al., 2022; Domínguez,et al., 2022). Yet, most SCCT studies in China have focused on general universities, while vocational education contexts remain underexplored, despite their distinct student profiles and career challenges.

Concurrently, the digital transformation of education has accelerated in China, particularly in the aftermath of the COVID-19 pandemic. Vocational colleges have increasingly adopted mobile learning platforms, blended courses, and smart education technologies to deliver flexible, self-paced, and skill-oriented learning experiences (Zhang et al., 2024; Uzorka & Odebiyi, 2025). These digital environments not only support academic learning but also offer new affordances for career development, such as career planning modules, progress dashboards, and online consultation services. Recent studies suggest that active digital engagement can enhance self-efficacy, interest exploration, and decision-making confidence, making technology a potential environmental support in SCCT (Cao & Han, 2024; Ma et al., 2025). Nevertheless, few empirical studies have systematically examined how digital learning engagement interacts with SCCT variables to influence career goal clarity among vocational students.

This study addresses these gaps by integrating SCCT with digital learning engagement to examine the determinants of career goal clarity in Chinese vocational colleges. Specifically, it investigates:

1. How SCCT variables (self-efficacy, vocational interests, outcome expectations, career values, and perceived barriers) predict career goal clarity;
2. Whether digital learning engagement functions as an independent predictor of goal clarity; and
3. Whether digital engagement moderates the pathways from internal motivation to career goal clarity.

By addressing these questions, the study makes three key contributions. First, it extends SCCT to a technology-enhanced vocational context, providing empirical evidence of how environmental supports interact with psychological determinants. Second, it highlights the role of digital learning engagement as a catalyst for career goal formation, bridging career development theory and educational technology practice. Third, the findings provide actionable insights for vocational educators and platform designers, suggesting that well-designed digital interventions can strengthen students' self-efficacy and career planning, ultimately improving employability and career readiness.

2. Literature Review

2.1 Social Cognitive Career Theory (SCCT) and Its Core Constructs

Social Cognitive Career Theory (SCCT; Lent et al., 1994) is a widely recognized framework for explaining how individuals develop career interests, form career goals, and take

corresponding actions. It emphasizes the dynamic interaction of self-efficacy, outcome expectations, vocational interests, personal values, and perceived barriers in shaping career behavior. Self-efficacy and outcome expectations are regarded as proximal determinants, while vocational interests and personal values provide motivational direction. Perceived barriers and supports function as environmental moderators that may either facilitate or hinder career goal formation.

Recent empirical evidence has demonstrated SCCT's applicability across diverse educational contexts. In Chinese vocational and teacher education settings, for instance, SCCT has been applied to predict career decision-making, goal clarity, and engagement outcomes. Cao and Han (2024) found that academic self-efficacy mediated the effect of feedback perception on online learning engagement among vocational students, indirectly supporting SCCT pathways in digital education. Similarly, Shang et al. (2022) showed that occupational self-efficacy and outcome expectations significantly mediated the relationship between career calling and learning engagement in preservice teachers, underscoring the central role of SCCT constructs in shaping career-related behaviors.

While these findings affirm SCCT as a robust theoretical foundation, research remains uneven. The majority of prior studies have been conducted in general universities or teacher education programs, whereas vocational education—characterized by different student demographics, labor-market pressures, and skill-oriented curricula—has received comparatively less attention. Moreover, although SCCT explicitly acknowledges environmental supports and barriers, existing research often conceptualizes these supports narrowly, focusing on family, peers, or institutional guidance. The potential of digital learning engagement as an environmental factor has rarely been systematically examined. This gap suggests the need to extend SCCT into technology-enhanced vocational contexts, where digital platforms may not only provide resources but also reshape the mechanisms through which self-efficacy, interests, and outcome expectations influence career goal clarity.

2.2 Self-Efficacy and Vocational Interests

Self-efficacy - the belief in one's capability to perform career-related tasks - is a central predictor in SCCT. Students with higher career self-efficacy are more likely to engage in career exploration, seek relevant experiences, and set specific and actionable career goals. High self-efficacy also buffers against the demotivating effects of perceived barriers. Vocational interests, as another core construct, represent intrinsic preferences for certain professional domains and drive persistent engagement with career-related tasks.

Multiple studies in Chinese vocational education support these mechanisms. Jiang and Zhang (2012) reported that vocational students with strong academic self-efficacy and interests were significantly more likely to form clear and specific career goals. More recently, Wang et al. (2023) developed an SCCT-based model among higher vocational students and confirmed that both self-efficacy and interest had significant positive effects on career goal clarity. These findings are consistent with global SCCT research, which identifies self-efficacy and interest as foundational motivational drivers in career development (Lent et al., 2013; Wang et al., 2023).

However, existing studies often take these constructs as universally applicable, paying limited attention to contextual differences between vocational and academic higher education. Vocational students, for example, may experience unique challenges such as limited access to internships, stronger parental expectations, or more volatile labor market conditions, which could influence the way self-efficacy and interests translate into career goals. Furthermore, most prior studies focus on traditional learning environments, overlooking the possibility that digital engagement may strengthen or weaken the role of self-efficacy and interests in shaping career clarity. Addressing these contextual gaps is essential for extending SCCT to technology-

supported vocational education.

2.3 Outcome Expectations, Career Values, and Perceived Barriers

Outcome expectations reflect students' anticipation of the consequences of pursuing specific career paths, such as income potential, job security, or social prestige. Positive outcome expectations reinforce commitment to career goals, while negative expectations can suppress goal formation. Career values provide the internal framework for evaluating long-term occupational choices. Students who prioritize values such as social contribution, autonomy, or work–life balance are more likely to pursue congruent career goals and maintain persistence in goal-directed actions.

Conversely, perceived barriers—including labor market uncertainty, limited internship opportunities, or lack of parental support—can hinder students' ability to translate interests and values into concrete goals. In SCCT, perceived barriers operate as contextual constraints that can weaken the effect of self-efficacy and outcome expectations. Wang et al. (2023) confirmed that outcome expectations and career values positively predicted career goal clarity, while perceived barriers had a significant negative effect. Similar patterns were observed in Esparza et al. (2025), where environmental challenges reduced the strength of self-efficacy pathways toward career decision-making. These studies highlight the dual nature of SCCT: career goal formation depends on both individual motivation and the perception of environmental feasibility (Domínguez,et al., 2022; Wang et al., 2023).

However, existing literature often conceptualizes outcome expectations and values in relatively narrow economic or psychological terms, without sufficiently considering cultural or institutional contexts. For vocational college students, career values may be strongly shaped by local labor demands, family expectations, or regional development policies, which traditional SCCT models rarely address. Similarly, perceived barriers are frequently treated as static constraints, yet in digital learning environments, technology itself may serve as both a barrier (e.g., unequal access, digital fatigue) and a support (e.g., online mentoring, virtual internships). Thus, while current studies validate the significance of these constructs, they also reveal the need for a more nuanced framework that captures how values and barriers evolve in technology-mediated vocational education settings.

2.4 Digital Learning Environments in Vocational Education

The COVID-19 pandemic catalyzed the rapid expansion of digital learning and blended teaching models in Chinese vocational colleges. Mobile learning platforms, such as Chaoxing Learning and Rain Classroom, have been widely adopted to deliver flexible, self-paced, and interactive learning experiences. These platforms integrate online courses, discussion forums, resource libraries, and even career planning modules, supporting both academic learning and professional development.

Zhang et al. (2024) found that digital technology usage significantly influenced student satisfaction in vocational colleges, both directly and indirectly through learning experience and engagement. Ma et al. (2025) emphasized the importance of infrastructure readiness, high-quality digital resources, and enhanced digital competencies for effective vocational digital transformation. These findings indicate that digital learning has moved beyond mere content delivery to serve as a comprehensive environment for student engagement and career preparation.

Nevertheless, existing research often emphasizes the technical dimension of digital adoption (e.g., infrastructure and resource provision) while paying less attention to its psychological and career-related outcomes. In particular, there is limited discussion on how digital engagement shapes motivational constructs such as self-efficacy, interests, and values—core elements of SCCT. For vocational students, whose career pathways are strongly tied to

applied skills and labor market realities, understanding this psychological dimension of digital learning environments is essential but still underexplored.

2.5 Educational Technology and Career Development

Educational technology can play a crucial role in career development by enhancing self-efficacy, supporting interest exploration, and providing structured career planning resources. Mobile learning platforms frequently incorporate career guidance modules, resume-building tools, and online consultation services. These features allow students to monitor progress, receive timely feedback, and visualize their career pathways, thereby reinforcing goal clarity.

Empirical studies support this linkage between technology and career development outcomes. Cao and Han (2024) found that online engagement mediated the relationship between feedback and motivational outcomes, suggesting that technology-enabled feedback loops strengthen SCCT's motivational pathways. Uzorka and Odebiyi (2025) further observed that smart education technologies—such as AI-assisted instruction and VR-based training—enhanced students' engagement and perceived competence in vocational contexts. Collectively, these findings suggest that digital learning engagement functions as an environmental support within SCCT, reinforcing psychological predictors of career goal formation.

Despite these promising findings, most studies focus on isolated tools or short-term interventions, often overlooking the sustained impact of digital technologies on long-term career goal clarity. Moreover, while international scholarship increasingly explores digital career guidance and online mentoring, such perspectives are rarely integrated into Chinese vocational research. A more holistic view is needed, positioning educational technology not merely as a delivery tool but as an environmental support that interacts with SCCT variables over time.

2.6 Integrating SCCT with Digital Learning

Although SCCT has been extensively validated in conventional educational settings, its integration with digital learning environments is still emerging. SCCT explicitly acknowledges environmental supports and barriers as key determinants of career development. Digital learning engagement can thus be conceptualized as a positive environmental input that amplifies the effects of self-efficacy, interest, and outcome expectations on career goal clarity. Embedding digital variables into the SCCT model addresses a significant research gap by linking psychological motivation with technology-rich learning contexts.

However, the literature has yet to fully theorize potential boundary conditions. For instance, while digital engagement may enhance motivational pathways, it could also introduce risks such as unequal access, digital fatigue, or over-reliance on online platforms. These factors complicate the assumption that digital learning is uniformly beneficial. Recognizing both supportive and constraining aspects is crucial for refining SCCT in contemporary vocational education.

This integration also has practical implications for vocational education. By understanding how digital engagement interacts with SCCT constructs, educators and platform designers can develop technology-enhanced career interventions, such as goal-tracking dashboards, personalized feedback loops, and online peer mentoring modules, to strengthen students' career goal clarity and commitment.

2.7 Research Hypotheses

Based on SCCT and the reviewed literature on digital learning and career development, the following hypotheses are proposed:

H1: Vocational interests positively predict career goal clarity.
H2: Outcome expectations positively predict career goal clarity.
H3: Perceived barriers negatively predict career goal clarity.
H4: Career self-efficacy positively predicts career goal clarity.
H5: Career values positively predict career goal clarity.
H6: Higher levels of digital learning engagement are associated with clearer career goals.

3. Research Methodology

3.1 Research Design

This study employed a cross-sectional quantitative survey design to examine the determinants of career goal clarity among Chinese vocational college students in a digital learning context. The survey method was chosen because it enables the systematic collection of self-reported data across multiple Social Cognitive Career Theory (SCCT) constructs, including self-efficacy, vocational interests, outcome expectations, career values, and perceived barriers. Additionally, it captures students' engagement with mobile learning platforms and blended courses, which was conceptualized as a form of environmental support in SCCT.

To test the hypothesized structural relationships, Structural Equation Modeling (SEM) was employed. SEM was selected because it allows simultaneous testing of the measurement model and the structural paths between latent variables, while accounting for measurement error. This approach is widely applied in SCCT-based career research and educational technology studies due to its robustness in handling complex constructs and environmental moderators (Kline, 2023; Wang et al., 2023). Although this cross-sectional design provides efficiency in testing structural relationships, it does not permit strong causal inferences. Future research should adopt longitudinal or experimental designs to examine the dynamic effects of digital engagement on SCCT pathways.

3.2 Participants and Sampling

Participants were 400 students recruited from two vocational colleges in Zhejiang Province, China. The two colleges were chosen because they represent diverse majors, have relatively large student enrollments, and have actively implemented mobile learning platforms, which enhances their relevance for studying digital engagement in vocational education. To ensure representation across disciplines, stratified cluster sampling was applied based on major categories (engineering, business, healthcare, and arts) and year level (first through third year).

The final sample included 211 females (52.8%) and 189 males (47.2%), with an age range of 17 to 22 years (M = 19.8, SD = 1.2). Regarding digital learning engagement, 45% of participants were high-frequency users of mobile learning platforms (logging in at least 4 days per week), and 55% were low-to-moderate users (logging in ≤3 days per week). These engagement levels were later used in a multi-group SEM to explore the potential moderating role of digital learning.

The target sample size exceeded the recommended threshold for SEM analysis, which requires at least 200 participants and ideally 10 cases per estimated parameter, ensuring sufficient statistical power and model stability (Kline, 2023). Nevertheless, as the sample was geographically concentrated in Zhejiang Province, caution should be exercised in generalizing the findings to all Chinese vocational students.

3.3 Measures

All measures were adapted from validated SCCT instruments and adjusted for Chinese

vocational education contexts. The scales were translated into Chinese and back-translated into English to ensure linguistic and conceptual equivalence. Adaptations were made to fit vocational education contexts (e.g., replacing general career tasks with examples relevant to vocational majors). Items were rated on a 5-point Likert scale (1 = strongly disagree, 5 = strongly agree). A pilot study with 50 students confirmed the clarity and reliability of the items.

1. Career Self-Efficacy: Measured with 5 items adapted from the Career Decision-Making Self-Efficacy Scale – Short Form (CDMSE-SF) (Betz & Taylor, 2012). Sample item: "I am confident that I can identify a career that suits my abilities." Cronbach's α = .85.

2. Vocational Interests: Measured using 5 items reflecting intrinsic interest in career-related activities (Jiang & Zhang, 2012). Sample: "I enjoy exploring tasks related to my desired occupation." α = .82.

3. Outcome Expectations: Measured with 4 items adapted from SCCT literature, reflecting perceived benefits of goal attainment (Lent et al., 2013). Example: "If I pursue my career goal, I will gain stable employment and recognition." α = .80.

4. Career Values: Measured with 4 items assessing the alignment between personal values and career pursuits (Wang et al., 2023). Sample: "My career choice should reflect my core personal values." α = .81.

5. Perceived Career Barriers: 4 items assessing internal and external obstacles, such as market uncertainty and lack of guidance (Domínguez,et al., 2022). Sample: "Even if I have a career goal, I face many barriers to achieving it." α = .79.

6. Career Goal Clarity: 5 items measuring specificity and commitment to career goals (Wang et al., 2023). Sample: "I have a clear career goal and know what I need to do to achieve it." α = .87.

7. Digital Learning Engagement: A composite measure including mobile learning usage frequency, blended course participation, and self-reported active engagement (Zhang et al., 2024). Sample: "I actively use mobile learning platforms to explore career-related content." α = .83.

Reliability and validity were further confirmed through Confirmatory Factor Analysis (CFA), with thresholds of Cronbach's α > 0.70, Composite Reliability (CR) > 0.70, and Average Variance Extracted (AVE) > 0.50.

3.4 Procedure

Data collection took place from March to May 2024 via an online survey embedded in the colleges' mobile learning platform (Chaoxing Learning). Students were invited during career guidance classes and informed that participation was voluntary and anonymous.

Ethical approval was obtained from the Institutional Review Board of Zhejiang Vocational University (IRB #2024-VET-015). The study complied with the ethical principles of the Declaration of Helsinki. Participants provided electronic informed consent, were assured of confidentiality, and were informed of their right to withdraw from the study at any time without penalty. Data cleaning procedures included removing responses with >20% missing data or straight-line response patterns, yielding the final sample of 400 valid cases.

3.5 Data Analysis

Data analysis followed three stages:

1. Preliminary Analysis: Descriptive statistics and Pearson correlations were computed using SPSS 27.0 to examine data distribution and initial relationships.

2. Measurement Model Evaluation: CFA using Mplus 8.3 was conducted to verify construct validity. Model fit was assessed with standard indices (χ^2/df, CFI, TLI, RMSEA, SRMR), all of which met recommended thresholds (Hu & Bentler, 1999).

3. Structural Model Testing: SEM was applied to test the hypothesized SCCT model and examine direct effects of psychological and environmental predictors on career goal clarity. Multi-group SEM compared high vs. low digital engagement groups, and bootstrapping with 5,000 resamples was used to estimate the significance of path coefficients and indirect effects. This allowed us to explore whether the effects of SCCT constructs differed across engagement levels, ensuring both psychometric rigor and substantive insights into vocational education contexts.

4. Results

4.1 Preliminary Analysis

Prior to hypothesis testing, descriptive statistics, skewness, and kurtosis were examined to ensure normality. All variables exhibited acceptable skewness and kurtosis (within ±2), supporting their suitability for SEM. Means (M), standard deviations (SD), skewness, and kurtosis are reported in Table 1.

Table 1 Descriptive Statistics of Study Variables (N = 400)

Variable	M	SD	Skewness	Kurtosis
Career Self-Efficacy	3.71	0.68	–0.41	–0.18
Vocational Interests	3.84	0.65	–0.33	–0.12
Outcome Expectations	3.69	0.72	–0.29	–0.27
Career Values	3.92	0.63	–0.36	–0.08
Perceived Career Barriers	2.81	0.77	0.41	–0.35
Digital Learning Engagement	3.55	0.71	–0.21	–0.22
Career Goal Clarity	3.78	0.70	–0.39	–0.17

Note. Skewness and kurtosis within ±2 indicate acceptable normality.

4.2 Reliability and Validity

Reliability and convergent validity were assessed using Cronbach's α, Composite Reliability (CR), and Average Variance Extracted (AVE). All scales demonstrated strong reliability (α = 0.79–0.87) and adequate convergent validity (AVE = 0.51–0.66). See Table 2.

Table 2 Reliability and Convergent Validity of Constructs

Construct	Cronbach's α	CR	AVE
Career Self-Efficacy	0.85	0.86	0.55
Vocational Interests	0.82	0.83	0.53
Outcome Expectations	0.80	0.81	0.52
Career Values	0.81	0.82	0.54
Perceived Career Barriers	0.79	0.80	0.51
Digital Learning Engagement	0.83	0.84	0.56
Career Goal Clarity	0.87	0.88	0.66

Note. AVE > 0.50 and CR > 0.70 indicate acceptable convergent validity.

4.3 Correlation Analysis

Pearson correlation analysis indicated that career goal clarity was positively correlated with self-efficacy ($r = 0.45$, $p < .01$), vocational interests ($r = 0.41$, $p < .01$), outcome expectations ($r = 0.36$, $p < .01$), and career values ($r = 0.33$, $p < .01$), and negatively correlated with perceived barriers ($r = –0.29$, $p < .01$). Digital learning engagement was moderately correlated with self-efficacy ($r = 0.32$, $p < .01$) and career goal clarity ($r = 0.29$, $p < .01$), supporting the hypothesized relationships.

4.4 Structural Equation Modeling

The measurement model showed excellent fit: $\chi^2/df = 1.92$, CFI = 0.956, TLI = 0.948, RMSEA = 0.048, SRMR = 0.041.

The structural model also demonstrated good fit: $\chi^2/df = 1.96$, CFI = 0.952, TLI = 0.944, RMSEA =

0.049, SRMR = 0.046.
Standardized path coefficients are reported in Table 3, and the structural model is visualized in Figure 1.

Table 3 SEM Path Coefficients for Hypothesized Model

Path	β	p	Supported?
H1: Vocational Interests → Career Goals	0.23	<.001	Yes
H2: Outcome Expectations → Career Goals	0.18	<.01	Yes
H3: Perceived Barriers → Career Goals	–0.19	<.01	Yes
H4: Self-Efficacy → Career Goals	0.27	<.001	Yes
H5: Career Values → Career Goals	0.21	<.01	Yes
H6: Digital Engagement → Career Goals	0.17	<.05	Yes

Figure 1. Structural Equation Model with Standardized Path Coefficients

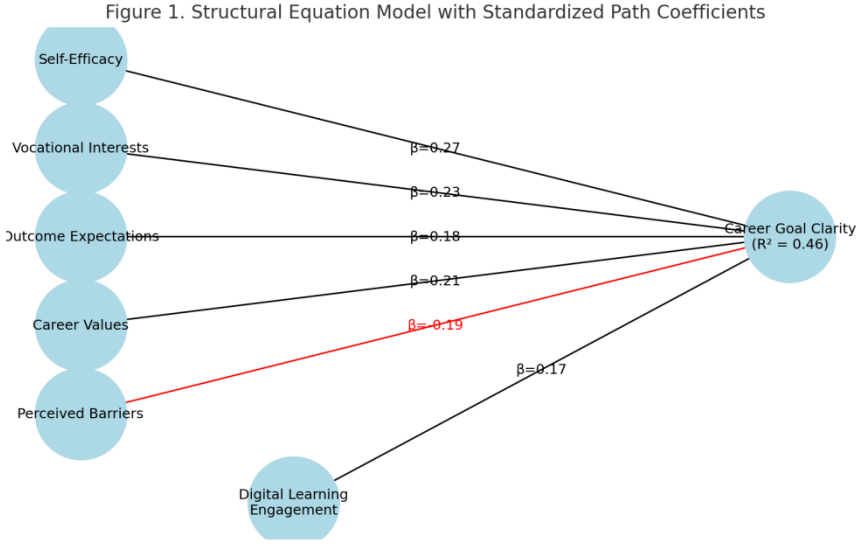

Figure 1. Structural equation model with standardized path coefficients (N = 400).
Note. Solid lines represent significant paths ($p < .05$). $R^2 = 0.46$ indicates explained variance in career goal clarity.

4.5 Multi-Group Analysis

Participants were divided into high digital engagement (n = 180) and low engagement (n = 220) groups.
Multi-group SEM confirmed configural and metric invariance ($\Delta CFI < 0.01$).
Key differences emerged in the self-efficacy → career goal clarity pathway:

High engagement: $\beta = 0.31$, $p < .001$

Low engagement: $\beta = 0.19$, $p < .05$

$\Delta\chi^2 = 4.86$, $p < .05$

This suggests that digital engagement strengthens the effect of self-efficacy on goal clarity. Vocational interests showed a non-significant trend ($\beta = 0.25$ vs. 0.18), while outcome expectations and career values were stable across groups. The results indicate that students actively engaged in digital learning platforms translate confidence into clearer goals more effectively, likely due to access to career resources and feedback mechanisms.

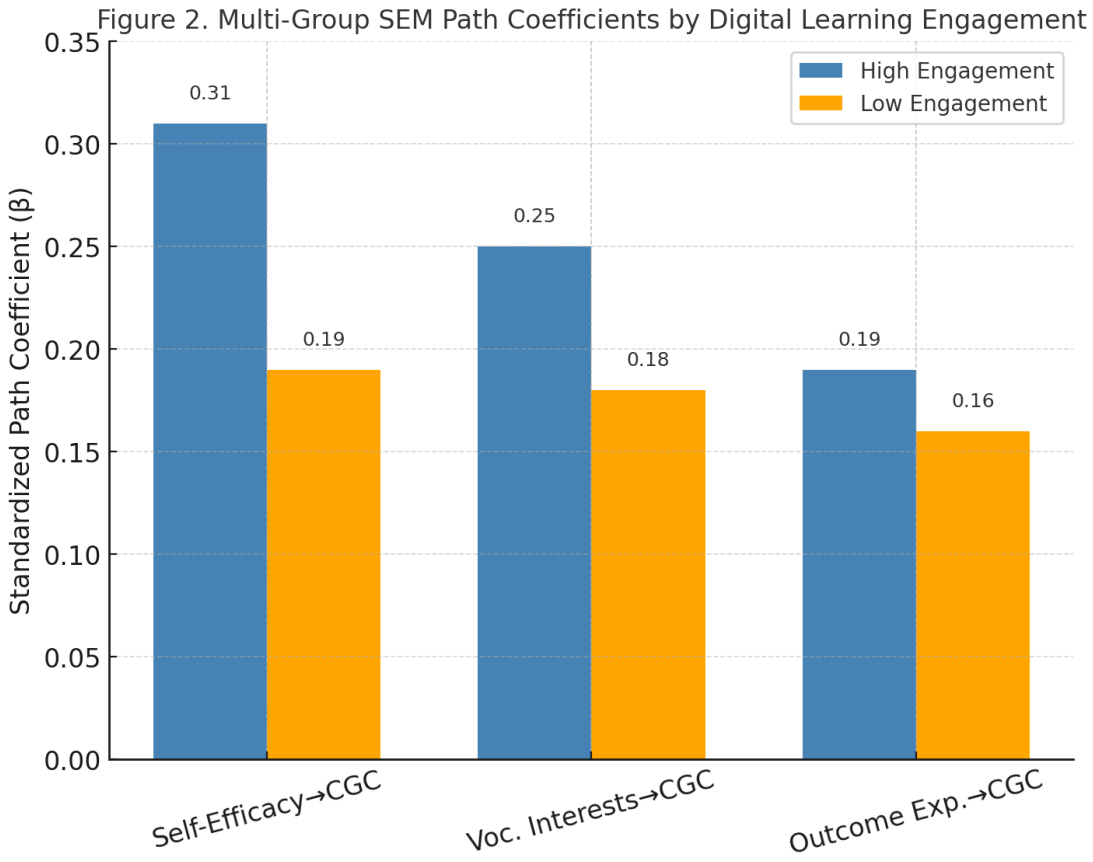

Figure 2. *Standardized path* coefficients *by digital learning engagement level.*

Note. High engagement (n = 180) vs. low engagement (n = 220). The self-efficacy → career goal clarity path difference is significant ($\Delta\chi^2 = 4.86$, $p < .05$).

5. Conclusion

This study examined the determinants of career goal clarity among Chinese vocational college students by integrating Social Cognitive Career Theory (SCCT) with digital learning engagement. The results demonstrate that career self-efficacy, vocational interests, outcome expectations, and career values positively contribute to goal clarity, whereas perceived barriers exert a negative effect. Importantly, digital learning engagement emerged as both a direct positive predictor and a moderator, strengthening the pathways from self-efficacy to career goal clarity. These findings highlight the joint influence of motivational and environmental factors on vocational students' career development.

The study offers several theoretical contributions. First, it extends SCCT into a technology-enhanced vocational context, where few studies have systematically explored its mechanisms. Second, it clarifies the moderating role of digital engagement, showing that environmental supports amplify the influence of internal motivation. Third, it bridges motivational and environmental perspectives, offering a holistic framework that links self-efficacy, interests, and values with technology-rich learning environments. Together, these contributions not only advance SCCT but also respond to calls for more critical engagement with the integration of digital contexts into career development theories.

Beyond theoretical significance, the findings carry practical implications for vocational education administrators, instructors, and platform designers. Vocational colleges should leverage mobile and blended platforms to deliver career planning modules, goal-tracking dashboards, and online counseling services that help students clarify their goals. Because self-

efficacy is a particularly strong predictor of goal clarity—especially among highly engaged students—platforms can incorporate interactive tasks, gamified achievements, and peer collaboration tools to reinforce confidence. Moreover, digital affordances such as virtual internships and labor market dashboards can mitigate perceived barriers. These practices are especially important in vocational contexts, where students often face more limited access to career guidance than their peers in academic universities.

Despite these contributions, several limitations remain. The cross-sectional design restricts causal inference, suggesting that longitudinal or experimental studies are needed to capture dynamic relationships over time. Digital engagement was measured through self-report, which may be influenced by recall or social desirability bias; future research could employ platform log data for greater objectivity. The geographic focus on two Zhejiang colleges limits generalizability, and expanding to multi-region, multi-discipline samples would strengthen external validity. Finally, this study treated digital engagement as a composite construct, whereas future work should disentangle the effects of specific technological features such as AI recommendations, peer mentoring modules, or e-portfolio tools. Addressing these limitations will enhance methodological rigor and deepen our understanding of how digital environments reshape SCCT processes in vocational education.

In conclusion, this study demonstrates that career goal clarity among vocational students is shaped by the synergy of internal motivational resources and external technological supports. By embedding digital learning engagement into SCCT, it advances both career development theory and educational technology research, while offering actionable strategies for strengthening vocational students' confidence, interests, and career planning skills to support their transition into the workforce. These statistical findings not only validate the hypothesized SCCT model but also raise important questions about their theoretical and practical implications, which are elaborated in the following discussion.

6. Discussion

This study investigated the determinants of career goal clarity among Chinese vocational college students by integrating Social Cognitive Career Theory (SCCT) with digital learning engagement. Consistent with prior SCCT research (Lent et al., 2013; Wang et al., 2023), self-efficacy, vocational interests, outcome expectations, and career values positively predicted goal clarity, while perceived barriers exerted a negative influence. These findings reaffirm SCCT's premise that motivational resources facilitate, whereas contextual constraints hinder, career goal formation. At the same time, digital learning engagement emerged as both a direct predictor and a moderator, highlighting its role as an environmental support in contemporary vocational education.

6.1 Alignment and Divergence with Prior Studies

The strong influence of self-efficacy aligns with extensive evidence confirming its central role in career development (Lent et al., 1994; Jiang & Zhang, 2012). Vocational interests and outcome expectations also contributed significantly, consistent with findings in higher education and teacher training contexts (Shang et al., 2022). Nevertheless, the relatively weaker role of career values requires further reflection. While SCCT assumes values to guide long-term career pursuit, vocational students may be more immediately influenced by short-term employment stability or parental expectations, particularly in the Chinese context. This suggests that SCCT may understate the weight of sociocultural and structural pressures when applied outside Western higher education systems (Tang, 2020).

The negative effect of perceived barriers confirms their status as contextual constraints but also points to the specific vulnerabilities of vocational students. Limited internship opportunities, uncertain labor markets, and resource gaps may not only weaken motivational drivers but, in some cases, overshadow them entirely. This observation raises the possibility

that barriers in vocational settings function less as moderators and more as dominant determinants, an aspect that warrants greater theoretical consideration within SCCT applications.

Digital engagement emerged as a novel extension of SCCT. The stronger self-efficacy → goal clarity pathway among high-engagement students illustrates how technology amplifies psychological mechanisms, echoing findings that online platforms provide feedback and opportunities to translate confidence into concrete action (Cao & Han, 2024). However, this effect should be interpreted cautiously. Overreliance on digital tools may create inequities, as students with weaker digital literacy or limited access are less likely to benefit. Thus, while engagement strengthens SCCT pathways, it may simultaneously reinforce educational disparities—an issue that existing research has yet to address sufficiently.

6.2 Theoretical and Practical Implications

Theoretically, this study advances SCCT by demonstrating that environmental supports can be digital as well as social or institutional. Digital learning engagement should not be viewed as a passive background factor but as an active, dynamic input that both predicts and moderates career goal formation. This reconceptualization positions SCCT as adaptable to technology-rich educational environments.

Practically, the results provide clear implications for vocational education. Mobile and blended platforms can be leveraged to deliver career planning modules, dashboards, and virtual internships, reinforcing self-efficacy and goal clarity. Such interventions are especially important in vocational colleges, where individualized career counseling is often limited compared to universities. At the same time, educators and policymakers must remain attentive to risks such as unequal access and digital fatigue, ensuring that technological supports are inclusive and sustainable.

6.3 Critical Reflections and Future Directions

Despite its contributions, this study also highlights several areas for further research. The weaker role of career values suggests that SCCT constructs may operate differently across educational tracks, pointing to the need for culturally and institutionally sensitive adaptations. Furthermore, digital engagement was operationalized as a composite construct; future studies should disentangle the effects of specific features—such as peer communities, AI career recommendations, or e-portfolio tools—using log-data analytics or experimental designs. Finally, the cross-sectional nature of this study precludes causal inference, and longitudinal or mixed-methods approaches are needed to capture the dynamic interplay between motivation, barriers, and digital engagement.

7. Suggestions

Building on the theoretical and practical implications discussed above, several actionable strategies are recommended for vocational education stakeholders—including administrators, instructors, and policymakers—to enhance students' career goal clarity in digitally supported contexts.

First, integrate digital career guidance into institutional strategies. Since digital engagement was found to directly and indirectly promote career goal clarity, vocational colleges are encouraged to systematically embed career planning modules, progress-tracking dashboards, and online counseling services into mobile and blended platforms. Such integration can create a structured environment that provides real-time feedback and fosters self-regulation, thereby translating engagement into concrete goal formation.

Second, strengthen students' self-efficacy and intrinsic motivation. The strong predictive role of self-efficacy suggests that instructors should design interactive, task-oriented, and gamified learning activities that explicitly connect coursework to career pathways. Peer collaboration, reflective tasks, and project-based learning may further reinforce students'

confidence and help sustain intrinsic motivation in pursuing career goals.

Third, reduce perceived career barriers through targeted interventions. Given that perceived barriers negatively affected goal clarity, administrators and career service offices should consider offering virtual internships, labor market information dashboards, and structured mentorship programs. Clear communication of employment pathways and opportunities can alleviate uncertainty, enhance perceived feasibility, and strengthen students' commitment to career objectives.

Finally, promote evidence-based digital innovation. As engagement varied across students, policymakers and platform developers are advised to analyze digital trace data to identify which platform features most effectively support career development. Tailoring interventions to actual usage patterns can optimize digital investments and build a sustainable ecosystem for technology-enhanced career guidance.

By linking these recommendations directly to empirical findings, this study underscores how vocational colleges can leverage the synergy between psychological motivation and digital supports to strengthen students' career readiness and facilitate smoother transitions into the workforce.

References

Betz, N. E., & Taylor, K. M. (2012). Career decision self-efficacy scale – Short form (CDSE-SF). *Journal of Career Assessment, 20*(3), 370–381. https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.12.001

Cao, H.-Q., & Han, J. (2024). Feedback perception and online learning engagement in Chinese vocational colleges: The mediating role of academic self-efficacy. *Frontiers in Psychology, 15*, Article 1326746. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1326746

Cheung, R., Jin, Q., Yeung, K. K., Lau, H. L., & Chui, W. H. (2024). Vocational identity statuses among Hong Kong sub-degree students: Pattern identification and relationship to career development and academic performance. *Journal of Career Development, 51*(6), 639–659. https://doi.org/10.1177/08948453241279937

Domínguez, D. G., Cheng, H.-L., & De La Rue, L. (2022). Career barriers and coping efficacy with international students in counseling psychology programs. *The Counseling Psychologist, 50*(6), 780–812. https://doi.org/10.1177/00110000221097358

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling, 6*(1), 1–55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118

Jiang, X., & Zhang, L. (2012). Using social cognitive career theory to predict the academic interests and goals of Chinese vocational students. *Journal of Vocational Behavior, 80*(2), 222–231. https://doi.org/10.1016/j.jvb.2011.09.002

Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling* (5th ed.). Guilford Press.

Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of Vocational Behavior, 45*(1), 79–122.

Lent, R. W., & Brown, S. D. (2013). Social cognitive model of career self-management: Toward a unifying view of adaptive career behavior across the life span. *Journal of Counseling Psychology, 60*(4), 557–568. https://doi.org/10.1037/a0033446

Shang, W., Li, L., & Chen, J. (2022). How career calling influences preservice teachers' learning engagement: The mediating role of occupational self-efficacy and outcome expectations. *Frontiers in Psychology, 13*, Article 874895. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.874895

Uzorka, A., & Odebiyi, O. A. (2025). Impact of digital learning tools on student engagement and achievement. *Journal of Digital Learning and Distance Education, 4*(1), Article 511. https://doi.org/10.56778/jdlde.v4i1.511

Wang, X.-H., Wang, H.-P., & Wen, L. (2023). Improving the quality of career decision-making of students in Chinese higher vocational colleges: A model based on SCCT. *SAGE Open, 13*(2), 1–15. https://doi.org/10.1177/21582440231180105

Xu, J., Jiang, T., & Wei, M. (2024). The digital transformation of vocational education: Experience and reflections of Shenzhen Polytechnic University. *Vocational and Technical Education Journal, 1*(2), 1–18. https://doi.org/10.54844/vte.2024.0800

Zhang, X., Qian, W., & Chen, C. (2024). The effect of digital technology usage on higher vocational student satisfaction: The mediating role of learning experience and learning engagement. *Frontiers in Education, 9*, Article 1508119. https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1508119

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

Administrative competencies of institution administrators of Primary schools in La-ngu District, Under the Satun Primary Educational Service Area Office

มลฤดี สองเมืองหนู[1], ศัจนันท์ แก้ววงศ์ศรี[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Monrudee Songmoungnoo[1], Sajanun Kheowvongsri[2]
[1,2]Hatyai University, Thailand.
✉: *monrudee.son010@hu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 28 August 2025; Revised: 21 October 2025; Accepted: 29 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3)เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล กลุ่มตัวอย่างคือครูจำนวน 234 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .973 ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษานอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.57, S.D.=0.47) 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3)ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู พบว่า (1) ควรสื่อสารและกำหนดเป้าหมายในการบริหารงานให้ชัดเจน (2) ควรเพิ่มทักษะการสร้างทีมงานและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมงานแบบกัลยาณมิตร (3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : สมรรถนะหลัก, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the core competencies of primary school administrators in Langu District under the Satun Primary Educational Service Area Office; 2)

compare the core competencies of these administrators based on teachers' opinions classified by gender, experience in administrative positions, and work experience; and 3) collect recommendations for developing the core competencies of primary school administrators. The sample group consisted of 234 participants, and the reliability coefficient of the research instrument was 0.973. The findings revealed that the core competencies of primary school administrators, both overall and in each aspect, were rated at the highest level ($\bar{x}$ = 4.57, S.D. = 0.47). The comparison of teachers' opinions classified by gender, administrative experience, and work experience showed no statistically significant differences at the .05 level, both overall and in each aspect. In addition, the recommendations for developing administrators' core competencies included: promoting achievement-oriented teaching and learning, emphasizing friendly and willing service, encouraging teachers' continuous self-development, and supporting teamwork within the school organization.

Keywords: core competencies, educational institution administrators

1. บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างหลากหลายและมีจำนวนมากมาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะทางด้านการศึกษา สำหรับประเทศไทยความเจริญก้าว ดังกล่าวทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยรัฐได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 : ซึ่งจะส่งผลเป็นอย่างมากต่อทุกๆ ส่วนในวงการศึกษา ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพทำให้คนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) และ พ.ศ.2553 ได้กำหนดบัญญัติถึงแนวนโยบายปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงไว้อย่างชัดเจน จำเป็นจะต้องใช้กระบวนการปฏิรูปการศึกษาเข้ามาดำเนินการเพื่อให้คนไทย มีศักยภาพสูงสุดในการดำรงชีวิตและร่วมกันพัฒนาสังคม ประเทศชาติให้เจริญมั่นคงโดยปฏิรูปทั้งโครงสร้าง ระบบบริหารการศึกษาระบบการบริหารบุคลากรการปฏิรูปการเรียนการสอนและการปฏิรูประบบการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้รับผลจากการปฏิรูปการศึกษาโดยตรงเพราะเป็นหน่วยปฏิบัติ คณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้มีแนวทางการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะต้องผ่านการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้าน ที่ 1 วินัยคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านที่ 2 คุณภาพการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจาก สมรรถนะในการปฏิบัติงาน คือ พิจารณาจากสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน และด้านที่ 3 ผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดังนั้นผู้บริหารมืออาชีพจึงต้องพัฒนาตนเองให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาท และความสำคัญต่อการจัด การศึกษาซึ่งสะท้อนคุณภาพการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญ

ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดทิศทางความสำเร็จของสถานศึกษา อีกทั้งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ และมีค่าตอบแทนวิทยฐานะ อีกทั้งเป็นตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั้งภายใน และภายนอกสังคม ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดหรือไม่ ต้องมีบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ รวมทั้งมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่เหมาะสม และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2552 น.55) โดยที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีภารกิจในการบริหารและจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กและเยาวชน ได้ศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยยึดยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบาย ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ให้บรรลุ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้น และเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปี ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะเพื่อบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา และจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีรูปแบบการจัดการที่สามารถนำพาองค์กรไปยังเป้าหมายที่วางไว้มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำ อีกทั้งผู้บริหารปฏิบัติงานเต็มความสามารถและเต็มศักยภาพนั้นยังมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำ กัญญานิษฐ์ ขุนประดิษฐ์ (2562) เช่นเดียวกับ ฮาราฟัด หัดหนิ (2562) ที่ได้กล่าวถึง สมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารว่ายังมีสมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนแองที่ควรมีการศึกษาทบทวนการพัฒนาตนเอง โดยต้องประเมินตนเอง หรือใช้ผลการประเมินจากสารสนเทศของโรงเรียน และปรับปรุงแก้ไขวิธีการในการพัฒนาตนเองในการบริหารงาน ซึ่งมีหลากหลายแนวทาง เช่น การเข้าร่วมอบรมวิชาการด้านต่างๆ การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ การติดตามข่าวสารการบริหารและด้านการศึกษาผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เป็นต้น สุทธิศักดิ์ อ่อนตะวัน (2563) ได้กล่าวถึง สมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมทั้งด้านคุณวุฒิ วัยวุฒิและประสบการณ์ ที่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับผู้นำในยุคใหม่ ที่มีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค วางแผนงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เปิดรับฟังแนวคิดใหม่ๆ นำมาปรับ ประยุกต์ใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการของการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ วิสัยทัศน์ ผู้นำ รวมทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพ สมรรถนะหลักของผู้บริหารจึงมีผลต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันอย่างยิ่ง ทำให้ผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้าสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา

จากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในอำเภอละงู ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยหวังว่าสามารถนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูล

สารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนา ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารที่มีเพศแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีสมรรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล แตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 2)เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามเพศ ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3)เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักเกณฑ์ของตารางเครจซี่และ

มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) ได้แก่ ตัวแปรเพศ และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ตัวแปรขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามขอบข่ายสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) จำนวน 4 สมรรถนะหลัก ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 33 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.	การมุ่งผลสัมฤทธิ์	จำนวน 10 ข้อ
2.	การบริการที่ดี	จำนวน 8 ข้อ
3.	การพัฒนาตนเอง	จำนวน 8 ข้อ
4.	การทำงานเป็นทีม	จำนวน 7 ข้อ
	รวมทั้งสิน	จำนวน 33 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนตามแนวการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.73) ดังนี้

คะแนน	**ความหมาย**
5	สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มากที่สุด
4	สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มาก
3	สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ ปานกลาง
2	สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อย
1	สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อให้ครูผู้สอนเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

5. ผลการวิจัย

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.57, S.D.=0.47) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการบริการที่ดี ตามลำดับ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เพศ ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 เพศ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2.2 ขนาดของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ไม่แตกต่างกัน

2.3 ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาใน การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารควรมีโครงการเพื่อเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนการสอนของครู และ ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยีลดภาระงานอื่นของครูที่นอกเหนือจากการสอน

3.2 ด้านการบริการที่ดี พบว่า ผู้บริหารควรมีเน้นการบริการแบบกัลยาณมิตร ให้บริการด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความเป็นมิตรต่อผู้มาติดต่อรับบริการ ผู้บริหารควรมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และผู้บริหารควรหมั่นดูแลบุคลิกภาพอยู่เสมอ เน้นการบริการที่ดีแก่ผู้มารับบริการ

3.3 ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ผู้บริหารควรมีการแบ่งปันความรู้ในด้านต่างๆ แก่เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารควรมอบหมายงานให้แก่บุคคลที่เหมาะสมและมีความรู้ความสามารถในงานที่รับมอบหมาย

3.4 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรมีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ และผู้บริหารร่วมรับฟังความคิดเห็น และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคล

6. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ได้ให้ความสำคัญต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหาร สถานศึกษา การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะในด้านต่างๆ ทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา จึงได้จัดให้มีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมอบรมสัมมนาในโอกาสต่างๆ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสแสดงวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา จึงทำให้ครูได้เห็นถึงสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญานิษฐ์ ขุนประดิษฐ์ (2562) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนตามความเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพบว่าสมรรถนะหลักของผู้บริหารโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะในหลายๆด้าน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังทำให้องค์กรยอมรับ เกิดความสามัคคีขึ้นระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน สิ่งที่สำคัญลำดับต้นๆ สำหรับการบริหารงานนั้นจะต้องมาจากตัวผู้บริหารเอง และยังสอดคล้องกับ อาราฟัด หัดหนิ (2562) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลวิจัยครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้ตะหนักถึงสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา จึงได้มีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานที่จะส่งผลการบริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่ต่างกันโดยในแต่ละด้านอธิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและมุ่งเน้นด้านผลสัมฤทธิ์ทั้งในคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพของครูและบุคลากร มีการกำหนดเป้าหมายมุ่งหวัง มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ และมีแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ ดังผลวิจัยของกฤษณะ เชียงแรง (2564) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารมีความมุ่มมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์หรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่และมีความริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องในการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน มีการจัดสรรทรัพยากรการเงิน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาและการตรวจสอบโครงการและเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรในโรงเรียน เช่นเดียวกับสุทธิศักดิ์ อ่อนตะวัน (2563) ที่ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารกับความสุขของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ถึงกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผน จัดทำแผนงานให้สามารถปฏิบัติได้และมีความมุ่งมันปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริการที่ดี โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการให้บริการโดยคำนึงถึงผู้มารับบริการเป็นสิ่งสำคัญ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะให้บริการ มีใจบริการแก่ต่อผู้มารับบริการ ด้วยการพูดจาไพเราะ สุภาพ สุขุม ให้บริการด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งยังปลูกฝังให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และให้มีใจในการบริการด้วยเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ทุกคนด้วยความเสมอภาค โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรมีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำนองเดียวกับ กฤษณะ เชียงแรง (2564) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า อาจเป็น

เพราะผู้บริหารมีความตั้งใจและความพยายามในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการความสามารถในการสร้างระบบการให้บริการความสามารถในการให้บริการรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการคิดเชิงกลยุทธ์สามารถเข้าใจและคาดเหตุการณ์สถากาณ์ต่างๆ ได้อย่างรวมเร็วและแม่นย่ำ มีการจัดให้มีรูปแบบการพัฒนาอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษา และผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับตัวแทนชุมชน สอดคล้องกับผลวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงการให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การบริการทีดีผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจ และชื่นชมสถานศึกษา ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบริการ สนับสนุนงานด้านต่างๆ ในสถานศึกษาการบริการถือเป็นสิ่งสำคัญกับบุคลากรทุกคน ผู้บริหารเป็นผู้นำด้านการบริการต่อผู้มารับบริการ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุทธิศักดิ์ อ่อนตะวัน (2563) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารกับความสุขของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะผู้บริหารมีความพร้อม มุ่งมั่นตั้งใจเสียสละและอุทิศเวลาให้กับการบริการ ตระหนักถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเป็นมิตรและอัธยาศัยที่ดี ดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สนับสนุนงานในด้านต่างของโรงเรียน

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเข้าร่วมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการในโอกาสต่างๆ เมื่อมีโอกาส มีการวางแผนในการพัฒนาบุคลากร และมีการตนเองอยู่เสมอ มีการทบทวน หาแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคคลในทุกตำแหน่งในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น และมีความรอบรู้ในงานด้านต่างๆที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ เชียงแรง (2564) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ตนองเอง สามารถในการติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ คือ การใช้ Computer เบื้องต้น การใช้ e-mail Internet การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานและการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพมีการระบวิธีการวางแผนวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพและมีการปรับปรุงการทำงานของตนเองและลูกน้อง ผู้บริหารสามารถกระตุ้นให้ผู้อื่นพูดแสดงความคิดเห็นออกมาได้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญต่อการบริหารการศึกษา ผู้บริหารมีการกำหนดทศทางในการจัดการศึกษา ผู้บริหารแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ

อยู่เสมอ เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง และมีการพัฒนาบุคลากรและการบริหารในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นผู้บริหารยุใหม่มีวิธีการที่หลากหลายในการบริหารสถานศึกษา

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเป็นทีม มีการปฏิสัมพันธ์บุคคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีและความเข้มแข็งภายในองค์กร ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความคิด ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการปรับปรุงพัฒนา วางแผนงาน ตามหลักการและ แนวทางการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ชัดเจนจึงนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ เชียงแรง (2564) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะหลัก ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่าอาจเป็น เพราะผู้บริหารมีความให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสม สามารถวางแผนเพื่อปฏิบัติงานเป็นทีม คือการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น และสอดคล้องกับสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญ ของการทำงานเป็นทีม ซึ่งจัดเป็นกระบวนนการขั้นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลากรที่ทำงานด้วยกันเพื่อให้ บุคลากรเกิดการเรียนรู้ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและบุคลากร ร่วมมือกันในการทำงาน และมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีโดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำทีม และบุคลากรต่างมีความเข้าใจใน บทบาทของตนในการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุทธิศักดิ์ อ่อนตะวัน (2563) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับความสุขของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความเป็นผู้นำที่ดี มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีในองค์กร สามารถทำงานร่วมกับบุคลากร ภายในโรงเรียนได้ดี มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารมีการพึ่งพาอาศัยกันเปิดกว้างรับฟัง ความคิดเห็นทุกระดับชั้น

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เพศ ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์การ ทำงาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ สอดคล้องกับสมมุติฐานงานวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับการจัดอบรม ประชุม สัมมนา

ทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้มีการแยกเพศ ซึ่งมุ่งเน้นไปในการพัฒนาด้วยผู้บริหารให้มีความสามารถและศักยภาพที่พร้อมต่อการบริหารสถานศึกษา จึงทำให้สถานศึกษาในแต่ละแห่งมีการบริหารจัดการโดยมีจุดมุ่งหมายในการบริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการร่วมมือกันในระดับเครือข่ายสถานศึกษาในระดับต่างๆ ทำให้ผู้บริหารทุกคนสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถ ทำให้เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อสมรรถนะหลักต่อการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นฤพล สายวิลัย และ จิราภรณ์ ผันสว่าง (2566) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตสาเกตนครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด สาเกตนครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่าไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ครูทุกคนมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บริหารที่มีแนวปฏิบัติและนโยบายในการดำเนินงานเดียวกัน ทำให้มีประสบการณ์ร่วมเหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานงานวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลให้ความสำคัญกับการบริหารการศึกษา และสถานศึกษาในอำเภอละงูมีลักษณะการรบริหารจัดการในลักษณะที่คล้ายกัน มีการบริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการบริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารการศึกษาให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะการบริหารเป็นไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณต โยเหลา (2566) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายโนนพระยอมวังแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายโนนพระยอมวังแสง สังดัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากขนาดของสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องน้อยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหาร เพราะความรู้ ทักษะและตัวบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้ครูมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ อ่างคำ (2561) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการสู่ความเป็นเลิศมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานงานวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในทุกด้าน สามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสศร สมทรัพย์ และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารตามประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันมีสมรรถนะในการบริหารโรงเรียนภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในการทำงานของแตกต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานงานวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันก่อนจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษานั้น ต้องเป็นบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งครูชำนาญการหรือชำนาญการพิเศษมาก่อน ซึ่งถือได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในทุกด้าน และสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพงษ์ สันเทพ และ เพ็ญนภา สุขเสริม (2564) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเพราะว่า ผู้บริหารมุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักให้กับครูทุกคนไม่จำกัดเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากหรือน้อย ทำให้ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้ครูต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาราฟัด หัตหนิ (2562) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัย ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม และรายด้านไม่ต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า (1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารควรมีเน้นการบริการแบบกัลยาณมิตร ให้บริการด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความเป็นมิตรต่อผู้มาติดต่อรับบริการ (3) ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมครูในด้านการ พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ (4) ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยเฉพาะในอำเภอละงูจะมี

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารยังไม่มากนัก ยังอยู่ในช่วงระหว่างการเรียนรู้งานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่ง พระมหาธีรวีร์ ธีรวฑฺฒนเมธี (พันธ์ศรี) (2564) ได้กล่าวถึงนักเศรษฐศาสตร์เจ้าของ รางวัลโนเบล Theodore.W.Schultz ได้ให้ความหมายทุนมนุษย์ หมายถึง ความสามารถหลาย ๆ อย่างที่อยู่ในตัวคนทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Innate) หรือเกิดจากการสะสมการเรียนรู้ โดยแต่ละบุคคลที่เกิดมาจะมียีนส์เฉพาะซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถ คุณลักษณะ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่า ซึ่งคุณค่านี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการลงทุนที่เหมาะสม เพราะฉะนั้น มักจะเห็นตรงกันว่า ทุนมนุษย์ประกอบด้วยทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ ทุนมนุษย์คือกลุ่มทักษะและปริมาณความรู้ที่มีอยู่หรือได้ลงทุนไว้แล้วในตัวของมนุษย์ที่สะท้อนค่าความสามารถในตัวมนุษย์ ซึ่งทุนมนุษย์สามารถที่จะลงทุนและสะสมได้โดยผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้ผลผลิตมีการปรับปรุงและผลงานมีคุณภาพมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

7.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับชาติหรือสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป เพื่อจะสร้างโมเดลผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต่อไป

7.2 ควรมีการจัดทำงานเวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

กัญญานิษฐ์ ขุนประดิษฐ์. (2562). *การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

กฤษณะ เชียงแรง. (2564). *การศึกษาสมรรถนะหลักผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ทิพวัลย์ อ่างคำ. (2561). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการสู่ความเป็นเลิศมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

นฤพล สายวิลัย, & จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตสาเกตนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 3*(1), 14–25.

ประณต โยเหลา. (2566). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายโนนพะยอมวังแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปาริฉัตร ช่อชิต. (2559). *สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาธีรวีร์ ธีรวฑฺฒนเมธี (พันธ์ศรี). (2564). *แนวคิดเรื่องทุนมนุษย์: ทรรศนะจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยและพุทธปรัชญา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัสศร สมทรัพย์. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 8*(1), 1–15.

ภัทรพงษ์ สันเทพ, & เพ็ญนภา สุขเสริม. (2564). สมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการและงานวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11*(3), 243–255.

ศศิวิมล คนเสงี่ยม. (2563). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. RMUTT Repository

สุทธิศักดิ์ อ่อนตะวัน. (2563). *สมรรถนะของผู้บริหารกับความสุขของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2548*. โรงพิมพ์องค์การค้าของ สกสค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการ พ.ศ. 2548–2551*. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. (2548, 5 กันยายน). ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548. *ราชกิจจานุเบกษา, 122*(ตอนพิเศษ 76 ง), 44–46.

อาราฟัด หัดหนิ. (2562). *สมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Academic Paper
JBER Scope: Education

The Role of Extensive Reading in Enhancing Reading Ability of Thai EFL Undergraduate Learners

Tharin Pitakpong[1*], Phitcharie Koanamsai[2]

[1,2]Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
✉: * tharin@vru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 07 August 2025; Revised: 25 September 2025; Accepted: 24 October 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

Since reading is one of the essential skills that helps learners improve all parts of the English language, bringing extensive reading (ER) apart from using only textbooks into learners' attention is worthwhile spending time looking into it. It is widely known that many commercial textbooks used in English classes in all levels may not interest the learners in terms of level of difficulty, content, organization of the book etc. Consequently, the teaching approach in English reading should be employed some alternative reading activities into the class curriculum to increase learners' interest and motivation in learning English. In this article, ER is discussed as a vital teaching approach that enhances Thai EFL undergraduate learners' reading ability. Many researchers have investigated the effects of reading ability through the learning by using ER on Thai EFL learners and this article aims to provide the evidence for the role of ER in enhancing reading's ability of Thai EFL undergraduate learners and discussed how teachers and learners can utilize this method in their courses.

Keywords: Extensive reading (ER), Reading ability, Thai EFL undergraduate learners

1. Introduction

In the 21st century, using English as a main mean of communication has gradually adopted in many countries apart from native English-speaking countries with a variety of reasons. For instance, the influence of globalization influences the emergence of many multinational companies which can be located all around the world (Rao, 2019). As a result, to maintain the relationship of international alliances in terms of science, technology, business, education, tourism and so on, English, which is considered a global language, can play a vital role in this matter (Rao, 2019). However, students always find the learning of English reading difficult and one of the factors of the difficulty is the teaching methodology. According to Hayikaleng et al. (2016), the teachers of English in Thailand employ the traditional methods with focusing on the read aloud process and following by answering the comprehension questions. This type of strategy does not promote the students to master the new language but only keeps the students to be passive learners.

In Thailand, it was found that English reading classes have been the focus in all curricula from the beginners to advanced learners to pave the way for almost all kinds of educational resources or university textbooks written in English especially in a higher education. In this matter, leaners who possess the strong reading skills can reach a greater process in learning English and other academic content (Anderson, 1999 as cited in Puripunyavanich, 2021). Moreover, in the classroom, learners are usually assigned the reading assignments which seem to be an obligation for them and the reading instruction mainly focuses on a detail related to vocabulary and comprehension (Pratontep & Chinwonno, 2008). Regarding the alternative

approaches in teaching English reading in order to enhance learners' attention, ER is considered to be the effective approach for the expected outcomes in terms of gaining learners' interest since students are exposed to a large amount of materials which suit their interests and appropriate level so that students can reach the core content quickly and easily (Renandya & Jacobs, 2016 as cited in Puripunyavanich, 2021).

In a straightforward description of ER, ER is defined as the process of accessing a lot of reading materials and trying to understand the overall reading text (Brown, 2002 as cited in Celik, 2019). According to Mision (2025), ER is grounded in Krashen's Input Hypothesis, which posits that the effective language acquisition occurs when learners are exposed to language slightly beyond their current proficiency level. With the emergence of ER, many English instructors and facilitators have realized and accepted this approach as one of the vital approaches in facilitating language learners to read more often and understand the general idea of the reading text more easily.

For Thai EFL undergraduate learners, it is unavoidable to be exposure by numerous reading materials written in English regardless the field of study. As a result, the encouragement of employing ER approach is worth considering in this matter. In addition, Villas (2016) stated that the ER program was initiated to get rid of the obstacles occurred in the reading classes of Thai university and develop learners' language ability in general.

To focus on the benefits of ER in terms of motivation, learner autonomy and English proficiency development etc., this present article addresses the theoretical background of ER, characteristics and components, ER in the age of internet and AI, the implementation of ER approach in classroom, and previous related studies on the use of ER among EFL undergraduates in Thai and international contexts. The following section is discussed in detail.

2. Literature Review

2.1 Definitions of extensive reading

Extensive reading (ER) has been widely discussed for decades in terms of language scaffolding tools. In addition, it is obvious that many researchers have common agreement that ER is highly supportive for implementing the class of foreign language learning. In everyday life, when students read extensively, they tend to read a large quantity of their enjoyable books or graded readers for a better understanding of the context. For the term "Extensive Reading", Kelly (1969) as cited in Uraiman (2011) stated that the originality of this term was brought as one of the approaches employed in language teaching by Harold Palmer. In Palmer's view of ER, students generally read considerably and rapidly. Day et al. (2016) as cited in Nutalak (2019) clarified that ER is the teaching technique that aims to provide the opportunities for the students to read books in a large amount to reach English fluency including other foreign languages. Furthermore, Grabe and Stoller (2011) also defined ER as an approach "in which learners read large quantities of material that are within their linguistic competence" (p. 286), whereas Bamford and Day (2004), "extensive reading is an approach to language teaching in which learners read a lot of easy material in the new language" (p. 1). In ER approach, the students learn to read by reading for all information together with having pleasure and enjoyment. The idea of ER is that readers should be encouraged to read longer and larger texts than short reading texts used in intensive reading approach with the main intention of pleasure and enjoyment.

2.2 Characteristics of extensive reading

According to Day and Bamford (2002, pp. 137-141), the original characteristics of ER principles were proposed in terms of ten principles in successful extensive reading. Each principle is as follows:

1. The learners are encouraged to read easy and appropriate reading materials for overall understanding.

2. Several reading materials and a wide range of genres must be affordable for the learners in terms of reading flexibility.

3. The learners are free to select the reading materials that they are interested in, and they

can quit reading whenever they find it out of their reading comfort zones.

4. The learners need to spend the ample time to read a lot.

5. The purposes of reading aim for pleasure, information and overall understanding in accordance with the learners' interests.

6. The benefits gained from reading are considered a reward for the learners. Tests or exercises should be excluded from this process.

7. When reading materials match the learners' reading ability, they tend to read faster without using a dictionary.

8. The learners choose their own reading materials and read them individually and silently to discover how foreign language fits into their lives.

9. Teachers leads the learners to the introduction of extensive reading and help them select the appropriate reading texts that interest them.

10.Teachers and learners can share their reading and discuss the book to gain more foreign language understanding from the book. Teacher acts as a role model for the learners.

2.3 Graded Readers

Graded readers have played a significant role in doing ER. In many ER programs, graded readers are employed as the main source since they have been specifically designed to enable the learners to practice reading skills and other related skills from reading. According to Hill (2008), graded readers are described as "books written for learners of English using limited lexis and syntax" (p.185). Generally, the beginners are not interested in reading many English materials due to the difficulty of the use of language, vocabulary, and grammar etc. Therefore, graded readers are provided with a variety of difficulty levels in terms of language, grammar, vocabulary and plot. (Waring, 2008 as cited in Azmuddin et al., 2014). At the early stage of reading foreign languages, beginners usually struggle with the understanding of the texts because of their limited vocabulary words. However, Waring (2008) as cited in Azmuddin et al. (2014) explained that using graded readers is one of the main supportive approaches to help the learners acquire unsimplified reading materials eventually. Waring and Takaki (2003) also argued that graded readers provide the contribution in terms of vocabulary development. Graded readers help learners with "gaining skills and fluency in reading, establishing previously learned vocabulary and grammar, learning new vocabulary and grammar" (Nation & Mingtzu, 1999, p. 356). As a result, graded readers are very useful for ER and the focus on using graded readers is for the learners' pleasure and interest. Graded readers contain various genres and the important process in using graded readers is to select the appropriate level of book so that the learners can read it smoothly and easily without using dictionary and they can be able to enhance their reading abilities at the same time (Han, 2010).

2.4 Extensive reading in the age of the internet and AI

In the digital era, it is common for students to read and study on electronic devices nowadays. With the development of the internet and technologies, the way of learning has changed promptly. According to Mikeladze (2014), one of the reasons that the internet has become a vital factor as a primary resource of education is because of a large amount of information available online for any people who have the electronic devices connected to the internet. Smadi and Al-Zawahreh (2013) stated that technology has evolved swiftly and blended smoothly in daily activities, particularly in academic contexts since it enables instructors to consider shifting the lessons and textbooks from static formats into more interactive and engaging formats. Consequently, EFL instructors will normally incorporate technology into language classrooms for enhancing learners' motivation and promote effective learner engagement in the educational process. For these reasons, internet resources are considered valued instructional materials to encourage and support the students to read for learning.

The use of ER through the internet has been seen as an attractive teaching style since it consists of interesting graphic information, photos, audio and videos etc. As one of the main intentions of ER approach is experiencing the real-world context, reading through the internet can allow the students to access a large amount of information together with updated information in the real-world context. Pino-silva (2006) stated that "students learn to explore, evaluate and make

their own decisions on what to read now and what to postpone for later" (p. 93). However, due to the awareness of students' different learning styles, Mikeladeze (2014) suggested that paper-based and web-based ER can be integrated effectively as an alternative method for the students with different learning styles. According to Pino-silva (2006) ER pedagogy can be a tool to assist L2 students in terms of the enhancement of reading and other language proficiency skills. Referring to Mision (2025), one visible example of incorporating ER into an online platform is XReading (https://xreading.com). XReading platform enables instructors to assign reading tasks together with monitoring students' progress. Moreover, students will have an opportunity to complete the quizzes in relation to the books they read as a measure of progress. Nowadays, XReading is recognized as one of the well-known tools associated with ER; however, it is crucial to acknowledge some platform's contextual and inherent limitations. In response to different learning styles, the combination of paper-based and web-based ER approach is considered the ideal way to suit the needs of the students. By taking this path, it is believed to empower not only students but also the teachers in a significant manner.

In another perspective, it is undoubtedly acknowledged that AI plays a vital role in various aspects of society, especially in education. Regarding the focus on ER perspective, recently, Mision (2025) conducted a study, aiming at investigating a different strategy, employing artificial intelligence (AI) technique to create a comprehensive reading library based on students' interests and language proficiency. This study indicated that AI-generated materials, designed using ChatGPT 4.0, can be utilized as a viable supplement to traditional ER resources. The findings also suggested that there was a significant improvement in students' reading attitudes and high levels of engagement although AI-generated texts were unknown to students.

Another issue with the ER in the digital era is the gamification. Gamification is recognized as one of the innovative teaching approaches widely utilized in English classrooms in the present days. Nevertheless, employing gamification in terms of enhancing reading engagement and reading comprehension in language classrooms among tertiary level has received limited attention (Matyakhan et al., 2024). To implement and promote a more energetic ER classroom, Freiermuth and Ito (2022) carried out a study to examine a classroom that is implemented in a game-based environment to promote reading enjoyment as well as motivating students to engage in reading with greater concentration. The intervention in the study is the adapted version of the Japanese-originated Bibliobattle game. The adapted English Bibliobattle (EBB) consists of three phases of book-sharing activities in English, involving comprehension, summarization, presentation and discussion of books that participants selected for recommending to their peers. Finally, each group is required to choose a "Champion book". By implementing Bibliobattles, it was found that the game made ER more enjoyable and it was proved to be an effective tool in ER class since it successfully enhances students to read and discuss books through activities.

To sum up, in the age of the internet and artificial intelligence (AI), ER has evolved overtime by the availability of several online reading materials and AI-driven tools such as digital libraries, e-books or AI tools like text-to-speech. These innovations not only make reading more accessible and engaging but also address traditional challenges such as limited resources, learner motivation, and individualized pacing.

2.5 Implementing extensive reading in classroom

Selecting the appropriate materials in reading class has always been the important process to prepare the students with the relevant students' learning levels of reading ability. To set up ER in classroom, teachers are required to introduce this kind of teaching material and the methods that are going to be used in the classroom together with the learning assessment. Moreover, mutual understanding between the teachers and the students is necessary as well since both will stay on the right track about what they are teaching and learning in each class. Yuria (2018) stated that teachers are the people who should consider the materials that are relevant to the students' proficiency to help them achieve in the target languages by expressing themselves in books, pages, chapters or amount of time. However, the amount of reading should be in connection with the students' reading ability and schedules.

Anderson (2014) as cited in Yuria (2018) indicated that students are usually assigned the reading tasks to do out of the class; however, in-class period teachers should allow the students

to learn the importance of reading and what they can learn from it. With these reasons, outside reading is a good opportunity for the students to allow them longer periods of time with longer texts.

Furthermore, Yuria (2018) also suggested that the activities related to the reading tasks should be included as it can be used as evidence to ensure that the students are reading the appropriate level of reading materials. Therefore, Waring (2011) as cited in Yuria (2018) explained that the silent period is important for the students for reading in class and teachers should be around the class to support the students' needs in their reading tasks.

In terms of the teacher's role, teachers can act as a facilitator to inspire, encourage and educate the students during their reading. The support from the teachers can gradually improve the students' reading ability and they will be able to complete the reading task on their own in the future. In addition, allowing the students to share with peers is encouraged so that they can discuss the post-activities together and enjoy the reading at the same time.

2.6 Benefits of extensive reading

It is widely accepted that ER is one of the teaching techniques that is effective to develop learners' reading skills and create enjoyment while reading. In this regard, there are several aspects that are gained from ER. For vocabulary acquisition, Ng et al. (2019) suggests that learners gained a lot of vocabulary words through the repeated reading method including with the meaning of words in each context so that they can gain incidental acquisition of vocabulary from reading in terms of general and academic vocabulary. In addition, according to Horst (2005) as cited in Yphantides and Gallagher (2014), learners who read extensively can gain more vocabulary words when compared to the learners who used traditional methods such as memorization.

In the reasons, the benefits of ER are not limited to reading only but it also applies to other skills. Furthermore, the benefits of ER can also be found in grammar acquisition and writing development. Generally, it is believed that people sometimes learn the grammar structure through reading; therefore, these two elements seem to be related to each other. Celik (2019) suggested that using ER material is the way to show how language works and learners can have the opportunity to explore the relationships among words and concepts together with developing their grammar knowledge through ER.

For writing development, Lee, Hsieh & Wang (2009) as cited in Ng et al. (2019) stated that the reading class which employs ER program tends to have the better improvement in terms of students' writing ability and grammar since the sentences in ER materials are in simplified version and the students can understand the materials easily. Therefore, the learners can acquire sentence patterns through ER materials. In Yerukneh et al.'s (2023) study, the findings confirmed that reading and writing processes are correlated and combined, while ER is proved as beneficial method in improving students' writing skills as well as providing useful insights.

In addition, the role of ER in enhancing speaking skills was found in the study conducted by Shareef (2023). The study suggested that the students' attitudes towards learning English enhanced as a result of engaging ER. A wide range of vocabulary is gained from watching movies and reading e-books as well as sharing ideas in peer-learning activities. This highlighted the influence of ER in significantly increasing students' scores in the IELTS Speaking test together with restoring their self-confidence. Additionally, Samaraweera (2024) showed consistent findings that ER-based activity approach is recognized as effective method for enhancing speaking skills as it supports vocabulary and grammar growth.

In summary, ER provides numerous benefits that extend beyond reading fluency. By equipping learners in large amounts of meaningful input, ER can yield to multiple aspects regarding language development and learner growth.

2.7 Limitations and challenges of extensive reading

While several studies have supported the implementation of ER in the language classroom over years due to the positive outcomes, some studies reveal difficulties in applying ER. For instance, In Mikami's study (2017), some students demonstrated their negative attitude towards ER, indicating that the text was too difficult for them; in addition, their English grammatical skill

and vocabulary knowledge were poor. Huang (2015) also mentioned that students had positive attitude towards ER activity. However, ER was commonly recognized as time-consuming activity and did not contribute to improving exam performance. In a similar vein as in the Thai context, ER probably encounter some challenges since the Thai educational system tends to focus more on exam-oriented nature together with the restricted time; therefore, teachers are usually required to strictly adhere with the curriculum (Saengboon, 2019). Furthermore, it is common that Thai teachers normally struggle with various obstacles, leading to the lack of creativity and stress. Teachers are also required to deal with issues such as heavy workloads, long hours, restricted content, and large class sizes (Ratanasiripong et al., 2022 as cited in Thongsan & Waring, 2024).While ER is widely adopted in countries such as, Korea, Japan, and Taiwan, it has not yet become a prevalent practice in Thailand (Thongsan & Waring, 2024). As a result, the implementation of ER in the Thai context remains uncertain due to a plethora of limitations and challenges. These factors are required to be carefully taken into consideration when considering its adoption.

2.8 Empirical studies on extensive reading for enhancing reading ability among EFL undergraduates in Thai and international contexts

In this paper, for congruency reasons, studies in both the Thai and international contexts were presented in accordance with the discussion regarding the use of ER in enhancing reading's ability of Thai EFL undergraduate learners. Tamrackitkun (2010) investigated reading comprehension, reading fluency and students' attitudes after exposure to ER. Students were assigned to read extensively from the books chosen by their own preferences. In the study, multiple measurements such as translation tests and multiple choices questions were employed to explore the development of English reading comprehension. The study was conducted with Thai EFL students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi (RMUTT) in one semester by employing a double-control pre and post-test design. The findings showed that the use of ER in English reading class resulted in reading fluency improvement and positive attitude towards ER.

For Wisaijorn (2017), the study aimed to investigate the effects of ER in terms of proficiency and attitude towards English reading. The participants in this study consisted of 51 Thai university students in the final year who attended in a 15-week project which ER was involved. Regarding the measurement process, the participants were required to complete pre- and post-test reading ability, pre- and post-test questionnaire concerning with the attitude and kept recording the journals about their completed reading together with mid- and post-project evaluations. The findings revealed that students had a slight increase in their post-test after exposure to ER. The results from pre- and post-questionnaire showed that students had the development in positive attitude towards English reading. However, it was suggested that Thai students whose proficiency is not highly developed with this project can be positively improved by engaging in ER.

In addition, Sek et al. (2021) conducted the study to explore students' reading comprehension after the implementation of an ER program for 10 consecutive weeks. Thirty-three first-year students were selected to be the participants in this study, and a quasi-experimental research design was employed to find out the impact of the use of ER approach. Pre-test and post-test with the treatment were given to the students to investigate the improvement. The findings revealed that the ER intervention significantly enhanced the level of students' English reading comprehension.

In a similar vein, Pongsatornpipat (2021) examined the integrated approaches of ER and interactive group activities in relation to the improvement in Thai undergraduate students' reading ability, attitudes towards reading and learner autonomy. The participants included 30 Thai undergraduate students from various faculties in Thailand, attending in a 10-week course. The effects of ER intervention with interactive group activities were assessed using pre-test and post-test in connection with the enhancement of participants' vocabulary and reading comprehension ability, while qualitative data were gathered from interviews. The findings revealed that there was a significant increase in participants' post-test scores of reading test; moreover, they also demonstrated positive attitudes towards reading and were motivated to continue ER beyond the

study.

Moving to the studies conducted in international contexts, Abame et al. (2017) investigated the effects of ER on students' reading comprehension. The participants were composes of 38 second-year English major students. Pre-test and post-test together with questionnaire were employed as primary tools to evaluate the effectiveness of the ER strategy on reading comprehension. The findings supported that ER significantly increased students' reading skill in language classroom. However, in this study, unexpected findings in terms of reading strategy showed that students relied on using intensive reading than ER.

In Nhapulo et al.'s (2017) study, the primary objective of the study was to examine the effect of ER program in connection with reading speed and comprehension of English academic texts among students in a low-income context among 30 students majoring in Journalism. The study emphasized measuring students' reading speed in terms of word read per minutes as well as reading comprehension. In this regard, quantitative data were collected from pre-test and post-test which included academic reading test and reading speed test, whereas qualitative data gained from teacher's observations. Study results showed that reading speed and reading comprehension were significantly related to each other since students who achieved higher reading speed also scored higher marks in reading comprehension tests. Due to the positive result influenced from ER intervention, a balanced approach which combined intensive reading is still necessary to enhance academic reading skill effectively.

In recent study, Taye and Teshome (2025) undertook the study to investigate the effectiveness of ER program in improving reading comprehension and its influence on students' reading strategies and motivation. There were 36 fourth-year EFL students who attended a one-month extensive reading program. The researchers gathered the data using pre-test and post-test along with the questionnaire to assess reading comprehension progress and gain insightful information on students' experiences. The findings suggested that incorporating ER program in the classroom was considered the effective method as it significantly enhanced students' reading comprehension skills. Moreover, students reported increased motivation to read independently.

3. Conclusion

As discussed earlier, ER has played an essential role in developing both English reading proficiency and positive attitude towards English reading. For Thai EFL undergraduate students, ER can be their alternative in terms of selecting their own preference together with relating to their English proficiency level. The benefits of implementing ER in classes seemed to encourage curriculum developer and English reading instructor to promote the approach for gaining students' interest and developing practical approach in teaching reading as well as motivating the students in terms of learning English. Moreover, ER has been recognized as the factor to develop reading comprehension, vocabulary acquisition, writing ability and learner autonomy etc. Thus, English instructors who are interested in implementing extensive reading in the classes will be able to apply ER program for the most benefit of the students in learning English reading in the future.

References

Abame, A., Biraga, M., Abe, T., & Fantu, S. (2017). Improving reading comprehension through extensive reading: The case of WCU 2nd year English majoring students. *International Journal of Research, 4*(1), 660–668.

Azmuddin, R. A., Ali, Z., Ngah, E., Mohd Tamili, L., & Mohd Ruslim, N. (2014). Extensive reading using graded readers. *International Journal of Research in Social Sciences, 3*(8), 109–113.

Bamford, J., & Day, R. R. (Eds.). (2004). *Extensive reading activities for teaching language*. Cambridge University Press.

Celik, B. (2019). The role of extensive reading in fostering the development of grammar and vocabulary knowledge. *International Journal of Social Sciences & Educational Studies, 6*(1), 215–223. https://doi.org/10.23918/ijsses.v6i1p215

Day, R., & Bamford, J. (2002). Top ten principles for teaching extensive reading. *Reading in a Foreign Language, 14*(2), 136–141.

http://jaltpublications.org/old_tlt/files/97/may/extensive.html
Freiermuth, M. R., & Ito, M. (2022). Battling with books: The gamification of an EFL extensive reading class. *Simulation & Gaming, 53*(1), 22–55. https://doi.org/10.1177/104687812110618
Grabe, W., & Stoller, F. L. (2011). *Teaching and researching reading* (2nd ed.). Routledge.
Han, J. (2010). *Extensive reading conjoined with writing activities as an effective component of English as a second/foreign language programs* (Master's thesis). University of Wisconsin–River Falls. MINDS@UW. https://minds.wisconsin.edu/bitstream/handle/1793/39198/Han.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Hayikaleng, N., Nair, S. M., & Krishnasamy, H. (2016). Thai students' motivation of English reading comprehension. *International Journal of Education and Research, 4*(6), 1–10.
Hill, D. (2008). Graded readers in English. *ELT Journal, 62*(2), 184–204.
Huang, Y. C. (2015). Why don't they do it? A study on the implementation of extensive reading in Taiwan. *Cogent Education, 2*(1), 1–13. https://doi.org/10.1080/2331186X.2015.1099187
Matyakhan, T., Chaowanakritsanakul, T., & Santos, J. A. L. (2024). Implementing gamification to enhance reading engagement and reading comprehension of Thai EFL university students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 17*(1), 121–239. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/270383
Mikami, A. (2017). Students' attitudes toward extensive reading in the Japanese EFL context. *TESOL Journal, 8*(2), 471–488. https://doi.org/10.1002/tesj.283
Mikeladze, T. (2014). *Extensive reading*. Telavi Lakob Gogebashvili State University.
Mision, M. (2025). Utilizing artificial intelligence for creating an extensive reading library: A case study with ChatGPT. *JALTCALL Trends, 1*(1), 2141–2141. https://doi.org/10.29140/jct.v1n1.2141
Nation, P., & Wang, M. T. (1999). Graded readers and vocabulary. *Reading in a Foreign Language, 12*(2), 355–379.
Ng, Q. R., Renandya, W. A., & Chong, M. Y. C. (2019). Extensive reading: Theory, research and implementation. *TEFLIN Journal, 30*(2), 171–186. http://dx.doi.org/10.15639/teflinjournal.v30i2/171-186
Nhapulo, M. A., Simon, E., & Van Herreweghe, M. (2017). Enhancing academic reading skills through extensive reading. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies, 35*(1), 17–40. https://doi.org/10.2989/16073614.2016.1267578
Nutalak, P. (2019). The effects of extensive reading on English reading ability and attitudes of business English major students. *Southeast Bangkok Journal, 5*(1), 88–102.
Pino-Silva, J. (2006). Extensive reading through the internet: Is it worth the while? *The Reading Matrix, 6*(1), 85–96.
Pongsatornpipat, W. (2022). An implementation of online extensive reading to improve reading comprehension of social work students. *Theory and Practice in Language Studies, 12*(11), 2291–2297. https://doi.org/10.17507/tpls.1211.08
Pratontep, C., & Chinwonno, A. (2008). Self-regulated learning by Thai university students in an EFL extensive reading program. *MANUSYA: Journal of Humanities, 11*(2), 104–124.
Puripunyavanich, M. (2021). Revealing university students' attitudes toward online extensive reading in Thailand. *REFLections, 28*(2), 267–292.
Rao, P. S. (2019). The role of English as a global language. *Research Journal of English, 4*(1), 65–79.
Saengboon, S. (2019). Shadow education in Thailand: A case study of Thai English tutors' perspectives towards the roles of private supplementary tutoring in improving English language skills. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 12*(1), 38–54. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/168575
Samaraweera, S. G. S. (2024). The role of extensive reading-based activity approach in developing speaking skills of second language (English) adult learners. *Vidyodaya Journal of Humanities and Social Sciences, 9*(2).

http://doi.org/10.31357/fhss/vjhss.v09i02.11

Sek, S., Katenga, J. E., & Mushunje, A. T. (2021). Reading comprehension of Thai students improved by extensive reading when learning English as a foreign language. *Human Behavior, Development and Society, 22*(3), 95–104.

Shareef, L. A. (2023). Improving IELTS speaking skills of EFL learners through extensive reading at a tertiary level. *Amazonia Investiga, 12*(63), 123–133. https://doi.org/10.34069/AI/2023.63.03.11

Smadi, O., & Al-Zawahreh, A. (2013). The effect of printed extensive reading instructional program on Jordanian secondary school stage students' proficiency in English. *European Scientific Journal, 9*(16).

Tamrackitkun, K. (2010). *Extensive reading: An empirical study of its effects on EFL Thai students' reading comprehension, reading fluency and attitudes* [Doctoral dissertation, University of Salford]. Salford Repository. https://salford-repository.worktribe.com/output/1336945/extensive-reading-an-empirical-study-of-its-effects-on-efl-thai-students-reading-comprehension-reading-fluency-and-attitudes

Taye, T., & Teshome, G. (2025). The efficacy of extensive reading strategies for enhancing reading comprehension among 4th year EFL students at Mizan Tepi University. *Social Sciences & Humanities Open, 11*, 101616. https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101616

Thongsan, N. C., & Waring, R. (2024). Challenges in implementing extensive reading in Thailand. *REFLections, 31*(2), 457–477. https://doi.org/10.61508/refl.v31i2.274278

Uraiman, Y. (2011). *Developing secondary school students' reading ability and motivation using an extensive reading program* [Master's thesis, Srinakharinwirot University]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Eng(M.A.)/Yuthana_U.pdf

Villas, M. (2016). Extensive reading: Its effects to learners' general language competence. *The Online Journal of New Horizons in Education, 6*(4), 80–85.

Waring, R., & Takaki, M. (2003). At what rate do learners learn and retain new vocabulary from reading a graded reader? *Reading in a Foreign Language, 15*, 130–163. https://doi.org/10.1177/003368828501600214

Wisaijorn, P. (2017). Effects of extensive reading on Thai university students. *PASAA PARITAT Journal, 32*, 29–62.

Yerukneh, Y., Olana, T., & Zewdie, M. (2023). Enhancing learners' EFL writing performance through extensive reading strategy training into the writing process. *Education Research International, 2023*(1), 8940114. https://doi.org/10.1155/2023/8940114

Yphantides, J., & Gallagher, C. (2014). Extensive reading: A graded reader approach. *Language Research Bulletin, 29*, 1–10.

Yuria, M. F. (2018). Extensive reading for Indonesian university students: An alternative framework for implementation. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching, 21*(2), 207–218. https://doi.org/10.24071/llt.2018.210210

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Guidelines for Developing Academic Leadership in the Digital Age of School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

พิชญดา บุญทองแพง[1*]

[1]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

Pichayada Boonthongpang[1]
[1]College of Asian Schoolers, Thailand
✉: *dreampcyd@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 28 August 2025; Revised: 21 October 2025; Accepted: 29 October 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 298 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.80, S.D.=0.61) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.83, S.D.=0.29) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าดัชนีความ

ต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ตามลำดับ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 6 ด้าน 18 แนวทาง พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ควรกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านการเรียนรู้ดิจิทัลที่ชัดเจน ครอบคลุมแนวทางการใช้สื่อ เทคโนโลยี ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและส่งเสริมความรู้ความสามารถของครูด้านเทคโนโลยี จัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสม เฉพาะที่ใช้ภายในโรงเรียน และด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งระบบฐานข้อมูลดิจิทัลกลาง ส่งเสริมการใช้ระบบฐานข้อมูลผู้เรียนที่มีความปลอดภัยและเชื่อถือ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล พบว่า ความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.89, S.D.=0.24) ส่วนความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ =4.74, S.D.=0.39)

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed to achieve two objectives: 1) to study the current status, desired status, and needs of academic leadership in the digital age of school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Khon Kaen Province, Area 3; and 2) to study approaches for developing academic leadership in the digital age of school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Khon Kaen Province, Area 3. The sample consisted of 298 school administrators and teachers from schools under the Office of the Basic Education Commission, Khon Kaen Province, Area 3, in the 2025 academic year. The research instruments used were questionnaires, interview forms, and appropriateness and feasibility assessment forms. Data were analyzed by percentages, frequencies, standard deviations, and content analysis. The results revealed that the current status of academic leadership in the digital age of school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Khon Kaen Province, Area 3, both overall and in each aspect, was at a high level ($\overline{x}$ =3.80, SD=0.61). In order of increasing mean values, the highest mean score was found for digital academic vision, followed by digital learning management, data utilization and evaluation with technology, personnel development and digital skills, and the creation of a learning culture and innovation. And communication and participation through technology, respectively. The desired condition found that all aspects were at the highest level ($\overline{x}$ =4.83, SD=0.29) In order of the average value from highest to lowest, it was found that personnel development and digital skills had the highest average value, followed by creating a culture of learning and innovation, using information and evaluating with technology, communication and participation through technology, having a digital academic vision, and managing learning with digital technology, respectively. In terms of essential needs, in order of highest to lowest, it was found that managing learning with digital technology had the highest need index value, followed by creating a culture of learning and innovation, having a digital academic vision, personnel development and digital skills, and communication and participation through technology,

respectively. Guidelines for Developing Academic Leadership in the Digital Age of School Administrators Total of 6 sides 18 Guidelines found that in managing learning with digital technology, a clear vision and policy for digital learning should be established, covering the guidelines for the use of media and technology. In terms of creating a culture of learning and innovation, educational administrators should provide opportunities for teachers to play a leading role in the academic circle and connecting with external professional networks, which will help the organization's learning progress and continuity. In terms of having a digital academic vision, educational administrators should be aware of the need to incorporate digital technology as an important element in educational administration. Keeping up with technological changes. In terms of personnel and digital skills development, school administrators should develop and promote teachers' technological competencies and provide and develop a school technology infrastructure. In terms of communication and participation through technology, school administrators should select appropriate digital applications or platforms specifically for school use. In terms of data use and technology-based assessment, school administrators should establish a central digital database system and promote the use of a secure and reliable student database system. The evaluation of the appropriateness and feasibility of academic leadership development approaches in the digital age found that overall suitability was at the highest level ($\bar{x}$ =4.89, S.D.=0.24). Overall feasibility was at the highest level ($\bar{x}$ =4.74, S.D.=0.39).

Keyword: Development guidelines, Academic Leadership, Digital Age

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอดโดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ซึ่งการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเข้าสู่ยุคของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Digital Economy and Society) ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของชีวิต การศึกษาในฐานะรากฐานของการพัฒนามนุษย์จึงต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการประเมินผล จึงเป็นแนวทางสำคัญของ Digital Transformation in Education ซึ่งไม่เพียงเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ แต่ยังเปลี่ยนวัฒนธรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่

โดยในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีโรงเรียนทั้งทั้งหมด 170 โรงเรียนทำการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ซึ่งผลการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ (NT) ผลการทดสอบระดับชาติขั้น พื้นฐาน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการประเมินส่วนใหญ่ต่ำกว่า เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และ ผลการประเมิน PISA ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี (มัธยมศึกษาปีที่3) มีผลการทดสอบที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่จะต้องพัฒนาปรับปรุงเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการจัด

กิจกรรมการเรียน การสอนและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการ ทางด้านงานวิชาการโดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลให้เหมาะสมกับยุคสมัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2566)

ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการหาแนวทางในการส่งเสริมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการวิจัย รวมทั้งผู้ที่มีความสนใจจะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของตนเอง และการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพและการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ เพื่อทำการสังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ นำมาซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล
ด้านที่ 2 การพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
ด้านที่ 4 การใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี
ด้านที่ 5 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม
ด้านที่ 6 การสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) ได้จำนวนทั้งสิ้น 298 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนอำเภอ 5 อำเภอ จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 115 คน และครู จำนวน 183 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง และอำเภอ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ลักษณะตอบสนองคู่ (Dual - Response Format) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล 2) การพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล 3) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) การใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม และ 6) การสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ขึ้นไป 2) มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา หรือการวิจัยทางการศึกษา หรือวัดและประเมินผลการศึกษา หรือด้านการศึกษา 3) มีประสบการณ์ด้านการบริหารด้านวิชาการอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทาง

วิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 13 คน ประเมินโดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ขึ้นไป 2) สำเร็จการศึกษาทางการบริหารการศึกษา หรือสาขาทางด้านการศึกษา หรือสาขาทางด้านการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในระดับปริญญาโทขึ้นไป 3) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา หรือบริหารการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของ ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$PNI_{modified}$	ลำดับที่
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล	3.92	0.63	มาก	4.70	0.39	มากที่สุด	**0.279**	**3**
2. ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล	3.83	0.42	มาก	4.95	0.43	มากที่สุด	**0.277**	**4**
3. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	3.87	0.81	มาก	4.68	0.45	มากที่สุด	**0.286**	**1**
4. ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี	3.85	0.52	มาก	4.91	0.41	มากที่สุด	**0.202**	**6**
5. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม	3.68	0.57	มาก	4.93	0.44	มากที่สุด	**0.284**	**2**
6. ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี	3.65	0.72	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	**0.239**	**5**
รวม	**3.80**	**0.61**	**มาก**	**4.83**	**0.29**	**มากที่สุด**	**0.261**	**-**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.80, S.D.=0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ($\overline{X}$ =3.92, S.D.=0.63) ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ($\overline{X}$ =3.87, S.D.=0.81) ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ($\overline{X}$ =3.85, S.D.=0.52) ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ($\overline{X}$ =3.83, S.D.=0.42) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ($\overline{X}$ =3.68, S.D.=0.57) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ($\overline{X}$ =3.65, S.D.=0.61) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.83, S.D.=0.29) และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ($\overline{X}$ =4.95, S.D.=0.43) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.93, S.D.=0.44) ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ($\overline{X}$ =4.91, S.D.=0.41) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 4.86 , S.D. = 0.35) ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ($\overline{X}$ = 4.70, S.D.=0.39) และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ($\overline{X}$ =4.68, S.D.= 0.45) ตามลำดับ

การประเมินความต้องการจำเป็น ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified}$=0.286) รองลงมาด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ($PNI_{Modified}$ = 0.284) ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ($PNI_{Modified}$ = 0.279) ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ($PNI_{Modified}$ = 0.277) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ($PNI_{Modified}$ = 0.239) และด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ($PNI_{Modified}$ = 0.202) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	4.96	0.11	มากที่สุด	4.84	0.46	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.92	0.11	มากที่สุด	4.81	0.46	มากที่สุด
ด้านที่ 3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล	4.89	0.22	มากที่สุด	4.76	0.47	มากที่สุด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล	4.79	0.26	มากที่สุด	4.71	0.40	มากที่สุด
ด้านที่ 5 ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี	4.77	0.25	มากที่สุด	4.70	0.33	มากที่สุด
ด้านที่ 6 ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี	4.75	0.37	มากที่สุด	4.64	0.46	มากที่สุด
รวม	4.84	0.24	มากที่สุด	4.74	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุลดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีทั้งหมด 6 ด้าน ความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุลดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$=4.84, S.D.=0.24) และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}$=4.96, S.D.=0.11) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ($\bar{X}$=4.92, S.D.=0.11) ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ($\bar{X}$=4.89, S.D.=0.22) ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ($\bar{X}$=4.79, S.D.=0.26) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ($\bar{X}$=4.77, S.D.=0.25) และด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ($\bar{X}$=4.75, S.D.=0.37) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$=4.74, S.D.=0.39) และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.84, S.D.=0.46) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ($\bar{X}$=4.81, S.D.=0.46) ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ($\bar{X}$=4.76, S.D.=0.47) ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ($\bar{X}$=4.71, S.D.=0.40) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ($\bar{X}$=4.70, S.D.=0.33) และด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ($\bar{X}$=4.64, S.D.=0.39) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D.=0.61) เรียงลำดับสภาพ ปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการใช้ข้อมูลและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนในยุคดิจิทัล วิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัลช่วยให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเห็นเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทันสมัยและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม สร้างความเข้าใจและแรงบันดาลใจแก่บุคลากร การมองเทคโนโลยีเป็นโอกาสในการพัฒนา (Seeing Technology as an Enabler) ผู้บริหารมองเทคโนโลยีไม่ใช่ภาระ แต่เป็นเครื่องมือสร้างคุณค่าใหม่ในการจัดการเรียนรู้ การใช้ระบบออนไลน์ในการติดตามผลสัมฤทธิ์ การสื่อสารภายในองค์กร และการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2019) ด้าน Opportunity และ Communication ที่เน้นการใช้ดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและสร้างความร่วมมือในองค์กร สอดคล้องกับ ฉัตรชัย จันทา (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครพนม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้เสนอ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยให้ผู้บริหารนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาคุณภาพครู โดยให้ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรมสัมมนาและศึกษาต่อพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาครูนิเทศกำกับติดตาม และตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน มีการให้รางวัลและแรงจูงใจสำหรับครู สอดคล้องกับ ปณิดา สุภารมย์ (2565) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83, S.D.=0.29) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ในสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดทักษะดิจิทัล ผู้บริหารจึงต้องใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย กำหนดทิศทางโครงสร้างองค์กรและวัตถุประสงค์ กลยุทธ์เชิงนวัตกรรมที่ชัดเจน มุ่งเน้นและผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กร การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน บุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลสามารถใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบสารสนเทศเพื่อจัดการ

ข้อมูล ทำงานรวดเร็ว ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มคุณภาพของผลงานได้ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน องค์กรหรือสถานศึกษาที่พัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัล การพัฒนาทักษะดิจิทัลช่วยให้บุคลากรเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา บุคลากรที่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จะมีโอกาสเรียนรู้การคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการใช้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกรัตน์ เชื้อวังคำและวัลลภา อารีรัตน์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี และด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยีตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เล็งเห็นว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดิจิทัล โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ผู้เรียนต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อพร้อมต่อการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่จำกัดด้วยสถานที่หรือเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนค้นคว้า สร้างสรรค์ และแลกเปลี่ยนความรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้น พัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นต่อการทำงาน การใช้เครื่องมือดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูล การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี สนับสนุนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและต่อเนื่อง (Lifelong Learning) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ทั้งในรูปแบบออนไลน์ หรือการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการบริหารจัดการการศึกษา ครูสามารถใช้ระบบดิจิทัลในการติดตามผลการเรียน วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของผู้เรียน และปรับแผนการสอนได้ตรงความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการทำงานร่วมกับเครือข่าย การพัฒนาโครงสร้างขององค์กรโดยเน้นเทคโนโลยีดิจิทัล การกำกับติดตามด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริม พัฒนาและสร้างเทคโนโลยีดิจิทัลแก่บุคลากร ตลอดจนการเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาแก่บุคลากร

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ทั้ง 6 ด้าน มีจำนวน 18 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ

ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มาหาค่าดัชนีความจำเป็น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการ จำเป็นอยู่ในลำดับแรก เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาต้องพบเจอกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีความแตกต่าง กันอยู่เสมอ ตามบริบทและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใหม่ ทำให้ผู้บริหารต้องคิดและหาวิธีการแก้ไข ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบท สิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดี จัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อ รู้จุดอ่อน จุดแข็ง วางแผนพัฒนาอย่างตรงประเด็นและขับเคลื่อนการศึกษาไปสู่ยุคดิจิทัลได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมความเป็นไปได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลงนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงจากการสร้าง วัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานผ่านรูปแบบที่ทันสมัย สอดคล้องกับ พิชญ์สินี มะโน (2562) ที่สรุปคุณลักษณะความเป็นนักวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายทางวิชาการที่เชื่อมโยงกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) พร้อมปรับตัวและขับเคลื่อนองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เข้าใจการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ การนิเทศ และการบริหารจัดการข้อมูล เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ (Facilitator of Learning) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูและนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องพยายามรวบรวมประสบการณ์การบริหารจากสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมมาหาค่าดัชนีความจำเป็น พบว่า รู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน จัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอกับผู้เรียนและเข้าถึงได้สะดวก มีคำดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้นวัตกรรมมีความจำเป็น เพราะเป็นกลไกที่จะทำให้โรงเรียน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะของผู้เรียนและครู สร้างแรงจูงใจและทำให้องค์กรมีความยั่งยืนในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ

ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำ ทางวิชาการในยุคดิจิทัล องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล และ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัลมาหาค่าดัชนีความจำเป็น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างวิสัยทัศน์ในการยกระดับคุณภาพขององค์กรมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของยุคใหม่ที่มีนโยบายการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงนั้น การกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างวิสัยทัศน์จะช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางที่จะเดินไปขององค์ร โดยมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน ช่วยให้ครูและบุคลากรทุกคนรู้ว่า แต่ละคนมีความสำคัญต่อกามุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างไร และรู้ว่าจะทำอะไร ทำไมต้องทำ ทำอย่างไร และทำเมื่อใด เป็นการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดความสนใจ มีความผูกพัน มุ่งมั่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ท้าท้ายและทุ่มเทเพื่อคุณภาพของผลงานที่ปฏิบัติ สอดคล้องกับ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ (2564) ได้เสนอ รูปแบบผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล มาหาค่าดัชนีความจำเป็น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลพัฒนะทักษะดิจิทัล เพื่อพัฒนาครูบุคลากรของโรงเรียนได้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เพื่อยกระดับสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม เป็นการตั้งเป้าหมายในระยะยาวที่องค์กรจะก้าวไปให้ชัดเจน เพื่อทำให้ทุกคนในองค์กรมุ่งไปทางเดียวกัน หรือมีเป้าหมายเดียว สอดคล้องกับ ต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2559).) ได้ศึกษาวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนบทบาทหน้าที่ของครูและผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด การกำหนดการสอนและกระบวนการจัดการศึกษาของครูมีความสำคัญพอกัน การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของครู และบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนเป็นกุญแจบอกถึงการพัฒนาวิชาชีพครู ประสบการณ์และการปฏิบัติเป็นตัวกำหนดคุณภาพในการสอนและการพัฒนาวิชาชีพให้สูงขึ้น ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับ 1) ความเชื่อมัน ความเข้าใจของครูในการปฏิรูปการศึกษา 2) พื้นฐานทางการศึกษาของครู 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน 4) บทบาทครู บทบาทผู้เรียน 5) การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ 6) จัดหาเทคนิคใหม่ และสอดคล้องกับ ไชยา ภาวะบุตร (2565) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมากเพราะภาวะ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Visionary Leadership) ผู้นำต้องมองเห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงจากสังคมฐานความรู้และเทคโนโลยี และถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้องค์กรเข้าใจและเดินไปในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัย

พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้นำต้องสนับสนุนให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Capacity Building) มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู บุคลากร และผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ผู้นำควรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนนวัตกรรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ผู้นำต้องมีทักษะในการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล เพื่อไม่ให้องค์กรล้าหลังการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารกับครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างโปร่งใสและทั่วถึง

ด้านที่ 5 ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี มาหาค่าดัชนีความจำเป็น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และพัฒนาองค์กรให้เป็นสังคมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองเข้าใจทิศทางการดำเนินงานและเป้าหมายทางวิชาการดิจิทัลร่วมกัน การสื่อสารผ่านเครือข่ายดิจิทัลเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน สอดคล้องกับ กนกวรรณ จันทรนิมะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญโดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงจากการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานผ่านรูปแบบที่ทันสมัย ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมและเปิดใจกว้าง ด้านการคิดสร้างสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายการ พัฒนา มุ่งเน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนมีเป้าหมายในการคิดสร้างสรรค์ให้ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุน ผู้บริหารโรงเรียนด้วยการสร้างแรงจูงใจให้แสดงศักยภาพของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียนคิดและเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ตลอดจนการจัดกิจกรรม การจัดผึกอบรมและการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สาธร ทรัพย์รวงทอง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการในดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าผลการ วิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร มี 7 องค์ประกอบ และในประกอบที่สำคัญคือการทำงานเป็นทีม และผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 6 ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี เมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดในด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี มาหาค่าดัชนีความจำเป็น

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี เพื่อสร้างระบบการตัดสินใจที่อิงข้อมูลจริง พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และบุคลากร เสริมความโปร่งใส และยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีช่วยให้กระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลมีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารสามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563)ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารงานวิชาการควรมีการใช้ข้อมูลที่ถูกรวบรวมผ่านระบบต่าง ๆ เพื่อประเมินผลอย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ผ่านการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในปีถัดไป โดยมุ่งเน้นการมีทรัพยากรที่พร้อมสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร วิธีการ และระบบประเมินผลที่เชื่อถือได้ และยังสอดคล้องกับ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้ข้อมูลและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลงนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะเกิดภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงจากการสร้าง วัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานผ่านรูปแบบที่ทันสมัย

เมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิด Digital Leadership Framework ของ Sheninger (2019) การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถกำหนดนโยบายในะดับเขตพื้นที่ได้ดังนี้ 1) กำหนดยุทธศาสตร์ เขตพื้นที่ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ (Digital Learning District Strategy) เชื่อมโยงนโยบายกับบริบทท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นฐาน 2) สร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่อง จัดหลักสูตรอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลโดยใช้แนวทางจาก Sheninger เป็นกรอบ 3) กำหนดนโยบายการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเชิงบริหาร (Data-Driven Decision Making) เขตพื้นที่ต้องมีฐานข้อมูลดิจิทัลที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน เพื่อใช้วิเคราะห์และวางแผนการพัฒนา 4) สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Culture) ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี และมีทัศนคติที่เปิดรับนวัตกรรมใหม่ 5) จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนภาวะผู้นำดิจิทัลระดับเขตพื้นที่ มีหน้าที่วางนโยบาย กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริม ยกระดับคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษา จะช่วยสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควร สื่อสารอย่างโปร่งใส รวดเร็ว และหลากหลายช่องทาง ควบคู่กับการ สร้างพื้นที่ให้ครู บุคลากร และผู้ปกครองมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี เพื่อสร้างความร่วมมือและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรการเรียนรู้ดิจิทัลที่แท้จริง

จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรและทักษะดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่เป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) โดยกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร สร้างโอกาสการพัฒนา และสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ครูและบุคลากรมี ทักษะดิจิทัลที่เพียงพอและทันสมัย ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 18 แนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความสำคัญของแนวทางการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทาง พัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

3 ควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบจัดอบรม Digital Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ทุก 2 ปี หรือวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ จันทรนิมะ. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(39), 93–101.

ฉัตรชัย จันทา. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership)* (ฉบับปรับปรุง). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 7*(2), 217–225.

ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].

ปณิดา สุภารมย์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย].

พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค digital disruption ต่อการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 18*(1), 1–6.

รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). *ภาวะผู้นำการดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก].

รุ่งรัตน์ พลชัย. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1*(3), 53–62.

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

สาธร ทรัพย์รวงทอง. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยวิชาการ, 6*(3), 309–324.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2568, จาก http://www.onec.go.th/onec_-backoffice/uploads/Book/-file.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.

เอกรัตน์ เชื้อวังคำ, และวัลลภา อารีรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.

Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times* (2nd ed.). Corwin Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Creative Leadership of School Administrators Affecting the Effectiveness of Schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

สุรวิชญ์ ปฏิรูปา[1*]
[1]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

Surawit Patirupa[1]
[1]College of Asian Schoolers, Thailand
✉:* Patirupa2540@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 October 2025; Revised: 03 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมขอนแก่น เขต 3 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 298 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกเป็นผู้บริหาร 100 คน และครูผู้สอน 198 คน คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.415 ถึง 0.965 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.45, S.D.=0.18) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x}$= 4.72, S.D. = 0.54) รองลงมาได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ($\bar{x}$=4.68, S.D.=0.03) ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{x}$= 4.51, S.D.=0.14) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=4.33, S.D.=0.16) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x}$= 4.30, S.D.=0.16) และด้านจินตนาการ ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10) ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.34, S.D.=0.19) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

มากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{x}$=4.66, S.D.=0.04) รองลงมาได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{x}$=4.57, S.D.=0.09) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$= 4.49, S.D.=0.79) ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{x}$=4.32, S.D.=0.16) ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.15, S.D.=0.77) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10) และ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ($\bar{x}$=4.09, S.D.=0.07) ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวพยากรณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจินตนาการ (X_3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) และด้านแรงจูงใจ (X_6) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 76.40 (R^2=0.764) สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามวิธี (Stepwise) ดังต่อไปนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) $\hat{y} = 0.863 + 0.299(X_3) + 0.183(X_4) + 0.292(X_5) + 0.253(X_6)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) $\hat{Z} = 0.154Z(X_3) + 0.279(X_4) + 0.379(X_5) + 0.336(X_6)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the level of creative leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3 (2) to study the level of school effectiveness under the same office (3) to examine the relationship between creative leadership of school administrators and school effectiveness; and (4) to investigate the influence of creative leadership on the effectiveness of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3. This study employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 298 participants, comprising 100 school administrators and 198 teachers, determined using Krejcie and Morgan's sample size table and selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with item discrimination indices ranging from 0.415 to 0.965 and an overall reliability coefficient of 0.976. Data were analyzed using a statistical software package to calculate percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that: 1) The study found that the overall level of creative leadership among school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 was high ($\bar{x}$=4.45, S.D.=0.18) When ranked by dimension, teamwork was the highest ($\bar{x}$ =4.72, S.D. 0.54), followed by motivation ($\bar{x}$=4.68, S.D.=0.03), flexibility ($\bar{x}$= 4.51, S.D.=0.14), creativity ($\bar{x}$=4.33, S.D.=0.16), vision ($\bar{x}$= 4.30, S.D.=0.16), and imagination ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10). These results indicate that administrators demonstrate strong teamwork and motivational abilities, which are key factors contributing to their overall creative leadership. 2) The study revealed that the overall school effectiveness under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 was high ($\bar{x}$=4.34, S.D.=0.19). Ranked by dimension, the highest score was for the ability to develop students with positive attitudes ($\bar{x}$=4.66, S.D.=0.04), followed by academic achievement ($\bar{x}$=4.57, S.D.=0.09), quality

assurance ($\bar{x}$=4.49, S.D.=0.79), teacher job satisfaction ($\bar{x}$=4.32, S.D.=0.16), school development capacity ($\bar{x}$=4.15, S.D.=0.77), participation ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10), and resource management ($\bar{x}$=4.09, S.D.=0.07). These findings suggest that schools maintain high effectiveness across multiple dimensions, particularly in fostering positive student attitudes and academic performance.3) There was a statistically significant positive correlation at the .01 level between the creative leadership of school administrators and school effectiveness. 4) Four aspects of creative leadership imagination (X3), creativity (X4), teamwork (X5), and motivation (X6) were found to significantly predict school effectiveness, with an explanatory power of 76.40% ($R^2 = 0.764$). The prediction equations were as follows: The prediction equations of Unstandardized score $\hat{y} = 0.863 + 0.299(X_3) + 0.183(X_4) + 0.292(X_5) + 0.253(X_6)$ The prediction equations of Standardized score $\hat{Z} = 0.154Z(X_3) + 0.279(X_4) + 0.379(X_5) + 0.336(X_6)$

Keyword: Creative Leadership, School Administrators, School Effectiveness, Primary Educational Service Area, Khon Kaen 3

1. บทนำ

ในยุคที่สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาไทยในยุคที่สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาไทยจึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล การมีผู้นำที่มีศักยภาพและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (รัษฎากรณ์ อัครจันทร์, 2560; พรชัย เจดามาน, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และคิดนอกกรอบเพื่อพัฒนานวัตกรรมและกระบวนการบริหารให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2554; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553) การบริหารที่มีประสิทธิผลจึงขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการ (ซอฟี ราแซะ, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีนโยบายจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่คุณธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 5 อำเภอ รวม 168 แห่ง อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2567 พบว่ายังต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น วิธีการสอนที่ไม่หลากหลาย ครูไม่ตรงสาขา ภาระงานมาก และความกระตือรือร้นของผู้เรียนในชนบทที่ต่ำกว่าโรงเรียนในเมือง อีกทั้งปัญหาการขาดแคลนผู้บริหารจากการเกษียณและการโยกย้าย ทำให้การบริหารจัดการไม่ต่อเนื่องและส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้นการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมขอนแก่น เขต 3

4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตาม กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1932) สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดังนี้

1. ความยืดหยุ่น จำนวน 5 ข้อ
2. วิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ
3. จินตนาการ จำนวน 5 ข้อ
4. ความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ข้อ
5. การทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ
6. แรงจูงใจ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1932) สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดังนี้

1. ความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ
2. การบริหารจัดการทรัพยากร จำนวน 5 ข้อ
3. การมีส่วนร่วม จำนวน 5 ข้อ
4. ความพึงพอใจในการทำงานของครู จำนวน 5 ข้อ
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 5 ข้อ
6. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก จำนวน 5 ข้อ
7. การประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 ข้อ

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความถูกต้องในการใช้งานโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (index of item objective congruence หรือ IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไปปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำ โดยคำถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และข้อคำถามประสิทธิผลของสถานศึกษา

3.4 การตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความตรงตามโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้น นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

1. จบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป ในสาขาการวิจัยการศึกษา หรือสาขาการวัดและประเมินผล หรือสาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาด้านการศึกษาอื่นๆ
2. ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ หรืออาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งสุดท้าย

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

1. หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 0.40 ขึ้นไป (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2560) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.415 ถึง 0.965
2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient)

คำนวณหาความสัมพันธ์ของแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 0.70 ขึ้นไป (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976

3) ปรับปรุงข้อคำถามให้นำมาใช้งานได้ตามความเหมาะสมและมีความถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านความยืดหยุ่น	4.51	0.14	มากที่สุด
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.30	0.16	มาก
3. ด้านจินตนาการ	4.13	0.10	มาก
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.33	0.16	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.72	0.54	มากที่สุด
6. ด้านแรงจูงใจ	4.68	0.03	มากที่สุด
รวม	4.45	0.18	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.45, S.D.=0.18) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x}$ = 4.72, S.D. = 0.54) รองลงมาได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ($\bar{x}$=4.68, S.D.=0.03) ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{x}$= 4.51, S.D.=0.14) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=4.33, S.D.=0.16) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x}$= 4.30, S.D.=0.16) และ ด้านจินตนาการ ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1) ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา	4.15	0.10	มาก
2) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร	4.09	0.07	มาก
3) ด้านการมีส่วนร่วม	4.13	0.10	มาก

4) ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.32	0.16	มาก
5) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.57	0.09	มากที่สุด
6) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.66	0.04	มากที่สุด
7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.49	0.79	มาก
รวม	4.34	0.19	มาก

ตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.34, S.D.=0.19) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{x}$=4.66, S.D.=0.04) รองลงมาได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{x}$=4.57, S.D.=0.09) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$= 4.49, S.D.=0.79) ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{x}$=4.32, S.D.=0.16) ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.15, S.D.=0.77) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{x}$=4.13, S.D.=0.10) และ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ($\bar{x}$=4.09, S.D.=0.07) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยการหาค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา (Y_1)	ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร (Y_2)	ด้านการมีส่วนร่วม (Y_3)	ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู (Y_4)	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y_5)	ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (Y_6)	ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (Y_7)	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot})
1. ด้านความยืดหยุ่น X_1	1	.546**	.676**	.646**	.465**	.562**	.910**	.680**
2. ด้านวิสัยทัศน์ X_2	.546**	1	.680**	.662**	.260**	.362**	.845**	.565**
3. ด้านจินตนาการ X_3	.676**	.680**	1	.931**	.384**	.450**	.895**	.579**
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์ X_4	.646**	.662**	.931**	1	.371**	.520**	.850**	.492**
5. ด้านการทำงานเป็นทีม X_5	.465**	.260**	.384**	.371**	1	.535**	.906**	.459**
6. ด้านแรงจูงใจ X_6	.562**	.362**	.450**	.520**	.535**	1	.882**	.432**

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.680**	.565**	.579**	.492**	.459**	.432**	.953**	1

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้นในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้านเรียงตามลำดับ พบว่า ด้านความยืดหยุ่น (X_1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับสูงสุด (r=.680**) รองลงมาคือ ด้านจินตนาการ (X_3) (r=.579**) ด้านวิสัยทัศน์ (X_2) (r=.565**) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) (r=.492**) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) (r=.459**) และในลำดับสุดท้ายคือ ด้านแรงจูงใจ (X_6) (r=.432**)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหูคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

แหล่งของความแปรปรวน	**Sum of Squares**	**df**	**Mean Square**	**F**	**Sig.**
Regression	19.491	6	3.249	24.388	.000[b]
Residual	32.863	124	.260		
Total	52.354	130			
ตัวแปร	**B**	**Std. Error**	**Beta**	**t**	**Sig.**
ค่าคงที่	.863	.673		1.240	.218
ด้านความยืดหยุ่น X_1	.292	.161	.073	1.810	.073
ด้านวิสัยทัศน์ X_2	.308	.024	.006	.164	.870
ด้านจินตนาการ X_3	.299	.094	.154	3.181	.032
ด้านความคิดสร้างสรรค์ X_4	.183	.046	.279	3.987	.000
ด้านการทำงานเป็นทีม X_5	.292	.055	.379	6.361	.000
ด้านแรงจูงใจ X_6	.253	.049	.336	5.298	.000

R=.764, R^2=.583, Adjusted R^2 =.562, $S.E._{est}$= .207, F=24.388

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหูคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากตัวแปรทั้งหมด 6 องค์ประกอบ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจินตนาการ X_3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ X_4 ด้านการทำงานเป็นทีม X_5

และ ด้านแรงจูงใจ X_6 เป็นองค์ประกอบที่มีอำนาจพยากรณ์ และสามารถอธิบายประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.764 ซึ่งแสดงว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจินตนาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และ ด้านแรงจูงใจ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถเขียนสมการการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณสามารถเขียนได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$\hat{y} = 0.863 + 0.299(X_3) + 0.183(X_4) + 0.292(X_5) + 0.253(X_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\hat{Z} = 0.154Z(X_3) + 0.279(X_4) + 0.379(X_5) + 0.336(X_6)$$

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

5.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.45, S.D.=0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านแรงจูงใจ ด้านความยืดหยุ่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ ด้านวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการองค์กร การสร้างแรงจูงใจ และการประสานงานกับบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จารินี สิกุลจ้อย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษา และงานวิจัยของจารินี สิกุลจ้อย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านแรงจูงใจ อยู่ในอันดับสอง สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของ Mumford et al. (2002) ผู้บริหารเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก ทำให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษา Amabile (1996) ระบุว่าความยืดหยุ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการบริหารการศึกษามีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้นำที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกลยุทธ์และแนวทางให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ทำให้การตัดสินใจและการบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านความคิดสร้างสรรค์ แม้ว่าจะมี

ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการคิดเชิงนวัตกรรมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนหรือการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ชนาฤทธิ์ (2556) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดริเริ่มและสามารถปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมด้านวิสัยทัศน์ แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ไปยังครูและบุคลากรเพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา

5.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.34, S.D.=0.19) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถดำเนินงานและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนานักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา ความพึงพอใจในการทำงานของครู ความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการทรัพยากร การที่ประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงที่สุดนี้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเข้มแข็งของระบบการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา แสงสุวรรณ (2558) เรื่อง การพัฒนานักเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา สนับสนุนว่าการพัฒนานักเรียนด้านทัศนคติทางบวกเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนความสำเร็จของสถานศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในลำดับถัดมา แสดงว่าผู้บริหารและครูมีความสามารถในการวางแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรม และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วงศ์สุวรรณ (2557) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและบุคลากรต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ชี้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิผลและสะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการและการสอนของครู ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับถัดมา แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการจัดกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การเรียนการสอนและการบริหารมีมาตรฐาน งานวิจัยของ พวงเพ็ชร์ พรหมมณี (2560) เรื่อง ประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโดยรวมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูสะท้อนถึงความพึงพอใจของบุคลากรต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร และโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ งานวิจัยของ สุจิตรา บุญมา (2559) เรื่อง ความพึงพอใจของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ระบุว่าความพึงพอใจของครูส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ และส่งผลต่อประสิทธิผลโดยรวม ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาสะท้อนถึงความสามารถในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพการจัด

การศึกษา งานวิจัยของ ชลธิชา แสงสุวรรณ (2558) เรื่อง การพัฒนานักเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารที่มีความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาจะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ด้านการมีส่วนร่วมสะท้อนถึงการที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาสถานศึกษา งานวิจัยของ สมชาย วงศ์สุวรรณ (2557) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและบุคลากรต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ระบุว่าการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความยั่งยืนของการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับสูง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการจัดสรรทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม งานวิจัยของ พวงเพ็ชร์ พรหมมณี (2560) ชี้ว่าการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมแล้ว ด้านต่าง ๆ ของประสิทธิผลสถานศึกษามีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ด้านการพัฒนานักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสะท้อนถึงคุณภาพการบริหารและการสอน ด้านการประกันคุณภาพและความพึงพอใจของครูสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในระดับ .01 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูง จะสามารถส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษาให้สูงขึ้นตามทิศทางเดียวกัน การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนานักเรียน การพัฒนาครู และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่าด้านความยืดหยุ่น (X_1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจินตนาการ (X_2) ด้านวิสัยทัศน์ (X_3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) และในลำดับสุดท้ายคือ ด้านแรงจูงใจ (X_6) ซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้บริหารที่สามารถปรับตัวได้ดี มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการและสามารถประยุกต์แนวคิดใหม่ ๆ ตามสถานการณ์ต่าง ๆ จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา แสงสุวรรณ (2558) เรื่อง การพัฒนานักเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา และ สมชาย วงศ์สุวรรณ (2557) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและบุคลากรต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สนับสนุนผลการวิจัยนี้ โดยพบว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์จะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนและประสิทธิผลโดยรวมของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจ แม้ว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่า แต่ก็ยังมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าผู้นำที่สามารถสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและมอบแรงจูงใจแก่บุคลากร จะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานและประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับองค์รวมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงเพ็ชร์ พรหมมณี (2560) เรื่อง “ประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” พบว่าผู้นำที่มีทักษะในการสร้างทีมและแรงจูงใจที่เหมาะสม สามารถเพิ่ม

ประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านการเรียนการสอนและการบริหารจัดการทรัพยากรดังนั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความยืดหยุ่นและจินตนาการของผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนานักเรียน ครู และระบบบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับสูงจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า องค์ประกอบด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์และสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.764 แสดงว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวสามารถอธิบายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 76.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับมาก และพบว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ระดับมาก จะส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยตรง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พวงเพ็ชร์ พรหมมณี (2560) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และพบว่าการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา แสงสุวรรณ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และพบว่าความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐาพร ศิริพร (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานี และพบว่าด้านแรงจูงใจและการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass (1990) ที่ชี้ว่าผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและทีมงานที่เข้มแข็ง จะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังตรงกับ Torrance (1988) ที่อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำสามารถคิดเชิงนวัตกรรมและพัฒนาองค์กรไปสู่ความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยของ Sternberg (2003) ได้ยืนยันว่าผู้นำที่มีความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กับการคิดเชิงวิเคราะห์ จะทำให้การบริหารจัดการมีคุณภาพและนำไปสู่ประสิทธิผลที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับ Robinson (2011) ที่กล่าวว่าผู้นำสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถยืนยันได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพผู้เรียน การพัฒนาครู การจัดการทรัพยากร และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า องค์ประกอบด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับมาก แต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โดยเฉพาะด้านวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความยืดหยุ่น และแรงจูงใจให้ครอบคลุมทุกด้านของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

2. ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาผ่านการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากร การมีส่วนร่วมของครู และการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก รวมทั้งปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

3. เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจ มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ควรควรกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดอบรม สัมมนา กิจกรรม หรือโครงการที่เน้นพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพต่อผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนที่มีขนาดเดียวกันและต่างกันว่ามีประสิทธิผลของสถานแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูงกับโรงเรียนทั่วไป เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลต่อไป

3. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาโดยนำผลการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสถานศึกษาไปต่อยอดในการทำวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและนำผลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

รัษฎากรณ์ อัครจันทร์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

พรชัย เจดามาน. (2560). *ความสำคัญของการศึกษาในยุคปฏิรูป*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธีระ รุญเจริญ. (2554). *สุดยอดภาวะผู้นำ: Super leadership*. โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง.

นัยนา ชนาฤทธิ์. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พวงเพ็ชร์ พรหมมณี. (2560). ประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

สุจิตรา บุญมา. (2559). ความพึงพอใจของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context*. Westview Press.

Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications* (3rd ed.). Free Press.

Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. Archives of Psychology.

Mumford, M. D., Scott, G. M., Gaddis, B., & Strange, J. M. (2002). Leading creative people: Orchestrating expertise and relationships. *The Leadership Quarterly, 13*(6), 705–750. https://doi.org/10.1016/S1048-9843(02)00158-3

Robinson, K. (2011). *Out of our minds: Learning to be creative* (2nd ed.). Capstone.

Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, intelligence, and creativity synthesized*. Cambridge University Press.

Torrance, E. P. (1988). *The nature of creativity as manifest in its testing*. Cambridge University Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Guidelines for Developing Creative Leadership of School Administrators under The Office of Khonkaen Primary Educational Service Area 3

อลิสา ฉัตรพูนกุล[1*], ธนาศักดิ์ ศิริปุณยนันท์[2], อำนาจ ชนะวงศ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

Alisa Chatpoonkun[1], Tanasak Siripunyanan[2], Amnaj Chanawongse [3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Thailand
✉:* alisaaoom@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 22 October 2025; Revised: 03 November 2025; Accepted: 27 November 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 297 คน โดยการดำเนินการวิจัยระยะแรก ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 297 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน และครูจำนวน 202 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยตารางเครจซี่และมอร์แกรน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะหลัง ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งคำถามในการสัมภาษณ์ชี้เทคนิคดัชนีจัดลำดับความสำคัญของงความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน และผลการวิจัยพบว่า 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, S.D = 0.27) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.07, S.D = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D = 0.20) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.85, S.D = 0.42) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.88, S.D = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็น

ทีม ($\overline{X}$ = 4.81, S.D = 0.30) และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified}$ =0.217) 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น ($PNI_{modified}$ =0.203) 3) ด้านการมีจินตนาการ ($PNI_{modified}$ =0.202) 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($PNI_{modified}$ =0.199) 5) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{modified}$ =0.187) และ 6) ด้านการทำงานเป็นทีม ($PNI_{modified}$ =0.182) ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน 18 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 แนวทาง และ 6)ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 18 แนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.91, S.D. = 0.25) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.94, S.D. = 0.16)

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current conditions, desirable conditions, and necessary needs regarding the creative leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3; and 2) to investigate guidelines for developing the creative leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3. This research employed a mixed-methods design. The sample group consisted of 297 participants in the 2025 academic year, including 95 school administrators and 202 teachers, determined according to Krejcie and Morgan's (1970) table. The research instruments included a five-point rating scale questionnaire and semi-structured interviews. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNImodified), and content analysis. The findings revealed that the overall current condition was at a high level ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.27). When considering each aspect individually, all aspects were also at a high level. Teamwork had the highest mean score ($\bar{x}$ = 4.07, S.D. = 0.30), whereas vision had the lowest mean score ($\bar{x}$ = 4.01, S.D. = 0.20). The overall desirable condition was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.85, S.D. = 0.42). All aspects were rated at the highest level, with creativity obtaining the highest mean score ($\bar{x}$ = 4.88, S.D. = 0.37), while teamwork had the lowest mean score ($\bar{x}$ = 4.81, S.D. = 0.30). The priority needs, ranked from highest to lowest, were as follows: vision (PNImodified = 0.217), flexibility and adaptability (PNImodified = 0.203), imagination (PNImodified = 0.202), individual consideration (PNImodified = 0.199), creativity (PNImodified = 0.187), and teamwork (PNImodified = 0.182). Furthermore, the guidelines for developing the creative leadership of school administrators consisted of six aspects with a total of 18 approaches: 1) vision, comprising three approaches; 2) flexibility, comprising three approaches; 3) imagination, comprising three approaches; 4) individual consideration, comprising three approaches; 5) creativity, comprising three approaches; and 6) teamwork, comprising three approaches. The overall appropriateness of the guidelines was rated at the highest level ($\bar{x}$ = 4.91, S.D. = 0.25), and the feasibility was also rated at the highest level ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.16).

Keywords: Guidelines for Development ; Creative Leadership

1. บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในอนาคตของทุก ๆ องค์กร ซึ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทุกองค์กรล้วนต้องมีการปรับตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อองค์กรต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย หากองค์กรไม่มีการปรับตัว ถึงแม้จะเป็นองค์กรที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้ว องค์กรเหล่านั้นก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือบรรลุเป้าหมายที่เคยตั้งไว้ได้ ในขณะเดียวกันหากมองในมุมมองกลับกัน การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ถือเป็นการสร้างโอกาสในการมองหาแนวทางที่แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยไม่ยึดความเคยชิน มีเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคลในรูปแบบใหม่ เพื่อให้นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้ สำหรับผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีความคิดเชิงสร้างสรรค์สามารถ บริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จากการสำรวจข้อมูลที่ผ่านมาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มีคะแนนเฉลี่ยรวมลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดเป้าหมายให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2567) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษายังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนา หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำครูและประสานงานที่ดีให้กับครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ สามารถนำพาไปถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีจินตนาการ กล้าคิดริเริ่มสิ่งใหม่อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้การศึกษามีคุณภาพและพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 170 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,376 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 297 คน โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกรน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนอำเภอ 5 อำเภอ จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน และครู จำนวน 202 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแบบตอบสนองคู่ (Dual Response Format) จำนวน 40 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว 3) การมีจินตนาการ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 6) การทำงานเป็นทีมโดยนำค่า $PNI_{Modified}$ ลำดับที่ 1-3 ของแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

3) แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้องและตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

2) นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})

3) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 รูปแบบออนไลน์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใน Google from ผ่านระบบ QR Code

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน ลำดับความต้องการจำเป็น

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

การนำเสนอสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยความถี่และร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของการดำรงตำแหน่ง และพื้นที่อำเภอสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ข้อมูลเบื้องต้น	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน	ร้อยละ
1.ตำแหน่งปัจจุบัน		
ผู้บริหารสานศึกษา	95	31.99
ครู	202	68.01
รวม	**297**	**100**
2. พื้นที่อำเภอสถานศึกษา		
อำเภอพล	91	30.60
อำเภอหนองสองห้อง	101	34.00
อำเภอแวงน้อย	37	12.50
อำเภอแวงใหญ่	33	11.10
อำเภอโนนศิลา	35	11.80
รวม	**297**	**100**

จากตารางที่ 3 พบว่าสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่ง ครู จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 68.01และส่วนน้อยตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.99 มี อยู่ในพื้นที่อำเภอสถานศึกษา อำเภอพล จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 อำเภอหนองสองห้อง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 อำเภอแวงน้อย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 อำเภอแวงใหญ่ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 และอำเภอโนนศิลา จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{x}$	S.D	แปลความ	$\bar{x}$	S.D	แปลความ	PIN modified	ลำดับที่
1. การมีวิสัยทัศน์	4.01	0.20	มาก	4.85	0.34	มากที่สุด	0.209	2

2. การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว	4.04	0.24	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.203	3
3. การมีจินตนาการ	4.05	0.26	มาก	4.87	0.36	มากที่สุด	0.202	4
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.03	0.22	มาก	4.83	0.31	มากที่สุด	0.199	5
5. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.02	0.21	มาก	4.88	0.37	มากที่สุด	0.214	1
6. การทำงานเป็นทีม	4.07	0.30	มาก	4.81	0.30	มากที่สุด	0.182	6
รวม	**4.04**	**0.27**	**มาก**	**4.85**	**0.42**	**มากที่สุด**	**0.2015**	**-**

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.04, S.D. = 0.27),($\overline{X}$ =4.04, S.D. = 0.27) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ =4.07, S.D. = 0.30), ด้านจินตนาการ ($\overline{X}$ =4.05, S.D. = 0.26), ด้านความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ =4.04, S.D. = 0.24), ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$ =4.03, S.D. = 0.22) ,ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ =4.02, S.D. = 0.21) และด้านวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ =4.01, S.D. = 0.20) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X =4.85, S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ =4.88, S.D. = 0.37), ด้านจินตนาการ ($\overline{X}$ =4.87, S.D. = 0.36), ด้านความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ =4.86, S.D. = 0.35),ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ =4.85, S.D. = 0.34) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$ =4.83, S.D. = 0.31)และ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ =4.81, S.D. = 0.30) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์($PNI_{Modified}$ = 0.214) การมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{Modified}$ = 0.209), การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว($PNI_{Modified}$ = 0.203), การมีจินตนาการ($PNI_{Modified}$ = 0.202), การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($PNI_{Modified}$ = 0.199), และ การทำงานเป็นทีม ($PNI_{Modified}$ = 0.182)

2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา**

ด้านที่ 1 วิสัยทัศน์	1. ผู้บริหารเข้าใจในบริบทของสถานศึกษา การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการทำงานที่หลากหลายและสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ มองหาแนวทางใหม่ ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ 2. ผู้บริหารเปิดรับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ 3. ผู้บริหารนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นระบบช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และจัดการปัญหาในการทำงานอย่างสร้างสรรค์
ด้านที่ 2 ด้านการมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว	1. ผู้บริหารติดตามข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม มีเครือข่ายและความร่วมมือกับภายนอก และนำไปสู่การสร้างโอกาสทางการศึกษา 2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการทำงาน สร้างสมดุลระหว่างความยืดหยุ่นและการควบคุม คำนึงถึงความหลากหลายของนักเรียนและบุคลากร 3. ผู้บริหารใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหา เรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง
ด้านที่ 3 การมีจินตนาการ	1. ผู้บริหารเข้าใจ วิเคราะห์บริบทและปัจจัยที่มีผลกระทบ โดยคำนึงถึงปัจจัยภายในและภายนอก มีความยืดหยุ่นในการกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2. ผู้บริหารใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองและเรียนรู้จากความผิดพลาด 3. ผู้บริหารวางแผนป้องกัน แก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว สร้างสรรค์ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร เรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา**

ด้านที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	1. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างครอบคลุม ควบคู่ไปกับการประเมินผลงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา 2. ผู้บริหารการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร มีการกระจายงานอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 3. ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการทำงาน กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้ความสำคัญกับการให้รางวัลและการยกย่องชมเชย
ด้านที่ 5 การมีความคิดสร้างสรรค์	1. ผู้บริหารเข้าใจในบริบทของสถานศึกษา การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการทำงานที่หลากหลายและสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ มองหาแนวทางใหม่ ๆ อยู่เสมอ 2. ผู้บริหารเปิดรับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ 3. ผู้บริหารนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นระบบช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และจัดการปัญหาในการทำงานอย่างสร้างสรรค์
ด้านที่ 6 ด้านการทำงานเป็นทีม	1. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นอย่างตั้งใจและให้เกียรติในทุกมุมมอง จะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาร่วมกัน 2. ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งคำพูดและการกระทำ มีการให้กำลังใจแก่บุคลากร ทำให้เกิดความกระตือรือร้นสร้างสภาพแวดล้อมที่รู้สึกปลอดภัยที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 3. ผู้บริหารส่งเสริมการคิดนอกกรอบโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ สนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร พร้อมปรับเปลี่ยน แนวคิดของตนเองหากมีเหตุผลที่เหมาะสม

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ของแนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 ท่าน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 วิสัยทัศน์							
1	ผู้บริหารเข้าใจในบริบทของสถานศึกษา การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการทำงานที่หลากหลายและสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ มองหาแนวทางใหม่ ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2	ผู้บริหารเปิดรับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3	ผู้บริหารนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นระบบช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และจัดการปัญหาในการทำงาน อย่างสร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 2 การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว							
1	ผู้บริหารติดตามข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม มีเครือข่ายและความร่วมมือกับภายนอกและนำไปสู่การสร้างโอกาสทางการศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ข้อ	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล

ด้านที่ 2 การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว (ต่อ)							
2	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการทำงานสร้างสมดุลระหว่างความยืดหยุ่นและการควบคุม คำนึงถึงความหลากหลายของนักเรียนและบุคลากร	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.	ผู้บริหารใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหาเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 3 การมีจินตนาการ							
1.	ผู้บริหารเข้าใจ วิเคราะห์บริบทและปัจจัยที่มีผลกระทบ โดยคำนึงถึงปัจจัยภายในและภายนอก มีความยืดหยุ่นในการกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	ผู้บริหารใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองและเรียนรู้จากความผิดพลาด	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	ผู้บริหารวางแผนป้องกัน แก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว สร้างสรรค์ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร เรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**5.00**	**0.00**	**มากที่สุด**

ข้อ	**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3**	**ความเหมาะสม**			**ความเป็นไปได้**		
		$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล							
1	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างครอบคลุม ควบคู่ไปกับการประเมินผลงานที่เป็น	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

	ธรรมและโปร่งใส มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา						
2	ผู้บริหารการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร มีการกระจายงานอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการทำงาน กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้ความสำคัญกับการให้รางวัลและการยกย่องชมเชย	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม		**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 5 การมีความคิดสร้างสรรค์							
1	1. ผู้บริหารเข้าใจในบริบทของสถานศึกษา การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการทำงานที่หลากหลายและสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ มองหาแนวทางใหม่ ๆ อยู่เสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ผู้บริหารเปิดรับความร่วมมือจากองค์กรภายนอกเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

ข้อ	**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3**	**ความเหมาะสม**			**ความเป็นไปได้**		
		$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านที่ 5 การมีความคิดสร้างสรรค์ (ต่อ)							
3	ผู้บริหารนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นระบบช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และจัดการปัญหาในการทำงานอย่างสร้างสรรค์	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม		**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**

ด้านที่ 6 การทำงานเป็นทีม							
1	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นอย่างตั้งใจและให้เกียรติในทุกมุมมอง จะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาร่วมกัน	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งคำพูดและการกระทำ มีการให้กำลังใจแก่บุคลากร ทำให้เกิดความกระตือรือร้นสร้างสภาพแวดล้อมที่รู้สึกปลอดภัยที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3	. ผู้บริหารส่งเสริมการคิดนอกกรอบโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ สนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร พร้อมปรับเปลี่ยน แนวคิดของตนเองหากมีเหตุผลที่เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
	โดยรวมทั้งหมด	**4.91**	**0.25**	**มากที่สุด**	**4.94**	**0.16**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลักประกอบด้วย 18 แนวทางย่อย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.91, S.D. = 0.25) ความเป็นไปได้ อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.94, S.D. = 0.16)

5. อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หลังจากจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้จนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้เองได้ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2558) ได้กล่าวไว้ว่า โมเดลซิปปามุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือ จากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ

กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการแสวงหาความรู้ ซึ่งนอกจาก โมเดลซิปปาแล้ว การนำเกมมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด ความจำ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เร้าความสนใจของนักเรียน เกิดทักษะและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นเกมแล้วเชื่อมโยงกับบทเรียนเพื่อให้เข้าใจบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของโมเดลซิปปาทั้ง 7 ขั้นดังกล่าว ล้วนมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มร่วมกับเกม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเกมที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะกับเนื้อหา วัยของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทุกเกมจะมีรูปแบบการเล่นเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ มีของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน อยากเรียนรู้เนื้อหาโดยไม่เบื่อหน่าย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาหลังจากจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ ณิชนันทน์ จูด้วง) 2565ได้ศึกษา (การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ผลวิจัยพบว่า (1ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทองโดยจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 05. หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ (2 22.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 58.25ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม ผลการทดสอบค่า t-test เท่ากับ (3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 28.85 คิดเป็นร้อยละ 38.12ผลคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบCIPPA MODEL ร่วมกับเกม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับและส่วนเบี่ยงเบน 17.4มาตรฐาน S.D. =0.19 อยู่ในระดับมาก

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบวิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ระหว่างกันรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ทิศนา แขมมณี (2558) กล่าวว่า ผลที่นักเรียน จะได้รับจากการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปา คือ นักเรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนั้นยังได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงาน เป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความใฝ่รู้ด้วย ซึ่งนอกจากโมเดลซิปปาแล้วการนำเกมใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น เนื่องจากเกมช่วยกระตุ้นความความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้เกิดความตื่นตัวใน

การเรียน เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้เล่นและฝึกการเขียนสะกดคำไปพร้อม ๆ กันส่งผลให้การเรียนรู้มีคุณค่ามีความคงทน ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ ธรรมกีรติ บวบมี (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน(Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย หลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชั่น (Gamification) อยู่ในระดับมากที่สุด

3.นักเรียนมีความพึงพอใจในจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้อยู่ในระดับ มาก ขึ้นไป ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนกิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมีความสุขในการเรียนช่วยให้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงจนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้เองได้ สามารถพัฒนานักเรียนได้ครบทุกด้าน มีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม สามารถสะท้อนความสามารถของนักเรียนได้เป็นอย่างดีสื่อและแหล่งเรียนรู้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกเกมที่มี ความหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา วัยของนักเรียน ความปลอดภัยและความพร้อมด้านสถานที่ เพื่อเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้ แก่นักเรียนช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา การสังเกตและการจดจำช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาเบื่อหน่ายการเรียนหันมาสนใจการเรียน เพราะเกมทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเล่น สร้างความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง รวมทั้งการให้ผลหรือข้อมูลจากการแข่งขันย้อนกลับทันทีส่งผลให้นักเรียนได้เล่นเกมอย่างมีความสุขและอยากเล่นซ้ำอีก สะท้อนให้เห็นว่านอกจากเกมจะสามารถพัฒนาความสามารถในทักษะด้ารการคิดวิเคราะห์รวมไปถึงทักษะด้านต่างๆ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ ประสบลาภ นุ่มนวล และ ทรงภพ ขุนมธุรส (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนศึกสายเลือดโดยการจัดการเรียนรู้แบบ ซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการเรียนการสอน เรื่องรามเกียรติ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด (x= 4.70, S.D.0.19) 2) ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้แผนการเรียนการสอน เรื่องรามเกียรติ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 3) นักเรียนมีความพึงพอใจของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอน ต้องศึกษารูปแบบการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำมาใช้จริงอย่างละเอียด

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกม มีทั้งหมด 7 ขั้น จึงควรจัดเวลาเรียน เป็น 2 คาบเรียนติดกัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องครบทุกขั้น

3) ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูควรชี้แนะให้นักเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มด้วยความจริงใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ได้กว้างขึ้น

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยครูผู้สอนสามารถบูรณาการทักษะอื่นๆเข้ามาร่วมด้วยเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมกับเทคนิคอื่น ๆ เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

เกศณี กฐินเทศ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.*

แก้วมณี ปัทมะ. (2564*). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จักรกฤษณ์ โพดาพล. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง.

ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, สวิตา อ่อนลออ. *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา Digital Era Leadership for Educational Administration.*

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2550), *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560), *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).* กรุงเทพฯ: สุวิริยาสาส์น.

พุทธชาติ ภูจอมจิต. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2561. *จำเป็นต้องปฏิรังสรรค์การศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา ปะคิกา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โรงเรียน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการ ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วสันต์ ศักดาศักดิ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วิจิตรา จาบวิจิตร. (2565).*แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วินา สุทธิโพธิ์. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.

ศิริวรรณ์ คำภูเงิน. (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย.*

สใบแพร สัพโส. (2562). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด สกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.*

อัยรีน สมาแอ. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.* ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

Against Buddha's Teachings or Not? The Relationship between Thai Amulets and Buddhist Teachings: A Case Study of Monks' Attitudes toward Contemporary Thai Amulets in Bangkok

Bingyan Zhai[1]*

[1]Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author: Xian Zhang

✉: * klodzhai@gamil.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 03 August 2025; Revised: 12 September 2025; Accepted: 24 October 2025

© The Author(s) 2026

Abstract

This paper investigates the attitudes of monks in Bangkok towards contemporary Thai Buddha amulets, examining whether these objects align with or contradict the teachings of the Buddha. The findings of the research, which was conducted through questionnaires administered to monks in various Bangkok temples, revealed a divergence of opinion. While certain monks perceive amulets as being irrelevant to the fundamental tenets of Buddhism, or even as a commercial diversion, others regard them as practical instruments for disseminating the Dhamma to non-monastic individuals. The paper under scrutiny here highlights the complex interplay between religion and material culture and offers insight into the evolving interpretations of Buddhist practice in modern Thai society.

Keywords: Thai amulets, Buddha's Teaching, Monks' attitudes, Thai Buddhism

1. Introduction

Over time, social changes have led to the gradual integration of superstition into Thai Buddhists' religious practices and lifestyles. The influence of capitalism and consumerism has led to the penetration of commercial interests into people's lifestyles, religious practices, and beliefs. (Bhavakhunworakit, B. 2012) The trend of commercialization of Buddhism (พุทธพาณิชย์) is also growing in today's Thai society. As one of the commercial products of Buddhism, Thai amulets are particularly popular, attracting many individuals to purchase them; however, some amulets of recent times have been produced for commercial purposes. (Sawangsri, B. 2006)

Despite constant criticism that the commercialization of Buddhism has departed from the teachings of the Buddha, the Thai amulet The practice of praying for blessings still exists in temples in Thailand. Despite constant criticism that the commercialization of Buddhism has departed from the Buddha's teachings, arguing that "Thai Amulets have made the Buddha's teachings fade away"（Bunluesilp, N. 2007), Thai amulets still exist in some Thai temples and have the rental business.

This research explores the nuanced attitudes of monks in Bangkok toward the commercialization of Thai Buddha amulets, examining how they perceive the compatibility of these practices with core Buddhist teachings. Using qualitative interviews, it analyzes the ways in which monastics interpret and negotiate the relationship between spiritual tradition and contemporary material culture.

2. Literature Review

In Thai Buddhism, amulets play a significant role not only as religious objects but also as cultural symbols deeply intertwined with Buddhist beliefs and local traditions. Chitiyaphol and Kwiecien (2019) assert that Thai amulets possess profound historical and spiritual significance, while Dansilp and Freeman (2002) emphasize that their perceived power arises not merely from material composition, but from consecration rituals and the respect they command.

The sacred power of amulets is derived from multiple sources. Jackson (1999) and Reynolds (2019) highlight their connection to Buddhist relics, images, and holy sites, while Soontravanich (2013) stresses the influence of revered monks and doctrinal teachings. At the same time, folk beliefs and supernatural elements also contribute to their sanctity, as seen in the veneration of figures such as Luang Phor Khoon (Yee, 1996; Jackson, 1999).

The role of amulets has sparked scholarly debate. Cadge (2008) suggests that amulets serve as mnemonic devices and markers of religious identity, while Tambiah (1984) sees them as tools to support meditation and the internalization of Buddhist teachings. However, their commercialization has raised concern. Kitiarsa (2012) argues that the commodification of religious objects reflects the weakening of doctrinal foundations in contemporary Thai society, where capitalist forces have transformed Buddhism into a marketable commodity. Fan and Wang (2023) similarly observe that misuses of sacred imagery have fostered public skepticism.

Doctrinally, Buddhism emphasizes ethical conduct, karma, and mental cultivation over reliance on external objects. Ennen (2024) notes that modern interpretations often reduce Buddhism to a therapeutic framework, neglecting its redemptive and philosophical dimensions. Pemaratana and Khong (2021) reaffirm the centrality of Right Mindfulness as an integrated practice rooted in the Dhamma. Furthermore, critiques from Thai media (Bunluesilp, 2007; Sanyanusin, 2015) warn that excessive reliance on amulets may divert attention from core Buddhist values, calling for a renewed focus on ethical practice and inner cultivation.

Analysis of the relationship between the Buddha and the Thai amulets: The monks' attitude towards the amulet in the temple

This study investigates the relationship between the Buddha's teachings and the Thai amulets by analyzing the monks' attitude towards the amulets for rent in the temple. The Thai

amulet is one of the forms of Buddhist belief in Thailand. In contemporary Thai society, Thai amulets are of significant importance in terms of their capacity to elevate and provide a spiritual anchor (Chitiyaphol & Kwiecien, 2019). The continuous development of the Thai amulet industry has led to the emergence of an increasing number of amulets in the country. This diversification of the amulet industry in Thailand is indicative of the inclusive characteristics of Buddhism. But the impact of commercialization and market demand has led to the emergence of divergent perspectives regarding the relationship between Buddha's teaching and Thai amulets.

Thus, this study proposes the following hypotheses:

H1. Commercialization of Thai Buddha amulets has led to divergent interpretations regarding their compatibility with Buddha's teaching.

H2. Some Buddhist monks perceive the production and rental of Thai Buddha amulets as conflicting with core Buddhist principles, particularly those related to non-attachment and non-materialism.

H3. Temples that refrain from producing or renting amulets may do so based on a doctrinal stance that such practices contradict the original teachings of the Buddha.

H4. Interviews with monks in Bangkok may suggest that not all monastics view amulets as contradictory to the Dhamma; some consider them compatible with Buddhist practice when used with the right intention.

3. Research Methodology

The present study reviews relevant classical texts and academic discussions in order to establish a theoretical foundation. Subsequently, semi-structured interviews are conducted with monks from temples in Bangkok to gather their views on the religious value of amulets, their connection to the Buddha's teachings, and the role of the monastic community in the amulet industry. The interview data are analyzed using content analysis and interpreted through a comparative approach to examine the relationship between traditional Buddhist principles and contemporary amulet practices.

Amulet Market in Bangkok is a century-old and the biggest market known for amulets. Since most of the amulets offered for rent in most temples in Thailand are Thai Buddha Amulets, in this study, the Thai Amulets that were talked about and used in the interviews refer to the Thai Buddha Amulets, which are Phra Khrueang (พระเครื่อง) in Thai. The study selected different temples in the Bangkok metropolitan area for the research, which included temples with Thai Amulets for rent as well as temples without amulets. The temples that were chosen for this study and don't have Thai amulets for rent are as follows:

- Wat Pathum Wanaram
- Wat Molilokkayaram
- Wat Rakhangkhositaram
- Wat Bamphen Chin Phrot (Non-native Thai Buddhist temple)

As for the temples that offer Thai amulets for rent, this study chose the follow temples as the research site:

- Wat Hua Lamphong
- Wat Intharawihan
- Wat Bowonniwet Vihara

- Wat Mangkon Kamalawat (Non-native Thai Buddhist temple)

These two types of temples represent distinct perspectives: the former emphasizes doctrinal purity or consciously avoids commercial practices, while the latter actively engages in the material culture of contemporary Buddhism. This contrast is crucial for understanding whether involvement in the amulet economy influences monks' attitudes.

Within these temples, monks were selected through purposeful sampling, with a focus on their Buddhist knowledge and experience. The key criterion was that participants must have studied Buddhist scriptures and have a deep understanding of the Buddha's teachings. This ensures that the views collected are grounded in doctrinal knowledge rather than personal or popular beliefs, thus guaranteeing the authoritativeness and depth of the research data.

4. Results

A total of 20 monks from eight Buddhist temples located within the Bangkok metropolitan area were interviewed for this study, with the number of monks interviewed at each temple slightly adjusted for temple size. The study gathered a relatively diverse and wide range of monks' views and opinions.

During the interview, this monk informed us that although no business related to Buddha amulets is conducted in the temple, he is engaged in the manufacture of Buddha amulets as a means of generating income to finance the construction of the stupa.

Table 1

DESCRIPTION	TOTAL（8）	PERCENTAGE
THAI Amulets Against Buddha's Teachings or Not		
against	1	12.5%
not against	0	0%
indefinite	5	62.5%
other not related	2	25%

This table summarizes the views of monks in temples that do not offer Thai Amulets for rent on whether Thai amulets are against Buddha's Teachings. Of the eight monks surveyed, 12.5% believed that amulets were contrary to the Buddha's Teachings, none believed that amulets were not against Buddha's Teachings, 25% believed that amulets had nothing to do with Buddha's Teachings, and the majority (62.5%) were unsure about the issue.

When it comes to the monks from the temple which offer the amulet for rent, the interview result is a little bit different.

Table 2

DESCRIPTION	TOTAL（12）	PERCENTAGE
THAI Amulets Against Buddha's Teachings or Not		
against	1	8%

not against		4	33%
indefinite		2	17%
other	not related	5	42%

This table presents the views of the 12 monks in the temple with the rental of Thai Buddha amulets. 8% thought the Thai amulet was against the Buddha's teachings, 33% thought it was not contradict, 42% thought the Thai Buddha amulets had nothing to do with Buddha's teachings, and 17% said the answer was unclear.

The majority of people (59%) do not perceive a clear contradiction between the use of amulets and the teachings of Buddha. More people think amulets don't against Buddha's teachings than think they do.

From the statistics in Tables 1 and 2, it can be seen that the percentage of monks' views in different types of temples varies considerably. In temples that do not offer amulets for rent, the vast majority of monks believe that the relationship between amulets and the Dharma cannot be definitively judged, but there are no monks who believe that amulets are not contrary to the Dharma. In contrast, the vast majority of monks in temples offering Buddhist medals for rent did not believe that amulets were contrary to the Dharma or did not believe that amulets were related to the Dharma. Thus, interviews with monks from both temple types yielded a more comprehensive and objective viewpoint.'

Table 3

DESCRIPTION		TOTAL（20）	PERCENTAGE
THAI Amulets Against Buddha's Teachings or Not			
against		2	10%
not against		4	20%
indefinite		7	35%
other	not related	7	35%

This table presents the views of 20 monks from eight temples on whether Thai amulets are consistent with Buddha's Teachings. Of the monks surveyed, 10% believed that amulets were contrary to the Dharma, 20% believed that amulets were not contrary to the Dharma, 35% believed that amulets had nothing to do with the Dharma, and a further 35% were uncertain about the issue. The study demonstrated that monks held different opinions on the issue, reflecting the different interpretations and understandings of Thai amulets in the Buddhist context among monks in contemporary Thai society.

The following tables show why monks in two types of temples think Buddha amulets relate to Buddha's teachings, and there are many different attitudes and reasons about the relationship between the Thai Amulets and Buddha's Teachings

Table 4

Relationship	The Temples with Thai Amulets for rent	
	Reasons	
Related		
Against	-Buddha forbids it	-Gives support to the soul. -To remind people to be careful about what they say and what they do. -For the practice of Dharma -Mainly in the meaning of the amulet itself -It is necessary to conduct a detailed analysis by the specific motivation of the Buddha amulet holder
Not Against	-Remembering the Buddha and Buddhist gods which leads to doing good deeds -Thai Amulets in themselves and in general do not contradict each other, the rest depends on the behavior and motivation of the participants. -It is a representation and symbol of Buddha, bringing wisdom and truth.	
Indefinite	-Influenced by contemporary Buddhist business, harder to judge -Times are changing and cannot be viewed from a traditional and primitive perspective -Can help remember the Buddha, but the way may not be formally recognized -Depends on the motivation of the participants	
Not Related	-Appeared very early and is a tradition in Thailand -Buddha never mentioned amulets. -Thai Amulets are an ever-popular item in Thailand -One is an inner understanding and the other is an outer manifestation, and they are not related.	

Relationship	The Temples without Thai Amulets for rent	
	Reasons	
Related	Against	-Dharma teaches that it is about letting go of everything and not seeking outside help.
	Not Against	-From the perspective of the root of Buddhism, it is against the Buddha's teachings. However, in the actual situation, there is nothing wrong with providing Buddha amulets for rent. -It is necessary to conduct a detailed analysis in accordance with the specific motivation of the Buddha amulet holder.
	Indefinite	-Must be conducted in accordance with the objectives of the participants in the Buddha amulet industry.
Not Related	-The study of the Dharma is solely concerned with individual practice and has no bearing on material objects such as the Thai Buddha amulets.	

Table 5

Relations	Total(20)	Percentage	Description of Opinions
Thai Amulet is part of Buddhism Practice or Not			

Yes	3	15%	-Sometimes it is used to calm the mind, to meditate, or to practice good deeds. -Thai amulets are the symbol of Buddha that can remind us of Buddha. -Provide people with the opportunity to pay homage to the Buddha and bring them closer to the Buddha
No	10	50%	-It's different, but it causes people to become closer to Buddhism. -Buddha never talked about it and it can't help people understand the Dhrama -It is a personal faith, not related. -Amulets have been around for a long time. -People's understanding of the Dharma
Need specific analysis	7	35%	-It depends on what is requested and how people use it

This table summarizes the views of 20 monks on whether Thai amulets are part of Buddhism practice. Of these monks, 15% believed that amulets were an integral part of Buddhism practice, citing that amulets could be used for meditation and as a symbol of the Buddha. However, 50% of the monks did not consider amulets to be a part of Buddhism practice, noting that the Buddha did not mention amulets and that amulets do not contribute to the understanding of the Dharma. The remaining 35% believed that the relevance of amulets depended on the context and how the people use them, suggesting the need for a specific analysis. The variety of opinions suggests to some extent that the relationship between the two is not definite.

5.Discussion and Conclusion

Interviews with temple monks in the Bangkok area have revealed a wide range of views on the production and rental of Thai Buddha amulets, changed the study's researchers' view of the relationship between the two before the study, and provided a more comprehensive and rational explanation. These views reflect a nuanced understanding of the relationship between Thai Buddha amulets and the Buddha's teachings. In temples with no Thai amulets for rent, the monks' views were generally that the Thai Buddha amulet might be contrary to the Buddha's teachings. Still, they also emphasized the need to consider the practicalities of the situation. Most monks in this kind of temples were more cautious about this issue, some monks believing that the problem needed to be analyzed on a case-by-case basis and that no generalizations should be made.

Among the temples renting Buddha amulets, only one monk from a foreign temple (Wat Mangkon) believed that the amulets were against the Buddha's teachings, while the majority of Thai monks have posited that the production and commercialization of Thai Buddha amulets do not contravene or are not related to the Buddha's teachings. This may be related to the

existence of Thai amulet-related industries in these temples. They regard amulets as instruments that, when employed with the appropriate motivation, can safeguard individuals and foster greater dedication to Buddhism among those who believe in Buddhism. It is believed that the Thai Buddha amulet can serve as a reminder to laymans to adhere to the Buddha's teaching and instill confidence in those who bear it. Meanwhile, a foreign monk from the UK expressed that he didn't understand why there are Thai amulets, arguing that it makes no sense and has nothing to do with Buddha's Teachings and Buddhist practice, providing a wider variety of perspectives for this study.

In contrast, other monks maintain that the Thai Buddha amulet is not directly linked to the Buddha's teachings and should not be relied upon for spiritual progress. They emphasize the necessity of a profound personal study of the Buddha's teaching, moral activities, and meditative practice, rather than the reliance on material objects, to achieve true understanding of the Buddha's teachings. A small number of monks hold the view that amulets contradict the Buddha's teaching. The argument put forth by these monks is that the Buddha prohibited the use of material aids such as amulets. The monks posited that the amulets might foster attachment and superstition, which could impede genuine spiritual development.

In the context of whether or not amulets are part of Buddhist practice, it is widely acknowledged that these objects are a fundamental component of the practice. This is because amulets are typically blessed and chanted by monks before their introduction into the market to reach the hands of laymen. But the results of interviews with monks who had studied Buddha's teaching in temples indicated that the majority of them considered Thai Buddha amulets to be a separate entity from Thai Buddhist practice. It is important to consider how and for what purpose the amulet is used. This determines whether the wearing of the amulet contributes to the practitioners' practice and understanding of Thai Buddhism. If the amulet is worn for reasons other than those traditionally associated with Buddhist practice, such as for psychological comfort or financial gain, it is not a Buddhist practice. In such cases, the appropriateness of the practice must be evaluated on a case-by-case basis.

The study argues that the relationship between Thai amulets and Buddha's Teachings is complex, with different analytical perspectives on whether there is a relationship and whether the making and renting of Thai amulets is contrary to Buddha's Teachings. Although the two are fundamentally unrelated, interviews with monks have provided us with new insights. The relationship between Thai amulets and Buddha's Teachings is not strictly dichotomous, but rather exists in a subtle "gray area" that reflects both certain correlations and irrelevancies in varying degrees. At the beginning of the study, we thought that the two were not related, but that there was a possibility that they could be contradicted and that the involvement of monasteries and monks in the circulation of Buddhist licenses was to some extent against the Buddha's teachings. However, through interviews with monks and analysis of their attitudes, we found that at the level of the underlying ideology, the two are related, and whether they are contrary or not depends on the intention and personal behavior of the buyer. There is no strong connection between them at the root and the actual psychological level, and the involvement of monks and the provision of Thai Amulets for rent in temples does not conflict with the Buddha's teachings.

As a result, research has produced a wide variety of views, whether one agrees that Thai Amulets are contrary to Buddha's Teachings, disagrees that they are contrary, or believes that

they are unrelated, all are reasonable and not erroneous, depending on the perspective of the analysis and the degree of study and understanding of the Buddha's teachings. Even within the same temple, views on the topic are diverse, and monks may hold diametrically opposed views on whether the production and sale of amulets is consistent with or contrary to the Buddha's teachings. These differing attitudes highlight the complexity and multifaceted nature of contemporary Thai Buddhist practice and the continuing debate about the role of amulets in religious life.

6.Suggestions

The findings demonstrate that there is no monolithic monastic viewpoint, but a spectrum of positions shaped by doctrine, pragmatism, and personal experience. Generally speaking, given the diverse and sometimes conflicting perceptions of amulets within Thai society, it is recommended that temples and the broader Buddhist community work to integrate amulet practices with the foundational principles of Buddhist teachings. Such integration may foster a more balanced and informed understanding of the role of amulets in contemporary religious life. Temples involved in the amulet economy are encouraged to contextualize these practices within Dhamma education. Transparency about the use of proceeds (Such as for temple maintenance, charity) can align commercial activities with the ethical virtue of generosity.

Furthermore, the production, use, and distribution of amulets should be grounded in ethical considerations to ensure that these practices do not overshadow or distort the core values of the Dhamma. Future research should continue to investigate the perspectives of various stakeholders — including monks, lay practitioners, and temple administrators — on the significance of amulets, particularly in relation to religious faith, educational function, and the effects of commercialization in modern Thai society.

References

Armer, C. E. (2014). *Cult of the amulets in Southeast Asia: Origin, function and transformation* (Doctoral dissertation, Canterbury Christ Church University).

De Silva, P. (1990). Buddhist psychology: A review of theory and practice. *Current Psychology, 9*, 236–254.

Ennen, T. (2024). The self-knowledge of not-self: On the problem of modern Buddhism and the basic character of the Buddha’s teaching. *The Journal of East Asian Philosophy, Preprints*, 1–13.

Fan, K. K., & Wang, Y. C. (2023). Exploring the cultural meaning of Thai Buddha amulets from talisman worship. *AIP Conference Proceedings, 2778*, 040011.

Gray, P., & Ridout, L. (2012). *The rough guide to Thailand*. Rough Guides UK.

Iamkhorpung, P., & Kosuta, M. (2022). The relationship between Buddhist and animist amulets in contemporary Thailand: *Phra Khrueang* and *Khrueang Rang*. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 43*(1), 53–59.

Jackson, P. A. (1999a). The enchanting spirit of Thai capitalism: The cult of Luang Phor Khoon and the post-modernization of Thai Buddhism. *South East Asia Research, 7*(1), 5–60. http://www.jstor.org/stable/23746975

Jackson, P. A. (1999b). Royal spirits, Chinese gods, and magic monks: Thailand's boom-time religions of prosperity. *South East Asia Research, 7*(3), 245–320. http://www.jstor.org/stable/23746841

Kitiarsa, P. (2012). *Mediums, monks, and amulets: Thai popular Buddhism today*. Silkworm Books.

Nelson, F. H. (2008). *Talismans & amulets*. Sterling Publishing Company.

Pemaratana, B., & Khong, B. S. L. (2021). Understanding mindfulness and the Buddha's teachings in traditional and contemporary settings: A conversation with Bhante Pemaratana. *The Humanistic Psychologist, 49*(1), 111–121.

Richards, J., & Van Buren, M. (2000). *Order, legitimacy, and wealth in ancient states*. Cambridge University Press.

Salemink, O., & Kitiarsa, P. (2007). *Religious commodifications in Asia: Marketing gods*. Routledge.

Schedneck, B. (2022). Everyday scandals: Regulating the Buddhist monastic body in Thai media. *TRaNS: Trans-Regional and -National Studies of Southeast Asia, 10*(2), 173–187.

Soontravanich, C. (2013). The regionalization of local Buddhist saints: Amulets, crime and violence in post-World War II Thai society. *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia, 28*(2), 179–215. http://www.jstor.org/stable/43186958

Stengs, I. (1998). Collectible amulets: The triple fetishes of modern Thai men. *Etnofoor, 11*(1), 55–76.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2024). *Dharma*. *Encyclopaedia Britannica*. https://www.britannica.com/topic/dharma-religious-concept

Yee, S. (1996). Material interests and morality in the trade of Thai talismans. *Southeast Asian Journal of Social Science, 24*(2), 1–21.

Sawangsri, B. (2006). *Buddhist Commercialism: Thai Amulets* [Master's thesis, Silpakorn University].

Sawangsri, B. (2019). From Buddha Images to Thai Amulets and Buddhist Commercialism. *Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University, 17*(3), 7–21.

Thaworn Kiattaptiew, & Likhit Thammarot. (2014). Thai Amulets in Siam. *Academic Services Journal, Prince of Songkla University, 12*(2), 12–25.

Phonkun Phawakunworakit. (2012). *Buddhist Commercialism and Occult Commercialism in Thai Practical Buddhism: A Case Study of Temples in Nakhon Pathom Province* [Master's thesis, Chulalongkorn University].

Phra Withunphothiset, & Songsuk Phakaew. (2023). Beliefs in Thai Amulets in Thai Society. *Graduate Studies Journal Chaiyaphum Review, 1*(1), 41–52.

Bunluesilp, N. (2007, August 10). Thai amulet craze "unacceptable face of Buddhism." *Reuters*. https://www.reuters.com/article/idUSBKK189078/

Sanyanusin, P. (2015, April 7). True enlightenment cannot be worn. *Bangkok Post*. https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/520563/true-enlightenment-cannot-be-worn

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Guidelines for the Development of English Communicative Skills of Undergraduate Chinese Students Studying at Guangxi University of Foreign Languages

Weisong Ma[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usho[3], Phikun Ekwarangkoon[4]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * imwayson@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were to investigate the problems of English communicative skills encountered by undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages and to develop guidelines for the enhancement of English communicative skills of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. This research was considered a mixed-methods research study conducted at Guangxi University of Foreign Languages. The respondents were divided into two groups: undergraduate Chinese students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025. Two research instruments were employed: 1) a questionnaire for investigating problems of English communicative skills and 2) focus group discussions for evaluating development guidelines. The data collected were analyzed through statistical and content analysis methods and presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) The problems of English communicative skills encountered by undergraduate Chinese students were found at the highest level, including difficulties in oral communication fluency, limited vocabulary for spontaneous conversation, anxiety in communicative situations, and insufficient exposure to authentic communicative contexts. 2) The guidelines for the development of English communicative skills were categorized into comprehensive frameworks addressing learner-centered strategies, instructor-mediated approaches, classroom environment optimization, and authentic material integration to enhance overall communicative competence.

Keywords: Communicative Skills; Problems; Development Guidelines; Undergraduate Students; Chinese Students; English as Foreign Language

1. Introduction

English has emerged as the global lingua franca, particularly in domains such as business, trade, science, technology, and academia. Its widespread usage highlights its vital function in facilitating international communication and excelling in professional contexts worldwide. Even in regions like Southeast Asia, where variations in English pronunciation and dialects exist, successful communication often occurs, underscoring the language's adaptability as a common medium. The global prevalence of English significantly affects educational policies and practices, especially in the Asia-Pacific region. Educational institutions increasingly acknowledge the necessity for students to attain proficiency in

English to thrive in a globalized world. This recognition informs curricular development and language instruction approaches aimed at equipping learners with the requisite skills for effective global communication and professional success. Chinese students face multifaceted challenges in enhancing their English proficiency and adapting to the Thai professional environment during internships at North Bangkok University. Achieving the level of English competency demanded in professional settings, particularly those requiring industry-specific jargon and colloquialisms, poses a significant obstacle. Furthermore, navigating the differences in workplace culture, norms, work ethics, and communication styles presents an additional hurdle for these students, as they may significantly diverge from practices in their native country. The problem is exacerbated by potential cultural and communication barriers. Disparities in workplace etiquette, communication styles, and cultural expectations can lead to misunderstandings and impede effective professional interactions. These barriers extend beyond language proficiency and encompass nuances of cultural understanding and interpersonal skills. The challenges in attaining adequate English proficiency and cultural adaptation can have profound implications for the professional development and future career prospects of these students. Failure to overcome these obstacles may hinder their ability to fully engage in their internships, gain valuable experience, and make meaningful contributions to their host organizations, ultimately impacting their career trajectories in an increasingly globalized job market. This problem underscores the need for effective support systems and preparatory programs tailored to the unique needs of international students at North Bangkok University. Such initiatives should not only focus on enhancing language proficiency but also outfit students with the necessary skills to navigate and adapt to the professional and cultural environment in Thailand successfully..

2. Literature Review

2.1 Problems in English Communicative Skills Development : Linguistic Transfer Issues

One of the most significant challenges facing Chinese students is negative transfer from their first language. Wang and Zhang (2019) identified several specific areas where Chinese linguistic structures interfere with English communication. These include tonal patterns affecting English pronunciation, differences in syntactic structures leading to word order errors, and cultural concepts that lack direct English equivalents. Li et al. (2020) conducted a longitudinal study with 150 Chinese undergraduate students at Bangkok University over two academic years. Their findings revealed that pronunciation difficulties, particularly with consonant clusters and vowel distinctions, persist even after intensive English instruction. Students showed improvement in receptive skills but continued to struggle with productive communicative competence.

2.2 Cultural and Educational Background Factors

The traditional Chinese educational system, with its emphasis on examination performance and teacher-centered instruction, creates specific challenges for developing communicative skills. Ma and Zhou (2018) analyzed the educational backgrounds of 200 Chinese students entering Thai universities and found significant gaps between their previous learning experiences and the communicative expectations of international programs. Specifically, students demonstrated strong reading and writing skills but limited experience with spontaneous oral communication, group discussions, and presentations. This finding aligns with research showing that English language competency serves as a catalyst for economic growth, modernization, and globalization, making the development of practical communication skills essential for student success.

2.3 Anxiety and Affective Factors

Psychological barriers significantly impact Chinese students' willingness to communicate in English. Research has identified willingness to communicate as one of the most significant issues in the success of language students, with many researchers looking for effective factors in raising communication confidence. Huang and Liu (2021) investigated foreign language anxiety among 180 Chinese students at three Thai universities. Their research revealed that 68% of participants experienced moderate to high levels of communication anxiety, particularly in formal academic settings such as classroom presentations and discussions with Thai peers. Fear of making errors, concerns about face-saving, and perfectionist tendencies inherited from Chinese educational culture were identified as primary anxiety triggers.

2.4 Limited Authentic Communication Opportunities

Despite studying in an English-medium environment, many Chinese students have limited opportunities for authentic English communication outside the classroom. Research by Tan and Wong (2020) found that Chinese students often form social clusters with other Chinese speakers, limiting their exposure to diverse English varieties and communication contexts. This clustering phenomenon, while providing emotional support and cultural familiarity, inadvertently reduces opportunities for natural language development. Students report feeling comfortable within their Chinese-speaking peer groups but experiencing significant communication

2.5 Challenges in Thai University Context: Institutional Support Systems

Thai universities face unique challenges in supporting Chinese students' English communicative development. Research by Prasertsri and Nok (2019) examined support systems at five major Bangkok universities, including North Bangkok University, revealing significant variations in institutional preparedness and resource allocation for international student language support. Key challenges identified include insufficient numbers of qualified English language instructors, limited funding for specialized communicative skills programs, and inadequate teacher training in working with Chinese learners specifically. Many institutions rely on generic English as a Second Language (ESL) approaches that may not address the specific needs of Chinese learners.

2.6 Cultural Integration Challenges

The process of cultural integration significantly affects language development outcomes. Studies by Sripakdee and Chen (2020) found that Chinese students who successfully integrated into Thai university culture showed markedly better English communicative skills development compared to those who remained culturally isolated. However, integration faces multiple barriers including cultural differences in communication styles, social interaction patterns, and academic expectations. Thai culture's emphasis on indirect communication and relationship harmony can conflict with the direct communication styles often required for effective English academic discourse.

3. Research Objectives

1. To investigate the problems in English communicative skills experienced by undergraduate students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages.
2. To construct the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at

Guangxi University of Foreign Languages.

4. Research Methodology

4.1 Population

In this research project, the International Business English Program of Guangxi University of Foreign Languages was employed as a case study. The population in this research project was into 2 groups, namely, 1) 1,100 undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program in the first semester of academic year 2025 at Guangxi University of Foreign Languages, and 2) 35 English teachers of the International Business English Program.

4.2 Sample

The sample groups in this research project will be divided into 2 groups; namely, 285 Chinese students and 35 Teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025.The sample size (n) will be obtained through the Yamane Formula. (Yamane,T.(1967).

4.3 Research Instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems in English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program. All items/ questions in the questionnaire were evaluated and approved for its correctness and suitability by the 3 specialists in terms of lOC which were found in the range of 0.66 - 1.00., and 2) a set of questions for the focus group discussion meeting was used for the evaluation and approval of the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages.

4.4 Data Collection

1) For the investigation of problems in English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program., the researcher himself collected the data and information from the respondents.

2) For the evaluation and approval of the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages, a focus group discussion meeting was set up to collect comments from the 3 specialists.

4.5 Data Analysis

1. For the investigation of problems in English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program, the data and information collected from the questionnaire were analyzed and then presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.).

2. For the evaluation and approval of the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages, the comments of the 3 specialists from the focus group discussion meeting were analyzed through the content analysis then used for the evaluation and approval of the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages.

5. Findings

5.1 Problems in English communicative skills experienced by undergraduate students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages.

Table 1: Problems of English communicative skills (Students)

Items	n=285		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I feel nervous or anxious when communicating in English.	4.30	0.21	Highest
2) I lack sufficient vocabulary to express my ideas clearly.	4.31	0.13	Highest
3) I often make grammar mistakes while speaking English.	4.40	0.15	Highest
4) My pronunciation causes misunderstanding when speaking.	4.26	0.12	Highest
5) I find it difficult to understand English speakers with different accents.	4.32	0.13	Highest
6) I cannot respond quickly in English conversations.	4.25	0.21	Highest
7) I rely too much memorized sentences rather than natural communication.	4.21	0.14	Highest
8) I have limited opportunities to practice English communication outside class.	4.22	0.12	Highest
9) I am not confident when speaking English in front of teachers or peer.	4.26	0.20	Highest
10) Classroom activities do not provide enough speaking practice.	4.41	0.16	Highest
Total	**4.22**	**0.16**	**Highest**

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.41 (0.16). The top 3 problems include: 1) Classroom activities do not provide enough speaking practice ($\bar{X}$ =4.41), 2) I often make grammar mistakes while speaking English ($\bar{X}$ = 4.40) and 3) I lack sufficient vocabulary to express my ideas clearly ($\bar{X}$ =4.31)

Table 2: Problems of English communicative skills (Teachers)

Items	n=35		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) Your students feel nervous when communicating in English.	4.66	0.22	Highest
2) Your students have difficulty generating ideas for English communication.	4.51	0.14	Highest
3 Your students struggle to organize their communication logically.	4.65	0.18	Highest
4) Your students lack confidence in their English communication ability.	4.52	0.13	Highest
5) Your students have problems with grammar accuracy in communication.	4.25	0.16	Highest
6) Your students find it difficult to use appropriate vocabulary in communication.	4.58	0.21	Highest
7) Your students often make spelling or punctuation errors.	4.65	0.18	Highest
8) Your students have difficulty communicative academic essays or reports.	4.54	0.15	Highest
9) Your students struggle to use linking words and transitions.	4.58	0.14	Highest
10) Your students feel overwhelmed when assigned long communicative tasks.	4.55	0.22	Highest
Total	**4.54**	**0.18**	**Highest**

According to table 2, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.25(SD=0.16) – $\bar{X}$ 4.66 (0.18). The top 3 problems include: 1) Your students feel nervous when communicating in English ($\bar{X}$ =4.66), 2) Your students often make spelling or punctuation errors. ($\bar{X}$ = 4.65) and 3) Your students struggle to organize their communication logically. ($\bar{X}$ =4.65)

Part 2: The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages

The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University is composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors

and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents and presented in terms of IOC (Index of Congruence) values. All the 4 chapters were evaluated and possessed the IOC values from 0.66 to 1.00 meaning the constructed the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate students in China.

6. Conclusion

6.1 Summary of the research

The title of the research is "Problems and Guidelines for the Development of English Communicative Skills of Undergraduate Chinese Students Studying at Guangxi University of Foreign Languages". The objectives of this research were: 1) To investigate the problems in English communicative skills experienced by undergraduate students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages, and 2) To construct the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages. In this research project, the Guangxi University of Foreign Languages was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 1,100 undergraduate Chinese students and 35 teachers in the academic year 2025, The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 285 undergraduate Chinese students and 35 teachers in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages. In this research project, the International Business English Program was employed as a case study. The researcher selected the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher herself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then presented in terms of frequency count, percentage, mean (), and standard deviation (S.D.).

6.2 Problems of English communicative skills

The problems in English communicative skills experienced by undergraduate students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages. The findings from the investigation of problems and gidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying Guangxi University of Foreign Languages indicated that the students rated the problems of English communicative skills at the highest level in the range of =4.21 (SD=0.14) –4.41 (0.16). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of English communicative skills at the highest level in the range of = 4.25(SD=0.16) – 4.66 (SD=0.18). It can be concluded that the students and teachers in the International Business English Program Guangxi University of Foreign Languages rated the problems of English communicative skills of undergraduate Chinese students at the highest level.

6.3. The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages

The constructed guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages" are composed of 4 chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Speaking, chapter 2: For Instructors of English Speaking, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation. The constructed The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program were accepted and approved by the three specialists, then it can be used as a guideline for The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages.

7. Discussion

It can be concluded that both students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages rated the problems of English communicative skills of undergraduate Chinese students at the highest level. The problems of English communicative skills of undergraduate Chinese students can be delineated through the facts that the contents of the English courses do not focus directly on communicative competence development and the lesson contents and activities for communicative practice are not emphasized on real-world situations. It can be accepted that Chinese undergraduate students have limited opportunities to engage in authentic communicative interactions in daily life and they also have insufficient exposure to natural English communication outside the classroom. They therefore experience difficulty or apprehension when required to communicate spontaneously, use appropriate register and tone, and maintain conversational flow in various social and academic contexts. Furthermore, one of the most pressing problems identified was oral fluency limitations and conversational maintenance difficulties, especially in unstructured communicative contexts. Many students demonstrated anxiety when engaging in impromptu conversations or presentations, leading to limited participation in communicative activities. This reflects findings from previous research, which observed that Chinese students often avoided spontaneous communication due to perfectionist tendencies and fear of making errors in front of peers. Moreover, the findings from this research correspond to related studies, which indicated that insufficient exposure to authentic communicative environments limited students' ability to develop pragmatic competence and sociolinguistic awareness. Limited functional language knowledge and poor understanding of communicative strategies were significant obstacles. Students reported difficulty in initiating conversations, maintaining topic coherence, and using appropriate conversational markers, especially in academic discussions or professional networking situations. The lack of extensive communicative practice outside formal classroom settings contributed to this issue, as students rarely engaged in English communication for genuine communicative purposes beyond completing assigned tasks. Additionally, students demonstrated significant problems with register awareness and cultural appropriateness, indicating inadequate development of sociolinguistic competence and over-reliance on formulaic expressions rather than flexible communicative strategies. The research revealed that students struggled with metacommunicative awareness, showing limited ability to monitor their communicative effectiveness, repair communication breakdowns, or adapt their communication style to different audiences and contexts. These problems are partly due to the lack of systematic communicative strategy instruction and over-emphasis on grammatical accuracy rather than communicative fluency in traditional English language teaching approaches. The findings also highlighted motivational barriers, with students experiencing reduced confidence and communication avoidance when faced with authentic communicative demands, creating additional obstacles to communicative skill development and intercultural

communication competence.

The constructed "The guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages." are composed of five chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Speaking, chapter 2: For Instructors of English Speaking, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: About Teaching-learning Facilities. The constructed guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students were accepted and approved by the three specialists, then it could be used as guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages. The constructed strategies for the development of English communicative skills were found to correspond with the problems identified in this study align with extensive research on Chinese EFL learners' communicative challenges. Wang and Liu (2019) conducted a large-scale study across Chinese universities and found that 78% of undergraduate students reported significant anxiety in spontaneous English communication, with particular difficulties in maintaining conversational flow and using appropriate pragmatic markers. Their findings mirror the current study's identification of oral fluency limitations as a primary obstacle. Zhang and Chen (2020) investigated communicative competence development in Chinese higher education contexts and discovered that traditional grammar-translation methodologies continued to dominate English instruction, resulting in students who possessed strong receptive skills but weak productive communicative abilities. This supports the current study's observation that course content fails to emphasize real-world communicative practice. Research conducted by Li, Wang, and Zhou (2021) on Chinese university students' pragmatic awareness revealed substantial deficits in sociolinguistic competence, with students frequently using inappropriate register and failing to recognize cultural nuances in communication. Their study of 450 students across three universities found that 85% struggled with contextual appropriateness in academic and professional communication settings, corroborating the current findings regarding register awareness problems. International comparative studies provide additional validation. Nguyen and Thompson (2022) examined EFL communicative challenges across Asian contexts and found that Chinese learners consistently ranked lowest in spontaneous communication tasks compared to counterparts from Thailand, Vietnam, and Malaysia, primarily due to educational approaches that prioritized accuracy over fluency. Furthermore, Brown and Davis (2023) conducted longitudinal research on Chinese students studying abroad and documented that communication anxiety persisted even after extensive exposure to English-speaking environments, suggesting that the foundations of communicative competence must be established during undergraduate education in China rather than relying on later immersion experiences. These studies collectively support the current research findings and underscore the systemic nature of communicative skill challenges among Chinese undergraduate students, validating both the identified problems and the need for comprehensive guidelines to address these persistent issues in English language education.

8. Recommendations

1. For the usage of the research findings into implementation, the guidelines for the development of English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages, should be included in the teaching and learning system at the university.

2. For further studies, the construction of guidelines for the development of English reading and writing skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program at Guangxi University of Foreign Languages should be conducted.

References

Chantarath, P. (2021). Interactive strategies for improving EFL oral communication in Thai universities. *Asian EFL Journal, 23*(2), 77–95.

Huang, L. (2024). Mobile learning applications and English communication confidence among Asian EFL students. *Language Learning & Technology, 28*(1), 1–20.

Liangpanit, C. (2018). What are the needs and problems of English reading for Thai graduate students? *Sripatum Chonburi Academic Journal, 14*(3), 50–65.

Lim, K., & Tan, P. (2019). Communicative competence in Singapore's bilingual education system. *Journal of Language Education, 12*(4), 210–225.

Liu, J., & Zhang, W. (2020). Strategic behaviors in Chinese university EFL communication. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 43*(2), 175–192.

Rahman, A., & Ng, C. (2020). Supporting Chinese students' communicative competence in Malaysian universities. *Malaysian Journal of ELT Research, 16*(1), 99–118.

Seensangworn, P. (2020). Problems and strategies in speaking skills of Chinese students in Thai hospitality programs. *Rangsit Journal of Educational Studies, 8*(2), 50–65.

Somphong, P., & Yimwilai, S. (2022). Authentic audio and communicative practice in Thai vocational contexts. *Journal of Education Studies, 30*(1), 45–61.

Thompson, J., Chen, S., & Li, X. (2021). Peer mentoring and communicative development in Thai universities. *TESOL Quarterly, 55*(3), 765–789.

Tran, H., & Le, T. (2023). From literal to inferential communication in Vietnamese EFL classrooms. *Asia-Pacific Education Researcher, 32*(2), 211–225.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Online) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Academic Paper
JBER Scope: Buddhism

การศึกษาเปรียบเทียบพุทธประวัติตอนมารผจญในมหากาพย์พุทธจริต และคัมภีร์ลลิตวิสตระ

A Comparative Study of the Buddha Defeats Māra in the Buddha-carita Mahākāvya and the Lalitavistara

สุดาพร เขียวงามดี[1]*, พระมหาบุญเกิด ปณฺญาปวุฑฺฒี[2], พระมหาสมเดช ตปสีโล[3], สมควร นิยมวงศ์[4]

[1,2,3] ภาควิชาบาลีสันสกฤต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

[4] วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Sudaporn Khiewngamdee[1], Phramaha Boonkerd Panyapawutthi[2], Phramaha Somdeth Tapasilo[3], Somkhuan Niyomwong[4]

[1,2,3] Department of Pali and Sanskrit, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

[4]Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

✉: *sudaporn_khiewngamdee@hotmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 26 January 2026; Revised: 22 February 2026; Accepted: 24 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบพุทธประวัติตอนมารผจญในมหากาพย์พุทธจริต และคัมภีร์ลลิตวิสตระเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลวิธีการนำเสนอ อรรถรสทางวรรณศิลป์ และสัญลักษณ์เชิงปรัชญาที่สะท้อนถึงพัฒนาการทางแนวคิดและความเชื่อของพุทธศาสนาในบริบทที่ต่างกัน วิธีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบโดยพิจารณาจากเอกสารชั้นต้นที่เป็นกวีนิพนธ์สันสกฤตของท่านอัศวโฆษ (พุทธจริต) และคัมภีร์ที่ผสมกันระหว่างร้อยแก้วและร้อยกรองของนิกายสรวาสติวาทที่โน้มเอียงไปทางมหายาน (ลลิตวิสตระ) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพญามาร อาวุธเชิงสัญลักษณ์ การบรรยายสภาพแวดล้อม และการเปรียบเปรยอุปนิสัยของพระโพธิสัตว์ผ่านการใช้ภาพพจน์และอติพจน์ที่ปรากฏในเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าแม้แก่นเรื่องจะคงเดิม แต่การนำเสนอมีความต่างอย่างมีนัยยะ พุทธจริตเน้นความตื่นเต้นมีชีวิตชีวาของฉากการต่อสู้ส่วนลลิตวิสตระให้รายละเอียดพิสดารกว่า ทั้งบทสนทนา โต้เถียง และลักษณะอาวุธ ทั้งสองคัมภีร์มีการใช้ภาพพจน์ร่วมกันโดยเปรียบพระพุทธเจ้าดุจเขาพระสุเมรุที่มั่นคง เปรียบมารคือลมที่สั่นไหว และสัญลักษณ์แห่งชัยชนะคือ ฝนโบกขรพรรษ นอกจากนี้ยังพบการสอดแทรกแนวคิดพราหมณ์-ฮินดูในทั้งสองคัมภีร์ โดยเฉพาะในลลิตวิสตระที่กล่าวถึงแนวคิดเรื่องอาตมันอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : พุทธจริต, ลลิตวิสตระ, มารผจญ, พุทธประวัติ, สรวาสติวาท

Abstract

This academic article aims to compare the episode of the Buddha's temptation by Māra in the Buddhacarita Mahākāvya and the Lalitavistara scripture, in order to analyze the differences in presentation techniques, literary appreciation, and philosophical symbolism that reflect the development of Buddhist thought and beliefs in different contexts. This comparative study examines primary sources, namely the Sanskrit poetry of Ashvaghosha (Buddhacarita)

and the mixed prose and poetry scriptures of the Sarvāstivāda school, which leans towards Mahāyāna Buddhism (Lalitavistara). The focus is on analyzing the role of Māra, his symbolic weapons, descriptions of the environment, and the allegorical portrayals of the Bodhisattva's character through the use of figurative language and hyperbole in the texts. The study found that while the core theme remained the same, the presentation differed significantly. Buddhacarita emphasized the exciting and lively fight scenes, while Lalitavistara provided more elaborate details, including dialogue, arguments, and weapon types. Both scriptures share a common use of imagery, comparing the Buddha to the stable Mount Meru, Māra to the trembling wind, and the symbol of victory to the Rain of Bokkharaphas (Lotus-pond rain). Furthermore, both scriptures incorporate Brahman-Hindu concepts, particularly in the Lalitavistara, which explicitly discusses the concept of the Atman (self).

Keywords : Buddhacarita, Lalitavistara, Mara's temptation, Buddha's life story, Sarvāstivāda

1. เกริ่นนำ

มหากาพย์พุทธจริตและคัมภีร์ลลิตวิสตระเป็นผลงานชิ้นสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่บรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติซึ่งมีเนื้อหาคล้ายๆกัน แต่วิธีการนำเสนอและอรรถรสทางวรรณศิลป์มีความต่างกัน กล่าวคือ พุทธจริตมีการประพันธ์เป็นบทร้อยกรองทั้งหมด และลลิตวิสตระมีการประพันธ์ทั้งบทร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งจะกล่าวถึงประวัติของทั้งสองคัมภีร์ว่ามีที่มาอย่างไร อีกทั้งพระพุทธประวัติตอนมารผจญเป็นตอนที่สำคัญไม่แพ้ตอนอื่นของเรื่องราวพุทธประวัติและยังเป็นฉากสำคัญที่คนทั่วโลกรู้จักกันดี ในบทความวิชาการเรื่องนี้จะเปรียบเทียบเนื้อหาบางส่วนของตอนมารผจญว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการทางแนวคิดและความเชื่อของพุทธศาสนาที่ถูกถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมต่างยุคสมัย ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรมและปรัชญาที่แฝงอยู่ในพุทธประวัติตอนนี้อย่างลึกซึ้ง ดังหัวข้อที่จะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

2. มหากาพย์พุทธจริต

มหากาพย์พุทธจริตเป็นกวีนิพนธ์สันสกฤตและเป็นวรรณกรรมชิ้นสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มหากวีอัศวโฆษได้รจนาขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวพุทธประวัติตามลำดับเหตุการณ์ ตั้งแต่ประสูติจนเสด็จดับขันธปรินิพพานรวมถึงการแจกพระบรมสารีริกธาตุ รจนาขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 7 (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 7) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามหากาพย์ฉบับนี้ เป็นชีวประวัติของพระพุทธเจ้าที่ไพเราะที่สุด แต่ว่าโศลกสันสกฤตเดิมของวรรณกรรมชิ้นนี้ได้เสียหายมากไปกว่าครึ่ง กล่าวคือ ในจำนวน 28 สรรคหรือบทของวรรณกรรมเล่มนี้ได้บรรจุโศลกไว้ทั้งหมด 2,110 โศลก ยังคงเหลือโศลกสันสกฤตเดิมอยู่เพียง 14 สรรคแรกเท่านั้น และใน 14 สรรคนี้ สรรคที่ 1 – 14 ก็ยังขาดไปอีกถึง 100 โศลก โศลกสันสกฤตเดิมมีเหลืออยู่เพียง 1,011 โศลกเท่านั้น ส่วนที่หายสาบสูญไป คือ สรรคที่ 15 – 28 ยังคงหาไม่พบ ผู้ที่จะแปลจึงต้องอาศัยฉบับที่แปลเป็นภาษาจีนและธิเบต(กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย, 2544 : 30) ซึ่งได้มีการแปลเป็นภาษาจีนในราวพุทธศตวรรษที่ 11 และแปลเป็นภาษาธิเบตในราวพุทธศตวรรษที่ 13 (จำลอง สารพัดนึก, 2530 : 65) แต่ระยะเวลาในการ

รจนาคัมภีร์พุทธจริตนี้ไม่อาจหาข้อยุติได้ว่าเมื่อไร

สำหรับเรื่องราวของท่านอัศวโฆษผู้แต่งพุทธจริตนั้น ยังไม่ทราบประวัติแน่ชัด แต่ตามที่เชื่อกันมา คือ เดิมท่านเป็นพราหมณ์ แล้วหันมานับถือพระพุทธศาสนานิกายสรวาสติวาท (จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2530 : ฆ) (เป็นนิกายที่แยกมาจากนิกายเถรวาทในสมัยพุทธศตวรรษที่ 3 มีพระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาโดยสมบรูณ์ของตนเอง นิกายนี้ไม่ค่อยเคร่งครัดในการรักษาตัวบทหรือความหมายของพระไตรปิฎกนัก แต่ถือหลักปรัชญาในอภิธรรมเป็นสำคัญ มีหลักบางอย่างไม่เหมือนเถรวาท) (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 7) ต่อมาท่านได้กลายเป็นบุคคลสำคัญในบรรดาผู้ที่อยู่ในยุคที่เป็นจุดเริ่มต้นพระพุทธศาสนานิกายมหายาน หลวงจีนอี้จิง (I-Tsing) มาเยือนอินเดียระหว่าง พ.ศ. 1214 – 1238 กล่าวถึงท่านว่าเป็นอาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ในอดีตและตำราที่ท่านแต่งขึ้นยังใช้ศึกษาเล่าเรียนกันสมัยนั้น (จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2530 : ฆ)

ท่านอัศวโฆษเป็นชาวเมืองสาเกต (ปัจจุบันคือ เมืองอโยธยา รัฐอุตตรประเทศ) มารดาชื่อสุวรรณากษี อยู่ในสมัยของพระเจ้ากนิษกะแห่งราชวงศ์กุษาณะผู้มีอำนาจปกครองทางเหนือของอินเดีย มีเมืองหลวงอยู่ที่ปุรุษปุระ (ปัจจุบัน คือ Peshwar) พระองค์ขึ้นครองราชย์ราว พ.ศ. 663 ตามความเชื่อสืบต่อกันมา พระเจ้ากนิษกะได้รุกลึกเข้าไปในอินเดียและได้โจมตีกษัตริย์ที่ปกครองอยู่ที่เมืองปาฏลีบุตรแล้วเอาตัวอัศวโฆษไป ในหนังสือ ซา เปา ซาง กิง (Tsah-pao-tsang-king) ของจีนมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้ากนิษกะหลายเรื่อง และมีเรื่องหนึ่งกล่าวอย่างชัดเจนว่า ท่านอัศวโฆษเป็นที่ปรึกษาทางด้านศาสนาของพระองค์และหนังสือนั้น เรียกท่านว่า “พระโพธิสัตว์” (จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2530 : ง)

ในยุคบุกเบิกของนิกายมหายานนั้น มีบุคคลสำคัญของยุคนี้เฉกเช่นเดียวกับอัศวโฆษ อาทิเช่น ปารศวะ อารยเทว และ นาคารชุน (เพชรน้ำเอกแห่งมหายาน) (Winternitz, Maurice, 1988 : 246) จึงอาจเป็นที่เข้าใจได้ว่า กวีนิพนธ์พุทธจริตเป็นพุทธประวัติฝ่ายมหายานตามยุคสมัยของกวี แต่เนื้อหาเป็นพุทธประวัติตามคติพุทธศาสนานิกายสรวาสติวาท

พุทธจริตในตอนที่ว่าด้วยเรื่องของการชนะมาร คือ สรรคที่ 13 Mārvijaya มี 72 โศลก ในโศลกที่ 1-69 เป็นการรจนาแบบตริษฏุภฉันท์ (1 โศลก มี 4 บาท แต่ละบาทมี 11 พยางค์) , ในโศลกที่ 70-71 เป็นการรจนาแบบวังศัสถฉันท์ (1 โศลก มี 4 บาท แต่ละบาท มี 12 พยางค์) และในโศลกที่ 72 เป็นการรจนาแบบมาลินีฉันท์ (1 โศลก มี 4 บาท แต่ละบาท มี 15 พยางค์) (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 21) เนื้อหาโดยรวมบรรยายถึงฝ่ายพญามารเข้าไปทำร้ายพระกุมารโพธิสัตว์ ระหว่างการต่อสู้เกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติขึ้น อาทิ เช่น แผ่นดินไหว มหาสมุทรสั่นสะเทือน แต่อาวุธของฝ่ายพญามารก็มิอาจทำอันตรายกุมารโพธิสัตว์ได้ ในที่สุดฝ่ายพญามารก็พ่ายแพ้ล่าถอยไปในที่สุด ธรรมชาติก็เข้าสู่ภาวะปกติ มีฝนโบกขรพรรษกลิ่นหอมโปรยปรายลงมา การบรรยายของบทมารผจญในพุทธจริตนี้ จะเน้นเรื่องของการต่อสู้ ระหว่างมารกับพระพุทธเจ้า จะเห็นได้ว่าการประพันธ์บทกวีจะไม่สมบูรณ์เลย หากปราศจากฉากของการต่อสู้ ดังนั้น การบรรยายฉากนี้ของพุทธจริตทำให้สัมผัสได้ถึงการบรรยายที่มีชีวิตชีวาของจินตกวี (Winternitz, Maurice, 1988 : 252)

3. คัมภีร์ลลิตวิสตระ

คัมภีร์ลลิตวิสตระเป็นคัมภีร์ที่บรรยายเรื่องราวพุทธประวัติ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นคัมภีร์ของนิกายสรวาสติ

วาท มีแนวคิดเหมือนนิกายมหายานรุ่นแรกๆ แต่ไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นของนิกายมหายาน เพราะยังมีการอธิบายหลักธรรมบางประการที่ยังคงความเป็นพุทธศาสนานิกายเถรวาทอยู่มาก (พระมหาสมชัย กุสลจิตฺโต, 2539 : 10) คาดว่าคัมภีร์ลลิตวิสตระถูกแต่งขึ้นที่ประเทศเนปาลโดยพุทธสาวกในยุคที่คัมภีร์พระพุทธศาสนานิกายดั้งเดิมมีคุณค่าเทียบเท่ากับบทกวีในสมัยที่เฟื่องฟูเพื่อให้ง่ายในการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา อีกทั้งเพื่อให้เรื่องราวพุทธประวัติได้ปรากฏและยังคงถูกจารึกเอาไว้ (Foucaux, P.E. de 1988 : II) ดังนั้น คัมภีร์ลลิตวิสตระจึงเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดของพระพุทธศาสนานิกายมหายานในเนปาล (แสง มนวิทูร, 2512 : 5) นักปราชญ์ทั้งหลายเชื่อว่า สำนักสรวาสติวาทได้นำเอาคัมภีร์ลลิตวิสตระมาแต่งให้มีลักษณะทางมหายานในภายหลัง ด้วยเหตุผลว่า เพื่อป้องกันไม่ให้ศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ที่กำลังเฟื่องฟูกลืนหลักคำสอน จึงได้ปรับเนื้อหาบางตอนของคัมภีร์ลลิตวิสตระให้เข้ากับหลักคัมภีร์เถรวาท ทำให้สามารถอธิบายพุทธประวัติได้อย่างวิจิตรพิสดารเมื่อเทียบกับหลักคำสอนของพราหมณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อปลูกศรัทธาแก่พุทธบริษัทของพุทธศาสนิกชน อันทำให้เข้าใจว่าคัมภีร์นี้เป็นของพุทธศาสนามหายานในยุคแรก (ศศิวรรณ กำลังสินเสริม, 2546 : 15) คัมภีร์ลลิตวิสตระนี้ไม่ปรากฏว่าเขียนขึ้นเมื่อไร แต่สันนิษฐานว่าผู้เขียนคัมภีร์ลลิตวิสตระต้องศึกษาเรื่องราวในคัมภีร์พระพุทธศาสนามาพอควร และอาจเป็นเพราะนิกายสรวาสติวาทผู้เป็นเจ้าของคัมภีร์นี้เคยสังกัดอยู่ในนิกายเถรวาทก่อนที่จะมาเป็นมหายานก็ได้ แล้วจึงมาแต่งคัมภีร์นี้ แหล่งข้อมูลอีกส่วนหนึ่งน่าจะมาจากคัมภีร์ฝ่ายพราหมณ์ -ฮินดู ในยุคพุทธศักราช 700 อนุมานว่า น่าจะเขียนขึ้นหลังคัมภีร์มหาภารตะ, รามายณะ และอุปนิษัท(ศศิวรรณ กำลังสินเสริม, 2546 : 14) เพราะข้อมูลของตัวคัมภีร์นั้นปรากฏชื่อตัวละครหลายชื่อที่ตรงกับวรรณกรรมของพราหมณ์ เช่น ชื่อของกษัตริย์วงศ์ปาณฑพ, พระพาย, พระยม, นางรติเทวี (ชายาของกามเทพ), ฯลฯ (ธีร์ พุ่มทับทิม, 2543 : 40) คัมภีร์ลลิตวิสตระมีการแปลเป็นภาษาจีนครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. 543 – 643 ต่อมาท่านธรรมรักษ์ แปลใน พ.ศ. 851 แต่ก็แปลได้เพียง 8 อัธยายเท่านั้น ต่อมาพระภิกษุชื่อเทวกรแห่งราชวงศ์ถัง นำมาแปลต่อ และท่านชินมิตรแปลเป็นภาษาธิเบตในปี พ.ศ. 1443

คัมภีร์ลลิตวิสตระเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า ไวปุลยะสูตร หรือ มหานิทานลลิต แปลว่า การเล่นสนุกสำราญหรือการกรีฑา, วิสตระ แปลว่า กว้างขวาง พิสดาร ลลิตวิสตระ หมายถึง ชีวประวัติและงานของพระพุทธอย่างกว้างขวางพิสดาร(แสง มนวิทูร, 2512 : 5) คัมภีร์แบ่งออกเป็น 27 บท โดยเริ่มเรื่องจากการที่มีเทพเจ้ามาทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องราวของพระองค์จนกระทั่งถึงการแสดงธรรมจักรแก่ภัทรวรรคียทั้ง 5 พร้อมด้วยอานิสงส์แห่งพระคัมภีร์ลลิตวิสตระ ลักษณะการแต่งนั้นแต่งเป็นร้อยแก้วผสมร้อยกรอง ภาษาที่ใช้เป็นการผสมระหว่างสันสกฤต, บาลี และปรากฤต สำหรับส่วนที่เป็นร้อยแก้วนั้นเป็นการขยายความในการเล่าเรื่องให้เด่นชัดขึ้น (Foucaux, P.E. de, 1988 : IX)

ลลิตวิสตระในตอนที่ว่าด้วยเรื่องของการรังควานของมาร คือ บทที่ 21 (Māradharṣaṇaparivarta) เนื้อหาโดยรวมของบทนี้ เน้นหนักไปในการบรรยายเรื่องราวของพญามารมากกว่าจะบรรยายในฝ่ายของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ บรรยายถึง ลักษณะและเรื่องราวการเสวนากันของบุตรและธิดาของมาร บุตรของฝ่ายมารมีทั้งฝ่ายเลื่อมใสพระโพธิสัตว์ (ฝ่ายขวา) และฝ่ายไม่เลื่อมใสพระโพธิสัตว์ (ฝ่ายซ้าย) , การโต้เถียงกันระหว่างมารทั้งสองฝ่าย, วิธีที่มารใช้ในการต่อสู้พระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าติเตียนมารและเอาชนะเหล่ามารได้อย่างราบคาบ แม้ว่าบทบาทเด่นจะอยู่ที่ฝ่ายมาร แต่ก็ยังมีฉากและตัวประกอบมากมายซึ่งทำให้เราเห็น

ภาพโดยรวมของบทมารผจญได้อย่างแจ่มชัดและลงตัว ดังที่เรื่องราวในคัมภีร์ลลิตวิสตระและพุทธจริตได้ปรากฏอยู่ในงานพุทธศิลป์ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

4. มารผจญในมหากาพย์พุทธจริตและคัมภีร์ลลิตวิสตระ

นิกายมหายานถือว่าพระอานนท์เถระท่องจำคัมภีร์ลลิตวิสตระมาจากพระพุทธเจ้า แล้วถ่ายทอดกันต่อๆมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล คัมภีร์นี้มีคำสอนที่เป็นของเถรวาทดั้งเดิม แต่มีการปรับปรุงแนวคิดเหมือนมหายาน และไม่อาจสืบค้นได้ว่าใครเป็นผู้ประพันธ์ นักปราชญ์ต่างถกเถียงกันถึงช่วงเวลาที่เรียบเรียงคัมภีร์ขึ้นแต่ยังหาข้อยุติไม่ได้ (ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธินันท์, 2536 : 19) ในระยะเวลาต่อมาได้มีกวีบางท่านนำเอาเรื่องราวในคัมภีร์นี้มาสรรสร้างผลงานของตนอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผลงานเรื่องพุทธจริตของอัศวโฆษ ซึ่งประพันธ์ขึ้นราว พ.ศ. 650 -750 การดำเนินเนื้อเรื่องคล้ายกับในคัมภีร์ลลิตวิสตระตลอดทั้งเรื่อง (ธีร์ พุ่มทับทิม, 2543 : 24) อาจเป็นไปได้ว่าท่านอัศวโฆษได้ศึกษาอ่านเรื่องราวพุทธประวัติในคัมภีร์นี้จนจบแล้วจึงได้นำโครงเรื่องเกี่ยวกับประวัติพุทธเจ้าโดยตรงมาประพันธ์เป็นมหา กาพย์ โดยเริ่มแต่แรกประสูติจนถึงปรินิพพานซึ่งต่างกับการเริ่มเรื่องของคัมภีร์ลลิตวิสตระที่เริ่มเรื่องตั้งแต่พระโพธิสัตว์อยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิตและจบลงเพียงพระพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรเท่านั้น (ธีร์ พุ่มทับทิม, 2543 : 41)

บทที่ว่าด้วยเรื่องของพระพุทธเจ้าชนะมารในมหากาพย์พุทธจริต สรรคที่ 13 ชื่อว่า “ māravijayo nāma trayodaśaḥ sargaḥ” (การชนะมาร) ส่วนในคัมภีร์ลลิตวิสตระ อยู่ในสรรคที่ 21 ชื่อว่า “Māradharṣaṇaparivarta ekaviṁśaḥ” (การรังควานของมาร) ในบทนี้พุทธจริตมีส่วนคล้ายหรืออาจได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ลลิตวิสตระมาพอสมควร ดังที่จะยกตัวอย่างข้อความบางส่วนมาเปรียบเทียบให้เห็น ในโศลกที่ 1 ของพุทธจริตมีใจความว่า

tasminvimokṣāya kṛtapratijñe rājarṣivaṁśaprabhave maharṣau|
tatropaviṣṭe prajaharṣa lokastatrāsa saddharmaripustu māraḥ ||1||

“ ครั้นเมื่อพระมหาฤๅษีผู้ประสูติในวงศ์แห่งราชฤๅษีทรงกล่าวคำปฏิญาณเพื่อการบรรลุความหลุดพ้นและประทับนั่ง ณ โพธิบัลลังก์นั้นแล้ว สัตว์โลกต่างยินดีปรีดา ส่วนพญามารผู้เป็นศัตรูแห่งพระสัทธรรมกลับสะดุ้งหวั่นไหว” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 239)

พุทธจริตในตอนนี้เริ่มเรื่องด้วยการกล่าวชื่นชมพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้มีตระกูลสูงศักดิ์และกล่าวตำหนิมารว่าเป็นศัตรูกับฝ่ายของพระพุทธเจ้า ในส่วนของลลิตวิสตระจะเริ่มเปิดเรื่องด้วยบทร้อยแก้วกล่าวถึงอานุภาพแห่งพระโพธิสัตว์ที่แผ่ขจรขจายไปยังหมู่มาร และกล่าวชื่นชมพระพุทธเจ้า ดังในโศลกที่ 4 ว่า

śūnyaṁ kariṣyati puraṁ tava kṛṣṇabandho
abalo balo balavihīnu apakṣyapakṣyo|
na jñāsyase kva nu vrajāmi karomi kiṁ vā
yada dharmavarṣamabhivarṣi svayaṁ svayaṁbhūḥ ||4||iti|| (P.L. Vaidya, 1958 : 217)

“ดูกรมาร พระองค์ผู้เป็นเผ่าพันธุ์พระกฤษณะ จะทรงกระทำบุรีของท่านให้ว่างเปล่า ทรงกระทำผู้ไม่มีกำลัง ผู้เสื่อมกำลังให้เป็นผู้มีกำลัง ผู้ไม่มีพรรคพวกให้เป็นผู้มีพรรคพวก ท่านจะไม่รู้ว่า เราไปไหน หรือเราทำอะไร ในคราวที่พระสวยัมภู (พระผู้เป็นเอง คือ พระพุทธ) ทรงโปรยฝนคือ ธรรม ด้วยพระองค์เอง ฯ”

(แสง มนวิทูร, 2514 : 816)

ในโศลกนี้มีการเปรียบเปรยว่าพระพุทธเจ้า เป็นเผ่าพันธุ์ของพระกฤษณะ(อวตารของพระนารายณ์)ซึ่งก็ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมของพราหมณ์ - ฮินดูซึ่งคล้ายกับพุทธจริตที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้าว่าเกิดในวงศ์แห่งราชฤๅษี

5. ฉากการต่อสู้ของพญามาร

ฉากการบรรยายการต่อสู้ของพญามาร กวีได้บรรยายถึงลูกสมุนของฝ่ายมาร และอาวุธต่างๆที่จะใช้สู้กับพระพุทธเจ้า ดังในโศลกที่ 18 ของพุทธจริตความว่า

sasmāra māraśca tataḥ svasainyaṁ vighnaṁ śame śākyamuneścikīrṣan|
nanāśrayāścānucarāḥ parīyuḥ śaladrumaprāsagadāsihastāḥ ||18||

“จากนั้น พญามารเมื่อปรารถนาจะทำการรบกวนสมาธิของพระศากยมุนีจึงได้ระลึกถึงกองทัพของตน บรรดาสมุนของพญามารผู้มีรูปร่างแปลกๆ ผู้ถือเอาหอก ต้นไม้ หลาว กระบอง และดาบไว้ในมือจึงได้ยืนเรียงรายเข้ามา” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 243)

คัมภีร์ลลิตวิสตระก็มีการบรรยายอาวุธของเหล่าพญามารไว้เหมือนกัน ในส่วนที่เป็นบทร้อยแก้ว ความว่า

kecidasidhanuśaraśaktipaṭṭiśaparaśucakratomarakaṇayavajrabhuśuṇḍibhindipālādīni nānāpraharaṇāni bhrāmayanto nṛtyanto bodhisattvaṁ saṁtarjayanti sma | (P.L. Vaidya, 1958 : 222)

“บ้างก็ถือเครื่องประหารต่างๆ เช่น ดาบ ธนู ลูกศร หอก หอกใบข้าว ขวาน จักร โตมร หลาวเหล็ก วัชระ ลูกดอกซึ่งใช้เป็นอาวุธ เป็นต้น วนเวียนร่ายรำขู่ตะคอกพระโพธิสัตว์” (แสง มนวิทูร, 2514 : 821)

จะเห็นได้ว่าอาวุธที่เหล่ามารใช้ซึ่งถูกบรรยายไว้ในสองคัมภีร์คล้ายกันแต่ลลิตวิสตระจะบรรยายได้ละเอียดกว่าเนื่องจากเป็นบทร้อยแก้ว

นอกจากนี้ ในฉากตอนที่มารได้ใช้อาวุธพุ่งเข้าทำร้ายพระพุทธเจ้า อาวุธนานาชนิดของเหล่ามารก็กลายเป็นดอกไม้ ดังที่ได้บรรยายไว้ในบทร้อยแก้วของลลิตวิสตระ ความว่า

atha punareva bodhisattvo dakṣiṇena pāṇinā śīrṣaṁ pramārṣṭi sma | māraśca paśyati sma | bodhisattvasya haste khaṅga iti dakṣiṇāmukhaḥ prapalāyate sma | na kiṁciditi punareva pratinivartate sma | nivṛtya ca bodhisattvasyopari nānāvidhāni praharaṇānyutsṛjati sma
asidhanuśaraśaktitomaraparaśvadhabhuśuṇḍimusalakaṇayagadācakravajramudgarapādapaśilāpāśāyoguḍānatibhayānakān | te cotkṣiptamātrā nānāvidhāni puṣpadāmāni puṣpavitānāni iva saṁtiṣṭhante sma | muktasukusumāni ca mahīmavakiranto mālyadāmāni cāvalambamānāni bodhivṛkṣaṁ vibhūṣayanti sma | (P.L. Vaidya, 1958 : 232)

“ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ ทรงลูบพระเศียรด้วยพระหัสต์ขวา มารแลเห็นแล้ว หัวหน้าฝ่ายขวาของมารคิดว่า มีดาบในพระหัสต์ของพระโพธิสัตว์ดั่งนี้หนีไปแล้ว ไม่ได้หนีไปไกลเท่าไร ดังนั้นจึงกลับมาอีก ครั้นกลับมาแล้ว

ก็ยกชูเครื่องประหารหลายอย่าง คือ ดาบ ธนู หอก โตมร (คทาเหล็ก) ขวาน อาวุธปาลงเบื้องต่ำ สาก หลาวเหล็ก คทา จักร วัชระ (ตรีศูลหรือสามง่าม) ค้อน ท่อนไม้ ก้อนหิน บ่วง ก้อนเหล็ก ซึ่งน่ากลัวมาก ทุ่มลงเบื้องบนพระโพธิสัตว์ เครื่องอาวุธเหล่านั้น พอยกขึ้นทุ่ม ก็เป็นเหมือนพวงมาลัยดอกไม้หลายอย่าง เป็นเหมือนเพดานดอกไม้สถิตอยู่และดอกไม้แก้วมุกดาทั้งหลายก็เกลื่อนกลาดแผ่นดิน พวงมาลัยและเครื่องแขวนทั้งหลาย ก็ประดับต้นโพธิ์แล้ว” (แสง มนวิทูร, 2514 : 835)

ในขณะที่ฉากตอนนี้ของพุทธจริตไม่ได้บรรยายถึงอาวุธที่พุ่งทำร้ายพระพุทธเจ้าเหมือนกับในลลิตวิสตระ แต่มารได้ใช้ลูกเห็บและฝนปล่อยเข้าหาพระพุทธเจ้าและฝนนั้นจึงกลายเป็นดอกไม้ ดังข้อความในโศลกที่ 45 ความว่า

bhūtvāpare vāridharā bṛhantaḥ savidyutaḥ sāśanicaṇḍaghoṣāḥ|
tasmindrume tatyajuraśmavarṣaṁ tatpuṣpavarṣaṁ ruciraṁ babhūva||45||

“มารอีกพวกหนึ่งแปลงตัวเป็นเมฆใหญ่ที่มีฟ้าแลบและมีเสียงร้องคำรามอย่างบ้าคลั่งแล้วก็ได้ปล่อยฝนลูกเห็บให้ตกลงมาที่ต้นโพธิพฤกษ์ แต่ฝนนั้นก็กลับกลายเป็นฝนดอกไม้อันสวยงาม” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 249)

6. บุคลิกลักษณะของมาร

นอกจากนี้ ในโศลกที่ 19 ของพุทธจริตยังกล่าวถึงลักษณะหน้าตาของเหล่ามารร้ายว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ดังความว่า

varāhamīnāśvakharoṣṭravaktrā vyāghrarkṣasiṁhadviradānanāśca|
ekekṣaṇā naikamukhāstriśīrṣā lambodarāścaiva pṛṣodarāśca||19||

“บางตนมีหน้าเป็นหมู ปลา ม้า ลา และอูฐ บางตนมีหน้าเป็นเสือ หมี สิงห์ และช้าง บางตนมีตาข้างเดียว มีหลายปาก และมีสามหัว บางตนมีท้องโย้และมีท้องดำด่าง” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 244)

ในขณะที่ลลิตวิสตระมีการบรรยายไว้เป็นบทร้อยแก้ว ดังนี้

kecidbheruṇḍakaśṛgālasūkaragardabhagohastyaśvoṣṭrakharamahiṣaśaśacamarakhaḍgaśarabhanānāpratibha-yaraudravikṛtavaktrāḥ |
kecitsiṁhavyāghraṛkṣavarāhavānaradvīpibiḍālachāgalorabhrasarpanakulamatsyamakaraśiśumārakūrmakāka-gṛghrolūkagaruḍādisadṛśātmabhāvāḥ | kecidvirūparūpāḥ |
kecidekaśīrṣā dviśīrṣā yāvac chatasahasraśīrṣāḥ | (P.L. Vaidya, 1958 : 222)

“เป็นสัตว์ดุร้ายน่ากลัว เป็นสัตว์ต่างๆ คือ เป็นหมาป่า หมู ลา โค ช้าง ม้า อูษฎร์ ควายดุ กระต่าย จามรี แรด ศรภะ ล้วนแต่น่ากลัว บ้างก็มีตัวเหมือนราชสีห์ เสือโคร่ง หมี หมู ลิง เสือเหลือง แมว แพะ แกะ งู พังพอน ปลา มังกร จระเข้ เต่า กา แร้ง นกเค้า ครุฑ เป็นต้น บ้างก็มีรูปแปลกประหลาด บ้างก็มีหัวเดียว บ้างก็มีสองหัว ถึงร้อยหัวพันหัว” (แสง มนวิทูร, 2514 : 821)

กวีต้องการเปรียบเปรยให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนถึงความอัปลักษณ์ของฝ่ายที่ตรงข้ามกับฝ่ายธรรมะว่ามีลักษณะน่าเกลียดน่ากลัวอย่างไร

ในโศลกที่ 21, 22, 23 ของพุทธจริตก็มีการบรรยายลักษณะของฝ่ายมารให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อ

สันนิษฐานว่าลักษณะของมารที่กวีเขียนบรรยายนี้ มีลักษณะคล้ายกับเหล่านักบวชของศาสนาพราหมณ์ โดยเฉพาะในโศลกที่ 21 การบรรยายลักษณะของมารคล้ายกับว่าเป็นการบรรยายลักษณะนักบวชของนิกายไศวะ (Johnston, E.H., 1995 : 193) ดังข้อความว่า

bhasmāruṇā lohitabinducitrāḥ khaṭvāṅgahastā haridhūmrakeśāḥ |
lambasrajo vāraṇalambakarṇāścarmāmbarāścaiva nirambarāśca ||21||

“บางตนมีสีกายหม่นหมองเพราะขี้เถ้า บางตนมีจุดแดงเข้มเด่นชัด บางตนมีมือถือไม้เท้าของฤๅษี บางตนมีผมสีควันไฟคล้ายกับลิง บางตนมีพวงมาลัยห้อยย้อยและมีหูหย่อนลงคล้ายกับหูช้าง บางตนมีหนังเป็นเครื่องนุ่งห่ม และบางตนไม่สวมใส่เสื้อผ้า” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 244)

ยิ่งไปกว่านั้น การบรรยายเรื่องของสีก็มีส่วนสำคัญในการจินตนาการภาพของเหล่ามารให้มีความแจ่มชัดและสร้างสีสันยิ่งขึ้น ดังข้อความในโศลกที่ 22 ของพุทธจริต

śvetārdhavaktrā haritārdhakāyāstāmrāśca dhrūmrā harayo'sitāśca|
vyālottarāsaṅgabhujāstathaiva praghuṣṭāghaṇṭākulamekhalāśca ||22||

“บางตนมีใบหน้าครึ่งหนึ่งเป็นสีขาว บางตนมีกายครึ่งหนึ่งเป็นสีเขียว สีทองแดง สีหมอก สีน้ำตาล และสีดำคล้ำ บางตนมีงูรัดที่แขนเหมือนกับเครื่องประดับ และบางตนก็มีแถวของกระดิ่งที่ส่งเสียงดังเป็นสายเข็มขัด” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 244)

และบรรยายไว้เช่นเดียวกับบทร้อยกรองโศลกที่ 18 ของลลิตวิสตระ ความว่า

nīlamukhāni ca pītaśarīrā pītamukhāni ca nīlaśarīrā|
anyamukhāni ca anyaśarīrāḥ ekamupāgatu kiṁkarasainyam ||18|| (P.L. Vaidya, 1958 : 223)

“บ้างก็มีหน้าเขียว ตัวเหลือง บ้างก็มีหน้าเหลือง ตัวเขียว บ้างก็มีหน้าอย่างหนึ่ง ตัวอย่างหนึ่ง เข้าไปสู่กองทัพของมารแห่งเดียว ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 822)

7. ฉากของสภาพแวดล้อม

ฉากที่ขาดไม่ได้อีกฉากหนึ่ง ก็คือ การบรรยายโดยใช้ธรรมชาติเป็นองค์ประกอบให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ของเหตุการณ์ในฉากมารผจญ การบรรยายลักษณะของธรรมชาติในโศลกที่ 29 ของพุทธจริตนี้สร้างความรู้สึกเร้นลับและค่อนข้างน่ากลัว ดังข้อความว่า

viṣvagvavau vāyurudīrṇavegastārā na rejurna babhau śaśāṅkaḥ |
tamaśca bhūyo vitatāna rātriḥ sarve ca saṁcukṣubhire samudrāḥ ||29||

“ลมที่มีกำลังแรงได้พัดโหมกระหน่ำไปในทิศต่างๆ ดวงดาวทั้งหลายก็ไม่ปรากฏ พระจันทร์ก็ไม่ส่องแสง ราตรีได้แผ่ขยายความมืดออกไปมากยิ่ง และมหาสมุทรทั้งหมดก็สั่นสะเทือนอย่างรุนแรง” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 246)

ในโศลกนี้บรรยายถึงลักษณะของลม (vāyu), ดวงดาว (tārā), พระจันทร์(śaśāṅka), ความมืด (rātri), มหาสมุทร(samudra) ซึ่งมีลักษณะบ่งบอกถึงเหตุการณ์ไปในแง่ร้าย ในขณะที่โศลกที่ 19 และ 20 ของลลิตวิสตระมีการบรรยายฉากธรรมชาติ คือ ลักษณะของฝน มีการกล่าวถึง ลมพัด(vāṭṛ) ฝนตก(varṣa) ฟ้าผ่า (vidyut)

น้ำท่วม (oghas) และต้นไม้ล้ม(vṛkṣa patanti) ซึ่งก็สร้างความรู้สึกในแง่ลบเหมือนในพุทธจริต ดังข้อความในโศลกที่ 19 และ 20 ว่า

vātu pravāyati varṣati varṣaṁ vidyusahasraśatāni patanti |
deva guḍāyati vṛkṣa luḍanti bodhivaṭasya na īryati patram ||19|| (P.L. Vaidya, 1958 : 223)

“ทำให้ลมพัด ทำให้ฝนตก ทำให้ฟ้าผ่าตั้งแสนครั้ง บดบังเทวโลก ปกคลุมต้นไม้ ใบโพธิไม่กระดิกฯ”

varṣati deva pravarṣati varṣaṁ ogha vahanti jalākulabhūmim |
īdṛśa bhīṣaṇikā bahurāśī yatra acetana vṛkṣa patanti ||20|| (P.L. Vaidya, 1958 : 223)

“ฝนตกโปรยเม็ดฝนลงมา กระแสน้ำไหลไปยังพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำ สิ่งน่ากลัวจำนวนมาก ย่อมมีอย่างนี้ในที่ซึ่งต้นไม้ไร้เจตนาล้มลง ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 823)

8. อุปนิสัยของฝ่ายธรรมะ

การบ่งบอกถึงนิสัยใจคอของตัวละครฝ่ายธรรมะมักจะกล่าวถึงคุณความดี ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง การฝักใฝ่ในธรรมะ ความไม่โกรธตอบ ปราศจากโทสจริตของฝ่ายที่เป็นตัวเอกของเรื่อง ดังในโศลกที่ 31 ของพุทธจริตความว่า

śuddhādhivāsā vibudharṣayastu saddharmasiddhyarthamabhipravṛttāḥ |
māre'nukampāṁ manasā pracakrurvirāgabhāvāttu na roṣamīyuḥ ||31||

“ฝ่ายเทวฤๅษีผู้มีที่อยู่อันบริสุทธิ์และมีความมุ่งมั่นที่จะได้บรรลุพระสัทธรรมต่างพากันแสดงความกรุณาต่อมารด้วยใจและไม่ได้โกรธเคืองแต่อย่างใดเพราะเป็นผู้มีจิตปราศจากราคะแล้วนั่นเอง” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 246)

และในโศลกที่ 51 ของลลิตวิสตระ ความว่า

viṣāṇamugraṁ tribhaveha yacca rāgaśca doṣaśca tathaiva mohaḥ |
te tasya kāye ca tathaiva citte nabhe yathā paṅkarajo na santi||51|| (P.L. Vaidya, 1958 : 227)

“ และในภพทั้ง 3 ย่อมร้ายแรงด้วยพิษทั้งหลาย คือ ราคะ โทสะ และโมหะ พิษเหล่านี้ย่อมไม่มีในกายและในจิตพระโพธิสัตว์เหมือนโคลนตมและฝุ่นละอองไม่มีในท้องฟ้าฉะนั้น ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 828)

ในโศลกนี้ก็กล่าวถึงตัวเอกฝ่ายธรรมะที่มีจิตใจบริสุทธิ์ปราศจากโลภ โกรธ หลง เปรียบเหมือนกับท้องฟ้าที่ปราศจากฝุ่นละออง นอกจากโศลกที่กล่าวมาแล้วในโศลกที่ 33 ของพุทธจริตยังได้บรรยายถึงการมีอุเบกขาของพระพุทธเจ้าเมื่อมีเหล่ามารมาคอยรังควาน กวีเปรียบพระพุทธเจ้าเป็นเหมือนราชสีห์อยู่ท่ามกลางฝูงโค คือ เหล่ามาร ดังข้อความว่า

upaplavaṁ dharmavidhestu tasya dṛṣṭvā sthitaṁ mārabalaṁ maharṣiḥ|
na cukṣubhe nāpi yayau vikāraṁ madhye gavāṁ siṁha ivopaviṣṭaḥ||33||

“พระมหาฤๅษีเมื่อทอดพระเนตรเห็นเสนามารเตรียมพร้อมดุจเป็นอุปสรรคคอยขัดขวางต่อการบรรลุธรรมก็ไม่

ทรงหวั่นไหวและไม่ทรงสะทกสะท้านเลยเปรียบเหมือนราชสีห์นอนอยู่ท่ามกลางฝูงโคฉะนั้น” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 247)

นอกจากจะใช้อุปมาเปรียบตัวละครในลักษณะของสัตว์แล้วยังมีการเปรียบในเชิงของนามธรรมอีกด้วย กล่าวคือ เปรียบพระพุทธเจ้า (maharṣiḥ) คือ การบรรลุธรรม (dharmavidhā) และเปรียบเสนามาร (mārabala) คือ อุปสรรค (upaplava) ในที่นี้กวีต้องการชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคใดๆ ก็มิอาจขวางกั้นหนทางการบรรลุถึงความเป็นพระพุทธเจ้าได้

สำหรับโศลกที่ 24 ของลลิตวิสตระก็บรรยายคล้ายกับโศลกข้างต้นของพุทธจริต กล่าวถึงพระพุทธเจ้ามีจิตใจที่มั่นคง วางเฉย ไม่สะทกสะท้านต่อเหล่ามารร้าย ดังความว่า

śākyasutastu svabhāvamabhāvaṁ dharma pratītya samutthita buddhā|
gaganopamacittu suyukto na bhramate sabalaṁ śaḍha dṛṣṭvā||24|| (P.L. Vaidya, 1958 : 224)

“และพระศากยบุตรอาศัยธรรมซึ่งเป็นอภาวะโดยสภาพตั้งมั่นแล้วด้วยความรู้ มีจิตว่างเปล่าเหมือนอากาศประกอบไว้ดีแล้ว เห็นมารชั่วร้ายพร้อมทั้งเสนามาร จิตของพระองค์ไม่หมุนเวียน ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 823)

9. การใช้อติพจน์ในการเปรียบเทียบ

ยิ่งไปกว่านั้น กวีได้ใช้อติพจน์ในการเปรียบเทียบการต่อสู้ระหว่างฝ่ายมารและฝ่ายของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ภาพพจน์มีความชัดเจนขึ้น ดังในโศลกที่ 50 ของพุทธจริต ความว่า

kaścitpradīptaṁ praṇidhāya cakṣurnetrāgnināśīviṣavaddidhakṣuḥ|
tatraiva nāsīnamṛṣiṁ dadarśa kāmātmakaḥ śreya ivopadiṣṭam||50||

“มารตนหนึ่งผู้ต้องการจะเผาผลาญพระมุนีเหมือนกับงูพิษที่ต้องการจะเผาผลาญ (ศัตรู) ด้วยไฟคือการจ้องตา แต่เมื่อลืมตาที่ลุกโพลงขึ้นแล้วก็กลับมองไม่เห็นพระมุนีผู้ประทับนั่งอยู่ ณ ที่นั้น เปรียบเหมือนคนที่มีจิตใจฝักใฝ่ในกามมองไม่เห็นความดีสูงสุดที่เขาแนะนำให้ฉะนั้น” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 251)

ในโศลกนี้ กวีเปรียบมารเป็นเสมือนงูพิษที่ต้องการจะเผาผลาญพระพุทธเจ้าด้วยไฟ (agnināśīviṣavaddidhakṣuḥ) เป็นการกล่าวเกินจริง(อติพจน์) เนื่องจากงูไม่สามารถใช้ไฟเป็นอาวุธได้ และยังเปรียบมารในเชิงนามธรรมว่าเป็นคนที่มีจิตใจฝักใฝ่ในกาม (kāmātmakaḥ) ไม่ว่าใครจะแนะนำหนทางให้ก็ยังไม่หลุดออกมาจากกามนั้น ในขณะที่โศลกที่ 177 ของลลิตวิสตระนั้นได้มีการใช้สัญลักษณ์ เปรียบพระพุทธเจ้าเป็นภูเขาพระสุเมรุอันประเสริฐซึ่งแม้ว่าจะอยู่ในมือของมาร มารก็ทำอะไรไม่ได้ และยังได้กล่าวถึงมารว่าเป็นผู้ที่อ่อนแอตกอยู่ในแม่น้ำที่หาฝั่งขึ้นไม่เจอ ดังความว่า

sarveyaṁ trisahasra medini yadi māraiḥ prapūrṇā bhavet
sarveṣāṁ yatha meru parvatavaraḥ pāṇīṣu khaṅgo bhavet|
te mahyaṁ na samartha loma calituṁ prāgeva māṁ ghātituṁ
mā dūṣī nativela saṁpranadahe smāremi te'nadṛḍham||177|| (P.L. Vaidya, 1958 :

246)

“เทวโลกและพื้นดินทั้งหมดนี้ ถ้าเต็มไปด้วยมาร ดาบมีอยู่ในมือของมารทั้งปวง เหมือนภูเขาเมรุอันประเสริฐมีอยู่ในมือของมารทั้งปวง มารเหล่านั้น ถ้าไม่สามารถจะยังเส้นขนของเราให้ไหวได้ จะป่วยกล่าวไปไยถึงจะฆ่าเรา ท่านอย่าประทุษร้ายเราเลย เราระลึกถึงท่านผู้อ่อนแอตกอยู่ในแม่น้ำไม่มีฝั่ง ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 857)

การเน้นและสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์พระพุทธเจ้าทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมถึงความเด็ดเดี่ยวมั่นคงในจิตใจของผู้อ่านถึงความเป็นวีรบุรุษของพระพุทธเจ้า กวียังคงใช้ธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อภาพพจน์ ในโศลกที่ 57 ของพุทธจริต ความว่า

mogham śramam nārhasi māra kartum himsrātmatāmutsṛja gaccha śarma|
naiṣa tvayā kampayitum hi śakyo mahāgirirmerurivānilena||57||

“ดูก่อนมาร ท่านไม่ควรจะทำความพยายามให้เปล่าประโยชน์เลย จงละความมีจิตใจโหดร้ายและจงถึงความสงบเถิด เพราะว่าท่านไม่อาจจะทำให้พระมุนีพระองค์นี้หวั่นไหวได้เลย เปรียบเหมือนลมไม่อาจทำให้ภูเขาสุเมรุหวั่นไหวฉะนั้น” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 252)

โศลกนี้เปรียบมาร คือ ลม (anila) พระพุทธเจ้า คือ เขาพระสุเมรุ (mahāgirirmeru) ซึ่งลมไม่สามารถทำให้เขาพระสุเมรุเคลื่อนที่ได้ ในขณะที่โศลกที่ 164 ของลลิตวิสตระ กล่าวบรรยายถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติว่ายังเป็นรองพระพุทธเจ้าโดยการกล่าวถึงภูเขาเมรุอาจเคลื่อนจากที่ได้ แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่เคลื่อนตามวิธีของพระองค์ แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงที่มิอาจมีผู้ใดมาเปลี่ยนพระองค์ได้ ดังความว่า

meruḥ parvatarāja sthānatu cale sarvam jaganno bhavet
sarve tārakasaṁgha bhūmi prapate sajyotiṣendurnabhāt|
sarvā sattva kareya ekamatayaḥ śuṣyenmahāsāgaro
na tveva drumarājamūlupagataścālyet asmadvidhaḥ||164|| (P.L. Vaidya, 1958 : 244)

“ขุนเมรุอาจเคลื่อนจากที่ สัตว์โลกทั้งปวงอาจไม่มี หมู่ดาวทั้งปวงพร้อมทั้งดวงอาทิตย์และดวงจันทร์อาจตกจากฟ้าลงมายังแผ่นดิน ผู้มีฤทธิ์อาจทำสัตว์ทั้งปวงให้มีความคิดนึกอย่างเดียวกัน มหาสมุทรอาจแห้ง แต่เราผู้เข้าไปสู่โคนต้นทุมราช (ต้นโพธิ์) จะไม่เคลื่อนตามวิธีของเราฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 854)

ในโศลกที่ 58 ของพุทธจริตในช่วงแรกกวีได้บรรยายเสมือนกับชักแม่น้ำทั้ง 5 ถึงธรรมชาติของดิน น้ำ และลมได้ละทิ้งคุณสมบัติของธาตุตนเอง แต่ยกย่องพระพุทธเจ้าว่าจะไม่ทรงละทิ้งความตั้งใจอันแน่วแน่ ดังความว่า

apyuṣṇabhāvam jvalanaḥ prajahyādāpo dravatvam prathivī sthiratvam|
anekakalpācitapuṇyakarmā na tveva jahyādvyavasāyameṣaḥ||58||

“ถึงแม้ไฟจะละทิ้งความร้อน น้ำจะละทิ้งความเหลว และดินจะละทิ้งความแข็งไปก็ตาม แต่พระมุนีผู้สั่งสมบุญมาแล้วมากมายหลายกัลป์จะไม่ทรงละทิ้งการตัดสินพระทัยอันแน่วแน่อย่างเด็ดขาด” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 252)

ซึ่งเนื้อหาคล้ายกับลลิตวิสตระในโศลกที่ 172 ความว่า

śakyākāśe lekhyam citram bahuvividhavikṛta padaśaḥ prakartu pṛthakpṛthak
śakyo vāyuḥ pāśairbaddhum diśavidiśagamanajavito nareṇa suyatnataḥ|

śakyā kartuṁ candrādityau tamatimiravitimirakarau nabho'dya mahītalaṁ
śakyo nāhaṁ tvatsādṛśyairbahubhirapi gaṇanavirutairdrumātpraticālitum||172|| (P.L. Vaidya, 1958 : 245)

“ท่านอาจใช้เท้าเขียนรูปภาพในอากาศ กระทำแปลกๆ หลายอย่างเป็นอันมาก โดยทำให้เป็นอย่างๆ ไป ท่านอาจให้คนวิ่งไปยังทิศน้อยทิศใหญ่โดยเร็ว ให้มัดลมไว้ด้วยบ่วงด้วยความพยายามเป็นอย่างดี ท่านอาจกระทำดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ให้มืด มืดตื้อ มืดมิด ในอากาศและในพื้นดินในวันนี้ แต่ผู้เช่นท่านต่อให้ป่าวร้องบริวารจำนวนมากก็ไม่อาจยังเราให้เคลื่อนจากพุ่มไม้ได้ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 856)

ในโศลกนี้มีการบรรยายถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้ในการกระทำที่ผิดแผกของธรรมชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อประกาศถึงความมั่นคงที่ยิ่งใหญ่ของพระศาสดา

10. จุดไคลแม็กซ์ของเรื่องราว

มาถึงจุดไคลแม็กซ์ของเรื่อง ฝ่ายธรรมะย่อมชนะอธรรม ในที่สุดฝ่ายมารก็ต้องพ่ายแพ้หนีไปในพุทธจริตกวีได้เปรียบเปรย ความพ่ายแพ้ของมารที่หนีแตกกระเจิงไปราวกับว่าหัวหน้าฝ่ายข้าศึกถูกฆ่าตายดังความในโศลกที่ 71

gataprahaṛṣā viphalīkṛtaśramā praviddhapāṣāṇakaḍaṅgaradrumā|
diśaḥ pradudrāva tato'sya sā camūrhatāśrayeva dviṣatā dviṣaccamūḥ||71||

“จากนั้น กองทัพมารผู้หมดความดีใจ ผู้ท้อแท้ใจกับสิ่งที่ทำลงไปอย่างไร้ผล ต่างพากันโยนก้อนหินท่อนซุง และต้นไม้ทิ้งกระจายแล้ววิ่งหนีในทิศต่างๆเหมือนกับกองทัพข้าศึกที่มีหัวหน้าถูกฝ่ายศัตรูฆ่าตายฉะนั้น” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 256)

ในขณะที่โศลกที่ 193 ของลลิตวิสตระบรรยายความพ่ายแพ้และการหลบหนีของมารเหมือนกับนกที่กำลังตกลงในไฟ ความว่า

hastyaśvayānaratha bhūmitale nirastāḥ
dhāvanti rākṣasa kubhāṇḍa piśāca bhītāḥ|
saṁmūḍha mārga na labhanti alenatrāṇāḥ
pakṣī davāgnipataneva nirīkṣya krāntāḥ||193|| (P.L. Vaidya, 1958 : 247)

“รากษส กุมภัณฑ์ ปิศาจ กลัวพากันวิ่งหนี หลงไม่ได้ทางไม่มีที่หลบหลีกป้องกัน หลับตา ร้องไห้เหมือนนกกำลังจะตกลงในไฟเผา ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 859)

ในจุดจบของเรื่องฝ่ายธรรมะได้รับชัยชนะและฉากที่สำคัญตอนท้ายของตอนมารผจญนี้ สัญลักษณ์แห่งชัยชนะคือจะต้องมีฝนตกลงมา ในโศลกที่ 72 ซึ่งเป็นโศลกสุดท้ายของพุทธจริตได้กล่าวถึงฝนโบกขรพรรษได้โปรยปรายลงมา ดังความว่า

dravati saparipakṣe nirjitai puṣpaketau
jayatijitamaske nīrajaske maharṣau|
yuvatiriva sahāsā dyauścakāśe sacandrā
surabhi ca jalagarbha puṣpavarṣa papāta||72||

“ครั้นเมื่อพญามารผู้มีดอกไม้เป็นธงพร้อมด้วยเหล่าเสนาถูกทำให้พ่ายแพ้วิ่งหนีกระเจิงไปและครั้นเมื่อ

พระมหาฤๅษีผู้ปราศจากกิเลสเศร้าหมองและปราศจากความมืดคืออวิชชาทรงได้ชัยชนะแล้ว ท้องฟ้าพร้อมทั้งพระจันทร์ก็สว่างสดใส เปรียบเหมือนสาวแรกรุ่นที่กำลังแย้มยิ้ม อนึ่ง ฝนโบกขรพรรษที่มีกลิ่นหอมและมีละอองน้ำอยู่ภายในก็ได้โปรยปรายลงมา” (สำเนียง เลื่อมใส, 2547 : 256)

สำหรับในลลิตวิสตระมีฉากการบรรยายถึงเทวดาโปรยปรายสิ่งต่างๆที่ทำให้เป็นฝนตกลงมา และกล่าวยกย่องชัยชนะด้วยความขาวบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้า ดังข้อความในโศลกที่ 200 ว่า

hārārdhacandra dhvaja chatrapatāka dentī
puṣpāgarū tagaracandanacūrṇavarṣāṁ|
tūryā parāhaniya vākyamudīrayante
acchā drume tuva ca śūra jitārisiṁhā||200|| (P.L. Vaidya, 1958 : 249)

“ เทวดาต่างพากันให้มุกดาหาร หางนกยูง ธงชัย ฉัตร ธงปตาก ดอกไม้ ผงเนื้อไม้ กฤษณา จันทน์ เป็นฝนตกลงมา และพูดว่าจงบรรเลงดนตรีอย่างหนัก และการชนะข้าศึกด้วยความไม่เบียดเบียน (ชนะมือเปล่า) ของพระองค์ผู้กล้าหาญ เป็นความชนะสดใสที่พุ่มไม้ (โพธิ์) ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 860)

คัมภีร์ลลิตวิสตระได้รับอิทธิพลบางส่วนมาจากคำสอนทางพราหมณ์-ฮินดู จะเห็นได้จากในโศลกที่ 169 ซึ่งบรรยายถึงลักษณะของอาตมัน(the nature of Atman) เป็นคำสอนที่อยู่ในภัควัทคีตาและอุปนิษัท ดังความว่า

te tatvato'rtharahitāḥ puruṣaṁ vadanti
vyāpiṁ pradeśagata śāśvatamāhureke|
mūrtaṁ na mūrtamaguṇaṁ guṇināṁ tathaiva
kartā na karta iti cāpyapare bruvanti||169|| (P.L. Vaidya, 1958 : 245)

“ฤษีเหล่านั้น ปราศจากความหมายอย่างถ่องแท้ กล่าวถึง อาตมันว่า ซ่านไปทั่วทุกแห่ง บ้างก็ว่าอาตมันเที่ยงแท้ บ้างก็ว่าอาตมัน มีรูป บ้างก็ว่าอาตมันไม่มีรูป และบ้างก็ว่าอาตมันไม่มีคุณสมบัติแห่งคุณสมบัติทั้งหลาย และบ้างก็ว่าอาตมันเป็นผู้ทำอะไรได้ บ้างก็ว่าทำอะไรไม่ได้ ฯ” (แสง มนวิทูร, 2514 : 855)

ข้อความในโศลกนี้เป็นช่วงที่พระโพธิสัตว์กำลังสนทนากับฝ่ายมาร มารตั้งคำถามถึงการบรรลุธรรมของพระโพธิสัตว์ว่าจะทำได้อย่างไร แม้ฤๅษีในรุ่นก่อนยังมิสามารถทำได้ ฝ่ายพระโพธิสัตว์จึงได้ตรัสตอบถึงความไม่เข้าใจเรื่องอาตมันอย่างลึกซึ้งของฤๅษีทั้งหลาย ในขณะที่โศลกตอนมารผจญในพุทธจริตไม่ได้กล่าวถึงเรื่องลักษณะของอาตมันเลย

11. บทสรุป

การศึกษาเปรียบเทียบพุทธประวัติตอนมารผจญในมหากาพย์พุทธจริต และคัมภีร์ลลิตวิสตระ เผยให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันในโคลงเรื่องหลัก แต่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในรายละเอียดและกลวิธีการประพันธ์ โดยทั้งสองคัมภีร์ต่างมุ่งเน้นการบรรยายเหตุการณ์ที่พญามารนำกองทัพมาขัดขวางการตรัสรู้ของพระโพธิสัตว์ซึ่งก็จบลงด้วยชัยชนะของฝ่ายธรรมะเสมอ ในด้านของรูปแบบ มหากาพย์พุทธจริตเป็นงานกวีนิพนธ์สันสกฤตที่ประพันธ์เป็นบทร้อยกรองทั้งหมด ส่วนคัมภีร์ลลิตวิสตระใช้รูปแบบผสมระหว่างร้อยแก้วและร้อยกรอง เนื้อหาของพุทธจริตจะเน้นการบรรยายฉากการต่อสู้ที่ตื่นเต้นมีชีวิตชีวามากกว่า ในทางกลับกัน

ลลิตวิสตระจะให้รายละเอียดที่พิสดารกว่า รวมถึงบทสนทนาโต้เถียงภายในหมู่มาร และมีการบรรยายลักษณะอาวุธที่ละเอียดละออ ส่วนการใช้ภาพพจน์และอติพจน์มีจุดเด่นร่วมกัน โดยกวีทั้งสองท่านมักเปรียบเปรยถึงความมั่นคงของพระพุทธเจ้าดุจเขาพระสุเมรุที่ไม่หวั่นไหวต่อลมพายุหรือกองทัพมารที่เสมือนพายุร้าย และจบลงด้วยสัญลักษณ์แห่งชัยชนะคือฝนโบกขรพรรษที่โปรยปรายลงมา นอกจากนี้ ในคัมภีร์ทั้งสองก็ยังมีกลิ่นอายของวัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดู จะเห็นได้จากการสอดแทรกแนวคิดบางประการจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น การเปรียบเปรยเรื่องของฤษี พระกฤษณะ อาตมัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. (2544). *มหากาพย์พุทธจริตของมหากวีอัศวโฆษ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา. (2530). *พุทธจริตของอัศวโฆษ*. ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จำลอง สารพัดนึก. (2530). *ประวัติวรรณคดีสันสกฤต*. ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีร์ พุ่มทับทิม. (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ลลิตวิสตระและคัมภีร์ปฐมสมโพธิ* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธินันท์. (2536). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาษาสันสกฤตในคัมภีร์ลลิตวิสตระ อัธยายที่ 1-4* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

พระมหาสมชัย กุสลจิตฺโต. (2539). *พระพุทธศาสนา: นิกายสรวาสติวาท*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศศิวรรณ กำลังสินเสริม. (2546). *การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ลลิตวิสตระ* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

สำเนียง เลื่อมใส (ผู้แปลและเรียบเรียง). (2547). *มหากาพย์พุทธจริต: พุทธประวัติฝ่ายมหายานจากกวีนิพนธ์สันสกฤต*. ศูนย์สันสกฤตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แสง มนวิทูร (ผู้แปล). (2512). *คัมภีร์ลลิตวิสตระ พระพุทธประวัติฝ่ายมหายาน*. กรมศิลปากร.

แสง มนวิทูร (ผู้แปล). (2514). *คัมภีร์ลลิตวิสตระ พระพุทธประวัติฝ่ายมหายาน ตอน 2*. กรมศิลปากร.

Foucaux, P. E. de. (1988). *Le Lalitavistara, l'histoire traditionnelle de la vie du Bouddha Cakyamuni*. Les Deux Océans.

Johnston, E. H. (1995). *The Asvaghosa's Buddhacarita, or, Acts of the Buddha*. Motilal Banarsidass.

Vaidya, P. L. (1958). *Lalitavistara (Buddhist Sanskrit Texts No. 1)*. The Mithila Institute.

Winternitz, M. (1988). *A history of Indian literature*. Motilal Banarsidass.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Proposed Strategies of English Listening Comprehension for High School Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province

Yu Yuan[1*], Kris Lietz[2], Araya Ariya[3], Phikun Ekwakangkooon[4]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3] Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * yuanyu0285@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate problems of listening comprehension of high school Chinese students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province; 2) to propose strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School. This research was considered a mixed method conducted at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province as a case study. The respondents were divided into two groups, namely, 361 high school Chinese students and 152 teachers at Fongchenggong Senior High School in the academic year 2025. Two research instruments were employed, namely,1) a questionnaire for investigating problems of listening comprehension and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for evaluating and approving the enhancement strategies. The data collected were analyzed through statistical and content analysis methods and then presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) The problems of listening comprehension of high school Chinese students were found at the highest level with the mean scores ranging from 4.21 to 4.40. Moreover, the problems of recognizing words of the quick speech, perceiving different accents, and catching main ideas were found. They felt anxious while listening to English, 2) The enhancement strategies for listening comprehension skill were categorized into four chapters,namely, The enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese students is composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment. All the 4 chapters were evaluated and approved by the 3 specialists meaning the constructed enhancement strategies could be used for the improvement of listening comprehension of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province.

Keywords: English Listening Comprehension, Strategies of English Listening Comprehension, Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province

1. Introduction

Listening comprehension is an essential component of language acquisition, as it provides the foundation for effective communication and academic success. According to

Vandergrift and Goh (2012), listening is not a passive skill but an active process of receiving, constructing, and interpreting meaning from spoken input. For English as a Foreign Language (EFL) learners, listening comprehension often presents the greatest challenge due to the rapid pace of spoken English, unfamiliar vocabulary, and varied accents (Field, 2019). In the Chinese context, listening comprehension is especially significant because it is a core component of the English curriculum and a critical part of national and provincial examinations. At Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province, students are required to develop listening proficiency to succeed in both academic and practical communication contexts. However, many students struggle with listening comprehension due to limited vocabulary, lack of exposure to authentic English, and insufficient practice in real-life listening tasks. These difficulties not only affect their academic performance but also limit their ability to engage with English in daily life and future careers. Studies in both Thailand and China have highlighted similar challenges, including poor decoding skills, low motivation, and reliance on written texts rather than spoken English (Wang, 2019; Somphong & Yimwilai, 2022). Therefore, it is necessary to investigate the needs and problems of listening comprehension among students and to propose strategies that address these challenges in a systematic and research-based manner.

2. Literature Review

Bottom-up processes involve phoneme discrimination, recognition of reduced and linked forms (gonna, wanna, gonna be), stress–intonation patterns, and syntactic parsing; top-down processes recruit background knowledge, discourse expectations, and pragmatic inference to fill gaps (Anderson, 2018; Grabe, 2020). In classrooms, balanced instruction targets both: ear-training for connected speech and suprasegmentals alongside prediction, monitoring, and summarizing during listening tasks. Schema Theory remains central to L2 listening. Carrell and Eisterhold's classic account argues that listeners bring content, formal, and linguistic schemata to bear on incoming input. When topic familiarity is high, listeners can compensate for partial decoding; when content is novel, accurate bottom-up processing becomes more critical. Recent EFL studies confirm that activating prior knowledge through pre-listening previews, visuals, and key-term priming yields measurable comprehension gains, especially with dense academic material (Zhang & Guo, 2020; Tran & Le, 2023). Cognitive Load Theory explains persistent bottlenecks. Rapid speech, unfamiliar accents, dense lexico-grammar, and multi-step tasks impose intrinsic and extraneous load on limited working memory resources (Sweller, Ayres, & Kalyuga, 2019). Reducing extraneous load through global-to-detail task sequencing, visual organizers, and adjustable audio speed frees capacity for germane processing (schema construction). Classroom routines such as noticing discourse markers (however, meanwhile, therefore), chunking long turns, and selective note-taking are load-management strategies with strong face validity for high school learners. Metacognitive instruction is repeatedly associated with listening gains. Vandergrift and Goh's pedagogical cycle—plan, predict, verify, monitor, evaluate—has been adapted widely in EFL contexts. Recent studies with secondary learners indicate that explicit planning and self-evaluation improve strategy transfer and post-listening summaries (Nguyen, 2020; Li, 2021). Learners who can diagnose breakdowns (e.g., losing the thread at a subordinate clause) are better able to re-engage after missed segments. Motivation and affect strongly modulate performance. Listening anxiety narrows attentional focus and induces premature guessing, while self-efficacy mediates persistence with fast, accented input. Interventions that normalize partial understanding, offer graduated challenges, and provide immediate, explanatory feedback tend to increase on-task engagement (Guthrie & Klauda, 2018). Technology can amplify motivation; yet without guided strategy use, increases in time-on-task do not automatically translate into

higher comprehension (Huang, 2024). Research on subskills suggests practical focal points. Training perception of reduced forms and weak vowels improves word recognition; prosody awareness supports segmentation and discourse tracking; shadowing and dictogloss strengthen short-term retention and syntactic parsing; and extensive, interest-driven listening builds automaticity and vocabulary depth over time (Spencer & Wagner, 2018; Dixon, Zhao, & Quiroz, 2020). Together, these strands support a design stance: teach the ear, teach the text, and teach the mind that manages both.

3. Research Objectives

1. To investigate problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province.

2. To propose strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School.

4. Research Methodology

4.1 Population/Sample group

In this research project, Fongchenggong Senior High School was used as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups, namely, 6,000 Chinese students and 250 teachers at Fongchenggong Senior High School in the academic year 2025. The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 361 Chinese students and 152 Teachers Fongchenggong Senior High School in the academic year 2025. The sample size (n) was obtained through the Krejcie & Morgan. (Krejcie & Morgan,1970). The respondents were obtained through The Simple Random Sampling Method.

4.2 Research Instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems of listening comprehension of secondary Chinese students at Fongchenggong Senior High School. All items/questions in the questionnaire were evaluated and approved for its correctness and suitability by the 3 specialists in terms of IOC which were found in the range of 0.66 – 1.00 and 2) a set of questions for a focus group discussion meetings was used for the evaluation and approval of the strategies for enhancing English listening comprehension of secondary students at Fongchenggong Senior High School.

4.3 Data Collection

1) For the investigation of problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province, the researcher herself collected the data and information from the respondents using the questionnaire.

2) For the evaluation and approval of the strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School, a focus group discussion meeting was set up to collect comments from the 3 specialists

4.4 Data Analysis

1. For the investigation of problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province, the data and information collected from the questionnaire were analyzed and then presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.).

2. For the evaluation and approval of strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School, the comments of the 3 specialists from the focus group discussion meeting were analyzed through the content

analysis method.

5. Findings

Part 1: Problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province.

Table 1: Problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province. (Students)

Items	n=361		Level of problems
	$\overline{X}$	S.D.	
1) I cannot recognize English words when they are spoken quickly.	4.30	0.20	Highest
2) I find it difficult to understand different accents.	4.32	0.15	Highest
3) I cannot catch the main idea of a listening passage.	4.38	0.15	Highest
4) I cannot catch the main idea of a listening passage.	4.26	0.14	Highest
5) I feel anxious or lose concentration when listening to English.	4.32	0.13	Highest
6) I cannot understand long listening texts.	4.25	0.21	Highest
7) I usually translate into Chinese instead of understanding directly.	4.21	0.14	Highest
8) I lack effective listening strategies.	4.22	0.12	Highest
9) I often translate directly from Chinese to English while listening.	4.26	0.17	Highest
10) I feel nervous or lose concentration when listening English.	4.40	0.19	Highest
Total	4.25	0.17	Highest

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\overline{X}$ 4.40 (0.19).

Table 2: Problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province. (Teachers)

Items	n=152	Level of problems

	$\bar{X}$	S.D.	
1) Your students cannot recognize English words when they are spoken quickly.	4.30	0.21	Highest
2) Your students find it difficult to understand different accents.	4.31	0.13	Highest
3) Your students cannot catch the main idea of a listening passage.	4.40	0.17	Highest
4) Your students cannot catch the main idea of a listening passage.	4.25	0.12	Highest
5) Your students feel anxious or lose concentration when listening to English.	4.32	0.13	Highest
6) Your students cannot understand long listening texts.	4.25	0.21	Highest
7 Your students usually translate into Chinese instead of understanding directly.	4.20	0.18	Highest
8) Your students lack effective listening strategies.	4.22	0.12	Highest
9) Your students often translate directly from Chinese to English while listening.	4.25	0.21	Highest
10) Your students feel nervous or lose concentration when r listening English.	4.20	0.16	Highest
Total	**4.31**	**0.16**	**Highest**

According to table 2, it is indicated that the teachers rated the problems of English listening comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.20 (SD=0.18) – $\bar{X}$ 4.40 (0.17).

Part 2. The enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province

The enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province are composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents. All the 4 chapters were evaluated and approved by the 3 specialists meaning the constructed the enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province could be used as the strategies for the improvement of listening comprehension problems of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province

.

6. Conclusion

The title of the research is "Problems and Proposed Strategies of English Listening Comprehension of High School Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province". The objectives of this research were: 1) to investigation the problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province, and 2) to propose strategies for enhancing English listening comprehension of students at Fongchenggong Senior High School. In this research project, Fongchenggong Senior High School was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 6,000 Chinese students and 250 teachers at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province in the academic year 2025. The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 361 Chinese students and 152 Teachers at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese Students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province. In this research project, at Fongchenggong Senior High School was employed as a case study. The researcher selected the at at Fongchenggong Senior High School as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher myself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean (), and standard deviation (S.D.).

The findings from the investigation problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province indicated the students rated the problems of English listening comprehension at the highest level at the range of = 4.21 (SD=0.14) – 4.40 (0.19). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of listening comprehension encountered by high school students at Fongchenggong Senior High School in Guangxi Province at the highest level the range of 4.20 (SD=0.18) – 4.40 (0.17). It can be said that the students and teachers at Fongchenggong Senior High School rated the problems of English listening comprehension of high school Chinese students at the highest level.

The constructed strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Listening, chapter 2: For Instructors of English Listening, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. The enhancement strategies for listening comprehension problems of high school Chinese students at Fongchenggong Senior High School were accepted and approved by the three specialists, then it can be used as the enhancement strategies for English listening comprehension of high school Chinese students at Fongchenggong Senior High School.

7. Discussion

It can be concluded that both students and teachers at Fongchenggong Senior High School rated the problems in English listening comprehension of high school Chinese students at the highest level. The problems in English listening comprehension of high school Chinese students can be delineated through the facts that the contents of the English courses do not focus directly on listening skills practice and the lesson contents and activities for listening comprehension practice is not emphasized on specific situations. It can be accepted that Chinese students have little chance to participate in authentic listening activities in daily life and they also have little chance to encounter natural English speech outside the classroom. They therefore get confused or frustrated at first due to fast speech rates, unfamiliar accents,

and complex linguistic structures.They might not have confidence in listening comprehension or lead to hesitation when encountering authentic audio materials. Furthermore, one of the most pressing problems identified was rapid speech recognition and accent comprehension difficulties, especially in real-world listening contexts. Many students feared encountering unfamiliar accents or technical terminology, leading to limited engagement in listening tasks. This reflects the findings of previous research, which observed that Chinese students often avoided challenging audio materials due to fear of incomprehension and low listening self-efficacy. Moreover, the findings from this research were found corresponding to related studies, which indicated that insufficient exposure to authentic English listening environments limited students' ability to develop listening fluency and comprehension strategies. Limited phonological awareness and poor understanding of connected speech patterns were significant obstacles. Students reported difficulty in catching main ideas and retaining information from longer listening passages, especially in academic scenarios such as lectures or authentic conversations. The lack of extensive listening practice outside the classroom contributed to this issue, as students rarely engaged in English listening for pleasure or communicative purposes beyond assigned coursework. Additionally, students demonstrated significant problems with listening anxiety and concentration maintenance, indicating inadequate development of listening stamina and over-reliance on translation strategies rather than direct comprehension approaches. The research revealed that students struggled with metacognitive listening strategies, showing limited ability to predict content, monitor their understanding, or use contextual cues effectively during real-time processing. These problems are partly due to the lack of systematic listening strategy instruction and over-reliance on traditional text-based English language teaching methods. The findings also highlighted psychological barriers, with students experiencing high levels of listening anxiety and attention difficulties when faced with authentic English audio materials, creating additional obstacles to listening skill development and communication competence. The senior high school context presents unique challenges as students must develop advanced listening skills required for college entrance examinations while also building practical communication abilities needed for future academic and professional success.

The constructed strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Listening, chapter 2: For Instructors of English Listening, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching - Learning Material and Assessment. They were accepted and approved by the three specialists through the content analysis method, then it could be used as enhancement strategies for listening comprehension problems of Chinese students at Fongchenggong Senior High School. The study employed a mixed-methods approach, using both quantitative and qualitative methods. The research instruments used for data collection included: A questionnaire with both closed- and open-ended items designed to measure reading challenges, confidence levels, and language use frequency, and a set of semi-structured interview questions that allowed for deeper exploration of personal listening problems and learning preferences.

8. Recommendations

1) For the application of the research findings into implementation, the strategies for enhancing English listening comprehension of Chinese students at Fongchenggong Senior High School, should be included in the teaching and learning system at Fongchenggong Senior High School.

2) For further studies, the construction of strategies for enhancing English speaking, writing and reading skills of Chinese students at Fongchenggong Senior High School should be conducted.

References

Anderson, N. (2018). Exploring second language listening. Cengage Learning.

Carrell, P. L., & Eisterhold, J. C. (1983). Schema theory and ESL listening pedagogy. *TESOL Quarterly, 17(4), 553–573*.

Chantharath, P., & Srisuwan, T. (2024). Collaborative pre-listening prediction and EFL comprehension. *Thai TESOL International Journal, 37(1), 77–95*.

Chandran, Y., & Shah, P. (2019). Collaborative tasks and secondary EFL listening. *Journal of Language Teaching, 15(2), 45–59.*

Chen, Y. (2021). Accent exposure and English listening outcomes among Chinese high school students. *Asian EFL Journal, 23(3), 112–130*.

Dixon, L., Zhao, J., & Quiroz, B. (2020). Listening growth trajectories of EAL learners. *International Journal of Applied Linguistics, 30(4), 567–583*.

Field, J. (2019). Listening in the language classroom (2nd ed.). Cambridge University Press.

Grabe, W. (2020). Reading–listening integration in L2 processing. Cambridge University Press.

Guthrie, J. T., & Klauda, S. L. (2018). Motivation, engagement, and listening comprehension. *Reading Research Quarterly, 53(1), 49–66*.

Huang, L. (2024). Mobile listening apps, motivation, and strategy mediation in EFL classrooms. *Language Learning & Technology, 28(1), 1–20.*

Kittikhun, S., & Boonyaprakob, K. (2023). Discourse markers and academic listening accuracy. *Thai TESOL Journal, 36(2), 89–105*.

Li, X. (2021). Metacognitive strategy instruction and listening anxiety in Chinese high schools. *Journal of Language and Education, 7(4), 44–59*.

Liu, J., & Zhang, W. (2020). Strategic behaviors in Chinese high school listening. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 43(2), 175–192.*

Nguyen, M. (2020). Metacognitive training and EFL listening gains in Vietnam. *Asia-Pacific Education Researcher, 29(3), 217–230.*

Siahaan, A. (2022). Teacher feedback specificity and listening strategy uptake. *Indonesian Journal of English Teaching, 10(3), 101–117.*

Somphong, P., & Yimwilai, S. (2022). Authentic audio and strategy instruction for Thai vocational learners. *Journal of Education Studies, 30(1), 45–61.*

Spencer, M., & Wagner, R. K. (2018). Vocabulary depth, discourse cue use, and ESL listening. *Journal of Educational Psychology, 110(1), 22–36.*

Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2019). Cognitive load theory (2nd ed.). Springer.

Tran, H., & Le, T. (2023). From literal to inferential listening in Vietnamese high schools. *Asia-Pacific Education Researcher, 32(2), 211–225.*

Vandergrift, L., & Goh, C. C. M. (2012). Teaching and learning second language listening: Metacognition in action. Routledge.

Wang, Y. (2019). Drill-based preparation and authentic listening performance. *Chinese Journal of Foreign Language Education, 42(3), 233–248.*

Wutthisingchai, P. (2018). Barriers to listening comprehension among Thai secondary learners. *English Language Teaching Journal, 11(6), 87–95.*

Zhang, H., & Guo, Y. (2020). Topic familiarity and EFL listening in Chinese schools. *Journal of Asia TEFL, 17(4), 1189–1205.*

Zhou, Q., & Li, M. (2022). Lexical predictors of listening scores in Chinese bilingual programs. *Journal of Applied Linguistics in China, 15(2), 201–220.*

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Enhancement Strategies of English Listening Skill of Chinese High School Students: A Case Study of Kunming No.1 High School in China

Chaoliang Chen[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usaho[3]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
✉: * tengyuxin373@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 21 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This research aimed: 1) to investigate problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China, and 2) to construct strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China. This research is considered a survey-based research. The respondents were 329 students and 150 teachers from Kunming No.1 High School, obtained through stratified random sampling methods. Two main research instruments employed in this research included: 1) a questionnaire employed for the investigation of English listening problems and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the collection of comments towards the correctness, suitability and approval of the strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China. The collected data and information were analyzed and presented in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. The findings indicated that: 1) the problems of students' English listening skills were rated in the highest level (X= 4.54, S.D.= 0.18), 2) based on the research results, strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China were constructed. The strategies were divided into 5 chapters; namely, 1) About Learners, 2) About Instructors, 3) About teaching materials,4) About Teaching-learning Facilities and 5) About teaching-learning evaluation. Each chapter was approved by the 3 specialists in terms of their correctness, suitability, and approval. This means the constructed strategies are considered suitable for using as guidelines to enhance the English listening skill of the students.

Keywords: English Listening Skill, Chinese High School Students, Enhancement Strategy, Kunming No.1 High School

1. Introduction

In the context of globalization and internationalization of education, English listening, as a core ability of cross-cultural communication, has become an important indicator of language proficiency. There are significant differences in the English education model: Chinese high school students have long been situated in an exam-oriented teaching system, focusing on grammar knowledge and standardized tests, and English listening training relies more on textbook content and lacks opportunities for practice in real contexts; Few studies systematically analyze the differences and causes of English listening ability among Chinese high school students. This study aims to fill this gap. This study aims (a) to investigate the types

of transcription errors made by Chinese EFL students when listening to recorded audio materials; (b) to explore the causes leading to these errors. A mixed-method research design combining quantitative and qualitative methods was employed. 47 English majors from the second year in a Chinese university participated in the study. The quantitative data were collected through students' listening transcription activity to investigate the types of errors. The qualitative data were collected from students' introspections and interviews to explore causes leading to the transcription errors. The findings revealed that: 1) There are 7 types of transcription errors committed by the participants. These were grammar, meaning making, perception, phonemes, just one-word wrong, improvised words, and creating an approximate word. 2) There are 4 types of transcription errors produced by the participants when they listened to the two passages. These of the students could only get the general topic of the passage, students make other details which are not relevant to this passage, students can write the main story of the passage, but some details are not correct, and students write something that are contrary to the passage. 3) Five causes were identified leading to these 7 types of errors, i.e., L1 interference, failure in meaning-making, lack of vocabulary, lack of grammar knowledge, and speech rates. In conclusion, the findings have significant implications for improvements in the teaching of listening comprehension. It includes discovering students' problems through listening transcription activity, the information of students' profile to assess class performance, the designing of lesson-plan after the identification of text difficulty, the designing of listening corrective materials through a self-managed online learning system and acquiring a deeper understanding between students' perceptions and learning. Moreover, this study may also provide valuable information for researchers who are interested in exploring error analysis into their future scholarly endeavors in listening teaching and research.(Lu Jinming,2020)

For these reasons, the researcher is interested in investigating the problems of English listening skill of Chinese High School Students: A case study of Kunming No.1 High School in China. Moreover, the researcher will also find out strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students.

Input	Process	Output
Existing situation of English listening Skills of Chinese High School Students at Kunming No.1 High School in China	1) Investigating problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China 2) Constructing strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China.	1) Database concerning the existing situation of English listening Skills of Chinese High School Students at Kunming No.1 High School in China 2) strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China.

Figure 1: Conceptual framework of the research

2. Research Objectives

1. To investigate problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China

2. To construct strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School In China

3. Research Methodology

Population and Samples groups

In this research project, Kunming No.1 High School in China was selected as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups; namely, 3,000 Chinese students and 253 teachers at Kunming No.1 high school in the academic year 2025, (Kunming No.1 High School, 2025)

The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 329 Chinese students and 150 teachers at Kunming No.1 High School in the academic year 2025. The sample size (n) was obtained through the Yamane Formula. (Yamane, T. (1967). In addition, the participants in this study were obtained through Stratified Random Sampling Technique.

Research instrument

The main research instruments were: 1) a questionnaire, and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the evaluation and approval of the strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China. The preparation and implementation of the questionnaire mainly went through the following five stages: First, the dimensions of the questionnaire were designed and discussed with the researcher's advisor to determine the purpose and direction of the questionnaire. Second, the questionnaire was prepared and revised based on the situation of the respondents and the opinions of the researcher's advisor. Third, the questionnaire was evaluated for the Index of Congruence Scores (IOC scores) which were found in the range of 0.66-1.00 by the three specialists to examine the correctness and suitability of the questions. After modifying the unreasonable places in the questionnaire, it was formally distributed to the respondents. Last, the collection of the questionnaires and analysis of the questionnaire survey results were conducted. In addition, the Likert's Five Scale Method was the main concept of the formation of the questionnaire, and each option is respectively "Highest", "High", "Moderate", "Low" and "Lowest", five options respectively with 1-5 value to indicate English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China. In this research project, a questionnaire was employed for the data collection. The questionnaire was divided into 2 sections; namely, 1) general information, 2) problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China. The questions or items in questionnaire were evaluated for their correctness and suitability in terms of the Index of Congruence Scores (IOC scores) by the three specialists. Each question in the questionnaire was evaluated at the range of IOC 0.66 to 1.00 then it could be employed as a research instrument. In the part of finding out the correctness and suitability of strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China

4. , a set of questions were employed for the focus group discussion meeting. The 3 specialists were invited to participate in the focus group discussion meetings. The 3 specialists gave comments, suggestions as well as the evaluation and approval of the proposed strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School In China

Data Collection

For this research project, the researcher himself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed for the purposes of the data collection, then made an appointment with the researcher. The researcher submitted a letter of permission signed by the researcher's advisor to the school director in advance to ask for permission to collect the data. In addition, the comments towards the correctness and suitability of the strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School In China were collected from the 3 specialists participating in the focus group discussion meeting.

Data Analysis

1.The data and information collected by the questionnaires were analyzed . interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean($\bar{x}$), standard deviation (S.D.). The Likert rating scales are as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems
3.41-4.20= the high level of problems
2.61-3.40= the moderate level of problems
1.81-2.60= the low level of problems
1.00-1.80= the lowest level of problems

2.For the focus group meeting, the data and information and the comments from the specialists concerning the strategies were analyzed through content analysis techniques

4. Research Findings

Part 1: Problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China

Table 1: Problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China **(Students)**

Items	n=329		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I often struggle to understand English listening materials due to accent differences in English.	4.55	0.15	Highest
2) My ability to recognize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension.	4.51	0.14	Highest
3) The academic vocabulary in listening materials is too advanced, making it hard to identify key information.	4.61	0.17	Highest
4) I lack systematic listening strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects their learning outcomes.	4.52	0.13	Highest
5) Cultural differences hinder my understanding of implied meanings in materials.	4.54	0.15	Highest
6) Classroom listening practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.58	0.21	Highest
7) The speed and difficulty of listening materials do not match their proficiency level.	4.65	0.18	Highest
8) I lack interest in English listening learning and perceive it as less practical.	4.31	0.16	Highest
9) Teachers do not provide targeted guidance for common	4.58	0.14	Highest

listening barriers faced by Chinese students.			
10) I need more authentic listening resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts.	4.66	0.22	Highest
Total	**4.54**	**0.18**	**Highest**

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English listening skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.31(SD=0.16) – $\overline{X}$ 4.66 (0.22) .

Table 2: Problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China (Teachers)

Items	**n=150**		**Level of problems**
	$\overline{X}$	**S.D.**	
1) your students often struggle to understand English listening materials due to accent differences in English.	4.22	0.13	Highest
2) The students' ability to recognize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension..	4.32	0.14	Highest
3) The academic vocabulary in listening materials is too advanced, making it hard to identify key information.	4.45	0.18	Highest
4) your students lack systematic listening strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects their learning outcomes.	4.41	0.15	Highest
5) Cultural differences hinder my understanding of implied meanings in materials.	4.45	0.19	Highest
6) Classroom listening practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.41	0.21	Highest
7) The speed and difficulty of listening materials do not match their proficiency level.	4.51	0.17	Highest
8) your students lack interest in English listening learning and perceive it as less practical.	4.41	0.16	Highest
9) Teachers do not provide targeted guidance for common listening barriers faced by Chinese students.	4.46	0.15	Highest
10) your students need more authentic listening resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts.	4.44	0.21	Highest
Total	**4.41**	**0.16**	**Highest**

According to Table 2, it is indicated that the teachers rated the problems of English listening skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.22 (SD=0.13) – $\overline{X}$ 4.51 (SD=0.17) .

Part 2: Strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School In China

Table 3 : The Contents of the 5 chapters of the constructed Strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School In China

Topics/Contents
Chapter 1: About Learners
1. How to get ready for English Listening skill practice
2. How to practice English Listening skill
Chapter 2: About Instructors
1. How to get ready for teaching English Listening skill
2. How to teach English Listening skill
Chapter 3: About teaching materials
1. How to select suitable teaching-learning materials for English listening practice
2.How to apply teaching-learning materials for English listening into practice
Chapter 4: About Teaching-learning Facilities
1. How to create English Environment suitable for English listening practice
2. How to apply facilitators for English listening skill practice
Chapter 5: About teaching-learning evaluation
1. How to choose a suitable methods of English Skill Practice Evaluation
2.How to conduct English Skill Practice Evaluation

According to table 3, The Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese High school Students is composed of 5 chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5: About teaching-learning evaluation. All the 5 chapters were approved for their correctness and suitability by the three specialists (one Thai professor and two English native speakers) through the content analysis method. The constructed Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese High School Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English listening skill of Chinese high school students in China.

5. Discussion of the Findings

It can be concluded that both students and teachers at Kunming No.1 High School in China rated the problems of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China at the highest level. The problems in English listening of Chinese high school students can be explainedby the fact that students often struggle to understand English listening materials due to accent differences in English. The ability of the students to recognize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension. The academic vocabulary in listening materials is too advanced, making it hard to the students to identify key information. Chinese students lack systematic listening strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects their learning outcomes. Cultural differences hinder students' understanding of implied meanings in materials. Classroom listening practice time is insufficient to meet exam requirements. The speed and difficulty of listening materials do not match their proficiency level. Therefore, students lack interest in English listening learning and perceive it as less practical. Moreover, teachers do not provide targeted guidance for common listening barriers faced by Chinese students. Chinese students need more authentic listening resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts. The findings were found correspondent to Futrakul, K. (2022) in that Cadets had problems with English listening, where the main causes of the problems were the speed of the listening text (when native speakers speak too fast) and unfamiliarity with the vocabulary used; and 2) The class of air cadets had

varying levels of English listening ability, according to the CEFR standards, although differences in the majors had no effect on English listening ability at the statistical significance level of .05. Most cadets were at the B1 level according to the CEFR standards, that is, they are able to listen and understand texts where the speaker speaks slowly and clearly, using everyday vocabulary about self, family, trading, and news events, as well as short sentences and basic vocabulary. In addition, the findings from this research are found correspondent to Satharatthana, T. (2022) in that there were 4 strategies used by the undergraduate students including watching through digital media, listening through social media, using applications, and using their existing experience. The strategy used by all of the students was their existing experience. After English listening comprehension teaching strategies had been applied, it was found that the students' post-test scores were higher than their pre-test's with a statistical significance at the 0.05 level and their satisfaction toward the teaching strategies was also found at the highest level. constructed Strategies for the enhancement of English listening skill of Chinese High School Students Studying at Kunming No.1 High School in China are composed of 5 chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5: About teaching-learning evaluation. All the 5 chapters were approved for their correctness and suitability by the three specialists (one Thai professor and two English native speakers) through the content analysis method. The constructed Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese High School Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English listening skill of Chinese high school students in China.

6. Recommendations for Further Study

1.For the application of the findings into practice, the constructed Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese High School Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English listening skill of Chinese high school students in China.

2. For further studies, research on the investigation of problems of English speaking, reading and writing skills of Chinese high school students at Kunming No.1 High School in China is suggested to be conducted. In addition, the enhancement strategies for English speaking, reading and writing skills of Chinese high school students at Kunming No.1 High School in China are suggested to be constructed.

References

Anderson, N. J. (1999). *Exploring second language reading: Issues and approaches to second language teaching and testing*. Cambridge University Press.

Buochareon, P., & Buacharoen, P. (2023). Applying cognitive strategies to enhance English major students' listening and speaking skills. *Academic MCU Buriram Journal, 8*(3), 374–387. Academic MCU Buriram Journal

Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics, 1*(1), 1–47.

Field, J. (2003). Promoting perception: Lexical segmentation in L2 listening. *ELT Journal, 57*(4), 325–334.

Futrakul, K. (2022). English listening problems and the English listening ability of second-year air cadets at Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy. *CRMA Journal of Humanities and Social Sciences, 9*(1), 69–81. CRMA Journal of Humanities and Social Sciences

Goh, C. (2000). A cognitive perspective on language learners' listening comprehension problems. *System, 28*(1), 55–75.

Howatt, A. P. R., & Widdowson, H. G. (2004). *A history of English language teaching* (2nd ed.). Oxford University Press.

Huong, L. P. H., & Bui, H. P. (2024). English listening via online applications: Tool-mediated language learning by EFL university students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 17*(2), 814–837. https://doi.org/10.70730/KIFE1132

Kachru, Y., & Smith, L. E. (2008). *Cultures, contexts, and world Englishes*. Routledge.

Kaewthammanukul, P., & Anchunda, H. Y. (2023). A development of English listening and speaking skills through natural approach for Grade 9 students at Watsidok School, Phrae. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus, 10*(2), 140–150. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus

Kanokkamalade, V. (2021). A study of English teaching methods by total physical response and storytelling towards English listening, speaking and writing skills of students in the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Mahachula Academic Journal, 8*(1), 380–386. Mahachula Academic Journal

Kunming No.1 High School. (2025). *Data and information of students and teachers in the year 2025*. Retrieved June 8, 2025, from Baidu Baike

Kurita, T. (2012). Issues in second language listening comprehension and the pedagogical implications. *Accents Asia, 5*(1), 30–44.

Lemons, R., & Tao-ngoen, S. (2024). Study of Phetchabun Rajabhat University second and third year students' listening and speaking difficulties in English language. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(2), 1–12. Journal of Asian Language Teaching and Learning

Li, Q., & Tananuraksakul, N. (2022). Mobile learning in English listening and speaking skills: Challenges and opportunities of non-English major sophomores at a public university in China. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 1–47. Journal of Humanities and Social Sciences

Lu, J. (2020). *An analysis of the listening errors of Chinese university students of English as a foreign language*. Retrieved June 9, 2025, from Suranaree University Repository

McKay, S. L. (2002). *Teaching English as an international language: Rethinking goals and approaches*. Oxford University Press.

Mizher, R. A., Amoush, K. H., & Mukattash, B. K. (2025). Correlation between English major learners' listening comprehension difficulties and their use of metacognitive strategies of listening during online listening comprehension courses. *Reflections, 32*(1), 51–75. https://doi.org/10.61508/refl.v32i1.278553

Navawatana, N. (2024). A development of the standard English listening test of Pibulsongkram Rajabhat University. *Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University, 18*(2), 493–506. https://doi.org/10.14456/psruhss.2024.34

Nunan, D. (1991). *Language teaching methodology: A textbook for teachers*. Prentice Hall.

Pennycook, A. (2001). *Critical applied linguistics: A critical introduction*. Lawrence Erlbaum Associates.

Phillipson, R. (2009). *Linguistic imperialism continued*. Routledge.

Phomtham, N., Wongharn, O., Linsai, I., & Isariyawat, C. (2023). English communication problems in speaking and listening of hotel staffs in Buriram. *Journal of English Language and Linguistics, 1*(1), 69–83. https://doi.org/10.62819/jel.2020.96

Pinitsakul, P., Boongapim, R., Saengprom, N., Chomphupar, C., & Noibuddee, A. (2021). A meta-analysis of research on English listening skills. *Journal of Roi Et Rajabhat University, 15*(3), 197–207. Journal of Roi Et Rajabhat University

Pinitsakul, P., Noibuddee, A., Klaewkla, T., & Thapankaew, W. (2025). The impact of digital

technology on vocabulary knowledge and English listening skills. ScienceRERU Journal

Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge University Press.

Rutamornchai, N., Manokarn, P., Petchmongkon, P., Thinthonglang, S., Montreewong, S., Jiamanukunkij, N., & Thatsakhorn, C. J. (2024). Listening problems in the TOEIC test for English majors: An exploratory case study in a Thai university. *Journal of Studies in the English Language, 19*(1), 93–125. Journal of Studies in the English Language

Saenlang, P. (2024). Development of English listening skills through cartoon animation-based learning for vocational certificate students level 1 in electronics at Kanchanapisek Technical College Mahanakorn. *Journal of Modern Learning Development, 9*(11), 289–302. Journal of Modern Learning Development

Satharatthana, T. (2022). Teaching strategies for English listening comprehension for undergraduate students. *Journal of Buddhist Anthropology, 7*(4), 57–70. Journal of Buddhist Anthropology

Sen, C., Tippayakulpairoj, D., & Srihaset, K. (2023). The equation of predicting English listening comprehension skill for students Mattayomsuksa 6. *Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3*(1), 573–584. https://doi.org/10.14456/iarj.2023.39

Singh, G., & Richards, J. C. (2006). Teaching and learning in the language teacher education classroom: A critical sociocultural perspective. *RELC Journal, 37*(2), 149–175.

Thepvongsa, V. C., & Klinchan, N. (2020). A study of problems in English listening comprehension of Matthayomsuksa students. Humanities Journal

Thilaphan, V. A., Kanokkamalade, V., & Klinchan, N. (2021). A study of English listening skill from social media of B.A. students, Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand. *Humanities Journal, 6*(2), 253–265. Humanities Journal

Underwood, M., & Kenworthy, J. (1989). *Teaching listening*. Longman.

Vandergrift, L. (2004). Listening to learn or learning to listen? *Annual Review of Applied Linguistics, 24*, 3–25.

Ven. Vannasiri Lankara, Kittivajiro, P. S., & Thitavangso, P. V. (2024). Development of English listening and speaking skills for Grade 10 students by using task-based learning at Myintkyina in Myanmar. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 117–133. Journal of Asian Language Teaching and Learning

Wang, L., & Li, X. (2021). Challenges in English listening comprehension: A case study of Chinese students in Thai EFL contexts. *Journal of Asia TEFL, 18*(2), 789–805. https://doi.org/10.18823/asiatefl.2021.18.2.789

Widdowson, H. G. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford University Press.

Yagang, F. (1993). Listening: Problems and solutions. Retrieved January 30, 2015, from VALRC Listening PDF

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row. Retrieved June 9, 2025, from SCIRP Reference Page

Yousif, A. A. (2006). Listening comprehension difficulties as perceived by language learners. *Journal of King Saud University: Language and Translation, 19*, 35–47.

Zaw Htoo, A., Mar, A. A., & Kyi, S. S. (2023). English listening comprehension problems of students and certain self-learning strategies in Myanmar. *Journal of English Language and Linguistics, 2*(2), 77–102. https://doi.org/10.62819/jel.2021.120

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Strategies for the Improvement of English Writing Skills of Secondary Students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province

Laixi He[1]*, Kris Lietz[2], Araya Ariya[3], Phikun Ekwangxangkoon[4]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3] Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * Hhlx20040105@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 21 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province, and 2) to construct strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. This research was considered a mixed-method research study conducted at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. The respondents were divided into two groups; namely, 1) 338 secondary school Chinese students, and 2) 90 teachers at Laibin No.8 Middle School in the academic year 2025. Two research instruments were employed; namely, 1) a questionnaire for investigating problems of writing skills, and 2) a set of questions for the focus group discussion meeting for evaluating the constructed strategies. The data collected were analyzed presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. In addition, the comments of the three specialists towards the correctness and suitability of the constructed strategies were collected and analyzed through the content analysis method. The results indicated that: The problems in English writing experienced by secondary school Chinese students were found at the highest level with mean scores ranging from 4.21 to 4.66. The most concerned problems included: 1) difficulty generating ideas, 2) grammar mistakes, 3) limited vocabulary, 4) logical organization problems, and 5) insufficient writing practice. In addition, the strategies for the improvement of English writing skills were categorized into 4 chapters; namely, 1) strategies for learners focusing on writing process awareness and self-regulation, 2) strategies for instructors emphasizing culturally responsive teaching and effective feedback, 3) classroom management strategies creating writing-conducive environments, and 4) teaching-learning materials incorporating curriculum-aligned resources and assessment tools.

Keywords: Problems of English Writing Skills, Strategies for the Improvement of English Writing Skills, Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province

1.Introduction

In the contemporary era of globalization, English has become the predominant medium of international communication, commerce, and higher education. Its role as a lingua franca is particularly evident in professional and academic contexts, where effective use of English is

often regarded as a prerequisite for success. For undergraduate students pursuing Business English, the development of advanced language proficiency, especially in writing, is indispensable. The present study, which investigates common writing errors, is grounded in the recognition that mastery of English writing is critical for both academic achievement and professional advancement. English has become an essential tool for international communication, education, and socio-economic development. As China continues to expand its role in global affairs, the demand for English proficiency has grown significantly, particularly in the field of education. Among the four fundamental skills of language learning—listening, speaking, reading, and writing—writing is often regarded as the most complex and demanding (Hyland, 2019). For secondary students, writing proficiency is not only a key indicator of language competence but also a foundation for academic success and future opportunities in higher education and professional development. Despite its importance, English writing remains one of the most challenging skills for Chinese secondary students to acquire. Research has consistently shown that learners at this stage encounter numerous difficulties, including limited vocabulary, weak grammatical control, lack of coherence and cohesion, and insufficient exposure to authentic writing practices (Wang & Wen, 2020; Zhang, 2022). In the context of Guangxi Province, where many students come from non-English-speaking family backgrounds and have limited opportunities to use English outside the classroom, these challenges are particularly pronounced. Students at Laibin No.8 Middle School, like many in similar educational settings, struggle to produce accurate, fluent, and well-structured English texts. The persistence of these problems has raised concerns among educators and researchers, as writing proficiency plays a vital role in standardized examinations, academic advancement, and cross-cultural communication. Moreover, ineffective writing instruction and the dominance of exam-oriented teaching approaches often fail to address students' real needs for developing practical writing skills (Liu & Stapleton, 2021). Consequently, secondary students frequently rely on memorization and translation strategies, which limit their ability to express ideas independently and creatively in English. Given these challenges, it is essential to explore effective strategies for improving English writing skills among secondary school learners. Various approaches have been suggested, such as process writing, peer feedback, task-based learning, and the integration of digital tools in writing instruction (Lee, 2020; Chen, 2023). However, there remains a gap in localized research that investigates writing difficulties and practical solutions in specific educational contexts such as Guangxi Province. This study, therefore, focuses on the problems and strategies for the improvement of English writing skills of secondary students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. By identifying the common writing difficulties students face and proposing suitable pedagogical strategies, the research aims to contribute to both theoretical understanding and practical solutions for enhancing English writing instruction at the secondary level. The findings are expected to support teachers in designing more effective writing activities and provide insights for policymakers to improve English education in similar contexts across China.

2.Literature Review

Within mainland China's basic education, English writing is increasingly emphasized in curricular standards and high-stakes examinations. Recent analyses of standards, instruction, and assessment indicate growing attention to genre awareness, task authenticity, and formative assessment; however, implementation remains uneven across regions and schools. In Guangxi specifically, emerging research documents teachers' adoption of innovative pedagogies such as flipped learning and 'reading–thinking–expressing' integration, alongside challenges in providing individualized feedback and sustaining learner engagement in writing tasks. The

local assessment landscape—dominated by exam-oriented practices—can constrain opportunities for process-oriented instruction and iterative revision, especially in large classes. Studies of junior/senior high school English teaching in Guangxi report promising but nascent shifts toward technology-supported instruction and task integration. Interviews with Guangxi teachers reveal both interest in new approaches (e.g., flipped classrooms, continuation writing) and difficulties operationalizing them due to workload, training needs, and uncertainty about best practices. Case-based research from Laibin further explores the linkage between reading input, critical thinking, and written output in project-based tasks, suggesting that sustained input–output cycles may build coherence and idea development among secondary learners. Thailand offers a closely comparable EFL context in Southeast Asia. Recent Thai studies with lower- and upper-secondary learners report persistent issues in grammar, lexis, cohesion, and mechanics, yet demonstrate improvement through structured instructional designs: collaborative process writing, genre-based cycles, peer feedback, and digital-flipped approaches. Thai research is particularly informative for Guangxi in terms of actionable classroom routines—planning–drafting–revising cycles, explicit modeling of genre moves, calibrated peer review, and integration of digital platforms—that can be adapted to resource- and time-constrained settings.

Common Problems in Secondary Learners' English Writing

1) Linguistic accuracy and lexical development

Across China and Thailand, secondary learners struggle with sentence boundary control, verb–tense consistency, prepositions, articles, subject–verb agreement, and word choice. Error analyses consistently highlight overreliance on direct translation and limited phraseological repertoire. Such issues reduce clarity and can impede higher-order concerns such as argument development. Effective responses pair focused form instruction with extensive practice and feedback during authentic tasks.

2) Discourse organization and cohesion

Difficulties with paragraph unity, logical development, and cohesive device use

frequently lead to topic drift and weak argumentation. Genre-sensitive instruction and reading-to-write tasks help learners' appropriate rhetorical structures, while model texts and checklists can scaffold macro-organization and local cohesion during revision.

3) Affective and self-regulatory factors

Writing anxiety, limited self-efficacy, and low persistence negatively correlate with writing quality among adolescent EFL learners. Qualitative studies from China document avoidance behaviors and reduced willingness to revise under evaluative pressure. Interventions that blend strategy instruction (planning, monitoring, self-evaluation) with supportive feedback climates tend to reduce anxiety and increase productive engagement.

4) System and classroom constraints

Large class sizes, exam-driven pacing, and constrained teacher time restrict

opportunities for multiple-draft cycles and individualized feedback. These conditions underscore the importance of scalable solutions—structured peer review, calibrated rubrics, and selected uses of automated writing evaluation (AWE) to offload lower-level error detection—while maintaining teacher guidance for higher-order concerns.

3. Research Objectives

The purposes of the study were:

1. To investigate the problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

2. To construct the strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

4. Research Methodology

Population /Sample group

In this research project, Laibin No.8 Middle School was used as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups; namely, 2,800 Chinese students and 90 teachers at Laibin No.8 Middle School in the academic year 2025.

The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 338 Chinese students at Laibin No.8 Middle School in the academic year 2025.The sample size (n) was obtained through the Krejcie & Morgan. (Krejcie & Morgan ,1970). The respondents were obtained through The Simple Random Sampling Method.

Research instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems of writing skill of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School. All items/questions in the questionnaire were evaluated and approved for its correctness and suitability by the 3 specialists in terms of IOC which were found in the range of 0.66 – 1.00 . and 2) a set of questions for 2 focus group discussion meetings was used for the evaluation and approval of the strategies for the improvement of English writing skill of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School.

Data Collection

1) For the investigation of problems in English communicative skills of undergraduate Chinese students studying in the International Business English Program., the researcher himself collected the data and information from the respondents.

2) For the evaluation and approval of the strategies for the improvement of English writing skill of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School, a focus group discussion meeting was set up to collect comments from the 3 specialists

Data Analysis

For the investigation of problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province., the data and information collected from the questionnaire were analyzed and then presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.).

For the evaluation and approval of the strategies for the improvement of English writing skills of secondary school Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province, the comments of the 3 specialists from the focus group discussion meeting were analyzed through the content analysis then used for the evaluation and approval of the strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

5. Findings

Part1: problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

Table1: problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. (Students)

Items	n=338		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I have difficulty generating ideas before writing.	4.30	0.21	Highest
2) I often make grammar mistakes when writing	4.31	0.13	Highest
3) I do not know enough vocabulary to write clearly.	4.40	0.15	Highest
4) I struggle to organize sentences and paragraphs logically.	4.26	0.12	Highest
5) I often make spelling and punctuation error.	4.32	0.13	Highest
6) I feel nervous and lack confidence when writing in English.	4.25	0.21	Highest
7 I find it difficult to write long passages in English.	4.21	0.14	Highest
8) I cannot use linking words or transitions effectively.	4.22	0.12	Highest
9) I usually translate directly from Chinese to English.	4.26	0.20	Highest
10) I do not have enough writing practice at school.	4.40	0.15	Highest
Total	4.25	0.17	Highest

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.40 (0.15).

Table2: Problems in English writing experienced by secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. (Teachers)

Items	n=90		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) Your students have difficulty generating ideas before writing.	4.40	0.22	Highest
2) Your students often make grammar mistakes when writing	4.51	0.14	Highest
3) Your students do not know enough vocabulary to write clearly.	4.65	0.18	Highest
4) Your students struggle to organize	4.52	0.13	Highest

sentences and paragraphs logically.			
5) Your students often make spelling and punctuation error.	4.31	0.16	Highest
6) Your students feel nervous and lack confidence when writing in English.	4.55	0.20	Highest
7 Your students find it difficult to write long passages in English.	4.65	0.18	Highest
8) Your students cannot use linking words or transitions effectively.	4.54	0.15	Highest
9) Your students usually translate directly from Chinese to English.	4.58	0.14	Highest
10) Your students do not have enough writing practice at school.	4.66	0.22	Highest
Total	4.54	0.18	Highest

According to table 2, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.31(SD=0.16) – $\overline{X}$ 4.66 (0.22).

Part2: The Strategies for the Improvement of English Writing Skills of Secondary Chinese Students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province

The strategies for the improvement of writing skill of secondary Chinese students is composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents. All the 4 chapters were evaluated and approved by the 3 specialists meaning the constructed the improvement of writing skill of secondary Chinese students could be used as a guideline for the strategies for the improvement of writing skill of secondary Chinese students in China.

6. Conclusion

The title of the research is “Problems and the improvement strategies of writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province”. The objectives of this research were: 1) to investigate the problems in English writing experienced by secondary students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province, and 2) to construct the strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province . In this research project, Laibin No.8 Middle School was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 2,800 secondary Chinese students and 90 teachers in the academic year 2025, The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 338 secondary Chinese students and 73 teachers at Laibin No.8 Middle School in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed the enhancement strategies for improving English writing skill for secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School.

In this research project, Laibin No.8 Middle School was employed as a case study. The researcher selected the Laibin No.8 Middle School as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher herself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean (), and standard deviation (S.D.).

The findings from the investigation of problems of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School indicated the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of = 4.21 (SD=0.14) – 4.40 (0.15). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of English writing skill at the highest level in the range of the range of 4.31(SD=0.16) – 4.66 (0.22). It can be said that the students and teachers at Laibin No.8 Middle School rated the problems of English writing skills of secondary Chinese students at the highest level.The constructed "The improvement strategies of writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province" are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Writing, chapter 2: For Instructors of English Writing, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. The constructed improvement strategies of writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province were accepted and approved by the three specialists, then it can be used as a guideline for the improvement strategies of writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

7.Discussion

It can be concluded that both students and teachers at Laibin No.8 Middle School rated the problems of English writing skill of secondary Chinese students at the highest level. The problems of the English writing skill of secondary Chinese students can be delineated through the facts that the contents of the English courses do not focus directly on writing skill practice. It can be accepted that one major problem is related to grammar. Many students struggle with sentence structure, verb tenses, subject-verb agreement, and the use of articles, which often results in unclear or incorrect writing. Along with grammar, limited vocabulary is also a serious obstacle. Students may overuse simple words, repeat the same expressions, or choose inappropriate vocabulary, which prevents them from expressing their ideas accurately. Spelling and punctuation mistakes also occur frequently, making written texts less professional and harder to understand. Furthermore, students face significant difficulties in generating and organizing ideas. Some learners find it hard to brainstorm and develop relevant points, while others cannot structure their writing logically with clear introductions, body paragraphs, and conclusions. Coherence and cohesion are often weak because learners do not use linking words or transitions effectively, which causes their writing to lack flow. Many students focus only on descriptive writing rather than developing critical thinking and analytical skills, which are required in academic writing. Moreover, the findings from this research correspond to previous studies, which indicated that insufficient exposure to authentic English writing environments limited students' ability to develop writing fluency and accuracy. The lack of writing practice outside the classroom contributed to this issue, as students rarely engaged in English writing for communicative purposes beyond assigned coursework. Additionally, students demonstrated significant problems with confidence and motivation in writing tasks. The research revealed psychological barriers, with students experiencing high of writing anxiety when faced with English composition assignments. Many students relied heavily on direct translation from Chinese to English, which resulted in unnatural sentence structures and cultural mismatches in their writing. These problems are partly due to the lack of systematic writing strategy

instruction and over-reliance on traditional grammar-translation methods in English language teaching. The secondary school context (ages 13-18) presents unique challenges as students are transitioning from basic sentence writing to more complex paragraph and essay composition, requiring more sophisticated linguistic and cognitive resources than many possess at this developmental stage.

The constructed "The strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province" are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Writing, chapter2: For Instructors of English Writing, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: ForTeaching – Learning Material and Assessment. They were accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the strategies for the improvement of English writing skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province. The study employed a mixed-methods approach, using both quantitative and qualitative methods. The research instruments used for data collection included: A questionnaire with both closed-and open-ended items designed to measure speaking challenges, confidence levels, and language use frequency, and a set of semi-structured interview questions that allowed for deeper exploration of personal writing difficulties and learning preferences.

8.Recommendations

For the usage of the research findings into implementation, The Strategies for the improvement of English Writing Skills of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province, should be included in the teaching and learning system at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province.

For further studies, the construction of guidelines for the development of English reading and communication of secondary Chinese students at Laibin No.8 Middle School in Guangxi Province should be conducted.

References

Brown, D. (2022). Effectiveness of written corrective feedback in developing L2 writers. *Language Teaching Research*. https://doi.org/10.1177/13621688221147374

EUrASEANs Journal. (2024). Challenges faced by Chinese teachers in teaching continuation writing in Guangxi. *The EUrASEANs, 1*, 289–300. Retrieved from https://euraseans.com/index.php/journal/article/download/656/577/

Fan, N., & Ma, Y. (2022). The effects of automated writing evaluation feedback on students' English writing quality: A systematic literature review. *Language Teaching Research Quarterly, 28*, 53–73. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1361364.pdf

Guo, H. (2024). The effect of electronic portfolio-based writing instruction on Chinese EFL learners. *SAGE Open*. https://doi.org/10.1177/21582440241257697

Kawinkoonlasate, P. (2024). Utilizing a digital-flipped classroom approach to enhance writing skills among Thai EFL learners. *International Journal of Education and Literacy Studies*. Retrieved from https://journals.aiac.org.au/index.php/IJELS/article/view/8240

Li, S. (2022). Core competencies in senior high school English textbooks under China's curriculum standards. *Arab World English Journal*. Retrieved from https://awej.org/an-analysis-of-senior-high-school-english-textbooks-core-competencies-using-chinas-english-curriculum-standard-framework/

Liu, C. (2022). *A genre-based approach in the secondary school English language classroom: Student-teachers' knowledge and use* [Open-access preprint].

Liu, W. (2024). Validity, effects and engagement in online peer and automated feedback on

EFL writing. *Interactive Learning Environments, 30*(1), 4–16. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1456678.pdf

Ma, Y. (2024). A full-flipped classroom mode from the perspective of junior high English teachers in Guangxi, China. *Heliyon, 10*(1). Retrieved from https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10835369/

Prompan, J., & Piamsai, C. (2023). The effects of peer feedback and self-regulated learning on Thai EFL students' writing ability and self-regulation. *LEARN Journal, 17*(1), 100–132. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1415494.pdf

ResearchGate. (2023). *Reading–Thinking–Expressing model: An empirical study in Laibin, Guangxi*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/375106807

Scherer, S., et al. (2024). How effective is feedback for L1, L2, and FL learners' writing? *Computers & Education, 215*, 104935. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.104935

Sun, J. (2024). Exploring writing anxiety during the writing process among Chinese EFL learners. *Qualitative Research in Education*. Retrieved from https://hipatiapress.com/hpjournals/index.php/qre/article/view/12938

Thongchalerm, S. (2020). Effect of a genre-based teaching cycle on EFL writing in Thailand. *International Journal of Instruction, 13*(1). Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1239196.pdf

Wilson, J., et al. (2024). Predictors of middle school students' perceptions of automated writing evaluation. *Computers & Education*. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131523002622

Wondim, B. M. (2024). Effectiveness of teachers' direct and indirect written corrective feedback. *Heliyon*. Retrieved from https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10830576/

Wonglakorn, P. (2023). The effects of a collaborative process writing approach on Thai secondary school students' writing. *English Language Teaching, 16*(1). Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1380755.pdf

Yang, J., et al. (2025). Urban–rural discrepancies in reading and writing development in China. *Computers & Education*. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959475225000696

Yang, L. F. (2023). Self-regulation and engagement with teacher written feedback in a Chinese EFL context. *Assessing Writing, 58*, 100979. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1475158523000127

Yu, Y., Fan, J., & Lin, Z. (2022). Understanding Chinese EFL learners' writing anxiety for sustainable development of writing skills. *Frontiers in Psychology, 13*, 1010010. Retrieved from https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.1010010/pdf

Zhang, S., & Zhang, W. (2018). Adoption and use of Pigai AWE in China. In N. Fan & Y. Ma (2022), *The effects of automated writing evaluation feedback on students' English writing quality: A systematic literature review*. *Language Teaching Research Quarterly, 28*, 53–73.

Research Paper
JBER Scope: Education

An Investigation of English Reading Skill Problems and the Enhancement Strategies of Secondary School Chinese Students at Guangxi Overseas Chinese School

Yuxin Teng[1*], Kris Lietz[2], Araya Ariya[3]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3] Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
✉: * tengyuxin373@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 19 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were to investigate the problems in English reading skills among secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School and to propose enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. This research was considered a mixed-methods research study conducted at Guangxi Overseas Chinese School. The respondents were divided into two groups: 361 secondary Chinese students and 152 teachers at Guangxi Overseas Chinese School in the academic year 2025. Two research instruments were employed: 1) a questionnaire for investigating problems of reading skills and 2) focus group discussions for evaluating enhancement strategies. The data collected were analyzed through statistical and content analysis methods and presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) The problems in English reading skills among secondary school Chinese students were found at the highest level with mean scores ranging from 4.21 to 4.40, including difficulty understanding unfamiliar vocabulary, struggling with long and complex sentences, slow reading speed, and anxiety when reading English texts. 2) The enhancement strategies for improving English reading skills were categorized into four chapters: strategies for learners focusing on reading strategy awareness and fundamental skills development, strategies for instructors emphasizing diagnostic assessment and culturally responsive teaching, classroom management strategies creating reading-rich environments, and teaching-learning materials incorporating culturally relevant and digital resources.

Keywords: English Reading Skill Problems, Enhancement Strategies; Secondary school Chinese Students

1.Introduction

Reading is widely recognized as one of the most essential skills for acquiring knowledge and succeeding academically. For English as a Foreign Language (EFL) learners, particularly Chinese high school students, reading proficiency directly influences their academic performance and access to global knowledge. According to Anderson (2003) and

Harmer (2007), reading not only develops language acquisition but also fosters critical thinking, vocabulary growth, and comprehension skills necessary for higher education and future careers. At Guangxi Overseas Chinese School, where students are expected to engage with English in various academic subjects, many continue to struggle with reading comprehension. Common problems include limited vocabulary, difficulty understanding long and complex sentences, inability to infer implied meanings, and lack of effective reading strategies. These difficulties result in slower reading speed, reduced comprehension, and low confidence, which in turn affect overall learning outcomes. Research on Thai and Chinese students in similar EFL contexts (Adunyarittigun, 2005; Phantharakphong & Photita, 2014) has shown that inadequate vocabulary knowledge, poor sentence structure awareness, and limited reading strategies contribute to weak comprehension. Thus, there is an urgent need to identify the specific reading challenges faced by Chinese high school students at Guangxi Overseas Chinese School and to propose appropriate enhancement strategies. By doing so, educators can provide targeted interventions to strengthen students' reading ability, motivation, and academic success.

2.Research Objectives

The purposes of the study are:

1. To investigate the problems in English reading skills among secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School.
2. To propose enhancement strategies for improving English reading skills of secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School.

3.Literature Review

3.1 Concepts and Related Theories

The exploration of English reading skill problems and enhancement strategies for secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School is based on key concepts and theoretical frameworks that clarify the nature of reading comprehension, its challenges, and influencing factors in EFL contexts.

3.1.1 English Reading Comprehension

Reading comprehension is the ability to comprehend text content, requiring the application of various cognitive processes to gain meaning from text. Different experts define it differently:

- Birsch (2011) states it is the capacity to derive meaning from text.
- Gilakjani & Sabouri (2016) claim it requires multiple skills like word recognition, fluency, lexical knowledge, and prior knowledge, and extends to cognitive activities such as predicting, inferring, and evaluating.
- Anderson (2018) explains it as an interactive process where readers actively construct meaning.
- Mahapatra & Sabat (2016) describe it as an intentional, active, participatory activity occurring before, during, and after reading a specific literary work, involving complex cognitive functions and integration of various information sources.
- Tompkins (2011) defines it as the degree to which a text is understood, a creative process dependent on pragmatics, syntax, semantics, and phonology knowledge, requiring quick and fluent word recognition and influenced by cognitive development, prior topic knowledge, and self-correction ability.
- Rubbin (1994) views it as a complex cognitive process involving verbal reasoning (developing logical connections and drawing conclusions) and word meanings (comprehending vocabulary and semantics), emphasizing the inseparable connection between

reading and comprehension.

Key theories related to reading comprehension include:

- **Schema Theory (Carrell & Eisterhold, 1983):** Comprehension depends on the match between readers' schemas and the text. Zhang and Guo (2020) confirmed that high school students with broader background knowledge performed better in comprehension.
- **Interactive Model of Reading (Rumelhart, 1994):** Combines bottom-up decoding with top-down processing. Grabe (2020) reaffirmed that balanced integration of decoding and contextual inference leads to effective comprehension.
- **Cognitive Load Theory (Sweller et al., 2019):** Long sentences and unfamiliar vocabulary reduce comprehension by overloading working memory.
- **Metacognitive Strategy Theory (Mokhtari & Reichard, 2002):** Successful readers monitor their understanding and apply strategies such as skimming, scanning, and rereading. Nguyen (2020) demonstrated that explicit training in metacognitive strategies enhanced Vietnamese students' comprehension; Chantarath (2021) in Thailand showed that strategy training resulted in significantly higher comprehension scores.
- **Motivation Theory:** Guthrie and Klauda (2018) found that intrinsic motivation improves persistence; Li (2021) highlighted that Chinese students' reading motivation predicted success more strongly than vocabulary knowledge; Huang (2024) indicated that digital reading apps increased motivation but required scaffolding to improve comprehension outcomes.

3.1.2 Problems in Reading Comprehension

Reading difficulties refer to conditions where individuals face difficulty in reading, usually caused by unknown factors affecting the brain's information-processing and reception capacity. For children with reading problems, comprehension is often their primary challenge, though they may also struggle with decoding (Mahapatra, Iyoti & Sabat, 2016).

Text comprehension involves a complicated relationship between the reader and written language, relying on psychological processes like perception, attention, memory, learning, and motivation. Deficiencies in any processing ability may contribute to impairments in reading comprehension performance, but the nature and cause remain unclear (Perfetti & Stafura, 2014). Comprehension deficits could stem from sources beyond decoding, such as differences in sensitivity to story structure, inference-making, comprehension monitoring, syntactic processing, verbal working memory, and oral language skills (Perfetti & Stafura, 2014).

Methodological considerations are important when analyzing reading comprehension failure, especially the activities used to characterize and identify poor comprehenders. Oakhill and colleagues use the Neale Analysis of Reading Ability (NARA) which assesses accuracy and comprehension together, but this makes it hard to determine if comprehension difficulties relate to decoding or higher-level processes. Nation and colleagues use separate measures of reading accuracy and comprehension to better identify specific struggles (Perfetti, 1994).

Large-scale data shows comprehension issues are widespread: only 36% of fourth-grade and 38% of eighth-grade students in the US had comprehension scores above competency level, with nearly 31% of fourth graders and 24% of eighth graders below basic level; 10-15% of eight-year-olds with normal decoding struggle with comprehension. In Nigeria, 58% of people with disabilities include dyslexia (31%) involving comprehension problems, and 15% of disorders in a Calabar survey were dyslexia-related (Onm & Eziekel,

2019).

Richek, List, and Lerner (1989) identified five major components of reading difficulty:

- **Environment:** Family, school, social groups, and culture strongly influence learning capacity.
- **Emotion:** Poor readers often have emotional difficulties like low self-esteem and depression, leading to lack of confidence and fear of mistakes.
- **Physical element:** Hearing and vision impairments, and other physical issues.
- **Cognitive ability:** Dependent on IQ test levels.
- **Linguistic competence:** Vocabulary and sentence structure influence reading ability; without it, higher-level reading skills are hard to develop.

Gunning (2002) noted poor reading comprehension can result from lack of background knowledge, limited vocabulary, failure to use strategies, lack of basic decoding skills or fluency, lack of attention, and poorly developed thinking skills.

Mourtaga (2006) pointed out four main problems for Palestinian EFL students:

- Misunderstanding of the reading process, with teachers using bottom-up or grammar-translation methods, leading to slow reading, tunnel vision, and memory overload.
- Lack of overall language ability and English proficiency, resulting in insufficient reading practice.
- Disparity between Arabic and English, especially in vowels' spelling-sound systems.
- Issues with English spelling and sound system.

Tateum (2007) found lack of vocabulary understanding or difficulty with unfamiliar terms is common among Thai students; using dictionaries interrupts reading and reduces comprehension. Chonmaitree (2011) reported Thai pupils read barely eight lines yearly, making reading in a foreign language harder.

3.1.3 Factors Affecting Reading Comprehension Skills

Multiple factors influence students' reading comprehension:

- Text Complexity (Dennis, 2008): Influenced by the reader's language proficiency and understanding of purposes and meanings.
- Environmental Factors (Dennis, 2008): Unpleasant settings or interruptions (TV, radio) make it hard for students to concentrate.
- Anxiety (Dennis, 2008): Pressure from exams, assignments, or homework affects reading for pleasure; some students struggle with test-related pressure.
- Cognitive Skills and Processes (Perfeti, 2005): Text comprehension involves many cognitive skills; impairments at word, sentence, and discourse levels cause comprehension difficulties in children.
- Interest and Motivation (Dennis, 2008): Boring reading content reduces concentration; Guthrie and Klauda (2018) found intrinsic motivation boosts persistence.
- Medical Problems (Hollowell, 2013): Undiagnosed issues like ADD, speech problems, and hearing impairments affect reading comprehension.
- Decoding or Word Recognition (Gilakjani & Sabouri, 2016): Readers struggling with decoding have more difficulty understanding passages; extensive vocabulary helps explain passages faster than relying on context clues.

Models explaining comprehension problems:

1. Simple Approach to Reading (Hoover & Gough, 2009): Reading Comprehension is the product of Listening Comprehension and Decoding. Automated word

recognition frees mental resources for in-depth text analysis (National Reading Panel, 2000). Listening comprehension strongly constrains reading comprehension and is a good indicator of it; issues are more common in younger and poor readers. Improvement in one encourages development in the other (Perfetti, 2005). However, reading comprehension requires more than decoding and listening comprehension, involving connecting text sections, forming conclusions, and engaging with the text (Mahapatra, Iyoti, and Sabat, 2016).

2. Vocabulary and Prior Knowledge: Reading comprehension involves understanding words, perceiving word-concept connections, organizing ideas, recognizing author's aim, analyzing context, and forming judgments. Students who learn to read early may struggle later due to lack of vocabulary; poor comprehenders have expressive and receptive vocabulary problems. Prior knowledge is essential; lack of cultural familiarity impacts comprehension more than vocabulary pre-teaching. Domain knowledge allows building an inference-rich mental model, but comprehension weaknesses persist even with familiar vocabulary and controlled domain knowledge (Mahapatra, Iyoti, and Sabat, 2016).

3. PASS Procedure and Reading Achievement: PASS (Planning, Attention, Simultaneous, Successive) is based on Luria's neuropsychological studies. Coding processes (simultaneous and successive) occur in occipital, temporal, and parietal lobes; planning (in prefrontal cortex) involves goal-setting, strategy selection, and monitoring, determining coding type (Mahapatra, Iyoti, and Sabat, 2016). Richek (1996) noted children with poor reading skills have low self-esteem. Jintana's (2005) research found reading issues include inability to read, comprehend, and learn concepts; Chanida's (2003) research showed Thai children struggle with reading without comprehension, failing to understand significance, communicate meaning, assess material, or synthesize concepts, leading to low exam scores, negative attitudes, and lost interest in English (Mahapatra, Iyoti, and Sabat, 2016). Reading for comprehension involves understanding direct and implicit meaning, expressing thoughts, creating frameworks, and summarizing, a critical curriculum objective (Hock and Mellard, 2005). University of Kansas researchers found self-questioning and visual imaging improve comprehension; using diagram/graphic organizers enhances reading ability based on learners, text features, and reading objectives (Hock and Mellard, 2005).

3.2 Related Research

3.2.1 Research in Thailand

Thai EFL learners face persistent reading comprehension problems:

- Wutthisingchai (2018) reported Grade 11 students struggled with vocabulary recognition and reading speed, hindering comprehension.
- Kongkaew (2019) emphasized Thai university students lacked effective strategies like skimming and scanning.
- Chantarath (2021) highlighted that technology integration improved comprehension but only with teacher guidance.
- Somphong and Yimwilai (2022) found vocational students relied heavily on translation, slowing fluency, and recommended authentic texts and strategy training.
- Kittikhun and Boonyaprakob (2023) confirmed Thai high school students had difficulties identifying main ideas, directly impacting examination performance.
- Chantharath and Srisuwan (2024) demonstrated that collaborative reading tasks improved inferencing and comprehension.

3.2.2 Research in China

Chinese EFL learners also face distinct reading challenges:

- Wang (2019) concluded that rote memorization hindered fluency in reading.
- Liu and Zhang (2020) revealed that most students relied on dictionaries rather than contextual guessing.
- Chen (2021) reported that reading was perceived as the most difficult skill by Chinese high school learners.
- Zhou and Li (2022) found that vocabulary and grammar knowledge strongly predicted comprehension.
- Huang (2024) studied digital reading apps in China and noted that they improved motivation but not comprehension without explicit strategy training.

3.2.3 International Research

International studies across various EFL contexts present similar findings:

- Chandran and Shah (2019) in Malaysia reported that collaborative learning improved comprehension.
- Siahaan (2022) in Indonesia highlighted the importance of teacher feedback and strategy-based training.
- Tran and Le (2023) in Vietnam discovered that students often limited themselves to literal meaning rather than critical comprehension.
- Dixon et al. (2020) in the UK found that EAL learners progressed more slowly in comprehension than native speakers.
- Spencer and Wagner (2018) in the US showed that weak vocabulary and poor inference-making were the main obstacles for ESL learners.

3.3 Summary

Existing research consistently identifies vocabulary limitations, weak strategy use, cross-linguistic barriers, and low motivation as core reading problems for EFL learners, including secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. Theories such as Schema Theory, Cognitive Load Theory, and Metacognitive Strategy Theory explain why these issues persist, while empirical studies validate strategies like metacognitive training, collaborative learning, digital tool integration, and culturally responsive instruction. These findings underscore the need for a holistic approach targeting learners, instructors, classroom environments, and materials—forming the basis for the enhancement strategies proposed in this study.

4.Research Methodology

This research is considered the style of Research and Development which employed both qualitative and quantitative technics. The case study in this research is Secondary Chinese Students at Guangxi Overseas Chinese School. The research methodology are as followed:

4.1 Population

In this research project, Guangxi Overseas Chinese School was used as a case study. The population in this research project will be divided into 2 groups: namely, 6,000 Chinese students and 250 teachers at Guangxi Overseas Chinese School in the academic year 2025.

The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 361 Chinese students and 152 Teachers at Guangxi Overseas Chinese School in the academic year 2025. The sample size (n) will be obtained through the Krejcie & Morgan. (Krejcie & Morgan,1970). The respondents in this research were obtained through the simple random sampling technic.

4.2 Research instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems of reading skills of secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese school. All items /questions were evaluated for the correctness and suitability by the 3 specialists in terms of IOC value ranging from 0.66 to 1.00 and 2) a set of questions for 2 focus group discussion meetings were used for the evaluation and approval of the improvement methods of English reading skills of high school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. The correctness and suitability of the improvement methods were analyzed through the content analysis methods.

4.3 Data Collection

For this research project, the researcher herself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection, then make an appointment with the researcher. The researcher must mail or submit a letter of permission signed by the researcher's advisor to the university in advance to ask for permission to collect the data.

4.4 Data Analysis

1 For the data and information from the questionnaire concerning problems of reading skills of secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.). In addition, the information and data from the 2 focus group discussion meetings were analyzed through the content analysis then used for the evaluation and approval of the enhancement strategies for reading skill problems. The Likert rating scales of the questionnaire are as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems
3.41-4.20 = the high level of problems
2.61-3.40 = the moderate level of problems
1.81-2.60 = the low level of problems
1.00-1.80 = the lowest level of problems

2 For the approval of the enhancement strategies of English for reading skill problems: The data information concerning the strategies were collected, interpreted and presented through the content analysis technique.

Figure 1: Conceptual Framework

5. Results

Objective 1: To investigate the problems in English reading skills among secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School.

Table 1: problems in English reading skills among secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. (Students)

Items	n=361	SD	Level of problems
1) I feel nervous or lose concentration when reading English texts	4.40	0.19	Highest
2) I cannot understand long and complex sentences.	4.38	0.15	Highest
3) I find it difficult to guess word meanings from context.	4.32	0.15	Highest
4) I struggle to identify the main idea of a passage.	4.32	0.13	Highest
5) I do not understand many English words when reading.	4.30	0.20	Highest
6) I read too slowly and cannot finish tasks in time.	4.26	0.14	Highest
7) I often translate directly from Chinese to English while reading.	4.26	0.17	Highest
8) I cannot understand implied meanings in texts.	4.25	0.21	Highest
9) I cannot connect sentences and paragraphs to understand the whole passage.	4.22	0.12	Highest
10) I forget what I have read after finishing a passage.	4.21	0.14	
Total	4.25	0.17	Highest

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.40 (0.19).

Table 2: problems in English reading skills among secondary school Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School (Teachers)

Items	n=152	SD	Level of problems
1) Your student cannot understand long and complex sentences.	4.40	0.17	Highest
2) Your student struggle to identify the main idea of a passage.	4.32	0.13	Highest
3) Your student finds it difficult to guess word meanings from context.	4.31	0.13	Highest
4) Your student does not understand many English words when reading.	4.30	0.21	Highest
5) Your student reads too slowly and cannot finish tasks in time.	4.25	0.12	Highest
6) Your student cannot understand implied meanings in texts.	4.25	0.21	Highest
7) Your student often translates directly from Chinese to English while reading.	4.25	0.21	Highest

8) Your student cannot connect sentences and paragraphs to understand the whole passage.	4.22	0.12	Highest
9) Your student forgets what I have read after finishing a passage.	4.20	0.18	Highest
10) Your student feels nervous or lose concentration when reading English texts.	4.20	0.16	Highest
Total	4.31	0.16	Highest

According to table 2, it is indicated that the students rated the problems of English reading skills at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.20(SD=0.16) – $\overline{X}$4.40 (0.17).

Objective 2： To propose enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School.

The enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School are composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents meaning the constructed Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese Highschool Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students in China.

6. Conclusion

For the investigation of the problems in English reading skills among secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\overline{X}$4.40 (0.19) . In addition, it is also indicated that the students rated the problems of English reading skills at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.20(SD=0.16) – $\overline{X}$4.40 (0.17) .

For the proposed enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School, the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students is composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents meaning the constructed Enhancement Strategies of Listening Skill of Chinese Highschool Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students in China.

7. Discussion

1 The Problems in English reading skills in class

It can be concluded that both students and teachers at Guangxi Overseas Chinese School rated the problems in English reading skills of secondary Chinese students at the highest level. The problems in English reading skills of secondary Chinese students can be delineated through the facts that the contents of the English courses do not focus directly on reading skills practice and the lesson contents and activities for reading skills practice are not emphasized on specific situations. It can be accepted that Chinese students have little chance to participate in reading activities in daily life and they also have little chance to encounter

authentic English texts outside the classroom. They therefore get confused or frustrated at first due to unfamiliar vocabulary and complex sentence structures. They might not have confidence in reading skills or lead to hesitation when encountering academic texts.

Furthermore, one of the most pressing problems identified was vocabulary limitations and complex sentence structure comprehension, especially in real academic contexts. Many students feared encountering unfamiliar words or technical terms, leading to limited engagement in reading tasks. This reflects the findings of previous research, which observed that Chinese students often avoided challenging texts due to fear of incomprehension and low self-efficacy. Moreover, the findings from this research were found corresponding to related studies, which indicated that insufficient exposure to authentic English reading environments limited students' ability to develop reading fluency and comprehension strategies. Limited vocabulary knowledge and poor understanding of English syntactic patterns were significant obstacles. Students reported difficulty in understanding implied meanings and connecting ideas across paragraphs, especially in academic scenarios such as research articles or technical documentation. The lack of extensive reading practice outside the classroom contributed to this issue, as students rarely engaged in English reading for pleasure or academic purposes beyond assigned coursework.

Additionally, students demonstrated significant problems with reading time management, indicating inadequate development of reading fluency and over-reliance on word-by-word translation strategies rather than meaning-focused approaches. The research revealed that students struggled with metacognitive reading strategies, showing limited ability to monitor their comprehension, make predictions, or use context clues effectively. These problems are partly due to the lack of systematic reading strategy instruction and over-reliance on traditional grammar-translation methods in English language teaching. The findings also highlighted psychological barriers, with students experiencing high levels of reading anxiety and motivation loss when faced with challenging English texts, creating additional obstacles to reading skill development and academic success.

2 The enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School

The constructed "The enhancement strategies for improving English reading skills of secondary Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School" were composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Reading, chapter 2: For Instructors of English Reading, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. They were accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi Overseas Chinese School. The study employed a mixed-methods approach, using both quantitative and qualitative methods. The research instruments used for data collection included: A questionnaire with both closed- and open-ended items designed to measure reading challenges, confidence levels, and language use frequency, and a set of semi-structured interview questions that allowed for deeper exploration of personal reading problems and learning preferences.

New knowledge body

The findings from this study provided:

1. Comprehensive data on the specific English reading problems faced by high school students at Guangxi Overseas Chinese School.

2. The effective enhancement strategies that can be applied by students, teachers, and curriculum developers.

8. Suggestions

1 For the implementation of the research results into practice, It will be applied to the proposed English reading enhancement strategies in real teaching – learning situations to evaluate their effectiveness and student improvement.

2 For further research: It will investigate English reading problems students in different programs to compare issues and adapt strategies and methods.

References

Anderson, N. (2018). Exploring second language reading. Cengage Learning.

Birsch, J. R. (2011). Multisensory teaching of basic language skills. Paul H. Brookes Publishing.

Carrell, P. L., & Eisterhold, J. C. (1983). Schema theory and ESL reading pedagogy. *TESOL Quarterly,* 17(4), 553–573.

Chandran, Y., & Shah, P. (2019). Collaborative learning and reading comprehension. *Journal of Language Teaching*, 15(2), 45–59.

Chantharath, P., & Srisuwan, T. (2024). Collaborative reading tasks for Thai students. *Thai TESOL International Journal*, 37(1), 77–95.

Chen, Y. (2021). English reading difficulties of Chinese high school students. *Asian EFL Journal*, 23(3), 112–130.

Chantarath, P. (2021). Digital learning tools for reading comprehension in Thailand. *Journal of English Teaching*, 14(1), 88–102.

Dixon, L., Zhao, J., & Quiroz, B. (2020). Reading development of EAL learners in the UK. *International Journal of Applied Linguistics*, 30(4), 567–583.

Gilakjani, A. P., & Sabouri, N. B. (2016). How can students improve their reading comprehension skill? *Journal of Studies in Education*, 6(2), 229–240.

Grabe, W. (2020). Reading in a second language: Moving from theory to practice. Cambridge University Press.

Guthrie, J. T., & Klauda, S. L. (2018). Engagement and motivation in reading. *Reading Research Quarterly*, 53(1), 49–66.

Huang, L. (2024). Effects of digital reading apps on EFL learners. *Language Learning and Technology*, 28(1), 1–20.

Kittikhun, S., & Boonyaprakob, K. (2023). Reading comprehension problems in Thai high school students. *Thai TESOL Journal*, 36(2), 89–105.

Kongkaew, P. (2019). Reading strategy use of Thai university students. *Journal of English Studies*, 17(1), 55–71.

Li, X. (2021). Motivation and English reading comprehension in Chinese high schools. *Journal of Language and Education,* 7(4), 44–59.

Liu, J., & Zhang, W. (2020). Strategy use in Chinese high school reading. *Chinese Journal of Applied Linguistics,* 43(2), 175–192.

Mokhtari, K., & Reichard, C. (2002). Assessing students' metacognitive awareness of reading strategies. *Journal of Educational Psychology*, 94(2), 249–259.

Nguyen, M. (2020). Metacognitive reading strategies among Vietnamese learners. *Asia-Pacific Education Researcher,* 29(3), 217–230.

Rumelhart, D. E. (1994). Toward an interactive model of reading. In R. B. Ruddell et al. (Eds.), Theoretical models and processes of reading (pp. 864–894). International Reading Association.

Siahaan, A. (2022). Teacher feedback and reading comprehension in Indonesian EFL classes. *Indonesian Journal of English Teaching*, 10(3), 101–117.

Somphong, P., & Yimwilai, S. (2022). English reading comprehension difficulties among vocational students in Thailand. *Journal of Education Studies*, 30(1), 45–61.

Spencer, M., & Wagner, R. K. (2018). The comprehension problems of ESL learners. *Journal of Educational Psychology*, 110(1), 22–36.

Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2019). Cognitive load theory. Springer.

Tran, H., & Le, T. (2023). Critical reading in Vietnamese high schools. *Asia-Pacific Education Researcher*, 32(2), 211–225.

Wang, Y. (2019). The role of rote memorization in Chinese EFL reading. *Chinese Journal of Foreign Language Education*, 42(3), 233–248.

Wutthisingchai, P. (2018). Reading comprehension difficulties of Thai secondary students. *English Language Teaching Journal*, 11(6), 87–95.

Zhang, H., & Guo, Y. (2020). Background knowledge and reading comprehension among Chinese students. *Journal of Asia TEFL*, 17(4), 1189–1205.

Zhou, Q., & Li, M. (2022). Vocabulary and grammar knowledge in Chinese EFL learners. *Journal of Applied Linguistics in China*, 15(2), 201–220.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

The Attitudes of Students towards Needs and Enhancement Strategies of Video Game Script Writing in English: A Case Study of Information and Communication Technology Program at Mahidol University

Tadapa Siripak[1]*, Kris Lietz[2], Araya Ariya[3], Phikun Ekwarangkoon[4]

[1,2]North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3]Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
[4]Kasetsart University, Lampang, Thailand
✉: * siripaktadapa@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 27 October 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the attitudes of students towards needs of video game script writing in English, and 2) to construct the enhancement strategies of video game script writing in English. This research was considered survey research conducted at Mahidol University. The respondents were 27 students in Information and Communication Technology (ICT) program at Mahidol University in the academic year 2025. Two research instruments were employed; namely, 1) a questionnaire for investigating the attitudes of students towards needs of video game script writing in English, and 2) a set of questions employed for the focus group discussion meeting for the approval of the constructed enhancement strategies of video game script writing in English. The data and information collected were analyzed through statistical devices and the content analysis method and presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) The needs of video game script writing in English were found in the level of high (μ=4.01, σ=0.86), and 2) The enhancement strategies of video game script writing in English were categorized into three units; namely, Unit 1: the knowledge concerning current situation of video game, Unit 2: the knowledge and skills of the writer concerning video game script writing, and Unit 3: the background knowledge and skills of English writing. The strategies were evaluated and approved by the 3 specialists through the content analysis method. The strategies could be used as guides for the video game script writing in English for the Thai video game script writers.

Keywords: video game script writing, enhancement strategies of video game script writing, Information and Communication Technology (ICT) program at Mahidol University

1. Introduction

Video game writing is the art and craft of writing scripts and narratives for video games. Similar to screenwriting, it is typically a freelance profession. It includes many differences from writing for film, due to the non-linear and interactive nature of most video games, and the necessity to work closely with video game designers and voice actors. There are many differing types of text in video games in comparison to stage shows or movies,

including written text, foreign or made-up languages, and often situation-based information. Especially when developing Triple A games, more than one writer will be required to create the game, split into different roles. The script writer focuses on the dialogue said by characters and the voice over. The script's dialogue can be written in flowcharts to illustrate the various dialogue resulting from both decision and indecision. Generally, a script writer is less involved with the video game's mechanics, and is tasked with writing and working with voice actors. Most video games are in English language because English language is a lingua franca of our world. This is due to the British colonization and the emerging of American business and technology. Most famous video games are translated to a number of languages such as Japanese, Chinese, Spanish, Italian, French, German. Video game is useful. It creates both knowledge and entertainment. It can teach us correct grammar like in Final Fantasy VII Rebirth, and it teaches us about life like in Final Fantasy XVI. There are many facts of video game as follow: Nowadays, video game industry become more popular than that of music and film industries; Some 2.4 billion people around the world use a device to play games, and this is increasingly spanning a wider range of generations; Over half (51%) feel favorable about entertainment franchises expanding into gaming; and More and more gamers are also switching between gaming and entertainment content within the same hour.

For these reasons, the researcher is interested in investigating the attitudes of students towards needs and constructing the enhancement strategies of video game script writing in English: a case study of information and communication technology program at Mahidol University. The results from this research will help others know the needs and enhancement strategies of video game script writing.

2. Literature Review

The Concept of Video Game Script Writing

History: Video games were first popularized with Pong. Pong was a simple virtual game of tennis in which, developer Nolan Bushnell said, the primary goal was “fun”. According to Bushnell, games in that era had been so technologically challenging to produce as such, story was not a concern for many developers. Text adventure games such as Colossal Cave Adventure and Zork featured simple fantasy narratives which have been compared to Dungeons & Dragons. In later years, technological advances allowed developers greater options for expressing story in a video game, which led to more expansive and ambitious narratives. Half-Life, released in 1998, made significant innovations in how it presented its narrative, such as its choice to tell its narrative without the use of cutscene cinematics or breaking up its world into levels, and is often credited with having codified many modern storytelling conventions within the medium.

What are video game scripts?: Video game scripts are roadmaps that incorporate dialogue, narratives, player instructions, character details, and storylines for video games. Production teams use these scripts as blueprints when developing character interactions, quests, objectives, level designs, and gameplay mechanics. They also guide voice actors and other creative teams when completing character interactions like conversations or gameplay mechanics like puzzles and combat sequences. For example, the scripting technique in The Last of Us includes detailed game settings about an ‘Outbreak World’ and a touching backstory for Joel and Ellie. This emotional arc makes it one of the best-selling video games worldwide. Video game scripts are excerpts used in video game development to showcase direction notes like character personality and a description of the vocal style, voice over instructions like reading pace, tone, and soundalike vocal styles for reference, and gameplay details like sound effects and visuals.

Video game script format: A video game script format breaks down the details of a video game project, so creatives and voice actors understand which direction to follow during production. It includes: 1) Video game name 2) Target audience 3) Gender and age of the game characters or narrator 4) Direction notes detailing vocal tone and soundalike styles for voice actor reference 5) Gameplay mechanics production teams use to build the game world**.**

6) A dialogue script sample for voice actors to practice.

How to write a video game script: You can write a video game script by following this six-step process: 1) define your game's concept; 2) build your game world; 3) create the characters; 4) develop the plot; 5) construct your flow; and 6) draft your dialogue. Here's more on each step.

1. Define your game concept: Consider the main idea and genre of your video game. Is it action-adventure with a mix of combat and exploration in open-world environments like Assassin's Creed? Or an RPG (Role-Playing Game) with complex stories, character development, and decision-making like The Elder Scrolls? By defining your idea, you draft a plot that outlines your heroes and villains, time and place, and what players need to do to win.

2. Build your game world: Worldbuilding directly influences the plot, dialogue, and story flow. Start by imagining your game's environment. Is it a post-apocalyptic world like in The Last of Us, or is space your playground like Halo Infinite? Then you're ready to start designing the environment with unique features, like the people or factions your player will encounter.

3. Create the characters: Script the main character's personality and backstory well. Is he a lone ranger like Arthur Morgan or a team player like SAS Captain John Price from Call of Duty: Modern Warfare ll? Next, create your supporting characters similarly, developing relationships between the lead character and the rest of the cast, like family or friends. This shapes the game's plot and eventual outcome for players.

4. Develop the plot: Return to your original concept and define the details so players are drawn to your world. You can create a noble quest like in the Elder Scrolls, where elite warriors fight to protect the innocent in their villages. Or where players have a mission to save the world, like Mortal Kombat 11. So script the major story first, then add challenges or side quests.

5. Construct the flow: The game's outcome depends on the player's choices, which all dictate player flow. Once you've scripted your main story, add options that branch out into new storylines. That way, you have an outcome ready for the player's decision.

6. Draft the dialog: Video game scripts use dialogue between characters, like in God of War Ragnarök, where the moving script between the main character, Kratos, and his son won the Video Game Award for Best Performance (vocal). Keep your dialogue honest, heartfelt, and relatable to create an immersive player experience. And to find the best voice for your video game script.

Video game scripts provide a foundation for compelling game narratives, realistic characters, and immersive virtual worlds. In addition, to write a persuasive game script that draws in gamers, first identify your concept, build a unique world, create relatable characters, develop the plot and flow, and write heartfelt dialogue. (Voice123, 2025).

So What Do Game Writers Actually Write?

Flow Charts - Games these days are very complex — the RPGs (role-playing games) especially. The players will have to make many decisions throughout the game. Thus, the game is going to have to develop every possible option that allows the gamer to feel like they are really controlling a character organically within that world. A flow chart reads much like an extreme version of those old Choose Your Own Adventure books. It sounds interesting, but it's highly technical with barebones story and character development — just enough to keep it interesting for the gamer.

Side Quests - Many games have smaller missions and quests that the characters can embark on. These need to be written as well.

Character descriptions and biographies - Every character has to have a description and breakdown so that game designers can properly develop them together, as far as who these characters are, what they look like, and what they are capable of.

NPC (non-player characters) dialogue scenes - Gamers and the characters they control will interact with non-player characters throughout the flowchart of the game. The dialogue needs to be written for these many moments.

Cutscenes - Cutscenes are cinematic scenes or sequences that are usually found before, during, and after the gameplay. Within the game, they are used to push the story forward after the gamer has achieved certain goals.

Final Storyboard Script - If there's anything that is similar to a feature film screenplay within the video game development process, it's the storyboard script. This is written after everything mentioned above has been completed. Consider this to be the master storyboard that documents the gameplay and story elements from beginning to end.

Video game writing is a unique position and skill. And the point of this post was first to debunk the fantasy that screenwriters often have when it comes to writing for video games — that they can conceptualize their own stories, characters, and concepts and sell them to the video game industry, much like they would try to sell spec scripts to movie studios. And even beyond the spec myth, it's clear that being a game writer is an entirely different ball game with the full focus on game design and gameplay, rather than story and character narratives. Yes, video games now have more depth in that respect, but, in the end, they aren't movies or television episodes. They're video games augmented by story and character. (Ken Miyamoto, 2021)

What does a video game writer do?: A game writer is responsible for creating, writing, and revising in-game dialogue, audio logs, journal entries, item descriptions, UI text, and just about everything the player is going to hear or read in the game. They work in tandem with other writers and types of game designers and developers to shape characters, quests, cinematics, and the overall narrative spine of the game. Writers are also responsible for: 1) Getting their stuff in on time 2) Pitching stories and characters 3) Breaking down story elements 4) Overseeing narrative revisions 5) Getting their stuff ready for voice recording 6) Overseeing the voice recording 7) Staying on top of the constant iteration process during the game's development.

Above all else, a game writer gives the player context and clarity for their actions such as: 1) Who are they in this game world? 2) What's their story (and why should we care)? 3) What's the game's setting? 4) Informing the player where to go next and why 5) What's the task before them? 6) What obstacles might be in the way? 7) And what's the prize at the end they are struggling to get to?

How is game writing different from TV or film writing?: The main difference is how the audience experiences the story and content, which fundamentally impacts the creative process. In TV & film, the audience passively observes the story unfolding, which means TV and film writers aim to plot their shots to visually inform the audience. In video games, the players (also known as the audience) actively participate as the main character to unfold the story, which means the game writers must guide the player on where to look and go, all while giving context for their actions.

This is a larger studio effort to pull off, but if done right, the players will feel like they figured out the directions naturally and intuitively. To accomplish this, game writers need to: 1) Think through the player's actions and what needs to be conveyed at all times 2) Find a way to focus the players' eyes on something important (preferably) without cutscenes 3) Account for everything the player will do, especially if they veer off the intended path

Differences aside, there is a lot of overlap between the two, especially since games have been adopting film/TV storytelling techniques for years. Writers' rooms are common in game studios, which gaming also adopted from TV and film. Game writers are learning screenplay writing structures more and more, especially on big, cinematic titles. In some cases, screenplay formats were a "common language" for informing the visuals of a scene (for the cinematics team) as well as how the VO (Voice Over) talent (already familiar with scripts in general) should read the line.

So, what skills does an entry-level game writer need?: Every studio is unique when it comes to what they look for in an entry-level/junior writer, but there are a few common traits: 1) Excellent spelling and grammar skills 2) The ability to write tight, write unique voices, and write fast 3) Fluency in the native language of the studio 4) Knowing the studio and their games 5) Getting along with a team of people 6) Being able to take direction and criticism 7) Being able to not flinch when your stuff gets cut from the game 8) Contributing constructively to a writers' room environment 9) Knowing one of the following: Word, Excel, Google Workspace, Final Draft, Twine or being a fast learner of whatever tool the studio uses. Knowledge of Unity or Unreal wouldn't hurt. 10) Excellent time management skills to hit deadlines 11) Staying cool in high-stress environments 12) Staying up to date on narrative trends in games, especially in the genre you are writing in. (John Ryan, 2025)

3. Research Methodology

3.1 Population

The population in this research project were 27 students in Information and Communication Technology (ICT) program of Mahidol University.

3.2 Research Instruments

In this research project, there are two major research instruments; namely, 1) questionnaire was employed for the data collection of investigation of needs of video game script writing in English. All items in the questionnaire were evaluated for the correctness and suitability in terms of IOC, which were found in the range from 0.66 – 1.00. Moreover, the questionnaire was tried out in the group of 25 students, which was found possessing the reliability in terms of Cronbach Alpha Coefficient of 0.66. This means the questionnaire was qualified as a research instrument. 2) A set of questions for the focus group discussion meeting of the 3 specialists for the approval of the strategies.

3.3 Data Collection

1) For the investigation of the needs, the questionnaire was distributed to the 27 respondents by the researcher herself for the data collection of investigation of needs of video game script writing in English. The letter requesting permission to collect the data was submitted to the Dean of the Faculty of Information and Communication Technology at Mahidol University before collecting the data from the respondents

2) For the approval of the strategies, the focus group discussion meeting of the 3 specialists was set up to collect comments towards the correctness and suitability of the strategies.

3.4 Data Analysis

1) For the investigation of the needs, the data and information collected were analyzed, interpreted and then presented in terms of frequency court, percentage, mean (μ), standard deviation (σ). The Five Point Likert Rating Scale was used to evaluate the respondents' needs and their strategies of video game script writing in English. The criteria and definition at the range of the mean scores as follows:

4.21-5.00 = the highest level of needs

3.41-4.20 = the high level of needs
2.61-3.40 = the moderate level of needs
1.81-2.60 = the low level of needs
1.00-1.80 = the lowest level of needs

2) For the approval of the strategies, the collected comments towards the correctness and suitability of the strategies from the three specialists were analyzed. For the evaluation and approval through the content analysis method.

4. Results

Part 1 General information

Students

Table 4.1: General information of students

General Information		Total(N)=27	
		Frequency	Percentage
Gender	Male	20	74.07
	Female	7	25.93
Total		27	100
Ages	15-20	2	7.41
	21-25	25	92.59
Total		27	100
Education	Bachelor's degree	27	100
Total		27	100
Hours of playing video game	1-3 hours/day	7	25.93
	4-6 hours/day	10	37.04
	7-9 hours/day	3	11.11
	10-12 hours/day	1	3.70
	13-15 hours/day	1	3.70
	16-18 hours/day	1	3.70
	Not indicate	4	14.82
Total		27	100

According to table 4.1, there are 7 female students (25.93%) and 20 male students (74.07%). There are 2 students who are in the age between 15-20 (7.41%) and the rest or 25 students are in between 21-25 (92.59%). The population has or is studying bachelor's degree. There are 7 students who play video game 1-3 hours/day (25.93%), 10 students who play video game 4-6 hours/day (37.04%), 3 students who play video game 7-9 hours/day (11.11%), 1 student who plays video game 10-12 hours/day (3.70%), 1 student who plays video game 10-12 hours/day (3.70%), 1 student who plays video game 13-15 hours/day (3.70%), 1 student who plays video game 16-18 hours/day (3.70%) and there are 4 students who didn't indicate (14.82%).

Part 2 Needs of video game script writing in English

Table 4.2: Needs of video game script writing in English

Items	N=27		Level of needs
	μ	σ	
1. You praise English video game stories.	4.41	0.84	Highest

2. You like English video games that give instruction.	4	0.78	High
3. You like English video games that guide you on where to look and go.	3.63	0.97	High
4. You want English video games to give directions of where to go next.	3.48	1.01	High
5. You like English video game that uses your brain or logic.	4.37	0.69	Highest
6. Players should feel productive since productive English video games influence the video games to be interesting.	4.07	0.92	High
7. The steps that define progress must be clear so video game script writers know how to write English video game stories progressively.	4.26	0.76	Highest
8. Gameplay elements should introduce sequentially and logically in English video game.	4.30	0.91	Highest
9. English video game players should see tangible results for their invested time.	4.41	0.75	Highest
10. You want the carrot-and-stick technique in completing an English video game.	3.19	1.00	Moderate
Total	**4.01**	**0.86**	**High**

According to table 4.2, the needs of video game script writing in English were found in the level of high (μ=4.01, σ=0.86)

Part 3 Enhancement Strategies of video game script writing in English

According to table 4.3, the constructed enhancement strategies of video game script writing in English are composed of 3 units; namely. Unit 1: the knowledge concerning current situation of video game, Unit 2: the knowledge and skills of the writer concerning video game script writing, and Unit 3: the background knowledge and skills of English writing. The strategies were evaluated and approved by the 3 specialists through the content analysis method. The strategies could be used as guides for the video game script writing in English for the Thai video game script writers.

Table 4.3: The 3 units of the constructed Enhancement Strategies of Video Game Script Writing in English

Topics/Contents
Unit 1: The knowledge concerning current situation of video game
1. Current video game market.
2. Popularity in video game playing.
Unit 2: The knowledge and skills of the writer concerning video game script writing
1. Background knowledge of the video game script writer.
2. Skill of video game script writing.
Unit 3: The background knowledge and skills of English writing
1. English grammar usage.
2. Vocabulary in the field of video game.

5. Conclusion

Video game is dynamic. There is no an exact answer for a video game because different players have different opinions regard to their cultures, how they grow up, their environment and generation etc. Video game has its own language, which in wherever, it still conveys the same message and tone that arouse players to excite and enjoy. Players consider video game as another way of relaxation as well as entertainment. Video game's story is considered as an entertainment that they feel comfortable to enjoy for players. Players play video games not because of their curiosity in learning language like English but they want to entertain themselves by choosing their own activity on their own judgment. Players see video games as a lively novel that has tone and voice that arouse and response to their own subconscious. Playing video game is not like reading novels or watching movies or television because reading novels or watching movies or television are one-way communication while playing video game is a sort of two-way communication that players can interact and control the direction of the story depends on their own decisions.

6. Discussion

1) The results from the research indicated that students rated the needs of video game script writing in English were found in the level of high (μ=4.01, σ=0.86). Video games should have stories. It helps to make the video games more interesting. Video games' instruction is important in that it helps video game players to be able to start the story and also helps instruct the players how to play the games. Video games' instruction should be easy to understand because it is a guideline to play the whole video game. An English video game that guides you on where to look and go helps you progress the story so the language must be easy. Guideline about direction of where to go next is also important because it helps progress the video game's story. An English video game that uses your brain or logic practices logic and endurance such as in "Hogwarts Legacy". Hogwarts Legacy has a lot of puzzles. Players should feel productive since productive English video games influence the video games to be interesting therefore video game script writers should use productive words. The steps that define progress must be clear so the video game script writers know how to write English video game stories progressively. Gameplay elements should introduce sequentially and logically in an English video game so video game script writers have to be reasonable. English video game's players should see tangible results for their invested time such as the feelings of content when they win so video game script writers must use words wisely. Most video games use carrot-and-stick technique in completing the video games but it seems like this technique makes some players think that they are fool especially when we put it into words.

2) The constructed enhancement strategies of video game script writing in English are composed of 3 units; namely, Unit 1: the knowledge concerning current situation of video game, Unit 2: the knowledge and skills of the writer concerning video game script writing, and Unit 3: the background knowledge and skills of English writing. The strategies were evaluated and approved by the 3 specialists through the content analysis method. The strategies could be used as guides for the video game script writing in English for the Thai video game script writers. The findings were found corresponding to Sukanya Buranadechachai, Warattawan Chairat, Nuttida Kumprasrt (2024) in that "Japanese Cultural Communication in Role-Playing Games from China" involves analyzing role-playing video games from Chinese developers that communicate Japanese culture through characters, key content, and the essence of the storyline or video game script writing. This includes incorporating Japanese culture elements such as legends, attire, and the lifestyle of Japanese people as central themes in the content, following theoretical frameworks related to cultural diffusion theory, cultural transmission theory,

language-focused communication theory, and semiotic communication theory. The characteristics and patterns of Japanese cultural communication in various aspects through role-playing video games from China span across 13 dimensions, referencing Japanese culture concepts. The portrayal of Japanese culture through these games is intricately woven into the ten important components of video games, referencing narrative storytelling theory with Chinese game developers making efforts to communicate Japanese culture positively through elements such as costumes, language, food, and even lifestyle. The artistry and intricacy of Japanese culture presented to players are crafted to immerse and entertain them. Additionally, the overall portrayal of Japanese NPC (non-player characters) traits in Naraka: Bladepoint by Tencent, Onmyoji by NetEase Games, and Genshin Impact by Hoyoverse, these three games indicate a positive view of Japanese culture by Chinese game developers, despite historical tensions between the two nations. The research suggests that Chinese individuals, or at least Chinese video game developers, do not let past conflicts influence the significant role of Japanese culture in their communication efforts. Instead, they showcase a global admiration for Japanese culture through their video games, reaching audiences worldwide and not limited to any specific country. The popularity of these games further confirms the success of communicating Japanese culture from the perspective of these Chinese game developers, demonstrating the broad impact of their cultural communication efforts.

Great story always impacts because it gives meaning to the story. When we use our knowledge we will be proud of ourselves and we will enjoy it. In English video games, they have this too. A great example of this type of game is “Astral Chain”. Astral Chain uses English language to inspect the crime scene. It is boring if we don’t have any challenge. That means English video games are not fun when you’re always winning at everything because they’re boring or routine. At the same time English video games are not fun when you are losing at everything because they are frustrating. In conclusion, English video games are fun when you are winning only some of the time at some of the things. Story is important because it helps retaining player’s interest. It would be interesting that an English video game’s story is delivered in many of ways e.g. cutscenes, environmental storytelling, in-game text entries such as journal entries, correspondences and audio recordings because it has a variety. English video game progression should increase variety, power, and challenge so video game script writer should build a video game story in a developing way. An example is “Final Fantasy XVI”. Final Fantasy XVI’s gameplay becomes harder and at the same time grants new rewards as the story progresses. Rewards bring satisfaction to players and they eventually help them overcome the final boss. Experience is the most important thing to concern for video game script writers.

7. Suggestions

The usage of the finding, the strategies should be applied by Thai video game script writers into practice. Nowadays, it is found rare to find the handbook for video game script writing in English in Thailand. For further study, the effectiveness of the strategies should be conducted.

References

343 Industries. (2021). *Halo Infinite* [Video game]. Xbox Game Studios.
Atari. (1972). *Pong* [Video game]. Atari.
Avalanche Software. (2023). *Hogwarts Legacy* [Video game]. Warner Bros. Games.
Bethesda Game Studios. (1994–present). *The Elder Scrolls* [Video game series]. Bethesda Softworks.
Buranadechachai, S., Chairat, W., & Kumprasrt, N. (2024). *Japanese cultural communication in role-playing games from China*. [Incomplete source information].
Infinity Ward. (2022). *Call of Duty: Modern Warfare II* [Video game]. Activision.

Miyamoto, K. (2021). *So you want to write for video games?* ScreenCraft. https://screencraft.org/blog/so-you-want-to-write-for-video-games/

NetherRealm Studios. (2019). *Mortal Kombat 11* [Video game]. Warner Bros. Interactive Entertainment.

Naughty Dog. (2013). *The Last of Us* [Video game]. Sony Computer Entertainment.

PlatinumGames. (2019). *Astral Chain* [Video game]. Nintendo.

Ryan, J. (2025). *What does a video game writer do? And how to become one.* Game Design Skills. https://gamedesignskills.com/game-design/video-game-writer/

Santa Monica Studio. (2022). *God of War Ragnarök* [Video game]. Sony Interactive Entertainment.

Square Enix. (2023). *Final Fantasy XVI* [Video game]. Square Enix.

Ubisoft. (2007–present). *Assassin's Creed* [Video game series]. Ubisoft.

Valve. (1998). *Half-Life* [Video game]. Valve.

Voice123. (2025). *What are video game scripts?* https://voice123.com/blog/voice-over-scripts/video-games-script/

Research Paper
JBER Scope: Education

An Investigation of English Reading Problems and Enhancement Strategies of High School Students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok

Pummarin Getmanee[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usaho[3], Phikul Ekwarangkoon[4]

[1, 2, 3]North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * pummarin3599@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 22 October 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The study entitled "An Investigation of English Reading Problems and Enhancement Strategies of High School Students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok" aimed to: (1) investigate the problems in English reading skill experienced by Matthayomsuksa 5 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, and (2) construct the enhancement strategies of English reading skills of Matthayomsuksa 5 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok. The population of this research consisted of 105 high school students from Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in the academic year of 2025. The research employed a mixed-method design. A questionnaire was used to collect data on the students' English reading problems, while expert consultation was conducted to develop enhancement methods. Data were analyzed using descriptive statistics (mean, percentage, and standard deviation) and qualitative analysis from expert feedback. The findings revealed that the overall level of students' English reading problems was at a high level (μ=3.78, σ=1.30). For the investigation of the English reading problems, the students found that they felt unsure whether they have understood the passage correctly. It took time understand the meaning of the passage; therefore, they had to repeat the same passage several times. They also encounter unfamiliar words which cause no understanding the real meaning of the passage. For the construction for the enhancement strategies of English reading problem, the findings indicated that the strategies were categorized into four chapters namely; chapter 1: Learners, chapter 2: Instructors, chapter 3: Material, and chapter 4: Assessment. The strategies were approved by the three specialists towards their correctness and suitability of the strategies. Therefore, they could be used for the enhancement of English reading skills of the students.

Keywords: Reading Comprehension, English Reading Problems, Enhancement Methods for English Reading Skill for High School Students

1. Introduction

English has become widely accepted as a universal language around the world, prompting a large number of people, particularly scholars, to study it. The study of English language is extremely valuable for scholars in their academic pursuits because it helps them improve both their academic and life skills. Proficiency in English helps scholars gain acceptance in higher education institutions (Alghonaim, 2020). Reading is one of the four fundamental language skills and is essential for academic and lifelong learning. According to Grabe (2009), reading is an interactive process between the reader and the text in which readers construct meaning by combining textual information with their background knowledge. It involves decoding written symbols, interpreting ideas, and comprehending meaning. Similarly, Urquhart and Weir (1998) defined reading as a cognitive process that requires the integration of linguistic, psychological, and contextual information. In the context of English as a Foreign Language (EFL), reading is not only a means to acquire language but also a key to access information and expand knowledge in other disciplines. For Thai high school students, reading English texts is particularly important because it influences their academic achievement, university entrance examinations, and future career opportunities. However, many students still struggle to comprehend English texts effectively. These problems highlight the need to explore the causes and nature of English reading difficulties among Thai learners. Thai secondary students face reading challenges that go beyond simple vocabulary deficiencies. Prior research has delineated a spectrum of interconnected issues: limited vocabulary acquisition, deficient syntactic awareness, inadequate reading strategies, subpar inferencing abilities, and insufficient background knowledge (Imsa-ard, 2022; Rungswang & Kosashunhanan, 2021). A study of the English reading section of the GAT (General Aptitude Test) found that students had trouble with using strategies, vocabulary, grammar, and managing their time during the test (Kongcharoenkitkul et al., 2022). These problems make it harder to understand, slow down reading speed, and lower students' confidence, all of which hurt their overall academic performance. If students can't read English texts fluently or deeply, they can't learn more, have trouble keeping up with English-language materials, and might not do well on standardized tests. Consequently, these reading challenges impede educational equity and social mobility. It is important to investigate the nature and causes of reading problems among Thai high school students so that better ways to teach them can be found.

2. Literature Review

2.1 Reading Comprehension

Reading comprehension is the ability to understand written text. It includes a variety of cognitive processes and abilities that allow people to extract meaning from a given text. However, there are many points of views about the definitions of reading comprehension as the following examples: Kintsch (1988) described reading comprehension as a cognitive process in which readers construct and integrate meaning from text through the Construction–Integration (CI) model. In this model, readers first generate multiple propositions from textual input (construction phase) and then integrate them with prior knowledge to form a coherent mental representation (integration phase). Reading comprehension, therefore, is not just decoding words but actively building a mental model of the situation described by the text. Melesse & Enyew, 2020 suggested that reading comprehension is one of the most important skills for learning English. Reading is the ability to understand and connect with written material. Reading lets you go back in time and see what happened in the past. Reading lets you see what other people are thinking. Reading is one of the most important parts of schools when it comes to practical matters. Reading well is also important for getting a job because it can help you do better in your career. On the other hand, Imsa-ard (2022) indicated that

reading comprehension is a fundamental skill in English language acquisition, especially vital for students learning English as a Foreign Language (EFL). High school students in Thailand have a hard time becoming good readers because English is more of a foreign language than a language they use every day. Reading is a basic skill that all high school students should have. Students in Thailand's high schools read more difficult academic texts. It is very important for students to be able to read English well. This is because it lets them learn about the world, get ready for college entrance exams, and compete in a job market that is becoming more global.

From the concept of reading comprehension mention above, it can be concluded that Reading comprehension is a cognitive process of constructing and integrating meaning from text. It is essential for learning English, academic success, and future careers. Especially for Thai EFL students, strong reading comprehension skills enable understanding complex texts, accessing global knowledge, and improving educational and professional opportunities.

According to the works of Bond and Tinker (1979, as cited in Suwannaroa, 2021) the following components are necessary for the comprehension of the author's reading material:

1. Acquire an understanding of the meaning of the word; getting a grasp on the meaning of the vocabulary will assist in providing a correct interpretation of the sentence.
2. Acquire an understanding of each unit by reading each word in turn, which will not be a barrier to comprehension due to the absence of continuity; consequently, the students need to be trained to read the text as a unit of their thoughts.
3. Have an understanding of sentences (sentence comprehension): When readers are able to relate the sub-concepts to the sentence, they are also able to see the relationship between the words in the sentence.
4. Have an understanding of the paragraph; the reader needs to be able to identify the most important points of each sentence and then have the ability to connect those points. Readers should therefore become familiar with the genre.
5. Have an understanding of all the content (comprehension of larger units): In order for readers to have a complete comprehension of the story, they need to be aware of the relationship between the important texts in each section, as well as the order in which the ideas of the story are presented. Additionally, they need to be aware that the text structure of each type of script is different.

2.2 Reading Problems among Thai EFL Students

The research highlights the importance of reading problems emphasizes on Thai EFL students to develop reading skill. The following are 5 main reading problems among Thai EFL students from some of the researchers.

2.2.1 Vocabulary and Lexical knowledge

Limited vocabulary knowledge is a significant barrier to reading comprehension for Thai EFL students. Rungswang and Kosashunhanan (2021) discovered that students have difficulty using English reading strategies, especially when they have to skip unknown words during the first reading. This overreliance on skipping words rather than attempting to deduce meanings impairs their ability to understand the text's overall message. Similarly, Imsa-ard (2022) discovered that students often struggle with limited vocabulary. These challenges have a negative impact on their ability to understand texts.

2.2.2 Sentence Complexity and Grammar.

Complex syntactic structures, particularly long sentences with subordinate clauses, frequently cause confusion among Thai students. Imsa-ard (2022) investigated the reading difficulties encountered by Thai high school students studying English as a Foreign Language (EFL). The study discovered that students often struggle with complex grammatical structures. The difficulty is exacerbated by differences in English and Thai grammatical structures. Thai

students may struggle to map English sentence structures onto their native language patterns, resulting in errors in interpretation. Addressing these grammatical issues through targeted instruction can help students better navigate complex texts.

2.2.3 Comprehension and Inference Skills

Thai students frequently struggle to infer implied meanings and identify text structure. Boonmoh and Tuaynak (2023) observed that students rarely monitor their comprehension and frequently misinterpret key details. This lack of metacognitive awareness and inferencing skills leads to superficial comprehension, in which students grasp surface-level information but do not understand deeper meanings or the author's intent. Developing inferencing skills is critical for reading comprehension because it allows students to read between the lines and understand implicit messages. Incorporating activities that encourage critical thinking and inference-making can help students engage with texts more deeply.

2.2.4 Reading: Confidence and Motivation

It is important to note that reading performance is significantly impacted by both anxiety and a lack of self-confidence. It was explained by Saito et al. (1999) that reading anxiety occurs when students are afraid of mispronouncing words or misunderstanding them, which in turn decreases their motivation to read. Some students may avoid reading assignments as a result of their anxiety, which further hinders their ability to develop their language skills. The establishment of a learning environment that is encouraging and supportive is of utmost importance in the reduction of reading anxiety. The development of a growth mindset, the provision of opportunities for success, and the use of positive reinforcement are all strategies that can assist students in gaining the confidence and motivation necessary to engage with reading materials.

2.2.5 Overreliance on Translation

Students who translate word-for-word instead of reading for meaning experience slower comprehension and reduced fluency. Intasena and Nuangchalerm (2022) investigated the instructional challenges of literacy and fluency in reading and writing among young Thai students. They discovered that the difficulties in teaching these skills stem from learners' limited understanding of textual language systems, such as spelling, meaning, and usage, in both receptive and productive capacities. This reliance on translation not only impairs reading ability, but also prevents students from developing a natural feel for the language. Encourage students to think directly in English and use context clues to help them progress beyond translation and improve their reading skills.

3. Research Methodology

This study is mixed methods research, which conducted with a questionnaire and the enhancement strategies. This chapter is divided into 4 main sections: 1) Population, 2) the Research Instruments, 3) Data Collection, and 4) Data Analysis.

3.1 Population

The population of this study was 105 high school students (Mathayomsuksa 5) learning Reading and Writing English at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok during the academic year 2025.

3.2 Research Instruments

The two main research instruments. The first instrument was the questionnaire. The questionnaire, which was employed for the investigation of problems with the reading skills of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok. All items/questions in the questionnaire were evaluated and approved for their correctness and suitability by the 3 specialists in terms of the Index of Congruence (IOC), which was found in

the range of 0.66-1.00. In addition, the questionnaires were tried out in a group of 30 students, and the reliability value in terms of Cronbach's alpha coefficient was 0.68. The questionnaires are, therefore, qualified to be used as the instrument for this research. The questionnaire was divided into 2 parts: 1) general information and 2) closed-ended question were used to investigate the students' opinions towards English reading problems. The researcher used a 5-point Likert scale to categorize the level of problems of English reading skill. The students were asked to do the questionnaire which was written in Thai language because it is the students' mother tongue. The second instrument was a set of questions for the focus group discussion was used to evaluate and approve the improvement strategies for English reading skills of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School.

3.3 Data Collection

1. For the investigation of English reading problem, the questionnaire was distributed to the respondents by the researcher herself. However, the letter of permission request endorses by the program director was submitted to the school director in advance.

2. For the collection of comments towards the correctness and suitability of the strategies from the 3 specialists was conducted through the focus group discussion meeting.

3.4 Data Analysis

1. For the investigation of the problems, the data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean (μ), standard deviation (σ).

2. For the approval of the enhancement strategies in term for its correctness and suitability, the comments of the three specialists collected from the focus group discussion meeting were analyzed through the content analysis method.

4. Results

This chapter presents the results of the study concerning the reading problems of Thai high school students. The data were analyzed by using mean (μ) and standard deviation (σ) to determine the level of problems in each aspect. It is divided into two parts, namely, 1) Problems of English Reading Skill, and 2) the Enhancement Strategies of Reading Skill.

4.1 Problems of English Reading Skill

Table 1: Problems of English Reading Skill of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok.

Items	N=105		Level of Problems
	μ	σ	
1. I often encounter too many unfamiliar words when reading English materials. นักเรียนพบคำศัพท์ที่ไม่รู้จักมากเกินไปเมื่ออ่านสื่อภาษาอังกฤษ	4.33	0.83	highest
2. I find it difficult to guess the meanings of new words from context. นักเรียนมีความยากลำบากในการเดาความหมายของคำใหม่จากบริบท	4.06	0.97	high
3. I find it hard to understand the main idea when reading English texts. นักเรียนรู้สึกว่ายากที่จะเข้าใจใจความสำคัญเมื่ออ่านข้อความ	3.87	1.07	high

ภาษาอังกฤษ			
4. I have problems understanding long and complex sentences. นักเรียนมีปัญหาในการทำความเข้าใจประโยคที่ยาวและซับซ้อน	4.24	0.88	highest
5. I find it difficult to summarize or draw conclusions from what I have read. นักเรียนมีความลำบากในการสรุปความหรือหาข้อสรุปจากสิ่งที่อ่าน	3.98	1.07	high
6. I need to read sentences several times to understand their meaning. นักเรียนต้องอ่านประโยคซ้ำหลายครั้งเพื่อให้เข้าใจความหมาย	4.38	0.81	highest
7. I often forget what I have read after finishing reading. นักเรียนมักลืมสิ่งที่อ่านหลังจากอ่านจบ	4.07	1.03	high
8. I often feel unsure whether I have understood the passage correctly. นักเรียนมักจะรู้สึกไม่มั่นใจว่าเข้าใจเนื้อหานั้นถูกต้องหรือไม่	4.42	0.82	highest
9. I feel that reading English is boring and uninteresting. นักเรียนรู้สึกว่าการอ่านภาษาอังกฤษน่าเบื่อและไม่น่าสนใจ	2.36	0.82	moderate
10. I do not see how reading English texts relates to my daily life or future goals. นักเรียนไม่เห็นความเกี่ยวข้องของการอ่านข้อความภาษาอังกฤษกับชีวิตประจำวันหรือเป้าหมายในอนาคต	2.06	1.33	moderate
Total	**3.78**	**1.30**	**high**

Note. 5 = Strongly Agree, 4= Agree, 3=Moderate, 2= Disagree, and 1= Strongly Disagree

According to table 1, the findings revealed that the overall level of students' English reading problems was at a high level (μ=3.78, σ=1.30). Among the ten items, the three most serious problem were: item number 8 "I often feel unsure whether I have understood the passage correctly" (μ= 4.42, σ=0.82), Item number 6 "I need to read sentences several times to understand their meaning" (μ=4.38, σ=0.81), item number 1 "I often encounter too many unfamiliar words when reading English materials" (μ=4.33, σ=0.83).

Other items with high levels of problems included: item number 4 "I have problems understanding long and complex sentences." (μ=4.24, σ=0.88), item number 7 "I often forget what I have read after finishing reading." (μ=4.07, σ=1.03), item number 2 "I find it difficult to guess the meanings of new words from context." (μ=4.06, σ=0.97), item number 5 "I find it difficult to summarize or draw conclusions from what I have read." (μ=3.98, σ=1.07), and item number 3 "I find it hard to understand the main idea when reading English texts." (μ=3.87, σ =1.07).

On the other hand, the two lowest-rated items were: item number 9 "I feel that reading English is boring and uninteresting." (μ=2.36, σ=0.82) and item number 10 "I do not see how reading English texts relates to my daily life or future goals." (μ=2.06, σ=1.33).

4.2 The enhancement strategies of reading skills of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok.

Table 2: The 4 chapters of the enhancement strategies of reading skill of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok

Topics / Contents
Chapter 1: Learners
- Encourage learners to build vocabulary. - Provide training on reading strategies such as skimming, scanning, and summarizing. - Motivate learners through interesting reading materials. - Promote self-directed learning. - Use cooperative learning to enhance interaction and comprehension.
Chapter 2: Instructors
- Encourage the use of scaffolding and differentiated instruction. - Provide feedback focusing on comprehension improvement. - Integrate technology and multimedia in reading lessons. - Foster a positive and supportive classroom atmosphere. - Designing Pre-Reading, While-Reading, and Post-Reading Activities
Chapter 3: Materials
- Select reading texts suitable for students' proficiency levels and interests. - Use various genres of authentic reading materials (stories, news, articles, dialogues). - Encourage use of online reading resources and digital platforms.
Chapter 4: Assessment
- Use both formative and summative assessments for reading skills. - Reading Journals and Reflection. - Use performance-based assessment instead of rote tests.

According to table 2, the enhancement strategies of reading skills of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok are comprised of 4 chapters; namely, chapter 1: Learners, chapter 2: Instructors, chapter 3: Material, chapter 4: Assessment. All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents all the 4 chapters. Therefore, the constructed enhancement strategies of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok could be used as guidelines for the improvement of high school students at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok.

5. Conclusion

The title of the research is "An Investigation of English Reading Problems and Enhancement Strategies of High School Students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok." The objectives of this research were: 1) to investigate the problems in English reading skill experienced by Matthayomsuksa 5 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok and 2) to construct the enhancement strategies for English reading skills of Matthayomsuksa 5 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok. The population in this research project was 105 high school students (Mathayomsuksa 5) studying reading and writing English at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in the academic year of 2025 in Bangkok. The main research instruments were: 1) a questionnaire, and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed enhancement strategies for improving English reading skills of high school Students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School. For this research project, the researcher herself collected the data and information from the

population. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean (μ), and standard deviation (σ). In addition, the comments from the three specialists collected in the focus group discussion meeting towards the correctness and suitability of the strategies were analyzed through the content analysis method. According to the research findings, it is indicated that 1) the students rated the reading problem in the high level, and 2) the reading strategies were divided into 4 chapters namely; chapter 1: Learners, chapter 2: Instructors, chapter 3: Material, and chapter 4: Assessment.

6. Discussion

For the investigation of the English reading problems, the students' English reading problems was at a high level. In addition, students found that they felt unsure whether they have understood the passage correctly. It took time understand the meaning of the passage; therefore, they had to repeat the same passage several times. They also encounter unfamiliar words which cause no understanding the real meaning of the passage. These problems are probably cause by the three main problems including: 1) the influence of their first language (Thai) on the target language (English); therefore, they keep translating from English to Thai to make sure that they understand the passage, 2) they lack reading techniques of English reading, and 3) the students don't have enough vocabulary which facilitate understanding the passage quickly. The findings are found correspondent to Rungswang and Kosashunhanan (2021) in that students frequently skip unknown words rather than deducing meaning from context, resulting in lower overall comprehension. Moreover, Imsa-ard (2022) in that Thai high school students' limited exposure to English and lack of vocabulary impairs their reading ability.

For the construction for the enhancement strategies of English reading problem, the findings indicated that the strategies were categorized into four chapters namely; chapter 1: Learners, chapter 2: Instructors, chapter 3: Material, and chapter 4: Assessment. The contents of the strategies are based on the investigation of problems of the respondents. Moreover, some theories and concepts of English reading are also applied for the strategies. The findings are found correspondent to Wonglao (2022) in that the English reading comprehension problems had a big impact, but the average means of the individual factors were a little different. The students thought that reading English was hard for them because they didn't know enough words to understand the texts. However, they thought they could get better at reading if they read English texts more often and learned from a teacher who could help them get better at reading English at school. Moreover, Prombut (2024) in that in-depth interviews with students showed that most dislike and lacked confidence in learning English, an issue that has persisted since before university. Students understood the importance of English and wanted to learn more. Teachers should emphasize a variety of learning activities, they said. They wanted more active learning than lectures.

7. Suggestions

7.1 For the usage of the research results into practice, the problems of English reading skill should be reported to the director and teachers of the school. Likewise, the improvement strategies constructed should be reported to the director and teachers for the application in the English teaching and learning setting.

7.2 For further study, the investigation of problems in writing skill and enhancement strategies should be conducted.

References

Alghonaim, A. S. (2020). Impact of related activities on reading comprehension of EFL students. *English Language Teaching, 13*(4), 15. Retrieved from https://doi.org/10.5539/elt.v13n4p15

Boonmoh, A., & Tuaynak, A. (2023). Factors affecting reading comprehension. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 44*(4), 1–10. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/378497054

Grabe, W. (2009). *Reading in a second language: Moving from theory to practice*. Cambridge University Press.

Imsa-ard, P. (2022). Reading better?: Enhancing Thai EFL secondary school students' reading comprehension abilities with the use of graphic organizers. *English Language Teaching, 15*(5). Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1344375.pdf

Intasena, A., & Nuangchalerm, P. (2022). Problems and needs in instructing literacy and fluency of reading and writing skills of Thai L1 young learners. *Journal of Language and Linguistic Studies, 18*(1), 1–15. Retrieved from https://eric.ed.gov/?id=EJ1345153

Kintsch, W. (1988). The role of knowledge in discourse comprehension: A construction-integration model. *Psychological Review, 95*(2), 163–182. Retrieved from https://condor.depaul.edu/dallbrit/extra/hon207/readings/kintsch-1988-construction-integration.pdf

Kongcharoenkitkul, J., Nakum, N., & Chatpunnarangsee, K. (2022, July). A study of English reading difficulties in GAT English of Thai high school students. *The 14th NPRU National Academic Conference, Nakhon Pathom Rajabhat University*. Retrieved from https://publication.npru.ac.th/bitstream/123456789/1769/1/npru-188.pdf

Melesse, S., & Enyew, C. (2020). Effects of reading strategies on grade one children's phonemic awareness performance. *Journal of Education and Learning (EduLearn), 14*(3), 385–392. https://doi.org/10.11591/edulearn.v14i3.14271

Prombut, T. (2024). Problems and suggestions to improve English academic reading course: Voices from humanities and social sciences students at Prince of Songkla University, Pattani Campus. *Trends of Humanities and Social Sciences Research, 12*(1), 294–315. Retrieved from https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/article/view/272939

Rungswang, A., & Kosashunhanan, P. (2021). The problem of using English reading strategies perceived by Thai EFL students: Implications for reading instructions. *International Journal of Research in Business and Social Science, 10*(4), 496–505. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/352687069

Saito, Y., Garza, T. J., & Horwitz, E. K. (1999). Foreign language reading anxiety. *Modern Language Journal, 83*(2), 202–218. https://doi.org/10.1111/0026-7902.00016

Suwanaroa, S. (2021). Factors and problems affecting reading comprehension of undergraduate students. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation, 4*(12), 15–29. Retrieved from https://www.semanticscholar.org/paper/Factors-and-Problems-Affecting-Reading-of-Students-Suwanaroa/593463e5e587e50b0b4fed83a4bdb867e8d6f555

Urquhart, A. H., & Weir, C. J. (1998). *Reading in a second language: Process, product and practice* (1st ed.). Routledge.

Wonglao, J. (2022). *A survey study of English reading comprehension problems as perceived by Grade 6 students in Thailand* [Master's thesis, Thammasat University]. Retrieved from https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2022/TU_2022_6421042091_17876_26499.pdf

Research Paper
JBER Scope: Education

An Investigation of English Reading Comprehension Difficulties and Improvement Methods of Undergraduate Chinese Students at Guangxi University of Foreign Languages

Xingfeng Li[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usho[3], Phikun Ekwarangkoon[4]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * xingfeng.li@northbkk.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were to investigate the difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages and to construct improvement methods of English reading comprehension for undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. This research was considered a mixed-methods research study conducted at Guangxi University of Foreign Languages. The respondents were divided into two groups: 335 undergraduate Chinese students and 95 teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025. Two research instruments were employed: 1) a questionnaire for investigating difficulties of reading comprehension and 2) focus group discussions for evaluating the improvement methods. The data collected were analyzed through statistical and content analysis methods and presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) The difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students were found at the highest level with mean scores ranging from 4.21 to 4.40, including difficulty understanding unfamiliar vocabulary, struggling to identify main ideas, difficulty with long and complex sentences, and anxiety when reading English texts. 2) The improvement methods of English reading comprehension were categorized into four chapters: methods for learners focusing on metacognitive strategy development and vocabulary enhancement, methods for instructors emphasizing diagnostic assessment and culturally responsive teaching, classroom management strategies creating supportive environments, and teaching-learning materials incorporating authentic resources and digital integration. Keywords: Reading Comprehension; Difficulties; Improvement Methods; Chinese Students; English as Foreign Language

Keywords: English Reading Comprehension Difficulties, Improvement Methods, Guangxi University of Foreign Languages

1. Introduction

Most ESL/EFL students have problems with text reading in English. The primary issue is thought to be an inability of vocabulary and sentence structure expertise (Gunning, 2002). Vocabulary knowledge is crucial for supporting students in comprehending complicated texts,

such as textbooks that include a wealth of concepts and technical vocabulary (Hayes, 1991; Kinzer, & Leu, 1995). When it comes to terminology, the issues are related to words that have several meanings, superordinates, synonyms, antonyms, and technical language (Grave & Ryder, 1998; Nuttall, 2000). The student's capacity to comprehend what they are reading may be affected by these word clusters. Furthermore, reading comprehension issues may arise from words having several meanings. Complex and very long sentences also cause problems in reading comprehension for students learning English as a second or foreign language. Complex sentences are sentences that contain many clauses or reduced clauses. Sentences with cohesive words such as however, because, thus, although, and furthermore are also complex (Aebersold & Field, 1997). In addition, complex noun groups, nominalizations, coordinating conjunctions, participial phrases, and prepositional phrases are the main causes of problems in reading comprehension of the students because they render texts complex and difficult to understand (Nuttall, 2000). Additionally, Ponmanee and Sinsuwan (2001) studied the demands and issues with English usage of 60 graduate students teaching social science and Thai in comparison to those teaching English. The research equipment included a reading test and questionnaires. All four English language abilities were determined to be necessary for students in all three fields of study, with poor reading being the primary issue for these students. According to Songsiri (1999), students in the 12th grade had very poor English reading comprehension. Students struggled with vocabulary, syntax, and grammar, and they were unable to deduce meaning from context. These deficiencies were caused by their inability to skim for main ideas, scan for details, draw conclusions, locate references, clarify, order facts from opinions, and evaluate the author's tone and mood. Additionally, Adunyarittigun's (2002) study revealed that participants' inability to infer meaning in context was mostly caused by their inability of vocabulary and understanding of language structure. Furthermore, Chuenta (2002) discovered that the participants' reading difficulties included a lack of appropriate reading strategies, an inability to summarise the text, a difficulty to understand the primary concept, and a slow reading speed according to a limited vocabulary. Tanghirunwat (2003) discovered that Thai engineers challenged with technical jargon related to other areas, as well as new vocabulary caused by new technology and the telecommunications industry. In conclusion, reading comprehension is a critical skill for EFL/ESL learners, particularly for those in higher education and various professional fields. Despite its importance, Thai students consistently demonstrate low proficiency in English reading comprehension. This deficiency stems from various factors, including vocabulary limitations, difficulty with complex sentence structures, and inadequate reading strategies. The challenges are further compounded by the perception of English as a difficult language and low student motivation. These findings underscore the urgent need for targeted interventions and improved teaching methodologies to enhance the English reading skills of Thai students. By addressing these challenges, educators can better prepare students for academic success and professional advancement in an increasingly globalized world where English proficiency is paramount.

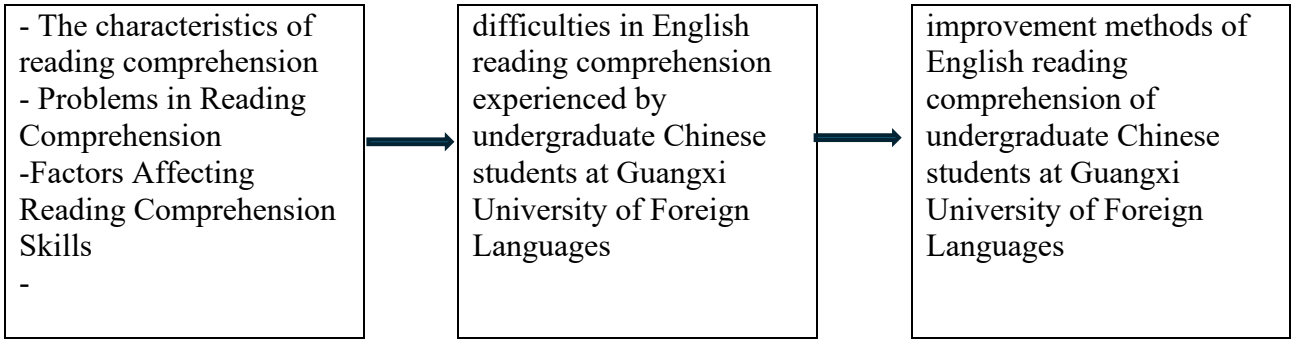

Figure 1: Conceptual Framework

2. Literature Review

Brown (2004, p.189) stated that reading is the process to understand texts. Accordingly, reading involves actively searching out and deriving meaning from written content. The ability to identify and comprehend written symbols in connection to spoken language is known as word recognition. The research by Chandran and Shah (2019) focuses on identifying difficulties in ESL reading comprehension among secondary school students. They suggest that collaborative efforts are necessary between different stakeholders to address these difficulties and improve students' reading comprehension. The research technique employs a survey method with a questionnaire, and the authors advise expanding the study to additional secondary schools and higher education institutions to gain a more thorough grasp of reading comprehension challenges. Furthermore, Siahaan (2022) emphasizes the importance of English language fluency in Indonesia, where English is taught from a young age till university. Reading is regarded as one of the most essential abilities to master since it allows students to absorb information, improve their critical thinking and analysis skills, and broaden their vocabulary. The author emphasizes that reading requires not just speaking words or phrases, but also comprehending the information delivered by the author. This implies that in addition to being able to pronounce words or phrases from the book, you must also be able to grasp what information the author is attempting to express. Overall, they emphasize the importance of reading in language acquisition, comprehension, and academic accomplishment. They emphasize the need for effective tactics, collaboration, and more research in addressing challenges and improving students' reading comprehension skills. The reader has to apply a variety of reasoning and information-processing techniques in a comprehension exercise to derive meaning from what they have read. The categories of comprehension according to (Voughan &Boss 2009) are the kinds of reasoning based on how readers must use their prior knowledge to generate the meaning. This paradigm categorizes comprehension into the following types:

1. Textually clear understanding: in this kind of comprehension, the reader's prior knowledge is minimally added and information is taken straight from the text.

2. Textually implicit: in this case, the text provides the information, but readers must apply their prior knowledge to connect the concepts the text provides.

3. Scripturally implicit: in this category, the text doesn't include information. To understand the article in the book, readers have to participate with and create from their prior knowledge.

According to the studies above, reading comprehension is the capacity to grasp the material. It entails not just decoding the words on the page but also making sense of the

information, linking concepts, and extracting meaning from the text. When readers participate in reading comprehension, they actively interact with the text, relying on prior knowledge, vocabulary, and cognitive abilities to comprehend and make sense of what they read. This process employs a variety of skills, including prediction, questioning, summarising, clarifying, and forming conclusions. Effective reading comprehension enables readers to move beyond surface-level knowledge and study the text's deeper meaning and implications. It allows readers to learn, extract information, examine arguments, analyze viewpoints, and engage critically with written material. Reading difficulties is a condition in which the person faces difficulty in reading, usually caused by an unknown factor or factors. The problem affecting the brain's information-processing and reception capacity is the unknown factor. Learning as rapidly or in the same way as someone who is not impacted by a reading difficulty may be difficult for someone with this illness. When taught in traditional methods or left to solve problems on their own, children with reading disabilities struggle to accomplish certain kinds of skills or complete assignments. This syndrome persists despite traditional education, enough IQ, and sociocultural opportunity. It is caused by cognitive problems, many of which are constitutional. Children with reading problems have difficulty understanding the meaning of words and paragraphs. These youngsters may struggle with other elements of reading, such as decoding, but comprehension is their primary challenge. (Mahapatra, Iyoti & Sabat 2016).

3. Research Objectives

1. To investigate the difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages.

2. To construct the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages

4. Research Methodology

4.1 Population

In this research project at Guangxi University of Foreign Languages was employed as a case study. The population in this research project will be divided into 2 groups; namely, 2,600 Chinese students and 95 teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025.

4.2. Sample group

The sample groups in this research project was divided into 2 groups; namely, 335 Chinese students and 95 teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025. The sample size (n) was obtained through the Krejcie & Morgan. (Krejcie & Morgan,1970). The respondents in this research were obtained through the Simple Random Sampling Technic.

4.3 Research Instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of difficulties of reading comprehension of undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages. All items/questions were evaluated for their correctness and suitability by the three specialists in terms of IOC. They were found in the IOC ranging from 0.66 to 1.00, and 2) a set of questions for 2 focus group discussion meetings was used for the evaluation and approval of the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. The three specialists evaluated and approved the constructed improvement methods of English reading comprehension through the content analysis.

4.4 Data Collection

For this research project, the researcher himself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection, then make an appointment with the researcher. The researcher must mail or submit a letter of permission signed by the researcher's advisor to the university in advance to ask for permission to collect the data.

4.5 Data Analysis

4.5.1 For the data and information from the questionnaire concerning difficulties of reading comprehension of undergraduate Chinese students studying at Guangxi University of Foreign Languages. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.). In addition, the information and data from the 2 focus group discussion meetings were analyzed through the content analysis then used for the evaluation and approval of the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages.

4.5.2 For the approval of the improvement methods of English reading comprehension : The data information concerning the strategies were collected, interpreted and presented through the content analysis technique.

5. Findings

Part 1 Difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages

Table 1: Difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages(Students)

Items	n=335		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I have difficulty understanding unfamiliar vocabulary when reading English texts.	4.31	0.21	Highest
2) I struggle to identify the main idea of a passage.	4.31	0.13	Highest
3) I find it difficult to understand long and complex sentences.	4.40	0.15	Highest
4) I cannot read quickly enough to finish reading tasks on time.	4.26	0.12	Highest
5) I have problems recognizing implied meaning in texts.	4.32	0.13	Highest
6) I feel confused when reading academic or technical materials.	4.25	0.21	Highest
7 I forget what I have read after finishing a passage.	4.21	0.14	Highest
8) I face difficulty connecting sentences and paragraphs to understand the whole passage.	4.22	0.12	Highest
9) I lack strategies to guess the meaning of words from context.	4.26	0.20	Highest
10) I feel anxious and lose motivation	4.45	0.19	Highest

when reading English texts.

Total	4.25	0.17	Highest

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.18) – $\bar{X}$ 4.40 (0.15)

Table 2: Difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages (Teachers)

Items	n=95		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I have difficulty understanding unfamiliar vocabulary when reading English texts.	4.30	0.21	Highest
2) I struggle to identify the main idea of a passage.	4.31	0.13	Highest
3) I find it difficult to understand long and complex sentences.	4.40	0.15	Highest
4) I cannot read quickly enough to finish reading tasks on time.	4.25	0.12	Highest
5) I have problems recognizing implied meaning in texts.	4.32	0.13	Highest
6) I feel confused when reading academic or technical materials.	4.25	0.21	Highest
7 I forget what I have read after finishing a passage.	4.21	0.14	Highest
8) I face difficulty connecting sentences and paragraphs to understand the whole passage.	4.22	0.12	Highest
9) I lack strategies to guess the meaning of words from context.	4.25	0.21	Highest
10) I feel anxious and lose motivation when reading English texts.	4.40	0.15	Highest
Total	4.32	0.18	Highest

According to table 2, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21(SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.40 (0.15).

Part 2: The improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages

The improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students are composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were evaluated and approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability through the content analysis meaning the constructed the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students could be used as guidelines for the improvement of English reading comprehension of undergraduate Chinese students in China.

6. Conclusion

The title of the research is "An Investigation of English Reading Comprehension Difficulties and Improvement Methods of Undergraduate Chinese Students at Guangxi University of Foreign Languages". The objectives of this research were: 1) to investigate the difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages, and 2) to construct the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. In this research project, Guangxi University of Foreign Languages was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 2,600 undergraduate Chinese students and 95 teachers in the academic year 2025, The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 335 undergraduate Chinese students and 95 teachers Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. In this research project, Guangxi University of Foreign Languages was employed as a case study. The researcher selected the Guangxi University of Foreign Languages as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher myself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.). The findings from the investigation of the difficulties in English reading comprehension experienced by undergraduate Chinese students at Guangxi University indicated the students rated the problems of English reading skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ = 4.21 (SD=0.18) – $\bar{X}$ = 4.45 (0.19). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of English reading comprehension at the highest level with the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.40 (0.15). It can be said that the students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages rated the problems of English reading skill of undergraduate Chinese students at the highest level. The constructed improvement methods of English reading comprehension for undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages" are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Writing, chapter 2: For Instructors of English Writing, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. The constructed improvement methods of English reading skill for Undergraduate Chinese students were evaluated and approved by the three specialists through the content analysis and can be used as guidelines for the improvement of English reading skill of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages

7. Discussion

It can be concluded that both students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages rated the difficulties in English reading comprehension of undergraduate Chinese students at the highest level. The difficulties in English reading comprehension of undergraduate Chinese students can be delineated through the facts that the contents of the English courses do not focus directly on reading comprehension practice and the lesson contents and activities for reading comprehension practice are not emphasized on specific situations. It can be accepted that Chinese students have little or no chance to participate in extensive reading activities in daily life and they also have little chance to encounter authentic English texts outside the classroom. They therefore get confused or frustrated at first due to

unfamiliar vocabulary and complex sentence structures. They might not have confidence in reading comprehension or lead to hesitation when encountering academic texts. Furthermore, one of the most pressing difficulties identified was vocabulary limitations and complex sentence structure comprehension, especially in real academic contexts. Many students feared encountering unfamiliar words or technical terms, leading to limited engagement in reading tasks. This reflects the findings of previous research, which observed that Chinese students often avoided challenging texts due to fear of incomprehension and low self-efficacy. Moreover, the findings from this research were found corresponding to related studies, which indicated that insufficient exposure to authentic English reading environments limited students' ability to develop reading fluency and comprehension strategies. Limited vocabulary knowledge and poor understanding of English syntactic patterns were significant obstacles. Students reported difficulty in understanding implied meanings and connecting ideas across paragraphs, especially in academic scenarios such as research articles or technical documentation. The lack of extensive reading practice outside the classroom contributed to this issue, as students rarely engaged in English reading for pleasure or academic purposes beyond assigned coursework. Additionally, students demonstrated significant challenges with reading speed and time management, indicating inadequate development of reading fluency and over-reliance on word-by-word translation strategies rather than meaning-focused approaches. The research revealed that students struggled with metacognitive reading strategies, showing limited ability to monitor their comprehension, make predictions, or use context clues effectively. These problems are partly due to the lack of systematic reading strategy instruction and over-reliance on traditional grammar-translation methods in English language teaching. The findings also highlighted psychological barriers, with students experiencing high levels of reading anxiety and motivation loss when faced with challenging English texts, creating additional obstacles to reading skill development and academic success. The constructed improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages" were composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Reading, chapter 2: For Instructors of English Reading, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. They were accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the improvement methods of English reading comprehension of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages. The study employed a mixed-methods approach, using both quantitative and qualitative methods. The research instruments used for data collection included: A questionnaire with both closed- and open-ended items designed to measure reading challenges, confidence levels, and language use frequency, and a set of semi-structured interview questions that allowed for deeper exploration of personal reading difficulties and learning preferences.

8. Recommendations

1. For the implementation of the research findings into practice, the improvement methods should be reported and applied to the teaching and learning setting for undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages

2. For further research: The study on the construction of improvement methods for the other three skills (listening, speaking and writing) need to be constructed.

References

Alavi, S. (2021). The implementation of writing through technology-mediated English course to enhance Thai university students' writing skills. *Rangsit Journal of Educational Studies, 8*(2), 50–65. Retrieved from https://doi.org/10.14456/rjes.2021.11

Boonyarattanasoontorn, P. (2017). An investigation of Thai students' English language writing difficulties and their use of writing strategies. *Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities, 2*(2), 111–118. Retrieved from https://dx.doi.org/10.26500/JARSSH-02-2017-0205

Decharotchanawirun, T. (2015). *A study of problems in the business English writing skills of Thai employees at The Classic Chairs Company* (Unpublished master's thesis). Thammasat University, Bangkok, Thailand.

Dueraman, B. (2015). The crucial point in time where Thai students are introduced to English language writing. *English Language Teaching, 8*(9), 96–103. Retrieved from https://doi.org/10.5539/elt.v8n9p1

Fleckenstein, J., et al. (2023). *International Journal of Educational Technology in Higher Education, 20*(1), 24.

Inkaew, M. (2020). An analysis of EFL students' perceptions and motivations towards fundamental English writing learning: A comparative study of classes conducted by native English instructors and Thai teachers in a Thai classroom context. *Journal of Education Naresuan University, 22*(4), 16–36.

Kampookaew, P. (2020). An analysis of grammatical errors made by Thai EFL university students in an EAP writing class: Issues and recommendations. *rEFLections, 27*(2), 246–273.

Kawinkoonlasate, P. (2018). *A comparative study of e-writing and traditional writing classroom to improve English writing ability and motivate autonomous learning of Thai EFL learners* (Unpublished master's thesis). Huachiew Chalermprakiet University.

Khemanuwong, T., Muangnakin, P., Phairot, E., & Kho, S. H. (2020, March). Difficulties in writing English language research paper: The experience of Thai NNES postgraduate students. In *Panyapiwat International Conference on Social Science and Management*. King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Kongkaew, S., & Cedar, P. (n.d.). An analysis of errors in online English writing made by Thai EFL authors. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 86–96. Retrieved from https://www.ijalel.aiac.org.au

Padgate, W. (2008). Beliefs and opinions about English writing of students at a Thai university. *PASAA, 42*, 31–53.

Promsupa, P., Varasarin, P., & Brudhiprabha, P. (2017). An analysis of grammatical errors in English writing of Thai university students. *HRD Journal, 8*(1), 93–104.

Sasmita, Y. V., & Setyowati, L. (2021). Problems faced by EFL students in learning to write. *Linguista: Jurnal Ilmiah Bahasa, Sastra dan Pembelajaranya, 5*(1), 11–25. Retrieved from http://ejournal.unipma.ac.id/index.php/linguista

Sermsook, K., Liamnimitr, J., & Pochakorn, R. (2017). An analysis of errors in written English sentences: A case study of Thai EFL students. *English Language Teaching, 10*(3), 101–110. Retrieved from https://doi.org/10.5539/elt.v10n3p101

Shi, H., & Deocampo, M. F. (2024). Challenges faced by Chinese teachers teaching continuation writing to senior high school students. *The EUrASEANs Journal, 1*, 289–300.

Singchai, P., & Jaturapitakkul, N. (n.d.). Cohesion in narrative essay writing of EFL secondary students in Thailand. *The New English Teacher, 10*(2), 89–111.

Sor, T., Intanoo, K., & Prachanant, N. (2017). An error analysis of English composition written by Cambodia and Thai grade twelve students. *Journal of Asia Graduate College, 7*(Special Issue), 440–450.

Srikrai, P., Lin, D., Lakaisone, S., & Seepho, S. (2016). English language difficulties of non-native English postgraduate students in an English for academic purposes at a Thai

university. In *Proceedings of CLaSIC 2016* (pp. 301–315). Suranaree University of Technology.

Stone, G. (2017). Implementation of critical literacy for English writing classes in the Thai context. *The New English Teacher, 11*(2), 65–76.

Toan, L. A., Dan, T. C., Da, T. C., Chau, P. T. H., Ngoan, C. T., Thien, M. B., & Anh, P. H. D. (2020). A study about EFL English-major students' challenges in writing argumentative essays at Soc Trang Teachers' Training College, Vietnam. In *Proceedings of RSU International Research Conference 2020* (p. 1544). Rangsit University. Retrieved from https://rsucon.rsu.ac.th/proceedings

Watcharapunyawong, S., & Usaha, S. (2013). Thai EFL students' writing errors in different text types: The interference of the first language. *English Language Teaching, 6*(1), 67–78. Retrieved from https://doi.org/10.5539/elt.v6n1p1

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาทักษะด้านการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง

The Development of Learners' English Listening and Pronunciation Skills through English Phonetics Using Songs

วไลพร ศาสนประดิษฐ์[1*]

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา, ประเทศไทย

Walaiporn Sasanapradit[1]
[1]Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, Thailand
✉: walaiporn@tsu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 17 April 2026; Revised: 30 April 2026; Accepted: 12 May 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียน 3 ทักษะ ได้แก่ การฟังการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำ และการออกเสียง ก่อนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง ประกอบด้วยนิสิตเอกภาษาอังกฤษจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบวัดความสามารถก่อนและหลังเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ควบคู่กับการใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่าหลังการเรียนรู้ด้วยสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง ผู้เรียนมีความสามารถในทุกทักษะสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทักษะการฟังมีคะแนนเฉลี่ยจากระดับต่ำ ($\bar{x}$ = 2.31, S.D. = 0.47) เพิ่มขึ้นเป็นระดับสูง ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.62) ทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียงมีคะแนนเฉลี่ยจากระดับต่ำ ($\bar{x}$ = 2.13, S.D. = 0.42) เพิ่มขึ้นเป็นระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.75) และทักษะการออกเสียงมีคะแนนเฉลี่ยจากระดับต่ำ ($\bar{x}$ = 2.22, S.D. = 0.55) เพิ่มขึ้นเป็นระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.72, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาในภาพรวม คะแนนเฉลี่ยความสามารถทุกด้านของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจาก 2.22 เป็น 3.89 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้นถึง 75.23 โดยทักษะที่มีการพัฒนาสูงสุดคือทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียงซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 82.16 รองลงมาคือทักษะการฟังที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 75.76 และทักษะการออกเสียงที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 67.57 ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้ชี้ชัดว่าการจัดการเรียนรู้สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงเป็นรูปแบบและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะด้านการฟัง การจำแนกเสียง และการออกเสียงของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไปได้

คำสำคัญ : สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษ, เพลง, ทักษะการฟัง, ทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียงของคำ, ทักษะการออกเสียง

Abstract

This quasi-experimental study aimed to compare learners' abilities in three skills: listening, sound discrimination, and English pronunciation before and after learning English phonetics through songs. The sample, selected through purposive sampling, consisted of 32 English major undergraduates. The research instrument was a pre-test and post-test to evaluate the learners' abilities. The data were analyzed using descriptive statistics (mean, standard deviation, and percentage) and inferential statistics (Paired-Samples t-test) for hypothesis testing. The results revealed that after learning English phonetics through songs, the learners' abilities in all skills were significantly higher than before the instruction at the .05 level of statistical significance. The mean score for listening skills increased from a low level (M = 2.31, SD = 0.47) to a high level (M = 4.06, SD = 0.62). The mean score for sound discrimination skills rose from a low level (M = 2.13, SD = 0.42) to a high level (M = 3.88, SD = 0.75). Similarly, the mean score for pronunciation skills improved from a low level (M = 2.22, SD = 0.55) to a high level (M = 3.72, SD = 0.73). Overall, the learners' average proficiency score increased from 2.22 to 3.89, representing a 75.23% improvement. The skill with the highest development was sound discrimination (82.16% increase), followed by listening (75.76% increase) and pronunciation (67.57% increase), respectively. This research suggests that learning English phonetics through songs is an effective teaching method for developing learners' listening, sound discrimination, and pronunciation skills concretely. The findings can be applied as a guideline for promoting the teaching and learning of the English language in the future.

Keywords: English phonetics, songs, listening skills, sound discrimination skills, pronunciation skills

1. บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า **“เสียง”** เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่มนุษย์ใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างกันในทุกภาษารวมถึงภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกันทั่วโลก ผู้ใช้ภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการฟังและการพูดจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของเสียง โดยผู้ใช้ภาษาจะต้องได้ยินเสียงหรือรับรู้เสียงที่ถูกต้องในฐานะผู้ฟังเป็นพื้นฐานก่อนเพื่อนำไปสู่การออกเสียงอย่างถูกต้องในฐานะผู้พูดในลำดับต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารทางการพูดระหว่างกันในแต่ละครั้งสามารถดำเนินต่อไปได้และสำเร็จลุล่วงดังที่ตั้งใจ แนวคิดข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Hewings (2004, อ้างถึงใน ปรารถนา ผดุงพจน์, 2567) ดังนี้ “การออกเสียงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพูดและการฟัง สำหรับความสำคัญต่อการพูดนั้นผู้พูดจำเป็นต้องออกเสียงให้ชัดเจนและถูกต้อง สำหรับการฟังผู้ฟังจะต้องสามารถวิเคราะห์คำพูดที่ได้ยินตามหน่วยเสียงในระบบเสียงเพื่อตีความหมายตามเสียงที่ยินได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการออกเสียงในภาษาอังกฤษจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนภาษา” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2544, อ้างถึงใน ปรารถนา ผดุงพจน์, 2567) ดังนี้ “การที่ผู้เรียนไม่สามารถเปล่งเสียงที่เจ้าของภาษาฟังแล้วเข้าใจได้ก็ยังไม่ถือว่าสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้” จะเห็นได้ว่าเสียงและความหมายมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน เมื่อเสียงถูกเปล่งออกมาอย่างไรก็จะมีความหมายสื่อออกมาตามนั้น

ด้วยความสำคัญของเสียงในภาษาที่มีต่อการสื่อสารความหมายดังได้กล่าวแล้วนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้

ดังกล่าว รวมถึงการเลือกวิธีหรือแนวทางการฝึกฝนในเรื่องของการออกเสียงภาษาอังกฤษในประเด็นต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม อันจะส่งผลต่อระดับความสามารถในการสื่อสารทางการพูดที่ดีขึ้น ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรผลิตครูภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จึงได้กำหนดให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงภาษาอังกฤษในโครงสร้างของหลักสูตร ใช้ชื่อรายวิชา สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เรื่องการออกเสียงพยัญชนะและการออกเสียงสระภาษาอังกฤษ หลักการลงเสียงหนักเบา เสียงสูงต่ำในภาษาอังกฤษ ท่วงทำนองในการออกเสียงเพื่อสื่อความหมายที่แตกต่างกันทั้งในระดับคำ วลี และประโยค การกลายเสียงตามหลักสัทศาสตร์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเสียงในการพูดต่อเนื่อง การถ่ายถอดเสียงในภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ทางสัทศาสตร์ รวมถึงการฝึกทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงผ่านเพลงให้กับนิสิตกลุ่มที่มีความประสงค์อย่างชัดเจนที่จะประกอบอาชีพครูสอนภาษาอังกฤษในอนาคต ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนิสิตครูให้เป็นผู้ **“รู้จริง เป็นต้นแบบได้ และถ่ายทอดเป็น”** สามารถทำหน้าที่แม่พิมพ์ที่มีคุณภาพในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกเสียงภาษาอังกฤษให้กับศิษย์ของตนได้ รวมถึงสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาการออกเสียงให้กับศิษย์ได้เช่นกัน ฉะนั้นความรู้ความสามารถเรื่องการออกเสียงจึงเป็นศาสตร์ที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้ที่จะประกอบอาชีพครูภาษาอังกฤษ เพราะไม่ว่านิสิตครูภาษาอังกฤษจะสอนทักษะใด หรือถ่ายทอดความรู้เรื่องใดให้กับศิษย์ก็ล้วนแล้วแต่ต้องผ่านการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง

และเพื่อศึกษาว่าวิธีใดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากพื้นฐานสำคัญ คือการ “ฟังได้” ซึ่งหมายถึงความสามารถในการจำแนกลักษณะทางเสียงผ่านการฟัง และ “ถ่ายถอดเสียงเป็น” โดยใช้สัทอักษรสากล หรืออักษร IPA (International Phonetic Alphabet) ในการถ่ายถอดเสียงที่ได้ยินในรูปแบบคำอ่านที่ปรากฏในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษได้อย่างถูกต้อง และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือความสามารถในการออกเสียงคำภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องตามลักษณะเฉพาะประจำคำ จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะด้านการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง” ขึ้น โดย**การนำ “เพลง”มาบูรณาการร่วมกับ “สัทศาสตร์” และ“การใช้พจนานุกรมอังกฤษ”** ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนภาษา เพลงช่วยให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยลดความวิตกกังวล (Affective Filter) (Krashen, 1982) ยิ่งไปกว่านั้นการนำ “เพลง”มาบูรณาการร่วมกับ“สัทศาสตร์” และ“การใช้พจนานุกรมอังกฤษ” ยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำคุ้นชินกับสัทอักษรสากล (IPA) ที่ใช้ในการจำแนกลักษณะทางเสียงได้ดีกว่า และช่วยพัฒนาด้านการออกเสียงแบบต่อเนื่อง (Connected Speech) ให้กับผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งการออกเสียงแบบต่อเนื่องเป็นลักษณะการแปรเปลี่ยนของเสียงที่ใช้ในการสื่อความหมายที่มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพูดเร็ว ๆ ช่วยลดความเป็นทางการ และทำให้การพูดภาษาอังกฤษฟังเป็นธรรมชาติได้ดีกว่าการท่องจำแบบเดิม ๆ (Engh, 2013)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งภาษาและเพลงซึ่งมีดนตรีประกอบต่างก็เป็นศาสตร์ที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดผ่านเสียง ผู้เกี่ยวข้องกับทั้ง 2 ศาสตร์จึงต้องเริ่มจากการรับรู้ผ่านการฟังที่ถูกต้องเป็นพื้นฐาน

อันจะนำไปสู่การออกเสียงที่ถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยน สามารถสื่อสารความหมายตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ใช้ภาษาทั้งในรูปแบบการร้องเพลงและการพูดสื่อสาร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนด้านทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ และการออกเสียงภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test-Post-test Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นรูปแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อความเหมาะสมในการวิจัย ประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาตรีหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 32 คน เป็นนิสิตที่เรียนรายวิชา 0115263 (สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับครู 2) โดยจัดเรียงลำดับเนื้อหาก่อนหลังตามที่ระบุในส่วนของขอบเขตเนื้อหาที่ใช้สอนดังนี้ การออกเสียงพยัญชนะและการออกเสียงสระภาษาอังกฤษ หลักการลงเสียงหนักเบา เสียงสูงต่ำในภาษาอังกฤษ ท่วงทำนองในการออกเสียงเพื่อสื่อความหมายที่แตกต่างกันทั้งในระดับคำ วลี และประโยค การกลายเสียงตามหลักสัทศาสตร์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเสียงในการพูดต่อเนื่อง การถ่ายถอดเสียง (Transcription) ในภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ทางสัทศาสตร์ ควบคู่ไปกับการฝึก 3 ทักษะผ่านเพลง (การฟัง การจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ และการออกเสียง) สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 แบบทดสอบการฟังผ่านเพลง Stand by Me ร้องโดย Shayne Ward เป็นเพลงแนว Pop Ballad (พ๊อปบัลลาด) ซึ่งมีลักษณะเด่นคือมีทำนองนุ่มนวล เน้นอารมณ์และเนื้อหาที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะเรื่องความรักและการให้กำลังใจ เหตุผลที่เลือกเพลงนี้เป็นแบบทดสอบการฟัง เนื่องจากคำต่าง ๆ ที่อยู่ในเนื้อเพลง (Song Lyrics) ล้วนแล้วแต่เป็นคำภาษาอังกฤษที่มีโครงสร้างคำหรือโครงสร้างพยางค์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดสอบการเรียนรู้ด้านสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษของผู้เรียน รวมถึงความสามารถของนักร้องที่มีวิธีการออกเสียงภาษาอังกฤษตรงตามหลักสัทศาสตร์ ทั้งในส่วนของการออกเสียงพยัญชนะที่เป็นเสียงก้องและเสียงไม่ก้อง การออกเสียงสระเดี่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสระเลื่อนที่แสดงการเลื่อนของเสียงได้อย่างเด่นชัดและเป็นธรรมชาติ รวมถึงมีการออกเสียงในรูปแบบของการลดรูปของเสียงสระ (Reduced Pronunciation) และการออกเสียงแบบเต็มรูปของเสียงสระ (Unreduced Pronunciation) ในพยางค์หนักและพยางค์เบาได้อย่างถูกต้องตามลักษณะเฉพาะประจำคำ ดังนั้นเพื่อวัดระดับความสามารถด้านการฟังเสียงคำศัพท์ของผู้เรียน

รวมถึงให้ได้ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด จึงได้ใช้เพลงดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบทดสอบในรูปแบบ Cloze-test และใช้เป็นเครื่องมือในการวัดทักษะการฟังของผู้เรียน

3.2 แบบทดสอบการจำแนกลักษณะทางเสียงและการออกเสียงผ่านเพลงมีดังนี้

3.2.1 แบบทดสอบ 1 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระเดี่ยว (Monophthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ impossible, stronger, unforgettable, wonder, reason

3.2.2 แบบทดสอบ 2 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 2 เสียง (Diphthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ told, time, make, here, only

3.2.3 แบบทดสอบ 3 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 3 เสียง (Triphthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ hire, inspired, our, hour, desire

3.2.4 เฉลยแบบทดสอบ 1-3

3.3 แบบฝึกการจำแนกลักษณะทางเสียงและการออกเสียงผ่านเพลงมีดังนี้

3.3.1 แบบฝึก 1 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระเดี่ยว (Monophthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ unreachable, together, nothing, story, loosing

3.3.2 แบบฝึก 2 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 2 เสียง (Diphthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ weary, night, cold, know, future

3.3.3 แบบฝึก 3 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 3 เสียง (Triphthongs) จำนวน 5 คำ ดังนี้ fire, iron, admire, tire, sour

3.3.4 เฉลยแบบฝึก 1-3

3.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ทำการตรวจสอบค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือวิจัย และแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำเครื่องมือที่ผ่านเกณฑ์โดยมีค่า IOC ≥ 0.5 ของแบบทดสอบและแบบฝึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนใช้จริง

3.5 การรวบรวมข้อมูลวิจัย

การรวบรวมข้อมูลก่อนเรียนและหลังเรียนโดยนำแบบทดสอบ 3.1, 3.2.1-3.2.4 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

3.5.1 นำแบบทดสอบ 3.1 มาทดสอบความสามารถด้านการฟังของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ผ่านแบบทดสอบประเภทเพลงในรูปแบบ Cloze-test โดยผู้เรียนจะได้ฟังเพลง Stand by Me ร้องโดย Shayne Ward จำนวน 3 รอบ โดยรอบแรกให้ฟังเพื่อความเข้าใจเนื้อหาโดยรวม และอีกสองรอบถัดไปให้ฟังพร้อมกับเติมคำที่ขาดหายไปลงในช่องว่างในแต่ละข้อ จำนวน 30 ข้อ เพื่อทำให้เนื้อเพลงทั้งเพลงสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อประเมินความสามารถด้านการฟังของผู้เรียนก่อนเรียน (Pre-test)

3.5.2 ลำดับต่อมานำแบบทดสอบ 3.2.1-3.2.4 ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์จากเนื้อเพลง หลักในการเลือกสรรคำโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับชนิดของแบบทดสอบ 3.2.1-3.2.4 ดังนี้ แบบทดสอบ 1 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระเดี่ยว (Monophthongs) แบบทดสอบ 2 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 2 เสียง และแบบทดสอบ 3 คำศัพท์ที่มีแกนพยางค์เป็นสระประสม 3 เสียง (Triphthongs) มาทดสอบความสามารถด้านการจำแนกลักษณะทางเสียงของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลก่อนเรียน (Pre-test) โดยผู้เรียนจะต้องเขียนคำอ่านของคำศัพท์ที่อยู่ในแบบทดสอบ 3.2.1-3.2.4 ในรูปแบบคำอ่านตามพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ ในการจำแนกลักษณะทางเสียงของคำดังกล่าวผู้เรียนจะต้องพิจารณาทั้งในส่วนของพยางค์หนักและพยางค์เบารวมถึงรายละเอียดของเสียงตามลักษณะเฉพาะประจำคำนั้น ๆ ด้วย

3.5.3 ขั้นตอนสุดท้ายให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงคำจากแบบทดสอบ 3.2.1-3.2.4 ที่ผ่านการจำแนกลักษณะทางเสียงด้วยตัวเอง ทั้งนี้เพื่อประเมินความสามารถของผู้เรียนด้านการจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงตามลักษณะการจำแนกเสียงดังกล่าวก่อนเรียน (Pre-test)

3.5.4 ดำเนินการสอนความรู้ทางสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับครู 2 โดยใช้เวลา 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 15 แผนการสอน โดยจัดเรียงลำดับเนื้อหาก่อนหลังตามที่ระบุในส่วนของขอบเขตเนื้อหาที่ใช้สอน เน้นการฝึกออกเสียงตามหลักสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษ (English Phonetics) ควบคู่ไปกับการฝึกใช้สัญลักษณ์แทนเสียงพูดหรือการถ่ายถอดเสียง (Transcription) การฝึกออกเสียงคำต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในคำอ่าน (Phonemic Scripts) การฝึกฟังเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง และพัฒนาความสามารถด้านการจำแนกลักษณะทางเสียงของคำศัพท์ด้วยแบบฝึก 3.3.1-3.3.3 รวมถึงการฝึกการออกเสียงผ่านเพลง และเมื่อการสอนสิ้นสุดตามกรอบเวลาที่กำหนด จึงดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับฉบับทดสอบก่อนเรียน และทำทุกขั้นตอนเหมือนในข้อ 3.1, 3.2.1-3.2.4 อีกครั้ง

3.6 ประเมินผล

นำผลการทดสอบตามแบบทดสอบ 3.1, 3.2.1-3.2.4 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับครูผ่านเพลงมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ตามสมมุติฐานที่วางไว้ โดยพิจารณาในแง่ระดับความสามารถของผู้เรียนด้านทักษะการฟัง ทักษะการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ และทักษะการออกเสียง

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงในด้านทักษะการฟัง ทักษะการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ และทักษะการออกเสียง โดยการนำผลลัพธ์จากการประเมินความสามารถดังกล่าวข้างต้นก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกัน ทั้งนี้ความสามารถของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะถูกประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยมีเกณฑ์การวัดความสามารถของผู้เรียนในแต่ละทักษะจากต่ำสุด คือ 1 ไปสูงสุด คือ 5 และมีเกณฑ์การแปลความหมายแต่ละระดับคะแนนความสามารถของผู้เรียนดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับค่าเฉลี่ย	ความหมาย

5	4.21 - 5.00	ระดับสูงสุด
4	3.41 - 4.20	ระดับสูง
3	2.61 - 3.40	ระดับปานกลาง
2	1.81 - 2.60	ระดับต่ำ
1	1.00 - 1.80	ระดับต่ำสุด

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ร้อยละ (Percentage) และเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความสามารถของผู้เรียนในด้านการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired-Samples t-test)

3.6.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะด้านการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ออกแบบมาเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง ในด้านทักษะการฟัง ทักษะการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ และทักษะการออกเสียง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนในด้านทักษะการฟัง ทักษะการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงของคำ และทักษะการออกเสียง ก่อนและหลังเรียน

ทักษะทางภาษา	ช่วงเวลา	ระดับความสามารถของผู้เรียน			t	(p-value)
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D.)	ความหมาย		
1. การฟัง	ก่อนเรียน	2.31	0.47	ระดับต่ำ	-21.80*	0.001
	หลังเรียน	4.06	0.62	ระดับสูง		
2. การจำแนกลักษณะทางเสียง	ก่อนเรียน	2.13	0.42	ระดับต่ำ	-15.38*	0.001
	หลังเรียน	3.88	0.75	ระดับสูง		
3. การออกเสียง	ก่อนเรียน	2.22	0.55	ระดับต่ำ	-15.60*	0.001
	หลังเรียน	3.72	0.73	ระดับสูง		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired-Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน ก่อนและหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 1 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ พบว่าก่อนเรียนระดับความสามารถของผู้เรียนด้านทักษะการฟัง (Listening Skill) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ = 2.31, S.D. = 0.47) แต่หลังเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.62) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนความสามารถด้านการฟังของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -21.80$, $p < 0.001$) ในส่วนของทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง (Sound Discrimination Skill) ของคำตามรูปแบบการเขียนคำอ่านในพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ พบว่าก่อนเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ = 2.13, S.D. = 0.42) แต่หลังเรียนคะแนนเฉลี่ยได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.75) ผลการทดสอบค่าทีชี้ให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -15.38$, $p < 0.001$) สำหรับทักษะการออกเสียง (Pronunciation Skill) ก่อนเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน ($\bar{x}$ = 2.22, S.D. = 0.55) แต่หลังเรียนผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการออกเสียงอย่างชัดเจน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 3.72, S.D. = 0.73) ซึ่งความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -15.60$, $p < 0.001$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นว่าการเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับครูผ่านเพลงสามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกทักษะที่ทำการวัดและประเมินผล คะแนนความสามารถโดยเฉลี่ยของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ทั้งทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียง และชี้ให้เห็นด้วยว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นประสบความสำเร็จตามสมมุติฐานของการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงระดับพัฒนาการของผู้เรียน “ร้อยละที่เพิ่มขึ้น” (Percentage Increase) ของคะแนนเฉลี่ยความสามารถของผู้เรียนในแต่ละทักษะก่อนและหลังเรียน

ทักษะทางภาษา	ความสามารถของผู้เรียนแต่ละทักษะ		ส่วนต่างคะแนน	ร้อยละที่เพิ่มขึ้น (%)
	($\bar{x}$) ก่อนเรียน	($\bar{x}$) หลังเรียน		
1. การฟัง	2.31	4.06	+1.75	75.76%
2. การจำแนกลักษณะทางเสียง	2.13	3.88	+1.75	82.16%
3. การออกเสียง	2.22	3.72	+1.50	67.57%
ภาพรวมทุกด้าน	2.22	3.89	+1.67	75.23%

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 ที่แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนแล้ว ยังได้ทำการวิเคราะห์ระดับพัฒนาการความสามารถของผู้เรียนเพิ่มเติมเพื่อแสดงให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำนวณหาร้อยละที่เพิ่มขึ้น (Percentage Increase) ของคะแนนเฉลี่ยความสามารถของผู้เรียนในแต่ละทักษะ ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2 ซึ่งพบว่าหลังเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลง ผู้เรียนมีพัฒนาการความสามารถในภาพรวมทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นจาก 2.22 เป็น 3.89 คิดเป็นพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 75.23 และเมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่าทักษะที่ผู้เรียนมีพัฒนาการสูงสุดคือ ทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นจาก 2.13 เป็น 3.88 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้นสูงถึง 82.16 รองลงมาคือ ทักษะการฟัง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นจาก 2.31 เป็น 4.06 คิดเป็นพัฒนาการร้อยละ 75.76 ส่วนทักษะการออกเสียง แม้จะมีพัฒนาการน้อยที่สุดในสามทักษะ แต่ก็ยังคงเพิ่มขึ้นในระดับที่น่าพอใจ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นจาก 2.22 เป็น 3.72 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 67.57 ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีประสิทธิภาพในการยกระดับสมรรถนะทางภาษาและการรับรู้ทางเสียงของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม การใช้เพลงเป็นสื่อในการสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดพัฒนาการในระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และวิเคราะห์ความแตกต่างของหน่วยเสียง (Perceptive Skills) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการออกเสียงที่ถูกต้องในลำดับต่อไป

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงเป็นสื่อกลางมีประสิทธิผลในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ทั้งในด้านทักษะการฟัง ทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง

และทักษะการออกเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกประการ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1 ประสิทธิผลของการใช้เพลงในการพัฒนาทักษะทางสัทศาสตร์ของผู้เรียนโดยรวม

ผลจากการวิเคราะห์ในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกทักษะและความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงเสริมหรือเพิ่มเข้าไปในบทเรียนนั้น ส่งผลลัพธ์เชิงบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อมูลจากตารางที่ 2 ยืนยันข้อสรุปนี้ได้เป็นอย่างดี โดยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการความสามารถในภาพรวมสูงถึงร้อยละ 75.23 ซึ่งถือเป็นระดับพัฒนาการที่สูง ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ Shen (2009) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สนับสนุนการใช้ดนตรีและเพลงในการเรียนการสอนภาษา โดยได้ให้แนวคิดสำคัญในประเด็นดังกล่าวไว้ว่า เพลงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนุกสนานและผ่อนคลาย ซึ่งช่วยลด “ตัวกรองทางอารมณ์” (Affective Filter) ของผู้เรียนตามทฤษฎีของ Krashen (1982) ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายว่าอารมณ์ความรู้สึกเชิงลบ เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว หรือความเบื่อหน่าย เปรียบเสมือน “ตัวกรอง” หรือกำแพงในจิตใจที่ปิดกั้นไม่ให้ผู้เรียนรับภาษาใหม่ได้ดี หากตัวกรองสูง (เครียด/กลัว) การเรียนรู้จะเกิดได้ยาก แต่หากตัวกรองต่ำ (ผ่อนคลาย/มีแรงจูงใจ) การเรียนรู้จะดียิ่งขึ้น ฉะนั้นเมื่อผู้เรียนมีความวิตกกังวลต่ำพวกเขาจะเปิดรับข้อมูลทางภาษา (Language Input) ได้ดีขึ้น ดังนั้นการเรียนการสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงจึงส่งผลให้การซึมซับลักษณะทางเสียงเป็นไปอย่างธรรมชาติและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยเสียงในภาษาที่แยกส่วนได้ (Segmentals) ซึ่งหมายถึงเสียงในภาษาที่เป็นส่วนของพยางค์และสามารถแยกออกมาเปล่งเสียงตามลำพังได้ (ฉลวย บุญประเสริฐ, 2553) ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะ (Consonant Sounds) ซึ่งเสียงพยัญชนะยังแบ่งแยกย่อยโดยพิจารณาจากการสั่นสะเทือนของเส้นเสียงดังนี้ คือ เสียงก้อง (Voiced) และเสียงไม่ก้อง (Unvoiced หรือ Voiceless) ส่วนต่อมาคือเสียงสระ (Vowel Sounds) ซึ่งถือเป็นแกนหรือหัวใจของพยางค์ เสียงสระยังแยกย่อยเป็นสระเดี่ยว (Single Vowels หรือ Monophthongs) ในส่วนของสระเดี่ยวยังแบ่งแยกย่อยเป็นสระเดี่ยวเสียงสั้น (Short Single Vowels) และสระเดี่ยวเสียงยาว (Long Single Vowels) นอกจากสระเดี่ยวแล้วยังมีสระอีกประเภทหนึ่ง นั้นก็คือสระประสม ซึ่งมีทั้งสระประสม 2 เสียง (Diphthongs) และสระประสม 3 เสียง (Triphthongs) และอีกส่วนหนึ่งที่ผู้เรียนสามารถซึมซับลักษณะทางเสียงที่เป็นไปอย่างธรรมชาติและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้เช่นกัน คือเสียงในภาษาที่แยกส่วนไม่ได้ (Suprasegmentals) หรือจะเรียกว่าลักษณะที่เหนือหน่วยแยกส่วน ซึ่งหมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของเสียงที่จะเกิดขึ้นซ้อนกับหน่วยเสียงแยกส่วนได้ หรือหน่วยเสียงที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ เช่น ในกรณีของการพูดต่อเนื่อง (Connected Speech) เสียงที่เกิดซ้อนร่วมกับเสียงอื่น ๆ ในภาษาอังกฤษที่มีความสำคัญก็คือ เสียงหนักเบา (Stress) หรือการลงน้ำหนัก ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการลงน้ำหนักในระดับคำ (Word Stress) และการลงน้ำหนักในระดับประโยค (Sentence Stress) นอกจากนี้ยังมีอีกส่วนที่มีความสำคัญ นั่นก็คือจังหวะ (Rhythm) ซึ่งหมายถึง “ลักษณะของเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในแต่ละช่วงตอนของคำพูด เช่นเดียวกับจังหวะดนตรี จังหวะการเดิน ภาษาทุกภาษามีจังหวะ” (เทียนมณี บุญจุน, 2548) รวมทั้งระดับ

เสียง (Pitch) และท่วงทำนองเสียง (Intonation) ซึ่งจะเกิดในกรณีที่มีการพูดต่อเนื่อง (Connected Speech) อันจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของความหมาย และทัศนคติระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

นอกจากนี้ ผลลัพธ์จากการเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงยังสอดคล้องกับแนวคิด Avdiu (2021) ที่ว่า เพลงช่วยให้ผู้เรียนจดจำ “Chunks of Language” (ภาษาที่อยู่ในแต่ละท่อนของเพลง) ซึ่งหมายถึงเนื้อเพลงที่มาพร้อมกับจังหวะและทำนอง ด้วยคุณสมบัติของเพลงตามแนวคิดข้างต้นส่งผลให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ รับรู้เสียงของคำศัพท์ที่อยู่ในเพลง และจำแนกเสียงเหล่านั้นได้แม่นยำขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นผลต่อเนื่องจากการฟังเพลงคือผู้เรียนจะมีต้นแบบ (Auditory Model) ที่ดีในการเลียนแบบและฝึกฝนการออกเสียงของตนเอง ในส่วนของการร้องเพลงตาม (Sing-along) การร้องเพลงตามเป็นเทคนิคหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการเชื่อมโยงเสียง (Liaison) การเชื่อมเสียงระหว่างคำ (Linking) การตัดเสียงหรือการลดเสียง (Elision) การลดรูปของเสียง (Reduction) การโยงเสียงและการแทรกเสียง (Intrusion) การกลมกลืนเสียง (Assimilation) การรวมเสียง (Coalescence) และการลงน้ำหนักคำ (Word Stress) ในประโยคอย่างเป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามการที่ทักษะการออกเสียงของผู้เรียนในงานวิจัยนี้มีพัฒนาการน้อยกว่าทักษะด้านการรับรู้เป็นผลมาจากความซับซ้อนของกลไกในการออกเสียงที่ต้องอาศัยการทำงานของอวัยวะในการออกเสียง (Articulators) ร่วมกับกระแสลม (Airstream) อย่างเป็นระบบด้วยสัดส่วนที่เหมาะสม ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการฝึกฝนที่จริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากการออกเสียงเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของร่างกายร่วมกับสมอง การฝึกออกเสียงบ่อย ๆ จะทำให้กล้ามเนื้อต่าง ๆ ในปากที่ใช้ผลิตเสียงมีความแข็งแรงและสามารถควบคุมได้ ฉะนั้นในการพัฒนาทักษะการออกเสียงจึงต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนกล้ามเนื้อและการควบคุมลมหายใจมากกว่าเพียงแค่การทำให้หูคุ้นชินกับเสียงที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว ดังนั้นผลลัพธ์จากการวิจัยนี้จึงสะท้อนความเป็นจริงตามธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา “การได้ยินที่แม่นยำ นำไปสู่การออกเสียงที่ถูกต้อง”และการจะพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น ผู้เรียนจะต้องนำทฤษฎีด้านสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษที่ได้เรียนรู้มาสู่การปฏิบัติ และจะต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จึงจะเห็นผลลัพธ์ของการพัฒนาทักษะดังกล่าวได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในเรื่องการใช้เพลงในการพัฒนาทักษะ Patel (2011) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนแนวคิดนี้โดยได้เสนอ OPERA Hypothesis ซึ่งระบุว่าดนตรีและภาษาใช้สมองส่วนประมวลผลร่วมกัน การฝึกทางดนตรี (เช่น การฟังเพลง) จึงส่งผลเชิงบวกต่อการประมวลผลเสียงทั้งจากการฟังและการพูด (Speech Processing) อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำแนกลักษณะต่าง ๆ ทางเสียง เช่น การเน้นพยางค์ (Stress) และท่วงทำนองเสียง (Intonation) ได้ดีกว่าการฝึกพูดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ผลงานวิจัยนี้ยังไปในทิศทางเดียวกับงานของ Medina (1993) ที่ศึกษาเรื่องการใช้เพลงในการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยพบว่าเพลงช่วยส่งเสริม “Phonological Awareness” หรือความตระหนักรู้ทางระบบเสียงได้ดีกว่าการฝึกพูดตามปกติ เนื่องจากจังหวะของเพลงช่วยบังคับให้ผู้เรียนต้องออกเสียงให้ลงจังหวะ (Rhythm-based learning) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของภาษาอังกฤษที่เป็น Stress-timed language ดังนั้นผลลัพธ์โดยรวมจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับความสามารถทั้ง 3 ทักษะ

ดังกล่าวข้างต้น แต่ยังสร้างรากฐานสำคัญในการสืบค้นและการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะวิชาชีพที่จำเป็นยิ่งสำหรับนิสิตครูภาษาอังกฤษในการสร้างความมั่นใจและความถูกต้องแม่นยำเพื่อส่งต่อความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ลูกศิษย์ในอนาคตต่อไป

5.2 พัฒนาการที่โดดเด่นที่สุดของผู้เรียนคือทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง

จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากผลลัพธ์ในตารางที่ 2 ว่าผู้เรียนมีทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง (Sound Discrimination Skill) โดดเด่นที่สุดจากทั้ง 3 ทักษะ โดยมีพัฒนาการสูงถึงร้อยละ 82.16 การที่ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดังกล่าวสูงสุดแสดงให้เห็นว่า การเรียนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงมีส่วนช่วยยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้น เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วเนื้อเพลงที่ประกอบดนตรีเต็มไปด้วยองค์ประกอบทางเสียงที่หลากหลาย ทั้งการสัมผัสอักษร (Alliteration) การสัมผัสสระ (Assonance) และการคล้องจอง (Rhyme) ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องตั้งใจฟังและเปรียบเทียบความแตกต่างของเสียงที่คล้ายคลึงกัน (Minimal Pairs) เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาของเพลง การฟังเพลงซ้ำ ๆ โดยเฉพาะท่อนฮุค (Hook) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเพลง มีทำนองและเนื้อร้องที่ติดหู ดึงดูดความสนใจ มักมีการร้องซ้ำๆ ในท่อนคอรัส (Chorus) เพื่อให้ผู้ฟังจำได้ทันทีหลังจากฟังเพียงไม่กี่ครั้ง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ทำให้เพลงโดดเด่นและเป็นที่จดจำ และยังเป็นการฝึกฝนการจำแนกหน่วยเสียงในบริบทที่แท้จริงโดยไม่รู้ตัว ซึ่งมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกฝนจากการท่องจำแบบเดิม ๆ นอกจากนี้ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Schön et al. (2008) ที่ศึกษาเรื่อง “Music as a driver of language learning” พบความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยงานวิจัยดังกล่าวระบุว่า โครงสร้างทางดนตรีช่วยให้สมองสามารถแบ่งส่วนคำ (Word Segmentation) ในภาษาใหม่ได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับผลการวิจัยนี้ที่การฟังเพลงและการจำแนกเสียงมีคะแนนหลังเรียนอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นการยืนยันว่า “เพลง” เป็นเครื่องมือที่ดีที่ช่วยการกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้ของผู้เรียน นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเมื่อนำผลลัพธ์การวิจัยนี้ไปเปรียบเทียบกับทฤษฎี Speech Learning Model (SLM) ของ Flege (2018) ที่ระบุว่าการรับรู้ทางเสียง (Perception) เป็นตัวกำหนดคุณภาพของการผลิตเสียง (Production) ผลการวิจัยนี้ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คะแนนการจำแนกเสียงหลังเรียนสูงขึ้นร้อยละ 82.16 ซึ่งมักไม่ค่อยปรากฏในงานวิจัยที่ใช้การสอนแบบบรรยายปกติ (Conventional Method) แต่จะพบมากในงานวิจัยที่ใช้ “ดนตรี” หรือ “การสอนแบบเน้นโสตทัศนูปกรณ์” การที่คะแนนด้านการจำแนกเสียงตามพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษ เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 82.16 เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้สัทอักษร (Phonetic Symbols) จะไม่ใช่การเรียนเชิงทฤษฎีที่น่าเบื่ออีกต่อไปเมื่อนำมาใช้ควบคู่กับเพลง เพราะผู้เรียนจะเห็น “ภาพลักษณ์ของเสียง” ที่ชัดเจนขึ้น พจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษกลายเป็นเครื่องมือทรงพลังที่ช่วยให้นิสิตครูสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ในการตรวจสอบการออกเสียงที่ถูกต้องซึ่งเป็นทักษะวิชาชีพที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของผู้เรียนที่จะไปเป็นครูภาษาอังกฤษในอนาคต

5.3 การเชื่อมโยงระหว่างทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียง

ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความสามารถหลังเรียนของผู้เรียน “ด้านการจำแนกลักษณะทางเสียง” เป็นด้านที่มีร้อยละการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 82.16 (ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มจาก 2.13 เป็น 3.88)

เนื่องจากการบูรณาการสัทอักษร (IPA) เข้ากับสื่อบันเทิงอย่างเพลงช่วยเปลี่ยนนามธรรมของเสียงให้เป็นรูปธรรมที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ผ่านการถอดรหัสในพจนานุกรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ทางระบบเสียง (Phonological Awareness) ที่แม่นยำกว่าการสอนแบบบรรยายทั่วไป ส่วนต่อมาคือ “ด้านการฟัง (ผ่านเพลง)” มีร้อยละการเพิ่มขึ้นที่ 75.76 (ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มจาก 2.31 เป็น 4.06) เนื่องจากเพลง (Songs) เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมการเรียนรู้และช่วยเสริมทักษะด้านการฟังให้กับผู้เรียน โดยเพลงจะทำหน้าที่กระตุ้นการรับรู้ ลดความเครียด และยังช่วยกระตุ้นความจำระยะยาวได้ดีอีกด้วย และส่วนสุดท้ายคือ “ด้านการออกเสียง” ถึงแม้จะมีร้อยละการเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดในกลุ่มคือ 67.57 (ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มจาก 2.22 เป็น 3.72) แต่ก็ยังถือว่าเป็นการพัฒนาที่อยู่ในระดับที่น่าพอใจมีระดับการพัฒนาที่สูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากทักษะการออกเสียงเป็น (Productive Skill) ประเภทหนึ่ง เป็นทักษะที่ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนกล้ามเนื้อซึ่งมีกระบวนการและกลไกการผลิตเสียงที่ซับซ้อนกว่าทักษะการรับสาร (Receptive Skill) อย่างทักษะการฟังและทักษะการจำแนกเสียง ข้อมูลจากการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่นำมาใช้นั้นสามารถ “เปลี่ยน” ระดับความสามารถของผู้เรียนจากระดับ “ต่ำกว่าเกณฑ์” ขึ้นมาสู่ระดับ “สูง” ได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกัน เพราะเมื่อผู้เรียนฟังได้และจำแนกเสียงเป็นก็จะส่งผลให้ความสามารถด้านออกเสียงดีขึ้น

อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจจากผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้ คือช่องว่างระหว่างการรับรู้และการแสดงออก (Perception-Production Gap) เห็นได้จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 หลังเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการจำแนกลักษณะทางเสียงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการออกเสียง ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.62), ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.75) และ ($\bar{x}$ = 3.72, S.D. = 0.73) ตามลำดับ ส่วนผลการวิจัยในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าความสามารถหลังเรียนของผู้เรียนด้านการจำแนกลักษณะทางเสียงมีร้อยละการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 82.16 ส่วนต่อมาคือด้านการฟัง (ผ่านเพลง) มีร้อยละการเพิ่มขึ้นที่ 75.76 และส่วนสุดท้ายคือด้านการออกเสียงมีร้อยละการเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดในกลุ่มคือ 67.57 แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการทางภาษานั้นไม่ได้เกิดขึ้นแบบเส้นขนานในทุกทักษะ แต่มีลักษณะเป็นลำดับขั้น (Hierarchical) โดยทักษะการรับสาร (Receptive Skills) อย่างการฟังและการจำแนกลักษณะทางเสียงมักจะพัฒนาได้เร็วและดีกว่าทักษะการส่งสาร (Productive Skills) อย่างการออกเสียง เนื่องจากการออกเสียงต้องใช้การประสานงานของกล้ามเนื้อภายในปากและการควบคุมลมหายใจเกี่ยวข้องกับทักษะพิสัย (Psychomotor skills) ซึ่งมีกระบวนการและกลไกที่ซับซ้อนมากกว่าการรับรู้ทางโสตประสาทเพียงอย่างเดียว ดังนั้นอัตราการเพิ่มที่ร้อยละ 67.57 ของการออกเสียงจึงไม่ใช่ความล้มเหลว แต่เป็นสิ่งชี้ชัดถึงความยากเชิงธรรมชาติของทักษะนี้ ดังนั้นการที่ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะด้านนี้ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างถูกวิธีและต่อเนื่อง นั่นคือหนึ่งในกุญแจแห่งความสำเร็จ และการที่ผลลัพธ์การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาการ “ฟัง” และ “การจำแนกเสียง” ได้รวดเร็วกว่า “การออกเสียง” สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Process) ของมนุษย์ในการเรียนรู้ภาษานั้นมักจะเริ่มจากการสร้างแผนผังทางเสียงในสมอง (Mental Representation) ให้ชัดเจนก่อน ซึ่งเห็นได้จากคะแนนการจำแนกเสียงที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 82.16

6. ข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การนำ "เพลง" มาบูรณาการร่วมกับ "สัทศาสตร์" และ "การใช้พจนานุกรมอังกฤษ" เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเพลงทำหน้าที่กระตุ้นการรับรู้และลดความเครียด ในขณะที่สัทศาสตร์และพจนานุกรมทำหน้าที่ให้ความถูกต้องทางวิชาการ นำไปสู่การพัฒนาทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงที่มีประสิทธิภาพตามสมมุติฐานของการวิจัย ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Celce-Murcia et al. (2010) ในหนังสือ Teaching Pronunciation ที่เน้นย้ำว่ากระบวนการพัฒนาทักษะการออกเสียงต้องเริ่มจาก “การรับรู้” (Perception/Discrimination) ก่อนที่จะไปสู่ “การผลิตเสียง” (Production) ดังนั้นการฝึกให้ผู้เรียนจำแนกเสียงจากเพลงและตรวจสอบด้วยพจนานุกรมก่อน แล้วจึงฝึกออกเสียงตาม (Shadowing/Singing) จึงเป็นลำดับขั้นที่ถูกต้องตามหลักพุทธิปัญญา (Cognitive Process) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 และ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงในการช่วยพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านให้กับผู้เรียน (ซึ่งในบริบทนี้คือนิสิตครู) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยความสามารถหลังเรียนเพิ่มสูงขึ้นจาก “ระดับต่ำ” เป็น “ระดับสูง” ในทุกทักษะ สามารถสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ได้ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

6.1.1 สำหรับพัฒนาทักษะการออกเสียงให้กับผู้เรียน: เพื่อส่งเสริมทักษะการออกเสียงให้มีพัฒนาการทัดเทียมกับทักษะการฟัง ควรเพิ่มกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติและการให้ข้อมูลป้อนกลับ เช่น การบันทึกเสียงของตนเองขณะร้องเพลงเพื่อเปรียบเทียบกับต้นฉบับ หรือการใช้แอปพลิเคชันที่สามารถวิเคราะห์การออกเสียงได้

6.1.2 สำหรับผู้สอน: ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ โดยอาจจะคัดเลือกเพลงที่มีลักษณะทางเสียงที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ และออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์เสียงในเนื้อเพลง เช่น การหาคู่เทียบเสียง (Minimal Pairs) หรือการทำเครื่องหมายการเชื่อมเสียงระหว่างคำ (Linking) ในเนื้อเพลง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยนี้ชี้ชัดว่าการจัดการเรียนรู้สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษผ่านเพลงสามารถพัฒนาทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำผลการวิจัยไปขยายผลต่อไป ดังนี้

6.2.1 ส่งเสริมแนวทางการสอนที่เน้นทักษะการรับรู้เสียง (Receptive Skills) ควบคู่กับทักษะการผลิตหรือทักษะการออกเสียง (Productive Skills) ผลการวิจัยในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า “ทักษะการจำแนกลักษณะทางเสียง” มีร้อยละการพัฒนาสูงสุดถึง 82.16 ซึ่งเป็นทักษะการรับรู้ที่สำคัญและเป็นรากฐานของการออกเสียงที่ถูกต้อง ดังนั้นนโยบายด้านการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนบูรณาการการสอนทักษะการฟัง (Listening) และการจำแนกเสียง (Sound Discrimination) เข้า

กับการสอนทักษะการออกเสียง (Pronunciation) อย่างเป็นระบบ เพราะเมื่อผู้เรียนสามารถ “ฟังได้” และ “จำแนก”ความแตกต่างของเสียงได้อย่างชัดเจน จะส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการ “ออกเสียง” นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

6.2.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ไม่ได้จบเอกภาษาอังกฤษโดยตรง ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้ควรถูกนำไปขยายผลสู่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่อาจจะไม่เคยได้รับการฝึกฝนด้านสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ หน่วยงานทางการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถาบันพัฒนาครู ควรจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “การประยุกต์ใช้เพลงและดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ” เพื่อยกระดับความสามารถทางสัทศาสตร์ของครู ซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียนในความดูแลโดยตรง

6.2.3 ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยให้ความสำคัญกับความชัดเจนในการออกเสียง นโยบายการวัดและประเมินผลทักษะภาษาอังกฤษควรได้รับการทบทวนและเพิ่มน้ำหนักความสำคัญของความชัดเจนและความถูกต้องในการออกเสียง (Pronunciation Accuracy and Intelligibility) ให้มากขึ้น นอกเหนือจากการประเมินความรู้ด้านไวยากรณ์ คำศัพท์ และความสามารถด้านทักษะหลักอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าทักษะการออกเสียงสามารถพัฒนาได้ หลังเรียนค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มจาก 2.22 เป็น 3.72 ฉะนั้นหากมีการกำหนดเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจนจะกระตุ้นให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของสัทศาสตร์ซึ่งเป็นหัวใจของการสื่อสารทางการฟังพูดที่มีประสิทธิภาพ

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยนี้ สามารถต่อยอดองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมิติอื่น ๆ ของการสอนสัทศาสตร์ได้ดังนี้

6.3.1. การศึกษาสภาวะคงทนของทักษะทางสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษของนิสิตครูหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนโดยใช้เพลงเป็นฐาน ชื่อบทความวิจัย: การศึกษาประสิทธิผลระยะยาวของการพัฒนาทักษะทางสัทศาสตร์ของนิสิตครูภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคงทนของทักษะการฟัง การจำแนกลักษณะทางเสียง และการออกเสียงของผู้เรียนหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนไปแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อตรวจสอบว่าความสามารถที่เพิ่มขึ้นใน “ระดับสูง” นั้นเป็นผลที่ยั่งยืนหรือไม่ และมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการรักษาระดับทักษะดังกล่าว

6.3.2 การเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างการสอนสัทศาสตร์โดยใช้เพลงกับวิธีการสอนรูปแบบอื่น ชื่อบทความวิจัย: การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการสอนสัทศาสตร์ภาษาอังกฤษสำหรับนิสิตครูระหว่างการใช้เพลง (Using Songs) การใช้แอปพลิเคชันมัลติมีเดีย (Multimedia Applications) และการสอนแบบฝึกซ้ำ (Drilling Methods) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทักษะทางสัทศาสตร์ 3 ด้าน ระหว่างกลุ่มที่เรียนผ่านเพลง กลุ่มที่เรียนผ่านแอปพลิเคชัน และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อค้นหารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และวิเคราะห์ว่าสื่อแต่ละประเภทส่งผลต่อการพัฒนาทักษะย่อยแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไร

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

เอกสารอ้างอิง

ฉลวย บุญประเสริฐ. (2553). *ภาษาศาสตร์พื้นฐาน* (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

เทียนมณี บุญจุน. (2548). *สัทศาสตร์: ระบบเสียงในภาษาอังกฤษและภาษาไทย*. โอเดียนสโตร์.

ปรารถนา ผดุงพจน์. (2567). ประสิทธิภาพของชุดการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองการออกเสียงภาษาอังกฤษเรื่องการลงเสียงหนัก-เบาในภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 35*(1), 81–94.

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2544). *การพูดภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Avdiu, T. A. (2021). Non-native English teachers' views on the use of music and songs in teaching English as a foreign language to primary school learners. *Rast Musicology Journal, 9*(3), 3105–3120.

Cambridge advanced learner's dictionary (4th ed.). (2013). Cambridge University Press.

Celce-Murcia, M., Brinton, D. M., & Goodwin, J. M. (2010). *Teaching pronunciation: A course book and reference guide* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Engh, D. (2013). Why use music in English language learning? A survey of the literature. *English Language Teaching, 6*(2), 113–127.

Flege, J. E. (2018, July). The speech learning model (SLM) account of how Japanese speakers learn English /r/ and /l/ [Conference presentation]. Sophia University, Tokyo, Japan.

Hewings, M. (2004). *Pronunciation practice activities book and audio CD pack* (Vol. 2). Cambridge University Press.

Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.

Medina, S. L. (1993). *The effect of music on second language acquisition* (ED358337). ERIC. Retrieved from https://scispace.com/pdf/the-effects-of-music-upon-second-language-vocabulary-531viv1ndp.pdf

Patel, A. D. (2011). Why would musical training benefit the neural encoding of speech? The OPERA hypothesis. *Frontiers in Psychology, 2*, 142. Retrieved from https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00142

Schön, D., Boyer, M., Moreno, S., Besson, M., Peretz, I., & Kolinsky, R. (2008). Songs as an aid for language acquisition. *Cognition, 106*(2), 975–983.

Shen, C. (2009). Using English songs: An enjoyable and effective approach to ELT. *English Language Teaching, 2*(1), 88–94. Retrieved from https://doi.org/10.5539/elt.v2n1p88

Ward, S. (2009, October 26). *Stand by me* [Video]. YouTube. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=40H9mpkkaz0

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

More Than Football: Intercultural Learning and Social Awareness through The Beautiful Game in the EFL Classroom

Diyaporn Wisamitanan[1*], Jureeporn Malelohit[2], Pittayatorn Kaewkong[3], Budy Pratsyo[4]

[1,2,3,4] Thaksin University, Songkhla, Thailand
✉: * diyaporn@tsu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 07 March 2026; Revised: 18 April 2026; Accepted: 23April 2026
© The Author(s) 2026

Abstract

This paper discusses the pedagogical potential of film as a tool for fostering intercultural awareness in English as a Foreign Language (EFL) classroom through the sports drama The Beautiful Game. Drawing on Byram's framework of Intercultural Communicative Competence and perspectives from critical pedagogy, the paper explores how themes of dignity, marginalization, and social inclusion portrayed in the film can encourage meaningful cultural reflection among language learners. In particular, the narrative surrounding homelessness and participation in the Homeless World Cup provides a platform for discussing issues of discrimination, resilience, and social identity. The paper outlines several pedagogical strategies that teachers may employ when integrating film into language instruction, including pre-viewing activities that activate students' background knowledge, guided viewing tasks that support comprehension, and post-viewing discussions that encourage critical reflection. These activities allow students to engage with authentic language while also examining the broader social themes presented in the film. By connecting language learning with socially relevant topics, film-based instruction can promote empathy, intercultural understanding, and critical thinking in the classroom. The discussion suggests that sports cinema can function as a valuable multimodal resource in EFL education, supporting culturally responsive teaching practices and contributing to the broader goal of developing globally aware learners.

Keywords: EFL classroom, intercultural communicative competence, film-based activity

1.Introduction

Sports, particularly football, can play an important role in reducing social discrimination by promoting cooperation, equality, and shared goals among individuals from diverse backgrounds. In team sports, players must collaborate regardless of differences in race, ethnicity, religion, or socioeconomic status. This collaborative environment encourages mutual respect and understanding. When individuals focus on achieving a common objective—such as winning a match—they are more likely to overlook social divisions and appreciate each other's abilities and contributions. As a result, sports can create inclusive spaces where merit, effort, and teamwork are valued more than social identity (Coakley, 2017).

Moreover, sports can influence broader social attitudes. When athletes from marginalized groups succeed, they challenge stereotypes and inspire social change. Football, one of the most globally popular sports, often brings together communities and fans from different cultural backgrounds, fostering unity and a sense of shared identity. According to the United Nations (2003), sport has the potential to promote social inclusion, peace, and mutual understanding across diverse societies.

Another important social issue connected to discrimination is homelessness. Homelessness remains a significant global problem caused by poverty, unemployment, conflict, and lack of affordable housing. The United Nations estimates that more than 100 million people worldwide experience homelessness. Individuals in these situations often face social exclusion and negative stereotypes. However, sports initiatives can provide opportunities for empowerment and reintegration. For instance, the Homeless World Cup Foundation organizes international football tournaments for people experiencing homelessness, helping participants build confidence, teamwork, and social connections. In addition to real-life sports participation, sports-themed films can also contribute to reducing discrimination by presenting narratives of inclusion and perseverance. Films such as Remember the Titans and Invictus portray teams overcoming racial and social divisions through cooperation and leadership. By dramatizing these experiences, sports movies allow audiences to emotionally connect with characters from diverse backgrounds, fostering empathy and encouraging reflection on social inequality (Brown & Fraser, 2004). Consequently, both sports participation and sports films function as cultural tools that promote social integration and challenge discriminatory attitudes in society.

In contemporary English as a Foreign Language (EFL) classroom, fostering student engagement while promoting meaningful learning remains a central pedagogical challenge. Traditional reading-based instruction, although academically valuable, may not always generate sustained motivation or deep cultural reflection among learners. To address this concern, educators increasingly incorporate multimodal resources such as films to enrich classroom experiences. Film, as an authentic and culturally embedded medium, offers a dynamic platform for integrating language learning with critical thinking and intercultural exploration. When guided by structured pedagogical objectives, films can transcend entertainment and function as powerful tools for cultivating empathy, cultural awareness, and global perspectives.

Among various cinematic genres, sports films hold particular relevance for students. Sport is a universally recognized social practice that transcends national and linguistic boundaries. Football, in particular, occupies a unique global position as a shared cultural phenomenon. It is played in streets, schools, stadiums, and informal community spaces across continents. Due to its familiarity, football provides a meaningful entry point for discussing broader social themes such as teamwork, resilience, conflict, identity, equality, and dignity. Rather than viewing sport solely as competition, educators may encourage learners to critically examine what lies beneath the surface: What values are embedded in sport? How are social hierarchies represented? Whose voices are amplified, and whose are marginalized? Through such inquiry, sport becomes a cultural text open to interpretation.

The British sports drama *The Beautiful Game* (2024) offers a compelling case for film-based intercultural learning.

Figure 1: www.wikipedia.com

The Beautiful Game (2024)

"The beautiful game reveals beautiful hope."

The Homeless World Cup is an international football tournament created to raise awareness about homelessness and promote social inclusion through sport. The initiative was founded in 2003 by Mel Young and Harald Schmied. Their idea emerged from discussions about how football could empower people experiencing homelessness by building confidence, teamwork, and social connections (Young, 2010). The first tournament was held in 2003 in Graz, Austria, with teams from 18 countries participating. The matches were played using a street football format, consisting of small-sided games on a compact pitch. This format made the game accessible, fast-paced, and engaging for both players and spectators. The event quickly attracted global attention because it combined competitive sport with a strong social mission: helping individuals experiencing homelessness regain dignity and reconnect with society (Magee & Jeanes, 2013). Since its founding, the tournament has expanded significantly. Every year, national partner organizations select players who have experienced homelessness, participated in recovery programs, or lived in unstable housing conditions. These players represent their countries and compete in the annual tournament organized by the Homeless World Cup Foundation. Beyond the competition itself, the program aims to improve participants' self-esteem, social skills, and opportunities for employment and housing. Studies suggest that participation in the Homeless World Cup can have positive long-term impacts. Many participants report increased confidence, improved social relationships, and greater motivation to change their lives after the event (Sherry, 2010). Today, the Homeless World Cup is recognized globally as an influential sport-for-development initiative that demonstrates how football can contribute to social inclusion and awareness of homelessness.

The film *the Beautiful Game* based on the true story of the Homeless World Cup, portrays a group of homeless men representing England in the Homeless World Cup tournament. Each character enters the team carrying personal struggles, emotional wounds, and social stigma. Their participation in football is not merely about winning matches; it represents an opportunity to reclaim dignity, rebuild self-esteem, and reconstruct identity. Throughout the narrative, tensions arise among teammates who initially judge and misunderstand one another. Internal conflicts, distrust, and pride threaten team harmony. However, as the story unfolds, empathy gradually replaces hostility, and cooperation emerges from shared vulnerability. The film also portrays international teams from diverse cultural backgrounds. These representations invite viewers to reflect on how nationality and cultural identity are constructed cinematically. For instance, one team may appear reserved and understated, yet demonstrate discipline and quiet determination during gameplay. Another team may initially seem less competitive but display unexpected resilience. Such portrayals encourage students to move beyond superficial judgments and question stereotypes about national character. Rather than presenting cultures

as fixed or hierarchical, the film suggests that strength often lies in humility, mutual respect, and collective effort.

A particularly meaningful contrast in the narrative lies between teams driven by pressure and those guided by acceptance. Teams that focus excessively on victory appear fragmented by stress and ego, whereas those who approach the game with trust and emotional balance demonstrate stronger cohesion. Importantly, the film reframes success not solely as winning medals, but as restoring human dignity. The beauty of the game is not limited to technical skill or athletic achievement; it resides in friendship, solidarity, and the courage to confront one's past.

Dignity serves as a central thematic thread throughout the film. Individuals experiencing homelessness are frequently portrayed in media through deficit-based narratives emphasizing weakness or dependency. In contrast, *The Beautiful Game* foregrounds agency, resilience, and aspiration. The characters seek acceptance not only from society but also from one another. Their journey illustrates that belonging is a fundamental human need. As trust develops among teammates, the emotional tone of the film shifts from fragmentation to unity. This transformation offers rich pedagogical opportunities for discussing inclusion, empathy, and social justice in the EFL classroom.

2. Discussion

1. Film-Based Intercultural Learning in Practice

The findings from this classroom project suggest that the use of film as a pedagogical tool can create meaningful opportunities for EFL students to engage with complex social issues while simultaneously developing their language skills. In particular, the film *The Beautiful Game* provides a narrative framework through which themes of homelessness, discrimination, and social inclusion can be explored in the classroom. Through guided discussions and reflective activities, students demonstrated an increased awareness of the social challenges faced by individuals experiencing homelessness and the role that sport may play in promoting dignity and social participation.

Previous research has emphasized the potential of sport to function as a vehicle for social inclusion and community engagement. For example, studies of the Homeless World Cup Foundation indicate that participation in sport-based initiatives can help marginalized individuals rebuild confidence, develop social networks, and reconnect with society (Sherry, 2010; Sherry & Strybosch, 2012). Similarly, Magee and Jeanes (2013) argue that sport programs linked to homelessness initiatives can challenge social exclusion by providing participants with opportunities for empowerment and visibility. These findings align with broader scholarship suggesting that sport can contribute to social development and collective identity formation among disadvantaged populations (Coakley, 2017; Spaaij, 2012). In the context of language education, integrating socially relevant media such as films can support communicative learning by encouraging students to express opinions, negotiate meaning, and reflect on global issues. Film-based learning has been shown to stimulate emotional engagement and critical reflection, which can enhance students' motivation and participation in classroom discussions (Brown & Fraser, 2004). Moreover, the representation of real-world issues in film allows learners to connect linguistic practice with broader sociocultural contexts, supporting the development of intercultural awareness.

However, it is also important to acknowledge that students' positive reactions to film-based learning may sometimes be influenced by the novelty or entertainment value of the medium rather than deeper intercultural understanding. To address this concern, the present approach incorporated structured reflection and guided discussion tasks designed to encourage critical analysis of the themes presented in the film. By asking students to identify examples of

discrimination, social exclusion, and personal transformation, the activity aimed to move beyond passive viewing toward more analytical engagement with the material.

Overall, the findings suggest that film-based pedagogy, when carefully structured, can provide an effective means of integrating language learning with discussions of social justice and global issues. In this way, films such as *The Beautiful Game* may serve as valuable teaching resources for promoting both linguistic development and critical awareness of social inequalities.

To embed sport-themed intercultural learning within a reading-focused EFL course, a structured pedagogical sequence was designed. The instructional process began with a sport-related reading text that explored the social role of football in uniting communities. Students engaged in guided discussions about the sports they regularly play and examined both advantages and disadvantages of football participation. These pre-viewing activities activated background knowledge and encouraged learners to articulate personal experiences related to teamwork, competition, and cooperation. Subsequently, students viewed *The Beautiful Game* in a library theater rather than a conventional classroom. This deliberate environmental shift aimed to simulate an authentic cinematic experience and enhance emotional engagement. Creating a theater-like atmosphere contributed to collective immersion and minimized distractions. A clear guideline was established: mobile phone use was not permitted during the screening. This policy encouraged sustained attention and allowed students to experience the film as a shared communal event rather than fragmented individual viewing.

Following the screening, students were divided into small groups for collaborative discussion lasting approximately 15–30 minutes. Each group was tasked with analyzing key themes, including dignity, cultural identity, teamwork, and media representation of homelessness. Group representatives then presented their insights to the class, promoting oral communication skills and intercultural dialogue. To ensure inclusive participation, all students completed an individual Google-based reflection sheet after class. This reflective component provided quieter students with an opportunity to express personal interpretations and respond to peers' perspectives.

Analysis of student reflections revealed overwhelmingly positive responses. Many students reported heightened emotional engagement, particularly due to watching the film collectively. The absence of mobile phones enhanced concentration and fostered a sense of unity similar to that experienced by football fans supporting a team. Learners expressed empathy toward the characters and recognized parallels between the film's themes and real-world social issues. Several reflections indicated a shift in perspective regarding homelessness, demonstrating the potential of film to challenge stereotypes and broaden worldviews. Here are some reflections:

Watching it with friends is fun in a different way because it creates a lively and enjoyable atmosphere. we can share our thoughts, laugh together during some scenes, and discuss what impressed us after the movie ends. This makes the experience warmer and more enjoyable. We can also cheer for the competition together and feel excited about what will happen next in the story. For me, if the movie has a warm and meaningful theme like this one, I prefer watching it with friends because we can share ideas about the characters and discuss different scenes as they happen.

Student A

Watching with friends can make emotional or touching scenes feel even more meaningful because we can share our feelings and talk about them. Personally, I prefer watching with friends because it creates a warmer and more enjoyable atmosphere, especially for an inspiring movie like this. It also makes the story more exciting as we experience the

emotions together.

Student B

2. Pedagogical Significance

Integrating *The Beautiful Game* into the EFL classroom illustrates how sport-themed cinema can function as a bridge between language development and intercultural competence. Through structured discussion and reflection, students practice linguistic skills while engaging in critical cultural inquiry. They learn to interpret symbolic meaning, evaluate representation, and articulate nuanced opinions. Importantly, the film provides a safe narrative space for discussing sensitive social issues indirectly, allowing students to explore complex themes without personal vulnerability.

Football, as portrayed in the film, becomes a metaphor for dignity and shared humanity. The "beautiful" aspect of the game emerges not only from technical performance but from empathy, cooperation, and reconciliation. By examining these dimensions, students are encouraged to reconsider narrow definitions of success and reflect on the ethical values underlying competition. Such reflection aligns with broader educational goals of fostering global citizenship, cultural responsiveness, and socially aware language use.

In sum, this study positions film not merely as supplementary entertainment, but as a structured pedagogical tool capable of deepening intercultural learning in EFL contexts. Through engagement with *The Beautiful Game*, students move beyond surface-level cultural knowledge toward critical awareness and empathetic understanding. The intersection of sport, dignity, and dialogue offers fertile ground for developing language proficiency alongside global consciousness.

The film *The Beautiful Game* provides a compelling example of how sports narratives can highlight issues of homelessness, discrimination, and social reintegration. Furthermore, the film emphasizes how sports initiatives can raise public awareness about homelessness. By portraying homeless individuals as talented, determined, and resilient athletes, the narrative challenges common stereotypes that often portray homelessness as a result of personal failure. In doing so, the film encourages audiences to develop empathy and a deeper understanding of structural inequalities in society. Therefore, *The Beautiful Game* serves as a valuable cultural text that supports the argument of this study: both sports participation and sports media can contribute to reducing social discrimination, promoting empathy, and encouraging social integration for marginalized groups such as people experiencing homelessness.

3. Pedagogical Implications

The use of film as an instructional resource can provide meaningful opportunities for integrating language learning with social awareness in the English as a Foreign Language (EFL) classroom. The film The Beautiful Game offers a particularly valuable example because it combines themes of sport, homelessness, discrimination, and social inclusion within a compelling narrative. By engaging with such content, students can develop not only their linguistic competence but also their intercultural and critical thinking skills. EFL teachers may structure film-based lessons into three stages: *pre-viewing, while-viewing, and post-viewing activities*. During the pre-viewing stage, teachers can introduce key vocabulary related to homelessness, discrimination, and social inequality, while also activating students' background knowledge through brainstorming or short discussions. This stage prepares learners to engage more deeply with the film's themes and dialogue.

Pre-viewing activities play an important role in preparing students for meaningful engagement with film-based learning materials. Before watching the film The Beautiful Game, teachers should provide opportunities for learners to develop both conceptual understanding

and linguistic readiness related to the themes presented in the film. Such preparation can facilitate comprehension and promote deeper discussion during and after the viewing process.

One effective strategy is to begin with a brainstorming activity designed to activate students' prior knowledge. In this task, students may be asked to share what they already know about homelessness as a global social issue. Through guided discussion, learners can reflect on possible causes of homelessness, social challenges faced by individuals experiencing housing insecurity, and common stereotypes associated with this population. This activity encourages students to connect the film's themes with broader social contexts while also creating opportunities for communicative language practice.

In addition, teachers should introduce key vocabulary related to the film's central themes. Terms such as *discrimination*, *social exclusion*, *dignity*, and *opportunity* can be presented and discussed prior to viewing. Familiarity with these concepts helps students better understand the narrative and the social issues portrayed in the film. Vocabulary preparation also supports students in expressing their ideas more effectively during subsequent classroom discussions.

Another useful pre-viewing strategy is a prediction activity. Teachers may present the film's poster or trailer and invite students to speculate about the storyline. Students can discuss potential challenges the characters might encounter and consider how sport might serve as a pathway for empowerment or social inclusion among individuals experiencing homelessness. Engaging in prediction tasks encourages active participation and stimulates curiosity about the film's narrative. Overall, these pre-viewing activities help establish a foundation for comprehension and critical engagement, enabling students to approach the film with greater awareness of its thematic and social significance.

During the while-viewing stage, guided tasks can help students focus on both language and content. For instance, learners may track specific characters, identify examples of discrimination or social exclusion, or note expressions related to teamwork and resilience. These structured tasks encourage active listening and help students process authentic language in context.

In the post-viewing stage, teachers can facilitate reflective discussions that encourage learners to connect the film's narrative with broader social issues. Questions may focus on how sport can promote social inclusion, why individuals experiencing homelessness often face stigma, and how communities might address these challenges. Follow-up activities such as reflective essays, group presentations, or small research projects on homelessness in different countries can further deepen students' engagement.

Overall, incorporating socially themed films into the EFL classroom can foster a learning environment that integrates *language development, intercultural awareness, and critical reflection,* supporting a more holistic and socially responsive approach to language education.

3. Suggestions

Figure 2: www.wikipedia.com

To help students become more engaged with the themes of dignity, homelessness, and social justice, teachers can incorporate carefully selected films into their lessons, for example, Invictus, the Blind Side, Remember the Titans, Homeless to Harvard: The Liz Murray and so forth. One highly recommended film is *Homeless to Harvard: The Liz Murray Story* (2003). This movie tells the inspiring true story of Liz Murray, a young woman who grew up in extreme poverty and homelessness but remained determined to change her life through education. Despite many challenges, she worked hard, continued her studies, and eventually gained admission to Harvard University. By watching this film, students can better understand the struggles faced by people experiencing homelessness and reflect on the importance of perseverance, resilience, and dignity. The story also provides a powerful role model, showing students that difficult circumstances do not necessarily determine one's future.

Overall, movies can be highly effective teaching materials that help make lessons more engaging and meaningful. Teachers can select films that connect with the topic being studied and introduce the main themes before students begin watching. Providing guided questions or discussion prompts can also help students focus on important ideas and think critically about the story. In particular, films based on true stories are strongly recommended because they allow students to relate the issues in the movie to real-life situations more easily.

References

Brown, A., & Fraser, M. (2004). Celebrity identification in sports films and its influence on audience attitudes. *Journal of Sport and Social Issues, 28*(1), 1–17.

Coakley, J. (2017). *Sports in society: Issues and controversies* (12th ed.). McGraw-Hill Education.

Collins, M., & Haudenhuyse, R. (2015). Social exclusion and austerity policies in England: The role of sports in a new area of social polarisation and inequality. *Social Inclusion, 3*(3), 5–18. Retrieved from https://doi.org/10.17645/si.v3i3.54

Haudenhuyse, R., Theeboom, M., & Coalter, F. (2012). The potential of sports-based social interventions for vulnerable youth: Implications for sport coaches and youth workers. *Journal of Youth Studies, 15*(4), 437–454. Retrieved from https://doi.org/10.1080/13676261.2012.663895

Homeless World Cup Foundation. (2024). *About the Homeless World Cup*. Retrieved from https://www.homelessworldcup.org

Jarvie, G., & Ahrens, S. (2019). Sport, homelessness and capability: Voices from the street. *Quest, 71*(2), 239–251. Retrieved from https://doi.org/10.1080/00336297.2018.1552160

Magee, J., & Jeanes, R. (2013). Football's coming home: A critical evaluation of the

Homeless World Cup as an intervention to combat social exclusion. *International Review for the Sociology of Sport, 48*(1), 3–19.

Nelson, H., Spurr, S., Bally, J. M., Foulds, H., & de Padua, A. (2025). Finding belonging through sport for children from low-income households: A grounded theory. *Sport in Society*. Retrieved from https://doi.org/10.1080/14927713.2025.2551513

O'Rourke, J. J., Bundon, A., Faulkner, G., Cruwys, T., & Beauchamp, M. R. (2024). Street soccer and homelessness: Exploring social identities, health, and well-being. *Psychology of Sport and Exercise, 70*, 102529. Retrieved from https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2023.102529

Sherry, E. (2010). (Re)engaging marginalized groups through sport: The Homeless World Cup. *International Review for the Sociology of Sport, 45*(1), 59–71.

Sherry, E., & Rowe, K. (2015). Developing sport for social inclusion: A study of community sport programs. *Sport Management Review, 18*(1), 126–136.

Sherry, E., & Strybosch, V. (2012). A kickstart to life: The Homeless World Cup and the role of sport in addressing homelessness. *International Review for the Sociology of Sport, 47*(4), 421–436.

Spaaij, R. (2012). *Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among migrants and refugees*. Routledge.

United Nations. (2003). *Sport for development and peace: Towards achieving the Millennium Development Goals*. United Nations.

Young, M. (2010). *The Homeless World Cup: A personal account of a global social movement*. Luath Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Strategies for the Enhancement of Communicative English Usage in Multilingual Societies: A Case Study of Guangxi University of Foreign Languages in Guangxi, China

Nanyu Meng[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usaho[3]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
✉: * 1530906884s@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 20 September 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were: to enhance problems of Guangxi University of Foreign Languages as an example to explore the issue of English communication skills among Chinese university students and develop corresponding improvement strategies. The purpose is to 1) identify specific issues regarding the English communication skills of students at Guangxi University of Foreign Languages, and 2) develop effective improvement strategies based on these issues. This is a survey-based study. The survey subjects are students from Guangxi University of Foreign Languages, and 386 students and 263 teachers were selected through appropriate sampling methods. Two main research tools were used: 1) a questionnaire aimed at investigating students' self-perception issues in English communication, including vocabulary comprehension, accent adaptation, and listening concentration; 2) An English communication test that objectively evaluates students' communication skills and identifies specific error patterns in content understanding, detail mastery, and reasoning. The collected data, including questionnaire responses and test results, are analyzed using content analysis and statistical methods such as frequency count and percentage calculation. The research results indicate that: 1) the problems with students' English communication skills are mainly reflected in multiple aspects. The difficulty of understanding vocabulary in context, adapting to different English accents (including British, American, and other accents in dialogue materials), and maintaining long-term focus during communication is relatively high. In addition, there are also issues with skills such as inferring implicit meanings and mastering key details. 2) The Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students is composed of 5 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials , chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation: All the 5 chapters were approved by the three specialists in terms of correctness and suitability. All the 5 chapters were evaluated and approved by the three specialists; therefore, the constructed Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students could be used as guidelines for the enhancement of English communicative skill of Chinese university students in China.

Keywords: Strategies, the Enhancement of Communicative English Usage, Multilingual Societies, Guangxi University of Foreign Languages

1. Introduction

The advent of globalization has rendered English an instrumental medium of international communication. China initiated the prioritization of English education in the 1980s, leading to the present scenario where over 400 million individuals in China are engaged in English language acquisition, thereby giving rise to a substantial ancillary industry. However, this phenomenon is concomitant with challenges in regions where multiple languages coexist, such as Guangxi, China, which is home to 12 ethnic groups, including Zhuang, Han, and Yao, and where individuals engage in daily interactions using three languages: Zhuang a dialect, and Mandarin. Local educational institutions face the dual challenge of safeguarding the national language while concurrently promoting Mandarin and English, a model referred to as "learning three languages together," which places considerable strain on students. A particularly salient example is Guangxi Foreign Language College, which is located at the forefront of China's interaction with Southeast Asian countries. The institution focuses on training foreign language talents, with more than 40 percent of its students majoring in English. However, the students' backgrounds are complex: nearly two-thirds of them come from local Guangxi, and nearly 40 percent of them are ethnic minorities. These students have been exposed to multiple languages since childhood, including both Zhuang and Mandarin, as well as various dialects. Consequently, when these students begin to learn English, their original language habits often "fight" with the new language. For instance, the simple sentence structure of Zhuang hinders their ability to comprehend the complexity of long sentences in English. Additionally, the dialectal pronunciation of words influences the correct pronunciation of English words, and the euphemistic expressions characteristic of the national culture result in a lack of directness in English communication. Research indicates that these students frequently alternate between languages at a rate of more than two times per minute on average, which can lead to confusion. A particularly salient issue is the experience of many ethnic minority students who, in an effort to master "standard English," discreetly conceal their linguistic characteristics in the classroom. However, in their personal lives, these students must rely on their mother tongue for communication, resulting in a sense of disconnection and a concomitant confusion regarding their cultural identity. The challenges encountered in the classroom extend beyond the confines of the classroom, as the English language education curriculum in schools is found to be deficient in its incorporation of authentic, real-life scenarios from Southeast Asian countries. The pedagogical approach predominantly relies on monolingual teaching methods, and the assessment paradigm is predominantly focused on grammar and scores rather than on fostering communicative competencies. These shortcomings contribute to a lack of English fluency in workplace contexts, even for those who have successfully passed the requisite exams.

2. Research Objectives

1. To investigate the English communication skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China
2. To develop strategies to enhance the English communication skills of Chinese foreign language majors studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

3. Literature Review Chapter

Concepts of Communicative English as a Foreign Language

Before delving into specific principles, it is essential to understand the theoretical framework that underpins effective EFL teaching. The field has evolved significantly from traditional grammar-translation methods to more communicative approaches (Howatt & Widdowson, 2004). This evolution reflects a deeper understanding of language acquisition

processes and the recognition that language learning is inherently social and contextual (Widdowson, 1978; Larsen-Freeman, 2000).

In other words, the theoretical framework underpinning effective EFL teaching represents a sophisticated synthesis of multiple theoretical perspectives that have evolved over time (Richards & Rodgers, 2001). Moving beyond early behaviorist approaches, contemporary EFL theory integrates cognitive, sociocultural, and constructivist understandings of language acquisition. This framework draws substantially from Krashen's Input Hypothesis emphasizing comprehensible input (Widdowson, 1978), Vygotsky's sociocultural theory highlighting the social nature of learning (Singh & Richards, 2006), and constructivist approaches emphasizing learners' active role in knowledge construction (Nunan, 1991). It incorporates Canale and Swain's 1980) model of communicative competence, which delineates four essential components: grammatical, sociolinguistic, discourse, and strategic competencies. Critical Applied Linguistics perspectives (Pennycook, 2001; Phillipson, 2009) contribute crucial insights about power relations and social contexts in language teaching, while cognitive and metacognitive theories (Anderson, 1999) illuminate the role of information processing and learning strategies. This theoretical foundation emphasizes the importance of authentic materials, meaningful interaction, supportive learning environments, and balanced assessment practices that consider both process and product. The framework acknowledges the complexity and dynamicity of language learning, recognizing the influence of technology, globalization, learner autonomy, and Mahmoud Abdallah – 24 October 2024identity in the language learning process (Larsen-Freeman, 2000). This multi-faceted theoretical understanding guides educators in creating effective learning environments that balance linguistic, cognitive, social, and cultural factors while addressing the diverse needs of EFL learners in increasingly globalized contexts (McKay, 2002; Kachru & Smith, 2008). The framework's practical implications emphasize the need for authentic materials, meaningful interaction, scaffolded instruction, and assessment practices that reflect the complex nature of language acquisition while maintaining sensitivity to cultural and contextual factors that influence learning outcomes.

4. Research Conceptual Framework

The research topic of this study is "Issues and Strategies for Strengthening English Communication Use in a Multilingual Society: A Case Study of Guangxi Foreign Studies University". The purpose of this study is to investigate the English communication skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China. Develop strategies to enhance the English communication skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China.

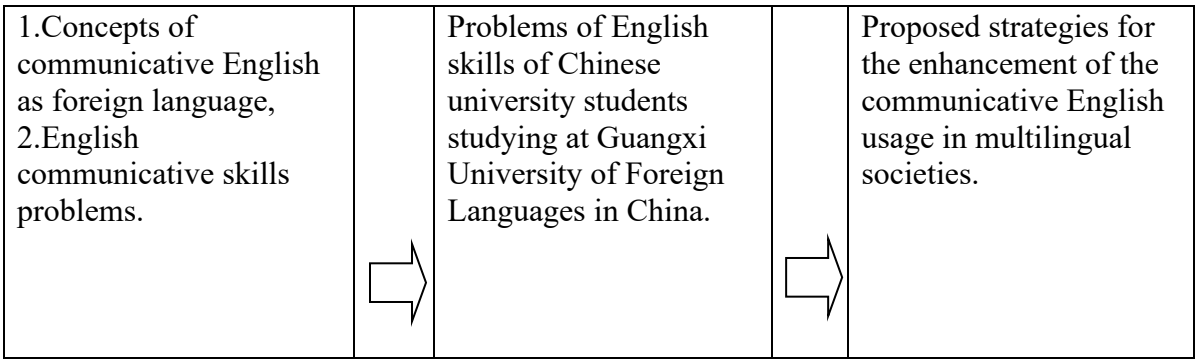

Figure: Research Conceptual Framework

5. Research Methodology

Population/Samples

This research was conducted in Guangxi University of Foreign Languages in Guangxi, China as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups, namely, 1) 11000 students and 2) 764 teachers and administrators at Guangxi University of Foreign Languages in Guangxi, China.

The sample groups were divided into 2 groups, namely, 1) 386 students and 2) 263 teachers and administrators at Guangxi University of Foreign Languages in Guangxi, China. The sample size was obtained through Yamane Formula (Yamane, 1976). The respondents were obtained through the Stratified Random Sampling Technique.

Research Instrument

The main research instrument was: 1) a questionnaire, and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of strategies for the enhancement of the communicative English usage in multilingual societies. The preparation and implementation of the questionnaire mainly will go through the following five stages: First, the dimensions of the questionnaire were designed and discussed with the researcher's advisor to determine the purpose and direction of the questionnaire. Second, the questionnaires were prepared and revised based on the situation of the respondents and the opinions of the researcher's advisor. Third, the questionnaire was evaluated for the Index of Congruence Scores (IOC scores) 0.66-1.00 by the three specialists to examine the effectiveness of the questions. After modifying the unreasonable places in the questionnaire, it was formally distributed to the respondents. Last, the collection of the questionnaires and analysis of the questionnaire survey results. In addition, the Likert's Five Scale Method was the main concept of the formation of the questionnaire, and each option is respectively "Highest", "High", "Moderate", "Low" and "Lowest", five options respectively with 1-5 value to indicate problems of communicative English usage in multilingual societies. In this research project, a questionnaire was employed for the data collection. The questionnaire was divided into 2 sections; namely, 1) general information, 2) problems of communicative English usage in multilingual societies. The questionnaire was evaluated for the Index of Congruence Scores (IOC scores) by the three specialists. In the part of finding out strategies for the enhancement of the communicative English usage in multilingual societies, a set of questions were employed for the focus group discussion. The 5 specialists were invited to participate in the focus group discussion meetings. The 5 specialists gave comments and suggestions as well as the approval of the proposed strategies for the enhancement of the communicative English usage in multilingual societies.

Data Collection

For this research project, the researcher himself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed the purposes of the data collection, then made an appointment with the researcher. The researcher submitted a letter of permission signed by the researcher's advisor to the university in advance to ask for a permission to collect the data.

In addition, the comments towards the correctness and suitability of the proposed strategies for the enhancement of the communicative English usage in multilingual societies were collected from the focus group discussion meeting by the researcher himself.

Data Analysis

The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in

terms of frequency count, percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.). The criteria and define at the range of the mean scores as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems and level of agreement of strategies
3.41-4.20= the high level of problems and level of agreement of strategies
2.61-3.40= the moderate level of problems and level of agreement of strategies
1.81-2.60= the low level of problems and level of agreement of strategies
1.00-1.80= the lowest level of problems and level of agreement of strategies

Moreover, the comments towards the correctness and suitability of the proposed strategies for the enhancement of the communicative English usage in multilingual societies collected from the focus group discussion meeting by the researcher himself were analyzed through the Content Analysis Method.

5. Research Results

Objective 1: To investigate problems of English communicative skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

Table 1: Problems of English communicative skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China （Students）

Items	**n=386**		**Level of problems**
	$\bar{X}$	SD	
1) The severity of the consequences of the incidents of communicative failure due to cultural differences that you have experienced is mostly:	4.92	0.15	Highest
2) you Have encountered communication barriers when communicating across languages.	4.76	0.23	Highest
3) When communicating in English, your perceived clarity of expression of cultural identity in your native language is:	4.59	0.19	Highest
4) The extent to which dialectal pronunciation affects the accuracy of your English speech:	4.48	0.15	Highest
5) Your sensitivity and ability to cope with English cultural taboos (e.g., private topics/meaning of gestures):	4.46	0.22	Highest
6) To what extent do you think native thinking interferes with English expression:	4.39	0.15	Highest
7) you have a sense of the differences in cultural expressions when you are communicating across cultures.	4.28	0.16	Highest
8) you Have encountered communication barriers when communicating across languages.	4.16	0.17	Highest
9) you proactively adjust to flexibility in	4.16	0.17	Highest

a mixed language environment, such as a dialect/multilingual communit.			
10) Have you encountered a lack of vocabulary when using English?	4.12	0.13	Highest
Total	**4.57**	**0.21**	**Highest**

According to table 4.3, it is indicated that the students rated the problems of English communicative skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.31(SD=0.16) – $\bar{X}$ 4.66 (0.22).

Table 2: Problems of English communicative skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China (Teachers)

Items	n=263		Level of problems
	$\bar{X}$	SD	
1) Classroom listening practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.95	0.22	Highest
2) Your students need more authentic listening resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts.	4.49	0.22	Highest
3) The academic vocabulary in listening materials is too advanced, making it hard to identify key information.	4.47	0.14	Highest
4) The speed and difficulty of listening materials do not match my proficiency level.	4.47	0.16	Highest
5) Your students lack systematic listening strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects my learning outcomes.	4.46	0.16	Highest
6) Your students lack interest in English listening learning and perceive it as less practical.	4.46	0.18	Highest
7) Teachers do not provide targeted guidance for common listening barriers faced by Chinese students.	4.41	0.17	Highest
8nize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension.	4.36	0.16	Highest
9) Cultural differences hinder my understanding of implied meanings in materials.	4.35	0.21	Highest
10) Your students often struggle to understand English listening materials due to accent differences English.	4.25	0.18	Highest
Total	**4.51**	**0.18**	**Highest**

According to table 4.4, it is indicated that the teachers rated the problems of English communicative skill at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.22 (SD=0.13) – $\bar{X}$ 4.51 (SD=0.17).

Objective 2. To develop strategies to enhance the English communication skills of Chinese foreign language majors studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

Table 3: Strategies to enhance the English communication skills of Chinese foreign language majors studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

Topics/Contents
Chapter 1: About Learners
1. How to get ready for English Communicative skill practice
2. How to practice English Communicative skill
Chapter 2: About Instructors
1. How to get ready for teaching English Communicative skill
2. How to teach English Communicative skill
Chapter 3: About teaching materials
1. How to select suitable teaching-learning materials for English communicative practice
2.How to apply teaching-learning materials for English communicative into practice
Chapter 4: About Teaching-learning Facilities
1. How to create English Environment suitable for English communicative practice
2. How to apply facilitators for English communicative skill practice
Chapter 5: About teaching-learning evaluation
1. How to choose a suitable method of English Skill Practice Evaluation
2.How to conduct English Skill Practice Evaluation

According to table3, the Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students is composed of 5 chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation: All the 5 chapters were approved by the three specialists in terms of correctness and suitability. All the 5 chapters were evaluated and approved by the three specialists; therefore, the constructed Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students could be used as guidelines for the enhancement of English communicative skill of Chinese university students in China.

6. Discussion

1. Problems of English communicative skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

It can be concluded that students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages in China have the highest evaluation of English communication skills among Chinese university students. The problem of English communication skills among Chinese college students can be described by the following facts: the content of English courses does not directly focus on dialogue skills practice, the course content and activities of communication skills practice do not emphasize specific situations, and various English accents used today. It is acceptable that Chinese students have little or no chance to hear all kinds of English accents in their daily life, and they also have little chance to communicate with foreigners. They; Therefore, you may feel confused about various English accents from different countries. They may not have enough communicative English vocabulary and basic English grammar to understand English listening. In addition, English communication problems may be caused by inadequate use of English in daily communication and course teaching in non-native English-speaking countries and regions, or by a low demand for English learning in that region and country. The research results are consistent with Songsiengchai, S.,

Baikum, S.,&Juarez, E. M. (2020). Because English communication skills are a skill that needs to be used in daily life. In addition, students must use English communication skills to communicate with foreigners, and students need to prepare for English proficiency tests in order to learn at the level of higher education. Sen，C.、Songsiengchai, S.., Baikum, S.., & Juarez, E. M. (2020). Explored how to promote educational approaches in these English-speaking environments in a creative and sustainable manner. The results showed that the average score of English exams for students at Guangxi Foreign Studies University was 49.07, with a standard deviation of 18.51. The research results also indicate that factors affecting students' listening skills include academic background knowledge, English language background knowledge, audience skills, and teaching methods.

Moreover, the results of this study correspond to Thammakhan, N. (2024). In 2025, the rapid development of technology in China and the demand for English listening and speaking skills have brought opportunities and challenges to Chinese university students. Thammakhan, N. (2024). Using analysis to influence the learning of English communication courses, mitigating through proficient translation practices, technological advancements, cultural sensitivity, and effective collaboration between teachers and learners. The data collected from 386 students at Guangxi University of Foreign Languages in Guangxi, China was randomly recruited to complete a questionnaire, and 10 of them were subjected to semi-structured interviews. The results indicate that mobile learning is considered more supported by students than being rejected. They found that mobile learning is easy to use, useful, resourceful, and easy to manage in self-learning, thus providing them with more opportunities to actively and independently learn these two English skills anytime, anywhere, rather than challenging their motivation to learn the language. These opportunities have to some extent achieved the goals of the "Education Informatization 2.0 Action Plan" released by the Chinese government in 2018. The learning objectives also reflect their external and internal motivation, which is the driving force behind the opportunity to learn these two English skills.

2. Strategies to enhance the English communication skills of Chinese foreign language majors studying at Guangxi University of Foreign Languages in China

The "Strategies for Enhancing Communication and Learning Skills of Chinese College Students" constructed consists of five chapters; Chapter 1: Regarding Learners, Chapter 2: Regarding Teachers, Chapter 3: Regarding Textbooks, Chapter 4: Regarding Teaching Facilities, and Chapter 5: Regarding Teaching Evaluation. The "Strategies for Improving Communicative Skills of Chinese University Students" constructed have been recognized by three experts and can serve as a guiding principle for improving the English communication and learning skills of Chinese university students. The strategies for improving communicative skills developed are consistent with a research project conducted by Prommarak, C. &Rittikoop, W. (2021) on practical strategies for English communication skills.

.

New knowledge for research

The data and information on the English communication skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages. 2. Strategies for improving the English communication skills of Chinese university students studying at Guangxi University of Foreign Languages

7. Conclusion

1.The survey results on the English communication skills of Chinese college students at Guangxi University of Foreign Languages in China show that students have the highest scores on English communication skills, ranging from 4.31 (SD=0.16) to 4.66 (0.22). In addition,

research has shown that teachers have the highest ratings for English communication skills, ranging from 4.22 (SD=0.13) to 4.51 (SD=0.17). It can be said that students and teachers from Guangxi University of Foreign Languages in China have the highest evaluation of the English communicative skills of Chinese university students.

2.The Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese university Students The constructed "Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students" is composed of five chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation. the constructed Enhancement Strategies of Communicative Skill of Chinese University Students was accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English communicative skill of Chinese Communicative students in China.

8. Suggestion

1. For the implementation of the research results into practice, it is suggested building skills for Chinese university students at Guangxi University of Foreign Languages in China.

2. For further study, it is suggested to provide scenario-based exercise skills training for Chinese university students at Guangxi Foreign Languages Institute in China.

References

Sirikit, S., Paengkamhag, W., & Pansa, B. (2025). The development model of English communication skill by using bilingual method to enhance English communication ability, learning strategies and problem-solving skill. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 6*(1), 211–226. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/2325

Suwannatrai, B., & Yanapalo, D. T. (2023). Transcending boundaries: English language communication in contemporary Buddhist contexts. *Journal of Dhamma for Life, 29*(3), 250–267. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/article/view/2165

Songsiengchai, S., Baikum, S., & Juarez, E. M. (2020). Developing and equipping effective English communication skills for non-native English students: Creating and nurturing English speaking environments. *Journal of Humanities and Social Science, Baansomdejchaopraya Rajabhat University, 14*(1), 266–287. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhusocbru/article/view/1602

Thongsookularn, S. (2020). English communication for a staff car dealer company in Pathumtani Province, Thailand. *Journal of Applied Buddhism Psychology for Society, 6*(1), 199–209. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/239993

Thach, O. N., Kanokkmalade, V., & Klinchan, N. (2021). English communication skills of Cambodian students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University based on linguistic approach. *Journal of Applied Buddhism Psychology for Society, 7*(1), 391–406. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/251413

Lohyita, R., Chomchuen, A., Waelateh, B., & Waelateh, B. (2024). The effects of using task-based learning with edutainment to develop English communication skills in an intensive Islamic studies of an opportunity expansion school. *NEU Academic and Research Journal, 14*(3), 108–122. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/270358

Pholying, T., & Ambele, E. A. (2024). Enhancing vocabulary acquisition in vocational dramatic arts education at Kalasin College: Task-based learning and implications for English communication skills. *Journal of Nakhonratchasima College, Humanities and Social Sciences Branch, 18*(2), 413–428. https://so03.tci-

thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/273367
Thammakhan, N. (2024). An analysis of factors having impacts on translation from the Thai language (L1) to the English language (L2) in the group of first-year students studying English for Communication Programme at Thaksin University. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(2), 26–40. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1196
Monklom, P. (2019). Exploring communication strategies in cross-cultural interaction between native English teachers and Thai EFL teachers. *Trends of Humanities and Social Sciences Research, 4*(1), 16–25. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/article/view/200304
Intorn, P. Y., Chantimachaiamorn, C., & Paengkamhag, W. (2025). Development of English communication: Speaking skills in daily-life of the first-year students English Program in Faculty of Education at MCU. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 6*(1), 94–103. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/2081
Jing, L. (2024). Mediation effect of multilingual awareness on family language management. *Academic Journal in Public and Private Management, 6*(1), 251–263. https://doi.org/10.14456/jappm.2024.18
Disa, T. (2025). Work-life balance through the eyes of Gen Z: A multimodal analysis of multilingual students' perspectives. *Journal for Strategy and Enterprise Competitiveness, 4*(10), 46–58. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/STECOJournal/article/view/6815
Rattanaphumma, R., & Visuttakul, C. (2022). Impact of study abroad experiences on the multilingual development of Chinese students: A case study in Thailand. *Journal of Research and Curriculum Development, 12*(1), 43–57. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/259824
Panyapaeng, J., Mahaviro, P. S., & วิชัยวงษ์, M. (2023). Guidelines for the educational management of multilingual concepts based on the mother tongue languages of elementary school students at Kaenoisuksa School. *MCU Haripunchai Review, 7*(3), 134–148. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/article/view/a10
Brückner, M. (2016). Information management framework for multilingual education management information systems. *Journal of Education and Innovation, 18*(2), 276–287. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/62047
Prommarak, C., & Rittikoop, W. (2021). The development of learning management based on the multilingual concept using the mother tongue with task-based language teaching to strengthen English listening and speaking skills for Lahu tribe students in Grade 3. *Journal of Graduate Research, 12*(2), 45–60. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai/article/view/251147
Sawaengmongkon, C. (2014). A comparison of standard Thai achievement of ethnic Karen first grade students in monolingual Thai, informal bilingual Thai-Karen, and mother tongue-based multilingual education classrooms. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University, 42*, 33–47. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/26458
Srikrai, P. S., & Wannaruk, A. (2022). Attitudes toward English as a lingua franca in multilingual university contexts of Northeast Thailand. *Journal of Mekong Societies, 18*(3), 159–181. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/261339
Leslie, C. (2025). Looking back on predictions of global English: Applying technology theory to develop critical multilingual language awareness. *FOYER: The Journal of Humanities, Social Sciences, and Education, 8*(1), 1–40. https://so02.tci-

thaijo.org/index.php/lajournal/article/view/271976
Zhang, S., Wang, Y., Jiang, Y., & Li, C. (2024). A scoping review of translanguaging research in L2 class in China based on CNKI. *International Chinese Language Teaching, 4*(2), 83–98. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/iclt/article/view/276309

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding

The Development of English Student Teachers' Knowledge and Competence in Constructing Multiple-Choice Tests Using Active Learning together with Scaffolding Technique

มลฤดี สิทธิชัย[1*]

[1]มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา, ประเทศไทย

Monruedee Sittichai[1*]
[1]Thaksin University, Songkhla, Thailand
✉: * mrsthongsri.m@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 25 February 2026; Revised: 25 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อเปรียบเทียบความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบก่อนและหลังเรียน และขนาดของผล และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหนึ่งในจังหวัดสงขลา ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 56 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย บทเรียนการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบจำนวน 6 บท แบบทดสอบความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบก่อนและหลังเรียน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าขนาดของผล และการทดสอบ t แบบไม่อิสระต่อกัน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) นวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 76.03 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และ 2) ผลการประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนหลังนำไปใช้ พบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษแบบเลือกตอบของนักศึกษาหลังเรียน ($\overline{X}$ เท่ากับ 92.74 และ 69.15) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ เท่ากับ 73.72 และ 35.14) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลขนาดใหญ่มาก (d เท่ากับ 1.94 และ 2.75) นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการ

จัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม นักศึกษากลุ่มอ่อนพบความท้าทายในระหว่างกระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ความรู้และทักษะภาษาอังกฤษที่มีจำกัด สรุปได้ว่า นวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้สร้างความพึงพอใจและช่วยพัฒนาความรู้และสมรรถนะในการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษแบบเลือกตอบให้กับนักศึกษาครูได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบ, ข้อสอบแบบเลือกตอบ, นักศึกษาครูภาษาอังกฤษ, การเรียนรู้เชิงรุก, เทคนิค Scaffolding

Abstract

This Quasi-Experimental Research aimed 1) to develop an instructional process innovation using Active Learning together with Scaffolding Technique to enhance English student teachers' knowledge and competence in constructing multiple-choice tests to meet the efficiency criteria of E1/E2 (75/75) and 2) to investigate the effectiveness of an instructional process with the following purposes: to compare the students' knowledge and competence in constructing multiple-choice tests before and after the instruction and their effect size, and to investigate students' opinions on the instructional process. The samples were 56 fourth-year English student teachers in the Academic Year 2024 at the Faculty of Education in a university in Songkhla, using convenience sampling. The research instruments included six lessons of test construction, a pretest and posttest on multiple-choice test knowledge and competence, and a focus group. Statistics used for quantitative data were percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and effect size. Qualitative data were analyzed using content analysis. The findings revealed that 1) implementing the instructional process innovation using Active Learning and the Scaffolding Technique reached the efficiency criteria of 75/75 with the formative assessment score (E1) = 76.03 and the summative assessment score (E2) = 83.10, which was higher than the established requirement. After implementing the instructional innovation, the average percentage of students' knowledge and competence in the posttest ($\overline{X} = 92.74$ and 69.15) was found significantly higher than that of the pretest ($\overline{X} = 73.72$ and 35.14) at the 0.05 level with a very large effect size (d = 1.94 and 2.75). The students shared their overall opinions on the instructional process at a high level. During the instruction, however, limited English knowledge and skills were reflected as a challenge by weak students. To sum up, the instructional process innovation using Active Learning and Scaffolding Technique satisfied students, and their knowledge and competence in constructing multiple-choice tests were actually developed.

Keywords: knowledge and competence in test construction, multiple-choice tests, English student teachers, active learning, scaffolding technique

1. บทนำ

การประเมินผลทางการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในห้องเรียนและการปฏิบัติของผู้เรียน (Alkharusi, et al., 2012 : 217) ข้อสอบเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญและได้รับความนิยมในการวัดผลและประเมินผลความรู้และความสามารถทั่วไปและทางภาษาของผู้เรียน มีหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ของการสอบ เช่น ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน ข้อสอบวัดความสามารถของผู้เรียน และข้อสอบเพื่อการวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน ข้อสอบมี 2

ประเภทหลัก ได้แก่ ข้อสอบแบบปรนัย (Objective tests) เช่น แบบเลือกตอบ แบบจับคู่ และแบบถูกผิด ส่วนมากถูกนำมาใช้เพื่อวัดความรู้ทางภาษาของผู้เรียน ในทางกลับกัน ข้อสอบแบบอัตนัย (Subjective tests) เช่น การเขียนเรียงความ การแสดงบทบาทสมมติ และการสัมภาษณ์ จะถูกนำมาใช้เพื่อวัดการปฏิบัติ (Performance) หรือสมรรถนะ (Competence) ทางภาษาของผู้เรียน ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple-choice) เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดหนึ่งที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยการทดสอบทางภาษา นิยมใช้การเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก อานุภาพ เลขะกุล (2564 : 44–45) ระบุลักษณะเด่นของข้อสอบแบบเลือกตอบดังนี้ 1) มีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว 2) ใช้วัดผลด้านความรู้เป็นหลัก สามารถวัดได้หลายระดับตั้งแต่ระดับความจำจนถึงระดับการประเมินหรือตีค่า 3) มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ครอบคลุมเนื้อหาได้ดีหากกำหนดตารางการสร้างข้อสอบที่เหมาะสม 4) มีความเป็นปรนัยสูง โดยสามารถตรวจให้คะแนนได้เหมือนกันแม้ว่าผู้ประเมินจะต่างคนกัน และ 5) สามารถจัดสอบได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้กับผู้เรียนจำนวนมากได้

อย่างไรก็ตาม Aguirre Clores and Ricafort Reganit (2020 : 461) พบว่า ครูมีความรู้และความสามารถในการสร้างข้อสอบระดับปานกลาง และต้องการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการประเมินผลเพื่อใช้ประเมินผลระหว่างเรียนและเพื่อประเมินสรุปผลในห้องเรียน Alkharusi, et al. (2012 : 218) กล่าวว่า การขาดความรู้และทักษะของครูส่งผลกระทบอย่างมากต่อการปฏิรูปการศึกษาด้านการวัดและประเมินผล ครูควรรู้ว่า ยิ่งประยุกต์ใช้วิธีการและประเภทของการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมากเท่าใด จะส่งผลต่อการเรียนรู้มากเท่านั้น Wu and Zhang (2022 : 57–58) พบว่านักศึกษาปริญญาโทซึ่งส่วนมากเป็นครูภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาขาดความรู้และความสามารถด้านการวัดผลและประเมินผล เห็นได้ว่า แม้แต่ครูภาษาอังกฤษยังขาดความรู้และทักษะการวัดและประเมินผล พอจะคาดการณ์ได้ว่า นักศึกษาครูยังขาดความรู้และทักษะการสร้างข้อสอบ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้น

การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษแบบเลือกตอบที่ดีและมีประสิทธิภาพไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต้องเข้าใจหลักการ วิธีการ การฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ และผู้สอนเองต้องใช้วิธีการสอนหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับระดับความรู้และความสามารถของผู้เรียน และที่สำคัญ ต้องส่งเสริมให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอีกด้วย ในศตวรรษที่ 21 นี้ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้รับความนิยมเพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์องค์ความรู้สู่การลงมือปฏิบัติ และทำให้ความรู้ของผู้เรียนมีความคงทนและยาวนาน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ (Prince, 2004) การเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนผ่านการคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว การมีปฏิสัมพันธ์ ความร่วมมือร่วมใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้คำถามกระตุ้นความคิด และการนำความรู้ไปใช้หรือประยุกต์ใช้ (Denton, 2012) การเรียนรู้เชิงรุกมีเป้าหมายเพื่อสร้างผู้เรียนเชิงรุก (Active Learners) มีแนวทางการสอนมาจาก 1) ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยมซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ได้รับอิสระในการคิดริเริ่ม และสร้างเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา 2) ทฤษฎีสรรค์นิยมซึ่งเชื่อว่าการมีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นกระบวนการทางความคิด ที่เกิดภายในตัวบุคคลในระหว่างการเรียนรู้ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ

สิ่งแวดล้อม และ 3) แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน เน้นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนประมาณ 4 คนและคละความสามารถ ความสนใจ และความถนัด เน้นให้เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กอ่อน จะเห็นได้ว่าการเรียนเชิงรุกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้ฝึกทักษะการสื่อสารและการแสดงความคิด ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การฟัง การดู การพูด การอ่าน การเขียน การสะท้อนคิดและการให้ข้อมูลป้อนกลับ การฝึกปฏิบัติทั้งในและนอกชั้นเรียน การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตรวจสอบข้อมูล และการแข่งขันและเกม (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2561)

พรพิศ งามพงษ์ (2564 : 423) ใช้การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษของนักศึกษา โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความสามารถภาษาอังกฤษสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษายังมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ วรพงษ์ แสงประเสริฐ และคณะ (2560 : 106) ได้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนและการจัดการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเหมาะสมในระดับดีมาก นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกยังส่งเสริมทักษะการฟังและการพูด สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุวดี อยู่สบาย และคณะ (2563 : 133) ซึ่งได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ผ่านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาก่อนและหลังใช้ชุดฝึกพบว่านักศึกษามีความสามารถหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เชิงรุกเพียงรูปแบบเดียวอาจไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะการสร้างข้อสอบที่มีความถูกต้องและความเที่ยงตรงได้ ผู้เรียนส่วนมากยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการสร้างข้อสอบ การช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้สอนจึงเป็นสำคัญ ทั้งนี้ Scaffolding เป็นเทคนิคการสอนหนึ่งที่เน้นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถทำงานสำเร็จลุล่วงได้ดี โดยผู้สอนค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้สอนอีก ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างดี (Van de Pol et al., 2010 : 285–286) เทคนิค Scaffolding มีวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น การสาธิต การอธิบาย การยกตัวอย่าง การใช้แผนภูมิ การให้คำใบ้ การกระตุ้นความจำ การให้ข้อมูลป้อนกลับ การตั้งคำถาม การให้แรงเสริม การแสดงความคิดออกมาดัง ๆ (Think Aloud) การบอกเป็นนัย และการใช้เครื่องมือประกอบต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ หรือแผนผังมโนทัศน์ ในระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) (ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์, 2559 : 175)

นอกจากนี้ Ouynok and Sroinam (2021 : 180) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการ

อ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเทคนิค Scaffolding นอกจากนี้ Danli (2011) ได้พัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้เทคนิค Scaffolding โดยให้ผู้เรียนทำงานเขียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วง มีพึงพอใจกับการให้ข้อมูลป้อนกลับ การสาธิต และการรักษาแนวทางการเรียนรู้มากที่สุด ผู้เรียนยังพึงพอใจต่อการให้ความช่วยเหลือทั้งจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีความสามารถมากกว่าด้วย นอกจากนี้ Mamun et al. (2019 : 1) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการสืบเสาะหาความรู้เป็นฐานในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนทำในสิ่งที่น่าตื่นเต้น การสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์ การอธิบายการให้เหตุผล และการประเมินผล การทำให้กระจ่างชัด และการให้มุมมองสะท้อนกลับ ผลการจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้กับการสร้างโมดูลการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผ่านการปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม และสามารถนำตนเองไปสู่การแก้ปัญหาได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิค Scaffolding พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาความสามารถทักษะหลักของภาษาอังกฤษ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ยังไม่พบการนำมาพัฒนาความรู้และทักษะการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษ ยิ่งไปกว่านั้น ในประเทศไทยยังมีการทำวิจัยด้านการพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบให้กับนักศึกษาครู วิชาเอกภาษาอังกฤษจำนวนน้อย ถึงแม้ความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบเป็นสิ่งจำเป็นที่นักศึกษาต้องมีก่อนไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและประกอบอาชีพครูในอนาคต ผู้วิจัยจึงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ซึ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ การกระตุ้นและระดมความคิด การคิดวิเคราะห์ การอภิปราย การทำกิจกรรมคู่และกลุ่ม และการให้ความช่วยเหลือจากผู้สอนในช่วงเริ่มต้น และค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือจนนักศึกษาสามารถเรียนรู้และสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบได้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding โดยศึกษา 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding และขนาดของผล

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding และขนาดของผล

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดลองก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) และเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลสนับสนุน การวิจัยนี้ดำเนินการภายใต้แนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งผู้วิจัยได้รับ เอกสารรับรองโครงการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยทักษิณ (COA No.TSU 2024_106 REC No.0251) ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2567

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ได้แก่ นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหนึ่งในจังหวัดสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางภาษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 56 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนเรียน ขั้นตอนระหว่างเรียน และขั้นตอนหลังเรียน โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

ขั้นตอนก่อนเรียน

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (1) เพื่อกำหนดวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรู้และความสามารถในการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (2) เพื่อกำหนดทักษะภาษาอังกฤษในการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบที่ต้องการพัฒนาให้กับนักศึกษา และ (3) เพื่อกำหนดประเภทของข้อสอบ เพื่อใช้วัดและประเมินความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบก่อนและหลังเรียน

2. พัฒนาเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding จำนวน 6 แผน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 36 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยการวัดความรู้ใช้ข้อสอบแบบปรนัยแบบเลือกตอบและแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ ส่วนการวัดสมรรถนะใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 7 ข้อ และ (3) แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focused-group) ซึ่งเป็นคำถามแบบปายเปิด ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้เดิมของนักศึกษา (2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (3) ความท้าทายหรือปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (4) ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษและการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะประเด็นประเมินที่มีค่า IOC มากกว่า .80 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นใช้การทดสอบซ้ำกับกลุ่มทดลองกลุ่มเดิมจำนวน 2 ครั้ง ห่างกัน 2 สัปดาห์ แล้วนำผลการทดสอบไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.62 หมายความว่า มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง

4. นำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน ที่มีความสามารถระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์ 75/75 ก่อนนำไปใช้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากการทดลองใช้ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนเท่ากับ 77.04 และหลังเรียนเท่ากับ 79.72 สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 77.04 และมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 79.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยหลังจากนำไปทดลองใช้ โดยเพิ่มเวลาในบางขั้นตอนให้มากขึ้น ปรับเปลี่ยนขั้นตอนการฝึกปฏิบัติและการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคลจากเดิมทำในห้องเรียน เปลี่ยนให้ทำเป็นการบ้านผ่านทาง Google Drive เนื่องจากนักศึกษามีเวลาฝึกปฏิบัติในห้องเรียนไม่เพียงพอ

6. นัดหมายนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและเพื่อขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย โดยนัดหมาย 1 สัปดาห์ ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

7. นัดหมายนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อทำแบบทดสอบก่อนเรียน ในสัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ขั้นตอนระหว่างเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชา 0115492 การวัดผลและประเมินผลทางภาษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยกระบวนการเรียนการสอนนี้มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกระตุ้นความสนใจ (Interest Stimulation) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดและปลายปิดเกี่ยวกับข้อสอบแบบเลือกตอบ ใช้เวลา 20 นาที 2) การอธิบายและการ

แสดงตัวอย่าง (Explanation and Example Illustration) โดยอธิบายหลักการและวิธีการสร้างข้อสอบให้มีโจทย์ ตัวเลือกที่ถูก และตัวลวงที่ดีและมีประสิทธิภาพ พร้อมแสดงตัวอย่างข้อสอบ ใช้เวลา 60 นาที 3) การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มและคู่ (Group and Pair Practice) แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน และจับคู่ให้ผู้เรียน เพื่อช่วยกันสร้างข้อสอบจำนวน 1 ข้อ โดยใช้เนื้อหาที่แตกต่างกันตามที่ผู้สอนผู้กำหนด ใช้เวลา 90 นาที 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ และการวิจารณ์ (Sharing, Analyzing, and Criticizing) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มและแต่ละคู่แลกเปลี่ยนข้อสอบกันเพื่อฝึกวิเคราะห์ข้อสอบ จากนั้นส่งตัวแทนมาอธิบายข้อดีและข้อควรปรับปรุงของข้อสอบบนเครื่องฉายแผ่นทึบหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนคนอื่นสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้ ใช้เวลา 120 นาที 5) การเสริมแรงและการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Giving Reinforcement and Feedback) กล่าวคำชื่นชมกลุ่มหรือคู่ที่สร้างข้อสอบได้ดี และให้กำลังใจกลุ่มหรือคู่ที่ยังต้องพัฒนาให้ดีขึ้น รวมถึงให้ข้อมูลป้อนกลับโดยภาพรวมโดยเฉพาะประเด็นที่ผู้เรียนยังต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ใช้เวลา 30 นาที 6) การฝึกปฏิบัติและการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล (Individual Practice and Suggestions) มอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนสร้างข้อสอบตามเนื้อหาที่แตกต่างกันตามที่ผู้สอนกำหนด โดยให้ทำเป็นการบ้าน ส่งข้อสอบพร้อมเฉลยคำตอบใน Google Drive ผู้สอนตรวจความสอบถูกต้องและให้ Feedback ข้อสอบทุกข้อ และ 7) การวิเคราะห์สะท้อนคิด (Reflection) ให้ผู้เรียนคิดทบทวนความรู้สึกและประเมินความสำเร็จของตัวเอง ทบทวนความรู้ที่จำเป็นในการสร้างข้อสอบที่ดี รวมถึงวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาตนเอง ผ่านการตอบคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที นอกจากนี้ ในระหว่างเรียน ผู้วิจัยมีการประเมินผลระหว่างเรียนโดยให้นักศึกษาวิเคราะห์สะท้อนคิด ทดสอบย่อย และให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการทดสอบย่อยอีกด้วย

ขั้นตอนหลังเรียน

1. ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลากับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 56 คน เพื่อทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยนัดหมายกับนักศึกษาในสัปดาห์สุดท้ายของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

2. ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลากับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน โดย เพื่อสัมภาษณ์กลุ่ม 1 สัปดาห์หลังการสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 นักศึกษามีความสามารถระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน โดยพิจารณาจากผลการเรียนโดยรวม (GPA) เฉพาะรายวิชาภาษอังกฤษ จำนวน 6 ภาคการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร E1/E2 เท่ากับ 75/75 โดยมีวิธีการคำนวณ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 11) ดังนี้

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) คือ ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนรวมระหว่างเรียน

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) คือ ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนรวมหลังเรียน

2. การวิเคราะห์ความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบทางสถิติ t แบบไม่อิสระต่อกัน (Dependent t-test) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 และคำนวณขนาดของผล (Effect Size) โดยใช้สูตรของ Cohen (1988) คือ $d = \frac{Mean}{S.D.}$ และมีเกณฑ์การแปลผลขนาดของผล ดังต่อไปนี้

ค่าขนาดของผล (d) = 0.0 – 0.20 แสดงว่า มีขนาดผลเล็ก
ค่าขนาดของผล (d) = 0.21 – 0.50 แสดงว่า มีขนาดผลปานกลาง
ค่าขนาดของผล (d) = 0.51 – 0.80 แสดงว่า มีขนาดผลใหญ่
ค่าขนาดของผล (d) = > 0.80 แสดงว่า มีขนาดผลใหญ่มาก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่ม ใช้การรวบรวม การถอดความ การตีความ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ จากนั้นเขียนรายงานข้อมูลโดยการบรรยายและเล่าเรื่อง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ผู้วิจัยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 แผน ๆ ละ 6 ชั่วโมง หลังสิ้นสุดการเรียนในแต่ละแผน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยร้อยละเป็นรายบุคคล หลังจากนั้นนำไปคำนวณหาค่าเฉลี่ยร้อยละโดยรวมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบแบบทดสอบความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบหลังการเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละเป็นรายบุคคล และหาค่าเฉลี่ยร้อยละโดยรวมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ผลการวิจัย พบว่า คะแนนการทดสอบท้ายบทเรียน 6 บท มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 76.03 โดยทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ การอ่าน (74.82) รองลงมาคือ ไวยากรณ์ (74.55) และการเขียน (73.66) ส่วนทักษะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การฟัง (70.98) รองลงมาคือ คำศัพท์ (72.59) และ การพูด (72.69) สำหรับคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 83.10 จึงสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 76.03 และมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.10 จึงกล่าวได้ว่า นวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.03/83.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding

เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบความรู้และสมรรถนะด้านการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน และขนาดของผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบความรู้ด้านการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding พบว่านักศึกษามีคะแนนจากการทำแบบทดสอบด้านความรู้ก่อนการเรียนคิดเป็นร้อยละ 69.15 ส่วนคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ เท่ากับ 92.74 มีค่าผลต่างเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 23.59 ค่าผลต่างเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุด เท่ากับ 60.00 ส่วนค่าผลต่างเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุด เท่ากับ 6.67 ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเรียนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t โดยใช้การทดสอบทางสถิติ t แบบไม่อิสระต่อกันและคำนวณหาขนาดของผล โดยใช้สูตรของ Cohen (1988) ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ (t) แบบไม่อิสระต่อกันของคะแนนจากการทำแบบทดสอบด้านความรู้การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบก่อนและหลังเรียน

ความรู้การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ	$\overline{X}$	S.D.	คะแนนเฉลี่ยผลต่าง [S.D. (d)]	t	P	Effect Size (d)
ก่อนเรียน	69.15	12.	23.59	-14.48	0.000*	1.94
หลังเรียน	92.74	7.33	(12.19)			

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความรู้การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่าหลังเรียน ($\overline{X}$ = 92.74, S.D. = 7.33) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 69.15, S.D. = 12.43) มีคะแนนเฉลี่ยผลต่างเท่ากับ 23.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 12.19 และคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = -14.48, p = 0.000) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding พัฒนาความรู้ในการสร้างข้อสอบแบบของนักศึกษาให้สูงขึ้น และมีขนาดผลใหญ่มาก (d = 1.94)

2.2 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding พบว่า

นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบด้านสมรรถนะก่อนการเรียนคิดเป็นร้อยละ 35.14 ส่วนคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน เท่ากับ 73.72 มีค่าผลต่างเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 38.58 ค่าผลต่างเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุด เท่ากับ 63.33 ส่วนค่าผลต่างเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุด เท่ากับ 13.33 ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบสมรรถนะก่อนและหลังการเรียนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t โดยใช้การทดสอบทางสถิติ t แบบไม่อิสระต่อกัน และคำนวณหาขนาดของผล โดยใช้สูตรของ Cohen (1988) ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ (t) แบบไม่อิสระต่อกันของคะแนนจากการทำแบบทดสอบด้านสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบก่อนและหลังเรียน

สมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ	$\overline{X}$	S.D.	คะแนนเฉลี่ยผลต่าง [S.D. (d)]	t	P	Effect Size (d)
ก่อนเรียน	35.14	15.16	38.58	-20.57	0.000*	2.75
หลังเรียน	73.72	13.00	(14.03)			

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่าหลังเรียน ($\overline{X}$ = 73.72, S.D. = 13.00) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 35.14, S.D. = 15.16) มีคะแนนเฉลี่ยผลต่างเท่ากับ 38.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 14.03 และคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการสร้างข้อสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = -20.57, p = 0.000) แสดงให้เห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ช่วยพัฒนาสมรรถนะในการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของของนักศึกษาให้สูงขึ้น และมีผลขนาดใหญ่มาก (d = 2.75)

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding จากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย นักศึกษาจำนวน 9 คน โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด ทั้งหมด 4 ด้าน ได้ผลการวิจัยในแต่ละด้านดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ด้านความรู้เดิม (Background knowledge)

ก่อนเรียน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างคิดว่าการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบเป็นเรื่องง่ายถึงง่ายมาก มีความรู้และประสบการณ์ในการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษเพียง 1 ครั้งในรายวิชาการวัดผลละประเมินผลซึ่งเป็นรายวิชาในหมวดวิชาชีพครู ได้ฝึกสร้างข้อสอบเพียง 2 ทักษะ ได้แก่ การอ่าน และไวยากรณ์ ผู้สอนในรายวิชาดังกล่าวไม่มีความเชี่ยวชาญทางภาษาอังกฤษ จึงไม่ได้ลงรายละเอียดเรื่องหลักการและวิธีการสร้างข้อสอบภาษาอังกฤษ นักศึกษายังคิดว่าตนเองมีความรู้การสร้างข้อสอบในระดับแย่จนถึงปานกลาง และไม่มั่นใจประสิทธิภาพของข้อสอบ นักศึกษาชายคนหนึ่งกล่าวว่า *“ผมเคยเรียนวิชาทางวิชาชีพครู อาจารย์ทาง*

วัดผลประเมินผล ให้วัดทักษะขั้นสูงของ Bloom รู้ว่าตัวลวงต้องยาวเท่ากับ Key” นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“หนูคิดว่าข้อสอบที่เคยสร้างมีประสิทธิภาพค่ะ เพราะครูพี่เลี้ยงช่วยตรวจสอบความถูกต้องให้”*

3.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding

นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้มีกระบวนการที่ง่ายต่อความเข้าใจและการปฏิบัติ คิดว่าทั้ง 7 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบได้จริง ได้แก่ (1) การกระตุ้นความสนใจ ช่วยเตรียมความพร้อมและเกิดความสนใจก่อนเริ่มเรียนเนื้อหา (2) การอธิบายและการแสดงตัวอย่าง ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้หลักการที่ดีในการสร้างข้อสอบของแต่ละทักษะ เห็นตัวอย่างของข้อสอบทั้งที่ดีและไม่ดี นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“หนูคิดว่ามีอีก 1 ขั้นตอนที่เป็นบันได้ขั้นแรกเลย คือตอนที่อาจารย์ให้ knowledge อาจารย์ไม่ได้ให้แค่ knowledge อย่างเดียว แต่อาจารย์ยังยกตัวอย่างข้อสอบขึ้นมาแล้วให้นิสิตทั้งห้องลองสังเกตว่าข้อสอบนี้ดีหรือไม่ ถ้าไม่ดีแก้ยังไง เป็น step แรกที่ฝึกให้พวกเราลองสังเกตก่อน แล้วลองคิดว่ามันดีหรือไม่ดี ก่อนจะเริ่มไปทำงานกลุ่ม คู่เดี่ยว”* (3) การฝึกเป็นกลุ่มและเป็นคู่ ซึ่งนักศึกษากลุ่มเก่งสามารถช่วยเติมเต็มความรู้ให้กับนักศึกษากลุ่มอ่อนได้ นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“ง่ายต่อความเข้าใจค่ะ ถ้าทำงานคนเดียวจะนึกไม่ออก แต่พอได้ทำงานกับเพื่อน ๆ มีการเสนอไอเดียที่หนูอาจจะคิดไม่ถึง ทำให้นึกขึ้นได้ว่าหนูก็ต้องทำแบบนี้ด้วย จะคิดออกมากกว่าทำคนเดียว”* (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ และการวิจารณ์ ช่วยสร้างความเข้าใจการสร้างข้อสอบให้เพิ่มมากขึ้น นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“ความรู้ของหนูไม่เยอะพอที่จะออกข้อสอบด้วยตัวเอง แต่พอได้ทำกับเพื่อน ได้ถามความรู้จากเพื่อนที่มีความรู้มากกว่า ช่วยพยุงความรู้ของหนู บางครั้งสามารถถามเพื่อนถึงประเด็นที่ไม่เข้าใจได้ โดยไม่ต้องถามอาจารย์ ทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น เมื่อทำงานร่วมกับเพื่อนและได้ฟังสิ่งที่เพื่อนสรุปจะทำให้นึกถึงการสร้างข้อสอบได้ดีมาก คำพูดของเพื่อนในกลุ่มจะผุดขึ้นมาในหัว โดยเฉพาะตอนที่พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มและการวิจารณ์ข้อสอบของเพื่อนกลุ่มอื่น”* (5) การเสริมแรงและการให้ข้อมูลป้อนกลับ โดยนักศึกษาแสดงความรู้สึกดีใจและภูมิใจเมื่อผู้สอนกล่าวชื่นชมข้อสอบกลุ่มของตัวเองที่ไม่มีข้อผิดพลาดเลยหรือมีผิดเพียงเล็กน้อย และสะท้อนว่าได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับข้อสอบของกลุ่มที่ยังพบข้อผิดพลาด นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า *“การ Feedback ของอาจารย์ทำให้เห็นข้อผิดพลาดและจะจดจำได้”* (6) การฝึกปฏิบัติและการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล โดยนักศึกษาแสดงความพึงพอใจต่อการให้ข้อมูลป้อนกลับของอาจารย์ต่อข้อสอบของนักศึกษาแต่ละคน นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“ชอบการฝึกการออกข้อสอบเป็นรายบุคคลผ่าน Google Drive ช่วยมาก ๆ หนูไม่ได้ดูแต่ Feedback ข้อสอบของตัวเอง แต่ไปอ่าน Feedback ข้อสอบของเพื่อน ๆ ด้วย และข้อสอบทั้งหมดที่ตัวเองและเพื่อน ๆ ออกก็ไม่หายไปด้วย หนูกลับมาดูมาอ่านทบทวนได้อีก”* และ (7) การวิเคราะห์สะท้อนคิด นักศึกษาได้ทบทวนความรู้และความเข้าใจของตนเองหลังจากเรียนแต่ละทักษะเสร็จสิ้น นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าววว่า *“เห็นด้วยกับเพื่อน ๆ ค่ะ แต่เสริมว่าชอบที่อาจารย์ให้ Reflect ตัวเอง ได้ทบทวนตัวเองหลังออกข้อสอบไปแล้ว ได้เห็นข้อผิดพลาดต่าง ๆ จะได้นำไปปรับใช้สำหรับการออกข้อสอบในครั้งต่อไป”*

3.3 ด้านปัญหาหรือความท้าทายของกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding

นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเจอความท้าทายในระหว่างเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ ได้แก่ ความไม่แม่นยำด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ความรู้และทักษะภาษาอังกฤษที่มีจำกัด ความไม่มั่นใจต่อความรู้และทักษะภาษาอังกฤษของตนเองโดยเฉพาะนักศึกษากลุ่มอ่อน และความท้าทายสุดท้าย คือ การสร้างข้อสอบเป็นกลุ่มและเป็นคู่ในเวลาที่จำกัดและมีความเกรงใจต่อการแสดงความคิดเห็น ทำให้ไม่สามารถสร้างข้อสอบได้ทันหรือไม่สามารถสร้างข้อสอบที่ดีได้ภายในเวลาที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาบ้าง โดยเฉพาะกับนักศึกษากลุ่มอ่อน นักศึกษา 2 คนกล่าวว่า *“หนูมีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษไม่แม่นพอทั้งในการสร้างข้อสอบและการวิเคราะห์ข้อสอบของเพื่อนค่ะ”* *“การทำงานกลุ่ม บางครั้งไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่อมีอีกฝ่ายหนึ่งเสนอความคิดเห็นแล้ว และเมื่ออยู่กับเพื่อนที่เก่งกว่า จะมีความมั่นใจน้อย ทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น”* อย่างไรก็ตาม นักศึกษามีความคิดเห็นว่า การทำกิจกรรมกลุ่มช่วยแก้ปัญหาและความท้าทายเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องความไม่แม่นยำด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษาชายคนหนึ่งกล่าวว่า *“งานกลุ่มช่วยได้เยอะครับ เพื่อนที่เก่งและปานกลางได้ช่วยกันคิด”* และนักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“เพื่อนที่เก่งจะช่วย บางครั้งหนูช่วยเสนอความคิดเป็นภาษาไทย ให้เพื่อนเก่งช่วยเปลี่ยนเป็นโครงสร้างภาษาอังกฤษให้ค่ะ”*

3.4 ด้านความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ

โดยภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอนที่เริ่มต้นจากการให้ความรู้ จากนั้นค่อย ๆ ฝึกเป็นกลุ่ม คู่ และรายบุคคล ทำให้ได้ฝึกบ่อย ๆ ผลที่ได้คือนักศึกษาสามารถจดจำและนึกย้อนกลับไปถึงคำอธิบายเนื้อหาความรู้และการให้ข้อมูลป้อนกลับของผู้สอน รวมถึงคำวิพากษ์วิจารณ์ข้อสอบของเพื่อนซึ่งจะฝังติดอยู่ในหัว เมื่อนักศึกษานึกถึงก็จะจดจำได้ นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“หนูพอใจระดับมากที่สุดค่ะเพราะกระบวนการสอนของอาจารย์หนูได้ทบทวนความรู้และค่อย ๆ ฝึก”* นักศึกษาชายคนหนึ่งกล่าวว่า *“พอใจมาก ๆ ครับ ก่อนสอบ ผมแทบไม่ต้องกลับไปอ่านหนังสือเลยเพราะในห้องเรียนผมได้ฝึกอยู่บ่อย ๆ”*

นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อจุดเด่นของกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิค Scaffolding รวมถึง 7 ขั้นตอนของกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบของนักศึกษาได้จริง นักศึกษาชายคนหนึ่งกล่าวว่า *“2 เทคนิคกับ 7 ขั้นตอนการสอนของอาจารย์ช่วยพัฒนาทักษะการสร้างข้อสอบแบบ Multiple-choice ได้จริง ๆ ครับ”* นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“อาจารย์สอนให้หนูเห็นภาพใหญ่ก่อนแล้วค่อย ๆ ลงรายละเอียด ทำให้เข้าใจได้ดีขึ้นค่ะ สอนแบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป และได้ฝึกปฏิบัติ ทำให้มีความรู้และความสามารถ ก่อนสอบหนูแทบไม่ต้องอ่านหนังสือเลยค่ะ”*

สำหรับจุดด้อยของกระบวนการจัดการเรียนการสอน นักศึกษากล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ไม่มีจุดด้อย เพียงแต่คิดว่า หากปรับปรุงในบางประเด็น จะยิ่งทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ (1) การแบ่งจำนวนนักศึกษาเป็นกลุ่ม ควรแบ่งเพียง 3 คน แทน 4 คน เนื่องจากนักศึกษาคิดว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น (2) ในขั้นการสร้างข้อสอบเป็นรายบุคคล ผู้สอนควรมอบหมายให้นักศึกษาสลับกันวิเคราะห์และวิจารณ์ข้อสอบกับเพื่อน ก่อนจะส่งให้ผู้สอนทาง Google Drive ทั้งนี้ นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นขัดแย้งว่า หากทำเช่นนั้น การสร้างข้อสอบจะไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษาแต่ละคนได้ (3) การสร้างข้อสอบทักษะการอ่านและไวยากรณ์ ผู้สอนควรกำหนดทักษะย่อยของการอ่านและไวยากรณ์ให้ครอบคลุมทุกทักษะ ทักษะการอ่าน เช่น สรรพนามที่อ้างอิงคำนาม ใจความสำคัญ คำศัพท์ยาก จุดประสงค์ของผู้เขียน เป็นต้น ทักษะไวยากรณ์ เช่น กาลต่าง ๆ คำนำหน้าคำนาม คำสรรพนาม คำคุณศัพท์ คำกิริยาวิเศษ ประโยคเงื่อนไข คำเชื่อมต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างข้อสอบในทักษะย่อยที่ซ้ำซ้อนกัน และอาจทำให้นักศึกษาไม่ได้ฝึกฝนการสร้างข้อสอบอ่านในบางทักษะ นักศึกษาชายคนหนึ่งกล่าวว่า *“ที่ผมเป็นกังวลที่สุดก็คือ การทำงานกลุ่ม ๆ ละ 4 คน ค่อนข้างใหญ่ไป กรณีที่เพื่อนร่วมกลุ่ม nice ก็อาจจะกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น แต่สำหรับบางคนอาจจะไม่กล้าแสดงความเป็นตัวของตัวเอง เพราะเพื่อนบางคนไม่ฟังคนอื่นเลย ถ้าเป็นเช่นนี้ อาจจะไม่ได้เรียนรู้อะไรเลย”* นักศึกษาหญิงคนหนึ่งกล่าวว่า *“หนูคิดว่าการแบ่งงานเดี่ยวของทักษะไวยกรณ์และการอ่านควรให้ได้ฝึกทุกทักษะย่อย อาจารย์ควรแบ่งให้ไม่ซ้ำกัน เพราะจะได้มีความรู้และทักษะการสร้างข้อสอบเนื้อหาอื่น ๆ ด้วยค่ะ”*

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นรายข้อ ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เหตุผลแรกอาจเป็นเพราะเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิค Scaffolding เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2561) และ ภริมา วินิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน (2565) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรูปธรรมในลักษณะของการเรียนแบบมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทั้งการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การลงมือปฏิบัติจริง การสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำ ลองผิดลองถูก ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่คงทนมากกว่าการเรียนแบบ Passive Learning ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อยู่ฝ่ายเดียว ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายเหมือนกับการเรียนรู้แบบ Passive อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิศ งามพงษ์ (2564) ที่พบว่านักศึกษามีพึงพอใจต่อ

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากถึงมากที่สุด และเมื่อนำการเรียนรู้เชิงรุกมาบูรณาการกับแนวคิดของเทคนิค Scaffolding ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือจากผู้สอน การถอดการช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีความสามารถที่สูงขึ้น และการค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือจนกระทั่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และรับผิดชอบงานของตนเองได้ อาจทำให้กระบวนการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Danli (2011) และ Mamun et al. (2019) พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนช่วยเสริมต่อการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการให้ข้อมูลป้อนกลับ การสาธิต และการแนะนำแนวทางการเรียนรู้มากที่สุด และผู้เรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้สอนและจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เก่งกว่าได้ด้วย ทำให้เกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพ คือ ผู้วิจัยพัฒนาและออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระ การเรียงลำดับเนื้อหา การเลือกกิกจรรมการเรียนรู้ และการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสม รวมถึงการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Richard (2013) ที่กำหนดให้มีขั้นตอนได้แก่ 1) การวินิจฉัยความจำเป็นหรือคุณลักษณะของผู้เรียน 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การคัดเลือกเนื้อหาของการสอน 4) การจัดเรียงลำดับเนื้อหาของการสอน 5) การเลือกกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การเรียงลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การกำหนดแนวทางการประเมินผล เหตุผลประการสุดท้าย อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งในระหว่างการเรียน (Formative assessment) เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของนักศึกษาซึ่งได้เห็นประเด็นที่ผู้เรียนยังต้องได้รับการพัฒนา และยังมีการประเมินผลหลังเรียน (Summative assessment) เพื่อตัดสินระดับความรู้และสมรรถนะของนักศึกษา อีกทั้งยังเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เพราะผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษและการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มีการนำไปทดลองนำร่องกับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ก่อนนำมาทดลองกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

2. จากการนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาครูภาษาอังกฤษ ไปทดลองกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิผล โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 นักศึกษามีความรู้ในการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีขนาดผลที่ใหญ่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Mamun et al. (2019) ที่พบว่า หลังการสอนด้วยเทคนิค Scaffolding ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้น และยังมีความรู้เพียงพอในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยเลือกรูปแบบและพัฒนาเครื่องมือในการวัดประเมินผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด กล่าวคือ ผู้วิจัย

เลือกใช้การทดสอบแบบปรนัย แบบเลือกตอบและแบบถูก-ผิด ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นการวัดความรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบทดสอบยังผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและถูกนำไปทดลองนำร่องเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นก่อนนำมาใช้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีการวางแผนในการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับระดับความรู้และความสามารถของนักศึกษาและจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปยาก และค่อย ๆ เติมเต็มความรู้ อีกทั้งกระบวนการสอนยังมีขั้นตอนการอธิบายเนื้อหาและการแสดงตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน ในระหว่างการสอน ยังมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิจารณ์ข้อสอบของคนอื่น การจะวิจารณ์ว่าข้อสอบของคนอื่นได้ นักศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องหลักการและวิธีการสร้างข้อสอบที่ดีและแม่นยำ อีกเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษามีโอกาสได้วิเคราะห์สะท้อนคิด (Reflection) ท้ายบทเรียน ได้ประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจต่อการสร้างข้อสอบมากขึ้นหรือไม่ เพียงใด มีประเด็นใดที่ยังต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมนี้สอดคล้องกับทฤษฎีสรรค์นิยม (Constructivism) ของ Piaget และ Vygotsky ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในช่วงของการเรียนรู้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2561)

2.2 นักศึกษามีสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีขนาดผลที่ใหญ่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ สมทรง สุภาพ (2557 : 149) ที่พบว่า หลังการสอนด้วยเทคนิค Scaffolding ความสามารถในการอ่านของผู้เรียนสูงขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการทดสอบหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเป็นเพราะผู้วิจัยบูรณาการการเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิค Scaffolding เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งสองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเหมือนกัน มีจุดเด่นที่แตกต่างกัน การสังเคราะห์วิธีการสอนทั้ง 2 รูปแบบ ได้กระบวนการสอน 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกระตุ้นความสนใจ 2) การอธิบายและการแสดงตัวอย่าง 3) การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มและคู่ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ และการวิจารณ์ 5) การเสริมแรงและการให้ข้อมูลป้อนกลับ 6) การฝึกปฏิบัติและการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล และ 7) การวิเคราะห์สะท้อนคิด ขั้นตอนการสอนเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และอาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเริ่มจากการศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วางแผนและออกแบบขั้นตอนในการจัดกิจกรรมทีละขั้น (Step by step) แบบค่อยเป็นค่อยไป มีกำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่กระตุ้นการลงมือทำและการคิด ตลอดจนการกำหนดการวัดผลและประเมินผล สุดท้ายอาจเป็นเพราะผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย ที่เน้นการวัดความสามารถของผู้เรียนแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ตายตัว ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ความคิดของตนเองได้อย่างอิสระเป็นเครื่องมือในการวัดประเมินผลสมรรถนะ

แม้ว่านักศึกษาทุกคนจะมีคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละของสมรรถนะการสร้างข้อสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล มีนักศึกษาจำนวน 8 คนซึ่งเป็นนักศึกษากลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละไม่ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ และมีนักศึกษากลุ่มอ่อน จำนวน 2 คนที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มนี้มีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษด้านโครงสร้าง

ประโยคและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่จำกัด นอกจากนี้ การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบต้องมีองค์ประกอบ 3 ข้ออย่างครบถ้วน และแต่ละองค์ประกอบมีหลักการที่ผู้เรียนต้องคำนึงถึง ได้แก่ 1) โจทย์ต้องกระชับ ไม่ผิดโครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ ต้องไม่ให้คำใบ้น้อยไปหรือมากเกินไป เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้สอบ สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด 2) ตัวเลือกที่ถูกต้องมีเพียง 1 เดียว มีความยาวพอ ๆ กับตัวลวง คำตอบที่ถูกต้องไม่ยาวกว่าตัวลวง นำไปเติมในโจทย์ต้องไม่ผิดไวยากรณ์และหลักการเขียน และ 3) ตัวลวงต้องมีความยากง่ายพอ ๆ กับตัวเลือกที่ถูก น่าเชื่อถือและดึงดูดใจผู้เรียนที่ไม่แน่ใจ ไม่ใช่ตัวเลือกที่เห็นว่าผิดอย่างชัดเจน การสร้างข้อสอบที่ดีต้องใช้ทั้งความรู้และความละเอียดถี่ถ้วน นักศึกษาที่ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ อาจมาจากความผิดพลาดด้านการใช้โครงสร้างประโยค หลักการเขียน และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เช่น ขึ้นต้นประโยคด้วยอักษรพิมพ์เล็ก จบประโยคไม่มีเครื่องหมายใด ๆ คำนามเฉพาะไม่เขียนด้วยอักษรพิมพ์ใหญ่ ใช้สรรพนามผิดประเภท ใช้กาลผิด และประธานกับกิริยาไม่สอดคล้องกัน เป็นต้น

2.3 นักศึกษามีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบในทางบวก โดยสะท้อนความพึงพอใจในภาพรวมในระดับมากถึงมากที่สุด นักศึกษากลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อนให้ความคิดเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้มีขั้นตอนที่ง่ายต่อความเข้าใจ สอนแบบค่อยเป็นค่อยไป ช่วยพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบได้จริง ผู้สอนให้ความรู้ก่อนลงมือปฏิบัติ ไม่ได้มีเพียงการบรรยายอย่างเดียว สอดคล้องกับการศึกษาของ Ouynok and Sroinam (2021 : 179) ที่พบว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อเทคนิค Scaffolding และการวิจัยของ พรพิศ งามพงษ์ (2564 : 423) ที่พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากถึงมากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ขั้นตอนการสอนของการเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิค Scaffolding จึงทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทั้งความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้จริง ซึ่งนักศึกษามีคะแนนของการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อย่างไรก็ตาม นักศึกษา 1 คนเสนอแนะว่าการทำงานกลุ่มควรมีสมาชิกเพียง 3 คน จากเดิม 4 คน โดยให้เหตุผลว่า ยิ่งสมาชิกในกลุ่มน้อยเท่าใด เสียงของบางคนอาจจะดังขึ้น กล่าวคือ นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การทำงานกลุ่ม 3 หรือ 4 คน ไม่ได้ลดโอกาสในการวิเคราะห์และวิจารณ์ข้อสอบอย่างแท้จริง แต่เป็นเพราะนักศึกษาบางคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นแล้วแต่ขาดความกล้า มีความเกรงใจ หรือความไม่มั่นใจในความคิดและความแม่นยำทางความรู้และความสามารถทางภาษาอังกฤษของตัวเองมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อต้องทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่ขาดความสนิทสนมหรือกับเพื่อนที่เก่งและมั่นใจในตัวเองสูงและไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงเกิดความกังวลว่าเพื่อนกลุ่มนี้จะไม่ยอมรับความคิดเห็นของตัวเอง และจะทำให้เสียความมั่นใจในตัวเองรวมถึงเสียความรู้สึกด้วย จึงเลือกที่จะเงียบและไม่แสดงความคิดเห็น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย พบว่านักศึกษาต้องการเห็นตัวอย่างของการสร้างข้อสอบของทักษะไวยากรณ์ให้ครอบคลุมทุกหัวข้อย่อยและทักษะการอ่านให้ครอบคลุมทุกทักษะย่อย ในขั้นการฝึกปฏิบัติและการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล ผู้สอนควรวางแผนการมอบหมายงานรายบุคคลไม่ให้หัวข้อย่อยของไวยากรณ์และทักษะย่อยของการอ่านของแต่ละคนซ้ำซ้อนกัน และควรให้นักศึกษาส่งงานใน Google Drive เพราะนักศึกษาต้องการอ่านข้อสอบของเพื่อนเพื่อวิเคราะห์การให้ข้อมูลป้อนกลับของผู้สอน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยเพิ่มพูนความรู้และสมรรถนะการสร้างขอสอบให้นักศึกษาได้อีกช่องทางหนึ่ง

2. เนื่องจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย พบว่านักศึกษาบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในการฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม นอกจากผู้สอนจะแบ่งกลุ่มนักศึกษาให้คละความสามารถระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อนแล้ว ผู้สอนควรพิจารณาเลือกสมาชิกในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและกล้าจะตัดสินใจในการทำงานเป็นกลุ่มมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้การทำกิจกรรมเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาอีกด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการทดลองแบบหนึ่งกลุ่ม (One-group Pretest-Posttest Design) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและเกิดประสิทธิภาพของผลการทดลองให้มากขึ้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทดลองแบบ 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อยืนยันความมีประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านกระบวนการจัดการเรียนสอนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากการวิจัยนี้วัดและประเมินผลความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบของนักศึกษาหลังสิ้นสุดการทดลองในห้องเรียนเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาความคงทนและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และสมรรถนะในการสร้างข้อสอบเพื่อเป็นเครื่องมือการวิจัย ในการทำวิจัยในชั้นเรียนในระหว่างฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบมีประสิทธิภาพ

3. เนื่องจากการวิจัยนี้คัดเลือกนักศึกษาให้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจำนวนเพียง 9 คน การวิจัยครั้งต่อไป ควรสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ในเชิงปริมาณ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนได้แสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding เพื่อพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ

4. เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นพัฒนาความรู้และสมรรถนะการสร้างข้อสอบเฉพาะแบบเลือกตอบ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการนำกระบวนการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Scaffolding ไป

ใช้ข้อสอบแบบปรนัยประเภทอื่น ๆ หรือข้อสอบแบบอัตนัย เพื่อศึกษาว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมือนหรือแตกต่างจากข้อสอบแบบเลือกตอบ

เอกสารอ้างอิง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 5*(1), 5–20.

ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์. (2559). ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้. *วารสารแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3*(2), 154–179.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพิศ งามพงษ์. (2564, สิงหาคม). การพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) [Paper presentation]. *งานประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14*, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

ภริมา วินิธาสถิตกุล, & ชนินันท์ แย้มขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6*(3), 921–933.

ยุวดี อยู่สบาย, ศิรินยา พิพัฒน์ศรีสวัสดิ์, & จิตรา จันทราเกตุรวิ. (2563). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 16*(4), 133–141.

วรพงษ์ แสงประเสริฐ, รุ่งทิวา แย้มรุ่ง, & ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2560). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18*(1), 106–124.

สมทรง สุภาพ. (2557). *การพัฒนาโมดูลการอ่านภาษาอังกฤษวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นรูปแบบการสอนเทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/569

อานุภาพ เลขะกุล. (2564). *การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice question)*. สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.

Aguirre Clores, M., & Ricafort Reganit, A. A. (2020). Investigating the assessment literacy of teachers in private junior high schools in the Philippines. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies, 20*(2), 461–476.

Alkharusi, H., Aldhafri, S., Alnabhani, H., & Alkalbani, M. (2012). Educational assessment attitudes, competence, knowledge, and practices: An exploratory study of Muscat teachers in the Sultanate of Oman. *Journal of Education and Learning, 1*(2), 217–232.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Routledge.

Danli, L. (2011). Scaffolding in the second language learning of target forms in peer interaction. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 34*(4), 107–126.

Denton, D. W. (2012). Enhancing instruction through constructivism, cooperative learning, and cloud computing. *TechTrends, 56*(4), 34–41.

Mamun, M. A., Lawrie, G., & Wright, T. (2020). Instructional design of scaffolded online learning modules for self-directed and inquiry-based learning environments. *Computers & Education, 144*, 103695. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103695

Ouynok, B., & Sroinam, R. (2021). Using scaffolding techniques to improve Matthayomsuksa 3 students' English reading comprehension ability. *Udon Thani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Science, 10*(2), 179–196.

Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education, 93*(3), 223–231.

Richards, J. C. (2013). Curriculum approaches in language teaching: Forward, central, and backward design. *RELC Journal, 44*(1), 5–33. https://doi.org/10.1177/003368821247329

Van de Pol, J., Volman, M., & Beishuizen, J. (2010). Scaffolding in teacher-student interaction: A decade of research. *Educational Psychology Review, 22*, 271–297.

Wu, D., & Zhang, S. (2022). A study on the construction of language assessment literacy of English teachers in pre-service secondary schools in ethnic areas. *Journal of Language Testing & Assessment, 5*(1), 53–59. http://dx.doi.org/10.23977/langta.2022.050105

Academic Paper
JBER Scope: Education

From Knowledge to Action: Service Learning as a Pathway to Experiential Education in Thai Universities

Pittayatorn Kaewkong[1*], Diyaporn Wisamitanan[2], Budy Pratsyo[3]

[1,2,3] Thaksin University, Songkhla, Thailand
✉: * pittayatorn@tsu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 13 March 2026; Revised: 12 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

Abstract

Thailand's transition toward a knowledge-based, innovation-driven economy has raised expectations for universities to produce graduates who possess not only strong academic knowledge but also practical skills and social responsibility. However, traditional lecture-based teaching methods remain dominant in many higher education institutions, often limiting students' opportunities to apply knowledge in real-world contexts. Experiential learning approaches have therefore gained increasing attention as strategies to bridge the gap between academic learning and practical application. Among these approaches, service learning has emerged as a particularly valuable pedagogical model that integrates academic learning with community engagement.This paper examines the role of service learning in developing student competencies while contributing to sustainable development in the Thai context. Drawing on literature related to experiential learning theory, service learning, and higher education reform, the paper explores how service-learning initiatives help develop critical competencies such as communication, collaboration, critical thinking, and civic responsibility. The study also discusses current service-learning practices in Thai universities and examines challenges related to curriculum integration, institutional support, and community partnerships. Furthermore, the paper highlights policy implications for strengthening service-learning initiatives in Thailand's higher education system. The findings suggest that service learning provides an effective approach for fostering socially responsible graduates while supporting community development and sustainable development goals.

Keywords: experiential learning, service learning, higher education, sustainable development, Thailand

1. Introduction

Higher education institutions worldwide are facing increasing pressure to prepare graduates for complex social, economic, and technological environments. In the twenty-first century, employers and policymakers expect university graduates to possess not only disciplinary knowledge but also transferable skills such as critical thinking, communication, collaboration, and problem-solving. These competencies are often described as essential "21st-century skills" that enable individuals to navigate rapidly changing professional and social contexts. In Thailand, these expectations have become particularly significant as the country transitions toward a knowledge-based and innovation-driven economy. National initiatives such as Thailand 4.0 emphasize innovation, technological advancement, and human capital development as key drivers of economic growth (Puncreobutr, 2016). As a result, Thai

universities are increasingly expected to align their educational practices with national development goals while preparing students to compete in global labor markets.

Despite these expectations, many higher education institutions in Thailand continue to rely heavily on traditional lecture-based teaching methods that emphasize theoretical knowledge rather than practical application. While these approaches are effective for transmitting disciplinary content, they often provide limited opportunities for students to apply their knowledge in real-world contexts. Consequently, concerns have been raised about the readiness of university graduates to meet employers' expectations and contribute effectively to society (World Bank, 2020). particularly regarding essential competencies such as communication skills, problem-solving abilities, and professional work attitudes (Pancharoen & Chorkaew, 2022; Wimonchong, 2021; Thatong, 2018). Studies of the Thai labor market have indicated that employers increasingly expect graduates to possess not only disciplinary knowledge but also transferable skills, interpersonal competencies, and professional work ethics to adapt to contemporary workplace demands.

Experiential learning has emerged as an important pedagogical approach that addresses these challenges by connecting academic learning with practical experience. Experiential learning emphasizes active participation, reflection, and real-world engagement as key elements of the learning process (Kolb, 1984). Through experiential learning activities such as internships, cooperative education, project-based learning, and community engagement, students can apply theoretical knowledge while developing essential professional and social competencies.

Among these experiential learning approaches, service learning has gained increasing attention in higher education. Service learning integrates academic learning objectives with community service, enabling students to apply disciplinary knowledge to address real social issues. Unlike traditional volunteer activities, service learning involves structured reflection and intentional integration with academic coursework (Bringle & Hatcher, 1995).

In the Thai context, service learning is particularly relevant because universities have historically played an important role in supporting community development and social engagement. Many Thai universities organize community outreach programs, volunteer camps, and rural development initiatives that involve student participation. When these activities are integrated into academic curricula, they can offer valuable experiential learning opportunities while contributing to local development.

This paper explores the role of service learning in promoting experiential learning and sustainable development within Thai higher education. Specifically, the paper examines the theoretical foundations of service learning, its contributions to student development, and the challenges associated with its implementation. The paper also discusses policy implications for strengthening service-learning initiatives in Thai universities.

2. Discussion

1. Experiential Learning and Service Learning: Conceptual Foundations

Experiential learning theory has its roots in the works of several influential educational theorists, including John Dewey, Kurt Lewin, and David Kolb. Dewey (1938) emphasized the importance of experience in education, arguing that meaningful learning occurs when students actively engage with real-world situations and reflect upon their experiences. According to Dewey, education should not be limited to the transmission of information but should instead involve active inquiry and problem-solving within authentic contexts.

Building on these ideas, Kolb (1984) developed the experiential learning model, which describes learning as a cyclical process consisting of four stages: concrete experience, reflective observation, abstract conceptualization, and active experimentation. In this model, learners begin with a concrete experience that involves active participation in a task or activity. They

then reflect on this experience to identify patterns or insights. Through reflection, learners develop conceptual understanding that helps them interpret the experience. Finally, learners apply this new knowledge to different situations through experimentation.

Experiential learning theory suggests that knowledge is constructed through the transformation of experience rather than being passively received from instructors (Kolb & Kolb, 2017). As a result, experiential learning approaches encourage active student participation, critical reflection, and practical application.

Service learning is a specific form of experiential learning that integrates academic instruction with community service. Bringle and Hatcher (1995) define service learning as a course-based educational experience in which students participate in organized service activities that address community needs while reflecting on these experiences to deepen their understanding of course content. It is also defined as a credit-bearing educational experience in which students participate in an organized service activity that meets identified community needs and reflect on the service activity in such a way as to gain further understanding of course content, a broader appreciation of the discipline, and an enhanced sense of civic responsibility." (Bringle & Hatcher, 1995, p. 112). Service-learning activities typically involve structured projects that connect academic learning with meaningful community engagement. Common examples include tutoring or mentoring programs in local schools, where university students support younger learners while applying pedagogical knowledge. Environmental conservation projects, such as community clean-up campaigns or sustainability awareness initiatives, are also widely implemented. In addition, students may collaborate with local organizations to conduct community needs assessments, health promotion campaigns, or digital literacy training for disadvantaged groups. Service-learning activities often include reflection components, such as journals or group discussions, enabling students to connect their community experiences with academic concepts while developing civic responsibility and professional skills.

A key characteristic that distinguishes service learning from traditional volunteering is its intentional connection with academic learning objectives. In service learning, community engagement activities are carefully designed to support specific learning outcomes. Students are encouraged to reflect on their experiences through activities such as reflective journals, group discussions, or presentations.

Research has shown that service learning can contribute to multiple dimensions of student development. Eyler and Giles (1999) found that service-learning experiences significantly enhance students' critical thinking abilities, interpersonal skills, and civic engagement. In addition, service learning can strengthen students' understanding of social issues and encourage a greater sense of responsibility toward their communities. Several studies conducted in Asian higher education contexts have demonstrated that service learning contributes to multiple dimensions of student development. For example, a study of university alumni in Hong Kong found that participation in service-learning programs enhanced students' intellectual, social, civic, and cross-cultural competencies (Lin et al., 2024). In Malaysia, research by Diong, Cheah, and Siah (2025) reported that service-learning activities strengthened students' communication skills, teamwork abilities, and social awareness. Similarly, a study in the Philippines showed that service-learning participation significantly improved students' life skills and civic responsibility while fostering stronger engagement with community issues (Mabborang et al., 2024). In the Thai context, Chatsuthipan (2008) found that service-learning programs enhanced students' civic responsibility, academic skills, and professional competencies. These findings collectively highlight the broad developmental benefits of service-learning initiatives in Asian higher education institutions.

Another important feature of service learning is the principle of reciprocity, which emphasizes mutual benefit between students and the communities they serve. In effective service-learning programs, learning is not one-directional; instead, both students and

community partners contribute to and benefit from the collaboration. While students gain practical experiences, professional skills, and a deeper understanding of social issues, communities receive meaningful services or resources that address local needs. Studies in Asian contexts support this reciprocal model. For example, research in Hong Kong found that community partners reported tangible benefits such as increased organizational capacity and community awareness through student service-learning projects (Ngai, 2006). Similarly, a study in Singapore demonstrated that community engagement projects allowed students to develop intercultural understanding while supporting community development initiatives (Tan, 2009).

2. Service Learning and Sustainable Development

The concept of Education for Sustainable Development (ESD) emphasizes the role of education in promoting social responsibility, environmental awareness, and sustainable economic development. Service learning aligns closely with these objectives because it encourages students to engage with real-world challenges affecting their communities. A growing body of research highlights the strong relationship between service learning and sustainable development, particularly in promoting social responsibility, community engagement, and the achievement of the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs).

Service learning supports sustainable development by connecting academic knowledge with real-world community challenges. Through community-based projects, students contribute to addressing social, environmental, and economic issues while simultaneously developing professional competencies. According to UNESCO (2017), experiential and community-based learning approaches such as service learning play an important role in advancing education for sustainable development by encouraging students to actively engage with sustainability issues in their communities. These learning experiences help students understand complex societal challenges and develop the skills needed to contribute to sustainable solutions.

Empirical studies also demonstrate that service-learning participation enhances students' awareness of sustainability issues and strengthens their commitment to community development. Bringle and Hatcher (2011) found that service-learning programs foster civic engagement and social responsibility, which are essential components of sustainable societies. Similarly, Leal Filho et al. (2019) reported that universities implementing community-engaged learning initiatives contribute significantly to achieving the SDGs by mobilizing student knowledge and institutional resources to support local development projects. Service-learning initiatives have been used to address issues such as environmental conservation, public health education, poverty reduction, and community capacity building.

In addition, research in higher education indicates that service learning promotes long-term attitudes toward sustainability by encouraging students to critically reflect on the social and environmental impact of their actions (Eyler & Giles, 1999). By linking academic learning with community problem-solving, service learning helps develop graduates who are not only professionally competent but also socially responsible and committed to sustainable development.

Through service-learning projects, students may work with community organizations, local governments, or non-profit groups to address issues such as environmental conservation, education access, public health, or social inequality. These experiences allow students to apply academic knowledge while contributing to community well-being.

In the ASEAN region, universities increasingly recognize the importance of community engagement in achieving sustainable development goals. Higher education institutions can serve as platforms for collaboration between academic researchers, local communities, and

policymakers.

In Thailand, national development policies also emphasize sustainable development and community participation. The National Economic and Social Development Council has identified sustainable development as a key priority for national development strategies (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021). Universities, therefore, play an important role in supporting these objectives through research, education, and community engagement initiatives. Service learning provides an effective mechanism for integrating these objectives into higher education curricula. By engaging students in community-based projects, universities can simultaneously support student learning and contribute to sustainable local development.

3. Service Learning in Thai Higher Education

Community engagement has long been a part of student life in Thai universities. Many institutions organize volunteer activities, rural development camps, and social service projects that encourage students to contribute to society. These initiatives reflect cultural values emphasizing community cooperation and social responsibility.

In recent years, Thai universities have begun to integrate these activities more systematically into academic programs through service-learning models. The Thailand Qualifications Framework (TQF) emphasizes the development of student competencies beyond academic knowledge, including ethical responsibility and social engagement (Office of the Higher Education Commission, 2017). Several universities have developed programs that incorporate service learning into coursework. For example, students in education programs may conduct teaching activities in rural schools, while environmental science students may participate in conservation projects with local communities.

The Ministry of Higher Education, Science, Research, and Innovation has also encouraged universities to strengthen their engagement with communities and local industries as part of national development strategies (MHESI, 2020). These initiatives reflect growing recognition of universities' role in supporting regional development. However, the extent to which service learning is formally integrated into curricula varies across institutions. In many cases, community service activities remain extracurricular rather than being incorporated into academic courses. Strengthening the integration of service learning into formal curricula remains an important priority for Thai higher education institutions.

4. Benefits of Service Learning for Thai University Students

Service learning offers numerous benefits for students, particularly in developing professional and social competencies.

First, service learning helps students develop 21st-century skills such as critical thinking, communication, and collaboration. When students work on real-world community projects, they must analyze problems, develop solutions, and communicate effectively with diverse stakeholders. These experiences encourage students to apply theoretical knowledge to practical situations while working in teams to achieve shared goals. Through continuous interaction with community members and project partners, students also improve their ability to negotiate ideas, manage tasks, and present solutions. Such learning environments promote active participation and foster higher-order thinking skills essential to professional and social contexts.

Second, service learning promotes civic responsibility and social awareness. By engaging with communities, students gain a deeper understanding of social issues and develop empathy toward individuals from different backgrounds. These experiences can strengthen students' sense of responsibility toward society. Direct interaction with communities allows students to recognize real social challenges such as inequality, environmental issues, and access to

education. As a result, students begin to view themselves as active contributors to society rather than passive observers. This process helps cultivate socially responsible graduates who are more willing to participate in community development and public service initiatives.

Third, service learning supports career readiness and employability. Practical experiences allow students to develop professional skills and gain exposure to potential career paths. Research indicates that experiential learning experiences can improve students' employment outcomes and workplace readiness (Kuh, 2008). Through service-learning projects, students learn how to manage responsibilities, meet project deadlines, and work within organizational structures. They also develop professional communication skills by interacting with community leaders, organizations, and project supervisors. These experiences help students build confidence, strengthen their professional identity, and better understand the expectations of the modern workplace.

In the Thai context, these benefits are particularly important because employers increasingly seek graduates who possess not only technical expertise but also strong interpersonal and adaptive competencies (World Bank, 2020). Rapid economic transformation, digitalization, and Thailand's transition toward an innovation-driven economy have intensified demand for graduates who can communicate effectively, collaborate, and adapt to complex workplace environments. However, several reports have noted a gap between the skills developed through traditional university education and the competencies employers require in the labor market. Experiential learning approaches, including service learning, internships, and community-based projects, therefore play a critical role in helping Thai students develop practical skills, professional attitudes, and real-world problem-solving abilities.

5. Challenges in Implementing Service Learning in Thai Universities

Despite its benefits, implementing service learning in Thai contexts presents several challenges. One major challenge is the availability of institutional resources. Service-learning programs require coordination with community partners, supervision of student activities, and evaluation of learning outcomes. These activities often demand additional administrative support, funding, and time from faculty members and program coordinators. It is clear that effective service-learning programs require institutional commitment, including dedicated staff, financial support, and organizational structures to manage partnerships and student placements. In many universities, limited budgets and heavy teaching workloads can make it difficult to sustain large-scale service-learning initiatives.

Another challenge involves curriculum integration. Many academic programs have structured curricula that leave limited flexibility for field-based learning activities. Faculty members may face difficulties balancing theoretical content with experiential learning components within the limited instructional time available. Accreditation requirements and standardized course structures may further restrict opportunities to incorporate community-based projects into existing courses. Experiential learning research emphasizes that successful integration requires clear learning outcomes, structured reflection activities, and careful alignment between community engagement and academic objectives (Kolb & Kolb, 2017). Without proper curriculum design, service-learning activities may become peripheral rather than integral to academic learning.

Faculty readiness also represents a challenge. Some instructors may lack experience in designing service-learning projects or facilitating reflective learning processes. Effective service learning requires educators to adopt student-centered teaching approaches and guide students in connecting their experiences with academic knowledge. However, many faculty members are more familiar with traditional lecture-based instruction and may feel uncertain about implementing experiential learning methods. Professional development programs and institutional support are therefore essential to help instructors design meaningful service-

learning activities and develop appropriate assessment methods (Kuh, 2008).

Finally, sustaining partnerships with community organizations requires ongoing communication and coordination. Without strong partnerships, service-learning programs may struggle to maintain meaningful engagement with communities. Community organizations may have limited time and resources to supervise student activities or coordinate projects with universities. As a result, maintaining long-term partnerships requires mutual trust, clear expectations, and continuous collaboration. It is important to note that sustainable service-learning programs depend on reciprocal relationships in which universities and community partners share responsibilities and benefits from the collaboration.

3. Implications

To strengthen service learning in Thai universities, several policy and institutional strategies should be considered, drawing on successful international practices while adapting them to the Thai context.

First, universities should integrate service learning into academic curricula rather than treating it as an extracurricular activity. In the United States, institutions such as the University of Pennsylvania and Stanford University have successfully embedded service learning into credit-bearing courses, ensuring that community engagement contributes directly to academic learning outcomes. Similarly, Thai universities can align service-learning projects with the Thailand Qualifications Framework (TQF) so that community-based activities support competencies such as communication, teamwork, and problem-solving. For example, students in business or tourism programs could collaborate with community enterprises (OTOP groups) to improve marketing strategies or digital promotion, linking academic learning with local economic development.

Second, universities should establish community engagement or service-learning centers to coordinate partnerships with external organizations. A notable international example is the National University of Singapore's Office of Service Learning, which acts as a central hub connecting students, faculty, and community partners. Similar centers in Thai universities could collaborate with Tambon Administrative Organizations (TAOs), local schools, and NGOs to identify community needs and design long-term student projects. Such centers would help maintain sustainable partnerships and ensure that service-learning initiatives contribute meaningfully to local development.

Third, faculty development is essential for effective service-learning implementation. In Australia, universities such as Deakin University provide structured professional development programs that train faculty members to design experiential learning courses and evaluate reflective learning outcomes. Thai universities could adopt similar models by offering workshops and training programs that help instructors integrate service-learning activities into their teaching. Additionally, recognizing community-engaged teaching as part of faculty performance evaluation would encourage instructors to adopt these approaches more actively.

Finally, at the policy level, government agencies can play a significant role in promoting service learning. For instance, Singapore's government-supported university–community engagement initiatives encourage students to work with communities on social innovation projects that address local challenges. In Thailand, the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (MHESI) could support similar initiatives by providing funding for university–community collaboration projects. These programs could align service-learning activities with national development priorities such as the Bio-Circular-Green (BCG) economy, allowing students to contribute to sustainable tourism, environmental conservation, and community enterprise development. By learning from successful international models and adapting them to local conditions, Thai universities can develop service-learning programs that enhance student learning while contributing to community development.

4. Conclusion

Service learning represents a powerful experiential learning approach that connects academic knowledge with meaningful community engagement. Through participation in structured service-learning projects, students apply theoretical knowledge to real-world contexts while developing essential competencies, including critical thinking, communication, collaboration, and civic responsibility. These learning experiences not only enhance students' academic development but also foster a deeper understanding of social issues and community needs.

In the Thai context, service learning is particularly relevant as the country moves toward an innovation-driven and sustainable development model. National policies emphasizing human capital development, community empowerment, and sustainable growth highlight the importance of graduates who possess both professional expertise and strong social awareness. Service-learning initiatives, therefore, provide a practical mechanism through which universities can contribute to national priorities by connecting student learning with local development efforts.

However, for service learning to achieve its full potential, systematic institutional support is required. Universities must integrate service learning into curricula, invest in faculty development, and establish sustainable partnerships with community organizations. At the same time, supportive national policies and collaborative frameworks between universities, local governments, and civil society organizations are essential for expanding service-learning opportunities.

Ultimately, strengthening service-learning initiatives can enable Thai universities to play a more active role in community development while preparing graduates who are not only academically competent but also socially responsible, adaptable, and capable of addressing complex challenges in an increasingly interconnected world.

References

Bringle, R. G., & Hatcher, J. A. (1995). A service-learning curriculum for faculty. *Michigan Journal of Community Service Learning, 2*, 112–122.

Chatsuthipan, W. (2008). The development of a service learning system to enhance civic responsibility of undergraduate students in business administration programs. *ABAC Journal, 28*(1), 1–14.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Diong, F. W., Cheah, P. K., & Siah, P. C. (2025). Advancing understanding of service-learning: A case study of a university in Malaysia. *Malaysian Journal of Learning and Instruction, 22*(1), 125–146.

Eyler, J., & Giles, D. E. (1999). *Where's the learning in service-learning?* Jossey-Bass.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2017). Experiential learning theory as a guide for experiential educators. *Experiential Learning & Teaching in Higher Education, 1*(1), 7–44.

Kuh, G. D. (2008). *High-impact educational practices: What they are, who has access to them, and why they matter*. Association of American Colleges and Universities.

Leal Filho, W., Shiel, C., & Paço, A. (2019). Integrative approaches to environmental sustainability at universities: An overview of challenges and priorities. *Journal of Integrative Environmental Sciences, 16*(1), 1–14. Retrieved from https://doi.org/10.1080/1943815X.2018.1550746

Lin, S., Ngai, G., Kwan, K. P., Chan, S. C. F., & Lo, K. W. K. (2025). Mandatory academic

service learning and continual civic engagement: Which learning outcomes matter? *The Asia-Pacific Education Researcher, 34*(3), 965–974.

Mabborang, J. M., Dumlao, D., & Cusap, K. W. (2024). Effect of service-learning program on students' outcomes. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 8*(3), 1523–1534.

Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2020). *Thailand higher education development plan*. Retrieved from https://www.nxpo.or.th/th/wp-content/uploads/2022/06/HIGHER-EDUCATION-SCIENCE-RESEARCH-AND-INNOVATION-DEVELOPMENT.pdf

Ngai, S. S. Y. (2006). Service-learning, personal development, and social commitment: A case study of university students in Hong Kong. *Adolescence, 41*(161), 165–176.

Office of the Higher Education Commission. (2017). *Thailand qualifications framework for higher education (TQF).* Ministry of Education. Retrieved from http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/

Office of the National Economic and Social Development Council. (2021). *Thailand national strategy and sustainable development framework*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13651

Pancharoen, S., & Chorkaew, S. (2022). World of work and employability: A case study of generation Z graduates. *KKU Research Journal: Graduate Studies, Humanities and Social Sciences, 10*(2), 1–15.

Puncreobutr, V. (2016). Education 4.0: New challenge of learning. *St. Theresa Journal of Humanities and Social Sciences, 2*(2), 92–97.

Tan, E. (2009). Service learning in Asia: Engaging students and communities. *International Journal of Civic Engagement and Social Change, 1*(1), 1–14.

Thatong, S. (2018). Accounting graduate employers' expectations and the accounting curriculum: The case of Thailand. *Human Behavior, Development and Society*.

UNESCO. (2017). *Global education monitoring report 2017: Accountability in education—Meeting our commitments*. UNESCO Publishing. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254

Wimonchong, P. (2021). A comparative study on current Thai graduates' performance and their employers' expectation in Nakhon Si Thammarat. *Journal of Southern Technology, 14*(2), 25–36.

World Bank. (2020). *Thailand economic monitor: Productivity for prosperity*. Retrieved from https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099325303042020104/thailand-economic-monitor-productivity-for-prosperity

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Proposed Solutions for Communicative English of Chinese Students Learning in Intercultural Environment:A Case Study of Wuming High School in China

Feng Chen[1*], Kris Lietz,[2] Kitpinit Usaho[3]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
✉: *cf0463193@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 21 September 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study aims to: 1) investigate problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School; 2) construct effective improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School. The research respondents were 350 students and 140 teachers from Wuming High School, selected through the stratified random sampling method. The main research tools included: 1) a questionnaire for investigating the problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School, and 2) a set of questions employed for the focus group discussion meeting for the approval of the constructed strategies. The collected data and information were analyzed and presented through frequency, percentage, mean, and standard deviation. In addition, the comments towards the correctness and suitability of the constructed strategies were collected and analyzed through the Content Analysis Method. The research results expressed: 1) The students and teachers rated the problems faced by Chinese students learning English in a cross-cultural environment was found at the highest level ($\bar{X}$= = 4.66, SD = 0.22); 2). Based on the research results, improvement strategies constructed, were divided into 5 chapters, namely: 1) learner level; 2) teacher level; 3) teaching materials level; 4) teaching facilities level; 5) teaching evaluation level. All the 5 chapters were evaluated and approved by the 3 specialists in terms of the correctness and suitability indicating that the constructed strategies are suitable as guidelines for the enhancement the effectiveness Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

Keywords: Problems, Proposed Solutions, Communicative English, Intercultural Environment, Wuming High School in China

1. Introduction

With the in-depth advancement of the "Belt and Road Initiative", China and Thailand have increasingly close cooperation in the field of education, and cross-border educational exchanges have become an important pillar of regional cooperation. According to statistics from the Ministry of Education of Thailand, the number of Chinese students studying in primary and secondary schools in Thailand has grown at an average annual rate of 18% from

2020 to 2023. This trend not only reflects the continuous deepening of the strategic partnership between China and Thailand, but also highlights the complexity and urgency of language teaching in a cross-cultural educational environment. The dual cultural and linguistic challenges faced by Chinese students.

Chinese students face significant cross-cultural adaptation problems in Thai classrooms. The Chinese education system emphasizes collectivism and teacher authority (high power distance culture). Students are accustomed to passively accepting knowledge, resulting in relatively low classroom participation. In contrast, Thai classrooms advocate open discussion and critical thinking (low power distance culture). Teachers tend to adopt a guiding teaching approach. Therefore, the tendency of Chinese students to be "reticent" is often misunderstood as a lack of learning motivation. For a long time, English learning among Chinese students has been exam-oriented. They are good at grammar and reading comprehension, but their English for Academic Purposes (EAP) skills are weak. Especially in academic writing and speaking, their logical expression ability is insufficient. The local English teaching in Thailand focuses on Basic Interpersonal Communicative Skills (BICS). Thai students are good at impromptu conversations, but lack training in academic writing. This leads to inconsistent goals among Chinese and Thai students in cooperative learning. The practical predicament of local teaching, taking Wuming High School as an example, is that its English curriculum design is under great pressure. The current teaching materials do not take into account the differentiated needs of Chinese and Thai students. For instance, Chinese students need to enhance their academic writing skills, while Thai students are more concerned about workplace English. Teachers are forced to adopt a "one-size-fits-all" teaching model, resulting in low efficiency. Although the school has introduced translation software and online learning platforms (such as Google Classroom), these tools have not been optimized for cultural differences. For example,artificial intelligence translation often overlooks the differences in high-context expressions in Chinese and Thai languages,exacerbating communication misunderstandings. Most of the existing literature focuses on English teaching for a single cultural group (such as the adaptation of Chinese students in European and American environments), while research on two-way cultural exchanges between China and Thailand is seriously lacking. Specifically, comparative analyses based on Hofstede's cultural dimensions theory are insufficient, failing to explain the fundamental reasons for the differences in classroom behaviors between China and Thailand. The practical exploration of technology-enabled cross-cultural teaching remains at the tool level and has not been deeply integrated with cultural sensitivity design (such as the context-adaptive function of artificial intelligence systems). In 2022, the Thai government issued the "National English Education Strategy", emphasizing the cultivation of "global talents", due to the necessity of synergy between policy and reality. However, during the implementation of the policy, the challenge of an imbalance in the demands of Chinese and Thai students emerged. For instance, Chinese international students expect to align with international higher education through English courses (such as applying to universities in Europe and America), and their demands are often more academic. In contrast, Thai students tend to view English as a tool for career development (such as in the tourism and cross-border e-commerce industries), and their demands are more practical. This difference in goals requires Wuming High School to reconstruct its English teaching model. This study aims to provide empirical evidence and solutions for this purpose.

Input	Process	Output

- Concepts and theories of Teaching English as a Foreign Language - Related Studies on Reading Problems.	Problems of Communicative English refer to the language environment in which an individual is situated (including family language atmosphere, social language usage scenarios, educational language input, etc.) for the usage of and approach to teaching and learning English that focuses on enabling learners to communicate effectively and fluently in real-life situations.	effective improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School.

Figure 1: Conceptual framework of the research

2. Research Objectives

1) To investigate problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

2) To construct effective improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

3. Research Methodology

Population and Samples groups

This research is considered the style of Research and Development which employed both qualitative and quantitative technics. In this research project, Wuming High School In China School was employed as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups; namely,3000 Chinese students and 240 teachers at Wuming high school in the academic year 2025,(Wuming High School,2025).

The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely,350 Chinese students and 140 Teachers at Wuming High School in the academic year 2025.The sample size (n) was obtained through the Yamane Formula. (Yamane,T.(1967). In addition, the respondents were obtained through the stratified random sampling technique.

Research instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire employed for the investigation problems of communicative English of Chinese Students Learning in Intercultural Environment- a Case Study of Wuming High School and 2) a set of questions for a focus group discussion meetings employed for the evaluation and approval of the strategies of communicative English of Chinese Students Learning in Intercultural Environment.

Data Collection

For the investigation of problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School, the researcher himself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection, then made an appointment with the researcher. The

researcher submitted a letter of permission signed by the researcher's advisor to the school director in advance to ask for permission to collect the data.

In addition, the comments from the three specialists towards the correctness and suitability of the improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School were collected from the focus group discussion meeting by the researcher himself.

Data Analysis

For the investigation of problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School, the data and information collected by the questionnaires were analyzed, interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean($\bar{x}$), standard deviation (S.D.). The Likert rating scales are as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems
3.41-4.20= the high level of problems
2.61-3.40= the moderate level of problems
1.81-2.60= the low level of problems
1.00-1.80= the lowest level of problems

For the focus group meeting, the comments from the 3 specialists towards the correctness and suitability of the improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School were analyzed through the content analysis technique.

4. Research Findings

Part 1: The investigation of problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

Table 1: Problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School (Students)

Items	n=350		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) Difficulty understanding diverse English accents.	4.30	0.20	Highest
2) Insufficient ability to recognize connected speech.	4.32	0.15	Highest
3) Overly advanced academic vocabulary in listening materials.	4.38	0.15	Highest
4) Lack of systematic listening strategies.	4.26	0.14	Highest
Cultural differences impeding comprehension of implied meanings, sarcasm, or contextual humor.	4.32	0.13	Highest
6) Inadequate classroom practice time for listening and interactive communication.	4.25	0.21	Highest
7 Mismatch between the speed/difficulty of listening materials and students' proficiency levels.	4.21	0.14	Highest
8) Low interest in English listening learning due to perceived lack of practicality in intercultural settings.	4.22	0.12	Highest
9) Insufficient targeted guidance from	4.26	0.17	Highest

teachers on common intercultural communication barriers			
10) Need for more authentic, real-life intercultural resources English while reading.	4.40	0.19	Highest
Total	**4.25**	**0.17**	**Highest**

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.21 (SD=0.14) – $\bar{X}$ 4.40 (0.19).

Table 2: Problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School (Teachers)

Items	**n=140**		**Level of problems**
	$\bar{X}$	**S.D.**	
1) Insufficient access to diverse cultural teaching resources.	4.30	0.21	Highest
2) Lack of professional training in intercultural communication pedagogy.	4.31	0.13	Highest
3) Difficulty adapting listening materials to include diverse accents.	4.40	0.17	Highest
4) Inability to effectively address students' cultural stereotypes or biases during English instruction.	4.25	0.12	Highest
5) Limited time to integrate intercultural content into curriculum due to exam-oriented teaching pressures.	4.32	0.13	Highest
6) Mismatch between textbook cultural content and real-world intercultural communication needs.	4.25	0.21	Highest
7 Lack of guidelines for assessing students' intercultural communicative competence (beyond language skills).	4.20	0.18	Highest
8) Insufficient personal experience with cross-cultural interactions, reducing credibility in teaching cultural nuances.	4.22	0.12	Highest
9) Challenges in designing interactive activities that simulate real intercultural communication scenarios.	4.25	0.21	Highest
10) Students 'varying levels of cultural knowledge leading to uneven participation in intercultural activities.	4.20	0.16	Highest
Total	**4.31**	**0.16**	**Highest**

According to table 2, it is indicated that the teachers rated the problems of English communicative environment of Chinese high school students at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.20(SD=0.16) – $\bar{X}$ 4.40 (0.17).

Part 2: Improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

Table 3: The improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School

Topics/Contents
Chapter 1: About Learners
1. How to get ready for English Communicative Environment practice. 2. How to practice English Communicative Environment.
Chapter 2: About Instructors
1. How to get ready for teaching English Communicative Environment. 2. How to apply teaching-learning materials for English Communicate into practice.
Chapter 3: For Classroom Management
1. Focus: Create a supportive, motivating, and interactive environment. 2. How to apply facilitators for English Communicate practice.
Chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment
1. Focus: Use authentic, digital, and structured resources for practice 2. How to apply facilitators for English Communicate practice
Chapter 5: About teaching-learning evaluation

According to table 3, The improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School is composed of 5 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials , chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation: All the 5 chapters were approved for their correctness and suitability by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) through the contents analysis method. improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School could be used as guidelines for the enhancement of English Communicative skill of Chinese high school students at Wuming High School in China.

5. Discussion of the Findings

For the investigation of problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School, it could be concluded that the students and teachers rated the problems faced by Chinese students learning English in a cross-cultural environment was found at the highest level ($\overline{X}$ = 4.66, SD = 0.22). It is accepted that Chines high school students possess: insufficient access to diverse cultural teaching resources, lack of professional training in intercultural communication pedagogy, 3) difficulty of adapting listening materials to include diverse accents, inability to effectively address students' cultural stereotypes or biases during English instruction, limited time to integrate intercultural content into curriculum due to exam-oriented teaching pressures, mismatch between textbook cultural content and real-world intercultural communication needs, lack of guidelines for assessing students' intercultural communicative competence (beyond language skills), insufficient personal experience with cross-cultural interactions, reducing credibility in teaching cultural nuances, lack of challenges in designing interactive activities that simulate real intercultural communication scenarios, and various levels of cultural knowledge leading to uneven participation in intercultural activities. The results were found correspondent with Futrakul, K. (2022) in that Cadets had problems with English listening, where the main causes of the problems were the speed of the listening text (when native speakers speak too fast) and unfamiliarity with the vocabulary used; and 2) The class of air cadets had varying levels of

English listening ability, according to the CEFR standards, although differences in the majors had no effect on English listening ability at the statistical significance level of .05. Most cadets were at the B1 level according to the CEFR standards, that is, they are able to listen and understand texts where the speaker speaks slowly and clearly, using everyday vocabulary about self, family, trading, and news events, as well as short sentences and basic vocabulary. In addition, the improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School composed of 5 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials , chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5 About teaching-learning evaluation were constructed based on the findings from the investigation of problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School. The findings were found correspondent with Satharatthana, T. (2022) in that there were 4 strategies used by the undergraduate students including watching through digital media, listening through social media, using applications, and using their existing experience. The strategy used by all of the students was their existing experience. After English listening comprehension teaching strategies had been applied, it was found that the students' post-test scores were higher than their pre-test's with a statistical significance at the 0.05 level and their satisfaction toward the teaching strategies was also found at the highest level.

6. Recommendations

1.For the application of the findings into practice, the constructed The improvement strategies based on these problems faced by Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School 2. For further studies, research on the investigation of problems of English listening, speaking, reading and writing skills of Chinese students learning communicative English in an intercultural environment at Wuming High School is suggested to be conducted.

References

Ashin Aggacara, Kittivajiro, P. S., & Thitavangso, P. V. (2024). A study of proficient spoken English skills for foreign students at M.A. English Program, Faculty of Humanity, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 143–155. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1821

Bancha, W., & Bamrung, S. (2023). Strengthening the role of English as an international language through intercultural communicative competence in the context of the transformation period of Thailand 4.0. *Journal of International Studies, Prince of Songkla University, 13*(1), 125–169. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jis/article/view/263095

Banchong, P., Mutuwong, C., Ngoenbamrung, J., Mahantagasi, P., & Lawthong, N. (2023). Psychometric properties and factor of intercultural competence based on the intercultural development continuum for undergraduate students. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University, 51*(4), EDUCU5104009. https://doi.org/10.14456/educu.2023.36

Borbych, N. (2024). Adapting higher education to the challenges of globalization: Balancing global trends and local traditions. *National Interest, 4*(16), 22–31. https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/NIT/article/view/240988

Cancino, M., & Nuñez, I. (2023). EFL teachers' perceptions towards multicultural

classrooms: The role of intercultural sensitivity in developing intercultural communicative competence. *REFLections, 30*(3), 620–646. https://doi.org/10.61508/refl.v30i3.267833

Chaikasemwarakul, C., Paengkamhag, W., & Pansa, B. (2024). Development of English oral presentation model by using communicative activities for the second-year students of Bachelor of Education (Teaching English) (International Program), Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 169–181. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1823

Chuenta, S., & Klanrit, P. (2025). Using communicative language teaching and signpost questions to improve English reading comprehension ability of Prathomsuksa 6 students. *Journal of Humanities and Social Science, Udorn Thani Rajabhat University, 14*(1), 21–36. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsudru/article/view/279928

Gu, X., & Jocuns, A. (2024). Comparative analysis and pedagogical implications of the "SFLEP" intercultural competence contest and intercultural competence test in Chinese ELT. *Journal of Studies in the English Language, 19*(1), 59–92. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsel/article/view/270477

Hongwilai, A., Thanawutho, P. N., & Paengkamhag, W. (2025). Development of English writing skills of the second-year students in English major at Education Faculty with blended learning approach. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 6*(1), 178–194. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/2323

Jian, R., & Chou, I.-W. (2025). The influence of intercultural communicative competence on the learning motivation of Thai students studying Chinese: The role of intercultural sensitivity as a mediating variable. *Chinese Language and Culture Journal, 12*(1), 273–292. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/clcjn/article/view/276117

Khamkhong, Y. (2021). Students' perceptions towards the use of English language on social, academic and professional context. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University, 12*(1), 70–87. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/244322

Khun Ye Thwe, Kittivajiro, P. S., & Thitavangso, P. V. (2024). A study of enhancing English vocabulary of Grade 4 students through communicative activities and games. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 134–142. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1820

LIU, H., & LIU, C. (2024). A qualitative study of intercultural adaptation of international students staying in Chinese universities: Take Southwest University as an example. *Journal of Sinology and Chinese Language Education, 6*(1), 90–100. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/cikkuhygj/article/view/2974

Phattanaphong, T. (2020). Methods of teaching English as a second language including guidelines for language teaching. *Journal of MCU Social Science Review, 6*(2-02), 798–798. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/242269

Suwansomsri, B. (2024). Development of English communication skills in various situations using the communicative approach theory, learning activities for Grade 6, Thepsatri Rajabhat University. *Journal of Three-Science, 4*(1), 23–36. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jts/article/view/278148

Ven. Indapala, Chantimachaiamorn, C., & Thitavangso, P. V. (2024). The development of English-speaking skill by using problem-based learning for the first-year B.A. students of Teaching English (International Program) in Education Faculty at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 37–49. https://so10.tci-

thaijo.org/index.php/jote/article/view/1813

Wang, J., & Ren, X. (2025). A study of the intercultural competence and intercultural identity construction of volunteer Chinese language teachers. *Chinese Language and Culture Journal, 12*(1), 109–120. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/clcjn/article/view/264971

Wuttiphan, N. (2024). The development of instructional model based on intercultural communication approach to enhance Chinese speaking skills of undergraduate students. *Rajapark Journal, 18*(61), 388–407. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/275273

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Online) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Proposed Enhancement Strategies of Traditional English Teaching and Learning System at Xilin Nationality High School in Guangxi, China

Fu Wang[1*], Kris Lietz[2], Kitpinit Usaho[3]

[1,2,3] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
✉: * wf20020718@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 20 September 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This research aimed to: 1) identify the specific problems of Traditional English Teaching and Learning System at Xilin Nationality High School, and 2) develop effective enhancement strategies based on these problems. The respondents were 356 students and 144 teachers from Xilin Nationality High School, selected through the Stratified Random Sampling Method. Two main research instruments employed in this research included: 1) a questionnaire employed for the investigation of English listening problems, and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the enhancement strategies. The collected data and information were analyzed and presented in terms of frequency count, percentage, mean and standard deviation. In addition, the comments towards the correctness and suitability of the enhancement strategies were collected and analyzed through the Content Analysis Method. The findings indicated that: 1) The problems of Traditional English Teaching and Learning System were rated in the highest level ($\bar{X}$= 4.66, S.D.=0.22), 2) Based on the research results, the enhancement strategies were constructed. The strategies were divided into 5 chapters; namely, 1) About learners, 2) About Instructors,3) About Teaching-Learning Materials 4), About teaching-learning Facilities and 5) About Teaching-Learning Evaluation. Each chapter was approved by the 3 specialists in terms of the correctness and suitability. This means the constructed strategies are considered suitable for using as guidelines to enhance the English learning skill of the students.

Keywords: Problems, Enhancement Strategies, Traditional English Teaching and Learning System, Xilin Nationality High School in Guangxi

1. Introduction

As China's education modernization process advances, the importance of English as a basic subject has become increasingly prominent. However, in ethnic minority areas such as Xilin, Guangxi, the traditional English teaching system faces unique challenges. As the main ethnic minority middle school in the area, Xilin National High School has a majority of students from the Zhuang ethnic group and a multi-ethnic cultural background. In the process of learning English, this group not only bears the academic requirements of the national unified curriculum standards, but is also influenced by the local language and culture, educational resource allocation, and social concepts. Limitations of the traditional English teaching system, The

"input-output" model is rigid: the classroom is centered on textbooks, lacks the creation of real context, and it is difficult for students to connect English with life experience. For example, cultural resources such as ethnic festivals and local folk customs have not been effectively integrated into English teaching. The evaluation system is single: over-reliance on the college entrance examination English test standards, ignoring students' personalized needs (such as oral expression and cross-cultural communication skills). The survey shows that students in Xilin Nationality High School have low participation in English classes, especially their interest in listening and speaking activities is significantly lower than reading and writing.

For these reasons, the researcher was interested in the investigation of Problems of Traditional English Teaching and Learning System at Xilin Nationality High School in Guangxi China and the construction of Proposed Enhancement Strategies to solve the problems.

Conceptual framework of the research

The research title is “Problems and Proposed Enhancement Strategies of Traditional English Teaching and Learning System for the English Learning Skill of the High school Students at Xilin Nationality High School”. The objectives are: 1) to investigate problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi, 2) to construct strategies for the enhancement of English teaching and learning system of Xilin nationality high school in Guangxi. The Conceptual Framework is as follows:

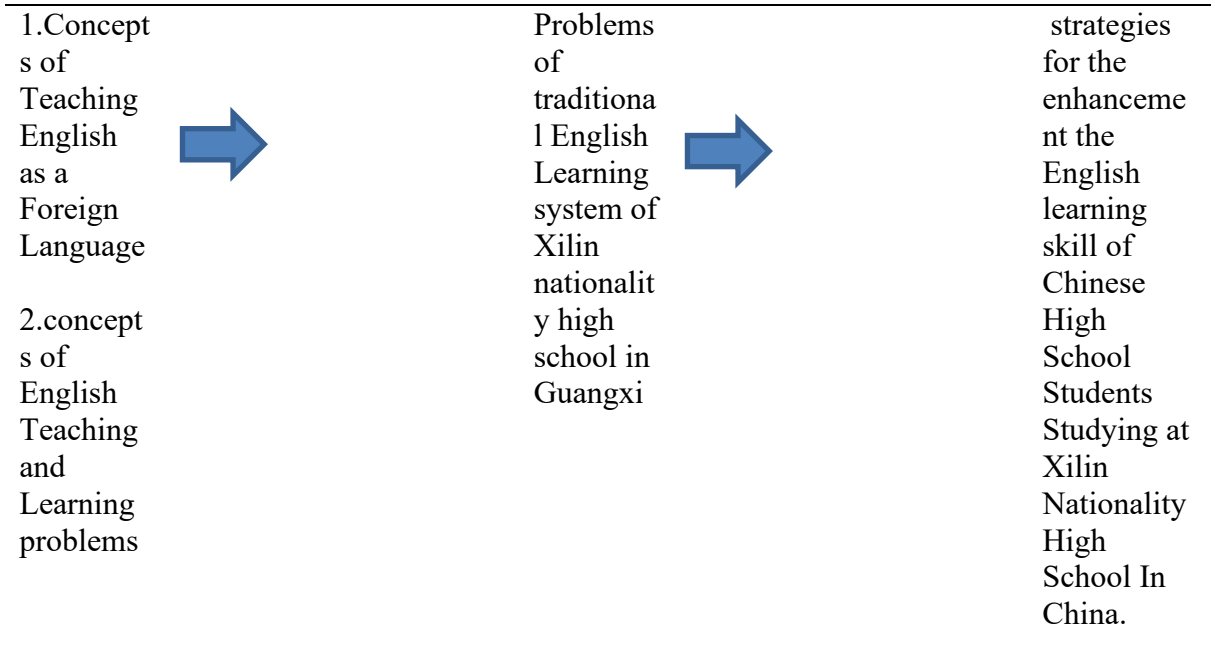

Figure 1: Conceptual framework of the research

2. Research Objectives

1.To investigate problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

2.To construct strategies for the enhancement of English teaching and learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

3. Literature Review

English is a crucial international language for communication, business, education, and globalization. With approximately 375 million people speaking English as their first language and 750 million as a second language, it is essential for effective communication and

understanding of various cultures (Kayi, H., 2006: 65). English is also used for business and education, providing opportunities for all levels of working and working in various communities. English is an international language, and mastering it is crucial for communication, especially in the academic field. Teachers and instructors emphasize the importance of speaking skills in learning and teaching foreign languages (Angwattanakul, S., 1994: 69). In Thailand, English is used as a foreign language, with students using it only in classrooms and some aptitude tests. The ASEAN Socio-Cultural Community's Blueprint promotes the use of English and information and communications technology (ICT) for inter-state communication and education, particularly in underserved communities. Public and private organizations in Thailand require employees who excel in English to enhance their companies' regional and global competitiveness (Bailey, K. M. & Savage, L., 1994: 28). A good command of spoken and written English is necessary for individuals to pursue a well-paid profession and contribute to the global community. Thai government officials and employees in various industries are required to develop their English communication skills, including speaking (Brown, H. D., 1994: 42). The Ministry of Education of Thailand has stated that a basic teaching of English should include four skills in both primary and secondary levels, with a good performance of the English language required for all levels until graduation. However, many students face difficulties in speaking English, such as psychological problems, linguistic problems, and environmental problems (Brown, H. Douglas, 2004: 80). Students often struggle with speaking English (Harmer, J., 2007), even after studying English from kindergarten to senior high school and taking courses for English study. They also struggle with paying attention in class, lack interest in learning, and difficulty expressing ideas with proper vocabulary and grammatical form. Speaking skills are essential for learning English and are an indicator of success in careers and life (Carlos Lenin Alvarez Llerena, 2023: 61). To apply these skills effectively in real-life situations, it is related to teachers, students, and teaching and learning of English. Some teachers focus on grammar teaching instead of exposing learners to language learning, leading to negative impressions. The study "English Speaking Problems and Models Used to Solve Problems Between Thai and Foreign Students in the Education Faculty at Mahachulalongkornrajavidyalaya University" and limited opportunities for students to use English under different situations (Carroll,B. J., 1964: 69).To improve speaking skills, Thai education should focus on reading and grammar rather than speaking (Chanoknat Chinsorn, 2018: 57). Students may have low speaking competence due to not realizing the importance of speaking English, fearing making mistakes, not knowing what to speak, having limited practice opportunities, and using their mother tongue instead of English.(Howatt, A.P.R. & Widdowson, H.G., 2004: 69) Good attitudes towards studying English are crucial for students' learning achievement, and students' attitudes are more important in developing speaking skills than other language skills(Chastain, K., 1971: 37). By addressing these issues, Thai students can improve their English communication skills and achieve success in their careers and beyond. The study focuses on the English-speaking problems and models used to solve problems between Thai and foreign students in the Education Faculty at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The research found that students often lack the opportunity to use English in their daily lives, (Downey, Ryan, 2008: 18), and teachers play a crucial role in their success. Teachers must improve their English skills, content, and teaching methodology, as well as provide students with opportunities to practice using English for communication (Fauziati, 2004: 87). The speaking approach is a popular teaching method that emphasizes speaking abilities and helps students use language appropriately in different situations. It involves activities that encourage students to speak with and listen to others, break down barriers, talk about themselves and others, and learn about cultures. There are four benefits of using speaking activities: more exposure to the target language, authentic opportunities, enjoyable and engaging activities, and authentic materials.

However, there are five challenges: teacher needing to offer support, assessment challenges, learners being resistant, small class sizes, and accurate language use (Harmer, J., 2007). The study also highlights the challenges faced by M.A. Teaching English students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, who struggle with speaking English fluently and correctly. The goal of students is to improve their ability to speak English, but they struggle with communication and rarely speak English in real life. Some students may be worried about not having good potential for learning, which could contribute to their difficulties. The Faculty of Education should focus on developing students' abilities and encouraging them to use English speaking in daily dialogue as their first language. The study aims to help students develop their English-speaking abilities and reach their goals. The core issue of the traditional Chinese learning system lies in the "score-oriented" evaluation logic, which has led to a serious deviation of educational goals, processes and results from the essence of "nurturing people". Schools and teachers conduct "exam-oriented" teaching around the examination syllabus, prioritizing "covering examination points" in knowledge imparting and neglecting the cultivation of students' interests, creativity and practical abilities - classrooms are mostly one-way indoctrination, with students passively memorizing and lacking active thinking and exploration; the evaluation system solely relies on examination scores, simplifying individual differences, learning processes and comprehensive qualities into "rankings", and students' learning motivation has been distorted from "seeking knowledge" to "improving scores", and even getting trapped in mechanical repetition (such as "sea of questions tactics") for score improvement; long-term high-pressure competition further squeezes the space for mental health, with anxiety and burnout being common; ultimately, although students can cope with exams, they often lack the ability to solve practical problems (such as communication and innovation), and have difficulty adapting to society's demands for "complete personality" and "comprehensive quality".

4. Research Methodology

Research Respondents

In this research project, the Xilin nationality high school located in Guangxi, China, was employed as a case study. The population in this research project were divided into two groups, namely, 1) 3,200 Chinese students and 2) 225 teachers from Xilin nationality high school in Academic Year 2025, (Guangxi Xilin nationality high school, Class of 2025).

Research instrument

The main research instrument included a questionnaire and a set of questions for 1 focus group discussion meeting for the approval of the strategies. The preparation and implementation of the questionnaire mainly went through the following five stages: First, the dimensions of the questionnaire were designed and discussed with the researcher’s advisor to determine the purpose and direction of the questionnaire. Second, the questionnaires were prepared and revised based on the situation of the respondents and the opinions of the researcher’s advisor. Third, the questionnaire was evaluated for the Index of Congruence Scores (IOC scores) which were found 0.66-1.00 by the three specialists to examine the effectiveness of the questions. After modifying the unreasonable places in the questionnaire, it was formally distributed to the respondents. Finally, the collection of the questionnaires and analysis of the questionnaire survey results. In addition, the Likert's Five Scale Method was the main concept of the formation of the questionnaire, and the options are respectively "highest", "high", "moderate", "low" and "lowest", five options respectively with 1-5 value to indicate problems of traditional English teaching and learning system in Xilin Nationality High school In this research project, a questionnaire was employed for the data collection. The questionnaire was divided into 3 sections; namely, 1) general information, 2) problems of English teaching

and learning system in Xilin Nationality High school 3) strategies for the enhancement of English teaching and learning system in Xilin Nationality High school. The questionnaire was evaluated for the Index of Congruence Scores (IOC scores) by the three specialists. Each question in the questionnaire must be evaluated at the range of IOC 0.66 to 1.00 so that it can be employed in the questionnaire. In the part of constructing strategies for the enhancement of traditional English teaching and learning system in Xilin Nationality High school, a set of questions were employed for the focus group discussion. The 3 specialists were invited to participate in the focus group discussion meetings. The 3 specialists gave comments and suggestions as well as the approval of the proposed strategies for the enhancement of traditional English teaching and learning system in Xilin Nationality High school

Data Collection

For this research project, the researcher personally collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection, then made an appointment with the researcher. The researcher sent a letter of permission signed by the researcher's advisor to the high school in advance to ask for permission to collect the data. In addition, the comments from the three specialists towards the correctness and suitability of the enhancement strategies were collected from the focus group discussion meeting.

Data Analysis

1.The data and information collected by the questionnaires were analyzed, interpreted, and presented in terms of frequency count, percentage, mean($\bar{x}$), standard deviation (S.D.). The Likert rating scales are as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems
3.41-4.20= the high level of problems
2.61-3.40= the moderate level of problems
1.81-2.60= the low level of problems
1.00-1.80= the lowest level of problems

2.For the focus group meeting, the data and information and the comments from the specialists concerning the strategies were analyzed through content analysis techniques

5. Research Results

Objective 1. to investigate problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

Table1: problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi (Students)

Items	n=356		Level of problems
	$\bar{X}$	SD	
1) The speed and difficulty of listening materials do not match my proficiency level.	4.63	0.18	Highest
2) The academic vocabulary in listening materials is too advanced, making it hard to identify key information.	4.61	0.17	Highest

3) I need more authentic Learning resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts.	4.61	0.22	Highest
4) Classroom Learning practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.58	0.21	Highest
5) Teachers do not provide targeted guidance for common Learning barriers faced by Chinese students.	4.56	0.14	Highest
6) I lack systematic Learning strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects my learning outcomes.	4.52	0.14	Highest
7) Cultural differences hinder my understanding of implied meanings in materials.	4.51	0.15	Highest
8) My ability to recognize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension.	4.31	0.13	Highest
9) I lack interest in English learning and perceive it as less practical.	4.31	0.16	Highest
10) I often struggle to understand English Learning materials due to accent differences English.	4.21	0.15	Highest
Total	4.54	0.18	Highest

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English Learning skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.31(SD=0.16) – $\overline{X}$ 4.66 (SD=0.22) .

Table2: Problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi (Teachers)

Items	n=144		Level of problems
	$\overline{X}$	SD	
1) Teachers do not provide targeted guidance for common Learning barriers faced by Chinese students.	4.46	0.15	Highest
2) The academic vocabulary in Learning materials is too advanced, making it hard to identify key information.	4.45	0.18	Highest
3) Cultural differences hinder my understanding of implied meanings in materials.	4.45	0.19	Highest
4) Your students need more authentic Learning resources (e.g., videos, podcasts) in real-life contexts.	4.44	0.21	Highest
5) Your students lack systematic Learning strategies (e.g., prediction, note-taking), which affects my learning outcomes.	4.41	0.15	Highest
6) Classroom Learning practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.41	0.21	Highest

7) Your students lack interest in English learning and perceive it as less practical.	4.41	0.16	Highest
8) My ability to recognize connected speech (e.g., linking, weak forms) is insufficient for comprehension.	4.32	0.14	Highest
9) The speed and difficulty of Learning materials do not match my proficiency level.	4.31	0.17	Highest
10) Your students often struggle to understand English Learning materials due to accent differences English.	4.22	0.13	Highest
Total	4.41	0.16	Highest

According to table 2, it is indicated that the teachers rated the problems of English Learning skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.22 (SD=0.13) – $\overline{X}$ 4.51 (SD=0.17) .

Objective 2: To construct strategies for the enhancement of English teaching and learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

The Enhancement Strategies of Learning Skill of Chinese High School Students is composed of 5 chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5: About Teaching-Learning Evaluation. All five chapters were approved by the three specialists (one Thai professor and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents meaning the constructed Enhancement Strategies of Learning Skill of Chinese High school Students was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English learning skills of Xilin Nationality High School students in China.

6. Discussion

1. Problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

The results align with critiques of China's traditional exam-oriented education (Jiang, Y., 2021). The social context for implementing IBL is under the influence of rigid, traditional language learning approaches like rote learning. As a result, many Chinese secondary school EFL learners lose interest in English learning and do not consider it fun or helpful. Many of these secondary school students spend most of their language learning time on the memorization of vocabulary, grammar rules, and phrases to deal with English tests. However, they have few opportunities to use English as a powerful tool to help them. which prioritizes standardized metrics over holistic competency development. In ethnic minority contexts like Xilin County, this system creates a huge challenge: exam orientation distorts teaching priorities: The pressure to "cover exam content" leads to mechanical, decontextualized instruction (e.g., isolated vocabulary drills, template-based essays). This approach ignores language's communicative purpose, leaving students ill-equipped for real-world tasks (e.g., describing local traditions in English). As one teacher noted: "We know students need to speak, but the exam doesn't test it—so we focus on what's graded." Wang, M., & Chinokul, S.. (2023) The results of the semi-structured interviews revealed that the learner-related factors were the most significant, followed by teacher-related factors. The emerging results of qualitative data from the perspectives of students, parents, and teachers in relation to English anxiety-reducing strategies were found; i.e., improving English learning skills, increasing self-regulated learning

in English, using effective instructional approach, providing comments and feedbacks to support the students in learning English, and avoiding placing undue focus on English test results. evaluation systems perpetuate the cycle: By rewarding grammatical accuracy over meaningful communication, exams reinforce the idea that English is a "test subject" rather than a tool for self-expression or cross-cultural exchange. This mindset discourages students from investing in skills like creative writing or oral storytelling, which are critical for holistic language development. Research shows that Chinese students lack learning autonomy and motivation when learning English as a second foreign language. Jianfeng, C., Sagaya Raj, G., & Tan Tjin Ai, J. (2018).Due to university students' poor English language proficiency in mainland China and the fact that many English educators ascribe this issue to learners' weak autonomy and learning motivation. Students with different English proficiency levels have different attitudes towards learning English, so the traditional English teaching model cannot be applied to all students. Yuhan, M., & Chinokul, S. (2025). such as watching English movies and listening to English music, while participation in interactive activities, like English corners or online conversations, remains notably low. High-English proficiency students displayed greater confidence and independently utilized a variety of resources to enhance their learning. Conversely, low-English proficiency students struggled with comprehension difficulties and showed limited motivation to participate actively. The study suggests that providing more accessible, engaging, and student-centered interactive activities could significantly support second language acquisition and boost students' engagement across all English proficiency levels, fostering improved English learning outcomes.

2. Strategies for the enhancement of English teaching and learning system of Xilin nationality high school in Guangxi

The constructed "Enhancement Strategies of Learning Skill of Chinese High School Students" is composed of five chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, Chapter 3: About teaching materials, chapter 4: About Teaching-learning Facilities, and chapter 5: About Teaching-Learning Evaluation. The constructed Enhancement Strategies of Learning Skill of Chinese High School Students was accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the enhancement of English Learning skill of Chinese high school students in China. Students with different English proficiency levels have different attitudes towards learning English, so the traditional English teaching model cannot be applied to all students.The constructed Enhancement Strategies of learning Skill were found corresponding with Jianfeng, C., Sagaya Raj, G., & Tan Tjin Ai, J. (2018). Cluster sampling method was used to select 458 non-English major students from one university in Henan province, China as research subjects. English Learning Motivation Questionnaire (ELMQ) and Learner Autonomy Questionnaire (LAQ) were adopted to investigate the participants' learning motivation and learner autonomy respectively. The participants' language proficiency was measured by their CET-4 scores. Results of the Pearson correlation analysis showed that learning motivation and autonomy were significantly and positively correlated with each other, and both of them had significant positive relationships with language proficiency. The results of path analysis indicated that learning motivations could better predict the variance in language proficiency when compared with learner autonomy. Pedagogical suggestions are offered to English teachers in assisting their students with regards to the improvement of language proficiency.

7.Recommendation

1.For the application of the findings into practice, the two key findings, including 1) problems of traditional English Learning system of Xilin nationality high school in Guangxi and 2) Strategies for the enhancement of English teaching and learning system of Xilin

nationality high school in Guangxi should be reported to the school administrators so that they may help implement it in practice, especially by incorporating it into the English teaching and learning system of the school.

2. For further studies, 1) A research on the investigation of problems of English speaking, reading, and writing skills of Chinese high school students at Xilin Nationality High School in China is suggested to be conducted, and 2) The enhancement strategies for English speaking, reading, and writing skills and learning motivation of Chinese high school students at Xilin Nationality High School in China are suggested to be constructed.

References

Brown, H. D. (1994). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. Prentice Hall Regents.

Chomphubut, U. (2019). Development of learning management model to enhance communication ability in listening and speaking English for Prathom Suksa 5 students, Watbhurapaphiram Municipal School, Department of Education, Roi Et Municipality, Roi Et Province. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 9*(2), 274–288. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/244705

Dawilai, S., Champaphaeng, M., Chanthaphrom, N., & Srinarach, W. (2024). Expectations of learning English for the first-year English major students, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University. *Fa Nuea Journal, 15*(1), 97–116. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FaNJ/article/view/272523

Jantakhun, T., Noibutdee, O., & Jantakhun, K. (2024). Developing English skills and collaborative learning based on intelligent cloud learning system for students in Roi Et Province. *MCU Ubonratchathani Journal of Buddhist Studies (JOBU), 6*(3), 1869–1880. https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JOBU2025/article/view/3476

Jiang, Y. (2021). Challenges of implementing inquiry-based learning in Chinese secondary school EFL classrooms: A review of teachers' and students' perceptions. *Journal of Studies in the English Language, 16*(2), 1–21. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsel/article/view/255177

Jianfeng, C., Sagaya Raj, G., & Tan Tjin Ai, J. (2018). The correlations among learning motivation, autonomy and language proficiency in Chinese EFL context. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 11*(1), 1–14. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/135861

Makkana, U. (2013). *A development of English speaking skills of English for everyday use course for industrial management students* (Research report). Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klaikangwol Campus.

Munta, C., Pansa, B., & Srakaew, P. N. (2024). An educational technology-integrated instructional system for English language teaching and learning in MCU. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 182–191. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1824

Nattheeraphong, A. (2020). Underprivileged students' second language motivation: Cases of three highly motivated non-English major students. *REFLections, 27*(2), 199–217. https://doi.org/10.61508/refl.v27i2.248392

Natthiko, P. N., Pansa, B., & Paengkamhag, W. (2025). A SECI model-based instruction system for teaching English to high school students of the Phrapariyattidham School General Education Section, Group One. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 6*(1), 115–131. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/2319

Pattiya, J., & Chaiyasuk, D. (2023). Exploring the roles of the L2 motivational self system in

the English learning achievement of Thai high school learners. *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences, 10*(3), 19–32. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/261045

Phattraphakin, K., Ginn Lietz, M., Ariya, S., Skulkhu, J., & Suraseranee, P. (2025). How important is it for learners of English to have an accent like native speakers? *Journal of Buddhist Education and Research (JBER), 11*(1), 153–160. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/281324

Pisaipan, K., & Sunanta, P. (2023). English speaking instructional system. *Journal of Lanna Societies, 1*(1), 10–20. https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jls/article/view/225

Salaeh, S., & Mora, J. (2025). Suggested practical steps of using the Cake application to improve English learners' speaking skills. *Hatyai Academic Journal, 23*(2), 349–365. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/275757

Sittikul, P., & Thongphut, A. (2025). Pedagogical guidelines using integrated teaching approaches to enhance undergraduate learners' English oral communication ability. *Journal of Liberal Arts RMUTT, 6*(1), 117–131. https://doi.org/10.60101/jla.2025.6.1.6565

Tanawutpornpinit, S., Sikkhabandit, S., Yuenyong, N., Khaniyao, K., & Sadakorn, K. (2023). The administration model for learning new style English: The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) secondary level linked to educational quality assurance. *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU, 10*(3), 351–363. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/266127

Ven. Tejaniya, Chantimachaiamorn, C., & Thitavangso, P. V. (2024). Development on English grammar learning skills of Grade Five students at government high school in Minbu Township, Myanmar. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 63–76. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1815

Ven. Vilasa, Chantimachaiamorn, C., & Pansa, B. (2024). A study of English learning motivation of Grade 10 students in High School Namma, Myanmar. *Journal of Asian Language Teaching and Learning (Online), 5*(3), 104–116. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1818

Wang, M., & Chinokul, S. (2023). Foreign language anxiety of rural EFL junior middle school Chinese students: A case study of a school in East China. *Parichart Journal, 36*(4), 213–233. https://doi.org/10.55164/pactj.v36i4.267238

Yodming, R. (2019). English language learning motivation and myCourseVille learning management system in classroom. *Kasem Bundit Journal, 20*(2), 81–91. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/225012

Yuhan, M., & Chinokul, S. (2025). Investigation of extramural English activities practices among Chinese EFL high school students with different English proficiency levels. *BRU ELT Journal, 3*(2), 107–123. https://doi.org/10.14456/bej.2025.8

Yuhannan, A., Chatranonth, P., & Sungroong, P. (2024). The exploring motivative dynamics in English language learning among university students in Thailand's Deep South through L2MSS framework. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 9*(10), 1058–1069. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/270441

Research Paper
JBER Scope: Education

An Investigation of English Analytical Reading Skills Problems and Enhancement Strategies for Undergraduate Chinese Students at Guangxi University

JinZhi Lan[1*], Kris Lietz[2], Araya Ariya[3], Phikun Ekwarangkoon[4]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3] Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
[4]Kasetsart University, Bangkok, Thailand
✉: * lanjinzhi9@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 September 2025; Revised: 07 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The purposes of this study were: 1) to investigate problems of English analytical reading skills of undergraduate Chinese students at Guangxi University of Foreign Languages, 2) to construct enhancement strategies for English reading skills of undergraduate Chinese students at Guangxi University of foreign language. The research employed a mixed-methods approach. The sample group in this research project were divided into 2 groups; namely,217 Chinese students and 38 teachers at Guangxi University of Foreign Language in the academic year2025. Data collection utilized questionnaires to identify analytical reading difficulties and focus group discussions to evaluate proposed development strategies. The findings revealed that both students and teachers rated analytical reading problems at the highest level (mean scores ranging from 4.20 to 4.45 on a 5-point Likert scale), with the most significant challenges including difficulty distinguishing facts from opinions, lack of confidence in critical analysis, and struggles with identifying main arguments and supporting evidence. Key problems identified were vocabulary limitations, insufficient exposure to authentic English texts, over-reliance on translation strategies, and inadequate metacognitive reading strategy instruction. The study developed a comprehensive four-chapter framework for enhancement strategies focusing on: (1) learner-centered skill building and metacognitive development, (2) instructor guidance and innovative pedagogical approaches, (3) supportive classroom management and collaborative learning environments, and (4) authentic materials and comprehensive assessment methods. The proposed strategies were validated by three specialists with Index of Congruence (IOC) values ranging from 0.66 to 1.00, confirming their suitability for implementation. This research contributes to understanding analytical reading challenges specific to Chinese EFL learners and provides evidence-based enhancement strategies that can be adapted across similar educational contexts.

Keywords: English analytical reading skills problems, Enhancement Strategies, undergraduate students at Guangxi University

1. Introduction

English plays a pivotal role in higher education as it is the medium through which much

of the world's academic knowledge is disseminated. Among the four core skills listening, speaking, reading, and writing analytical reading is particularly essential for undergraduate and graduate students. Analytical reading enables students to go beyond surface-level comprehension, allowing them to evaluate arguments, interpret meanings, and synthesize ideas across multiple texts (Grabe & Stoller, 2019). At Guangxi University, undergraduate Chinese students are required to engage with a wide range of English-language academic texts, including journal articles, research reports, and textbooks. However, many students struggle with analytical reading skills due to limited vocabulary, difficulties in identifying main ideas, and insufficient strategies for critical evaluation of texts (Liu, 2020). These challenges hinder their ability to conduct research effectively, complete assignments, and prepare for further studies abroad. Teachers also face difficulties in teaching analytical reading, as they must balance large class sizes with the need to provide individualized support. Furthermore, teaching materials often emphasize literal comprehension rather than critical interpretation and evaluation (Zhang, 2021). Consequently, there is a pressing need to investigate the problems that students encounter in English analytical reading and to develop methods that can enhance their ability to critically engage with academic texts. This study is designed to identify the main problems in English analytical reading among undergraduate Chinese students at Guangxi University and to propose practical development methods that can support both students and instructors in improving reading performance.

2. Literature Review

Analytical reading is widely recognized as a higher-order skill that goes beyond literal comprehension of text. While general reading emphasizes understanding vocabulary, sentences, and explicit information, analytical reading requires readers to evaluate arguments, detect assumptions, and synthesize ideas across sources. According to Grabe and Stoller (2019), analytical reading is an active, critical process in which learners engage with text at both cognitive and metacognitive levels. Within Bloom's revised taxonomy, analytical reading corresponds to the higher levels of analyzing and evaluating, where students must examine rhetorical structures, assess evidence, and form judgments (Anderson & Krathwohl, 2018). In English as a Foreign Language (EFL) context, especially in China, this distinction is crucial because students often stop at literal comprehension and lack training in deeper, evaluative reading skills (Zhang, 2021). Theories of reading comprehension also provide a strong foundation for analytical reading. The bottom-up model emphasizes word recognition, grammar decoding, and syntactic parsing. However, this approach often produces slow, surface-level comprehension, especially when readers lack sufficient vocabulary. The top-down model highlights the role of prior knowledge and schema activation, where readers use contextual cues to infer meaning. Kintsch's Construction–Integration model represents the interactive view, in which readers construct meaning by integrating linguistic input with background knowledge (Kintsch, 2018). Analytical reading aligns closely with this interactive model because it requires readers not only to process text but also to connect it with existing knowledge, evaluate its logic, and monitor comprehension. Another theoretical aspect is the role of vocabulary, inference, and schema. Nation (2020) emphasizes that academic vocabulary is the backbone of successful analytical reading, and students typically need 8,000–9,000-word families to comprehend university-level texts. Without sufficient vocabulary, students rely heavily on translation and dictionary use, which interferes with higher-order thinking. Schema theory (Carrell & Eisterhold, 2020) further explains how background knowledge structures

comprehension. If students lack relevant schema, they may misinterpret arguments or fail to connect ideas across texts. Thus, both linguistic and cognitive foundations determine how well students engage analytically with reading materials. Metacognition and strategy awareness also play a pivotal role in analytical reading. Skilled readers plan their approach, monitor comprehension while reading, and evaluate outcomes afterward. Flavell's model of metacognition and more recent work by Anderson (2020) stress that metacognitive awareness enables students to adopt problem-solving strategies when comprehension breaks down. Li (2022) demonstrated that explicit critical thinking instruction enhances both metacognitive awareness and analytical reading performance in Chinese EFL contexts. Similarly, Paul and Elder (2019) argue that analytical reading cannot be separated from critical thinking because both involve questioning assumptions, evaluating logic, and identifying bias. In addition, affective factors such as reading anxiety and self-efficacy influence analytical reading performance. Jiang (2023) found that Chinese undergraduates with higher reading self-efficacy performed significantly better on analytical reading tasks and experienced less cognitive overload, while high anxiety hindered performance. These findings suggest that instructional methods must address not only cognitive strategies but also learners' motivation and confidence. Taken together, the literature confirms that analytical reading is a multidimensional skill shaped by vocabulary knowledge, schema, inference, metacognition, critical thinking, and affective variables.

3.Research Objectives

1. To investigate the English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University
2. To propose the strategies enhancing students' English analytical reading skills.

4. Research Methodology

4.1 Population / sample group

In this research project, Guangxi University was selected as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups; namely, 500 Chinese students and 38 teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025.

The sample groups in this research project were 217 Chinese students and 38 Teachers at Guangxi University of Foreign Languages in the academic year 2025. The sample size (n) was obtained through the Krejcie & Morgan. (Krejcie & Morgan,1970). In addition, the participants were obtained through the Simple Random Sampling Technique.

4.2 Research Instrument

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems of English analytical reading skill of graduate Chinese students studying at Guangxi University. All questions or items in the questionnaire were evaluated for their correctness and suitability in terms of IOC by the three specialists which were found in the range of 0.66 -1.00, and 2) a set of questions for a focus group discussion meetings were used for the evaluation and approval of the strategies enhancing students' English analytical reading skill at Guangxi University.

4.3 Data Collection

For this research project, the researcher himself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection,

then make an appointment with the researcher. The researcher must mail or submit a letter of permission signed by the researcher's advisor to the university in advance to ask for permission to collect the data. In addition, the comments towards the correctness and suitability of the strategies enhancing students' English analytical reading skill at Guangxi University were collected from the 3 specialists participating the focus group discussion meeting.

4.3 Data Analysis

For the data and information collected from the questionnaire concerning problems of English analytical reading skill of graduate Chinese students studying at Guangxi University, they were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.). In addition, the information and data towards the correctness and suitability of the strategies enhancing students' English analytical reading skill at Guangxi University from the focus group discussion meeting were analyzed through the content analysis then used for the evaluation and approval of the development strategies enhancing students' English analytical reading skill at Guangxi University

5. Findings

Part 1: English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University

Table 1 English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University (Students)

Items	n=217		Level of problems
	$\overline{X}$	S.D.	
1) I have difficulty identifying the main argument of a text.	4.29	0.21	Highest
2) I cannot distinguish between facts and opinions	4.31	0.14	Highest
3) I struggle to analyze the author's purpose or perspective.	4.30	0.15	Highest
4) I cannot make inferences or draw conclusions from texts.	4.26	0.12	Highest
5) I find it hard to recognize supporting evidence in reading passages.	4.32	0.13	Highest
6) I lack vocabulary to fully understand analytical texts.	4.25	0.21	Highest
7 I often misinterpret complex or abstract ideas.	4.20	0.15	Highest
8) I have difficulty comparing and contrasting different viewpoints.	4.22	0.12	Highest
9) I read too slowly and cannot analyze within time limits.	4.26	0.20	Highest

10) I lack confidence when asked to critically analyze English texts.	4.40	0.16	Highest
Total	**4.30**	**0.18**	**Highest**

According to table 1, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{X}$ 4.20 (SD=0.15) – $\bar{X}$ 4.40 (0.16).

Table2: English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University (Teachers)

Items	**n=38**		**Level of problems**
	$\bar{X}$	**S.D.**	
1) Your students have difficulty identifying the main argument of a text.	4.30	0.21	Highest
2) Your students cannot distinguish between facts and opinions	4.31	0.13	Highest
3) Your students struggle to analyze the author's purpose or perspective.	4.45	0.15	Highest
4) Your students cannot make inferences or draw conclusions from texts.	4.25	0.12	Highest
5) Your students find it hard to recognize supporting evidence in reading passages.	4.20	0.18	Highest
6) Your students lack vocabulary to fully understand analytical texts.	4.25	0.21	Highest
7 Your students often misinterpret complex or abstract ideas.	4.21	0.14	Highest
8) Your students have difficulty comparing and contrasting different viewpoints.	4.25	0.16	Highest
9) Your students read too slowly and cannot analyze within time limits.	4.25	0.21	Highest
10) Your students lack confidence when asked to critically analyze English texts.	4.40	0.16	Highest
Total	**4.32**	**0.18**	**Highest**

According to table 2, it is indicated that the teachers rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\bar{x}$ 4.20(SD=0.18) – $\bar{x}$4.45 (0.15).

Part2: Strategies enhancing students' English analytical reading skills for graduate Chinese students at Guangxi

The Enhancement strategies for graduate Chinese students are composed of 4 chapters; namely, chapter 1: About Learners, chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom

management, and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment: All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents. All the 4 chapters were evaluated and approved by the three specialists; therefore, they could be used as guidelines for the development strategies enhancing students' English analytical reading skill of graduate Chinese students in China.

6. Conclusion

The title of the research is "An Investigation of English Analytical Reading Problems and Enhancement Strategies for graduate Chinese Students at Guangxi University". The objectives of this research were: 1) to investigate the English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University, and 2) to propose the development strategies enhancing students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University. In this research project, Guangxi University of Foreign Languages was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 500 graduate Chinese students and 38 teachers in the academic year 2025, The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 217 undergraduate Chinese students and 32 teachers Guangxi University in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed enhancing students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University. In this research project, Guangxi University was employed as a case study. The researcher selected the Guangxi University as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher myself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.).

The findings from the investigation of the problems of English analytical reading skills experienced by graduate Chinese students at Guangxi University indicated the students rated the problems of English analytical reading skills at the highest level at the range of $\bar{x}$ = 4.21 (SD=0.18) – $\bar{x}$ = 4.45 (0.19). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of English analytical reading skills at the highest level the range of $\bar{x}$ 4.20(SD=0.18) – $\bar{x}$ 4.45 (0.15). It can be said that the students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages rated the problems of English reading skills of graduate Chinese students at the highest level.

The constructed strategies to enhance students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University." are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Analytical Reading, chapter 2: For Instructors of English Analytical Reading, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. The constructed the development strategies to enhance students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University were accepted and approved by the three specialists, then it can be used as the development strategies to enhance students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University.

7. Discussion

The research findings demonstrate that both students and teachers at Guangxi University of Foreign Languages consistently rated English analytical reading problems at the highest level, with mean scores ranging from 4.20 to 4.45 on a 5-point Likert scale. This unanimity between student self-assessment and teacher observations validates the severity and

pervasiveness of analytical reading challenges in this educational context. The most critical problem identified was students' lack of confidence when asked to critically analyze English texts (mean = 4.40), indicating a fundamental psychological barrier that extends beyond technical skill deficits. This finding aligns with the broader pattern of Chinese students' educational background, which traditionally emphasizes receptive learning and memorization over critical questioning and independent analysis. The high anxiety levels associated with analytical reading tasks create a cycle where students avoid challenging texts, thereby limiting their exposure to the very materials that could develop their analytical capabilities. Vocabulary limitations emerged as another significant barrier (mean = 4.25-4.32), particularly affecting students' ability to engage with complex academic texts. This challenge is compounded by students' difficulty in distinguishing between facts and opinions (mean = 4.31), suggesting that the problem extends beyond lexical knowledge to encompass critical thinking skills and discourse awareness. The inability to recognize rhetorical structures and argumentation patterns indicates that students lack the analytical framework necessary for engaging with sophisticated academic discourse. The research revealed that students struggle fundamentally with higher-order reading processes, including identifying main arguments, recognizing supporting evidence, making inferences, and analyzing author's purpose or perspective. These difficulties reflect what can be characterized as a surface-level processing approach, where students focus on literal comprehension without developing the analytical depth required for academic success. This pattern is particularly problematic in university contexts where students must engage critically with research literature, evaluate sources, and synthesize information from multiple texts. Time management and reading speed concerns (mean = 4.25-4.26) further compound these analytical challenges, suggesting that students have not developed the fluency necessary for efficient processing of complex texts. The over-reliance on word-by-word translation strategies, rather than meaning-focused approaches, contributes to both speed limitations and comprehension difficulties. This finding indicates that traditional grammar-translation teaching methods may have inadvertently hindered the development of more effective reading strategies. The research also highlighted systemic instructional challenges, with limited exposure to authentic English texts outside classroom settings and insufficient emphasis on analytical reading practice in current curricula. The exam-oriented educational environment prioritizes literal comprehension questions over critical analysis tasks, creating a mismatch between instructional focus and the analytical skills required for academic success.

The constructed "The development strategies to enhance students' English analytical reading skills of graduate Chinese students at Guangxi University" were composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English Analytical Reading, chapter 2: For Instructors of English Analytical Reading, Chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. They were accepted and approved by the three specialists, then it could be used as a guideline for the development strategies to enhance students' English analytical reading skill of graduate Chinese students at Guangxi University. The study employed a mixed-methods approach, using both quantitative and qualitative methods. The research instruments used for data collection included: A questionnaire with both closed- and open-ended items designed to measure reading challenges, confidence levels, and language use frequency, and a set of semi-structured interview questions that allowed for deeper exploration of personal reading difficulties and learning preferences.

8. Recommendations

8.1 For the application of the findings into practice, English analytical reading problems of graduate Chinese students at Guangxi University and the Strategies enhancing students'

English analytical reading skills for graduate Chinese students at Guangxi need to be reported to the responsible administrators of the university so that they will order the English teachers to apply the findings into the English teaching and learning systems of the university.

8.2 For further studies, research on the investigation of problems of English speaking, reading and writing skills of Chinese students at Guangxi University in China is suggested to be conducted. The enhancement strategies for English speaking, reading and writing skills and learning motivation of Chinese students at Guangxi University in China are suggested to be constructed.

References

Afflerbach, P. (Ed.). (2022). *Handbook of individual differences in reading*. Routledge.

Alvermann, D. E., & Griffin, C. (2021). Teaching disciplinary literacy: Graphic organizers and text structures. *Reading Research Quarterly, 56*(S1), S185–S199.

Alyousef, H. S. (2020). Critical reading pedagogy in EAP: A systematic review. *Journal of English for Academic Purposes, 46*, 100867.

Anderson, N. J. (2018). *Exploring second language reading* (2nd ed.). Cengage.

Anderson, T., & Kim, J. (2020). Reciprocal teaching to develop inferencing in university EFL learners. *Language Teaching Research, 24*(5), 620–642.

Chen, X., & Hyland, K. (2021). Stance and evidence use in undergraduate reading-to-write tasks in China. *Journal of Second Language Writing, 51*, 100798.

Chen, Y. (2021). Chinese undergraduates' challenges in reading dense academic texts in English. *Journal of English for Academic Purposes, 49*, 100934.

Gao, L., & Zhang, W. (2020). Cohesion, coherence and inference-making in Chinese EFL reading. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 43*(2), 175–192.

Grabe, W. (2020). *Reading in a second language: Moving from theory to practice* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Grabe, W., & Stoller, F. L. (2019). *Teaching and researching reading* (3rd ed.). Routledge.

Gu, P. Y., & Johnson, R. (2019). Vocabulary depth and critical comprehension among Chinese EFL learners. *System, 81*, 1–12.

Huang, L. (2023). Corpus-informed reading: Building collocational awareness to improve evaluation of sources. *Language Learning & Technology, 27*(2), 25–44.

Hyland, K. (2019). *Second language writing*. Cambridge University Press.

Khalifa, H., & Weir, C. (2009). *Examining reading: The Cambridge approach to assessing reading*. Cambridge University Press.

Koda, K. (2018). *Insights into second language reading: A cross-linguistic approach* (Updated ed.). Routledge.

Liu, J., & Zhang, H. (2021). Metacognitive awareness and critical reading performance of Chinese undergraduates. *Asia-Pacific Education Researcher, 30*(6), 541–553.

Liu, Y., & Stapleton, P. (2018). Critical thinking in L2 reading–writing integration: EAP classrooms in China. *System, 72*, 98–109.

Li, X. (2022). Genre-based reading instruction and analytical comprehension gains in Chinese universities. *System, 108*, 102867.

McLean, S., & Stoeckel, T. (2021). Extensive reading plus strategy training: Effects on higher-order comprehension. *Reading in a Foreign Language, 33*(1), 1–27.

McNamara, D. S., Graesser, A. C., & Louwerse, M. (2020). Comprehension strategies for complex texts. In P. Afflerbach (Ed.), *Handbook of individual differences in reading* (pp. 231–248). Routledge.

Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2021). *Teaching ESL/EFL reading and writing* (2nd ed.). Routledge.

Oakhill, J., & Cain, K. (2019). Inference instruction and comprehension monitoring with

older readers: A meta-analysis. *Review of Educational Research, 89*(3), 368–403.
Pang, J., & Liu, Y. (2022). Teaching inferencing and evaluation in Chinese EAP reading. *ELT Journal, 76*(3), 321–331.
Perfetti, C., & Stafura, J. (2014). Word knowledge in a theory of reading comprehension. *Scientific Studies of Reading, 18*(1), 22–37.
Sun, H., & Wang, L. (2019). Exposure to international journals and analytical reading performance. *Journal of English for Academic Purposes, 38*, 112–122.
Teng, F. (2020). Metacognitive strategy instruction for EFL reading: A classroom study. *ELT Journal, 74*(3), 295–306.
Wallace, C. (2018). *Critical reading in language education* (2nd ed.). Routledge.
Wang, Y. (2022). Teaching argument mapping for critical reading in EAP classes. *TESOL Quarterly, 56*(4), 1235–1254.
Xu, Z., & Chen, S. (2024). Reading-to-write integration and evaluation skills in Chinese EAP contexts. *Journal of Second Language Writing, 64*, 101163.
Zhang, H., & Guo, Y. (2020). Topic familiarity and inference quality in EFL academic reading. *Journal of Asia TEFL, 17*(4), 1189–1205.
Zhang, X. (2024). Peer-led questioning cycles (QAR/Socratic) for analytical reading. *Asia-Pacific Education Researcher, 33*(1), 55–70.
Zhang, X., & Qin, L. (2023). Teaching text-structure-based summarizing to improve analytical reading in EFL undergraduates. *Reading in a Foreign Language, 35*(2), 145–170.
Zhou, Q., & Li, M. (2022). Collocations and lexical bundles as predictors of advanced reading comprehension. *System, 109*, 102901.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Online) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Identifying Problems and Constructing Enhancement Methods for English Reading Skill of the Nursing Students at North Bangkok University

Duangkamon Suwan[1*], Kris Lietz[2], Araya Ariya[3]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand,
[3] Lampang Rajabhat University, Thailand
✉: * duangkamol.su@northbkk.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 19 September 2025; Revised: 07 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This independent study, entitled "Identifying Problems and Constructing Enhancement Methods for English Reading Skills of Nursing Students at North Bangkok University," aimed to: (1) identify the English reading problems encountered by nursing students when reading medical texts at North Bangkok University, and (2) develop enhancement methods to improve their English reading skills. The study employed a mixed-method research design and involved 280 nursing students enrolled in the 2025 academic year. Data were collected through a questionnaire assessing students' reading difficulties and a focus group discussion with three experts to validate the proposed enhancement methods. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings revealed that the students experienced the greatest difficulties in understanding medical terminology, applying grammatical knowledge, expanding vocabulary, and identifying main ideas and supporting details in reading texts. In addition, psychological factors such as anxiety, lack of confidence, and avoidance behaviors were found to impede their reading comprehension. To address these challenges, five enhancement methods were developed: (1) learner-centered instructional strategies, (2) instructor support, (3) appropriate English reading materials, (4) supportive learning environments, and (5) systematic teaching and learning evaluation. These methods were reviewed and validated by experts, yielding acceptable Item-Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.66 to 1.00.

Keywords: Problem for English Reading Skill, Enhancement Methods for English Reading Skill, Nursing Student

1. Introduction

English reading comprehension has become essential in nursing education due to the globalization of healthcare. Nursing students must be able to read international medical literature, research, and clinical guidelines, most of which are published in English. In Thailand, this skill is vital for accessing updated medical knowledge and participating in the global healthcare community. At North Bangkok University, nursing students encounter

difficulties with English reading despite curricular support. Challenges include limited medical vocabulary, complex grammar, and difficulty identifying main ideas in healthcare texts. These problems reduce their ability to understand evidence-based practices and international nursing standards. Moreover, the presence of foreign patients in Thailand highlights the need for English proficiency to ensure accurate communication and effective care. Thailand's participation in the ASEAN Economic Community (AEC) has intensified the demand for strong English literacy among nurses to cope with cross-border mobility and medical documentation standards. For these reasons, this study focuses on identifying English reading problems of nursing students at North Bangkok University and constructing effective enhancement methods. The outcomes aim to guide the improvement of English instruction in nursing education.

2. Literature Review

A number of studies have examined problems related to English reading comprehension, particularly in the context of second language learning, reading strategies, and their effects on academic and professional achievement. Adunyarittigun (2002) explored the characteristics influencing reading success and found that learners' prior experiences, language background, and ability to retell content affect comprehension outcomes. Similarly, Jesdapornpun (2001) reported that technical staff struggled with unfamiliar vocabulary, idiomatic expressions, and complex text structures, emphasizing vocabulary limitations as a major barrier. Research has also highlighted the role of teaching strategies in improving reading proficiency. Aziz (2019) argued that teachers' creativity, pedagogical knowledge, and innovative classroom techniques significantly shape students' motivation and success in reading. Borman, Naphak, and Wajanathinaphat (2021) confirmed that activity-based learning improved nursing students' English reading, writing, and attitudes, with post-test scores significantly higher than pre-test results. In a similar vein, Kunlaka and Purivittayatheera (2017) showed that project-based learning enabled nursing students to integrate all four language skills, suggesting that experiential approaches can enhance English competency. Specific to medical and health sciences, Chaluaisaeng (2016) found that medical residents had difficulties with long, complicated sentences in journal articles despite familiarity with medical terms. Targeted interventions in analyzing sentence structures improved comprehension, confidence, and motivation. Likewise, Thongsook (2023) reported that science-oriented undergraduates had generally low English reading proficiency compared to Thai reading ability, indicating that language barriers rather than cognitive reading problems were the primary challenge. Research on reading habits and extracurricular practices also sheds light on learner difficulties. Chao (2013) reported that although most science undergraduates engaged in extracurricular reading, they still faced issues with vocabulary and comprehension strategies. Wutthisingchai (2011) found that secondary school students struggled to identify specific comprehension problems and emphasized the need for relevant and engaging reading materials. Similarly, Yimwilai (2008) revealed that English-major students faced challenges in finding main ideas, details, and references, with insufficient reading practice being a major cause. Other studies have examined the motivational aspects of reading development. Shanshan, Chularut, and Na Ayudhaya (2025) showed that problem-based learning (PBL) positively affected motivation in English reading, with female students demonstrating higher persistence. In a related study, Rungsaengpho, Japah, and Srakaew (2025) also confirmed that PBL significantly improved post-test reading scores and student satisfaction among education undergraduates. Siahaan and Simatupang (2022) further noted that students commonly relied on comprehension monitoring strategies to address vocabulary difficulties in reading tasks. Overall, previous research indicates that the main challenges in

English reading comprehension among Thai and international learners include vocabulary limitations, complex sentence structures, and insufficient exposure to authentic texts. At the same time, innovative pedagogical methods such as activity-based learning, project-based learning, and problem-based learning have been shown to improve reading skills, motivation, and confidence. These findings suggest the importance of combining effective teaching strategies with targeted interventions to address specific reading difficulties, particularly for nursing students who must engage with complex medical texts in English.

Thus, this study proposes the research objectives

1. To identify the English reading problems of nursing students when reading medical texts at North Bangkok University.

2. To construct the enhancement methods for the English reading skills the nursing students at North Bangkok University.

3. Research Methodology

3.1 Participants

The participants of this study were 280 undergraduate students in nursing program at North Bangkok University in the academic year of 2025 at North Bangkok University

3.2 Research Instruments

The two main research instruments were: 1) a questionnaire was employed for the investigation of problems of reading skill of undergraduate students in faculty of Nursing at North Bangkok university. All items in the questionnaire were evaluated by the three specialists for the suitability and correctness in terms of the index of Congruence (IOC). All the items were found in the IOC of 0.66 and 1.0, meaning the questionnaire was suitable for the data collection, and 2) a set of questions for 3 focus group discussion meetings was used for the evaluation and approval of the proposed methods for the enhancement of reading skill of undergraduate students in faculty of Nursing at North Bangkok University. The proposed methods were then evaluated for its suitability and correctness by the three specialists through the content analysis method.

3.3 Analytical Method

This study applied a mixed-methods design that combined quantitative and qualitative analyses. Quantitative data were collected from 280 nursing students through a structured questionnaire measuring English reading comprehension difficulties. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation, to identify common challenges such as vocabulary, grammar, and reading strategies.

Qualitative data were obtained through a focus group discussion with three experts in English teaching and nursing education. The proposed enhancement methods were reviewed for validity using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), with acceptable values ranging from 0.66 to 1.00. The expert feedback was analyzed through content analysis to refine and confirm the practicality of the enhancement methods. Together, these analyses provided a comprehensive understanding of students' reading problems and informed the development of effective solutions.

1) The problems of the English reading skill of the nursing students were collected through the questionnaire by the researcher herself. The data and information collected through the questionnaire were analyzed, interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The Likert Rating Scales of the Questionnaire were as follows:

4.21-5.00 = the highest level of problems
3.41-4.20= the high level of problems
2.61-3.40= the moderate level of problems
1.81-2.60= the low level of problems
1.00-1.80= the lowest level of problems

2) The enhancement strategies for the English reading skill were constructed by the researcher, then it was approved for the correctness and suitability by the three specialists.

4. Findings

4.1 Problems of English Reading Skill of Nursing students at North Bangkok University

Table 1: Mean Scores of Reading Problems Skill of Nursing Students at North Bangkok University.

Items	n=280		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1). I often do not understand medical terminology in English reading texts.	4.32	0.15	Highest
2) I have difficulty organizing ideas in English reading texts in class.	4.29	0.18	Highest
3 I feel anxious and hardly to identify the main idea of a passage.	4.30	0.16	Highest
4) Complex grammar makes English texts difficult to understand.	4.58	0.22	Highest
5) I cannot guess the meaning of unfamiliar words from the context.	4.33	0.15	Highest
6) Classroom reading practice time is insufficient to meet exam requirements.	4.40	0.17	Highest
7. I have trouble finding specific details in an English reading passage.	4.65	0.18	Highest
8). I often feel unsure whether I have understood a passage correctly.	4.65	0.18	Highest
9) I avoid reading English texts because they are too challenging	4.58	0.14	Highest
10) I lack confidence in my English reading abilities	4.66	0.22	Highest
11) Advanced grammar makes reading more difficult for me	4.52	0.20	Highest
12) I struggle to connect the meaning between different sentences in a passage.	4.51	0.20	Highest
13) I cannot summarize a text in my own words after reading it.	4.29	0.14	Highest
14) Words with multiple meanings confuse me during reading.	4.29	0.14	Highest
15) Try to read extra English materials outside of class to improve my skills.	4.29	0.14	Highest

4.2 Analysis

The analysis revealed that nursing students at North Bangkok University reported English reading difficulties at the highest level overall ($\bar{X}$ =4.35, SD =0.18) with item mean scores ranging from 4.31 to 4.66. The most serious problems included lack of confidence in reading ability($\bar{X}$ =4.66, SD =0.22) difficulty locating specific details in texts ($\bar{X}$ =4.65, SD=0.18), and uncertainty about comprehension accuracy ($\bar{X}$ =4.65, SD=0.18) These findings highlight both linguistic and psychological barriers that strongly affect reading comprehension. Other highly rated difficulties involved complex grammar structures ($\bar{X}$ =4.58), avoidance of reading due to perceived difficulty ($\bar{X}$ =4.58), and challenges in connecting sentence meanings ($\bar{X}$ =4.51), Students also struggled with medical terminology, contextual guessing of unfamiliar words, and summarizing texts in their own words. Collectively, these results suggest that nursing students face persistent challenges in mastering academic English reading, particularly in handling advanced vocabulary, grammar, and comprehension monitoring, all of which are crucial for success in nursing education and professional practice.

4.3 The Enhancement Methods of Reading Skill of Nursing Students at North Bangkok University.

Table 2: The enhancement methods of English reading skill for nursing students.

Category	Key procedure
learner-centered methods,	Strategy use, collaboration, and technology support to foster stronger reading comprehension skills among nursing students.
instructor support	Instruction Guided to practice and Encouragement Feedback and Correction, demonstrate reading techniques by thinking aloud and showing how to analyze authentic nursing texts.
appropriate English reading materials	Use of Authentic Texts, relevance. Contextual Vocabulary Support
supportive learning environments	Positive Atmosphere, Collaborative Interaction Access to Resources reading materials Encouragement and Motivation –
systematic teaching and learning evaluation	Ongoing Assessment, Variety of Evaluation Tools, Feedback Integration, Continuous Improvement

Based on the findings, the proposed methods were organized into five categories: 1) le arner-centered methods, 2) instructor support, 3) appropriate English reading materials, 4) sup portive learning environments, 5) systematic teaching and learning evaluation.

To overcome these difficulties, five categories of enhancement methods were propose d: learner-centered methods, instructor support, appropriate English reading materials, suppor tive learning environment, and systematic evaluation. Together, these methods emphasize acti ve student engagement, effective teaching support, use of relevant materials, a positive classro om atmosphere, and continuous assessment. The framework provides practical guidelines for i mproving English reading comprehension, which is essential for nursing students' academic success and professional readiness in global healthcare contexts.

5. Conclusion

Finally, the study investigated the problems of English reading skills among nursing students at North Bangkok University and developed appropriate enhancement methods to address these issues. The findings revealed that students faced significant challenges at the highest level, particularly in understanding medical terminology, complex grammar, and vocabulary with multiple meanings, as well as in identifying main ideas and specific details. Psychological barriers, such as anxiety, avoidance of reading, and lack of confidence, further hindered their reading comprehension. On the basis of theoretical analysis, this paper constructs a model to test the disclosure data of listed companies, and finds that philanthropy have a positive impact on corporate financial performance. On the basis of the above research, this paper further discusses the conduction mechanism between philanthropy and corporate financial performance. The research finds that: firstly, sales revenue plays a positive intermediary role between philanthropy and corporate financial performance; Secondly, media attention plays a positive intermediary role between philanthropy and corporate financial performance; Thirdly, government subsidies play a positive intermediary role between philanthropy and corporate financial performance.

6. Discussion

The findings of this study revealed that nursing students at North Bangkok University face English reading problems at the highest level, with mean scores ranging from 4.31 to 4.66. The most critical difficulties included a lack of confidence in reading ability, uncertainty in comprehension, difficulty in identifying specific details, and challenges in understanding complex grammar and medical terminology. These results are consistent with previous studies that highlighted vocabulary limitations, sentence complexity, and low confidence as major obstacles in English reading comprehension (Jesdapornpun, 2001; Yimwilai, 2008; Thongsook, 2023). The development of enhancement methods in five categories—learner-centered methods, instructor support, appropriate reading materials, supportive learning environment, and systematic evaluation—aligns with pedagogical approaches found effective in prior studies. For instance, activity-based and project-based learning were shown to significantly improve nursing students' reading, writing, and motivation (Borman et al., 2021; Kunlaka & Purivittayatheera, 2017). Likewise, problem-based learning has been associated with greater persistence and engagement in reading (Shanshan et al., 2025; Rungsaengpho et al., 2025). These findings confirm that interactive, student-centered, and context-specific strategies are essential for fostering reading proficiency. The emphasis on authentic and discipline-specific materials also reflects prior research that highlighted the challenges faced by medical and nursing students when reading professional texts. Chaluaisaeng (2016) demonstrated that even learners familiar with medical terms continued to struggle with long and complex sentence structures, suggesting that instruction must address both language form and content comprehension. In the present study, the proposed use of authentic nursing materials combined with strategy training and gradual text complexity directly responds to this need.

Overall, the results of this study contribute to the body of knowledge by confirming that English reading problems among Thai nursing students are multidimensional—spanning linguistic, cognitive, and psychological aspects—and require comprehensive, context-sensitive solutions. By integrating learner-centered approaches, instructor support, authentic materials, supportive environments, and systematic evaluation, this study offers a holistic framework to enhance English reading skills. Such a framework is vital for preparing nursing students to meet the demands of global healthcare, where access to up-to-date medical knowledge and communication with international patients are critical for professional competence.

7. Recommendations

7.1 For the application of the research findings into practice, the following recommendations are proposed to enhance nursing students' English reading skills: 1) Curriculum Development: Nursing curricula should integrate learner-centered activities and explicit reading strategy instruction. Emphasis should be placed on medical terminology, complex grammatical structures, and comprehension strategies that are directly relevant to nursing practice. This ensures that students not only improve their language ability but also develop skills applicable to their future professional contexts, 2**)** Instructor Training Teachers should receive professional development in scaffolding techniques, motivational strategies, and the effective use of authentic nursing texts. Well-prepared instructors can guide students more effectively, reduce learning anxiety, and promote confidence in reading complex English materials. 3**)** Material Selection: authentic and discipline-specific reading materials should be selected and organized according to levels of complexity. Nursing-related journals, case reports, and clinical guidelines should be gradually introduced alongside supportive resources such as glossaries, word banks, and online reading tools. This scaffolding approach builds students' competence step by step, 4**)** Learning Environment**:** A supportive classroom environment that minimizes anxiety and fosters collaboration is essential. Instructors should encourage group reading activities, peer discussions, and interactive tasks that allow students to engage actively with texts. Recognition of student progress further enhances motivation and persistence. 5) Systematic Evaluation: Continuous and varied assessment methods—such as comprehension tests, reflective journals, portfolios, and oral presentations—should be employed to monitor progress. Constructive feedback should be provided regularly, and the results of evaluations should inform adjustments to teaching methods and materials.

7.2 For further research, the follow-up research for the English reading skill of nursing students at North Bangkok University needs to be conducted. In addition, needs and problems of writing, listening and speaking skills of nursing students at North Bangkok University needs to be conducted.

7.3 For the limitation of the research, the enhancement methods for the English reading skills the nursing students at North Bangkok University need to be applied into practice and evaluated for their effectiveness. Due to the time limit of the research project, the enhancement methods for the English reading skills were evaluated and approved for their correctness and suitability through the content analysis method by the three specialists instead.

References

Afflerbach, P. (Ed.). (2022). *Handbook of individual differences in reading*. Routledge.

Alvermann, D. E., & Griffin, C. (2021). Teaching disciplinary literacy: Graphic organizers and text structures. *Reading Research Quarterly, 56*(S1), S185–S199.

Alyousef, H. S. (2020). Critical reading pedagogy in EAP: A systematic review. *Journal of English for Academic Purposes, 46*, 100867.

Anderson, N. J. (2018). *Exploring second language reading* (2nd ed.). Cengage.

Anderson, T., & Kim, J. (2020). Reciprocal teaching to develop inferencing in university EFL learners. *Language Teaching Research, 24*(5), 620–642.

Chen, X., & Hyland, K. (2021). Stance and evidence use in undergraduate reading-to-write tasks in China. *Journal of Second Language Writing, 51*, 100798.

Chen, Y. (2021). Chinese undergraduates' challenges in reading dense academic texts in English. *Journal of English for Academic Purposes, 49*, 100934.

Gao, L., & Zhang, W. (2020). Cohesion, coherence and inference-making in Chinese EFL reading. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 43*(2), 175–192.

Grabe, W. (2020). *Reading in a second language: Moving from theory to practice* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Grabe, W., & Stoller, F. L. (2019). *Teaching and researching reading* (3rd ed.). Routledge.

Gu, P. Y., & Johnson, R. (2019). Vocabulary depth and critical comprehension among Chinese EFL learners. *System, 81*, 1–12.
Huang, L. (2023). Corpus-informed reading: Building collocational awareness to improve evaluation of sources. *Language Learning & Technology, 27*(2), 25–44.
Hyland, K. (2019). *Second language writing*. Cambridge University Press.
Khalifa, H., & Weir, C. (2009). *Examining reading: The Cambridge approach to assessing reading*. Cambridge University Press.
Koda, K. (2018). *Insights into second language reading: A cross-linguistic approach* (Updated ed.). Routledge.
Liu, J., & Zhang, H. (2021). Metacognitive awareness and critical reading performance of Chinese undergraduates. *Asia-Pacific Education Researcher, 30*(6), 541–553.
Liu, Y., & Stapleton, P. (2018). Critical thinking in L2 reading–writing integration: EAP classrooms in China. *System, 72*, 98–109.
Li, X. (2022). Genre-based reading instruction and analytical comprehension gains in Chinese universities. *System, 108*, 102867.
McLean, S., & Stoeckel, T. (2021). Extensive reading plus strategy training: Effects on higher-order comprehension. *Reading in a Foreign Language, 33*(1), 1–27.
McNamara, D. S., Graesser, A. C., & Louwerse, M. (2020). Comprehension strategies for complex texts. In P. Afflerbach (Ed.), *Handbook of individual differences in reading* (pp. 231–248). Routledge.
Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2021). *Teaching ESL/EFL reading and writing* (2nd ed.). Routledge.
Oakhill, J., & Cain, K. (2019). Inference instruction and comprehension monitoring with older readers: A meta-analysis. *Review of Educational Research, 89*(3), 368–403.
Pang, J., & Liu, Y. (2022). Teaching inferencing and evaluation in Chinese EAP reading. *ELT Journal, 76*(3), 321–331.
Perfetti, C., & Stafura, J. (2014). Word knowledge in a theory of reading comprehension. *Scientific Studies of Reading, 18*(1), 22–37.
Sun, H., & Wang, L. (2019). Exposure to international journals and analytical reading performance. *Journal of English for Academic Purposes, 38*, 112–122.
Teng, F. (2020). Metacognitive strategy instruction for EFL reading: A classroom study. *ELT Journal, 74*(3), 295–306.
Wallace, C. (2018). *Critical reading in language education* (2nd ed.). Routledge.
Wang, Y. (2022). Teaching argument mapping for critical reading in EAP classes. *TESOL Quarterly, 56*(4), 1235–1254.
Xu, Z., & Chen, S. (2024). Reading-to-write integration and evaluation skills in Chinese EAP contexts. *Journal of Second Language Writing, 64*, 101163.
Zhang, H., & Guo, Y. (2020). Topic familiarity and inference quality in EFL academic reading. *Journal of Asia TEFL, 17*(4), 1189–1205.
Zhang, X. (2024). Peer-led questioning cycles (QAR/Socratic) for analytical reading. *Asia-Pacific Education Researcher, 33*(1), 55–70.
Zhang, X., & Qin, L. (2023). Teaching text-structure-based summarizing to improve analytical reading in EFL undergraduates. *Reading in a Foreign Language, 35*(2), 145–170.
Zhou, Q., & Li, M. (2022). Collocations and lexical bundles as predictors of advanced reading comprehension. *System, 109*, 102901.

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษานิทานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA)

The Study of Folklore for the Development of Summary Writing Ability Based on the CIPPA Instructional Model

ฐิติรดา เปรมปรี[1], ธัญสุดา ครองสถาน[2*], พรทิพย์ มหามนต์[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ, ประเทศไทย

Thitirada Prempree[1], Thansuda Krongsathan[2], Pornthip Mahamon[3]
[1,2,3]Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum, Thailand
✉: * thansudakrongsathan@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 03 July 2025; Revised: 25 November 2025; Accepted: 03 December 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ4 /2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นฐานบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) 2) แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t - test (Dependent Simples ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.80) 2) ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ t - test (Dependent Simples) ก่อนเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 61.67 และหลังเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 84.17 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้าน, การเขียนย่อความ, กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA)

Abstract

This research aimed to: (1) develop a learning management plan using Thai folktales to enhance summary writing skills through the CIPPA learning process, and (2) compare students' learning achievement before and after the implementation of the learning management plan. The sample group was purposefully selected and consisted of 18 Grade 4 students from classes 4/1 and 4/2 at Tessaban 4 School (Amorn Saphianchai Uthit). The research instruments

included: (1) a learning management plan integrating Thai folktale to enhance summary writing skills using the CIPPA learning process, (2) a learning plan quality assessment form, and (3) pre-test and post-test instruments to measure academic achievement. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and the dependent samples t-test. The research findings revealed that: (1) the overall quality of the learning management plan using folktales and the CIPPA learning process was rated at a high level ($\bar{x}$ = 3.80), and (2) the learning achievement results, assessed using a dependent samples t-test, showed that the pre-test average score met the criteria at 61.67%, while the post-test score met the criteria at 84.17%. This indicates that students' academic achievement after the intervention was significantly higher than before.

Keywords: folktales, summary writing, CIPPA learning process

1. บทนำ

วิชาภาษาไทยนับว่าเป็นวิชาหลัก ที่ผู้เรียนต้องได้รับความรู้และการศึกษาในรายวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องฝึกพร้อมกันทั้งสี่ด้าน คือทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนในบรรดาต่าง ๆ ทางวิชาภาษาไทย การเขียนเป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญมากในชีวิตประจำวัน เพราะการเขียนเป็นฐานที่คงทนถาวรยิ่งกว่าทักษะอื่นและต้องคำนึงถึงการสื่อสารให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้และการเขียนจึงเป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้ การเขียนเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างมากการเขียนมีความสำคัญในการสื่อสารความคิดและข้อมูล การบันทึกความรู้ การพัฒนาและแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการฝึกทักษะการคิดและการสื่อสารอย่างมีระเบียบ การเขียนยังช่วยในการเรียนรู้และประเมินผลความเข้าใจ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตทั้งด้านการศึกษาและการทำงาน

จากความสำคัญของภาษาไทยและทักษะการเขียน ดังที่กล่าวมา ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การเขียนถือเป็นทักษะสำคัญที่มีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ 1) พัฒนาทักษะการสื่อสาร การเขียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารความคิดและความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการใช้ภาษาและการจัดระเบียบความคิด 2) พัฒนาความคิดและการเรียนรู้ การเขียนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการแก้ปัญหา 3) การแสดงออกทางความคิด การเขียนเป็นช่องทางในการแสดงออกและทบทวนความคิดของตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินและปรับปรุงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน 4) ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การเขียนในหลักสูตร 2551 ยังเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผ่านการเขียนบทความ รายงาน หรือโครงงานที่ต้องใช้การวิเคราะห์และการสร้างความคิดใหม่ 5) พัฒนาทักษะการใช้ภาษา การฝึกเขียนในหลักสูตรนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในการเขียนสาระสำคัญและการนำเสนอความคิดเห็น การเขียนในหลักสูตร 2551 มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการแสดงออกทางความคิด ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคต

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้แบบ

ซิปปา (CIPPA) ทิศนา แขมมณี (2558, หน้า 282) ได้กล่าวว่าซิปปามุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม วิธีการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มและช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม รูปแบบการสอนซิปปา (CIPPA) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 ขั้นแสดงผลงาน ขั้นที่ 7 ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายในการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง การประเมินผลจะเน้นไปที่การตรวจสอบความเข้าใจและทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) เป็นการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการที่มีการมีส่วนร่วมและการประเมินผลที่สะท้อนถึงความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการที่ได้ไปสังเกตการณ์สอน พบนักเรียนบางส่วนยังคงบกพร่องในด้านการอ่านและการเขียน บางคนเขียนได้แต่ยังไม่คล่อง บางคนเขียนยังไม่ค่อยได้และการเขียนเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างมากในการเรียนรู้และการศึกษา ผู้เรียนควรเขียนให้ได้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษา การศึกษานิทานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการใช้วิธีการที่เป็นรูปแบบมีระเบียบและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA)

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 สังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ระยะที่ 2 ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะนักเรียนที่รับผิดชอบสอน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) จำนวน 18 คน

ระยะที่ 3 เนื้อหาการวิจัย จากหนังสือ 79 ชุมนุมนิทานพื้นบ้านไทย ของนันทิดา สอนพรหม (2557, หน้า 16 - 297) จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องปลาบู่ทอง เรื่องจันทโครพ เรื่องก่องข้าวน้อยฆ่าแม่

ระยะที่ 4 ดำเนินการวิจัยในโรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญคือ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน และแบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 จำนวน 3 แผน มีการประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80)

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	แปลผล
1.	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญและกิจกรรมการเรียนรู้	3.33	ปานกลาง
2.	แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านมีความน่าสนใจ	5.00	มากที่สุด
3.	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้	3.67	มาก
4.	ความเหมาะสมของเนื้อหานิทานพื้นบ้านที่ใช้จัดกิจกรรมการเขียนย่อความ	3.67	มาก

5.	การเลือกใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	3.33	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	3.80	มาก

2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) หลังการจัดการเรียนรู้โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) มีทักษะการเขียนย่อความหลังจากการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบ	**n**	**ร้อยละ**	**$\bar{x}$**	**S.D.**	**t**	**Sig.**
ก่อนเรียน	18	61.67	12.33	2.35	9.51	0.00
หลังเรียน	18	84.17	16.83	2.09		

.0000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยระยะที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นฐานบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) ผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน มีการประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.80) ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านมีความน่าสนใจ ($\bar{x}$ = 5.00) สอดคล้องกับ ยุพดี ยศวริศสกุล (2560, หน้า 185 - 195) ได้กล่าวว่าการศึกษานิทานพื้นบ้านมุ่งเน้นในเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การทำความดี การเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และสิ่งที่อยู่รอบตัว การมีครอบครัวที่อบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา พ่อแม่กับลูก ๆ ซึ่งนิทานพื้นบ้านนี้มีคุณค่าด้านความบันเทิงและด้านการศึกษาวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของเนื้อหานิทานพื้นบ้านที่ใช้จัดกิจกรรมการเขียนย่อความ ($\bar{x}$ = 3.67) สอดคล้องกับ สุดาพร

ปัญญาพฤกษ์ (2566, หน้า 330 - 349) ได้กล่าวว่า 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้มี 5 ขั้น คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การนำเข้าสู่ความรู้ 3) สร้างองค์ความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) การสะท้อนความคิด 2. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญและกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 3.33) สอดคล้องกับ วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2563, หน้า 95 - 106) ได้กล่าวว่าการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (2) สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) (3) สาระการเรียนรู้ (4) ภาระงาน (สะท้อนการจัดกิจกรรม) (5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (6) กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (7) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ (8) บันทึกหลังการสอน ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อมร สะเพียรชัย อุทิศ) จำนวน 18 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบปรนัย ผลการวิจัยพบว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ศุภณัฐ เทียนทอง, และรัศมี ธัญญาศิริทรัพย์ (2566, หน้า 125 - 132) ได้กล่าวว่าแผนการจัดการเรียนรู้การเขียนย่อความ โดยใช้รูปแบบการสอนซิปปา มีความสามารถด้านการเขียนย่อความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สง่า วงค์ไชย, และธนชพร พุ่มภชาติ (2568, หน้า 1 - 12) ได้กล่าวว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนย่อความจะช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนและนำมาเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กันโดยการเลือกใช้ถ้อยคำตรงตามความหมาย ผูกประโยคสมบูรณ์สื่อความชัดเจน สะกดคำ ใช้เครื่องหมาย และการเว้นวรรคตอนถูกต้อง

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษานิทานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) ผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมทักษะการเขียนย่อความโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 จำนวน 3 แผน แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกดูแลให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้เรียน และต้องควบคุมความคิดของผู้เรียน ปล่อยให้ผู้เรียนมีแนวคิดและการแก้ไขปัญหาได้อย่างอิสระ เปิดโอกาสการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการใช้วิธีการที่เป็นรูปแบบมีระเบียบและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้

ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนศึกษานิทานพื้นบ้านเพื่อเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่าน การวิเคราะห์ และการเขียนได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการเขียนย่อความ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องราวและถ่ายทอดข้อมูลได้กระชับและชัดเจน กระบวนการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA) เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการศึกษานิทานพื้นบ้านและพัฒนาทักษะการเขียนย่อความ เนื่องจากเป็นแนวทางที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมและการฝึกปฏิบัติ

7. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทิศนา แขมมณี. (2558). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการของโมเดลซิปปา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทิดา สอนพรหม. (2557). *79 ชุมนุมนิทานพื้นบ้านไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: Feel Good.

ยุพดี ยศวริศสกุล. (2563). การศึกษานิทานพื้นบ้าน. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 31*(1), 185–195.

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2563). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้รูปแบบสมองเป็นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22*(2), 95–106.

ศุภณัฐ เทียนทอง, และรัศมี ธัญญาศิริทรัพย์. (2566). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนซิปปาร่วมกับแผนภาพความคิด. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้, 8*(2), 114–132.

สุดาพร ปัญญาพฤกษ์. (2566). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 21*(2), 330–349.

สง่า วงค์ไชย, และธนชพร พุ่มภชาติ. (2568). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนย่อความสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 20*(1), 1–25.

Research Paper
JBER Scope: Education

Problems and Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University

Jiayu Luo [1*], Kris Lietz[2], Araya Ariya[3], Phikun Ekwarangkoon[4]

[1,2] North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[3] Lampang Rajabhat University, Lampang, Thailand
[4] Kasetsart University, Thailand, Bangkok, Thailand
✉: * luoj4331@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 September 2025; Revised: 07 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this research were to investigate the problems of English academic writing encountered by graduate students at Guangxi University and to develop enhancement strategies for improving English academic writing skills of graduate students at Guangxi University. This research employed a mixed-methods approach conducted at Guangxi University. The respondents included graduate students and faculty members at Guangxi University in the academic year 2025. Data were collected through questionnaires and focus group discussions, then analyzed using statistical and content analysis methods. The results indicated that: 1) Problems in English academic writing were found at the highest level, including difficulties with thesis statement formulation, academic argumentation, citation and referencing, coherence and cohesion, and academic vocabulary usage. 2) The enhancement strategies comprised comprehensive approaches covering student-centered learning methods, instructor guidance and feedback systems, institutional support mechanisms, and resource development for academic writing improvement.

Keywords: Problems of English Academic Writing, Enhancement Strategies, Graduate Students, Guangxi University

1. Introduction

Language is the foundation of communication and intellectual exchange, enabling learners to access global knowledge and opportunities. In the modern academic world, English has become the lingua franca of education, research, and professional advancement (Crystal, 2012). Among the four language skills, **a**cademic writing holds a particularly vital role for graduate students, as it is the primary medium for producing theses, dissertations, journal articles, and scholarly reports (Hyland, 2019). Academic writing not only reflects linguistic proficiency but also critical thinking, argumentation, and research competence. In China, English academic writing has been widely recognized as a challenging skill for graduate students. Despite years of English language study, many students continue to struggle with structuring ideas, applying academic conventions, using appropriate vocabulary, and avoiding grammatical errors (Wang & Wen, 2020). These difficulties are often attributed to limited

exposure to authentic academic texts, lack of training in critical writing, and insufficient feedback from instructors (Tang, 2021). Graduate students at Guangxi University, a leading institution in southern China, face similar problems that hinder their ability to publish research internationally and succeed in global academic exchanges.Teachers also encounter challenges in teaching academic writing. With large class sizes, varied student proficiency, and heavy workloads, instructors often cannot provide individualized guidance (Zhang, 2022). As a result, both students and teachers face barriers to achieving the expected academic writing standards. To address these issues, **s**ystematic needs analysis and strategy development are required. This study investigates the problems of English academic writing among graduate students at Guangxi University and proposes enhancement strategies to improve their writing competence and academic performance.

2. Literature Review

Nature and Purposes of Academic Writing Academic writing is the principal medium through which graduate students construct and disseminate knowledge. It requires the simultaneous control of genre knowledge (how texts are organized to accomplish specific purposes), discourse resources (e.g., stance and engagement markers, hedges/boosters, reporting verbs), and linguistic accuracy (lexicogrammar). Hyland (2019) characterizes L2 academic writing as social, rhetorical action: writers position themselves within disciplinary communities, mobilize citations to build persuasion, and deploy conventional moves to signal research territory, niche, and contribution. Paltridge and Starfield (2020) extend this view to thesis and dissertation genres, detailing the rhetorical work of each section and the supervisor–writer dynamics that influence outcomes. Tardy (2019) similarly emphasizes genre knowledge as learnable, teachable, and adaptable across contexts. For EFL graduate students, academic writing is not simply sentence-level accuracy; it is strategic participation in global scholarly communication. Typical Difficulties in L2 Academic Writing Across EFL contexts, recurrent challenges include: (a) organization and coherence (logical development, paragraph unity, use of theme–rheme and cohesive devices); (b) argumentation and stance (developing claims, evaluation, hedging/boosting, audience awareness); (c) source use and citation (paraphrasing, synthesis across multiple sources, avoiding patchwriting and plagiarism); and (d) lexicogrammar (complex noun phrases, article/preposition systems, tense/aspect choices, and punctuation). Studies of Chinese postgraduate cohorts repeatedly document these pressure points and their links to limited genre knowledge and restricted exposure to authentic models (Wang & Wen, 2020; Zhang, 2023; Wen, 2025). These difficulties are compounded by time constraints and by the high-stakes nature of thesis and article production.

3. Research Objectives

1) To investigate the problems faced by graduate students at Guangxi University in English academic writing.

2). To construct proposed strategies for the enhancement of English academic writing of graduate students at Guangxi University.

4. Research Methodology

4.1 population

In this research project at Guangxi University in Guangxi Province was employed as a case study. The population in this research project will be divided into 2 groups; namely, 650 Chinese students and 59 teachers at Guangxi University in the academic year 2025 in the academic year 2025.

4.2 Sample group

The sample groups in this research project will be divided into 2 groups; namely, 242 secondary Chinese students and 52 teachers at Guangxi University in the academic year

2025. The sample size (n) will be obtained through the Krejcie & Morgan (krejcie & morgan,1970).

4.3 Data Collection

For this research project, the researcher myself collected the data and information from the sample groups. The sample groups were informed of the purposes of the data collection, then make an appointment with the researcher. The researcher must mail or submit a letter of permission signed by the researcher's advisor to the university in advance to ask for permission to collect the data

4.4 Data Analysis

1) For the data and information from the questionnaire concerning problems of academic writing of graduate Chinese students at Guangxi University. The data and information were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency court, percentage, mean, standard deviation (S.D.). 2) For the approval of the strategies for enhancement of English academic writing of graduate students at Guangxi University, the data information concerning the strategies were collected, interpreted and presented through the content analysis technique.

5. Findings

Part 1: Problems of English academic writing faced by graduate students at Guangxi University

Table 1: Problems of English academic writing faced by graduate students at Guangxi University (Students)

Items	n=242		Level of problems
	$\bar{X}$	S.D.	
1) I have difficulty generating ideas for academic writing.	4.20	0.15	Highest
2 I often make grammar and sentence structure errors.	4.31	0.13	Highest
3) I lack academic vocabulary to express ideas clearly.	4.41	0.17	Highest
4) I struggle with organizing ideas into coherent paragraphs.	4.25	0.13	Highest
5) I find it hard to write introductions and conclusions effectively.	4.32	0.14	Highest
6) I have difficulty writing literature reviews in English.	4.25	0.21	Highest
7 I often fail to use linking words and transitions properly.	4.21	0.14	Highest
8) I feel anxious and lack confidence in writing academic English.	4.22	0.12	Highest
9) I face challenges in paraphrasing and avoiding plagiarism.	4.25	0.20	Highest
10 I do not receive enough practice or feedback on academic writing.	4.40	0.15	Highest

Total	4.23	0.15	Highest

According to table 4.3, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.20 (SD=0.15) – $\overline{X}$ 4.41 (0.17).

Table 2: problems of English academic writing faced by graduate students at Guangxi University (Teachers)

Items	n=52		Level of problems
	$\overline{X}$	S.D.	
1) Your students have difficulty generating ideas for academic writing.	4.40	0.22	Highest
2 Your students often make grammar and sentence structure errors.	4.45	0.15	Highest
3) Your students lack academic vocabulary to express ideas clearly.	4.65	0.18	Highest
4) Your students struggle with organizing ideas into coherent paragraphs.	4.52	0.13	Highest
5) Your students find it hard to write introductions and conclusions effectively.	4.35	0.16	Highest
6) Your students have difficulty writing literature reviews in English.	4.35	0.20	Highest
7) Your students often fail to use linking words and transitions properly.	4.55	0.18	Highest
8) Your students feel anxious and lack confidence in writing academic English.	4.54	0.16	Highest
9) Your students face challenges in paraphrasing and avoiding plagiarism.	4.55	0.15	Highest
10) Your students do not receive enough practice or feedback on academic writing.	4.50	0.22	Highest
Total	4.45	0.18	Highest

According to table 4.4, it is indicated that the students rated the problems of English writing skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ 4.35(SD=0.20) – $\overline{X}$ 4.65 (0.18).

The strategies for the enhancement of English academic writing of graduate students is composed of 4 chapters ; namely, chapter 1: About Learners , chapter 2: About Instructors, chapter 3: About classroom management , and chapter 4: About teaching-learning materials and assessment : All the 4 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents through the content analysis method. All the 4 chapters were evaluated and approved by the three specialists. Therefore, the strategies for the enhancement of English academic writing was accepted and approved by the 3 specialists, then it could be used as the strategies for the enhancement of English academic writing of undergraduate students at Guangxi University in China.

6. Conclusion

The title of the research is “Problems and the Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University”. The objectives of this research were: 1) to investigate the problems faced by graduate students at Guangxi University in

English academic writing, and 2) to construct proposed strategies for the enhancement of English academic writing of graduate students at Guangxi University. In this research project, Guangxi University was selected as a case study. The population in this research project was divided into 2 groups, namely, 650 graduate Chinese students and 60 teachers in the academic year 2025, The sample groups in this research project were divided into 2 groups; namely, 242 secondary Chinese students and 52 teachers at at Guangxi University in the academic year 2025. The main research instruments were a questionnaire and a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the strategies for the enhancement of English academic writing of graduate students at Guangxi University. In this research project, Guangxi University was employed as a case study. The researcher selected the Guangxi University as a case study since the researcher has a connection with people there. This helped facilitate the data collection. For this research project, the researcher herself collected the data and information from the sample groups. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\overline{X}$), and standard deviation (S.D.).

The findings from the investigation of problems of English academic writing of graduate Chinese students at Guangxi University indicated the students rated the problems of English academic writing skill at the highest level at the range of $\overline{X}$ = 4.20 (SD=0.15) – $\overline{X}$ 4.41 (0.17). Moreover, it was also indicated that the teachers rated the problems of English writing skill at the highest level in the range of the range of $\overline{X}$ 4.35(SD=0.20) – $\overline{X}$ 4.65 (0.18). It can be said that the students and teachers at Guangxi University rated the problems of academic writing graduate Chinese students at the highest level.

The constructed strategies for the enhancement of English academic writing of graduate students at Guangxi University." are composed of four chapters; namely, chapter 1: For Learners of English academic writing, chapter 2: For Instructors of English academic writing, chapter 3: For Classroom Management, chapter 4: For Teaching – Learning Material and Assessment. The constructed the Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University were accepted and approved by the three specialists, then it can be used as a guideline for the Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University.

7. Discussion

1) Problems of English academic writing of graduate Chinese students at Guangxi University. It can be concluded that both students and faculty at Guangxi University rated the problems of English academic writing of graduate students at the highest level. The problems of English academic writing of graduate students can be delineated through the facts that the contents of graduate courses do not focus adequately on academic writing skill development and the curriculum does not emphasize discipline-specific writing conventions. It can be accepted that Chinese graduate students have limited exposure to authentic academic writing practices in their daily studies and they also have insufficient opportunities to engage with international academic discourse outside their immediate coursework. They therefore experience confusion or apprehension when required to produce original academic arguments, maintain appropriate academic tone, and adhere to Western rhetorical conventions in their thesis writing and research publications. Furthermore, one of the most pressing problems identified was academic argumentation and critical analysis difficulties, especially in developing coherent thesis statements and supporting arguments with appropriate evidence. Many students demonstrated anxiety when constructing complex academic arguments or engaging in scholarly debate, leading to limited participation in academic writing tasks. This reflects findings from previous research, which observed that Chinese graduate students often

struggled with the transition from descriptive writing patterns common in Chinese academic traditions to the analytical and argumentative approaches expected in international academic contexts. Moreover, the findings correspond to related studies, which indicated that insufficient familiarity with academic discourse conventions limited students' ability to develop sophisticated writing skills required for thesis completion and publication. Limited knowledge of academic vocabulary, citation practices, and genre-specific conventions were significant obstacles. Students reported difficulty in synthesizing sources effectively, maintaining academic objectivity, and structuring complex arguments, especially in interdisciplinary research contexts where multiple discourse communities intersect.

Additionally, graduate students demonstrated significant problems with source integration and plagiarism avoidance, indicating inadequate understanding of intellectual property concepts and over-reliance on direct translation from Chinese academic sources rather than paraphrasing and synthesis strategies. The research revealed that students struggled with metacognitive writing awareness, showing limited ability to revise their work critically, recognize audience expectations, or adapt their writing style to different academic genres. These problems are partly due to the lack of systematic academic writing instruction at the graduate level and over-emphasis on content mastery rather than communication skills in traditional Chinese higher education approaches. The findings also highlighted time management and research integration challenges, with students experiencing difficulty balancing literature review, data analysis, and argument development within the constraints of thesis writing timelines and publication pressures.

2) The Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University. The problems identified in this study align with extensive international research on graduate-level academic writing challenges among non-native English speakers. Chen and Wang (2020) conducted a comprehensive study of 200 Chinese graduate students across multiple universities and found that 82% reported significant difficulties with thesis statement development and academic argumentation, particularly in transitioning from Chinese expository writing patterns to Western argumentative structures. Their findings directly support the current study's identification of argumentation difficulties as a primary obstacle. Li, Zhang, and Liu (2021) investigated academic writing challenges in Chinese universities and discovered that graduate students consistently struggled with source integration and citation practices, with 75% demonstrating inadequate understanding of paraphrasing versus plagiarism. Their longitudinal study of 150 students revealed that these problems persisted throughout graduate programs, indicating systemic rather than individual deficiencies. This research validates the current study's findings regarding citation and referencing difficulties.

International comparative research provides additional support. Martinez and Thompson (2022) examined academic writing challenges across Asian EFL contexts and found that Chinese graduate students ranked lowest in academic vocabulary usage and discourse coherence compared to counterparts from Japan, South Korea, and Thailand. Their analysis of 300 thesis abstracts revealed consistent patterns of inappropriate register, weak cohesive devices, and inadequate genre awareness among Chinese students. Systematic reviews of academic writing intervention studies offer further validation. Brown, Davis, and Wilson (2023) analyzed 45 studies on graduate writing support programs and identified that Chinese students consistently required longer intervention periods and more intensive support in critical thinking integration, source synthesis, and audience awareness compared to students from other linguistic backgrounds. Their meta-analysis demonstrated effect sizes of 0.65 for argumentation improvement and 0.72 for citation accuracy following targeted interventions.

Recent research on disciplinary writing conventions supports the findings regarding genre-specific challenges. Kumar and Patel (2024) investigated graduate writing across STEM and humanities disciplines in Chinese universities and found significant gaps in students'

understanding of disciplinary discourse expectations. Their study of 180 graduate theses revealed that 68% failed to meet international publication standards primarily due to inadequate argumentation development and inappropriate academic tone. These studies collectively demonstrate that the academic writing challenges identified in the current research represent well-documented, persistent issues requiring systematic institutional intervention rather than individual remediation, supporting the need for comprehensive enhancement strategies at the graduate level.

8. Recommendations

1) For the usage of the research findings into implementation, The Enhancement Strategies of English Academic Writing of Graduate Students at Guangxi University should be applied for the teaching and learning setting for graduate students at Guangxi University.

2) For further studies, the Enhancement Strategies of English for reading and communication of Graduate Students at Guangxi University.

References

Chantarath, P. (2021). Enhancing critical writing ability of Chinese graduate students in Thai universities. *Asian EFL Journal, 23*(2), 77–95.

Chen, Y. (2021). Academic writing difficulties of Chinese graduate students. *Journal of English for Academic Purposes, 49*, 100934. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2021.100934

Flowerdew, J., & Wang, S. (2020). Identity in academic writing: Graduate students' experiences in publishing. *English for Specific Purposes, 58*, 1–13.

Gao, L. (2022). Grammar and vocabulary challenges in academic writing of Chinese EFL graduate students. *International Journal of Applied Linguistics, 32*(4), 145–162.

Huang, L. (2023). Corpus-based tools for improving academic vocabulary and collocation use in EFL writing. *Language Learning & Technology, 27*(2), 25–44.

Hyland, K. (2019). *Second language writing*. Cambridge University Press.

Li, X. (2022). Genre-based instruction and academic writing development among Chinese graduate students. *Journal of Language Teaching and Research, 13*(5), 885–894.

Lin, J., & Chen, M. (2021). Academic writing anxiety and coping strategies among Chinese postgraduate students. *Asian Journal of Education and Training, 7*(2), 77–84.

Liu, J., & Zhang, W. (2020). Cohesion and coherence problems in Chinese graduate students' English academic writing. *Chinese Journal of Applied Linguistics, 43*(2), 175–192.

Mahboob, A., & De Costa, P. (2020). English academic writing and the politics of publishing in periphery contexts. *Journal of Second Language Writing, 47*, 100713.

Rahman, A., & Ng, C. (2020). The role of writing centers in supporting postgraduate academic writing. *Malaysian Journal of ELT Research, 16*(1), 99–118.

Seensangworn, P. (2020). Academic writing problems of Chinese graduate students in Thai higher education. *Rangsit Journal of Educational Studies, 8*(2), 50–65.

Somphong, P., & Yimwilai, S. (2022). Process-based instruction for improving grammar and vocabulary in academic writing. *Journal of Education Studies, 30*(1), 45–61.

Spencer, M., & Wagner, R. K. (2021). Hedging and stance-taking in graduate academic writing: EFL learners' challenges. *Journal of Second Language Writing, 52*, 100796. https://doi.org/10.1016/j.jslw.2021.100796

Sun, H., & Wang, L. (2019). Exposure to international journals and its impact on Chinese graduate students' academic writing. *Journal of English for Academic Purposes, 38*, 112–122.

Swales, J. M., & Feak, C. B. (2020). *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills* (4th ed.). University of Michigan Press.

Tang, Y., & Xu, J. (2021). The impact of peer feedback on postgraduate academic writing in China. *System, 96*, 102408.

Wang, Y. (2022). Enhancing coherence in English academic essays through discourse-based instruction. *TESOL Quarterly, 56*(4), 1235–1254.

Xu, Z. (2024). Artificial intelligence tools and academic writing support for Chinese postgraduate students. *Journal of English for Academic Purposes, 62*, 101249.

Zhang, H. (2024). Peer feedback workshops for enhancing argumentation in graduate students' academic writing. *Asia-Pacific Education Researcher, 33*(1), 55–70.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

A Study on Problems and Improvement Strategies of English Listening and Speaking Skills of Students Studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok

Wichuda Sompring[1]*, Kris Lietz[2], Kitpinit Usaho[3],

[1, 2, 3]North Bangkok University, Thailand
[4]Kasetsart University, Thailand
✉: * wichuda.5620602206@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 25 September 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

The objectives of this study were: 1) to investigate the problems in English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, and 2) to construct improvement strategies to enhance the English listening and speaking skills of the students. The participants of this study consisted of 224 students and 24 teachers at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in the academic year 2025, obtained through the Simple Random Sampling Method. A mixed-method design was employed in this study. The research instruments were: 1) questionnaires for investigating students' English listening and speaking skill problems and 2) a set of questions for the focus group discussion meeting for the evaluation and approval of the improvement strategies. The data and information collected were analyzed through statistical devices and the content analysis method and then presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that: 1) the problems in English listening and speaking skills of students were found at the highest level rated by the students and teachers. The students rated the problems in the range of mean from 4.22 to 4.85; while teachers rated the problems in the range of mean from 4.21 to 4.75. Unfamiliar accent was found the major English listening problems; while using mother tongue (Thai) instead of English was considered the main speaking problems, and 2) the improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills were categorized into five chapters, namely, Chapter 1: Learner Responsibility, Chapter 2: Instructor Mission, Chapter 3: Classroom Environment, Chapter 4: Instructional Materials, and Chapter 5: Learning Assessment. The strategies were approved for their correctness and suitability by the three specialists; therefore, they could be used for the enhancement of English listening and speaking skills of the students.

Keywords: Problems in English listening, Problems in English speaking, Improvement strategies

1.Introduction

In today's globalized academic environment, English proficiency has become a vital asset for foreign students studying in non-native English settings. Among the four language

skills (listening, speaking, reading, writing), listening and speaking are often the most challenging for learners to master, yet they are essential for effective communication, academic success, and social integration (Gilakjani & Ahmadi, 2016). Listening comprehension acts as the gateway to understanding spoken input, while speaking enables learners to express ideas, negotiate meaning, and interact meaningfully with others. Students of English listening and speaking frequently struggle with these skills due to a confluence of linguistic, psychological, and contextual factors. On the listening side, difficulties arise from fast speech rates, unfamiliar accents, reduced forms, and limited vocabulary knowledge (Gilakjani & Ahmadi, 2016; Zhu, 2021). In addition, authentic listening input often contains cultural references or idiomatic expressions unfamiliar to learners, imposing a cognitive load (Alamri, 2025). Teachers and learners alike acknowledge that many of the challenges in listening comprehension stem from misalignment between classroom materials and real-world spoken language (Nushi, 2020). Speaking, likewise, presents multiple barriers. Learners often experience communication anxiety, fear of making mistakes, and negative evaluation, which inhibit active participation (Shen & Chiu, 2019). These psychological factors are often more significant than purely linguistic constraints (e.g. vocabulary, grammar) or environmental limitations (e.g. lack of speaking opportunities) in shaping learners' oral performance (Shen & Chiu, 2019). Empirical studies in EFL contexts show that linguistic difficulties—pronunciation, grammar, limited lexical resources—compound the hesitation and lack of fluency in speaking (Normawati et al., 2023). Moreover, in many EFL settings, learners have insufficient exposure to authentic communicative contexts, further decreasing their opportunities to practice spoken English (Normawati et al., 2023). Despite the accumulated research on listening and speaking difficulties, most studies focus on general EFL populations or local learners in their home countries. There is, however, a notable gap in examining the experiences of foreign students in contexts where English is not the dominant language environment—such as Thailand. These students face not only typical linguistic and psychological challenges but also cultural adaptation and environmental constraints.

Thus, this study aims to investigate the specific listening and speaking problems faced by students in Thailand and to propose the improvement strategies to support the students' listening and speaking English development.

2. Literature Review

2.1 English Listening Problems of EFL Students

Underwood (1989) identified possible problems with learning English listening skills as follows: The primary issue with listening comprehension among students is their inability to keep pace with the speed of speakers, since they cannot regulate the rate at which information is delivered. The second aspect is that listeners are afraid to ask for repeated words. The third aspect is listeners' inadequate vocabulary knowledge; when students encounter unfamiliar words, they may stop to process or comprehend them, ultimately resulting in a breakdown of communication. The fourth reason is that students may lack background knowledge. Fifth, students struggle to concentrate on listening, causing listeners to quickly lose focus on the speaker's conversation. Sixth, students felt anxious about comprehending a certain phrase or words. Lastly, listeners encounter unfamiliar accents. Moreover, Nadhira and Warni (2021) indicated the listening challenges faced by EFL students, including unfamiliar vocabulary, speech pace, unfamiliar accents, unclear pronunciation, recording quality, and insufficient resources. In addition, Khampool (2024) identified English listening problems of Thai EFL university students regarding the speaker's speed, pronunciation, and the listener's ability to comprehend at the first time of listening. To summarize, the problems of English listening faced by EFL students include the speed of speakers, unfamiliar accents, unclear pronunciation, inadequate vocabulary, a lack of background knowledge, concentration, feeling anxious and afraid to ask for

repetition.

2.2 English Speaking Problems of EFL Students

Hadijah (2014) identified several issues affecting students' English speaking abilities, including difficulties with grammar, pronunciation, vocabulary, fluency, and comprehension. Additional factors included shyness, lack of self-confidence, a preference for their first language, challenges in comprehending speaking materials in English textbooks, and an unsupportive environment for practicing English in daily life. Furthermore, Al Hosni (2014) identified the primary English speaking problems faced by EFL students as linguistic issues, reliance on their mother tongue, and inhibition. Students cannot communicate in English due to insufficient vocabulary and grammatical structures. They also lack proficiency in sentence construction, resulting in reliance on their native language. Students also find it uncomfortable to make errors while speaking in front of their classmates, and thus many choose not to speak to avoid such circumstances. Moreover, Khamprated (2012) identified problems faced by Thai students in English speaking, including difficulties in speaking with correct intonation, fluency comparable to native speakers, and frustration when practicing with classmates of lower English proficiency. Their anxiety about making errors while speaking in front of their classmates, and frequent omissions of final sounds in words. Their inadequate grammar skills hindered their ability to communicate in English, resulting in feelings of nervousness and anxiety when interacting with foreigners. They expressed concern that others might make fun of them for any mistakes they made during speaking.

In conclusion, students have difficulties in speaking English caused by linguistic and psychological barriers. The primary linguistic difficulties are inadequate vocabulary, grammar, sentence construction, pronunciation (especially precise intonation and final sound omission), and fluency compared to native speakers. Language deficiencies result in significant reliance on the native language. Shyness, low self-esteem, inhibition, and anxiety about errors, sometimes caused by anxiety about judgment by classmates or other people, are significant psychological barriers. Environmental and pedagogical challenges including comprehending textbook speaking subjects, practicing with classmates of different proficiency, and an unencouraging environment for daily English usage.

3. Research Methodology

This study employed a mixed-method design. The research instruments were: 1) questionnaires for investigating students' English listening and speaking skill problems and 2) a set of questions for the focus group discussion meeting for the evaluation and approval of the improvement strategies. The data and information collected were analyzed through statistical devices and the content analysis method and then presented in terms of frequency count, percentage, mean, and standard deviation.

1. Population

This research was conducted at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, Thailand as a case study. The population in this research project were divided into 2 groups, namely, 502 students studying in Mattayomsuksa 1 and 24 English teachers at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, Thailand in Academic Year 2025.

2. Sample groups

The sample groups in this research project were 224 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, Thailand in Academic Year 2025. The sample size (n) was obtained through the Yamane. (Yamane, 1973). The respondents were obtained through the Simple Random Sampling Method.

3. Research Instruments

The main research instrument were questionnaires which were in both in Thai and English and a set of questions for 1 focus group discussion meeting for the approval of the strategies. The first instruments were the questionnaires. The questionnaires, which were employed for the investigation of problems with the listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School in Bangkok. All questions in the questionnaire were evaluated and approved for their correctness and suitability by the 3 specialists in terms of the Index of Congruence (IOC), which was found in the range of 0.66-1.00. In addition, the questionnaires were tried out in a group of 30 students, and the reliability value in terms of Cronbach's alpha coefficient was 0.68. The questionnaires are, therefore, qualified to be used as the instrument for this research. The questionnaires were divided into 2 parts: 1) general information and 2) closed-ended question were used to investigate the students' opinions towards English listening and speaking problems. The researcher used a 5-point Likert scale to categorize the level of problems of English listening and speaking skills. The second instrument was a set of questions for the focus group discussion was used to evaluate and approve the improvement strategies for English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachlai School.

4. Data Collection

4.1 For the investigation of English listening and speaking problem, the questionnaires were distributed to the respondents by the researcher herself. However, the letter of permission request endorses by the program director was submitted to the school director in advance.

4.2 For the collection of comments towards the correctness and suitability of the strategies from the 3 specialists was conducted through the focus group discussion meeting.

5. Data Analysis

5.1 For the investigation of the problems, the data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD).

5.2 For the approval of the improvement strategies for their correctness and suitability, the comments of the three specialists collected from the focus group discussion meeting were analyzed through the content analysis method.

4. Results

4.1 Problems in English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok

Table 1: Problems in English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok (Students)

Items	n=224		Level of problems
	$\bar{X}$	SD	
1. I find it difficult to understand English conversations because I do not know enough vocabulary.	4.35	0.62	Highest

2. I find it difficult to understand English because the speaker speaks too quickly.	4.32	0.61	Highest
3. I find it difficult to understand English when the listening material is too long.	4.34	0.63	Highest
4. I have trouble understanding English when the speaker has an unfamiliar accent.	4.37	0.61	Highest
5. I struggle to understand English when the topic of the audio is unfamiliar to me.	4.22	0.59	Highest
6. I feel nervous or anxious when I have to speak English.	4.47	0.61	Highest
7. I cannot speak English fluently because I stop frequently, trying to remember the right English words or phrases.	4.50	0.64	Highest
8. I cannot pronounce some English words correctly.	4.43	0.64	Highest
9. I often use my mother tongue (Thai) instead of English when communicating with friends in English class.	4.85	0.38	Highest
10. I have difficulty using the correct grammar (e.g., verb tenses, word order) when speaking English.	4.58	0.55	Highest
Total	**4.44**	**0.59**	**Highest**

According to table 4.3, it is indicated that the students rated the problems of English reading comprehension at the highest level at the range of $\overline{X}$ = 4.22 (SD = 0.59) – $\overline{X}$ = 4.85 (SD = 0.38).

Table 2: Problems in English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok (Teachers)

Items	**N=24**		**Level of problems**
	μ	**σ**	
1. Your students find it difficult to understand English conversations because they do not know enough vocabulary.	4.33	0.47	Highest
2. Your students find it difficult to understand English because the speaker speaks too quickly.	4.29	0.45	Highest
3. Your students find it difficult to understand English when the listening material is too long.	4.54	0.50	Highest
4. Your students have trouble understanding English when the speaker has an unfamiliar accent.	4.38	0.48	Highest
5. Your students struggle to understand English when the topic of the audio is unfamiliar to them.	4.21	0.58	Highest
6. Your students feel nervous or anxious when they have to speak English.	4.46	0.50	Highest

7. Your students cannot speak English fluently because they stop frequently, trying to remember the right English words or phrases.	4.42	0.49	Highest
8. Your students find it difficult to pronounce some English words correctly.	4.58	0.49	Highest
9. Your students often use their mother tongue (Thai) instead of English when communicating with their friends in English class.	4.75	0.43	Highest
10. Your students have difficulty using the correct grammar (e.g., verb tenses, word order) when speaking English. (	4.50	0.50	Highest
Total	**4.45**	**0.49**	**Highest**

According to table 4.4, it is indicated that the teachers rated the problems of English reading skills at the highest level at the range of **μ** = 4.21 (**σ** = 0.58) – **μ** = 4.75 (**σ** = 0.43).

4.2 The improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills of Mattayomsuksa 1 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok

Table 3: The 5 chapters of the improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills of Mattayomsuksa 1 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok

Topics/Contents
Chapter 1: Learner Responsibility
1. Self-Management 2. Active Strategy Use 3. Seeking Practice Opportunities
Chapter 2: Instructor Mission
1. Creating a Supportive and Engaging Learning Environment 2. Developing Listening Strategies and Comprehension 3. Promoting Fluency, Accuracy, and Interactional Competence 4. Integrating Skills and Language Focus 5. Monitoring, Assessing, and Providing Feedback
Chapter 3: Classroom Environment
1. Psychological and Social Environment 2. Physical Setup and Resources 3. Activity-Based Practices
Chapter 4: Instructional Materials
1. Audio and Visual Media 2. Interactive Digital Tools 3. Print and Traditional Materials 4. Authentic Communication Tasks
Chapter 5: Learning Assessment
1. Formal assessments 2. Informal assessments 3. Assessment criteria and rubrics

According to table 3, the improvement strategies for enhancing English listening and

speaking skills of Mattayomsuksa 1 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok are composed of 5 chapters; namely, Chapter 1: Learner Responsibility, Chapter 2: Instructor Mission, Chapter 3: Classroom Environment, and Chapter 4: Instructional Materials, and Chapter 5: Learning Assessment. All the 5 chapters were approved by the three specialists (One Thai professors and two English native speakers) in terms of correctness and suitability of the contents. Therefore, the constructed enhancement strategies for improving English listening and speaking of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok could be used as guidelines for the enhancement of listening and speaking skills.

5. Conclusion

The title of this study is "A Study on Problems and Improvement Strategies of English Listening and Speaking Skills of Students Studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok". The objectives of this study were to: 1) investigate the problems in English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok and 2) construct improvement strategies to enhance the English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok. In this research project, Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok was selected as the case study. The population in this research project were divided into 2 groups; namely, 502 students and 24 English teachers at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok in the academic year 2025. The sample groups in this research project were 224 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in the academic year 2025, obtained through the Simple Random Sampling Method. The main research instruments were: 1) a questionnaire, and 2) a set of questions for a focus group discussion meeting for the approval of the constructed the improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills of students studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok. The data and information collected were analyzed and then interpreted and presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\overline{X}$), and standard deviation (SD). In addition, the comments from the three specialists collected in the focus group discussion meeting towards the correctness and suitability of the strategies were analyzed through the content analysis method. According to the research results, it is indicated that 1) the students rated the listening and speaking problems at the highest level, and 2) the improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills were categorized into five chapters, namely, Chapter 1: Learner Responsibility, Chapter 2: Instructor Mission, Chapter 3: Classroom Environment, Chapter 4: Instructional Materials, and Chapter 5: Learning Assessment.

6. Discussion

For the investigation of the problems in English listening and speaking skills of the students Studying in Mattayomsuksa 1 at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School in Bangkok, it was found that both the students and the teachers consistently rated the problems in English listening and speaking skills of the students at the highest level. The highest-rated specific listening problem for students was having trouble understanding English when the speaker has an unfamiliar accent. This is in line with the findings by Erzad (2020), who noted that the variety and unfamiliarity of accents pose a major listening problem for EFL students. Other highly-rated difficulties included limited vocabulary. According to the results of the study, it was found that it is difficult to understand conversations due to not knowing enough vocabulary. The results support the previous study of Lemons and Tao-Ngoen (2024), which found that a limited amount of vocabulary was one of the main listening skill problems of the

students. Furthermore, Length of material also was one of the main listening skill problems. It is difficult to listen well when the listening material is too long. It is in line with Thangpradit (2020), who indicated that students encountered difficulties in listening skills due to lengthy messages. The highest-rated specific speaking problem for students was often using their mother tongue (Thai) instead of English when communicating with friends in English class. This study's findings support Riadil's (2020) conclusion that mother tongue use poses significant challenges for EFL students. Other critical speaking issues included difficulty using correct grammar and difficulty pronouncing some English words correctly. These findings are in line with the conclusions of Jaelani and Zabidi (2020), who indicated that many students encountered challenges in speaking due to limitations in skills such as pronunciation and grammar.

For The constructed improvement strategies for enhancing English listening and speaking skills of Mattayomsuksa 1 students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School, the results indicated that the strategies were categorized into five chapters; namely, Chapter 1: Learner Responsibility, Chapter 2: Instructor Mission, Chapter 3: Classroom Environment, and Chapter 4: Instructional Materials, and Chapter 5: Learning Assessment. They were accepted and approved by the three specialists in terms of the correctness and suitability as qualified listening and speaking improvement strategies, then it could be used as strategies for the improvement methods of English listening and speaking skills of the students at Nawamintrachinuthit Benjamarachalai School. The results are in line with Ali (2020), who indicated that understanding students' challenges may inspire teachers to improve effective learning strategies that promote the development of students' listening skills. It also offered suggested solutions to the issues. First, the teacher should adapt and enhance listening materials. Second, students need to strengthen their vocabulary with accurate pronunciation, which will facilitate their comprehension of many accents during listening practice. Third, the relevant authorities should construct a language laboratory for listening practice. Furthermore, students have to acquire foundational understanding regarding the topic. Moreover, the results are consistent with the findings of Wahyuningsih and Afandi (2020), which indicated that there are consequences associated with the development of a curriculum for English speaking. Firstly, the speaking curriculum must be carefully designed. Secondly, teachers should design an English speaking curriculum that integrates technology and social media, enabling students to enhance their cultural understanding, knowledge, and experiences globally. Thirdly, teachers should enhance the English speaking curriculum by engaging with the English speaking community, thereby providing students with increased opportunities to practice speaking English both inside and outside the classroom.

7. Suggestions

1. For the use of the research findings, the listening and speaking improvement strategies constructed should be applied to English listening and speaking teaching and learning.

2. For further study, the investigation of problems in English reading and writing and the development of strategies to enhance these skills should be conducted.

References

Al Hosni, S. (2014). Speaking difficulties encountered by young EFL learners. *International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL), 2*(6), 22–30.

Alamri, W. (2025). Evaluating the benefits and challenges of using authentic materials in EFL context for listening purpose. *Frontiers in Education, 10*, 1611308.

Ali, Y. (2020). Difficulties faced by tertiary level EFL learners in listening. *British Journal of English Linguistics, 8*(2), 90–112.

Erzad, A. M. (2020). Exploring English listening problems among EFL students at IAIN Kudus. *Edulingua: Jurnal Linguistiks Terapan dan Pendidikan Bahasa Inggris, 7*(1).

Gilakjani, A. P., & Sabouri, N. B. (2016). Learners' listening comprehension difficulties in English language learning: A literature review. *English Language Teaching, 9*(6), 123–133.

Hadijah, S. (2014). Investigating the problems of English speaking of the students of Islamic boarding school program at STAIN Samarinda. *Dinamika Ilmu, 14*(2), 240–247.

Jaelani, A., & Zabidi, O. W. (2020). Junior high school students' difficulties of English language learning in the speaking and listening section. *ELT Forum: Journal of English Language Teaching, 9*(1), 45–54. https://doi.org/10.15294/elt.v9i1.38287

Khampool, W. (2024). The study of English listening problems of Thai EFL university students. *Education and New Developments*.

Khamprated, N. (2012). *The problems with the English listening and speaking of students studying at a private vocational school in Bangkok, Thailand* (Unpublished master's thesis). Srinakharinwirot University.

Lemons, R., & Tao-Ngoen, S. (2024). Study of Phetchabun Rajabhat University second and third year students' listening and speaking difficulties in English language. *Journal of Asian Language Teaching and Learning, 5*(2), 1–12. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1401

Nadhira, S., & Warni, S. (2021). Students' listening difficulties in English as a foreign language learning at secondary school in Indonesian context. In *Proceedings of the 1st Annual International Conference on Natural and Social Science Education (ICNSSE 2020)* (pp. 186–193). Atlantis Press.

Normawati, A., Nugrahaeni, D. A., Manggolo, N. S. K. H., & Susanto, A. I. F. (2023). EFL learners' difficulties in speaking English. *English Language and Education Spectrum, 3*(1).

Nushi, M., & Orouji, F. (2020). Investigating EFL teachers' views on listening difficulties among their learners: The case of Iranian context. *SAGE Open, 10*(2), 2158244020917393.

Riadil, I. G. (2020). A study of students' perception: Identifying EFL learners' problems in speaking skill. *IJELR: International Journal of Education, Language, and Religion, 2*(1), 31–38.

Shen, M. Y., & Chiu, T. Y. (2019). EFL learners' English speaking difficulties and strategy use. *Education and Linguistics Research, 5*(2), 88–102.

Thangpradit, P. (2020). *Analysis of secondary school Thai ESL students' English listening problems* [Master's thesis, Thammasat University, Language Institute].

Wahyuningsih, S., & Afandi, M. (2020). Investigating English speaking problems: Implications for speaking curriculum development in Indonesia. *European Journal of Educational Research, 9*(3), 967–977.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Zhu, Z. (2021). A discussion of foreign language listening problems and their causes. *Journal of Contemporary Educational Research, 5*(8).

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Online) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Guidelines for Developing Learning Management for Physical Education, Health Education, and Sports, College of Asian Scholars

สงคราม นากา[1*]

[1]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Songkram Naka[1]
[1]College of Asian scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * songkram@cas.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 17 October 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 07 November 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียโดยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจสภาพการณ์และความต้องการจำเป็น โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 46 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) ระยะที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และนำร่างแนวทางที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.74 , σ= 0.72) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.56 , σ= 0.43) ผลการวิเคราะห์มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$ = 0.219) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการฝึกอบรม ($PNI_{modified}$ = 0.241) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือด้านการศึกษาดูงาน ($PNI_{modified}$ = 0.240) และด้านการสัมมนา ($PNI_{modified}$ = 0.231) ตามลำดับ สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 แนวทางย่อย ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสม (μ = 4.87 , σ = 0.28) และมีความเป็นไปได้ (μ = 4.93 , σ = 0.14) ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การจัดการเรียนรู้, นักศึกษาครูพลศึกษา

Abstract

This research aimed to investigate the current and desirable conditions, as well as the priority needs, for developing learning management guidelines for physical education, health

education, and sports students at the College of Asian Scholars. A mixed-methods research design was employed. The study was conducted in two phases. The first phase utilized a quantitative approach to survey the existing conditions and needs. Data were collected via a questionnaire from 46 participants, including administrators, instructors, staff, and students, and were subsequently analyzed using descriptive statistics and the Priority Needs Index (PNI modified). The second phase adopted a qualitative methodology to construct and validate the development guidelines, involving in-depth interviews with five experts, followed by an evaluation of the drafted guidelines for appropriateness and feasibility by a panel of seven experts. The findings indicated that the overall current conditions of learning management were at a high level ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.72$), whereas the desirable result was at the highest level ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.43$) The results of the analysis showed a needed index value (PNI modified = 0.219). The needed assessment identified **"training"** as the highest priority need (PNI modified = 0.241), followed by "study trips" (PNI modified = 0.240) and "seminars" (PNI modified = 0.231), respectively. The developed guidelines, comprising 5 main components and 15 sub-guidelines, were rated by the experts as having the highest level of appropriateness ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.28$) and feasibility ($\mu = 4.93$, $\sigma = 0.14$)

Keywords: Development Guidelines, Learning Management, Physical Education Students

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อผลิตพลเมืองไทย 4.0 ที่ธำรงความเป็นไทยและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ ควบคู่กับการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งสอดรับกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่รับรองสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานฟรี 12 ปี และสนับสนุนกลุ่มเปราะบางให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2561)

ความสำคัญของการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะนักศึกษาครูในสาขาพลศึกษา สุขศึกษา และกีฬา ซึ่งต้องมีเจตคติที่ดี แรงจูงใจในการเรียนรู้ และความมุ่งมั่นในวิชาชีพ (รุจิราพรรณ คงช่วย. 2557) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนานักศึกษาครู พบว่านักศึกษายังขาดทักษะสำคัญ เช่น การออกแบบการเรียนรู้ การตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน การใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย และการประเมินผลตามสภาพจริง จึงจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน การนิเทศการสอน และการสัมมนา ซึ่งครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่นักศึกษาครูในยุคประเทศไทย 4.0 และสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นประโยชน์ต่อสถาบันผลิตครูและครูในโรงเรียน ในการยกระดับคุณภาพวิชาชีพครูสาขาพลศึกษา สุขศึกษา และกีฬาอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักการศึกษาครูพลศึกษาที่จะพัฒนาตนไปสู่เป้าหมายการเป็นครูที่ดีในวันข้างหน้ามีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การฝึกอบรม
2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
3. การศึกษาดูงาน
4. การนิเทศการสอน
5. การสัมมนา

3.1.2 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ จำนวน 4 คน , อาจารย์ จำนวน 12 คน บุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 4 คนและนักศึกษาพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 26 คน รวม 46 คน

3.2 การดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

ระยะที่ 1 ศึกษาสถาพปัจจุบัน สถาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้ 5 องค์ประกอบ

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม

4. นำองค์ประกอบจากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Dual – Response Format)

5. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

6. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) โดยวิธีหาดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วผู้วิจัยจะเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out)

การให้คะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

+1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงกับนิยามศัพท์

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงกับนิยามศัพท์

– 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความตรงตามเนื้อหา

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) ได้รับกลับคืน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าอำนาจรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.46-0.87 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟ่า (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach: 1990) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูล

1. ประสานขออนุญาตจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ และติดต่อประสานงานกับ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อกำหนดตัวบุคคล จากนั้นจึงดำเนินการประสานและนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนโดยผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง ในรูปแบบออนไลน์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปที่คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใน Google from ผ่านระบบ QR Code

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. ผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ หลักสูตร Social Science and Behavioral Research วันที่ 16 มีนาคม 2568 ณ ห้องประชุมพงษ์ศักดิ์ วิทยากร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ให้ไว้ ณ วันที่ 16 มีนาคม 2568 หมดอายุ วันที่ 16 มีนาคม 2571

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแต่ละฉบับ

2. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

2.1 การศึกษาสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยการหาค่าเฉลี่ย **(μ)** และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	**ความหมาย**
4.51 – 5.00	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 วิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ (PNI modified)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Semi-Structure Intervie) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มาจัดทำแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามผลที่ได้จากการศึกษาสภาพสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อให้ได้คำถามที่ตรงตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์หาค่า IOC โดยใช้วิธีของโรวิเนลลีและแฮมเบิลตัน Rovinelli & R.K. Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล

2. ติดต่อประสานกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และขอนัดหมายวันและเวลาขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับเดียวกัน โดยการจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพดิจิตอลแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปใจความสำคัญ จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 ในเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับมากที่สุด ถึงระดับน้อยที่สุด

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประเมินร่างแนวทาง รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางฯ การกำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมทุกด้านที่ต้องการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายข้อมูล และการเสนอข้อค้นพบ

2.2 ร่างแบบประเมินโดยนำร่างแนวทางที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสร้างแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ลักษณะข้อความเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด

2.3 เสนอแบบประเมินต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำแนะนำด้านความถูกต้องความเหมาะสมของภาษาและถ้อยคำที่ใช้

2.4 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พร้อมทั้งขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.5 พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อ พร้อมทั้งความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบบประเมินที่นำไปใช้ได้ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.6 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจัดพิมพ์แบบประเมินต้นฉบับที่ผ่านการตรวจคุณภาพแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประเมิน โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.1.1 มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี ขึ้นไป

3.1.2 สำเร็จการศึกษาสอนพลศึกษา หรือสาขาทางด้านการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในระดับปริญญาโทขึ้นไป

3.1.3 มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการสอนพลศึกษาและการจัดการศึกษา ของผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง

3.2 สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู พลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

4. ผลการวิจัย

1. ศึกษาสถาพปัจจุบัน สถาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ตารางแสดง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความ

ต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวม

องค์ประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	μ	σ	แปลความ	μ	σ	แปลความ	$PNI_{modified}$	ลำดับที่
1. การฝึกอบรม	3.67	0.67	มาก	4.55	0.36	มากที่สุด	0.241	1
2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	3.84	0.64	มาก	4.51	0.42	มากที่สุด	0.175	5
3. การศึกษาดูงาน	3.69	0.82	มาก	4.58	0.41	มากที่สุด	0.240	2
4. การนิเทศการสอน	3.81	0.75	มาก	4.60	0.48	มากที่สุด	0.206	4
5. การสัมมนา	3.71	0.68	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด	0.231	3
รวม	**3.74**	**0.72**	**มาก**	**4.56**	**0.43**	**มากที่สุด**	**0.219**	**-**

จากตาราง พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้าน พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย **สภาพปัจจุบัน** โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ (μ =3.74 , σ= 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ (μ =3.84 , σ= 0.64), รองลงมาด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 3.81 , σ= 0.75), ด้านการสัมมนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ =3.71 , σ = 0.68) ด้านการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 3.69 , σ = 0.82) และด้านการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 3.67 , σ= 0.67) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ (μ =4.56 , σ = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ (μ =4.60 , σ = 0.48), รองลงมาด้านการศึกษาดูงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 4.58 , σ = 0.41), ด้านการสัมมนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 4.57 , σ = 0.49), ด้านการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 4.55 , σ = 0.36), และด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 4.51 , σ = 0.42) ตามลำดับ และ

การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู พลศึกษา

สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.219) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการฝึกอบรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified}$ = 0.241) รองลงมาด้านการศึกษาดูงานมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ ($PNI_{Modified}$ = 0.240), ด้านการสัมมนามีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ ($PNI_{Modified}$ = 0.231), ด้านการนิเทศการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ ($PNI_{Modified}$ = 0.206) และด้านการการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ ($PNI_{Modified}$ = 0.175) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ตารางแสดง แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวม

ข้อ	แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
ด้านที่ 1 การฝึกอบรม							
1	ควรจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติที่บูรณาการความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เข้ากับการสอนพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา การอบรมควรมุ่งเน้นการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้นักศึกษาครูเกิดความมั่นใจในการใช้และมีการติดตามผลหลังอบรมเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนา	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2	การฝึกอบรมควรสร้างแรงจูงใจและความตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณธรรมในการทำงานอย่างยั่งยืน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การฝึกอบรมควรมีการทำงานช่วยให้นักศึกษาครูยกระดับมาตรฐานงานอย่างครบถ้วน เพื่อเสริมสร้างความสามารถและคุณภาพวิชาชีพอย่างยั่งยืน	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

ข้อ	แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
	เฉลี่ยรวม	**4.86**	**0.29**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 2 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง							
4	ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูทดลองแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ในบริบทงานจริง การเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาดจะช่วยให้นักศึกษาครูพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ควรกระตุ้นให้นักศึกษาครูสะท้อนและวิเคราะห์ประสบการณ์จริงอย่างเป็นระบบ การประเมินปัญหาและหาวิธีแก้ไขด้วยตนเองจะช่วยสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ทำให้นักศึกษาครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6	ควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูสะท้อนประสบการณ์เพื่อสร้างข้อคิดและแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ทีมช่วยเพิ่มศักยภาพทั้งของตนเองและของทีม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	**4.86**	**0.38**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.00**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 3 การศึกษาดูงาน							
7	ควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีการสะท้อนคิดและบันทึกประสบการณ์จากการศึกษาดูงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการถอดบทเรียนจะช่วยให้	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด

ข้อ	แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
	เข้าใจลึกซึ้งและเห็นแนวทางการประยุกต์ใช้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น						
8	มีระบบติดตามผลหลังการศึกษาดูงานนักศึกษาครูและการวางแผนต่อยอดสิ่งที่เรียนรู้สู่โครงการหรือกิจกรรมจริงเพื่อการพัฒนางานอย่างเป็นรูปธรรม	4.67	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
9	ควรสร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาดูงานให้เป็นระบบเพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์ร่วมกัน นักศึกษาครูสามารถจัดทำรายงานสรุปบทเรียน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายผลความรู้ พัฒนาต่อยอดอย่างมีทิศทาง	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	**4.75**	**0.45**	**มากที่สุด**	**4.86**	**0.29**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 4 การนิเทศการสอน							
10	การนิเทศการสอนควรเน้นการให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู สะท้อนคิดร่วมกันเพื่อให้นักศึกษาครูเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงของตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
11	การนิเทศช่วยให้นักศึกษาครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างทักษะ การคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
12	การนิเทศการสอนควรให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักศึกษาครู	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ข้อ	แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
	สามารถปรับปรุงวิธีการสอนของตนได้ทันที การสะท้อนผลและวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง						
	เฉลี่ยรวม	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 5 การสัมมนา							
13	การสัมมนาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ มุมมอง และแนวคิดที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ เกิดแนวทางการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
14	การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้นักศึกษาครูกล้าแสดงความคิดเห็นในการสรุปผล การนำข้อคิดเห็นไปประยุกต์ใช้ ช่วยให้องค์ความรู้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
15	การสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาครู เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนางานของตนเองได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**	**4.95**	**0.13**	**มากที่สุด**
	เฉลี่ยรวมทั้งหมด	**4.87**	**0.28**	**มากที่สุด**	**4.93**	**0.14**	**มากที่สุด**

จากตาราง พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวม

ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ (μ = 4.87, σ = 0.28) อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (μ = 4.93, σ = 0.14) อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีด้านการฝึกอบรม, ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง, ด้านการศึกษาดูงาน , ด้านการนิเทศการสอน ,ด้านการสัมมนา, และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รองลงมาด้านการนิเทศการสอนและด้านการสัมมนา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สำราญ กำจัดภัย. (2562) ที่ศึกษาองค์ประกอบของสรรถนะนักศึกษาครูในการเตรียมฝึกปฏิบัติการสอน ซึ่ง สะท้อนถึงสภาพของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนการทดลอง โดยศึกษาตัวบ่งชี้ต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนการทดลองไม่เป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมาย และยังสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ นฤมล ยุตาคม;และคณะ .(2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะของนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกสาขา โดยได้ศึกษาสภาพและปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนานิสิต ได้แก่ การอบรมที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การสัมมนา อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนิสิต การให้ความช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่องและทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรัช เจริญศิลป์ และณภิญา เจริญศิลป์. (2568). ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงการพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ในการอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เพ็ญพนอ พ่วงแพ. (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนฯ ก่อนพัฒนารูปแบบ

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อง 3 ลำดับคือ ด้านการนิเทศการสอน รองลงมาด้านการศึกษาดูงาน และด้านการสัมมนา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรัช เจริญศิลป์และณภิญา เจริญศิลป์. (2568). ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ของนักศึกษา สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาพลศึกษา จำนวน 184 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามออนไลน์ เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ มีค่าความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ในช่วง 0.80-1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่คาดหวังการพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ในการอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้ การประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า โดยภาพรวมความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ = 0.219 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อง 3 ลำดับคือ อันดับแรก พบว่า ด้านการฝึกอบรม รองลงมาด้านการศึกษาดูงาน และด้านการสัมมนา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรัช เจริญศิลป์และณภิญา เจริญศิลป์. (2568). ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา เรียงลำดับความสำคัญ ได้ดังนี้ อันดับ 1 ด้านความรู้และสติปัญญา ($PNI_{modified}$ = 0.13) อันดับ 2 ด้านวาจาและการสื่อสาร ($PNI_{modified}$ = 0.12) อันดับ 3 ด้านความสนใจและพัฒนาตนเองและด้านอารมณ์ ($PNI_{modified}$ = 0.10) และอันดับ 5 ด้านการปรับตัวและด้านกายภาพ ($PNI_{modified}$ = 0.09)

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน มีจำนวน 15 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรัช เจริญศิลป์และณภิญา เจริญศิลป์. (2568). พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มี 2 ด้าน คือ ด้านความรู้และสติปัญญา และด้านวาจาและการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล;และ คณะ (2556) พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน การจัดให้มีระบบพี่เลี้ยง การจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การร่วมศึกษาดูงานกับหน่วยงานที่ปฏิบัติดี การจัดเวทีเสวนา สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมด้านการศึกษาต่อ การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอน การจัดให้มีการสุนทรียสนทนาเพื่อเป็นการพัฒนาการสอนและการนิเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษาสุขศึกษาและกีฬา โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผล แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษาสุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 แนวทาง ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการฝึกอบรม จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ด้านการฝึกอบรมมีแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ควรจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติที่บูรณาการความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เข้ากับการสอนพลศึกษา สุขศึกษา และกีฬา การอบรมควรมุ่งเน้นการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้นักศึกษาครูเกิดความมั่นใจในการใช้และมีการติดตามผลหลังอบรมเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนา 2) การฝึกอบรมควรสร้างแรงจูงใจและความตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณธรรมในการทำงานอย่างยั่งยืน

และ3) การฝึกอบรมควรมีการทำงานช่วยให้นักศึกษาครูยกระดับมาตรฐานงานอย่างครบถ้วน เพื่อเสริมสร้างความสามารถและคุณภาพวิชาชีพอย่างยั่งยืน

2.2 ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูทดลองแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ในบริบทงานจริง การเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาดจะช่วยให้นักศึกษาครูพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน 2) ควรกระตุ้นให้นักศึกษาครูสะท้อนและวิเคราะห์ประสบการณ์จริงอย่างเป็นระบบ การประเมินปัญหาและหาวิธีแก้ไขด้วยตนเองจะช่วยสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ทำให้นักศึกษาครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ3) ควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูสะท้อนประสบการณ์เพื่อสร้างข้อคิดและแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ทีม ช่วยเพิ่มศักยภาพทั้งของตนเองและของทีม

2.3 ด้านการศึกษาดูงาน จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ด้านการศึกษาดูงานมีแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีการสะท้อนคิดและบันทึกประสบการณ์จากการศึกษาดูงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการถอดบทเรียนจะช่วยให้เข้าใจลึกซึ้งและเห็นแนวทางการประยุกต์ใช้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น 2) มีระบบติดตามผลหลังการศึกษาดูงาน นักศึกษาครูและการวางแผนต่อยอดสิ่งที่เรียนรู้สู่โครงการหรือกิจกรรมจริง เพื่อการพัฒนางานอย่างเป็นรูปธรรม และ3) ควรสร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาดูงานให้เป็นระบบ เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์ร่วมกัน นักศึกษาครูสามารถจัดทำรายงาน สรุปบทเรียน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขยายผลความรู้ พัฒนาต่อยอดอย่างมีทิศทาง

2.4 ด้านการนิเทศการสอน จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ด้านการนิเทศการสอนมีแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การนิเทศการสอนควรเน้นการให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู สะท้อนคิดร่วมกันเพื่อให้นักศึกษาครูเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงของตนเอง 2)การนิเทศช่วยให้นักศึกษาครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างทักษะ การคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และ 3) การนิเทศการสอนควรให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักศึกษาครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนของตนได้ทันที การสะท้อนผลและวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

2.5 ด้านการสัมมนาจากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ด้านการสัมมนามีแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ 1)การสัมมนาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ มุมมอง และแนวคิดที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ เกิดแนวทางการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด 2)การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้นักศึกษาครูกล้าแสดงความคิดเห็น ในการสรุปผล การนำข้อคิดเห็นไปประยุกต์ใช้ ช่วยให้

องค์ความรู้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 3)การสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาครู เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนางานของตนเองได้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาครู เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา สังกัดหน่วยงานอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู พลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา เพื่อเป็นหลักสูตรจัดอบรมให้นักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูพลศึกษา สุขศึกษาและกีฬา เพื่อสามารถพัฒนาได้ตรงตามการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*.

ณรัช เจริญศิลป์, และ ณภิญา เจริญศิลปะ. (2568). *การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพครูพลศึกษายุคใหม่ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา*. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง.

นฤมล ยุตาคม และคณะ. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะของนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์: สาขาสังคมศาสตร์*.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับปรับปรุงใหม่). สุวีริยาสาส์น.

เพ็ญพนอ พ่วงแพ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2557). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้* (รายงานการวิจัย). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา*. ประสานการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

สำราญ กำจัดภัย. (2562). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูในการเตรียมฝึกปฏิบัติการสอนโดยใช้การเสริมสร้างพลังและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). HarperCollins Publishers.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Online) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Active Learning Management Using the Think–Pair–Share Technique in the Course of Ethics, Morality, Professional Code of Conduct for Teachers, and Education Law for Graduate Diploma in Teaching Profession Students at College of Asian Scholars

สงคราม นากา[1*]

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Songkram Naka[1]
[1]College of Asian scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * songkram@cas.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 17 October 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา โดยมุ่งประเมินประสิทธิภาพของแผนตามเกณฑ์ 80/80, ศึกษาดัชนีประสิทธิผล, และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยดำเนินการวิจัยในรูปแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E1/E2) ที่ 89.00/96.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.6357 สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 63.57 และสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (0.50) และที่สำคัญผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาภายหลังการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 38.43 , S.D = 1.162) สูงกว่าก่อนเรียน

($\overline{X}$ = 32.73 , S.D = 3.065) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยืนยันถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก, เทคนิคเพื่อนคู่คิด, คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aimed to evaluate the effectiveness of a learning management plan about "Morals, Ethics, Code of Conduct for Teachers, and Educational Laws." The study's evaluation was threefold: assessing the plan's efficiency against the 80/80 criterion, determining its effectiveness index, and comparing pre- and post-intervention student learning achievement. Employing a one-group pretest-posttest design, the study was conducted with 30 students from the Graduate Diploma in Teacher Professional program at the College of Asian Scholars during the second semester of the 2023 academic year. They were selected through cluster random sampling. Data were collected using four developing lesson plans and a 20-item, four-option multiple-choice achievement test, and were subsequently analyzed using mean, standard deviation, and a t-test for dependent samples. The findings revealed that the developed plan achieved an efficiency of process and result (E1/E2) of 89.00/96.08, markedly exceeding the established 80/80 benchmark. Furthermore, the effectiveness index of 0.6357 indicated a significant learning progression of 63.57%, surpassing the acceptable criterion of 0.50. Critically, the post-intervention learning achievement ($\overline{X}$ = 38.43, S.D = 1.162) was found to be significantly higher than the pre-intervention achievement ($\overline{X}$ = 32.73, S.D = 3.065) at the .05 level, thereby affirming the efficacy of the implemented pedagogical model.

Keywords: Active Learning, Think-Pair-Share, Morals and Ethics for Teachers, Learning Achievement

1. บทนำ

การศึกษาไทยมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องโดยเชื่อว่าการศึกษาคือกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาไทยยังคงประสบปัญหาเรื่องการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำและการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียว ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีบทบาทในการเรียนรู้ของตนเอง (ประเวศ วาสี, 2541)

แนวทางที่ได้รับความนิยมในศตวรรษที่ 21 คือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเฉพาะเทคนิค “เพื่อนคู่คิด” (Think-Pair-Share) ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปความรู้ร่วมกันในบรรยากาศที่เปิดกว้างและท้าทาย วิธีการนี้ช่วยเสริมสร้างความตื่นตัวทางปัญญา การเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (Lifelong Learning) (Bonwell, 1991)

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมายทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้มีการประยุกต์ใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์เป้าหมายทั้งด้านเนื้อหาและทักษะชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไทยได้อย่างยั่งยืน.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2.2 เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

3.1.1 เนื้อหารายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษาโดยจัดเนื้อหาสาระ ประกอบด้วยแผนบริหารการสอนจำนวน 4 แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง ดังนี้

แผนบริหารการสอนที่ 1 เรื่องความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ คุณลักษณะและประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนที่ 2 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครู องค์ประกอบและความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนที่ 3 เรื่องประโยชน์และความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนที่ 4 เรื่องการประพฤติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 ห้อง รุ่นที่ 9 จำนวน 180 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย รุ่นที่ 9 ห้อง 9/6 จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Custer Random Sampling) เนื่องจากได้รับมอบหมายให้ทำการสอนห้องนี้

3.2 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design ที่มีการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาเพียงหนึ่งกลุ่ม และมีการทดสอบก่อนและหลัง จากการจัดการเรียนรู้ ด้วยจัดการเรียนรู้แบบแบ่งผลสัมฤทธิ์ (Student Team Achievement Division : STAD) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แผนบริหารการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 4 แผน 20 ชั่วโมง ได้แก่

1.1 แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1 เรื่องความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบคุณลักษณะ และประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 ชั่วโมง

1.2 แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 2 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครู องค์ประกอบและความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

1.3 แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3 เรื่องประโยชน์และความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

1.4 แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4 เรื่องการประพฤติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้รุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share)

2. ศึกษารายละเอียดวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) พร้อมกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

3. สร้างแผนบริหารการสอนซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผล จำนวน 4 แผน

4. นำแผนบริหารการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พิจารณา ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของภาษา ครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องของสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และประเมินความสอดคล้องระหว่างแผนบริหารการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) โดยเกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้องดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าแผนบริหารการสอนตรงตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าแผนบริหารการสอนตรงตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าแผนบริหารการสอนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมค่าที่ใช้ได้มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5. นำคะแนนผลการประเมินความสอดคล้องของแผนบริหารการสอนมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2560)

6. นำแผนบริหารการสอนที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้วไปจัดพิมพ์ และนำไปทดลอง

ใช้ (Tryout) กับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 30 คน

7. นำแผนบริหารการสอนมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์ แล้วนำไปทดลองใช้จริงกับนักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

1. ศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และศึกษาวิธีการสร้าง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2. ศึกษารายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูและกฎหมายทางการศึกษา คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและการวัดผลและประเมินผล

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูและกฎหมายทางการศึกษา ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ โดยสร้างเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พิจารณา และประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) โดยเกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบสอบตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อสอบตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

5. นำคะแนนผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาค่าที่ใช้ได้อยู่ มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

6. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 30 คน (ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่

ศึกษา) โดยการตรวจให้คะแนน ใช้เกณฑ์ตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

7. คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายข้อที่มีค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของ Lovett (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553) ทั้งฉบับ

8. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์มาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย นักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ก่อนการจัดการเรียนรู้ฯ แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกัน ให้ 0 คะแนน และบันทึกคะแนนเพื่อใช้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยแผนบริหารการสอนทั้งหมด 4 แผน จำนวน 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1 เรื่องความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบคุณลักษณะ และประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 2 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครู องค์ประกอบและความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3 เรื่องประโยชน์และความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4 เรื่องการประพฤติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 4 ชั่วโมง

3. การจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาครบแล้ว ให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน และบันทึกคะแนนเพื่อใช้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน (Post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม

จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยใช้การหาค่า E1/E2

2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยใช้การหาค่า E.I.

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติการทดสอบค่า t (t-test for dependent sample)

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยใช้การหาค่า E1/E2 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนของแผนบริหารการสอน 4 แผน (คะแนนจากใบงาน คะแนนทดสอบย่อย คะแนนการฝึกปฏิบัติหรือคะแนนต่างๆ)				คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (กระบวนการ : E1) (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (ผลลัพธ์ : E2) (40 คะแนน)
	แผนบริหารการสอนที่ 1 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 2 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 3 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 4 (10 คะแนน)		
1	8	9	10	9	36	37
2	8	9	9	9	35	39
3	9	9	9	9	36	39

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนของแผนบริหารการสอน 4 แผน (คะแนนจากใบงาน คะแนนทดสอบย่อย คะแนนการฝึกปฏิบัติหรือคะแนนต่างๆ)				คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (กระบวนการ : E1) (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (ผลลัพธ์ : E2) (40 คะแนน)
	แผนบริหารการสอนที่ 1 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 2 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 3 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 4 (10 คะแนน)		
4	9	8	10	9	36	39
5	9	8	10	9	36	39
6	8	9	9	9	35	37
7	9	8	9	9	35	37
8	8	8	9	9	34	37
9	8	8	8	8	32	37
10	8	8	8	8	32	37
11	9	9	9	9	36	39
12	10	9	10	10	39	40
13	9	9	9	9	36	40
14	9	9	8	8	34	39
15	9	9	8	8	34	39
16	8	9	10	9	36	40
17	10	9	10	10	39	39
18	8	9	9	9	35	37
19	9	9	9	9	36	37
20	8	8	9	9	34	37
21	9	8	9	9	35	37
22	9	9	9	9	36	39
23	8	8	10	10	36	37
24	8	9	10	10	37	39
25	8	9	10	9	36	40
26	9	9	10	10	38	39
27	9	8	10	9	36	40
28	10	9	10	10	39	39

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนของแผนบริหารการสอน 4 แผน (คะแนนจากใบงาน คะแนนทดสอบย่อย คะแนนการฝึกปฏิบัติหรือคะแนนต่างๆ)				คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (กระบวนการ : E1) (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (ผลลัพธ์ : E2) (40 คะแนน)
	แผนบริหารการสอนที่ 1 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 2 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 3 (10 คะแนน)	แผนบริหารการสอนที่ 4 (10 คะแนน)		
29	9	9	9	9	36	39
30	8	9	10	9	36	39
∑	**260**	**260**	**279**	**272**	**1071**	**1273**
$\bar{X}$	**8.66**	**8.66**	**9.30**	**9.06**	**35.70**	**42.43**
S.D	**0.66**	**0.48**	**0.70**	**0.58**	**1.68**	**1.17**
ร้อยละ	**86.66**	**86.66**	**93.00**	**90.66**	**357.00**	**384.33**
	ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างเรียนทั้งหมด				**E_1 = 89.00**	**E_2 = 96.08**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) คิดเป็นร้อยละ 89.00 และมีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E2) คิดเป็นร้อยละ 96.08 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 หรือ E1/E2 เท่ากับ 89.00/96.08

2. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้ชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	เกณฑ์
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน		

30	40	32.73	38.43	0.6357	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.6357 หรือมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 63.57

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	∑D	$\sum D^2$	t	P value
ก่อนเรียน	30	32.73	3.062	171	1,201	11.176*	0.000
หลังเรียน	30	38.43	1.165				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 30 คน ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.73 คะแนน และ 38.43 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนผลปรากฏว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) คิดเป็นร้อยละ 89.00 และมีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E2) คิดเป็นร้อยละ 96.08 หรือ E1/E2 เท่ากับ 89.00/96.08 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับบุศรา สวนสำราญ (2555) ที่ได้ทำการพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWLH Plus ร่วมกับกิจกรรมการเรียนแบบเพื่อนคู่คิดของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพืช พบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.13 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ที่ร้อยละ 80 สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรดี พุดเผือก (2559) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือและเพื่อนคู่คิดที่มีการแข่งขันเป็นทีมภายใต้สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ผสมผสานระหว่างวิธีการเรียนรู้ออนไลน์และออฟไลน์ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนพัฒนาตามรูปแบบการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้น บทเรียนมี 14 เรื่อง ประกอบด้วย 4 เรื่อง เป็นแบบออฟไลน์ และ 14 เรื่อง เป็นทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ประสิทธิภาพของบทเรียนเท่ากับ 87.40/86.8

(E1/E2) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพบุตร หาญมนตรี (2563) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงินของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.92/72.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครู และกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ซึ่งมีเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ ค่าดัชนีประสิทธิผลที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และเป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยพิจารณาจากคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลโดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.6357 หมายถึง ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ ในลักษณะที่เพิ่มขึ้นหรือมีความก้าวหน้าทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.57 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด .50 สอดคล้องกับ Anuthida (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผ่านเฟซบุ๊กร่วมกับการเรียนรู้แบบเครื่องมือการคิดเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างกลุ่มห้องเรียนกลับ ด้าน 4 ห้อง ได้แก่ (1) ห้องเรียนกลับด้านผ่านเฟซบุ๊กร่วมกับการเรียนรู้แบบเครื่องมือการคิด (2) ห้องเรียน แบบบรรยายร่วมกับการเรียนรู้แบบเครื่องมือการคิด (3) ห้องเรียนบรรยายร่วมกับเฟซบุ๊ก (4) ห้องเรียน บรรยาย และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนประเมินชิ้นงานทักษะการคิดวิเคราะห์ ระหว่าง (1) ห้องเรียนกลับด้าน ผ่านเฟซบุ๊กร่วมกับการเรียนรู้แบบเครื่องมือการคิดกับ (2) ห้องเรียนแบบบรรยายร่วมกับการเรียนรู้แบบ เครื่องมือการคิด กลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพลฯ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย 4 ห้องเรียน จำนวน 160 คน ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับ ฉลาก เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมินชิ้นงาน (Rubric) และแบบทดสอบ วัดทักษะการคิดวิเคราะห์

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณสำหรับครูและกฎหมายทางการศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่า มีคะแนนสูงขึ้นโดยคะแนนทดสอบก่อนเรียนในภาพรวมมีคะแนนเท่ากับ 982 คะแนน ($\overline{X}$= 32.73 , S.D =3.062) ส่วนคะแนนทดสอบหลังเรียนในภาพรวมมีคะแนนเท่ากับ 1153 ($\overline{X}$ =38.43 , S.D =1.165) และเมื่อนำคะแนนไปทดสอบสมมติฐานในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่า t (t- test for dependent sample) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.73 คะแนน และ 38.43 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏว่าคะแนนสอบหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนดังกล่าว บ่งบอกได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้นพร้อมในการรับความรู้และเรียนในบทเรียนดังกล่าว ซึ่งจะมีส่วนร่วมกับกิจกรรมมากขึ้น เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของรายวิชา ได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ มีความภูมิใจในตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน อีกทั้งเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องความรู้ขั้นพื้นฐานของนักศึกษา เมื่อนำมาบูรณาการกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามสมมติฐานที่ผู้ศึกษาตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมกับการกำหนดเป้าหมายของการเรียนและมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมทำให้เกิดความสนใจมากขึ้นประกอบกับนักศึกษาได้ ทำกิจกรรมที่ได้แสดงออกโดยที่นักศึกษามีความมั่นใจว่าเขาสามารถทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้สำเร็จและเพื่อน ๆ ให้การยอมรับได้รับการช่วยเหลือจากอาจารย์ที่คอยช่วยเหลืออยู่ข้าง ๆ ไม่รู้สึกโดดเดียวซึ่งสอดคล้องกับ Arends (2016) ที่ระบุว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผล และมีการวางกลยุทธ์ ในการช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนนั้น จะส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในเชิงบวก ทำให้การเรียนรู้เชิงมโนทัศน์ (Concept Learning) มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้บทเรียนนั้นมีความหมาย (Meaningful) ต่อผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ อินทสิงห์ (2562) ที่ได้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างเป็นระบบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiyabang (2019) ได้กล่าวว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือการคิด ถูกใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เพราะเครื่องมือการคิด สามารถช่วยในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพทางการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิด ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ De Bono (2016) ที่กล่าวว่าการคิดนอกกรอบและเป็นคนพัฒนาเทคนิคเครื่องมือ คิดจนพัฒนาเครื่องมือคิดที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนขึ้นมาอีกมากมาย

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. อาจารย์ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share)ให้เหมาะสมกับเวลาในการทำกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติกิจกรรมให้เสร็จทันเวลา และเหลือเวลาเรียนในการสะท้อนผลการเรียน เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอนต่อไป

2. อาจารย์ผู้สอนควรชี้แจงการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) กับผู้เรียนให้เข้าใจรูปแบบและการเลือกใช้กิจกรรมได้อย่างเหมาะสม และสรุปประมวลความรู้ ส่งเสริม กระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นระหว่างการอภิปรายกลุ่ม และการนำหน้าชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการของนักศึกษาให้ครบทุกทักษะและทุกกระบวนการ

2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ไปใช้กับการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

เทพบุตร หาญมนตรี. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงินของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับปรับปรุงใหม่). สุวีริยาสาส์น.

บุศรา สวนสำราญ. (2555). การพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ร่วมกับกิจกรรมการเรียนแบบคู่คิด. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Graduate School, 5*(2), 337–351.

ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม*. หมอชาวบ้าน.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัยการศึกษาเบื้องต้น*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา*. ประสานการพิมพ์.

สมเกียรติ อินทสิงห์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยปรากฏการณ์เป็นฐานและกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องหลักสูตร ความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *ASEAN Journal of Education, 5*(2), 21–32.

อภิรดี พุดเผือก. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือและเพื่อนคู่คิดที่มีการแข่งขันภายใต้สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ผสมผสานระหว่างวิธีการเรียนรู้ออนไลน์และออฟไลน์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Anuthida, K. (2021). Flipped classroom learning management via Facebook and thinking tools for analytical thinking enhancement of Mathayom 2 students at Wat Thaichumpol Municipality School. *Journal of Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University, 8*(1), 23–36.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). The George Washington University.

Chaiyabang, W. (2019). *Nokkala School* (19th ed.). Lamplaimat Pattana Printing.

De Bono, E. (2016). *Six thinking hats: The multi-million bestselling guide to running better meetings and making faster decisions*. Penguin Life.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Effects of Chinese Popular Songs on Chinese Pronunciation Skills of Matthayom 5 Thai School Students

Tianyu Zhang[1*], Anchalee Chayanuvat[2]

[1,2] Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand
✉: * zhang19980122@foxmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 September 2025; Revised: 25 October 2025; Accepted: 19 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study examines whether integrating Chinese popular songs into instruction enhances Thai high school students' Chinese pronunciation and explores their satisfaction with a one-month targeted course. A quantitative experimental design was employed, combining (1) pre-/post-tests to measure pronunciation gains and (2) a questionnaire to assess student satisfaction. The intervention comprised 10 pronunciation lessons incorporating four Chinese popular songs. Participants were 32 Matthayom 5 students at a Thai high school. Mean scores increased from 20.84 (pre-test) to 26.03 (post-test), and a paired-samples t-test showed a significant improvement ($t = -8.698$, $p < .001$). Instruments demonstrated strong content validity (IOC = .96) and acceptable internal consistency (Cronbach's $\alpha > .70$). Findings indicate that integrating Chinese popular songs effectively helps correct students' Chinese pronunciation and simultaneously fosters interest and enthusiasm for pronunciation practice.

Keywords: Chinese Popular Songs, Chinese Pronunciation Learning, High School Students

1. Introduction

Songs are the epitome of a country, reflecting aspects of its culture, life, and emotions. Chinese learners not only acquire language but also gain insight into Chinese people's lifestyles, ways of thinking, and modes of emotional expression. Therefore, applying Chinese songs in the teaching of Chinese as a foreign language is a valuable method for learners.

According to Liu (2017), in the fundamental principles of second language teaching, "students are the center, teachers provide guidance, emotional factors should be emphasized, and students' initiative and creativity must be encouraged." Chinese songs not only relieve classroom tension but, more importantly, capture students' attention and enhance learning motivation. This enables students to sing while learning in a relaxed atmosphere, thereby improving their Chinese proficiency. The use of music and songs in second language (L2) classrooms is generally perceived positively by teachers (Engh, 2013; Tse, 2015).

However, the use of music in L2 classrooms is often regarded as merely motivational or entertaining, allowing students to "take a break" from more demanding activities where "real learning" is thought to occur (Schoepp, 2001). Research on children's first- and second-language acquisition has shown that learning with songs facilitates lexical memorization more effectively than learning with speech (Davis & Fan, 2016; Ginsborg & Sloboda, 2007; Thiessen & Saffran, 2009; Wallace, 1994).

For Thailand, learning Chinese has become an educational activity of great importance

across schools. With the expansion of economic and trade exchanges between China and Thailand and the increasing promotion of Chinese education, Chinese has gradually become the second most popular foreign language in Thailand after English (Zhao, 2006).

In Thai high school Chinese courses, there are numerous contents related to pronunciation, and many Chinese teachers have their own theories and practices regarding pronunciation instruction. A central question arises: how can Thai high school students gain better access to Chinese and improve their learning outcomes? Interest is the strongest motivation for learning. Throughout history, understanding Chinese has been regarded as an important part of modern global knowledge.

Singing is an activity that not only brings enjoyment but also improves memory skills. Prior studies have confirmed that singing facilitates L2 pronunciation and vocabulary learning (Zhang, Baills, & Pieto, 2023). For Thai students learning Chinese as a second language, pronunciation is the first and most critical skill to master in order to effectively use Chinese.

Based on the researcher's teaching experience in Thailand, it is observed that Thai high school students often share common pronunciation difficulties. The most prominent problems include the unclear distinction between /z/ and /zh/, between /s/ and /sh/, between /c/ and /ch/, and the inability to pronounce /x/. Such difficulties lead to frequent errors in speaking words or sentences, making it hard for listeners to understand and greatly reducing communication efficiency.

From the above analysis, it is clear that Thai high school students generally lack access to specialized instruction in Chinese pronunciation, which results in uneven skills and incomplete learning outcomes. Moreover, there is no systematic teaching design specifically for pronunciation, leading to frequent errors and difficulties in oral communication.

The classic summaries of well-known scholars provide both theoretical and practical guidance for this study. By conducting questionnaire surveys, organizing a series of lessons, and administering tests, this research seeks to present a comprehensive analysis of the integration of Chinese songs into Chinese classes in Thai middle schools. It also explores students' opinions and evaluates the significance of such practices.

The review and analysis aim to provide a research basis for improving Chinese classroom teaching in Thailand and to address the current gap in studies on this topic.

2. Literature Review

This literature review is organized into four key areas: the theory and practice of Chinese pronunciation teaching, the characteristics and advantages of Chinese popular songs, their pedagogical value in pronunciation learning, and the specific context of Thai high school students' Chinese learning.

2.1 Theories and Practices of Chinese Pronunciation Teaching

The Chinese phonological system consists of initials, finals, and tones, with tones playing a decisive role in distinguishing meaning (Ma, 2018). Pronunciation is not only an entry point but also a critical factor influencing communicative competence (Wiener & Turnbull, 2016). However, in Thai secondary schools, instruction often emphasizes vocabulary and grammar, while pronunciation receives limited attention. This leads to difficulties in distinguishing phonemes such as /z/ vs. /zh/, /s/ vs. /sh/, and /c/ vs. /ch/ (Cai, 2012). Without systematic training, students' oral performance suffers, reducing communicative efficiency. Thus, improving pedagogical approaches to pronunciation is an urgent concern.

2.2 Characteristics and Advantages of Chinese Popular Songs

Chinese popular songs are characterized by simple melodies, catchy rhythms, and ease of memorization, making them naturally suitable for language learning (Music and Dance

Editorial Committee, 1989; Yu, 1999). Modern Chinese pop music blends traditional Chinese elements with Western styles, reflecting inclusivity and diversity (Shi, 2016). It conveys cultural values and social expressions of contemporary Chinese society (Wang, 2005). Well-known songs such as Tian Mi Mi, Missing, and Find Friends illustrate specific phonetic points, enabling learners to acquire initials, finals, and tones in an authentic and enjoyable context.

2.3 Pedagogical Value of Songs in Pronunciation Learning

Extensive research has demonstrated the compatibility of music and language teaching (Luo, 1997; Wang, 1984). Rhythm and melody enhance learners' phonological sensitivity, supporting memory and phonetic accuracy (Thiessen & Saffran, 2009). In foreign language classrooms, songs not only create a relaxed atmosphere but also boost motivation and confidence (Engh, 2013; Tse, 2015). Empirical studies show that incorporating songs into speaking or listening classes significantly improves learner engagement and pronunciation (Huang, 2007; Liang, 2009). Practical cases from Thai primary schools and Chinese summer camps further confirm the positive outcomes of song-based instruction, with learners demonstrating greater concentration and enthusiasm (Wang, 2012; Li, 2010).

Recent studies have further emphasized the role of singing in tonal language acquisition. Zhang, Baills, and Pieto (2023) found that singing significantly improved both vocabulary retention and tonal accuracy in L2 Chinese learners. This suggests that music-based instruction has unique benefits for Mandarin pronunciation, which is particularly relevant for Thai students whose native language lacks similar tonal distinctions.

2.4 Context and Challenges of Thai High School Students

With deepening Sino-Thai exchanges, Chinese has become Thailand's second most popular foreign language (Zhao, 2006). Thai high school learners are diverse: some are of Chinese descent with a linguistic foundation, others are motivated by interest or career prospects, while some participate passively due to subject allocation or peer influence (Ouyang, 2009; Huang, 2016). Yet traditional teacher-centered, translation-based methods fail to sustain student interest, resulting in limited motivation and initiative. The need for innovative teaching strategies that stimulate active participation has therefore become urgent in Thai Chinese education.

Chinese popular songs embody both linguistic and cultural functions. They supplement shortcomings in pronunciation instruction and enhance learner motivation and classroom engagement. While prior studies have demonstrated their effectiveness in language learning, systematic empirical evidence focusing on Thai high school students remains scarce. By drawing on recent findings (Zhang et al., 2023), this study extends the scope of previous research and addresses the specific challenge of tonal acquisition for Thai learners. Building on existing research, this study seeks to experimentally evaluate the role of Chinese popular songs in pronunciation instruction, thereby contributing both practical strategies and theoretical insights to Chinese language education.

3. Research Methodology

This study explores the application of Chinese popular songs in Chinese pronunciation teaching for Thai high school students. To ensure scientific rigor and validity, the research methodology was carefully designed across several dimensions, including research design, participants, instruments, procedures, and data analysis.

3.1 Research Design

A quantitative experimental approach was adopted. The design combined pre-test and post-test measures to evaluate students' pronunciation improvement and a questionnaire survey to assess their satisfaction with the instructional method. Specifically, the pre/post-tests provided objective evidence of phonetic progress, while the survey captured learners'

perceptions of classroom atmosphere, engagement, and learning effectiveness. This dual approach ensured both objective and subjective evaluation of the intervention.

3.2 Research Site and Participants

The study was conducted at Sam Khok School in Pathum Thani Province, Thailand, which offers multilingual programs with a strong focus on Chinese. Participants were 32 students from Matthayom 5 (Grade 11), aged 16–17. All had studied Chinese for approximately five years and possessed basic listening and speaking abilities, making them suitable for experimental research.

3.3) Research Instruments

Two instruments were employed:

Pre- and Post-Tests: The tests evaluated students' ability to pronounce Chinese initials, finals, and tones. Tasks included multiple-choice items, listening comprehension, and oral reading. Test design was based on HSK materials and school exam questions, adapted to target common pronunciation difficulties among Thai learners.

Questionnaire: Adapted from Kanonidou (2018) and Shehadeh & Farrah (2016), the questionnaire measured students' satisfaction with song-based instruction. Items covered classroom atmosphere, interest, effectiveness, and preferences, using a five-point Likert scale for statistical analysis.

3.4 Research Procedure

The research was carried out in five steps:

Secure approval from the school and participants;

Conduct a pre-test to establish baseline pronunciation levels;

Implement a one-month intervention consisting of 10 lessons using four Chinese popular songs (Tian Mi Mi, Missing, Mixue Theme Song, and Find Friends);

Administer a post-test to evaluate improvement;

Distribute questionnaires to collect feedback on student satisfaction.

3.5 Validity and Reliability

Content validity was established through expert review, using the Index of Item-Objective Congruence (IOC). The IOC values for both tests were 0.96, and for the questionnaire 0.90, all exceeding the acceptable threshold of 0.67. Reliability was tested using Cronbach's Alpha, with coefficients above 0.7, indicating high internal consistency.

3.6 Data Analysis

Data were analyzed using SPSS version 26. Pre- and post-test scores were examined with paired sample t-tests to determine whether significant improvements occurred. Questionnaire responses were analyzed using descriptive statistics (mean, percentage, standard deviation) to evaluate overall satisfaction and specific feedback.

3.7 Ethical Considerations

The study followed ethical standards. All participants provided informed consent, and their data were kept confidential and used solely for academic purposes. To ensure privacy, data were destroyed within one year after publication of the study.

4. Results

4.1 Analysis of the Pretest and the Post-test Results

This tool was used to compare the performance of Chinese oral pronunciation before and after the intervention of studying Chinese popular songs teaching, so the paired T test was used to analyze the performance of the pretest and post-tests.

4.1.1 Paired T-test

Table 1 Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre-test	20.84	32	4.017	0.710
	Post-test	26.03	32	2.482	0.439

As can be seen from Table 1, the sample size is 32 people, and the mean value of Pretest is 20.84, and the mean value of Post-test is 26.03, and the difference between them is 5.19 points, which is a large gap. The standard deviation of the Pretest is 4.017, the Post-test is 2.482, even more, the standard error mean of the Pretest is 0.710, but the standard error mean of the Post test is 0.439. Indicating that the score of the Post-test is more stable.

Table 2 Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre-test - Post-test	-5.187	3.374	0.596	-6.404	-3.971	-8.698	31	0.000

As can be seen from Table 2, t=-8.698, df=31, Sig.=0.000 < 0.001, indicating that there are significant differences between Pretest and Post-test, and the effect of Post-test is better than that of Pretest.

4.1.2 The Comparison of the Rubric Scores of the Chinese Popular Songs Activity

This section shows how the students scored on the rubrics for the three main sections of the test. All results show that they improved on the post-test. After the training of the course, the oral ability scores of the sample students have been significantly improved. Figure 1 clearly show the improvement in scores for each section based on the average score on the rubric.

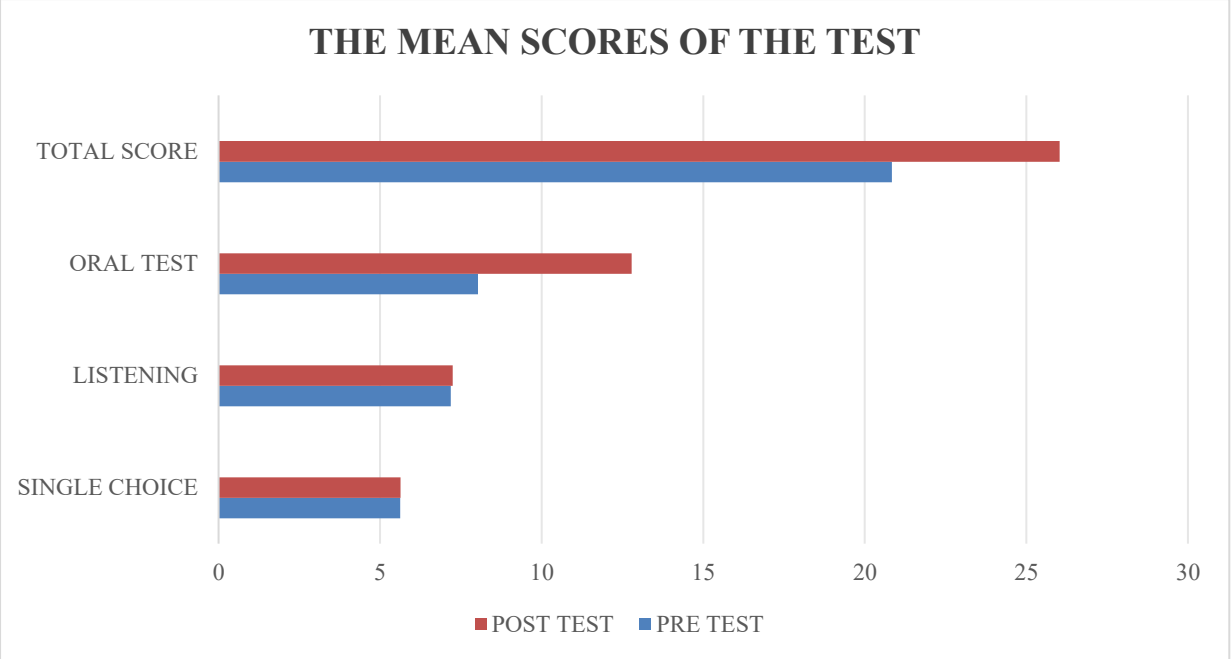

Figure 1 The Mean scores of the test

Figure 1 shows the first part of the pre/post test, single choice shows a little different scores, and the second part of the pre/post test, listening also shows the different scores. The last part oral test shows the obvious different scores, and the difference between them is 4.75. Therefore, the mean scores of the total score shows the obvious difference, the difference

between them is 5.19. This shows that the performance of all sectors has improved，especially the third part, oral ability.

Table 3 The Results details of the test

	PRE TEST (TOTAL SCORE 6+8+16=30)				POST TEST (TOTAL SCORE 6+8+16=30)			
Students Number	Single Choice	Listening	Dictation (Oral)	Total Score	Single Choice	Listening	Dictation (Oral)	Total Score
1	6	8	4	18	6	8	14	28
2	6	8	7	21	6	8	14	28
3	6	6	7	19	6	8	13	27
4	6	6	6	18	4	6	13	23
5	2	4	1	7	4	6	7	17
6	6	8	5	19	6	8	11	25
7	6	6	10	22	4	6	12	22
8	6	8	11	25	6	8	13	27
9	4	6	6	16	6	6	12	24
10	6	8	5	19	6	8	11	25
11	4	8	13	25	6	8	14	28
12	6	8	7	21	6	8	13	27
13	6	8	10	24	6	8	14	28
14	6	8	9	23	6	8	12	26
15	6	8	8	22	4	6	14	24
16	6	6	9	21	6	6	13	25
17	6	8	13	27	4	6	14	24
18	6	8	12	26	6	8	13	27
19	6	8	9	23	6	6	14	26
20	6	4	6	16	6	8	14	28
21	6	6	7	19	6	8	13	27
22	6	8	9	23	6	6	13	25
23	4	6	12	22	6	6	14	26
24	6	8	14	28	6	8	16	30
25	4	8	6	18	4	8	13	25
26	6	8	8	22	6	6	13	25
27	6	8	7	21	6	8	12	26
28	6	4	5	15	6	6	14	26
29	6	8	6	20	6	8	15	29
30	6	8	9	23	6	8	14	28
31	6	8	7	21	6	8	14	28
32	6	8	9	23	6	8	15	29

In order to more clearly show the complete scores of all sample students and the comparison between the pretest and post test, the following is the complete score data compiled by the researcher. Please look at Table 4.3 The Results details of the test.

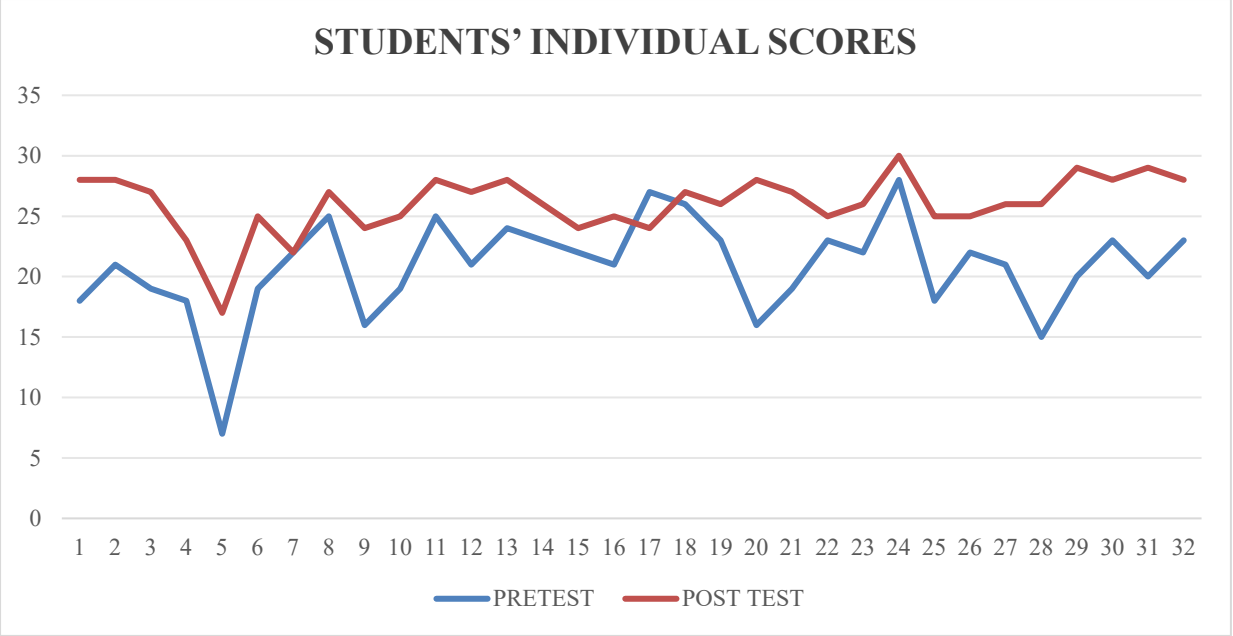

Figure 2 Students' Individual Scores

Figure 2 shows the individual scores of each student in the pretest and post-test. The figure clearly illustrates the difference in scores of all students in the pretest and post-test. It can be seemed that the performance of most students is improving. This also proves again that Chinese popular songs is helpful in students' understanding of oral and pronunciation learning.

4.1.3 Scoring Criteria for the Pretest and Post test

In the test, the scores of Part I and Part II will be evaluated based on the correct answers to multiple-choice questions, with only one correct option for each question. The researcher scored the students based on their choices and then recorded the total score for each part.

It should be noted that for the oral test in the third part, the researcher referred to some oral scoring rules of international Chinese tests (HSK). In HSK, students' oral proficiency is divided into three parts: high level, medium level and low level. Each part has different requirements, so the scores are different.

Therefore, the scoring criteria for the third part (oral test) are evaluated according to the following table. For more details please refer to Appendix B&C.

Table 4 Standards of the Oral Test

LEVEL	SCORE	STANDARDS	DEGREE
FAIL	1-2	Cannot read all phrases or words	LOW
WORSE	3-4	Cannot read most phrases or words	
POOR	5-6	Can read a few phrases or words, but all pronunciation is unclear	
NORMAL	7-8	Can read some phrases or words, but some pronunciations are unclear	MEDIUM
BETTER	9-10	Can read most phrases or words, but some pronunciations are unclear	
GOOD	11-12	Can read most phrases or words, but pronunciation is unclear in a few places	
EXCELLENT	13-14	Can read all phrases or words, but pronunciation is unclear in a few places	HIGH
PERFECT	15-16	Can read all phrases or words, all pronunciations	

are clear

In the three different degrees, the researcher divided them into 9 different scoring levels, each with corresponding standards. Under the premise that the total score is 16 points, the scores increase from low to high.

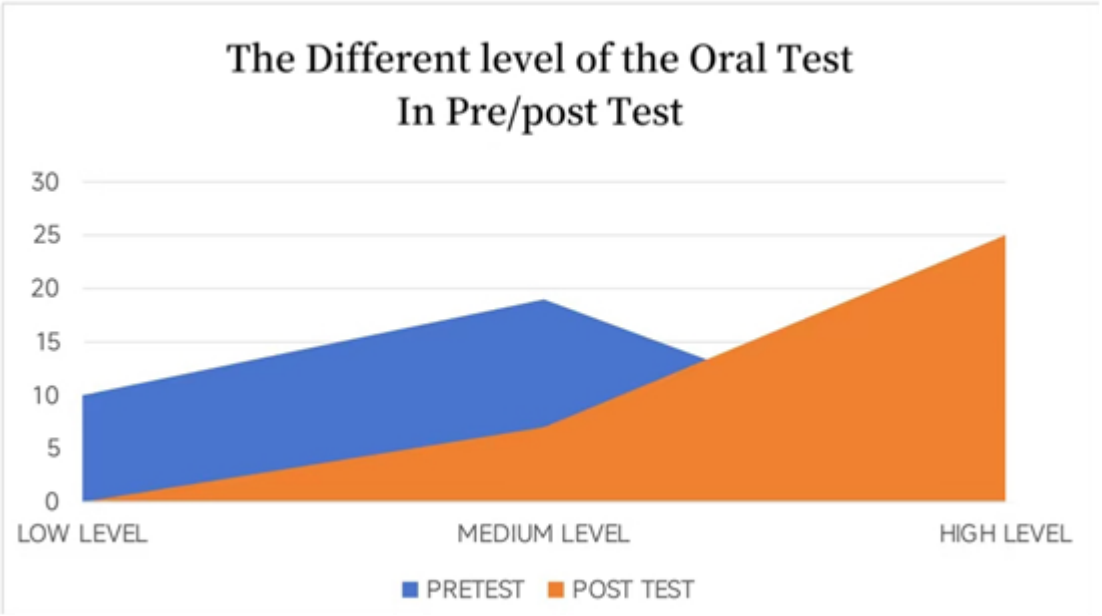

Figure 3 Oral Score Area Chart

After conducting the post-test of the sample students, the researcher summarized the scores of students of different levels in the pretest and post-test, and reflected them in the above figure 3 Oral score area chart.

The obvious information shows that most of the students in the pretest were at a medium level, with some problems and errors in Chinese pronunciation and the sentences or phrases shown in the test. After training according to the class syllabus, most of the students' overall level has reached a high level, which fully proves that the sample students have made significant improvements in Chinese pronunciation. It can be concluded that the use of Chinese popular songs to improve students' Chinese pronunciation has been fully confirmed by the above data.

4.2 Analysis of the Questionnaire

4.2.1 Descriptive Statistics

The second analysis was a questionnaire on the satisfaction of the sample students with the use of Chinese popular songs in Chinese pronunciation classes. The second analysis used a quantitative approach. Data was collected through an online questionnaire. It was scored using Likert (1932) scale from 5 to 1. Each statement was: 5 = strongly agree, 4 = agree, 3 = neutral, 2 = disagree, 1 = strongly disagree. The table shows the descriptive statistics of the questionnaire data.

The questionnaire was mainly used to know the students' satisfaction on Chinese popular songs class, and whether students' oral pronunciation has improved with the intervention of Chinese popular songs through classroom teaching. It consists of thirteen questions. The average values of the thirteen questions are relatively balanced, with scores ranging from 4.31 to 4.84, indicating that these questions are beneficial to the respondents. The minimum and maximum standard deviations are 0.448 and 1.148, respectively, reflecting that the opinions of the respondents are consistent.

The following Table 5 is the specific statistical description：

Table 5 Statistical Description

ITEMS	Validity Samples	MIN	MAX	$\bar{X}$	SD
1	32	2	5	4.72	0.634
2	32	3	5	4.72	0.634
3	32	3	5	4.69	0.644
4	32	3	5	4.84	0.448
5	32	2	5	4.72	0.683
6	32	2	5	4.69	0.78
7	32	3	5	4.78	0.553
8	32	1	5	4.31	1.148
9	32	3	5	4.5	0.762
10	32	3	5	4.53	0.761
11	32	2	5	4.69	0.821
12	32	2	5	4.75	0.718
13	32	2	5	4.72	0.729
Number of valid samples (listed)	32				

Table 5 shows the details of each item, including the minimum value (MIN), the maximum value (MAX), the mean scores ($\bar{X}$) and the standard deviation (SD). The mean and SD were computed for all the statements and the researcher used them to find out the items with the high scores and those with the lower scores respectively. According to Likert (1932), the 1 to 5 Likert scale. Value 5 = Strongly Agree (SA), 4 = Agree (A), 3 = Neutral, 2 = Disagree (D), and 1 = Strongly Disagree (SD). According to Best (1981), the respondents' rating categories are:

Very low = 1.00 - 1.49, Low = 1.50 - 2.49, Medium = 2.50 - 3.49, High = 3.50 - 4.49, Very high = 4.50 - 5.00.

Table 6 The Mean Scores of All Items

	Strongly Disagree	Disagree	Neither Agree Nor Disagree	Agree	Strongly Agree	$\bar{X}$
I like the atmosphere in this class	0	1	0	6	25	4.72
I like what I have learned in this class	0	0	3	3	26	4.72
I like the Chinese popular songs	0	0	3	4	25	4.69
Learning Chinese though popular songs is more interesting and fun	0	0	1	3	28	4.84
Chinese popular songs should be included in the Chinese class more	0	1	1	4	26	4.72
I like it when teacher use Chinese popular songs to teach the Chinese pronunciation	0	2	0	4	26	4.69
I believe Chinese popular songs help me learn Chinese better	0	0	2	3	27	4.78
I like using popular songs in the coursebook in older to practice Chinese	1	2	5	2	22	4.31
Chinese popular songs enrich my	0	0	5	6	21	4.5

Chinese language knowledge						
Chinese popular songs are better than traditional strategies to learn	0	0	5	5	22	4.53
Songs provide students with the opportunity for great practice in Chinese pronunciation	0	2	1	2	27	4.69
Songs help learners improve their listening skills	0	1	2	1	28	4.75
Songs refresh the Chinese class environment	0	1	2	2	27	4.72

According to the Table 6 specifically, item 4 "Learning Chinese though popular songs is more interesting and fun" ranked first. Item 7 "I believe Chinese popular songs help me learn Chinese better," ranked second.

Item 12 "Songs help learners improve their listening skills" ranked third. Item 13 "Songs refresh the Chinese class environment" scored fourth. Item 5 "Chinese popular songs should be included in the Chinese class more" scored fifth.

Item 2 "I like what I have learned in this class" ranked sixth. Item 1 "I like the atmosphere in this class" ranked seventh. Item 11 "Songs provide students with the opportunity for great practice in Chinese pronunciation" ranked eighth.

Item 6 "I like it when teacher use Chinese popular songs to teach the Chinese pronunciation" ranked ninth. Item 3 "I like Chinese popular songs" ranked tenth. Item 10 "Chinese popular songs are better than traditional strategies to learn" ranked eleventh.

Item 9 "Chinese popular songs enrich my Chinese language knowledge" ranked 12th. Item 8 "I like using popular songs in the coursebook in older to practice Chinese" scored the lowest.

Table 7 Maximum and Minimum Value Comparison

Items	MEAN	S.D
Learning Chinese though popular songs is more interesting and fun	4.84	0.448
I like using popular songs in the coursebook in older to practice Chinese	4.31	1.148

Table 7 shows Mean ($\bar{X}$), Std. Deviation of the highest and lowest item, it can be seen from this that the item with the largest average value is item.4, Mean: 4.84; SD: 0.448. It means item 4 "Learning Chinese though popular songs is more interesting and fun" is the most satisfying factor for students. The lowest is item 8 "I like using popular songs in the coursebook in older to practice Chinese". Mean: 4.31; SD: 1.148.

From the above data, according to the item 4, it can be concluded that the sample students gave satisfactory feedback on the method of using Chinese popular songs to teach Chinese pronunciation.

It is particularly important to note that the item 8 cannot be said that students are not satisfied. It is also at a very high level, but relatively low. This shows that researcher need to improve in the process of guiding students to learn, and should be more proactive in guiding students to think and analyze independently. It is not a bad idea to use the music knowledge in old coursebooks as an auxiliary means. Teachers should actively guide students to think and organize students to discuss.

4.3 Summary

4.3.1 Summary of Sample Students' Problematic Pronunciations

In the post-test after the targeted courses, the researcher found and counted the incorrect questions in all multiple-choice questions (including the independent multiple-choice questions in the first part and the listening multiple-choice questions in the second part) and the oral test, as well as the number of students who made mistakes in each question.

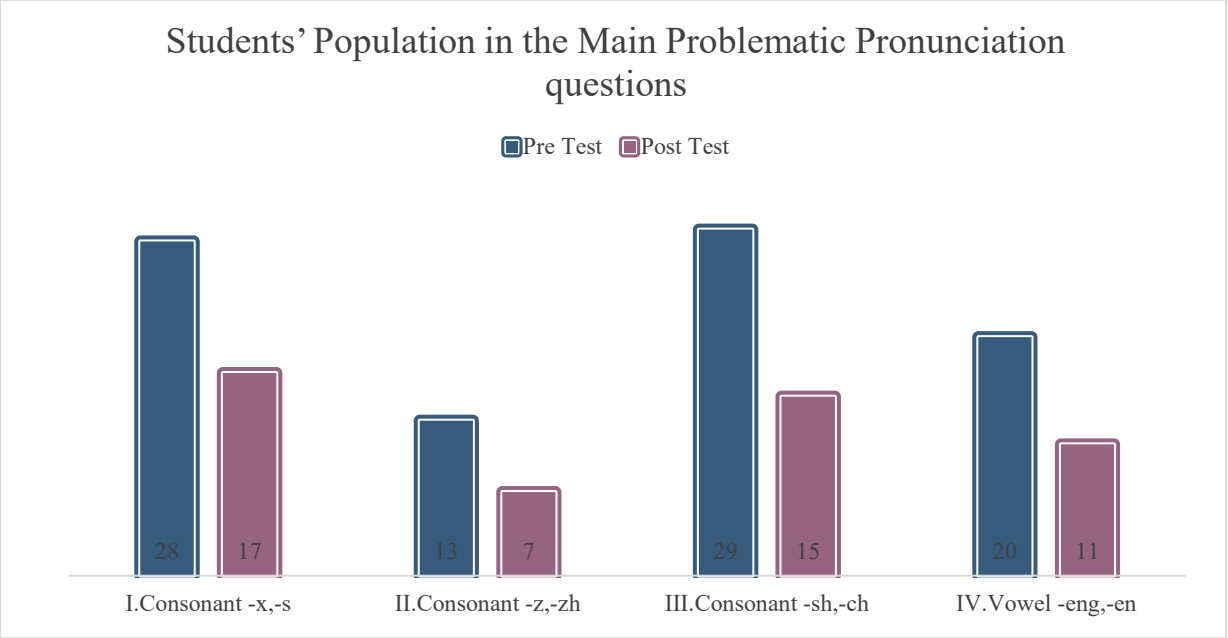

Figure 4 Students' Population in the Main Problematic Pronunciation questions

Figure 4 shows the error rate of question III in the pretest was the highest, reaching 29 people. The wrong questions mainly appeared on the distinction of consonant /-sh/ and /-ch/. Then question I in the pretest had the second highest error rate. The wrong question was still the distinction of consonant /-x/ and /-s/.

However, the Chinese pronunciation /-x/,/-zh/,/-ch/ described in Chapter 2 of this study, which are usually considered difficult by Thai people, after the training , they were not become a question with a high error rate in this test. In the post test, we can see from the figure 4.5 that only 15 students made mistakes in the question III, the difference population between the pretest and post test is 14. This is due to the learning of the song "MISSING" in the course, which enabled most students to understand and master this problematic pronunciation.

It is worth noting that the pronunciation of problems that may occur for Thai high school students shown in the chapter 1 is also shown in figure 5. Judging from the evaluation of the pronunciation of problems such as consonants /x/, consonants /zh/ and /z/, the number of people is on a downward trend.

Since the third part are oral test., there were many subjective judgments and decisions. The oral part of all students was recorded and backed up. In order to collect the most authentic data, and to facilitate the researcher to score and evaluate. All recording data and personal information are only used for the research of this paper and will not be used for other purposes. The researcher strictly implement the regulations of the Ethics Committee.

By referring to the oral evaluation form designed based on the HSK evaluation rules, most of the questions in the third part have been significantly improved. In particular, it should be noted that the accuracy of the melodies of the four Chinese popular songs is not within the scope of this evaluation. The researcher only studied and evaluated the lyrics and phrase pronunciations that need to be mastered in the test.

4.3.2 Summary of the Pre/Post Test and the Questionnaire

The conclusions drawn from the two tools are summarized as follows. Through the data analysis of the pretest and post-test scores, compared with the pretest, the scores of each student in the post-test have significantly improved, proving that the use of Chinese popular songs in teaching has a positive impact on the learning of Chinese oral pronunciation.

Through the data analysis of the relevant scores of the questionnaire, the researcher

found that the vast majority of students agreed or were satisfied with each question, and some students were generally satisfied with individual questions, indicating that most students were very satisfied with the learning of Chinese popular songs. Next, from the 10th to 13th items, students believed that songs help with Chinese pronunciation and that learning songs can improve classroom efficiency. During the learning process, the oral pronunciation and expression abilities of the sample students have been improved.

Today, in the context of maintaining friendly exchanges between Thailand and China, using Chinese popular songs to participate in teaching Chinese pronunciation to Thai high school students is a relatively successful method and strategy.

5. Conclusion

This study employed experimental instruction and a student survey to investigate the role of Chinese popular songs in pronunciation teaching for Thai high school students. The findings reveal two major contributions.

First, significant improvement in pronunciation skills. Students' mean test scores increased from 20.84 in the pre-test to 26.03 in the post-test, with the difference being statistically significant ($p < 0.001$). The oral component showed the greatest progress, indicating that Chinese popular songs effectively enhanced learners' ability to distinguish initials, finals, and tones. This confirms the pedagogical value of songs not merely as supplementary materials but as effective tools for correcting pronunciation errors and strengthening oral accuracy.

Second, enhancement of motivation and classroom atmosphere. Survey results demonstrated high student satisfaction. Most students agreed that Chinese songs created a relaxed and enjoyable environment, increased their interest in learning, and boosted their willingness to use this method in the future. Songs thus addressed both linguistic and affective dimensions of learning, fostering greater confidence and engagement.

6. Discussion

The findings of this study demonstrate that integrating Chinese popular songs into pronunciation instruction for Thai high school students significantly improves their phonetic accuracy and enhances learning motivation and classroom engagement. These results align with previous research while also offering new insights for Chinese as a foreign language pedagogy.

6.1 Comparison with Previous Studies

This study confirms the positive role of music in language learning. Engh (2013) and Tse (2015) highlighted that songs increase motivation, enhance memorization, and create an enjoyable learning atmosphere. Consistently, our survey results revealed that students found the song-based classes more engaging and stimulating. Furthermore, the experimental findings showed significant improvement in pronunciation accuracy, supporting Liang's (2009) conclusion that songs enhance oral skills and Huang's (2007) findings on improved listening and speaking proficiency through songs. Notably, this study emphasizes the improvement of initials and tones, which is particularly relevant for Thai learners of Chinese.

6.2 Pedagogical Implications

Pedagogically, this study underscores the dual value of Chinese popular songs: they provide authentic linguistic input that makes pronunciation training more communicative, and they foster a relaxed classroom environment that reduces anxiety and builds learner confidence. Within the context of Thai classrooms, which traditionally emphasize translation and written exercises, songs offer a practical means to compensate for the lack of pronunciation training and to embed phonetic practice in meaningful contexts.

Beyond individual lessons, the findings suggest that curriculum designers in Thai secondary schools could systematically incorporate Chinese popular songs into pronunciation modules. Embedding songs in textbooks or supplementary teaching resources would allow for structured and repeated exposure, ensuring that learners receive consistent phonetic training. Furthermore, integrating song-based pronunciation tasks into assessment and classroom routines may sustain learner motivation and build long-term habits of accurate pronunciation.

6.3 Cultural and Affective Dimensions

Songs serve not only as tools for phonetic practice but also as carriers of cultural expression. Through songs, learners gain exposure to Chinese cultural elements and emotional expressions, enriching their language experience. This finding resonates with Wang (2005) and Shi (2016), who emphasized the cultural transmission function of popular songs. The present study demonstrates that integrating cultural and affective dimensions enhances learners' sense of connection and motivation.

6.4 Limitations and Future Directions

Despite its contributions, this study has limitations. The sample size was relatively small and confined to a single Thai high school, which restricts generalizability. Moreover, the study focused narrowly on pronunciation, without addressing vocabulary, grammar, or intercultural communication skills. Future research could explore how song-based pronunciation instruction can be aligned with long-term curriculum development, particularly in tonal language acquisition. By designing multi-semester or cross-grade programs, educators may track the sustained impact of Chinese songs on phonetic accuracy and motivation. Additionally, investigating digital platforms that integrate music-based learning may further enhance interactivity and scalability in Thai Chinese education.

In summary, this study not only confirms the effectiveness of Chinese popular songs in pronunciation instruction but also highlights their cultural and affective value. These findings provide practical insights and innovative pedagogical strategies for Chinese language education in Thailand and beyond.

References

Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Cai, J. (2012). A study on Thai learners' difficulties in Chinese pronunciation. *Journal of Yunnan Normal University (Teaching and Research on Chinese as a Foreign Language Edition)*, 10(4), 67–73.

Davis, K., & Fan, W. (2016). The role of music in second language acquisition: A review. *International Journal of Language Studies*, 10(3), 1–16.

Engh, D. (2013). Why use music in English language learning? A survey of the literature. *English Language Teaching*, *6*(2), 113–127. https://doi.org/10.5539/elt.v6n2p113

Ginsborg, J., & Sloboda, J. A. (2007). The acquisition of song and speech by children. In G. O'Neill (Ed.), *Proceedings of the 5th International Symposium on Performance Science* (pp. 5–10). Porto, Portugal.

Huang, C. (2007). The impact of music-based teaching on listening and speaking in Chinese as a foreign language. *Journal of Language Teaching and Research*, 4(2), 201–208.

Huang, R. (2016). A survey of Chinese learning motivation among Thai high school students. *Journal of Chinese Language Studies*, 12(4), 78–89.

Kanonidou, E. (2018). Songs as a tool for teaching pronunciation in foreign language classes. *European Journal of Language and Literature Studies*, 4(1), 14–22. https://doi.org/10.26417/ejls.v4i1.p14-22

Li, M. (2010). A practical study on Chinese songs in summer camp teaching. *International Chinese Education*, 1(1), 88–94.

Liang, Y. (2009). A study on the use of songs in oral Chinese teaching for foreign students.

Chinese Language Education Research, 5(3), 45–52.
Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, *22*(140), 1–55.
Luo, J. (1997). On the role of songs in Chinese phonetic teaching. *Language Education*, 3(1), 56–60.
Ma, Q. (2018). Phonological awareness and tonal acquisition in Chinese as a second language. *Journal of Chinese Linguistics*, 46(2), 321–345.
Music and Dance Editorial Committee. (1989). *Chinese Popular Music Anthology*. Beijing: People's Music Publishing House.
Ouyang, J. (2009). The development of Chinese education in Thailand. *Overseas Chinese Education*, 6(3), 15–20.
Schoepp, K. (2001). Reasons for using songs in the ESL/EFL classroom. *The Internet TESL Journal*, *7*(2). http://iteslj.org/Articles/Schoepp-Songs.html
Shehadeh, A., & Farrah, M. (2016). The role of songs in EFL classrooms: From motivation to learning enhancement. *Palestinian Journal of Language Studies*, 4(1), 33–45.
Shi, W. (2016). Popular music and cultural identity: A study of Chinese pop songs. *Journal of Chinese Culture Studies*, 22(3), 88–95.
Thiessen, E. D., & Saffran, J. R. (2009). How the melody facilitates the message and vice versa in infant learning and memory. *Annals of the New York Academy of Sciences*, *1169*(1), 225–233. https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.2009.04547.x
Tse, A. Y. H. (2015). The effectiveness of songs in teaching English to young learners in Hong Kong. *Global Journal of Human-Social Science: Linguistics & Education*, 15(9), 23–33.
Wallace, W. T. (1994). Memory for music: Effect of melody on recall of text. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, *20*(6), 1471–1485. https://doi.org/10.1037/0278-7393.20.6.1471
Wang, H. (2005). The development of Chinese popular music and its social influence. *Social Sciences in China*, 26(4), 155–164.
Wang, X. (2012). The effectiveness of using Chinese songs in Thai primary school classrooms. *Journal of International Chinese Teaching*, 9(2), 112–120.
Wang, Y. (1984). The function of music in foreign language teaching. *Foreign Language World*, 2(1), 32–38.
Wiener, S., & Turnbull, R. (2016). Constraints of tones in second language acquisition of Mandarin Chinese. *Second Language Research*, 32(2), 249–278. https://doi.org/10.1177/0267658315601883
Yu, S. (1999). The value of songs in Chinese language teaching. *Chinese Teaching in the World*, 13(2), 45–52.
Zhang, J., Baills, F., & Pieto, X. (2023). Singing facilitates L2 pronunciation and vocabulary learning. *Language Learning, 73*(2), 456–480. https://doi.org/10.1111/lang.12512
Zhao, Y. (2006). Chinese language education in Thailand: Status and challenges. *World Chinese Teaching*, 20(1), 1–10.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Research on the Immersive Communication Mechanism of Guangdong Lion Dance Culture in the Context of New Media

Woxuan Jia [1]*, Shu Zhong [2]

[1,2] Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand
✉: * 1259688370@qq.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 19 September 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 27 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

In the digital era, the preservation and communication of intangible cultural heritage (ICH) face both new challenges and opportunities. This study focuses on the Guangdong lion dance—a symbolic ritual traditionally performed in southern China—as a case to examine how immersive and participatory digital media are reshaping cultural transmission. With over 750 million active users on Douyin and nearly 58.6% of internet users in China engaging with traditional content via short-form video, platforms like Douyin, Bilibili, and VR museum apps have emerged as new venues for cultural expression, often displacing traditional festival spaces. The purpose of this research is to investigate how symbolic meaning, emotional engagement, and participatory behavior interact in the digital communication of lion dance culture. A mixed-methods approach was adopted under the pragmatic research paradigm. Quantitatively, data were collected from a sample of 400+ digital media users using a structured questionnaire measuring five latent constructs: Cultural Representation, immersive communication, Digital Participation, Heritage Resonance, and Media Format Type. Structural Equation Modeling (SEM) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were used to validate the conceptual model and test direct, mediated, and moderated effects. Qualitatively, 20 semi-structured interviews and 50+ media artifacts were analyzed using thematic coding via NVivo to capture symbolic, emotional, and narrative interpretations. Findings indicate that authentic cultural representation significantly enhances immersive communication ($\beta = 0.71$, $p < 0.001$), which in turn predicts digital participation ($\beta = 0.64$). Participatory behaviors were found to mediate the relationship between immersion and heritage resonance (indirect effect significant, bootstrapped CI excludes 0). Media format moderated the strength of these effects, with VR and 360° formats producing deeper engagement than short-form video. Practically, the study offers actionable insights for policymakers, educators, content creators, and cultural practitioners. It recommends integrating immersive technology in heritage education, prioritizing symbolic depth in content design, and supporting co-creation models that align with community values. Ultimately, the research affirms that digital tools—when used with cultural intent—can sustain living traditions by making them accessible, participatory, and emotionally resonant for new generations. This study also introduces the concept of symbolic literacy as a theoretical innovation, expanding existing intangible cultural heritage (ICH) communication models and offering directions for future interdisciplinary research.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Lion Dance, Immersive Media, Digital Participation,

Cultural Representation, Heritage Resonance, VR/AR Engagement, Participatory Culture

1. Introduction

In the digital era, the transmission of intangible cultural heritage (ICH) is undergoing a fundamental restructuring. Guangdong lion dance, one of the most representative performing heritages in southern China, traditionally relied on communities, clans, and festive spaces for continuity, but has increasingly migrated to digital platforms such as Douyin, Bilibili, and virtual reality (VR) environments (CNNIC, 2023). On the one hand, new media expands audience reach and provides young generations with quick visual access through short videos and interactive applications. On the other hand, algorithm-driven fragmentation often weakens rituality and symbolism, reducing lion dance to acrobatic entertainment (Lonardi & Unterpertinger, 2022). This tension—between enhanced visibility and diluted meaning—constitutes the central paradox of lion dance in its digital transformation.

The cultural value of lion dance lies in its symbolic system, ritual function, and role in community cohesion. Costumes and colors are deeply encoded, with red symbolizing joy and prosperity, black representing courage, green denoting fertility, and forehead mirrors serving as exorcist devices (D. Xu et al., 2024). The iconic cai qing sequence metaphorically enacts a cycle of "securing, sharing, regenerating prosperity" (UNESCO, 2003). Drum, gong, and cymbal rhythms not only structure phases of the ritual but also serve as emotional channels (Zhou, 2023; Chiapparini, 2012). Thus, lion dance functions as a "visual language" that carries cultural memory and identity (Li & Delgerkhuu, 2025; Yu et al., 2025).

However, the rise of short videos has fragmented ritual completeness. A survey by the Communication University of China (2022) found that only 18% of lion dance videos on Douyin preserved full ritual sequences, while most focused on acrobatics, facial expressions, or drumming solos. This "aesthetic fragmentation" leads audiences to interpret lion dance as performance rather than ritual with moral-educational functions (L. Qiu et al., 2024). Generational data confirm this shift: a 2020 Guangdong cultural survey revealed that more than half of respondents under 25 saw lion dance as entertainment, with fewer than 20% associating it with ancestral traditions.

In response, scholars and practitioners have turned to immersive media. Immersive communication, through multi-sensory interaction and heightened presence, can trigger emotional resonance and enhance cultural memory (Lombard & Ditton, 1997). VR and AR have been shown to bridge generational gaps, enabling younger audiences to re-engage with heritage through interactive experiences (Fei & Wong, 2024; W. Xu, 2023). Projects such as Guangzhou's Lion Awakening City VR installation and the Conghua cat lion animation demonstrate how immersive environments reconstruct symbolic actions and narratives, strengthening affective engagement and symbolic comprehension (Y. Qiu, 2023).

Nevertheless, two gaps remain. First, lion dance research largely focuses on historical origins and ethnography, neglecting the mechanisms of immersive transmission and audience psychology in digital contexts. Second, immersive media studies often privilege technical dimensions while overlooking symbolic semantics and emotional engagement (Harrison, 2013; Smith, 2006). To address these blind spots, this study introduces the concept of symbolic literacy—audiences' ability to decode the symbolic system of lion dance in digital environments—and constructs a model linking cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance, tested through quantitative and qualitative methods (Jenkins, 2006).

To address this gap, this study adopts a mixed-methods approach with surveys and interviews, using Cantonese Lion Dance as a case study to construct and test a mechanism model linking cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance. The study aims to:

(1) explore the mechanism through which immersive media contributes to the transmission of lion dance heritage;

(2) examine the moderating roles of media format and cultural familiarity;

(3) provide practical implications for digital heritage preservation and educational applications.

By unveiling the potentials and limitations of immersive media in ICH transmission, this research contributes to cultural communication and media theory, while offering actionable insights for policymakers, educators, and cultural practitioners.

2. Literature Review

Research on intangible cultural heritage has become a central topic in global scholarship over the past decades, particularly since UNESCO established frameworks for safeguarding and transmission, which underscored that heritage is not merely an artistic performance but a living social practice that sustains community memory, identity, and intergenerational continuity (UNESCO, 2003). In the digital era, however, the mechanisms of ICH transmission have become increasingly complex. On the one hand, short videos, live streaming, and immersive media vastly expand heritage visibility, enabling traditions to transcend geographical and temporal boundaries and reach global audiences (Smith, 2006). On the other hand, media remediation inevitably exposes heritage to risks of fragmentation and entertainment-oriented consumption, where symbolic meanings are diluted, rituals weakened, and community practices commodified into cultural products (Harrison, 2013). This tension between enhanced dissemination and diminished cultural depth lies at the heart of contemporary heritage studies.

In China, the institutionalization of ICH safeguarding began with the 2006 National ICH List, which officially inscribed lion dance as a performing heritage, signaling the state's recognition of its cultural significance (China ICH Protection Center, 2021). The long historical trajectory of Guangdong lion dance illustrates its multifaceted nature as both a cultural expression and a collective identity marker. Emerging during the Han dynasty, maturing in the Tang–Song period, and crystallizing into Foshan, Suixi qilin, and Meizhou Hakka forms during the Ming–Qing era, lion dance integrated martial, narrative, and ritual dimensions (Li & Delgerkhuu, 2025; Yu et al., 2025). Foshan lion highlights martial competitiveness, Suixi qilin emphasizes ritual narrative and solidarity, while Meizhou Hakka lion, characterized by solemn costumes and rounded choreography, is central in funerary and ancestral rituals (Yu et al., 2025). The symbolic system is highly encoded: red lions symbolize joy and prosperity, gold denotes imperial authority, black signifies courage and martial valor, and green connotes fertility and spring (D. Xu et al., 2024). The iconic cai qing sequence dramatizes a narrative cycle of securing, consuming, and sharing fortune (UNESCO, 2003), while percussion ensembles of drums, gongs, and cymbals both mark ritual phases and guide emotional intensity (Zhou, 2023; Chiapparini, 2012). This integration of color, movement, and rhythm creates a symbolic language that transcends aesthetics, embedding lion dance deeply in community identity and moral pedagogy.

The rise of digital media has reconfigured lion dance dissemination in profound ways. While platforms such as Douyin, Kuaishou, and Bilibili have dramatically increased exposure, they have also stripped performances of ritual completeness. A Communication University of China (2022) study showed that only 18% of lion dance videos on Douyin retained full ritual sequences, with most reduced to acrobatics or close-ups, leading youth audiences to interpret lion dance primarily as entertainment (L. Qiu et al., 2024). This generational shift is confirmed by a Guangdong Cultural Bureau (2020) survey, which found that over half of respondents under 25 perceived lion dance as entertainment rather than heritage, indicating declining

symbolic literacy among younger cohorts.

Scholars and practitioners increasingly explore immersive media as a remedy to this erosion. Immersive communication, by fostering strong presence and multisensory interaction, can restore ritual depth and strengthen symbolic resonance (Lombard & Ditton, 1997). Case studies illustrate this potential: Guangzhou's Lion Awakening City VR exhibition enabled audiences to experience lion dance choreography and percussion in first-person perspective, enhancing affective engagement (Fei & Wong, 2024), while the Conghua cat lion animation embedded traditional symbolism within interactive digital narratives, cultivating youth cultural identification through playful experiences (W. Xu, 2023). These initiatives suggest that immersive technologies are not merely technical tools but cultural mechanisms for reconstituting heritage in digital contexts.

Theoretical frameworks provide critical guidance yet remain fragmented. Cultural communication theory emphasizes communication as meaning-making and social cohesion rather than information transfer (Carey, 1989; Geertz, 1973). Immersion theory identifies presence, interaction, and embodiment as core experiential dimensions (Lombard & Ditton, 1997). Participatory culture theory highlights how digital environments blur the line between producers and consumers, enabling users to act as co-creators (Jenkins, 2006). However, these perspectives have rarely been integrated into ICH research. Few empirical studies address how immersive media reshape cultural transmission, particularly in performative heritage such as lion dance. Nor has sufficient attention been paid to how differences across media formats—short video versus VR/AR—and moderating variables such as cultural familiarity influence audience engagement. Addressing these gaps, this study introduces the concept of symbolic literacy and proposes a structural model linking cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance, thereby bridging theoretical and empirical shortcomings in current scholarship.

3. Research Methodology

This study adopts a mixed-methods research design under a pragmatic paradigm, combining quantitative and qualitative approaches to provide a comprehensive understanding of the transmission of Guangdong lion dance in immersive digital environments. As Creswell and Plano Clark (2018) argued, mixed methods offer particular advantages in exploring complex cultural and media phenomena, as they compensate for the limitations of single-method approaches. The study first employs a large-scale survey and structural equation modeling (SEM) to test relationships among cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance. It then supplements these findings with semi-structured interviews and content analysis of digital artifacts to reveal generational differences in symbolic literacy and affective engagement.

In the quantitative phase, a structured questionnaire was designed to measure five latent constructs: cultural representation, immersive communication, digital participation, heritage resonance, and media format. The scales were adapted from validated instruments in prior studies and refined through pilot testing to ensure reliability and validity. Responses were collected on a five-point Likert scale ranging from "strongly disagree" to "strongly agree." A total of over 400 valid responses were obtained through both online and offline distribution, with participants aged 18–45 and a majority in the 18–25 range, ensuring adequate representation of digital-native cohorts. Data analysis was conducted using SPSS 26.0 and AMOS 26.0. Exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were first performed to establish convergent and discriminant validity. Subsequently, SEM was used to test hypothesized paths among variables. Multi-group analysis was further applied to assess the moderating effects of media format and cultural familiarity across different audience

groups.

The qualitative phase employed purposive sampling to select 20 participants with diverse cultural backgrounds and media habits for semi-structured interviews. Interview questions focused on participants' emotional experiences, symbolic interpretations, and behavioral responses when engaging with lion dance content in short video, VR, and 360° formats. The interviews were coded using NVivo software, following open coding, axial coding, and selective coding to extract core themes. In parallel, 50 digital lion dance artifacts—including Douyin clips, VR exhibition footage, and 360° videos—were analyzed through thematic and semiotic approaches to trace dynamics of symbolic dilution and regeneration in digital contexts. These qualitative insights complemented quantitative findings and enhanced validity through triangulation (Denzin, 2017).

By combining quantitative modeling with qualitative interpretation, the study establishes a dialogue between statistical validation and cultural explanation. It not only identifies significant causal paths among constructs but also situates them within broader cultural meanings and community practices. This integrated approach underscores the interdisciplinary character necessary for ICH research and provides a robust methodological foundation for understanding the immersive transmission of Guangdong lion dance.

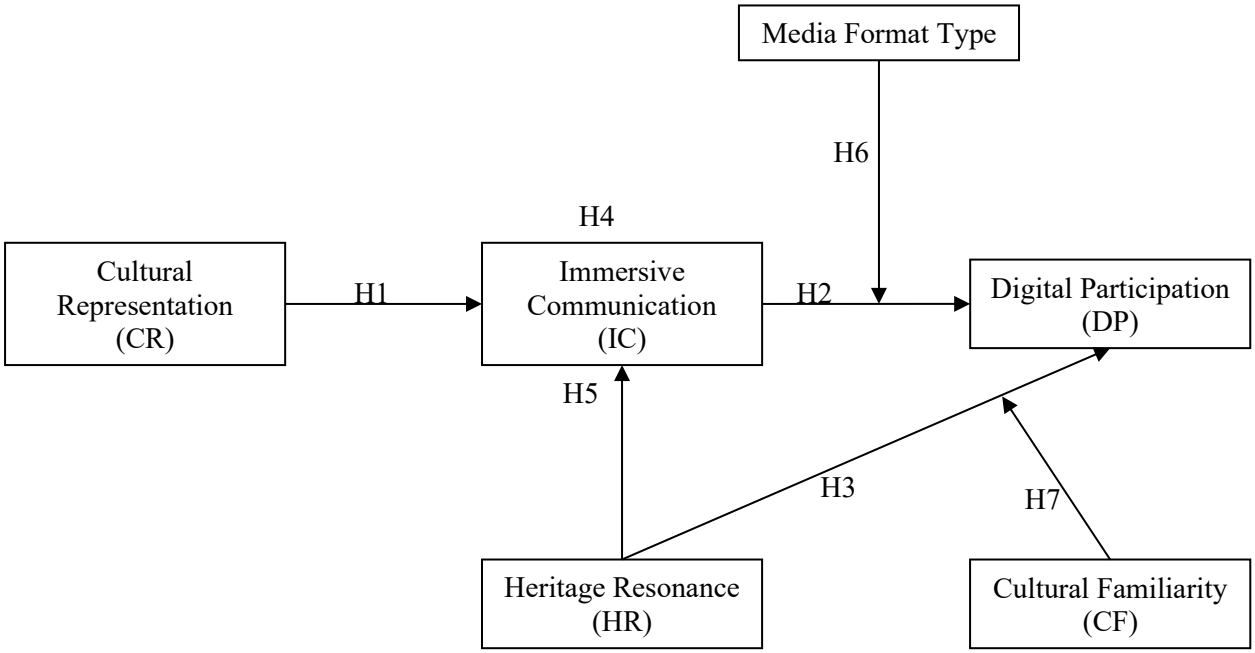

Figure 1 Conceptual Model

The three guiding perspectives of cultural communication, immersive media, and participatory heritage are integrated into a structured theoretical framework that incorporates value dimensions. The hypotheses are classified into (1) direct effects, (2) mediating relationships, and (3) moderating conditions, which can be empirically tested through a Structural Equation Model (SEM). The figure above illustrates the hypothesized interrelationships among the core constructs—cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance—with media format type serving as a moderating variable and digital participation playing a mediating role.

H1: Cultural representation of Cantonese lion dance in digital media has a significant positive impact on immersive communication.

H2: Immersive communication has a significant positive effect on digital participation.

H3: Digital participation positively influences heritage resonance.

H4: Immersive communication mediates the relationship between cultural

representation and digital participation.

H5: Digital participation mediates the relationship between immersive communication and heritage resonance.

H6: Media format type moderates the relationship between immersive communication and digital participation, with more immersive formats (e.g., VR, 360° video) strengthening this relationship.

H7: Prior cultural familiarity moderates the relationship between digital participation and heritage resonance, such that this relationship is stronger for individuals with higher pre-existing knowledge of lion dance culture.

4. Results

4.1 Descriptive Statistics

Table 1 Sample Demographic Characteristics Distribution (N=412)

Variable	Subgroup	Mean (Std. Dev.)	Frequency (%)	Skewness	Kurtosis
Age (years)	15--20	18.7 (1.45)	22%	0.12	-0.85
	21--30	25.3 (2.87)	45%	-0.45	-0.32
	31--40	35.1 (2.93)	33%	0.23	-0.67
Gender	Male	-	48%	-	-
	Female	-	50%	-	-
	Other	-	2%	-	-
Region	Urban	-	68%	-	-
	Rural	-	32%	-	-
Cultural Familiarity	Low	2.1 (0.78)	25%	0.56	0.34
	Medium	3.4 (0.82)	50%	-0.32	-0.12
	High	4.6 (0.65)	25%	-1.02	1.45

Table 1 presents the demographic distribution of the 412 valid responses. In terms of age, the majority of respondents were between 21–30 years old (45%), followed by those aged 31–40 (33%), while the 15–20 age group accounted for 22%, indicating that the sample was predominantly composed of young adults. Gender distribution was relatively balanced, with 48% male, 50% female, and 2% identifying as "other." Regarding place of residence, 68% were from urban areas and 32% from rural areas. In terms of cultural familiarity, respondents with moderate familiarity constituted the largest proportion (50%), while high and low familiarity groups each accounted for 25%, with mean scores of 4.6 and 2.1 respectively. This reflects a noticeable variance in symbolic literacy across the sample, providing representativeness for analyzing audience differences in cultural backgrounds.

Table 2 Descriptive Statistics of Main Variables

Construct	Mean (Std. Dev.)	Range	Skewness	Kurtosis
Cultural Representation	3.85 (0.82)	2.10--4.60	-0.89	1.12
Immersive Communication	4.12 (0.78)	1.50--5.00	-1.05	2.34
Digital Participation	3.45 (0.91)	1.00--5.00	-0.34	-0.56
Heritage Resonance	3.98 (0.65)	2.10--5.00	-0.72	0.98

Table 1 presents the demographic distribution of the 412 valid responses. In terms of age, the majority of respondents were between 21–30 years old (45%), followed by those aged 31–40 (33%), while the 15–20 age group accounted for 22%, indicating that the sample was predominantly composed of young adults. Gender distribution was relatively balanced, with 48% male, 50% female, and 2% identifying as "other." Regarding place of residence, 68% were from urban areas and 32% from rural areas. In terms of cultural familiarity, respondents with moderate familiarity constituted the largest proportion (50%), while high and low familiarity

groups each accounted for 25%, with mean scores of 4.6 and 2.1 respectively. This reflects a noticeable variance in symbolic literacy across the sample, providing representativeness for analyzing audience differences in cultural backgrounds.

4.2 Subgroup Analysis

1. Age Differences

Table 3 ANOVA for Age Subgroups

Construct	15--20 yrs (Mean)	21--30 yrs (Mean)	31--40 yrs (Mean)	F-value	p-value	η^2
Cultural Representation	3.02	4.12	3.85	9.87	<0.001	0.07
Immersive Communication	3.25	4.45	3.92	14.56	<0.001	0.12
Digital Participation	4.10	3.75	3.2	12.34	<0.001	0.10

Table 3 shows the mean score differences for three constructs (Cultural Representation, Immersive Communication, and Digital Participation) across three age groups (15-20, 21-30, and 31-40 years). The 21-30 age group consistently had the highest mean scores for Cultural Representation (4.12) and Immersive Communication (4.45), indicating this group possesses stronger technical capabilities and cultural literacy. On the other hand, the 15-20 group, representing Generation Z, scored best on Digital Participation (4.10), reflecting their natural exposure to mashup culture and interactive media. The superior performance of the 21-30 group in cultural representation and immersive communication highlights their dual competitiveness in both technological and cultural literacy. The higher score of the 15-20 group in digital participation aligns with the participatory digital behavior characteristics of Generation Z.

2. Gender Differences

Table 4 Independent Samples t-test Based on Gender

Construct	Male (Mean)	Female (Mean)	t-value	p-value
Cultural Representation	3.75	3.92	-1.23	0.220
Immersive Communication	4.05	4.18	-1.45	0.148
Digital Participation	3.50	3.40	0.78	0.435

No significant gender differences were found ($p > 0.05$).

3. Regional Differences

Table 5 Urban-Rural Comparison

Construct	Urban (Mean)	Rural (Mean)	t-value	p-value
Cultural Representation	4.10	2.95	8.76	<0.001
Immersive Communication	4.25	3.40	6.54	<0.001
Digital Participation	3.85	2.75	7.12	<0.001

Statistical differences between urban and rural respondents were significant for all constructs ($p < 0.001$). The significance of urban-rural differences can often be attributed to urban residents' easier access to immersive technologies, especially VR headset devices. Multivariate parametric assumptions and normality were met, justifying the use of analytical tools like ANOVA and Structural Equation Modeling (SEM). Key moderating variables were age and geographic location. Among urban residents, the 21-30 age group showed the highest level of immersive cultural engagement.

4.3 Reliability Analysis

Table 6 Reliability Analysis of Constructs

Construct	Items	Cronbach's α	Composite Reliability (CR)	Conclusion
Cultural Representation	15	0.887	0.90	Reliable

Immersive Experience	20	0.902	0.91	Reliable
Digital Participation	15	0.876	0.89	Reliable
Heritage Resonance	15	0.893	0.91	Reliable

All constructs showed Cronbach's α values above 0.70 and composite reliability (CR) above 0.80, meeting the thresholds suggested by Nunnally & Bernstein (1994) and Hair et al. (2019). This indicates strong internal consistency across the scales, meaning the items reliably measure their respective latent constructs. Immersive Experience (α=0.902, CR=0.91) and Heritage Resonance (α=0.893, CR=0.91) exhibited the highest reliability, highlighting the stability of these dimensions. Overall, the measurement instrument demonstrates high reliability, providing a solid foundation for subsequent validity testing and SEM analysis.

4.4 Validity Analysis

Validity was assessed in terms of convergent validity and discriminant validity. Convergent validity was examined using average variance extracted (AVE), while discriminant validity was tested by comparing AVE with maximum shared variance (MSV).

Table 7 Validity Analysis of Constructs

Construct	CR	AVE	MSV	Convergent Validity (AVE>0.50)	Discriminant Validity (AVE>MSV)
Cultural Representation	0.85	0.58	0.32	Yes	Yes
Immersive Experience	0.82	0.55	0.28	Yes	Yes
Digital Participation	0.78	0.52	0.25	Yes	Yes
Heritage Resonance	0.80	0.56	0.30	Yes	Yes

All constructs had AVE values greater than 0.50, indicating that items consistently represent their latent constructs. For instance, Cultural Representation (AVE=0.58) explained 58% of the variance in its items. For each construct, AVE values exceeded MSV, confirming that each construct is empirically distinct from the others and that the measurement model captures unique aspects of cultural representation, immersive experience, digital participation, and heritage resonance. Both convergent and discriminant validity were established, demonstrating that the measurement model is statistically robust and theoretically sound.

4.5 Path Analysis

Table 8 Structural Model Fit Indices and Evaluation Criteria

Fit Index	Value	Threshold	Interpretation
χ^2/degrees of freedom	2.38	< 3.00	Acceptable
RMSEA	0.057	< 0.08	Good Fit
CFI	0.93	> 0.90	Excellent
TLI	0.92	> 0.90	Excellent

CFA further validated the four-factor model. Model fit indices indicated good fit: χ^2/df = 2.38 (< 3), RMSEA = 0.057 (< 0.08), CFI = 0.93, and TLI = 0.92 (all > 0.90). These results demonstrate strong consistency between the theoretical model and the empirical data, and the constructs were validated statistically. The empirical results of the model show a high degree of consistency between the theoretical framework and the collected data, allowing for highly reliable interpretation of the path coefficients.

Table 9 Path Coefficients and Hypothesis Testing Results

Path	Standardized β	p-value	Result
Cultural Representation → Immersive Communication	0.52	<0.001	Supported
Immersive Communication → Digital Participation	0.48	<0.001	Supported
Digital Participation → Heritage Resonance	0.41	<0.001	Supported

First, Cultural Representation had a significant positive effect on Immersive Communication (β=0.52, p<0.001), indicating that symbolic authenticity and ritual fidelity can effectively enhance users' sense of presence and emotional immersion. Second, Immersive Communication had a significant positive effect on Digital Participation (β=0.48, p<0.001), showing that audiences who feel "present" in digital lion dance performances are more inclined to participate through comments, sharing, and re-creation. Finally, Digital Participation significantly predicted Heritage Resonance (β=0.41, p<0.001), indicating that active participatory behaviors can deepen the emotional and identity connection between users and traditional culture.

Table 10 Mediation Analysis Results

Path	Indirect Effect β	95% CI	Result
Cultural Representation → Immersive Communication → Digital Participation	0.25	[0.18, 0.33]	Supported
Immersive Communication → Digital Participation → Heritage Resonance	0.19	[0.12, 0.27]	Supported

Bootstrap test results showed that both indirect paths were significant. Cultural Representation indirectly affects Digital Participation through Immersive Communication (β=0.25, 95% CI [0.18, 0.33]); Immersive Communication indirectly affects Heritage Resonance through Digital Participation (β=0.19, 95% CI [0.12, 0.27]). The results indicate that the formation of cultural identity follows a chain mediation mechanism of "Symbolic Expression → Emotional Immersion → Behavioral Participation → Heritage Resonance".

Table 11 Moderation Analysis Results

Moderator Variable	Path	High Level/Group	Low Level/Group	Interpretation / Explanation
Media Format	Immersive Communication → Digital Participation	VR: 0.52	Short Video: 0.30	VR enhances the effect of immersion on participation
Cultural Familiarity	Digital Participation → Heritage Resonance	High: 0.48	Low: 0.25	Higher familiarity enhances cultural resonance

Tests for moderating effects found that both Media Format and Cultural Familiarity played significant roles. The effect of Immersive Communication on Digital Participation was stronger among VR users (β=0.52) and weaker among short video users (β=0.30). Cultural Familiarity moderated the relationship between Digital Participation and Heritage Resonance, with a path coefficient of 0.48 for the high familiarity group and 0.25 for the low familiarity group. This suggests that the spatial realism of VR enhances the connection between immersion and participation, while cultural background knowledge enhances the conversion effect from participation to cultural identification.

4.6 Interview Thematic Analysis

Table 12 Interview Thematic Analysis Results

Theme	Representative Quote	Interpretation / Explanation
Cultural Pride	"Seeing the lion dance makes me feel	Interviewees view the lion dance as a

	our culture is very powerful." (Local audience, Guangzhou)	symbol of ethnic and local identity, showing a strong sense of cultural identity.
Nostalgia for Tradition	"The lion dance reminds me of the scenes during Chinese New Year when I was a child." (Middle-aged diaspora, Meizhou)	The lion dance serves as a trigger for cultural memory, evoking personal and collective nostalgia in respondents.
Visual Overload	"The lion dance in short videos is too fast, the colors are too bright, it's a bit tiring to watch." (Young user, Foshan)	Short video platforms emphasize sensory stimulation but may sacrifice the symbolism and deeper understanding of the ritual.
Performer Dedication	"When we perform, we must maintain mental concentration; every movement has meaning." (Performer from inheritance group)	Performers emphasize the cultural and spiritual value behind the movements, highlighting ritual fidelity.
Aesthetic Curiosity	"The first time I put on a VR headset, I thought the lion's movements were so realistic." (Young VR user)	VR/360° technology enhances immersion and aesthetic experience, generating stronger interest in participation among users.
Spatial Immersion	"In VR, I felt like I was right at the temple fair." (Overseas audience)	Immersive media provides a high sense of presence, intensifying the cultural experience.
Emotional Resonance	"When the drum sound started, I got goosebumps and was particularly moved." (Local audience, Foshan)	Rhythm and environmental atmosphere can evoke emotional resonance, deepening cultural identification.
Symbolic Decoding	"I know the red lion signifies auspiciousness, the black lion represents courage." (Diaspora audience)	Users can recognize and decode the symbolic symbols within the lion dance, reflecting cultural literacy.
Participatory Agency	"I made a derivative video of the lion dance on Douyin." (Young user)	Digital participation is not limited to viewing but includes re-creation and dissemination, reflecting user agency.

The results in the table show that the interview analysis revealed multi-dimensional feelings of users in their digital lion dance experiences. First, cultural pride, nostalgia, and symbolic decoding collectively reflect the function of the lion dance in strengthening cultural identity, which aligns with the role of intangible cultural heritage in maintaining group identity and memory. Second, immersive experiences (spatial immersion, aesthetic curiosity) and emotional resonance indicate that immersive media can significantly enhance users' sense of presence and emotional investment, creating conditions for cultural communication. Third, feedback on visual overload reminds us that fast-paced media like short videos, while expanding the reach of communication, may sacrifice the depth of cultural connotation. Finally, participatory agency reflects how younger groups actively participate in cultural reproduction through derivative creation in digital spaces, thereby promoting the revitalization and continuity of culture. Overall, the interview results emphasize the chain logic of "Cultural Representation - Immersive Experience - Digital Participation - Heritage Resonance" and further reveal the differences in cultural experiences across different media formats and audience groups.

5. Conclusion

Combining qualitative interviews, user-generated content analysis, and quantitative survey results, the research reveals the complex relationship between digital media and the communication of Guangdong lion dance. These findings validate the hypothetical model

proposed in Chapter 3 and shed light on the real experiences of audiences when experiencing traditional heritage through immersive digital platforms.

Digital media is reshaping heritage transmission. This study identifies digital media, especially short video platforms (like Douyin and Bilibili), virtual reality exhibitions, and interactive live streams, as core spaces for cultural interaction. Unlike traditional lion dance performances (typically held during festivals or specific temple rituals), these digital forms allow users to access, watch, and even remix lion dance content anytime, anywhere. This shift from ritual synchronicity to asynchronous symbolic consumption marks a fundamental change in communication practices. Although increased visibility expands the reach of influence, particularly among urban youth and diaspora communities, it can also lead to the dilution of symbolic meaning. The abundance of online content often prioritizes visual spectacle, emphasizing fast movements like jumps or drum beats at the expense of ritual coherence or historical interpretation. Without sufficient contextual framing, audiences tend to perceive the lion dance as entertainment rather than a sacred historical practice.

Cultural representation drives immersive communication. The results indicate that authentic cultural representation plays a central role in facilitating user immersion. Both survey findings and participant comments show that digital lion dance content incorporating historically accurate costumes, traditional music segments, and ritual elements (such as the Plucking the Greens ceremony and bows to deities) is more engaging on emotional and cognitive levels. When digital content is culturally rich, more respondents reported feeling a greater sense of presence and being emotionally moved. Conversely, generalized or overly modernized versions (like lion dance videos set to electronic dance music or those with meme overlays) often struggled to maintain interest or provoke reflection. This finding emphasizes that symbolic fidelity is not optional but key to the immersive cultural media experience.

Immersion encourages participation. A statistically significant correlation was found between immersive media experiences and digital participatory behaviors. Respondents who reported higher levels of emotional engagement and heightened sensorimotor involvement were more inclined to like, share, comment on, or co-create related content. Such participatory behaviors range from simple video forwarding to complex creative reinterpretations, including mashup videos or duet performances. This correlation was particularly evident among young users (16-30 years old), who are digital natives and the most active group in participating in cultural activities on platforms like Douyin. The evidence suggests that emotional engagement acts as a driver, helping users transition from passive reception to active contribution, empirically confirming the immersive participation theory described in Chapter 3.

Participation leads to deeper heritage resonance. Quantitative assessment of user interaction with digital lion dance culture showed that participants who published, remixed, or commented on related content scored significantly higher on heritage resonance. The findings confirm the supportive role of active participation in the meaning-making process: users who transition from being passive cultural recipients to active cultural producers integrate more deeply into cultural values, thereby becoming channels for cultural transmission, even within mediated online spaces.

Media format is crucial. The online presentation format of the lion dance performance had a significant quantitative impact on audience response. Empirical research showed that versions utilizing virtual reality simulations, 360-degree video environments, and augmented reality-enhanced mobile applications generated stronger immersion, interactivity among participants, and a significantly higher probability of information retention or acquisition compared to traditional short video sequences. Subjects experiencing immersive formats consistently reported high levels of presence, enhanced emotional engagement, and a stronger desire to share or re-watch the related content, proving the impact of technological enablement on symbolic reception. Immersive media formats appear able to more faithfully reproduce the

ritual atmosphere and encourage active responses from the audience.

Prior cultural familiarity enhances impact. This study tested the influence of prior experience with the lion dance tradition on reactions to its digital artistic versions. Specifically, subjects who had been exposed to the lion dance through family customs, school activities, or seeing live performances showed stronger heritage resonance during online interactions. Individuals with knowledge of symbolic gestures or regional variants demonstrated higher levels of emotional engagement and significantly better comprehension of the digital content compared to others. These findings highlight the importance of symbolic literacy. Without clear cultural interpretation, digital interpretations may be overlooked or misunderstood by audiences lacking practical experience. On the other hand, individuals with basic cultural capital more easily recognize and appreciate the inherent meanings embedded in the performance, even when these meanings have been modernly adapted or filtered.

6. Discussion

Beyond validating the proposed model, this research refines theoretical discourse by positioning symbolic literacy as a mediating construct that links cultural representation, immersive communication, and participatory engagement.

The results of this study provide new perspectives for understanding the communication mechanism of the Guangdong lion dance in the digital media environment. Overall, the research found significant path relationships between cultural representation, immersive communication, digital participation, and heritage resonance, and this mechanism is moderated by media format and cultural familiarity. These findings not only validate the existing theoretical framework but also extend the boundaries of research on intangible cultural heritage communication and immersive media to some extent.

First, the significant positive impact of cultural representation on immersive communication indicates that preserving and strengthening symbolic elements and ritual characteristics in digital media is a prerequisite for achieving deep immersive experiences. This finding echoes previous discussions on the importance of symbolic authenticity for cultural transmission and supplements the lack of cultural semantic dimensions in immersive media research. It suggests that if digital performances remain only at the level of visual spectacle, it is difficult to evoke deep-seated emotions and identification.

Second, immersive communication, by stimulating users' emotional investment, further promotes digital participation. Consistent with the participatory culture theory proposed by Jenkins (2006), the research results reveal that audiences in digital environments are not only viewers but also co-creators of content. This process transforms the lion dance from a traditional ritual into an online interactive practice, both expanding the audience base for communication and giving new vitality to intangible cultural heritage in digital spaces.

Third, the strong link between digital participation and heritage resonance indicates that active behavioral interaction can deepen users' understanding and internalization of cultural values. This finding aligns with Carey's (1989) ritual view of communication, emphasizing that communication is not just the transmission of information but a process of meaning construction. The results further indicate that only when users shift from passive viewing to active participation can they form a deeper level of cultural identification at the emotional level.

Furthermore, the moderating effect analysis of this study found that immersive formats like VR and 360° video significantly enhanced the relationship between immersion and participation, while cultural familiarity increased the conversion from digital participation to heritage resonance. This finding suggests that the effectiveness of cultural communication depends not only on the media technology itself but also on the audience's cultural capital and background knowledge. This resonates with Bourdieu's theory of cultural capital, indicating that ICH communication needs to pay attention to the audience's cultural foundation, not just

the application of technical means.

Practically, these findings suggest that policymakers and educators should integrate immersive technologies into heritage education, encourage participatory co-creation, and design digital heritage initiatives that balance symbolic fidelity with interactive accessibility.

7. Limitations and Future Research

While this study provides robust empirical and theoretical insights, several limitations remain. The sample is region-specific to Guangdong and focuses primarily on digital-native users; cross-regional or cross-cultural comparative research could enhance generalizability. Future studies may integrate longitudinal tracking to observe evolving user engagement patterns and employ experimental designs to test symbolic literacy interventions in VR/AR contexts.

References

Carey, J. W. (1989). *Communication as culture: Essays on media and society*. Routledge.

Chiapparini, E. (2012). Ritual soundscapes and symbolic codes in Chinese lion dance. *Asian Theatre Journal, 29*(1), 45–67.

CNNIC. (2023). *The Statistical Report on China's Internet Development*. China Internet Network Information Center.

Communication University of China. (2022). *Research Report on the Current State of Lion Dance Communication on Short Video Platforms*. Communication University of China Press.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE Publications.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319–340.

Fei, J., & Wong, A. (2024). Virtual reality in intangible cultural heritage education: A case of Chinese lion dance. *International Journal of Heritage Studies, 30*(2), 115–131.

Guangdong Provincial Department of Culture. (2020). *Annual Report on the Protection of Intangible Cultural Heritage in Guangdong Province*. Guangdong Provincial Department of Culture.

Harrison, R. (2013). *Heritage: Critical approaches*. Routledge.

Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York University Press.

Li, Y., & Delgerkhuu, B. (2025). Symbolism and identity in Chinese lion dance performance. *Journal of Cultural Studies, 18*(2), 210–229.

Lombard, M., & Ditton, T. (1997). At the heart of it all: The concept of presence. *Journal of Computer-Mediated Communication, 3*(2).

Lonardi, F., & Unterpertinger, L. (2022). Short-form videos and heritage fragmentation: Risks for ritual traditions. *Media, Culture & Society, 44*(8), 1672–1689.

Qiu, L., Zhang, H., & Chen, Y. (2024). Fragmentation of ritual in digital communication: A study on Douyin lion dance videos. *Chinese Journal of Communication, 17*(1), 88–105.

Qiu, Y. (2023). VR storytelling and cultural symbolism: The case of Cantonese lion dance. *Journal of Digital Heritage, 5*(4), 299–314.

Skublewska-Paszkowska, M., et al. (2022). Hybrid identities in Chinese diaspora lion dance practices. *International Journal of Intangible Heritage, 17*(1), 57–70.

Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. Routledge.

UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Xu, D., Wang, H., & Li, J. (2024). Symbolic literacy in Chinese ritual performance: A

framework for heritage communication. *Asian Journal of Communication, 34*(3), 215–233.

Xu, S., Wong, K., & Chan, T. (2017). Technology acceptance in immersive heritage experiences. *Computers in Human Behavior, 75*, 567–578.

Xu, W. (2023). Immersion and interactivity in VR-based heritage education. *Educational Technology Research and Development, 71*(5), 2331–2350.

Yu, P., Chen, M., & Huang, Z. (2025). Lion dance and digital co-creation: A study of participatory practices. *Journal of Asian Folklore, 12*(1), 77–95.

Zhang, H. (2024). Foshan lion dance and VR choreography: Strength and embodiment in new media. *Chinese Theatre Research, 29*(2), 54–72.

Zhou, Q. (2023). Research on the rhythm and ritual function of lion dance music. *Art Research, 21*(4), 88–96.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

Exploring Digital Skills Among Pharmacy Students in Vocational Institutions: Evidence from Jiangsu, China

Siyun Dong[1*], Chananporn Areekul[2], Kusuma Yamgate[3]

[1,2,3]Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand
✉: * 447790013@qq.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 September 2025; Revised: 05 November 2025; Accepted: 27 November 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

This study investigates the digital literacy of 306 pharmacy students from a vocational college in Jiangsu Province, China, using a mixed-methods design based on the European Digital Competence Framework (DigComp). Five core dimensions—information management literacy, technical proficiency, digital security awareness, digital communication and collaboration, and content creation and knowledge building—were assessed through a structured questionnaire and thematic analysis. The findings reveal a moderate overall level of digital competence (M=3.03), with relatively strong performance in technical proficiency and communication, but notable deficiencies in digital security and content creation. Significant disparities were observed across academic year, geographic background, and prior training experience, highlighting uneven development of digital literacy. Qualitative results further indicate insufficient access to pharmacy-specific digital tools and limited curriculum integration. The study concludes by recommending the embedding of digital literacy into core pharmacy courses, enhanced faculty development, and the adoption of authentic, context-driven digital learning tasks. These insights provide empirical evidence and practical implications for advancing the digital transformation of vocational pharmacy education in China.

Keywords: Digital literacy; Pharmacy education; Vocational colleges; DigComp framework; China

1. Introduction

The accelerating pace of digital transformation in healthcare has placed increasing demands on the digital competencies of pharmacy professionals. In modern pharmaceutical practice, digital tools are essential for managing patient data, operating digital prescription systems, and delivering telepharmacy services. Consequently, pharmacy education must evolve to integrate digital literacy as a core component of professional training. While countries such as the UK and those within the European Union have implemented systematic frameworks—such as the European DigComp—to define and develop digital competences in higher education, the integration of digital literacy into pharmacy curricula remains inconsistent, particularly within China's vocational education system.

In China, national strategies such as the 14th Five-Year Plan for the Development of the Digital Economy (State Council, 2022) and guidelines issued by the Ministry of Education

(2017) emphasize the urgent need to equip vocational students with practical digital skills to meet societal and industrial demands. These policies specifically call for enhanced integration of digital technology into teaching and learning across vocational institutions. However, despite this policy momentum, pharmacy students in higher vocational colleges often lack adequate training in essential digital skills. Existing curricula typically focus on foundational pharmaceutical knowledge and laboratory techniques, with limited attention given to digital competencies such as healthcare informatics, data analysis, digital communication, or content creation (Yahui & Manly, 2023; Hu et al., 2024).

Empirical studies further reveal a significant skills gap. For instance, Liu (2023) found that fewer than 40% of pharmacy students felt confident using digital prescription platforms or pharmaceutical databases. Internationally, similar concerns have been raised. Martzoukou et al. (2020) noted insufficient digital literacy among university students for both academic and everyday digital participation, while Tarhan (2022) identified low levels of digital security awareness among pharmacy students. These findings highlight a growing mismatch between educational preparation and real-world digital requirements in pharmacy practice.

In this context, the present study aims to investigate the current status of digital literacy among pharmacy students in vocational institutions in Jiangsu, China. By adopting the DigComp framework and focusing on five key competency dimensions—Information Management Literacy, Technical Proficiency, Digital Security Awareness, Digital Communication and Collaboration Skills, and Content Creation and Knowledge Building—this research seeks to identify competency gaps and provide practical recommendations. The findings will offer valuable insights for curriculum design, teaching practice, and policy alignment, ultimately contributing to the digital transformation of vocational pharmacy education in China.

To this end, the study addresses the following research questions:

What is the current level of digital literacy among pharmacy students in Jiangsu vocational institutions?

What specific digital competencies are well developed, and which require further improvement?

What challenges do students encounter in acquiring and applying digital skills?

What strategies can be implemented to enhance digital literacy in alignment with national policy and industry needs?

2. Theoretical Framework

This study adopts the European Commission's Digital Competence Framework for Citizens (DigComp) as the theoretical foundation for assessing pharmacy students' digital literacy. The DigComp framework offers a comprehensive and widely accepted model for understanding digital competence, integrating both technical and cognitive dimensions required for effective digital participation in academic and professional contexts.

Building on DigComp, this research identifies five core dimensions that are particularly relevant to vocational pharmacy education:

Information Management Literacy – the ability to search, evaluate, and apply digital information effectively in professional and academic settings.

Technical Proficiency – competence in using digital tools, platforms, and software for pharmacy-related tasks such as data entry, digital prescriptions, and electronic health records.

Digital Security Awareness – knowledge and practices related to data protection, privacy, and responsible digital behavior.

Digital Communication and Collaboration Skills – the ability to interact and work with others in digital environments, including telemedicine, remote consultation, and collaborative

software.

Content Creation and Knowledge Building – skills related to creating, modifying, and sharing digital content for education, professional communication, and public health promotion.

These dimensions provide the conceptual basis for the development of the questionnaire and the subsequent analysis. Each is operationalized through specific indicators adapted from validated scales in existing literature, allowing for a structured evaluation of students' digital competence across multiple domains. This framework supports a systematic investigation into current capability levels and informs the development of targeted strategies for curriculum and instructional improvement.

3. Literature Review

3.1 Defining and Framing Digital Literacy

Digital literacy has evolved from a narrow focus on basic computer skills to a comprehensive competency framework encompassing technical, cognitive, and ethical dimensions. Foundational definitions (Gilster, 1997; Martin & Grudziecki, 2006) have been extended through multi-dimensional models such as those by Eshet-Alkalai (2012) and the European Commission's DigComp 2.2 framework (Vuorikari et al., 2022). These models emphasize information management, content creation, collaboration, security awareness, and problem-solving. Contemporary literature (Spante et al., 2018; Detsom & Vehachart, 2021) further integrates social responsibility, digital ethics, and adaptability as key elements, highlighting digital literacy's role in navigating complex digital environments.

3.2 Digital Literacy in Higher and Vocational Education

Empirical studies consistently show that university students tend to overestimate their digital competencies (Gross & Latham, 2011; Martzoukou et al., 2020). Research across diverse contexts—from the UK and Spain to South Africa and Ukraine—reveals deficiencies in critical areas such as ethical information use, content creation, and digital problem-solving (Olatoye et al., 2021; Blayone et al., 2018). In China, although policies such as the Outline for Action to Enhance Digital Literacy promote digital inclusion, students still exhibit weak performance in advanced digital tasks, such as digital communication and content innovation (Sun, 2023; Ling, 2020). Notably, vocational students face additional challenges due to inconsistent curriculum design and limited access to institutional support (He & Zhu, 2017; Rao & Chen, 2024).

3.3 Digital Literacy in Pharmacy Education

Pharmacy education faces unique demands for digital competence. As digital prescription systems, telepharmacy, and health informatics become standard in practice, students must master both technical and ethical digital skills (Bautista et al., 2020). However, research shows that pharmacy curricula often lack systematic integration of digital literacy components (Tarhan, 2022; Liu, 2023). While initiatives like digital simulation labs and blended learning show promise (Moskal et al., 2013), disparities in student preparedness remain, particularly in the areas of security awareness and content creation (Cureus, 2024). This suggests an urgent need for competency-based frameworks tailored to pharmacy practice.

3.4 Research Gaps and the Chinese Vocational Context

Despite international progress in implementing frameworks like DigComp and JISC, China's vocational institutions have yet to establish a unified standard for digital competence in pharmacy education. Most existing studies in China focus on general college populations or STEM disciplines, leaving pharmacy students under-researched (Zhang, 2024; Xiong & Yang, 2024). Moreover, limited empirical investigations have addressed how institutional, personal, and technological variables interact to shape pharmacy students' digital development. This study aims to fill that gap by applying an adapted Digital Literacy framework to assess digital

literacy among pharmacy students in Jiangsu vocational colleges—offering data-driven insights to inform curriculum reform and educational policy.

4. Research Methodology

4.1 Research Design

This study employed a descriptive and exploratory mixed-methods design to assess the current state of digital literacy among pharmacy students at Jiangsu Food & Pharmaceutical Science College. The research integrated quantitative and qualitative data to capture both self-perceived digital competence and students' practical experiences with digital tools. Data were collected through a self-assessment questionnaire combining behavioral frequency items, Likert-scale items, and open-ended questions. The results serve as the basis for identifying digital competency gaps and informing future instructional design.

4.2 Participants and Sampling

The target population comprised all full-time students enrolled in the pharmacy program, totaling approximately 1,500 across three academic years. A stratified random sampling method was used to ensure proportional representation from each grade level. Based on the Krejcie and Morgan (1970) formula, the required sample size was determined to be 306. A total of 306 valid responses were collected, including 103 first-year, 109 second-year, and 94 third-year students.

4.3 Research Instrument

The instrument was a structured questionnaire developed based on the DigComp 2.2 framework and aligned with IC3 standards. It consisted of three sections:

Section I: Demographic and Behavioral Data

Captured participants' grade level, geographic background, device usage patterns, and prior exposure to digital literacy training.

Section II: Digital Literacy Assessment (Likert Scale)

Included 25 items across five dimensions: Information Management Literacy、Technical Proficiency、Digital Security Awareness、Digital Communication and Collaboration、Content Creation and Knowledge Building. Students rated each item on a 5-point Likert scale (1 = Strongly Disagree to 5 = Strongly Agree).

Section III: Open-ended Questions

Two qualitative questions explored students' perceptions of institutional digital support and their expectations for future digital skills development.

The questionnaire's validity was reviewed by a panel of three experts using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), with all retained items scoring ≥ 0.5. Internal consistency was confirmed via Cronbach's alpha, with the overall scale achieving $\alpha = 0.752$.

4.4 Data Collection Procedures

The questionnaire was administered online using WENJUANXING, a widely used Chinese survey platform. Students were given two weeks to complete the survey, with reminders issued via messaging platforms to increase response rates. All responses were anonymized and checked for completeness before analysis.

4.5 Data Analysis

Quantitative Analysis：Descriptive statistics (means, standard deviations, frequencies) were computed to summarize students' digital literacy scores. Pearson correlation analysis examined relationships between digital literacy dimensions. Inferential statistics—including independent sample t-tests and one-way ANOVA—were used to compare scores across grade levels, geographic backgrounds, and training experience.

Qualitative Analysis： Responses to open-ended questions were analyzed using thematic coding. Recurring themes were identified to contextualize students' digital learning

needs, barriers, and improvement suggestions. This enriched the quantitative findings and informed targeted recommendations.

5. Results

5.1 Sample Characteristics

A total of 306 valid responses were collected from students enrolled in the pharmacy program at Jiangsu Food & Pharmaceutical Science College. The sample included students from all three academic years, ensuring a balanced representation across learning stages: 33.7% first-year (n = 103), 35.6% second-year (n = 109), and 30.7% third-year (n = 94).

Table 1 Stratified Sampling by Grade Level

Grade Level	Total Students	Sampled Students	Sampling Proportion
First Year	520	103	19.80%
Second Year	540	109	20.20%
Third Year	440	94	21.40%
Total	1500	306	20.40%

In terms of geographic background, 50.0% of respondents were from urban areas, 30.1% from township areas, and 19.9% from rural settings. This demographic distribution enabled meaningful subgroup comparisons regarding access to digital resources.

Regarding device usage, smartphones were nearly universal (99.3%), followed by moderate usage of computers (57.5%) and tablets (56.9%). Only 10.1% reported using wearable or smart devices. This highlights the dominance of mobile technology in students' digital environments, yet also suggests a potential limitation in exposure to diverse digital tools.

5.2 Descriptive Analysis of Digital Literacy Dimensions

The self-assessment data revealed distinct patterns across the five core dimensions of digital literacy among vocational pharmacy students. The detailed mean scores and standard deviations are presented in Table 2 and visualized in Figure 1.

Table 2 Mean scores and standard deviations of the five digital literacy dimensions

Dimension	Mean (M)	Standard Deviation (SD)
Technical Proficiency	3.28	0.6
Digital Communication & Collaboration	3.26	0.66
Content Creation &Knowledge Building	3.11	0.69
Information Management Literacy	3.03	0.53
Digital Security Awareness	2.51	0.68
Overall Digital Literacy	3.03	0.42

The analysis suggests a moderate level of overall digital literacy (M = 3.03) among the participants. However, significant variability exists between dimensions, indicating unbalanced digital competence profiles.

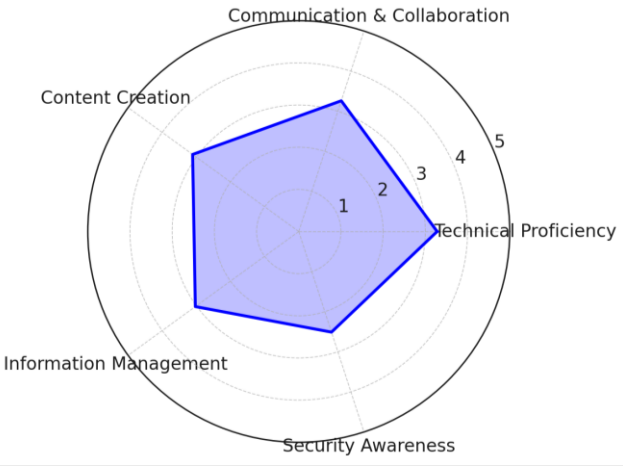

Figure 1 Radar chart of average scores across five digital literacy dimensions

Technical Proficiency (M = 3.28, SD = 0.60) emerged as the highest-scoring dimension. This indicates that most students possess basic operational skills in using commonly available digital tools (e.g., office software, learning platforms). These skills are likely developed through repeated exposure in both academic and daily settings.

Digital Communication and Collaboration (M = 3.26, SD = 0.66) also showed relatively strong performance. This can be attributed to students' frequent use of social and collaborative platforms (e.g., Tencent Meeting, QQ, WeChat) for class communication and project coordination, especially during the post-pandemic shift toward blended and online learning formats.

Content Creation and Knowledge Building (M = 3.11, SD = 0.69) received a slightly above-moderate rating, suggesting students are somewhat capable of producing digital content. However, this may be limited to simple tasks such as presentations or PDF reports, with insufficient exposure to advanced tools (e.g., video editing, infographic generation, digital publishing).

Information Management Literacy (M = 3.03, SD = 0.53) scored at the overall average, indicating basic competency in searching and retrieving information. However, previous literature (e.g., Martzoukou et al., 2020) and student open-ended feedback in this study point to challenges in critically evaluating and synthesizing information, particularly from professional databases.

Digital Security Awareness (M = 2.51, SD = 0.68) was the lowest-scoring dimension. This finding is consistent with studies in both Chinese and international contexts (e.g., Tarhan, 2022; Ling, 2020), highlighting a widespread lack of training in digital ethics, data protection, and privacy management among vocational students. The low performance in this domain poses a significant risk, especially in pharmacy-related contexts where data security and patient confidentiality are paramount.

This asymmetrical profile of digital literacy indicates that students' digital skill development is uneven, often shaped by personal habits and passive exposure rather than systematic training. Moreover, dimensions that align with routine digital usage (e.g., communication tools) show stronger outcomes than those requiring structured instruction (e.g., cybersecurity or scholarly information evaluation). These findings underscore the need for curriculum-level intervention and targeted pedagogical strategies to cultivate a more holistic and practice-oriented digital competence framework.

5.3 Group Comparisons

To explore the underlying factors contributing to differences in digital literacy, group comparisons were conducted across three demographic and educational variables: grade level,

geographic background, and prior training experience. The results are presented in Figure 2.

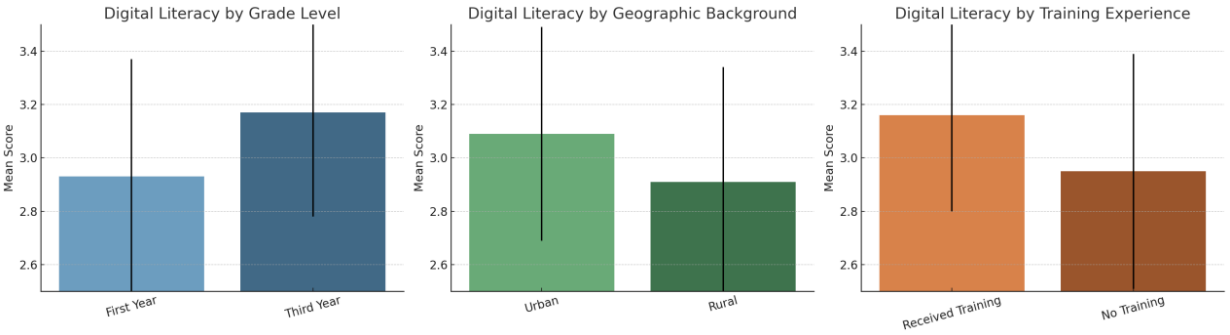

Figure 2 Group Comparisons of Digital Literacy by Grade, Geography, and Training Experience

Differences by Grade Level——A one-way ANOVA revealed statistically significant differences in digital literacy scores among students at different academic stages ($F = 4.25$, $p < 0.05$). Specifically, third-year students demonstrated the highest average score ($M = 3.17$, $SD = 0.39$), significantly outperforming first-year students ($M = 2.93$, $SD = 0.44$). This suggests a progressive increase in digital competence as students advance through the curriculum, likely due to increased exposure to coursework, internships, and digital tasks. However, the difference was not significant between second-year and other groups, implying that curriculum integration of digital training may be concentrated in later stages, leaving early-year students underprepared.

Differences by Geographic Background——A clear digital divide emerged based on students' hometowns. Urban students ($M = 3.09$, $SD = 0.40$) outperformed rural students ($M = 2.91$, $SD = 0.43$), with the difference reaching statistical significance ($F = 3.89$, $p < 0.05$). This aligns with existing research suggesting that infrastructure disparity, home internet access, and exposure to digital tools influence students' learning ecosystems. The results call for targeted support strategies, including device access and remote learning infrastructure for students from rural backgrounds.

Differences by Prior Training Experience——Independent-samples t-test results revealed that students who had received formal digital literacy training scored significantly higher ($M = 3.16$, $SD = 0.36$) than those who had not ($M = 2.95$, $SD = 0.44$; $t = 3.72$, $p < 0.01$). This finding provides robust empirical support for the positive impact of structured training on students' digital development. It underscores the necessity of embedding explicit digital literacy modules into the pharmacy curriculum, rather than relying solely on incidental or informal skill acquisition.

Collectively, these comparisons demonstrate that digital literacy is not equitably distributed across the student body. Academic progression, prior exposure, and geographic background significantly shape digital readiness. These results highlight the need for a differentiated instructional strategy—one that proactively addresses early-stage students, rural populations, and those without prior training—through systematic curriculum redesign, equity-focused resource allocation, and digital inclusion programs.

5.4 Correlation Analysis

Pearson correlation analysis revealed significant positive relationships among all five dimensions of digital literacy. The strongest associations were:

Technical Proficiency and Digital Communication ($r = 0.510$, $p < 0.001$)

Technical Proficiency and Information Management Literacy ($r = 0.502$, $p < 0.001$)

Information Management and Content Creation ($r = 0.368$, $p < 0.001$)

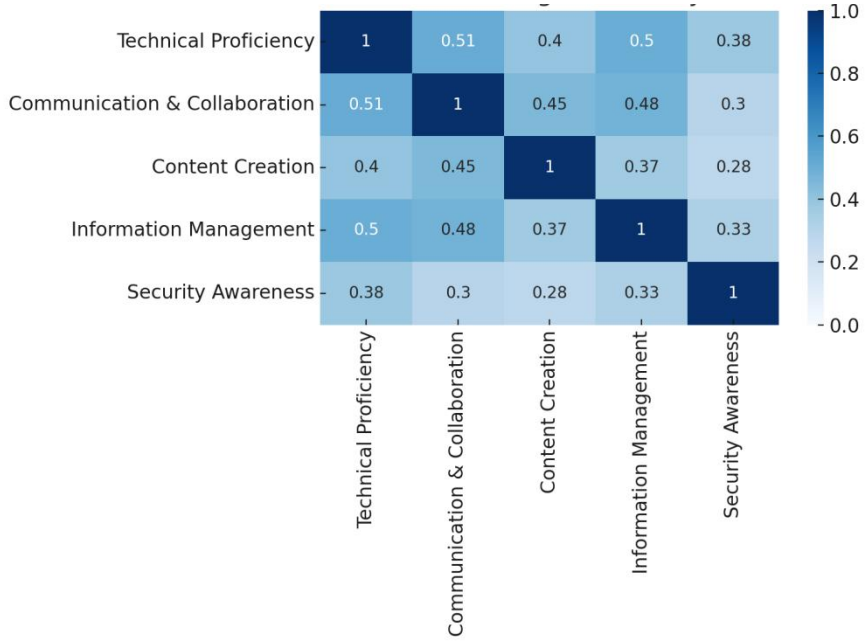

Figure 3 Correlation matrix of digital literacy dimensions

These findings provide strong empirical support for the interdependent nature of digital literacy components. The particularly high correlations between technical proficiency and digital communication (r = 0.510), as well as between technical proficiency and information management literacy (r = 0.502), suggest that foundational digital tool usage skills serve as enablers for broader academic and collaborative digital engagement. Additionally, the positive association between information management and content creation (r = 0.368) indicates that students who are better at retrieving and evaluating information are also more capable of synthesizing and producing digital content.

These patterns reinforce the conceptual argument that digital literacy should be cultivated as an integrated competence cluster rather than a set of isolated skills. From a pedagogical perspective, this means that instructional interventions aimed at improving technical operations may yield positive spillover effects in other areas, such as digital communication and knowledge construction. As shown in Figure 3, the correlation matrix visually demonstrates these interrelationships, offering a clear justification for adopting cross-dimensional teaching strategies in digital literacy curriculum development.

5.5 Instrument Validity and Reliability

To ensure measurement robustness, both validity and reliability assessments were conducted:

Item-Objective Congruence (IOC): All items retained scored $\geqslant 0.5$, confirming content alignment with research objectives.

Reliability (Cronbach's Alpha): Overall scale: $\alpha = 0.752$ (acceptable)

Sub-dimensions: ranged from 0.398 to 0.517, indicating moderate internal consistency, acceptable for exploratory studies in complex behavioral constructs.

While the reliability of individual subscales is moderate, it reflects the exploratory nature of the instrument and the diverse range of digital practices among students. The instrument is deemed appropriate for identifying general trends and competency profiles.

5.6 Qualitative Findings from Open-ended Questions

To complement the quantitative analysis and gain deeper insight into students' perceptions of digital literacy development, two open-ended questions were included in the questionnaire. These questions aimed to explore: Whether students felt they received sufficient

institutional support in developing digital literacy; What digital skills students believed were most important for their future careers and how digital literacy education could be improved. A total of 306 valid responses were collected and analyzed using thematic analysis. The findings were synthesized into four major themes.

Many students reported a lack of access to hands-on digital tools and pharmacy-specific software systems, limiting their opportunities to apply digital knowledge in realistic scenarios. The absence of training environments—such as licensed platforms for electronic prescriptions, laboratory systems, or smart pharmacy simulations—was viewed as a major obstacle.

"The school doesn't provide access to drug management systems or lab software; it's all theoretical."

This gap underscores the importance of investing in infrastructure that enables students to explore and practice within digital pharmaceutical environments.

Students also expressed concern over the lack of structured opportunities to apply digital tools in coursework. Although they recognized the value of digital skills, many indicated that their curriculum lacked practical components requiring digital operations, such as data visualization, database use, or digital report preparation.

"Assignments rarely require us to use digital tools, so we don't know how to apply them effectively."

This theme highlights a need for pedagogical redesign, integrating digital tasks into day-to-day coursework.

A recurring theme was students' desire to see digital literacy systematically embedded into core pharmacy courses. Rather than being introduced in isolated sessions or optional workshops, students argued that digital competencies should be part of instructional content in pharmacology, pharmaceutical care, and research methodology.

"If literature searching or data processing were integrated into core subjects, it would be easier for us to learn."

This feedback supports a shift from fragmented digital training to contextualized, discipline-specific integration, aligned with contemporary educational frameworks.

The second open-ended item asked students which digital skills they considered most essential for future employment and what improvements they suggested. Four subthemes emerged:

The most frequently cited digital skills were data analysis (e.g., Excel, SPSS) and literature retrieval (e.g., PubMed, CNKI). Students noted their relevance in clinical trials, drug safety assessment, and pharmaceutical marketing analytics.

"Data analysis is vital for interpreting clinical trial data and sales figures."

Students desired training on pharmacy-specific systems such as prescription review platforms, drug supply chain software, and smart pharmacy simulation systems. These were perceived as directly relevant to workplace readiness.

"I hope to gain practical experience with smart pharmacy and drug information systems."

Students recommended case-based courses, using real or simulated data, and suggested elective modules like "Pharmaceutical Big Data" or "Digital Health Management."

"Offer electives like 'Pharmaceutical Big Data' and simulate enterprise projects."

Students advocated for guest lectures and workshops led by professionals from pharmaceutical digital sectors, aiming to bridge the academic-industry gap.

"Invite more professionals to share practical digital application experience."

In summary, students showed both critical reflection and proactive thinking regarding their digital learning needs. The qualitative responses strongly reinforce the findings from earlier quantitative sections: there is a demand for deeper integration of digital literacy into curriculum design, especially through applied, practice-based, and career-aligned strategies.

5.7 Summary and Interpretation

The results present a clear profile of digital literacy strengths and gaps among pharmacy students in vocational education. While students show confidence in using general tools (e.g., Word, messaging apps), they struggle with cybersecurity, structured collaboration, and professional digital tools. These deficiencies are particularly acute among first-year and rural students, underscoring structural inequities in digital access and instruction.

The strong correlations among dimensions highlight the need for integrated, rather than fragmented, digital training. Furthermore, the positive impact of prior training signals a tangible return on targeted educational investment.

Collectively, these findings emphasize the urgent need for curriculum reform, especially in embedding digital literacy instruction into pharmacy-specific contexts.

6. Conclusion

6.1 Research Conclusion

This study investigated the current state of digital literacy among pharmacy students in vocational colleges in Jiangsu, China, using a DigComp-based framework to assess five core dimensions. The results revealed a moderate overall level of digital competence, with noticeable strengths in technical proficiency and digital communication, but clear weaknesses in digital security awareness and critical content creation. Significant differences were observed across academic levels, geographic backgrounds, and prior training experience—highlighting disparities in exposure, resources, and instruction.

These findings offer empirical insights that inform curriculum development, digital skills training, and educational policy reform in the context of vocational pharmacy education. By identifying both strengths and gaps, the study provides practical guidance for enhancing student preparedness for a digitally driven pharmaceutical workforce. It emphasizes the need for integrated, equitable, and industry-aligned digital literacy initiatives within vocational programs.

Building upon these results, it is essential to move beyond diagnostic assessment toward actionable enhancement strategies. The Digital Literacy Enhancement Guidelines for Pharmacy Students propose a structured framework based on the principles of curriculum-embedded, context-driven, and evidence-verifiable development. This framework emphasizes embedding digital literacy tasks directly into pharmacy core courses through authentic scenarios, such as prescription review, pharmacovigilance, and patient communication, ensuring that digital competence grows in parallel with professional expertise. The guidelines also recommend a tiered progression—from introductory tasks in first-year laboratory courses to integrative, real-world problem-solving in capstone projects—supported by reproducible and verifiable evidence chains.

Furthermore, the guidelines highlight the critical importance of security-by-design, treating compliance and data protection not as peripheral add-ons but as core competencies embedded across all learning activities. Faculty development is also identified as a cornerstone: teachers must be empowered through tiered training, access to standardized digital teaching resources, and institutional support systems to translate digital literacy goals into observable classroom practices. This aligns directly with the gaps identified in this study, particularly the shortage of structured instruction in areas such as digital security, authentic collaboration, and evidence-based content creation.

However, this research is subject to certain limitations. The sample was drawn from a single province, which may limit the generalizability of the findings. Furthermore, as the data relied on self-assessment, there is a risk of subjective bias or overestimation of actual skills. Future studies should consider expanding the sample to include multiple regions and institutions, incorporating longitudinal tracking to examine the evolution of digital competence

over time. Additionally, perspectives from teachers, employers, and digital curriculum developers could enrich the understanding of digital readiness and support more comprehensive reform efforts in vocational health education.

In conclusion, the integration of the study's empirical findings with evidence-based guidelines provides a roadmap for advancing digital literacy in Chinese vocational pharmacy education. By embedding authentic, assessable, and secure digital practices into core curricula, supported by teacher development and institutional alignment, vocational colleges can equip pharmacy students not only to meet current industry demands but also to thrive in an evolving digital health landscape.

These recommendations directly respond to China's "14th Five-Year Plan" and the MOE Guidelines (2017) on vocational education informatization, providing evidence-based support for their implementation in health education contexts.

6.2 Limitations and Future Directions

Although this study provides valuable insights, several limitations should be acknowledged. First, the sample was confined to one province, which may restrict generalizability across China. Second, the use of self-reported data may introduce subjective bias or overestimation of competence levels. Future research should employ multi-institutional sampling, objective performance-based assessments, and longitudinal designs to trace digital skill development over time.

7. Discussion

7.1 Alignment with International Research

This section interprets the key findings in relation to global research and contextual challenges within Chinese vocational pharmacy education. The findings of this study align with global research trends indicating uneven development of digital literacy among pharmacy and health science students. Similar to Martzoukou et al. (2020), who identified overconfidence and skill imbalance among UK undergraduates, the present study found that pharmacy students in Jiangsu vocational colleges scored higher in communication and technical proficiency, yet significantly lower in security awareness and critical information management.

International research by Tarhan (2022) in Lebanon and the Nasser et al. (2024) study also revealed deficiencies in digital security awareness and formal training among pharmacy students, echoing our observation that cybersecurity and data privacy remain under-addressed competencies. These consistencies reinforce the universality of digital literacy as a challenge in health education, while also validating the applicability of frameworks such as DigComp across cultural and educational contexts.

However, the situation in China presents added complexity. While European countries have embedded digital competence into structured frameworks (e.g., DigComp, JISC), China's vocational pharmacy education still lacks standardized digital training pathways. This study thus fills an important empirical gap by contextualizing global frameworks within the reality of Chinese vocational institutions.

7.2 Key Determinants of Digital Literacy

Three critical variables emerged as consistent predictors of higher digital competence. Third-year students outperformed lower-year peers, likely due to increased exposure to practical scenarios, digital coursework, and internships. This suggests a time-based accumulation of digital experience, yet also implies insufficient early-stage scaffolding. Students from urban areas scored significantly higher, reflecting the enduring urban–rural digital divide, which is shaped by disparities in device access, internet infrastructure, and prior ICT exposure. Students who received digital literacy instruction exhibited significantly higher overall scores. This finding highlights the measurable impact of formal training and justifies the inclusion of targeted digital literacy modules within the pharmacy curriculum.

7.3 Contextual Challenges in Chinese Vocational Pharmacy Education

Despite growing national support for digital transformation, several contextual obstacles hinder the development of digital literacy in Chinese vocational institutions. Pharmacy programs are traditionally knowledge-dense and skill-intensive. Digital literacy is often treated as a peripheral or optional competency, squeezed out by core pharmaceutical and clinical subjects. Many vocational college instructors lack up-to-date digital teaching skills or awareness of industry-relevant digital tools, limiting their ability to model or mentor students effectively. While national strategies emphasize digital development (e.g., Digital China), their translation into concrete educational policy and curriculum reform is inconsistent, especially at the local and institutional levels.

Together, these challenges create a structural lag between policy ambition and classroom reality, which requires coordinated reform efforts across administrative, curricular, and pedagogical dimensions.

7.4 From Results to Recommendations

The findings of this study directly inform the development of evidence-based strategies for improving digital literacy: The observed interdependence among digital literacy dimensions (e.g., strong correlations between technical skills and communication or content creation) suggests that integrated instruction can yield compounding benefits. The group comparison results highlight the need for equity-driven interventions—especially targeting rural students and first-year learners. The impact of prior training calls for formal incorporation of digital competence modules within pharmacy education, starting from the first year.

These insights pave the way for the recommendations presented in the next section, which offer specific actions for curriculum designers, institutional leaders, and education policymakers.

Collectively, these coordinated efforts can establish a sustainable digital ecosystem within vocational pharmacy education, bridging the gap between national digital strategies and classroom implementation.

8. Recommendations

Based on the findings of this study and the insights from students' qualitative feedback, a multi-level strategy is proposed to strengthen digital literacy development in vocational pharmacy education in China.

At the institutional and educator level, digital literacy should be embedded as a core component of the pharmacy curriculum rather than an auxiliary skill. Curriculum designers are encouraged to introduce structured modules on topics such as pharmaceutical information systems, clinical data analysis, and digital prescription auditing. Instructors must also receive ongoing training in educational technology and pharmaceutical software to ensure effective delivery. Moreover, the integration of digital simulation platforms (e.g., virtual dispensing systems, intelligent pharmacy simulators) and hybrid learning tools should be expanded to provide students with immersive, practice-oriented experiences.

For students, it is essential to promote self-directed digital skill development through self-assessment tools and personalized learning roadmaps. The creation of student-led digital learning communities or peer mentoring groups can facilitate collaborative problem-solving and technology sharing. Many students highlighted the need for exposure to real-world tools—such as clinical trial data systems, supply chain management software, and data visualization platforms—as critical for future employability. Therefore, teaching should increasingly shift from theoretical instruction to hands-on case-based learning, using authentic data and scenarios.

At the policy and administrative level, regional educational authorities should implement standardized digital competence assessment frameworks tailored to vocational

pharmacy contexts. Additionally, funding and technical support must be provided to help institutions build digital infrastructure, establish shared digital resource platforms, and form partnerships with industry stakeholders. Respondents suggested inviting pharmaceutical data analysts and software engineers to deliver seminars, and developing training systems based on real industrial use cases. Such collaborations can ensure that educational content remains aligned with the evolving needs of the digital pharmaceutical workforce.

In summary, fostering digital literacy in pharmacy education requires an ecosystem approach—linking policy vision, curriculum design, teacher development, and student engagement—to ensure that future professionals are equipped not only to survive but to thrive in the digital health era.

References

Alhur, A., Hedesh, R., Alshehri, M., Al Qasim, S., Alkhaldi, R., Bazuhair, W., Bin Shamlan, W., Alshahrani, S., Alshahrani, S., Alasiri, A., Alshalwi, R., Alnefaie, S., Alotaibi, R., Aljehani, R. K., & Alzahrani, L. (2023). Incorporating technology in pharmacy education: Students' preferences and learning outcomes. *Cureus, 15*(12), e50158. https://doi.org/10.7759/cureus.50158

Bautista, J. R., et al. (2020). A curriculum redesign for pharmacy students emphasizing telehealth outreach and interprofessional collaboration during COVID-19. *Journal of Pharmacy Education and Practice, 8*(3), 123–131.

Blayone, T. J. B., Mykhailenko, O., Kavtaradze, M., Kokhan, M., vanOostveen, R., & Barber, W. (2018). Profiling the digital readiness of higher education students for transformative online learning in the post-Soviet nations of Georgia and Ukraine. *International Journal of Educational Technology in Higher Education, 15*(37). https://doi.org/10.1186/s41239-018-0119-9

Detsom, K., & Vehachart, R. (2021). Development of digital citizenship of student in the 21st century. *Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 11*(1), 212–222. https://doi.org/10.14456/pyuj.2021.11

Eshet-Alkalai, Y. (2012). Thinking in the digital era: A revised model for digital literacy. *Issues in Informing Science and Information Technology*, *9*, 267-276. https://doi.org/10.28945/1621

Gilster, P. (1997). Digital Literacy. https://www.goodreads.com/work/editions/2346785-digital-literacy

Gross, M., & Latham, D. (2011). Experiences with and perceptions of information: A phenomenographic study of first-year college students. *The Library Quarterly, 81*(2), 161–186. https://doi.org/10.1086/658867

He, T., & Zhu, C. (2017). Digital informal learning behaviors and digital competencies among Chinese university students. *International Journal of Educational Technology, 12*(4), 321–335.

Hu, J., Zhang, Q., Chu, Y., & Wu, J. (2024). Research on configuration paths of digital literacy empowering medical students' innovative behaviors: Based on fuzzy-set qualitative comparative analysis. *School of Health Management, Anhui Medical University, 55*(4), 964–971. https://doi.org/10.12182/20240760302

Krejcie, R., & Morgan, D. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Ling, Z. (2020). Current situation, problems, and educational path of college students' digital literacy in China. *Information Studies: Theory & Application, 43*(7), 43-47, 53. https://doi.org/10.16353/j.cnki.1000-7490.2020.07.008

Liu, Y. (2023). Digital literacy development in vocational college students: An empirical

study of several vocational colleges. *Journal of Vocational Education and Training Research, 15*(2), 100–115.

Martin, A., & Grudziecki, J. (2006). DIGEULIT: Concepts and Tools for Digital Literacy Development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences, 5*(4), 249–267. https://doi.org/10.11120/ital.2006.05040249

Martzoukou, K., Fulton, C., Kostagiolas, P., & Lavranos, C. (2020). A study of higher education students' self-perceived digital competences for learning and everyday life online participation. *Journal of Documentation, 76*(6), 1413–1458. https://doi.org/10.1108/jd-03-2020-0041

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2017, September 11). *Guiding opinions on further promoting the development of vocational education informatization*. http://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/zcs_zhgg/201709/t20170911_314171.html

Moskal, P. D., Dziuban, C. D., & Hartman, J. (2013). Blended learning: A transformative tool for improving course performance. *Journal of the American Association of Colleges of Pharmacy, 77*(7), 163. https://doi.org/10.5688/ajpe777163

Nasser, Z., El Masri, A., Jbeili, C., Iskandar, R., Fares, M., & Kara, A. (2024). Pharmacy students' confidence in digital skills: Validation and implications for curriculum development. *Cureus, 16*(1), e51613. https://doi.org/10.7759/cureus.51613

National Medical Products Administration, National Health Commission, Ministry of Industry and Information Technology, Ministry of Public Security, Ministry of Finance, Ministry of Commerce, National Healthcare Security Administration, & National Administration of Traditional Chinese Medicine. (2021, October 20). *14th Five-Year Plan for national drug safety and promotion of high-quality development*. https://www.gov.cn/xinwen/2022-01/02/5667258/files/ef293766b6a14fa79947d08c7a1c83b6.pdf

Olatoye, O. I., Nekhwevha, F., & Muchaonyerwa, N. (2021). ICT literacy skills proficiency and experience on the use of electronic resources amongst undergraduate students in selected Eastern Cape Universities, South Africa. *Library Management, 42*(6–7), 433–450. https://doi.org/10.1108/LM-08-2020-0128

Rao, L., & Chen, D. (2024). Analysis of the current state of digital literacy among college students in Fujian Province: An evaluation based on 799 students. *Fujian Textile, 4*(4), 69-74. https://doi.org/10.3969/j.issn.1007-550X.2024.04.013

Spante, M., Hashemi, S. S., Lundin, M., & Algers, A. (2018). Digital competence and digital literacy in higher education research: Systematic review of concept use. *Cogent Education, 5*(1), 1519143. https://doi.org/10.1080/2331186X.2018.1519143

State Council. (2022, January 12). *Notice on issuing the 14th Five-Year Plan for the development of the digital economy*. http://www.gov.cn/zhengce/content/2022-01/12/content_5672174.htm

Sun, S. (2023). *An investigation of university students' digital competence: Perceived level, digital divide and digital experience*. Library Development. https://kns.cnki.net/kcms/detail/23.1331.g2.20230320.1328.004.html

Tarhan, N. (2022). Pharmacy students' digital competencies in Lebanon: Validation and correlation of a scale measuring perceived confidence in computer literacy. *International Journal of Health and Medical Sciences, 8*(1), 20–27. https://doi.org/10.5281/zenodo.7564185

Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero, S., & Van den Brande, G. (2022). *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens*. European Commission.

Xiong, Y., & Yang, F. (2024). Digital education "1+5" framework: A case study of pharmacy education in vocational colleges. *Journal of Digital Education Research, 22*(4), 234–

250.
Yahui, H., & Manly, N. (2023). Current situation and improvement of secondary vocational students' digital literacy in China. *Advances in Educational Technology and Psychology*, *7*(16). https://doi.org/10.23977/aetp.2023.071609
Zhang, L. (2024). Cultivation of digital competencies for pharmacy students under digital transformation. *Journal of Higher Education in Pharmaceutical Sciences, 12*(3), 180–195.

Research Paper
JBER Scope: Education

การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

The Innovative Organization in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla–Satun

ภนิตา ทวรัตน์[1*], ศิลป์ชัย สุวรรณมณี[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา, ประเทศไทย

Phanita Thawarut[1], Sinchai Suwanmanee[2]
Thaksin University
[1,2]Thaksin University Songkhla Campus, Thailand
✉: * 6719970038@tsu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 21 October 2025; Revised: 04 November 2025; Accepted: 27 November 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปร อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2568 จำนวน 338 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .968 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ เปรียบเทียบรายคู่ด้วย LSD และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปร วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่จำแนกตามตัวแปร อายุ มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และตัวแปรขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผลการประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมด้านนวัตกรรมร่วมกับชุมชนและภาคเอกชนเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการจัดตั้งองค์กรต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางและแรงจูงใจในการขับเคลื่อนนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาครูแกนนำและการจัดระบบนิเทศเชิงเสริมพลัง ผ่านกลไกการยก

ย่องหรือให้รางวัล เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเป็นองค์กรนวัตกรรม, องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา

Abstract

This research study aims to 1) study innovative organization of schools, 2) compare the innovative organization of schools based on the variables of age, educational background, work experience, and school size, and 3) conclude the recommendations towards being an innovative organization of schools. The research samples were 338 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun in the academic year of 2025. The sample size was determined by the formula of Krejcie and Morgan (1970), and the research samples were selected by stratified random sampling and simple random sampling by drawing lots. The research instrument was a 46-item 5-level questionnaire with a reliability value of .968. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, pairwise comparison using LSD, and content analysis. The research findings revealed that the innovative organization, both holistic and individual aspects, was at a high level, 2) the comparison results presented that the opinions of teachers with different educational background, and work experiences, both holistic and individual aspects, were not different, while the opinions of teachers with different age ranges were significantly different at the significance level of .001, and at. .01 for the teachers working at schools of different sizes, both holistic and individual aspects, and 3) it was recommended that the school administrators should give an importance to generating innovative activities with communities and private sector to build up the strength of networks, the schools should have follow-up and evaluation system to evaluate innovation development continuously together with establishing a model organization that serves as a guideline and motivation for driving innovation, as well as for developing lead teachers and establishing an empowerment-based supervision system through mechanisms of recognition or awards, in order to encourage and stimulate sustainable innovation creation within educational institutions.

Keyword: innovative organization, innovative organization of schools

1. บทนำ

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ความรุนแรงของการแข่งขันและการเกิดขึ้นของแนวคิดใหม่ ๆ ทำให้องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตอย่างยั่งยืน ในบริบทนี้ นวัตกรรมจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความแตกต่างเชิงธุรกิจ องค์กรที่สามารถนำแนวคิดใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม จะมีศักยภาพสูงในการตอบสนองต่อความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มุ่งเน้นการต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน และสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์นี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเชื่อมโยงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศกับแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบและยั่งยืน ขณะเดียวกัน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้ชี้ทิศทางการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) และแผนการ

ศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนากำลังคนเพื่อสนับสนุนเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในด้านสมรรถนะ ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมในการขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน การสร้างองค์กรนวัตกรรมในทุกภาคส่วนของสังคมถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายเหล่านี้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากองค์กรนวัตกรรมสามารถออกแบบระบบและกระบวนการทำงาน รวมถึงกลยุทธ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายจากบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและสร้างผู้เรียนที่พร้อมรับมือความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ (สจีวรรณ และสุทธิพงศ์, 2566) องค์กรนวัตกรรมไม่ได้หมายถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างต่อความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือระหว่างบุคลากร (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) การมีวิสัยทัศน์ร่วมช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจทิศทางเดียวกันและขับเคลื่อนนวัตกรรมอย่างสอดคล้อง ขณะเดียวกันโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ทำให้บุคลากรทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทดลองแนวทางใหม่ และปรับตัวต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรม การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการสนับสนุนให้บุคลากรทดลองแนวทางใหม่ ๆ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้แนวคิดนวัตกรรมถูกประยุกต์ใช้จริงในระบบการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ สิ่งเหล่านี้รวมกันทำให้สถานศึกษาสามารถสร้างความแตกต่างทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพผู้เรียน และเสริมความพร้อมขององค์กรในการเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ “องค์กรดี ผู้เรียนมีคุณภาพ” หน่วยงานมุ่งเน้นการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา สนับสนุนบุคลากรให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเผชิญโลกยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, 2568)

การศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จึงถือเป็นโอกาสสำคัญที่จะสะท้อนความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากร พร้อมเสนอแนวทางปฏิบัติที่จะต่อยอดและพัฒนาสถานศึกษานวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ และส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนเสริมความพร้อมของสถานศึกษาในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปร อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน และขนาดของ

สถานศึกษา

2.3 เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

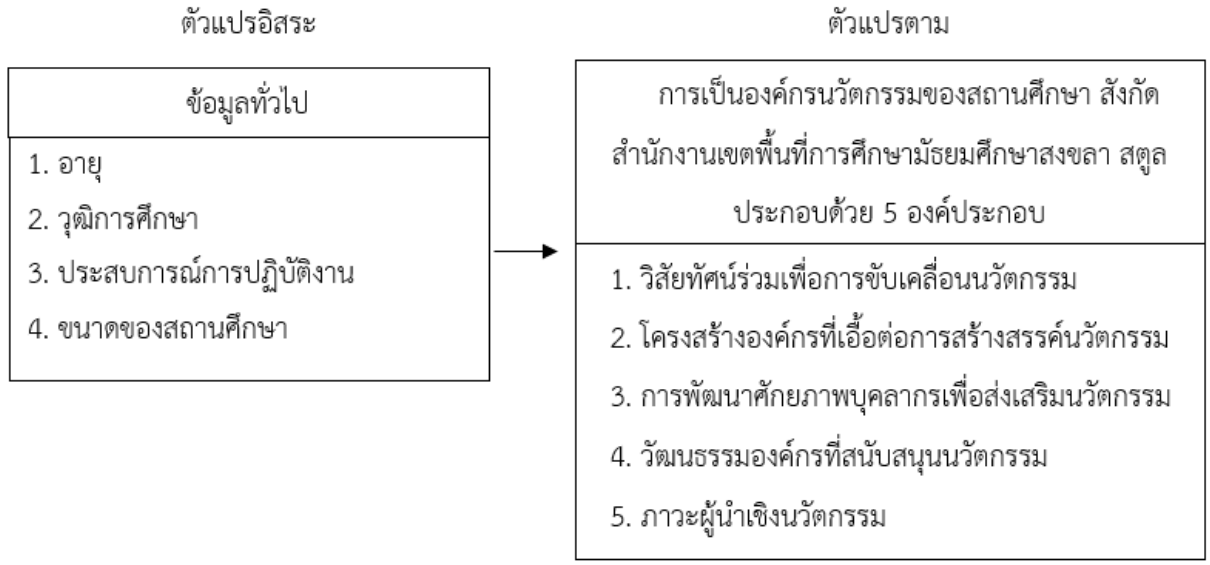
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,686 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2568 จำนวน 338 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม และการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

จำนวน 4 ข้อ จำแนกเป็น อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likerts Rating Scale ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 46 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวน 5 ข้อ

3.4 วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างแบบสอบถามการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเรื่องการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน

4. นำแบบสอบถามการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาแก้ไขในด้านความครอบคลุมเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของภาษาโดยใช้เทคนิค IOC จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้ (Try - out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – coefficient) ของ Cronbach (1990) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.968

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลา และสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำนวน

แบบสอบถามที่จัดส่งไป จำนวน 338 ฉบับได้รับคืนจำนวน 329 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.34

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบตามแนวคิดการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งคะแนนตามช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปร ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบ ค่าที (Independent t - test) และทดสอบ One Way ANOVA ในการทดสอบค่าเอฟ (F – test) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ตอนที่ 4 ประมวลข้อเสนอแนะในการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยรวบรวมเป็นรายด้าน ตามตัวแปรตาม

4. ผลการวิจัย

การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สถานศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้าน

การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา	n = 329		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.	
1. การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.3021	0.6049	มาก
2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม	4.2929	0.6146	มาก
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม	4.3150	0.6151	มาก
4. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม	4.3502	0.5957	มาก
5. การจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม	4.2914	0.6408	มาก

รวม	4.3116	0.5761	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สถานศึกษา จำแนกตามตัวแปร อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า

3.1 การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครู ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ความว่า ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน พร้อมสื่อสารให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจตรงกัน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน ควรเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี การตัดสินใจบนฐานข้อมูล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านนวัตกรรม ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย ครอบคลุม และเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีทิศทาง ช่วยส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนและภาคเอกชนเพื่อบูรณาการนวัตกรรมและพัฒนาโครงการอย่างยั่งยืน

3.2 การมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม จากการให้ข้อเสนอแนะของครู ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมอย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องผ่านการประชุม PLC และการอบรมพัฒนา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่นทางความคิด

เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ

3.3 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม จากการให้ข้อเสนอแนะของครู ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการใช้นวัตกรรมให้มีความเป็นรูปธรรม เพื่อวัดผลกระทบต่อผู้เรียนและบุคลากรได้ชัดเจน ควรจัดทำฐานข้อมูลแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice Database) เพื่อการเข้าถึง แลกเปลี่ยน และต่อยอดอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดตั้งองค์กรต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรม

3.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม จากการให้ข้อเสนอแนะของครู ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ผ่านการสร้างแกนนำ การจัดอบรมตามนโยบาย การนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในและนอกพื้นที่ เพื่อเสริมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และการใช้เทคโนโลยี ควรตั้งเป้าหมายพัฒนาตนเอง จัดระบบนิเทศแบบเสริมพลัง และสนับสนุนการผลิตสื่อและนวัตกรรมในชั้นเรียน พร้อมใช้กลไกจูงใจ เช่น รางวัลหรือการยกย่อง เพื่อกระตุ้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างยั่งยืน

3.5 การจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม จากการให้ข้อเสนอแนะของครู ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานด้านนวัตกรรมให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานมากขึ้น การวางแผนพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมควรมีระบบติดตามและประเมินผลหลังการอบรมอย่างจริงจัง เพื่อให้มั่นใจว่าความรู้และทักษะที่ได้รับสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ควรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและศักยภาพของบุคลากร (Put the right man on the right job)

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษามีการดำเนินงานและจัดการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ ทั้งด้านบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร และโครงสร้างการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญขององค์กรนวัตกรรมในภาคการศึกษา สอดคล้องกับสจีวรรณ ทรรพวสุ และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2566) และเมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่าด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม ตามลำดับ และด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนวัตกรรมให้เกิดขึ้นจริงในองค์กร สอดคล้องกับประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์ (2564) สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรม พัฒนา และสร้างแรงจูงใจในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนและองค์กรโดยรวม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ที่ระบุว่า “การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง” เป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนผ่านสู่โรงเรียนยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ขณะเดียวกัน การมีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ การเปิดกว้างให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือภายในองค์กร วัฒนธรรมลักษณะนี้ถือเป็นฐานสำคัญขององค์กรนวัตกรรม สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2565) โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของงาน จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลให้นวัตกรรมเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน และด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจสะท้อนว่าระบบบริหารจัดการและโครงสร้างของสถานศึกษายังมีลักษณะความเป็นทางการสูงและยืดหยุ่นน้อย ทำให้การส่งผ่านแนวคิดใหม่ ๆ หรือการปรับเปลี่ยนกระบวนการภายในเกิดขึ้นได้ช้ากว่า อย่างไรก็ตาม โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและมีระบบการสื่อสารภายในที่ดี ยังคงเป็นฐานที่ช่วยให้การบริหารงานด้านนวัตกรรมมีทิศทางที่มั่นคง สอดคล้องกับธัญรดี หิรัญกิตติกร และ จุลดิศ คัญทัพ (2565) ที่พบว่า ด้านความสำคัญของบุคลากรได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับภูรีรัตน์ สุกใส (2565) ที่ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “บุคลากร” คือหัวใจสำคัญของการเป็นองค์กรนวัตกรรมในบริบทของสถานศึกษาไทย

2. ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปร อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม ด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ครูอายุมากเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์กรนวัตกรรม เช่น การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การจัดโครงสร้างองค์กร การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และวัฒนธรรมองค์กร และครูอายุมากมักดำรงบทบาทด้านการบริหาร การวางแผน และการให้คำปรึกษา จึงสามารถเห็นภาพรวมและ

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์กรนวัตกรรมได้ชัดเจน ครูอายุน้อยส่วนใหญ่มักทำหน้าที่ด้านการสอนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ส่วนครูอายุมากจะดำรงบทบาทด้านการบริหารหรือที่ปรึกษา จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพัชรา เอี่ยมเจริญ (2565) ความแตกต่างด้านช่วงวัยส่งผลต่อการมองบทบาทผู้นำและการจัดการองค์กร ครูที่อายุมากมักมุ่งเน้นความมั่นคงและความเหมาะสมของนโยบาย ขณะที่ครูอายุน้อยเน้นการใช้วิธีใหม่ ๆ และความคล่องตัวในโครงสร้างงาน และสอดคล้องกับขวัญชนก แสงท่านั่ง (2563) อายุ และบทบาทบุคลากรสัมพันธ์กับการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ในด้านวิสัยทัศน์ร่วมและวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เนื่องจากครูในช่วงวัยต่างกันตีความความหมายของนวัตกรรมไม่เหมือนกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถ และบทบาทของผู้ปฏิบัติงานมากกว่าวุฒิการศึกษาเพียงอย่างเดียว การขับเคลื่อนนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผ่านการอบรม ประชุม และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารต้องใช้กลไกสร้างสรรค์ เช่น การสร้างทีมครูผู้ขับเคลื่อน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริง ผลที่ได้คือการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับศศิวิมล มาลาพงษ์ (2567) ที่พบว่าภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพและความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำแนกตามวุฒิการศึกษานั้น ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพงษ์สุดา วงษ์คำสิงห์ และคณะ (2566) ที่พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมในองค์กรโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับมนฤดี ชอบสะอาด (2565) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูทุกคนได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรนวัตกรรมที่คล้ายคลึงกัน การที่องค์กรมีความยืดหยุ่น มีการสื่อสารที่ดีและมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ทำให้ครูสามารถรับรู้ถึงการเป็นองค์กรนวัตกรรมในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การทำงานในทีมที่มุ่งเน้นความร่วมมืออาจช่วยให้ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันได้รับข้อมูล และประสบการณ์จากการทำงานร่วมกันมากขึ้น ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กรนวัตกรรมมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ จัตตุพรพงษ์ และคณะ (2567) พบว่าครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์กรนวัตกรรมโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับดลยา ขันเวท (2565) และ นันทิดา สอิ้งรัมย์ (2567) ที่พบว่าประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเกิดจากบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันตามขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ซึ่งมีจำนวนครูและนักเรียน ระบบการบริหารจัดการ และโครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนแตกต่างกัน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อบทบาทหน้าที่และภาระงานของครู ตลอดจนต่อรูปแบบวัฒนธรรมองค์กร การสื่อสารภายใน และบรรยากาศการทำงานที่แตกต่างกันไป ส่งผลให้ครูในแต่ละบริบทมีประสบการณ์ ความคาดหวัง และมุมมองต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมไม่เหมือนกัน ให้จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับชมัยพร ชูสุภาวดี (2566) ที่พบว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีแนวโน้มขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก เนื่องจากความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ และสิ่งก่อสร้างที่มากกว่า สอดคล้องกับชุมพล นนบุต (2568) ขนาดสถานศึกษามีผลต่อความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับวรภัสสร์พิชชา โพธมาตร (2567) ที่พบว่าขนาดสถานศึกษามีผลต่อความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผลการประมวลข้อเสนอแนะของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ความว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน พร้อมสื่อสารให้ครู บุคลากร และนักเรียนเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นร่วมกันในการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมด้านนวัตกรรม เช่น กิจกรรม ICT Talent เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงและการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทันสมัย ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีทิศทาง การเพิ่มความต่อเนื่องและความร่วมมือกับชุมชนและภาคเอกชนเพื่อบูรณาการนวัตกรรม และเพิ่มความหลากหลายของโครงการอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์ และคณะ (2567) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งสนับสนุนบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับศศิประภา ฤๅ

ไกรศรี (2568) พบว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและสร้างความร่วมมือผ่านเครือข่ายช่วยให้องค์กรมีทิศทางและเป้าหมายด้านนวัตกรรมชัดเจน สอดคล้องกับภารดี อนันต์นาวี และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง (2564) เน้นว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์และการคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวขององค์กร และสอดคล้องกับเบญจมาศ ขวาไทย (2564) พบว่าผู้บริหารที่สร้างบรรยากาศการทำงานเอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมและสนับสนุนบุคลากรด้วยแรงจูงใจ เช่น การมอบเกียรติบัตร คำชมเชย และงบประมาณสำหรับพัฒนา ส่งผลให้ครูมีความสุขในการทำงานและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่ ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมอย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา ซึ่งมุ่งเน้นการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมเพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสื่อสารวิสัยทัศน์ดังกล่าวดำเนินอย่างต่อเนื่องผ่านการประชุม การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการอบรมพัฒนา ส่งผลให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ต้องเปิดรับความคิดเห็นจากผู้อื่นและการรับฟังปัญหา ชี้ให้เห็นว่าผู้นำควรมีความยืดหยุ่นทางความคิด เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องธัญรดี หิรัญกิตติกร (2565) พบว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรม รวมถึงการจัดกิจกรรม โครงการ หรือโครงงานเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมและยกระดับศักยภาพการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Candrasari et al. (2023) ระบุว่าการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้บุคลากรเข้าใจทิศทางองค์กร สร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการตัดสินใจและการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับขวัญชนก แสงท่านั่ง (2563) พบว่าสถานศึกษาที่มีเป้าหมายชัดเจน สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังบุคลากรทุกคน ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมและมุ่งสู่ทิศทางเดียวกัน

3.3 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการสร้างระบบติดตามและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้สามารถวัดผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนและบุคลากรได้อย่างชัดเจน ควรเพิ่มการบันทึกและจัดทำฐานข้อมูลแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice Database) เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยน และต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรตั้งองค์กรต้นแบบที่มีความโดดเด่น เพื่อเพิ่มมุมมองและแนวทางใหม่ ๆ ให้กับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับอนิรุทร บุญเกื้อ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบองคกรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาเกิดจาก วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อ

พัฒนางาน ซึ่งช่วยให้บุคลากรมีแรงจูงใจและสามารถพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกมลทิพย์ อินแก้วเครือ และสิทธิพงศ์ บุญผดุง (2567) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า องค์กรที่มีการสื่อสารภายในอย่างมีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมการรับรู้และกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากร โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับเอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ (2567) ได้ศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่าองค์กรนวัตกรรมมีการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมผ่าน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน PLC การส่งเสริมการนำเสนอแนวคิดใหม่ และการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือ และประสิทธิผลขององค์กร

3.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการหลากหลายรูปแบบ เช่น การสร้างแกนนำด้านนวัตกรรมเพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง การสร้างการรับรู้และความตระหนักให้แก่ครูและบุคลากร การจัดฝึกอบรมตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนางานที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งยังมีการตั้งเป้าหมายพัฒนาตนเองผ่านชั่วโมงอบรม การจัดระบบนิเทศแบบเสริมพลัง (Empowering Supervision) และการสนับสนุนให้บุคลากรผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อใช้ในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนากลไกจูงใจ เช่น รางวัล ผลตอบแทน หรือการยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความมุ่งมั่นในการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับอนิรุทร บุญเกื้อ (2563) องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาเกิดจากวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนางาน ซึ่งช่วยให้บุคลากรมีแรงจูงใจและสามารถพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกมลทิพย์ อินแก้วเครือ และ สิทธิพงศ์ บุญผดุง (2567) พบว่าองค์กรที่มีการสื่อสารภายในอย่างมีประสิทธิภาพสามารถกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากร โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร และสอดคล้องกับเอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ (2567) พบว่าองค์กรนวัตกรรมสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน PLC การส่งเสริมการนำเสนอแนวคิดใหม่ และการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือ และประสิทธิผลขององค์กร

3.5 การจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม

จากการให้ข้อเสนอแนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งได้จาก

การตอบแบบสอบถาม ในด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ความว่า สถานศึกษาควรมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานด้านนวัตกรรมให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานมากขึ้น การวางแผนพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมควรมีระบบติดตาม และประเมินผลหลังการอบรมอย่างจริงจัง เพื่อให้มั่นใจว่าความรู้และทักษะที่ได้รับสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ควรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดและศักยภาพของบุคลากร (Put the right man on the right job) ซึ่งสอดคล้องกับภารดี อนันต์นาวี และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง (2564) พบว่าโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่นเอื้อต่อบรรยากาศการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าโครงสร้างแบบเครื่องจักร เนื่องจากสามารถปรับตัวและสนับสนุนการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจักภัทสรัณย์ ไตรรัตน์ (2563) พบว่าสถานศึกษานวัตกรรมมีการนำหลักการกระจายอำนาจมาใช้จากผู้บริหารไปสู่บุคลากร ทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีอำนาจในการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ โดยจัดโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่น และเป็นแบบแบนราบ เพื่อลดจำนวนชั้นบังคับบัญชา ส่งผลให้การประสานงานภายในองค์กรรวดเร็ว คล่องตัว และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับนวชล สมบูรณ์สิน (2564) พบว่าองค์กรนวัตกรรมมีโครงสร้างที่เหมาะสม และยืดหยุ่นสามารถสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้โครงสร้างแบบองค์รวม (Holistic Structure) ช่วยให้ระบบต่าง ๆ ภายในองค์กรเชื่อมโยงและประสานงานกันอย่างราบรื่น พร้อมทั้งการจัดตั้งทีมงานข้ามหน้าที่ (Cross-Functional Work Teams) ช่วยกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ลดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน และสร้างสายการบังคับบัญชาที่เหมาะสมโดยไม่จำกัดความคิดสร้างสรรค์

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการการจัดโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยควรประชุมเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมในสถานศึกษาและร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมอย่างชัดเจน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง บุคลากร ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและควรมีกลไกในการติดตามผลและประเมินการเป็นองค์กรนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบ และสำนักงานเขตพื้นที่จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติคุณให้กับครู และผู้บริหารที่มีการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และความเป็นองค์กรนวัตกรรม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อทดลองใช้แนวทางหรือโมเดลการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมและประเมินผลลัพธ์ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ อินแก้วเครือ, & สิทธิพงศ์ บุญผดุง. (2567). แนวทางการบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 13*(1), 1–15.

กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, พิมพ์อร สดเอี่ยม, & บุญช่วย ศิริเกษ. (2567). โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 14*(4), 1739–1756.

ขวัญชนก แสงท่านั่ง. (2563). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5*(7), 153–168.

จักภัทสรัณย์ ไตรรัตน์, & สิรินธร สินจินดาวงศ์. (2563). *การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม].

ชมัยพร ชูสุภาวดี. (2566). *สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

ชุมพล นนบุต. (2568). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

ดลยา ขันเวท. (2566). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

ธัญรดี หิรัญกิตติกร, & จุลดิศ คัญทัพ. (2565). การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12*(2), 266–278.

นวชล สมบูรณ์สิน. (2564). *รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

นันทิดา สอิ้งรัมย์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาโชคชัย 4 จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10*(2), 11–22.

เบญจมาศ ขวาไทย. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(39), 207–215.

ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์. (2564). แนวทางการสร้างนวัตกรรมในงานบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 15*(1), 516–528.

พัชรา เอี่ยมเจริญ. (2567). การคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับครูในยุคดิจิทัล. *Journal of Industrial Education, 30*(2), C1–C12.

พงษ์สุดา วงษ์คำสิงห์, ยุรพร ศุทธรัตน์, & พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์. (2566). ตัวขับเคลื่อนนวัตกรรมในองค์กร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 HCON 2023: นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อโลกอนาคตด้าน*

เทคโนโลยี (น. 243–250). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภัทรพร ฉิมคราม. (2561). *การรับรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี* [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

ภารดี อนันต์นาวี, & สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง. (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์, 16*(45), 487–504.

ภูรีรัตน์ สุกใส, & จิติมา วรรณศรี. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์* [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

มนฤดี ชอบสะอาด. (2565). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยพะเยา].

รัตนะ บัวสนธ์. (2563). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรภัสสร์พิชชา โพธมาตร. (2567). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3* [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ].

ศศิประภา ฤาไกรศรี. (2568). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

ศศิวิมล มาลาพงษ์. (2567). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิจัยวิชาการ, 7*(3), 75–86.

สจีวรรณ ทรรพวสุ, & สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2566). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์การนวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17*(1), 1–15.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2564). *การบริหารสู่องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา*. ตักสิลาการพิมพ์.

สมศักดิ์ จัตตุพรพงษ์, ศักดา สถาพรวจนา, ปิ่นณิชา อุตตมะเวทิน, & สาริศา เจนเขว้า. (2567). องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารเซนต์จอห์น (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 41*(1), 1–20.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู* (หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 9).

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). *รายงานประจำปี 2564*. https://www.nia.or.th

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปี 2566*. https://www.nesdc.go.th

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.

อนิรุทร์ บุญเกื้อ. (2563). *การพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง].

เอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ. (2567). ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. *Journal of Intellect Education, 3*(5), 1–16.

Candrasari, A., Yorman, Y., Mayasari, N., Yulia, R., & Lake, F. (2024). Visionary leadership in education management: Leading toward optimal achievement in the era of independent learning. *Proceedings of the International Seminar on Education and Teacher Training, 8*(4).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

A Study on Stress Groups Among Students at Chitralada Technology Institute

ธเนศ แม้นอินทร์[1*]

[1]สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา, ประเทศไทย

Thanet Maenin[1]
[1]Chitralada Technology Institute, Thailand
✉: * thanet.mae@cdti.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 01 October 2025; Revised: 09 November 2025; Accepted: 27 November 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลุ่มความเครียด 2) เพื่อประเมินความเครียด และ 3) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับกลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (SPST-20) จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปี 1 จำนวน 145 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วย ANOVA (α = .05) ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดอยู่ในระดับน้อยถึงปกติ (คะแนนเฉลี่ยรวม $\bar{X}$ = 2.64, SD = 0.87) แต่พบร้อยละ 15.90 ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในกลุ่มที่มีความเครียดสูงกว่าปกติมาก (คะแนนรวม 30–60) และมิติด้านเชาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.08, SD = 0.89) นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า เพศส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อคะแนนความเครียดทุกมิติ ($p < .05$) ขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ เช่น ดัชนีมวลกาย ที่พัก จำนวนเพื่อนสนิท และภูมิลำเนา ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ได้แก่ (1) การพัฒนาโปรแกรมเสริมทักษะการจัดการความเครียดเชิงเชาว์ปัญญา (2) การออกแบบมาตรการสนับสนุนสุขภาพจิตที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ และ (3) การเฝ้าระวังกลุ่มที่มีความเครียดสูงเพื่อการแทรกแซงที่เหมาะสม

คำสำคัญ: ความเครียด, นักศึกษา, การประเมินความเครียด SPST-20

Abstract

A Study on Stress Groups Among Students at Chitralada Technology Institute. This study aimed to (1) examine stress groups among students at Chitralada Technology Institute, (2) assess the stress levels of these students, and (3) compare personal demographic data with stress group classifications. The research employed a quantitative methodology, collecting data via the SPST-20 questionnaire from a sample of 145 first-year undergraduate students. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) were analyzed, and differences were tested using ANOVA (α = .05). Overall, the sample exhibited low to normal stress levels (mean total score: ($\bar{x}$ = 2.64, SD = 0.87). Nevertheless, 15.9 % of the sample

reported markedly elevated stress (total score 30–60). Among the SPST-20 subscales, the cognitive domain yielded the highest mean score (M = 3.08, SD = 0.89). Comparative analysis revealed that gender exerted a statistically significant influence on stress scores across all dimensions ($p < .05$). Conversely, other variables—such as body mass index (BMI), accommodation type, number of close friends, and hometown showed no statistically significant effects. Practical Implications included: (1) Development of cognitive-oriented stress-management programs, (2) Implementation of gender-sensitive mental-health support initiatives, and (3) Establishment of systematic monitoring systems to identify and support high-stress student groups in a timely manner.

Keywords: Stress; Students; Stress assessment (SPST-20)

1. บทนำ

ในปัจจุบันวัยรุ่นไทยมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาวะหลายด้าน จากการรายงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2563) ที่รายงานว่านายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นมากมาย ความเร่งรีบไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต การเรียน การทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งถือเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตจากเด็กเป็นผู้ใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันภาวะเครียดในกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการให้บริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตทางโทรศัพท์สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ในปีงบประมาณ 2562 จากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า มีวัยรุ่นโทรเข้ามาขอรับบริการปรึกษาในเรื่องความเครียดสูงสุด โดยกลุ่มของวัยรุ่น อายุ 11-19 ปี โทรมาขอรับบริการปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต ประมาณ 10,000 สาย ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรกสำหรับวัยรุ่น ได้แก่ อันดับที่ 1 ความเครียด/วิตกกังวล ร้อยละ 51.36 อันดับที่ 2 ปัญหาความรัก ร้อยละ 21.39 และอันดับที่ 3 ซึมเศร้า ร้อยละ 9.82

และจากการวิเคราะห์ของกระทรวงสาธารณสุข การประเมินสุขภาพจิตคนไทยโดยกรมสุขภาพจิต ปี 2564 พบว่า เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี เสี่ยงต่อโรคซึมเศร้า มีความเครียดสูง เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย โดยพบว่า ปี 2565 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จในวัยเรียนและวัยรุ่นเท่ากับร้อยละ 0.32 แม้จะต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศ แต่อัตราการพยายามฆ่าตัวตายในวัยเรียนและวัยรุ่นสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศราว 5 เท่า และการฆ่าตัวตายเป็นสาเหตุอันดับสามของการเสียชีวิตของวัยรุ่นอายุ 15 – 19 ปีอีกด้วย จากฐานข้อมูลสุขภาพจิต พบเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาพฤติกรรมหรืออารมณ์หรือสังคม ร้อยละ 31 เคยถูกรังแกออนไลน์ และร้อยละ 40 ไม่ได้บอกใครเกี่ยวกับการถูกรังแกและจากสถิติการให้บริการสายด่วน 1300 พบว่าในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา (ปี 2559 – 2565) เหยื่อความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทั้งการทำร้ายร่างกาย การถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งเป็นการได้รับความรุนแรงจากที่อยู่อาศัยที่สัมพันธ์กับความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อตัวเอง (ไทยพีบีเอส (Thai PBS), 2566) รวมทั้งจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ในประเด็นความเครียดพบว่ามีนิสิตนักศึกษาเกือบร้อยละ 40 มีความเครียดอย่างมาก โดยนิสิตนักศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงภาคเหนือที่มีแนวโน้มความเครียดสูงกว่าภูมิภาคอื่น และพบว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลการเรียนของนิสิตนักศึกษามี

ความสัมพันธ์กับความเครียด (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดาเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และให้ความสำคัญกับนักศึกษาด้านสุขภาวะกายและจิตของนักศึกษาเป็นสำคัญ ในปี 2566 ที่ผ่านมามีผลการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านสุขภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา พบว่ามีพฤติกรรมทางด้านสุขภาพในระดับเสี่ยงปานกลางถึงมากในด้านพฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการออกกำลังกายและกิจกรรมทางกาย พฤติกรรมเสี่ยงต่อความเครียด พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น (ธเนศ แม้นอินทร์, 2566) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดาเพื่อนำผลวิจัยไปจัดกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อความเครียดให้กับนักศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

2) เพื่อประเมินความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

3) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับกลุ่มความเครียดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากลุ่มความเครียด 2) เพื่อประเมินความเครียด และ 3) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับกลุ่มความเครียด ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา จำนวน 552 คน (ฝ่ายทะเบียนและประเมินผล สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนที่ให้เก็บข้อมูล จำนวน 145 คน สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะชั้นปีที่ต้องการศึกษาเนื่องจากชั้นปีอื่น ๆ ได้ทำการศึกษาก่อนปี 2568 (ฝ่ายทะเบียนและประเมินผล สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา, 2568)

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอชี้แจงว่าไม่มีการขออนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมเนื่องจาก งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการสถาบัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการจริยธรรม เช่น การเก็บข้อมูลแบบไม่ระบุตัวตน การขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วม และการจัดเก็บข้อมูลอย่างปลอดภัย และมีเกณฑ์การคัดคนเข้าและเกณฑ์การคัดคนออก ดังนี้

1) เกณฑ์การคัดตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัย

1. สามารถอ่าน เข้าใจภาษาไทย และสามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้

2. สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยได้รับการบอกข้อมูลโครงวิจัยอย่างครบถ้วน

3. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

2) เกณฑ์การคัดตัวอย่างออกจากโครงการวิจัย

1. ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม

2. ขอถอนตัวในช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูล

3. มีอาการเจ็บป่วยในช่วงที่รวบรวมข้อมูลจนไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย ที่พักอาศัยในปัจจุบัน จำนวนเพื่อนสนิท ภูมิลำเนา เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามกลุ่มของความเครียด เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีการกำหนดคะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าคะแนน 5
มาก	มีค่าคะแนน 4
ปานกลาง	มีค่าคะแนน 3
น้อย	มีค่าคะแนน 2
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน 1

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยของคะแนนได้ดังนี้

ระดับคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง เครียดน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง เครียดน้อย

ระดับคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง เครียดปานกลาง

ระดับคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง เครียดมาก

ระดับคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง เครียดมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง (Stress Test) จากกรมสุขภาพจิต (2559) เป็นแบบประเมินรายการ 4 ระดับ ดังนี้

เป็นประจำ	มีค่าคะแนน 3
เป็นบ่อย	มีค่าคะแนน 2
เป็นครั้งคราว	มีค่าคะแนน 1
ไม่เคยเลย	มีค่าคะแนน 0

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยของคะแนนได้ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 0.00 - 0.99	หมายถึง ไม่เคยมีอาการหรือไม่รู้สึกเลย
ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.75	หมายถึง มีอาการหรือรู้สึกเป็นครั้งคราว
ระดับค่าเฉลี่ย 1.76 – 2.50	หมายถึง มีอาการหรือรู้สึกบ่อย
ระดับค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.00	หมายถึง มีอาการหรือรู้สึกเป็นประจำ

แปลความหมายตามค่าคะแนน ได้ดังนี้

30-60 คะแนน	หมายถึง มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติมาก
26-29 คะแนน	หมายถึง มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติปานกลาง
18-25 คะแนน	หมายถึง มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติเล็กน้อย
6-17 คะแนน	หมายถึง มีความเครียดระดับปกติ
0-5 คะแนน	หมายถึง มีความเครียดน้อยกว่าปกติ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเครียด กลุ่มของความเครียดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.75

3. นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยข้อคำถามเกี่ยวกับกลุ่มความเครียดมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 และข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความเครียดค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงและนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยต่อกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระบุช่วงเวลาการเก็บข้อมูล (ก.ค.–ส.ค. 2568)

3. ไม่มีการอธิบายเรื่องการอนุมัติจริยธรรม (IRB / ethics approval) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูลด้วย ANOVA

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	96	66.20
หญิง	49	32.80
รวม	**145**	**100.00**
น้ำหนัก		
40 - 50 กิโลกรัม	26	17.90
51 - 60 กิโลกรัม	39	26.90
61 - 70 กิโลกรัม	29	20.00
71 – 80 กิโลกรัม	19	13.10
มากกว่า 80 กิโลกรัมขึ้นไป	32	22.10
รวม	**145**	**100.00**
น้ำหนักน้อยที่สุด (Minimize) 40 กิโลกรัม		
น้ำหนักมากที่สุด (Maximize) 133 กิโลกรัม		
ส่วนสูง		
น้อยกว่า 150 เซนติเมตร	4	2.80
150 – 160 เซนติเมตร	32	22.10
161 – 170 เซนติเมตร	54	37.20
171 – 180 เซนติเมตร	49	33.80
มากกว่า 180 เซนติเมตรขึ้นไป	6	4.10
รวม	**145**	**100.00**
ส่วนสูงน้อยที่สุด (Minimize) 144 เซนติเมตร		
ส่วนสูงมากที่สุด (Maximize) 187 เซนติเมตร		
ค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index)		
น้อยกว่า 18.50 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)	23	15.90
18.5 - 22.99 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)	55	37.90
23.0 - 24.99 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)	17	11.70
25.0 - 29.99 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)	25	17.20
มากกว่า 30 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)	25	17.20
รวม	**145**	**100.00**

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ค่าดัชนีมวลกายต่ำสุด 11.57 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)		
ค่าดัชนียมวลกายสูงสุด 43.04 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (kg/m²)		
ที่พักอาศัยในปัจจุบัน		
หอพักของสถาบันฯ	56	38.60
หอพักเอกชนในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล	20	13.80
บ้านที่พักกับผู้ปกครอง (พ่อ,แม่,ญาติและอื่นๆ)	69	47.60
รวม	**145**	**100.00**
จำนวนเพื่อนสนิท		
น้อยกว่า 5 คน	105	73.10
5 – 10 คน	29	20.00
มากกว่า 10 คนขึ้นไป	4	3.70
ไม่ตอบ	6	4.20
รวม	**145**	**100.00**
จำนวนเพื่อนสนิทน้อยที่สุด (Minimize) 1 คน		
จำนวนเพื่อนสนิทมากที่สุด (Maximize) 15 คน		
ภูมิลำเนา		
ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล	66	45.50
นอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล	79	54.50
รวม	**145**	**100.00**

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 145 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.20 และมีน้ำหนักในช่วง 51–60 กิโลกรัมมากที่สุด ร้อยละ 26.90 โดยมีค่าต่ำสุด 40 กิโลกรัม และสูงสุด 133 กิโลกรัม ส่วนสูงอยู่ระหว่าง 161–170 เซนติเมตรมากที่สุด ร้อยละ 37.20 โดยมีค่าต่ำสุด 144 เซนติเมตร และสูงสุด 187 เซนติเมตร ค่าดัชนีมวลกาย (BMI) ส่วนใหญ่ปกติ ร้อยละ 37.90 รองลงมาคืออ้วนระดับ 1 และ 2 ร้อยละ 17.20 ลักษณะที่พักอาศัยส่วนใหญ่พักกับผู้ปกครอง ร้อยละ 47.60 เพื่อนสนิทส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 5 คน ร้อยละ 73.10 และภูมิลำเนาส่วนใหญ่เป็นนอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 54.50

4.2 ผลการศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาฯ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษากลุ่มความเครียดของนักศึกษาฯ

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ผลประเมิน
1	การหลงลืมสิ่งของบ่อยครั้งทำให้ท่านเกิดความเครียด (Cog)	2.92	1.083	เครียดปานกลาง
2	การแสดงออกในที่สาธารณะ/ในชั้นเรียน/ต่อผู้อื่นทำให้ท่านเกิดความเครียด (Cog)	2.71	1.178	เครียดปานกลาง
3	การที่ต้องแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามในชั้นเรียนทำให้ท่านเกิดความเครียด (Cog)	2.59	1.025	เครียดน้อย
4	การไม่สามารถควบคุมอารมณ์โกรธของตัวเองได้ทำให้ท่านเกิดความเครียด (Emo)	2.05	1.082	เครียดน้อย
5	การที่ท่านต้องห่างครอบครัว/คนรัก/คนใกล้ชิดทำให้ท่านเกิดความเครียด (Emo)	2.25	1.103	เครียดน้อย
6	การที่ต้องอยู่ในสังคมที่ไม่คุ้นเคย/สังคมใหม่ทำให้ท่านเกิดความเครียด (Emo)	2.52	1.161	เครียดน้อย
7	การเจ็บป่วย/มีโรคประจำตัวทำให้ท่านเกิดความเครียด (Physical)	2.20	1.200	เครียดน้อย
8	การมีน้ำหนักตัวที่มากเกินไป/น้อยเกินไป ทำให้ท่านเกิดความเครียด (Physical)	2.32	1.171	เครียดน้อย
9	การรับประทานอาหารที่มากเกินไปจนควบคุมไม่ได้ทำให้ท่านเกิดความเครียด (Physical)	2.01	1.093	เครียดน้อย
10	เมื่อท่านเกิดความเครียดท่านมักดื่มแอลกอฮอร์ /ใช้ยาเสพติด /สูบบุหรี่ เป็นต้น (Be)	1.49	.936	เครียดน้อยที่สุด
11	เมื่อท่านเกิดความเครียดท่านจะนอนไม่หลับ (Be)	2.97	1.244	เครียดปานกลาง
12	เมื่อต้องคนเดียวทำให้ท่านเกิดความเครียด (Be)	1.98	1.152	เครียดน้อย
	โดยรวม	**2.33**	**1.119**	**เครียดน้อย**

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนกลุ่มความเครียด ($\bar{X}$ = 2.33 , SD = 1.12) บ่งชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.33, S.D. = 1.119) โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดสูงสุดคือ “การนอนไม่หลับเมื่อเกิดความเครียด” ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 1.244; เครียดปานกลาง) และ “การหลงลืมสิ่งของบ่อยครั้ง” ($\bar{X}$ = 2.92, S.D. = 1.083; เครียดปานกลาง) ในขณะที่

พฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 1.49, S.D. = 0.936; เครียดน้อยที่สุด) แสดงว่านักศึกษามีความเครียดในระดับที่ไม่สูงนัก แต่มีปัญหาการนอนและการควบคุมความคิดที่ควรได้รับการดูแล

ตารางที่ 3 สรุประดับแต่ละกลุ่มความเครียด

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ผลประเมิน
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	3.08	.890	เครียดปานกลาง
2	กลุ่มอารมณ์	2.59	.870	เครียดน้อย
3	กลุ่มร่างกาย	2.47	.936	เครียดน้อย
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.45	.790	เครียดน้อย
	โดยรวม	**2.64**	**.871**	**เครียดน้อย**

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เมื่อนำค่าความเครียดจำแนกเป็น 4 กลุ่ม พบว่ากลุ่มเชาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.08, S.D. = 0.890; เครียดปานกลาง) ส่วนกลุ่มอารมณ์ ร่างกาย และพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ($\bar{X}$ = 2.45–2.59) สรุปได้ว่าความเครียดด้านการใช้ความคิดและการเรียนรู้ส่งผลมากที่สุดต่อกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผลประเมินความเครียดของนักศึกษาฯ

ตารางที่ 4 ผลประเมินความเครียดของนักศึกษาฯ

อาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึก	$\bar{X}$	S.D.	ผลประเมิน
1. นอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือกังวลใจ	1.13	.757	เป็นบางครั้ง
2. รู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจ	1.10	.819	เป็นบางครั้ง
3. ทำอะไรไม่ได้เลย เพราะประสาทตึงเครียด	.68	.696	ไม่รู้สึกเลย
4. มีความวุ่นวายในใจ	1.00	.736	เป็นบางครั้ง
5. ไม่อยากพบปะผู้คน	.91	.824	ไม่รู้สึกเลย
6. ปวดหัวข้างเดียวหรือปวดบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง	.90	.793	ไม่รู้สึกเลย
7. รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง	.76	.592	ไม่รู้สึกเลย
8. รู้สึกหมดหวังในชีวิต	.57	.734	ไม่รู้สึกเลย
9. รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า	.49	.756	ไม่รู้สึกเลย
10. กระวนกระวายอยู่ตลอดเวลา	.59	.683	ไม่รู้สึกเลย
11. รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ	1.06	.904	เป็นบางครั้ง
12. รู้สึกเพลียไม่มีแรงจะทำอะไร	1.08	.870	เป็นบางครั้ง

อาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึก	$\bar{X}$	S.D.	ผลประเมิน
13. รู้สึกเหนื่อยไม่อยากทำอะไร	1.10	.888	เป็นบางครั้ง
14. มีอาการหัวใจเต้นแรง	.70	.756	ไม่รู้สึกเลย
15. เสียงสั่น ปากสั่น หรือมือสั่นเวลาไม่พอใจ	.43	.753	ไม่รู้สึกเลย
16. รู้สึกกลัวผิดพลาดในการทำสิ่งต่างๆ	1.42	.969	เป็นบางครั้ง
17. ปวด หรือเกร็งกล้ามเนื้อ บริเวณท้ายทอย หลัง หรือไหล่	.97	.931	ไม่รู้สึกเลย
18. ตื่นเต้นง่ายกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	1.40	.968	เป็นบางครั้ง
19. มึนงงหรือเวียนศีรษะ	.86	.799	ไม่รู้สึกเลย
20. ความสุขทางเพศลดลง	.43	.685	ไม่รู้สึกเลย
รวม	**.87**	**.795**	**ไม่รู้สึกเลย**

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของอาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึก ($\bar{X}$ = 0.87, S.D. = 0.795) จัดอยู่ในระดับ “ไม่รู้สึกเลย” อย่างไรก็ตามยังมีบางอาการที่พบ “เป็นบางครั้ง” ได้แก่ การกลัวความผิดพลาด ($\bar{X}$ = 1.42, S.D =.969) การตื่นเต้นกับเหตุการณ์ไม่คุ้นเคย ($\bar{X}$ = 1.40, S.D = .968) และการนอนไม่หลับเพราะกังวล ($\bar{X}$ = 1.13, S.D = .757) สะท้อนว่านักศึกษามีอาการความเครียดเป็นบางช่วง แต่โดยรวมไม่รุนแรง

ตารางที่ 5 ระดับความเครียดตามกลุ่มอาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึกแยกตามผลรวมคะแนน

ระดับความเครียด	จำนวน	ร้อยละ
มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติมาก (30-60 คะแนน)	23	15.90
มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติปานกลาง (26-29 คะแนน)	10	6.90
มีความเครียดสูงกว่าระดับปกติเล็กน้อย (18-25 คะแนน)	35	24.10
มีความเครียดระดับปกติ (6-17 คะแนน)	57	39.30
มีความเครียดน้อยกว่าปกติ (0-5 คะแนน)	20	13.80
รวม	**145**	**100.00**
คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน		
คะแนนสูงสุด 48 คะแนน		

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์พบว่าการแจกแจงระดับความเครียดโดยคะแนนรวมแสดงว่า ร้อยละ 39.3 อยู่ในระดับปกติ ขณะที่ ร้อยละ 24.1 อยู่ในระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย และมีผู้ที่มีความเครียด สูงกว่าปกติมาก ถึง ร้อยละ 15.9 เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการเฝ้าระวังและให้การดูแลเฉพาะ

4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับเพศ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับเพศ

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	เพศ				F	Sig	ผลการทดสอบ
		ชาย		หญิง				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	2.95	.875	3.33	.875	1.151	.015*	แตกต่าง
2	กลุ่มอารมณ์	2.47	.847	2.84	.874	.057	.015*	แตกต่าง
3	กลุ่มร่างกาย	2.34	.961	2.71	.842	1.750	.024*	แตกต่าง
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.32	.814	2.69	.683	2.198	.007*	แตกต่าง

*p < .05

จากตารางที่ 6 พบว่าทุกกลุ่มความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p < .05) โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงกว่าเพศชายในทุกด้าน สะท้อนว่าปัจจัยเพศมีอิทธิพลต่อระดับความเครียดกลุ่มเชาว์ปัญญา ความเครียดกลุ่มอารมณ์ ความเครียดกลุ่มร่างกาย และความเครียดกลุ่มพฤติกรรมแตกต่างกัน

4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับค่าดัชนีมวลกาย

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับดัชนีมวลกาย

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	ดัชนีมลกาย										F	Sig	ผลการทดสอบ
		น้ำหนักน้อย		น้ำหนักปกติ		น้ำหนักเกิน		อ้วนระดับ 1		อ้วนระดับ 2				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	3.00	1.826	3.18	1.310	2.60	1.432	2.66	1.146	3.86	1.345	2.219	.070	ไม่แตกต่าง
2	กลุ่มอารมณ์	2.00	.739	2.66	1.396	3.09	1.336	2.89	1.410	4.50	.707	2.740	.031	ไม่แตกต่าง
3	กลุ่มร่างกาย	2.33	1.065	2.82	1.428	2.96	1.399	2.93	1.387	3.33	1.155	.932	.447	ไม่แตกต่าง
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.93	1.438	2.68	1.388	2.93	1.346	2.92	1.311	1.42	1.234	.395	.757	ไม่แตกต่าง

*p < .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > .05) ในทุกกลุ่มความเครียด หมายความว่าค่าดัชนีมวลกายไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของนักศึกษา

4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับที่พักอาศัย

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับที่พักอาศัย

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	ที่พักอาศัย			F	Sig	ผลการทดสอบ
		หอพักของสถาบันฯ	หอพักเอกชนในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล	บ้านที่พักกับผู้ปกครอง (พ่อ,แม่,ญาติและอื่นๆ)			

		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	2.98	.774	3.35	.988	3.08	.845	2.242	.068	ไม่แตกต่าง
2	กลุ่มอารมณ์	2.59	.804	2.75	1.164	2.55	.832	.525	.718	ไม่แตกต่าง
3	กลุ่มร่างกาย	2.39	.824	2.60	1.188	2.49	.949	.471	.757	ไม่แตกต่าง
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.48	.738	2.45	.759	2.42	.847	.417	.757	ไม่แตกต่าง

*p < .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > .05) ในทุกกลุ่มความเครียด แสดงว่าลักษณะการพักอาศัย (หอพักสถาบัน หอพักเอกชน บ้านกับผู้ปกครอง) ไม่ส่งผลต่อความเครียด

4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับจำนวนเพื่อนสนิท

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับจำนวนเพื่อนสนิท

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	จำนวนเพื่อนสนิท								F	Sig	ผลการทดสอบ
		น้อยกว่า 5 คน		5 – 10 คน		มากกว่า 10 คนขึ้นไป		ไม่ตอบ				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	3.08	.890	2.95	.999	3.20	.632	2.39	.450	1.828	.127	ไม่แตกต่าง
2	กลุ่มอารมณ์	2.59	.870	2.64	.853	2.61	.873	2.59	.870	.500	.736	ไม่แตกต่าง
3	กลุ่มร่างกาย	2.42	.850	2.72	1.066	2.20	1.317	2.47	.936	2.419	.051	ไม่แตกต่าง
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.39	.763	2.55	.910	2.80	.632	2.45	.790	1.805	.149	ไม่แตกต่าง

*p < .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > .05) ในทุกกลุ่มความเครียด สรุปได้ว่าจำนวนเพื่อนสนิทไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความเครียดของนักศึกษา

4.8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับภูมิลำเนา

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเครียดตามกลุ่มความเครียดกับภูมิลำเนา

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	ภูมิลำเนา				F	Sig	ผลการทดสอบ
		ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล		นอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	3.09	.907	3.06	.882	.180	.853	ไม่แตกต่าง
2	กลุ่มอารมณ์	2.61	.857	2.58	.886	.001	.870	ไม่แตกต่าง
3	กลุ่มร่างกาย	2.61	.959	2.35	.906	.247	.107	ไม่แตกต่าง
4	กลุ่มพฤติกรรม	2.48	.864	2.42	.727	3.306	.612	ไม่แตกต่าง

*p < .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > .05) ในทุกกลุ่มความเครียด หมายความว่าภูมิลำเนา (กรุงเทพฯ/ปริมณฑล vs ต่างจังหวัด) ไม่ใช่ตัวแปรที่กำหนดความเครียด

ตารางที่ 11 ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับกลุ่มความเครียด

ข้อที่	กลุ่มความเครียด	ข้อมูลส่วนบุคคล				
		เพศ	ดัชนีมวลกาย	ที่พักอาศัย	จำนวนเพื่อนสนิท	ภูมิลำเนา
1	กลุ่มเชาว์ปัญญา	.015*				
2	กลุ่มอารมณ์	.015*				
3	กลุ่มร่างกาย	.024*				
4	กลุ่มพฤติกรรม	.007*				

*p < .05

จากตารางที่ 11 ผลสรุปการวิเคราะห์พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ “เพศ” โดยเพศมีผลต่อทั้ง 4 กลุ่มความเครียด ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ BMI ที่พักอาศัย จำนวนเพื่อนสนิท และภูมิลำเนา ไม่พบความสัมพันธ์กับระดับความเครียด

5. อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.74, S.D = 1.095) เช่น การหลงลืมสิ่งของบ่อยครั้งและการแสดงออกในที่สาธารณะ/ในชั้นเรียน/ต่อผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของภัณฑิรา เตชบวรเกียรติ (2561) ที่พบว่านักเรียนมีความเครียดในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.937, S.D = 1.230) โดยมีอาการหัวใจเต้นเร็วใจสั่นเมื่อต้องรายงานหน้าชั้นเรียน และมีอาการนอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือกังวลใจเกี่ยวกับการสอบและผลวิเคราะห์ระดับความเครียดตามกลุ่มอาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึกแยกตามผลรวมคะแนน พบว่ามีความเครียดสูงกว่าระดับปกติมาก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา พุขุนทดและคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดในระดับเครียดรุนแรง (26 %) เครียดระดับสูง (44%) จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ควรได้รับการช่วยเหลือและดูตามมาตรการของสถานศึกษารวมถึงการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครองและคนใกล้ชิดและหากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่สามารถปรับตัวที่จะลดระดับความเครียดลงได้ในเวลาอันสั้นถือว่าอยู่ในเขตอันตรายในเรื่องความเครียดและหากไม่ได้รับการบรรเทาจะนำไปสู่ความเครียดเรื้อรัง ซึ่งจะก่อให้เกิดโรคต่างๆ ในภายหลังได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลพบว่าด้านเพศส่งผลต่อกลุ่มเครียดทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเชาว์ปัญญา กลุ่มอารมณ์ กลุ่มร่างกาย กลุ่มพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barbayannis, et al (2022) ที่ศึกษาความเครียดทางการเรียนและสุขภาพจิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่พบว่าความเครียดทางการเรียนที่นักศึกษามหาวิทยาลัยรับรู้และสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ยิ่งความเครียดสูง สุขภาพจิตก็จะยิ่งแย่ลง โดยความสัมพันธ์นี้เห็นได้ชัดเจนที่สุดระหว่างเพศและระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาที่ไม่ระบุเพศและ

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีภาระทางการเรียนที่มากขึ้นและมีสุขภาพจิตที่แย่ลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิสนี รุจิรังสีเจริญ และคณะ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยส่งผลต่อระดับความเครียดของนักเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่พบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเพศมีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าคะแนนเท่ากับ (t = 2.75, p = 0.006) โดยเพศหญิงมีคะแนนความเครียด (ค่าเฉลี่ย 19.94) มากกว่าเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการป่วยเป็นโรคซึมเศร้ามากกว่าเพศชายเนื่องจากฮอร์โมนในร่างกายเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ Taylor (2012) กล่าวเพิ่มเติมในด้านจิตวิทยาสุขภาพ (Health Psychology) ไว้ว่าสุขภาพจิตของมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับชีววิทยาเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ชีวภาพ (Biological) จิตใจ (Psychological) และสังคม (Social) ความเครียดมาจากมิติอื่น เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ (financial stress) แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างด้านเพศไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของนักศึกษามีปัจจัยอื่น ๆ เช่น รายได้ ผลการศึกษา ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน สาขาวิชา อาชีพ และปัจจัยทางสังคม มีอิทธิพลต่อระดับความเครียด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการจัดการความเครียดเชิงเชาว์ปัญญา เช่น การฝึกสมาธิการจัดการเวลาและการสร้างความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน เพราะเป็นกลุ่มที่ส่งผลต่อความเครียดสูงสุด

2. ออกแบบมาตรการดูแลสุขภาพจิตโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศผลการวิจัยชี้ว่าเพศมีผลต่อความเครียดทุกกลุ่ม ดังนั้น ควรมีโปรแกรมสนับสนุนสุขภาพจิตที่สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของนักศึกษาชายและหญิง

3. สร้างระบบการเฝ้าระวังและให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความเครียดสูงกว่าปกติมากโดยร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา หน่วยงานด้านสุขภาพจิตของสถาบัน และครอบครัว เพื่อป้องกันการเกิดภาวะความเครียดเรื้อรังหรือนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ศึกษาวิธีการสร้างระบบการติดตาม การดูแลและการเฝ้าระวังกลุ่มตัวอย่างมีความเครียดสูงกว่าระดับปกติมากอย่างใกล้ชิด

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2559). *แบบทดสอบด้านสุขภาพจิต*. https://dmh.go.th/test

ไทยพีบีเอส. (2566). *สถานการณ์สุขภาพจิตคนไทยเจอวิกฤตความรุนแรง-เศรษฐกิจ*. https://policywatch.thaipbs.or.th/article/life-7

ธเนศ แม้นอินทร์. (2566). *พฤติกรรมเสี่ยงทางด้านสุขภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา*. สำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา.

นิธิสนี รุจิรังสีเจริญ, และคณะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 66*(1), 53–68.

ฝ่ายทะเบียนและประเมินผล สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา. (2568). *จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2568*. https://www.cdti.ac.th/facilities/registration-and-evaluation/

ภัณฑิรา เตชบวรเกียรติ. (2561). *ความเครียดด้านการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน* [วิจัยรายบุคคล, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

รุ่งทิวา พุขุนทด, และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 14*(3), 115–125.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). *การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย*. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *เทคนิคดูแลความเครียดในวัยรุ่น*. https://www.thaihealth.or.th

Barbayannis, G., Bandari, M., Zheng, X., Baquerizo, H., Pecor, K. W., & Ming, X. (2022). Academic stress and mental well-being in college students: Correlations, affected groups, and COVID. *Frontiers in Psychology, 13*, Article 886344. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.886344

Taylor, S. E. (2012). *Health psychology* (8th ed.). McGraw-Hill.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

The Impact of National Karaoke Software on the Academic Performance of Students Majoring in Popular Vocal Singing

Jingjia Tang[1*]

[1]Assumption University, Thailand

✉: * tang330290911@vip.qq.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 24 October 2025; Revised: 26 November 2025; Accepted: 03 December 2025

© The Author(s) 2026

Abstract

This dissertation explores the impact of the National Karaoke Software on the academic performance of college students majoring in popular vocal singing at Hunan University of International Economics. Adopting a quasi-experimental research design, 80 students were systematically divided into an experimental group and a control group. Due to the fact that the popular music singing course at Hunan University of International Economics usually adopts group teaching, this study used purposive sampling techniques to ensure the credibility and accuracy of the research. The total sample size of this study is 132 people. In the group of students majoring in pop music singing, purposefully select a class of 40 as the control group and another 40 as the experimental group. The experimental group utilized the National Karaoke Software as a learning aid for nine weeks, while the control group followed traditional teaching methods. Pre- and post-tests were conducted to assess students' the completeness of students' pop music singing, academic performance, and performance in singing popular music. The results reveal that students in the experimental group demonstrated significant improvements in their popular music singing skills, including pitch accuracy, rhythm control, and vocal techniques. In terms of Pop Music Singing Skills, the control group and experimental group showed a significant difference of 0.01 level in the posterior analysis (t=-11.562, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 69.400, significantly lower than the average level of the experimental group (85.300), with an average difference of 18.900. The experimental group achieved better results.In terms of Pop Music Singing Performance Integrity, the control group and the experimental group showed a significance level of 0.01 in the posterior analysis (t=-12.471, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 69.000, significantly lower than the average level of the experimental group

(83.620), with an average difference of 14.620.In terms of Pop Music Singing Expression, the control group and experimental group showed significant significance at the 0.01 level in the posterior analysis (t=12.923, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 70.500, significantly lower than the average level of the experimental group (85.850), with an average difference of 15.350. The experimental group achieved better results. Furthermore, the experimental group exhibited enhanced performance integrity, characterized by more coherent and expressive renditions of songs. Notably, the National Karaoke Software's real-time feedback and interactive features facilitated self-monitoring and evaluation, contributing to students' metacognitive development and independent learning abilities. The study underscores the potential of digital tools like the National Karaoke Software in revolutionizing music education by providing personalized, engaging, and effective learning experiences. It offers valuable insights for educators and curriculum developers on integrating technology into traditional music teaching methodologies to enhance students' overall musical development.

Keywords: Academic Performance, Popular Vocal Singing, Quasi-Experimental Study, Digital Music Education

1.Introduction

In recent years, China's digital economy has witnessed remarkable growth, with advancements in Internet big data and artificial intelligence technologies. The proliferation of 5G networks has further accelerated this trend, making smart mobile devices such as smartphones, tablets, and smartwatches integral to students' daily lives and learning experiences (Wu, 2024). The COVID-19 pandemic catalyzed this transformation, as students relied heavily on these devices for continuous learning during home isolation, making online courses a new norm for knowledge transmission (Paoli, 2024). This shift has expanded learning resources and diversified learning methods, enhancing convenience and efficiency in knowledge acquisition, ideological exchange, and experience sharing, thereby fostering comprehensive development among minors.

In the realm of karaoke and its impact on the human body, Yiu and Chan's research highlighted the benefits of hydration and vocal rest for amateur singers, showing that these factors help maintain vocal pitch and reduce fatigue (Zhao, 2024). Miyazaki & Mori's study with older adults revealed that regular karaoke practice could enhance cognitive function, akin to learning therapy, and improve physical health by enhancing respiratory function and tongue pressure, thus alleviating dysphagia (Wexler et al., 2024). Tadahiko's empirical research on cortical activity during different singing styles indicated lower oxygen-hemoglobin levels in the forecortex when singing to karaoke music compared to piano accompaniment (Tada, 2022).

The advent of the Internet has revolutionized communication, enabling people to interact regardless of geographical constraints through various online platforms, including for educational purposes (Dylan, 2024). Karaoke, a popular recreational activity, has evolved with technological advancements. Tencent's karaoke software, launched in September 2014, integrates features like intelligent rating, professional mixing, and social sharing, enhancing users' singing skills and experience (Wexler et al., 2024). This software has gained popularity among music enthusiasts and is increasingly used in middle school music education to boost

students' enthusiasm, facilitate interaction, and improve singing abilities (Loukas et al., 2024).

The rise of online music education has underscored the importance of metacognition and self-directed learning in music pedagogy (Krumme et al., 2012). As online platforms proliferate, Tencent's karaoke software continuously enhances its functionality to cater to diverse user needs, maintaining its competitive edge (Miyoshi et al., 2021). In higher education, many students utilize this software for professional learning, prompting researchers to explore strategies for optimizing its use, enhancing learning efficiency, and understanding its impact on academic performance (Huralna et al., 2022).

In conclusion, the digital economy's growth in China, coupled with technological advancements, has transformed learning and recreational activities. Karaoke, in particular, has demonstrated significant benefits for cognitive and physical health, while online platforms like Tencent's karaoke software have revolutionized music education. As these technologies continue to evolve, it is crucial to explore their full potential, address challenges, and develop strategies to maximize their benefits for users across different age groups and educational settings.

2.Literature review

In the literature review, the researchers conducted theories of popular music singing and learning via karaoke software, emphasizing the need for a theoretical foundation. It then examines how popular music majors at Hunan University use national karaoke software, providing empirical literature support for relevant theories. This establishes a framework for studying variables in popular music singing education.

Information of Topic/Technology

Mobile karaoke software, especially ethnic varieties, have become essential entertainment tools, distinguished by technological innovation and rich cultural integration (Miyazaki & Mori, 2020). These platforms are widely used in education, enhancing students' interest and participation in music learning (Bakó, 2011). Interactive features allow students to experience music more intuitively, improving singing skills and understanding of national culture, positively impacting academic performance (Madkour & Alaskar, 2024). Karaoke's fun and interactivity encourage after-class practice, fostering self-learning and innovative thinking. Experiments highlight the importance of hydration and rest for amateur singers (Rantung et al., 2025; Shin & Lim, 2023). Karaoke training also benefits the elderly's cognitive and physical health (Faustino et al., 2024) and influences brain activity differently compared to piano accompaniment (Scherer et al., 2017; Long et al., 2024). Karaoke aids in cultural dissemination and literacy, reviving regional folk songs (Arora, Hu et al., 2022; Kim, 2021). Technological advancements enable song uploading, sharing, and immersive experiences through VR (Yeh and Chiou, Yuge et al., 2022; Miyazaki & Mori, 2020). Karaoke's integration with language learning offers personalized feedback, enhancing pronunciation (Murad and Wang, Dong, 2020). Online-offline interactions, like TV shows, boost ethnic K-songs' popularity (Hu et al., 2022; Yuge et al., 2021). Karaoke platforms support social interaction, offering various sound effects and editing tools (Nichols et al., 2024; Macedo-Lima et al., 2024). Karaoke software, with features like system scoring and friend PK, is widely used for entertainment and education (Hu et al., 2022).Music Performance Techniques up

Techniques encompass a range of movements and skills that are essential for proficient playing. These techniques involve hand and finger movements, as well as upper-body movements, such as trunk and arm actions (McPherson et al., 2006). Performance competence is built on the playing technique, with skilled players acquiring the motor skills to coordinate movement of a multi-joint limb to produce a flfluent playing style. Early musical theorists realized the playing technique had not kept pace with the changes in the music environment which called for greater bodily participation (Anufrieva & Tsarev, 2017). This resulted in the realization that the technique needed to be efficient which implied making muscle use more economical by expending only the muscular energy needed for specific procedures, so that the energy load was manageable and the technique sustainable both during a performance and in the long term (Ortmann, 1929/1981).

Historically all performers had had the same difficulties in 'making music' because there is an innate variable in the act of performing: the expression. What do the performers do? The most basic requirement is that a performer should produce the correct notes, rhythms, dynamics, etc. of a musical idea (Clarke, 2002, p. 59). In this sense, we may define the interpretation as a mechanical process; nevertheless, an interpretation without expression is not musical. Thus, Erick Clarke clarified that it was also necessary 'to go beyond' due to the expert performers are obliged to transmit a musical idea and recreate expressively the score. This statement could be controlled and measured because, in an interpretation, one may observe whether the performer had played the exact musical symbols of the score or not, but the issue is more subjective when we value expressivity.

Measurement of Music Performance Techniques up

As college enrollments rise, teachers focus more on pop singing theory and skills within limited class time (Liu, 2024). Yang's Online Education Platform System, with over 100 million users, utilizes e-books extensively (Nichols et al., 2024). Rosenzweig et al. advocate for evolving the "Internet + education" model into an "Internet education" model (Jia, 2024). Simones and Lima note that while online voice instruction offers advantages, it cannot fully replace traditional methods due to the specificity of pop singing. Sturtevant's system aids non-technical teachers in course creation and management. Intelligent big data technology revolutionizes online learning by enabling real-time resource playback without full downloads, saving storage and enhancing flexibility. Learning platforms can now personalize content based on learners' progress and preferences, promoting self-directed learning and boosting initiative. This technology also analyzes learning behavior, adjusting paths and content difficulty to optimize the learning experience, achieving "learning anytime, anywhere, on demand".

Information of the Population

This study focuses on students majoring in popular music singing at Hunan University of International Economics, aiming to advance research in this field (Loukas et al., 2024). China has seen remarkable progress in economic and cultural development, with the vocal performance program at Hunan University playing a significant role in cultural construction, particularly in nurturing future music talent (Shu, 2023). Introduced in the early 20th century, Chinese pop music singing has evolved considerably, thanks to the dedication of vocal artists, achieving notable advancements in performance, teaching, and creation (Missfelder, 2023). Over the past decades, it has grown into an independent and mature art form, leading to a surge in learners and prompting universities to offer relevant courses.

The study's target group comprises music students at the university, specifically those in vocal performance, which encompasses three main streams: bel canto, ethnic, and pop. Pop music singing students focus on acquiring foundational theories and skills, undergoing essential training, and meeting performance ability requirements (Jones, 2023). With China's new basic education curriculum reform, vocal teaching, including pop music, has entered a new developmental phase in higher music education, prioritizing the enhancement of students' musical abilities (Hu et al., 2019). Consequently, pop music singing has become a mandatory course for vocal performance majors, reflecting the diversity and importance of this specialized field.

The integrity of popular music singing

The integrity of popular music singing involves a singer's ability to comprehensively and precisely express every element of a song, including notes, rhythm, melody, harmony, and emotions, ensuring a complete and enhanced musical experience for the audience (Perrine et al., 2024). This requires technical proficiency, such as accurate pitch, steady rhythm, and effective breath control, as well as artistic elements like sincere emotional delivery and vivid stage presence (Shi et al., 2023). A singer must also interpret the song with a personalized style, creating a visual and auditory feast. Maintaining focus throughout the performance and collaborating closely with the accompanying band is crucial to achieving a harmonious and flawless musical effect. Pursuing integrity reflects a singer's technical and artistic growth, representing an ongoing journey towards musical excellence.

Musical expression

The concept of popular music singing expression encompasses a wide range of elements in music art, extending beyond mere sound techniques to include the transmission of emotions, culture, and the spirit of the times. It involves singers artistically presenting the emotions, stories, and personal interpretations of songs to audiences through sound (Li et al., 2017).

This expression relies on a solid foundation of vocal skills, including pitch accuracy, rhythm, and timbre control, as well as techniques like sound conversion and resonance adjustment to enhance expressiveness (Loukas et al., 2024; Paoli, 2024). Breath control is also crucial for maintaining voice coherence and stability. Emotion serves as the core, requiring singers to deeply understand and sincerely convey the song's emotional essence, touching listeners and sparking resonance (Missfelder, 2023).

Stage performance enhances expression through body language, facial expressions, and interaction, creating a vivid, engaging experience (Kim & Park, 2024). Personal style is another vital aspect, as each singer's unique tone and performance traits contribute to their artistic charm and fan appeal. Additionally, popular music singing often reflects cultural and social contexts, with singers using diverse themes and styles to bridge cultures and societies, enriching the genre's depth and reach.

3.Research Questions

RQ1: How does the use of karaoke software improved students' learning performance?

RQ2: How does the use of karaoke software improve the completeness of students' pop music singing and performance?

RQ3: How does the use of karaoke software improve the pop music performance of the

experimental group students?

4.Research Objectives

RO1: To determine the effect of karaoke software has improved students' academic performance.

RO2: To determine that karaoke software has improved the completeness of students' pop music singing.

RO3: To explore the influence of cadenza technique on the improvement of students' Musical expression.

5.Methodology

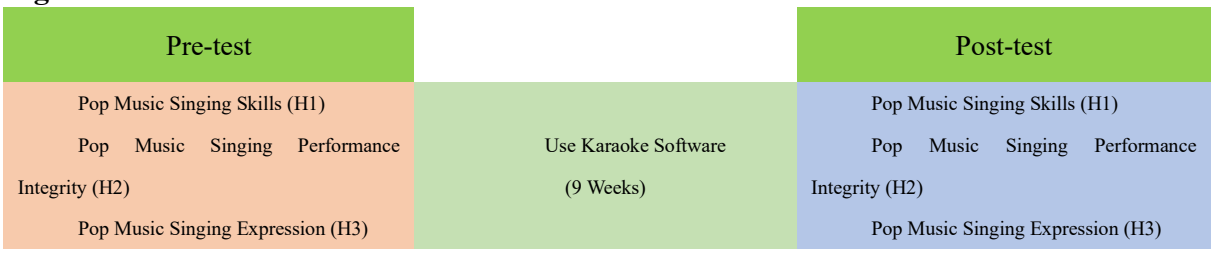
1.Research Design

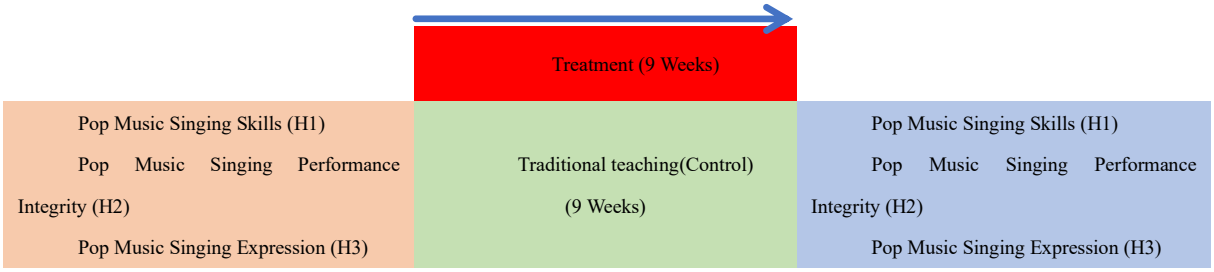
This study employs a quasi-experimental approach to test variables and assess research hypotheses experimentally. It utilizes two distinct designs, with the experimental group of pop music singing students participating in a 9-week learning program facilitated by national karaoke software. Following the program, both the experimental and control groups undergo pre- and post-tests. Quantitative data analysis is then conducted to evaluate the outcomes. In essence, the research collects scores and quantitative data on pop music singing skills, the completeness of singing performance, and the expression quality through these pre- and post-test experiments, aiming to measure the impact of the karaoke software-assisted learning program.

2.Research framework

This study spans a 9-week treatment period and involves 80 pop music singing majors from Hunan University of International Economics, divided equally into experimental and control groups. Prior to the course, both groups underwent assessments to gauge their initial levels in three key areas: Pop Music Singing Skills (H1), Pop Music Singing Performance Integrity (H2), and Pop Music Singing Expression (H3). The study utilizes national karaoke software as a learning aid exclusively for the experimental group, while the control group continues with traditional learning methods. This setup aims to evaluate the impact of the software on the students' development. After the 9-week intervention, both groups are reassessed to measure any changes in the aforementioned variables. The study's design allows for a comparative analysis to determine the effectiveness of the national karaoke software in enhancing pop music singing skills, performance integrity, and expression among the students.

Figure 1: Research framework

3.Research Treatment

This quasi-experimental study examines 80 pop music students over 9 weeks, split into experimental and control groups. The experimental group uses karaoke software, while the control follows traditional methods. The first week involves preparation, introducing the experiment, conducting a pre-test, and training students on software use. Weeks 2-8 focus on teaching implementation, with both groups learning songs through their respective methods, receiving guidance, and making initial singing attempts. The final week involves review and evaluation, with students reflecting on their progress and teachers providing feedback.

Table 1: An Outline of the Lesson Plan in Experimental Group (45 Minutes)

Stage	Time	Activities	Treatment
1.Introduction	5 minutes	-The teacher plays the original singing video of the teaching song for this lesson, guiding students to carefully listen to the melody, rhythm, and lyrics of the song, and feel the emotions and style of the song. -Briefly introduce the background and theme of the song, and stimulate students' interest in singing.	
2.Knowledge explanation	10 minutes	-Teachers provide sentence teaching for songs, analyze the melodic direction, rhythm patterns, and key singing techniques of each musical phrase, and demonstrate their performance. -Explain the functions that karaoke software will use in this lesson, such as speed adjustment, lyric prompts, recording, etc.	karaoke software
3.Practice singing sentence by sentence	15 minutes	-Students use karaoke software to select song accompaniment, activate the lyric prompt function, slow down the accompaniment speed to the appropriate rhythm, and practice singing sentence by sentence. -Teachers guide students to observe the pitch and rhythm feedback data on the software, helping them improve singing problems in a targeted manner, such as	karaoke software

		correcting pitch deviations, adjusting unstable rhythm parts, etc. Pop Music Singing Skills: -The national karaoke software is used to measure features such as pitch, rhythm accuracy, pronunciation, and speed. Adjust appropriately according to different singing states.	
		Pop Music Singing Performance Integrity: -Through the recording function of the national karaoke software, a comparison was made on the coherence, unity, and completeness of popular music singing.	
		Pop Music Singing Expression: -By using the task functions of the national karaoke software to compare the rhythm, volume, and note length of popular music singing, we can find the true pitch, uniform dynamics, and rhythm of music from the artistic expression of emotions in singing.	
4.Complete singing practice	10 minutes	-Students engage in complete singing exercises, and teachers guide them to integrate emotions, paying attention to the details of song expression, such as changes in intensity, control of breath strength, and emotional fluctuations. -Emphasize the posture and expression of singing to enhance stage performance.	karaoke software
5.Summary	5 minutes	-Teachers evaluate and summarize students' singing performance, point out their strengths and weaknesses, and encourage students to continue working hard. -Remind students to use karaoke software for independent practice after class to further improve their singing skills.	

Table 2: Research Treatment

		Experimental group (Use National K-song software)	**Control group (Do not use National K-song software)**
stage 1 preparation	Week1	Basic Teaching of Pop Music Singing	Basic Teaching of Pop Music Singing

stage 2 Teaching implementation stage	Week2	-Learning to using National K-song software -Teaching song "Chaser of Light"	Traditional teaching
	Week3	-Teaching song 'The Wind Rises'	Traditional teaching
	Week4	-Teaching song "Beyond the Light Year"	Traditional teaching
	Week5	-Teaching song "Ordinary Road"	Traditional teaching
	Week6	-Teaching song "My Future is Not a Dream"	Traditional teaching
	Week7	-Teaching song "The First Dream"	Traditional teaching
	Week8	-Teaching song "Youthful and Promising"	Traditional teaching
stage 3 Summary and Evaluation Stage	Week9	Post-Test (Performance test to the project)	

Table 3: Number of Population and Sample Size

Classes	Population	Sample Size
Total Population of popular music singing at Hunan University of International Business and Economics	**132**	
Class A Experimental Group		40
Class B Control group		40

This study employed purposive sampling to select 132 pop music singing students from Hunan University of International Business, spanning their first to fourth years of college. The aim was to gather more effective data on enhancing their pop music singing performance. The rationale for choosing these students lies in their specialized knowledge of pop music singing, which ensures a deeper understanding and suitability for the investigation. The selection criteria included: students must major in pop music singing; the sample should be representative, reflecting the broader characteristics of the pop music student population at the university, which offers a major in popular music performance with a sizable and relevant student body; and the researcher's close connection to the major facilitates meeting research requirements. This targeted approach ensures the study's findings are both relevant and insightful.

Table 5: Variables Measured

Variables	Literature
Pop Music Singing Skills	The concept of popular music singing techniques refers to a series of methods and means adopted by singers when singing popular music, aiming to accurately convey the emotions, style, and artistic conception of the song through the artistic processing of sound (Rantung et al., 2025). These techniques cover multiple aspects of sound production, resonance, control, and expression, and are an indispensable and important component of popular music singing (Dong, 2020).
Pop Music Singing Performance Integrity	The completeness of popular music singing refers to the ability of the singer to comprehensively and accurately express the emotions and artistic conception contained in every note, rhythm, melody, harmony, and lyrics of the song during the singing process, so that the singing effect is consistent with the original intention of the song, and even surpasses the expressive power of the original work (Rezaee rad & Khoddami, 2024).
Pop Music Singing Expression	The artistic activity of singers conveying the emotions and styles of popular songs through sound and stage performance (Loukas et al., 2024). This activity integrates multiple aspects such as sound skills, emotional expression, and stage performance, aiming to showcase the charm of popular music to the audience and create a unique music experience.

6.Results

The data analysis in this study adopts quantitative data analysis. Quantitative data analysis will evaluate whether the national karaoke software has significant differences from traditional teaching methods in improving students' pop music singing skills, completeness of pop music singing, and expression of pop music singing. The independent sample t-test from Jamovi statistical analysis software will be used for hypotheses testing.

This study will use descriptive statistics methods to understand the overall situation of the data, including the mean value of the data, and standard deviation to understand the distribution and characteristics of the data. This study used independent sample t-test to compare whether there was a significant difference in the mean values between two groups of independent samples.

This section was present and discuss descriptive statistical results for all variables in this study.

Differences Between the Pre-test Scores

In order to ensure that the students in the control group and the experimental group had the same ability at the beginning of the experiment, independent sample T-test was conducted for the three variables of this study respectively before the experiment. By comparing the Performance of the two groups of students in Music Performance Techniques up, Integrity of musical performance, and Musical expression, the following table shows the results of data analysis.

Table 6 : Summary of students' pre-test results (n=40)

Variable	Group	S.D.	Mean	Mean Differences (Experimental - Control)	p-value
Pop Music Singing Skills	Control Group	4.762	65.700	1.225	0.301
	Experimental Group	5.726	66.925		
Pop Music Singing Performance Integrity	Control Group	4.817	65.075	0.775	0.464
	Experimental Group	4.605	65.850		
Pop Music Singing Expression	Control Group	5.751	64.450	0.225	0.850
	Experimental Group	4.785	64.338		

In order to compare the pre-test scores of Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity and Pop Music Singing Expression between the experimental group and the control group, Independent sample T-test was conducted on the three variables respectively, and according to the results, there was no significant difference in the pre-test results of the two groups of Pop Music Singing Skills (t=1.04, p=0.301>0.05), the two groups were comparable.

There was no significant difference in the pre-test results of Pop Music Singing Performance Integrity between the two groups (t=0.736, p=0.464>0.05), the two groups were comparable.

There was no significant difference in the pre-test results of Pop Music Singing Expression between the two groups (t=0.190, p=0.850>0.05), the two groups were comparable. It should be noted that while the pre-test results may not represent an accurate estimate of the students' skills in this study, the skill levels of the students in the two groups were comparable, so it can be concluded that the differences between the two groups would not have an impact on the results based on the pre-test results.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Skills

Descriptive statistical methods of central tendency and dispersion degree were used to analyze the pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Skills to the experimental group and the control group. The following are the data analysis results.

Table 7 : Summary of mean results of Pop Music Singing Skills in Experimental group (n=40)

	Mean	S.D.
Pre-test score	66.925	5.726
Post-test score	85.300	7.104

From table 7, it showed that the average value of post-test score was 85.300, which was higher than the average pre-test score of 66.925. Therefore, it was concluded that the

treatment can help students improve on their singing skills.

Table 8 : Summary of mean results of Pop Music Singing Skills in Control group (n=40)

	Mean	**S.D.**
Pre-test score	65.700	4.762
Post-test score	69.400	5.017

Table 8 showed that the average value of post-test score was 69.400, which was higher than the average pre-test score of 65.700. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing skills.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Performance Integrity

The pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Performance Integrity of students in the experimental group and the control group were analyzed using descriptive statistical methods. The following are the results of data analysis.

Table 9 : Summary of mean results of Pop Music Singing Performance Integrity in experimental group (n=40)

	Mean	**SD**
Pre-test score	65.850	4.605
Post-test score	83.625	5.719

Table 9 showed that the average value of post-test score was 83.625, which was higher than the average pre-test score of 65.850. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing performance integrity.

Table 10 : Summary of mean results of Pop Music Singing Performance Integrity in Control group (n=40)

	Mean	**SD**
Pre-test score	65.075	4.817
Post-test score	69.000	4.723

Table 10 showed that the average value of post-test score was 69.000, which was higher than the average pre-test score of 65.075. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing performance integrity.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Expression

The pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Expression of students in the experimental group and the control group were analyzed using descriptive statistical methods. The following are the results of data analysis.

Table 11 : Summary of mean results of Pop Music Singing Expression in experimental group

(n=40)

	Mean	SD
Pre-test score	64.225	4.785
Post-test score	85.850	5.512

Table 11 showed that the average value of post-test score was 85.850, which was higher than the average pre-test score of 64.225. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing expression.

Table 12 : Summary of mean results of Pop Music Singing Expression in Control group (n=40)

	Mean	SD
Pre-test score	64.450	5.751
Post-test score	70.500	5.104

Table 12 showed that the average value of post-test score was 70.500, which was higher than the average pre-test score of 60.450. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing expression.

Hypotheses Testing

This study investigated the effectiveness of Karaoke Software teaching in improving students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity and Pop Music Singing Expression. The average scores of the pre-test and the post-test were compared.

In this study, the independent sample t-test was used to test the three hypotheses. The hypothesis test of this study is as follows.

Hypotheses 1

H01: The students' Pop Music Singing Skills improvement are not different between students in the control group and experimental group.

Ha1: The students' Pop Music Singing Skills are different between students in the control group and experimental group.

Table 13 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Skills

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	69.400	5.017	15.9	-11.562	78	0.000**
	Experimental group	40	85.300	7.104				
	Total	80	77.35	10.067				
Pre-test	Control Group	40	65.700	4.762	1.225	-1.040	78	0.301
	Experimental group	40	66.925	5.726				
	Total	80	66.313	5.269				

There was no significant difference between different groups for Pre-test (t=-1.040, p=0.301>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=-11.562, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (69.400), It was significantly lower than the average of experimental group (85.300), Mean Differences (18.900). The experimental group had better results.

Hypotheses 2

H02: The students' Pop Music Singing Performance Integrity are not different between students in the control group and experimental group.

Ha2: The students' Pop Music Singing Performance Integrity are different between students in the control group and experimental group.

Table 14 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Performance Integrity

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	69	4.723	14.625	12.471	78	0.000**
	Experimental Group	40	83.625	5.719				
	Total	80	76.313	9.017				
Pre-test	Control Group	40	65.075	4.817	0.775	0.736	78	0.464
	Experimental Group	40	65.85	4.605				
	Total	80	65.463	4.698				

There was no significant difference between groups for Pre-test (t=-0.736, p=0.464>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=-12.471, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (69.000), It is significantly lower than the average of experimental group (83.620), Mean Differences (14.620).

Hypotheses 3

H03: The students' Pop Music Singing Expression are not different between students in the control group and experimental group.

Ha3: The students' Pop Music Singing Expression are different between students in the control group and experimental group.

Table 15 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Expression

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	70.500	5.104	15.350	12.923	78	0.000**
	Experimental Group	40	85.850	5.512				
	Total	80	78.175	9.355				
Pre-test	Control Group	40	64.450	5.751	0.225	0.190	78	0.850
	Experimental Group	40	64.225	4.785				
	Total	80	64.338	5.258				

There was no significant difference between different groups for Pre-test (t=0.19, p=0.850>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=12.923, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (70.500), It was significantly lower than the average of experimental group (85.850), Mean Differences (15.350). The experimental group had better results.

Table 16：Summary of Hypothesis Testing and Results

Hypotheses	Statement	Result
H01	The students' Pop Music Singing Skills are not different between students in the control group and experimental group	Rejected
H02	The students' Pop Music Singing Performance Integrity are not different between students in the control group and experimental group	Rejected
H03	The students' Pop Music Singing Expression are not different between students in the control group and experimental group	Rejected

7.Conclusion

This study is an in-depth and comprehensive investigation into the use of Karaoke Software in popular music singing teaching. The purpose of the study was to determine the extent to which Karaoke Software can improve students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity, and Pop Music Singing Expression.

In actual teaching, by setting relevant learning content and tasks on Karaoke Software, teachers can timely understand the learning progress of students, so as to timely find errors and give feedback, and better plan the future improvement direction for students. This kind of intuitive display of students' learning content. It has significantly improved students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity, and Pop Music Singing Expression.

Through the study of this paper, the researchers found that the current popular music singing teaching method of College of Music of Hunan International Economics University has some limitations on the development of teaching content and the training of talents. In the face of the current rapid development of new media society, the traditional popular music

singing teaching method is not fully adapted to it. Therefore, it is necessary to combine the two and strengthen the application of digital technology in the teaching process, such as: using digital technology to enhance learning interest and innovate learning environment; Innovating teaching carriers, adjusting teaching methods and other means to keep pace with The Times to innovate popular music singing teaching methods, so that the teaching form is more novel, the teaching system is more sound, so as to fundamentally improve the effectiveness of teaching methods. However, the gains and shortcomings of the research coexist. In the research process, only students majoring in popular music singing in College of Music of Hunan International Economics University were selected as the survey objects in the survey design of sample size. Therefore, the data analysis results of this study cannot represent the views of all teachers and students majoring in popular music singing in universities. Therefore, researchers were also deepening the study and research of relevant knowledge, so as to put forward more appropriate countermeasures in the future research.

All in all, the results of this study show that integrating Karaoke Software into popular music singing teaching can be an effective and successful model for teaching popular music singing, which provides certain research value for enriching popular music singing teaching model and future teaching research and practice.

Overall, the results of this study indicate that integrating karaoke software into popular music singing teaching can be an effective and successful educational model for popular music singing. This provides certain research value for enriching the teaching mode of popular music singing and future teaching research and practice. Specifically, this study first provides a quantifiable model for technology integration in the field of teaching, and verifies the triple improvement effect of digital tools on singing skills, performance integrity, and artistic expression through empirical data. This lays a theoretical foundation for the development of intelligent teaching systems and the construction of standardized evaluation systems in the future. Secondly, the path of combining traditional teaching with digital technology revealed by the study provides practical guidance for the transformation of music education in universities, especially for colleges with limited teaching resources and outdated teaching methods. It has direct reference significance - through the software's built-in real-time scoring, error labeling, multi-dimensional comparison and other functions, teachers can break through the spatial and temporal limitations of traditional classrooms and achieve a balance between personalized teaching and large-scale training.

In addition, the dual track approach of "technology empowerment art sublimation" proposed in this study has opened up new directions for interdisciplinary teaching research. It not only promotes the deep application of digital media in the field of music education, but also prompts educators to rethink the relationship between technological tools and the essence of art, in order to find a balance between cultivating "technical artistic talents" and "artistic technical talents". Despite the limitations of the current sample, the research team has started to build a cross school data sharing platform, which will include music school samples from different regions and levels in the future, in order to form a more universal teaching standard and strategy library. This continuously deepening research path may drive popular music education from experience driven to data-driven, ultimately achieving a qualitative improvement in teaching effectiveness.

References

Bakó, M. (2011). Learning support of the basic concepts of mathematical logic by using e-learning materials in the teaching of expert systems. *International Journal of Mathematics and Systems Science, 6*(3), 27–34.

Choi, S., Kim, J., & Kim, S. (2024). Effects of exposure in computer-assisted virtual environments on vocalists' performance anxiety: A quasi-experimental study. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy, 42*(3), 523–543.

Dong, Q. (2020). Vocal music teaching in the era of new media. *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology, 126*(2), 57–58.

Dylan, J. (2024). A very personal memoir, all change at the Evening Standard, and Sunak's karaoke song. *Music Education Research, 25*(5), 485–495.

Faustino, K. A. K. D. S., Moreti, F., & Behlau, M. (2024). Self-perception of voice and knowledge of vocal health and hygiene in Candomblé religious leaders in Brazil. *Art and Performance Letters, 5*(1), 55–62.

Hu, J., Phongsatha, T., & Achwarin, N. (2022). Effectiveness of the Pro Tools software to enhance vocal music students' singing performance of a polytechnic institution in middle China. *ABAC ODI Journal Vision. Action. Outcome, 9*(2), 106–122.

Huralna, S., Demianko, N., Sulaieva, N., Irkliienko, V., & Horokhivska, T. (2022). Multimedia technologies for teaching musical art under present-day conditions. *International Journal of Education and Information Technologies, 16*, 128–135.

Jia, Y. (2024). Analyzing the health and cognitive benefits of bel canto singing technique in music performance through biocognitive science. *Journal of Commercial Biotechnology, 29*(1).

Kim, J. O. (2021). BTS as method: A counter-hegemonic culture in the network society. *Media, Culture & Society, 43*(6), 1061–1077.

Kim, Y., & Park, H. Y. (2024). Effects of virtual reality training on clinical skill performance in nursing students: A systematic review, meta-analysis and meta-regression. *International Journal of Nursing Practice, 30*(6), e13284. https://doi.org/10.1111/ijn.13284

Krumme, C., Cebrian, M., Pickard, G., & Pentland, A. (2012). Quantifying social influence in an online cultural market. *PLOS ONE, 7*(5), e33785. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0033785

Leski, A., Szmidt, M., & Synaszko, P. (2017). Localization of sound sources during full-scale fatigue test of the vertical stabilizer with the acoustic holography technique. *Fatigue of Aircraft Structures, 9*, 17–25.

Li, J. (2024). A study of the effect of Sichuan opera singing on the vocal skills of music students. *Journal of Contemporary Educational Research, 8*(6), 161–165.

Li, J., & Li, S. (2021). Design of multimedia assisted teaching system for basketball theory course. *Journal of Physics: Conference Series, 1992*(3), Article 032081. https://doi.org/10.1088/1742-6596/1992/3/032081

Li, M. (2024). Integration of traditional cultural elements into civics teaching practice in colleges and universities based on internet distance education. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies, 19*(1), 1–11.

Li, R., Zhao, Z., Zhou, X., Ding, G., Chen, Y., Wang, Z., & Zhang, H. (2017). Intelligent 5G: When cellular networks meet artificial intelligence. *IEEE Wireless Communications, 24*(5), 175–183. https://doi.org/10.1109/MWC.2017.1600304WC

Liu, Y. (2024). Exploration of the integration of ethnic music elements into modern piano art creation. *Journal of Contemporary Educational Research, 8*(6), 216–220.

Long, Z., Yap, J. H., & Koning, S. I. (2024). Harmonising tradition and technology: A review of multimedia integration in Guizhou's vocal music. *Asian Pendidikan, 4*(1), 14–22.

Loukas, S., Filippa, M., De Almeida, J. S., Boehringer, A. S., Tolsa, C. B., Barcos-Munoz, F., Grandjean, D. M., Van De Ville, D., & Hüppi, P. S. (2024). Newborn's neural representation of instrumental and vocal music as revealed by fMRI: A dynamic effective brain connectivity study. *Human Brain Mapping, 45*(10).

Macedo-Lima, M., Hamlette, L. S., & Caras, M. L. (2024). Orbitofrontal cortex modulates auditory cortical sensitivity and sound perception in Mongolian gerbils. *Current Biology, 34*(15), 3354–3366.

Madkour, M., & Alaskar, H. (2024). Exploring cognitive teaching approaches for inclusive translation online classes: A case study during the COVID-19 pandemic. *Theory and Practice in Language Studies, 14*(4), 1219–1230.

Manavi, S., Fattahi, E., & Becker, T. (2024). A parameterized physics-informed machine learning approach for solving heat and mass transfer equations in the drying process. *International Communications in Heat and Mass Transfer, 158*, 107897.

Mei, Z., Li, X., Lyu, Y., Lin, Y., Yang, H., Cheng, X., & Yang, J. (2024). Broadening sound absorption bandwidth via multi-order resonances. *International Journal of Mechanical Sciences, 280*, 109493.

Merezhko, Y. V., Lievit, D. A., Petrykova, O. P., Gmyrina, S. V., & Kasianchuk, M. S. (2020). Experimental and research verification of the methodology of forming the high school students' artistic taste for the vocal heritage (late XIX–early XX century). *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 19*(4), 309–321.

Missfelder, J. F. (2023). From choir to chamber: Negotiating vocal music in the Zurich Reformation. *Journal of Early Modern Christianity, 10*(2), 187–214.

Miyazaki, A., & Mori, H. (2020). Frequent karaoke training improves frontal executive cognitive skills, tongue pressure, and respiratory function in elderly people: Pilot study from a randomized controlled trial. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(4), 1459. https://doi.org/10.3390/ijerph17041459

Nichols, B. E., Piña, K., & Atchison, S. (2024). Voice load in a music student teacher: A quantitative case study in voice dosimetry. *Voice and Speech Review, 18*(1), 34–43.

Pan, T. (2021). Application of artificial intelligence system in music education. In *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies* (pp. 1115–1121). Springer.

Patel, R. R., Lulich, S. M., & Francisco, P. (2023). Laryngeal, respiratory, and acoustic characteristics of vocal trillo with simultaneous high-speed videoendoscopy, inductive plethysmography, and acoustic recordings. *Journal of Voice, 37*(3), 447–453.

Petrovic, S. (2023). From karaoke to lip-syncing: Performance communities and TikTok use in Japan. *Media International Australia, 186*(1), 11–28.

Rai, N., & Thapa, B. (2015). A study on purposive sampling method in research. *Kathmandu School of Law Review, 5*(1), 8–15.

Rengifo, A. R. (2009). Improving pronunciation through the use of karaoke in an adult English class. *PROFILE Issues in Teachers' Professional Development, 11*(1), 91–106.

Shin, C., & Lim, Y. (2023). Design and implementation of impromptu mobile social karaoke for digital cultural spaces in the new normal era. *Applied Sciences, 13*(22), 12319. https://doi.org/10.3390/app132212319

Tada, W. (2022). Preparing student teachers to use songs in English language classrooms. *The Language Teacher, 46*(4), 11–16.

Wexler, D., Yip, J., Lee, K. P., Li, X., & Wong, Y. H. (2024). A touch on musical innovation: Exploring wearables and their impact on new interfaces for musical expression. *Sensors, 24*(1), 250. https://doi.org/10.3390/s24010250

Yuge, M., Hori, S., Ushida, K., & Momosaki, R. (2022). Karaoke as a feasible alternative therapy to pulmonary rehabilitation for COPD. *European Respiratory Journal, 59*(6). https://doi.org/10.1183/13993003.02810-2021

Zhao, X. (2024). An exploration of senior high school English teaching based on Rogers' humanistic learning theory. *Education Reform and Development, 6*(7), 119–125.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Book Review
JBER Scope: Buddhism

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี
In the Time of COVID-19: The Bojjhaṅgas - Chant Them if You Wish, but Applying Them Is Even Better

พระณัฏฐ์ธนชัย กลฺยาณธมฺโม (จันดาผล)[1*], พระครูใบฎีกา เวียง กิตฺติวณฺโณ[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Phra Nattanachai Kanyanadhammo (Chandaphol)[1], Phrakhru Baitikawieng Kittiwanno[2]
[1,2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus
✉: * nuttanachai1985@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 October 2025; Revised: 26 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

ผู้แต่ง : สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)
สำนักพิมพ์ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด
ปีที่พิมพ์ : 2563
จำนวนหน้า : ความหนา 50 หน้า จำนวน 3 บท
ISBN : 978-616-568-640-2

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี” เขียนโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต) พิมพ์เมื่อปี 2563 จำนวนหน้า 50 หน้า เป็นหนังสือกล่าวถึงเรื่องจิตใจว่า นิมนต์พระให้มาสวดโพชฌงค์อะไรกัน แก้โรคได้อย่างไร เพื่อจะได้อธิบายทำความเข้าใจในขั้นต้นนี้ ควรเข้าใจกันโดยมองไว้ก่อนว่า ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของความปรารถนาดี ที่อยากให้ทุกคน ให้ทั้งสังคมนี้ ผ่านพ้นสถานการณ์ที่ถือว่าเลวร้ายอันนี้ ไปได้ด้วยดี

แรงบันดาลใจของผู้วิจารณ์ในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์ คือ ในยุคของการแพร่เชื้อของ โควิด-19 ทำให้สังคมไทยมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนมีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ อาหาร และยารักษาโรค สิ่งที่จะช่วยให้จิตใจผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้ คือ การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขสืบไป

เหตุผลที่เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ เพราะว่า ผู้เขียนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในทางสงฆ์และทางวิชาการ ศาสตราจารย์พิเศษ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ราชบัณฑิต หรือที่รู้จักในนามปากกา “ป.อ.ปยุตฺโต” เป็นสมเด็จพระราชาคณะ ฝ่ายมหานิกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งทางพระสังฆาธิการเป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน พระอารามหลวง จังหวัดนครปฐม,ที่ปรึกษามหาเถรสมาคม เป็นพระภิกษุชาวไทย ผู้ได้รับสมัญญาว่า “พระผู้ทำสงฆ์ให้งาม” และ “ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่” เป็นพระภิกษุชาวไทยที่ได้รับถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสถาบันต่าง ๆ มากที่สุดในปัจจุบัน เป็นชาวไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education) และได้รับถวายวุฒิฐานะจากสถาบันนวนาลันทา ประเทศอินเดีย ให้เป็น “ตรีปิฎกาจารย์” คือ ผู้รู้แตกฉานในพระไตรปิฎก เป็นรูปที่ 2 ของโลก นับจากพระภิกษุเสวียนจั้ง (พระถังซัมจั๋ง) ประเทศจีน เป็นนักวิชาการ นักเขียนผลงานทางพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ มีผลงานเขียน เช่น พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสน์ กาลานุกรม จาริกบุญ-จารึกธรรม จารึกอโศก ธรรมนูญชีวิต คู่มือชีวิต ฯลฯ เป็นสามเณรเปรียญธรรม 9 ประโยค รูปที่ 4 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นรูปที่ 2 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเป็นสมเด็จพระราชาคณะรูปแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ยังมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา และเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์อีกด้วย ปัจจุบันพำนักอยู่ ณ ที่พักสงฆ์ในชนบท อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย ปฏิบัติธรรม และเขียนหนังสือ

ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 บท คือ บทที่ 1 ขั้นขั้นศรัทธา: ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ บทที่ 2 ขั้นปัญญา: รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ และ บทที่ 3 ปฏิบัติการ: โพชฌงค์ ในชีวิตและกิจการ

2. เนื้อหา

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ แบ่งตามเนื้อหาสาระเป็นส่วน ๆ ซึ่งแยกออกเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 1 ขั้นศรัทธา: ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ

คำว่า “ปริตร” นี้ มักอ่านออกเสียงว่า “ปะ-ริด” แต่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อ่านว่า “ปะ-หริด” แปลว่า เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน จัดประมวลมาตั้งแบบแผน เป็นชุดเล็กมี 7 เรียกว่า “เจ็ดตำนาน” และชุดใหญ่มี 12 เรียกว่า “สิบสองตำนาน” ความเป็นมาของปริตร กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในดินแดนที่เรียกว่า “ชมพูทวีป” ถือว่า พราหมณ์และฤษีดาบส เป็นบุคคลชั้นสูง เป็นคนศักดิ์สิทธิ์ มักมีฤทธิ์มีอำนาจพิเศษ มีมนต์ขลัง รู้มนตร์ในคัมภีร์อาถรรพเวท เมื่อโกรธหรือจะลงโทษใคร ก็ร่ายมนต์ด้วยฤทธิ์เดชของตน หรืออ้างอำนาจของเทพเจ้า สาปแช่งให้เป็นไปต่างๆ ตามใจปรารถนา เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ได้สอนให้คนมีเมตตาการุณย์ ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้าย ไม่ทำการรุนแรง จึงไม่มีการใช้มนต์/มนตร์ นี่คือสภาพที่ทำให้เกิดมีปริตร (บาลี: ปริตฺต) ขึ้นมาปิดช่องว่าง หรือเป็นทางเบี่ยงเชื่อมต่อเข้าสู่พระพุทธศาสนา

ปริตร แปลว่าเครื่องรักษาคุ้มครองป้องกัน ก็เป็นบทสวด แต่ไม่มีเรื่องของการสาปแช่งทำร้ายใช้โลภะโทสะอย่างมนต์ของพราหมณ์ของฤษี ปริตรนั้นเน้นเมตตานำหน้าหรือเป็นตัวยืน ตั้งแต่จะเริ่มสวด ก็ให้ตั้งจิตเมตตาขึ้นมาก่อน และปริตรหลายบทก็มีเนื้อความที่เป็นการแสดงเมตตา คือปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ ต่อทุกคน แม้ต่อคนที่คิดร้ายหรือตั้งตัวเป็นศัตรู ทีนี้ สำหรับคนที่สวดโดยไม่รู้เข้าใจความหมาย อย่างในเมืองไทย คนทั่วไปไม่รู้ภาษาบาลี ก็สวดด้วยศรัทธา แม้จะไม่รู้เข้าใจเนื้อความ ก็ได้ผลในแง่ที่ทำให้ใจสงบ ใจมาอยู่กับตัว คือตั้งสติได้ แล้วก็มีกำลังใจ มั่นใจ ถ้าชุมนุมสวดมนต์ ในเชิงเทียบเคียงของพราหมณ์ นี่เป็น “พุทธมนต์” และเรียกมนต์พราหมณ์ว่า “เวทมนตร์”

โพชฌงค์ หลักธรรมใหญ่ ใช้สวดมนต์ก็ได้ เพื่อปูพื้นใจที่ดี

ในบรรดาปริตรเหล่านั้น ก็มีปริตรหนึ่ง ชื่อว่า “โพชฌังคปริตร” เป็นธรรมหมวดหนึ่งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นหลักไว้ มีความสมบูรณ์ในตัวของหลักนี้เอง แปลว่า ธรรมที่เป็นองค์ของการตรัสรู้ มี 7 ข้อ เรียกชื่อเต็มว่า “โพชฌงค์ 7” เมื่อปฏิบัติครบ 7 องค์นี้ ก็จะทำให้เกิดความตื่นรู้ ไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดถึงการตรัสรู้ หลักธรรมโพชฌงค์ 7 ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เอามาสวดเป็นปริตร จะคุ้มครองป้องกันให้พ้นภัยอันตรายได้ โดยเฉพาะในแง่ของโรคภัยไข้เจ็บ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

มีเรื่องในพระไตรปิฎกเล่าไว้ว่า คราวหนึ่ง พระมหากัสสปเถระ ซึ่งเป็นพระมหาสาวกสำคัญมากองค์หนึ่ง ได้อาพาธ ถึงขั้นป่วยหนัก ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปทรงเยี่ยมพระมหากัสสปะ พระองค์ตรัสถามอาการอาพาธของท่าน และในการสนทนา ก็ทรงยกเรื่องโพชฌงค์ขึ้นมา แล้วตรัสบรรยายอธิบาย เป็นส่วนเสริมการเยี่ยมเยียนสนทนา ที่จริง โพชฌงค์ก็เป็นธรรมที่พระมหากัสสปะรู้เข้าใจและได้ปฏิบัติมาสำเร็จผลจนบรรลุจุดหมายแล้ว แต่พระพุทธเจ้ามาตรัสอธิบาย เป็นการแสดงธรรมทบทวนและย้ำความสำคัญ ไม่ทราบว่ายาวนานเท่าไร ปรากฏว่า เมื่อตรัสจบลง พระมหากัสสปะชื่นชมยินดี มีความสุขใจมาก พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่ามีกำลังใจแรงขึ้นมา เช่นว่า มีปีติ มีความซึ้งใจ จนทำให้ท่านหายอาพาธ

อีกคราวหนึ่ง พระมหาโมคคัลลานะ ซึ่งก็เป็นพระสาวกที่สำคัญมาก เป็นอัครสาวกองค์ที่สอง ได้อาพาธลง พระพุทธเจ้าก็ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมและทักทายปราศรัย แล้วตอนหนึ่ง พระองค์ได้ตรัสบรรยายเรื่องโพชฌงค์ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่พระมหาโมคคัลลานะท่านทราบดีอยู่ ทำนองว่าให้ท่านฟังสิ่งที่ท่านรู้เข้าใจได้ประสบ

มาเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ท่านได้เจริญในธรรม จนได้บรรลุมรรค ผล นิพพานมาแล้ว เท่ากับได้ทบทวนประสบการณ์ทางจิตใจและทางปัญญาที่ท่านได้ผ่านการปฏิบัติมาแล้ว ได้ฟื้นภาวะจิตที่ดีงาม มีปีติ มีความสุขเป็นต้นนั้นขึ้นมา เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสจบแล้ว พระมหาโมคคัลลานะก็ชื่นชมยินดี และในขณะที่จิตใจของท่านมีกำลังแข็งแรงขึ้นมา ท่านก็หายจากอาพาธนั้น

คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าเองประชวร ตอนนั้นพระมหาจุนทะซึ่งเป็นพระมหาสาวกองค์หนึ่ง ได้มาเป็นผู้อุปัฏฐาก คอยเฝ้าดูแลอยู่ ในวาระหนึ่ง ท่านเข้ามาดูว่าอาการอาพาธของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไรบ้าง พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระมหาจุนทะว่า นี่เธอ.. เอาโพชฌงค์มาพูดอธิบายซิ ที่จริง โพชฌงค์นั้น พระพุทธเจ้าทรงทราบดี เพราะพระองค์ได้ตรัสแสดงไว้เอง แต่คราวนี้พระองค์จะทรงฟัง จึงตรัสให้พระมหาจุนทะกล่าวตามความรู้ความสามารถของท่าน พระมหาจุนทะก็กล่าวอธิบายแสดงโพชฌงค์ไปตามลำดับจนกระทั่งจบ พอจบลงพระพุทธเจ้าทรงพอพระทัย ก็ทรงหายอาพาธ นี้คือเรื่องราวความเป็นมา ที่พระโบราณาจารย์ยกเป็นข้อปรารภในการพิจารณานำเอาโพชฌงค์มาจัดเป็นปริตรบทหนึ่ง และได้เรียบเรียงบทสวดที่เรียกว่าโพชฌังคปริตรขึ้นมา ซึ่งนิยมสวดให้คนเจ็บไข้ฟัง เพื่อช่วยให้หายจากโรค

สามัคคี มีกำลังใจ ตั้งสติได้ ใช้ปัญญา ฝ่าวิกฤติพ้นไป

เมื่อเรามีโพชฌงค์เป็นหลักปฏิบัติธรรม ที่เป็นองค์ของโพธิและปริตร ที่ใช้สวดเป็นพุทธมนต์ จะมองโพชฌงค์ได้ใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับศรัทธา การเอาโพชฌงค์มาสวดเป็นปริตรนี่ เห็นได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์ในระดับศรัทธา คือมุ่งไปทางด้านจิตใจ ศรัทธาทำให้คนมีใจสดชื่น ร่าเริง แจ่มใส มีกำลังใจเข้มแข็ง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะช่วยให้เป็นอยู่ดำเนินชีวิตได้ดี กำลังใจที่เข้มแข็งนั้นทำให้กายแข็งแรงได้ด้วย จึงเป็นส่วนช่วยให้หายโรคหายภัยได้ ตรงข้ามกับคนหมดกำลังใจ ที่ทรุดลงให้เห็นได้ชัดๆ

2. ระดับปัญญา เป็นเรื่องของการรู้เข้าใจโพชฌงค์ที่เป็นหลักธรรมแล้วนำมาใช้มาปฏิบัติให้ก้าวไปจนได้บรรลุผลที่เป็นจุดหมายของการปฏิบัติโพชฌงค์นั้น คือ การตรัสรู้ เริ่มตั้งแต่รู้เข้าใจตัวหลักธรรมโพชฌงค์ 7 แต่ละข้อแต่ละองค์ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร สัมพันธ์กันอย่างไร เอามาใช้มาปฏิบัติอย่างไร เป็นต้น

เรานี้ก็มีเรี่ยวแรงสู้ปัญหา มีปัญญาดับทุกข์ได้

ในสถานการณ์ร้ายแรง อย่ามัวจมอยู่กับความทุกข์และความคิดฟุ้งซ่าน เพราะนั่นคือการทำร้ายใจตัวเองก่อนที่ภัยจะมาถึงตัว เราต้องเปลี่ยนจากการเป็น "ผู้ถูกกระทำ" โดยสถานการณ์ มาเป็น "ผู้กระทำ" ที่พร้อมจะลุกขึ้นแก้ปัญหา จุดเริ่มต้นคือการตั้งสติให้มั่นคง เมื่อมีสติแล้ว ปัญญาก็จะตามมา ช่วยให้เราคิดหาทางออกได้ การสวดมนต์อย่างถูกวิธีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้จิตใจสงบ มีสมาธิ และเป็นฐานให้สติทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสวดมนต์ยังช่วยสร้างความสามัคคีทางใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในทางปฏิบัติ เพราะกำลังใจที่แท้จริงจะถูกพิสูจน์ในยามมีภัย ผู้ที่เข้มแข็งคือผู้ที่เมื่อสำเร็จไม่เหลิง และเมื่อสูญเสียก็ไม่หมดกำลังใจ ดังนั้น จงใช้การสวดมนต์เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสติและกำลังใจ เพื่อใช้ปัญญานำพาตนเองและสังคมให้ผ่านพ้นวิกฤตไปได้ด้วยดี

บทที่ 2 ขั้นปัญญา: รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ โพชฌงค์นี้ คือที่ สติ กับ ปัญญา มาทำหน้าที่เต็มตัว

ในขั้นที่สองของการปฏิบัติ คือ ระดับปัญญา เราจะได้เรียนรู้หลักธรรมสำคัญที่เรียกว่า "โพชฌงค์" ซึ่งมีความหมายว่า ธรรมะอันเป็นองค์ประกอบของการตรัสรู้ ชื่อ "โพชฌงค์" นี้มาจากการผสมคำในภาษาบาลี คือ คำว่า "โพธิ" ที่แปลว่า การตรัสรู้ รวมกับคำว่า "อังคะ" ที่แปลว่า องค์ประกอบ

หลักธรรมชุดนี้มีทั้งหมด 7 ข้อ แต่ละข้อเปรียบเสมือนชิ้นส่วนสำคัญ ที่จะต้องมาประชุมรวมกันอย่างครบถ้วนและทำงานสอดคล้องกัน สภาวะที่ธรรมะทั้ง 7 ทำงานพร้อมเพรียงกันนี้ มีชื่อเรียกพิเศษว่า "ธรรมสามัคคี" เปรียบได้กับระบบองค์รวมที่สมบูรณ์ เมื่อใดที่องค์ประกอบทั้ง 7 เกิดขึ้นพร้อมกัน ก็จะนำไปสู่การตรัสรู้ หรือ "การตื่นรู้" สำหรับผู้เริ่มต้น

1. สติ (ความระลึกได้) คือ ธรรมะข้อแรกและเป็นตัวตั้งต้นที่สำคัญที่สุด หากขาดสติ การปฏิบัติอื่นๆ ก็ไม่สามารถเริ่มต้นได้ ลักษณะสำคัญของสติ ได้แก่ ตื่นตัว คือ ความทันต่อเหตุการณ์และพร้อมที่จะลงมือทำ ตรงข้ามกับความ "ตื่นตูม" ซึ่งเป็นการเสียสติเพราะความตื่นตระหนก ตั้งหลักได้ คือ ผู้มีสติจะมีความมั่นคง ไม่หวั่นไหว สามารถควบคุมตนเองได้ ใจอยู่กับตัว คือ มีสมาธิ ไม่ใจลอย ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ประมาท คือ มีความระมัดระวังอยู่เสมอ เหมือนยามที่คอยเฝ้าดู คัดกรองสิ่งดีและป้องกันสิ่งร้าย หน้าที่หลักของสติเปรียบเสมือน "มือ" ที่คอยหยิบจับเรื่องราวต่างๆ มาตั้งไว้อย่างมั่นคง เพื่อให้ปัญญาซึ่งเปรียบเสมือน "ตา" ได้ตรวจสอบพิจารณาอย่างชัดเจน

2. ธัมมวิจัย (ปัญญาที่ทำงานต่อจากสติ) คือ การวิจัยธรรม หรือการวิเคราะห์สืบค้น เมื่อสติได้นำเสนอเรื่องราวขึ้นมา ปัญญาในขั้นนี้จะทำหน้าที่ เฟ้นหา คือ เลือกคัด แยกแยะ และตรวจสอบข้อมูล สืบค้น คือ สาวลึกไปถึงเหตุและปัจจัย เพื่อให้เข้าใจความจริงของสิ่งนั้นๆ กระบวนการธัมมวิจัยนี้ จะช่วยให้เรามองเห็นช่องทางและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อแก้ไขปัญหาและนำเราไปสู่จุดหมายได้สำเร็จลุล่วง

3. วิริยะ (ความเพียร) คือ กำลังใจที่แกล้วกล้าและความพากเพียร ทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้ปัญญา (ธัมมวิจัย) สามารถเดินหน้าพิจารณาและคิดค้นสืบสวนเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

4. ปีติ (ความอิ่มใจ) คือ เมื่อการทำงานของ สติ ปัญญา และความเพียร ประสานกันอย่างลงตัว ความก้าวหน้าในการปฏิบัติจะทำให้เกิดความอิ่มใจ ปลื้มใจ และสมใจขึ้นมา ปีติจะช่วยเสริมกำลังให้ความเพียรเดินหน้าได้เต็มที่ และนำไปสู่ความรู้สึกผ่อนคลายในลำดับถัดไป

5. ปัสสัทธิ (ความผ่อนคลาย) คือ เป็นผลที่ตามมาจากปีติ เมื่อใจอิ่มเอิบแล้ว ร่างกายและจิตใจก็จะเข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย สงบ และรื่นสบาย ปราศจากความเครียดและความกดดัน สภาวะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของสุขภาพจิตที่ดี และเป็นประตูสู่การเกิดสมาธิ

6. สมาธิ (ความตั้งมั่น) คือ เมื่อจิตใจผ่อนคลายและเป็นสุข จิตจะนิ่งและตั้งมั่นแน่วแน่กับสิ่งที่กำลังพิจารณาได้โดยง่าย ในภาวะนี้ ปัญญาจะทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพยิ่งกว่าตอนใช้สติเพียงอย่างเดียว เปรียบเหมือนวัวพยศที่เคยต้องใช้เชือก (สติ) ผูกไว้ ได้สงบนิ่งลงแล้ว เชือกจึงไม่จำเป็นต้องทำงานอีกต่อไป

7. อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ องค์ประกอบสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อจิตเป็นสมาธิอย่างสมบูรณ์ เป็นภาวะที่จิตนิ่งสนิท ตั้งตรง และเป็นกลางอย่างสมดุล ไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ดั่งที่พระพุทธเจ้าทีปังกรตรัสเปรียบไว้ว่า "เป็นดังตุลา" คือเหมือนตาชั่งที่เที่ยงตรงและหนักแน่นมั่นคง

ใจสมดุล งานสมบูรณ์

โพชฌงค์ 7 คือองค์ธรรมแห่งการตื่นรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาจิตที่นำไปสู่ปัญญา ตรัสรู้ และความสมบูรณ์ในการทำงานทุกด้าน สติเป็นตัวตั้งต้น สติทำหน้าที่ “จับงาน” และตั้งหลัก แต่หากจิตไม่สมดุล การตั้งหลักก็ยังไม่สมบูรณ์ เหมือนตั้งหลักบนพื้นกระดานเอียง ธัมมวิจัย (ปัญญา) เป็นตัวทำงานหลัก ปัญญานี้เมื่อพัฒนาสมบูรณ์ก็จะกลายเป็นโพธิญาณ นำไปสู่การตรัสรู้ แต่ปัญญาจะเห็นตรงจริงได้ก็ต่อเมื่อมีจิตอุเบกขารองรับ วิริยะเป็นพลังขับเคลื่อน เป็นแรงออกกำลังให้ปัญญาทำงาน เดินหน้าพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ปีติ–ปัสสัทธิ–สมาธิ เป็นฐานสนับสนุน จิตที่มีปีติยินดี ปัสสัทธิผ่อนคลาย จะตั้งมั่นเป็นสมาธิ และพร้อมเข้าสู่ภาวะดุลยภาพของอุเบกขา อุเบกขาเป็นตัวคุมท้าย ทำให้จิตอยู่ในสมดุล เห็นตรงตามจริง ปัญญาจึงเที่ยงตรง ไม่ผิดพลาด งานทั้งหลายจึงสมบูรณ์ การใช้ประโยชน์ในชีวิตและสังคม ผู้ที่มีโพชฌงค์ 7 ใจไร้โรค มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ ทำงานได้ผลดีนำมาใช้ได้ทั้งในระดับศรัทธา (สวดโพชฌงค์เป็นปริตร ทำให้ใจสงบ ผ่องใส สามัคคี) และระดับปัญญา (ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างถูกตรง เช่น การวิจัย การแก้โควิด-19) เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งด้านวัตถุ (อามิสไพบูลย์) และด้านธรรม (ธรรมไพบูลย์) โพชฌงค์ 7 คือองค์ธรรมแห่งการตื่นรู้ ที่เมื่อครบถ้วน จิตใจย่อมสมบูรณ์ ไร้โรค ปัญญาทำงานได้ตรงจริง และงานทั้งหลายก็สำเร็จผลอย่างสมบูรณ์ ทั้งในมิติส่วนตัวและสังคม

บทที่ 3 ปฏิบัติการ: โพชฌงค์ ในชีวิตและกิจการ ถ้าเลือกที่ไม่ได้ ก็ทำที่นั่นให้มันดี

การนำ โพชฌงค์ 7 มาปฏิบัติในชีวิตจริง เช่น ช่วงโควิดที่ต้องทำงานที่บ้านนั้น เริ่มจาก สติ ที่ช่วยให้รู้ปัญหาและมองกว้างออกไปเห็นความทุกข์ของคนอื่น จากนั้นใช้ ธัมมวิจัย พิจารณาหาทางแก้ไข ทั้งงานส่วนตัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว แล้วอาศัย สากัจฉา คือการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ) เมื่อได้แนวทางแล้วก็ลงมือทำด้วย วิริยะ เกิด ปีติ ความอิ่มใจ นำไปสู่ความ ปัสสัทธิ คือความสงบผ่อนคลาย จนกระทั่งการทำงานและการอยู่ร่วมกันสำเร็จด้วยดี ซึ่งกระบวนการนี้แสดงให้เห็นการทำงานของโพชฌงค์ครบทั้ง 7 อย่างประสานสัมพันธ์กัน

คนสู้ปัญหา พัฒนาได้แน่

สถานการณ์โควิด-19 ทำให้หลายคนอึดอัด กลุ้มใจ เพราะถูกจำกัดเสรีภาพ ต้องอยู่บ้าน ไม่ได้ทำกิจกรรมตามเคย หากขาดสติจะยิ่งทุกข์ใจ แต่ถ้ามี สติ จะเห็นว่านี่ไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพียงแค่เป็นเวลาที่ต้องปรับตัว ใช้ ปัญญา พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส เช่น ใช้เวลาเรียนรู้ ค้นคว้า พัฒนาตนเอง บางคนถึงขั้นเปลี่ยนชีวิตกลายเป็นผู้ประสบความสำเร็จได้จริง ดังนั้น ทุกข์อาจกลายเป็นต้นทางแห่งความสุข หากเรามีสติ ปัญญา และความเพียร (วิริยะ) ตามกระบวนของ โพชฌงค์ ก็จะเปลี่ยนสถานการณ์ร้ายให้กลายเป็นโอกาสดี พัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าได้

คนไทยมีคุณภาพแค่ไหน พิสูจน์ได้ด้วยโควิด-19

เวลานี้ ทุกคน อย่าไปคิดแค่ใกล้ๆ ไม่ใช่แค่พวกเราในถิ่นนี้บ้านนี้ แต่ทั้งประเทศไทย และไม่ใช่แค่ประเทศไทย แต่กว้างออกไปทั้งโลก กำลังเจอวิกฤติการณ์โรคโควิด-19 แพร่ระบาดไปทั่วหมด เป็น “สงคราม

โรค” เราเคยเจอ “สงครามโลก” ตอนนี้มาเจอ “สงครามโรค” และในวงการระหว่างประเทศ ก็มองเห็นกันว่า “สงครามโรคโควิด-19” คราวนี้ มีความร้ายแรงแทบจะไม่แพ้สงครามโลก เมื่อเจอสงครามโรค ที่เราต้องมาอยู่ในวิกฤตการณ์โรคโควิด-19 นี้ มันก็เป็นเรื่องที่จะต้องมาคิดพิจารณาแก้ไขให้จบสิ้นไป การจัดการกับสถานการณ์ครั้งใหญ่นี้ ก็อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า ต้องมีสติกับปัญญามาตั้งหลักและส่องทางให้ พอสติมาเริ่มต้นให้ปัญญาคิดพิจารณาหาทางออกสู่ปฏิบัติการ กระบวนการแก้ปัญหาก็เดินหน้าไปได้ ทีนี้ เหตุการณ์นี้เป็นไปในวงกว้างใหญ่ทั่วโลก ผู้คนล้มตายมากมาย เกิดความสูญเสียตั้งแต่ด้านเศรษฐกิจ ไปจนถึงจิตใจ เหลือหลายแทบจะประมาณมิได้ เมื่อเป็นเหตุการณ์ใหญ่ขนาดนี้จะให้เป็นเรื่องที่พระเรียกว่าโมฆะ ที่ผ่านไปอย่างเปล่าประโยชน์ เสียได้กระไร ก็ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ให้มันผ่านไปเปล่า ประโยชน์อะไรบ้าง ที่ควรจะได้ จากสถานการณ์โรคโควิด-19 นี้ ปัญญาที่เป็นธัมมวิจัยก็บอกให้ว่า มองสืบทอดจากอดีต มันเป็นบททดสอบ มองปัญหาในปัจจุบัน มันเป็นแบบฝึกหัด มองเล็งผลในอนาคต มันเป็นบทเรียน

ข้อที่ 1 มองสืบทอดจากอดีต เป็นการมองย้อนอดีต คือดูสภาพปัจจุบันที่เป็นผลสืบทอดมาจากอดีต วิกฤตการณ์นี้เป็นบททดสอบว่าคนในสังคมนั้นๆ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน คือเป็นบททดสอบเชิงอดีต โดยย้อนไปมองจากอดีตสืบมาว่า คนพวกนั้นๆ ในถิ่นต่างๆ ในสังคมต่างๆ ว่า เท่าที่ได้พัฒนาจากอดีตมาถึงบัดนี้ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน ตั้งแต่ด้านจิตใจว่า เข้มแข็ง มั่นคง สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ ใช้ปัญญา ฯลฯ หรือไม่ แค่ไหน พอให้ได้เห็นกัน ในแง่ที่เป็นบททดสอบนี้ เวลานี้ก็ได้มีสถานการณ์จริงเกิดขึ้นแล้ว คือวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่รู้กันและพูดกันอยู่นี้ น่าพูดถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับคนไทยและสังคมไทยไว้นิดหน่อย คือ ในสถานการณ์นี้ เรามามองดูคนไทย ว่าเท่าที่ได้พัฒนามาถึงบัดนี้ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน เอาแค่เป็นตัวอย่าง คนไทยนี้มีชื่อเสียงที่รู้กันดีเป็นที่กล่าวขานไปกว้างไกล ดังที่ได้ยินว่า พวกนักทัศนาจร คนต่างประเทศ เมื่อมาเที่ยวประเทศไทย พากันประทับใจในเรื่องที่คนไทยยิ้มแย้มแจ่มใสมีน้ำใจ ต้อนรับโอภาปราศรัยเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล คุณสมบัติเหล่านี้เป็นเสน่ห์ของคนไทย ที่ดึงดูดใจคนเมืองอื่น ให้อยากมาเที่ยวเมืองไทย

มาถึงตรงนี้ ก็เลยจะพูดถึงหลักโพชฌงค์ ที่น่านำมาปฏิบัติ สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะคุณหมอและพยาบาลทั้งหลายนั้น เมื่อทำงานกับคนเจ็บไข้ ต่อหน้าโรคร้ายที่น่ากลัวว่าจะติดต่อกัน อีกทั้งฉุกเฉินบ้าง แทบจะชุลมุนบ้าง ก็แน่นอนว่าต้องมีสติตื่นพร้อม ที่จะทำงานได้อย่างมั่นใจ ทำการได้ฉับไวทันการ โดยไม่พลั้งเผลอไม่ผิดพลาด พร้อมทั้งไม่ประมาทในการรักษาตัวเองด้วย เพราะว่าถ้าเผลอสติเมื่อไร พลั้งพลาดไป ภัยก็อาจมาถึงตัว สติทำให้ใจอยู่กับงาน ทันการที่เป็นไป ไม่เผลอไม่พลาด นี่เป็นธรรมสำคัญ เมื่อสติตั้งต้นจับงานให้แล้ว และตามติดถึงคนถึงงานอยู่ตลอดเวลา ปัญญา ซึ่งเป็นหัวหน้างาน ก็เข้ามาบริหาร ทั้งส่องทางเปิดทาง นำทาง สั่งงาน และเดินงานก้าวหน้าไป นี่คือเรื่องของความรู้ความคิด ตั้งแต่มีความรู้ความเข้าใจนอกจากรู้เข้าใจโรค รู้สภาพคนไข้ และรู้เข้าใจวิชาการ ตลอดจนวิธีปฏิบัติในวิชาชีพของตนอย่างดีแล้ว ก็คิดการต่างๆ ได้ชัด เห็นทางแก้ไขปัญหา และบำบัดรักษาคนไข้ให้หายจากโรค นี่ก็เป็นเรื่องของปัญญา ที่ว่าเป็นธัมมวิจัย

ทีนี้ เมื่อปัญญามองเห็นตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ทำ อันโยงไปถึงความสำคัญของชีวิตคน ประกอบด้วยความหวังดีปรารถนาดีต่อคนไข้ กว้างออกไปถึงจุดหมายแห่งความเกษมศานต์มั่นคงของสังคม

ประเทศชาติ พอปัญญานั้นมองเห็นทางไปของงาน เห็นกระบวนวิธีที่จะแก้ปัญหา เห็นทางสำเร็จในการบำบัดรักษาได้ชัด ก็เกิดเรี่ยวแรงกำลังกายกำลังใจ มีความเพียรก้าวรุดหน้าไปในการทำงานอย่างเข้มแข็ง ที่จะให้สัมฤทธิ์จุดหมาย นี่คือเกิดมีวิริยะมาเป็นแรงขับเคลื่อนให้เดินหน้า นอกจากนี้ เมื่อคุณหมอและพยาบาลเป็นต้นทำงานนี้อยู่ ก็จะมองเห็นด้วยว่า ตนเองนั้นเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นแกนเป็นหลักของการที่จะแก้ไขปัญหาของชีวิตของสังคมของประเทศชาติในเวลานี้ บุคคลกลุ่มนี้ คือบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขนี้แหละที่จะพาให้คนไทย สังคมไทย ประเทศชาติไทย พ้นวิกฤตการณ์โรคโควิด-19 นี้ไปได้ เป็นกำลังหลัก เป็นกำลังแกนเลยทีเดียว เมื่อมองเห็นอย่างนี้ ก็ยิ่งมีกำลังความเพียรในการทำงานอย่างเข้มแข็งจริงจังเต็มที่

นอกเหนือจากผลดีและคุณประโยชน์ในการทำงานสร้างสรรค์แก้ปัญหาโดยตรงนี้แล้ว ยังมีข้อควรคำนึงอีกว่า การแพทย์ของไทยนี้มีเกียรติคุณเป็นที่รู้กันมาว่า มีมาตรฐานในวงการระหว่างประเทศหรือในระดับโลกสูงมาก ปฏิบัติการทางการแพทย์ในสถานการณ์นี้ ก็จึงเหมือนเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าการแพทย์และสาธารณสุขของไทยนี้มีมาตรฐานสูงสมดังที่ว่านั้น อันนับว่าเป็นการรักษาเกียรติคุณ หรือยิ่งเชิดชูเกียรติคุณนั้นให้เด่นให้นำยิ่งขึ้น ความข้อนี้ก็ควรจะถือเป็นสำคัญอย่างหนึ่งด้วย เมื่อปัญญาตระหนักรู้ถึงความสำคัญและคุณค่ายิ่งใหญ่ของงานที่ทำ พร้อมทั้งมองเห็นวิธีการและปฏิบัติการที่จะให้สำเร็จผลในการบำบัดรักษาและแก้ปัญหาทั้งหลายได้อย่างดีแล้ว คุณหมอและบรรดาผู้ทำงานในวงการแพทย์และสาธารณสุข ก็เกิดมีเรี่ยวแรงกำลังความเพียรพยายาม คือวิริยะ ที่จะดำเนินงานและทำปฏิบัติการต่างๆ อย่างเต็มที่

จากนั้น เมื่อมองเห็นว่างานเดินหน้าไปด้วยดี ความเพียรพยายามสัมฤทธิ์ผลอย่างที่ปัญญามองไว้ ก็จะเกิดความอิ่มใจ ได้ปีติ คือปลื้มใจเปรมปรีดิ์ นอกจากเปรมปรีดาว่าการทำงานการแก้ปัญหาเดินหน้าสู่ความสำเร็จได้แน่แล้ว ก็มีปีติปลื้มใจว่า เราได้ทำบุญกุศลช่วยชีวิตผู้คนและบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติอย่างยอดยิ่งแล้ว เป็นปีติคือความอิ่มใจปลื้มใจที่ชอบธรรม เมื่อมีปีติอิ่มใจดังว่านั้นแล้ว ก็จะมีปัสสัทธิคือความผ่อนคลายรื่นสบายกายใจตามมา จิตใจที่เป็นอย่างนี้ ก็ไม่มีความเครียด ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย คนที่ทำงานโดยมีโพชฌงค์มาถึงปีติและปัสสัทธิ มีความอิ่มใจและผ่อนคลายอย่างที่ว่านี้ ใจก็รื่นชื่นไปกับงานแน่วสู่จุดหมาย ทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย พร้อมด้วยมีความสุขในการทำงานนั้น เป็นผู้ทำงานที่มีใจไม่มีโรคแล้วในภาวะที่ผ่อนคลายใจเป็นสุขนี้ ใจนั้นก็พร้อมที่จะเป็นสมาธิ อันมั่นแน่วที่จะช่วยให้ทำงานได้สัมฤทธิ์ แล้วเติมเต็มด้วยดุลยภาพของใจที่เป็นอุเบกขา ซึ่งมองเห็นชัดตรง ไม่เอนเอียง ไม่เบี่ยงเบน อยู่กับความพอดีของความเป็นจริง ที่จะให้ปัญญาทำงานได้ผลสมบูรณ์

เมื่อแพทย์และบรรดาผู้ทำงานในวงการบำบัดโรคและรักษาสุขภาพ นำโพชฌงค์มาปฏิบัติ ผู้ทำงานก็ทำให้งานสำเร็จ งานก็ทำให้ผู้ทำงานพัฒนาทั้งกาย ใจ และปัญญา ดังได้ว่ามา ทีนี้ ทางด้านคนทั่วไป เมื่อได้เห็นแพทย์พยาบาลและผู้ทำงานในวงการแพทย์และสาธารณสุขมีความเสียสละมากมายอย่างนี้ ก็ซาบซึ้งใจ และเห็นใจ แล้วก็มานึกถึงตัวเองว่า เออ... ท่านเหล่านี้ทำงานหนักมากแล้วยังเสียสละกันนักหนา ส่วนตัวเรานี้ลำบากนิดหน่อย แค่ดำเนินชีวิตตามเคยอย่างปกติไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้อย่างใจ หาความสนุกสนานบันเทิงไม่ได้เท่านี้เอง จะไปทุกข์เศร้าเหงาหงอยหรืองุ่นง่านวุ่นวายอะไร พอคิดได้ ใจก็พลิกกลับ เลิกงุ่นง่าน หายหงอยเหงา กลายเป็นว่าคิดจะไปหนุนไปช่วยเป็นกำลังให้แก่ผู้ที่ทำงานแก้ไขสถานการณ์ แล้วตัวเองก็เกิดมีกำลังเข้มแข็งขึ้นมา

เรื่องความมีน้ำใจที่ได้แสดงเมตตาการุณย์ออกมา เป็นการช่วยเหลือดูแลแก้ไขปัญหาทั้งหลาย และเป็นทานคือการให้การแบ่งปันต่างๆ นั้น ก็เป็นอันว่า คนไทยนี้ถนัดมากและพร้อมทุกเมื่อ เรียกว่าปฏิบัติธรรมด้านนี้ ระดับนี้ ได้ดีทีเดียว ที่ว่ามานั้น เป็นการทดสอบด้านจิตใจ ที่แสดงออกมาต่อคนอื่น ทีนี้ก็น่าจะดูการปฏิบัติธรรมด้านทำหน้าที่ของตัวเองบ้าง ตั้งแต่ต้นได้อ้างพุทธพจน์ไว้คือ “อาปทาสุ...ถาโม เวทิตพฺโพ” ว่าเรี่ยวแรงกำลังตั้งแต่กำลังใจของคนนั้น พึงรู้ได้เมื่อมีภัยอันตราย

คำว่า “อาปทาสุ” นี่สำคัญนะ แปลว่า คราวร้าย ยามคับขัน เดือดร้อน มีภัยมาถึง ก็เหมือนคราวนี้ที่เจอโควิด-19 นี่แหละ ทีนี้ ก็มีพุทธพจน์อีกว่า “จตุตฺถญฺจ นิธาเปยฺย อาปทาสุ ภวิสฺสติ” คือ ทรงสอนว่า คฤหัสถ์ชาวบ้านนั้น เมื่อทำงานมีรายได้ ก็ให้จัดสรรทรัพย์เป็น 4 ส่วน คือ 1 ส่วน บริโภคใช้จ่ายเลี้ยงตัว เลี้ยงพ่อแม่ครอบครัว ดูแลผู้คน ทำบุญบำเพ็ญประโยชน์ 2 ส่วน ใช้ลงทุนทำกิจการงาน และอีก 1 ส่วน เป็นนิธิเก็บตุนเผื่อไว้โดยหมายใจว่า “อาปทาสุ” ถึงคราวคับขันมีภัย ก็จะมีกินมีใช้มีไว้ที่จะช่วยเหลือกัน คราวนี้ “อาปทาสุ” มาถึงแล้ว คือสถานการณ์โควิด-19 ก็รู้ได้เลยว่า เรานี้หรือใครคนไหนมีเรี่ยวแรงกำลังหรือไม่ แค่ไหน ตรงจุดนี้หมายถึงกำลังทุนทรัพย์หรือกำลังเศรษฐกิจ แล้วก็ได้ตรวจสอบตัวเองด้วย ว่าเราได้ปฏิบัติธรรมที่ได้ทรงสอนไว้ในเรื่องการจัดสรรเก็บออมทุนทรัพย์หรือไม่

ถ้าได้ปฏิบัติธรรมข้อนี้ไว้ โควิด-19 มา เราก็มีกินมีใช้ เป็นอยู่ได้ เป็นอยู่ดี ถ้าพลาดไปแล้ว ไม่ได้ปฏิบัติธรรมนี้ ก็จำไว้เตือนใจตัวเองว่า ต่อไปนี้จะไม่ประมาท ไม่ปล่อยตัวให้พลาดไป เราจะมีวินัยทางเศรษฐกิจอย่างที่ได้ตรัสสอนไว้ ส่วนปัญหาส่วนตัวอื่นๆ เช่นที่ว่า ในสถานการณ์นี้ ชีวิตเต็มไปด้วยข้อติดขัด จะทำอะไรๆ จะไปที่ไหนๆ ก็ไม่ได้อย่างใจนั้น เมื่อคิดได้ มันก็กลายเป็นแบบฝึกหัด อย่างที่บอกว่าเป็นข้อที่ 2

ข้อที่ 2 ก็คือ มองปัญหาในปัจจุบัน เป็นแบบฝึกหัด ปัญหาในที่นี้ ก็ได้แก่สถานการณ์ร้าย ที่ทำให้คนประสบทุกข์ ปัญหาเป็นแบบฝึกหัดที่คนจะได้ฝึกตนเอง อย่างที่ได้พูดมาแล้วข้างต้นว่า ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ คนจำนวนมาก ต้องเปลี่ยนจากทำงานที่บริษัท หรือที่ออฟฟิศ มาทำงานที่บ้าน นี่ก็เป็นแบบฝึกหัดให้เราฝึกตัวเองว่า เราจะคิดพิจารณาและปรึกษาหารือกับคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้การทำงานที่บ้านของเรา กลายเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ดี และมีผลดีได้ไหม การทำความเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ให้เป็นไปด้วยดีและเกิดมีผลดีได้เป็นการปรับตัวอย่างหนึ่ง การปรับตัวได้ ก็เป็นการฝึกตัวอย่างหนึ่ง เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้ทำแบบฝึกหัดครั้งนี้สำเร็จ คนที่คิดจะฝึกตัวนั้น เป็นคนมีสำนึกทางการศึกษา เมื่อเจอสถานการณ์ที่จะต้องฝึกตัวปรับตัว เขาจะไม่มัวมาท้อใจทุกข์ใจ แต่เขามีความพอใจ (มีฉันทะ) และมีความสุขในการที่ได้พัฒนาชีวิต และรู้จักใช้สถานการณ์ร้ายให้เป็นโอกาสด้วย อย่างน้อยก็ต้องคิดได้ว่า เรื่องนี้ถึงคราวจำเป็นแล้ว เราจะมัวมาท้อแท้อยู่ทำไม จะเก็บทุกข์ไว้อัดอั้นตันใจ ไม่มีประโยชน์ เอาเลย เราจะฝึกจะหัดตัวเอง ดูซิว่าเราจะทำให้สถานการณ์นี้เกิดมีความเปลี่ยนแปลงที่เราจะอยู่อย่างใหม่ได้อย่างดีที่สุดได้ไหม เรื่องอาจจะกลายเป็นว่า การอยู่อย่างใหม่นี้ ดีกว่าเก่าด้วยซ้ำไป นี่คือในปัจจุบัน เราทำแบบฝึกหัด ว่ากันแค่นี้ก่อน

ข้อที่ 3 มองอนาคตสืบจากปัจจุบัน ให้ได้บทเรียน คือมองปัจจุบันเป็นบทเรียนสำหรับอนาคต หมายความว่า ภัยอันตรายสิ่งเลวร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นเหตุปัจจัยในด้านต่างๆ คือเมื่อเรามองสภาพปัจจุบัน เราก็จะมองเห็นความเป็นไปของเหตุปัจจัยทั้งหลาย แล้วเราก็ประมวล

สภาพความเป็นไปและเหตุปัจจัยเหล่านั้นไว้เป็นบทเรียนต่อไปในอนาคต อันจะทำให้เรามองเห็นทางแก้ปัญหาและเห็นแนวทางการพัฒนาว่าเราควรจะพัฒนาอย่างไรให้เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะป้องกันปัญหาเหล่านี้ไม่ให้เกิดขึ้นได้ต่อไป การประมวลบทเรียนนี้ เป็นประโยชน์มาก สำหรับการเตรียมการเพื่ออนาคต ในแง่ของบทเรียนเพื่ออนาคตนี้ ก็อยากจะพูดกว้างๆ สักหน่อย ในเวลายาวนานที่ผ่านมา บทเรียนของโลก บทเรียนของอารยธรรมนี้ เราก็ได้เป็นบทใหญ่ๆ ขึ้นมาเป็นครั้งเป็นคราว อย่าง 50 กว่าปีก่อนนี้ เมื่อ ค.ศ. 1960s ปลายๆ ก็ได้เริ่มเกิดสภาพเลวร้ายที่เรียกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงขึ้นมาในประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว ทำให้คนเกิดมีสำนึกในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม แล้วจากนั้น ไม่นานมานี้ ก็ทำให้มนุษย์ถึงกับเปลี่ยนแนวความคิดใหญ่ที่เป็นกระแสหลักของโลกเลยทีเดียว ที่ว่านี้ก็คือ ย้อนหลังไป 2 – 3 พันปีมาแล้ว กระแสความคิดของอารยธรรมมนุษย์ในตะวันตกนั้น ถือว่าการพัฒนาความเจริญต่างๆ เกิดขึ้นได้ด้วยการเอาชนะธรรมชาติ มนุษย์ต้องพิชิตธรรมชาติ แต่แล้ว 50 กว่าปีก่อนนี้ เมื่อเริ่มเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นมาแล้ว ก็ทำให้คนเปลี่ยนแนวคิดจากการพิชิตธรรมชาติ หันมาคิดเป็นมิตรกับธรรมชาติ เวลานี้จะเห็นว่า ในประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้วทั้งหลาย คนชอบพูดบอกกันว่า ต้องเป็นมิตรกับธรรมชาติ จะทำอะไรๆ ก็ให้ทำอย่างเป็นมิตรกับธรรมชาติ

3. บทวิจารณ์: คุณค่าของหนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

1. จุดเด่นของหนังสือ

หนังสือ “ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี” เป็นหนังสือทีมีคุณค่าต่อการอ่านและเพิ่มพูนองค์ความรู้และความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา โดยเรียบเรียงขึ้นมาจากเนื้อหาหลายแหล่ง แล้วนำมาปะติดปะต่ออธิบายพรรณนาให้อ่านง่ายมากขึ้น แต่ละบทสอดแทรกเนื้อหา ให้เกิดความเข้าใจและเกิดจินตภาพในขณะที่อ่านทำความเข้าใจ ซึ่งสามารถสรุปจุดเด่น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 อธิบายเป็นระบบ คือ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ระดับ (ศรัทธา–ปัญญา–ปฏิบัติการ) ทำให้ผู้อ่านเข้าใจลำดับการปฏิบัติชัดเจน

1.2 เชื่อมโยงประวัติศาสตร์–ธรรมะ–เหตุการณ์ปัจจุบัน คือ จากกำเนิด “ปริตร” ในชมพูทวีป หลักโพชฌงค์ 7 สถานการณ์โควิด-19 และงานแพทย์พยาบาล เป็นการแปลธรรมะสู่ชีวิตจริง

1.3 ยกพระไตรปิฎกและเหตุการณ์ในพุทธกาล เช่น เรื่องพระมหากัสสปะ พระโมคคัลลานะ และพระพุทธเจ้าเองประชวร ทำให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นจริงทางจิตใจ

1.4 ภาษาชัดเจน มีตัวอย่างเปรียบเทียบ เช่น “สติเปรียบเหมือนมือ–ปัญญาเปรียบเหมือนตา” ทำให้เข้าใจง่าย

1.5 เน้นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม คือ ทั้งกำลังใจส่วนบุคคล ความสามัคคีในชุมชน และคุณค่าทางวิชาชีพ (โดยเฉพาะวงการแพทย์)

2. จุดควรพัฒนา

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่ามี “จุดควรพัฒนา” ที่ควรแก่การแก้ไขหลายประการ โดยจะแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 เนื้อหายาวและซ้ำซ้อน คือ มีการอธิบายโพชฌงค์ซ้ำหลายรอบ อาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกวกวน

2.2 ภาษาบางตอนเป็นภาษาพูด คือ เช่น “พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่า...” อาจไม่เหมาะกับงานเชิงวิชาการหรือบทวิเคราะห์เข้มข้น

2.3 ขอบเขตเนื้อหากว้างมาก คือ ครอบคลุมทั้งศาสนา ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา การแพทย์ และสถานการณ์โควิด-19 ทำให้บางประเด็นยังไม่ลงลึก

2.4 อ้างอิงยังไม่เป็นระบบ คือ แม้จะมีการกล่าวถึงพระไตรปิฎกและพุทธพจน์ แต่ยังไม่มีการบอกแหล่งอ้างอิงเชิงวิชาการชัดเจน

2.5 โฟกัสไม่คงที่ คือ บางช่วงเน้นศรัทธา บางช่วงเน้นการปฏิบัติ บางช่วงเน้นการแก้ปัญหาสังคม อาจทำให้คนอ่านสับสนกับแกนหลักของเรื่อง

ตารางเปรียบเทียบ **จุดเด่น–จุดควรพัฒนา** ของเนื้อหาให้สั้นกระชับ ดังนี้

ประเด็น	จุดเด่น	จุดควรพัฒนา
โครงสร้าง	อธิบายเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอน (ศรัทธา–ปัญญา–ปฏิบัติการ)	ยาวและซ้ำซ้อน บางช่วงวกวน
การเชื่อมโยง	เชื่อมพระไตรปิฎก เหตุการณ์พุทธกาล กับสถานการณ์โควิด-19 ได้ชัด	ขอบเขตกว้างมาก ทำให้บางประเด็นไม่ลงลึก
การใช้ภาษา	มีตัวอย่างเปรียบเทียบ เข้าใจง่าย เช่น มือ–ตา	ภาษาพูดมากไป ไม่คงสภาพวิชาการ
สาระสำคัญ	เน้นประโยชน์ต่อชีวิต การแพทย์ และสังคม	โฟกัสไม่คงที่ ระหว่างศรัทธา–ปัญญา–สังคม
การอ้างอิง	อ้างถึงพุทธพจน์และเรื่องราวในพระไตรปิฎก	ยังไม่บอกแหล่งอ้างอิงชัดเจนเชิงวิชาการ

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นงานวิชาการที่กระชับและชัดเจนขึ้น มีดังนี้

3.1 โครงสร้าง จัดลำดับเนื้อหาให้ชัดเจน เช่น บทนำ ความหมาย/ที่มา การเชื่อมโยงสถานการณ์ การวิเคราะห์ บทสรุป ลดการอธิบายซ้ำ ๆ ใช้หัวข้อย่อยช่วยให้เห็นชัดว่ากำลังพูดเรื่องอะไร

3.2 ภาษา ปรับจากภาษาพูดเป็นภาษาวิชาการ เช่น แทนคำว่า “พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่า...” ด้วย “กล่าวโดยสรุปได้ว่า...” ใช้ประโยคกระชับ ไม่วกวน เพื่อให้ผู้อ่านตามความคิดได้ง่าย

3.3 การเชื่อมโยง จำกัดขอบเขต ไม่ให้กว้างเกินไป เช่น เน้นเฉพาะ “โพชฌงค์ ๗ กับการรับมือโควิด-

19” จะชัดเจนกว่าครอบคลุมหลายประเด็น ใช้ตัวอย่างร่วมสมัย เช่น ความเสียสละของแพทย์ พยาบาล อาสาสมัคร เพื่อเชื่อมกับหลักธรรมโดยตรง

3.4 การอ้างอิง เพิ่มเชิงอรรถ/บรรณานุกรมจากพระไตรปิฎก หรือเอกสารวิชาการ เช่น สัยุตตนิกาย มหาวารวรรค โพชฌงค์สังยุตต์ ถ้ามีการอ้างเหตุการณ์ร่วมสมัย (เช่น ข้อมูลโควิด) ควรอ้างแหล่งข่าวหรือรายงานทางการแพทย์ด้วย

5. สรุป

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 3 บทหลัก โดยเน้นการอธิบาย “โพชฌงค์ 7” ทั้งในเชิงความหมาย การสวดเป็นปริตร และการนำไปใช้ในชีวิตจริง

บทที่ 1 ขั้นศรัทธา ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ อธิบายความหมายของคำว่า “ปริตร” ว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน แตกต่างจากมนตร์ของพราหมณ์เพราะเน้นเมตตา “โพชฌังคปริตร” ถือกำเนิดจากเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงโพชฌงค์แก่พระมหาสาวกและแม้แต่ในครั้งที่พระองค์ประชวรเอง ก็ทรงหายจากอาพาธ การสวดโพชฌงค์มีประโยชน์ใน 2 ระดับ ระดับศรัทธา เสริมกำลังใจ ทำให้จิตสงบ สามัคคี ระดับปัญญา เข้าใจเนื้อหาธรรม นำไปปฏิบัติจริงจนบรรลุผล

บทที่ 2 ขั้นปัญญา รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ “โพชฌงค์” หมายถึงองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ มี 7 ข้อ ได้แก่ สติ ธัมมวิจัย วิริยะ ปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา สติเป็นตัวตั้งต้น ธัมมวิจัยคือปัญญาที่ตรวจสอบ สัมพันธ์กันกับวิริยะที่เป็นแรงผลักดัน เมื่อปฏิบัติครบ จิตจะค่อยๆ พัฒนา ปีติทำให้ใจอิ่มเอิบ ปัสสัทธิผ่อนคลาย สมาธิตั้งมั่น และอุเบกขา คือ ใจที่สมดุล ผลที่ได้คือจิตไร้โรค ปัญญาเที่ยงตรง การทำงานสำเร็จผล และใช้ได้ทั้งในชีวิตส่วนตัวและสังคม

บทที่ 3 ปฏิบัติการ โพชฌงค์ในชีวิตและกิจการ ยกตัวอย่างการใช้โพชฌงค์ในสถานการณ์โควิด-19 (1) ระดับบุคคล มีสติรับมือ ไม่จมทุกข์ ใช้ปัญญาปรับตัว พลิกวิกฤติเป็นโอกาส (2) ระดับสังคม การสวดมนต์เสริมสามัคคี กำลังใจร่วมกัน และ (3) ระดับบุคลากรทางการแพทย์ ใช้สติ ปัญญา วิริยะในการทำงานช่วยชีวิตผู้คน จนเกิดปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา ทำให้งานสำเร็จ และผู้ทำงานพัฒนาตนเองด้วย โควิด-19 เปรียบเป็น “สงครามโรค” และเป็นบททดสอบคุณภาพของคนไทย ทั้งด้านจิตใจ ความสามัคคี วินัย และเศรษฐกิจ (อ้างถึงพุทธพจน์เรื่องการเก็บออมทรัพย์เพื่อ “อาปทาสุ” คือยามคับขัน) ทุกข์และปัญหาเป็น “แบบฝึกหัด” ให้คนได้ฝึกตนเอง ปรับตัว พัฒนาคุณภาพชีวิต

ใจความสำคัญโดยรวม โพชฌงค์ 7 เป็นทั้งหลักธรรมเพื่อการตรัสรู้ และเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตจริง ทั้งในด้านการสร้างกำลังใจ ความสามัคคี และการแก้ปัญหาด้วยปัญญา เมื่อผู้คนปฏิบัติครบถ้วนจะเกิดความเจริญทั้งส่วนตัวและสังคม เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้

เอกสารอ้างอิง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต). *ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี*.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด. 2563.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

Social Media Usage as a Moderator between User Satisfaction and Continuance Intention: Evidence from Generation Z on the Bilibili Platform

Yan Lin[1*], Nititorn Ounpipat[2]

[1,2]Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
✉: * s66584946001@ssru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 19 October 2025; Revised: 09 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

As the digital economy continues to flourish, video platforms have become central to Generation Z's information acquisition, social connection, and entertainment experiences. Consequently, retaining users has become increasingly important. Drawing on Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory, this study develops a dual-core model that positions social media usage as a moderator between user satisfaction and continuance intention. Focusing on Bilibili users in Guangdong Province, the study collected 510 valid online survey responses through random sampling and employed structural equation modeling to examine the proposed hypotheses. The results indicate that user satisfaction significantly predicts continuance intention, and that social media usage strengthens this relationship ($R^2 = 67.2\%$). The findings further reveal a danmu-driven "satisfaction–usage–continuance" mechanism. This research contributes to the literature on digital behavior and offers practical implications for platform management—including optimizing danmu features and incentivizing user participation—as well as guidance for enhancing Generation Z's digital literacy.

Keywords: Social media usage, user satisfaction, continuance intention, Generation Z, video platform

1. Introduction

With the rapid expansion of the global digital economy, online video platforms have increasingly become the primary digital medium through which Generation Z (born 1995–2009) obtains information, engages in social interaction, and seeks entertainment.Generation Z's digital habits are promoted by technology, such as 5G and AI, and the habits of digital content. Compared with traditional video platforms, YouTube, TikTok, and Instagram Reels are more popular with Generation Z. The video content is interactive, diverse, and the recommended articles are smart (Djafarova & Bowes, 2021; Turner, 2023). Statista (2024) reveals that Generation Z around the world spend more than 3 hours a day watching videos. On average, the online time is 6 hours and 40 minutes, 81% use social media, and 50% of them use social media for more than 3 hours a day. This indicates that the video platform is the most important way to get information and interact socially that they depend on. Generation Z likes fast-paced, short-form entertainment such as comedy and memes, and about 67% of them like such videos. It is noteworthy that 36.79% of YouTube users and 39% of TikTok users aged 18–28 come from Generation Z, indicating that they like visual and interactive media.

Certainly, this is more evident in China. Due to the efforts of digital transaction videos growth 29% in 2024 and reach RMB 6 billion; according to forecast, the media market revenue will reach $303.88 billion in 2025 with gaming and video as the major sources (Yang, 2023). Under such circumstances, Bilibili (hereafter referred to as Bilibili) has become the first choice of Generation Z by leveraging the unique subculture characteristics and community interaction methods. According to recent reports, Bilibili recorded over 341 million monthly active users (MAUs) and approximately 104 million daily active users (DAUs) in 2024. The number of

monthly paying users grew by 9%, with an average daily usage time of 105 minutes. Notably, more than 80% of its users belong to the post-1990 and post-2000 generations.The average age is 26 and the female ratio is 50% (Tencent, 2024). Originating from ACG (Anime, Comic, and Game) content, Bilibili has gradually expanded into diverse areas such as knowledge sharing, technology, lifestyle, cuisine, and film and television.It creates a community culture of co-creation and diversified interests with participation from broadcasters and audiences (Knowledgeable, intelligent, open, and innovative, 2024). The unique danmu (bullet comment) system makes viewers watch in resonance and make social connections. In addition, creator incentives, graded systems and badge mechanism can also motivate users to participate and enhance their loyalty (Liu, 2021; Zhang & Cassany, 2023; Chen et al., 2023).

As one of the pioneers in China's digital economy, Guangdong has high density of universities and youth population. Bilibili users account for a large proportion of Generation Z, making it an ideal sample to explore video platform usage behaviors. Specifically, the GDP of Guangdong will exceed RMB 14 trillion in 2024. There are more than 392,000 5G base stations in Guangdong and it leads China in user numbers and virtual private networks. In terms of policy, the 14th Five-Year Plan for the Development of the Digital Economy also emphasizes the advancement of online audiovisual industries and introduces stricter regulations concerning youth protection, algorithm transparency, and content quality (State Council, 2023). The community culture of Bilibili meets the digital economy environment of Guangdong. This study provides an interesting regional context to explore Generation Z's continuance intention.

Amid the fierce competition across digital platforms, the interplay among video platform ecosystems, algorithmic mechanisms, and user psychology provides a multidimensional perspective for academic inquiry. The global short-video market is projected to expand from USD 53.48 billion in 2025 to USD 106.22 billion by 2032, with a compound annual growth rate (CAGR) of 10.3%. As a platform characterized by Chinese cultural features and strong community attributes, Bilibili's danmu and user-generated content (UGC) systems offer a distinctive context for investigating Generation Z's continuance intention.Moreover, Guangdong's policy support, high user density and mature digital infrastructure further amplify the multidimensional research views of this study.

Despite the abundance of prior studies on Generation Z's video platform usage and Bilibili ecosystem (Djafarova & Bowes, 2021; Liu, 2021; Vaterlaus et al., 2023), there are still research gaps in exploring the drivers of continuance intention. First, most of the existing studies focus on macro-level user behaviour, such as platform content transition and demographic characteristics, and pay less attention to psychological mechanisms (e.g. satisfaction) and the dynamic effect of community interaction on continuance intention (Li et al., 2023). Second, there is a lack of exploration on region-specific factors. It is possible that Guangdong's policy and cultural context may have a significant impact on Generation Z behaviours; however, relevant empirical analyses are still lacking. Third, although danmu culture can improve user stickiness, the moderating effect of social media usage in the satisfaction–continuance intention pathway has not been verified (Zhao et al., 2024).

Based on Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory, this study takes Bilibili users in Guangdong Province as the research objects. This study examines the moderating role of social media usage in the relationship between user satisfaction and continuance intention.The research questions are as follows:

(1)Does satisfaction directly promote continuance intention?

(2) Does social media usage (in terms of intensity and patterns) enhance or weaken this relationship?

By combining Expectation Confirmation Model and Community Participation Theory, this study establishes a novel moderated model and extends the theoretical framework for video platform continuance behaviour. In China, this research investigates the impact of regional factors on Generation Z's psychological processes and empirically validates the moderating role of social media usage.It also explores the impact of interactive features such as danmu on user stickiness and enriches the theoretical studies on multidimensional research views of video platform. Furthermore, it provides practical implications for platform algorithms and community mechanism optimization targeting Generation Z, improving user stickiness. Moreover, it provides

insights for policies on youth protection and digital economy development, contributing to the healthy growth of China's video sector and fostering Generation Z's digital literacy.

2. Literature Review

This study adopts Expectation Confirmation Theory (ECT) and Community Participation Theory (CPT) as its theoretical foundation. Focusing on Generation Z Bilibili users in Guangdong Province, it examines the relationships among user satisfaction, social media usage, and continuance intention. ECT explains how satisfaction drives continuance intention through the expectation–confirmation mechanism, whereas CPT clarifies how community participation—especially social media engagement—strengthens continuance via belonging and emotional attachment. Integrating both classical and contemporary empirical studies, this chapter also considers the regional characteristics of Bilibili's danmu culture, thereby establishing the basis for the conceptual model.

2.1 Expectation Confirmation Theory (ECT)

ECT, developed by Oliver (1980), is a foundational framework in consumer satisfaction research. It argues that satisfaction arises from comparing pre-use expectations with actual performance via a confirmation or disconfirmation process. Positive confirmation enhances satisfaction, while negative disconfirmation reduces it. The theory outlines a clear causal chain—"expectation → performance → confirmation → satisfaction → intention"—and has been widely adopted across marketing and service management.

Bhattacherjee (2001) extended ECT to the information systems domain by proposing the Expectation Confirmation Model (ECM), refining the pathway to "confirmation → satisfaction → perceived usefulness → continuance intention." ECM demonstrated that confirmation shapes satisfaction and post-adoption behavior, and it has since become a central model for understanding user continuance in digital environments such as e-commerce, online services, and software systems.

With rapid technological advancement, ECT/ECM has increasingly been integrated with other models to capture digital complexity. Venkatesh et al. (2012) incorporated confirmation into UTAUT2, while DeLone and McLean's (2003) IS Success Model introduced system, information, and service quality as antecedents. More recent efforts have further contextualized ECM: Kim et al. (2023) showed that confirmation explains 65% of satisfaction in digital learning; Li et al. (2024) found that trust, hedonic value, social interaction, and AI personalization significantly predict continuance intention; and Ambalov (2022) confirmed through meta-analysis the robustness of ECT across social media and cultural settings.

ECT has also proven highly relevant to short-video and AI-driven platforms. For instance, Wang et al. (2024) demonstrated that social interaction and danmu mechanisms significantly strengthen the satisfaction–continuance pathway, while Chen et al. (2023) showed that social media usage intensity moderates user retention in online healthcare platforms. Collectively, these studies confirm that ECT/ECM remains a flexible and powerful framework for explaining user behavior in social video contexts, providing the theoretical grounding for this study.

2.2 Community Participation Theory (CPT)

CPT, rooted in social psychology, explains how participation fosters belonging, identification, and sustained engagement (McMillan & Chavis, 1986; Blanchard & Markus, 2004). Originally applied to physical communities, CPT has since been extended to online environments. Wiertz and de Ruyter (2007) demonstrated that deeper participation increases belonging and loyalty in digital knowledge-sharing communities.

As digital platforms evolved, CPT became widely used in social media, virtual communities, and UGC ecosystems. Koh and Kim (2003) found that participation enhances continuance through increased belonging, while Ellison et al. (2007) reported that likes, comments, and other interactive behaviors reinforce social capital and retention. Within Bilibili, Zhao et al. (2024) showed that synchronous danmu interactions heighten belonging and stickiness, confirming CPT's applicability to real-time video platforms.

Recent research integrates CPT with complementary frameworks to better explain digital engagement. Lin (2008) combined CPT with social capital theory and highlighted the roles of trust and reciprocity; Chen et al. (2023) incorporated CPT into the IS Success Model and showed that high-quality interactions explain more than 60% of satisfaction variance; and Wang et al. (2024) and Kaur et al. (2023) extended CPT alongside ECM, demonstrating that participation and interaction intensity moderate the satisfaction–continuance relationship.

In platforms like Bilibili, social media usage (SMES-A) operationalizes CPT across emotional, behavioral, and cognitive dimensions—such as danmu participation, commenting, liking, sharing, and content investment (Li et al., 2024). These multidimensional interactions enhance belonging and emotional connection, thereby strengthening the satisfaction–continuance pathway (Zhang & Cassany, 2023). Empirical evidence consistently shows that higher danmu intensity increases belonging and satisfaction, supporting its use as the moderator in this study.

Despite its wide application, research gaps remain in video-based contexts. Prior studies often emphasize direct effects rather than moderation, overlook regional factors such as Guangdong's digital ecosystem, and insufficiently examine real-time interaction mechanisms like danmu. Accordingly, this study integrates CPT with ECM to examine how social media usage moderates the satisfaction–continuance pathway among Guangdong's Generation Z Bilibili users.

2.3Relationships Among Variables and Research Hypotheses

The Relationship Between User Satisfaction and Continuance Intention

User satisfaction is a central predictor of continuance intention. Bhattacherjee (2001) established its direct role within ECM. Subsequent research consistently shows that satisfaction drives retention in diverse digital environments: Venkatesh et al. (2012) confirmed its importance in UTAUT2; Alalwan et al. (2023) identified strong effects among Generation Z across social and video platforms; and Kaur et al. (2023) found that satisfaction enhances stickiness and loyalty through emotional connection. Within the Bilibili context, Chen et al. (2023) reported that satisfaction increases daily usage and referral willingness, while Xu and Li (2022) showed that emotional resonance—such as subcultural identification—strengthens retention.

H1: User satisfaction positively affects continuance intention among Guangdong Generation Z users on Bilibili.

Relationship Among User Satisfaction, Social Media Usage, and Continuance Intention

From the CPT perspective, social media usage enhances belonging and emotional engagement, thereby strengthening the conversion of satisfaction into continuance. Empirical studies support this moderating effect: Wang et al. (2024) showed that frequent interactions reinforce the satisfaction–intention linkage; Kaur et al. (2023) found that usage amplifies the effect of satisfaction through emotional bonding. In Bilibili, danmu participation serves as a key interaction mechanism—Zhao et al. (2024) demonstrated that high-intensity danmu enhances belonging and satisfaction's predictive power, and Xu and Li (2022) noted that regional cultural factors such as Cantonese danmu further strengthen this effect.

H2: Social media usage significantly moderates the relationship between user satisfaction and continuance intention.

2.4 Conceptual Model

Following the literature review and the discussion of variable relationships, Figure 1 presents the conceptual model for this study.

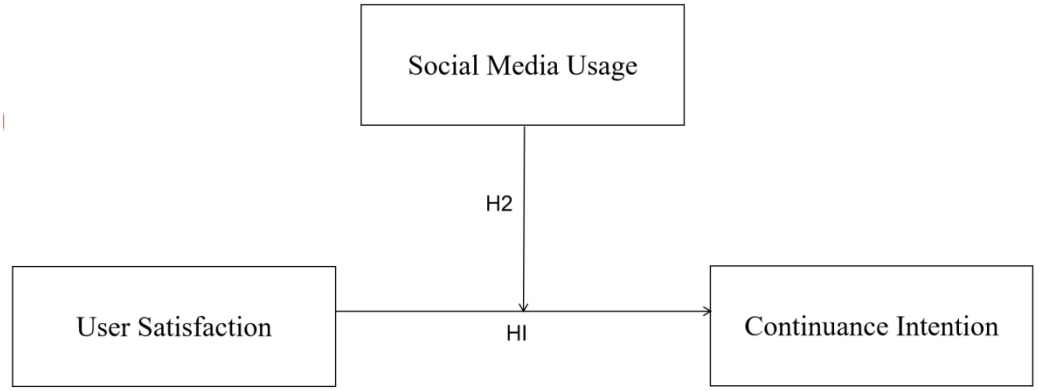

Figure 1 Research Framework

3. Research Methodology

A quantitative methodology was adopted in this study, focusing on Guangdong Generation Z users of Bilibili. The survey included three expert-validated 5-point Likert scales assessing User Satisfaction, Social Media Usage, and Continuance Intention. Data were analyzed using SPSS and AMOS.

3.1 Sample Characteristics and Data Collection

This study targets Generation Z Bilibili users in Guangdong Province as the research subjects, employing a quantitative analysis approach. According to the joint report by the Guangdong Provincial Bureau of Statistics and QuestMobile (2024), the province has approximately 25 million Generation Z internet users, of whom 65% are registered or active Bilibili users. Inclusion criteria were: age 18–30 years, permanent residence in Guangdong, and Bilibili usage at least 3 times per week in the past 3 months.

Sampling adopted a stratified convenience sampling method. First, strata were delineated by region and school type, selecting five representative institutions as sample sources: Jinan University, Guangdong University of Science and Technology, Zhanjiang University of Science and Technology, Guangdong Polytechnic College, and Huizhou No. 1 High School (senior high school section). Based on Cochran's (1977) formula, the minimum required sample size was determined considering a 95% confidence level (Z=1.96), an expected proportion of 0.5 (p = 0.5), a margin of error of 4.3% (E=0.043), and a population of 25 million (N=25,000,000), yielding an estimated sample size of about 520. Therefore, the total sample size of the study was planned to be 520.

The questionnaire was collected online through WeChat.In total, 520 questionnaires were collected. After strict screening, 10 invalid questionnaires were removed (such as incomplete answers, strange questions and answers), and the final valid questionnaires were 510, which laid a solid data basis for the subsequent empirical analysis.

3.2 Measurements

This study's questionnaire is composed of three main scales: User Satisfaction Scale (4 items), Social Media Usage Scale (11 items) and Continuance Intention Scale (4 items). All measures employed a 5-point Likert scale, ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). The content of the questionnaire was reviewed by three content validity experts, so that the content of the questionnaire items was clear and reasonable. The specific dimensions and references are shown in Table 1.

Table 1: Measurement Instruments

Variable	Definition	Dimensions	Reference Scale
User Satisfaction	Generation Z users' subjective evaluation of their overall usage experience with Bilibili's video content, danmu interactions, UPcontent, and community participation, as well as the pleasurable emotional response to whether the platform meets their expectations and needs.	User Satisfaction	Kim et al. (2011) Social Media Satisfaction Scale

Social Media Usage	Users' dynamic, bidirectional participation in digital platforms, encompassing behavioral (e.g., commenting, sharing), emotional connection (e.g., sense of belonging), and cognitive engagement (e.g., attention to others' feedback).	Emotional Engagement Behavioral Engagement Cognitive Engagement	Ni et al. (2020) Adolescent Social Media Engagement Scale (SMES-A)
Continuance Intention	Users' willingness to continue watching videos and participating in danmu, commenting, and other interactions on Bilibili, driven by habitual behavior and hedonic experiences.	Continuance Intention	Bhattacherjee (2001) ECT Scale

3.3Analytical Method

Data analysis was conducted in several sequential stages. Descriptive statistics were first computed using SPSS to summarize sample characteristics and the distributions of key variables. The internal consistency of the measurement scales was then evaluated through Cronbach's α and composite reliability (CR). Pearson correlation analysis was subsequently performed to examine inter-variable relationships and identify potential associations for further testing. The core analysis employed structural equation modeling (SEM) with AMOS to assess direct path effects, complemented by moderated regression analysis using the interaction term method to test for moderating effects. To ensure the robustness of the findings, additional checks—including multi-group comparisons and sensitivity analyses—were conducted.

4. Results

This paper investigates survey information collected from 510 Generation Z Bilibili users in Guangdong Province, China (54.1% female; mean age = 21.9 years) and examines the relationships among user satisfaction, social media usage, and continuance intention in a systematic way. Descriptive statistics describe the variable distributions and measurement qualities of the three constructs; correlation analysis tests bivariate relationships; regression results test hypotheses; and robustness checks validate the result stabilities while highlighting important findings. Mplus and AMOS software were used in this study, and analyses followed best practices for SEM and moderation analysis (Baron & Kenny, 1986; Cohen et al., 2013; Kline, 2016).

4.1 Descriptive Statistics

Descriptive statistics—including means, standard deviations, and Pearson correlation coefficients—were used to summarize the distributions of user satisfaction, social media usage, and continuance intention, and to assess the measurement properties of these variables, providing a foundation for subsequent analyses.

Table 2: Descriptive Statistics and Pearson Correlation Coefficients

Variable	Mean	SD	1	2	3
User Satisfaction	3.78	1.02	—		
Social media usage	4.03	0.78	.40***	—	
Continuance Intention	3.83	1.06	.56***	.38***	—

***p < .001 (two-tailed).

Table 2 shows that the user satisfaction level was moderately high (M = 3.78, SD = 1.02), social media use level was high (M = 4.03, SD = 0.78), and continuance intention level was moderately high (M = 3.83, SD = 1.06), suggesting that Generation-Z Bilibili users were highly engaged. The skewness and kurtosis values are all less than 1, which validates the normality assumptions of SEM (Kline, 2016). The distributions suggest adequate variability in these three variables for the behavioral relationships analysis.

Validation

To validate the measurement qualities of the three variables, confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the reliability and validity of the constructs.Cronbach's α varied between .863 and .930 while composite reliability (CR) was ≥ .886, which were above the .70 threshold (Hair et al., 2010). In addition, average variance extracted (AVE) was .659–.672 with factor loadings of .750–.864, which were all above the .50 threshold (Hair et al., 2010). Furthermore, the square roots of AVE (minimum .812) were higher than the largest inter-construct correlation (.56), which fulfils the Fornell-Larcker criterion (Fornell & Larcker, 1981). Thus, we have a reliable measurement model to use for the subsequent analysis.

4.2 Correlation Analysis

Based on the descriptive analysis results presented above, this section explores zero-order correlations among user satisfaction (SAT), social media use (SMU) and continuance intention (CI) to identify preliminary relationships that support hypothesis testing.

Table 3：Zero-Order Correlations Among First-Order Factors

	SAT	**SMU**	**CI**
SAT	1		
SMU	. 40***	1	
CI	. 56***	. 38***	1

SAT = User Satisfaction; SMU = Social Media Use; CI = Continuance Intention.
***p* < .001.

Table 3 User satisfaction and continuance intention have a strong correlation (r = .56, p < .001), a large effect size, and thus satisfaction can be seen as an important driver for the continued use of the platform.Social media use and continuance intention have a moderate correlation (r = .38, p < .001), a medium effect, and thus the frequency of use has an impact on continued use (Cohen, 1988).The correlation between satisfaction and social media use has a strong correlation (r = .40, p < .001) and fulfils the requirements for moderation analysis (Baron & Kenny, 1986).All correlations are below .70 and VIF < 2, hence there is no multicollinearity. These results support H1 (initially) and prepare the ground for testing the moderating effect in H2 (H2).

4.3 Regression Results and Analysis

In this section, H1 (user satisfaction positively predicts continuance intention) and H2 (social media use has a moderating effect on this relationship) are tested with hierarchical moderated regression analysis (Hayes' PROCESS macro, Model 1, 5000 bootstrap resamples) while controlling for gender, age and region. Regression analyses were conducted with maximum likelihood estimation in AMOS. Hypothesis testing outputs are presented for regression coefficients (β or standardized regression coefficients β), standard errors (SE), t-tests (not presented) and p-values (< .001 threshold), and 95% bias-corrected confidence intervals (BC CI). Model fit was excellent: CFI and TLI > .99, RMSEA < .053, and $\chi^2/df < 2.5$ (Hair et al., 2010).

Table 4: Hierarchical Moderated Regression Results

Predictor	β	SE	t	p	95% BC CI
Constant	0.831	0.172	4.83	<.001	[0.494, 1.168]
User Satisfaction (SAT)	0.455***	0.040	11.39	<.001	[0.376, 0.534]
Social Media Use (SMU)	0.254***	0.049	5.18	<.001	[0.158, 0.350]
SAT × SMU	0.179***	0.043	4.17	<.001	[0.095, 0.263]
R^2 (ΔR^2)	.379	(.026)			
F for ΔR^2	43.71***				

Note. Dependent variable = Continuance Intention; BC CI = bias-corrected confidence interval. ***p < .001.

In Step 1, user satisfaction significantly predicted continuance intention (β = 0.455, SE = 0.040, t = 11.39, p < .001, 95% BC CI [0.376, 0.534]). The t-value exceeded the critical threshold

(approximately 3.29 for $p < .001$, $df \approx 506$), and the confidence interval excluded zero, rejecting the null hypothesis and supporting H1. This suggests that higher satisfaction drives Generation-Z users' intent to continue using Bilibili. In Step 2, the interaction term (SAT × SMU) was significant ($\beta = 0.179$, SE = 0.043, $t = 4.17$, $p < .001$, 95% BC CI [0.095, 0.263]), accounting for an additional 2.6% of variance ($\Delta R^2 = .026$, $F = 43.71$, $p < .001$). This confirms that social media use amplifies the satisfaction–continuance intention relationship, supporting H2 (Cohen et al., 2013). The model's R^2 of .379 indicates strong explanatory power, suggesting that frequent platform use enhances satisfaction's impact on retention, with implications for user engagement strategies.

4.4 Robustness test

In order to ensure the robustness of data samples, this paper uses variable substitution and related variables lag one period to test the robustness. In order to alleviate the endogenous problems caused by reverse causal bias, ROE is used to replace the original variable measurement index, so the financial performance of enterprises is delayed by one period and regressed to repeat the above test process. The results of models 5-8 in Table 5 show that the regression coefficients of the lag term of the explained variables after replacement are still significantly positive. It can be seen that the benchmark regression results are reliable and robust.

Table 5: Robustness Check: Median-Split and Alternative Indicator

Group	*n*	SAT→CI β	95% CI	Interaction β	95% CI
Low SMU (<4.0)	208	0.28**	[0.14, 0.42]	0.05	[–0.02, 0.12]
High SMU (≥4.0)	302	0.52**	[0.42, 0.62]	0.19**	[0.09, 0.29]
Alternative Indicator (minutes/day)	510	0.46**	[0.37, 0.55]	0.164**	[0.07, 0.26]

**p < .01, ***p < .001.

Median-split analysis at a social media use score of 4.0 showed a significant interaction in the high-use group ($\beta = 0.19$, $p < .01$, 95% CI [0.09, 0.29]) but not in the low-use group ($\beta = 0.05$, *p* > .05), indicating a dose-dependent moderation effect. The alternative indicator (daily minutes) yielded a significant interaction ($\beta = 0.164$, $p < .01$, 95% CI [0.07, 0.26]), confirming H2's robustness. This suggests that higher platform engagement strengthens satisfaction's effect on retention, offering insights for user interaction theories in communication studies.

As seen from the analyses, user satisfaction positively predicts continuance intention (H1 supported). Furthermore, social media use enhances this relationship in a dose-dependent manner (H2 supported). The result that the moderation effect is stronger in high-use groups, shows the importance of frequent use for retention. Based on a solid measurement model, the results offer practical implications for Bilibili's user retention behavior and extend communication theories on platform usage.

5.Conclusion

From the analytical results, the following conclusions are derived.

5.1 Direct Path: Satisfaction Drives Continuance Intention

Path analysis indicates that user satisfaction significantly and positively predicts continuance intention, thereby supporting the core "satisfaction–continuance intention" relationship proposed in Bhattacherjee's (2001) Expectation Confirmation Model (ECM). Satisfaction functions not only as an emotional response to user experience but also as a crucial psychological mechanism influencing platform stickiness and loyalty. These findings align with recent research. For instance, Zarifis (2023) found that satisfaction is the most important predictor of continuance on short-video platforms, exerting a stronger influence than perceived usefulness and ease of use. Yao et al. (2025) reported that overall satisfaction with platform experience

directly affects continuance intention, accounting for approximately 48% of the variance. Similarly, Jia et al. (2023) demonstrated that affective satisfaction explains more continuance intention than cognitive satisfaction in streaming video platforms, highlighting the stronger role of emotional engagement in driving platform stickiness. Collectively, these results underscore the central role of satisfaction in video platform usage models (Bhattacherjee, 2001; Xu et al., 2024; Zhang et al., 2024).

5.2 Moderating Effect: Amplifying Role of Social Media Usage

Further moderation analysis reveals that social media usage significantly strengthens the positive relationship between user satisfaction and continuance intention, supporting H2. Specifically, higher levels of social media usage—such as more frequent danmu interactions, comment replies, likes, and shares—amplify the effect of satisfaction on continuance intention. In other words, the "satisfaction–continuance intention" pathway exhibits a "dose-dependent" enhancement with increased platform engagement.

This finding aligns with Tajfel and Turner's (1986) Social Identity Theory and Nahapiet and Ghoshal's (1998) Social Capital Theory, which suggest that participation in platform social activities enhances users' identification and sense of belonging, thereby reinforcing the satisfaction–continuance process. Recent studies provide additional empirical support. Alalwan (2022) observed that social media interaction levels significantly moderate the satisfaction–continuance pathway in cross-national learning platform samples. Jia et al. (2023) reported that active community discussion and content co-creation strengthen satisfaction effects in video streaming platforms. Yao et al. (2025) found that social media engagement notably enhances continuance intention in Chinese users, with a moderation effect size of approximately 0.24 ($p < 0.01$), consistent with the present study's results.

In summary, this study confirms that user satisfaction significantly drives continuance intention (H1 supported) and that this effect is amplified by high levels of social media usage (H2 supported). Moreover, the "satisfaction–social interaction–continuance intention" mechanism provides both theoretical insight and empirical evidence for understanding the formation of user stickiness on video platforms.

6. Discussion

This study extends the application of Expectation Confirmation Theory (ECT) to the context of danmu culture. User satisfaction, which explains the majority of variance in continuance intention, follows dynamic confirmation processes in digital environments. Simultaneously, the moderating mechanism of Community Participation Theory (CPT) is innovatively integrated. Social media usage amplifies the behavioral effects of user satisfaction by enhancing both belonging and emotional engagement. This cross-theoretical integration establishes a dual-core model, improving the overall explanatory power and providing a practical analytical framework for research on video platform retention. Compared with single-theory approaches, the study highlights the amplifying effects of real-time interactions in digital communities and lays a foundation for future theoretical development.

Despite these insights, several limitations remain. First, participants were drawn exclusively from Guangdong, limiting the study to Generation Z users in this region; thus, cross-regional comparisons and broader generalization are constrained. Second, the use of cross-sectional data cannot capture behavioral dynamics over time. Third, external variables that may influence continuance intention, such as AI-based recommendations, were not included. Fourth, the focus on Bilibili requires validation across other video platforms.

Future research can be extended in several directions. First, longitudinal designs should be employed to examine the dynamic processes of confirmation. Second, cross-cultural comparisons can be conducted to explore regional differences in user behavior. Third, experimental methods can test the causal effects of AI interventions on engagement. Finally, meta-analytic frameworks can be developed to synthesize research across video platforms, thereby advancing theoretical understanding toward the intelligent community era.

7. Suggestions

Based on empirical findings that social media usage moderates the relationship between user satisfaction and continuance intention, this study proposes several strategies to enhance Bilibili's platform management and support the development of Guangdong's digital economy.

First, focus on highly interactive ACG (animation, comic, and games) content and recommend videos through tailored algorithms to foster dynamic confirmation processes and improve user satisfaction.

Second, introduce a tiered danmu (bullet comment) reward system, including badges and virtual currency, to encourage commenting and content sharing. This approach reinforces the moderating effect of social media usage, turning passive viewers into active participants in the community.

Third, create Cantonese danmu templates and develop a Lingnan cultural zone to strengthen cultural resonance with Guangdong Generation Z users. This strategy can generate an "engagement spillover effect" and help maintain a sustainable community ecosystem.

At the policy level, these initiatives should be incorporated into regional digital economy plans. Universities can support danmu co-creation projects to enhance digital literacy among youth, while platform algorithms should remain transparent and protect user rights.

Grounded in the dual-core ECT–CPT model (Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory), these recommendations provide a practical framework for video platforms to increase user engagement and foster sustainable growth among Generation Z.

References

Alalwan, A. A., Dwivedi, Y. K., & Rana, N. P. (2023). Factors influencing Generation Z's continued use intention of social media platforms: An integrated UTAUT2–ECT model. *Journal of Retailing and Consumer Services, 70*, 103147.

Alalwan, N. (2022). Actual use of social media for engagement to enhance students' learning. *Education and Information Technologies, 27*(7), 9767–9789.

Ambalov, A. (2022). A meta-analysis of expectation-confirmation theory in information systems research: 20 years of progress. *Information & Management, 59*(3), 103599.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(6), 1173–1182.

Bhattacherjee, A. (2001). Understanding information systems continuance: An expectation-confirmation model. *MIS Quarterly, 25*(3), 351–370.

Blanchard, A. L., & Markus, M. L. (2004). The experienced "sense" of a virtual community: Characteristics and processes. *ACM SIGMIS Database, 35*(1), 65–79.

Chen, J., Li, X., & Zhang, Y. (2023). Community participation and user continuance in online health communities: An integrated ECM and IS success model. *Journal of Medical Internet Research, 25*(1), e45678.

Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access, 8*, 75264–75278.

Chen, Y., Wang, L., & Liu, H. (2023). User satisfaction and continuance intention in Bilibili: The role of danmu culture among Generation Z. *Computers in Human Behavior, 142*, 107654.

Chen, Z. T. (2021). Poetic prosumption of animation, comic, game and novel in a post-socialist China: A case of a popular video-sharing social media Bilibili as heterotopia. *Journal of Consumer Culture, 21*(1), 257–277.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2013). *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences* (3rd ed.). Routledge.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems, 19*(4), 9–30.

Deng, J., Li, Y., & Zhang, X. (2021). Development overview and valuation analysis of Bilibili. In *Proceedings of the 2021 3rd International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2021)* (pp. 1–6). Atlantis Press.

Djafarova, E., & Bowes, T. (2021). "Instagram made me buy it": Generation Z impulse purchases in the fashion industry. *Journal of Retailing and Consumer Services, 59*, 102345.

Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication, 12*(4), 1143–1168.

Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research, 18*(1), 39–50.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.

Hossain, M. A., & Quaddus, M. (2012). Expectation confirmation and continuance intention to use mobile banking: A moderated mediation analysis. In *Proceedings of the 23rd Australasian Conference on Information Systems* (pp. 1–12).

Jia, X., Pang, Y., Huang, B., & Hou, F. (2023). Understanding consumers' continuance intention to watch streams: A value-based continuance intention model. *Frontiers in Psychology, 14*, 1073301.

Kaur, P., Dhir, A., Tandon, A., & Al-Emran, M. (2023). Social media engagement and continuance intention: The moderating role of community participation. *Technology in Society, 72*, 102189.

Kim, H.-W., Chan, H. C., & Gupta, S. (2007). Value-based adoption of mobile internet: An empirical investigation. *Decision Support Systems, 43*(1), 111–126.

Kim, J., Lee, S., & Park, J. (2023). Understanding continued use of digital learning platforms: An integrated ECM and IS success model approach. *Computers & Education, 195*, 104712.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). Guilford Press.

Koh, J., & Kim, Y.-G. (2003). Sense of virtual community: Its antecedents and consequences. *International Journal of Human-Computer Studies, 59*(6), 675–700.

Li, H., Graupensperger, S., Graham, J., & Luan, Z. (2023). Mobile phone short video use negatively impacts attention functions: An EEG study. *Frontiers in Psychology, 14*, 1206147.

Li, Y., Zhang, Q., & Wang, X. (2024). Social media engagement scale–adapted (SMES-A): Development and validation in mobile app context. *Journal of Interactive Marketing, 61*, 45–62.

Lin, C.-P. (2008). Clarifying the relationship between social capital and knowledge sharing in virtual communities. *Online Information Review, 32*(4), 490–505.

Liu, B. (2021). Cultural integration: An examination of Bilibili. *Youth Journalist, 14*, 82–92.

McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology, 14*(1), 6–23.

Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review, 23*(2), 242–266.

Ni, X., Li, Y., & Wang, Y. (2020). Development and validation of the Social Media Engagement Scale for Adolescents (SMES-A). *Computers in Human Behavior, 112*, 106478.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research, 17*(4), 460–469.

Riyat, M., Dwivedi, Y. K., & Williams, M. D. (2025). Generation Z's confirmation process in educational technology platforms: The role of social interaction and eWOM. *Education and Information Technologies*. Advance online publication.

Susanto, A., Rezaei, S., & Thurasamy, R. (2023). Longitudinal analysis of expectation confirmation in mobile banking: A dynamic perspective. *International Journal of Bank Marketing, 41*(2), 345–367.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (2nd ed., pp. 7–24). Nelson-Hall.

Turner, A. (2023). Generation Z: Technology and social interest. *Journal of Adult Education, 52*(1), 45–62.

Vaterlaus, J. M., Patten, E. V., Roche, C., & Young, K. J. (2014). Gettinghealthy: The perceived influence of social media on young adult health behaviors. *Computers in Human Behavior, 45*, 151–157.

Venkatesh, V., Thong, J. Y. L., & Xu, X. (2012). Consumer acceptance and use of information technology: Extending the unified theory of acceptance and use of technology. *MIS Quarterly, 36*(1), 157–178.

Wang, S., Chen, L., & Zhang, H. (2024). Danmu interactions and user continuance in short video platforms: A moderated mediation model. *Information Systems Research, 35*(1), 123–145.

Wiertz, C., & de Ruyter, K. (2007). Beyond the call of duty: World of Warcraft and the impact of co-participation on loyalty. *Advances in Consumer Research, 34*, 46–47.

Xu, J., & Li, M. (2022). Regional cultural resonance in Bilibili: Satisfaction, engagement, and continuance among Guangdong Gen Z users. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 35*(6), 1345–1367.

Xu, J., Ismail, A. B., & Jamal, J. B. (2024). The impact of mobile short video platform characteristics on users' continuous use behavior in China: A stimulus–organism–response perspective. *Multidisciplinary Science Journal, 7*(1), e2025019.

Yao, J., Zhang, Y., & Wang, R. (2025). Beyond expectation and confirmation: Unraveling the drivers of continued engagement with Chinese short video apps. *Telecommunications Policy*. Advance online publication.

Zarifis, A. (2023). Understanding users' negative emotions and continuous usage intention in short video platforms. *Electronic Commerce Research and Applications, 58*, 101244.

Zhang, L. T., & Cassany, D. (2023). Danmu as co-creation: User-generated content and community building in Bilibili. *New Media & Society, 25*(8), 1987–2005.

Zhang, Q., Wang, Y., & Kamalul Ariffin, S. (2024). Keep scrolling: An investigation of short video users' continuous watching behavior. *Information & Management, 61*(4), 104014.

Zhao, Y., Liu, Q., & Wang, J. (2024). Synchronous interaction in danmu culture: Enhancing belongingness and stickiness in Bilibili. *Computers in Human Behavior, 150*, 107987.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER SSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

Challenges and Contributing Factors in the Implementation of 7Q Storytelling for Early Childhood Learning Activities

นพรัตน์ จันทร์โสภา[1*], ทศพล สุรนัคครินทร์[2], สุดากาญจน์ ปัทมดิลก[3], นิชฎารัสมิ์ รักษาสัตย์[4]

[1,2,3,4]มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Nopparat Chansopha[1], Todsapon Suranakkharin[2], Sudakarn Patamadilok[3], Nichadarat Raksasat[4]
[1,2,3,4]Naresuan University, Thailand
✉: * nopparatc@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 02 September 2025; Revised: 03 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และเพื่อระบุปัญหาอุปสรรค ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือข้อจำกัดในการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในบริบทของโรงเรียนไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 18 คน และนักเรียนระดับปฐมวัยถึงประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบบันทึกกิจกรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความเข้าใจในแนวคิด 7Q อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52) โดยเข้าใจสูงสุดด้าน EQ ($\bar{X}$ = 3.31) และต่ำสุดด้าน AQ ($\bar{X}$ = 2.65) และ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จได้แก่ การสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหาร (ร้อยละ 85.7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (ร้อยละ 68.2) และการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง อุปสรรคสำคัญได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงานที่มาก และการขาดสื่อหรือคู่มือกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของ 7Q จากผลการวิจัยยังพบแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ได้แก่ การจัดอบรมเชิงลึกเพื่อพัฒนาความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling อย่างเป็นระบบ การพัฒนาและจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแต่ละองค์ประกอบของ 7Q การสร้างแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในโรงเรียนเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเพื่อสนับสนุนการเล่านิทานอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งแนวทางเหล่านี้สามารถนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การเล่านิทาน, 7Q, ปฐมวัย, อุปสรรคในการจัดกิจกรรม, พัฒนาการเด็ก

Abstract

This qualitative study aimed to examine the implementation of the 7Q Storytelling approach in early childhood education, identifying the challenges, constraints, and factors influencing its successful application within Thai school contexts. Data were collected from 18 kindergarten and primary school teachers and 120 students ranging from early childhood to lower primary levels. Research instruments included activity observation records, semi-structured interviews, and open-ended questionnaires. The findings indicated that teachers' overall understanding of the 7Q framework was at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52), with the highest comprehension in the EQ dimension ($\bar{X}$ = 3.31) and the lowest in AQ ($\bar{X}$ = 2.65) and MQ ($\bar{X}$ = 2.71). Key factors supporting successful implementation included administrative support (85.7%), parental involvement (68.2%), and continuous professional development opportunities for teachers. Major challenges involved limited instructional time, heavy workloads, and insufficient teaching materials or activity guides encompassing all seven Q dimensions. The study suggests several practical strategies for enhancing the effectiveness of 7Q Storytelling implementation. These include providing in-depth professional development to strengthen teachers' conceptual and practical understanding of the 7Q framework, developing age-appropriate learning materials aligned with each Q component, establishing model learning environments for knowledge sharing among educators, and fostering collaborative partnerships among schools, families, and communities to integrate storytelling into children's daily experiences. These strategies can serve as a sustainable framework for improving the quality of early childhood education and promoting holistic child development in alignment with 21st-century learning goals.

Keyword: Storytelling, 7Q, early childhood education, obstacles in learning activities, child development

1.บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม กลายเป็นภารกิจสำคัญของระบบการศึกษาไทยและทั่วโลก (UNESCO, 2020) เนื่องจากช่วงปฐมวัยถือเป็น "หน้าต่างแห่งโอกาส" (window of opportunity) ที่มีอิทธิพลต่อพื้นฐานบุคลิกภาพ พฤติกรรม และทัศนคติในระยะยาว (Bronfenbrenner, 1979; Shonkoff & Phillips, 2000) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและบูรณาการแนวคิดที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะแนวคิดที่สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แนวคิด 7Q Storytelling หรือการใช้ "นิทานเพื่อพัฒนา 7Q" ประกอบด้วย IQ (Intelligence Quotient), EQ (Emotional Quotient), CQ (Creativity Quotient), MQ (Moral Quotient), AQ (Adversity Quotient), PQ (Physical Quotient) และ SQ (Spiritual Quotient) ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (กรมสุขภาพจิต, 2562; Lickona, 2004; Rahiem, 2021) เนื่องจากสามารถหล่อหลอมเด็กให้เติบโตอย่างรอบด้าน ทั้งความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว การรู้จักตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการยืนหยัดต่อแรงกดดันได้อย่างเหมาะสม

นิทานถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทรงพลังสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะนอกจากจะสร้างความสนุกสนานแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดเชิงเหตุผลและจินตนาการควบคู่กัน (Isbell et al., 2004) อีกทั้งยังสามารถสะท้อนค่านิยม วัฒนธรรม และแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และเมื่อบูรณาการกับ 7Q นิทานสามารถถูกออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละด้าน เช่น นิทานที่ส่งเสริม EQ จะมุ่งเน้นการจัดการอารมณ์ตนเอง ขณะที่นิทานที่เน้น MQ จะปลูกฝังจริยธรรมและความซื่อสัตย์ (Lickona, 2004) อย่างไรก็ตาม แม้ 7Q Storytelling จะมีศักยภาพสูง แต่การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทจริงยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจของครูผู้สอนต่อหลักการของ 7Q การขาดแคลนสื่อหรือชุดนิทานที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ ความไม่พร้อมด้านทักษะการเล่านิทานของครู หรือทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม (Guskey, 2002; Smith & Goldstein, 2017; Rahiem, 2021) นอกจากนี้ องค์ประกอบ AQ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (1997) ที่ชี้ว่าความสามารถในการเผชิญและเอาชนะอุปสรรคเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จในชีวิต

สถานการณ์ปัจจุบันด้านคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กไทยมีแนวโน้มที่น่าห่วง งานวิจัยของศูนย์คุณธรรม (2566) พบว่า เด็กจำนวนมากขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ ขาดความเห็นอกเห็นใจ และมีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น การละเลยต่อการปลูกฝัง MQ และ EQ ตั้งแต่วัยเยาว์อาจนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมและความขัดแย้งในสังคมในระยะยาว (UNICEF, 2021) ขณะที่ผลการศึกษาของ Harvard University's Center on the Developing Child (2024) ชี้ว่า พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในวัยเด็กมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความสำเร็จในชีวิตด้านการศึกษา การทำงาน และคุณภาพชีวิต ดังนั้น งานวิจัยนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัย อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เครื่องมือสนับสนุน และนโยบายด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้าน และวางรากฐานการสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัยประสบในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ทั้งในมิติของผู้สอน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการสนับสนุนจากครอบครัว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย” มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือข้อจำกัดในการนำแนวคิดการเล่านิทานตามกรอบแนวคิด 7Q มาใช้ในบริบทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดที่ว่าเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการทั้ง 7 ด้านตามหลัก 7Q ได้แก่ IQ, EQ, MQ, CQ, AQ, PQ และ SQ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็น 2 กลุ่มหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้จริงในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูผู้สอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และนำกระบวน 7Q Storytelling ไปปรับใช้ และการเลือกครูทั้งระดับอนุบาลและประถมศึกษาช่วงต้นสะท้อนลักษณะการเชื่อมโยงของการพัฒนาเด็กในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างปฐมวัยสู่ระดับประถมต้น ซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการสร้างนิสัยและทักษะพื้นฐานด้านอารมณ์ คุณธรรม และสังคม 2) นักเรียนระดับปฐมวัยถึงประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน ซึ่งเป็นผู้รับกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวโดยตรง และเหตุผลเชิงบริบทหลักๆคือช่วงปฐมวัยและประถมต้นอยู่ในช่วงวัยทองของพัฒนาการทั้ง 7 ด้าน (IQ–SQ) ตามกรอบ 7Q การเลือกกลุ่มนี้จึงช่วยให้เห็นผลลัพธ์ของแนวคิดได้อย่างชัดเจนในวัยที่เหมาะสมที่สุดต่อการพัฒนาองค์รวม กลุ่มประชากรเหล่านี้เป็นตัวแทนที่ถูกเลือกจากโรงเรียนในโครงการวิจัยจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชราวุธวิทยา (กรุงเทพฯ) และโรงเรียนพยุหะพิทยาคม (นครสวรรค์) การเลือกกลุ่มประชากรดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคจากบริบทจริงของการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติและได้รับผลกระทบโดยตรงจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัยหลัก 3 ประเภท ได้แก่ (1) แบบบันทึกผลกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยนิทาน 7Q สำหรับครูผู้สอน เพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมการสอน เนื้อหา วิธีการเล่าและการตอบสนองของผู้เรียน (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สำหรับครู นักพัฒนาเนื้อหา และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับความเข้าใจในแนวคิด 7Q ประสบการณ์ตรงในการนำไปใช้ ตลอดจนข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ และ (3) แบบสอบถามปลายเปิด (open-ended questionnaire) สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยในรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การใช้ภาพประกอบหรือคำถามเชิงสถานการณ์ เพื่อสะท้อนผลกระทบจากกิจกรรมที่ใช้แนวคิด 7Q เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิด 7Q และการพัฒนาเครื่องมือวิจัยอย่างน้อย 3 คน ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ IOC (Item-Objective Congruence) โดยใช้เกณฑ์ ≥ 0.67 เป็นเกณฑ์ยอมรับได้ตามข้อเสนอของ Rovinelli &

Hambleton (1977) นอกจากนี้ เครื่องมือยังผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้เบื้องต้น (pilot) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง โดยการเล่านิทานตามแนวทาง 7Q (7Q Storytelling) ถือเป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 7 ด้านให้เกิดขึ้นอย่างบูรณาการผ่านกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วม รับรู้ และสะท้อนกลับได้ในรูปแบบที่เหมาะสมตามวัย งานวิจัยฉบับนี้ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดของ Vygotsky (1978) ซึ่งเน้นบทบาทของครูและบริบททางสังคมในการเรียนรู้ของเด็กผ่าน “การเรียนรู้แบบมีผู้ชี้แนะ (Scaffolding)” และมุมมองของ Bruner (1996) ที่เห็นว่านิทานเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจโลกและพัฒนาทักษะทางภาษา อารมณ์ และศีลธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ (participatory action research) ภายในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสังเกตการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจริง และเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกของครูร่วมกับการสัมภาษณ์ครูหลังจบกิจกรรมในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้พัฒนาเนื้อหาและครูผู้ออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนปัญหาและอุปสรรคในระดับแนวคิดและการปฏิบัติจริง พร้อมกันนี้ มีการเก็บข้อมูลจากนักเรียนผ่านกิจกรรมเสริม เช่น การวาดภาพระบายสี ตอบคำถามง่ายๆ ผ่านภาพ หรือแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยมุ่งให้เห็นผลลัพธ์ที่สะท้อนความเข้าใจและพฤติกรรมจากการเรียนรู้ด้วยนิทาน 7Q การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเชิงคุณภาพ ได้รับการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Miles, Huberman และ Saldaña (2014) โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูล การเข้ารหัส (Coding) การสร้างหมวดหมู่ (Categorization) และการตีความเชิงความหมาย (Interpretation) เพื่อสังเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ประเด็นที่ได้ครอบคลุมทั้งปัญหาเชิงบริบทของสถานศึกษา ระดับความเข้าใจของครูผู้สอนต่อหลักการ 7Q ความพร้อมของสื่อและทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ตามหลักการของ Rovinelli และ Hambleton (1977) โดยเปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน และผู้พัฒนาเนื้อหา ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ได้ถูกนำเสนอในลักษณะของข้อค้นพบเชิงสังเคราะห์ที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกผลกิจกรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม

ปลายเปิดซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ พบประเด็นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้จริงในบริบทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านความเข้าใจในแนวคิด 7Q ของครูผู้สอน ส่งผลให้การประยุกต์ใช้แนวคิดในกิจกรรมยังขาดความเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในแนวคิด 7Q ในระดับพื้นฐาน แต่ยังขาดความเข้าใจเชิงลึกและความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดกับการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับ Q ทั้งเจ็ดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของ Creativity Quotient (CQ) และ Adversity Quotient (AQ) ที่ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายความหมายหรือยกตัวอย่างกิจกรรมที่สะท้อนพฤติกรรมของ Q เหล่านี้ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมยังคงเน้นเพียงด้าน IQ และ EQ เป็นหลัก ข้อมูลจากแบบสอบถามวัดความเข้าใจพบว่าค่าเฉลี่ยภาพรวมของความเข้าใจครูอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52) ดังแสดงในตารางด้านล่างนี้ตารางที่ 1 ระดับความเข้าใจของครูต่อองค์ประกอบ 7Q (ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

7Q Component	Mean ($\bar{X}$)
Intelligence (IQ)	3.12
Emotional (EQ)	3.31
Moral (MQ)	2.71
Creativity (CQ)	2.85
Adversity (AQ)	2.65
Physical/Play (PQ)	2.88
Social (SQ)	2.93

จากข้อมูลด้านบน Q ที่เข้าใจน้อยที่สุดคือ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) และ AQ ($\bar{X}$ = 2.65) ในขณะที่ EQ เป็น Q ที่ได้รับความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.31) ผลการสังเกตจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนยังพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการตอบคำถาม การแสดงอารมณ์ หรือการเล่านิทานแบบทั่วไป โดยขาดการวางโครงสร้างกิจกรรมที่ออกแบบมาอย่างชัดเจนตามเป้าหมายของแต่ละ Q สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าครูยังคงต้องการการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้ เครื่องมือ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q อย่างแท้จริง

2. ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครู เป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่า ภาระงานที่หลากหลายและเวลาในการเตรียมการเรียนการสอนที่จำกัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางความ

ต่อเนื่องและคุณภาพของการนำนิทานตามแนวคิด 7Q ไปใช้ในห้องเรียน ครูร้อยละ 85.7 ให้ความเห็นว่า การเตรียมกิจกรรมตามแนวคิด 7Q ต้องใช้เวลามากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบทั่วไป และร้อยละ 78.6 ระบุว่า ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 7Q ภายในเวลาที่กำหนดในแต่ละคาบเรียน เมื่อนำข้อมูลจากบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนมาวิเคราะห์ พบว่า ครูส่วนใหญ่มักให้เวลากับกิจกรรมที่ส่งเสริม IQ และ EQ เป็นหลัก ขณะที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Creativity Quotient (CQ) และ Adversity Quotient (AQ) มักถูกตัดออก โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่โรงเรียนมีภารกิจพิเศษหรืองานเอกสารจำนวนมาก เช่น การประเมินคุณภาพภายใน หรือการจัดกิจกรรมภายนอกห้องเรียน ตัวอย่างเช่น ในกรณีศึกษาหนึ่ง ครูได้วางแผนกิจกรรม EQ ให้ใช้เวลา 10 นาที แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา จึงลดลงเหลือเพียง 2 นาที ขณะที่กิจกรรม CQ ที่ต้องใช้สื่อและอุปกรณ์เสริม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือการใช้เกมสร้างสรรค์ กลับถูกละเว้นไปทั้งหมด การสัมภาษณ์ครูเพิ่มเติมสะท้อนให้เห็นว่าภาระงานอื่น ๆ เช่น การกรอกเอกสารการประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล, การจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์, และการเตรียมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ล้วนแย่งชิงเวลาและพลังงานของครูจากการวางแผนกิจกรรมแบบเจาะจงตามแนวคิด 7Q ครูบางรายยังระบุว่า แม้มีความตั้งใจดี แต่แนวคิด 7Q “ต้องใช้ความคิดออกแบบล่วงหน้าอย่างมีระบบ” จึงมักเลื่อนหรือปรับใช้เฉพาะบาง Q ที่ง่ายต่อการจัดการ เช่น EQ และ IQ สถานการณ์เหล่านี้จึงสะท้อนว่า แม้ครูจะมีความสนใจในแนวคิด 7Q และรับรู้ถึงคุณค่าของการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน แต่ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรม การใช้สื่อ และการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง Q ทั้งเจ็ดอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในระดับปฐมวัย

3. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูต่อองค์ประกอบ 7Q เป็นอุปสรรคต่อการออกแบบกิจกรรมอย่างครอบคลุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและบันทึกผลการจัดกิจกรรม พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ประสบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อหรือชุดนิทานที่ออกแบบตามกรอบ 7Q อย่างชัดเจน โดยเฉพาะนิทานที่ตอบโจทย์ด้าน Creativity Quotient (CQ), Adversity Quotient (AQ) และ Moral Quotient (MQ) ครูบางรายระบุว่า แม้มีความตั้งใจจะพัฒนากิจกรรมให้หลากหลาย แต่ไม่สามารถหาแหล่งข้อมูลหรือสื่อที่เหมาะสมได้ภายในระยะเวลาจำกัด ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต้องพึ่งพานิทานทั่วไปที่ไม่ได้วางโครงสร้างตาม Q อย่างเป็นระบบ แบบสอบถามปลายเปิดที่ออกแบบให้เด็กแสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมแต่ละประเภท (โดยใช้ภาพและสถานการณ์สมมติ) พบว่า เด็กให้ความสนใจและมีปฏิสัมพันธ์สูงกับกิจกรรมที่มีอุปกรณ์เสริม เช่น หุ่นมือ, ภาพเคลื่อนไหว, หรือฉากประกอบ แต่ในห้องเรียนที่ไม่มีสื่อเหล่านี้ เด็กมักแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือเสียสมาธิเร็ว โดยเฉพาะกิจกรรมในกลุ่ม CQ และ PQ ที่ต้องใช้การสื่อสารทางภาพและการมีส่วนร่วมจากเด็กอย่างมาก ผลการสัมภาษณ์ครูจำนวน 14 คนจาก 4 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 92.8 เห็นว่า ขาดสื่อและแนวทางการออกแบบกิจกรรม 7Q ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ร้อยละ 71.4 ระบุว่า หากมีชุดสื่อที่ชัดเจนจะสามารถขยายผลกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 85.7 เห็นว่าการมี “คู่มือกิจกรรม” และ “คลังนิทานแบ่งตาม Q” จะช่วยลดเวลาเตรียมการ

สอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเด็ก ตัวอย่างจากบันทึกกิจกรรมยังพบว่า ครูในโรงเรียนหนึ่งซึ่งได้รับการอบรมการใช้สื่อจากโครงการนำร่อง มีความสามารถในการจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 7Q ภายในหนึ่งคาบเรียน ขณะที่โรงเรียนที่ไม่มีสื่อสนับสนุนใช้กิจกรรมเพียง 3–4 Q ต่อคาบ และเน้นเฉพาะนิทานที่มีอยู่เดิมเท่านั้น จากผลการวิเคราะห์เชิงลึก จึงสามารถสรุปได้ว่า “ความพร้อมด้านสื่อ” เป็นตัวแปรแปรผันร่วมที่มีนัยสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q การขาดชุดเครื่องมือประกอบกิจกรรม เช่น นิทานแยกตาม Q, แนวทางการตั้งคำถามปลายเปิด, และชุดกิจกรรมเสริมแต่ละ Q ส่งผลโดยตรงต่อความยากลำบากของครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการ 7Q อย่างครบถ้วน

4. ทัศนคติของผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา มีผลต่อความต่อเนื่องในการใช้แนวคิด 7Q ในกิจกรรมการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของครู 8 คน และการสะท้อนผลจากผู้ปกครองในแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการยอมรับและส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้แนวคิด 7Q ครูจำนวนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ผู้ปกครองบางส่วนยัง ไม่เข้าใจว่าแนวคิด 7Q แตกต่างจากการเล่านิทานทั่วไปอย่างไร โดยมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมเสริมความบันเทิงหรือการใช้เวลาว่าง มากกว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ครูบางรายระบุว่า มีผู้ปกครองตั้งคำถามถึงความคุ้มค่าในการใช้เวลาเรียนกับกิจกรรมที่ดู “ไม่เน้นวิชาการ” ทำให้โรงเรียนต้องปรับกิจกรรมให้เน้นการอ่านออกเขียนได้ หรือสื่อการสอนที่จับต้องได้มากกว่า ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดในหมวด “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง” พบว่า ร้อยละ 68.2 ของครูเห็นว่าทัศนคติของผู้ปกครองต่อกิจกรรมแนว 7Q ยังไม่สนับสนุนเท่าที่ควร โดยเฉพาะในมิติของ CQ และ PQ ซึ่งถูกมองว่าเป็น “การเล่น” มากกว่าการเรียนรู้ ส่งผลให้การสื่อสารกับผู้ปกครองต้องใช้เวลาและความพยายามในการอธิบายเชิงวิชาการเพิ่มเติม นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสะท้อนว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังให้ความสำคัญกับการวัดผลทางวิชาการมากกว่าพัฒนาการด้าน EQ, MQ หรือ AQ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมเล่านิทานเชิง 7Q ไม่ได้รับการส่งเสริมในระดับนโยบายภายในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น การไม่บรรจุ 7Q ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้หลัก หรือไม่อนุมัติเวลาและงบประมาณในการพัฒนาสื่อและอบรมครูเพิ่มเติม ผลการสังเกตจากบันทึกกิจกรรมในห้องเรียนสะท้อนตรงกันว่า โรงเรียนที่มี การสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง กิจกรรม 7Q มีความต่อเนื่องและสร้างผลเชิงบวกที่ชัดเจนมากกว่าโรงเรียนที่ขาดการสนับสนุนจากปัจจัยแวดล้อมดังกล่าว

5. อภิปรายผล

การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด 7Q ในระดับปฐมวัยนั้น นับเป็นความพยายามสำคัญในการวางรากฐานพัฒนาการรอบด้านให้แก่เด็ก ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเติบโตอย่างมีคุณภาพในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ดี

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าการนำแนวคิด 7Q ไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนยังคงเผชิญข้อจำกัดและอุปสรรคในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจของครูผู้สอน เวลาที่จำกัด ระบบสนับสนุนเชิงนโยบาย ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและครอบครัว ประการแรก ข้อจำกัดด้านความเข้าใจในแนวคิด 7Q ของครูผู้สอนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความไม่ชัดเจนของกิจกรรมที่ออกแบบ แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความตั้งใจในการบูรณาการแนวคิดดังกล่าวในชั้นเรียน แต่ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจของครูยังคงอยู่ในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะในมิติของ Creativity Quotient (CQ), Moral Quotient (MQ) และ Adversity Quotient (AQ) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีลักษณะนามธรรมและซับซ้อน ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนา Q เหล่านี้ยังคงไม่ชัดเจน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Shulman (1986) เรื่อง Pedagogical Content Knowledge ที่เน้นว่า ครูต้องมีทั้งความรู้ด้านเนื้อหาและความสามารถในการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบจึงจะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผลการประเมินเชิงสถิติยังพบว่า Q ที่ครูเข้าใจต่ำสุดคือ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) และ AQ ($\bar{X}$ = 2.65) ขณะที่ EQ เป็น Q ที่ได้รับความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.31) ประการที่สอง ปัญหาด้านเวลาและภาระงานของครูเป็นอีกอุปสรรคที่สำคัญ โดยผลการสัมภาษณ์และแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ครูจำนวนมากมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนจำนวนมาก ทั้งในด้านงานเอกสาร งานประเมิน และกิจกรรมพิเศษ ส่งผลให้ไม่มีเวลามากพอในการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึกตามแนวคิด 7Q ครูร้อยละ 85.7 เห็นว่าการใช้แนวคิด 7Q ต้องใช้เวลาเตรียมกิจกรรมมากกว่าปกติ และร้อยละ 78.6 ระบุว่าไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 7Q ได้ภายในเวลาที่มีอยู่ โดยเฉพาะ CQ และ AQ มักถูกตัดออกเมื่อต้องลดเวลาในชั้นเรียน ข้อมูลจากแบบบันทึกกิจกรรมยังพบว่า ครูบางคนลดเวลาของกิจกรรม EQ จาก 10 นาที เหลือเพียง 2 นาที หรือข้ามกิจกรรม AQ ไปโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fullan (2007) ที่ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มีการสนับสนุนในระดับโครงสร้าง ทั้งด้านเวลา ทรัพยากร และนโยบายที่ชัดเจน ประการที่สาม ความไม่ต่อเนื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ของครูเกี่ยวกับแนวคิด 7Q ทำให้ครูขาดความมั่นใจในการนำแนวคิดไปใช้จริงในห้องเรียน ผลจากการสัมภาษณ์สะท้อนว่า การอบรมที่ครูเคยเข้าร่วมมักเป็นเพียงการอบรมระยะสั้น โดยไม่มีระบบติดตามผลหรือการสร้างเครือข่ายครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้ครูไม่สามารถพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนของตนได้อย่างต่อเนื่อง ประเด็นนี้สะท้อนแนวคิดของ Guskey (2002) ที่เน้นว่า การพัฒนาครูที่มีประสิทธิผลต้องมีการติดตามผลหลังอบรม และเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการปฏิบัติจริง ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนในระยะยาว ประการที่สี่ ปัจจัยแวดล้อมจากผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จของการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q งานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าของกิจกรรมดังกล่าว โดยมองว่าเป็นเพียงการเล่นหรือการใช้เวลานอกบทเรียน ขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้กำหนดนโยบายหรือจัดเวลาเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม 7Q อย่างเต็มรูปแบบ แนวคิดของ Bronfenbrenner (1979) ในเรื่อง Ecological Systems Theory สนับสนุนประเด็นนี้ โดยระบุว่า พัฒนาการของเด็กได้รับอิทธิพลจากบริบทหลายระดับ หากระดับ mesosystem

(เช่น ความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง) และ exosystem (เช่น นโยบายโรงเรียน) ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดด้านเครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการตามแนวทาง 7Q โดยเฉพาะ MQ และ SQ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณ ซึ่งมักประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทั่วไปมากกว่าการใช้แบบประเมินที่เป็นระบบ สถานการณ์นี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ Silvia & Gerson (2015) ที่เสนอแนวทาง Authentic Assessment โดยแนะนำให้ใช้สถานการณ์สมมติหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมจริง เพื่อประเมินคุณลักษณะทางจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ในงานวิจัยนี้จึงมีความพยายามในการพัฒนาแบบบันทึกผลกิจกรรมเพื่อประเมิน 7Q อย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังต้องกล่าวถึงผลกระทบเชิงบวกจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยงานวิจัยพบว่า เด็กที่สามารถสะท้อนพฤติกรรม EQ, SQ และ MQ ได้ชัดเจน มักมีพื้นฐานจากครอบครัวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และมีผู้ปกครองที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (2011) ที่ย้ำว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้ว การใช้แนวคิด 7Q ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต แต่ความสำเร็จของแนวทางนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีการสนับสนุนทั้งในด้านองค์ความรู้ ทรัพยากร เครื่องมือประเมิน และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นระบบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง แนวคิด 7Q ไม่ควรเป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่ควรได้รับการขับเคลื่อนในระดับนโยบายให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย” ซึ่งมุ่งตอบคำถามวิจัยสองข้อหลัก ได้แก่ (1) ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยประสบกับปัญหาและอุปสรรคใดบ้างในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling และ (2) ปัจจัยใดส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในบริบทของโรงเรียนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยและอุปสรรคสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นแรก พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในแนวคิด 7Q อยู่ในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะมิติของ Adversity Quotient (AQ) และ Creativity Quotient (CQ) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะนามธรรมและต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกในการออกแบบกิจกรรมให้สามารถสะท้อนเป้าหมายของ Q แต่ละด้านได้อย่างแท้จริง (Stoltz, 1997; Sternberg, 2006) อย่างไรก็ตาม ครูหลายคนยังไม่สามารถระบุลักษณะของกิจกรรมที่ตอบโจทย์ Q เหล่านี้ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมยังคงเน้นหนักในด้าน IQ และ EQ เป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบว่า

ครูส่วนใหญ่ยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 7Q อย่างเป็นระบบ รวมถึงไม่มีแนวทางการประเมินผลที่เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ลดความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (Silvia & Gerson, 2015)

สำหรับประเด็นที่สอง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครู ซึ่งครูจำนวนมากให้ข้อมูลว่าแม้มีความตั้งใจที่จะออกแบบกิจกรรมตามแนวคิด 7Q แต่ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน โดยเฉพาะงานเอกสาร งานกิจกรรมพิเศษ และการบริหารจัดการในห้องเรียน ส่งผลให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการวางแผนกิจกรรมอย่างลึกซึ้ง ครูบางคนจึงจำเป็นต้องลดกิจกรรมบาง Q ออกไป โดยเฉพาะ AQ และ CQ ที่ต้องใช้เวลาเตรียมการมาก (Darling-Hammond, 2010) นอกจากนี้ การพัฒนาวิชาชีพของครูยังขาดความต่อเนื่อง ครูจำนวนมากเคยผ่านการอบรมเรื่อง 7Q Storytelling เพียงครั้งเดียว โดยไม่มีระบบติดตามหรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถต่อยอดความรู้และประยุกต์ใช้ในบริบทห้องเรียนจริงได้อย่างมั่นใจ (Guskey, 2002) ส่วนบริบทของโรงเรียนและครอบครัวเองก็มีอิทธิพลสำคัญ โรงเรียนที่มีผู้บริหารสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น การยืดหยุ่นเวลาเรียน หรือส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) มักสามารถจัดกิจกรรม 7Q ได้ครบถ้วนและต่อเนื่องมากกว่าโรงเรียนทั่วไป (Fullan, 2007) ในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวก็ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในมิติของ EQ, SQ และ MQ ซึ่งเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่สนับสนุนการเรียนรู้ มีการพูดคุยเรื่องนิทานหรือแสดงพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรม จะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม และคุณธรรมเด่นชัดกว่ากลุ่มอื่น (Epstein, 2011)

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling อย่างมีประสิทธิภาพในระดับปฐมวัย จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจากด้านความรู้เชิงลึก เครื่องมือการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพ การอบรมครูอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบทบาทของผู้บริหารและครอบครัวที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาเด็กในทุกมิติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรม และพหุปัญญาผ่านกรอบแนวคิด 7Q อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติจริง องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในเชิงองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน จากผลการวิจัยสามารถพัฒนาเป็นแนวทางเชิงรูปธรรมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด 7Q Storytelling ได้ดังนี้ 1) ระดับสถานศึกษาควรจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ 7Q Storytelling” เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาและเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และกิจกรรมเล่านิทานที่สอดคล้องกับพหุปัญญาและคุณธรรมของผู้เรียน ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปกครองในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดกิจกรรม 2) ระดับครูผู้สอนควรส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการออกแบบกิจกรรมเล่านิทานที่เชื่อมโยง

กับองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านของแนวคิด 7Q และสามารถประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ และ 3) ระดับนโยบายหน่วยงานทางการศึกษาอาจนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครู หรือโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพหุปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยในระดับชาติ แนวทางเชิงรูปธรรมเหล่านี้สะท้อนศักยภาพของกรอบแนวคิด 7Q Storytelling ในการพัฒนาเด็กอย่างองค์รวม และสามารถนำไปขยายผลในบริบทต่าง ๆ ของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างยั่งยืนทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้เชิงคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบรรจุแนวคิด 7Q Storytelling ในแผนการจัดการเรียนรู้ระดับชาติ

ควรมีการกำหนดนโยบายในระดับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อบรรจุแนวคิด 7Q Storytelling ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในลักษณะเป็นแนวทางบังคับใช้หรือกรอบแนะนำที่ชัดเจน โดยกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาสำหรับองค์ประกอบทั้ง 7Q อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีทิศทาง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ด้าน 7Q Storytelling ในระดับประเทศและระดับพื้นที่ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) รวมทั้งเป็นช่องทางในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการใช้แนวคิด 7Q ในบริบทจริง

2. การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรการสอนอย่างเพียงพอ

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาและจัดหาสื่อ นิทานและอุปกรณ์เสริมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแต่ละ Q โดยเฉพาะองค์ประกอบ Creativity Quotient (CQ), Adversity Quotient (AQ) และ Moral Quotient (MQ) ซึ่งเป็นด้านที่ครูส่วนใหญ่ขาดแคลนและมีความซับซ้อนในการออกแบบกิจกรรม นอกจากนี้ ควรกำหนดให้มีโครงการอบรมเชิงลึกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง (Hands-on Training) และมีระบบติดตามผลหลังการอบรม (Follow-up Training) เพื่อประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน อันจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การขยายการวิจัยสู่การประเมินผลระยะยาว

ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้ 7Q Storytelling ต่อพัฒนาการของเด็กในระยะยาวอย่างน้อย 3–5 ปี เพื่อประเมินความยั่งยืนและผลกระทบในมิติที่ครอบคลุม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และการปรับตัว โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่มีลักษณะนามธรรม เช่น EQ, MQ และ AQ การประเมินควรใช้วิธีการประเมิน

เชิงแท้จริง (Authentic Assessment) และการติดตามเด็กเป็นรายบุคคล (Longitudinal Tracking) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนพัฒนาการอย่างแท้จริง มากกว่าการประเมินแบบสังเกตทั่วไป

2. การพัฒนาเครื่องมือประเมินที่เป็นระบบและเฉพาะด้าน

ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินที่มีความเป็นมาตรฐานและสามารถวัดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของเด็กในแต่ละ Q ได้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดทำคู่มือการออกแบบกิจกรรมและแบบประเมินแยกตามแต่ละ Q ซึ่งประกอบด้วยตัวอย่างกิจกรรม คำถามปลายเปิด เกณฑ์การให้คะแนน และวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยปฐมวัย เครื่องมือดังกล่าวควรผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น และมีการทดลองใช้ในโรงเรียนหลายภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและการประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพของการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q Storytelling ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2566). *รายงานสถานการณ์คุณธรรมสังคมไทย ปี 2566*. https://mdc.moralcenter.or.th

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Harvard University Press.

Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 8*(3), 381–391. https://doi.org/10.1080/135406002100000512

Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal, 32*(3), 157–163. https://doi.org/10.1007/s10643-004-0359-1

Lickona, T. (2004). *Character matters: How to help our children develop good judgment, integrity, and other essential virtues*. Simon & Schuster.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). SAGE.

Rahiem, M. D. H. (2021). Storytelling in early childhood education: Time to go digital.

International Journal of Child Care and Education Policy, 15(1), Article 4. https://doi.org/10.1186/s40723-021-00081-x

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research, 2*(2), 49–60.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academy Press.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher, 15*(2), 4–14. https://doi.org/10.3102/0013189X015002004

Smith, F., & Goldstein, H. (2017). Social-emotional competence and early childhood education: The role of teacher-child relationships. *Early Child Development and Care, 187*(7–8), 1073–1085. https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1223062

Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. John Wiley & Sons.

UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373717

UNICEF. (2021). *The state of the world's children 2021: On my mind—Promoting, protecting and caring for children's mental health*. https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2021

Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (Eds.). (2004). *Building academic success on social and emotional learning*. Teachers College Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

A Study of the Impact of Mass Rapid Transit on the Cultural Environment of the Khlong Om Non Riverside Community, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province, Thailand

มนันยา สุวรรณโน[1*]

[1]มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย

Mananya Suwanno[1]
[1]Silpakorn University, Thailand
✉: * mananya.su94@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 June 2025; Revised: 14 August 2025; Accepted: 28 August 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมจับต้องได้ของชุมชนริมน้ำคลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์การแปลภาพถ่ายดาวเทียมด้วยสายตา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ตั้งแต่ก่อนเริ่มสร้างรถไฟฟ้าสายสีม่วง ผลของการวิจัยศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ รูปแบบของอาคาร และการตั้งถิ่นฐาน โดยมีการสร้างอาหารสมัยใหม่ อาคารตึกแถะและพาณิชย์ บริเวณเส้นทางคมนาคมถนนสายหลักตามที่แนวของรถไฟฟ้าผ่าน และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านจัดสรรมากขึ้น แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือ อาคารเรือนไม้แบบดั้งเดิม ซึ่งยังสามารถพบเห็นได้บริเวณริมคลองอ้อมนนท์ ดังนั้น ชุมชนริมน้ำคลองอ้อมนนท์ จึงมีบริบททางภูมิวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่ใกล้กับสถานีรถไฟฟ้าเท่านั้น เพื่อการพัฒนาชุมชนริมน้ำให้ยั่งยืนด้วยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ จำเป็นจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน จัดทำมาตรการอนุรักษ์การให้ความรู้ และมาตรการเชิงกฎหมายควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม

คำสำคัญ: คลองอ้อมนนท์, ชุมชนริมน้ำ, ผลกระทบ, รถไฟฟ้าสายสีม่วง, สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

Abstract

This qualitative research examines the impact of rail-based mass rapid transit systems on the tangible cultural environment of the Riverside Community, located along Khlong Om Non in Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province. The study aims to examine the effects

of rail transit on the tangible cultural environment of the Khlong Om Non Riverside Community and propose sustainable development approaches that align with current urban transformations. Content analysis and visual interpretation of satellite imagery were employed to identify factors contributing to spatial change before the construction of the MRT Purple Line. The study focused specifically on land use patterns, architectural changes, and infrastructural developments. The findings reveal changes in the tangible cultural environment, particularly in architectural styles and settlement patterns, with the emergence of modern buildings, shophouses, and commercial structures along major roads aligned with the transit route. The replacement of traditional settlements with planned housing estates has gradually altered both the social fabric and spatial configuration of the community. While historical wooden houses remain, the landscape has also changed with the rise of modern housing estates and increased urban density. Therefore, while the Khlong Om Non Riverside Community retains its traditional cultural landscape in certain pockets, noticeable changes have occurred near the MRT stations and surrounding corridors. Sustaining the development of this waterfront community will require active collaboration among the government, private sector, and residents. It is necessary to promote community-based activities, establish conservation measures, provide educational initiatives, and implement legal regulations to control appropriate land use and ensure cultural continuity amid urban expansion.

Keywords: Khlong Om Non, Riverside Community, impact, MRT Purple Line, cultural environment

1. บทนำ

คลองอ้อมนนท์ เป็นคลองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานตั้งแต่ในอดีต เคยเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม ปัจจุบันคลองอ้อมนนท์ เป็นเพียงคลองที่แยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมต่อกับคลองบางกอกน้อย เนื่องจากมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นเสน่ห์ของการท่องเที่ยวทางน้ำ เห็นได้จากวัดต่าง ๆ ที่อยู่ติดริมน้ำ เช่น วัดราษฎ์ประคองธรรม เป็นวัดที่มีความสวยงามภายในประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่มีความยาวกว่า 32 เมตร พระธาตุเจดีย์สามนครที่จำลองมาไว้ในวัดแห่งนี้ คือ พระธาตุหริภุญชัย พระธาตุพนม และพระปฐมเจดีย์ วิหารหลวงพ่อโต (หลวงพ่อโตชำปอกง) ที่อยู่คู่วัดมาหลายร้อยปี ในบริเวณใกล้เคียงมีโรงนึ่งปลาทู โดยยังคงวิถีการนึ่งแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความเจริญเป็นเมืองท่าที่สำคัญกระจายปลาทูสู่ห้างใหญ่มาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงวัดอินทร์ วัดเก่าแก่ริมคลองอ้อมนนท์ภายในอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณปางมารวิชัยที่สร้างด้วยหินทรายแดง วัดในบริเวณนี้ได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของวัดบางแห่ง สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของชาติอื่น ๆ เช่น จีน และประเทศตะวันตก หรือเกิดการผสมผสานระหว่างศิลปะไทยและศิลปะจากชาติอื่นที่มีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน (สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี, 2564)

รูปแบบของชุมชนริมน้ำ การทำสวนผลไม้ เครือข่ายลำน้ำ วัด ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ซึ่งมีคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ แนวทางการเก็บรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ประกอบด้วย การเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชน แนวทางการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม แนวทางการรักษาสภาพแวดล้อมของคลองและภูมิ

ทัศน์ชุมชน รวมไปถึงแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ชุมชนให้แก่ประชากรในท้องถิ่น โดยบริเวณริมคลองอ้อมนนท์เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในอดีตบริเวณดังกล่าวใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านของเกษตรกรรม สวนเกษตรผลไม้ มีเอกลักษณ์ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชุมชนริมน้ำ จากนโยบายการพัฒนาของเมืองในอดีตมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาเมืองนนทบุรีให้เป็นพื้นที่รองรับที่อยู่อาศัยจากกรุงเทพมหานคร ทำให้ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมืองแบบกระจัดกระจายและไร้ทิศทาง (สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี, 2564)

พื้นที่ของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ยังคงมีพื้นที่ที่มีคุณค่าของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและพื้นที่สีเขียวเกษตรกรรมที่สมบูรณ์ แต่พื้นที่ของชุมชนก็ยังมีความเสี่ยงจากการขยายตัวของเมืองต่อไปอีกในอนาคตจากการขยายตัวของระบบขนส่งมวลชน คือ สถานีรถไฟฟ้าบางพลู ซึ่งผลกระทบจากการก่อสร้างอาคารพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นโดยรอบสถานีเป็นผลกระทบทางด้านกายภาพ เช่น คอนโดมิเนียม หมู่บ้าน บ้านเดี่ยว ตึกแถว เป็นต้น โดยการขยายตัวของเมืองที่หนาแน่นมากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม (กมลวรรณ แสงธรรมทวี, 2559)

ในปัจจุบันระบบขนส่งมวลชนเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย จากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้คนอพยพเข้าสู่กรุงเทพฯ และกลุ่มจังหวัดหัวเมืองมากขึ้น เพื่อแสวงหาทางเลือกในการประกอบอาชีพ จึงเป็นเหตุให้จังหวัดหัวเมืองมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมืองมีการขยายตัวออกไปตามถนนสายสำคัญ บริเวณใจกลางเมืองมีความหนาแน่นของประชากรมากขึ้นเป็นศูนย์กลางสถานราชการ สำนักงาน กิจกรรมการลงทุนทางเศรษฐกิจอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ระบบขนส่งมวลชนได้รับการพัฒนามากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง เช่น การก่อสร้างสถานีขนส่งมวลชนระบบรางทั้งลอยฟ้า ใต้ดิน ก่อสร้างสถานีขนส่ง รวมถึงโครงการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้าความเร็วสูงที่เดินทางระหว่างจังหวัด เพื่อรองรับการเติบโตของเมือง โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางระดับภาค จะมีโครงการและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบขนส่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานจากทางภาครัฐคอยสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพของระบบขนส่งมวลชน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และยกระดับคุณภาพชีวิต

ในรูปแบบของวิธีการพัฒนาเมืองจะนำมาซึ่งผลดีและผลเสียที่ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น การมีสถานีขนส่งแห่งใหม่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากมีผู้คนมากมายที่เข้ามาใช้งานตัวสถานี และมีผู้ที่เดินทางผ่านมากขึ้น รวมถึงผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพ หรืออพยพมาตั้งถิ่นฐานรอบตัวสถานี ซึ่งกระทบต่อสภาพแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดิน ราคาที่ดิน สภาพเศรษฐกิจ สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลกระทบเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนา ผลกระทบ (Impact) ที่กล่าวถึงนั้นโดยทั่วไป หมายถึงผลของการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม ประเภทของผลกระทบ ได้แก่ การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงาน ที่ดินทำกิน มูลค่าบ้านและทรัพย์สินลดลง ความสูญเสียบริการทางสังคม และความสูญเสียเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิต ขนาดของผลกระทบจะมีตั้งแต่ระดับที่น้อยถึงมาก และระยะเวลาของผลกระทบก็มีทั้งระยะสั้น และระยะยาว (ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ, 2542)

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่ตามมาจากผลงานหรือผลผลิตหรือผลประโยชน์ในระดับประถม (Primary

Effects) ของแผนหรือโครงการผลกระทบอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ กระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลกระทบเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เสมอด้วยเหตุผล หลายประการโดยทั่ว ๆ ไป แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของแผนและโครงการ ผลอันนี้จะมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อไปได้อีกระดับหนึ่ง หรือหลายระดับได้ เป็นกรณี ๆ (อนันต์ เกตุวงศ์, 2539)

นโยบายการพัฒนาของจังหวัดนนทบุรี มีแผนด้านการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาที่อยู่อาศัยต่อการเพิ่มของประชากรในอนาคต (สำนักงานจังหวัดนนทบุรี, 2564) รวมถึงแผนการใช้ประโยชน์ทีดินตามผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2548 (ปรับปรุงครั้งที่ 2) ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนนทบุรี (2564) ก็พบว่าบริเวณริมคลองอ้อมนนท์เป็นผังสีเหลือง ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นที่ริมน้ำจะเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านดั้งเดิมและประกอบอาชีพเกษตรสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ ที่ดินกรรมสิทธิ์เป็นของเกษตรกรดั้งเดิมในพื้นที่ แต่หลายปีที่ผ่านมา ถูกเปลี่ยนเป็นของนายทุนที่มาซื้อพื้นที่บริเวณคลองอ้อมนนท์เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยได้ในอนาคต เนื่องจากมีสถานีรถไฟฟ้าบางพลูที่สามารถเชื่อมไปยังใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร ชาวบ้านบางส่วนมีความเห็นว่าต้องการอนุรักษ์ที่ดินไว้ บางส่วนกลับต้องการขายออกตามการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดิน (อำนาจ จำรัสจรุงผล, 2557) ในปัจจุบันจะพบว่ามีเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่สีเขียวดั้งเดิมเป็นอาคารและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาเมือง ส่งผลให้วิถีชุมชนริมน้ำที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและยั่งยืนจากการทำเกษตรสวนผลไม้ที่มีเอกลักษณ์ อันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอดีตจางหายไป

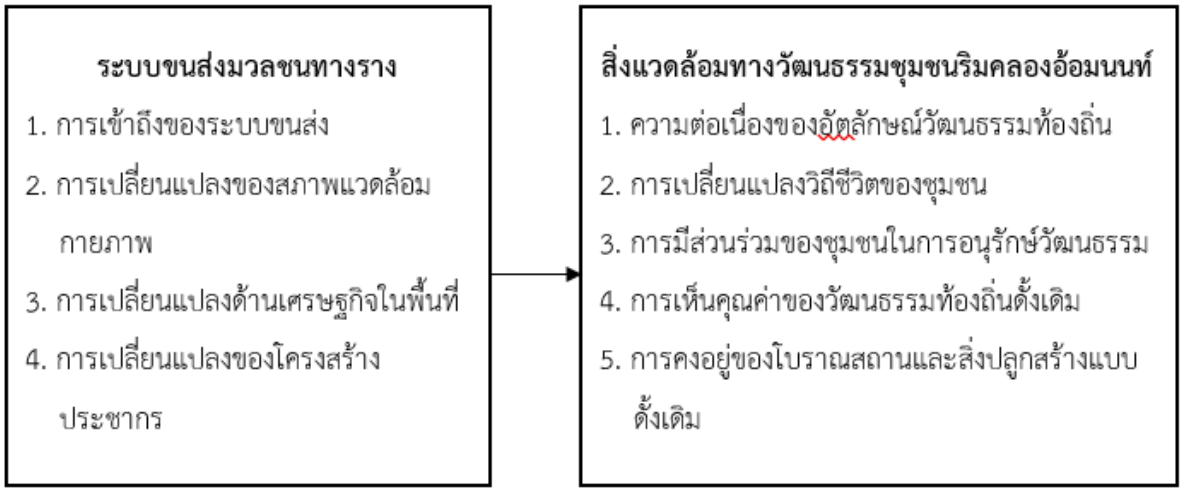
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยหวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำ การอนุรักษ์คุณค่าของชุมชนริมน้ำให้คงอยู่ และร่วมกันหาแนวทางที่จะอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทั้งด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านการคมนาคม และด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวคิดการขยายตัวของเมือง การพัฒนาเมืองริมน้ำ และศึกษานโยบายการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น

1.) ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ศึกษา

2.) ทฤษฎีการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ แนวความคิดการขยายตัวของเมือง แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนริมน้ำ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบของกิจกรรมชุมชนริมน้ำ

3.) ทฤษฎีและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

4.) นโยบายการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น กฎหมายและข้อบัญญัติผังเมือง

2. ศึกษาข้อมูลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการขยายตัวของเมืองที่มีผลกระทบต่อชุมชนริมน้ำ ประกอบด้วย วิถีชุมชนดั้งเดิม เศรษฐกิจ รูปแบบกิจกรรม ความสัมพันธ์ของคนกับคลอง และวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ศึกษา

3. ศึกษาวิถีชุมชนคลองอ้อมนนท์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และข้อมูลจากบทความที่เกี่ยวข้อง

4. วิเคราะห์ข้อมูลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของชุมชนริมน้ำ และสังเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองในพื้นที่ที่มีมรดกวิถีชุมชนดั้งเดิม เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำให้สอดคล้องกับนโยบายทางการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น

1) วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปร

5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อ

นนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 375 คน ทำการสุ่มตัวแบบกำหนดโควต้า และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วได้นำข้อมูลมาประมวลผลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ 20,001 – 30,000 บาท ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนคลองอ้อมนนท์ มากกว่า 20 ปี และพื้นที่อยู่อาศัย หมู่ที่ 3 คลองบางรักใหญ่

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบขนส่งมวลชนทางรางที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ รองลงมา คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพ ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเข้าถึงของระบบขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คิดว่าระยะทางจากบ้านของท่านถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมสามารถเดินทางไปใช้บริการได้สะดวก รองลงมา คือ การเข้าถึงระบบขนส่งทางรางส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางมีบริการที่สม่ำเสมอและครอบคลุมช่วงเวลาการเดินทางสำคัญของชุมชน ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมืองในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ รองลงมา คือ การขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างเชิงพาณิชย์และที่อยู่อาศัยรอบสถานีรถไฟส่งผลต่อภาพรวมทางกายภาพของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มลภาวะทางเสียงและแรงสั่นสะเทือนจากรถไฟส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาระบบราง รองลงมา คือ ระบบขนส่งทางรางทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการใหม่และอาชีพดั้งเดิม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งทางรางสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน (เช่น งานบริการ ร้านค้า การขนส่ง) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางมีส่วนทำให้โครงสร้างอายุของประชากรในชุมชนเปลี่ยนแปลง (เช่น มีคนวัยทำงานหรือวัยหนุ่ม

สาวเข้ามามากขึ้น) รองลงมา คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรดั้งเดิมออกจากชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้จำนวนประชากรที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม รองลงมา คือ ด้านการคงอยู่ของโบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความต่อเนื่องของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านความต่อเนื่องของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้อาชีพดั้งเดิมของชุมชน (เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม) ถูกแทนที่ด้วยอาชีพใหม่ที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่ง รองลงมา คือ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่จากระบบรางขัดแย้งกับรูปแบบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือปรับใช้ระบบขนส่งทางรางให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรม (เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันแทนภูมิปัญญาดั้งเดิม) รองลงมา คือ ระบบขนส่งทางรางส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนหันมาใช้ชีวิตแบบเมืองมากขึ้น (เช่น การบริโภคสินค้าสมัยใหม่ การเดินทางนอกพื้นที่) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้รูปแบบการพักผ่อนและกิจกรรมชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิม (เช่น การรวมกลุ่มตามประเพณีลดลง) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางส่งเสริมให้ชุมชนจัดกิจกรรมสืบทอดประเพณีท้องถิ่น (เช่น การตักบาตรทางน้ำ การสลากภัตผลไม้) มากขึ้น รองลงมา คือ องค์กรท้องถิ่น (เช่น วัด โรงเรียน กลุ่มอาชีพ) ร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีบทบาทในการวางแผนและออกแบบโครงการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบระบบขนส่งทางรางโดยคำนึงถึงการรักษามรดกทางวัฒนธรรม (เช่น เส้นทางรถไฟไม่บดบังทัศนียภาพวัด) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้นจากระบบขนส่งทางรางช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิม (เช่น เกษตรริมคลอง หัตถกรรมพื้นบ้าน) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด คือ โครงสร้างสมัยใหม่ของระบบรางกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชน (เช่น เรือนไทยริมคลอง วัดโบราณ) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการคงอยู่ของโบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบระบบขนส่งทางรางเพื่อลดผลกระทบต่อโบราณสถานและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม รองลงมา คือ การพัฒนาระบบรางส่งเสริมให้เกิดการบูรณะหรือปรับปรุงโบราณสถานในชุมชนให้มีความยั่งยืนมากขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้ทัศนียภาพของโบราณสถานในชุมชนถูกบดบังหรือลดคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ ตามลำดับ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเข้าถึงของระบบขนส่งมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับระยะทางจากบ้านถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมสามารถเดินทางไปใช้บริการได้สะดวก โดยระบบขนส่งทางรางออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ เด็ก เพราะการมีสถานีรถไฟฟ้าในพื้นที่ส่งผลให้การเดินทางไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนสะดวกขึ้น และระบบขนส่งมวลชนทางรางให้บริการสม่ำเสมอครอบคลุมทุกช่วงเวลาการเดินทางสำคัญของคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาริต อิ่มอภัย (2565) ได้ศึกษาผลกระทบทางสายตาของโครงการระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าความเร็วสูงต่อโบราณสถานและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า จากโบราณสถานที่ศึกษา 24 แห่ง มีจำนวน 10 แห่งที่ได้รับผลกระทบด้านมุมมองและคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน เช่น การบดบังทัศนียภาพ การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ดั้งเดิม และการลดทอนคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของโบราณสถานเหล่านั้น ซึ่งการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชนทางรางที่เพิ่มขึ้น แม้จะเอื้อต่อการเดินทางและการท่องเที่ยว แต่หากขาดการวางแผนและออกแบบที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะคุณค่าทางสายตาและอัตลักษณ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์ และได้เสนอแนะแนวทางการออกแบบภูมิทัศน์และมาตรการป้องกันเพื่อรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ สัมฤทธิ์ธรรม และคณะ (2561) ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟทางคู่สายอีสาน: ศึกษากรณีช่วงมาบกะเบา-ชุมทางถนนจิระ และชุมทางถนนจิระ-ขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าการเข้าถึงระบบขนส่งทางรางที่สะดวกขึ้นส่งผลดีต่อการเดินทางของประชาชน โดยเฉพาะการเดินทางกลับภูมิลำเนาในช่วงเทศกาล ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสาน ทำให้อัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการเผยแพร่และเป็นที่รู้จักมากขึ้น

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นผลกระทบด้านลบ เช่น การโยกย้ายบ้านเรือนริมทางรถไฟ การรื้อถอนสถานีรถไฟเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และความขัดแย้งระหว่างผู้อยู่อาศัยเดิมกับผู้อยู่อาศัยใหม่จากการขยายตัวของเมือง ผู้วิจัยเสนอให้มีการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาระบบขนส่งทางราง

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการที่ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมือง เกิดการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างเชิงพาณิชย์และที่อยู่อาศัยรอบสถานีรถไฟ ซึ่งโครงสร้างทางกายภาพของระบบราง เช่น สถานี รางรถไฟ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพดั้งเดิมของชุมชน เนื่องจากการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนทางรางนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานเดิมของชุมชน เช่น ถนน ระบบระบายน้ำ ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงและแรงสั่นสะเทือนจากรถไฟส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย พันธ์โกศล (2559) ได้ศึกษาการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการเข้าถึงสถานีระบบขนส่งมวลชนทางราง: กรณีศึกษาสถานีบ้านทับช้าง แอร์พอร์ต เรล ลิงค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพที่ไม่สะดวก เช่น เส้นทางเดินเท้าไม่ปลอดภัย ขาดความเชื่อมโยงกับชุมชน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง ส่งผลให้จำนวนผู้โดยสารต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยเน้นการส่งเสริมการเดินเท้าและการใช้จักรยาน รวมถึงการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมต่อ เพื่อเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยในการเข้าถึงสถานี นอกจากนี้ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมกายภาพรอบสถานีมีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการและส่งเสริมการเดินทางอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร วงษ์ชูแก้ว (2558) ได้ศึกษาระบบการเดินเท้าโดยรอบสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานีอ่อนนุช ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวของกิจกรรมและการพัฒนาอาคารขนาดใหญ่รอบสถานี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น ทางเท้าถูกกีดขวาง ความไม่พร้อมในการรองรับปริมาณผู้เดินเท้า และความน่าเดินลดลง จึงควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเท้าและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมเดิม เพื่อส่งเสริมการเดินเท้าและลดการใช้รถยนต์

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาระบบราง ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการใหม่และอาชีพดั้งเดิม รวมถึงส่งผลให้ธุรกิจในชุมชน เช่น ร้านอาหาร ที่พัก การค้าปลีกขยายตัวเพิ่มขึ้น และสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน เช่น งานบริการ ร้านค้า การขนส่ง ส่งผลทำให้อาชีพดั้งเดิมของชุมชน

เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์ (2563) ได้ศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ผลการศึกษาพบว่า การเปิดให้บริการสถานีรถไฟฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดินช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่โดยรอบอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเพิ่มมูลค่าที่ดิน การขยายตัวของธุรกิจค้าขายและบริการ รวมถึงการสร้างงานใหม่ให้กับชุมชนท้องถิ่น รายได้ครัวเรือนในพื้นที่รอบสถานีเพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น จากแรงงานรับจ้างหรือเกษตรกรรมมาเป็นค้าขายและบริการ ขณะเดียวกันยังพบว่าการขยายโครงข่ายรถไฟฟ้าช่วยลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนที่อยู่ในแนวเส้นทางรถไฟฟ้า แต่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบขนส่งยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง โพธิ์ศรี (2565) ได้ศึกษาแนวทางการศึกษาผลกระทบของสถานีขนส่งมวลชนที่มีต่อเศรษฐกิจชุมชนรอบสถานี ผลการศึกษาพบว่า หลังมีสถานีขนส่งประชากรในชุมชนรอบสถานีมีรายได้และคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อาชีพของคนในพื้นที่เปลี่ยนจากรับจ้างหรือเกษตรกรรมมาเป็นค้าขายหรือบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้โดยสารและนักท่องเที่ยว การลงทุนทางเศรษฐกิจและอสังหาริมทรัพย์ขยายตัว ราคาที่ดินปรับตัวสูงขึ้นตามความต้องการใช้พื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนช่วยกระตุ้นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเมืองในระยะยาว แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอาจเพิ่มต้นทุนการดำรงชีวิตสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิม

6. ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้ราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองที่คำนึงถึงความเป็นธรรมและยั่งยืน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกมาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การป้องกันการเก็งกำไร และสนับสนุนกลไกช่วยเหลือประชาชนในชุมชนดั้งเดิม เช่น การจัดสรรที่อยู่อาศัยในราคาที่เข้าถึงได้ และการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมชุมชนเพื่อไม่ให้สูญเสียเอกลักษณ์และวิถีชีวิตเดิมจากผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง

2. จากผลการศึกษาพบว่า ระยะทางจากชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมและสามารถเดินทางไปใช้บริการได้อย่างสะดวก จึงควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเชื่อมต่อระบบขนส่งสาธารณะอื่น ๆ โดยส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อ เช่น ทางเดินเท้า ทางจักรยาน หรือระบบขนส่งรอง เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนใช้บริการรถไฟฟ้ามากขึ้น ลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาเมืองในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน

3. จากผลการศึกษาพบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมืองในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ควรนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางผังเมืองและกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินอย่างมีแบบแผน โดยมีการจัดทำเขตควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อรักษาสมดุลระหว่างพื้นที่พัฒนาใหม่กับพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิม รวมทั้งส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบท

ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อป้องกันการสูญเสียเอกลักษณ์ท้องถิ่น และรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมหลายชุมชนที่อยู่ในแนวเส้นทางรถไฟฟ้า เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมในบริบทที่หลากหลาย และเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาผลกระทบในระยะยาวโดยใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลหลายช่วงเวลา (longitudinal study) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชน การใช้ที่ดิน และการคงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษามุมมองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาโครงการระบบขนส่งมวลชนทางรางอย่างลึกซึ้ง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้เข้าใจถึงทัศนคติ ความคาดหวัง และข้อกังวลของชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบนโยบายและมาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ แสงธรรมทวี. (2559). *ผลกระทบจากการก่อสร้างถนนต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ: กรณีศึกษาชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/895

กิตติชัย พันธ์โกศล. (2559). *การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการเข้าถึงสถานีระบบขนส่งมวลชนทางราง: กรณีศึกษาสถานีบ้านทับช้าง แอร์พอร์ต เรล ลิงค์ กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธนพร วงษ์ชูแก้ว. (2558). *ระบบการเดินเท้าโดยรอบสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาสถานีอ่อนนุช* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธาริต อิ่มอภัย. (2565). *ผลกระทบทางสายตาของโครงการระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าความเร็วสูงต่อโบราณสถานและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญส่ง โพธิ์ศรี. (2565). *แนวทางการศึกษาผลกระทบของสถานีขนส่งมวลชนที่มีต่อเศรษฐกิจชุมชนรอบสถานี* [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2542). *การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม*. นนทบุรี.

สมศักดิ์ สัมฤทธิ์ธรรม, และคณะ. (2561). *การประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟทางคู่สายอีสาน: ศึกษากรณีช่วงมาบกะเบา–ชุมทางถนนจิระ และชุมทางถนนจิระ–ขอนแก่น*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี. (2564, 12 ตุลาคม). *ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบริเวณคลองอ้อมนนท์*. http://www.gmwebsite.com/Website/index.asp?preview=1&ContentID=ContentID-060726100203694

สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2561–2565*. http://nonthaburi.go.th/

สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนนทบุรี. (2564). *แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548 (ปรับปรุงครั้งที่ 2)*. https://www.dpt.go.th/index.php?option=com_jobsfactory&task=viewapplications&id=439

ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์. (2563). *ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2539). *หลักการและเทคนิคการวางแผน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ จำรัสจรุงผล. (2557). *ผลกระทบของการพัฒนาเมืองต่อการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวภาคการเกษตร: กรณีศึกษา คลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/KU.the.2014.758

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

The Development Guidelines for the School Administrators' Technological Leadership Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2

ปิยธิดา เขตคาม[1*], สายัณห์ ผาน้อย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Piyathida Khetkham[1], Sayan Panoi[2], Jirapond Wicharapote [3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
Email: * Piyathida150725@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 October 2025; Revised: 15 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 303 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.76) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.96, S.D. = 0.33) ด้านที่มีสภาพปัจจุบันสูงสุดคือการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย รองลงมาคือการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ สำหรับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมีความต้องการสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.364) รองลงมาคือ ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีประกอบด้วย 5 ด้าน รวม 15 แนวทาง ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม

และกฎหมาย ผลการประเมินพบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.98) และความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 4.97) อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the current conditions, desirable conditions, and priority needs of technological leadership among school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2; and (2) to develop guidelines for enhancing technological leadership among school administrators under the same office. This study employed a mixed-methods research design conducted in two phases. In Phase 1, data on current conditions, desirable conditions, and priority needs were collected from 303 school administrators and teachers selected through stratified random sampling and simple random sampling based on the Krejcie and Morgan table. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with IOC values ranging from 0.67 to 1.00 and reliability coefficients of 0.973 and 0.961 for the current and desirable condition scales, respectively. In Phase 2, seven experts were interviewed, and nine experts evaluated the proposed guidelines. The research instruments included a semi-structured interview form and an evaluation form for appropriateness and feasibility. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified).
The findings revealed that the overall current level of technological leadership was high ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.76), while the overall desirable level was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.96, S.D. = 0.33). Among the current conditions, ethical, social, and legal use of technology received the highest mean score ($\bar{x}$ = 3.77), followed by technology-supported management and operations, technology-based assessment, technological leadership and vision, and technology integration in teaching and learning. Regarding priority needs, technology integration in teaching and learning ranked first (PNImodified = 0.364), followed by technological leadership and vision (PNImodified = 0.359), technology-based assessment (PNImodified = 0.358), technology-supported management and operations (PNImodified = 0.347), and ethical, social, and legal use of technology (PNImodified = 0.315). The proposed development guidelines consisted of five dimensions with a total of fifteen guidelines: technology integration in teaching and learning, technological leadership and vision, technology-based assessment, technology-supported management and operations, and ethical, social, and legal use of technology. The evaluation results indicated that the proposed guidelines were highly appropriate ($\bar{x}$ = 4.98) and highly feasible ($\bar{x}$ = 4.97).

Keywords: Approach, technological Leadership, Current Situation, Desired Situation

1.บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกเข้าด้วยกัน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและการบริหารจัดการในทุกภาคส่วน รวมถึงระบบการศึกษาไทยที่ต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญนี้จึงได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 โดยเฉพาะมาตรา 65 และ 66 ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี รวมถึงส่งเสริมให้

ผู้เรียนมีขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สภาวะสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ส่งผลให้ต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างและบริบทของการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ สาระสำคัญมุ่งเน้นการปฏิรูปทั้งระบบ ได้แก่ การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น การยกระดับวิชาชีพครู การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประกันคุณภาพ และการปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) การปฏิรูปดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการบริหารการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ข้อที่ 8 ที่กำหนดให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม "ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี" จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารใช้สร้างความผูกพันในองค์กรและกระตุ้นให้บุคลากรแสดงศักยภาพในการปฏิบัติงาน (สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรธรรม, 2561) ความจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีภาวะผู้นำด้านนี้ ได้แก่ 1) ความจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการค้นคว้าหาความรู้ และ 3) ความต้องการเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากล (ISTE Standards, 2009) ที่เน้นให้ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ของการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัด 208 แห่ง ครอบคลุมทั้งเขตเมืองและชนบท ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ ผ่านโครงการสำคัญ อาทิ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม The Geometer’s Sketchpad (GSP), การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และการบริหารงานวัดผลด้วยระบบออนไลน์ (SchoolMIS) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่อยู่ในระดับ "ดีมาก" (ระดับ 4)

อย่างไรก็ตาม แม้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีแผนและจุดเน้นด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมของบุคลากร โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็กและห่างไกล ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ยังขาดความต่อเนื่องและไม่มีระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านวิสัยทัศน์และทักษะการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

“แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 140 คน ครู 1,287 คน รวมจำนวน 1,427 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปี 2568 จำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 273 คน โดยวิธีการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ชนิดตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.569-0.864 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับและมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.589-0.818 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.961 และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5

ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{modified}$	ลำดับที่
ด้านที่ 1 ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี	3.64	0.62	มาก	4.95	0.35	มากที่สุด	0.359	2
ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	3.63	0.62	มาก	4.96	0.35	มากที่สุด	0.364	1
ด้านที่ 3 การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี	3.68	0.67	มาก	4.96	0.34	มากที่สุด	0.347	4
ด้านที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	3.65	0.69	มาก	4.96	0.33	มากที่สุด	0.358	3
ด้านที่ 5 การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย	3.77	0.76	มาก	4.97	0.33	มากที่สุด	0.315	5
รวม	**3.68**	**0.76**	**มาก**	**4.96**	**0.33**	**มากที่สุด**	**0.348**	**-**

จากตารางที่ 1 พบว่า **สภาพปัจจุบัน** ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68 , S.D. = 0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($\overline{X}$ = 3.77 , S.D. = 0.76) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.68 , S.D. = 0.67) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.64 , S.D. = 0.62) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.62) และด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.62) ตามลำดับ **สภาพที่พึงประสงค์**ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($\overline{X}$ = 4.97 , S.D. = 0.33) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.33) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.34) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.35) และด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 4.95 , S.D. = 0.35) ตามลำดับ และ**ความต้องการจำเป็น** (PNImodified) ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$ = 0.348) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified}$ = 0.364) รองลงมาคือ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.359) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($PNI_{modified}$ = 0.358) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.347) และด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($PNI_{modified}$ = 0.315) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการวิเคราะห์สรุปความเรียงจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 แนวทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มี 3 แนวทาง 2) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มี 3 แนวทาง 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มี 3 แนวทาง 4) ด้านการสนับสนุน การจัดการ และการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยี มี 3 แนวทาง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย มี 3 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และโดยรวมมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97

สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนาแต่ละด้านซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในระยะที่ 1 ดังนี้

1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความสามารถด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นควรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน เช่น จัดให้มีสื่อ อุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอ รวมทั้งกำหนดนโยบายและแนวทางให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และปลอดภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญ

2) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ควรอยู่บนพื้นฐานของ

ข้อมูลจริง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ผู้บริหารควรตระหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรในการรับรู้ภาพอนาคตของการพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประเมินบุคลากรในโรงเรียนผู้บริหารควรใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่น การใช้แบบประเมินออนไลน์ หรือระบบฐานข้อมูลบุคลากร เพื่อให้สามารถติดตามผลการพัฒนาและประสิทธิภาพการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง โปร่งใส และเป็นธรรม ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวัดผลและการประเมินผล ผู้บริหารควรจัดระบบการวัดและประเมินผลที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรประเมินผลของการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของงาน

4) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากร แสดงบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานในทุกมิติ เช่น การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานทั่วไป มีการสนับสนุนการพัฒนาสื่อและซอฟต์แวร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดหาและพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในบทบาทภารกิจที่ได้รับ พัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรม พัฒนา หรือเวิร์กช็อปให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

5) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการชี้แจงให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมให้ความรู้หรืออบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครู บุคลากร และนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เช่น การเคารพลิขสิทธิ์ การอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้อง การใช้สื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม สร้างความตระหนักในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์ มีการเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญทางจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรเผยแพร่ข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี เช่น พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ครูและบุคลากรมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำหลักจริยธรรมและกฎหมายเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เห็นความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับ จันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความพึงประสงค์ให้โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีทุกด้าน เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้ จัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี และด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) คือ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุนการบริหารจัดการ และการดำเนินการด้านเทคโนโลยี และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีตามลำดับ

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง มีความเหมาะ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากร และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุน การบริหารจัดการ และการดำเนินการด้านเทคโนโลยี และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ นอกจากความสอดคล้องกับทฤษฎีแล้ว จุดเด่นสำคัญของแนวทางการพัฒนาที่ค้นพบในครั้งนี้ คือ การถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนห่างไกลที่ขาดแคลนบุคลากรด้าน ICT ซึ่งผลการวิจัยในระยะที่ 1 ชี้ให้เห็นว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_modified = 0.364) แนวทางทั้ง 15 ข้อจึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการจัดหาอุปกรณ์ แต่เน้นการ 'สร้างระบบพี่เลี้ยงและการพาทำ' รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ทำให้แนวทางนี้มีความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติจริง (Practicality) และสามารถลดช่องว่างทางเทคโนโลยี (Digital Divide) ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า มีความต้องการด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย มากที่สุด ดังนั้น ผู้มีมีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ควรนำผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีให้เกิดมีประสิทธิผลมากขึ้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เนื่องจากอยู่ในปัจจุบันสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การกำหนดภาวะผู้นำจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

7. องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในลักษณะของ วงจรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีแบบยั่งยืน (Sustainable Technological Leadership Cycle) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการที่หมุนเวียนและเชื่อมโยงกัน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

แผนภาพโมเดล: วงจรการขับเคลื่อน 5 องค์ประกอบ (The 5 Driving Gears)

1. **ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี** เป็นจุดเริ่มต้นของวงจร โดยผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อขับเคลื่อนองค์ประกอบอื่นๆ

2. **ด้านการสนับสนุน การจัดการ และการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยี** เมื่อมีวิสัยทัศน์แล้ว ต้องนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการทำงานจริง

3. **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน** การนำทรัพยากรลงสู่การปฏิบัติในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ

4. **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล** การติดตามและตรวจสอบผลลัพธ์จากการเรียนการสอนด้วยระบบสารสนเทศ เพื่อนำข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ไปปรับปรุงพัฒนา

5. **ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย** เป็นองค์ประกอบที่โอบล้อมและแทรกอยู่ในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดอยู่ภายใต้ความถูกต้อง ปลอดภัย และรับผิดชอบต่อสังคม

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว, และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 8*(2).

จิรวัฒน์ รักปัญญาสุทธิกุล, & ชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7*(2), 241–256.

เจนจิรา จุ้ยประโคน. (2566). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 3*(2), 397–412.

ชัยนาม บุญนิตย์. (2563). *ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ชูพงศ์ อยู่ภักดี. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราช

ภัฏมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ปรัชญา สาริพัฒน์. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัชนี สุทธิประภา. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ประสานการพิมพ์.

สุจริต แสงสุวรรณ์. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัสนี โปราณานนท์. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.

American Institutes for Research. (2009). *Evaluation of the school technology leadership initiative: Report 2*. Author.

Apsorn, A., Sisan, B., & Tungkunanan, P. (2019). Information and communication technology leadership of school administrators in Thailand. *International Journal of Instruction, 12*(2), 639–650. https://eric.ed.gov/?id=EJ1210977

Burke, R., & Cooper, C. (2004). *Leading in turbulent times: Managing in the new world of work*. Blackwell Publishing. https://www.semanticscholar.org/paper/Leading-in-turbulent-times

Chuanaphaisan, J. (2020). *Guidelines for developing technology leadership of school administrators in Thawarawadee consortium schools under the Secondary Educational Service Area Office Suphanburi* (Independent study, Master of Education). Silpakorn University.

Coatney, S. (2010). *The many faces of school library leadership*. ABC-CLIO.

Consortium for School Networking. (2004). *Leadership and community involvement*

dramatically impact education technology budgets. Fratelli Group.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

International Society for Technology in Education. (2016). *Five reasons why the 2016 ISTE standards for students matter*. https://www.iste.org/explore/ISTE-Standards-in-Action/Five-reasons-why-the-2016-ISTE-Standards-for-Students-matter

International Society for Technology in Education. (2018). *ISTE standards for education leaders*. https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-education-leaders

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

Guidelines for Developing Transformational Leadership of School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2

พิทักษ์ เขตคาม[1*], สายัณห์ ผาน้อย[2], อำนาจ ชนะวงศ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Pitak Khetkham[1], Sayan Panoi [2], Amnaj Chanawongse [3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * khatekham@hotmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 October 2025; Revised: 15 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 303 คน ได้มาด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปรียบเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผลการวิเคราะห์ ด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.469 - 0.839 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976 ด้านสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.418 - 0.881 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.979 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNImodified) ในการ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.279) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีภาวะผู้นำตามสภาพปัจจุบัน อยู่ในลำดับแรก ($\bar{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.33) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 3.88 ,S.D. = 0.34) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.88 S.D. = 0.34) และ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 3.86 , S.D. =

0.35) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.242) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีภาวะผู้นำตามสภาพที่พึงประสงค์ในลำดับแรก ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.29) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.28) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.29) ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.30) และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. 0.30) ตามลำดับ และ ความต้องการจำเป็น (PNImodified) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified = 0.272) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNImodified = 0.278) รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNImodified = 0.273) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร (PNImodified = 0.271) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNImodified = 0.270) และ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (PNImodified = 0.267) ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลจำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 15 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98)

คำสำคัญ: แนวทาง, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current state, the desirable state, and the priority needs of transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2; and 2) to study guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. The study employed a mixed-methods research design divided into two phases. Phase 1 studied the current state, the desirable state, and priority needs. The sample group consisted of 303 school administrators and teachers, determined using Krejcie and Morgan's table and selected via stratified random sampling. The research instrument was a transformational leadership questionnaire with an Item-Objective Congruence (IOC) index between 0.80 and 1.00. The analysis results showed that for the current state, the item discrimination power ranged from 0.469 to 0.839, with an overall reliability of 0.976. For the desirable state, the item discrimination power ranged from 0.418 to 0.881, with an overall reliability of 0.979. Phase 2 investigated guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 by interviewing 7 experts and assessing the guidelines with 9 experts, selected through purposive sampling. The research instruments included a semi-structured interview form and a suitability and feasibility assessment form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified) to prioritize needs. Research Findings: (1) The current state of transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was at a high level ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.279). Considering each aspect, all were at a high level. The highest mean was found in individualized consideration ($\bar{x}$ = 3.89, S.D. = 0.32), followed by

inspirational motivation ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.33), intellectual stimulation ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.34), shared vision and communication ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.34), and idealized influence ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.35), respectively. The desirable state of transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was at the highest level overall ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.242). When considering each aspect, the highest mean was found in intellectual stimulation ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.29), followed by idealized influence ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.28), inspirational motivation ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.29), individualized consideration ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.30), and shared vision and communication ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.30), respectively. The Modified Priority Needs Index (PNImodified) for transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 as a whole was 0.272. When classified by aspect, the highest need was found in idealized influence (PNImodified = 0.278), followed by intellectual stimulation (PNImodified = 0.273), shared vision and communication (PNImodified = 0.271), inspirational motivation (PNImodified = 0.270), and individualized consideration (PNImodified = 0.267), respectively. (2) The guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Khon Kaen Area 2 consist of 5 aspects: 1) Influence with ideology, 3 approaches; 2) Intellectual stimulation, 3 approaches; 3) Creating a shared vision and communication, 3 approaches; 4) Creating inspiration, 3 approaches; 5) Taking into account the individual, 3 approaches. In total, 15 approaches were found. Overall, the most appropriate ($\bar{x}$ = 4.98) and the most feasible ($\bar{x}$ = 4.98).

Keywords: Approach, transformational leadership, Current Situation, Desired Situation

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่โลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และเศรษฐกิจดิจิทัล การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; Trilling & Fadel, 2009) ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์การศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้ คู่คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ยังเน้นการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคมไทยในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; Office of the Education Council, 2017)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาถูกกำหนดบทบาทใหม่ในฐานะ "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" (Transformational Leader) ที่ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (Northouse, 2013; Bass & Avolio, 1994) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการจัดการเชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดทิศทาง นำพาบุคลากรสู่เป้าหมายร่วม และสร้าง

แรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังได้กำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี การสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ร่วมกัน (สพฐ., 2564; ภัคชัญญา นีระพันธ์, 2567) ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างต้องเผชิญกับพลวัตของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับโครงสร้าง ลดขั้นตอนการทำงาน และประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อบุคลากรทุกระดับ ทั้งในด้านทักษะการปฏิบัติงานและเจตคติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลหรือแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น "ผู้นำ" จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการสถานการณ์และนำพาองค์กรก้าวผ่านวิกฤตได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ผู้บริหารสถานศึกษา" ซึ่งเป็นกลไกหลักในระดับปฏิบัติการที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดบทบาทให้เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับ "ภาวะผู้นำ" ของผู้บริหารเป็นสำคัญ โดย Bass and Avolio (1990) ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือกระบวนการที่ผู้นำส่งอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมอง (Paradigm Shift) และตระหนักรู้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร นำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Muchinsky (1997) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการสร้างความผูกพันและปรับเปลี่ยนเจตคติของสมาชิกให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาไทยให้ก้าวพ้นวิกฤตและรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

บทบาทของผู้บริหารในยุคใหม่จึงเปลี่ยนจากการเป็นผู้ควบคุมงานหรือผู้บริหารแบบเดิม ไปสู่การเป็น "ผู้นำเชิงกลยุทธ์" ที่ต้องมีความยืดหยุ่น เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และพร้อมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี เข้าใจนวัตกรรม และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย (Hoy & Miskel, 2012; Fullan, 2016) จากบริบทดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมพร้อมให้สถานศึกษาและผู้เรียนสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต (Podsakoff et al., 1990; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทุกระดับ (Bass & Riggio, 2006; Northouse, 2013) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำลักษณะนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาโรงเรียนในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ

เทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (Fullan, 2016; Hoy & Miskel, 2012) ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารเป้าหมายอย่างชัดเจน สร้างความร่วมมือระหว่างครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้พร้อมตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ (Leithwood & Jantzi, 2005; Office of the Education Council, 2017) ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาชีพ ที่ไม่เพียงแต่เน้นด้านการบริหารจัดการ แต่ยังต้องเป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน มีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน (Schieltz, 2019; ภัคชัญญา นีระพันธ์, 2567) นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ โดยจัดอบรมหรือสร้างเครือข่ายวิชาชีพเพื่อเสริมทักษะความรู้ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน (Podsakoff et al., 1990; Bass & Avolio, 1994) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) เป็นสององค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากรูปแบบภาวะผู้นำแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นเพียงการควบคุมและกำกับดูแล (Northouse, 2013) ทั้งนี้ การสร้างวิสัยทัศน์และการสื่อสาร (Vision and Communication) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยผลักดันโรงเรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้ครูและบุคลากรเข้าใจตรงกัน จะทำให้ทุกฝ่ายสามารถร่วมกันพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีทิศทางและเป็นเอกภาพ (Leithwood & Jantzi, 2005; Hoy & Miskel, 2012) ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารยังต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กร รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ (Fullan, 2016; กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเตรียมพร้อมบุคลากรและผู้เรียนให้สามารถแข่งขันและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในสังคมยุคใหม่ (Office of the Education Council, 2017; United Nations, 2015) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 208 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอบ้านแฮด อำเภอชนบท อำเภอเปือยน้อย อำเภอมัญจาคีรี และอำเภอโคกโพธิ์ไชย โดยมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ แม้สำนักงานฯ จะได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพครู และการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี เช่น การพัฒนาระบบ SchoolMIS การส่งเสริมการเรียนการสอนผ่าน GSP และการอบรมครูด้วย E-learning (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2568) แต่ยังคงพบข้อจำกัดในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการเชิงเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวและการสร้างสรรค์กลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะและวิสัยทัศน์เชิงการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถกำหนดทิศทางของโรงเรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพร้อมของบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนยังคงไม่เพียงพอ โรงเรียนหลายแห่งยังประสบปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร อุปกรณ์ล้าสมัย และบุคลากรด้าน ICT ไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ธีรศักดิ์ สารสมัคร และคณะ, 2563; เนตรชนก แก้วกรม, 2565) นอกจากนี้ ภาระงานที่มาก การขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

และการไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

แม้สำนักงานฯ จะมีโครงการและนโยบายหลายด้าน เช่น การส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพ และการใช้ระบบ SchoolMIS เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แต่จากการประเมินศักยภาพการพัฒนาในปัจจุบันและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เนตรชนก แก้วกรม (2565) พบว่า ข้อจำกัดทางโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมด้านบุคลากรยังคงเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผลในระดับสถานศึกษาอย่างเต็มที่ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการวางวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การเสริมสร้างความร่วมมือ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถนำพาโรงเรียนก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2568)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะในการปรับตัว เป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 140 คน และครู 1,287 คน รวมทั้งสิ้น 1,427 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน และครู 273 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ชนิดตอบสนองคู่ (Dual–Response Format) ตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า

แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.469 – 0.839 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.418 – 0.881 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.979 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิค Modified Priority Needs Index : PNImodified เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาศัยผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 ซึ่งได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล 5) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ผลจากระยะที่ 1 ถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวทางย่อยในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 15 แนวทาง เมื่อได้แนวทางเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำจำนวน 9 คน ทำการประเมิน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการบริหารงานหรือปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการหรือวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ขอรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแนวทาง ผลการประเมินถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อพิจารณาระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง รวมทั้งใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการสอบทานข้อมูลจากแหล่งที่มาที่แตกต่างกัน ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อมูลจากเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลบริบทสถานศึกษาจริง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับ (Member Checking) โดยนำข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ส่งกลับให้ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านตรวจสอบยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 2 ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1)การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2)การสร้างแรงบันดาลใจ 3)การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล 5)การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการจำเป็น	
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.86	0.35	มาก	5	4.94	0.28	มากที่สุด	2	0.278	1
2	การสร้างแรงบันดาลใจ	3.88	0.33	มาก	2	4.93	0.29	มากที่สุด	3	0.270	4
3	การกระตุ้นทางปัญญา	3.88	0.34	มาก	3	4.94	0.29	มากที่สุด	1	0.273	2
4	การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	3.89	0.32	มาก	1	4.93	0.30	มากที่สุด	4	0.267	5
5	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร	3.88	0.34	มาก	4	4.93	0.30	มากที่สุด	5	0.271	3
รวม		3.88	0.279	มาก		4.93	0.242	มากที่สุด		0.272	

จากตารางที่ 1 พบว่า **สภาพปัจจุบัน**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.279) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.32) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.33) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 3.88 ,S.D. = 0.34) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.88 S.D. = 0.34) และ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 3.86 , S.D. = 0.35) ตามลำดับ **สภาพที่พึงประสงค์**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.242) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.29) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.28) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.29) ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.30) และด้านการสร้างมีวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. 0.30) ตามลำดับ และ**ความต้องการจำเป็น**ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified = **0.272**) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNImodified = **0.278**) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNImodified = **0.273)** ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร (PNImodified **0.271**) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNImodified = **0.270**) และ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (PNImodified = **0.267**) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการวิเคราะห์สรุปความเรียงจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 แนวทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1)

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มี 3 แนวทาง 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร มี 3 แนวทาง 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มี 3 แนวทาง 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มี 3 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และโดยรวมมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98

สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนาตามลำดับความต้องการจำเป็น สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และแรงบันดาลใจให้บุคลากรร่วมมือกันขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญาเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง โดยผู้บริหารควรเน้นการกระตุ้นให้บุคลากรวิเคราะห์และสังเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีการพิจารณาปัญหาอย่างรอบด้านด้วยเหตุผล เพื่อก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการทำงานและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สาม โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการกำหนดกิจกรรมและแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการเปลี่ยนแปลง และการสื่อสารให้บุคลากรรับรู้ถึงอนาคตและทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สี่ โดยผู้บริหารควรเน้นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีมาตรฐานในการทำงานสูงพร้อมความเชื่อมั่นในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจภายในและความมุ่งมั่นของบุคลากรให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

5. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับสุดท้าย โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร การทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถมอบหมายงานและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ตรงตามศักยภาพของบุคลากร และส่งผลให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและให้เกียรติความแตกต่างของบุคลากร ส่งผลให้มีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งมีแรงจูงใจในการทำงานและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับ ปิยวัฒน์ บุตรน้ำเพ็ชร์ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ธิดา เมฆวะทัต (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ประชา โสภัณนา (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลผการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พณิชา สีเข้ม (2563) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ เกศสุดา วรรณสินธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามความเป็นจริงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหาร โดยรวมอยู่ระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ทันสมัยในปัจจุบันของ ธนพล จูมแพง (2566) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ วันวิสา เสียงสนั่น (2567) ที่ได้ศึกษาบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และพบว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ผู้ปฏิบัติงานมีความคาดหวังต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร คาดหวังสูงสุดให้ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำทางปัญญาผู้นำทางความคิด ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศสุดา วรรณสินธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามความคาดหวัง (ซึ่งสอดคล้องกับสภาพพึงประสงค์) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ธิดา เมฆวะทัต (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

สอดคล้องกับ ประชา โสภัณนา (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยล่าสุดของ วันวิสา เสียงสนั่น (2567) ที่พบว่าบุคลากรในสถานศึกษามีความคาดหวังต่อการแสดงบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับที่สูง เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรก้าวผ่านวิกฤตและรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI Modified = 0.278) รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นนัยสำคัญเชิงบริหารว่า เกิดช่องว่างขนาดใหญ่ระหว่าง 'ความคาดหวัง' กับ 'การปฏิบัติจริง' กล่าวคือ ในขณะที่บุคลากรต้องการผู้นำที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นต้นแบบทางจริยธรรม (Role Model) ในระดับที่สูงมาก แต่ในทางปฏิบัติ ผู้บริหารอาจยังไม่สามารถแสดงออกถึงความโปร่งใส ความยุติธรรม และการยืนหยัดในความถูกต้องได้อย่างสม่ำเสมอเพียงพอ ซึ่งถือเป็นจุดเปราะบางสำคัญ เพราะ 'อิทธิพลเชิงอุดมการณ์' เปรียบเสมือนรากฐานของความศรัทธา หากขาดคุณลักษณะนี้ การพยายามขับเคลื่อนองค์กรในมิติอื่น ๆ เช่น การสร้างแรงบันดาลใจหรือการกระตุ้นทางปัญญา ย่อมยากที่จะสัมฤทธิ์ผล เพราะขาดความน่าเชื่อถือ (Trust) จากผู้ร่วมงาน ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Gillespie & Mann (2004) ที่อธิบายว่า ความไว้วางใจเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยการตัดสินใจและการแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน นอกจากนี้ Goleman (2002) ยังสนับสนุนว่า ผู้นำที่มีประสิทธิผลต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองสูง (Self-management) โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์และความโปร่งใส ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความเชื่อมั่นและบารมีให้เกิดขึ้นในใจของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำไปสู่การยอมรับและการปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน จำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาได้ผ่านการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNImodified) ในระยะที่ 1 มาเป็นฐานในการร่างแนวทาง และนำไปผนวกกับองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้แนวทางที่ได้ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีทางวิชาการ แต่เป็น ข้อปฏิบัติที่ทำได้จริง (Practical Guidelines) ที่ผ่านการกลั่นกรองและยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ส่งผลให้ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับที่สูงมากดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ จากผลการศึกษา พบว่า

6.1.1 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (จุดแข็งที่ควรต่อยอด) จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและต่อยอดจุดแข็งนี้ให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนให้มีการจัดทำ แผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (IDP) ที่สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของครูแต่ละท่าน เพื่อสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

6.1.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (สภาพที่พึงประสงค์สูงสุด) เพื่อตอบสนองความคาดหวังด้านการกระตุ้นทางปัญญา ควรส่งเสริมกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเข้มข้น โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาและการพัฒนางานจากหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลง

6.1.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (ความต้องการจำเป็นเร่งด่วน) หน่วยงานต้นสังกัดควรเร่งพัฒนาผู้บริหารในด้านนี้เป็นลำดับแรก เนื่องจาก "อุดมการณ์และการเป็นแบบอย่างที่ดี" ถือเป็น รากฐานของความศรัทธา ที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญก่อนที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในมิติอื่น ๆ

6.1.4 การนำผลวิจัยไปขยายผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำสารสนเทศและแนวทางที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาและฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

6.1.5 การประยุกต์ใช้แนวทาง แนวทางการพัฒนาที่ค้นพบมีความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยแนวทางสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 นี้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก รวม 15 แนวทางปฏิบัติ ซึ่งการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้านโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

6.2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

6.2.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อวางแผน กำหนดกรอบระยะเวลาในการพัฒนา

6.2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์และองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

7.1 องค์ความรู้เชิงประจักษ์ (Empirical Knowledge) ได้ค้นพบสารสนเทศเกี่ยวกับ ช่องว่างทางสมรรถนะ (Competency Gap) ของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นจุดที่วิกฤตและต้องการการพัฒนาเร่งด่วนที่สุด ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่

7.2 องค์ความรู้เชิงปฏิบัติ (Practical Knowledge) ได้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่ (The New Normal Transformational Leadership Guidelines) ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ประกอบด้วย 15 แนวปฏิบัติสำคัญ ภายใต้ 5 องค์ประกอบหลัก ที่ผ่านการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังแผนภาพองค์ความรู้ต่อไปนี้ 1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เน้นการสร้างศรัทธาด้วยการเป็นต้นแบบทางจริยธรรม (Role Modeling) 2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม (Innovation & Critical Thinking) 3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร เน้นการสื่อสารทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) 4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวกและการทำงานเป็นทีม (Team Synergy) 5. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล เน้นการพัฒนาศักยภาพรายบุคคลและการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring & Coaching)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

8. เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา วรรณสินธ์. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธนพล จูมแพง. (2566). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ธิดา เมฆวะทัต. (2562). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

เนตรชนก แก้วกรม. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประชา โสภัณนา. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิยวัฒน์ บุตรน้ำเพ็ชร์ และสุรชัย สิกขาบัณฑิต. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

พณิชา สีเข้ม. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภัคชัญญา นีระพันธ์. (2567). *การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วันวิสา เสียงสนั่น. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10*(1), 110-124.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. SAGE Publications.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334.

Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

Gillespie, N. A., & Mann, L. (2004). Transformational leadership and shared values: The building blocks of trust. *Journal of Managerial Psychology, 19*(6), 588–607.

Goleman, D. (2002). *The new leaders*. Time Warner Books.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). Transformational leadership. In B. Davies (Ed.), *The essentials of school leadership* (pp. 31–43). SAGE Publications.

Muchinsky, P. M. (1997). *Psychology applied to work: An introduction to industrial and organizational psychology* (5th ed.). Brooks/Cole.

Northouse, P. G. (2013). *Leadership: Theory and practice* (6th ed.). SAGE Publications.

Office of the Education Council. (2017). *Education in Thailand 2017*. Ministry of Education.

Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Moorman, R. H., & Fetter, R. (1990). Transformational leader behaviors and their effects on followers' trust in leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors. *The Leadership Quarterly, 1*(2), 107–142.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.

Schieltz, M. (2019). *The importance of transformational leadership in education*. Chron.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Developing Spelling and Reading Skills Through Active Learning Combined with Educational Games for Prathom 1 Students

แสงนภา บุราคร[1], สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม[2*]

[1,2]มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

Saengnapa Burakhon[1], Supatcha Sri-iam[2]
[1,2]Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province
✉: * supatcha@vru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 26 October 2025; Revised: 12 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนวัดเขียนเขต ปีการศึกษา 2568 จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวม 9 ชั่วโมง 2) เกมการศึกษา จำนวน 3 เกม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 10 ข้อ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 11 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำระหว่างก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89 และ SD = 0.31)

คำสำคัญ: การอ่านสะกดคำ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, เกมการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the spelling and reading achievement of Prathom 1 students before and after receiving active learning instruction combined with educational games; and 2) to investigate the satisfaction of Prathom 1 students toward the implementation of active learning combined with educational games. The sample for this study consisted of 34 Prathom 1/4 students from Wat Khian Khet School during the 2025 academic year, selected using simple random sampling. The research instruments included: 1) three lesson plans, totaling 9 hours; 2) three educational games; 3) a 10-item achievement test on

spelling and reading administered before and after the active learning intervention combined with educational games; and 4) an 11-item satisfaction questionnaire regarding the active learning activities combined with educational games. The statistics used for data analysis were percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD), and t-test. The Research findings revealed that: 1) the spelling and reading achievement scores of the students differed significantly between the pre-test and post-test at the .05 level; and 2) the overall satisfaction of the students toward the active learning activities combined with educational games was at a high level ($\bar{x}$ = 2.89 and SD = 0.31)

Keyword: Spelling Reading, Active Learning, Educational Games

1. บทนำ

การอ่านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ เป็นเครื่องพัฒนาคุณค่าแก่สังคม หากสังคมไม่มีการอ่าน การเขียน สังคมนั้นมักจะล้าหลัง เนื่องจากช่วยพัฒนาความคิด ก่อให้เกิดคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางสติปัญญา ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หากผู้เรียนมีทักษะการอ่านเป็นอย่างดี จะก่อเกิดผลดีตามมา กล่าวคือ การอ่านมีส่วนช่วยให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีมโนทัศน์และรู้จักโลกกว้างขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษา นอกจากนี้การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น สงบสุข ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงและสะกดคำได้ถูกต้องถือเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะการอ่านคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์อย่างถูกต้อง ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจในเนื้อหา รวมถึงทักษะการสื่อสาร อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในวิชาอื่น ๆ ต่อไป จากการพิจารณาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระบุสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน กำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ดังนี้ 1) อ่านออกเสียงคำและข้อความสั้น ๆ 2) บอกความหมายของคำและข้อความที่อ่าน 3) ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 4) เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน 5) คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน 6) อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน และ 7) มีมารยาทในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน

โรงเรียนต่าง ๆ แม้จะพยายามจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านให้แก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเมินความสามารถด้านการอ่าน 2 ด้าน ได้แก่ 1) การอ่านออกเสียง 2) การอ่านรู้เรื่อง โดยที่ผลการประเมินผลการความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนไทย ในปีการศึกษา 2567 ผู้เรียนไทยมี

คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศด้านการอ่านออกเสียง 79.93 และมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศด้านการอ่านรู้เรื่อง 78.06 ซึ่งถือเป็นร้อยละคะแนนที่ค่อนข้างสูง โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ในด้านการอ่านออกเสียงยังมีบางส่วนที่มีระดับคุณภาพ ดี ได้แก่ การอ่านคำที่ไม่มีวรรณยุกต์ เช่น คำว่า แบบแผน มีนักเรียนที่อ่านออกร้อยละ 74.78 การอ่านคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา เช่น คำว่า ผลบุญและโอวาท มีนักเรียนที่อ่านออกร้อยละ 65.21 และ 72.27 ตามลำดับ การอ่านคำควบกล้ำ เช่น คำว่า ทรงกลม มีนักเรียนที่อ่านออกเพียงร้อยละ 59.26 สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังมีความบกพร่องด้านการอ่านสะกดคำ ส่งผลให้ไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการหาแนวทางและวิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562); พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2563); ภริมา วินิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง ต้องเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ ผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้การใช้เกมการศึกษาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ และมีความสนใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับทรรศนัย โกวิทยากร และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2564) กล่าวว่า เกมการเรียนรู้เป็นฐาน (Game-Based Learning : GBL) หมายถึง นวัตกรรมการเรียนรู้อที่ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นให้นักเรียนเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่นเกมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ครูจะสอดแทรกเนื้อหาบทเรียนลงไปในเกมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ทางการเรียนที่กำหนด

การแก้ไขปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับเกมการศึกษาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี โดยเฉพาะกับนักเรียนวัยประถมซึ่งมีความชอบในการเล่น สนุกสนาน และชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวหรือมีปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ผ่านเกมการศึกษาจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านสะกดคำอย่างเป็นธรรมชาติ มีความสุขกับการเรียนรู้ และสามารถจดจำได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อยกระดับทักษะการอ่านและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย และเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้อย่างมีถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ในทุกกลุ่มสาระ ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

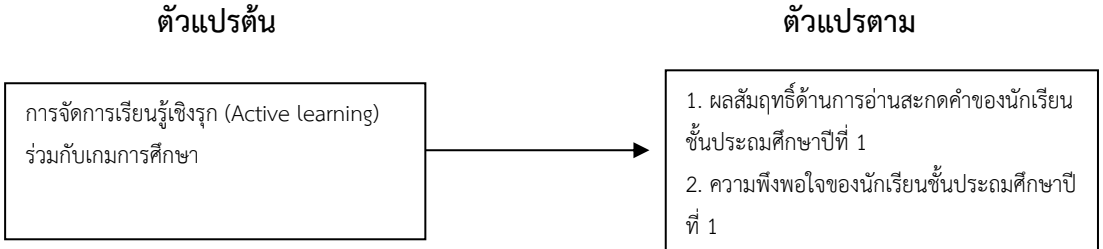
2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4) ขั้นสะท้อนคิด และ5) ขั้นสรุปความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; พลอยไพลิน นิลกรรณ์, 2563; ภริมา วินิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน, 2565) และเกมการศึกษา เป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้เกมการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านสระ ื สระ ัว และสระ เ ี ย มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลังเรียน (One-group Pretest – Posttest Design) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561)

รูปแบบการวิจัย	E O_1 X O_2

E หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับเกมการศึกษา

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

O_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

ภาพที่ 2 รูปแบบการวิจัยแบบ One-group Pretest – Posttest Design

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 267 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนวัดเขียนเขต ปีการศึกษา 2568 จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 แผน ดังนี้

4.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ ◌ึ จำนวน 3 ชั่วโมง

4.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ ◌ัว จำนวน 3 ชั่วโมง

4.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ เ◌ีย จำนวน 3 ชั่วโมง

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) จากการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 4.88 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

4.2 เกมการศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 เกม ได้แก่

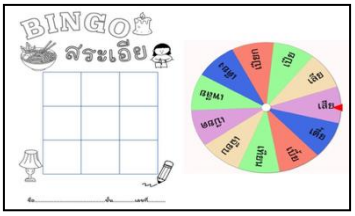
4.2.1 เกมต่อคำศัพท์สระ ◌ึ

4.2.2 เกมเยลลี่พิษสระ ◌ัว และ

4.2.3 เกมบิงโกสระ เ◌ีย

ดังตัวอย่างดังภาพที่ 3

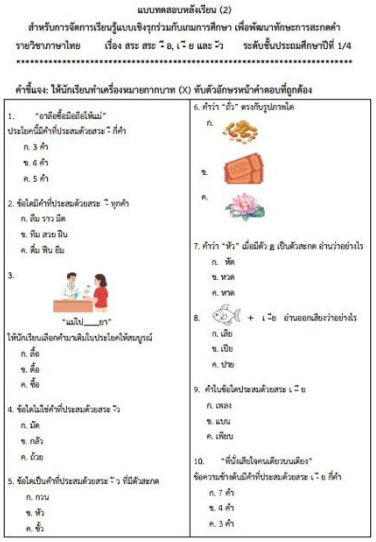

ภาพที่ 3 เกมต่อคำศัพท์สระ ◌ึ เกมเยลลี่พิษสระ ◌ัว และเกมบิงโกสระ เ◌ีย

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ความสอดคล้องของเนื้อหา ตัวชี้วัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

1 แบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ ดังตัวอย่างดังภาพที่ 4

แบบทดสอบหลังเรียน (2)
สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการสะกดคำ
รายวิชาภาษาไทย เรื่อง สระ สระ ◌ั อ, เ◌็ ย และ ◌ัว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4
คำชี้แจง: ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) หับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง
1. "อาลิสซื้อมือถือใหม่"
ประโยคนี้มีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั กี่คำ
ก. 3 คำ
ข. 4 คำ
ค. 5 คำ
2. ข้อใดมีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั ทุกคำ
ก. ลิ่ม วาง มิด
ข. ทิม สวย อิน
ค. ตั้ม พิน อิม
3.
"แม่ไป____มา"
ให้นักเรียนเลือกคำมาเติมในประโยคให้สมบูรณ์
ก. ซื้อ
ข. ตื้อ
ค. ขื้อ
4. ข้อใดไม่มีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ัว
ก. มัด
ข. กลัว
ค. ถ้วย
5. ข้อใดเป็นคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั ว ที่มีตัวสะกด
ก. กวน
ข. หัว
ค. ชั่ว
6. คำว่า "ถั่ว" ตรงกับรูปภาพใด
ก.
ข.
ค.
7. คำว่า "หัว" เมื่อมีตัว ฮ เป็นตัวสะกด อ่านว่าอย่างไร
ก. หัด
ข. หวด
ค. หาด
8. + เ◌ีย อ่านออกเสียงว่าอย่างไร
ก. เสีย
ข. เปีย
ค. ปาย
9. คำในข้อใดประสมด้วยสระ เ◌็ ย
ก. เพลง
ข. แบน
ค. เพียบ
10. "ที่นั่งเสียใจคนเดียวบนเตียง"
ข้อความข้างต้นมีคำที่ประสมด้วยสระ เ◌็ ย กี่คำ
ก. 7 คำ
ข. 4 คำ
ค. 3 คำ

ภาพที่ 4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมที่มุ่งวัด ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสามารถใช้ได้ทุกข้อ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกข้อสอบ จำนวน 10 ข้อ มาจัดทำเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ โดยใช้ข้อสอบเดียวกันทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน แต่ใช้วิธีการสลับข้อให้ไม่ซ้ำกัน

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ร่วมกับเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ จำนวน 11 ข้อ มี 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย โดยการให้คะแนน มีดังนี้

☺ หมายถึง พึงพอใจมาก

😐 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

☹ หมายถึง พึงพอใจน้อย

การแปลผลของมาตรวัด 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง พึงพอใจมาก/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง/ไม่แน่ใจ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง พึงพอใจน้อย/ไม่พึงพอใจ

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชี้วัดความคิดเห็นทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้สอน จำนวน 3 ข้อ 2) ด้านเนื้อหา จำนวน 3 ข้อ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ข้อ 4) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 ข้อ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใช้ได้ เป็นไปตามเกณฑ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมนักเรียนก่อนดำเนินการทดลองมีการแจ้งวัตถุประสงค์ ระยะเวลา เนื้อหาให้ทราบ รวมถึงแจ้งวิธีการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ

5.2 ขั้นก่อนสอน ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 นาที จากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ (ก่อนเรียน) จำนวน 10 ข้อ

5.3 ขั้นดำเนินการสอน ดำเนินการสอนนักเรียนด้วยการพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยการจัดการเรียนการรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 9 ชั่วโมง โดยในการจัดการเรียนการสอนใช้ในคาบเรียนภาษาไทยหรือคาบที่นักเรียนไม่มีการเรียนการสอน ใช้เวลาสอนแผนการจัดการเรียนรู้ละ 3 ชั่วโมง รวม 9 ชั่วโมง ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568

5.4 ขั้นหลังสอน เมื่อดำเนินการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว หลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 1 สัปดาห์ ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 นาทีโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ (หลังเรียน) จำนวน 10 ข้อ

5.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำมาวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

4. ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

การเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำ ก่อนและหลังเรียน						
แบบทดสอบ	**n**	**คะแนนเต็ม**	**$\bar{X}$**	**SD**	**T**	**Sig**
ก่อนเรียน	34	10	7.24	2.12	3.51*	0.00
หลังเรียน	34	10	8.71	1.77		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนก่อนการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา มีค่าเท่ากับ 7.24 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.12 คะแนน ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาแล้ว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.71 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ด้วยการทดลองสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

2. ผลการการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเกมการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

ที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. ด้านผู้สอน				
1.1	ครูมีการเตรียมความพร้อม (ด้านสื่อการสอน, กิจกรรม)	2.82	0.38	มาก
1.2	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามในสิ่งสงสัย	2.74	0.61	มาก
1.3	ครูมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ	2.94	0.24	มาก
	รวม	**2.83**	**0.41**	**มาก**
2. ด้านเนื้อหา				
2.1	เนื้อหาที่เรียนตรงกับความสนใจของนักเรียน	2.82	0.51	มาก
2.2	เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก	2.82	0.51	มาก
2.3	เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.00	0.00	มาก
	รวม	**2.88**	**0.34**	**มาก**
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
3.1	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	3.00	0.00	มาก
3.2	นักเรียนได้ทำกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน	2.82	0.45	มาก
3.3	ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น	2.94	0.24	มาก
	รวม	**2.92**	**0.23**	**มาก**
4. ด้านการวัดและการประเมินผล				
4.1	ครูมีการวัดประเมินผลอย่างยุติธรรม	2.82	0.45	มาก
4.2	นักเรียนรู้วิธีการประเมินผลล่วงหน้า	3.00	0.00	มาก

ที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
	รวม	2.91	0.23	มาก
	รวมทั้งสิ้น	2.89	0.31	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89, SD = 0.31) โดยมีด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 2.92, SD = 0.23) รองลงมา ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X}$ = 2.91, SD = 0.23) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 2.88, SD = 0.34) ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 2.83, SD = 0.41) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.24 (SD = 2.12) และ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.71 (SD = 1.77) ตามลำดับ พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมการอ่านคำในสระต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จากเกมการศึกษาที่นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยเริ่มจากสระและคำที่อ่านง่าย ไปสู่คำที่ยากขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานในการอ่านคำในสระนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาฏอนงค์ ศรีวิเชียร (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่งผลให้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณี ขาวงาม และดนิตา ดวงวิไล (2564) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการรู้เรื่องการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการรู้เรื่องการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนงนุช อุปลี นพวรรณ ฉิมรอยลาภ สิทธิกร สุมาลี (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ด้วยเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์โดยใช้เกมศึกษาของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนภาพรวม 16.44 คิดเป็นร้อยละ 82.23 ทักษะการอ่านมีคะแนนเฉลี่ย 16.35 คิดเป็นร้อยละ 81.77 ทักษะการเขียนมีคะแนนเฉลี่ย 16.54 คิดเป็นร้อยละ 82.68 นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าระหว่างเรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 0.21 2) ผลประเมินจากการทดสอบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวม 16.65 คิดเป็นร้อยละ 83.23 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 ทักษะการอ่านมีคะแนนเฉลี่ย 16.06 คิดเป็นร้อยละ 80.29 ทักษะการเขียนมีคะแนนเฉลี่ย 17.24 คิดเป็นร้อยละ 86.18

2. จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89, SD = 0.31) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกิจกรรมและเกมที่หลากหลาย เช่น อ่านแล้วต่อคำศัพท์สระ ี หรืออ่านคำแล้วนำมาเขียนในช่องของเกมบิงโกสระ เ ี ย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับได้รับความสนุกสนาน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประไพ สุวรรณสารคุณ และวัชรา เล่าเรียนดี (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนสะกดคำยากของนักเรียน เท่ากับร้อยละ 76.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ มะลิชื่น และสิรภัทร จันทะมงคล (2567) กล่าวว่า การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสามารถการคิดเชิงวิพากษ์ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเสาหงษ์ ได้เกมการศึกษาที่มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.87/81.52 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนเกมการศึกษาฯ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการศึกษาฯ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในส่วนของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4) ขั้นสะท้อนคิด และ 5) ขั้นสรุปความรู้ รวมถึงผู้สอนควรพิจารณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน เช่น การบริหารจัดการชั้นเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งการทำกิจกรรมและการทำแบบทดสอบ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลก่อนการเรียนรู้ เป็นต้น พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศ โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน กล้าแสดงออก และมีความ

สนุกสนาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายผลการศึกษาต่อยอดงานวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาไปสู่การศึกษาวิจัยในระดับชั้นต่าง ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนรายระดับชั้น โดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน

2. ควรขยายผลการศึกษาต่อยอดงานวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาไปสู่การศึกษาวิจัยที่ศึกษาทักษะหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น การอ่านจับใจความสำคัญ การเขียนสรุปใจความสำคัญ หลักการใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม เป็นต้นเพื่อให้ตอบสนองการเรียนรู้ในแต่ละทักษะและองค์ความรู้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชฎาพร เจ๊กรวย. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอักษรนำและคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning). *Journal of Modern Learning Development, 8*(1), 373–392. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/download/258979/176079/993243

ทรรศนัย โกวิทยากร, และ มาเรียม นิลพันธุ์. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับประถมศึกษาด้วยเกมการเรียนรู้เป็นฐานสำหรับผู้เรียนเจเนอเรชันแอลฟา. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11*(3), 173–195. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KKUIJ/article/view/247269/174051

นงนุช อุปลี, นพวรรณ ฉิมรอยลาภ, และ สิทธิกรม สุมาลี. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ด้วยเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี. *วารสารครุศาสตร์ทรรศน์, 9*(3), 82–95. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/download/250701/174689

นาฎอนงค์ ศรีวิเชียร. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning*. โครงการการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา, 136*(57 ก), 49–53.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2561). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภริมา วินิธาสถิตกุล, และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6*(3), 925–939. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/download/262165/175390

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf

สุพรรณี ขาวงาม, และ ดนิตา ดวงวิไล. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 11*(1), 19–37. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/240337/167230

สุดารัตน์ มะลิชื่น, และ สิรภัทร จันทะมงคล. (2567). การพัฒนาเกณฑ์การศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสามารถการคิดเชิงวิพากษ์ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยเรียนรู้เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเสาหงส์. *วารสารการบริหารและความเป็นผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 1*(3). https://so15.tci-thaijo.org/index.php/LEAD/article/view/893

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

Guidelines for Developing Creative Leadership among Directors of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Nakhon Ratchasima Province

กิ่งกาญจน์ ดวงสุนทร[1*], กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์[2], วีระพงษ์ เทียมวงษ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Kingkan Duangsunthorn[1], Kissadapan Pongboriboon[2], Veerapong Tiamvong[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khonkaen, Thailand
✉: * ampilingjing@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 November 2025; Revised: 27 December 2025; Accepted: 06 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ระยะแรก ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 110 คน และครูผู้สอน (ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูจ้างเหมาและบุคลากร ที่ทำหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) 144 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNIMODIFIED) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน และผลการวิจัยพบว่า 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.73, S.D.= 0.48) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีแรงจูงใจ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D.= 0.42) ด้านทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 3.65, S.D.= 0.44) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{X}$ = 3.61, S.D.= 0.45) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.55, S.D.= 0.47) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.91, S.D.= 0.25) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมา คือด้านการมีแรงจูงใจ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.28) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.26) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D.= 0.30) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 3.84, S.D.= 0.31) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.80, S.D.= 0.33) และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.063) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีจินตนาการ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.070) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านการมีแรงจูงใจ ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.051) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.048) ตามลำดับ 2. ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 ด้าน 18 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีแรงจูงใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 แนวทาง และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 18 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research is a mixed methods study with two objectives: 1) The first phase examines the current state, desired state, and needs of creative leadership among directors of early childhood development centers under local government organizations in Nakhon Ratchasima province. The study sample includes 110 early childhood development center directors and 144 teachers (civil service teachers, government employes, contract teachers, and personnel working within early childhood development centers), totaling 254 people. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table (1970), and stratified random sampling was employed. The research instruments used were a 5-point Likert scale questionnaire, a semi-structured interview, and a suitability and feasibility assessment. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and the Prioritized Needs Index Modified (PNIModified). In addition, 9 experts were interviewed specifically. The research findings revealed that: 1) The overall current state was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.45) and when considering each aspect individually, it was found that all aspects were at a moderate level. The top 3 rankings were: creativity ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.48) is the highest average, followed by motivation ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.42) and teamwork ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.44) for imagination ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.45) and flexibility ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.45) respectively. The lowest average was in the area of vision ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.47) and the overall desired condition was moderate ($\bar{X}$ =34.86, S.D. = 0.28) and when considered by dimension, it was found that all dimensions were at a moderate level, with the top 3 being creativity ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.25) is the side with the highest average. Following that, there are two sides: motivation ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.28) and teamwork ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.26) in terms of imagination ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.30) and the flexibility aspect ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.31) respectively. The lowest

average was in the area of vision ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.33) and the needs, ranked from highest to lowest, are: flexibility (PNIModified = 0.063). The needs, ranked from highest to lowest, are: flexibility (PNIModified = 0.072), imagination (PNIModified = 0.072), vision (PNIModified = 0.070), teamwork (PNIModified = 0.065), motivation (PNIModified = 0.051), and creativity (PNIModified = 0.048), respectively. Phase 2: Guidelines for Developing Creative Leadership in Directors of Early Childhood Development Centers under Local Administrative Organizations in Nakhon Ratchasima Province include a total of 6 areas and 18 guidelines: 1) Visionary Leadership (3 guidelines), 2) Flexibility (3 guidelines), 3) Imagination (3 guidelines), 4) Motivation (3 guidelines), 5) Teamwork (3 guidelines), and 6) Creativity (3 guidelines). The overall suitability of these 18 guidelines is moderate, with an average score of ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) and the possibility is very high, with an average of ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)**.**

Keywords: Guidelines for Development; Creative Leadership

1. บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเด็กวัย 3–5 ปีเป็นช่วงวัยทองแห่งการเรียนรู้ สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมเด็กในช่วงวัยนี้จึงเป็นการวางพื้นฐานชีวิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากใกล้ชิดกับชุมชนและเข้าใจบริบทของพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯ หลายแห่งยังประสบปัญหาการขาดแคลนครู งบประมาณจำกัด และการบริหารจัดการที่ไม่ต่อเนื่องจากนโยบายส่วนกลาง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องมี ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก (เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์, 2562) ผู้นำลักษณะนี้จะเปิดโอกาสให้นวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีพลังในการทำงาน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในหลายด้าน ได้แก่ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการคิดริเริ่ม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน (อรรถชัย แนวเงินดี, 2564) โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีความหลากหลายทั้งเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และทำให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดบุคลากร งบประมาณจำกัด และความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากส่วนกลาง ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์จะสามารถยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมศักยภาพบุคลากร และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชน อันจะ

นำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การเพิ่มความยืดหยุ่นและการปรับตัว รวมถึงการตอบสนองความต้องการจำเป็นของเด็กเล็กได้อย่างแม่นยำ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างมีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 110 คน และครูผู้สอน (ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูจ้างเหมาและบุคลากร ที่ทำหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) 144 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNIMODIFIED) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา

4. ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.73, S.D.= 0.48) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีแรงจูงใจ ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.42) ด้านทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 3.65, S.D.= 0.44) ด้านการมีจินตนาการ ($\overline{X}$ = 3.61, S.D.= 0.45) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 3.58, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D.= 0.47)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.25) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการมีแรงจูงใจ ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.28) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.26) ด้านการมีจินตนาการ ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.30) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 3.84, S.D.= 0.31) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 3.80, S.D.= 0.33)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.063) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีจินตนาการ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.070) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านการมีแรงจูงใจ ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.051) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.048)

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 ด้าน 18 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีแรงจูงใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 แนวทาง และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 18 แนวทาง มี

ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$= 3.45, S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)

5. การอภิปรายผล

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กและครูอยู่ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว องค์กรต่าง ๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ ส่งผลให้ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กได้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับจินดารัตน์ โพธิ์นอก (2561) กล่าวว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ผู้นำองค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์จึงเกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (creative leadership) ขึ้น คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (creative leadership) หรือซีแอล (CL) หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำ ที่มีความรู้มีเชาวน์ปัญญาสูงมีบุคลิกภาพและมีพฤติกรรมทางสังคมมีความสามารถส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้ร่วมงานมีความคิดสร้างสรรค์ใช้ความคิดใหม่ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลให้องค์การมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลซึ่งผู้นำจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วย ผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบและมีข้อมูล ในเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหา การแก้ปัญหาของผู้นำต้องอาศัยความรู้ที่จะกำหนดแนวความคิด การมีเชาวน์ปัญญาจะช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคล่องแคล่วและมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดีเป็นผู้ที่สามารถรับมือกับความขัดแย้งและความวุ่นวาย ได้เป็นอย่างดี ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องยึดถือความถูกต้อง มีพลังที่จะฟันฝ่าอุปสรรค และเป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมา ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยการสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระและความรู้ในการธำรงรักษาบุคลากร องค์การสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยการให้บุคคลมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นขององค์การ เปิดโอกาสให้บุคคลมีเวลาในการคิดแก้ปัญหาชักชวนคนให้ทำสิ่งดี ๆ ส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคคลหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครู ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมให้สามารถฝ่าฟันความท้าทาย สามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถคิดนอกกรอบ มองเห็นโอกาสในวิกฤต และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับณิรดา เวชญาลักษณ์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้นำสามารถใช้ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา กล้าในการตัดสินใจที่จะดำเนินการตามความคิดใหม่ ๆ มีทักษะการคิดเชิงบวก กล้าคิดกล้าลงมือทำ มีความรู้ทักษะในการสื่อสาร มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีบุคลิกภาพที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถแก้ไขปัญหา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองความคิดของผู้อื่น สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้ ทำให้ผู้อื่นคิดตามอย่างมีเหตุผล ด้วยวิธีการหรือแนวทางที่น่าสนใจ ท้าทายแปลกใหม่ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ ติดตามข่าวสารปัจจุบันและหาประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความยืดหยุ่นและตรงไปตรงมาเป็นผู้ที่มีทักษะการวางแผนที่เป็นระบบมีความเพียรพยายามทุ่มเทเสียสละ

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เรียงตามลำดับของคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่น 2) ด้านการมีจินตนาการ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการมีแรงจูงใจ และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องการเพิ่มโอกาส และลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ซึ่งทำให้ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความจำเป็นและมีบทบาทต่อการส่งเสริมคุณภาพด้านการคิดให้กับนักเรียนและชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ปรับปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ ของโรงเรียน และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้ชุมชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมความสามารถของครูและบุคลากรให้กลายเป็นผู้นำที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วยผลงานที่สร้างสรรค์ รับมือกับสังคมปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้นและเป็นความสามารถในการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากร ในด้านความสามารถกระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์ การจูงใจ และนำบุคคลอื่น ๆ ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ท้าทาย สร้างสรรค์สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และนักรบ หมื่แสน (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ ที่ท้าทาย ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ ความสามารถอย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 18 แนวทาง มีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ประกอบด้วย ผู้รงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในการบริหารและเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำ ข้อเสนอ ระยะที่ 1 ผนวกกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา รวมถึง การวิเคราะห์บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และ ด้านการมีจินตนาการ ทั้ง 4 ด้านมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งสิ้น 17 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด นั่นแสดงว่าผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ต้องส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างการเป็นแบบอย่างและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานโดยมีความรอบรู้อย่างแท้จริงและสามารถวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามบริบทมีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างและผลักดันบุคลากรให้แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนางานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม และวางระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ดังนั้นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์ฯ และสามารถสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและพัฒนางานอย่างมีทิศทาง พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนองค์กร และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเอง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกัน

1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 18 แนวทาง ซึ่ง

แต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). *ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*. ธีรสาส์น.

แก้วมณี ปัทมะ. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2561, 23 สิงหาคม). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์. *เดลินิวส์*, 23.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2564). *ภาวะผู้นำ: แนวคิด ทฤษฎี เพื่อการประยุกต์ใช้ทางการศึกษา*. วินิดาการพิมพ์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์, และ นักรบ หมื่แสน. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

อรรถชัย แนวเงินดี. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน, 2*(1), 13–21.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

The Leadership of School Administrators Affecting Teamwork of Teachers in Sahavitaya Nawamin Group, Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2

สันติชัย สระทองอ้วน[1*], อัศวิน เสนีชัย[2], จินตนา ถาคำ[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

Santichai Sratongaon[1], Atsavin Saneechai[2], Jintana Thakham[3]
[1,2,3]Bangkok Suvarnabhumi University
✉: * srntichri@gmail.com .
(*Author Corresponding Email)

Received: 07 November 2025; Revised: 06 January 2026; Accepted: 20 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 293 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม 5 ระดับ มีความน่าเชื่อถือทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ 0.989 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, การทำงานเป็นทีมของครู

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the level of leadership among school administrators; (2) examine the level of teachers' teamwork; (3) study the leadership of school administrators affecting teachers' teamwork; and (4) construct a predictive equation for the

leadership of school administrators affecting teachers' teamwork in the Sahavitaya Nawamin Group under Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2. The study also examined differences according to gender, educational attainment, age, and work experience. The sample consisted of 293 teachers from schools in the Sahavitaya Nawamin Group under Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2. The sample size was determined using Taro Yamane's table (Yamane, 1973). Stratified random sampling was employed by proportionally allocating the sample according to the population size of each stratum, followed by simple random sampling to obtain the required number of participants.The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.989. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Pearson's product-moment correlation coefficient and multiple regression analysis were employed to examine the relationships among variables and to develop the predictive equation.

Keyword: Leadership of school administrators, Teacher teamwork

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิตอลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ (ไกรยส ภัทราวาท, 2559 : 1) การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่าง ๆโดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อารีรัตน์ อินรา, 2560 : 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำในสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะมี ได้แก่ ประสบการณ์ในการบริหารมีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนความมีภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาเกิดการยอมรับให้กับผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สอดคล้องกับ สุระประเสริฐ (2559 : 6) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กร องค์กรทุกองค์กร จะสามารถดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ โดยภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะก่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมีความก้าวหน้า เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน ทักษะของความเป็นผู้นำเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ผู้บริหารทุกระดับในองค์การควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อจูงใจและชักนำให้ ผู้อื่นทำงานร่วมกัน

สอดคล้องกับ กฤษพล อัมระนันท์(2559: 26) กล่าวว่าภาวะผู้นำ ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของที่มีผลกระทบต่อผู้ร่วมงาน องค์กร สิ่งแวดล้อมในอันที่จะก่อให้เกิด ประสิทธิภาพหรือความล้มเหลวเป็นคุณสมบัติสำคัญที่

ผู้บริหารพึงควรมีเพราะในยุคของ การแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จ และนพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560, :14 - 15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็น ศาสตร์และศิลป์เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่าง ๆ ของบุคลากรออกมาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์การ โน้มน้าว ชักจูงบุคลากรให้มีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน มอบหมายงานตรงตามความถนัดและ ความสามารถช่วยประสานความขัดแย้ง ต่าง ๆ ภายในหน่วยงานเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์

โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ กริฟฟิทส์ (Griffiths, 1956 : 243 – 253) ที่มีพฤติกรรมของภาวะผู้นำอยู่ 7 ประการ คือ 1) การมีความริเริ่ม 2) การรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) ด้านการยอมรับนับถือ 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือ 5) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ 6) ด้านการประสานงาน และ7) ด้านการเข้าสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นการทำงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ความสามารถ และศักยภาพที่มีในตัวตนออกมาทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย จะเห็นได้ว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ จะสามารถนำครู บุคลากรทางการศึกษา และองค์การของตนไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ในยุคปัจจุบันนี้การบริหารการศึกษาเน้นการทำงานร่วมกัน แบบมีส่วนร่วม เป็นทีมงานคือทั้งผู้บริหาร คณะครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ร่วมกันบริหารการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนงบประมาณ การดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ การจัดอาคารสถานที่ ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย การบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ผลของการทำงานร่วมกันคือ ผลงานของทีม กล่าวได้ว่าการทำงานเป็นทีมเป็นอีกมิติหนึ่งในการสร้างความสำเร็จในการบริหารองค์การ

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารในการชักจูงให้บุคคลคล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจเป็นส่วนสำคัญให้งานสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกซึ่งการมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมมากเท่าไร ก็จะส่งผลถึงประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษามากขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ความไว้วางใจให้ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

นอกจากนี้การขับเคลื่อนงานในองค์กรไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยตัวผู้บริหารหรือสมาชิกเพียงคนใด คนหนึ่งได้ ในทางกลับกันองค์กรต้องอาศัยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรร่วมกันทำงานเป็นทีม เปรียบเสมือนฟันเฟืองในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ซึ่งการทำงานเป็นทีมของสมาชิกในองค์กร ต้องมีการแบ่งงานทำตามหน้าที่ได้รับ เกิดการร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างระบบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของสมาชิกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับประกายดาว คาป้อม (2016: 40) ที่ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรในด้านของงาน เกิดการกระจายอำนาจ ตามหน้าที่ของสมาชิก กระตุ้นการทำงานของบุคลากร ทุกคนมีส่วนร่วมทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ทำให้องค์กรพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน จะทำให้การทำงาน เป็นทีมของครูในสถานศึกษามีความแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศษรา อุ่มสิน (2017: 57-58) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาเมื่อจำแนก ตามขนาด

สถานศึกษาโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง มีการท างานเป็นทีมสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีนักเรียนและครูจำนวนน้อย จึงมีการพบเจอสนทนาบ่อยกว่าทำให้มีทัศนะต่อการทำงาน เป็นทีมที่สูงกว่า อีกทั้งการทำงานเป็นทีมยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิด ความเป็นมิตร การยอมรับและความไว้วางใจ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กและกลางมีจำนวนบุคลากรน้อย จึงทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่เกิดปัญหามาก เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีจำนวน บุคลากรจำนวนมากกว่า นอกจากนี้ปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปของสังคมซึ่งส่งผลให้การทำงานเป็นทีมของสมาชิก ในองค์กรเปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม คือ การไม่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย การไม่เข้าใจเป้าหมายการทำงานของสมาชิก การจัดหน้าที่งานไม่สอดคล้องกับความสามารถ หรือความถนัด การไม่มีระบบสนับสนุนการทำงาน การไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ของสมาชิก การที่เพื่อนร่วมงานไม่ช่วยเหลือกัน ไม่มีความจริงใจต่อกัน รวมถึงการไม่มีบรรยากาศที่ดีเหมาะแก่การทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนก พร้อมพิพัฒนพร (2018: 110-113) ที่พบว่า ปัญหาในการทำงานเป็นทีมของครูที่ทำให้คุณภาพของงานลดลง คือ ครูไม่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ครูไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของงาน ครูไม่สามารถปรับบทบาทของตนเองได้ ครูไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ครูไม่สามารถแบ่งงานตามหน้าที่มีงานทับซ้อนกับผู้อื่น ครูไม่มีระบบที่สนับสนุนที่เพียงพอในการประเมินตนเองและงาน ไม่ร่วมมือกันแก้ปัญหา รวมถึงการที่ครูมีความตึงเครียดไม่จริงใจต่อกันในการทำงานและเกิดบรรยากาศที่ไม่ดีในการทำงาน จนส่งผลให้การทำงานเป็นทีมของครูมีคุณภาพที่ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้คุณภาพของงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ครูผู้สอนก็เป็นอีกบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งบุคคลหนึ่งที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่เยาวชนให้มีคุณภาพที่ดี มีความรู้ รู้จักการดำเนินชีวิตของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอันผันแปรอยู่เสมอ การปฏิบัติงานของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษานับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด สถานศึกษาจะอยู่รอดหรือมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่และมีความมั่นคง สร้างความน่าเชื่อถือนั้น จะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ดังนั้น การปฏิบัติงานของครูผู้สอน จึงมีความสำคัญต่ อสถานศึกษาอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัษฎาภรณ์ ใจแน่น (2560 : 2) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษา สามารถก้าวหน้าไปสู่ความเป็นผู้นำและแข่งขันกับนานาชาติได้ และการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยครูทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะคุณภาพการศึกษาของนักเรียนจะดีมากน้อยเพียงใดนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูดังนั้น การพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิผล จึงต้องพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา วีระพันธ์ (2559, : 27) กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่ง ๆ จึงได้กล่าว

รวมถึงความสำคัญด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาร่วมด้วย การบริหารองค์การจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลขององค์การ ถ้าองค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การก็จะล้มสลายในที่สุด

สำหรับการจัดการศึกษาของกลุ่มในสหวิทยาเขตนวมินทร์ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้พบสภาพปัญหา ดังนี้ สำหรับผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ 2566 ซึ่งจากข้อมูลของการรายงานรายงานผลการดำเนินงานผลการประเมิน ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์มาตรฐานที่ 1 การบริหารการจัดการสู่องค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารจัดการที่ดี อยู่ในระดับเกณฑ์ที่พอใช้ และมาตรฐานที่ 3 สัมฤทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่าง ได้อยู่ในระดับเกณฑ์ปรับปรุง จากการปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดแล้วนั้น จะอยู่ในเกณฑ์ที่น้อย หากการบริหารหรือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เร่งปรับปรุง พัฒนาและแก้ไข ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้วทำให้คุณภาพการจัดการศึกษามีการพัฒนาที่ด้อยลง และคุณภาพของผู้เรียนมีเกณฑ์การพัฒนาด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566,เอกสารหมายเลข 1/2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (2567 : 18)

สภาพปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการสัมภาษณ์จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่ หนึ่งในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (18 พฤษภาคม 2567, สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าปัญหาการทำงานเป็นทีมจะขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเป็นผู้คิด ผู้นำและคอยประสานการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งที่พบคือผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานไม่เพียงพอไม่ทั่วถึง เช่น การประชุมหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าฝ่ายบริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เน้นแต่คำสั่งของสถานศึกษา จนส่งผลให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ เกิดความล่าช้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่สองในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (6 มิถุนายน 2567, สัมภาษณ์) เนื่องจากบุคลากรมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน มีการพูดคุยสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูลที่มีความขาดคลาดเคลื่อน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษามีการดูแลบุคลากรในสถานศึกษาไม่ทั่วถึง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่สามในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (6 มิถุนายน 2567, สัมภาษณ์) ได้กล่าวไว้ว่า ภายในสถานศึกษาจะมีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายงานบริหารต่าง ๆ แล้วมีการแบ่งงานให้ครูทุกคนภายในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน ซึ่งจะมีการติดต่อสื่อสารประสานงานต่าง ๆ และต้องมีการถ่ายทอดข้อมูลไปยังครูทุกคน เพื่อให้ได้รับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็มักจะเกิดความคลาดเคลื่อน หรือความ

ผิดพลาดของข้อมูลจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งเสมอ ส่งผลให้เกิดความเสียหายของงานภายในสถานศึกษาและทำให้การบริหารงานต่าง ๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาใดที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะมีความสัมพันธ์ต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาได้ดีและสามารถบริหารจัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารงานต่าง ๆ ได้โดยการสร้างทีมงานให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,093 คน

กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 293 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified -Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามรายโรงเรียนจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 247)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่าค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 247)

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนดในนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ ให้พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item-Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 30) ซึ่งให้ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามแต่ละข้อ

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ ครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.989

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อคณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเก็บข้อมูลจากครู และนัดวัน เวลาในการเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระบบออนไลน์ และการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวันและเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบทั้งหมด 293 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม ตั้งแต่ 1 กันยายน 2567 – 31 มีนาคม 2568

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาและตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

1) นำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย (X) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาค. 2556 : 101)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.01 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment CorrelationCoefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 101)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่า 1.00 หมายถึง มีความสัมพันพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 80 - 99 หมายถึง มีความเซ็นธ์กันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 60 -.79 หมายถึง มีความสัมพันพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .40 - .59 หมายถึง มีความพันธ์กันปานกลาง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 20 - 39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .01 - .19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ .00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5) วิเคราะห์ความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4) ค่าความตรงเชิงเนื้อหารายข้อโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและเนื้อหาที่วัด (Index of Item-Objective Congruence : 10C) ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามรวมรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

6) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (2-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

7) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

8) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

1) จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู

ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ตัวแปร 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการเข้าสังคม (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .927** ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือ (X_3)โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .750**

4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขต นวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อยู่ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าคงที่ของการพยากรณ์เท่ากับ .082 ค่าสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.12, .016 , 015, .012, .006, .016, 018 ตามลำดับและค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .276 ,-.257, .028, .545, .152 , .641 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ดังนี้

สามารถเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบ เป็นดังนี้

$$\hat{Y} = -.082 + .012X_1 + .016X_2 + 015X_3 + .012X_4 + .006X_5 + .016X_6 + 018X_7$$

เขียนเป็นในรูปคะแนนมาตรฐานเป็นดังนี้

$$\hat{Z}_y = .276X_2 + -.257X_3 + .028X_4 + .545X_5 + .152X_6 + .641X_7$$

$\hat{Y}$ แทน ค่าการพยากรณ์ของ การทำงานเป็นทีมของครูและภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Z}_y$ แทน ค่าการพยากรณ์ การทำงานเป็นทีมของครูและภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ในรูปคะแนนดิบ ในรูปคะแนนมาตรฐาน

5. อภิปรายผล

จากผลการการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จัดวางทิศทางของสถานศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน ทั้งตัวบุคลากรและสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพมาตรฐานในการจัดการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รับนำนโยบายการจัดการเรียนรู้ต่าง

ๆ ไปสู่การปฏิบัติจริงพร้อมทั้งพัฒนาปรับปรุง เพื่อนำผลจากการพัฒนามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้ในการปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (2551: 51) ที่ชี้ว่า ภาวะผู้นำโดยผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะด้านสังคมที่โดดเด่น เช่น การมีมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations) รู้จักประสาน ความคิด ประสานประโยชน์ สามารถทำงานร่วมกับคนทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับการศึกษาได้ ซึ่งช่วยให้องค์กรทำงานได้อย่างราบรื่นผู้นำที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามประสานความร่วมมือ และขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Gibson (2004, pp. 300-302; Marquis and Huston, 2006 : 50) เห็นว่าผู้นำที่มีประสิทธิผลควรมีความสามารถในการสื่อสาร การจูงใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งมีบุคลิกภาพและแรงจูงใจที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือในทีมงาน ดังนั้น ผู้นำที่มีคุณลักษณะทางสังคมและทักษะการประสานงานที่ดี จะสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ร่วมงาน ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออาทร และขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ James & Connolly (2000 : 142) เสนอว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำควรมีความสามารถและสร้างความไว้วางใจผู้ร่วมงาน รู้จักวิธีการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มีทักษะในการบริหารคนและทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ ที่มีความยุ่งยาก มีความตั้งใจและสามารถในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเป็น ระบบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564:126-127) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ ด้านการมี อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลประโยชน์ทางอุดมคติโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างกว้างขว้าง สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับโอกาสของบุคคล ความ ดึงดูดใจทางสังคม สภาพการอยู่ร่วมกัน สิ่งจูงใจด้านสภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน โดย ปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน และ สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง ใน ลักษณะคล้อยตามกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเฉลิม รูปสูง (2564 :37) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความเป็นธรรมและความยุติธรรมความอ่อนน้อมถ่อมตน ความก้าวหน้าส่วนบุคคล และความซื่อสัตย์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 70 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น เป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพบนหลักจริยธรรม ขับเคลื่อนให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นที่ยอมรับแก่ บุคลากรภายในสถานศึกยา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความร่วมมือที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้งานบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา และเมื่อบุคลากรในสถานศึกษามีขวัญและกำลังใจเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานแล้ว ย่อมที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานได้

2) จากการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันของครูในสถานศึกษา มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษา มีการสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างกัน มีส่วนร่วมกันในการทำงาน มีเป้าหมายเดียวกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนลสัน และ ควิก Nelson & Quick (1997 :252 อ้างถึงใน อังคณา ที่ภูเวียง, 2551:16) ให้ความหมายว่า ทีม หมายถึง ทีมคือ บุคคลกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเป็นองค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ มีการแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์ทั่วไป และเป็นผู้ซึ่งต้องการที่จะทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การทำงานเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นงาน การทำงานเป็นกลุ่มมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทีมมีประโยชน์มากต่อการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน หรือมีอาสาสมัครทำงานมากกว่าหนึ่งคน นอกจากนี้ จอห์นสัน Johnson. (2003 : 435) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันมารวมตัวกันเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ ดิเรก วรรณเศียร (2552 : 2) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์หรือมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในทีมงานช่วยกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพและผู้ร่วมทีมต่างมีความพอใจในการทำงานนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทัตตา ภักดีเรือง (2566: 99-100) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนบ้านคลองวาฬ จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนบ้านคลองวาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไป หาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านภาวะผู้นำที่ เหมาะสม ด้านการติดต่อสื่อสารที่ดี ด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง ด้านการตรวจสอบทบทวน การทำงานอย่างสม่ำเสมอ ด้านสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างกลุ่ม ด้านบทบาทต่าง ๆ ที่สมดุล ด้านการ สนับสนุนและไว้วางใจกัน และด้านกระบวนการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม และพบว่าอยู่ในระดับปาน กลาง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการเปิดเผย และการเผชิญหน้า 2) แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนบ้านคลองวาฬ เป็นพหุแนวทาง โดยมี 9 ด้าน ที่ประชากรมีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากเป็นแนวทางในการส่งเสริม ซึ่งมีทั้งหมด 153 แนวทาง และมี 2 ด้านที่ประชากรมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เป็นแนวทาง ในการพัฒนา ซึ่งมีทั้งหมด 33 แนวทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพรรณ พลสมัคร (2564:103-137) ได้ศึกษาการศึกษาถึงการทำงานเป็นทีมของบุคลากรต่างเจนเนอร์เรชั่นกับประสิทธิผลของการทำงาน กรณีศึกษา ข้าราชการพลเรือนสามัญในกรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า ขนาดทีมที่มีสมาชิกจำนวนประมาณ 6-10 คน เป็นจำนวน ที่เหมาะสมกับการทำงานเป็นทีม เนื่องจากมีความคล่องตัวในการทำงานสูง โดยสมาชิก ในทีมส่วนใหญ่ต้องมีความรอบรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับงานโดยตรงเป็นอย่างดีและทักษะทางด้านการสื่อสารซึ่งเป็นการสนับสนุนในการทำงานที่จำเป็น ความแตกต่างหลากหลายทางด้านเจนเนอร์เรชั่นเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น เนื่องจากบุคลากร แต่ละเจนเนอร์เรชั่นมีจุดเด่นและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน โดยบุคลากรกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น B กลุ่มเจนเนอร์เรชั่น X กลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Y และกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Z มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบ ของทีมข้างต้น การกำหนดเป้าหมายของทีมที่ชัดเจนจะส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม โดยตรง ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.223 และ 3.290 ตามลำดับ สำหรับด้านบทบาทของ สมาชิกทีมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยมีเพียงบุคลารกรกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น B เท่านั้น ที่มีความ คิดเห็นว่าบทบาทของสมาชิกทีมส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม แต่ทางกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น X เจนเนอร์เรชั่น Y และเจนเนอร์เรชั่น Z มีความคิดเห็นว่าบทบาทของสมาชิกทีมไม่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการทำงานของทีม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.373 เนื่องจากในการปฏิบัติงานจริงสมาชิกทีมแต่ละคน อาจมิได้มีบทบาทในการตัดสินใจในการทำงานของทีมมากนัก และสำหรับด้านปทัสถานของทีมพบว่า ปทัสถานของทีมของทีมส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม โดยมีทั้งปทัสถานที่เอื้อต่อผลการ ปฏิบัติงานของทีม และจำกัดผลการปฏิบัติงานของทีม สำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานพบว่าส่งผล ต่อประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวม โดยในแต่ละกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นพบวาทั้งปัจจัยจูง ใจและปัจจัยค้ำจุนส่งผลต่อประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในทิศทางเดียวกัน แต่หากพิจารณาใน เชิงลึกพบว่าทั้งกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Y และกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Z ไม่พึงใจในค่าจ้างเงินเดือนที่ได้รับ นอกจากนี้ บุคลากรแต่ละกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำงานเป็น ทีมร่วมกันของข้าราชการพลเรือนสามัญต่างเจนเนอร์เรชั่นมีหลากหลายมิติ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจาก ความแตกต่างกันของความรู้ ความเชี่ยวชาญ แนวคิดและประสบการณ์ ทำให้ต้องมีแนวทาง ในการจัดการที่แตกต่างกันในหลายมิติเช่นกัน โดยแนวทางในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่สำคัญ ที่สุด คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานให้เข้ากับยุคสมัยร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีเสนอแนะทางการบริหาร ดังนี้ ประการแรก คือ องค์กรภาครัฐควรส่งเสริม นโยบายการทำงานโดยใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในองค์กรและให้โอกาสในการออก ความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สอง คือ พัฒนากระบวนการสรรหาบุคลากรเข้าร่วมทีมโดย

ริเริ่มจากโครงการนำร่องโดยยึดงานที่เป็นลักษณะโครงการ (Project base) และเชื่อมโยงไปถึงการประเมินผลงานของบุคลากรและรางวัลตอบแทน ประการที่สาม คือ ส่งเสริมและผลักดันแนวทางการออกแบบลักษณะทีมกับทีมงานอื่น ๆ และประการที่สี่ คือ ปรับปรุงวิธีการประเมินผลงานจากการ ประเมินผลงานจากลักษณะ Top – Down เป็นการประเมินผลงานแบบ 360 องศา ซึ่งจะเป็นการให้ความสำคัญกับความหลากหลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เพิ่มบทบาทในการทำงาน ของสมาชิกทุกคนมากยิ่งขึ้น

3) จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ตัวแปร 6 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการเข้าสังคม (X7) โดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .927** ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือ (X3)โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .750** เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1.6.2 ของการวิจัยที่ว่า มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญต่อ การทำงานเป็นทีมอย่างมากโดยการทำงานในสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องอาศัยการร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจมส์และคอนนอลลี่ James & Connolly (2000 : 142) เสนอว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำ การศึกษาควรมีความสามารถ ดังนี้ 1) สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน และสร้างความ ไว้วางใจแก่ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง นักเรียน ได้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและมีแนวโน้ม ที่จะประสบความสำเร็จ 2) เข้าใจความแตกต่างของบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน รู้จักการทำ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล รู้จักหาวิธีการในการพัฒนาโรงเรียน 4) รู้จักวิธีการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน 5) มีทักษะในการบริหารคน กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ ที่มีความยุ่งยาก 6) มีความตั้งใจและสามารถในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี 7) เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงระบบการ ทำงานในโรงเรียนและการเรียนการสอน 8) สนับสนุนผู้ร่วมงานให้เกิดความเชี่ยวชาญจนสามารถทำงาน ได้ดีขึ้น 9) สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความกระตือรือร้นให้กับทีมงาน 10) มีความมอบหมายงานและกระจายอำนาจการทำงานเพื่อให้ บุคลากรได้ใช้ภาวะผู้นำ 11) มีความสามารถในการประสานงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย 12) มีความสามารถในการควบคุมงานให้ดำเนินไปอย่างได้ผลทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่น่ารื่นรมย์ นอกจากนี้แคลเวลล์ (Calwell. 2000 : 130) ได้กล่าวถึงความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่าหมายถึง ผู้ที่มีภาวะผู้นำทางการศึกยาที่สามารถขับเคลื่อนให้งานด้านการศึกษามุ่งสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างและจุดประกายให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2550 : 11) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันทำกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน สนับสนุนช่วยเหลือใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถและมีการประสานงานอย่างดี เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย

สูงสุดของทีม

สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮอลล์ และ โรเบิร์ต (Hall and Robert, 1999, pp.3003-A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการใช้เวลาในการวางแผนร่วมกันเป็นทีม ในโรงเรียนดีลาแวร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนปฏิรูปขนาดกลางโดยมีการจัดทีมงานครูที่มีระเบียบวินัยต่างกัน ให้มาศึกษางานกับกลุ่มนักเรียนกลุ่มเดียวกัน พื้นที่เดียวกันและตารางเวลาเดียวกัน จุดประสงค์ของการจัดสร้างทีมก็คือ การสร้างกลุ่มสังคมเล็กๆ ซึ่งครูจะได้พบกับความต้องการทางด้านการศึกษา และความต้องการด้านการพัฒนาของนักเรือน ซึ่งอาจรวมถึงการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน คณะกรรมการปฏิรูปโรงเรียนแนะนำให้ใช้เวลาวันละ 7 คาบในการวางแผนงานร่วมกันนั้นเป็นการสร้างกลุ่มที่ดีที่สุด การศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบว่า ในการวางแผนให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง หัวหน้าทีมมีอิทธิพลเหนือกระบวนการวางแผนหรือไม่ การวางแผนกระทบกระเทือนต่อทีมงานและนโยบายของทางโรงเรียนอย่างไร การศึกษาวิจัยนี้สรุปได้ 4 ประเด็นสองประเด็นแรก คือ โรงเรียนต้องประชุมหารืออย่างต่อเนื่องในเรื่องของการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนต้องวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คือ เรื่องปัจจุบันและเป็นความต้องการให้คำเนินไปเรื่อยๆ อีกสองประเด็นหลังเป็นสิ่งใหม่ๆ สำหรับโรงเรียน ครูใหญ่ต้องเสนอการพัฒนาอย่างมืออาชีพโดยผ่านการทำงานเป็นทีม และในการประชุมคณะครู ต้องใช้กิจกรรมทีมงานเพื่อเพิ่มจิตสานึกในการทำหน้าที่ของคณะครู

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพสุคนธ์ บุญรอด (2563:82) ได้ศึกษาภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1.)ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้การอุทิศตนเพื่อ พัฒนาบุคคล การให้บริการ การตระหนักรู้การสร้างมโนทัศน์การสร้างชุมชน การเยียวยา การเป็นผู้ฟังที่ดีการ ยอมรับและเห็นใจผู้อื่น การมองการณ์ไกล และการโน้มน้าว 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ความภาคภูมิใจในองค์กร การ พัฒนาศักยภาพบุคลากร การทำงานร่วมกัน ระเบียบข้อบังคับ ความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน สภาพแวดล้อมที่ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ความสมดุลในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน และผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 3) ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) จากการศึกษาเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข(X2) ,ด้านการยอมรับนับถือ(X3),ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X4),ด้านการโน้มน้าวจิตใจ(X5),ด้านการประสานงาน(X6),ด้านการเข้าสังคม(X7) ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ (R2) เท่ากับ .995 แสดงว่าสามารถร่วมกันทำนายการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ร้อยละ 99.50 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาให้สถานศึกษาเกิดเป็นการทำงานเป็นทีมเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจโน้มน้ำวใจเป็นแบบอย่างให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแนวคิด ทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างมีระบบ เกิดเป็นสถานศึกษาที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คูนซ์ และไวริช Koontz and Weihrich (1988:437) ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของศิลปะของการใช้อิทธิพลหรือกระบวนการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เขามีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม นอกจากนี้ ประคอง รัศมีแก้ว (2551: 191-193) ได้ศึกษา คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) การครองตนของผู้บริหาร 3) ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร 4) บุคลิกภาพของผู้บริหาร ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับวันเพ็ญ บุรีสูงเนิน (2552: 244-246) ได้ศึกษาการพัฒนา สถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิผลนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร 2) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 3) บรรยากาศสถานศึกษา 4) คุณภาพการสอนของครู 5) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 6) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู7) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา 8) เจตคติต่อสถานศึกษา 9) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอรานิลและออซบิเลน (Eranil and ozbilen. 2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนและบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้หญิงมีการยอมรับถึงระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน และบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศสูงกว่าครูผู้ชาย พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน และบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับความอาวุโสของครู อายุ และประสบการณ์ทำงานของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนกับบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปริยานุช มูลมั่ง (2565:69) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีความเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งผลผลิต และพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย มีความเห็นไม่แตกต่างกัน และจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งผลผลิต แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความเห็นเกี่ยวกับ

พฤติกรรมแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์และพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายจากผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรเสนอว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรมีนโยบายหรือจัดกิจกรรมผู้บริหารให้มีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนบุคลากรจะช่วยให้ทีมงานรู้สึกได้รับการดูแล มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2) จากผลการวิจัย การทำงานเป็นทีมของครู พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู ด้านการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายจากผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรเสนอว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรร่วมมือกับ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาครูในเรื่องของการสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าที่ตรงกัน และการสร้างวัฒนธรรมที่ครูรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้รับการเห็นและชื่นชม จะนำไปสู่ความร่วมมือที่แข็งแกร่ง บรรยากาศการทำงานที่เป็นบวก และผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในการพัฒนาการเรียนการสอนและการดูแลนักเรียน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

6.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขต นวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
เขต 2

4.ควรศึกษาปัญหาการการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กนก พร้อมพิพัฒนพร. (2561). *แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช

ภัฏนครราชสีมา].

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].

ไกรยส ภัทราวาท. (2559). *รายงานการสัมมนาการศึกษาไทย 4.0*. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจริญ สุระประเสริฐ. (2559). *ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิจิตร* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].

ชนัษฎาภรณ์ ใจแน่น. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนบริษัทไทยกสิกรสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ดิเรก วรรณเศียร. (2552). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนในเครือสารสาสน์เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2*(2), 1–4.

ทิพสุคนธ์ บุญรอด. (2563). *ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

นิตยา วีระพันธ์. (2559). *รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต].

บุญชม ศรีสะอาด, และ สุริทอง ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

ประกายดาว คาป้อม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].

ประคอง รัศมีแก้ว. (2551). *คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ปริยานุช มูลมั่ง. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2550). *การทำงานเป็นทีม*. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วันเฉลิม รูปสูง. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม].

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์. (2551). *กฎหมายแรงงานภาคปฏิบัติ*. สมบัติลีกัล.

ศิริพรรณ พลสมัคร. (2564). *การทำงานเป็นทีมของบุคลากรต่างเจเนอเรชันกับประสิทธิผลของการทำงาน: กรณีศึกษาข้าราชการพลเรือนสามัญในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

สุทัตตา ภักดีเรือง. (2566). *การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนบ้านคลองวาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อริศษรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

อารีรัตน์ อินราย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

Caldwell, B. J. (2000). *Beyond the self-managing school*. http://www.inet.ed.gov/pubs.html

Dissertation Abstracts International. (1999). *59*(9), 3003-A.

Eranil, A. K., & Özbilen, F. M. (2017). Relationship between school principals' ethical leadership behaviors and positive climate practices. *Journal of Education and Learning, 6*(4), 100–112.

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1994). *Organizations: Structure, process, behavior*. Business Publications.

Griffiths, D. E. (1956). *Human relations in school administration*. Appleton-Century-Crofts.

Hall, D., & Robert, W. (1999). *The use of dual planning periods by a middle school team*.

James, C. R., & Connolly, U. (2000). *Effective change in schools*. RoutledgeFalmer.

Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (2003). *Joining together: Group theory and group skills* (8th ed.). Allyn & Bacon.

Koontz, H., & Weihrich, H. (1988). *Management* (9th ed.). McGraw-Hill.

Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In *Attitude theory and measurement* (pp. 90–95).

Nelson, D. L., & Quick, J. C. (1997). *Organizational behavior: Foundations, realities, and challenges*. West.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Effect of Problem-Based Learning Management Combined with the Think-Pair-Share Technique on Promoting Problem-Solving Ability in Social Studies on Basic Economics for Matthayomsuksa 1 Students

สวัสดิ์ สิงห์ทอง[1*], สุรชัย วัฒนาอุดมชัย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Sawat Singthong[1], Surachai Wattanaudomchai[2], Jiraporn Witcharapote[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * tar.sawat11@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 15 December 2025; Revised: 30 January 2026; Accepted: 10 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง 2) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 20 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.92 (σ = 2.46) สูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.92 (σ = 2.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.68, σ = 0.30) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม (μ = 4.66, S.D. = 0.37) และด้านบรรยากาศในห้องเรียน (μ = 4.64, σ = 0.36) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน , เทคนิค Think-Pair-Share , ความสามารถในการแก้ปัญหา ,ความพึงพอใจ ,นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

Abstract

This research aimed to: 1) compare students' problem-solving abilities before and after learning through Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique, and 2) investigate students' satisfaction with Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique. This study employed a pre-experimental design using a one-group pretest-posttest design. Target Group consisted of 25 Grade 7 students from Ban Huai Rae School, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, during the first semester of the 2025 academic year. The research instruments included: 1) five lesson plans for Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique, totaling 10 hours, 2) a 20-item problem-solving ability assessment, and 3) a 15-item satisfaction questionnaire. Data analysis employed mean, standard deviation, and dependent samples t-test statistics. The research findings revealed that: 1. Students' problem-solving ability after the intervention showed a mean score of 14.92 ($\sigma = 2.46$), which was significantly higher than the pre-intervention mean score of 8.92 ($\sigma = 2.41$) at the .05 statistical significance level. 2. Students' satisfaction with Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique was at the highest level ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.34$). When examined by dimension, the benefits received dimension showed the highest mean ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.30$), followed by the activity organization dimension ($\mu = 4.66$, S.D. = 0.37), and the classroom atmosphere dimension ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.36$), respectively.

Keywords: Problem-Based Learning, Think-Pair-Share Technique, Problem-Solving Ability, Satisfaction, Grade 7 Students

1.บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ส่งผลให้มนุษย์ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 22 และมาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ผ่านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญ 5 ประการที่ผู้เรียนต้องพัฒนา ซึ่งหมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทักษะการแก้ปัญหาถือเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2555) รวมถึง

ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (ทิศนา แขมมณี, 2561)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับนานาชาติ PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) และยังขาดความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงอย่างมีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ ไชยพาลี, 2563) ในบริบทของโรงเรียนบ้านห้วยแร่ จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ และขาดความเข้าใจในเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ที่เป็นนามธรรม (บันทึกการนิเทศการสอน, 2567) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบบรรยาย เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะจากสถานการณ์จริง (มัญชสุ เลานอก, 2565)

การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการใฝ่หาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ซึ่ง Barrows and Tamblyn (1980) อธิบายว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล รวมทั้งการสืบค้นหาความรู้ที่จำเป็น งานวิจัยของภานุรุจ บุรีนอก (2565) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีความสามา รถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ตามแนวคิด Zone of Proximal Development ของ Vygotsky (1978) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า เทคนิค Think-Pair-Share ที่พัฒนาโดย Frank Lyman (1981) เป็นกลวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ให้นักเรียนได้คิดด้วยตนเอง (Think) จับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่ (Share) ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสาร (Kagan, 1994; Carss, 2007) งานวิจัยของมนตรี เฉกเพลงพิน (2562) และ Nair & Sanai (2020) พบว่า เทคนิคนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักเรียน

การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นแนวทางที่น่าสนใจในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เนื่องจากเป็นการผสมผสานวิธีการที่เน้นการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน ดังที่ Walker and Leary (2009) พบว่า การบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดีกว่าการใช้วิธีการแบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี เฉกเพลงพิน (2562) ที่พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่าง

มีเหตุผลของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาผ่านการเรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทชีวิตประจำวัน และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียนรวม 25 คน โดยเลือกกลุ่มนี้เนื่องจากเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เป็นแบบปรนัย (Objective Test) จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ (สถานการณ์ละ 4 ข้อ ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน)

3.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

เสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 15 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

1.2 ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้การวัดและการประเมินผล และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน

2. ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาผู้วิจัยสร้างขึ้น ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วตรวจคะแนนและจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เป็นแบบปรนัย (Objective Test) จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ แล้วตรวจคะแนน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 10 นาที แล้วตรวจคะแนน

3.3 รวบรวมคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{\mu}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{\mu}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มประชากร

μ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน สถิติทดสอบที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ปรากฏดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม (ทุกคน)	μ	σ	t	df	sig
ความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียน	20	223	8.92	2.41	9.69	24	.000
ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน	20	373	14.92	2.46		24	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 14.92 σ

= 2.46) สูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย (μ = 8.92 σ = 2.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ค่าสถิติเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	posttest	14.92	25	2.465	.493
	pretest	8.92	25	2.414	.483

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	posttest & pretest	25	.195	.350

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference Lower	Upper			
Pair 1	posttest - pretest	6.000	3.096	.619	4.722	7.278	9.691	24	.000

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมแต่ละด้าน

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ

1. ด้านการจัดกิจกรรม			
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรม	4.66	0.37	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศในห้องเรียน			
ค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศในห้องเรียน	4.64	0.36	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
ค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.68	0.30	มากที่สุด
รวม	4.66	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยรวม ด้านการจัดกิจกรรม ด้านบรรยากาศในห้องเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด

หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.66 σ = 0.37) ด้านบรรยากาศในห้องเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.64 σ = 0.36) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.68 σ = 0.30)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน (μ = 4.66 σ = 0.34)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ทั้ง 2 ตอนแล้วนั้น ผู้วิจัยจะนำไปสรุปผลอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในบทต่อไป

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) แบบ One Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง 2) แบบวัดความสามารถในการ

แก้ปัญหา จำนวน 20 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

1.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

5.2 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66 σ = 0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับ (μ = 4.68 σ = 0.30) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม (μ = 4.66 σ = 0.37) และด้านบรรยากาศในห้องเรียน (μ = 4.64 σ = 0.36) ตามลำดับ

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

1) การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการดังนี้ ประการแรก การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ "ปัญหา" ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและคงทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barrows และ Tamblyn (1980) ผู้พัฒนาแนวคิด PBL ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาที่แท้จริงและต้องใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ไข ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การที่นักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เช่น การตัดสินใจซื้อสินค้า การจัดการงบประมาณครอบครัว หรือปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร ทำให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่เรียนกับชีวิตจริง กระตุ้นให้เกิดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้

ประการที่สอง การเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแก้ปัญหา โดยในขั้น Think นักเรียนได้มีเวลาคิดและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเองก่อน ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ขั้น Pair นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ ทำให้ได้รับมุมมองที่หลากหลาย สามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และพัฒนาทักษะการสื่อสาร และในขั้น Share นักเรียนได้นำเสนอแนวคิดต่อชั้นเรียน ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและทักษะการนำเสนอ ตลอดจนได้เรียนรู้จากความคิดเห็นที่หลากหลายของเพื่อนๆ ในชั้นเรียน กระบวนการนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky ที่เน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาความสามารถทางปัญญาประการที่สาม การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดทางเลือก การตัดสินใจ และการประเมินผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูง นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอจะสามารถประยุกต์ใช้ทักษะเหล่านี้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพประการที่สี่ บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มากกว่าการเป็นผู้บรรยาย ครูผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นด้วยคำถาม ให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสอนแบบ Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์และการโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมประการที่ห้า การทำงานเป็นกลุ่มและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การฟัง การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการประนีประนอม ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่สำคัญต่อการเรียนรู้ แต่ยังเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการทำงานในสังคม นักเรียนที่มีทักษะทางสังคมที่ดีจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้างผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานนท์ คันทมาตย์ (2561) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส22106 สังคมศึกษา 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนภายใต้แนวคิดสะเต็มศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าทักษะการแก้ปัญหามีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 77.27 และมีคะแนนเฉลี่ย 23.73 คิดเป็นร้อยละ 79.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ไชยพาลี (2563) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้และมีความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้นจากการช่วยเหลือกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายมีผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้และอยู่ในระดับดีมากทุกคน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัญชสุ เลานอก (2565) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Constructivism ของ Piaget ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจด้วยตนเองผ่านการเผชิญกับปัญหาจริงและการค้นหาแนวทางแก้ไข

2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.68, σ = 0.30) ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนรับรู้ว่าตนเองได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ในหลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร และมีความเข้าใจเนื้อหาเศรษฐศาสตร์อย่างลึกซึ้งมากขึ้น นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างมีเหตุผล หรือการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ซึ่งนักเรียนตระหนักว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในอนาคต ด้านการจัดกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.37) ทั้งนี้สืบเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีความหลากหลาย น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของเนื้อหา การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด แลกเปลี่ยน และนำเสนอความคิดเห็นผ่านเทคนิค Think-Pair-Share ทำให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Active Learning) รู้สึกสนุกสนานและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้านบรรยากาศในห้องเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.64, σ = 0.36) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เปิดกว้าง และปลอดภัยทางจิตใจ นักเรียนจึงรู้สึกมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นและไม่กังวลต่อความผิดพลาด การทำงานเป็นคู่และกลุ่มช่วยลดความกังวลในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน บรรยากาศที่เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย อีกทั้งครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ที่เน้นการให้กำลังใจ ช่วยสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียน ความพึงพอใจในระดับสูงนี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้รูปแบบนี้ ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจและความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองต่อไป อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐพร คุ้มครอง (2561) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.39, S.D. = 0.66) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิวัลย์ เทียบจันทึก (2562) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ความพึงพอใจที่สูงยังสะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่สร้าง

ประสบการณ์ที่มีความหมาย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักในการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนาไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานและเทคนิค Think-Pair-Share อย่างละเอียด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของการออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและการจัดการเวลาในแต่ละขั้นตอน

2. ในการจัดกิจกรรม ครูควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง โดยเน้นว่าไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูกแบบสัมบูรณ์ สิ่งสำคัญคือกระบวนการคิดและเหตุผลที่นักเรียนใช้ในการหาคำตอบ

3. ครูควรเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัล บทความข่าว กรณีศึกษา และตัวอย่างจากชีวิตจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้กับวิชาอื่นๆ หรือสถานศึกษาที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการคิดของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านระดับชั้น พื้นที่ หรือบริบทของโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆเพื่อหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

4. ควรมีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามผลของการจัดการเรียนรู้ต่อพัฒนาการของนักเรียนในระยะเวลาที่นานขึ้น และศึกษาว่าทักษะที่นักเรียนได้รับสามารถคงอยู่และนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

ชญานนท์ คันทมาตย์. (2561). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส22106 สังคมศึกษา 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภายใต้แนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*.

ทิศนา แขมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ ไชยพาลี. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภานุรุจ บุรีนอก. (2565). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มนตรี เฉกเพลงพิน. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*.

มัญชสุ เลานอก. (2565). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *รายงานผลการประเมิน PISA 2022*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

โรงเรียนบ้านห้วยแร่. (2567ก). *บันทึกการนิเทศการสอนรายวิชาสังคมศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.

Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education*. Springer Publishing Company.

Carss, M. (2007). *The effects of using Think-Pair-Share during guided reading lessons*. University of Waikato.

Kagan, S. (1994). *Cooperative learning*. Kagan Publishing.

Lyman, F. (1981). The responsive classroom discussion: The inclusion of all students. In A. Anderson (Ed.), *Mainstreaming Digest* (pp. 109–113). University of Maryland.

Nair, S. M., & Sanai, M. (2020). Effects of think-pair-share in a higher education classroom setting: A meta-analysis. *Journal of Education and Learning*.

Piaget, J. (1973). *Memory and intelligence*. Basic Books.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Walker, A. E., & Leary, H. (2009). A problem-based learning meta-analysis: Differences across problem types, implementation types, disciplines, and assessment levels. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 3*(1), 6–28.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Developing Mathematical Problem-Solving Skills and Academic Achievement in Mathematics through 5E Inquiry-Based Learning Integrated with Exercises for Grade 6 Students

จริยา เครือทอง[1*], จิราพร วิชระโภชน์[2], กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Jariya Khrueathong[1], Jiraporn Witcharapote[2], Kritsadaphan Pongboriboon[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * Lekky.indy1390@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 18 December 2025; Revised: 30 January 2026; Accepted: 10 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด รวมทั้งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบฝึกทักษะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก สามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E), ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The primary objective of this research was to enhance mathematical problem-solving skills and academic achievement among sixth-grade students through the implementation of the 5E inquiry-based learning model integrated with supplementary exercises. The study established a performance threshold requiring students to achieve a minimum score of 70% of the total marks, with at least 70% of the total student population passing this criterion. This study employed a quasi-experimental design, focusing on a target group of 17 sixth-grade students at Ban Huay Rae School, under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, during the first semester of the 2025 academic year. The research instruments consisted of lesson plans, a mathematical problem-solving skills test, an academic achievement test, and skill-reinforcement exercises. Statistical analysis was conducted using percentages, means, standard deviations, and t-tests. The research findings are summarized as follows: 1. The 5E inquiry-based learning management combined with exercises effectively developed the mathematical problem-solving skills of the sixth-grade students. The results indicated that the students achieved scores of at least 70% of the total, with the number of students passing the criteria exceeding 70%, reaching statistical significance at the .05 level. 2. The implementation of the 5E inquiry-based learning model combined with exercises significantly improved mathematics academic achievement. Students met the 70% score threshold and the 70% passing rate criterion with statistical significance at the .05 level

Keywords: The implementation of the 5E inquiry-based learning model, mathematical problem-solving skills, and academic achievement in mathematics.

1.บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เรื่อง การยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังนี้ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและบริบท

ของพื้นที่ ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้นำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการวางแผน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก คณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการ เรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) กระทรวงศึกษาธิการ (2560) คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหา ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ยิ่งกว่านั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ทำให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากมายในทุกวันนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ตามศักยภาพ โดย กำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ซึ่งหนึ่งในสาระที่สำคัญคือทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ทักษะการให้ เหตุผลทางคณิตศาสตร์ 3) ทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ 4) ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และ 5) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถ ของบุคคลในการที่จะนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงเป็นเครื่องมือของนักเรียนใน การทำให้ความรู้ทางคณิตศาสตร์มีความหมายและมีคุณค่ามากกว่าเป็นเพียงวิชาที่ประกอบด้วย สัญลักษณ์และขั้นตอนการแก้ปัญหาในห้องเรียน ความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์จึง เป็นของคู่กัน และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (อัมพร ม้าคะนอง, 2554)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำและทำเลียนแบบตัวอย่าง โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้ อธิบายและยกตัวอย่างให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยครูเพียงแต่อธิบายคำตอบที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ไม่สามารถแสวงหาวิธีในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และไม่สามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์รายวิชาคณิตศาสตร์และการทดสอบระดับชาติ O-Net ซึ่งคะแนนสอบ O-Net รายวิชาคณิตศาสตร์ ปี 2567 มีผลคะแนนเฉลี่ย 44.33 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางสถานศึกษากำหนด (รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านห้วยแร่) นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่มีผลการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ไม่ถึงร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ70 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์จะ ประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นจะต้องพบเจอกับการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และบรรลุเป้าหมายนั้นเสมอ จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาอย่างยิ่ง

ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการประยุกต์ความรู้ ขั้นตอน หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์ กลวิธีและยุทธวิธีการแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหา และได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ว่า เป็นกระบวนการในการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่ ไปใช้ในการค้นหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ กระบวนการเหล่านี้อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากบ้างน้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับลักษณะของโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์นั้น ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นการทำงานโดยใช้กระบวนการที่ยังไม่ทราบมาก่อนล่วงหน้าในการหาคำตอบของปัญหา การแก้ปัญหาเป็นทั้งทักษะ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานในการทำความเข้าใจปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา และกระบวนการซึ่งเป็นวิธีการหรือขั้นตอนการทำงานที่มีการวิเคราะห์และวางแผนโดยมีการใช้เทคนิคต่างๆ ประกอบ (อัมพร ม้าคะนอง , 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการ แสวงหาความรู้ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความจริงในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนช่วย อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน และมีการใช้คำถามที่มีความหมาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นหรือค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นที่กำหนดจนผู้เรียนเกิดความรู้และสามารถ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัย ความสนใจของตัวนักเรียนเอง อาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้มา เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามกำหนดประเด็นที่จะศึกษา 2) ขั้นสำรวจและค้นหา(Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะมีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ เพื่อลงมือปฏิบัติเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจาก

แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจและตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม นำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด ขั้นประเมินนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงสภาพปัญหาและ ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ผ่านมาเป็นการเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและทำเลียนแบบตัวอย่าง โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้ อธิบายและยกตัวอย่างให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยครูเพียงแต่อธิบายคำตอบที่ ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ไม่สามารถแสวงหาวิธีในการหาคำตอบด้วยตนเอง และไม่สามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ และจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของสถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) เกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ได้แก่ ขั้นการสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นการสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นการอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนและฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

2.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก

3.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิด และขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนที่ 3 เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก จำนวน 15 แผน รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นข้อสอบ อัตนัย จำนวน 5 ข้อ รวม 60 คะแนน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม จำนวน 1 ฉบับ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน

4. แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทศนิยม

3.3 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษาและพิจารณาความเหมาะสมความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ (index of item objective congruence หรือ IOC)

3.4 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบฝึกทักษะ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ศูนย์ 10 วังม่วง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ผ่านการเรียน เรื่อง ทศนิยม มาแล้ว ผลการประเมินแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80-1.00

3.4.1 ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความยาก-ง่าย (P_E) เท่ากับ 0.62 และมีค่าอำนาจจำแนก (D) เท่ากับ 0.43 วิเคราะห์โดยใช้สูตร D.R Whitney and D.L Sabers,1970 ต้องแบ่งกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อนโดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มผู้ใช้คะแนนสูงและต่ำ

3.4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.37-0.77 และค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.40-0.83 จำนวน 30 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของโลเวทท์ (บุญชม ศรีสะอาด,2554) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อสอบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

3.4.3 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม โดยใช้การหาประสิทธิภาพแบบฝึก E_1,E_2 80/80 พบว่า อยู่ในระดับ สูงกว่าเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553)

3.5 นำแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบฝึกทักษะ ไปทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือค่าร้อยละ (Percentage) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ค่าสถิติ	N	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	μ	σ	t	Sig.

การทดสอบ		(12)						
หลังการทดลอง	17	15	60	42	49.12	10.15	19.96	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย (μ=49.12) (σ =10.15) คิดเป็นร้อยละ 81.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ค่าสถิติ / การทดสอบ	N	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (12)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	μ	σ	t	Sig.
หลังการทดลอง	17	15	30	21	22.76	5.69	16.51	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย (μ =22.76) (σ =5.69) คิดเป็นร้อยละ 75.88 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก

สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปลายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้โดยแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 49.12 คิดเป็นร้อยละ 81.87 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 88.24 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่เน้นการถ่ายทอดการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน เน้นการฝึกทำแบบฝึกด้วยตนเองในโจทย์ปัญหาหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในแบบฝึก ทำให้ผู้เรียนได้ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำผลที่ได้มาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2558) ได้กล่าวว่าการสอนสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนการรู้ โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ในการสืบค้นหาแหล่งเรียนรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ภพ เลาห์ไพบูลย์ (2552) ได้กล่าวประโยชน์ที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) คือ นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความอยากรู้ตลอดเวลา และนักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิดและฝึกการกระทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้สถานการณ์ใหม่อีกด้วย อีกทั้งไสว พักขาว (2544) ได้กล่าวถึงคุณค่าและ

ประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน คือ นักเรียนได้มีส่วนร่วมคิดหาเหตุผลและสรุปผลความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา โกพล (2562) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุประวีณ์ สังข์ทอง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ความน่าจะเป็น ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจบวงจรปฏิบัติการที่ 3 กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 16 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 คน มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการ วิจับพบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการ คิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.89 วงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 วงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.33 และ ธีรญา ชูเกษ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 45.17 คิดเป็น ร้อยละ 75.29 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยเท่ากับ 43.57 คิดเป็นร้อยละ 72.61 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่กล่าวมามีความแตกต่างกันในด้านกลุ่มตัวอย่างและบริบทของแต่ละสถานศึกษา แต่ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) ส่งผลให้ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นเหมือนกัน

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดและมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

เท่ากับ 22.76 คิดเป็นร้อยละ 75.88 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่ามีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 88.24 การที่ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้ ซึ่งมีผลมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก เน้นการฝึกทำแบบฝึกด้วยตนเองในโจทย์ปัญหาหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในแบบฝึก ซึ่งหลังการทดลองนักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ทำให้ผลคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับ ศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบ เสาะหาความรู้(5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรุวิทยา ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหา ความรู้(5E) ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบาย และลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตาม แผนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยวิธีดังกล่าว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลสรุปจาก การศึกษาในครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จะมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนใน เรื่อง ความน่าจะเป็นได้ดีขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับ นูรีมาน สือรี (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องเลขยกกำลัง มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80.84/80.11 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) ความพึงพอใจสูงสุดของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึก ทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับ ชวิศา สุริยะงาม (2566) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 ซึ่งอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ ฮัซซัน หลังปูเต๊ะ (2567) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E)

มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ 19.66 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 22.98 คะแนน เมื่อทดสอบค่า t-test สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) หลังการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 76.59 ซึ่งสูงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) พบว่า ผลของการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.21 คะแนน คิดเป็น 86.79 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และยังสอดคล้องกับ นภัสสร สว่างศรี และ พินดา วราสุนันท์ (2568) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70 โดยมีค่า E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง สถิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่กล่าวมามีความแตกต่างกันในด้านกลุ่มตัวอย่างและบริบทของแต่ละสถานศึกษา แต่ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเหมือนกัน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ เนื่องจากมีกระบวนการและขั้นตอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองเผชิญสถานการณ์ผ่านกระบวนการคิดกระบวนการปฏิบัติจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นวิธีการสอนที่เหมาะกับวิชาคณิตศาสตร์ โดยที่ครูผู้สอนจะต้องเป็นเพียงผู้เตรียมสภาพแวดล้อมจัดลำดับเนื้อหา ให้คำแนะนำหรือช่วยให้นักเรียนประเมินความสามารถได้ด้วยตนเอง ส่วนนักเรียนเป็นผู้เรียนภายใต้เงื่อนไขของครู นักเรียนมีอิสระในการดำเนินการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ควรออกแบบให้สอดคล้องกับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) กับสาระอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2.2 ควรทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) วิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความอยากเรียนรู้ตลอดเวลา นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิด ฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการจัดการระบบความคิดและวิธีเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือ ทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. คุรุสภา.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภา.

ชวิศา สุริยะงาม. (2566). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ธีรญา ชูเกษ. (2564). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิค STAD* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

นภัสสร สว่างศรี, และ พินดา วราสุนันท์. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry-Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12*(1), 31–43.

นูรีมาน สือรี. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ].

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การพัฒนาการสอน*. สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2552). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ไทยวัฒนาพานิช.

มินตรา โกพล. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. คุรุสภา.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. ส. เจริญการพิมพ์.

ไสว ฟักขาว. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอมพันธ์.

สุประวีณ์ สังข์ทอง. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ความน่าจะเป็น* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2561). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร)*.

ศรีวิภา พูลเพิ่ม. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรุวิทยา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อัมพร ม้าคนอง. (2553). *การพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฮัซซัน หลังปูเต๊ะ. (2567). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 16* (น. 1149–1160).

Whitney, D. R., & Sabers, D. L. (1970). *Improving essay examinations III*. University Evaluation and Examination Service.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

Guidelines for the Development of School Administrators' Competencies under District Learning Encouragement Centers, Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement

วัลวิภา อ่อนราษฎร์[1*]

[1]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Wanwipa Aonrat[1]
[1]Asia Graduate College, Khon Kaen, Thailand
✉: Wanwipanuk16@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 05 January 2026; Revised: 03 February 2026; Accepted: 10 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น และ (2) หาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 224 คน รวมจำนวนทั้งหมด 248 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีลักษณะตอบสนองคู่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (=3.78, S.D.=0.55) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (=4.95, S.D. =0.19) และความต้องการจำเป็นโดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI Modified = เท่ากับ 0.309 (2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 8 ด้าน 24 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านการสื่อสารและจูงใจ มี 3 แนวทาง (2) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 3 แนวทาง (3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 แนวทาง (4) ด้านการวิเคราะห์

และสังเคราะห์ มี 3 แนวทาง (5) ด้านการทำงานเป็นทีม มี 3 แนวทาง (6) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มี 3 แนวทาง (7) ด้านการบริการที่ดี มี 3 แนวทาง (8) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มี 3 แนวทาง

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the current situation, desired situation, and necessary competencies of school administrators under District Learning Encouragement Center in Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement, and (2) To find ways to develop the competencies of school administrators under District Learning Encouragement Center in Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement. This is mixed-method research. The sample group used in the research is 24 school administrators and 224 teachers, totaling 248 people. The instrument used is a questionnaire on academic leadership of school administrators, which is a 5-level rating scale with a dual response. The statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI modified) technique to prioritize the needs. The results of the research were found that: (1) The current status, desired status, and needs of the competencies of school administrators at the district-level learning promotion centers under the Khon Kaen Provincial Learning Promotion Office. The current status, overall and in each aspect, was at a high level (=3.78, S.D.=0.55). The desired status, overall and in each aspect, was at a high level (=4.95, S.D.=0.19). Overall needs were also assessed. The Modified Needs Index (PNI) value was 0.309. (2) Guidelines for Competency Development for District-Learning Promotion Center School Administrators Under the jurisdiction of the Khon Kaen Provincial Learning Promotion Office, there are 8 areas and 24 approaches as follows: (1) Communication and motivation, there are 3 approaches; (2) Self-development, there are 3 approaches; (3) Vision, there are 3 approaches; (4) Analysis and synthesis, there are 3 approaches; (5) Teamwork, there are 3 approaches; (6) Achievement-oriented, there are 3 approaches; (7) Good service, there are 3 approaches; (8) Personnel potential development, there are 3 approaches.

Keywords: Competency, School administrators, Guidelines for developing the competencies of school administrators

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันรวมถึงสภาพการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในขณะนี้ทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญทั้งความเสี่ยงที่สูงขึ้นและการสร้างโอกาสที่ดีมากขึ้นซึ่งเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มทางสังคมอีกทั้งองค์กรแบบยุคคลาสสิก (classical organization) ในศตวรรษที่ 20 ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ดีภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้าง (Structure) ระบบ (Systems) การปฏิบัติ (Practices) และวัฒนธรรม (Culture) เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าและเป็นอุปสรรคทำให้ยากต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกองค์กรในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีมากมายอาทิการปฏิรูประบบราชการการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรการแปรรูปรัฐวิสาหกิจการออกนอกระบบของหน่วยงานราชการการร่วมทุนการรวมกิจการรวมทั้งการนำเทคนิคการจัดการใหม่ ๆ มาใช้ในองค์การการเปลี่ยนแปลงองค์การการเปลี่ยนแปลงองค์กรสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับคือในระดับบุคคลกลุ่มหรือ

องค์กรโดยอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงองค์กรทั้งหมดหรือบางส่วนขององค์กร ซึ่งรวมถึงการออกแบบโครงสร้างองค์กรใหม่การติดตั้งระบบสารสนเทศใหม่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเป็นต้น (อนันต์ นามทองต้น, 2553)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ กระทำกิจกรรมต่างๆได้ ด้วยตนเอง โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ และระเบียบของทางราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางด้านการศึกษาให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ดังนั้น สถานศึกษาจะดีได้ก็ต้องเข้มแข็งซึ่งการกระจายอำนาจจะกระตุ้นให้สถานศึกษากระตือรือร้นในการพัฒนา และทำให้มีความสามารถในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งผู้ที่จะนำพาสถานศึกษาให้พัฒนาและเป็นสถานศึกษาที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่เยาวชนได้นั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งสถานศึกษา นั้นจะดีหรือไม่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพจะเชื่อมโยงสัมพันธ์และแปรผันตามผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการพัฒนาบริหารองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด (ชาญชัย อาจินสามจาร , 2540)

จากประเด็นดังกล่าว สมรรถนะทางการบริหารจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทั้งในระบบภาคส่วนราชการและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะทางการบริหาร หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และความสามรถ เพื่อนำองค์กรสู่เป้าหมายที่วางไว้ สมรรถนะการบริหารเป็นการทำนายความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรในตำแหน่งหนึ่งๆได้ดีที่สุด มีความเบี่ยงเบนหรืออคติน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการคัดเลือกแบบเก่าๆ “สมรรถนะการบริหาร” สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานราชการในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกำหนดปัจจัยพื้นฐานว่าในตำแหน่งหนึ่งๆนั้นบุคคลจะต้องมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอะไรบ้างอยู่ในระดับใดจึงจะทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้ผลดี และบรรลุเป้าหมายขององค์กรในประเทศได้หลายแห่ง ได้นำระบบสมรรถนะมาใช้และให้ความสนใจในการนำระบบสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรพยากรบุคคล (David McClelland, 1970) ซึ่งในส่วนของสถานศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ก็ได้นำสมรรถนะเข้ามามีบทบาทให้การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการทุกตำแหน่งกำหนดขึ้นเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกันถือเป็นค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กร และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) เป็นการกำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงานเพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่ หน้าที่และ

ส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี และถือเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สมรรถนะผู้บริหาร เพื่อนำความรู้ ทักษะ เจตคติมาบริหารและนำพาองค์การสู่เป้าหมายที่วางไว้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยเฉพาะ การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาของตน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาได้กับตัวจักร สำคัญที่จะควบคุมการดำเนินงานทุกอย่างภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องกัน สมรรถนะในการทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ จึงเป็นเครื่องชี้วัดสำคัญประการหนึ่งว่า จะสามารถดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาได้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดผู้บริหารสถานศึกษาที่ชาญ ฉลาดจะต้องเป็นผู้ที่สามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาวะของสถานศึกษาที่เผชิญอยู่ ประสานความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุตามภาระหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนและของชาติในที่สุดผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ดังนั้นการที่องค์การได้มีผู้บริหารรับรู้และทำาหน้าที่การบริหาร จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาองค์การไปสู่เป้าหมาย เป็นองค์การสำคัญองค์การหนึ่ง เป็นสถานที่สร้างคนในชาติให้มีคุณภาพด้วย การให้การศึกษาอบรมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษารวมทั้งเป็นผู้คอยให้กำลังใจและจูงใจผู้ร่วมงานให้ทำงานเต็มความสามารถ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ต้องมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายและความสำคัญของงานบริหารเป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารต้องมีความสามารถและสมรรถนะสูง วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การดำเนินการทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังย่อมประสบความสำเร็จ จึงเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก เนื่องจากเป็นตัวจักรสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาการสร้างสรรค์คุณภาพ การเรียนการสอน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีแนวนโยบายในด้านของการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการกระตุ้นให้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสังกัด ได้มีการพัฒนาตนเอง รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ เพื่อนำประโยชน์ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น, 2567)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงาน

ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 อำเภอ ได้แก่ 1.เมืองขอนแก่น 2.เวียงเก่า 3.ภูเวียง 4.พระยืน 5.น้ำพอง 6.แวงน้อย 7.สีชมพู 8.อุบลรัตน์ 9.ภูผาม่าน 10.บ้านฝาง 11.บ้านแฮด 12.แวงใหญ่ 13.เปือยน้อย 14.โนนศิลา 15.ซำสูง 16.บ้านไผ่ 17.มัญจาคีรี 18.ชนบท 19.กระนวน 20.เขาสวนกวาง 21.หนองนาคำ 22.หนองเรือ 23.ชุมแพ 24.พล 25.โคกโพธิ์ไชย 26.หนองสองห้อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ปีการศึกษา 2568 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 704 คน จำนวนทั้งหมด 728 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 224 คน รวมจำนวนทั้งหมด 248 คน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน แล้วใช้การสุ่มแบบจับฉลาก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (mixed-method research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านสถานภาพ การดำรงตำแหน่ง และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการ

เรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ที่มีลักษณะตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 8 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้ 1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การบริการที่ดี 3.การพัฒนาตนเอง 4.การทำงานเป็นทีม 2) สมรรถประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้ 1.การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 2.การสื่อสารและจูงใจ 3.การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4.การมีวิสัยทัศน์

ระยะที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ สกร.ประจำจังหวัด 1 คน หัวหน้าส่วนการศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สกร.ระดับอำเภอ 4 คน

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1.ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปยังศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

2.ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น รูปแบบออนไลน์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปที่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใน Google from ผ่านระบบ QR Code

3.ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง

4.ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

5.ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ

อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

6.ผู้วิจัยติดต่อประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

7.ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ ตามวันที่กำหนด

8.ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

9.ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อยที่สุด

2.วิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

4.แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับมากที่สุด ถึงระดับน้อยที่สุด โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด. 2560) ได้แก่

1. ร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

1.การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแบบประเมินกับเนื้อหา โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

3.5.3 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2540)

เมื่อ $$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\sum Si^2}{St^2}\right\}$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.5.4 วิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยใช้สูตร PNI Modified ของ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ดังนี้

$PNI_{Modified}$ = (I - D) / D

I (Important) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น (สภาพที่พึงประสงค์)

D (Degree of success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง (สภาพปัจจุบัน)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
สมรรถนะหลัก								
1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.80	0.56	มาก	4.94	0.21	มากที่สุด	0.300	6
2.การบริการที่ดี	3.82	0.60	มาก	4.95	0.18	มากที่สุด	0.296	7
3.การพัฒนาตนเอง	3.73	0.55	มาก	4.96	0.20	มากที่สุด	0.329	2
4.การทำงานเป็นทีม	3.80	0.55	มาก	4.95	0.21	มากที่สุด	0.303	5

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
สมรรถประจำสายงาน								
1.การวิเคราะห์และสังเคราะห์	3.78	0.51	มาก	4.96	0.19	มากที่สุด	0.312	4
2.การสื่อสารและจูงใจ	3.71	0.56	มาก	4.97	0.15	มากที่สุด	0.335	1
3.การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	3.88	0.62	มาก	4.95	0.17	มากที่สุด	0.280	8
4.การมีวิสัยทัศน์	3.76	0.55	มาก	4.95	0.21	มากที่สุด	0.318	3
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.78**	**0.55**	**มาก**	**4.95**	**0.19**	**มากที่สุด**	**0.309**	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.78, S.D.=0.55) และเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.88, S.D. =0.62) ด้านการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.82, S.D. =0.60) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D. =0.56) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D. =0.55) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.78, S.D. =0.51) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76, S.D. =0.55) ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.73, S.D. =0.55) และด้านการสื่อสารและจูงใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=3.71, S.D. =0.56)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.19) และเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ด้านการสื่อสารและจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.97, S.D. =0.15) ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.96, S.D. =0.20) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.96, S.D. =0.19) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.21) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.21) ด้านการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.18) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.17) และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=4.94, S.D. =0.21)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified เท่ากับ 0.309 หากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มีความต้องการตามลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) ด้านการพัฒนาตนเอง (PNI modified = 0.329) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (PNI modified = 0.318) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (PNI modified = 0.312) ด้านการทำงานเป็นทีม (PNI modified = 0.303) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (PNI modified = 0.300) ด้านการบริการที่ดี (PNI modified = 0.296) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (PNI modified = 0.280)

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม และความเป็นไปได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านการสื่อสารและจูงใจ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.14	0.98	มาก
2.ด้านการพัฒนาตนเอง	4.55	0.53	มากที่สุด	4.14	1.02	มาก
3.ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.56	0.53	มากที่สุด	4.03	0.93	มาก
4.ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.74	0.37	มากที่สุด	4.07	0.99	มาก
5.ด้านการทำงานเป็นทีม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.03	0.91	มาก
6.ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.56	0.88	มากที่สุด	4.07	0.95	มาก
7.ด้านการบริการที่ดี	4.56	0.88	มากที่สุด	4.03	0.89	มาก
8.ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.56	0.88	มากที่สุด	4.07	0.83	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.60**	**0.22**	**มากที่สุด**	**4.08**	**0.86**	**มาก**

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 8 ด้าน 24 แนวทาง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวม ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.60, S.D.= 0.22) อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 0.86) อยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน เป็นดังนี้

สภาพที่ปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.78, S.D.=0.55) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานที่โดด เด่นเฉพาะตัวของบุคคล ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนัสสรณ์ พลอยทับทิม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศพล ลุสีดา (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.95, S.D. =0.19) รวมทั้งพบว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเองได้มากขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองและสอดคล้องกับอดุลศักดิ์ ทองคำ (2566) ได้ศึกษา ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยภานุพงศ์ คำพิมพ์ (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักในยุคดิจิทัลตามหลักทุติยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา เทศแก้ว (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการ

จำเป็น Modified Priority Need Index (PNI Modified) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง (PNI modified = 0.329) พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสั่งสมและพัฒนา ศักยภาพความรู้ ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (PNI modified = 0.318) พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง ภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กร 4) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (PNI modified = 0.312) พบว่า ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน 5) ด้านการทำงานเป็นทีม (PNI modified = 0.303) พบว่า ผู้บริหารเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่นและสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลกัน 6) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (PNI modified = 0.300) พบว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 7) ด้านการบริการที่ดี (PNI modified = 0.296) พบว่า ผู้บริหารอุทิศเวลาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ 8) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (PNI modified = 0.280) แม้จะมีความจำเป็นในระดับต่ำกว่าด้านอื่น แต่ยังคงมีความสำคัญ พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร

2. ผลจาการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ได้แนวทางในการพัฒนา 8 ด้าน 24 แนวทาง ดังนี้

1.ด้านการสื่อสารและจูงใจ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน อีกทั้งผู้บริหารมีการวางแผน การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าเสมอ นอกจากผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน เพื่อจัดทำนโยบายในโรงเรียนได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา เทศแก้ว (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับแรก คือ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการพูด เขียน สื่อสาร โต้ตอบในโอกาสและสถานการณ์ต่างๆตลอดจนสามารถชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วยยอมรับคล้อยตาม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสารการสื่อสารและจูงใจได้กลายมาเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงาน

2.ด้านการพัฒนาตนเอง เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง โดยสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสั่งสมและพัฒนา ศักยภาพความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ผู้บริหารมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่

เสมอเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน และผู้บริหารเข้าใจตนเองสามารถวิเคราะห์จุดด้อยตนเองเพื่อปรับปรุง ตนเองและวิเคราะห์จุดเด่นเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้องค์ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การพัฒนา ตนเองมีความจำเป็นในแง่การพัฒนางาน พัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ (career development) แต่ละอาชีพต้องอาศัยความชำนาญเป็นพิเศษในด้านนั้น ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เข้าร่วมสถานการณ์และการเรียนรู้ใหม่ๆโดยการลงมือปฏิบัติรู้จักผ่อนปรนเต็มใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติเช่นเดียวกัน

3.ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่สาม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง ภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กร และผู้บริหารใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายการทำงาน อีกทั้งผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทื้อน ทองแก้ว (2550) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในระยะยาวและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างรวดเร็ว สามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับผู้อื่น และโน้มน้าวให้ผู้อื่นแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจากความหมาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Knezevich ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ในการเป็นผู้กาหนดนโยบายการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กาหนดไว้

4.ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่สี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน ทั้งนี้ ผู้บริหารมีการวางแผน การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าเสมอ และผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน เพื่อจัดทำนโยบายในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถทางเชาว์ปัญญาทั่วไปเพื่อจัดการกับความซับซ้อนยุ่งยากที่เกิดจากบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้แก่การเข้าใจความคิดรวบยอด การวิเคราะห์สังเคราะห์ประยุกต์การคิดเชิงกลยุทธ์รวมทั้งความสามารถในการใช้ไหวพริบ และแก้ไขสถานการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา

5.ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่ห้า โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่นและสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลกัน อีกทั้งผู้บริหารมีการติดต่อสื่อสาร มีการพึ่งพาอาศัยกันและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และผู้บริหารสามารถรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างและรักษา ความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน และเพื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล

หน่วยงานและองค์กร

6.ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่หก โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และผู้บริหารคำนึงถึงการปลูกฝังและตระหนักเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบริหารมีการปฏิบัติงานและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานให้มี คุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของเทื้อน ทองแก้ว (2550) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถที่มุ่งมั่นในความรับผิดชอบและการปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้มีการตัดสินใจได้ตามเวลาและมีประสิทธิภาพให้ได้ผล ผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการนำไปใช้

7.ด้านการบริการที่ดี เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่เจ็ด โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารอุทิศเวลาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ อีกทั้งผู้บริหารกำหนดแนวทางการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และผู้บริหารปรับปรุงระบบบริการให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมและ มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องความตั้งใจและพยายามของผู้บริหารในการให้บริการเพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและหน่วยงานภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Spencer and Spencer ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องแสดงคุณลักษณะที่นุ่มนวล ซื่อตรง ไว้ใจได้มีคุณธรรม และจริยธรรม

8.ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่แปด โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเอง อีกทั้งผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเชี่ยวชาญการบริหารทรัพยากรบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของเทื้อน ทองแก้ว (2550) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องประเมินสถานการณ์ความต้องการของทีมงานทั้งใน ปัจจุบันและอนาคตตามเป้าหมายขององค์การและงบประมาณที่เป็นจริง ใช้หลักคุณธรรมที่มั่นใจว่า ทีมงานได้รับการคัดเลือกที่เหมาะสม มีการพัฒนาที่ดี มีประโยชน์ มีคุณค่าและผลที่เกิดขึ้นสามารถ นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

6. ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.88, S.D. =0.62) ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากรที่เกื้อกูลกันมากขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ด้านการสื่อสารและจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.97, S.D. =0.15) ผู้บริหารสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถสรุปประเด็นจากการฟัง การอ่าน และประเด็นจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) ผู้บริหารต้องสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารสามารถสรุปประเด็นจากการฟัง การอ่าน และประเด็นจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีคุณภาพ

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร และจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. คุรุสภา.

ทัศพล ลุสีดา. (2565). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธนัสสรณ์ พลอยทับทิม. (2560). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม].

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พงษ์พิทักษ์ นามนิตย์. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].

พิชญาดา เทศแก้ว. (2567). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย].

ภานุพงศ์ คำพิมพ์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในอำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

ล้วน สายยศ, และ อังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. สุวีริยาสาส์น.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2543). *สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2545). *สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา*. สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ*. กรมวิชาการ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา*. ผู้แต่ง.

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น. (2567). *สถานศึกษา 26 อำเภอ*. http://khonkaen.nfe.go.th/khonkaen/

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น: แนวคิด เทคนิค และตัวอย่างการประยุกต์ใช้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลศักดิ์ ทองคำ. (2566). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

อนันต์ นามทองต้น. (2553). *สมรรถนะ (Competency): พลังแห่งการพัฒนางานสู่ความเป็นเลิศ*. http://spv-pb2.phetchabun2.net/2.doc

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Effects of Learning Management Based on Simpson's Psychomotor Domain Theory Integrated with the Demonstration Technique on Banana Leaf Craft Skills of Grade 4 Students

อาภรณ์ สัจจสังข์[1*], สุรชัย วัฒนาอุดมชัย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Arporn Satjasung[1], Surachai Watthanaudomchai[2], Jiraporn Witcharapote[3]
[1,2,3]College Of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * arporn23.th@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 December 2025; Revised: 02 February 2026; Accepted: 10 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติวิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for one-Sample) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะปฏิบัติ วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.94 คิดเป็นร้อยละ 79.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซัน, เทคนิคการสาธิต, การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต, ทักษะปฏิบัติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aimed to: (1) develop the psychomotor skills in the Career and Technology subject on banana leaf handicrafts of Grade 4 students through learning management based on Simpson's psychomotor learning framework supplemented with demonstration techniques, with a performance criterion of at least 70 percent of the total score; (2) enhance students' academic achievement in the same subject using the same instructional approach, with achievement meeting at least 70 percent of the total score; and (3) examine students' satisfaction toward the instructional management. The participants consisted of 24 Grade 4 students enrolled in the first semester of the 2025 academic year at Ban Huai Rae School, under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments included lesson plans on banana leaf handicrafts, a psychomotor skills assessment, a learning achievement test, and a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and a one-sample t-test. The results indicated that students' psychomotor skill performance achieved a mean score of 15.94 (79.66 percent), and all students (100 percent) met the prescribed criterion. Students' academic achievement attained a mean score of 16.33 (81.66 percent), with all students (100 percent) meeting the criterion. In addition, overall student satisfaction toward the instructional approach was rated at the highest level.

Keywords: Simpson's psychomotor learning framework; instructional demonstration method; integrated psychomotor-based instruction; psychomotor performance; academic achievement; student satisfaction

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็น

กลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนองค์รวมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะมีสาระที่สำคัญคือ การดำรงชีวิตและครอบครัว ที่เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียงไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ปัจจุบันยังไม่พัฒนาเทาที่ควร เนื่องจากโรงเรียนยังไม่ได้จัดการเรียนการสอนให้ครบถ้วนตามหลักสูตร ทั้งนี้อาจจะเนื่องจาก ครูผู้สอนขาดความรู้ความสามารถในงานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ครูไม่เข้าใจหลักการสอน ครูมักสอนเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติจริง และเน้นการวัดและ ประเมินผลด้านเนื้อหาความรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2567) นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนที่มีการสอนแบบ ประจำชั้น คือ ครูคนเดียวสอนทุกกลุ่มสาระ มักจะไม่สนใจกลุ่มสาระการงานอาชีพ ครูไม่เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนโดยไม่มีสื่อการสอน สอนแบบบรรยาย เน้นการท่องจำ นักเรียนขาดโอกาสในการแสดงความคิด และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย (อาทร จันทร, 2541)

การจัดกิจกรรมการเรียนวิชาการงานอาชีพเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะปฏิบัติซึ่งจะมีหลากหลายแบบเช่น รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน(Instruction Model Based on Simpson’s Processes for Psycho Motor Skill Development) มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย โดยการสั่งงานของสมอง และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วย ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือ การกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรง หรือความราบรื่นในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการรับรู้ (perception) ขั้นเตรียมความพร้อม (set) ขั้นการตอบสนองภายใต้การควบคุม (guided response) ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง (mechanism) ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (complex overt response) ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ (adaptation) และขั้นการคิดริเริ่ม (origination) (ทิศนา แขมมณี, 2567) ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นและมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นอย่างยิ่ง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยมีการคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ผู้เรียนมีการปฏิบัติ ฝึกทักษะสามารถปฏิบัติเป็นขั้นตอนได้ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ (ปัญญา สังข์ภิรมณ์ และสุคนธ์ สินธพานนท์, 2550)

การสอนแบบสาธิต เป็น กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนด โดยการแสดงหรือกระทำในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้สังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถามอภิปราย และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสอนแบบสาธิต (ทิศนา แขมมณี, 2567) นอกจากนี้ (Dale, 1969) ยังกล่าวไว้ว่า การสอนแบบสาธิตถือเป็นกระบวนการที่ผู้สอนแสดงตัวอย่างหรือกระบวนการต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เห็นและสังเกต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาหรือทักษะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้การสาธิตจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และสามารถเห็นถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากการกระทำหรือกระบวนการต่างๆ ที่นำเสนอและเชื่อว่าผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เนื่องจากการสาธิตเป็นการทำให้ผู้เรียนได้เห็นกระบวนการหรือวิธีการทำงานจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานประดิษฐ์ใบตองเป็นงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เป็นงานที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ทางด้านจิตใจ ซึ่งประกอบด้วยความละเอียด ความประณีตบรรจง มีความสวยงามเป็นระเบียบและความช่างคิดรู้จักดัดแปลงนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทุกบ้านเรือนมาสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์เป็นสิ่งสวยงาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ลักษณะของงานใบตอง จะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะกระบวนการ มีการวางแผนการทำงานตามขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกวัสดุ การออกแบบ การเตรียมอุปกรณ์ และการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้รวมทั้งวิธีประดิษฐ์ ชิ้นงาน ต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของการทำงาน รักงาน ปรับปรุงงานอยู่เสมอตลอดจนทำงานเป็นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่มีทักษะในการใช้เครื่องมือและ ทักษะในกระบวนการทำงานช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นได้ตามสมควรแก่วัยและรู้จักพึ่งตนเอง มีทักษะในการออกแบบงานประดิษฐ์ตามขั้นตอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รวมทั้งปรับปรุงงานอยู่เสมอทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม จึงนำกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ มีเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ และประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์และทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3.วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนเรียน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 24 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง จำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง แบบเกณฑ์การให้คะแนนมีลักษณะแบบรูบริค (Scoring Rubric) แบ่งเป็น 4 ระดับ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (multiple choice) มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นก่อนการทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะปฏิบัติแบบรูบริค (Scoring Rubric) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต แบบสอบถามความพึง

พอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3.1.2 ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

3.2 ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง ทำการทดลองสอนในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

3.3 ขั้นหลังการทดลอง

3.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำข้อสอบ 1 ชั่วโมง

3.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความพึงพอใจ ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 20 นาที

3.3.3 ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน รวบรวมคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความสามารถทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าร้อยละ (Percentage) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ต้องมีค่าร้อยละไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้การทดสอบ (t-test for one Sample)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์เสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 คือ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

4.ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทาการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยได้ทำการทดสอบก่อนเรียนจากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ทำการทดสอบหลังเรียนและทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

£	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมดของนักเรียน
$\bar{\mu}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่าง
σ	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
P	แทน	ร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความสามารถทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตองเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนของนักเรียน				จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม	
				สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
1	24	20	14	18	14	15.87	79.38	24	100
2	24	20	14	18	15	16.29	80.83	24	100
3	24	20	14	19	15	16.33	81.66	24	100
4	24	20	14	17	14	15.50	77.50	24	100
5	24	20	14	17	14	15.75	78.95	24	100
เฉลี่ยรวม 5 แผน						15.94	79.66	24	100

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน

24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.94 คิดเป็นร้อยละ 79.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และร้อยละ นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนของนักเรียน				จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม	
			สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
24	20	14	20	15	16.33	81.66	24	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ

ด้านครูผู้สอน			
ค่าเฉลี่ยด้านครูผู้สอน	4.72	0.08	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.81	0.12	มากที่สุด
ด้านสื่อและอุปกรณ์			
ค่าเฉลี่ยด้านสื่อและอุปกรณ์	4.92	0.07	มากที่สุด
ด้านการวัดผลและประเมินผล			
ค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล	4.90	0.06	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.83**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (μ=4.72,σ=0.08) ด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.81,σ = 0.12) ด้านสื่อและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.92,σ = 0.07) ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.90, σ = 0.06)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน (μ = 4.83, σ = 0.08)

5.อภิปรายผล

จากการทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อยู่ที่ร้อยละ 79.66 และมีจะนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งคิดเป็นร้อยละ 100 ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและสามารถปรับปรุงและประยุกต์ใช้ได้ ดังที่

ทิศนา แขมณี (2567) กล่าวว่า การที่เราจะมีทักษะในเรื่องใด เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะทำและวิธีที่จะทำให้ได้ดีมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ นั่นก็คือเราจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ ในเรื่องนั้น แต่การมีความรู้เท่านั้นคงไม่สามารถช่วยให้เกิดทักษะได้ หากไม่ได้ลงมือปฏิบัติและฝึกฝนทำบ่อยๆ จนสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ ซึ่งนอกจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันแล้ว การนำเทคนิคการสาธิตเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตกระบวนการขั้นตอนการสาธิตนั้น ๆ ดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบสาธิตว่า เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนหรือบุคคลหนึ่งแสดงหรือกระทำให้ผู้เรียนเห็น

ตัวอย่างพร้อมกับการบอกหรืออธิบายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การสอนแบบสาธิตนี้เหมาะสำหรับจุดประสงค์การสอนที่ต้องการให้นักเรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา อุตสาหกรรมศิลป์ และการงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ กฤตมุข ไชยศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) ผลการวิจัยผลการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ย เท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ เกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษา ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงานผลงานความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมอง มีคะแนนทักษะปฏิบัติโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.08

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 11.79 คิดเป็นร้อยละ 58.95 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ในทุกแผนการจัดกากรเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติจริงและฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ นอกจากนี้ยังต้องบูรณาการกับทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ดังที่ Simpson (1972) ได้กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกายของผู้เรียน ซึ่งเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อและร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสั่งงานของสมองและต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการฝึกฝน หรือถ้าหากได้รับการฝึกที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้องความคล่องแคล่วความเชี่ยวชาญและความคงทน นอกจากนี้การนำเทคนิคการสาธิตเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นการอธิบายข้อเท็จจริง ความคิด และขบวนการต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการใช้วัสดุหรือเครื่องมือแสดงให้ผู้เรียนได้สังเกต ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดี ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2567) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จาก

การสังเกตการสาธิต ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ เกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษา ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงานผลงานความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมอง มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.37 ซึ่งหลังเรียนไม่น้อยกวาเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ พชร สถิตพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 28.773, Sig. = .000)

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.83,σ =0.08)

ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การจัดาการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติจริง และยังส่งเสริมกระบวนการคิด ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีความสุขในการเรียน สื่อและอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ความปลอดภัยและและบรรยากาศที่ดีของสถานที่ทำให้พัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม สามารถสะท้อนความสามารถของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ พชร สถิตพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.74) และสอดคล้องกับ กฤตมุข ไชยศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ ซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.59, S.D. = 0.49)

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้ได้ผลดี ครูผู้สอนต้องศึกษารูปแบบการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้จริงโดยละเอียด

2) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน จึงควรจัดเวลาเรียน เป็น 2 ชั่วโมงติดต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องครบทุกขั้นตอน

3) การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงของกระบวนการเรียนรู้ โดยควรใช้ทั้งการประเมินก่อนเรียน-หลังเรียน การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความคิดของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้สามารถในผลการวิจัยไปใช้ได้กว้างมากขึ้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อพัฒนาทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะปฏิบัติ เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีทักษะอื่นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลเป็นอย่างไร เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์

3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยครูผู้สอนสามารถบูรณาการทักษะอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและดนตรี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤตมุข ไชยศิริ. (2559). *การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ)* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เกษมณี พุกหน้า. (2556). *ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงาน ผลงานความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี].

ทิศนา แขมมณี. (2567). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 27). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา สังข์ภิรมณ์, และ สุคนธ์ สินธพานนท์. (2550). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พชร สถิตพงษ์. (2563). *การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ*

ปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอเดียนสโตร์.

Dale, E. (1969). *Audiovisual methods in teaching* (3rd ed.). Dryden Press.

Simpson, E. J. (1972). *The classification of educational objectives in the psychomotor domain*. American Association for Health, Physical Education, and Recreation.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง

The Development of Reading Skill Exercises for Evaluating the Values of Folktales through Brainstorming-Based Learning Management

ฐิติรดา เปรมปรี[1*], อภิชาติ ครองปัญญา[2], อัศวิน ฐานสมบัติ[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ, ประเทศไทย

Thitirada Prampree[1], Apichart Krongpanya[2], Assawin Thansombat[3]
[1,2,3]Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum, Thailand
✉: * hhttth400@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 December 2025; Revised: 22 January 2026; Accepted: 26 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน (S.D.) 73.17/85.50 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ตำนานพื้นบ้าน, การอ่านประเมินคุณค่า, การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง

Abstract

This study aimed to 1) develop a reading evaluation skill exercise for urban myth among Mathayom 3 students and to 2) To investigate the learning achievement resulting from the use of reading skill exercises for evaluating the values of folktales. The target group consisted of 30 students 30 Mathayom 3/11 students at Chaiyaphum Bhakdeechumphon School. The research instruments included 1) a reading evaluation skill for urban myth, 2) a pre- and post-test to measure academic achievement. The statistics for data analysis included percentage,mean ($\overline{X}$), and standard deviation (S.D.). The research findings revealed that 1) regarding the development of the efficiency of the reading evaluation skill exercise for urban myth, the efficiency was 73.17/85.50 2) The academic achievement after using the reading evaluation skill exercise for urban myth was higher than before use with a statistical significance of 0.05.

Keywords: Urban myth, Reading evaluation, Brainstorming

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วอย่างถูกต้องและบทร้อยกรอง เป็นทำนองเสนาะถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนควรสามารถเข้าใจความหมายของเนื้อหาทั้งโดยตรงและโดยนัย เพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ผู้เรียนควรมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล สามารถสร้างกรอบแนวความคิดที่ได้จากการอ่านเนื้อหา และนำไปสู่การเขียนรายงานหรือการวิเคราะห์อย่างมีระบบ โดยต้องมีลำดับความคิดที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของความเป็นไปได้ในเรื่องที่อ่าน การฝึกฝนทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิจารณ์เนื้อหาอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถประเมินคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่วิเคราะห์ การอ่านประเมินคุณค่า คือ กระบวนการที่ผู้อ่านใช้ในการวิเคราะห์ วิจารณ์ และสรุปเนื้อหาจากสิ่งที่อ่าน โดยมุ่งเน้นการพิจารณาคุณค่าและความหมายของเนื้อหานั้นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง และสามารถประเมินความสำคัญของเนื้อหาได้อย่างมีวิจารณญาณ (อลงกรณ์ พลอยแก้ว, 2564)

การศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่าเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) การศึกษาตำนานพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เก่าแก่ของมนุษย์ชาติ ซึ่งเป็นผลผลิตทางปัญญา และจินตนาการของผู้คนในสังคม แฝงไว้ซึ่งความคิดด้านจริยธรรม คติธรรม สะท้อนภาพชีวิตและสังคมวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นไว้ส่วนหนึ่ง การศึกษานิทานพื้นบ้านเป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม ซึ่งผู้ศึกษาจะได้รับคุณค่าทั้งทางสุนทรียภาพ คุณค่าทางภาษา สังคม วัฒนธรรม และคุณค่าทางปัญญาทางการศึกษาอบรมพัฒนาจิตใจ เพราะผู้เรียนจะได้มีความรู้ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเผ่าพันธุ์มนุษย์โดยให้ข้อคิดแก่คนและสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้นำตำนานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิเรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ซึ่งจังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอดีตเคยเป็นชุมชนโบราณที่คนอยู่อาศัยจำนวนมากตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี ต่อเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยภูมิจะทำให้เราเข้าใจความเป็นมาของจังหวัดชัยภูมิ พัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดชัยภูมิ รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อต่าง ๆ ของชาวชัยภูมิ ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ของชาวชัยภูมิ ที่สะท้อนผ่านการบันทึกทางประวัติศาสตร์การบอกเล่าการเล่าสืบต่อกันมาที่ก่อให้เกิดความรัก และความหวงแหนในความเป็นคนชัยภูมิ (บุษดี เวทยากร, 2549) กล่าวว่า ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) เขาภูพระ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

กรมศิลปากรได้ประกาศทะเบียนโบราณวัตถุสถาน ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม 2478 เป็นต้นมา ภายหลังได้กำหนดขอบเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถานตามที่เห็นสมควรไว้ด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ทำลายโบราณสถานซึ่งทุก ๆ ปี จะมีผู้ที่ไปไหว้พระเจ้าองค์ตื้อในกลางเดือนห้าเป็นจำนวนมากมีทั้งคนต่างจังหวัดด้วย เนื่องจากผู้เลื่อมใสว่าหมอรักษาเป็นหมอลำให้การรักษาคนป่วยขอให้หายโดยบนบานต่อพระเจ้าองค์ตื้อก็ได้สมความปรารถนา (Thailand Tourism Directory, 2564) กล่าวว่า ตำนานปรางค์กู่ ปรางค์กู่เป็นโบราณสถานที่สำคัญ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีสภาพสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ อีกทั้งยังเป็นที่เคารพของคนในจังหวัดชัยภูมิ มีความงดงามด้วยสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากขอม เชื่อกันว่าเป็นอโรยาศาล หรือโรงพยาบาลในสมัยก่อน คำว่าปรางค์กู่ เป็นชื่อเรียกของกลุ่มอาคารที่มีแผนผังและลักษณะแบบเดียวกันกับอาคารที่เชื่อกันว่าเป็นอโรคยาศาลที่สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ, 2564)

การจัดการเรียนรู้การอ่านประเมินคุณค่า ผู้สอนควรเลือกใช้เทคนิคและวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน อีกทั้งยังกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ความสนุกสนาน และเกิดจิตนาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน ดังที่ (บรรจบ ไชยอาม, 2564) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการอ่านประเมินคุณค่าเป็นการพิจารณาเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ทั้งโครงสร้าง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการใช้ภาษาที่งดงาม และแนวคิดที่มีคุณค่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจและจินตนาการพร้อมนำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยผู้สอนได้นำตำนานพื้นบ้านมาใช้ประกอบกิจกรรมการอ่าน ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ในการส่งเสริมการอ่าน การใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในการทำงานร่วมกันเป็นทีม อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่สามารถวัดและประเมินผลนักเรียนว่ามีองค์ประกอบความสามารถในการอ่านได้ทันทีจากการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ และการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยการสอนรูปแบบระดมสมอง (Brainstorming) ดังที่ Rawlinson (1981, p.35) ได้กล่าวไว้ว่า การระดมสมอง จะรวมอยู่ในเทคนิคของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความคิดการระดมสมองต้องการ การหยุดพักคิด การระดมสมองต้องการหยุดพักการตัดสินใจชั่วคราวและยอมรับความคิดแม้ว่าความคิดที่ไร้สาระก็ตาม อีกทั้งยังสามารถทำให้นักเรียนได้เกิดข้อสรุปจากการอ่านประเด็นสำคัญของเรื่องได้และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรูปแบบ Active Learning โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) เพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง เป็นการสอนที่เน้นการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระภายในกลุ่ม การคิดแก้ไขปัญหา รวมถึงการวัดผล ดังที่ Wiersma William (1990, p.8) ได้กล่าวว่า การวัดผล คือ การกำหนดจำนวนให้กับวัตถุหรือเหตุการณ์ตามกฎที่ทำให้ตัวเลขมีความหมายเชิงปริมาณ เพราะผู้วิจัยมองว่าจะทำให้ทราบสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนได้ทันท่วงที กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ทุกคนสามารถ

เสนอแนวคิดของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้และนำมาพิจารณาแก้ไข โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการสอนที่เริ่มจากการอธิบายเนื้อหาหลักการที่จะสอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเองและช่วยกันระดมความคิด นำข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการระดมความคิด มาแก้ไขปัญหาจากการสังเกตในรายวิชาฝึกปฏิบัติการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล พบว่า การเรียนที่เน้นการอ่านในหนังสือเรียนนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้รับความรู้แบบรอบด้าน หรือสิ่งที่ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่กล้าที่จะนำเสนอประเด็นสำคัญ การสรุปความรู้จากการตอบคำถามครูหลังจากการอ่าน ผู้วิจัยจึงมองว่าหากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า โดยการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) อาจทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน การพูด การตอบคำถาม และมีการวางแผนการทำงานเป็นทีมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้และการฝึกการทำงานเป็นทีมให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ให้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 30 จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง ได้แก่

1. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเรื่องเจ้าพ่อพญาแล ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

2. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

3. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานปรางค์กู่ ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้น ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะ

3. ศึกษาวิธีการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. ออกแบบเครื่องมือแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5. สร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยจัดทำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 3 ชุด ชุดละ 20 ข้อ ดังนี้

5.1 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

5.2 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

5.3 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานปรางค์กู่ ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

6. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.57 เรื่องตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.68 และเรื่องตำนานปรางค์กู่ มีดัชนีความสอดคล้องค่า (IOC) เท่ากับ 0.72

ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 ตรงตามเกณฑ์ความเหมาะสมของ บุญชม ศรีสะอาด (2560)

7. นำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /14 ของโรงเรียนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 29 คน

8. นำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านที่ผ่านการทดลองและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน สถานที่เก็บข้อมมูล โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมมูลเริ่มตั้งแต่การดำเนินกิจกรรมจนเสร็จสิ้นใช้ระยะเวลา จำนวน 16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือน

1. ดำเนินการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน โดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์ 70/70

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกณฑ์ที่กำหนด 70/70 โดยใช้ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบ จากสูตร E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีข้อสอบทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนาไปใช้ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในเรื่องการอ่านประเมินคุณค่าของนักเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (IOC) ของแบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเที่ยงตรงทางเนื้อหา (IOC) เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 0.91 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

สรุปผลได้ว่า ดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 ตรงตามเกณฑ์ความเหมาะสมของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5. นำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /14 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 29 คน

6. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) เกณฑ์ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบกำหนดไว้ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (R) เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบกำหนดไว้ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับนี้มีค่าความยากง่าย (P) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.71 ค่าอำนาจจำแนก (R) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.26 ซึ่งแบบทดสอบแต่ละข้อใช้วิธีวิเคราะห์แบบอิงกลุ่มของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

7. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ หาค่าระดับความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /11 ของโรงเรียนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน

2. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ได้ผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 70/70 พบว่ามีค่าคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 73.17/85.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม (แบบฝึกทักษะ จำนวน 3 เรื่อง)	$\bar{X}$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1	60	43.9	73.17
ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2	20	17.10	85.50

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีค่าคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการคิด E_1 เป็นร้อยละจากการตอบแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เท่ากับร้อยละ 73.17 ($\bar{X}$ = 43.9) และมีค่าคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2 คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เท่ากับร้อยละ 85.50 ($\bar{X}$ = 17.10) ดังนั้นประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านมีประสิทธิภาพ 73.17/85.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลจำนวน 30 คน มีรายละเอียดปรากฏตามตารางดังนี้

ผลการทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	T - test	Sig
แบบทดสอบก่อนเรียน	30	63.15	12.63	1.94	11.11	0.00
แบบทดสอบหลังเรียน	30	85.50	17.10	1.23		

* โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรนำเอามาอภิปรายดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ชุด ได้แก่ แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ รวมจำนวน 3 ชั่วโมง โดยกำหนดเกณฑ์มาตราฐานการหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์ 70/70 พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล มีค่าเท่ากับ 73.17/85.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์ และคณะ (2566 : 158 - 162) ที่พบว่า การสร้างแบบฝึกทักษะ มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.96/87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ทั้งนี้เนื่องมาจากในการสร้างแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการสร้างแบบฝึกทักษะที่มีการกำหนดขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถผ่านลำดับขั้นตอนของทุกแบบฝึกทักษะได้ ซึ่งอาศัยหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรูปแบบ Active Learning ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของนาตยา มะเส็ง (2564 : 73 - 74) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่อง ชนิดของคำ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่องชนิดของคำเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน พบว่าค่าประสิทธิภาพ 82.64/83.70 โดยแบบฝึกทักษะการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า แต่ละชุดมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ได้แม่นยำและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงสามารถความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แบบฝึกทักษะมีเนื้อหาถูกจัดไว้เพียงส่วนละไม่มาก แต่ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และมีเนื้อหาที่ครบถ้วน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ดีขึ้น มีโอกาสได้ทบทวนหลายครั้ง จึงทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พิมพ์พรลภัส ลักษณะวิเชียร (2566 : 63 - 64) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับเทคนิคการระดมสมอง ช่วยส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างเหมาะสม โดยประสิทธิผลอยู่ที่ 80.17/78.10 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับเทคนิคการระดมสมอง การรู้เท่าทันสื่อภายหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 20 ข้อ อย่างละ 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 12.63, S.D. = 1.94) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 17.1, S.D. = 1.23) แสดงให้เห็นว่าผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ผู้มีจรรยา และนันทิยา ดอนไพรเพชร (2567 : 202 - 206) พบว่าการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ร่วมกับการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีสิน อำนวยพันธ์วิไล และคณะ (2567 : 206 - 209) กล่าวว่า การวิจัยการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคการระดมสมองเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องงานวิจัยกับ ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ (2565 : 2401 - 2408) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming – Based Learning Management) ควรคำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสามารถของแต่ละบุคคล

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming – Based Learning Management) ควรมีขั้นนำที่น่าสนใจแปลกใหม่ในทุกครั้งที่จัด เพื่อเป็นการเร้าความสนใจของเด็ก และช่วยให้เด็กมีสมาธิก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการเปรียบเทียบกลุ่มเป้าหมายที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับการเรียนโดยวิธีการแบบปกติ เพื่อดูผลว่าแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ควรมีการศึกษาการวิจัยและพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านร่วมกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้จากโครงงาน (Project-Based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภาลาดพร้าว.

นพดล ผู้มีจรรยา, และ นันทิยา ดอนไพรเพชร. (2567). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ร่วมกับการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสหบำรุงวิทยา. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 16*(1), 196–208.

นาตยา มะเส็ง. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่องชนิดของคำ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการอ่าน, 25*(2), 66–84.

บรรจบ ไชยอาม. (2564). *การอ่านประเมินคุณค่า*. https://youtu.be/SnlTiNm2508?si=1aaMWDOKM1TV1qzO

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.

บุษดี เวทยากร. (2549). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และความสำคัญของเมืองชัยภูมิสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325–2394)* [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

รัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์, ทรงภพ ขุนมธุรส, และ จุฑารัตน์ เกตุปาน. (2566). การสร้างแบบฝึกทักษะโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8*(2), 153–162.

พิมพ์พรลภัส ลักษณะวิเชียร. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมร่วมกับเทคนิคระดมสมองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 29*(3), 56–72.

ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10*(6), 2397–2410.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ. (2564). *ปรางค์กู่*. https://chaiyaphum.prd.go.th

อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2564). *การประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน*. https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34175

Rawlinson, J. G. (1981). *Creative thinking and brainstorming*. Gower Publishing.

Wiersma, W. (1990). *Educational measurement and testing* (2nd ed.). Allyn & Bacon.

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

Motivation Affecting the Performance of Subdistrict Administrative Organization Employees Theparak District, Nakhon Ratchasima Province

พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์[1*], วิไลลักษณ์ เชาว์พลกรัง[2]

[1,2]วิทยาลัยนครราชสีมา, ประเทศไทย

Patsin Samroengram[1], Wilailuk Choapolkrang[2]
[1,2]Nakonratchasima College, Thailand
✉: * sasimapron.nmc@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 November 2025; Revised: 17 February 2026; Accepted: 20 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 101 คน วิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า การวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์สาระ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำเร็จในชีวิต ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงและปลอดภัย ด้านการยกย่องและยอมรับ และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ตามลำดับ 2) พนักงานส่วนตำบลที่เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (1) จัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ (2) จัดบรรยากาศให้มีความสะดวก สบาย และมีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน (3) พัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมเสริมสร้าง

ความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก และกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึก (4) พัฒนาการสื่อสารในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ 5) ด้านระบบงาน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, พนักงานส่วนตำบล

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the level of motivation affecting the work performance of employees in Subdistrict Administrative Organizations (SAOs); (2) compare motivation affecting work performance based on personal factors; and (3) propose guidelines for enhancing work motivation among SAO employees in Theparak District, Nakhon Ratchasima Province. A mixed-methods research design was employed. The quantitative sample consisted of 101 SAO employees working in Theparak District, selected from the target population. Data were collected using a five-point rating scale questionnaire and analyzed through percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, and one-way ANOVA. The qualitative phase involved 20 key informants selected through purposive sampling. Data were collected through structured in-depth interviews and analyzed using content analysis. The findings revealed that: (1) the overall level of motivation affecting work performance was at a moderate level, with the highest mean scores ranked in the following order: success in life, success in work, responsibility, respect and recognition, security and safety, praise and appreciation, and career advancement; (2) employees with different gender, age, and work experience did not significantly differ in their perceptions of motivation affecting work performance; and (3) the proposed guidelines for enhancing employee motivation included: providing welfare benefits beyond those offered by the government, creating a comfortable and supportive working environment equipped with adequate facilities, developing personnel competencies through skill enhancement and relationship-building activities, strengthening organizational communication systems, and increasing the application of information technology to improve operational efficiency.

Keywords: Motivation Affecting Work Performance, Subdistrict Administrative Organization Employees

1. บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปรือ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลวังยายทอง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ให้บริการกับประชาชน 4 ด้าน 12 แผน ดังนี้ ก. ด้านบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) แผนการบริหารงานทั่วไป ข. ด้านบริการสังคมและชุมชน ประกอบด้วย 2) แผนงานรักษาความสงบภายใน 3) แผนงานการศึกษา 4) แผนงานสาธารณสุข 5) แผนงานสังคม

สงเคราะห์ 6) แผนงานเคหะและชุมชน 7) แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 8) แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ ค. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 9) แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา 10) แผนงานการเกษตร 11) แผนงานการพาณิชย์ ง. ด้านการดำเนินงานอื่น ๆ ประกอบด้วย 12) แผนงานงบกลาง โดยมีพนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะงานในบทบาทหน้าที่เฉพาะตำแหน่งและตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

เพื่อให้ปริมาณคนมีความสมดุลกับปริมาณงานองค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องวางแผนปรับปรุงกรอบอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลทุกสามปี เนื่องจากมีการรับโอนย้ายจากหน่วยงานอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บังคับบัญชาที่จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติงาน เปลี่ยนสายงานเปลี่ยนลักษณะและความรับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจำนวนบุคลากร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลทั้งคนเก่าและคนใหม่เป็นอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมต้องการการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากผู้อื่น พนักงานส่วนตำบลก็เช่นเดียวกัน มีความคาดหวังว่าจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากองค์กร ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ประกอบกับระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับสภาวการณ์ปัจจุบันและยังไม่ครอบคลุม ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการนำกฎระเบียบและข้อบังคับของข้าราชการมาใช้โดยอนุโลม แต่บางครั้งระเบียบราชการที่เคร่งครัดและการอิงระเบียบกระทรวงการคลังก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานทั้งสถานที่ในการปฏิบัติงานยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการกำหนดนโยบายจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งพนักงานส่วนตำบลไม่ได้รับทราบนโยบายจากผู้บังคับบัญชาทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร และพนักงานส่วนตำบลในบางตำแหน่งต้องประสานงานในการปฏิบัติงานกับผู้ร่วมงานในหน่วยงานที่มีคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งภาระงานของพนักงานส่วนตำบลในบางตำแหน่งมีการติดต่อสื่อสารหรือปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานค่อนข้างน้อยทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

พนักงานส่วนตำบลในฐานะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ต่างต้องการกำลังใจในการทำงาน เพื่อเป็นแรงผลักดันและกระตุ้นให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ หรือเติมบรรยากาศภายในองค์กรให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในองค์กร มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในทุกระดับ หากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารมีประสบการณ์ และไหวพริบก็สามารถพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพได้ตามต้องการ เพราะได้รับแรงจูงใจจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารขององค์กร เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความช่วยเหลือ และบริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางใน

การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่เพศต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (mixed methods research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ทฤษฎีสองปัจจัย (Herzberg's Two Factor Theory) ของ เฟร็ดเดอริก เฮอร์ซเบอร์ก (Frederick Herzberg Theory) (อ้างใน พรรณทิพย์ กาลธิยานันท์, 2543 : 29) แล้วนำมาประยุกต์ เพื่อให้เข้ากับบริบทขององค์กรที่ทำการวิจัยและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย 2) ด้านการยกย่องและยอมรับ 3) ด้านความสำเร็จในชีวิต 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความสำเร็จของงาน 6) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 7) ด้านการยอมรับนับถือ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ 2) องค์การบริหาร

ส่วนตำบลหนองแวง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปรือ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลวังยายทอง ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 101 คน วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 4 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ 7 ด้าน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อย่างไร ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 4) ด้านการยอมรับนับถือ 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต ตอนที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.66–1.00 และได้ทำการทดสอบแบบสอบถามและคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.98 จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน แล้วจึงใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง บันทึกเทปสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูล การสังเกตเพิ่มเติมจากการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์สาระ

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความรับผิดชอบ	3.54	0.91	มาก	3
2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.55	0.78	มาก	2
3. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	3.25	1.03	ปานกลาง	6
4. ด้านการยอมรับนับถือ	3.48	0.77	ปานกลาง	4
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	3.35	0.98	ปานกลาง	5
6. ด้านการยกย่องและยอมรับ	3.35	0.79	ปานกลาง	5
7. ด้านความสำเร็จในชีวิต	3.70	0.83	มาก	1
โดยรวม	3.46	0.87	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ =3.46) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำเร็จในชีวิต (μ =3.70) ด้านความสำเร็จในการทำงาน (μ =3.55) ด้านความรับผิดชอบ (μ =3.54) ด้านการยอมรับนับถือ (μ =3.48) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย ด้านการยกย่องและยอมรับ (μ =3.35) และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (μ =3.25) ตามลำดับ

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์รายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า บุคลากรมีความยินดีที่จะทำงานด้านอื่นนอกเหนือจากสายงานตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร ปริมาณงานที่ปฏิบัติมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบ และการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามกฎระเบียบของหน่วยงาน 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า งานที่ปฏิบัติสำเร็จตรงตามเป้าหมาย งานที่ปฏิบัติสำเร็จรวดเร็วตามกำหนดเวลา และวางแผนงานการปฏิบัติงานและดำเนินการตามแผนที่วางไว้จนสำเร็จ

3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีโอกาสในการได้รับพัฒนาความรู้ประสบการณ์ในการทำงานอยู่เสมอ ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนตามผลงานและระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และได้รับการประเมินจากผู้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม 4) ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารมอบหมายงานที่สำคัญให้ปฏิบัติ 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า มีความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดำรงอยู่ ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่และมั่นใจในระบบคุณธรรม 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ มีเกียรติและศักดิ์ศรี เพื่อนร่วมงานให้ความไว้วางใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเพื่อนร่วมงานขอคำปรึกษา แนะนำในทั้งด้านการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีความภูมิใจในอาชีพและตำแหน่งหน้าที่การงาน มีสุขภาพที่แข็งแรง และเต็มไปด้วยพลังและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีความสุขในชีวิตการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล พบว่า 1) ด้านสวัสดิการ ควรจัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ จัดการและอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วในการใช้สิทธิ์ด้านต่าง ๆ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดให้มีความสะดวก สบาย มีอุปกรณ์ในการทำงานที่พร้อมใช้งาน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรอบให้เหมาะกับการทำงาน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร จัดฝึกอบรมหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะ เพิ่มทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในหน่วยงาน และภายนอกหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ให้มีจิตอาสา รู้จักเสียสละต่องานส่วนรวม และให้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างประหยัดและคุ้มค่า 4) ด้านการสื่อสารในองค์กร การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในการสื่อสารในองค์กรอย่างเป็นระบบและให้มีความราบรื่น 5) ด้านระบบงาน ควรส่งเสริมและวางแผนจัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

1. พนักงานส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาติ สีหมงคล (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีความ

คิดเห็นว่าแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ แสงแก้ว (2566 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อาพาทร พนมเขต (2565 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการทำงานอยู่ในระดับมาก 3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล จบศรี (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ในทัศนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่อยู่ในระดับมาก 4) ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาติ สีหมงคล (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเรื่องที่มีผลต่อการปฏิบัติงานมากได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ มีเกียรติและศักดิ์ศรี รองลงมา เพื่อนร่วมงานให้ความไว้วางใจ ยอมรับฟัง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเพื่อนร่วมงานขอคำปรึกษา แนะนำในทั้งด้านการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต แย้มยืนยง (2557 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองตราด ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมาก

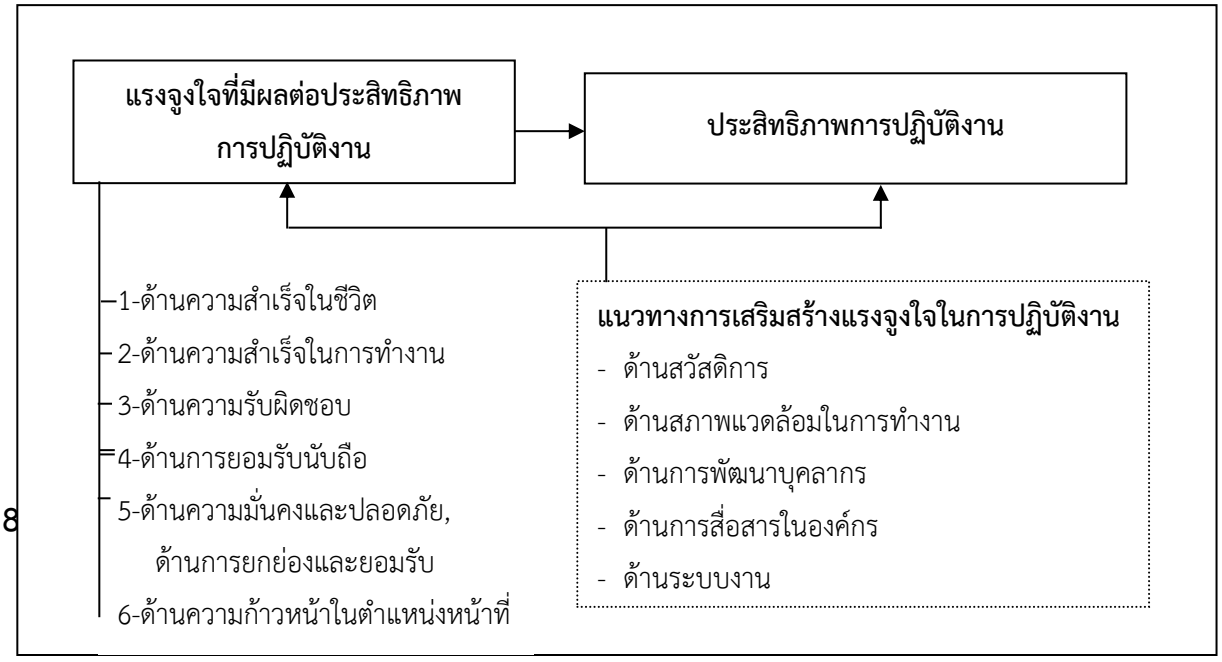
2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานส่วนตำบล ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานแต่อย่างใด ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ แสงแก้ว (2566 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ด้านสวัสดิการ ควรจัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ จัดการและอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วในการใช้สิทธิ์ด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Alderfer (อ้างถึงใน วันชัย มีชาติ (2552 : 79) ที่เสนอว่า ความต้องการการดำรงชีวิตหรือความต้องการที่จะคงอยู่ (Existence Needs : E) เป็นความต้องการที่จะให้มีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี ความต้องการขั้นนี้ ได้แก่ ความต้องการลำดับที่ 1 และ 2 ของแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ Maslow คือ ความต้องการปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตความต้องการทางวัตถุ เงินเดือน ประโยชน์ตอบแทน สภาพการทำงาน ปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดให้มีความสะดวก สบาย มีอุปกรณ์ในการทำงานที่พร้อมใช้งาน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรอบให้เหมาะกับการทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร จัดฝึกอบรม หรือสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะเพิ่มทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในหน่วยงาน และภายนอกหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ให้มีจิตอาสา รู้จักเสียสละต่องานส่วนรวม และให้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิพล เทพสิงห์ (2563 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เทศบาลตำบลรวมใจพัฒนา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากรในการ ปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาในองค์กรควรกำชับ แนะนำให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงการประหยัดทรัพยากรภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านการสื่อสารในองค์กร การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในการสื่อสารในองค์กรอย่างเป็นระบบและให้มีความราบรื่น และด้านระบบงาน ควรส่งเสริมและวางแผนจัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

แรงจูงใจในงาน (Work Motivator) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงาน พนักงานที่มีแรงจูงใจในงานสูง มักมีความผูกพันในงานสูงตามไปด้วย ส่งผลให้พนักงานร่วมมือกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเพราะเป็นตัวกระตุ้นให้พนักงานทำพฤติกรรมหรือไม่ทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับนโยบายและการปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบต่าง ๆ

2. ด้านการบริหาร ควรทบทวน ปรับปรุง กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันและเท่าทันกับสภาวการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านความรับผิดชอบ ควรมอบหมายงานด้านอื่นที่นอกเหนือจากงานประจำ ให้มากยิ่งขึ้น

2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้งานที่ปฏิบัติสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

3. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสในการได้รับพัฒนาความรู้ประสบการณ์ในการทำงานอยู่เสมอ

4. ด้านการยอมรับนับถือ ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม

5. ด้านการยกย่องและยอมรับ ควรส่งเสริมให้พนักงานมีความภูมิใจในตำแหน่ง หน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่

6. ด้านความสำเร็จในชีวิต ควรจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพให้กับพนักงานให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น

2. ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการทำงานของพนักงานส่วนตำบล

3. ควรมีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่มีผลต่อทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ แสงแก้ว. (2566). *ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

นฤมล จบศรี. (2559). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ในทัศนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

พรรณทิพย์ กาลธิยานันท์. (2543). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายบริการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วันชัย มีชาติ. (2552). *การบริหารองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชาติ สีหมงคล. (2559). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

สุทธิพล เทพสิงห์. (2563). *แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลรวมใจพัฒนา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา* [ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อนุชิต แย้มยืนยง. (2557). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองตราด จังหวัดตราด* [ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาพาทร พนมเขต. (2565). *ปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

Herzberg, F. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Community-Based Learning Activities for Tracing the History of Trat City to Promote Local Awareness among Grade 4 Students

วีรยา นนสุมี[1*], วศิน ปัญญาวุธตระกูล[2], อัจฉรา ศรีพันธ์[3]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Weeraya Nonsumee[1], Wasin Punyawuttakul[2], Atchara Sriphan[3]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * weerayan67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 March 2026; Revised: 06 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อก่อให้เกิดการสร้างความตระหนักรู้ และประเมินผู้เรียนจากสภาพจริง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิธีการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า จากสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังเน้นการเรียนรู้ในห้องเป็นหลัก และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ใช้สื่อประเภทสื่อมัลติมีเดีย มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ครูทำหน้าที่ออกแบบและอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ แต่ทัศนคติของผู้เรียนยังมองว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ท่องจำ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด “Journey History of Trat”เป็นกิจกรรมที่บูรณาการเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงร่วมกับสื่อมัลติมีเดียและการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมAR เล่าเรื่องเมืองตราด 2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง 3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา - ยาย 4) กิจกรรมละครย้อนยุค “ตราด...ในความทรงจำของแผ่นดิน” สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ในชุมชน กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบุคคล และถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ความตระหนักรู้, ประวัติศาสตร์เมืองตราด

Abstract

This qualitative research aimed to examine the current conditions of community-based learning in local history, specifically the history of Trat Province, among Grade 4 students in Nong Bon Subdistrict, Bo Rai District, Trat Province, and to develop community-based learning activities entitled “Journey History of Trat” to enhance students’ local awareness and authentic learning outcomes. The key informants consisted of five history teachers and ten students. The research instruments included in-depth interviews and focus group discussions. Data were analyzed using content analysis and descriptive synthesis. The findings revealed that current history instruction remains primarily classroom-based and follows the historical method as a framework for learning. Multimedia resources are commonly used, and authentic assessment practices are implemented. Teachers act as learning designers and facilitators. However, students tend to perceive history as a subject focused on memorization. The developed community-based learning activities, “Journey History of Trat,” integrate Augmented Reality (AR), multimedia, and community-based learning resources. The activities consist of four components: (1) AR storytelling of Trat history, (2) Box Museum, (3) local storytelling from community elders, and (4) historical drama entitled “Trat in the Memory of the Land.” The implementation of these activities enhanced students’ understanding of local history, fostered pride in local identity, and raised awareness of historical resources within the community. Moreover, the activities encouraged students to connect with local people, communicate knowledge to others, and develop a stronger sense of local awareness and stewardship. These findings indicate that integrating community-based learning with experiential learning and digital technology provides meaningful and sustainable learning experiences for students.

Keywords: community-based learning, history of Trat City, local awareness

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (Dewey, 1938) ในบริบทของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของสังคมมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นพลเมือง และความตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน (Wineburg, 2001) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการจดจำเหตุการณ์ในอดีต หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในบริบทของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะการเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาตามลำดับเหตุการณ์ผ่านวิธีการบรรยาย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร และขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ เนื้อหาทางประวัติศาสตร์มักถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นนามธรรมและห่างไกลจากบริบทชีวิตของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ ขาดความน่าสนใจ และไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดกระแสความกังวลต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งผลให้นักการศึกษาไทยหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจรากเหง้า วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนของตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างจิตสำนึกพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลักสูตรที่พัฒนาบนฐานของพื้นที่ (Place-Based Education) จึงตอบโจทย์การเรียนรู้ที่มีความหมายและสมจริง เพราะเชื่อมโยงชีวิตของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมรอบตัว อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการวิจัยทางประวัติศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน งานวิจัยในบริบทประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าการออกแบบหลักสูตรที่ใช้บริบทของชุมชนเป็นแกนกลาง ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเรียนรู้สูงขึ้น และเกิดความผูกพันกับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่เน้นชุมชนยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจในวงการศึกษาร่วมสมัย เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับบริบทของชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผ่านการมีส่วนร่วมกับบุคคล แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากสถานการณ์จริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและตระหนักถึงคุณค่าของชุมชน (วนิดา ศรีสุข, 2560; วิภาดา พินลา, 2566) อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การสะท้อนประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่ง

สามารถนำมาบูรณาการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (AR) กิจกรรมภาคสนามในแหล่งเรียนรู้จริง กิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องเล่าท้องถิ่น และกิจกรรมการสร้างองค์ความรู้ผ่านการสะท้อนคิด กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและเชื่อมโยงกับบริบทของตนเองได้อย่างมีความหมาย

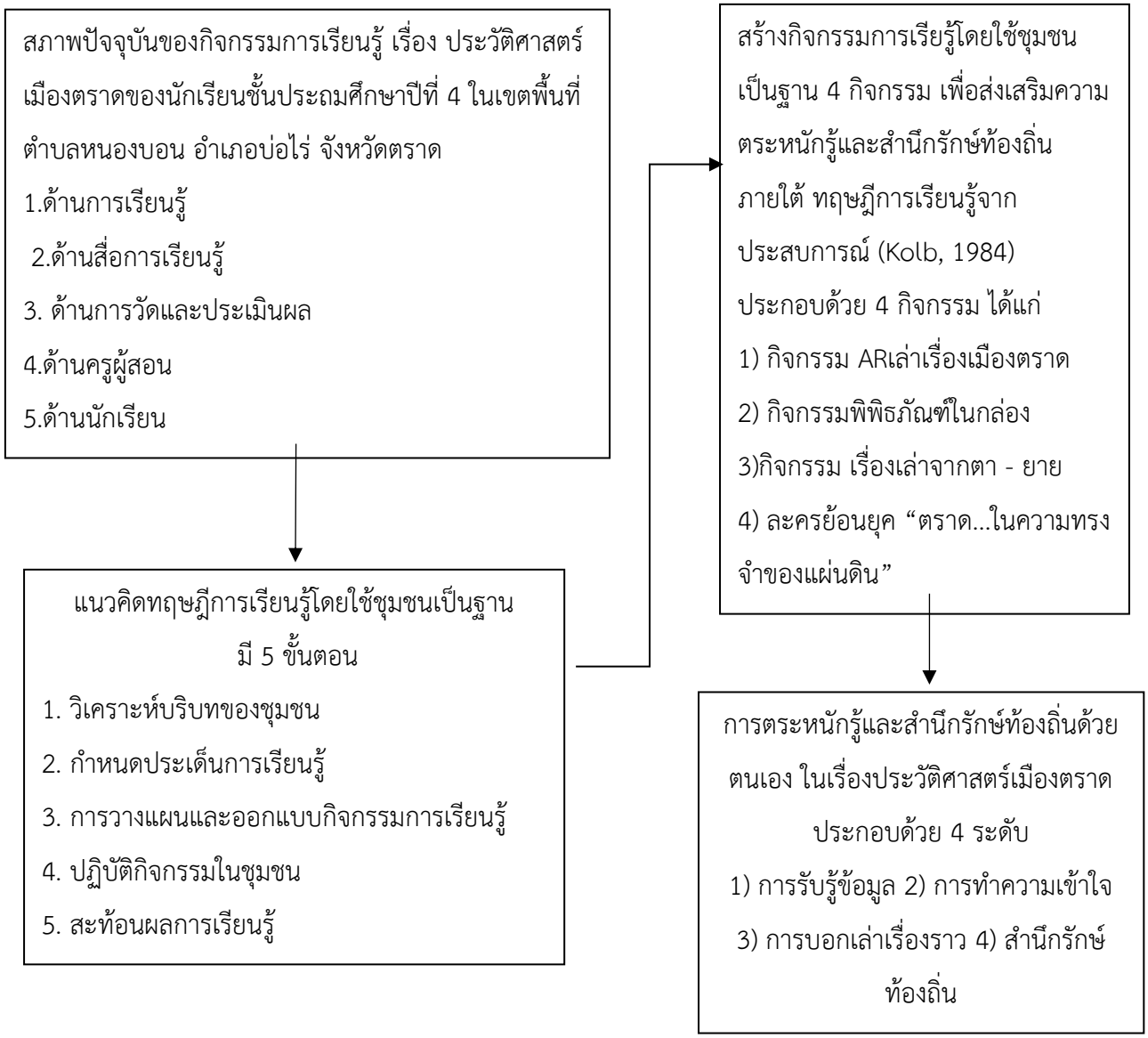
จังหวัดตราดเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงความเป็นมาของชุมชนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาติ เช่น การเป็นฐานกำลังในการกอบกู้เอกราชในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการแลกเปลี่ยนดินแดนกับประเทศฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5 (กรมศิลปากร, 2556) นอกจากนี้ ตราดยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ (แสงสรรค์ ภูมิสถาน, 2558) ที่กล่าวว่า จังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์และยุทธศาสตร์ของชาติ ปัจจุบันโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเพราะมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สวยงาม มีวิถีชีวิตชุมชนที่ผสมผสานหลายชาติพันธุ์ทำให้ตราดมีเอกลักษณ์และเสน่ห์

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในบริบทต่าง ๆ แต่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดดังกล่าวกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดตราด ซึ่งมีศักยภาพด้านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างโดดเด่น ช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน “ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด” เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์กับชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 5 คน ได้แก่ โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จำนวน 1 คน โรงเรียนบ้านหนองบอน จำนวน 2 คน และโรงเรียนอัมพรจินตกานนท์ จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จำนวน 10 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลัก ในการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่รวบรวม เรียบเรียง เก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำมาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.2.2 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่รวบรวม เรียบเรียง เก็บข้อมูลเชิงลึก โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยนำเอกสารแนวคิด ทฤษฎีมาร่วมวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (Colaizzi, 1978) ได้แก่

1. อ่านคำสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และถอดความหมาย เพื่อทบทวนการวิจัย
2. ตรวจคำสัมภาษณ์ ทบทวน เพื่อหารายละเอียดของข้อมูล
3. ปรับความเข้าใจและกำหนดความหมายของข้อมูล
4. กำหนดความหมายของข้อมูลเป็นประเด็นหลัก
5. รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้จากปรากฏการณ์และอธิบายข้อมูลให้ชัดเจน
6. อธิบายปรากฏการณ์ข้อมูลให้มีความชัดเจน เท่าที่จะเป็นไปได้
7. นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง

3.3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียง ที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้นำมาสร้างสื่อนวัตกรรม กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด และผู้วิจัยจึงพัฒนาเป็นคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ "Journey The History Of Trat"

3.3.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย (4) กิจกรรมละครย้อนยุค "ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน" มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จังหวัดตราด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 10 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ตามวัตถุการประสงค์การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลด้านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ ครูที่สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในประเด็นดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

3. ด้านการวัดและประเมินผล

4. ด้านครูผู้สอน

5. ด้านนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method

แนวคำถามในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (Colaizzi, 1978) ได้แก่

1. อ่านคำสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และถอดความหมาย เพื่อทบทวนการวิจัย

2. ตรวจคำสัมภาษณ์ ทบทวน เพื่อหารายละเอียดของข้อมูล

3. ปรับความเข้าใจและกำหนดความหมายของข้อมูล

4. กำหนดความหมายของข้อมูลเป็นประเด็นหลัก

5. รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้จากปรากฏการณ์และอธิบายข้อมูลให้ชัดเจน

6. อธิบายปรากฏการณ์ข้อมูลให้มีความชัดเจน เท่าที่จะเป็นไปได้

7. นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง

และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียง ที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ นำมาสร้างสื่อนวัตกรรม กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด และผู้วิจัยจึงพัฒนาเป็นคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ "Journey The History Of Trat" ประกอบด้วย (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย (4) กิจกรรมละครย้อนยุค "ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน" มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศรีสาครวิทยา จังหวัดตราด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 10 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้อง ตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือ เหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไร มีผลต่อข้อมูลหรือไม่

2. การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

3. การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิม หรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ทั้งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูผู้สอน และข้อมูลจากวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการ 2 ขั้นตอน และได้ผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน

1) ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบเน้นเนื้อหาไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก โดยครูมีบทบาทในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ยังคงเน้นการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลัก มีการจัดเนื้อหาตามลำดับยุคสมัย และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนยังคงรับรู้ว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ และเมื่อมีการนำกิจกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

2) ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย โดยเฉพาะประเภทสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ สื่อแอนิเมชัน ภาพยนตร์ ละคร เกม อินโฟกราฟิก ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง เช่น ใบความรู้ โดยมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการมุ่งเชื่อมโยงเข้ากับบริบทชุมชน ผ่านแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและบุคคลในชุมชน

3) ด้านการวัดและประเมินผล การวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้ทั้งแบบทดสอบ ผลงาน การนำเสนอ แฟ้มสะสมงาน และการประเมินผลด้านทักษะและเจตคติของผู้เรียน แต่นักเรียนยังมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ สะท้อนถึงข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจเชิงลึก

4) ด้านครูผู้สอน จากการจัดการเรียนรู้มีแนวโน้มมุ่งสู่การเชื่อมโยงบริบทชุมชนกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวก มีการใช้เทคโนโลยี และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกระตุ้นการวิเคราะห์และส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน แต่ยังพบข้อจำกัด ด้านความกระตือรือร้นของผู้เรียน ทัศนคติที่มองว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาท่องจำและข้อจำกัดด้านเวลาและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้การเรียนรู้อยู่ในช่วงพัฒนา

5) ด้านนักเรียน นักเรียนมีบทบาทในการสืบค้นข้อมูลจากชุมชน สัมภาษณ์ผู้รู้ ทำโครงงาน และนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการที่กล่าวมาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันได้อย่างดี บรรยากาศในการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ สร้างความสนุกสนาน ความตื่นเต้น และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองอย่างเห็นได้ชัด

จากการศึกษาข้อมูลด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ตามรายด้านข้างต้นผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่าสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในภาพรวมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังเน้นการเรียนรู้ในห้องเป็นหลัก และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ใช้สื่อประเภทสื่อมัลติมีเดีย มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ครูทำหน้าที่ออกแบบและอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ แต่ทัศนคติของผู้เรียนยังมองว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ท่องจำ ซึ่งสะท้อนว่าแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังไม่ได้นำมาใช้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทจริงได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้สื่อการสอนที่สามารถใช้เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจเรื่องราวของท้องถิ่นตนเอง มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของ สามารถบอกเล่าเชื่อมโยงเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ “Journey History of Trat”

1.2 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามในสัมภาษณ์ มาดำเนินการปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรม “Journey History of Trat” เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด เป็นกิจกรรมที่การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์เมืองตราดให้มีชีวิตชีวา อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง โดยการเรียนรู้ผ่านภาพบนกระดาษ ที่สามารถวิเคราะห์

บริบทชุมชน และการเล่าเรื่องราวของเมืองตราดตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายได้ (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง เป็นกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจของคนในจังหวัดตราด ผ่านการสะท้อนความเป็นมาของเมืองตราดจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นสิ่งที่จับต้องและตีความได้ (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเปลี่ยนสถานที่เรียนรู้จากในห้องเรียนออกสู่ชุมชน ได้มีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดตราด ผู้เรียนได้ฝึกการฟัง การจัดบันทึก การตั้งคำถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเส้นเวลาจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ และกิจกรรมนี้ยังส่งเสริมจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากชุมชนของตน (4) กิจกรรมละครย้อนยุค “ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน” เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครในเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดตราด เช่น การปกป้องดินแดนจากฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5 กิจกรรมนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจประวัติศาสตร์ ไม่ตัดสินด้วยมุมมองในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความตระหนักรู้อย่างเป็นลำดับขั้น โดยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การรับรู้ข้อมูล ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองตราดเช่น เหตุการณ์สำคัญ บุคคลสำคัญ และสถานที่ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง จากชุดกิจกรรม “Journey History of Trat”

ระดับที่ 2 การทำความเข้าใจ ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับบริบทของชุมชนในปัจจุบันได้ โดยสะท้อนผ่านการสร้างอินโฟกราฟิก

ระดับที่ 3 การบอกเล่าเรื่องราว ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการนำเสนอผลงาน เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ในกล่อง การเล่าเรื่องจากการสัมภาษณ์ และการแสดงละครย้อนยุค โดยสามารถเรียบเรียงเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับและเข้าใจง่าย

ระดับที่ 4 สำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ และมีความต้องการในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม และเผยแพร่เรื่องราวของชุมชน ซึ่งสะท้อนผ่านการสะท้อนคิด และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังคงเน้นการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเป็นหลัก แม้ว่าครูจะมีความพยายามเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทของชุมชนก็ตาม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ยังคงอยู่ในกรอบ ของการถ่ายทอดความรู้ (Transmission-based Learning) มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Learning) ส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้รับสารมากกว่าผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงควรเกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน

2) ด้านสื่อการเรียนรู้ มีการนำสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังอยู่ในลักษณะของส่วนเสริมมากกว่าการเป็นแกนหลักของการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ไปใช้ในทางปฏิบัติยังไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้แนวคิด CBL เน้นให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้หลักที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากบริบทจริง ผ่านการมีส่วน

ร่วมกับบุคคลและสถานการณ์ในชุมชน (วนิดา ศรีสุข, 2560; วิภาดา พินลา, 2566) ดังนั้น การที่ชุมชนยังไม่ถูกใช้เป็นฐานหลักของการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้ง

3) ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนยังมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ สะท้อนถึงข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจเชิงลึก ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่ระบุว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้น ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างความคิดรวบยอด และการนำไปประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัจจุบัน พบว่าผู้เรียนยังขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในชุมชน ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ครบวงจร และยังคงอยู่ในระดับการรับรู้และการจดจำ

4) ด้านครูผู้สอน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน “ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด” ที่บูรณาการแนวคิดของ Dewey (1938) พบว่า ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปสู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในชุมชนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ โดยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสะท้อนผลการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบทของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมและความหมายของการเรียนรู้ได้ และพระมหาวรัญธรณ์ ศรีขุ้ย (2568) ที่พบว่า การสอนแบบกระตุ้นความคิดในประสบการณ์ การมอบหมายให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือทำบางอย่างในสถานการณ์จริง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในสถานการณ์จริงนั้น

5) ด้านผู้เรียน ในด้านการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และความตระหนักรู้ สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความตระหนักรู้ต่อคุณค่าของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัณฑิตา ไชยโย (2566) และพระมหาไพศาล ธิตสีโล (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถส่งเสริมทั้งทักษะทางปัญญาและคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ จากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่บูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากการเน้นการจดจำ ไปสู่การสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการเรียนรู้ที่มีความหมาย ทั้งยังช่วยส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกลไกที่ช่วยพัฒนาความตระหนักรู้ของผู้เรียนในเรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้เรียนเริ่มต้นจากการรับรู้ข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และพัฒนาไปสู่การทำความเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของ

เหตุการณ์ในบริบทของชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องราวและการแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลาย และก่อให้เกิดจิตสำนึกในการเห็นคุณค่า ความภาคภูมิใจ และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตนเอง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป

1. ควรศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างละเอียด เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา

2. ควรมีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ ในแต่ละขั้นตอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

3. ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านครูผู้สอน 5) ด้านนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบริบทจริงของท้องถิ่นและเกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอนควรมีการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้เทคนิคในการสร้างสื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2556). *ปกิณกศิลปวัฒนธรรม เล่ม 19 จังหวัดตราด*. สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

แสงสรรค์ ภูมิสถาน. (2558). *การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดตราด* [รายงานวิจัย]. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วนิดา ศรีสุข. (2560). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ออมสิน จตุพร, & อมรรัตน์ วัฒนาธร. (2562). การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐานสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา: กรณีชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21*(1), 1–18.

ปัณฑิตา ไชยโย. (2566). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 15*(2), 120–134.

พระมหาไพศาล ธิตสีโล. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยที่บูรณาการบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน. *วารสารการจัดการศึกษาเชิงนวัตกรรม, 2*(2), 66–79.

วิภาดา พินลา, & วิภาพรรณ พินลา. (2566). ห้องเรียนครูสังคมศึกษากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 24*(1), 1–12.

Colaizzi, P. F. (1978). In R. Valle & M. King (Eds.), *Existential-phenomenological alternatives for psychology* (pp. 48–71). Oxford University Press.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Wineburg, S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts: Charting the future of teaching the past*. Temple University Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

Learning Management Model for the Continuation of the Cultural Identity of the Tai So Ethnic Group in Sakon Nakhon Province for Grade 6 Students

พรนภา เสียวคำ[1*], อัจฉรา ศรีพันธ์[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Pornnapa Siewkhom[1], Atchara Sriphan[2]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * pornnapas67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 March 2026; Revised: 29 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงธีม ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ภายใต้กระบวนการ SO-LEARN Model ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ S – Study Context, O – Observe and Collect Data, L – Learning Design, E – Engagement, A – Active Learning, R – Reflection และ N – Nurture Local Identity โดยเน้นการเรียนรู้จาก “เจ้าของวัฒนธรรม” ผ่านกิจกรรม เช่น การฟังเรื่องเล่าจากชุมชน การจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และการจัดทำพจนานุกรมน้อยภาษาไทโส้ ผลการใช้รูปแบบพบว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้และความเข้าใจ ภาษาและวัฒนธรรม และทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนและมีความตั้งใจสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : SO-LEARN Model, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์ไทโส้, การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, รูปแบบการจัดการเรียนรู้

Abstract

This qualitative research aimed to develop a Learning Management Model for sustaining the cultural identity of the Tai So ethnic group in Sakon Nakhon Province for Grade 6 students. The sample consisted of 30 Grade 6 students from Ban Kut Sakoi School, selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth interviews, participant observation, and field notes, and analyzed using content analysis and thematic analysis. The findings indicate the development of the SO-LEARN Model based on the concept of community-based learning. The Model consists of seven stages: S – Study Context, O – Observe and Collect Data, L – Learning Design, E – Engagement, A – Active Learning, R – Reflection, and N – Nurture Local Identity. It emphasizes learning from cultural bearers through community-based activities, including listening to local narratives, constructing a historical timeline, and creating a mini Tai So dictionary. The implementation of the Model enhanced students' learning in four aspects: learning behavior, knowledge and understanding, language and culture, and attitudes toward local identity. Students demonstrated active participation, developed a deeper understanding of local culture, were able to use Tai So vocabulary in appropriate contexts, and showed pride in their cultural identity. In conclusion, the SO-LEARN Model provides an effective approach for integrating community cultural identity into school learning and supports the sustainable preservation of local culture.

Keywords: SO-LEARN Model, Cultural Identity, Tai So Ethnic Group, Community-Based Learning, Learning Management Model

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากตั้งถิ่นฐานและดำรงวิถีชีวิตร่วมกันมาอย่างยาวนาน กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทยและควรได้รับการอนุรักษ์และสืบสาน (กรมศิลปากร, 2561; คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553) หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ ซึ่งมีถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายจังหวัด เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะพื้นที่บ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น (รัตติยา บุญมี, 2561; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร, 2563) อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของสังคมร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี และสื่อสมัยใหม่ ส่งผลให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มใช้ภาษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง ทำให้เกิดความห่างเหินจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน (นวลน้อย ทีฆะสิทธิ์, 2561) ในทางมานุษยวิทยา อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มิได้เป็นสิ่งที่คงที่ หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างและปรับเปลี่ยนผ่านกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบทของสังคม (Eriksen, 2002; Hall, 1990) ดังนั้น การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรมของชุมชนของตนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความภาคภูมิใจและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในบริบทของการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน

โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวทางหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และแหล่งวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการสังเกต การสัมภาษณ์ และการลงมือปฏิบัติ (Smith, 2002) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Dewey, 1938; Kolb, 1984)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้มาใช้เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษายังมีจำนวนจำกัด และยังขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชนกับกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนอย่างมีความหมาย และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการวิจัยในพื้นที่โรงเรียนบ้านกุดสะกอยและชุมชนบ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังคงมีการสืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้อย่างต่อเนื่อง

3.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนอาศัยอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์ไทโส้และมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่โดยตรง นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโส้ เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทโส้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้

3.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.3 การบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ใช้บันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย

3.2.4 ผลงานของนักเรียน เช่น ไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และพจนานุกรมน้อยภาษาไทโส้ ซึ่งใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการสะท้อนกระบวนการเรียนรู้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และครูผู้สอน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model

3.3.2 การทดลองใช้รูปแบบ (Implementation) โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน ได้แก่

1) กิจกรรมฟังเรื่องเล่าจากรากเหง้า มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติ วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านการเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน

2) กิจกรรมเส้นทางเวลา เล่าขานตำนานไทโส้ เป็นการวิเคราะห์และจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน

3) กิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ เป็นการรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทโส้จากชุมชน และจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจด้านภาษาและวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic Analysis) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกภาคสนามมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่รหัส (coding) และสร้างประเด็นหลัก (themes) เพื่อนำไปสู่การอธิบายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ความคงเส้นคงวาของข้อมูล (Dependability) ความสามารถในการยืนยันข้อมูล (Confirmability) และความสามารถในการถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) โดยการบรรยายบริบทอย่างละเอียด

4. ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากผลการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทโส้ สามารถนำเสนอได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร ซึ่งสะท้อนผ่านองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต ระบบเครือญาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน ผลการสังเคราะห์นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า SO-LEARN Model ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ S – Study Context การศึกษาบริบทและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ O – Observe and Collect Data การสังเกตและเก็บข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน L – Learning Design การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น E – Engagement การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชน A – Active Learning การเรียนรู้เชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมและโครงงาน R – Reflection การสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน N – Nurture Local Identity การปลูกฝังสำนึกรักษ์ท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จาก “เจ้าของวัฒนธรรม” โดยตรง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2. กระบวนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 คน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model มีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาบริบทของชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การลงมือปฏิบัติจริง การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการปลูกฝังสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กระบวนการดังกล่าว

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หลัก 3 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมฟังเรื่องเล่าจากรากเหง้า (Study Context / Observe and Collect Data) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้จากผู้รู้ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุ นักเรียนได้ฟังเรื่องเล่า สัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งถิ่นฐาน ภาษา ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทและอัตลักษณ์ของชุมชน

2. กิจกรรมเส้นทางเวลา เล่าขานตำนานไทโส้ (Learning Design / Engagement) นักเรียนได้นำข้อมูลที่รวบรวมจากกิจกรรมแรกมาวิเคราะห์และจัดลำดับเหตุการณ์สำคัญของชุมชน จากนั้นร่วมกันออกแบบและจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชนไทโส้ โดยแบ่งช่วงเวลาเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต พร้อมนำเสนอผลงานต่อเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมนี้ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน

3. กิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ (Active Learning / Reflection / Nurture Local Identity) นักเรียนได้สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเพื่อรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทโส้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วนำมาจัดหมวดหมู่และจัดทำเป็น “พจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้” พร้อมคำแปลภาษาไทยและตัวอย่างการใช้คำ จากนั้นนักเรียนนำเสนอผลงานและสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการเขียน Learning Log กิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร การสืบค้นข้อมูล และปลูกฝังความภาคภูมิใจในภาษาพื้นถิ่นและวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม SO-LEARN Model เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทของชุมชนผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

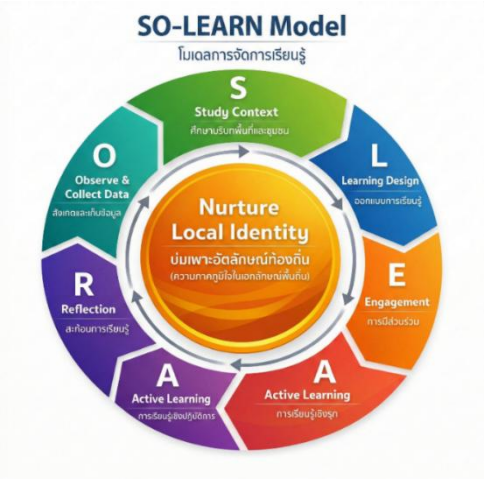

Figure 1. SO-LEARN Model

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายด้าน ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น โดยนักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างผลงานจากการเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไทโส้เพิ่มมากขึ้น โดยสามารถอธิบายพัฒนาการของชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในฐานะรากเหง้าของชุมชน

3. ด้านภาษาและวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาไทโส้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำคำศัพท์ดังกล่าวมาใช้ในการสื่อสารและอธิบายความหมายได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของภาษาท้องถิ่นและเข้าใจบทบาทของภาษาในฐานะส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน

4. ด้านทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model ช่วยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน และแสดงความตั้งใจที่จะร่วมกันสืบสานภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ให้คงอยู่ต่อไป

5. อภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญได้ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและผลการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง นักเรียนไม่ได้เรียนรู้เพียงจากตำราหรือการบรรยายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาจากสถานที่สำคัญของชุมชน และการทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับประสบการณ์จริงของตนเองได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) และ สุวิทย์ มูลคำ (2558) ที่ระบุว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในมุมมองของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนการเรียนรู้ผ่านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Geertz (1973) ที่เสนอว่าการทำความเข้าใจวัฒนธรรมจำเป็นต้องอาศัยการอธิบายเชิงลึก (Thick Description) ผ่านการมีส่วนร่วมในบริบทจริงของชุมชน

2) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และประเพณีของชุมชนไทโส้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบ SO-LEARN Model ได้เชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้กับบริบทของท้องถิ่น ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ทางวิชาการกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ธวัชชัย ไพใหล (2562) ที่พบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้มีลักษณะเด่นด้านภาษา ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Eriksen (2002) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดจากกระบวนการทางสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด Community-Based Learning (Smith, 2002) ที่เน้นการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง

3) ด้านภาษาและวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสกับภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้รู้ในชุมชน ส่งผลให้นักเรียนไม่เพียงแต่ได้เรียนรู้คำศัพท์หรือประเพณีเท่านั้น แต่ยังเข้าใจบริบทและความหมายของวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ สุปราณี กิ่งแก้ว (2556) ที่พบว่าการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ภาษาและพิธีกรรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ของชุมชน

4) ด้านทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนไทโส้มากยิ่งขึ้น การสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่มและการนำเสนอผลงานช่วยให้นักเรียน

ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Hall (1990) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมและประสบการณ์ร่วมของผู้คนในชุมชน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถปลูกฝังความตระหนักและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของผู้เรียนได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทของชุมชนและมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถเสริมสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากบริบทของชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่ผู้เรียน

3. โรงเรียนควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่ใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้

3. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ระยะยาวต่อการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2561). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. กรมศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2553). *นโยบายและแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ*. กระทรวงวัฒนธรรม.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การออกแบบการเรียนการสอน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลน้อย ทีฆะสิทธิ์. (2561). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติยา บุญมี. (2561). *อัตลักษณ์และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุปราณี กิ่งแก้ว. (2556). *การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิทย์ มูลคำ. (2558). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร. (2563). *ข้อมูลวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร*. กระทรวงวัฒนธรรม.

ธวัชชัย ไพใหล. (2562). กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ในแอ่งสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16*(74), 225–234.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Eriksen, T. H. (2002). *Ethnicity and nationalism: Anthropological perspectives* (2nd ed.). Pluto Press.

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.

Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222–237). Lawrence & Wishart.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Smith, M. K. (2002). Community-based learning. *The Encyclopedia of Informal Education*. https://infed.org/mobi/community-based-learning/

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

หลากวิถีสู่พลเมืองคุณธรรม: การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการจัดการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมในไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

Diverse Paths to Virtuous Citizens: A Comparative Analysis of Moral and Ethical Education in Thailand, Japan, the Philippines, Indonesia, and Singapore

กรวิชญ์ ชื่นวัฒนา[1], ณัฐกร พูนศรี[2], ณัฐพนธ์ โสใหญ่[3],
พระมหาสุนทร สุดชา[4], อรยา เขียวรัตน์[5], ชญาชล เชื้อนนท์[6]

[1,2,3,4,5,6]มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Korawit Chuenwatthana[1], Natthakorn Poonsri[2], Natthapon Soyai[3]
Phramaha Sunthorn Sutcha[4], Oraya Kheawrat[5], Chayachon Chuanon[6]
[1,2,3,4,5,6]Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand
✉: * korawitc@kkumail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 20 February 2026; Revised: 26 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนา กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำไปปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทยจากบทเรียนของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า แม้ทุกประเทศมีเป้าหมายร่วมในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ แต่มีวิธีการแตกต่างตามบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในมิติด้านนโยบาย สิงคโปร์และอินโดนีเซียเน้นการสร้างความเป็นเอกภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม ญี่ปุ่นมุ่งแก้ปัญหาสังคม ฟิลิปปินส์เชื่อมโยงหลักศาสนากับหลักการสากล ในขณะที่ไทยมุ่งผสานยุทธศาสตร์ชาติกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในมิติด้านหลักสูตรแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะ เช่น ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ และการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนคุณค่าหลักและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศเผชิญอุปสรรคร่วมกันในด้านคุณภาพครูผู้สอน การวัดและประเมินผล และความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ผลการศึกษาสะท้อนความจำเป็นในการสร้างกลไกการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่กับการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรม, การศึกษาเปรียบเทียบ, นโยบายการศึกษา, หลักสูตรคุณธรรม

Abstract

This research aims to analyze and compare moral and ethics education management in Thailand, Japan, the Philippines, Indonesia, and Singapore across five dimensions: contextual factors, national policies, development approaches and principles, curriculum frameworks and learning management, and implementation and outcomes. The study seeks to propose guidelines for moral and ethics education in Thailand by drawing lessons from other countries that are aligned with the Thai social context. The findings indicate that although all countries share the common goal of cultivating quality citizens, their approaches differ according to their historical, social, and cultural contexts. In terms of policy, Singapore and Indonesia emphasize social cohesion in multicultural societies; Japan focuses on addressing social problems; the Philippines integrates religious principles with universal values; while Thailand emphasizes the integration of national strategies with the Sufficiency Economy Philosophy. Regarding curriculum, two main approaches are identified: specific subjects (e.g., Japan and the Philippines) and integration across subjects and student development activities (e.g., Thailand, Singapore, and Indonesia). These approaches reflect each country's core values and distinctive cultural identity. However, all countries face common challenges, including teacher quality, assessment and evaluation, and collaboration with families and communities. The study highlights the need to establish concrete mechanisms for moral and ethics education alongside systematic teacher development in order to sustainably cultivate high-quality citizens.

Keywords : moral and ethical education, comparative education, education policy, moral curriculum

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ความท้าทายทางสังคมและวัฒนธรรมทวีความซับซ้อน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นวาระสำคัญของทุกประเทศ การศึกษาไม่ได้มีบทบาทเพียงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ แต่ยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทสังคมร่วมสมัยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียจึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในฐานะเครื่องมือหลักในการสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นพลเมือง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม (UNESCO, 2015)

ในประเทศไทย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเน้นการบูรณาการความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรม และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ประเทศในภูมิภาคเอเชียต่างพัฒนาแนวทางที่สะท้อนบริบทของตน เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่ยกระดับวิชา Doutoku ที่มุ่งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นรายวิชาบังคับตั้งแต่ปี 2018 เพื่อรับมือปัญหาการกลั่นแกล้งและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศฟิลิปปินส์ปรับเปลี่ยนจากการถ่ายทอดคุณค่าสู่การพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม (Muega, 2010) ประเทศอินโดนีเซียยึด

หลักปัญจศีลและเน้นการศึกษาอุปนิสัยเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติ (Human Rights Watch, 2013) และประเทศสิงคโปร์มุ่งเน้นความมั่นคงทางสังคมและความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านกรอบแนวคิดหลักสูตร Character and Citizenship Education (Ministry of Education Singapore, 2021)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาคุณธรรมได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีหลักหลายแนวทาง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) ที่เน้นการใช้เหตุผล แนวคิดการศึกษาคุณลักษณะที่มุ่งพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทฤษฎีการดูแลที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน และแนวคิดการศึกษาเชิงพลเมืองและประชาธิปไตย โดยแต่ละประเทศประยุกต์ใช้ทฤษฎีเหล่านี้แตกต่างกันตามบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม ในด้านหลักสูตรพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะที่มีข้อดีในด้านความชัดเจนของเนื้อหาและเวลาเรียน เช่น วิชา Doutoku (**道徳**) ของญี่ปุ่น และวิชา Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) ของฟิลิปปินส์ และการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศต่างเผชิญอุปสรรคร่วมกันในด้านคุณภาพครูผู้สอน การวัดและประเมินผลคุณธรรมที่มีความซับซ้อน และความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน (อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561; Mista et al., 2024; Tai & Lee, 2004)

บทความนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยผลการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อทบทวน ปรับปรุง และยกระดับการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมระดับชาติของประเทศไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ในด้านปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะทางจริยธรรม สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม (ไพจิตร์ จิตต์โสภณ, 2561) ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การศึกษาคุณธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความ

รับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว ทั้งนี้ ในประเทศแถบเอเชีย การจัดการศึกษาด้านคุณธรรมมีความหลากหลายตามบริบททางวัฒนธรรม ศาสนา และอุดมการณ์ของรัฐ โดยมักเชื่อมโยงกับการสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นพลเมือง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม (UNESCO, 2015) ความหลากหลายดังกล่าวยังได้นำมาซึ่งคำถามสำคัญว่า ใครมีอำนาจในการกำหนดว่าสิ่งใดคือคุณธรรม ที่พึงปรารถนา และนิยามนั้นรับใช้ประโยชน์ของใครในสังคมเป็นสำคัญ

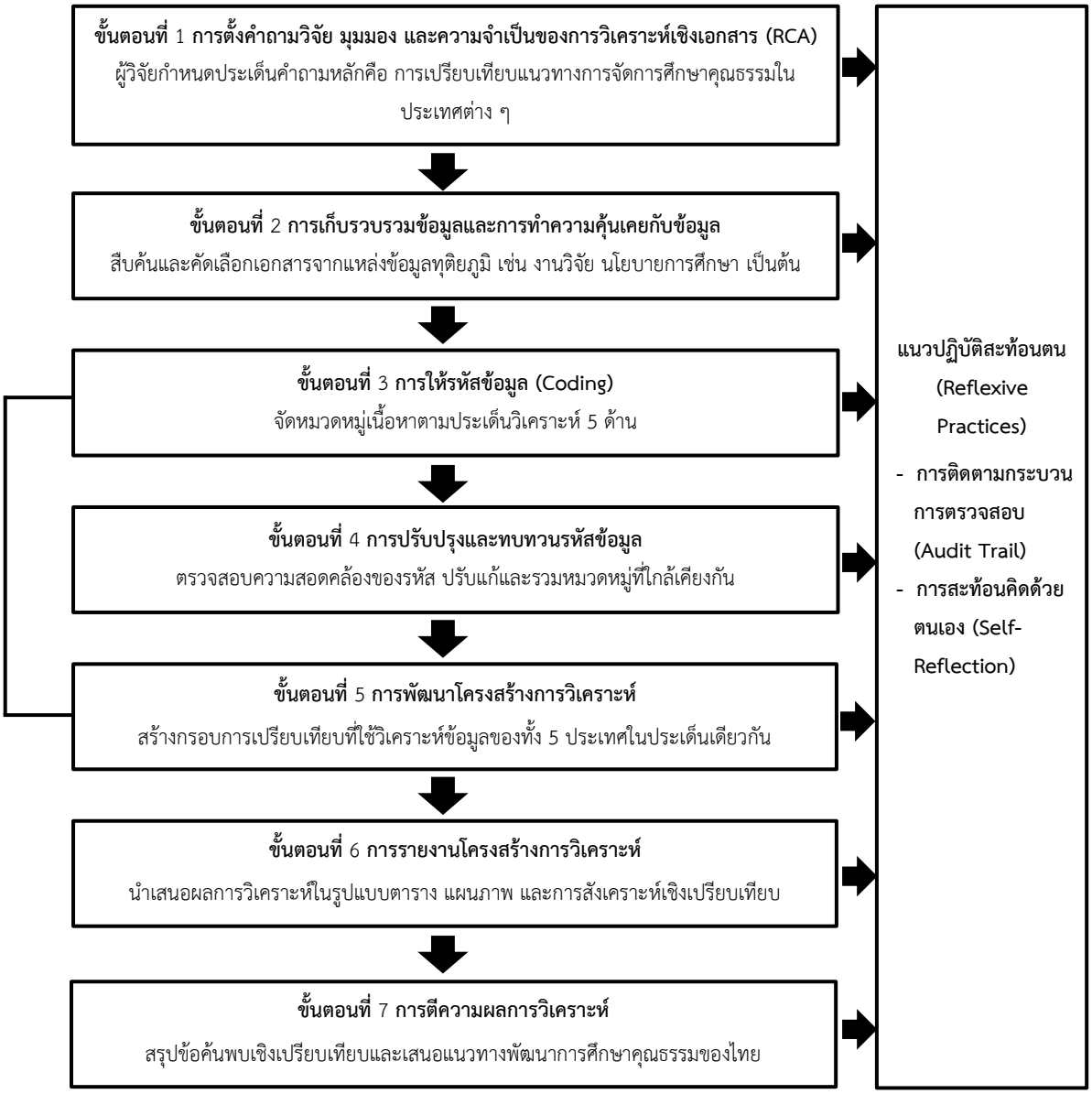
การพัฒนาคุณธรรมในระบบการศึกษาได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีและแนวคิดที่หลากหลาย ยกตัวอย่าง เช่น (1) ทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการพัฒนาเหตุผลเชิงศีลธรรมผ่านการไตร่ตรอง การอภิปรายเชิงจริยธรรม และการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (2) แนวคิดการศึกษาคุณลักษณะ (Character Education) ที่พัฒนาคุณธรรมอย่างเป็นระบบผ่านกิจกรรม หลักสูตร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการซึมซับค่านิยม โดยบูรณาการเข้ากับสาระวิชาและประสบการณ์จริง เพื่อสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะเชิงจริยธรรมอย่างยั่งยืน (Ramadhani et al., 2024) (3) ทฤษฎีการดูแล (Theory of Care) ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงดูแลระหว่างครูและผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง ความเห็นอกเห็นใจ การตอบสนองซึ่งกันและกัน และการวางแรงจูงใจส่วนตนไว้ข้างหลัง (Adhikari et al., 2023) และ (4) แนวคิดการศึกษาคุณธรรมเชิงพลเมืองและประชาธิปไตย (Civic and Moral Education) ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบผ่านการเรียนรู้สิทธิ หน้าที่ การมีส่วนร่วม และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม (Kerr, 2011) อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีส่วนใหญ่ถูกพัฒนาขึ้นในบริบทตะวันตก การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบททวีปเอเชียจึงจำเป็นต้องระวังไม่ให้กลายเป็นการยัดเยียดกรอบคิดที่ไม่สอดคล้องกับรากฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น

จากการทบทวนเอกสารและงานวัยที่ผ่านมา พบว่า การจัดการศึกษาคุณธรรมในระดับหลักสูตรอาจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะที่มีความชัดเจนของเนื้อหาและเวลาเรียน เช่น Doutoku ของญี่ปุ่นที่ยกระดับเป็นวิชาพิเศษตั้งแต่ปี 2018 ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ ตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านเรื่องเล่า การอภิปราย และกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง (Kusanagi, 2019; Sasaki, 2017) รวมถึงวิชา Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) ของฟิลิปปินส์ที่ออกแบบตามพัฒนาการทางศีลธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Mista et al., 2024) ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ใช้การบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การบูรณาการผ่านหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาของไทย (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) การพัฒนากรอบ Character and Citizenship Education (CCE) โดยใช้แนวคิด Whole-School Approach ของสิงคโปร์ (Ministry of Education Singapore, 2021) และอินโดนีเซียที่บูรณาการผ่านวิชาหน้าที่พลเมืองและการศึกษาศาสนาควบคู่กับวัฒนธรรมโรงเรียน (Qoyyima, 2015; Waterworth, 2022) ทั้งนี้ การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสองรูปแบบต่างมีข้อจำกัด แม้ว่าการจัดเป็นวิชาเฉพาะให้ความชัดเจนแต่อาจต่อการทำให้คุณธรรมกลายเป็นเนื้อหาที่เรียนเพื่อสอบมากกว่าคุณลักษณะที่ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิต เช่นเดียวกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่อาจทำให้คุคุณธรรมและจริยธรรมถูกลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับสาระวิชาหลัก

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจความหลากหลายของแนวทางการจัดการศึกษาคุณธรรมในบริบทที่แตกต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงบริบทที่สำคัญ (Bray et al., 2014) การศึกษาเปรียบเทียบช่วยให้เห็นความหลากหลายของแนวทางและเปิดโอกาสให้เรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศอื่น ๆ โดยสามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง จากการทบทวนงานวิจัยเปรียบเทียบการศึกษาคุณธรรมในภูมิภาคเอเชียพบว่าประเทศต่าง ๆ มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาพลเมืองที่ดี แต่มีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันตามรากฐานทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความท้าทายเฉพาะของแต่ละสังคม (Sasaki, 2017; Tai & Lee, 2004) ดังนั้น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม และระมัดระวังการนำแนวปฏิบัติจากประเทศอื่นมาใช้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางบริบท อีกทั้งจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิเคราะห์วิพากษ์ที่ตั้งคำถามว่าสิ่งที่ได้ผลในบริบทหนึ่งนั้น ได้ผลภายใต้เงื่อนไขใดและเงื่อนไขเหล่านั้นมีอยู่ในบริบทไทยหรือไม่

3. วิธีการวิจัย

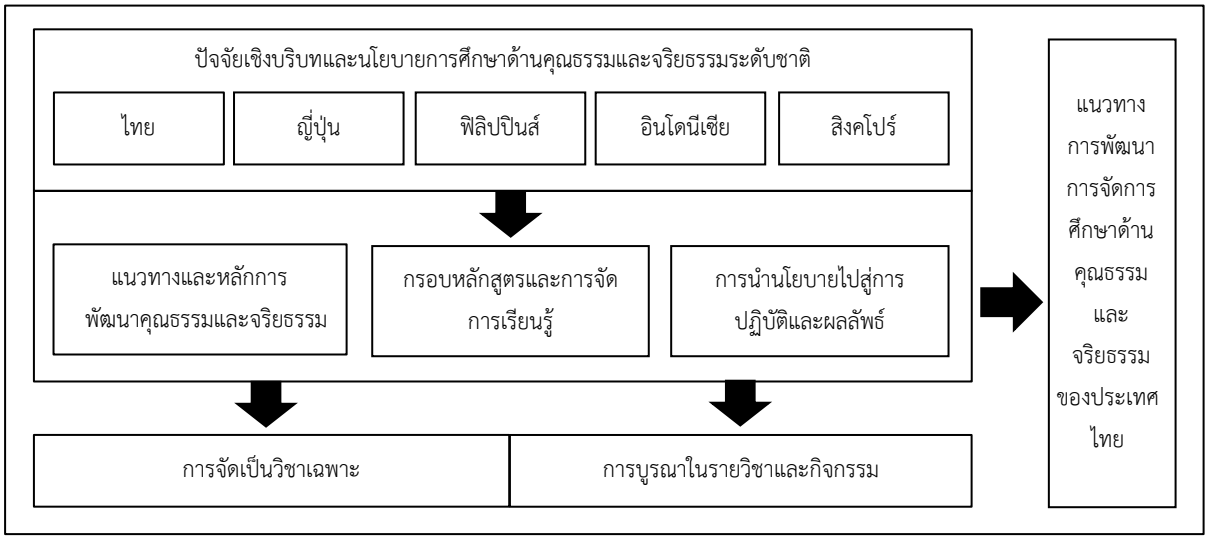
การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของ 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิจากนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการที่เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ. 1990–2024 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมระดับชาติ แนวทางการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยเชิงบริบท และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Content Analysis) เพื่อระบุแบบแผน ความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างประเทศ และสังเคราะห์บทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยใช้การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลวิจัยตามเกณฑ์ของ Lincoln & Guba (1985) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) การจัดทำคู่มือการกำหนดรหัสพร้อมบันทึกการตัดสินใจทุกขั้นตอน การบรรยายบริบท และการสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิเคราะห์ ดังแผนภาพขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสารตามแนวคิดของ Nicmanis (2024) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แผนภาพขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) (ดัดแปลงจาก Nicmanis, 2024)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ของประเทศไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

4. ผลการวิจัย

4.1 ปัจจัยเชิงบริบทของแต่ละประเทศ

บริบททางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางการศึกษาคุณธรรมในแต่ละประเทศ ประเทศไทยบูรณาการหลักธรรมพระพุทธศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเน้นความเป็นไทยและระบอบประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ญี่ปุ่นเน้นความเป็นกลุ่มและความสามัคคีผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนการตอบสนองต่อปัญหาการกลั่นแกล้งโดยยกระดับวิชาจริยธรรม (Sasaki, 2017) ฟิลิปปินส์แม้มีพื้นฐานสังคมเป็นคาทอลิกแต่ปรับนโยบายสู่การพัฒนาเหตุผลเชิงคุณธรรมที่เป็นสากลมากขึ้น (Guiab et al., 2015) อินโดนีเซียดำเนินนโยบายตามกรอบอิสลามสายกลางควบคู่กับหลักภินเนกา ตุงกัล อิกา เพื่อสร้างความสมดุลท่ามกลางความหลากหลายและแก้ปัญหาคอร์รัปชัน (Fitch, 1990) ส่วนสิงคโปร์ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมใช้หลักสูตร CCE เพื่อส่งเสริมความสามัคคีและอัตลักษณ์ร่วมของชาติโดยหลีกเลี่ยงการยึดโยงกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นหลัก (Bo, 2019) จากกรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาคุณธรรมเป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะเพื่อตอบสนองต่อปัญหาสังคมเดิมและความท้าทายใหม่จากยุคดิจิทัล เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของชาติอย่างยั่งยืน

4.2 นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม

นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในประเทศต่าง ๆ สะท้อนความตระหนักร่วมกันว่าการศึกษาในมิตินี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติและพัฒนาพลเมือง แม้ทุกประเทศมีนโยบายระดับชาติที่ชัดเจน แต่จุดเน้นและรากฐานแตกต่างตามบริบท ประเทศไทยบรรจุนโยบายส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยเน้นการบูรณาการ

ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดคุณธรรมนำความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ญี่ปุ่นปรับปรุงกฎหมายการศึกษาพื้นฐานในปี 2006 และยกระดับวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษในปี 2018 เพื่อรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ ฟิลิปปินส์ปรับเปลี่ยนชื่อวิชาเป็น ESP ในปี 2016 สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากการถ่ายทอดคุณค่าที่กำหนดไว้ล่วงหน้าไปสู่การพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม (Capadosa et al., 2025) อินโดนีเซียใช้หลักปัญจศีลเป็นรากฐานและเน้นการศึกษาอุปนิสัยเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติและป้องกันผลกระทบด้านลบจากโลกาภิวัตน์ ผนวกกับการศึกษาศาสนาซึ่งเป็นวิชาบังคับ (Waterworth, 2022) สิงคโปร์มีเป้าหมายสร้างความมั่นคงทางสังคมและความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลนโยบาย CCE อย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ (Tai & Lee, 2004) จากการศึกษาพบว่า ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม

4.3 แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

แม้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แต่การประยุกต์ใช้ในแต่ละประเทศแตกต่างตามบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม ประเทศไทยกำหนดคุณธรรมพึงประสงค์ 4 ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) และส่งเสริมโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสะท้อนการผสมผสานภูมิปัญญาไทยกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ญี่ปุ่นมุ่งสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ 4 มิติแบบองค์รวม คือ การรู้จักและพัฒนาตนเอง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเคารพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในสังคม (Kusanagi, 2019) ฟิลิปปินส์นำทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) มาประยุกต์ใช้โดยเน้นคุณธรรม 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และการให้อภัย แสดงการเปลี่ยนผ่านจากการปลูกฝังค่านิยมไปสู่การพัฒนาทักษะการตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีเหตุผล (Guiab et al., 2015) อินโดนีเซียนำหลักปัญจศีลมาประยุกต์ใช้ผ่านนโยบาย Penguatan Pendidikan Karakter (PPK) โดยเน้นคุณลักษณะ 5 ประการ คือ ความเคร่งครัดในศาสนา ความเป็นชาตินิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นอิสระในตนเอง และการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Waterworth, 2022) สิงคโปร์ประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนนิยมและผสมผสานแนวคิดขงจื๊อกับค่านิยมแบบเอเชีย กำหนดค่านิยมหลัก 6 ประการ คือ ความเคารพ ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นอดทน ความซื่อสัตย์ ความเอื้ออาทร และความสามัคคี (Ministry of Education Singapore, 2021) เพื่อสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและความสามัคคี การวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่าแม้คุณค่าบางประการจะคล้ายกัน แต่การตีความและการเน้นย้ำแตกต่างตามบริบทของแต่ละสังคม สอดคล้องกับหลักการที่ว่าการศึกษาคุณธรรมต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของแต่ละสังคม

4.4 กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ทุกประเทศบูรณาการคุณธรรมเข้ากับหลักสูตร แต่แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะและ

การบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) ญี่ปุ่นจัดวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษจำนวน 34-35 ชั่วโมงต่อปี ครอบคลุม 4 มิติ คือ ตัวตน ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, 2002) โดยเน้นการเล่าเรื่อง การอภิปรายกลุ่ม และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ฟิลิปปินส์มีรายวิชา ESP ในหลักสูตร K-12 จัดโครงสร้างตามพัฒนาการทางศีลธรรมตั้งแต่การรู้จักตนเองไปจนถึงจิตสำนึกต่อสังคม (Mista et al., 2024) โดยใช้กระบวนการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ อินโดนีเซียบูรณาการผ่านการศึกษาปัญจศีลและหน้าที่พลเมือง และการศึกษาศาสนา (Pendidikan Agama) โดยครูทุกวิชามีหน้าที่ประเมินและปลูกฝังคุณลักษณะด้านศีลธรรม (Qoyyima, 2015) สิงคโปร์พัฒนากรอบหลักสูตร CCE ตามแกนหลัก 3 ประการ คือ อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์และการเลือก ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง สุขภาวะดิจิทัล สุขภาพจิต เพศวิถีศึกษา ครอบครัวศึกษา และแนะแนวการศึกษาและอาชีพ (Ministry of Education Singapore, 2021) โดยผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการปฏิบัติจริง จากการเปรียบเทียบพบว่า ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์จัดเป็นวิชาเฉพาะ ขณะที่ไทยและอินโดนีเซียเน้นการบูรณาการ และสิงคโปร์ใช้แนวทางผสมผสาน ทุกประเทศเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่เชื่อว่าคุณธรรมต้องผ่านกระบวนการคิด การสะท้อน และการปฏิบัติจริง (Kohlberg, 1984; Kerr, 2011)

4.5 การนำไปใช้และผลลัพธ์

การนำนโยบายการศึกษาคุณธรรมไปปฏิบัติในทุกประเทศเผชิญความท้าทายที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะด้านคุณภาพครูผู้สอน การประเมินผล และความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ประเทศไทยมีโครงการโรงเรียนสุจริตและโครงการโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) แต่ยังต้องการการสนับสนุนงบประมาณและโครงการที่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ให้มากขึ้น (อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561) ญี่ปุ่นยกระดับวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษที่มีการประเมินผลเชิงพรรณนาแทนการให้คะแนน โดยครูบันทึกพัฒนาการผ่านการสังเกตพฤติกรรม (Yoshida, 2020) แต่ต้องการครูที่มีความสามารถในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ฟิลิปปินส์เผชิญกับการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญและความยากลำบากในการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับชีวิตจริง (Mista et al., 2024) อินโดนีเซียเผชิญความท้าทายด้านคุณภาพครูที่ยังขาดทักษะการสอนเพื่อปลูกฝังอุปนิสัยและความยากในการประเมินผลคุณธรรมเชิงปริมาณ (Qoyyima, 2015) สิงคโปร์นำหลักสูตร CCE ไปใช้ผ่านแนวคิด "Whole-school Approach" โดยมีครูเป็นกลไกสำคัญ แต่ยังมีทัศนคติบางส่วนที่มองว่า CCE เป็นวิชารองเมื่อเทียบกับวิชาสายวิชาการ (Tai & Lee, 2004) จากการวิเคราะห์พบประเด็นร่วมหลายประการ ได้แก่ ความท้าทายด้านคุณภาพและการพัฒนาครู การประเมินผลคุณธรรมที่ซับซ้อน การทำให้คุณธรรมมีความหมายกับชีวิตจริง ทัศนคติที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความจำเป็นในการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและปรับโครงการให้

เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ความท้าทายเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยมากกว่านโยบายและหลักสูตร แต่ต้องมีการลงทุนในการพัฒนาครู การออกแบบระบบประเมินผลที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้คุณธรรม และการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ

ประเด็น	ไทย	ญี่ปุ่น	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์
ปัจจัยเชิงบริบท	พุทธศาสนาควบคู่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นความเป็นไทย	สังคมกลุ่มนิยม มุ่งเสริมสร้างความสามัคคีและแก้ปัญหาการกลั่นแกล้ง	สังคมคาทอลิก ปรับสู่การใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมในระดับสากล	อิสลามสายกลาง ผสานหลักความหลากหลาย (Bhinneka Tunggal Ika)	สังคมพหุวัฒนธรรม ยึดความเป็นกลางทางศาสนา
นโยบายระดับชาติ	บูรณาการในยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษา มุ่งคุณธรรมนำความรู้	ปรับกฎหมายการศึกษาและยกระดับวิชาจริยธรรม (Doutoku)	กำหนดวิชา ESP มุ่งพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม	ใช้หลักปัญจศีลเป็นฐานร่วมกับนโยบาย PPK เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชาติ	ดำเนินนโยบาย CCE เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความมั่นคงทางสังคม
แนวทางพัฒนาคุณธรรม	กำหนดคุณธรรมสำคัญ เช่น พอเพียง วินัย สุจริต และจิตอาสา	พัฒนาแบบองค์รวม 4 มิติ ได้แก่ ตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม	ใช้ทฤษฎี Kohlberg เป็นฐาน เน้นซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เมตตา ให้อภัย	กำหนดคุณลักษณะ 5 ด้านตามหลักปัญจศีล	กำหนดค่านิยมหลัก 6 ประการ เช่น ความเคารพ ความรับผิดชอบ และความสามัคคี
กรอบหลักสูตร	บูรณาการข้ามสาระร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริต และกิจกรรมเสริมหลักสูตร	จัดเป็นวิชาเฉพาะ Doutoku ควบคู่กิจกรรมในชีวิตจริง เน้นเรื่องเล่า อภิปราย กิจกรรม	จัดเป็นวิชาเฉพาะ ESP ตามพัฒนาการ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคิดวิเคราะห์	บูรณาการในทุกวิชาควบคู่การศึกษาศาสนา	ใช้แนวทางผสมผสานผ่านหลักสูตร CCE ทั้งในและนอกห้องเรียน
ความท้าทายในการปฏิบัติ	ต้องการงบประมาณและโครงการที่สอดคล้องบริบทพื้นที่	ต้องการครูที่มีทักษะการประเมินเชิงพรรณนาโดยเน้นพฤติกรรมจริง	ขาดแคลนครูเชี่ยวชาญ และยากต่อการบูรณาการกับชีวิตจริง	เผชิญข้อจำกัดด้านทักษะครูและการประเมินผลเชิงคุณธรรม	ใช้แนวทางทั้งโรงเรียน (Whole-school approach) แต่บางส่วนยังมองเป็นวิชารอง

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ พบว่า ทั้ง 5 ประเทศต่างมีนโยบายระดับชาติที่มุ่งมั่นในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน โดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันในการ

สร้างพลเมืองดีและพัฒนาชาติ อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศมีแนวทางและจุดเน้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเชิงบริบทที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นรากฐานทางปรัชญา เช่น ชุมชนนิยมของสิงคโปร์ ปัญจศีลของอินโดนีเซีย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย ความท้าทายทางสังคม เช่น ปัญหาการกลั่นแกล้งในญี่ปุ่น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในสิงคโปร์และอินโดนีเซีย และโครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกัน เช่น การมีวิชาเฉพาะอย่างโดทะคุ และ ESP ในญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ เทียบกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาคุณธรรมใดที่ดีที่สุดเพียงรูปแบบเดียว จึงได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลลักษณะเด่นและจุดเน้นในแต่ละประเทศนำมาพัฒนาแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศไทย ดังนี้

ด้านนโยบายการศึกษา ประเทศไทยควรยกระดับนโยบายด้านคุณธรรมจากโครงการชั่วคราวสู่นโยบายเชิงระบบ ที่บูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ที่มีนโยบายชัดเจนและต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน โดยจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน–ครอบครัว–ชุมชน ตามแนวทางของอินโดนีเซีย กำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมในระดับสถานศึกษาที่ชัดเจน และบูรณาการเข้ากับการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ดังเช่นสิงคโปร์และญี่ปุ่น

ด้านแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ประเทศไทยควรส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น กิจกรรมจิตอาสาและโครงการ Values in Action โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดสะท้อน และเชื่อมโยงคุณค่าทางศีลธรรมกับชีวิตจริง ควรประยุกต์แนวคิดจริยศาสตร์เชิงเหตุผลของฟิลิปปินส์ เพื่อปรับจากการสอนคุณธรรมแบบบอกสอนไปสู่การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจทางศีลธรรมได้อย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ ควรสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของอินโดนีเซียและญี่ปุ่น โดยให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม

ด้านกรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประเทศไทยควรพัฒนากรอบหลักสูตรคุณธรรมระดับชาติที่กำหนดคุณค่าหลักและตัวชี้วัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ควรนำแนวคิดจากอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มาประยุกต์ โดยบูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาและกิจกรรม ให้คุณธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งของทุกกระบวนการเรียนรู้ และควรพัฒนาหลักสูตรอบรมครูด้านจริยธรรมและการสอนคุณธรรม เพื่อให้ครูเข้าใจวิธีการปลูกฝังคุณค่าอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นต้นแบบคุณธรรมแก่ผู้เรียน ตามแนวทางของญี่ปุ่นที่ครูทำหน้าที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทย

ด้านหลัก	แนวทาง	สาระสำคัญ / ตัวอย่างจากประเทศต่าง ๆ	แนวทางพัฒนาสำหรับประเทศไทย
1. ด้านนโยบายการศึกษา	แนวทางที่ 1 พัฒนานโยบายเชิงระบบระดับชาติ	ญี่ปุ่นและสิงคโปร์มีนโยบายด้านคุณธรรมที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และกำกับโดยรัฐในระดับชาติ ไม่จำกัดอยู่ในโครงการระยะสั้น	ยกระดับนโยบายคุณธรรมจากโครงการสู่ระบบเชิงนโยบาย บูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากร

			มนุษย์
	แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน	อินโดนีเซียส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรม	สร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียน–ครอบครัว–ชุมชน เพื่อเสริมพลังการปลูกฝังคุณธรรมอย่างยั่งยืน
	แนวทางที่ 3 กำหนดตัวชี้วัดและการกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา	สิงคโปร์และญี่ปุ่นกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพสถานศึกษา	กำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมในระดับสถานศึกษา และบูรณาการเข้ากับระบบประกันคุณภาพ
2. ด้านแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา	แนวทางที่ 1 พัฒนาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	ญี่ปุ่นและสิงคโปร์เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น กิจกรรมจิตอาสาและ Values in Action	ส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง คิดสะท้อน และเชื่อมโยงคุณธรรมกับชีวิต
	แนวทางที่ 2 ใช้แนวทาง จริยศาสตร์เชิงเหตุผล	ฟิลิปปินส์เน้นการพัฒนาการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจทางจริยธรรม มากกว่าการถ่ายทอดค่านิยม	ปรับการสอนคุณธรรมจากการบอกสอนไปสู่การตั้งคำถามและอภิปรายเชิงจริยธรรม
	แนวทางที่ 3 บูรณาการการพัฒนาคุณธรรมในวัฒนธรรมโรงเรียน	อินโดนีเซียและญี่ปุ่นเน้นการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมโรงเรียนและบทบาทแบบอย่างของครู	พัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนคุณธรรม โดยให้ผู้บริหารและครูเป็นต้นแบบทางจริยธรรม
3. ด้านกรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	แนวทางที่ 1 จัดหลักสูตรที่มีโครงสร้างชัดเจน	ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์จัดรายวิชาเฉพาะ เช่น โดทะคุ และ ESP ที่มีลำดับเนื้อหาตามช่วงวัย	พัฒนากรอบหลักสูตรคุณธรรมระดับชาติที่กำหนดคุณค่าหลักและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามช่วงวัย
	แนวทางที่ 2 ใช้การบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซียเน้นการบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระและกิจกรรม	บูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาและกิจกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
	แนวทางที่ 3 พัฒนาศักยภาพครูในฐานะผู้นำทางจริยธรรม	ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับบทบาทครูในฐานะแบบอย่างและผู้อำนวยความรู้ด้านคุณธรรม	พัฒนาหลักสูตรอบรมครูด้านการสอนคุณธรรมและการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า แม้ทุกประเทศมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างพลเมืองดี แต่แนวทางการดำเนินงานมีความหลากหลายตามบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละชาติ โดยสิงคโปร์และอินโดนีเซียเน้นการสร้างเอกภาพชาติในสังคมพหุวัฒนธรรม ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์มุ่งแก้ปัญหาสังคมเฉพาะ ส่วนไทยพยายามสร้างสมดุลระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาพลเมืองสมัยใหม่ ในมิติด้านหลักสูตร พบความแตกต่างระหว่างการจัดเป็นวิชาเฉพาะของญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ซึ่งมีความชัดเจนในการวัดผลกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซียที่มีความยืดหยุ่นแต่ท้าทายในการควบคุมคุณภาพ เนื่องจากคุณค่าหลักที่เน้นย้ำสะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ทุกประเทศเผชิญอุปสรรคร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพครู การวัดและประเมินผล และการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรพิจารณาการกำหนดกลไกชัดเจนสำหรับการเรียนรู้คุณธรรม ลงทุนพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบประเมินผลที่เหมาะสม และเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการศึกษาคุณธรรมมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ร่วมกับแนวทางเดิมในการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ พร้อม

ปรับให้สอดคล้องกับบริบทไทย เพื่อสร้างพลเมืองไทยที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารที่มีข้อจำกัดในหลายประการ ได้แก่ การขาดข้อมูลเชิงลึกจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องโดยตรง การเข้าถึงเอกสารภาษาท้องถิ่นที่จำกัด การครอบคลุมเพียง 5 ประเทศในเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ และความท้าทายในการประเมินผลลัพธ์ระยะยาวของนโยบายคุณธรรม จากข้อจำกัดดังกล่าว ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ได้แก่ ควรมีการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนต้นแบบเพื่อสังเกตการจัดการเรียนรู้และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ขยายขอบเขตการเปรียบเทียบไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียและภูมิภาคอื่น ศึกษาเชิงลึกในมิติเฉพาะที่สำคัญ เช่น การพัฒนาครู การประเมินผลคุณธรรม และบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้เรียนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และวิจัยและพัฒนาตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยพร้อมกลไกการประเมินที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/โรงเรียนคุณธรรม-สพฐ/

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *การปลูกฝังคุณธรรมในสถานศึกษาของเรา.* สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/การปลูกฝังคุณธรรมในสถา/

ไพจิตร์ จิตต์โสภณ. (2561). *รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์.* สืบค้นจาก https://research.otepc.go.th/files/_____%20(1)_g8voox1b.pdf

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต. (2564). *หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education).* กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก https://multi.dopa.go.th/acoc/news/cate2/view34

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *โครงการโรงเรียนสุจริต.* สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. สืบค้นจาก https://www.uprightschool.net

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กระทรวงศึกษาธิการ.

อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์, เบญจมาศ ฉลาดการณ์, ชรินทร์ จันทดี, และสุเชน เลิศวีระสวัสดิ์. (2561). คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนทุกช่วงชั้น ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 17*(2), 259–272.

Adhikari, A., Saha, B., & Sen, S. (2023). Nel Noddings' theory of care and its ethical

components. *IRJEdT (International Research Journal of Educational Trends), 05*(08), 198–206.

Bo, F. (2019). *A study on the education of common values of Singapore from the perspective of legalization.* International Workshop on Education, Development and Social Sciences (IWEDSS 2019).

Bray, M., Adamson, B., & Mason, M. (Eds.). (2014). *Comparative education research: Approaches and methods (2nd ed.).* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-05594-7

Capadosa, R. N., Muega, M. A., & Acido-Muega, M. (2025). Moral reasoning courseware for problem-solving in values Education: Grade 8 students' performances. *Education Review, 13*(1), 1-22.

Fitch, R. M. (1990). Moral education in Indonesia: A preliminary study. *Educación y Ciencia, 1*(1), 45-50.

Guiab, M. R., Andaya, O. J. F., Sario, M. L. P., Ganal, N. N., Palting, J. D., & Reyes, V. F., Jr. (2015). Moral intelligence of faculty and prospective teacher graduates of PNU North Luzon: Basis for the development of a framework for a values training program for pre-service teachers. *The Normal Lights, 9*(1), 93-118.

Human Rights Watch. (2013). *In religion's name: Abuses against religious minorities in Indonesia.* Retrieved from https://www.refworld.org/docid/513085c22.html

Kerr, J. (2011). Habituation: A method for cultivating starting points in the ethical life. *Journal of Philosophy of Education, 45*(4), 643–655.

Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: The nature and validity of moral stages* Vol. 2. Harpercollins College Div.

Kusanagi, Y. (2019). *Moral education in Japan: Values, curriculum, and pedagogy.* National Institute for Educational Policy Research (NIER).

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry.* Sage.

Ministry of Education Singapore. (2021). *Secondary character and citizenship education syllabus.* Retrieved from https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/character-and-citizenship-education/files/2021-cce-secondary-syllabus.pdf

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT). (2002). *Japanese government policies in education, culture, sports, science and technology 2002.* Retrieved from

https://www.mext.go.jp/b_menu/hakusho/html/hpac200201/hpac200201_2_027.html

Mista, M. A. J. T., Padios, A., Ramirez, J. M. M., & Murillo, N. (2024). Challenges of values education teachers in teaching Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) in the secondary. *International Journal of Social Science and Human Research, 7*(6), 3678-3687.

Muega, M. A. G. (2010). Values/moral education: Current conceptions and practices in Philippines schools. *Alipato: A Journal of Basic Education, 4*, 83-96.

Nicmanis, M. (2024). Reflexive content analysis: An approach to qualitative data analysis, reduction, and description. *International Journal of Qualitative Methods, 23*, Article 16094069241236603.

Qoyyima, U. (2015). *Theories of moral education and implementation in Indonesia: Reenergizing cultural identity and addressing future challenges [Paper presentation].* The International Conference on Education Research and Development: Trend and Challenges toward Asian Economic community, Surabaya, Indonesia.

Ramadhani, T., Widiyanta, D., Sumayana, Y., Santoso, R. Y., Agustin, P. D., & Al-Amin. (2024). The role of character education in forming ethical and responsible students. *IJGIE (International Journal of Graduate of Islamic Education), 5*(2), 110–124.

Sasaki, T. (2017). *Character and moral education in Japan: From tradition to modernization. Asia-Pacific Journal of Education, 37*(4), 561–574.

Tai, W. T., & Lee, C. C. (2004). *Moral and citizenship education as statecraft in Singapore:* A curriculum critique. *Journal of Moral Education, 33*(4), 597–606.

UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives.* UNESCO Publishing.

Waterworth, P. G. (2022). *Towards a moral community: Moral education strategies in Indonesian schools.* In *Proceedings of the International Conference on Learning Innovation and Research in Basic Education* (pp. 166–185). KnE Life Sciences. https://doi.org/10.18502/kss.v8i8.13294

Yoshida, M. (2020). *Implementation of moral education as a special subject in Japanese schools. Journal of Educational Studies, 68*(2), 45–58.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Model for Digital Leadership Development of School Administrators in Opportunity-Expansion Schools under the Office of the Basic Education Commission

กฤตลักษณ์ รัตนเหมากุล[1], วุฒิชัย เนียมเทศ*[2], เอกรินทร์ สังข์ทอง[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี, ประเทศไทย

Krittalak Rattanahemakul[1], Wuttichai Niemted*[2], Ekkarin Sungthong[3]
[1,2,3]Prince of Songkla University, Pattani campus, Thailand
✉: * chaiwut7326@yahoo.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 February 2026; Revised: 01 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น และนำเสนอรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed-Methods) ประเภทหลายขั้นตอน (Multi-state Design) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 400 โรงเรียน จาก 4 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) รองลงมาคือด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and Network Collaboration) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology In Work Development) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in Teaching and Working) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และกลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น ; ภาวะผู้นำดิจิทัล ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the priority needs and propose a model for developing digital leadership among school administrators in educational opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission. A mixed-methods research design with a multi-stage approach was employed. Data collection included qualitative research through the analysis of documents, related research, concepts, and theories, as well as focus group discussions with experts. Quantitative research was conducted via a survey of 400 educational opportunity expansion schools across four regions. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings revealed that the highest priority need for developing digital leadership among school administrators was Digital Literacy. This was followed by Branding and Network Collaboration, Integrating Digital Technology in Work Development, Innovation Building in Teaching and Working, and Digital Vision, respectively. The aspect with the lowest priority need was Digital Communication. These findings led to the development of a digital leadership development model that can serve as a practical guideline and a mechanism for driving success.

Keywords: priority needs; digital leadership; school administrators

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัลอย่างชัดเจน เพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ภายใต้แนวคิดการใช้ดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในโลกยุคดิจิทัลทุกวันนี้ โดยจะต้องหันมาใช้ชีวิตแบบผสมผสานกลมกลืนกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดเพื่อความสุขและความอยู่รอดอย่างยั่งยืน (เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ, 2563)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งยังเผชิญปัญหาด้านงบประมาณ ครุภัณฑ์ บุคลากร และสื่อเทคโนโลยี ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบการเรียนรู้และการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม โดยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย อาทิการจัดบรรยากาศชั้นเรียนแบบดิจิทัล(Digital Classroom) การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงบประมาณ การเงิน งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ตลอดจนงานความสัมพันธ์กับชุมชน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความทันสมัย และความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างยั่งยืน ผู้นำด้านดิจิทัลที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นอย่างไร สอดคล้องกับ Sheninger (2022) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ มีความรู้ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรม และการสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือที่ดีทำให้เกิดภาวะผู้นำดิจิทัล

ดังนั้น การศึกษาความต้องการจำเป็นและการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัล สามารถนำไปใช้ยกระดับการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ประเภทหลายขั้นตอน (Multi-stage Design) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัล ประชากร คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ 1,564 โรงเรียน ภาคกลาง 1,314 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3,183 โรงเรียน และภาคใต้ 726 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 6,787 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 โรงเรียน จากสูตรของ Yamane ระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamane, 1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในแต่ละภูมิภาค ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ภาคเหนือ 92 โรงเรียน ภาคกลาง 77 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 188 โรงเรียน และภาคใต้ 43 โรงเรียน (รวม 400 โรงเรียน)

ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครูหัวหน้างานวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี PNI Modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ระยะที่ 2 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนเพื่อนำไปพัฒนา โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ซึ่งเป็นข้อมูล ความคิดเห็นตามมุมมองของผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ดำรงตำแหน่งด้านการสอนทางการบริหารการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 คนและครูหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน ได้เสนอแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ คือเป้าหมายความสำเร็จ แนวทางปฏิบัติ และกลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 0.33 ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ($PNI_{modified}$ = 0.11) รองลงมาคือด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ $PNI_{modified}$ = 0.10ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ($PNI_{modified}$ = 0.10)) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ($PNI_{modified}$ = 0.09) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.08)

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีหลายประเด็นที่เป็นจุดอ่อน อันจะนำไปสู่อุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาในฐานะผู้บริหารที่ควรเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล (ยกเว้น ด้านการสื่อสารดิจิทัล ไม่พบประเด็นที่เป็นจุดอ่อน) ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นประเด็นตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาซึ่งมีจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 4 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆทางด้านดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหา แบ่งปัน สร้างเนื้อหา ประยุกต์ใช้ข้อมูล ประเมินและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปรับใช้ข้อมูลด้านดิจิทัล

2. ด้านการการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันสร้างซอฟต์พาวเวอร์ของสถานศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษาจากเทคโนโลยีดิจิทัล2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

3. ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเนื้อหาการบริหารงานตามโครงสร้างในสถานศึกษาและมาตรฐานตำแหน่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ฝึกทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้นวัตกรรมพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู บุคลากร และตนเองจนสร้างความยั่งยืนในองค์กร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้นวัตกรรมกลายเป็น Learning Organization for Sustainable องค์กรการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและต่อยอดสู่วัฒนธรรมองค์กร

5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการข้อมูล Big Data วางข้อมูลเชิงระบบสะดวกต่อการใช้งาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจบนพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ที่ทันต่อโลกดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานจนเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลจากการสรุปประเด็นที่เป็นจุดอ่อนจากค่าความต้องการจำเป็นจากขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน เพื่อเสนอเป็นแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป็น เป้าหมายความสำเร็จ แนวทางการปฏิบัติ และ กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี		
1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆทางด้านดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหา แบ่งปัน สร้างเนื้อหา ประยุกต์ใช้ข้อมูล ประเมินและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปรับใช้ข้อมูลด้านดิจิทัล	1) ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับการนำแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา 2) ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือดิจิทัล: จัดกิจกรรม workshop ที่ให้ผู้บริหารได้ทดลองใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS), โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล, แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือดิจิทัล: จัดกิจกรรม workshop ที่ให้ผู้บริหารได้ทดลองใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS), โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล, แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์	1) พัฒนาทักษะดิจิทัล จัดตั้งคณะทำงานภายในสถานศึกษาเพื่อวางแผน ส่งเสริม และติดตามการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยมีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านเทคโนโลยี 2) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดให้มีระบบหรือเครื่องมือในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงาน เช่น การรายงานผล การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชน
2. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันสร้าง**ซอฟต์พาวเวอร์ของสถานศึกษา**กับครูและบุคลากรทางการศึกษาจากเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1) กำหนดอัตลักษณ์ (Brand Identity) ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบและสื่อสารภาพลักษณ์ เช่น เว็บไซต์โรงเรียน สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์และโซเชียลมีเดีย 2) ส่งเสริมการสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams หรือ	1) วางแผนการดำเนินการ และแผนการ ติดตามผลการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) จัดหาระบบสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยจัดอบรมหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรและขยายความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	Google Meet เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน 3) เผยแพร่ผลงานและความสำเร็จของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี กระตุ้นความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และส่งเสริมชื่อเสียงขององค์กรในวงกว้าง	
3. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเนื้อหาการบริหารงานตามโครงสร้างในสถานศึกษาและมาตรฐานตำแหน่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ฝึกทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	1) พัฒนาเนื้อหาการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Workspace, Microsoft 365 หรือระบบ ERP เพื่อจัดทำเอกสาร รายงาน และแนวปฏิบัติในการบริหารงาน ลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนและครู สนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AI หรือ Coding เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 3) ใช้ระบบจัดการงานและติดตามผลแบบออนไลน์ นำระบบติดตามงาน (Dashboard) หรือระบบประเมินผลดิจิทัลมา	1) วางแผนการพัฒนาทักษะบุคลากร กำกับ ดูแล และส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีในทุกกระบวนการบริหาร อย่างเป็นระบบ 2) พัฒนาระบบประเมินผลและคู่มือการใช้เทคโนโลยีภายในโรงเรียน จัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะกับบริบทโรงเรียน พร้อมติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
	ใช้ เพื่อให้การบริหารงานมีความรวดเร็ว โปร่งใส	
4. การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้นวัตกรรมพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู บุคลากร และตนเองจนสร้างความยั่งยืนในองค์กร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้นวัตกรรมกลายเป็น Learning Organization for Sustainable องค์กรการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและต่อยอดสู่วัฒนธรรมองค์กร	1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน ผู้บริหารวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรม โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่สามารถประเมินได้ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมโดยครูและบุคลากร จัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร และเวลาให้บุคลากรได้ออกแบบ ทดลอง และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น Project-based Learning, Blended Learningหรือสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ 3) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกเพื่อพัฒนานวัตกรรม สร้างพันธมิตรกับมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐเอกชน และองค์กรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนา ทดลอง และแลกเปลี่ยนนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	1) วางแผน ดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2) จัดระบบส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี
5. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล		

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการข้อมูล Big Dataวางข้อมูลเชิงระบบสะดวกต่อการใช้งาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจบนพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ที่ทันต่อโลกดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานจนเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1) กำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาดิจิทัลของสถานศึกษาให้ชัดเจน โดยบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีและกระตุ้นให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม	1) กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรดิจิทัล

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) เท่ากับ 0.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในทุกด้าน เพื่อยกระดับสมรรถนะให้สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.11) รองลงมาคือด้านการสร้าง

ภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in teaching and working) ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified}$ = 0.09) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.08)

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการพัฒนา “ทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัล” มากที่สุด ซึ่งหมายถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย ถูกต้อง และมีจริยธรรม รวมถึงสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา ความต้องการดังกล่าวอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบคลาวด์ และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทันและปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางดิจิทัลในองค์กรการศึกษา ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญญารัตน์ สุขแสน และคณะ (2564)** ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการสูงที่สุด เช่นเดียวกับ **สุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563)** ที่ระบุว่าผู้บริหารการศึกษามีความต้องการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการสารสนเทศ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **Ng (2012)** ที่กล่าวว่าทักษะความรู้เท่าทันดิจิทัลเป็นพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่ เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการตัดสินใจ วางแผน และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ “การสื่อสารดิจิทัล” แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วน ใหญ่มีความสามารถด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดีอยู่แล้ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชุม การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร หรือการประสานงานภายในองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของผู้บริหารต่อสถานการณ์การศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

3. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยได้นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบที่บูรณาการองค์ความรู้เชิงทฤษฎี ข้อมูลเชิงประจักษ์ และบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัลอย่างรอบด้าน รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็น **แนวทางเชิงปฏิบัติ** และ **กลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล** เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี พบว่า กลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ การจัดตั้งคณะทำงานภายในสถานศึกษาเพื่อวางแผน ส่งเสริม และติดตามการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2565) ที่เน้นให้สถานศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาค

ส่วนในโรงเรียน โดยการจัดตั้งกลไกภายในเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงเชิงดิจิทัลในสถานศึกษา และงานวิจัยของ สุกัญญา แช่มช้อย (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะทำงานหรือทีมขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยี เพื่อร่วมกันวางแผน กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ครูและบุคลากรในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า กลไกการขับเคลื่อนในการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่าย คือ วางแผนการดำเนินการ และแผนการ ติดตามผลการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบรวมทั้งจัดหาระบบสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยจัดอบรมหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรและขยายความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2019) ที่เน้นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างระบบสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การสร้างภาพลักษณ์องค์กร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของสถานศึกษาในสังคมดิจิทัลและ Fullan (2016) ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องลงทุนในการพัฒนาคน ผ่านการอบรม การให้คำปรึกษา และการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล เมื่อพิจารณางานวิจัยในประเทศไทย พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แช่มช้อย (2561) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยกลไกการวางแผน การกำกับติดตาม และการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัลของครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ จึงจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและขยายเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน พบว่ากลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ วางแผนการพัฒนาทักษะบุคลากร กำกับ ดูแล และส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีในทุกกระบวนการบริหาร อย่างเป็นระบบ และ พัฒนาระบบประเมินผลและคู่มือการใช้เทคโนโลยีภายในโรงเรียน จัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะกับบริบทโรงเรียน พร้อมติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของ Sheninger (2019) ที่เน้นบทบาทของผู้บริหารในการวางแผน กำกับ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา รวมทั้งการจัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้งาน เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทขององค์กร ในด้านการประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ของ Deming (1986) ที่เสนอวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (PDCA: Plan–Do–Check–Act) ซึ่งการวางแผน การดำเนินการ

การตรวจสอบ และการปรับปรุง ล้วนเป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีในองค์กรการศึกษา

4.การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน พบว่ากลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ วางแผน ดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ จัดระบบส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1986) ที่เสนอวงจรคุณภาพ PDCA (Plan–Do–Check–Act) โดยเน้นการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องผ่านการประเมินผลและการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้พัฒนาองค์กร แนวคิดดังกล่าวช่วยให้องค์กรการศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมและสมรรถนะดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน ยังสอดคล้องกับ Fullan (2016) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบ การติดตามผล และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงในระดับสถานศึกษา ในด้านการจัดระบบส่งเสริม ยกย่อง และเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรม เช่น การประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1968) ในทฤษฎีแรงจูงใจ โดยเฉพาะปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ได้แก่ ความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และความก้าวหน้าในงาน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดแรงจูงใจภายในในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เนื่องจากช่วยให้ครูได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

5. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่าแนวคิด Digital Leadership Framework ของ Sheninger (2022) ซึ่งเสนอว่าผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีทั้งวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ การปฏิบัติจริง และระบบสนับสนุน เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน Zhu (2014) ยังเสนอรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลที่เน้นวิสัยทัศน์ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการใช้ข้อมูลดิจิทัลในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลและการใช้ Big Data ในรูปแบบของผู้วิจัยสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาผู้นำดิจิทัลผ่านการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยบูรณาการองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 6 ด้านเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษา

แผนปฏิบัติราชการ และเกณฑ์การประเมินผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

2. ควรสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล ระบบฐานข้อมูล และเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเอื้อต่อการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างนวัตกรรม และการใช้ข้อมูลเชิงระบบในการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลไปใช้ในเชิงปฏิบัติจริง โดยวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาบริบทที่หลากหลาย เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. **ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่ปัจจัยเชิงเหตุและผลหรือความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำดิจิทัลกับตัวแปรอื่น** เช่น วัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะดิจิทัลของครู นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึกและเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการพัฒนาการศึกษาด้านดิจิทัลในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ สุขแสน, และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6*(7). https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/607

เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ. (2563). ทักษะการทำงานในโลกยุคดิจิทัล. *สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 10*(4), 1–3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570).* http://www.secondarytak.go.th

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ แก้วเกิด. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์, 14*(2), 45–60.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2559). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการจัดการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยและพัฒนาความต้องการจำเป็นทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.

Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

Herzberg, F. (1968). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review, 46*(1), 53–62.

Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education, 59*(3), 1065–1078. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016

Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times* (2nd ed.). Corwin Press.

Sheninger, E. (2022). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Zhu, P. (2014). *Digital leadership: Change management in the digital age*. Kogan Page.

รายการที่อยู่ใน References แต่ไม่พบการอ้างอิงในเนื้อหา

Sheninger, E. (2022, November 9). *7 pillars of digital leadership in education*. https://www.teachthought.com

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

A Needs Assessment of Knowledge Development on the Roles of School Administrators Prior to Internship in Educational Administration for Master's Degree Students, Prince of Songkla University, Pattani Campus

วุฒิชัย เนียมเทศ[1*]

[1]มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Wuttichai Niemted[1]
[1]Prince of Songkla University, Pattani Campus
✉: * chaiwut7326@yahoo.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 February 2026; Revised: 1 April 2026; Accepted:17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2568 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 78 คน ได้มาแบบเจาะจงทุกคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาของนักศึกษา ปริญญาโท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารวิชาการและความ

เป็นผู้นำทางวิชาการ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to examine the current state, desirable state, and the needs assessment for developing knowledge on the roles of school administrators prior to the professional internship in educational administration for master's degree students, Prince of Songkla University, Pattani Campus. The methodology employed a quantitative research design. The sample consisted of 78 second-year master's degree students in Educational Administration Program, Prince of Songkla University, Pattani Campus, during the 2025 academic year, selected through purposive sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings revealed that the overall current state of knowledge regarding school administrator roles prior to the internship was at a moderate level, while the overall desirable state was at a high level. Regarding the needs assessment for knowledge development, the aspect with the highest priority was Strategic Change Management and Innovation, followed by Professional and Self-Development, Community and Network Management, and School Management, respectively. The aspect with the lowest priority was Academic Administration and Instructional Leadership**.**

Keywords: Needs Assessment, Knowledge of School Administrators' Roles, Professional Internship in Educational Administration

1. บทนำ

ในยุคสมัยที่การปฏิรูปการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว "ผู้บริหารสถานศึกษา" คือกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบริหารงานธุรการ แต่ครอบคลุมถึงบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการและการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิบัติงานของผู้บริหารยุคใหม่ต้องครอบคลุมภารกิจหลัก 5 ด้านตามมาตรฐานตำแหน่ง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) ได้แก่

ด้านการบริหารวิชาการ: การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรที่ทันสมัย และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา: การบูรณาการงานทั้ง 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล, งบประมาณ และบริหารทั่วไป) ภายใต้หลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อความเสมอภาค

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์: การกำหนดนโยบายเชิงรุกและใช้นวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย: การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรและพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน

ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ: การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาและดิจิทัล เพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

ด้วยภาระหน้าที่ที่ซับซ้อนและครอบคลุมรอบด้านเช่นนี้ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในฐานะว่าที่ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถ่องแท้ในบทบาทเหล่านี้ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการปฏิบัติงานจริง

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการรับรู้ถึง “ช่องว่างของความรู้” (Knowledge Gap) ระหว่างสิ่งที่นักศึกษามีอยู่เดิมกับสิ่งที่มาตรฐานตำแหน่งกำหนดไว้ การวิจัยเพื่อ “สำรวจความต้องการจำเป็น” (Need Assessment) ในการพัฒนาความรู้ตามบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถตอบสนองต่อสมรรถนะที่จำเป็นได้อย่างแม่นยำ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีความพร้อมและมีทักษะครบถ้วนตามมาตรฐานตำแหน่ง พร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวอาจสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร

สถานศึกษาเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล (สุกัญญา แช่มช้อย, 2566) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยต้องนำครูและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการวางแผนการจัดการการศึกษาของสถานศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2565) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมีขอบข่ายที่สำคัญ คือ การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศติดตาม การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้ง 4 ฝ่ายงาน คือ การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการการกระจายอำนาจในด้านการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ตามหลักธรรมาภิบาล รวมถึงการบริหารกิจการผู้เรียนและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อความเสมอภาค (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.3 ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม เป็นการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวการณ์ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันพลวัตของโลก (Bush, 2011) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.4 ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างพลังความร่วมมือความช่วยเหลือภายในเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ความรู้ ความช่วยเหลือ หรือโอกาสทางสังคม เครือข่ายที่มีความเข้มแข็งจะช่วยเพิ่มพลังให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน ความหลากหลายของเครือข่ายยังช่วยเปิดโอกาสให้เกิดแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ (วิจารณ์ พานิช, 2555) และเกิดความยั่งยืนของการพัฒนาองค์กร (สมาน อัศวภูมิ, 2553) ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.5 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เป็นการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะตรงตามความคาดหวังในการกำหนดมาตรฐานตำแหน่งทางการบริหาร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในด้านทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งการนำความรู้และนวัตกรรมมาใช้จริงและติดตามผลเพื่อปรับปรุง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

2. ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) หมายถึง ความแตกต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่าง

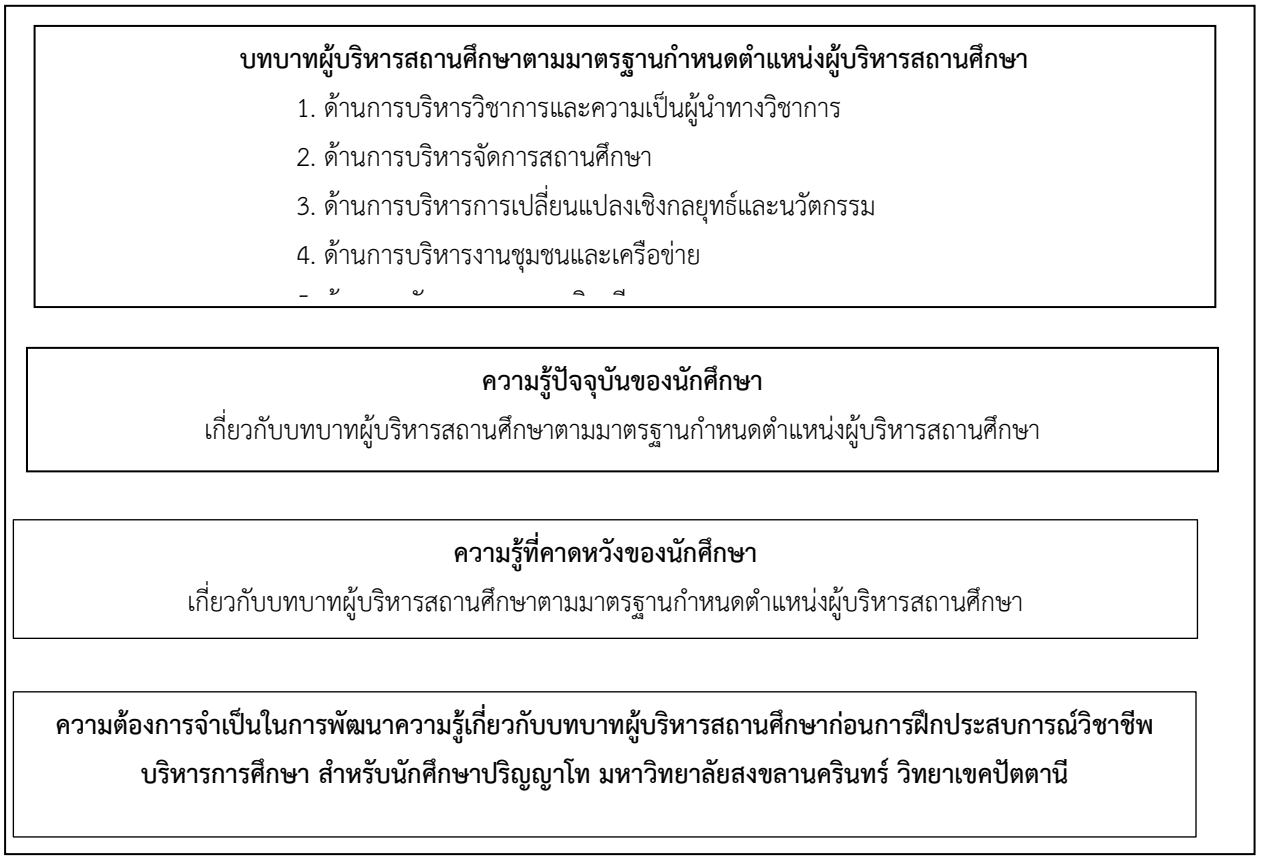
ระดับความรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษากับระดับความรู้ปัจจุบันของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. นักศึกษาปริญญาโท หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2568 ซึ่งเป็นผู้ที่เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งบริหารในอนาคต

4. การการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง กระบวนการในการฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษาจริงตามหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะการบริหารจัดการตามบทบาทมาตรฐานตำแหน่งภายใต้การดูแลของอาจารย์นิเทศและผู้บริหารสถานศึกษาพี่เลี้ยง

ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาดังกล่าว นับว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ **เตรียมความพร้อมเชิงวิชาชีพ** เพื่อลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจริง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานตำแหน่งของ ก.ค.ศ. เป็นตัวตั้งต้นในการประเมินความรู้ที่จำเป็น 5 ด้าน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของตนเองได้อย่างตรงจุดก่อนลงมือฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา การศึกษาความต้องการจำเป็นนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการวางรากฐานการบริหารที่เท่าทันต่อพลวัตในศตวรรษที่ 21 และส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดแทนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 78 คน ได้มาแบบเจาะจงทุกคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม โดยอ้างอิงตัวชี้วัดจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของ ก.ค.ศ. (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) นำมาประยุกต์ใช้เป็นคำถาม 5 ระดับ (5 rating scale) โดยผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และแบบสอบถามผ่านการทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 หลังจากนี้จึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form เก็บข้อมูลกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100.00

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวนน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปรากฏผลการวิจัย ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาบริหารการศึกษา ในบทบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ที่	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.45	0.81	ปานกลาง	4.15	0.86	มาก	0.20	5
2	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.48	0.84	ปานกลาง	4.21	0.86	มาก	0.21	4
3	ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม	3.17	0.86	ปานกลาง	4.09	0.91	มาก	0.29	1
4	ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย	3.22	0.85	ปานกลาง	3.92	1.18	มาก	0.22	3
5	ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	3.39	0.86	ปานกลาง	4.21	0.89	มาก	0.24	2
	รวม	**3.34**	**0.84**	**ปานกลาง**	**4.12**	**0.93**	**มาก**		

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.34, S.D. = 0.84) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.12, S.D. = 0.93)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ($PNI_{modified}$ = 0.29) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ($PNI_{modified}$ = 0.24) และสุดท้าย คือ ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($PNI_{modified}$ = 0.20)

ตารางที่ 2 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ที่	การบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง	3.28	0.80	ปานกลาง	4.09	0.88	มาก	0.25	1

2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย และ มีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ	3.38	0.82	ปานกลาง	4.16	0.86	มาก	0.23	2
3	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาการสอนของครู	3.59	0.81	มาก	4.16	0.88	มาก	0.16	4
4	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์	3.64	073	มาก	4.22	0.88	มาก	0.16	4
5	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการศึกษา วิเคราะห์หรือทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.36	0.85	ปานกลาง	4.11	0.84	มาก	0.22	3
		3.45	**0.81**	**ปานกลาง**	**4.15**	**0.86**	**มาก**		

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M=3.45, S.D. = 0.81) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.15, S.D. = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ($PNI_{modified}$ = 0.25) รองลงมา คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ ($PNI_{modified}$ = 0.23)

ตารางที่ 3 แสดงระดับความรู้ปัจจุบัน และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ที่	การบริหารจัดการสถานศึกษา	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI $_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหาร ในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล,	3.41	0.84	ปานกลาง	4.24	0.84	มาก	0.24	1

	งบประมาณ, บริหารทั่วไป) ให้เป็นไปตามกฎหมายและ หลักธรรมาภิบาล								
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน	3.41	0.79	ปานกลาง	4.16	0.89	มาก	0.22	2
3	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	3.64	0.88	มาก	4.23	0.85	มาก	0.16	3
	รวม	**3.48**	**0.84**	**ปานกลาง**	**4.21**	**0.86**	**มาก**		

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.48, S.D. = 0.84) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.21, S.D. = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน ($PNI_{modified}$ = 0.24) รองลงมา คือ การบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.22)

ตารางที่ 4 แสดงระดับความรู้ที่มีอยู่ และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม

ที่	การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ และนวัตกรรม	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า	3.18	0.88	ปานกลาง	4.03	0.94	มาก	0.27	2
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน	3.16	0.85	ปานกลาง	4.15	0.89	มาก	0.31	1
	รวม	**3.17**	**0.86**	ปานกลาง	**4.09**	**0.91**	มาก		

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.17, S.D. = 0.86) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.09, S.D. = 0.91)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ($PNI_{modified}$ = 0.31) รองลงมา คือ การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า ($PNI_{modified}$ = 0.27)

ตารางที่ 5 แสดงระดับความรู้ปัจจุบัน และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย

ที่	การบริหารงานชุมชนและเครือข่าย	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI $_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน	3.28	0.85	ปานกลาง	3.97	0.94	มาก	0.21	2
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน	3.15	0.84	ปานกลาง	3.88	0.89	มาก	0.23	1
	รวม	**3.22**	**0.85**	ปานกลาง	**3.92**	**0.91**	มาก		

จากตารางที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่ายสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.22, S.D. = 0.85) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 3.92, S.D. = 0.91)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.23) รองลงมา คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน ($PNI_{modified}$ = 0.21)

ตารางที่ 6 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

ที่	การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ระดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล	3.47	0.89	ปานกลาง	4.26	0.88	มาก	0.28	1
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง	3.31	0.83	ปานกลาง	4.16	0.91	มาก	0.26	2
	รวม	**3.39**	**0.86**	ปานกลาง	**4.21**	**0.89**	มาก		

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.39, S.D. = 0.86) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.21, S.D. = 0.89)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.28) รองลงมา คือ การนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง ($PNI_{modified}$ = 0.26)

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า ในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยและอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

ลำดับที่ 1 ได้แก่ **ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ บทบาทผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารที่

ก้าวทันยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีประสบการณ์ในการประสานสัมพันธ์ ดังผลการวิจัยของ Asbari and others (2025) ที่พบว่า การประสานกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์เข้ากับงานบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ช่วยสร้างความสอดคล้องในการดำเนินงาน (Institutional coherence) และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีผู้นำเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ทันสมัยต้องอาศัยการสนับสนุนจากนวัตกรรมดิจิทัลและการบริหารจัดการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและการเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเป็นการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวการณ์ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันพลวัตของโลก (Bush, 2011) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

ลำดับที่ 2 ได้แก่ **ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารระดับสูงหรือผู้นำสูงสุดขององค์การเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการผลักดันนวัตกรรมให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morales (2025) ที่พบว่า การนำแนวปฏิบัติเชิงนวัตกรรมมาใช้ ไม่เพียงแต่ช่วยขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยกระตุ้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่องค์การในระยะยาว (Robert and Jeff, 2019) ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองในด้านทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งการนำความรู้และนวัตกรรมมาใช้จริงและติดตามผลเพื่อปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมาตรฐานวิชาชีพของสำนักงาน ก.ค.ศ. นั่นเอง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

ลำดับที่ 3 ได้แก่ **ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารต้องทำความเข้าใจว่า การ

บริหารงานชุมชนถูกบัญญัติไว้ในเชิงโครงสร้างผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ นี่คือรูปธรรมของการบริหารงานชุมชนที่เปลี่ยนสถานะของคนในชุมชนจากคนนอก ให้กลายเป็นคณะกรรมการ ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำกับดูแลและส่งเสริมโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Epstein et al. (2019) ที่ค้นพบว่า หากผู้บริหารสามารถจัดการความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเกิดผลลัพธ์แบบองค์รวม (Holistic Outcome) ที่เอื้อต่อการบริหารงานด้านอื่น อาทิ ความสัมพันธ์ที่ดีจะนำมาซึ่งการระดมทรัพยากรที่ง่ายขึ้น (งานงบประมาณ) การได้รับความร่วมมือในการดูแลพฤติกรรมผู้เรียน (งานบริหารงานบุคคล/ทั่วไป) และการได้รับการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น (งานวิชาการ)

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการภายในรั้วโรงเรียน มาเป็นสถาปนิกทางสังคม (Social Architect) ที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม (Kowalski, 2011) ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เช่นเดียวกับที่ Coleman (1988) กล่าวว่า การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ บรรทัดฐานทางสังคม และเครือข่ายความร่วมมือ ที่จะช่วยลดต้นทุนการบริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ลำดับที่ 4 ได้แก่ **ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล, งบประมาณ, บริหารทั่วไป) ให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน และลำดับสุดท้าย คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารต้องทำความเข้าใจว่า การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้แก่สถานศึกษา ตามกฎกระทรวง ที่ว่าด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โดยผู้บริหารจะต้องบริหารให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เข้าใจขอบข่ายงาน มีการวางแผน และติดตามประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ ขาวนวล (2551) ที่พบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการบริหารสถานศึกษามีขอบข่ายงานและภารกิจที่ผู้บริหารต้องวางแผน จัดกำลังคน มอบหมายงานที่เหมาะสม ควบคุมงาน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่ได้รับจากการกระจายอำนาจดังกล่าว ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ไม่มากนักแต่ก็

คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจ เนื่องจากการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัด การเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

ลำดับที่ 5 **ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น จะต้องสามารถวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศติดตาม การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพล วงศ์ประทุม และคณะ (2569) ที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไทยควรพัฒนาภาวะผู้นำอย่างสมดุล โดยให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ไม่มากนักแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต ถึงแม้การปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนจะเกี่ยวข้องโดยตรงแต่การเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่แท้จริงนั้นจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน ดังที่ Hallinger and Murphy (1985) อธิบายว่า ผู้นำทางวิชาการเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ บริหารหลักสูตร และติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลข้างต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสำคัญยิ่งนักในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจำเป็นที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโท-เอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกคน ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มากที่สุดเพื่อพัฒนาสมรรถนะตนเองให้สมกับตำแหน่งที่ดำรงอยู่หรือที่จะดำรงตำแหน่งทางการบริหารการศึกษาในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม อยู่ในลำดับแรก แสดงให้เห็นว่า บทบาทในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นเรื่องราว

หรือประเด็นที่สัมผัสยาก หรือ เป็นประเด็นที่ผู้บริหารแสดงออกซึ่งบทบาทดังกล่าวในการบริหารไม่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย) ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรทางการบริหารการศึกษาควรส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้านนี้ให้มากขึ้น ในระดับชั้นเรียน โดยมีการค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์และนักศึกษา

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ควรเน้นให้เป็นกรณีศึกษาเป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะ ซึ่งอาจได้จากการสังเกตุพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหน่วยการฝึก และวิเคราะห์ วิพากษ์ เป็นกรณีศึกษา ให้เห็นแนวทางการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาว่าควรมีแนวทางใดบ้าง เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาความรู้ให้สมบูรณ์ก่อนการฝึกประสบการณ์

2. ควรศึกษาหรือสำรวจความรู้ที่ได้รับหลังการการฝึกประสบการณ์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลัง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550, 16 พฤษภาคม). *กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. *ราชกิจจานุเบกษา, 124*(24 ก).

ณัฐพล วงศ์ประทุม, วาโร เพ็งสวัสดิ์, วันเพ็ญ นันทศรี, นันทณัฏฐ์ เวียงอินทร์, วรวุฒิ อินต๊ะชัย, และนฤมล วงศ์ประทุม. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5*(1), 78–91.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2565). *การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สมาน อัศวภูมิ. (2553). *การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในสังคมศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2566). *การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงาน ก.ค.ศ. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.

เอกลักษณ์ ขาวนวล. (2551). *การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

Asbari, M., Pramono, T., Chidir, G., Kumoro, D. F. C., & Chyrinnes, E. (2025). Integrating strategic management into academic administration: Enhancing institutional performance in universities. *Indonesian Journal of Management and Economic Research, 3*(1), 1–15.

Bush, T. (2011). *Theories of educational leadership and management* (4th ed.). SAGE Publications.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*(Supplement), S95–S120.

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Williams, K. J. (2019). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). Corwin Press.

Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal, 86*(2), 217–247. https://doi.org/10.1086/461445

Kowalski, T. J. (2011). *Public relations in schools* (5th ed.). Pearson.

Morales, J. P. L. (2025). Administrators' innovative leadership practices and teachers' 21st century skills. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 9*(3S), 1804–1814. https://doi.org/10.47772/IJRISS.2025.903SEDU0138

Robert, F. B., & Jeff, Z. (2022). Leadership vacuums and overcoming barriers to innovation. *National Defence Studies Journal, 24*(1). https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NDJ/article/view/229825

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of Word Reading Ability in Irregular Spelling Patterns and Listening-Speaking Abilities through Brain-Based Learning Integrated with Educational Games of Grade 1 Students

ภัทรวดี สามัคคี[1], น้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Phattharawadee Samakkee[1], Namthip Ongrardwanich[2]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * phattharawadees67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 09 March 2026; Revised: 10 April 2026; Accepted:17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา และ (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านยางซ้าย(พรหมมาประชาสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำ ที่สะกด ไม่ตรงตามมาตรา และ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ Wilcoxon Signed-Rank Test ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาแผน การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.51) 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา, ความสามารถการฟัง-พูด, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

Abstract

The purpose of this research was : 1) to develop a learning management plan using Brain-Based Learning integrated with Educational games to enhance the word reading ability in irregular spelling patterns and listening-speaking abilities of Grade 1 students, 2) to compare the word reading ability in irregular spelling patterns of Grade 1 students before and after studying, and 3) to compare listening-speaking abilities of Grade 1 students before and after studying. The sample group in this research consisted of 6 Grade 1 students from Semester 2, Academic Year 2025, at Banyangsai Prommaprachason School, Muang District, Sukhothai Province. They were selected using a cluster sampling method, with the school as the sampling unit. The research instruments included: 1) A learning management plan using Brain-Based Learning integrated with educational games of Grade 1 students, 2) A test to measure word reading ability in irregular spelling patterns, and 3) A test to measure listening-speaking abilities. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and the Wilcoxon Signed Rank Test. The research results indicate that: 1) The development of the learning management plan using Brain-Based Learning integrated with Educational games to enhance the word reading ability in irregular spelling patterns and listening-speaking abilities was considered highly appropriate by experts ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.51), 2) The comparison of students' word reading ability in irregular spelling patterns after studying showed a significant improvement compared to before studying at a statistical significance level of 0.05, and 3) The comparison of students' listening-speaking abilities after studying showed a significant improvement compared to before studying at a statistical significance level of 0.05

Keywords: the word reading ability in irregular spelling patterns, listening-speaking abilities, Brain-Based Learning integrated with educational games

1. บทนำ

การศึกษาเป็นการสร้างให้คนมีความรู้ มีทักษะพื้นฐาน การศึกษามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะสร้างความพร้อมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพในอนาคตได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงามทั้งทางปัญญาจิตใจร่างกายและสังคม จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งในการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยในปัจจุบันนี้การศึกษาที่ตอบสนองต่อโลกปัจจุบัน คือ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญเรื่องของทักษะ และกระบวนการมากกว่าความรู้ทั่วไปในตำราเรียน โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) โดย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2557) กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ Hard Skills และ Soft skills โดย Hard Skills หมายถึง ทักษะด้านความรู้วิชาการที่กำหนดโดยเชาว์ปัญญา และSoft skills ที่มีความหมายคือ ทักษะทางสังคม

การเรียนรู้ทางภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยความสามารถด้านการอ่าน เป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนต้องมีความสามารถด้านการอ่านคำเพื่อต่อยอดไปยังการอ่านในระดับที่สูงขึ้น เพราะการอ่านไม่ใช่ทักษะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ นักเรียนต้องเรียนและฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะอ่านออกและอ่านคล่อง และมีนิสัยรักการอ่านจนเกิดความชำนาญ (ดุษฎี มัชฌิมาภิโร, 2557)

จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และได้วิเคราะห์ปัญหาการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า นักเรียนขาดความสามารถการอ่านออกเสียงคำได้ถูกต้อง โดยเฉพาะคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เนื่องจากจำนวนตัวสะกดในมาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรานั้นมีจำนวนตัวสะกดในแต่ละแม่มากกว่า 1 ตัว ส่งผลให้นักเรียนสับสนในการอ่านออกเสียงคำจึงอ่านคำผิด เห็นคำแล้วไม่สามารถบอกคำที่สะกดตามมาตราตัวสะกดได้ถูกต้อง อีกทั้งผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน (Reading Test) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) พบว่า ตัวชี้วัดที่นักเรียนมีคะแนนต่ำที่สุด คือ การอ่านคำ ที่มีตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด

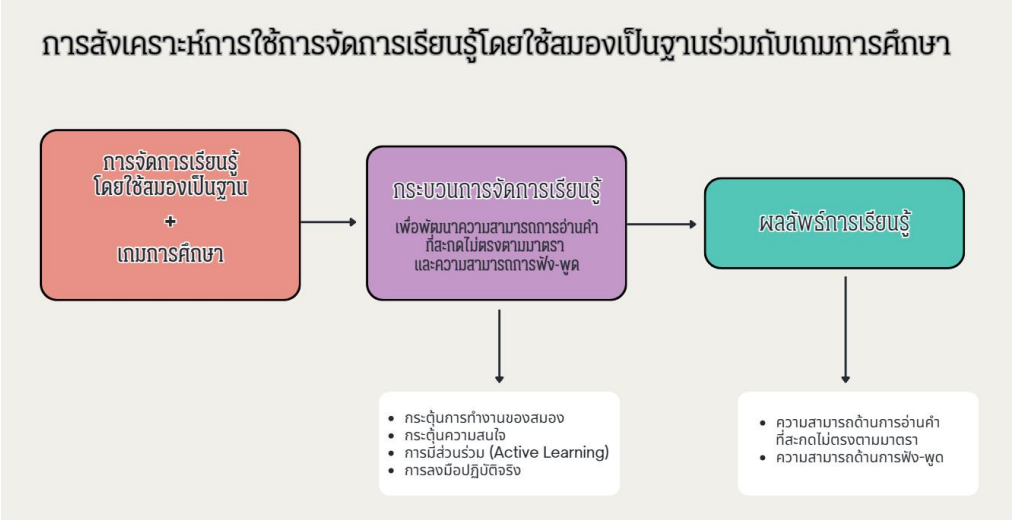
จากการวิเคราะห์ผลการประเมินการทดสอบระดับชาติ การทดสอบความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน (Reading Test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565-2567 ผลคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565-2567 คิดเป็นร้อยละ 77.42, 88.66 และ 79.75 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเรื่อง ตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำ โดยเฉพาะเรื่องคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาเรื่องการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด นักเรียนไม่สามารถจำ และเข้าใจได้ว่าตัวสะกดนี้คือตัวสะกดในมาตราอะไร จึงอ่านออกเสียงออกมาเป็นคำไม่ได้ ทำให้อ่านออกเสียงคำผิด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอ่านคำอันเป็นพื้นฐานการอ่าน ที่จะต่อยอดไปยังการอ่านประโยค ข้อความ และส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นต่อไป จึงต้องพัฒนาความสามารถการคำของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากความสามารถทางด้าน Hard skills เรื่องความสามารถการอ่านคำแล้ว อีกหนึ่งความสามารถทางการเรียนรู้ คือทางด้าน Soft skills ที่เน้นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การสื่อสารที่เป็นความสามารถที่สำคัญที่จะพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการสื่อสารที่ควรพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้น คือ ความสามารถการฟัง และการพูด จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ได้วิเคราะห์การฟังและการพูดของนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่สามารถจับใจความจากคำสั่งสั้น ๆ ที่รับฟังได้ ต้องเกิดพฤติกรรมการฟังซ้ำ 2-3 ครั้ง จึงจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง และขาดความกล้าแสดงออกที่จะพูดแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก และเกิดปัญหาการตอบไม่ตรงคำถาม และจากการวิเคราะห์แบบรายงานผลการทดสอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจุดประสงค์ เพื่อคัดกรองความสามารถการฟัง และการพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามง่าย ๆ ได้ และไม่

เข้าใจคำสั่งที่ผู้พูดสื่อสารกับนักเรียน โดยคะแนนการทดสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565 และ2566 นั้น พบนักเรียนที่มีความสามารถการฟังอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 37.50 และ 25.00 และความสามารถการพูดอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 25.00 ตามลำดับ โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นย้ำให้เร่งพัฒนานักเรียนที่มีเกณฑ์อยู่ในระดับปรับปรุงเพื่อไม่ให้นักเรียนมีความบกพร่องทางด้านการฟังและการพูด เนื่องจากการฟังและการพูดของนักเรียนเป็นพื้นฐานเริ่มต้นของการรับสาร และส่งสาร อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่จะพัฒนาต่อยอดไปยังการอ่าน และการเขียน โดยในการพัฒนาควรใช้เทคนิคและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างเหมาะสมและ มีประสิทธิภาพ

เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง เพื่อให้นักเรียนมีระดับสติปัญญาที่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมือนกับที่(ณัฐธยาน์ แวงอุบล, 2566) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย ถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จึงมีความเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟังและการพูด อีกทั้งสิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน คือ นวัตกรรม และสื่อการสอนที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นี้ สื่อที่เหมาะสมคือสื่อที่มีภาพประกอบ และสื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้ของนักเรียนมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งทางฐานะ พัฒนาการ และความพร้อมในการเรียนรู้ของตัวนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคนี้มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาความสามารถการอ่าน ความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนได้ โดยก่อให้เกิดองค์ความรู้แบบมั่นคง และถาวร ดังที่ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553) กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจ และจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็ว และ (ทิศนา แขมมณี, 2557) กล่าวว่า การใช้เกมการศึกษาเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง นักเรียนได้รับความสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้จากการเล่นช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายและอยู่คงทน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษามาพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด และพัฒนาความสามารถการฟัง-การพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้าน Hard Skills และ Solf Skills ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถสังเคราะห์การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาได้ดังดังนี้

ภาพที่ 1 การสังเคราะห์การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนลุ่มน้ำยม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 334 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวนนักเรียน 6 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มจึงได้กลุ่มตัวอย่างน้อยตามจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา

2) ความสามารถการฟัง-พูด

3.3 เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 6 แผน ได้แก่ ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด มาตราแม่กก มาตราแม่กบ มาตราแม่กน มาตราแม่กด และสรุปส่งท้ายตัวสะกดไม่ตรงมาตราตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการพิจารณาองค์ประกอบความเหมาะสมของแผนโดยใช้แบบประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนของลิเคิร์ท (Likert) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.51)

2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการอ่านคำศัพท์ที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า แบบทดสอบทั้ง 30 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับดี จากนั้นมีการตรวจสอบหาคุณภาพรายข้อ โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มทดลองใช้ เพื่อหาค่าความยากง่าย ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 และพิจารณาจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จากนั้นคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kader-Richardson) ผลปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

3) แบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยและปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบ จำนวน 34 ข้อ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า แบบทดสอบทั้ง 34 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับดี จากนั้นมีการตรวจสอบหาคุณภาพรายข้อ โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มทดลองใช้ เพื่อหาค่าความยากง่าย ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 และพิจารณาจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จากนั้นคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kader-Richardson) ผลปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

2) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อและแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด จำนวน 20 ข้อ มาทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล

3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 6 แผน แผนละ 1-2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

4) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบ ให้มีการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อและแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด จำนวน 20 ข้อ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด ของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ผลการทดสอบและนำมาเปรียบเทียบโดยใช้ค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

6) นำข้อมูลคะแนนที่ได้จากการทดลองวิจัย และการวิเคราะห์ทางสถิติไปวิเคราะห์ผลและอภิปรายผลต่อไป

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการพิจารณาองค์ประกอบความเหมาะสม (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย และเมื่อทดสอบการแจกแจงปกติ พบว่า มีการแจกแจงไม่ปกติ

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย และเมื่อทดสอบการแจกแจงปกติ พบว่า มีการแจกแจงไม่ปกติ

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ

5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด	4.50	0.40	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มาตราแม่กก	4.50	0.48	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มาตราแม่กบ	4.49	0.45	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มาตราแม่กน	4.61	0.49	มากที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มาตราแม่กด	4.50	0.62	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 สรุปส่งท้ายตัวสะกดไม่ตรงมาตรา	4.52	0.63	มากที่สุด
ผลรวม	**4.52**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.51)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตารางที่ 2 คะแนนผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

คนที่	**คะแนนการทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา**		**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**	**ร้อยละของความก้าวหน้า**
	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	**หลังเรียน (20 คะแนน)**		
1	12	20	8	40
2	12	20	8	40
3	10	18	8	40
4	8	15	7	35
5	12	20	8	40
6	10	20	10	50
รวม	**64**	**113**	**49**	**245**
เฉลี่ย	**10.667**	**18.833**	**8.17**	**40.83**

จากตาราง 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราจากคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8.17 โดยมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 40.83

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

การทดสอบ	**n**	**M**	**S.D.**	**Wilcoxon**	**p**	**Effect size**
ก่อนเรียน	6	10.667	1.633	21.00	.016	1.000

หลังเรียน	6	18.833	2.041		

หมายเหตุ Normality test(Shapiro-Wilk): W=0.770, p = .031

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Normality test) ด้วยการวิเคราะห์ Shapiro-Wilk test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (W = 0.770, p = 0.031) จึงใช้การวิเคราะห์ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 18.833 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.041 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 10.667 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.633 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (W = 21.000, p = 0.016, Effect Size = 1.000)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตารางที่ 4 คะแนนผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

คนที่	**คะแนนการทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด**		**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**	**ร้อยละของ**
	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	**หลังเรียน (20 คะแนน)**		**ความก้าวหน้า**
1	10	17	7	35
2	11	18	7	35
3	8	15	7	35
4	7	12	5	25
5	9	16	7	35
6	12	18	6	30
รวม	**57**	**96**	**39**	**195**
เฉลี่ย	**9.500**	**16.000**	**6.50**	**32.50**

จากตาราง 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด จากคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.50 โดยมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 32.50

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

การทดสอบ	**n**	**M**	**S.D.**	**Wilcoxon**	**p**	**Effect size**

ก่อนเรียน	6	9.500	1.871	21.000	.016	1.000
หลังเรียน	6	16.000	2.280			

หมายเหตุ Normality test(Shapiro-Wilk): W=0.701, p = .006

จากตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Normality test) ด้วยการวิเคราะห์ Shapiro-Wilk test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (W = 0.701, p = 0.006) จึงใช้การวิเคราะห์ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 16.000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.280 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 9.500 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.871 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (W = 21.000, p = 0.016, Effect Size = 1.000)

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา อีกทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและเกมการศึกษา เพื่อนำมาปรับใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบ พิจารณาความเหมาะสมซึ่งมีผลรวมพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกอ่านคำ และฝึกฟัง-พูด เป็นลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นการเรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษาช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้มากขึ้น และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้แบ่งเป็น 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด, มาตราแม่กก, มาตราแม่กบ, มาตราแม่กน, มาตราแม่กด และสรุปส่งท้าย

ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และมีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับ ปุณยาพร สอนศรี (2564) ได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการการจัดการเรียนการรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.53) รวมถึงกันยารัตน์ พุดตานดง (2565) ที่ได้พัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสะกดคำด้วยเทคนิคสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสิทธิภาพเท่ากับ 82.89/88.44 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา หลังการจัดเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนได้รับการฝึกและเรียนรู้ตามกระบวนการ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราจากการเรียนรู้ด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเกมการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้เกมการศึกษาในขั้นลงมือเรียนรู้ ฝึกทำ และฝึกฝน และขั้นสรุปความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกทำและฝึกฝนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกการอ่านคำ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด และถูกกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาด้วยเกมการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านคำของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การสังเกตคำ การอ่านออกเสียง การจำแนกคำ ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมการศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจรูปแบบของคำและสามารถอ่านคำได้ถูกต้อง ส่งผลให้สามารถพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนได้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา สุขแก้ว (2565) ได้พัฒนาความสามารถการอ่านคำโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อักทั้งยังสอดคล้องกับ วุฒิชัย คำภิระยศ (2565) ได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง “คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด”

ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา หลังการจัดเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอน และนักเรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน เช่น การสนทนา การถาม–ตอบ การฟัง และพูดสื่อสารระหว่างกันในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟังและการพูดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังส่งผลให้นักเรียนกล้าแสดงออกและกล้าพูดมากขึ้นผ่านการใช้เกมการศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เกมทายคำ เกมปริศนา ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสื่อสารระหว่างกัน เพราะนักเรียนต้องตั้งใจฟังคำอธิบายหรือคำถามจากเพื่อนและครู แล้วจึงตอบหรือแสดงความคิดเห็นของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกทั้งการฟังอย่างตั้งใจและการพูดสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ความสามารถด้านการฟัง–พูดของนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานที่จะต่อยอดไปยังการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากความสามารถการฟัง-พูดมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ นวภรณ์ อุ่นเรือน (2560) กล่าวถึงความสำคัญของการฟังว่าการฟังช่วยพัฒนาทักษะการส่งสาร เนื่องจากการฟังเป็นกระบวนการรับสารที่เป็นส่วนสำคัญของการต่อยอดไปยังการคิด การพูด และการเขียน อีกทั้งเป็นกระบวนการรับสารที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เพราะเราสามารถรับสารจากการฟังได้ตลอดเวลา ทำให้ได้รับความรู้ เพราะการฟังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดสติปัญญา นอกจากจะได้รับความรู้แล้ว การฟังยังช่วยให้เกิดสติปัญญามีความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงความสำคัญของการพูด สุทธิดา จันทร์ดวง (2562) อธิบายว่าการพูดมีความสำคัญ คือ เป็นการสื่อความหมายโดยอาศัยภาษา ถ้อยคำ ซึ่งเป็นวัจนภาษา ควบคู่กับการใช้อวัจนภาษาไปยังผู้รับสาร ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูดและเกิดการตอบสนองจากผู้ฟังจนทำให้เข้าใจความหมายร่วมกันระหว่างสองฝ่าย ซึ่งนับว่าความสามารถการฟัง-พูดนี้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน อีกทั้งปรากฏงานวิจัยที่มีความสอดคล้องที่มีจุดมุ่งหมาย คือการพัฒนาความสามารถการฟัง-พูดเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ งามขำ (2551) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณโดยใชปริศนาคำทายที่มีตอความสามารถดานการฟงและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้กิจกรรมปริศนาคำทาย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับส่วนหนึ่งของกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีการใช้เกมทายคำที่พัฒนาความสามารถการฟัง-พูด พบว่ากอนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณโดยใชปริศนาคำทายเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนความสามารถดานการฟงและการพูดแตกตางกันอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

$p < .05$

กล่าวโดยสรุป ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถโดยการเรียนรู้คำศัพท์และฝึกการฟัง-พูด ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานทั้ง 5 ขั้น ตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจึงเกิดการสร้างองค์ความรู้ในการอ่านคำด้วยตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านการฟัง และการพูด อีกทั้งได้รับการเสริมแรงทางบวกจากเกมการศึกษา นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษาช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้มากขึ้น เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่มากขึ้นในชั้นเรียน แต่ด้วยกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก อันเป็นผลเฉพาะกลุ่มอาจไม่สามารถสรุปภาพรวมทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตามผลวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของจริยา สุขแก้ว และนงลักษณ์ งามขำ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เข้าใจกระบวนการขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละขั้น โดยให้มีความเหมาะสมกับวัย

2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ควรคำนึงถึงตัวของนักเรียน และเนื้อหาที่ใช้สอนเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

3. การใช้เกมการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ควรระบุและชี้แจงกติการการเล่นเกมให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ควรเลือกเกมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยวิธีปกติ กับการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

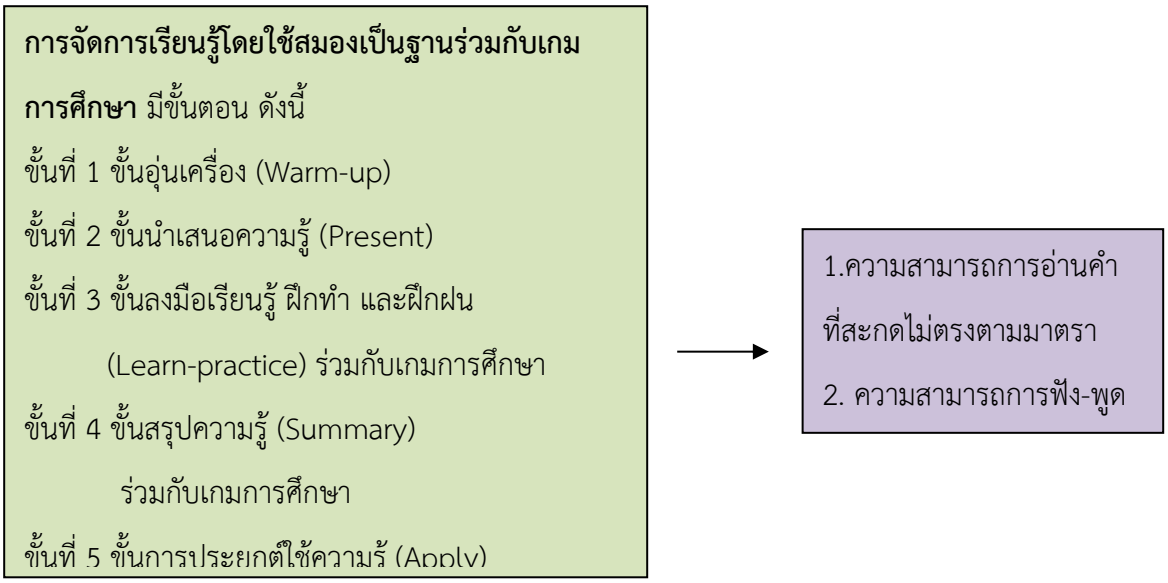
2. ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยด้านอื่น ๆ เช่น การเขียน

3. ควรขยายผลการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาสำหรับรายวิชาอื่น และในระดับชั้นอื่น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เป็นการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา อันเป็นการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนเหมาะสมกับช่วงวัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พึ่งผ่านการเรียนรู้จากระดับปฐมวัย โดยนักเรียนจะเรียนรู้การอ่านคำ และฝึกฝนความสามารถการฟัง-พูด ผ่านขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ขั้นตอน อีกทั้งสร้างการเสริมแรง กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษาที่มีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ ทันสมัย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และฝึกฝนผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบันที่การใช้สื่อ นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้นำไปใช้พัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กันยารัตน์ พุดตานดง. (2565). *การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

จริยา สุขแก้ว. (2565). *การพัฒนาความสามารถการอ่านคำโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ณัฐธยาน์ แวงอุบล. (2566). การเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สมองเป็นฐาน. *Journal of Applied Education, 1*(3), 13–14.

ดุษฎี มัชฌิมาภิโร. (2557). มาอ่านหนังสือกันเถอะ. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 11*(52), 3–4.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวภรณ์ อุ่นเรือน. (2560). *ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นงลักษณ์ งามขำ. (2551). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Chi_Ed/Nongluck_N.pdf

ปุณยาพร สอนศรี. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2557). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด: Cognitive coaching*. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

วุฒิชัย คำภิระยศ. (2565). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง "คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด" ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. อักษรเจริญทัศน์.

สุทธิดา จันทร์ดวง. (2562). *การใช้ภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *รายงานผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน*. http://180.180.244.42/NT/ExamWeb/MainSch/MainSch.aspx

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

แบบจำลองเอส ดี เอส มายด์เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา: บูรณาการพรหมวิหาร 4 กับการบริหารสมัยใหม่จากกรณีแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต

The SDS M.I.N.D. Model for Compassionate Leadership: Integrating the Brahmaviharas with Modern Management A Case Study of Mae Chee Sansanee Sthirasuta

อรณัฏฐ์ อชีรญาวัฒน์[1], โมลี เขียวสะอาด[2], จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์[3*], นิพนธ์ สุวรรณกูฏ[4]

[1,3,4]มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

[2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

Orranarth Acherayawathana[1], Molee Khieosaat[2], Jakkrapan Kittinorarat[3], Niphon Suwankut[4]
[1,3,4]Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand
[2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand
✉: * Jakkrapan@pnru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 5 February 2026; Revised: 26 March 2026; Accepted: 17April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และความปลอดภัยทางจิตใจ (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต ในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลองเอส ดี เอส มายด์เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในบริบทโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ข้อมูลได้จากการสืบค้นและคัดเลือกเอกสารอย่างเป็นระบบจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา งานวิชาการร่วมสมัย (ค.ศ. 2000–2025) และเอกสารคำสอนของแม่ชีศันสนีย์ จากนั้นวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการเปรียบเทียบธีม พร้อมตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูลและบันทึกร่องรอยการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 สนับสนุนแนวคิด “ดูแลตนเองเป็นฐานของการดูแลผู้อื่น” และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากความผิดพลาด อีกทั้งเติมเต็มมิติที่กรอบสมัยใหม่กล่าวไม่ชัด ได้แก่ มุทิตาในฐานะกลไกสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น และอุเบกขาในฐานะหลักความเที่ยงธรรมเพื่อธรรมาภิบาล แบบจำลองเอส ดี เอส มายด์ประกอบด้วย เมตตา ปัญญาเชิงหยั่งรู้ การไม่เบียดเบียน และความเพียร โดยมีความเข้มแข็งภายในเป็นแกนกลาง และเสนอแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร และสังคม เพื่อสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมของภาวะผู้นำ

คำสำคัญ : พรหมวิหาร 4; ภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา; ความกรุณาต่อตนเอง; ความปลอดภัยทางจิตใจ; แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต

Abstract

This qualitative documentary study examines how the Brahmavihāras can be integrated with contemporary management perspectives on self-compassion, compassionate leadership, and psychological safety. It aims to (1) compare conceptual alignments and distinctions between the Brahmaviharas and these modern theories, (2) synthesize Mae Chee Sansanee Sthirasuta's Buddhist approach to applying the Brahmavihāras in managing a social enterprise, and (3) develop the SDS M.I.N.D. model for compassionate leadership in volatile, uncertain, complex, and ambiguous contexts. Sources were systematically collected from the Tipitaka and commentarial texts, peer-reviewed literature (2000–2025), and documented teachings and materials related to Mae Chee Sansanee. Data were analyzed through qualitative content analysis and comparative thematic analysis, with trustworthiness enhanced via triangulation and an audit trail. Findings show strong overlap in the principle that self-care underpins sustainable care for others and in practices that foster psychologically safe learning climates. The Brahmaviharas further extend modern discourse by clarifying two ethical mechanisms: mudita as a foundation for a non-competitive, cooperative culture, and upekkha as impartiality that strengthens ethical governance and fair decision-making. The proposed SDS M.I.N.D. model integrates Metta, Insightful Wisdom, Non-harming, and Diligence, anchored by Inner Strength as the core enabling mechanism, and outlines applications across individual, organizational, and societal levels to balance performance, well-being, and ethical values.

Keywords: Brahmaviharas, compassionate leadership, self-compassion, psychological safety, Buddhist management

1. บทนำ

โลกธุรกิจในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความผันผวน (volatility) ความไม่แน่นอน (uncertainty) ความซับซ้อน (complexity) และความคลุมเครือ (ambiguity) หรือ “โลก VUCA” ทำให้รูปแบบการบริหารแบบเดิมที่เน้นการควบคุมและการสั่งการแบบบนลงล่างไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อีกต่อไป (Bennett & Lemoine, 2014) ขณะเดียวกัน วิกฤตสุขภาพจิตของผู้บริหารและพนักงานทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การอนามัยโลกรายงานว่าภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลส่งผลให้เศรษฐกิจโลกสูญเสียมากกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีจากการสูญเสียผลผลิต (World Health Organization, 2019) และในสหรัฐอเมริกา มีพนักงานมากกว่า 50% ที่รู้สึกหมดไฟจากการทำงาน (Moss, 2021) ความท้าทายเหล่านี้จึงเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ จากการมุ่งเน้นเพียง “ผลงาน” ไปสู่การสร้าง “สมดุล” ระหว่างประสิทธิภาพกับสุขภาวะ นักวิชาการและผู้นำธุรกิจเริ่มให้ความสนใจแนวคิดภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Dutton et al., 2014; Hougaard & Carter, 2018) ควบคู่กับการสร้างความปลอดภัยทางจิตใจ ซึ่ง Google พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของทีมงานที่ประสบความสำเร็จ (Duhigg, 2016)

ในบริบทไทย แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต (2496-2564) ผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน (Sathira Dhammasathan: SDS) ได้สาธิตรูปแบบการบริหารที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ต่อเนื่องมากกว่า 40 ปี ท่านพัฒนาองค์กรที่เริ่มต้นจากศูนย์ให้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้พุทธธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย พร้อมขยายผลไปยังโครงการเพื่อสังคมจำนวนมาก ความสำเร็จของท่านสะท้อนผ่านคุณภาพชีวิตของผู้คนนับหมื่นที่ได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงชีวิต (สถาบันเสถียรธรรมสถาน, 2567)

แม้งานวิจัยด้านภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Hougaard et al., 202; Worline & Dutton, 2017) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Edmondson, 2018) จะเติบโตต่อเนื่อง แต่การบูรณาการกับกรอบจริยศาสตร์เชิงพุทธโดยเฉพาะ “พรหมวิหาร 4” ยังขาดกรอบสังเคราะห์ที่เป็นระบบในบริบทไทย โดยเฉพาะการทำความเข้าใจ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” ในฐานะกลไกเชิงสังคมและเชิงธรรมาภิบาลของภาวะผู้นำ นอกจากนี้ แม้แม่ชีศันสนีย์เป็นแบบอย่างโดดเด่นของการนำพุทธธรรมมาใช้ในการบริหาร แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อสกัดหลักการและพัฒนาเป็นแบบจำลองที่ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง

ในเชิงทฤษฎี งานวิจัยนี้จัดวางความสัมพันธ์ระหว่างพรหมวิหาร 4 กับทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ พร้อมชี้ให้เห็นมิติที่ทฤษฎีตะวันตกยังครอบคลุมไม่ครบ โดยเฉพาะมุทิตาและอุเบกขา เชิงปฏิบัติ งานวิจัยเสนอแบบจำลอง SDS M.I.N.D. โดยชื่ออักษรย่อ **SDS** มีที่มาจากชื่อของ เสถียรธรรมสถาน (Sathira Dhammasathan) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาหลักที่ใช้ในการสังเคราะห์พุทธวิธี เพื่อเป็นเครื่องมือแนวทางสำหรับผู้นำและองค์กรในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาวะ การเรียนรู้ และความรับผิดชอบทางจริยธรรมในโลก VUCA เชิงนโยบาย งานวิจัยสามารถสนับสนุนการออกแบบหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำที่ผสานคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยกับมาตรฐานสากล

บทความนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อ (1) อธิบายความเชื่อมโยงและความแตกต่างระหว่างพรหมวิหาร 4 กับความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) อย่างเป็นระบบ (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในฐานะกรณีศึกษาที่แสดงการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ในการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA โดยเน้นมิติที่ทฤษฎีตะวันตกยังอธิบายได้ไม่ครบ ได้แก่ มุทิตาในฐานะกลไกสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น และอุเบกขาในฐานะหลักธรรมาภิบาลเพื่อการตัดสินใจอย่างเที่ยงธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.การศึกษาและวิเคราะห์หลักพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนาเถรวาทและเปรียบเทียบกับทฤษฎีตะวันตกที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในการประยุกต์พรหมวิหาร 4 ต่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม

3. การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. Framework สำหรับภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ใน 3 ระดับ

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร ครอบคลุมหลักพรหมวิหาร 4 ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา โดยเน้นอังคุตตรนิกายและวิสุทธิมรรค รวมถึงทฤษฎีควาความกรุณาต่อตนเองของ Kristin Neff ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งความกรุณาของ Rasmus Hougaard และ Jacqueline Carter ทฤษฎีความปลอดภัยทางจิตใจของ Amy

Edmondson และคำสอนกับผลงานของแม่ชีศันสนีย์ผ่านเอกสารและบันทึกการบรรยาย เอกสารร่วมสมัยเน้นช่วงปี ค.ศ. 2000-2025 ยกเว้นคัมภีร์และงานคลาสสิกที่มีนัยสำคัญ

ข้อจำกัดสำคัญคือยังไม่มีการทดลองเชิงประจักษ์ในองค์กร และกรณีศึกษาเป็นองค์กรเพื่อสังคมที่อาจมีลักษณะเฉพาะ

4. การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนาเถรวาท

พรหมวิหาร 4 (Brahmaviharas) เป็นกรอบคุณธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปสู่ความเป็นอยู่ที่ประเสริฐ โดยประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งมิได้เป็นคุณธรรมที่แยกขาดจากกัน หากเชื่อมโยงเกื้อหนุนกันเป็นระบบ (Bodhi, 2012; พระธรรมปิฎก, 2560) เมื่อพิจารณาในเชิงความหมาย เมตตา (Mettaa) สะท้อนความปรารถนาดีอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อสรรพสัตว์ เป็นท่าทีพื้นฐานที่ทำให้ใจไม่เริ่มต้นจากการแบ่งแยกหรือคัดออก ขณะที่กรุณา (Karuna) มิใช่เพียงความสงสารเชิงอารมณ์ แต่เป็นเจตจำนงที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นอย่างลงมือทำ จึงทำให้ความปรารถนาดีไม่หยุดอยู่ที่ความรู้สึกหากต่อยอดไปสู่การกระทำที่เกื้อกูล

ในอีกมิติหนึ่ง มุทิตา (Muditaa) ทำหน้าที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะเป็นความยินดีในความสุขและความสำเร็จของผู้อื่น เป็นพลังต้านพิษของความอิจฉาริษยา ซึ่งมักบั่นทอนความร่วมมือและความไว้วางใจในหมู่คนที่ทำงานหรืออยู่ร่วมกัน ส่วนอุเบกขา (Upekkha) เป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ ไม่หวั่นไหวด้วยอารมณ์รักชัง และยังมีแก่นของความเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง (ความเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง (impartiality)) จึงเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้การตัดสินใจและการวางใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างสงบและยุติธรรม

หลักสำคัญของพรหมวิหาร 4 คือการพัฒนาเริ่มจากตนเองก่อน แล้วจึงขยายไปสู่ผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งควรพัฒนาให้ครบทั้งสี่เพื่อความสมดุล เพราะหากมีเมตตาและกรุณาโดยขาดอุเบกขา อาจทำให้เกิดความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ (Compassion Fatigue) ขณะที่หากเน้นอุเบกขาโดยขาดเมตตา ก็อาจคลาดไปเป็นความเฉยเมยที่ไม่เกื้อกูลต่อผู้อื่นได้

2. ทฤษฎีควาความกรุณาต่อตนเองของคริสติน เนฟฟ์

แนวคิดควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ของคริสติน เนฟฟ์ (Kristin Neff) อธิบาย “ท่าทีที่บุคคลปฏิบัติต่อตนเอง” ในยามเผชิญความทุกข์ ความล้มเหลว หรือความไม่สมบูรณ์ของชีวิต โดยเน้นการมีเมตตาและความเข้าใจต่อตนเองแทนการตำหนิอย่างรุนแรง (Neff, 2011) สาระสำคัญของแนวคิดนี้สะท้อนผ่านองค์ประกอบสามประการ ได้แก่ ความอ่อนโยนต่อตนเอง (Self-kindness) ซึ่งเป็นการดูแลและพูดกับตนเองอย่างเข้าใจ ความเป็นมนุษย์ร่วมกัน (Common humanity) ซึ่งช่วยให้ตระหนักว่าความผิดพลาดและความทุกข์เป็นประสบการณ์ที่มนุษย์ล้วนเผชิญ ไม่ใช่ “ความผิดปกติ” ของเราเพียงคนเดียว และสติสัมปชัญญะ (สติ (mindfulness)) ซึ่งทำให้เห็นอารมณ์และประสบการณ์อย่างชัดเจนโดยไม่จมอยู่หรือผลักไส

จากงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมาก พบว่า ควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) มี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาพจิต ความยืดหยุ่นทางใจ และการทำงาน ทั้งในมิติของการฟื้นตัวจากความเครียดและการรับมือกับความล้มเหลวได้อย่างสร้างสรรค์ (MacBeth & Gumley, 2012; Neff & Germer, 2018) จึงทำให้แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้มากขึ้นในบริบทการพัฒนาผู้นำและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3. ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งความกรุณา

แนวคิดภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) ของราสมุส ฮูการ์ด (Rasmus Hougaard) และแจ็คเกอลีน คาร์เตอร์ (Jacqueline Carter) เสนอว่า ความกรุณาในบริบทผู้นำมิใช่เพียงความใจดีหรือความอ่อนโยน หากคือ “ความตั้งใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง” (Hougaard & Carter, 2018) ความตั้งใจดังกล่าวจึงต้องผ่านการพิจารณาว่า “อะไรคือประโยชน์ที่แท้จริงในระยะยาว” ไม่ใช่เพียงการทำให้ผู้อื่นสบายใจชั่วคราว

หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้อยู่ที่การอธิบายว่าความกรุณาเกิดจาก “ปัญญา” และ “ความกล้าหาญ” ร่วมกัน (Wisdom and courage) กล่าวคือ ผู้นำต้องมีปัญญาในการมองเห็นสถานการณ์อย่างชัดเจน เข้าใจคนและระบบอย่างลึกซึ้ง และต้องมีความกล้าหาญที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องแม้เป็นเรื่องยากหรือไม่เป็นที่นิยม แนวคิดนี้จึงช่วยให้เข้าใจว่า “ความกรุณาไม่ใช่ความอ่อนแอ” แต่เป็นการผสานความอ่อนโยนกับความเข้มแข็ง รวมถึงการตัดสินใจที่หนักแน่นอย่างมีมนุษยธรรมเพื่อประโยชน์ระยะยาวของทั้งบุคคล ทีม และองค์กร

4. ทฤษฎีความปลอดภัยทางจิตใจของเอมี เอ็ดมอนด์สัน

เอมี เอ็ดมอนด์สัน (Amy Edmondson) อธิบายความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) ว่าเป็น “ความเชื่อร่วมกันในทีม” ว่าสมาชิกสามารถพูดความจริง ตั้งคำถาม ยอมรับความผิดพลาด หรือเสนอแนวคิดใหม่ได้โดยไม่ถูกลงโทษหรือเยาะเย้ย (Edmondson, 1999, 2018) แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรยุคใหม่ เพราะการเรียนรู้และนวัตกรรมมักต้องอาศัยการทดลอง และการทดลองย่อมมีความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่ง หากทีมไม่ปลอดภัยพอ คนจะเลือกเงียบ เลี่ยงความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงการเรียนรู้ร่วมกัน

งานวิจัยของเอ็ดมอนด์สันชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของความปลอดภัยทางจิตใจกับการเรียนรู้ของทีม ประสิทธิภาพ และนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญ และการค้นพบในภาคปฏิบัติของ Google ผ่านโครงการอริสโตเติล (Project Aristotle) ก็ยืนยันในทิศทางเดียวกันว่า ความปลอดภัยทางจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของทีมที่ประสบความสำเร็จ (Duhigg, 2016; Rozovsky, 2015) จึงทำให้แนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในวงวิชาการและวงการบริหารจัดการร่วมสมัย

5. แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต และเสถียรธรรมสถาน

แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การประยุกต์พุทธธรรมกับการบริหารจัดการ “มีภาพจริงของการปฏิบัติ” ไม่ได้หยุดอยู่เพียงแนวคิดเชิงนามธรรม ท่านก่อตั้งเสถียรธรรมสถานในปี พ.ศ. 2530 และค่อย ๆ พัฒนาให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางพุทธธรรมที่มีบทบาทโดดเด่นในสังคมไทย (สถาบันเสถียรธรรมสถาน, 2567) ความน่าสนใจของกรณีศึกษานี้อยู่ที่การบริหารองค์กรบนฐาน “การพัฒนาคน” โดยไม่แยกการทำงานออกจากการฝึกฝนจิตใจ กล่าวคือ การบริหารมิได้มุ่งเพียงผลลัพธ์ภายนอก แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพภายในของผู้คนที่ร่วมกันสร้างงาน

ในเชิงพุทธวิธี จุดตั้งต้นของท่านคือ “การเริ่มจากตนเอง” โดยเน้นการดูแลกายและใจให้ไม่เบียดเบียน

ตนเองก่อน แล้วจึงขยายเมตตาไปสู่ผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ แนวทางนี้ทำให้การดูแลผู้คนในองค์กรไม่กลายเป็นภาระที่บั่นทอนผู้ดูแล แต่เป็นการเกื้อหนุนกันจากฐานใจที่มั่นคง ขณะเดียวกัน ท่านยังทำให้เรื่อง “งานเล็ก” มีความหมาย ด้วยการย้ำว่าคุณค่าของงานไม่ได้อยู่ที่ขนาด แต่อยู่ที่คุณภาพจิตใจของผู้ลงมือทำ เมื่อคนทำงานด้วยสติ ความตั้งใจ และความปรารถนาดี งานจึงกลายเป็นพื้นที่ฝึกตน และความสัมพันธ์ในองค์กรก็ถูกหล่อเลี้ยงด้วยความละเอียดอ่อนทางใจ ไม่ใช่ด้วยแรงกดดันหรือการแข่งขัน

สิ่งที่สะท้อนความเป็นระบบของการบริหารแบบพุทธในเสถียรธรรมสถาน คือการปลูกฝังค่านิยม “รัก แบ่งปัน เคารพ” (Care, Share, Respect) ให้เป็นวัฒนธรรมร่วม มากกว่าการเป็นถ้อยคำเชิงอุดมคติ วัฒนธรรมเช่นนี้ช่วยให้ผู้คนรู้สึกปลอดภัยที่จะเรียนรู้ เติบโต และผิดพลาดได้โดยไม่ถูกลดทอนศักดิ์ศรี พร้อมกันนั้น การพัฒนาคนของท่านยังถูกมองเป็นกระบวนการระยะยาวแบบ “บ่มเพาะ แตกหน่อ ต่อยอด” (Nurture, Sprout, Sustain) ซึ่งเน้นความอดทน ความเข้าใจจังหวะการเติบโตของแต่ละคน และการไม่เร่งรัดจนเกิดแรงต้านหรือความหมดไฟ

อีกประเด็นที่ทำให้พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์มีความหมายต่อการศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัย คือการให้ความสำคัญกับ “การบริหารเวทนา” (Managing vedana) หรือการเรียนรู้ที่จะอยู่กับความเจ็บปวดทั้งกายและใจอย่างมีสติ ไม่ผลักไส ไม่กดทับ แต่ใช้ปัญญาทำความเข้าใจและเปลี่ยนความทุกข์ให้เป็นบทเรียน กระบวนการเช่นนี้ทำหน้าที่สร้าง “ความเข้มแข็งภายใน” (Inner Strength) ซึ่งเป็นฐานพลังที่ทำให้การให้ความกรุณาต่อผู้อื่นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ไม่กลายเป็นการเสียสละที่เผาผลาญตนเอง และไม่แปรไปเป็นความแข็งกระด้างเมื่อเผชิญความกดดันในระยะยาว

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ โดยสืบค้นและคัดเลือกเอกสารอย่างเป็นระบบจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา และงานวิชาการที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2000–2025 จากฐานข้อมูลสากลและแหล่งเผยแพร่ที่น่าเชื่อถือ พร้อมรวบรวมเอกสารคำสอน และข้อมูลที่ตรวจสอบย้อนกลับได้เกี่ยวกับแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต (เช่น หนังสือ/บทความ บันทึกคำบรรยาย และสื่อเผยแพร่ของเสถียรธรรมสถาน รวมถึงงานวิชาการหรือบทสัมภาษณ์ที่ผ่านการกลั่นกรอง) เกณฑ์คัดเลือกกำหนดให้เอกสารต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับพรหมวิหาร ๔ ภาวะผู้นำเชิงกรุณา ความกรุณาต่อตนเอง หรือความปลอดภัยทางจิตใจ มีที่มาอ้างอิงตรวจสอบได้ และมีคุณภาพทางวิชาการ ส่วนเกณฑ์คัดออก ได้แก่ งานเชิงความเห็นที่ขาดหลักฐาน งานที่วิธีวิจัยไม่ชัดเจน หรือเอกสารซ้ำซ้อนที่ไม่เพิ่มสาระสำคัญ การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการเปรียบเทียบธีม โดยเพิ่มความน่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล และบันทึกร่องรอยการตัดสินใจเชิงวิเคราะห์ตั้งแต่คำค้น เกณฑ์คัดเลือก คัดออก จนถึงเหตุผลในการสรุปธีม

1. แหล่งข้อมูลและการสืบค้นเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นและรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบจาก 4 กลุ่มแหล่งข้อมูลหลัก ได้แก่

1) พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา ที่เกี่ยวข้องกับพรหมวิหาร 4 โดยเน้นคัมภีร์สำคัญที่กล่าวถึงหลักการและการประยุกต์ใช้ในเชิงจริยศาสตร์และการดำเนินชีวิต

2) งานวิชาการร่วมสมัย (ค.ศ. 2000–2025) ในประเด็น Self-Compassion, Compassionate Leadership และ Psychological Safety จากฐานข้อมูลสากลและแหล่งเผยแพร่ที่เชื่อถือได้

3) เอกสารคำสอนและผลงานของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต จากแหล่งที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ เช่น หนังสือ/บทความที่ท่านเขียน บันทึกคำบรรยายธรรม และสื่อเผยแพร่ของเสถียรธรรมสถาน

4) เอกสารประกอบกรณีศึกษา เช่น งานวิชาการ บทสัมภาษณ์ หรือเอกสารที่ผ่านการกลั่นกรอง ซึ่งกล่าวถึงการบริหารและบทบาทของเสถียรธรรมสถาน

2. เกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกเอกสาร

เพื่อให้ข้อมูลมีความตรงประเด็นและตรวจสอบได้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

1) เกณฑ์คัดเลือก (Inclusion Criteria): เอกสารต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับ (1) พรหมวิหาร 4 (2) ความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) (3) ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) หรือ (4) ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) มีแหล่งอ้างอิงระบุที่มาได้ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการพิจารณาทางวิชาการหรือสำนักพิมพ์ที่น่าเชื่อถือ

2) เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria): บทความเชิงความเห็นที่ขาดหลักฐานรองรับ งานที่วิธีวิจัยไม่ชัดเจน และเอกสารที่ซ้ำซ้อนโดยไม่เพิ่มองค์ความรู้ใหม่

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยดำเนินการเป็นลำดับ ได้แก่

1) อ่านเอกสารอย่างเป็นระบบเพื่อระบุประเด็นหลัก แนวคิดสำคัญ และถ้อยความที่สะท้อนสาระของพรหมวิหาร 4 และทฤษฎีร่วมสมัย

2) จัดหมวดหมู่และพัฒนา “ธีม” เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างกรอบพุทธกับกรอบตะวันตก

3) สังเคราะห์ผลในส่วนกรณีศึกษาโดยเชื่อมโยงธีมกับ “พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์” และสกัดหลักการเชิงปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D.

4. ความน่าเชื่อถือของการวิจัย (Trustworthiness)

เพื่อจำกัดอคติและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบซ้ำ ผู้วิจัยใช้แนวทางดังนี้

1) การตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล (Triangulation): เปรียบเทียบข้อมูลจากพระไตรปิฎก งานวิชาการเชิงประจักษ์ และเอกสารคำสอนของแม่ชีศันสนีย์ให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะประเด็นที่ใช้เป็นข้อสรุปเชิงสังเคราะห์

2) บันทึกร่องรอยการวิเคราะห์ (Audit Trail): บันทึกขั้นตอนการสืบค้น คำค้น เกณฑ์คัดเลือก คัดออก รายการเอกสารที่อ่านเชิงลึก การจัดหมวดหมู่ธีม และเหตุผลของข้อสรุป เพื่อให้ผู้อ่านตรวจสอบที่มาของการตีความได้

3) การจัดกลุ่มเอกสารกรณีศึกษา: จัดกลุ่มเอกสารของแม่ชีศันสนีย์ตามประเภท เช่น คำสอน แนวปฏิบัติ แนวคิดการบริหาร และเหตุการณ์สำคัญขององค์กร เพื่อให้การติดตามที่มาและการตรวจทานการตีความมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้อง (2) การสังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุตในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA โดยผลการศึกษาแสดงเป็น 3 หมวด ดังนี้

1. ความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างพรหมวิหาร 4 กับทฤษฎีตะวันตก

ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบพบว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่หลายประการ โดยเฉพาะ (1) การเน้น “การดูแลตนเองเป็นฐานของการดูแลผู้อื่น” และ (2) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสื่อสาร และการเติบโตของผู้คนในองค์กร อย่างไรก็ตาม พรหมวิหาร 4 ยังเติมเต็มกรอบตะวันตกให้ลุ่มลึกขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในมิติ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” ซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่นและมิติธรรมาภิบาลของผู้นำ

1.1 เมตตา (Metta) สอดคล้องกับแนวคิดความกรุณาต่อตนเองในมิติ “ความอ่อนโยนต่อตนเอง (self-kindness)” และสอดรับกับภาวะผู้นำเชิงกรุณาในฐานะความตั้งใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อแปลสู่ระดับทีม เมตตาปรากฏเป็นบรรยากาศของความไว้วางใจและความอบอุ่น ซึ่งเอื้อต่อความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ทำให้สมาชิกกล้าพูด กล้าถาม และกล้าขอความช่วยเหลือโดยไม่หวั่นการถูกตำหนิ

1.2 กรุณา (Karuna) มีแก่นเป็นเจตจำนงในการบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นอย่างลงมือทำ จึงเชื่อมโยงกับแนวคิด “ความเป็นมนุษย์ร่วมกัน (common humanity)” ในทฤษฎีความกรุณาต่อตนเอง และสะท้อนการตัดสินใจที่ผสาน “ปัญญาและความกล้าหาญ (wisdom + courage)” ในภาวะผู้นำเชิงกรุณา ส่วนในกรอบความปลอดภัยทางจิตใจ กรุณาสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อความผิดพลาดเชิงสร้างสรรค์ โดยมองความผิดพลาดเป็นโอกาสเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ

1.3 มุทิตา (Mudita) เป็นองค์ประกอบที่สะท้อนความแตกต่างชัดเจนที่สุด เพราะแนวคิดตะวันตกที่นำมาเปรียบเทียบยังไม่มีองค์ประกอบที่ตรงกับมุทิตาโดยตรง มุทิตาทำหน้าที่เป็นกลไกลดความอิจฉาริษยาและการแข่งขันภายในองค์กร โดยส่งเสริมการยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่นอย่างจริงใจ ในระดับทีม มุทิตาเชื่อมโยงกับการเฉลิมฉลองความสำเร็จร่วมกัน และช่วยให้พื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจครอบคลุมทั้ง “เวลาที่ผิดพลาด” และ “เวลาที่สำเร็จ” ทำให้สมาชิกไม่ต้องระแวงว่าความสำเร็จของผู้อื่นจะกลายเป็นภัยของตน

1.4 อุเบกขา (Upekkha) แม้มีจุดร่วมกับ “สติ (mindfulness)” ในมิติความสมดุลทางอารมณ์ แต่ในกรอบพุทธ อุเบกขามิใช่ความเฉยเมย หากเป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ พร้อมมิติความเที่ยงธรรมและความไม่ลำเอียง ซึ่งมีนัยเชิงธรรมาภิบาลอย่างชัดเจน อุเบกขาจึงสัมพันธ์กับ “ปัญญา (wisdom)” ของผู้นำในการ

พิจารณาตามเหตุปัจจัย ไม่เอนเอียงตามอคติหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า และเอื้อต่อการรับรู้ความยุติธรรมในทีม อันเป็นฐานให้สมาชิกกล้าสื่อสารความจริงและร่วมมือกันได้มากขึ้น

โดยสรุป ข้อค้นพบสำคัญมี 4 ประการ ได้แก่ (1) ทุกแนวคิดยืนยัน “การดูแลตนเอง” เป็นฐานของการดูแลผู้อื่นอย่างยั่งยืน (2) มุทิตาเติมเต็มมิติการสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น (3) อุเบกขาเพิ่มมิติธรรมาภิบาลและความเที่ยงธรรมที่ลึกกว่าการมีสติในเชิงจิตวิทยา และ (4) สมการ “ความกรุณาเท่ากับปัญญาคูณความกล้าหาญ (Compassion = Wisdom × Courage)” สอดคล้องกับการผสานกรุณาและอุเบกขา เพื่อหลีกเลี่ยงทั้งภาวะเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ (compassion fatigue) และความกรุณาที่ขาดปัญญา

2. พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4

ผลการสังเคราะห์กรณีศึกษาแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต พบว่า การบริหารเสถียรธรรมสถานมีลักษณะเด่นคือการไม่แยก “การทำงาน” ออกจาก “การพัฒนาจิตใจ” แต่ทำให้การทำงานเป็นพื้นที่ฝึกฝนคุณธรรมและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สามารถสรุปหลักการสำคัญ 5 ประการที่สะท้อนการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 และความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ ดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หลักการสำคัญในการบริหารของแม่ชีศันสนีย์ พรหมวิหารที่เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่

หลักการ	รายละเอียด	พรหมวิหารที่เกี่ยวข้อง	ความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่
การเริ่มต้นจากตนเอง	ดูแลตนเองก่อนจึงแผ่เมตตาไปสู่ผู้อื่น	เมตตา (Metta) และอุเบกขา (Upekkha)	ความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) สติ (Mindfulness)
ทำสิ่งเล็กด้วยความรักที่ยิ่งใหญ่	เน้นคุณภาพจิตใจของการทำงานมากกว่าขนาดของงาน	เมตตา (Metta) และสติ (mindfulness)	คุณภาพของการปรากฏตัว (Quality of Presence)
รัก แบ่งปัน เคารพ	สร้างพื้นที่ที่ผู้คนรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจกัน	เมตตา (Metta) กรุณา (Karuna) และมุทิตา (Mudita)	ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety)
บ่มเพาะ แตกหน่อ ต่อยอด	พัฒนาคนระยะยาวด้วยความอดทน ไม่เร่งรัด	กรุณา (Karuna) และอุเบกขา (Upekkha)	การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

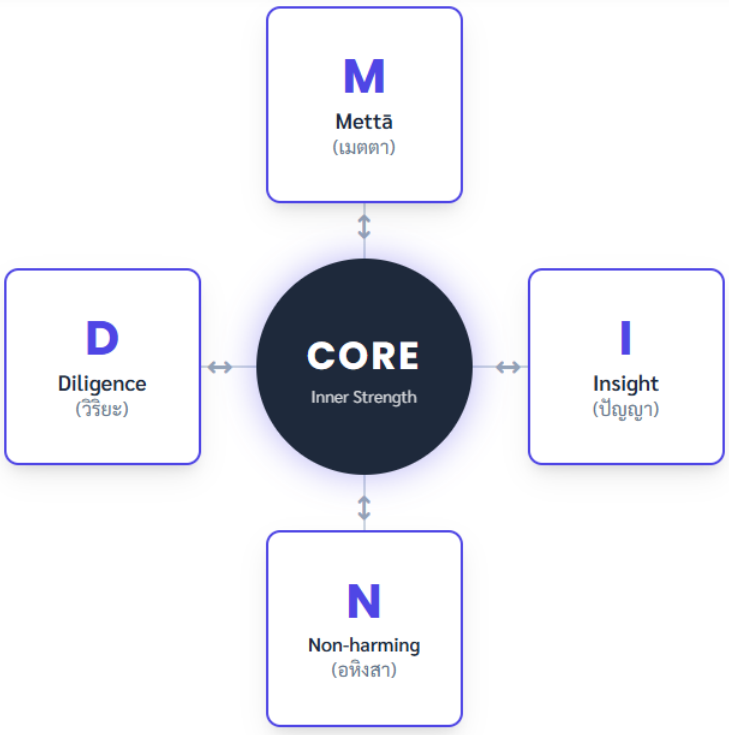
จากตารางที่ 2 แสดงผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า “พุทธวิธี” ของแม่ชีศันสนีย์มีลักษณะเด่นอยู่ที่การรักษา สมดุลระหว่างความอ่อนโยนและความเข้มแข็ง กล่าวคือ เมตตาและกรุณาถูกนำมาใช้ควบคู่กับความหนักแน่นทางหลักการผ่านอุเบกขา ทำให้การดูแลผู้คนไม่กลายเป็นการตามใจหรือปล่อยปละละเลย และในอีกด้านหนึ่ง ความเข้มงวดก็ไม่กลายเป็นความแข็งกระด้างเพราะยังตั้งอยู่บนเจตนาปรารถนาดีต่อผู้คนเป็นฐาน

ขณะเดียวกัน วิธีการดังกล่าวยังทำให้เกิด ความปลอดภัยทางจิตใจแบบพุทธ (ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) in a Buddhist sense) ซึ่งไม่ได้เกิดจากเทคนิคการจัดการเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการชวนให้ทุกคน “พัฒนาจิตใจร่วมกัน” จนเกิดวัฒนธรรมที่คนกล้าพูด กล้าลองผิดลองถูก และกล้ายอมรับข้อบกพร่องโดยไม่ถูกลดทอนคุณค่า ความปลอดภัยจึงไม่ใช่เพียงสภาพแวดล้อมภายนอก หากเป็นคุณภาพของความสัมพันธ์และคุณภาพของจิตใจภายในที่ค่อย ๆ สั่งสม

ประเด็นสำคัญอีกประการคือ พุทธวิธีนี้ใช้ ความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นฐานพลังในการให้ความกรุณาอย่างยั่งยืน ความเข้มแข็งภายในดังกล่าวไม่ใช่ความแข็งกร้าว แต่เป็นพลังใจที่เกิดจากสติ สมดุล และปัญญาที่ทำให้ผู้นำและสมาชิกองค์กรสามารถเผชิญความกดดัน ความผิดหวัง และความเจ็บปวดโดยไม่สูญเสียความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงของความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ และเอื้อต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมในระยะยาว

3.แบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ

จากการสังเคราะห์หลักพรหมวิหาร 4 (Brahmaviharas) ร่วมกับแนวคิดควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา (ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership)) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) รวมทั้งพุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ งานวิจัยนี้เสนอ แบบจำลอง SDS M.I.N.D. Framework เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในบริบทโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (VUCA) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลอง“SDS M.I.N.D.”

ภาพที่1 แสดง“SDS M.I.N.D.” ซึ่ง S (Sathira) คือ สถียร หมายถึง ความมั่นคง ความตั้งมั่น (Inner Strength) D (Dhamma) คือ ธรรม หมายถึง หลักความจริงและจริยธรรม (Ethics/Brahmaviharas) และ S (Sathan) คือ สถาน หมายถึง พื้นที่หรือบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Psychological Safety) ทั้งนี้ในส่วนของ M.I.N.D ในแบบจำลองแสดงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ เมตตา (Metta) ปัญญา (Insight) การไม่เบียดเบียน (Non-harming) และ วิริยะ (Diligence) โดยมี ความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นแกนกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกัน เมื่อองค์ประกอบทั้งสี่ถูกพัฒนาอย่างสมดุล จะเกื้อหนุนให้เกิด “ความกรุณาที่มีปัญญา” ทำให้การดูแลผู้คนไม่หลงไปเป็นความสงสารที่อ่อนแรงหรือไร้ทิศทาง เกิด “การตัดสินใจที่รอบคอบ” ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อทุกฝ่ายโดยไม่เบียดเบียน เกิด “การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ที่ไม่กดทับทั้งตนเองและผู้อื่นจนหมดไฟ และเกิด “การลงมือทำที่ขับเคลื่อนด้วยเมตตา” ซึ่งตั้งอยู่บนแรงจูงใจเชิงคุณค่า มิใช่ความกลัวหรือแรงกดดัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางการนำแบบจำลองไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยได้จัดวางการประยุกต์ใช้ในสามระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับสังคม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประยุกต์ใช้แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ในสามระดับ

องค์ประกอบ	ระดับบุคคล	ระดับองค์กร	ระดับสังคม
เมตตา (Metta)	ฝึกควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) และเมตตาภาวนา	สร้างวัฒนธรรมการดูแลใส่ใจ	ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและผลกระทบเชิงบวก (CSR/Positive impact)
ปัญญา (Insight)	ฝึกสติและการสะท้อนตนเอง	ส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์กรและการกล้าพูดความจริง (Learning organization)	เข้าใจปัญหาแท้จริง ไม่ทำเพื่อภาพลักษณ์ (Avoid performative action)
การไม่เบียดเบียน (Non-harming)	ตั้งขอบเขตที่เหมาะสมเพื่อไม่หมดไฟ	ลดวัฒนธรรมเป็นพิษและสร้างความปลอดภัยทั้งกายใจ (Reduce toxic culture)	ขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (ESG)
วิริยะ (Diligence)	ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอแบบสมดุล	ลงทุนพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง	มุ่งมั่นการเปลี่ยนแปลงระยะยาวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 3 สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ใน 3 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับบุคคล เน้นการพัฒนาฐานใจและวินัยภายใน ได้แก่ เมตตาต่อตนเองและเมตตาภาวนา (Metta) สติและการสะท้อนตน (Insight) การตั้งขอบเขตเพื่อไม่เบียดเบียนตนเองจนหมดไฟ (Non-harming) และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอแบบสมดุล (Diligence)

(2) ระดับองค์กร เน้นการฝังคุณค่าในวัฒนธรรมและระบบการทำงาน ได้แก่ วัฒนธรรมการดูแลใส่ใจ การเรียนรู้องค์กรและการกล้าพูดความจริง การลดวัฒนธรรมเป็นพิษและสร้างความปลอดภัยทั้งกายใจ และการลงทุนพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง

(3) ระดับสังคม เน้นการขยายผลสู่ความรับผิดชอบร่วม ได้แก่ การสร้างผลกระทบเชิงบวก การทำงานบนความเข้าใจปัญหาแท้จริงไม่ทำเพื่อภาพลักษณ์ การขับเคลื่อน ESG และความมุ่งมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงระยะยาว ทั้งนี้เมื่อพัฒนาองค์ประกอบทั้งสี่อย่างสมดุล จะก่อให้เกิดความกรุณาที่มีปัญญา การตัดสินใจที่รอบคอบ การปฏิบัติที่ยั่งยืน และการลงมือทำที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่า

7. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ (1) วิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักพรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา (compassionate leadership) และความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุตในการประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA

ผลการศึกษาพบว่า (ก) พรหมวิหาร 4 สอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ในแกน “เริ่มจากการดูแลตนเองก่อนจึงดูแลผู้อื่น” ซึ่งสัมพันธ์กับความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) และสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากความผิดพลาดซึ่งสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) (ข) กรณีแม่ชีศันสนีย์สะท้อนการบริหารแบบองค์รวมที่ทำให้งานเป็นพื้นที่พัฒนาจิตใจ โดยเน้นค่านิยมการดูแลเกื้อกูล การพัฒนาคนระยะยาว และการใช้ความเข้มแข็งภายในเป็นฐานของความกรุณาที่ไม่หมดไฟ และ (ค) แบบจำลอง SDS M.I.N.D. สังเคราะห์เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ เมตตา (Mettta) ปัญญาเชิงหยั่งรู้ (Insightful Wisdom) การไม่เบียดเบียน (Non-harming) และวิริยะ (Diligence) โดยมีความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นแกนกลาง พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร และสังคม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมในบริบทโลก VUCA

8. อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่า การบูรณาการ “พรหมวิหาร 4” กับแนวคิดสมัยใหม่ด้าน ความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และ ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ช่วยอธิบายภาวะผู้นำในโลก VUCA ให้สมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมมากขึ้น (Edmondson, 2018; Hougaard & Carter, 2018; Neff & Germer, 2018)

ประการแรก ผลการเปรียบเทียบพบว่า **“การเริ่มจากการดูแลตนเอง”** เป็นฐานร่วมสำคัญ โดยเมตตาในมิติไม่ทำร้ายตนเองเชื่อมกับองค์ประกอบ self-kindness และ mindfulness ของ self-compassion อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นจากตนเองตามพุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ มิได้อาศัยเพียงเมตตาเท่านั้น แต่ต้องมีอุเบกขา (Upekkha) เป็นฐานสำคัญ โดยอุเบกขาทำหน้าที่เป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ (Equanimity with

Mindfulness) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของสติในทฤษฎีความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) การมีอุเบกขาช่วยให้บุคคลสามารถมองเห็นสภาวะอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริงโดยไม่ผลักไสหรือยึดติด ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นของการพัฒนาความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) อันเป็นแกนกลางของแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการเวทนาและเผชิญความกดดันได้โดยไม่สูญเสียความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืน ซึ่งงานวิจัยชี้ว่าสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นทางใจและการรับมือความเครียด (Neff, 2011; Neff & Germer, 2018; MacBeth & Gumley, 2012) เมื่อเชื่อมกับการนำองค์กร แนวคิด compassionate leadership เน้นว่าความกรุณาต้องผสาน “ปัญญาและความกล้าหาญ” เพื่อทำสิ่งยากอย่างยังคงความเป็นมนุษย์ (Hougaard & Carter, 2018) จึงทำให้การกรุณาไม่เท่ากับการลดมาตรฐาน แต่เป็นการเพิ่มความยั่งยืนของคนและงาน (Dutton et al., 2014; Worline & Dutton, 2017)

ประการที่สอง ผลการศึกษาสอดคล้องกับ psychological safety ของ Edmondson (1999, 2018) ในประเด็นการตอบสนองต่อความผิดพลาดแบบเรียนรู้มากกว่าลงโทษ และสอดคล้องกับหลักฐานภาคปฏิบัติว่าทีมที่ปลอดภัยทางจิตใจมักเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมได้ดีกว่า (Edmondson, 2018; Rozovsky, 2015; Duhigg, 2016) ทั้งนี้ พรหมวิหาร 4 ช่วยขยายความเข้าใจว่า psychological safety ไม่ได้อยู่แค่เทคนิคการสื่อสาร แต่เกี่ยวพันกับ “คุณภาพจิตใจ” ของผู้นำและความสัมพันธ์ที่สั่งสมเป็นวัฒนธรรม

ประการที่สาม ข้อค้นพบเด่นคือ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” เติมเต็มช่องว่างของกรอบตะวันตกที่ใช้เปรียบเทียบ มุทิตาช่วยลดการแข่งขันเชิงลบและอิจฉาริษยา ทำให้ความปลอดภัยทางจิตใจเกิดได้ไม่เฉพาะเวลาผิดพลาด แต่รวมถึงเวลาผู้อื่นสำเร็จด้วย (Salzberg, 2002) ส่วนอุเบกขาช่วยเพิ่มมิติความเป็นธรรม/ไม่ลำเอียงในเชิงธรรมาภิบาล ซึ่งสัมพันธ์กับความไว้วางใจและความกล้าพูดความจริงในทีม (Edmondson, 2018) และทำหน้าที่กันชนลดความเสี่ยงของ compassion fatigue หรือการช่วยแบบไร้ปัญญา

ประการที่สี่ กรณีศึกษาแม่ชีศันสนีย์ทำให้เห็นการแปลหลักธรรมสู่การบริหารผ่านแนวปฏิบัติ เช่น การเริ่มจากตนเอง และวัฒนธรรม “รัก แบ่งปัน เคารพ” ที่ส่งเสริมความไว้วางใจและ psychological safety ในองค์กรเพื่อสังคม โดยชี้บทบาท “ความเข้มแข็งภายใน” เป็นฐานค้ำจุนความกรุณาในระยะยาวท่ามกลางความกดดัน (Hougaard & Carter, 2018; Worline & Dutton, 2017)

ในภาพรวม แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ทำหน้าที่เป็นกรอบปฏิบัติการที่จัดระบบองค์ประกอบ (เมตตา ปัญญา ไม่เบียดเบียน วิริยะ) และวาง Inner Strength เป็นแกนกลาง เพื่ออธิบายการรับมือ VUCA อย่างมีเหตุผล (Bennett & Lemoine, 2014) อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะการวิจัยเชิงเอกสาร ข้อดีคือสังเคราะห์ข้อมูลกว้างและใช้การตรวจสอบข้ามแหล่ง/บันทึกร่องรอยการวิเคราะห์เพิ่มความน่าเชื่อถือ (Lincoln & Guba, 1985) แต่ข้อจำกัดคือยังไม่ยืนยันผลเชิงสาเหตุหรือผลลัพธ์เชิงตัวชี้วัดองค์กรได้โดยตรง และกรณีศึกษาอาจมีอคติเชิงบวก รวมถึงข้อจำกัดในการถ่ายโอนผลไปยังองค์กรแสวงกำไรที่มีบริบทต่างกัน

9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ 3 มิติ ดังนี้

1. เชิงทฤษฎี สังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง พรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และ ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ให้เป็นกรอบเดียว พร้อมชี้มิติที่กรอบตะวันตกกล่าวไม่ชัด ได้แก่ มุทิตา (ลดการแข่งขัน/การเปรียบเทียบ) และ อุเบกขา (ความเที่ยงธรรมเพื่อธรรมาภิบาล)

2. เชิงปฏิบัติ เสนอ แบบจำลอง SDS M.I.N.D. เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร สังคม เพื่อสร้างสมดุล ประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรม ลดความเสี่ยงหมดไฟ และส่งเสริมการเรียนรู้จากความผิดพลาด

3. เชิงนโยบายและการพัฒนา ใช้เป็นฐานออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาผู้นำและทรัพยากรมนุษย์ที่บูรณาการคุณค่าพุทธกับการบริหารร่วมสมัย และสนับสนุนการกำกับดูแลที่เน้นความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในบริบทโลกที่ผันผวนซับซ้อน

10. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ระดับบุคคล ควรเริ่มจากการฝึกเมตตาภาวนาและการดูแลตนเองด้วย ความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ควบคู่การฝึกสติและการสะท้อนตนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริม “ความเข้มแข็งภายใน” เป็นฐานของความกรุณาที่ต่อเนื่องและไม่หมดไฟ

2) ระดับทีม หรือองค์กร ควรส่งเสริม ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ผ่านการสื่อสารอย่างเคารพ การยอมรับความผิดพลาดเป็นบทเรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับแบบกรุณาอย่างหนักแน่น และลดวัฒนธรรมการตำหนิ เพื่อหนุนการเรียนรู้และนวัตกรรม

3) ระดับระบบงานและธรรมาภิบาล ควรแปลง “อุเบกขา” เป็นกลไกเชิงระบบ เช่น เกณฑ์ตัดสินใจโปร่งใส การประเมินผลเป็นธรรม และการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ลำเอียง เพื่อสร้างความยุติธรรมและความไว้วางใจ

4) การบูรณาการ SDS M.I.N.D. ควรใช้เป็นกรอบพัฒนาผู้นำ/บุคลากรให้ครอบคลุม 4 องค์ประกอบ (เมตตา ปัญญา ไม่เบียดเบียน วิริยะ) พร้อมประเมินผลแบบสมดุลทั้งผลการทำงาน สุขภาวะ และพฤติกรรมจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) พัฒนาเครื่องมือวัด/ตัวชี้วัด SDS M.I.N.D. และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (ความเที่ยง–ความตรง) เพื่อรองรับการประเมินเชิงประจักษ์

2) ทำวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองในองค์กรจริง เพื่อเปรียบเทียบผลก่อน–หลังของการประยุกต์ใช้ต่อสุขภาวะ ความร่วมมือ ความไว้วางใจ และประสิทธิภาพทีม

3) ขยายกรณีศึกษาไปยังองค์กรหลายประเภท (ธุรกิจแสวงกำไร ภาครัฐ องค์กรเพื่อสังคม) เพื่อเปรียบเทียบบริบทและเงื่อนไขความสำเร็จ

4) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ร่วมงาน หรือ ผู้ผ่านการอบรมแนวทางแม่ชีศันสนีย์ เพื่อสกัด “กลไกการปฏิบัติ” ที่ทำให้พรหมวิหาร 4 แปลเป็นวัฒนธรรมองค์กรได้จริง

5) ศึกษาติดตามระยะยาว (longitudinal study) เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ และตรวจสอบปัจจัยเสี่ยง เช่น ความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างองค์กร

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 31). สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

สถาบันเสถียรธรรมสถาน. (2567). *ประวัติและผลงานแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต*.

Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. *Business Horizons, 57*(3), 311–317. https://doi.org/10.1016/j.bushor.2014.01.001

Bodhi, B. (2012). *The numerical discourses of the Buddha: A translation of the Anguttara Nikaya*. Wisdom Publications.

Duhigg, C. (2016, February 25). What Google learned from its quest to build the perfect team. *The New York Times Magazine*. https://www.nytimes.com/2016/02/28/magazine/what-google-learned-from-its-quest-to-build-the-perfect-team.html

Dutton, J. E., Workman, K. M., & Hardin, A. E. (2014). Compassion at work. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior, 1*(1), 277–304. https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091221

Edmondson, A. C. (1999). Psychological safety and learning behavior in work teams. *Administrative Science Quarterly, 44*(2), 350–383. https://doi.org/10.2307/2666999

Edmondson, A. C. (2018). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. Wiley.

Hougaard, R., & Carter, J. (2018). *The mind of the leader: How to lead yourself, your people, and your organization for extraordinary results*. Harvard Business Review Press.

Hougaard, R., Carter, J., & Hobson, N. (2020). Compassionate leadership is necessary—but not sufficient. *Harvard Business Review*. https://hbr.org/2020/12/compassionate-leadership-is-necessary-but-not-sufficient

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.

MacBeth, A., & Gumley, A. (2012). Exploring compassion: A meta-analysis of the association between self-compassion and psychopathology. *Clinical Psychology Review, 32*(6), 545–552. https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.06.003

Moss, J. (2021). *The burnout epidemic: The rise of chronic stress and how we can fix it*. Harvard Business Review Press.

Neff, K. D. (2011). *Self-compassion: The proven power of being kind to yourself*. William Morrow.

Neff, K. D., & Germer, C. K. (2018). *The mindful self-compassion workbook: A proven way to accept yourself, build inner strength, and thrive*. Guilford Press.

Rozovsky, J. (2015, November 17). The five keys to a successful Google team. *Google re:Work*. https://www.michigan.gov/-/media/Project/Websites/mdhhs/Folder4/Folder10/Folder3/Folder110/Folder2/Folder210/Folder1/Folder310/Google-and-Psychological-Safety.pdf

Salzberg, S. (2002). *Lovingkindness: The revolutionary art of happiness*. Shambhala Publications.

Worline, M. C., & Dutton, J. E. (2017). *Awakening compassion at work: The quiet power that elevates people and organizations*. Berrett-Koehler Publishers.

World Health Organization. (2019). *Mental health in the workplace*. https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/mental-health-in-the-workplace

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

Chemistry Project Learning Activities Using Community-Based Learning Approach: A Case Study of Ban Puk Subdistrict Community, Chonburi

ภัทรภร ชัยประเสริฐ[1*], พรจันทร์ สั่งการ[2], ฉัตรสุดา เดชศรี[3], ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์[4], ภัทราวดี ใหญ่วงศ์[5]

[1,2,3,4,5]มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย

Pattaraporn Chaiprasert[1*], Phornchan Sangkarn[2], Chatsudah Dechsri[3], Piyathida Worayanopakorn[4], Patrawadee Yaiwong[5]
[1,2,3,4,5] Burapha University, Chonburi, Thailand
✉: *pattarapornc@go.buu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 11 March 2026; Revised: 28 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และชาวบ้านตำบลบ้านปึก จำนวน 24 คน ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 เครื่องมือใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด โดยมีผลประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อรูปแบบโครงงานเคมีและการฝึกปฏิบัติทั้ง 6 กิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม กิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชน 2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทั้ง 6 กิจกรรม คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.84 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คะแนนเฉลี่ย

รวมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.60

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, โครงงานเคมี

Abstract

This study aimed to examine the effects of chemistry project learning activities using community-based learning approach and to study the satisfaction of participants in chemistry project learning activities using community-based learning. The target group consisted of 24 third-year chemistry students Faculty of Education, Burapha University using purposive sampling and 24 villagers from Ban Puk Subdistrict participated as volunteers. The research conducted in the first semester of the 2025 academic year. The research tools used in this study were 6 chemistry project plans, 5-level Likert scale participant satisfaction evaluation form, Questionnaire on student satisfaction form. The data were analyzed by mean and standard deviation. The results found that 1. The results of the organizing chemistry project learning activities using community-based learning approach, which involved 4 steps: preparation, operating, presentation and analysis of results, conclusion and reflection. The overall satisfaction assessment of all 6 chemistry projects were at the highest level. The activities were able to meet community needs, promoted the efficient use of community resources and encouraged the application of knowledge in community work. 2. The results of the participant satisfaction with chemistry project learning activities using community-based learning showed that the overall average scores were at the highest level (4.84). 3. The results of the student satisfaction with chemistry project learning activities using community-based learning showed that the overall average scores were at the highest level (4.60).

Keywords: Community-Based Learning, Project-Based Learning, Chemistry Project

1. บทนำ

คณะศึกษาศาสตร์ได้กำหนดพันธกิจตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในด้านการพัฒนาชุมชนด้วยองค์ความรู้ผ่านการบริการวิชาการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีจึงได้ดำเนินการพัฒนานิสิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีโดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community- Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการร่วมกันระหว่างหลักสูตรสถานศึกษาและชุมชน โดยมุ่งเน้นไปที่การลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และคนในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะ รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งชุมชนและผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน (ธนะวิทย์ เพียรดี และคณะ, 2568) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในงานวิจัยนี้เป็นการเรียนรู้ผ่านกลยุทธ์การบริการชุมชน (Service Learning) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในชุมชน โดยการเรียนรู้ผ่านการบริการชุมชนในรูปแบบโครงงานหรือโครงการ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนและตนเอง ปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบ

ต่อสังคม ตอบสนองความต้องการของชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร (Melaville et al., 2006) กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการบริการให้กับชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากการเรียนในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัย และได้สร้างประโยชน์ด้านอาชีพให้แก่ชุมชน (ลัดดา ประสาร และ เยาวลักษณ์ สุวรรณแข, 2563)

ในงานวิจัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project- Based Learning) ในรูปแบบโครงงานเคมี ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโครงงานจริง ผู้เรียนจะได้ร่วมกันสำรวจข้อมูล ศึกษาค้นคว้า ออกแบบการทดลอง และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการทดลองด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ, 2551) นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตในหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน จึงได้จัดทำโครงการเคมีสู่ชุมชนเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานผ่านโครงการบริการวิชาการ จากความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในงานวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดเพื่อมุ่งเน้นพัฒนากิจกรรมโครงงานเคมีที่เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นิสิตสามารถประยุกต์องค์ความรู้ทางเคมีมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากวัตถุดิบธรรมชาติหรือสมุนไพรที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น มีคุณภาพที่เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับชุมชนตามแนวคิด CBL และต่อยอดไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม และคณะ (2562) ที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถเชื่อมโยงแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ในระดับการใช้งานในชีวิตประจำวันไปจนถึงในเชิงพาณิชย์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบ

เจาะจง และชาวบ้านตำบลบ้านปึก จำนวน 24 คน ที่เกิดจากการเปิดรับสมัครเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครอบรมด้วยความสมัครใจทั้งเพศชายและหญิง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร ใช้เวลาฝึกอบรม กิจกรรมละ 6 ชั่วโมง

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ประเมินโดยผู้เข้ารับการอบรมที่เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม (Workshop) จำนวน 24 คน โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ผ่านการประเมินโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00

3) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ผ่านการประเมินโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการโดยเน้นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงในชุมชน

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ ดำเนินการสำรวจข้อมูลการทำผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องความต้องการของชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบกิจกรรมรูปแบบโครงงานเคมีทั้งหมด 6 กิจกรรม จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ สารเคมีและวัตถุดิบโดยใช้เวลา 7 สัปดาห์ จำนวน 14 ชั่วโมง

2) ขั้นปฏิบัติการ ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมละ 6 ชั่วโมง แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วยนิสิตกลุ่มละ 4 คนเพื่อทำหน้าที่วิทยากรผู้ฝึกอบรมให้คำแนะนำขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ อำนวยความสะดวกขณะทำกิจกรรม และชาวบ้านตำบลบ้านปึกซึ่งเป็นผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มละ 4 คน

3) ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล นำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยการผลิต

4) ขั้นสรุปและสะท้อนคิด ขั้นประเมินผลการดำเนินกิจกรรม สรุปผล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดร่วมกัน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ได้ผลการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาบริบทของชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี พบว่าวิถีชุมชนเกี่ยวข้องกับทะเลมีชื่อเสียงโดดเด่นในเรื่องผ้าทอมือ และแป้งท้าวยายม่อม ผลการสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านและนำเสนอหัวข้อโครงงานและรายละเอียดกิจกรรมพบว่าผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่ต้องการทำผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ซึ่งชาวบ้านที่เป็นสตรีส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านมีความต้องการทำอาชีพเสริม โดยใช้วัตถุดิบธรรมชาติที่หาได้ง่ายในครัวเรือน ราคาถูก มีสูตรวิธีการทำและขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน นิสิตแต่ละกลุ่มได้เชื่อมโยงความต้องการของชุมชนและออกแบบรายละเอียดรูปแบบกิจกรรมโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์ของแต่ละกิจกรรมดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์

กิจกรรม	ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	สรรพคุณ/ประโยชน์
1	น้ำยาล้างจานจากมะนาว 	มะนาว เกลือ N70	ช่วยกำจัดคราบมันและสิ่งสกปรก
2	สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 	เปลือกส้ม เกลือ N70	ช่วยทำความสะอาดผิว ช่วยลดแบคทีเรียอย่างอ่อนโยน มีกลิ่นหอมสดชื่นจากเปลือกส้ม
3	แชมพูมะกรูด 	มะกรูด เกลือ N70	กระตุ้นการเจริญเติบโตของเส้นผม ลดการหลุดล่วง บำรุงรากผมให้แข็งแรง ช่วยลดรังแค บรรเทาอาการคันหนังศีรษะ

กิจกรรม	ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	สรรพคุณ/ประโยชน์
			ทำให้ผมดกดำ
4	สบู่สครับกากกาแฟ 	ผงกากกาแฟ ผงขมิ้น ผงไพล ผงมะหาด ผงทานาคา น้ำมันมะพร้าว น้ำผึ้ง กลีเซอรีน	ช่วยผลัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ดูดซับความมันส่วนเกิน ลดกลิ่นตัว ช่วยให้ผิวเรียบเนียนและกระชับ บำรุงผิวจากสารต้านอนุมูลอิสระ
5	ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 	ขี้ผึ้ง น้ำมันมะพร้าว พิมเสน การบูร น้ำมันยูคาลิปตัส น้ำมันเปเปอร์มิ้น	บรรเทาอาการ เช่น คัดจมูก หน้ามืด เวียนศีรษะ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ลดอาการคันและบวมแดง
6	เทียนหอมสมุนไพร 	น้ำมันหอมระเหย กลิ่นดอกแก้ว ดอกมะลิ และมะพร้าวไขถั่วเหลือง	กลิ่นมะลิ ช่วยผ่อนคลายความเครียดและวิตกกังวล กระตุ้นอารมณ์เชิงบวก กลิ่นดอกแก้ว ช่วยให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย สร้างความรู้สึกสดชื่น กลิ่นมะพร้าว ช่วยผ่อนคลาย ลดความเครียด ช่วยให้อารมณ์ดี สดชื่น

4.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็น ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน และผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

1) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน 6 กิจกรรม มีประเด็นในการประเมินได้แก่ รูปแบบผลิตภัณฑ์ การนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างรายได้ รูปแบบกิจกรรม เวลาและสถานที่ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ผลการประเมินแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามและน่าสนใจเหมาะสมต่อการใช้งานจริง	4.95	0.20	มากที่สุด

2. การนำเสนอผลิตภัณฑ์มีความชัดเจนและดึงดูด	4.88	0.33	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ	4.91	0.28	มากที่สุด
5. การทำกิจกรรมได้แนวคิดใหม่ที่สามารถต่อยอดการสร้างรายได้	4.87	0.33	มากที่สุด
6. ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน	4.75	0.60	มากที่สุด
7. การทำกิจกรรมมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นอาชีพ	4.66	0.63	มากที่สุด
8. กิจกรรมช่วยเพิ่มทักษะด้านการตลาดและการขาย	4.54	0.72	มากที่สุด
9. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมเหมาะสม เพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติและทดลอง	4.87	0.33	มากที่สุด
10. สถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.87	0.33	มากที่สุด
11. รูปแบบการจัดกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสม	4.87	0.33	มากที่สุด
12. ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอด	4.95	0.20	มากที่สุด
13. ผู้ฝึกอบรมถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.91	0.28	มากที่สุด
14. ผู้ฝึกอบรมมีเทคนิคการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ	4.91	0.28	มากที่สุด
15. ผู้ฝึกอบรมตอบคำถามและให้คำแนะนำอย่างชัดเจน	4.87	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.84**	**0.40**	**มากที่สุด**

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. กิจกรรมช่วยพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม	4.55	0.51	มากที่สุด

2. กิจกรรมส่งเสริมทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการทดลองรูปแบบโครงงาน	4.75	0.44	มากที่สุด
3. นิสิตสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ครบถ้วนในการฝึกอบรม	4.40	0.59	มาก
4. นิสิตมีการเตรียมความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ สารเคมีที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	4.50	0.60	มาก
5. นิสิตสามารถตอบข้อซักถามในการปฏิบัติกิจกรรม	4.60	0.47	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	4.55	0.51	มากที่สุด
7. การได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน	4.85	0.36	มากที่สุด
8. กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชนได้	4.75	0.44	มากที่สุด
9. กิจกรรมส่งเสริมการนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชน	4.50	0.60	มาก
10. ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการอบรม	4.15	0.74	มาก
11. ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังการอบรม	4.75	0.44	มากที่สุด
12. กิจกรรมทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง	4.40	0.50	มาก
13. กิจกรรมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม	4.65	0.58	มากที่สุด
14. กิจกรรมช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.80	0.41	มากที่สุด
15. กิจกรรมส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน	4.85	0.36	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.60**	**0.54**	**มากที่สุด**

5. อภิปรายผล

5.1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานมาจากงานวิจัยต่าง ๆ (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561; ลัดดา ประสาร และ เยาวลักษณ์ สุวรรณแข, 2563; แสงงาม นิธิภคพันธ์ และ

คณะ, 2564; Owens & Wang, 1996) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียมการ นิสิตดำเนินการสำรวจข้อมูลการทำผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องความต้องการของชุมชน วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบกิจกรรม จัดเตรียมความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ทำกิจกรรม 2) ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นดำเนินการฝึกอบรมโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เข้าอบรมทุกคนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้ขั้นตอนวิธีการทำและเทคนิคในทางปฏิบัติ โดยนิสิตแต่ละกลุ่มทำหน้าที่ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และสารเคมี 3) ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล เป็นขั้นตอนของการนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยการผลิต 4) ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นการประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม สรุปผล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดร่วมกัน แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมในการวิจัยนี้เป็นรูปแบบโครงงานเคมี แบ่งเป็น 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร การนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มที่ได้ร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์ดังแสดงในตาราง 1 ผลการจัดกิจกรรมพบว่า

กิจกรรม 1 การน้ำยาล้างจานจากมะนาว เนื่องจากน้ำมะนาวมีกรดซิตริกตามธรรมชาติที่สามารถช่วยกำจัดคราบมันและสิ่งสกปรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มะนาวหาได้ง่ายมีใช้ทุกครัวเรือน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำน้ำยาล้างจานสูตรธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยต่อผู้ใช้ ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ขั้นตอนการผลิตมีการพัฒนาวิธีการทำที่ส่งผลต่อความใสและลดการเกิดฟองที่มากเกินไปของผลิตภัณฑ์

กิจกรรม 2 สบู่เหลวจากเปลือกส้ม เป็นสบู่เหลวล้างมือที่ทำมาจากเปลือกส้มซึ่งแตกต่างจากสบู่เหลวทั่วไปที่มีส่วนผสมของพาราเบน การเพิ่มมูลค่าให้กับเปลือกส้มด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มมีกลิ่นหอมธรรมชาติ มีสรรพคุณในด้านการลดแบคทีเรีย อ่อนโยนไม่ระคายเคือง เหมาะกับทุกสภาพผิว

กิจกรรม 3 แชมพูมะกรูด มะกรูดเป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่นิยมใช้ดูแลเส้นผมและหนังศีรษะมาตั้งแต่โบราณ ช่วยลดรังแค บรรเทาอาการคันศีรษะ และทำให้ผมดกดำ แนวคิดในการทำแชมพูจากมะกรูดจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการลดการใช้สารเคมี ลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน ส่งเสริมการใช้สมุนไพรไทยให้เกิดคุณค่า ขั้นตอนการผลิตมีการลดปริมาณ N70 ลง และค่อย ๆ คนส่วนผสมเพื่อไม่ให้เกิดฟองปริมาณมากเกินไป

กิจกรรม 4 สบู่สครับจากกากกาแฟ บริเวณโดยรอบชุมชนมีร้านขายกาแฟเป็นจำนวนมากมีการใช้เมล็ดกาแฟมาชงกาแฟส่วนกากกาแฟที่เหลือจากการชงนั้นไม่สามารถนำกลับมาชงซ้ำได้ ทำให้กากกาแฟส่วนใหญ่ที่เหลือจากการทำกาแฟถูกทิ้งอย่างเปล่าประโยชน์จึงมีแนวคิดในการนำกากกาแฟที่เหลือทิ้งมาทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและลดขยะจากร้านกาแฟ โดยการนำมาทำสบู่สครับจากกากกาแฟ กากกาแฟมีคุณสมบัติช่วยขจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด ช่วยลดการสะสมของไขมันใต้ผิว และช่วยให้ผิว

กระจ่างใสขึ้น จากข้อสรุปและการสะท้อนคิดของกิจกรรมนี้พบว่า สบู่มีขนาดที่เล็กเกินไป จึงมีการปรับปรุงและออกแบบขนาดของสบู่โดยใช้แม่พิมพ์ขนาดใหญ่ขึ้น ในส่วนรูปลักษณ์ของสบู่สามารถใช้แม่พิมพ์รูปอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากรูปเมล็ดกาแฟ หากต้องการความคงทนของสบู่ควรเพิ่มกลีเซอรีน และรอให้สบู่นั้นจับตัวหรือแข็งตัว

กิจกรรม 5 ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส ยาหม่องเป็นทางเลือกหนึ่งในการบรรเทาอาการคัดจมูกวิงเวียนศีรษะหรือแมลงกัดต่อย ใช้งานง่ายพกพาสะดวกและได้ผลรวดเร็ว ยาหม่องส่วนใหญ่มีกลิ่นแรงบางชนิดใช้สารเคมีที่อาจทำให้ระคายคืองในผู้ที่ผิวแพ้ง่าย จึงมีแนวคิดในการพัฒนายาหม่องยูคาลิปตัสจากสมุนไพรโดยเน้นกลิ่นหอมธรรมชาติที่ช่วยให้รู้สึกสดชื่น บรรเทาอาการคัดจมูกและเวียนศีรษะพร้อมทั้งลดการใช้สารเคมี ขั้นตอนการผลิตมีการพัฒนาวิธีการผสม อัตราส่วนผสม เพื่อให้มีกลิ่นหอมเย็นจากสมุนไพร เนื้อยามีความคงตัวไม่เหลวเกินไป

กิจกรรม 6 เทียนหอมสมุนไพร เทียนหอมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้คนนิยมใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นทั้งในบ้าน ร้านกาแฟ สปา หรือให้เป็นของขวัญ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์เป็นการผลิตเทียนหอมที่มีกลิ่นจากธรรมชาติ ได้แก่ กลิ่นมะพร้าว ดอกมะลิ และดอกแก้ว และมีการประดับตกแต่งเทียนหอมในธีมทะเลด้วยของตกแต่ง เช่น เปลือกหอย หินสี ต้นไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่สดชื่นเหมือนอยู่ริมทะเล สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทะเล

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมเป็นรายกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม พบว่า กิจกรรม 1 การน้ำยาล้างจานจากมะนาว มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.85, σ = 0.29) กิจกรรม 2 สบู่เหลวจากเปลือกส้ม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.68, σ = 0.50) กิจจกรรม 3 แชมพูมะกรูด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.72, σ = 0.64) กิจกรรม 4 สบู่สครับจากกากกาแฟ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.59, σ = 0.17) กิจกรรม 5 ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 5.00, σ = 0.00) กิจกรรม 6 เทียนหอมสมุนไพร ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.90, σ = 0.17) ตามลำดับ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทั้ง 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน (CBL) เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เช่น ความต้องการด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ช่องทางในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์และสารเคมี และส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกิตติยา ฤทธิภักดี และคณะ (2568) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในบริบทของชุมชน ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชนซึ่งช่วยเชื่อมโยงทฤษฎีกับประสบการณ์จริง การเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจลึกซึ้งในปัญหาชุมชน

5.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมทั้ง 6 กิจกรรม ภาพรวมทั้งหมดของโครงการ จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามและน่าสนใจเหมาะสมต่อการใช้งานจริง และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมทำให้ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.95 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ผู้ฝึกอบรมถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ผู้ฝึกอบรมมีเทคนิคการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.91 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมการเป็นผู้นำในการเรียนรู้ให้กับชุมชน นิสิตสามารถเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ฝึกอบรมที่ทำหน้าเป็นโค้ชถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเคมี ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับชุมชนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาเดช อุปนันท์ (2564) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสร้างโค้ชผู้นำการเรียนรู้ สร้างของดีที่มีมูลค่าสู่ชุมชน สร้างครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างแหล่งเรียนรู้เชิงพื้นที่

5.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4..60 เมื่อพิจารณารายการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และกิจกรรมส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.85 รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาให้นิสิตสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยการจัดประสบการณ์ตรงผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน นิสิตได้บูรณาการองค์ความรู้ทางเคมีกับการปฏิบัติการทดลองจริงในรูปแบบโครงงานเคมี ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทดลอง ทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนภกานต์ หน่วยคอน และคณะ (2568) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์ ผลวิจัยพบว่านักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ทักษะมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนระดับดีมาก 2 ทักษะได้แก่ ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและด้าน

การสื่อสาร สาระสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ตามลำดับ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ผู้เรียนได้ออกแบบกิจกรรมการทดลอง มีการปรับปรุงพัฒนาสูตรและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง ผ่านการประยุกต์องค์ความรู้ทางเคมีไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน (OTOP) การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามทันสมัย สามารถนำไปต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในแต่ละกิจกรรมมีการใช้วัตถุดิบธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมการใช้สมุนไพรไทยได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม และคณะ (2562) ที่ศึกษาการเรียนรู้แบบโครงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาเคมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่าสามารถพัฒนานักศึกษาให้ได้รับประสบการณ์การทำงานในสภาพจริงที่ต้องเชื่อมโยงแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ในระดับการใช้งานในชีวิตประจำวันไปจนถึงในเชิงพาณิชย์ นักศึกษาได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลท้องถิ่นในการพัฒนาและต่อยอดทางความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชน และใช้ทรัพยากร ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนนั้นมาสร้างเป็นชิ้นงานได้อย่างสร้างสรรค์

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาสมุนไพรไทยตัวอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่สามารถนำมาผลิตได้หลากหลายผลิตภัณฑ์

2. การศึกษาเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โลโก้หรือตราสัญลักษณ์เพื่อสร้างความดึงดูดใจให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่นและน่าซื้อ

3. การพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ด้านอื่น ๆ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงการทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานอุสาหกรรมเพื่อการจัดจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP)

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาในครั้งนี้คือ ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการบูรณาการวิชาเคมีกับชุมชนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน (CBL) เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีทำให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน (OTOP) และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา ฤทธิภักดี, ปวรรณรัตน์ ประเทืองไทย, & ธฤตา นฤภัย. (2568). การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8*(5), 71-85.

ธนะวิทย์ เพียรดี, เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์, อมราวดี คำบุญ, & พัทธ์ธีรา ทองอ้ม. (2568). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับการจัดการสัมมนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33*(1), 174-188.

ธนีนาฏ ณ สุนทร. (2561). USC- Service Learning Model: สู่การพัฒนานักศึกษาในยุค Thailand 4.0. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46*(3), 325-344.

ธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม, กุลธิดา นุกูลธรรม, & นันทรัตน์ เครืออินทร์. (2562). การเรียนรู้แบบโครงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาเคมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้, 10*(2), 216-230.

นภกานต์ หน่วยคอน, อภิรดี ศรีภิรมย์รักษ์, นิชานันท์ อุดมศักดิ์สกุล, & พันธ์ทิพย์ โอฬารรัตน์มณี. (2568). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 35*(1), 71-85.

พิมพันธ์ เตชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, & ราเชน มีศรี. (2551). *การสอนคิดด้วยโครงงาน: การเรียนการสอนแบบบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ประสาร, & ยาวลักษณ์ สุวรรณแข. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยกลยุทธ์การบริการสังคมและการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม: ชุมชนน้ำตกปลายน้ำ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพัฒนศาสตร์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, *3*(1), 139-166.

วนิดา ศรีสุข, วิชิต สุรัตน์เรืองชัย, & พงศ์เทพ จิระโร. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14*(1), 380-390.

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11*(3), 179-191.

แสงงาม นิธิภคพันธ์, ทัศนีย์ มูลคำปลิว, ดวงจันทร์ แก้วกงพาน, ชิสาพัชร์ ชูทอง, & สุดาภรณ์ สืบสุตัน. (2564). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11*(1), 111-125.

อาเดช อุปนันท์. (2564). *การออกแบบการเรียนรู้แบบ CBL เพื่อตอบโจทย์การสร้างครูอัตลักษณ์เชิงพื้นที่*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2568 จาก https://lpn.mcu.ac.th/mculpn/wp-content/uploads/2022/07/CBL-การจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่.pdf

Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J., (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship.* Washington: Coalition for Community Schools. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED491639.pdf

Owens, T. R., & Wang, C. (1996). *Community-Based Learning: A Foundation for Meaningful Educational Reform.* Omaha: University of Nebraska. Retrieved from https://digitalcommons.unomaha.edu/slceslgen/37/

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

รูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

A Hotel Management Model for Supporting Buddhist Tourism and Sustainable Tourism Development in Chaiyaphum Province, Thailand

ศศิธร แทนรินทร์[1*]

[1,2]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ, ประเทศไทย

Sasitorn Taenrin[1]
[1,2] Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum, Thailand
✉: ivysoda042@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 05 March 2026; Revised: 04 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ 2) วิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง นอกจากนี้ ยังเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้แทนวัด และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับค่อนข้างสูง ทั้งในด้านทำเลที่ตั้ง ความสงบของสภาพแวดล้อม และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญด้านการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเฉพาะการขาดรูปแบบกิจกรรมและบริการที่เชื่อมโยงมิติทางจิตวิญญาณอย่างเป็นระบบ ผลการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแสดงให้เห็นว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดบริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการพักผ่อนกับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัย ได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเน้น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณที่ตอบสนอง

ความต้องการเฉพาะกลุ่ม 2) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในพื้นที่ และ 3) การดำเนินงานภายใต้หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงพุทธ, การบริหารจัดการโรงแรม, ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

This study aimed to 1) examine the potential and limitations of hotels in Chaiyaphum Province in accommodating Buddhist tourism, 2) analyze the influence of niche service design on Buddhist tourists'satisfaction, and 3) develop a hotel management model to support Buddhist tourism and sustainable tourism development. A mixed methods research design was employed. Quantitative data were collected from 400 Buddhist tourists staying in hotels in Chaiyaphum Province using a structured questionnaire and analyzed using descriptive statistics, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling. In addition, qualitative data were gathered from 15 key informants, including hotel operators, temple representatives, and tourism-related agencies, through in-depth interviews and analyzed using content analysis. The findings revealed that hotels in Chaiyaphum Province possess a relatively high potential to support Buddhist tourism, particularly in terms of location, tranquil environment, and basic facilities. However, significant limitations were identified in the design of specialized services tailored to Buddhist tourists, especially the lack of systematically integrated spiritual service offerings. The structural model analysis indicated that niche service design, including meditation spaces, healthy or vegetarian food services, and integrated tourism packages combining relaxation with spiritual practices, had a statistically significant positive influence on tourists' satisfaction. Based on the findings, a hotel management model for Buddhist tourism was developed, consisting of three key components: 1) spiritual-oriented service design tailored to specific tourist needs, 2) integration and collaboration among hotels, temples, and local communities, and 3) implementation based on sustainable tourism principles encompassing economic, social, and environmental dimensions. The proposed model provides both policy and practical implications for enhancing the capacity and competitiveness of Buddhist tourism at the local level.

Keyword: Buddhist tourism, hotel management, tourist satisfaction, sustainable tourism, Chaiyaphum Province

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยแนวโน้มสำคัญของนักท่องเที่ยวทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าทางจิตใจ สุขภาพและความยั่งยืนมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงพุทธจึงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความสงบทางจิตใจ การพัฒนาตนเอง และประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิต (Sharpley & Jepson, 2011; Timothy & Olsen, 2006; Sharpley, 2021) การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างประสบการณ์ด้านจิตใจแก่ผู้เดินทาง

เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวอีกด้วย (Nunkoo et al., 2020; UNWTO, 2017)

ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เนื่องจากมีวัด ศาสนสถาน และแหล่งปฏิบัติธรรมจำนวนมาก รวมทั้งมีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและจิตวิญญาณที่สำคัญได้ (Cohen, 2008; UNWTO, 2017) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับรูปแบบการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวร่วมสมัย โดยเฉพาะแนวคิดการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม (Niche Service Design) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (Kotler & Keller, 2016; Pine & Gilmore, 1999)

แนวคิดการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิที่เอื้อต่อการพักผ่อนทางจิตใจ การจัดบริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรม รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวที่ผสมผสานกิจกรรมการพักผ่อนและการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสามารถช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้ (Prebensen et al., 2014; Smith, 2013)

การออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว (Chen & Chen, 2010; Oliver, 1997) นอกจากนี้ การพัฒนาบริการที่เหมาะสมยังสามารถส่งเสริมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) (Bramwell & Lane, 2011) ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ (Butler, 1999; UNWTO, 2018)

ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในฐานะกลไกหนึ่งของการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน และผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดระบบการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ (บุญเลิศ, 2564) ทั้งนี้ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยยังต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว (อภิชาติ, 2563)

ขณะเดียวกัน งานวิจัยด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพการให้บริการและประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ (ศิริพร, 2565) โดยความพึงพอใจดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทต่อการตัดสินใจในการกลับมาใช้บริการในอนาคต

นอกจากนี้ งานวิจัยในระยะหลังยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถช่วย

ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ (ชุติมา, 2566) ขณะเดียวกัน คุณภาพการให้บริการของสถานประกอบการท่องเที่ยวมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาใช้บริการของนักท่องเที่ยว (ธนพล, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาโรงแรมให้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มและเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ (Prebensen et al., 2014; Pine & Gilmore, 1999)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และคุณภาพการให้บริการในธุรกิจท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดการศึกษาเชิงบูรณาการที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ได้แก่ การจัดพื้นที่สมาธิ เมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และแพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงอธิบายลำดับขั้น (Explanatory Sequential Design) ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายและสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แนวทางดังกล่าวช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์เกี่ยวกับการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างครอบคลุม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของการวิจัยเชิงสถิติขั้นสูง โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโรงแรมและมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้แทนจากวัด และผู้แทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) การรับรู้ต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม (ด้านพื้นที่สมาธิ ด้านอาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ และด้านแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่การปฏิบัติธรรม)

3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

4) การรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)

ข้อคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ ลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) ตั้งแต่ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ถึงระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด (Likert, 1932)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 นอกจากนี้ได้ทดสอบ ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.91 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ รวมถึงประเด็นความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วน จากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน พร้อมทั้ง

บันทึกเสียงและถอดความข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล นอกจากนี้ยังใช้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า

(1) ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 220 คน (ร้อยละ 55.00) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 180 คน (ร้อยละ 45.00)

(2) ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 31–40 ปี จำนวน 128 คน (ร้อยละ 32.00) รองลงมาคือ อายุ 41–50 ปี จำนวน 104 คน (ร้อยละ 26.00) อายุ 21–30 ปี จำนวน 92 คน (ร้อยละ 23.00) อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 56 คน (ร้อยละ 14.00) และ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.00)

(3) ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มี ระดับปริญญาตรี จำนวน 210 คน (ร้อยละ 52.50) รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 98 คน (ร้อยละ 24.50) ปริญญาโท จำนวน 72 คน (ร้อยละ 18.00) และ ปริญญาเอก จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.00)

(4) ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น พนักงานเอกชน จำนวน 140 คน (ร้อยละ 35.00) รองลงมา ข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 96 คน (ร้อยละ 24.00) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 84 คน (ร้อยละ 21.00) นักศึกษา จำนวน 48 คน (ร้อยละ 12.00) และ อื่น ๆ จำนวน 32 คน (ร้อยละ 8.00)

4.2 การรับรู้ต่อความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับค่อนข้างสูง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทั้งนี้ การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่เน้นการออกแบบบริการ เชิงจิตวิญญาณ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชน และการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับ

พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้ต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงพุทธมีความคิดเห็นต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.26, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ การจัดพื้นที่สมาธิ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.61) และ เมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.64) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับบริการที่สามารถผสมผสานกิจกรรมการพักผ่อนและการปฏิบัติธรรมเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.60) และการรับรู้ต่อ ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, 4.14 และ 4.07 ตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมทั้งความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ได้

4.4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่าการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.72, $p < 0.001$) นอกจากนี้ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยังมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (β = 0.64, $p < 0.001$) และการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มยังส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (β = 0.41, $p < 0.01$)

ในส่วนของความสอดคล้องของโมเดล พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า χ^2/df = 2.12, CFI = 0.94 และ RMSEA = 0.052 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

4.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปร การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading: λ) อยู่ระหว่าง 0.77–0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($\lambda \geq 0.50$) และมีค่า t-value อยู่ระหว่าง 16.85–20.05 ซึ่งมากกว่า 1.96 แสดงว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดของตัวแปรแฝงได้อย่างหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตัวแปรด้านแพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด (λ = 0.82–0.85) รองลงมาคือ การจัดพื้นที่สมาธิ (λ = 0.79–0.82) และ อาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ (λ = 0.77–0.83) ตามลำดับ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายความแปรปรวน (R^2) อยู่ระหว่าง **0.59–0.72** แสดง

ให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงได้ในระดับค่อนข้างสูง

4.6 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (Model Fit Indices)

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี โดยมีค่า χ^2/df เท่ากับ 1.49 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 3.00 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสม นอกจากนี้ ค่าดัชนีความสอดคล้องอื่น ๆ ได้แก่ GFI = 0.93, CFI = 0.96 และ TLI = 0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.90 และค่า RMSEA = 0.036 และ SRMR = 0.041 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 0.08

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบจำลองการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) ศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ผลการศึกษาพบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในระดับค่อนข้างสูงในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของโรงแรมที่มีความสงบและอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและธรรมชาติ ความสะอาดและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อนเชิงจิตวิญญาณ รวมถึงความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ การขาดการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดโปรแกรมปฏิบัติธรรมร่วมกับวัดในพื้นที่ และการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ นอกจากนี้ ยังขาดความร่วมมือเชิงระบบระหว่างโรงแรม วัด และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ

2) วิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์ประกอบของการออกแบบบริการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิภายในโรงแรม การจัดเมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติที่สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติทางศาสนา และการพัฒนาแพ็กเกจการพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรมร่วมกับวัดในพื้นที่ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า แพ็กเกจ พักผ่อน–ปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ และการจัดเมนูอาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ ตามลำดับ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวสามารถช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีคุณค่าได้

3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่เหมาะสมสำหรับการรองรับ การท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิได้ โดยรูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณภายในโรงแรม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม 2) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธและกิจกรรมทางศาสนาอย่างเป็นระบบ และ 3) การดำเนินงานของโรงแรมที่คำนึงถึงหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มกับผลลัพธ์ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อโรงแรมสามารถพัฒนาบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การกลับมาใช้บริการซ้ำ การบอกต่อ และการสนับสนุนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะยาว

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรม

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ มีศักยภาพในระดับค่อนข้างสูงในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเฉพาะด้านทำเลที่ตั้ง ความสงบของสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อนเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยในระดับสากลที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม (environmental setting) และความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ (sense of place) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและคุณค่าเชิงจิตใจแก่ผู้เดินทาง (Smith, 2013; Timothy & Olsen, 2006) ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนามีศักยภาพสูงด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและศาสนา อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับพื้นที่ (บุญเลิศ, 2564; ชุติมา, 2566)

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างงานวิจัยในต่างประเทศกับบริบทของประเทศไทย คือ งานวิจัยในต่างประเทศมักให้ความสำคัญกับการออกแบบประสบการณ์แบบครบวงจร (Integrated Experience Design) ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดรอง ยังคงขาดการบูรณาการระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มในวรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าระบบการท่องเที่ยวที่ขาดการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนใน

ระยะยาว

2. การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การให้บริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการออกแบบแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มสามารถยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยว และสร้างความพึงพอใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นว่า “ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว” เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความพึงพอใจโดยตรง และจำเป็นต้องได้รับ การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย (Prebensen et al., 2014; Chen & Chen, 2010) รวมถึงงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งพบว่า คุณภาพการให้บริการและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ

ในบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล (2564) ที่พบว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และศิริพร (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าทั้งคุณภาพบริการและประสบการณ์เชิงจิตวิญญาณเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในบริบทไทย

นอกเหนือจากประสบการณ์ในระดับทั่วไปแล้ว ข้อค้นพบดังกล่าวยังสนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณซึ่งมองว่าการท่องเที่ยวมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การสะท้อนตนเอง และการพัฒนาคุณค่าภายในของนักท่องเที่ยว (Sharpley, 2021) นอกจากนี้ Huang et al. (2022) และ Olsen (2023) ยังชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีมิติทางจิตวิญญาณสามารถสร้างความพึงพอใจในระดับลึก (deep satisfaction) และส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในระยะยาว โดยเฉพาะความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำและการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้อื่น

3. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ และความพึงพอใจดังกล่าวยังส่งผลต่อการรับรู้และการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าประสบการณ์ที่มีคุณค่าไม่ได้หยุดอยู่เพียงความพึงพอใจในระยะสั้น แต่สามารถต่อยอดไปสู่ผลลัพธ์เชิงระบบในระดับพื้นที่ได้ ซึ่งเป็นการขยายผลจากข้อค้นพบในประเด็นที่ 2 ที่ชี้ว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสบการณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ของ B. Joseph Pine II และ James H. Gilmore (1999) ที่เสนอว่าองค์กรควรมุ่งสร้าง “ประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย” มากกว่าการให้บริการในเชิงหน้าที่เพียงอย่าง

เดียว ซึ่งในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การจัดพื้นที่สมาธิ การให้บริการอาหารสุขภาพ และการออกแบบแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่การปฏิบัติธรรม ล้วนเป็นการออกแบบประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อมิติทางอารมณ์และจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูงและต่อเนื่องไปสู่พฤติกรรมที่สนับสนุนความยั่งยืน

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล โดย Hall et al. (2021) ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวควรสร้างความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ขณะเดียวกัน World Tourism Organization (2015) ชี้ว่า ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวจำเป็นต้องตั้งอยู่บนการบริหารจัดการทรัพยากรในระยะยาวและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ที่พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนพฤติกรรมและทัศนคติที่เอื้อต่อความยั่งยืน

ในบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและคุณภาพการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการสร้างคุณค่าและความยั่งยืนในชุมชน (เช่น ธนพล, 2564; ศิริพร, 2565; ชุติมา, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มไม่เพียงแต่เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แต่ยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรทางศาสนา วัฒนธรรม และการบริการเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Suntikul และ Dorji (2022) ที่เน้นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยทั้งการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว และกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการทรัพยากรทางศาสนา วัฒนธรรม และการบริการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถยกระดับประสบการณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และต่อยอดไปสู่การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทยที่ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการให้บริการและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนในระดับชุมชน (ธนพล, 2564; ชุติมา, 2566) และแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Suntikul และ Dorji (2022) ที่ระบุว่า การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบนิเวศการท่องเที่ยวที่สมดุลและก่อให้เกิดคุณค่าในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณของโรงแรมควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการทรัพยากรและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของจังหวัดชัยภูมิ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า แบบจำลองนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณ ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในบริบทของโรงแรมที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยมิติแรกคือ การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Service Design) ซึ่งประกอบด้วยการจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจการพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อ ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว (Spiritual Satisfaction) โดยตัวแปรดังกล่าวทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านที่สะท้อนประสบการณ์เชิงคุณค่าภายในของนักท่องเที่ยว อันเกิดจากการได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณ

ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณดังกล่าวส่งผลต่อ ความยั่งยืนแบบองค์รวม (Holistic Sustainability) ซึ่งประกอบด้วยสามมิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนยังต้องอาศัย กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่ (Collaborative Governance Mechanism) ระหว่างวัด โรงแรม และชุมชน เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการและสร้างคุณค่าร่วมกันในระดับพื้นที่

ดังนั้น แบบจำลองนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนไม่เพียงขึ้นอยู่กับการพัฒนาบริการของโรงแรมเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยการออกแบบประสบการณ์เชิงจิตวิญญาณที่มีความหมายควบคู่กับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับจังหวัด โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการโรงแรม วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดชัยภูมิ

2. ควรกำหนดแนวทางหรือมาตรฐานการพัฒนาโรงแรมและที่พักที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการปฏิบัติธรรม การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมทางศาสนาร่วมกับวัดในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณที่เหมาะสม

3. ควรสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงแรมดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธในบริบทของจังหวัด

รองหรือพื้นที่ท่องเที่ยวทางศาสนาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลธุรกิจหรือรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเชิงพุทธในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อขยายองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

ชุติมา ศรีสวัสดิ์. (2566). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารพัฒนาท้องถิ่น, 12*(1), 78–95.

ธนพล ใจดี. (2564). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว. *วารสารการท่องเที่ยวไทย, 15*(2), 45–60.

บุญเลิศ วงศ์ประสิทธิ์. (2564). แนวทางการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 18*(2), 55–72.

ศิริพร แสงทอง. (2565). *ประสบการณ์ทางศาสนาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

อภิชาติ บุญมี. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย. *วารสารการจัดการภาครัฐ, 10*(3), 101–120.

Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre and every business a stage*. Harvard Business School Press.

Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism, 19*(4–5), 411–421. https://doi.org/10.1080/09669582.2011.580586

Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies, 1*(1), 7–25. https://doi.org/10.1080/14616689908721291

Chen, C. F., & Chen, F. S. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction, and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management, 31*(1), 29–35. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.02.008

Cohen, E. (2008). The changing faces of contemporary tourism. *Society, 45*(4), 330–333. https://doi.org/10.1007/s12115-008-9096-8

Timothy, D. J., & Olsen, D. H. (2006). *Tourism, religion and spiritual journeys*. Routledge.

Hall, C. M., Scott, D., & Gössling, S. (2021). Pandemics, transformations and tourism: Be

careful what you wish for. *Tourism Geographies, 23*(3), 577–598. https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131

Huang, S., Hsu, C. H. C., & Chan, A. (2022). Tourist experience, satisfaction, and behavioral intention in spiritual tourism. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 39*(4), 435–448. https://doi.org/10.1080/10548408.2022.2048288

Nunkoo, R., Sharma, A., Rana, N. P., & Dwivedi, Y. K. (2020). Advancing sustainable tourism: The role of smart technologies and institutional frameworks. *Journal of Sustainable Tourism, 28*(12), 2033–2053. https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1744126

Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer*. McGraw-Hill.

Olsen, D. H. (2023). The future of religious tourism and pilgrimage. *Tourism Recreation Research, 48*(2), 260–272.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.

Prebensen, N. K., Kim, H., & Uysal, M. (2016). Co-creation as moderator between the experience value and satisfaction relationship. *Journal of Travel Research, 55*(7), 934–945. https://doi.org/10.1177/0047287513520441

Sharpley, R., & Jepson, D. (2011). Rural tourism: A spiritual experience? *Annals of Tourism Research, 38*(1), 52–71. https://doi.org/10.1016/j.annals.2010.05.002

Sharpley, R. (2021). Tourism and spiritual transformation. *Annals of Tourism Research, 87*, Article 103160. https://doi.org/10.1016/j.annals.2021.103160

Smith, M. K. (2013). *The Routledge handbook of tourism and spirituality*. Routledge.

Suntikul, W., & Dorji, U. (2022). Tourism, spirituality and sustainable community development. *Sustainability, 14*(9), Article 5432. https://doi.org/10.3390/su14095432

Timothy, D. J., & Olsen, D. H. (2006). *Tourism, religion and spiritual journeys*. Routledge.

World Tourism Organization. (2015). *Sustainable development of tourism*. UNWTO.

World Tourism Organization. (2017). *Tourism and culture synergies*. UNWTO.

World Tourism Organization. (2018). *Tourism for development: Volume I—Key areas for action*. UNWTO. https://doi.org/10.18111/9789284419728

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

The Impact of National Karaoke Software on the Academic Performance of Students Majoring in Popular Vocal Singing

Jingjia Tang[1*]

[1]Assumption University, Thailand

✉: * tang330290911@vip.qq.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 24 October 2025; Revised: 26 November 2025; Accepted: 03 December 2025

© The Author(s) 2026

Abstract

This dissertation explores the impact of the National Karaoke Software on the academic performance of college students majoring in popular vocal singing at Hunan University of International Economics. Adopting a quasi-experimental research design, 80 students were systematically divided into an experimental group and a control group. Due to the fact that the popular music singing course at Hunan University of International Economics usually adopts group teaching, this study used purposive sampling techniques to ensure the credibility and accuracy of the research. The total sample size of this study is 132 people. In the group of students majoring in pop music singing, purposefully select a class of 40 as the control group and another 40 as the experimental group. The experimental group utilized the National Karaoke Software as a learning aid for nine weeks, while the control group followed traditional teaching methods. Pre- and post-tests were conducted to assess students' the completeness of students' pop music singing, academic performance, and performance in singing popular music. The results reveal that students in the experimental group demonstrated significant improvements in their popular music singing skills, including pitch accuracy, rhythm control, and vocal techniques. In terms of Pop Music Singing Skills, the control group and experimental group showed a significant difference of 0.01 level in the posterior analysis (t=-11.562, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 69.400, significantly lower than the average level of the experimental group (85.300), with an average difference of 18.900. The experimental group achieved better results.In terms of Pop Music Singing Performance Integrity, the control group and the experimental group showed a significance level of 0.01 in the posterior analysis (t=-12.471, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 69.000, significantly lower than the average level of the experimental group

(83.620), with an average difference of 14.620.In terms of Pop Music Singing Expression, the control group and experimental group showed significant significance at the 0.01 level in the posterior analysis (t=12.923, p=0.000). The specific comparison difference can be seen that the average value of the control group was 70.500, significantly lower than the average level of the experimental group (85.850), with an average difference of 15.350. The experimental group achieved better results. Furthermore, the experimental group exhibited enhanced performance integrity, characterized by more coherent and expressive renditions of songs. Notably, the National Karaoke Software's real-time feedback and interactive features facilitated self-monitoring and evaluation, contributing to students' metacognitive development and independent learning abilities. The study underscores the potential of digital tools like the National Karaoke Software in revolutionizing music education by providing personalized, engaging, and effective learning experiences. It offers valuable insights for educators and curriculum developers on integrating technology into traditional music teaching methodologies to enhance students' overall musical development.

Keywords: Academic Performance, Popular Vocal Singing, Quasi-Experimental Study, Digital Music Education

1.Introduction

In recent years, China's digital economy has witnessed remarkable growth, with advancements in Internet big data and artificial intelligence technologies. The proliferation of 5G networks has further accelerated this trend, making smart mobile devices such as smartphones, tablets, and smartwatches integral to students' daily lives and learning experiences (Wu, 2024). The COVID-19 pandemic catalyzed this transformation, as students relied heavily on these devices for continuous learning during home isolation, making online courses a new norm for knowledge transmission (Paoli, 2024). This shift has expanded learning resources and diversified learning methods, enhancing convenience and efficiency in knowledge acquisition, ideological exchange, and experience sharing, thereby fostering comprehensive development among minors.

In the realm of karaoke and its impact on the human body, Yiu and Chan's research highlighted the benefits of hydration and vocal rest for amateur singers, showing that these factors help maintain vocal pitch and reduce fatigue (Zhao, 2024). Miyazaki & Mori's study with older adults revealed that regular karaoke practice could enhance cognitive function, akin to learning therapy, and improve physical health by enhancing respiratory function and tongue pressure, thus alleviating dysphagia (Wexler et al., 2024). Tadahiko's empirical research on cortical activity during different singing styles indicated lower oxygen-hemoglobin levels in the forecortex when singing to karaoke music compared to piano accompaniment (Tada, 2022).

The advent of the Internet has revolutionized communication, enabling people to interact regardless of geographical constraints through various online platforms, including for educational purposes (Dylan, 2024). Karaoke, a popular recreational activity, has evolved with technological advancements. Tencent's karaoke software, launched in September 2014, integrates features like intelligent rating, professional mixing, and social sharing, enhancing users' singing skills and experience (Wexler et al., 2024). This software has gained popularity among music enthusiasts and is increasingly used in middle school music education to boost

students' enthusiasm, facilitate interaction, and improve singing abilities (Loukas et al., 2024).

The rise of online music education has underscored the importance of metacognition and self-directed learning in music pedagogy (Krumme et al., 2012). As online platforms proliferate, Tencent's karaoke software continuously enhances its functionality to cater to diverse user needs, maintaining its competitive edge (Miyoshi et al., 2021). In higher education, many students utilize this software for professional learning, prompting researchers to explore strategies for optimizing its use, enhancing learning efficiency, and understanding its impact on academic performance (Huralna et al., 2022).

In conclusion, the digital economy's growth in China, coupled with technological advancements, has transformed learning and recreational activities. Karaoke, in particular, has demonstrated significant benefits for cognitive and physical health, while online platforms like Tencent's karaoke software have revolutionized music education. As these technologies continue to evolve, it is crucial to explore their full potential, address challenges, and develop strategies to maximize their benefits for users across different age groups and educational settings.

2.Literature review

In the literature review, the researchers conducted theories of popular music singing and learning via karaoke software, emphasizing the need for a theoretical foundation. It then examines how popular music majors at Hunan University use national karaoke software, providing empirical literature support for relevant theories. This establishes a framework for studying variables in popular music singing education.

Information of Topic/Technology

Mobile karaoke software, especially ethnic varieties, have become essential entertainment tools, distinguished by technological innovation and rich cultural integration (Miyazaki & Mori, 2020). These platforms are widely used in education, enhancing students' interest and participation in music learning (Bakó, 2011). Interactive features allow students to experience music more intuitively, improving singing skills and understanding of national culture, positively impacting academic performance (Madkour & Alaskar, 2024). Karaoke's fun and interactivity encourage after-class practice, fostering self-learning and innovative thinking. Experiments highlight the importance of hydration and rest for amateur singers (Rantung et al., 2025; Shin & Lim, 2023). Karaoke training also benefits the elderly's cognitive and physical health (Faustino et al., 2024) and influences brain activity differently compared to piano accompaniment (Scherer et al., 2017; Long et al., 2024). Karaoke aids in cultural dissemination and literacy, reviving regional folk songs (Arora, Hu et al., 2022; Kim, 2021). Technological advancements enable song uploading, sharing, and immersive experiences through VR (Yeh and Chiou, Yuge et al., 2022; Miyazaki & Mori, 2020). Karaoke's integration with language learning offers personalized feedback, enhancing pronunciation (Murad and Wang, Dong, 2020). Online-offline interactions, like TV shows, boost ethnic K-songs' popularity (Hu et al., 2022; Yuge et al., 2021). Karaoke platforms support social interaction, offering various sound effects and editing tools (Nichols et al., 2024; Macedo-Lima et al., 2024). Karaoke software, with features like system scoring and friend PK, is widely used for entertainment and education (Hu et al., 2022).Music Performance Techniques up

Techniques encompass a range of movements and skills that are essential for proficient playing. These techniques involve hand and finger movements, as well as upper-body movements, such as trunk and arm actions (McPherson et al., 2006). Performance competence is built on the playing technique, with skilled players acquiring the motor skills to coordinate movement of a multi-joint limb to produce a flfluent playing style. Early musical theorists realized the playing technique had not kept pace with the changes in the music environment which called for greater bodily participation (Anufrieva & Tsarev, 2017). This resulted in the realization that the technique needed to be efficient which implied making muscle use more economical by expending only the muscular energy needed for specific procedures, so that the energy load was manageable and the technique sustainable both during a performance and in the long term (Ortmann, 1929/1981).

Historically all performers had had the same difficulties in 'making music' because there is an innate variable in the act of performing: the expression. What do the performers do? The most basic requirement is that a performer should produce the correct notes, rhythms, dynamics, etc. of a musical idea (Clarke, 2002, p. 59). In this sense, we may define the interpretation as a mechanical process; nevertheless, an interpretation without expression is not musical. Thus, Erick Clarke clarified that it was also necessary 'to go beyond' due to the expert performers are obliged to transmit a musical idea and recreate expressively the score. This statement could be controlled and measured because, in an interpretation, one may observe whether the performer had played the exact musical symbols of the score or not, but the issue is more subjective when we value expressivity.

Measurement of Music Performance Techniques up

As college enrollments rise, teachers focus more on pop singing theory and skills within limited class time (Liu, 2024). Yang's Online Education Platform System, with over 100 million users, utilizes e-books extensively (Nichols et al., 2024). Rosenzweig et al. advocate for evolving the "Internet + education" model into an "Internet education" model (Jia, 2024). Simones and Lima note that while online voice instruction offers advantages, it cannot fully replace traditional methods due to the specificity of pop singing. Sturtevant's system aids non-technical teachers in course creation and management. Intelligent big data technology revolutionizes online learning by enabling real-time resource playback without full downloads, saving storage and enhancing flexibility. Learning platforms can now personalize content based on learners' progress and preferences, promoting self-directed learning and boosting initiative. This technology also analyzes learning behavior, adjusting paths and content difficulty to optimize the learning experience, achieving "learning anytime, anywhere, on demand".

Information of the Population

This study focuses on students majoring in popular music singing at Hunan University of International Economics, aiming to advance research in this field (Loukas et al., 2024). China has seen remarkable progress in economic and cultural development, with the vocal performance program at Hunan University playing a significant role in cultural construction, particularly in nurturing future music talent (Shu, 2023). Introduced in the early 20th century, Chinese pop music singing has evolved considerably, thanks to the dedication of vocal artists, achieving notable advancements in performance, teaching, and creation (Missfelder, 2023). Over the past decades, it has grown into an independent and mature art form, leading to a surge in learners and prompting universities to offer relevant courses.

The study's target group comprises music students at the university, specifically those in vocal performance, which encompasses three main streams: bel canto, ethnic, and pop. Pop music singing students focus on acquiring foundational theories and skills, undergoing essential training, and meeting performance ability requirements (Jones, 2023). With China's new basic education curriculum reform, vocal teaching, including pop music, has entered a new developmental phase in higher music education, prioritizing the enhancement of students' musical abilities (Hu et al., 2019). Consequently, pop music singing has become a mandatory course for vocal performance majors, reflecting the diversity and importance of this specialized field.

The integrity of popular music singing

The integrity of popular music singing involves a singer's ability to comprehensively and precisely express every element of a song, including notes, rhythm, melody, harmony, and emotions, ensuring a complete and enhanced musical experience for the audience (Perrine et al., 2024). This requires technical proficiency, such as accurate pitch, steady rhythm, and effective breath control, as well as artistic elements like sincere emotional delivery and vivid stage presence (Shi et al., 2023). A singer must also interpret the song with a personalized style, creating a visual and auditory feast. Maintaining focus throughout the performance and collaborating closely with the accompanying band is crucial to achieving a harmonious and flawless musical effect. Pursuing integrity reflects a singer's technical and artistic growth, representing an ongoing journey towards musical excellence.

Musical expression

The concept of popular music singing expression encompasses a wide range of elements in music art, extending beyond mere sound techniques to include the transmission of emotions, culture, and the spirit of the times. It involves singers artistically presenting the emotions, stories, and personal interpretations of songs to audiences through sound (Li et al., 2017).

This expression relies on a solid foundation of vocal skills, including pitch accuracy, rhythm, and timbre control, as well as techniques like sound conversion and resonance adjustment to enhance expressiveness (Loukas et al., 2024; Paoli, 2024). Breath control is also crucial for maintaining voice coherence and stability. Emotion serves as the core, requiring singers to deeply understand and sincerely convey the song's emotional essence, touching listeners and sparking resonance (Missfelder, 2023).

Stage performance enhances expression through body language, facial expressions, and interaction, creating a vivid, engaging experience (Kim & Park, 2024). Personal style is another vital aspect, as each singer's unique tone and performance traits contribute to their artistic charm and fan appeal. Additionally, popular music singing often reflects cultural and social contexts, with singers using diverse themes and styles to bridge cultures and societies, enriching the genre's depth and reach.

3.Research Questions

RQ1: How does the use of karaoke software improved students' learning performance?

RQ2: How does the use of karaoke software improve the completeness of students' pop music singing and performance?

RQ3: How does the use of karaoke software improve the pop music performance of the

experimental group students?

4.Research Objectives

RO1: To determine the effect of karaoke software has improved students' academic performance.

RO2: To determine that karaoke software has improved the completeness of students' pop music singing.

RO3: To explore the influence of cadenza technique on the improvement of students' Musical expression.

5.Methodology

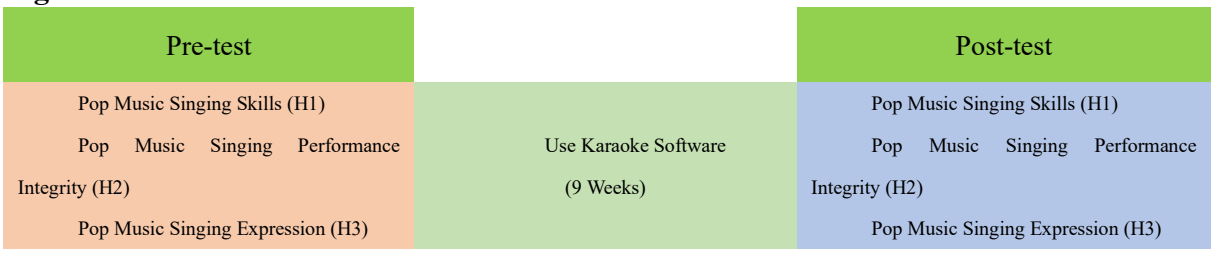
1.Research Design

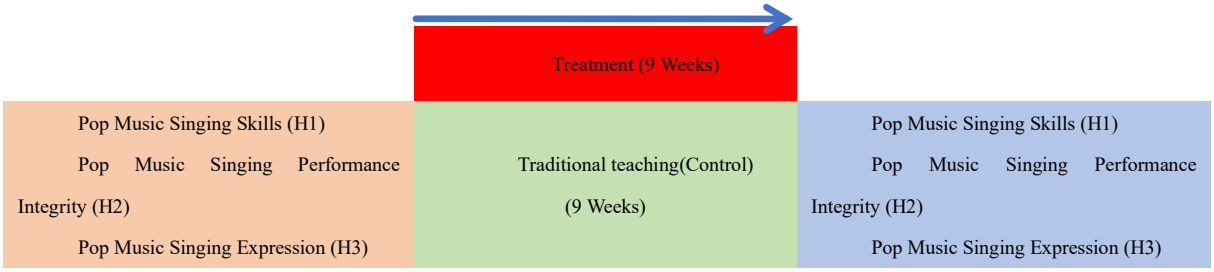
This study employs a quasi-experimental approach to test variables and assess research hypotheses experimentally. It utilizes two distinct designs, with the experimental group of pop music singing students participating in a 9-week learning program facilitated by national karaoke software. Following the program, both the experimental and control groups undergo pre- and post-tests. Quantitative data analysis is then conducted to evaluate the outcomes. In essence, the research collects scores and quantitative data on pop music singing skills, the completeness of singing performance, and the expression quality through these pre- and post-test experiments, aiming to measure the impact of the karaoke software-assisted learning program.

2.Research framework

This study spans a 9-week treatment period and involves 80 pop music singing majors from Hunan University of International Economics, divided equally into experimental and control groups. Prior to the course, both groups underwent assessments to gauge their initial levels in three key areas: Pop Music Singing Skills (H1), Pop Music Singing Performance Integrity (H2), and Pop Music Singing Expression (H3). The study utilizes national karaoke software as a learning aid exclusively for the experimental group, while the control group continues with traditional learning methods. This setup aims to evaluate the impact of the software on the students' development. After the 9-week intervention, both groups are reassessed to measure any changes in the aforementioned variables. The study's design allows for a comparative analysis to determine the effectiveness of the national karaoke software in enhancing pop music singing skills, performance integrity, and expression among the students.

Figure 1: Research framework

3.Research Treatment

This quasi-experimental study examines 80 pop music students over 9 weeks, split into experimental and control groups. The experimental group uses karaoke software, while the control follows traditional methods. The first week involves preparation, introducing the experiment, conducting a pre-test, and training students on software use. Weeks 2-8 focus on teaching implementation, with both groups learning songs through their respective methods, receiving guidance, and making initial singing attempts. The final week involves review and evaluation, with students reflecting on their progress and teachers providing feedback.

Table 1: An Outline of the Lesson Plan in Experimental Group (45 Minutes)

Stage	Time	Activities	Treatment
1.Introduction	5 minutes	-The teacher plays the original singing video of the teaching song for this lesson, guiding students to carefully listen to the melody, rhythm, and lyrics of the song, and feel the emotions and style of the song. -Briefly introduce the background and theme of the song, and stimulate students' interest in singing.	
2.Knowledge explanation	10 minutes	-Teachers provide sentence teaching for songs, analyze the melodic direction, rhythm patterns, and key singing techniques of each musical phrase, and demonstrate their performance. -Explain the functions that karaoke software will use in this lesson, such as speed adjustment, lyric prompts, recording, etc.	karaoke software
3.Practice singing sentence by sentence	15 minutes	-Students use karaoke software to select song accompaniment, activate the lyric prompt function, slow down the accompaniment speed to the appropriate rhythm, and practice singing sentence by sentence. -Teachers guide students to observe the pitch and rhythm feedback data on the software, helping them improve singing problems in a targeted manner, such as	karaoke software

		correcting pitch deviations, adjusting unstable rhythm parts, etc. Pop Music Singing Skills: -The national karaoke software is used to measure features such as pitch, rhythm accuracy, pronunciation, and speed. Adjust appropriately according to different singing states.	
		Pop Music Singing Performance Integrity: -Through the recording function of the national karaoke software, a comparison was made on the coherence, unity, and completeness of popular music singing.	
		Pop Music Singing Expression: -By using the task functions of the national karaoke software to compare the rhythm, volume, and note length of popular music singing, we can find the true pitch, uniform dynamics, and rhythm of music from the artistic expression of emotions in singing.	
4.Complete singing practice	10 minutes	-Students engage in complete singing exercises, and teachers guide them to integrate emotions, paying attention to the details of song expression, such as changes in intensity, control of breath strength, and emotional fluctuations. -Emphasize the posture and expression of singing to enhance stage performance.	karaoke software
5.Summary	5 minutes	-Teachers evaluate and summarize students' singing performance, point out their strengths and weaknesses, and encourage students to continue working hard. -Remind students to use karaoke software for independent practice after class to further improve their singing skills.	

Table 2: Research Treatment

		Experimental group (Use National K-song software)	**Control group (Do not use National K-song software)**
stage 1 preparation	Week1	Basic Teaching of Pop Music Singing	Basic Teaching of Pop Music Singing

stage 2 Teaching implementation stage	Week2	-Learning to using National K-song software -Teaching song "Chaser of Light"	Traditional teaching
	Week3	-Teaching song 'The Wind Rises'	Traditional teaching
	Week4	-Teaching song "Beyond the Light Year"	Traditional teaching
	Week5	-Teaching song "Ordinary Road"	Traditional teaching
	Week6	-Teaching song "My Future is Not a Dream"	Traditional teaching
	Week7	-Teaching song "The First Dream"	Traditional teaching
	Week8	-Teaching song "Youthful and Promising"	Traditional teaching
stage 3 Summary and Evaluation Stage	Week9	Post-Test (Performance test to the project)	

Table 3: Number of Population and Sample Size

Classes	Population	Sample Size
Total Population of popular music singing at Hunan University of International Business and Economics	**132**	
Class A Experimental Group		40
Class B Control group		40

This study employed purposive sampling to select 132 pop music singing students from Hunan University of International Business, spanning their first to fourth years of college. The aim was to gather more effective data on enhancing their pop music singing performance. The rationale for choosing these students lies in their specialized knowledge of pop music singing, which ensures a deeper understanding and suitability for the investigation. The selection criteria included: students must major in pop music singing; the sample should be representative, reflecting the broader characteristics of the pop music student population at the university, which offers a major in popular music performance with a sizable and relevant student body; and the researcher's close connection to the major facilitates meeting research requirements. This targeted approach ensures the study's findings are both relevant and insightful.

Table 5: Variables Measured

Variables	Literature
Pop Music Singing Skills	The concept of popular music singing techniques refers to a series of methods and means adopted by singers when singing popular music, aiming to accurately convey the emotions, style, and artistic conception of the song through the artistic processing of sound (Rantung et al., 2025). These techniques cover multiple aspects of sound production, resonance, control, and expression, and are an indispensable and important component of popular music singing (Dong, 2020).
Pop Music Singing Performance Integrity	The completeness of popular music singing refers to the ability of the singer to comprehensively and accurately express the emotions and artistic conception contained in every note, rhythm, melody, harmony, and lyrics of the song during the singing process, so that the singing effect is consistent with the original intention of the song, and even surpasses the expressive power of the original work (Rezaee rad & Khoddami, 2024).
Pop Music Singing Expression	The artistic activity of singers conveying the emotions and styles of popular songs through sound and stage performance (Loukas et al., 2024). This activity integrates multiple aspects such as sound skills, emotional expression, and stage performance, aiming to showcase the charm of popular music to the audience and create a unique music experience.

6.Results

The data analysis in this study adopts quantitative data analysis. Quantitative data analysis will evaluate whether the national karaoke software has significant differences from traditional teaching methods in improving students' pop music singing skills, completeness of pop music singing, and expression of pop music singing. The independent sample t-test from Jamovi statistical analysis software will be used for hypotheses testing.

This study will use descriptive statistics methods to understand the overall situation of the data, including the mean value of the data, and standard deviation to understand the distribution and characteristics of the data. This study used independent sample t-test to compare whether there was a significant difference in the mean values between two groups of independent samples.

This section was present and discuss descriptive statistical results for all variables in this study.

Differences Between the Pre-test Scores

In order to ensure that the students in the control group and the experimental group had the same ability at the beginning of the experiment, independent sample T-test was conducted for the three variables of this study respectively before the experiment. By comparing the Performance of the two groups of students in Music Performance Techniques up, Integrity of musical performance, and Musical expression, the following table shows the results of data analysis.

Table 6 : Summary of students' pre-test results (n=40)

Variable	Group	S.D.	Mean	Mean Differences (Experimental - Control)	p-value
Pop Music Singing Skills	Control Group	4.762	65.700	1.225	0.301
	Experimental Group	5.726	66.925		
Pop Music Singing Performance Integrity	Control Group	4.817	65.075	0.775	0.464
	Experimental Group	4.605	65.850		
Pop Music Singing Expression	Control Group	5.751	64.450	0.225	0.850
	Experimental Group	4.785	64.338		

In order to compare the pre-test scores of Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity and Pop Music Singing Expression between the experimental group and the control group, Independent sample T-test was conducted on the three variables respectively, and according to the results, there was no significant difference in the pre-test results of the two groups of Pop Music Singing Skills (t=1.04, p=0.301>0.05), the two groups were comparable.

There was no significant difference in the pre-test results of Pop Music Singing Performance Integrity between the two groups (t=0.736, p=0.464>0.05), the two groups were comparable.

There was no significant difference in the pre-test results of Pop Music Singing Expression between the two groups (t=0.190, p=0.850>0.05), the two groups were comparable. It should be noted that while the pre-test results may not represent an accurate estimate of the students' skills in this study, the skill levels of the students in the two groups were comparable, so it can be concluded that the differences between the two groups would not have an impact on the results based on the pre-test results.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Skills

Descriptive statistical methods of central tendency and dispersion degree were used to analyze the pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Skills to the experimental group and the control group. The following are the data analysis results.

Table 7 : Summary of mean results of Pop Music Singing Skills in Experimental group (n=40)

	Mean	S.D.
Pre-test score	66.925	5.726
Post-test score	85.300	7.104

From table 7, it showed that the average value of post-test score was 85.300, which was higher than the average pre-test score of 66.925. Therefore, it was concluded that the

treatment can help students improve on their singing skills.

Table 8 : Summary of mean results of Pop Music Singing Skills in Control group (n=40)

	Mean	**S.D.**
Pre-test score	65.700	4.762
Post-test score	69.400	5.017

Table 8 showed that the average value of post-test score was 69.400, which was higher than the average pre-test score of 65.700. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing skills.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Performance Integrity

The pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Performance Integrity of students in the experimental group and the control group were analyzed using descriptive statistical methods. The following are the results of data analysis.

Table 9 : Summary of mean results of Pop Music Singing Performance Integrity in experimental group (n=40)

	Mean	**SD**
Pre-test score	65.850	4.605
Post-test score	83.625	5.719

Table 9 showed that the average value of post-test score was 83.625, which was higher than the average pre-test score of 65.850. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing performance integrity.

Table 10 : Summary of mean results of Pop Music Singing Performance Integrity in Control group (n=40)

	Mean	**SD**
Pre-test score	65.075	4.817
Post-test score	69.000	4.723

Table 10 showed that the average value of post-test score was 69.000, which was higher than the average pre-test score of 65.075. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing performance integrity.

Descriptive Statistics of Pop Music Singing Expression

The pre-test and post-test scores of the Pop Music Singing Expression of students in the experimental group and the control group were analyzed using descriptive statistical methods. The following are the results of data analysis.

Table 11 : Summary of mean results of Pop Music Singing Expression in experimental group

(n=40)

	Mean	SD
Pre-test score	64.225	4.785
Post-test score	85.850	5.512

Table 11 showed that the average value of post-test score was 85.850, which was higher than the average pre-test score of 64.225. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing expression.

Table 12 : Summary of mean results of Pop Music Singing Expression in Control group (n=40)

	Mean	SD
Pre-test score	64.450	5.751
Post-test score	70.500	5.104

Table 12 showed that the average value of post-test score was 70.500, which was higher than the average pre-test score of 60.450. Therefore, it was concluded that the treatment can help students improve on their singing expression.

Hypotheses Testing

This study investigated the effectiveness of Karaoke Software teaching in improving students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity and Pop Music Singing Expression. The average scores of the pre-test and the post-test were compared.

In this study, the independent sample t-test was used to test the three hypotheses. The hypothesis test of this study is as follows.

Hypotheses 1

H01: The students' Pop Music Singing Skills improvement are not different between students in the control group and experimental group.

Ha1: The students' Pop Music Singing Skills are different between students in the control group and experimental group.

Table 13 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Skills

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	69.400	5.017	15.9	-11.562	78	0.000**
	Experimental group	40	85.300	7.104				
	Total	80	77.35	10.067				
Pre-test	Control Group	40	65.700	4.762	1.225	-1.040	78	0.301
	Experimental group	40	66.925	5.726				
	Total	80	66.313	5.269				

There was no significant difference between different groups for Pre-test (t=-1.040, p=0.301>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=-11.562, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (69.400), It was significantly lower than the average of experimental group (85.300), Mean Differences (18.900). The experimental group had better results.

Hypotheses 2

H02: The students' Pop Music Singing Performance Integrity are not different between students in the control group and experimental group.

Ha2: The students' Pop Music Singing Performance Integrity are different between students in the control group and experimental group.

Table 14 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Performance Integrity

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	69	4.723	14.625	12.471	78	0.000**
	Experimental Group	40	83.625	5.719				
	Total	80	76.313	9.017				
Pre-test	Control Group	40	65.075	4.817	0.775	0.736	78	0.464
	Experimental Group	40	65.85	4.605				
	Total	80	65.463	4.698				

There was no significant difference between groups for Pre-test (t=-0.736, p=0.464>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=-12.471, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (69.000), It is significantly lower than the average of experimental group (83.620), Mean Differences (14.620).

Hypotheses 3

H03: The students' Pop Music Singing Expression are not different between students in the control group and experimental group.

Ha3: The students' Pop Music Singing Expression are different between students in the control group and experimental group.

Table 15 : T-test between control group and experimental group of students' Pop Music Singing Expression

Tests	Groups	n	Mean	S.D.	Mean Differences (Post -Pre)	t	df	p-value
Post-test	Control Group	40	70.500	5.104	15.350	12.923	78	0.000**
	Experimental Group	40	85.850	5.512				
	Total	80	78.175	9.355				
Pre-test	Control Group	40	64.450	5.751	0.225	0.190	78	0.850
	Experimental Group	40	64.225	4.785				
	Total	80	64.338	5.258				

There was no significant difference between different groups for Pre-test (t=0.19, p=0.850>0.05), the two groups were comparable.

Different groups showed 0.01 level significance for Post-test (t=12.923, p=0.000), and the specific comparison difference can be seen that the average value of the Control Group (70.500), It was significantly lower than the average of experimental group (85.850), Mean Differences (15.350). The experimental group had better results.

Table 16：Summary of Hypothesis Testing and Results

Hypotheses	Statement	Result
H01	The students' Pop Music Singing Skills are not different between students in the control group and experimental group	Rejected
H02	The students' Pop Music Singing Performance Integrity are not different between students in the control group and experimental group	Rejected
H03	The students' Pop Music Singing Expression are not different between students in the control group and experimental group	Rejected

7.Conclusion

This study is an in-depth and comprehensive investigation into the use of Karaoke Software in popular music singing teaching. The purpose of the study was to determine the extent to which Karaoke Software can improve students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity, and Pop Music Singing Expression.

In actual teaching, by setting relevant learning content and tasks on Karaoke Software, teachers can timely understand the learning progress of students, so as to timely find errors and give feedback, and better plan the future improvement direction for students. This kind of intuitive display of students' learning content. It has significantly improved students' Pop Music Singing Skills, Pop Music Singing Performance Integrity, and Pop Music Singing Expression.

Through the study of this paper, the researchers found that the current popular music singing teaching method of College of Music of Hunan International Economics University has some limitations on the development of teaching content and the training of talents. In the face of the current rapid development of new media society, the traditional popular music

singing teaching method is not fully adapted to it. Therefore, it is necessary to combine the two and strengthen the application of digital technology in the teaching process, such as: using digital technology to enhance learning interest and innovate learning environment; Innovating teaching carriers, adjusting teaching methods and other means to keep pace with The Times to innovate popular music singing teaching methods, so that the teaching form is more novel, the teaching system is more sound, so as to fundamentally improve the effectiveness of teaching methods. However, the gains and shortcomings of the research coexist. In the research process, only students majoring in popular music singing in College of Music of Hunan International Economics University were selected as the survey objects in the survey design of sample size. Therefore, the data analysis results of this study cannot represent the views of all teachers and students majoring in popular music singing in universities. Therefore, researchers were also deepening the study and research of relevant knowledge, so as to put forward more appropriate countermeasures in the future research.

All in all, the results of this study show that integrating Karaoke Software into popular music singing teaching can be an effective and successful model for teaching popular music singing, which provides certain research value for enriching popular music singing teaching model and future teaching research and practice.

Overall, the results of this study indicate that integrating karaoke software into popular music singing teaching can be an effective and successful educational model for popular music singing. This provides certain research value for enriching the teaching mode of popular music singing and future teaching research and practice. Specifically, this study first provides a quantifiable model for technology integration in the field of teaching, and verifies the triple improvement effect of digital tools on singing skills, performance integrity, and artistic expression through empirical data. This lays a theoretical foundation for the development of intelligent teaching systems and the construction of standardized evaluation systems in the future. Secondly, the path of combining traditional teaching with digital technology revealed by the study provides practical guidance for the transformation of music education in universities, especially for colleges with limited teaching resources and outdated teaching methods. It has direct reference significance - through the software's built-in real-time scoring, error labeling, multi-dimensional comparison and other functions, teachers can break through the spatial and temporal limitations of traditional classrooms and achieve a balance between personalized teaching and large-scale training.

In addition, the dual track approach of "technology empowerment art sublimation" proposed in this study has opened up new directions for interdisciplinary teaching research. It not only promotes the deep application of digital media in the field of music education, but also prompts educators to rethink the relationship between technological tools and the essence of art, in order to find a balance between cultivating "technical artistic talents" and "artistic technical talents". Despite the limitations of the current sample, the research team has started to build a cross school data sharing platform, which will include music school samples from different regions and levels in the future, in order to form a more universal teaching standard and strategy library. This continuously deepening research path may drive popular music education from experience driven to data-driven, ultimately achieving a qualitative improvement in teaching effectiveness.

References

Bakó, M. (2011). Learning support of the basic concepts of mathematical logic by using e-learning materials in the teaching of expert systems. *International Journal of Mathematics and Systems Science, 6*(3), 27–34.

Choi, S., Kim, J., & Kim, S. (2024). Effects of exposure in computer-assisted virtual environments on vocalists' performance anxiety: A quasi-experimental study. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy, 42*(3), 523–543.

Dong, Q. (2020). Vocal music teaching in the era of new media. *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology, 126*(2), 57–58.

Dylan, J. (2024). A very personal memoir, all change at the Evening Standard, and Sunak's karaoke song. *Music Education Research, 25*(5), 485–495.

Faustino, K. A. K. D. S., Moreti, F., & Behlau, M. (2024). Self-perception of voice and knowledge of vocal health and hygiene in Candomblé religious leaders in Brazil. *Art and Performance Letters, 5*(1), 55–62.

Hu, J., Phongsatha, T., & Achwarin, N. (2022). Effectiveness of the Pro Tools software to enhance vocal music students' singing performance of a polytechnic institution in middle China. *ABAC ODI Journal Vision. Action. Outcome, 9*(2), 106–122.

Huralna, S., Demianko, N., Sulaieva, N., Irkliienko, V., & Horokhivska, T. (2022). Multimedia technologies for teaching musical art under present-day conditions. *International Journal of Education and Information Technologies, 16*, 128–135.

Jia, Y. (2024). Analyzing the health and cognitive benefits of bel canto singing technique in music performance through biocognitive science. *Journal of Commercial Biotechnology, 29*(1).

Kim, J. O. (2021). BTS as method: A counter-hegemonic culture in the network society. *Media, Culture & Society, 43*(6), 1061–1077.

Kim, Y., & Park, H. Y. (2024). Effects of virtual reality training on clinical skill performance in nursing students: A systematic review, meta-analysis and meta-regression. *International Journal of Nursing Practice, 30*(6), e13284. https://doi.org/10.1111/ijn.13284

Krumme, C., Cebrian, M., Pickard, G., & Pentland, A. (2012). Quantifying social influence in an online cultural market. *PLOS ONE, 7*(5), e33785. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0033785

Leski, A., Szmidt, M., & Synaszko, P. (2017). Localization of sound sources during full-scale fatigue test of the vertical stabilizer with the acoustic holography technique. *Fatigue of Aircraft Structures, 9*, 17–25.

Li, J. (2024). A study of the effect of Sichuan opera singing on the vocal skills of music students. *Journal of Contemporary Educational Research, 8*(6), 161–165.

Li, J., & Li, S. (2021). Design of multimedia assisted teaching system for basketball theory course. *Journal of Physics: Conference Series, 1992*(3), Article 032081. https://doi.org/10.1088/1742-6596/1992/3/032081

Li, M. (2024). Integration of traditional cultural elements into civics teaching practice in colleges and universities based on internet distance education. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies, 19*(1), 1–11.

Li, R., Zhao, Z., Zhou, X., Ding, G., Chen, Y., Wang, Z., & Zhang, H. (2017). Intelligent 5G: When cellular networks meet artificial intelligence. *IEEE Wireless Communications, 24*(5), 175–183. https://doi.org/10.1109/MWC.2017.1600304WC

Liu, Y. (2024). Exploration of the integration of ethnic music elements into modern piano art creation. *Journal of Contemporary Educational Research, 8*(6), 216–220.

Long, Z., Yap, J. H., & Koning, S. I. (2024). Harmonising tradition and technology: A review of multimedia integration in Guizhou's vocal music. *Asian Pendidikan, 4*(1), 14–22.

Loukas, S., Filippa, M., De Almeida, J. S., Boehringer, A. S., Tolsa, C. B., Barcos-Munoz, F., Grandjean, D. M., Van De Ville, D., & Hüppi, P. S. (2024). Newborn's neural representation of instrumental and vocal music as revealed by fMRI: A dynamic effective brain connectivity study. *Human Brain Mapping, 45*(10).

Macedo-Lima, M., Hamlette, L. S., & Caras, M. L. (2024). Orbitofrontal cortex modulates auditory cortical sensitivity and sound perception in Mongolian gerbils. *Current Biology, 34*(15), 3354–3366.

Madkour, M., & Alaskar, H. (2024). Exploring cognitive teaching approaches for inclusive translation online classes: A case study during the COVID-19 pandemic. *Theory and Practice in Language Studies, 14*(4), 1219–1230.

Manavi, S., Fattahi, E., & Becker, T. (2024). A parameterized physics-informed machine learning approach for solving heat and mass transfer equations in the drying process. *International Communications in Heat and Mass Transfer, 158*, 107897.

Mei, Z., Li, X., Lyu, Y., Lin, Y., Yang, H., Cheng, X., & Yang, J. (2024). Broadening sound absorption bandwidth via multi-order resonances. *International Journal of Mechanical Sciences, 280*, 109493.

Merezhko, Y. V., Lievit, D. A., Petrykova, O. P., Gmyrina, S. V., & Kasianchuk, M. S. (2020). Experimental and research verification of the methodology of forming the high school students' artistic taste for the vocal heritage (late XIX–early XX century). *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 19*(4), 309–321.

Missfelder, J. F. (2023). From choir to chamber: Negotiating vocal music in the Zurich Reformation. *Journal of Early Modern Christianity, 10*(2), 187–214.

Miyazaki, A., & Mori, H. (2020). Frequent karaoke training improves frontal executive cognitive skills, tongue pressure, and respiratory function in elderly people: Pilot study from a randomized controlled trial. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(4), 1459. https://doi.org/10.3390/ijerph17041459

Nichols, B. E., Piña, K., & Atchison, S. (2024). Voice load in a music student teacher: A quantitative case study in voice dosimetry. *Voice and Speech Review, 18*(1), 34–43.

Pan, T. (2021). Application of artificial intelligence system in music education. In *Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies* (pp. 1115–1121). Springer.

Patel, R. R., Lulich, S. M., & Francisco, P. (2023). Laryngeal, respiratory, and acoustic characteristics of vocal trillo with simultaneous high-speed videoendoscopy, inductive plethysmography, and acoustic recordings. *Journal of Voice, 37*(3), 447–453.

Petrovic, S. (2023). From karaoke to lip-syncing: Performance communities and TikTok use in Japan. *Media International Australia, 186*(1), 11–28.

Rai, N., & Thapa, B. (2015). A study on purposive sampling method in research. *Kathmandu School of Law Review, 5*(1), 8–15.

Rengifo, A. R. (2009). Improving pronunciation through the use of karaoke in an adult English class. *PROFILE Issues in Teachers' Professional Development, 11*(1), 91–106.

Shin, C., & Lim, Y. (2023). Design and implementation of impromptu mobile social karaoke for digital cultural spaces in the new normal era. *Applied Sciences, 13*(22), 12319. https://doi.org/10.3390/app132212319

Tada, W. (2022). Preparing student teachers to use songs in English language classrooms. *The Language Teacher, 46*(4), 11–16.

Wexler, D., Yip, J., Lee, K. P., Li, X., & Wong, Y. H. (2024). A touch on musical innovation: Exploring wearables and their impact on new interfaces for musical expression. *Sensors, 24*(1), 250. https://doi.org/10.3390/s24010250

Yuge, M., Hori, S., Ushida, K., & Momosaki, R. (2022). Karaoke as a feasible alternative therapy to pulmonary rehabilitation for COPD. *European Respiratory Journal, 59*(6). https://doi.org/10.1183/13993003.02810-2021

Zhao, X. (2024). An exploration of senior high school English teaching based on Rogers' humanistic learning theory. *Education Reform and Development, 6*(7), 119–125.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Book Review
JBER Scope: Buddhism

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี
In the Time of COVID-19: The Bojjhaṅgas - Chant Them if You Wish, but Applying Them Is Even Better

พระณัฏฐ์ธนชัย กลฺยาณธมฺโม (จันดาผล)[1*], พระครูใบฎีกา เวียง กิตฺติวณฺโณ[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Phra Nattanachai Kanyanadhammo (Chandaphol)[1], Phrakhru Baitikawieng Kittiwanno[2]
[1,2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus
✉: * nuttanachai1985@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 October 2025; Revised: 26 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

ผู้แต่ง : สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)
สำนักพิมพ์ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด
ปีที่พิมพ์ : 2563
จำนวนหน้า : ความหนา 50 หน้า จำนวน 3 บท
ISBN : 978-616-568-640-2

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี” เขียนโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต) พิมพ์เมื่อปี 2563 จำนวนหน้า 50 หน้า เป็นหนังสือกล่าวถึงเรื่องจิตใจว่า นิมนต์พระให้มาสวดโพชฌงค์อะไรกัน แก้โรคได้อย่างไร เพื่อจะได้อธิบายทำความเข้าใจในขั้นต้นนี้ ควรเข้าใจกันโดยมองไว้ก่อนว่า ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของความปรารถนาดี ที่อยากให้ทุกคน ให้ทั้งสังคมนี้ ผ่านพ้นสถานการณ์ที่ถือว่าเลวร้ายอันนี้ ไปได้ด้วยดี

แรงบันดาลใจของผู้วิจารณ์ในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์ คือ ในยุคของการแพร่เชื้อของ โควิด-19 ทำให้สังคมไทยมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนมีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ อาหาร และยารักษาโรค สิ่งที่จะช่วยให้จิตใจผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้ คือ การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขสืบไป

เหตุผลที่เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ เพราะว่า ผู้เขียนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในทางสงฆ์และทางวิชาการ ศาสตราจารย์พิเศษ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ราชบัณฑิต หรือที่รู้จักในนามปากกา “ป.อ.ปยุตฺโต” เป็นสมเด็จพระราชาคณะ ฝ่ายมหานิกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งทางพระสังฆาธิการเป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน พระอารามหลวง จังหวัดนครปฐม,ที่ปรึกษามหาเถรสมาคม เป็นพระภิกษุชาวไทย ผู้ได้รับสมัญญาว่า “พระผู้ทำสงฆ์ให้งาม” และ “ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่” เป็นพระภิกษุชาวไทยที่ได้รับถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสถาบันต่าง ๆ มากที่สุดในปัจจุบัน เป็นชาวไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education) และได้รับถวายวุฒิฐานะจากสถาบันนวนาลันทา ประเทศอินเดีย ให้เป็น “ตรีปิฎกาจารย์” คือ ผู้รู้แตกฉานในพระไตรปิฎก เป็นรูปที่ 2 ของโลก นับจากพระภิกษุเสวียนจั้ง (พระถังซัมจั๋ง) ประเทศจีน เป็นนักวิชาการ นักเขียนผลงานทางพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ มีผลงานเขียน เช่น พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสน์ กาลานุกรม จาริกบุญ-จารึกธรรม จารึกอโศก ธรรมนูญชีวิต คู่มือชีวิต ฯลฯ เป็นสามเณรเปรียญธรรม 9 ประโยค รูปที่ 4 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นรูปที่ 2 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเป็นสมเด็จพระราชาคณะรูปแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ยังมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา และเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์อีกด้วย ปัจจุบันพำนักอยู่ ณ ที่พักสงฆ์ในชนบท อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย ปฏิบัติธรรม และเขียนหนังสือ

ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 บท คือ บทที่ 1 ขั้นขั้นศรัทธา: ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ บทที่ 2 ขั้นปัญญา: รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ และ บทที่ 3 ปฏิบัติการ: โพชฌงค์ ในชีวิตและกิจการ

2. เนื้อหา

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ แบ่งตามเนื้อหาสาระเป็นส่วน ๆ ซึ่งแยกออกเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 1 ขั้นศรัทธา: ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ

คำว่า “ปริตร” นี้ มักอ่านออกเสียงว่า “ปะ-ริด” แต่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อ่านว่า “ปะ-หริด” แปลว่า เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน จัดประมวลมาตั้งแบบแผน เป็นชุดเล็กมี 7 เรียกว่า “เจ็ดตำนาน” และชุดใหญ่มี 12 เรียกว่า “สิบสองตำนาน” ความเป็นมาของปริตร กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในดินแดนที่เรียกว่า “ชมพูทวีป” ถือว่า พราหมณ์และฤษีดาบส เป็นบุคคลชั้นสูง เป็นคนศักดิ์สิทธิ์ มักมีฤทธิ์มีอำนาจพิเศษ มีมนต์ขลัง รู้มนตร์ในคัมภีร์อาถรรพเวท เมื่อโกรธหรือจะลงโทษใคร ก็ร่ายมนต์ด้วยฤทธิ์เดชของตน หรืออ้างอำนาจของเทพเจ้า สาปแช่งให้เป็นไปต่างๆ ตามใจปรารถนา เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ได้สอนให้คนมีเมตตาการุณย์ ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้าย ไม่ทำการรุนแรง จึงไม่มีการใช้มนต์/มนตร์ นี่คือสภาพที่ทำให้เกิดมีปริตร (บาลี: ปริตฺต) ขึ้นมาปิดช่องว่าง หรือเป็นทางเบี่ยงเชื่อมต่อเข้าสู่พระพุทธศาสนา

ปริตร แปลว่าเครื่องรักษาคุ้มครองป้องกัน ก็เป็นบทสวด แต่ไม่มีเรื่องของการสาปแช่งทำร้ายใช้โลภะโทสะอย่างมนต์ของพราหมณ์ของฤษี ปริตรนั้นเน้นเมตตานำหน้าหรือเป็นตัวยืน ตั้งแต่จะเริ่มสวด ก็ให้ตั้งจิตเมตตาขึ้นมาก่อน และปริตรหลายบทก็มีเนื้อความที่เป็นการแสดงเมตตา คือปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ ต่อทุกคน แม้ต่อคนที่คิดร้ายหรือตั้งตัวเป็นศัตรู ทีนี้ สำหรับคนที่สวดโดยไม่รู้เข้าใจความหมาย อย่างในเมืองไทย คนทั่วไปไม่รู้ภาษาบาลี ก็สวดด้วยศรัทธา แม้จะไม่รู้เข้าใจเนื้อความ ก็ได้ผลในแง่ที่ทำให้ใจสงบ ใจมาอยู่กับตัว คือตั้งสติได้ แล้วก็มีกำลังใจ มั่นใจ ถ้าชุมนุมสวดมนต์ ในเชิงเทียบเคียงของพราหมณ์ นี่เป็น “พุทธมนต์” และเรียกมนต์พราหมณ์ว่า “เวทมนตร์”

โพชฌงค์ หลักธรรมใหญ่ ใช้สวดมนต์ก็ได้ เพื่อปูพื้นใจที่ดี

ในบรรดาปริตรเหล่านั้น ก็มีปริตรหนึ่ง ชื่อว่า “โพชฌังคปริตร” เป็นธรรมหมวดหนึ่งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นหลักไว้ มีความสมบูรณ์ในตัวของหลักนี้เอง แปลว่า ธรรมที่เป็นองค์ของการตรัสรู้ มี 7 ข้อ เรียกชื่อเต็มว่า “โพชฌงค์ 7” เมื่อปฏิบัติครบ 7 องค์นี้ ก็จะทำให้เกิดความตื่นรู้ ไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดถึงการตรัสรู้ หลักธรรมโพชฌงค์ 7 ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เอามาสวดเป็นปริตร จะคุ้มครองป้องกันให้พ้นภัยอันตรายได้ โดยเฉพาะในแง่ของโรคภัยไข้เจ็บ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

มีเรื่องในพระไตรปิฎกเล่าไว้ว่า คราวหนึ่ง พระมหากัสสปเถระ ซึ่งเป็นพระมหาสาวกสำคัญมากองค์หนึ่ง ได้อาพาธ ถึงขั้นป่วยหนัก ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปทรงเยี่ยมพระมหากัสสปะ พระองค์ตรัสถามอาการอาพาธของท่าน และในการสนทนา ก็ทรงยกเรื่องโพชฌงค์ขึ้นมา แล้วตรัสบรรยายอธิบาย เป็นส่วนเสริมการเยี่ยมเยียนสนทนา ที่จริง โพชฌงค์ก็เป็นธรรมที่พระมหากัสสปะรู้เข้าใจและได้ปฏิบัติมาสำเร็จผลจนบรรลุจุดหมายแล้ว แต่พระพุทธเจ้ามาตรัสอธิบาย เป็นการแสดงธรรมทบทวนและย้ำความสำคัญ ไม่ทราบว่ายาวนานเท่าไร ปรากฏว่า เมื่อตรัสจบลง พระมหากัสสปะชื่นชมยินดี มีความสุขใจมาก พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่ามีกำลังใจแรงขึ้นมา เช่นว่า มีปีติ มีความซึ้งใจ จนทำให้ท่านหายอาพาธ

อีกคราวหนึ่ง พระมหาโมคคัลลานะ ซึ่งก็เป็นพระสาวกที่สำคัญมาก เป็นอัครสาวกองค์ที่สอง ได้อาพาธลง พระพุทธเจ้าก็ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมและทักทายปราศรัย แล้วตอนหนึ่ง พระองค์ได้ตรัสบรรยายเรื่องโพชฌงค์ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่พระมหาโมคคัลลานะท่านทราบดีอยู่ ทำนองว่าให้ท่านฟังสิ่งที่ท่านรู้เข้าใจได้ประสบ

มาเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ท่านได้เจริญในธรรม จนได้บรรลุมรรค ผล นิพพานมาแล้ว เท่ากับได้ทบทวนประสบการณ์ทางจิตใจและทางปัญญาที่ท่านได้ผ่านการปฏิบัติมาแล้ว ได้ฟื้นภาวะจิตที่ดีงาม มีปีติ มีความสุขเป็นต้นนั้นขึ้นมา เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสจบแล้ว พระมหาโมคคัลลานะก็ชื่นชมยินดี และในขณะที่จิตใจของท่านมีกำลังแข็งแรงขึ้นมา ท่านก็หายจากอาพาธนั้น

คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าเองประชวร ตอนนั้นพระมหาจุนทะซึ่งเป็นพระมหาสาวกองค์หนึ่ง ได้มาเป็นผู้อุปัฏฐาก คอยเฝ้าดูแลอยู่ ในวาระหนึ่ง ท่านเข้ามาดูว่าอาการอาพาธของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไรบ้าง พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระมหาจุนทะว่า นี่เธอ.. เอาโพชฌงค์มาพูดอธิบายซิ ที่จริง โพชฌงค์นั้น พระพุทธเจ้าทรงทราบดี เพราะพระองค์ได้ตรัสแสดงไว้เอง แต่คราวนี้พระองค์จะทรงฟัง จึงตรัสให้พระมหาจุนทะกล่าวตามความรู้ความสามารถของท่าน พระมหาจุนทะก็กล่าวอธิบายแสดงโพชฌงค์ไปตามลำดับจนกระทั่งจบ พอจบลงพระพุทธเจ้าทรงพอพระทัย ก็ทรงหายอาพาธ นี้คือเรื่องราวความเป็นมา ที่พระโบราณาจารย์ยกเป็นข้อปรารภในการพิจารณานำเอาโพชฌงค์มาจัดเป็นปริตรบทหนึ่ง และได้เรียบเรียงบทสวดที่เรียกว่าโพชฌังคปริตรขึ้นมา ซึ่งนิยมสวดให้คนเจ็บไข้ฟัง เพื่อช่วยให้หายจากโรค

สามัคคี มีกำลังใจ ตั้งสติได้ ใช้ปัญญา ฝ่าวิกฤติพ้นไป

เมื่อเรามีโพชฌงค์เป็นหลักปฏิบัติธรรม ที่เป็นองค์ของโพธิและปริตร ที่ใช้สวดเป็นพุทธมนต์ จะมองโพชฌงค์ได้ใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับศรัทธา การเอาโพชฌงค์มาสวดเป็นปริตรนี่ เห็นได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์ในระดับศรัทธา คือมุ่งไปทางด้านจิตใจ ศรัทธาทำให้คนมีใจสดชื่น ร่าเริง แจ่มใส มีกำลังใจเข้มแข็ง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะช่วยให้เป็นอยู่ดำเนินชีวิตได้ดี กำลังใจที่เข้มแข็งนั้นทำให้กายแข็งแรงได้ด้วย จึงเป็นส่วนช่วยให้หายโรคหายภัยได้ ตรงข้ามกับคนหมดกำลังใจ ที่ทรุดลงให้เห็นได้ชัดๆ

2. ระดับปัญญา เป็นเรื่องของการรู้เข้าใจโพชฌงค์ที่เป็นหลักธรรมแล้วนำมาใช้มาปฏิบัติให้ก้าวไปจนได้บรรลุผลที่เป็นจุดหมายของการปฏิบัติโพชฌงค์นั้น คือ การตรัสรู้ เริ่มตั้งแต่รู้เข้าใจตัวหลักธรรมโพชฌงค์ 7 แต่ละข้อแต่ละองค์ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร สัมพันธ์กันอย่างไร เอามาใช้มาปฏิบัติอย่างไร เป็นต้น

เรานี้ก็มีเรี่ยวแรงสู้ปัญหา มีปัญญาดับทุกข์ได้

ในสถานการณ์ร้ายแรง อย่ามัวจมอยู่กับความทุกข์และความคิดฟุ้งซ่าน เพราะนั่นคือการทำร้ายใจตัวเองก่อนที่ภัยจะมาถึงตัว เราต้องเปลี่ยนจากการเป็น "ผู้ถูกกระทำ" โดยสถานการณ์ มาเป็น "ผู้กระทำ" ที่พร้อมจะลุกขึ้นแก้ปัญหา จุดเริ่มต้นคือการตั้งสติให้มั่นคง เมื่อมีสติแล้ว ปัญญาก็จะตามมา ช่วยให้เราคิดหาทางออกได้ การสวดมนต์อย่างถูกวิธีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้จิตใจสงบ มีสมาธิ และเป็นฐานให้สติทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสวดมนต์ยังช่วยสร้างความสามัคคีทางใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในทางปฏิบัติ เพราะกำลังใจที่แท้จริงจะถูกพิสูจน์ในยามมีภัย ผู้ที่เข้มแข็งคือผู้ที่เมื่อสำเร็จไม่เหลิง และเมื่อสูญเสียก็ไม่หมดกำลังใจ ดังนั้น จงใช้การสวดมนต์เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสติและกำลังใจ เพื่อใช้ปัญญานำพาตนเองและสังคมให้ผ่านพ้นวิกฤตไปได้ด้วยดี

บทที่ 2 ขั้นปัญญา: รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ โพชฌงค์นี้ คือที่ สติ กับ ปัญญา มาทำหน้าที่เต็มตัว

ในขั้นที่สองของการปฏิบัติ คือ ระดับปัญญา เราจะได้เรียนรู้หลักธรรมสำคัญที่เรียกว่า "โพชฌงค์" ซึ่งมีความหมายว่า ธรรมะอันเป็นองค์ประกอบของการตรัสรู้ ชื่อ "โพชฌงค์" นี้มาจากการผสมคำในภาษาบาลี คือ คำว่า "โพธิ" ที่แปลว่า การตรัสรู้ รวมกับคำว่า "อังคะ" ที่แปลว่า องค์ประกอบ

หลักธรรมชุดนี้มีทั้งหมด 7 ข้อ แต่ละข้อเปรียบเสมือนชิ้นส่วนสำคัญ ที่จะต้องมาประชุมรวมกันอย่างครบถ้วนและทำงานสอดคล้องกัน สภาวะที่ธรรมะทั้ง 7 ทำงานพร้อมเพรียงกันนี้ มีชื่อเรียกพิเศษว่า "ธรรมสามัคคี" เปรียบได้กับระบบองค์รวมที่สมบูรณ์ เมื่อใดที่องค์ประกอบทั้ง 7 เกิดขึ้นพร้อมกัน ก็จะนำไปสู่การตรัสรู้ หรือ "การตื่นรู้" สำหรับผู้เริ่มต้น

1. สติ (ความระลึกได้) คือ ธรรมะข้อแรกและเป็นตัวตั้งต้นที่สำคัญที่สุด หากขาดสติ การปฏิบัติอื่นๆ ก็ไม่สามารถเริ่มต้นได้ ลักษณะสำคัญของสติ ได้แก่ ตื่นตัว คือ ความทันต่อเหตุการณ์และพร้อมที่จะลงมือทำ ตรงข้ามกับความ "ตื่นตูม" ซึ่งเป็นการเสียสติเพราะความตื่นตระหนก ตั้งหลักได้ คือ ผู้มีสติจะมีความมั่นคง ไม่หวั่นไหว สามารถควบคุมตนเองได้ ใจอยู่กับตัว คือ มีสมาธิ ไม่ใจลอย ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ประมาท คือ มีความระมัดระวังอยู่เสมอ เหมือนยามที่คอยเฝ้าดู คัดกรองสิ่งดีและป้องกันสิ่งร้าย หน้าที่หลักของสติเปรียบเสมือน "มือ" ที่คอยหยิบจับเรื่องราวต่างๆ มาตั้งไว้อย่างมั่นคง เพื่อให้ปัญญาซึ่งเปรียบเสมือน "ตา" ได้ตรวจสอบพิจารณาอย่างชัดเจน

2. ธัมมวิจัย (ปัญญาที่ทำงานต่อจากสติ) คือ การวิจัยธรรม หรือการวิเคราะห์สืบค้น เมื่อสติได้นำเสนอเรื่องราวขึ้นมา ปัญญาในขั้นนี้จะทำหน้าที่ เฟ้นหา คือ เลือกคัด แยกแยะ และตรวจสอบข้อมูล สืบค้น คือ สาวลึกไปถึงเหตุและปัจจัย เพื่อให้เข้าใจความจริงของสิ่งนั้นๆ กระบวนการธัมมวิจัยนี้ จะช่วยให้เรามองเห็นช่องทางและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อแก้ไขปัญหาและนำเราไปสู่จุดหมายได้สำเร็จลุล่วง

3. วิริยะ (ความเพียร) คือ กำลังใจที่แกล้วกล้าและความพากเพียร ทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้ปัญญา (ธัมมวิจัย) สามารถเดินหน้าพิจารณาและคิดค้นสืบสวนเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

4. ปีติ (ความอิ่มใจ) คือ เมื่อการทำงานของ สติ ปัญญา และความเพียร ประสานกันอย่างลงตัว ความก้าวหน้าในการปฏิบัติจะทำให้เกิดความอิ่มใจ ปลื้มใจ และสมใจขึ้นมา ปีติจะช่วยเสริมกำลังให้ความเพียรเดินหน้าได้เต็มที่ และนำไปสู่ความรู้สึกผ่อนคลายในลำดับถัดไป

5. ปัสสัทธิ (ความผ่อนคลาย) คือ เป็นผลที่ตามมาจากปีติ เมื่อใจอิ่มเอิบแล้ว ร่างกายและจิตใจก็จะเข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย สงบ และรื่นสบาย ปราศจากความเครียดและความกดดัน สภาวะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของสุขภาพจิตที่ดี และเป็นประตูสู่การเกิดสมาธิ

6. สมาธิ (ความตั้งมั่น) คือ เมื่อจิตใจผ่อนคลายและเป็นสุข จิตจะนิ่งและตั้งมั่นแน่วแน่กับสิ่งที่กำลังพิจารณาได้โดยง่าย ในภาวะนี้ ปัญญาจะทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพยิ่งกว่าตอนใช้สติเพียงอย่างเดียว เปรียบเหมือนวัวพยศที่เคยต้องใช้เชือก (สติ) ผูกไว้ ได้สงบนิ่งลงแล้ว เชือกจึงไม่จำเป็นต้องทำงานอีกต่อไป

7. อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ องค์ประกอบสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อจิตเป็นสมาธิอย่างสมบูรณ์ เป็นภาวะที่จิตนิ่งสนิท ตั้งตรง และเป็นกลางอย่างสมดุล ไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ดั่งที่พระพุทธเจ้าทีปังกรตรัสเปรียบไว้ว่า "เป็นดังตุลา" คือเหมือนตาชั่งที่เที่ยงตรงและหนักแน่นมั่นคง

ใจสมดุล งานสมบูรณ์

โพชฌงค์ 7 คือองค์ธรรมแห่งการตื่นรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาจิตที่นำไปสู่ปัญญา ตรัสรู้ และความสมบูรณ์ในการทำงานทุกด้าน สติเป็นตัวตั้งต้น สติทำหน้าที่ “จับงาน” และตั้งหลัก แต่หากจิตไม่สมดุล การตั้งหลักก็ยังไม่สมบูรณ์ เหมือนตั้งหลักบนพื้นกระดานเอียง ธัมมวิจัย (ปัญญา) เป็นตัวทำงานหลัก ปัญญานี้เมื่อพัฒนาสมบูรณ์ก็จะกลายเป็นโพธิญาณ นำไปสู่การตรัสรู้ แต่ปัญญาจะเห็นตรงจริงได้ก็ต่อเมื่อมีจิตอุเบกขารองรับ วิริยะเป็นพลังขับเคลื่อน เป็นแรงออกกำลังให้ปัญญาทำงาน เดินหน้าพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ปีติ–ปัสสัทธิ–สมาธิ เป็นฐานสนับสนุน จิตที่มีปีติยินดี ปัสสัทธิผ่อนคลาย จะตั้งมั่นเป็นสมาธิ และพร้อมเข้าสู่ภาวะดุลยภาพของอุเบกขา อุเบกขาเป็นตัวคุมท้าย ทำให้จิตอยู่ในสมดุล เห็นตรงตามจริง ปัญญาจึงเที่ยงตรง ไม่ผิดพลาด งานทั้งหลายจึงสมบูรณ์ การใช้ประโยชน์ในชีวิตและสังคม ผู้ที่มีโพชฌงค์ 7 ใจไร้โรค มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ ทำงานได้ผลดีนำมาใช้ได้ทั้งในระดับศรัทธา (สวดโพชฌงค์เป็นปริตร ทำให้ใจสงบ ผ่องใส สามัคคี) และระดับปัญญา (ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างถูกตรง เช่น การวิจัย การแก้โควิด-19) เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งด้านวัตถุ (อามิสไพบูลย์) และด้านธรรม (ธรรมไพบูลย์) โพชฌงค์ 7 คือองค์ธรรมแห่งการตื่นรู้ ที่เมื่อครบถ้วน จิตใจย่อมสมบูรณ์ ไร้โรค ปัญญาทำงานได้ตรงจริง และงานทั้งหลายก็สำเร็จผลอย่างสมบูรณ์ ทั้งในมิติส่วนตัวและสังคม

บทที่ 3 ปฏิบัติการ: โพชฌงค์ ในชีวิตและกิจการ ถ้าเลือกที่ไม่ได้ ก็ทำที่นั่นให้มันดี

การนำ โพชฌงค์ 7 มาปฏิบัติในชีวิตจริง เช่น ช่วงโควิดที่ต้องทำงานที่บ้านนั้น เริ่มจาก สติ ที่ช่วยให้รู้ปัญหาและมองกว้างออกไปเห็นความทุกข์ของคนอื่น จากนั้นใช้ ธัมมวิจัย พิจารณาหาทางแก้ไข ทั้งงานส่วนตัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว แล้วอาศัย สากัจฉา คือการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ) เมื่อได้แนวทางแล้วก็ลงมือทำด้วย วิริยะ เกิด ปีติ ความอิ่มใจ นำไปสู่ความ ปัสสัทธิ คือความสงบผ่อนคลาย จนกระทั่งการทำงานและการอยู่ร่วมกันสำเร็จด้วยดี ซึ่งกระบวนการนี้แสดงให้เห็นการทำงานของโพชฌงค์ครบทั้ง 7 อย่างประสานสัมพันธ์กัน

คนสู้ปัญหา พัฒนาได้แน่

สถานการณ์โควิด-19 ทำให้หลายคนอึดอัด กลุ้มใจ เพราะถูกจำกัดเสรีภาพ ต้องอยู่บ้าน ไม่ได้ทำกิจกรรมตามเคย หากขาดสติจะยิ่งทุกข์ใจ แต่ถ้ามี สติ จะเห็นว่านี่ไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพียงแค่เป็นเวลาที่ต้องปรับตัว ใช้ ปัญญา พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส เช่น ใช้เวลาเรียนรู้ ค้นคว้า พัฒนาตนเอง บางคนถึงขั้นเปลี่ยนชีวิตกลายเป็นผู้ประสบความสำเร็จได้จริง ดังนั้น ทุกข์อาจกลายเป็นต้นทางแห่งความสุข หากเรามีสติ ปัญญา และความเพียร (วิริยะ) ตามกระบวนของ โพชฌงค์ ก็จะเปลี่ยนสถานการณ์ร้ายให้กลายเป็นโอกาสดี พัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าได้

คนไทยมีคุณภาพแค่ไหน พิสูจน์ได้ด้วยโควิด-19

เวลานี้ ทุกคน อย่าไปคิดแค่ใกล้ๆ ไม่ใช่แค่พวกเราในถิ่นนี้บ้านนี้ แต่ทั้งประเทศไทย และไม่ใช่แค่ประเทศไทย แต่กว้างออกไปทั้งโลก กำลังเจอวิกฤติการณ์โรคโควิด-19 แพร่ระบาดไปทั่วหมด เป็น “สงคราม

โรค” เราเคยเจอ “สงครามโลก” ตอนนี้มาเจอ “สงครามโรค” และในวงการระหว่างประเทศ ก็มองเห็นกันว่า “สงครามโรคโควิด-19” คราวนี้ มีความร้ายแรงแทบจะไม่แพ้สงครามโลก เมื่อเจอสงครามโรค ที่เราต้องมาอยู่ในวิกฤตการณ์โรคโควิด-19 นี้ มันก็เป็นเรื่องที่จะต้องมาคิดพิจารณาแก้ไขให้จบสิ้นไป การจัดการกับสถานการณ์ครั้งใหญ่นี้ ก็อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า ต้องมีสติกับปัญญามาตั้งหลักและส่องทางให้ พอสติมาเริ่มต้นให้ปัญญาคิดพิจารณาหาทางออกสู่ปฏิบัติการ กระบวนการแก้ปัญหาก็เดินหน้าไปได้ ทีนี้ เหตุการณ์นี้เป็นไปในวงกว้างใหญ่ทั่วโลก ผู้คนล้มตายมากมาย เกิดความสูญเสียตั้งแต่ด้านเศรษฐกิจ ไปจนถึงจิตใจ เหลือหลายแทบจะประมาณมิได้ เมื่อเป็นเหตุการณ์ใหญ่ขนาดนี้จะให้เป็นเรื่องที่พระเรียกว่าโมฆะ ที่ผ่านไปอย่างเปล่าประโยชน์ เสียได้กระไร ก็ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ให้มันผ่านไปเปล่า ประโยชน์อะไรบ้าง ที่ควรจะได้ จากสถานการณ์โรคโควิด-19 นี้ ปัญญาที่เป็นธัมมวิจัยก็บอกให้ว่า มองสืบทอดจากอดีต มันเป็นบททดสอบ มองปัญหาในปัจจุบัน มันเป็นแบบฝึกหัด มองเล็งผลในอนาคต มันเป็นบทเรียน

ข้อที่ 1 มองสืบทอดจากอดีต เป็นการมองย้อนอดีต คือดูสภาพปัจจุบันที่เป็นผลสืบทอดมาจากอดีต วิกฤตการณ์นี้เป็นบททดสอบว่าคนในสังคมนั้นๆ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน คือเป็นบททดสอบเชิงอดีต โดยย้อนไปมองจากอดีตสืบมาว่า คนพวกนั้นๆ ในถิ่นต่างๆ ในสังคมต่างๆ ว่า เท่าที่ได้พัฒนาจากอดีตมาถึงบัดนี้ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน ตั้งแต่ด้านจิตใจว่า เข้มแข็ง มั่นคง สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ ใช้ปัญญา ฯลฯ หรือไม่ แค่ไหน พอให้ได้เห็นกัน ในแง่ที่เป็นบททดสอบนี้ เวลานี้ก็ได้มีสถานการณ์จริงเกิดขึ้นแล้ว คือวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่รู้กันและพูดกันอยู่นี้ น่าพูดถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับคนไทยและสังคมไทยไว้นิดหน่อย คือ ในสถานการณ์นี้ เรามามองดูคนไทย ว่าเท่าที่ได้พัฒนามาถึงบัดนี้ มีสภาพเป็นอย่างไร มีคุณภาพแค่ไหน เอาแค่เป็นตัวอย่าง คนไทยนี้มีชื่อเสียงที่รู้กันดีเป็นที่กล่าวขานไปกว้างไกล ดังที่ได้ยินว่า พวกนักทัศนาจร คนต่างประเทศ เมื่อมาเที่ยวประเทศไทย พากันประทับใจในเรื่องที่คนไทยยิ้มแย้มแจ่มใสมีน้ำใจ ต้อนรับโอภาปราศรัยเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล คุณสมบัติเหล่านี้เป็นเสน่ห์ของคนไทย ที่ดึงดูดใจคนเมืองอื่น ให้อยากมาเที่ยวเมืองไทย

มาถึงตรงนี้ ก็เลยจะพูดถึงหลักโพชฌงค์ ที่น่านำมาปฏิบัติ สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะคุณหมอและพยาบาลทั้งหลายนั้น เมื่อทำงานกับคนเจ็บไข้ ต่อหน้าโรคร้ายที่น่ากลัวว่าจะติดต่อกัน อีกทั้งฉุกเฉินบ้าง แทบจะชุลมุนบ้าง ก็แน่นอนว่าต้องมีสติตื่นพร้อม ที่จะทำงานได้อย่างมั่นใจ ทำการได้ฉับไวทันการ โดยไม่พลั้งเผลอไม่ผิดพลาด พร้อมทั้งไม่ประมาทในการรักษาตัวเองด้วย เพราะว่าถ้าเผลอสติเมื่อไร พลั้งพลาดไป ภัยก็อาจมาถึงตัว สติทำให้ใจอยู่กับงาน ทันการที่เป็นไป ไม่เผลอไม่พลาด นี่เป็นธรรมสำคัญ เมื่อสติตั้งต้นจับงานให้แล้ว และตามติดถึงคนถึงงานอยู่ตลอดเวลา ปัญญา ซึ่งเป็นหัวหน้างาน ก็เข้ามาบริหาร ทั้งส่องทางเปิดทาง นำทาง สั่งงาน และเดินงานก้าวหน้าไป นี่คือเรื่องของความรู้ความคิด ตั้งแต่มีความรู้ความเข้าใจนอกจากรู้เข้าใจโรค รู้สภาพคนไข้ และรู้เข้าใจวิชาการ ตลอดจนวิธีปฏิบัติในวิชาชีพของตนอย่างดีแล้ว ก็คิดการต่างๆ ได้ชัด เห็นทางแก้ไขปัญหา และบำบัดรักษาคนไข้ให้หายจากโรค นี่ก็เป็นเรื่องของปัญญา ที่ว่าเป็นธัมมวิจัย

ทีนี้ เมื่อปัญญามองเห็นตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ทำ อันโยงไปถึงความสำคัญของชีวิตคน ประกอบด้วยความหวังดีปรารถนาดีต่อคนไข้ กว้างออกไปถึงจุดหมายแห่งความเกษมศานต์มั่นคงของสังคม

ประเทศชาติ พอปัญญานั้นมองเห็นทางไปของงาน เห็นกระบวนวิธีที่จะแก้ปัญหา เห็นทางสำเร็จในการบำบัดรักษาได้ชัด ก็เกิดเรี่ยวแรงกำลังกายกำลังใจ มีความเพียรก้าวรุดหน้าไปในการทำงานอย่างเข้มแข็ง ที่จะให้สัมฤทธิ์จุดหมาย นี่คือเกิดมีวิริยะมาเป็นแรงขับเคลื่อนให้เดินหน้า นอกจากนี้ เมื่อคุณหมอและพยาบาลเป็นต้นทำงานนี้อยู่ ก็จะมองเห็นด้วยว่า ตนเองนั้นเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นแกนเป็นหลักของการที่จะแก้ไขปัญหาของชีวิตของสังคมของประเทศชาติในเวลานี้ บุคคลกลุ่มนี้ คือบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขนี้แหละที่จะพาให้คนไทย สังคมไทย ประเทศชาติไทย พ้นวิกฤตการณ์โรคโควิด-19 นี้ไปได้ เป็นกำลังหลัก เป็นกำลังแกนเลยทีเดียว เมื่อมองเห็นอย่างนี้ ก็ยิ่งมีกำลังความเพียรในการทำงานอย่างเข้มแข็งจริงจังเต็มที่

นอกเหนือจากผลดีและคุณประโยชน์ในการทำงานสร้างสรรค์แก้ปัญหาโดยตรงนี้แล้ว ยังมีข้อควรคำนึงอีกว่า การแพทย์ของไทยนี้มีเกียรติคุณเป็นที่รู้กันมาว่า มีมาตรฐานในวงการระหว่างประเทศหรือในระดับโลกสูงมาก ปฏิบัติการทางการแพทย์ในสถานการณ์นี้ ก็จึงเหมือนเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าการแพทย์และสาธารณสุขของไทยนี้มีมาตรฐานสูงสมดังที่ว่านั้น อันนับว่าเป็นการรักษาเกียรติคุณ หรือยิ่งเชิดชูเกียรติคุณนั้นให้เด่นให้นำยิ่งขึ้น ความข้อนี้ก็ควรจะถือเป็นสำคัญอย่างหนึ่งด้วย เมื่อปัญญาตระหนักรู้ถึงความสำคัญและคุณค่ายิ่งใหญ่ของงานที่ทำ พร้อมทั้งมองเห็นวิธีการและปฏิบัติการที่จะให้สำเร็จผลในการบำบัดรักษาและแก้ปัญหาทั้งหลายได้อย่างดีแล้ว คุณหมอและบรรดาผู้ทำงานในวงการแพทย์และสาธารณสุข ก็เกิดมีเรี่ยวแรงกำลังความเพียรพยายาม คือวิริยะ ที่จะดำเนินงานและทำปฏิบัติการต่างๆ อย่างเต็มที่

จากนั้น เมื่อมองเห็นว่างานเดินหน้าไปด้วยดี ความเพียรพยายามสัมฤทธิ์ผลอย่างที่ปัญญามองไว้ ก็จะเกิดความอิ่มใจ ได้ปีติ คือปลื้มใจเปรมปรีดิ์ นอกจากเปรมปรีดาว่าการทำงานการแก้ปัญหาเดินหน้าสู่ความสำเร็จได้แน่แล้ว ก็มีปีติปลื้มใจว่า เราได้ทำบุญกุศลช่วยชีวิตผู้คนและบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติอย่างยอดยิ่งแล้ว เป็นปีติคือความอิ่มใจปลื้มใจที่ชอบธรรม เมื่อมีปีติอิ่มใจดังว่านั้นแล้ว ก็จะมีปัสสัทธิคือความผ่อนคลายรื่นสบายกายใจตามมา จิตใจที่เป็นอย่างนี้ ก็ไม่มีความเครียด ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย คนที่ทำงานโดยมีโพชฌงค์มาถึงปีติและปัสสัทธิ มีความอิ่มใจและผ่อนคลายอย่างที่ว่านี้ ใจก็รื่นชื่นไปกับงานแน่วสู่จุดหมาย ทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย พร้อมด้วยมีความสุขในการทำงานนั้น เป็นผู้ทำงานที่มีใจไม่มีโรคแล้วในภาวะที่ผ่อนคลายใจเป็นสุขนี้ ใจนั้นก็พร้อมที่จะเป็นสมาธิ อันมั่นแน่วที่จะช่วยให้ทำงานได้สัมฤทธิ์ แล้วเติมเต็มด้วยดุลยภาพของใจที่เป็นอุเบกขา ซึ่งมองเห็นชัดตรง ไม่เอนเอียง ไม่เบี่ยงเบน อยู่กับความพอดีของความเป็นจริง ที่จะให้ปัญญาทำงานได้ผลสมบูรณ์

เมื่อแพทย์และบรรดาผู้ทำงานในวงการบำบัดโรคและรักษาสุขภาพ นำโพชฌงค์มาปฏิบัติ ผู้ทำงานก็ทำให้งานสำเร็จ งานก็ทำให้ผู้ทำงานพัฒนาทั้งกาย ใจ และปัญญา ดังได้ว่ามา ทีนี้ ทางด้านคนทั่วไป เมื่อได้เห็นแพทย์พยาบาลและผู้ทำงานในวงการแพทย์และสาธารณสุขมีความเสียสละมากมายอย่างนี้ ก็ซาบซึ้งใจ และเห็นใจ แล้วก็มานึกถึงตัวเองว่า เออ... ท่านเหล่านี้ทำงานหนักมากแล้วยังเสียสละกันนักหนา ส่วนตัวเรานี้ลำบากนิดหน่อย แค่ดำเนินชีวิตตามเคยอย่างปกติไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้อย่างใจ หาความสนุกสนานบันเทิงไม่ได้เท่านี้เอง จะไปทุกข์เศร้าเหงาหงอยหรืองุ่นง่านวุ่นวายอะไร พอคิดได้ ใจก็พลิกกลับ เลิกงุ่นง่าน หายหงอยเหงา กลายเป็นว่าคิดจะไปหนุนไปช่วยเป็นกำลังให้แก่ผู้ที่ทำงานแก้ไขสถานการณ์ แล้วตัวเองก็เกิดมีกำลังเข้มแข็งขึ้นมา

เรื่องความมีน้ำใจที่ได้แสดงเมตตาการุณย์ออกมา เป็นการช่วยเหลือดูแลแก้ไขปัญหาทั้งหลาย และเป็นทานคือการให้การแบ่งปันต่างๆ นั้น ก็เป็นอันว่า คนไทยนี้ถนัดมากและพร้อมทุกเมื่อ เรียกว่าปฏิบัติธรรมด้านนี้ ระดับนี้ ได้ดีทีเดียว ที่ว่ามานั้น เป็นการทดสอบด้านจิตใจ ที่แสดงออกมาต่อคนอื่น ทีนี้ก็น่าจะดูการปฏิบัติธรรมด้านทำหน้าที่ของตัวเองบ้าง ตั้งแต่ต้นได้อ้างพุทธพจน์ไว้คือ “อาปทาสุ...ถาโม เวทิตพฺโพ” ว่าเรี่ยวแรงกำลังตั้งแต่กำลังใจของคนนั้น พึงรู้ได้เมื่อมีภัยอันตราย

คำว่า “อาปทาสุ” นี่สำคัญนะ แปลว่า คราวร้าย ยามคับขัน เดือดร้อน มีภัยมาถึง ก็เหมือนคราวนี้ที่เจอโควิด-19 นี่แหละ ทีนี้ ก็มีพุทธพจน์อีกว่า “จตุตฺถญฺจ นิธาเปยฺย อาปทาสุ ภวิสฺสติ” คือ ทรงสอนว่า คฤหัสถ์ชาวบ้านนั้น เมื่อทำงานมีรายได้ ก็ให้จัดสรรทรัพย์เป็น 4 ส่วน คือ 1 ส่วน บริโภคใช้จ่ายเลี้ยงตัว เลี้ยงพ่อแม่ครอบครัว ดูแลผู้คน ทำบุญบำเพ็ญประโยชน์ 2 ส่วน ใช้ลงทุนทำกิจการงาน และอีก 1 ส่วน เป็นนิธิเก็บตุนเผื่อไว้โดยหมายใจว่า “อาปทาสุ” ถึงคราวคับขันมีภัย ก็จะมีกินมีใช้มีไว้ที่จะช่วยเหลือกัน คราวนี้ “อาปทาสุ” มาถึงแล้ว คือสถานการณ์โควิด-19 ก็รู้ได้เลยว่า เรานี้หรือใครคนไหนมีเรี่ยวแรงกำลังหรือไม่ แค่ไหน ตรงจุดนี้หมายถึงกำลังทุนทรัพย์หรือกำลังเศรษฐกิจ แล้วก็ได้ตรวจสอบตัวเองด้วย ว่าเราได้ปฏิบัติธรรมที่ได้ทรงสอนไว้ในเรื่องการจัดสรรเก็บออมทุนทรัพย์หรือไม่

ถ้าได้ปฏิบัติธรรมข้อนี้ไว้ โควิด-19 มา เราก็มีกินมีใช้ เป็นอยู่ได้ เป็นอยู่ดี ถ้าพลาดไปแล้ว ไม่ได้ปฏิบัติธรรมนี้ ก็จำไว้เตือนใจตัวเองว่า ต่อไปนี้จะไม่ประมาท ไม่ปล่อยตัวให้พลาดไป เราจะมีวินัยทางเศรษฐกิจอย่างที่ได้ตรัสสอนไว้ ส่วนปัญหาส่วนตัวอื่นๆ เช่นที่ว่า ในสถานการณ์นี้ ชีวิตเต็มไปด้วยข้อติดขัด จะทำอะไรๆ จะไปที่ไหนๆ ก็ไม่ได้อย่างใจนั้น เมื่อคิดได้ มันก็กลายเป็นแบบฝึกหัด อย่างที่บอกว่าเป็นข้อที่ 2

ข้อที่ 2 ก็คือ มองปัญหาในปัจจุบัน เป็นแบบฝึกหัด ปัญหาในที่นี้ ก็ได้แก่สถานการณ์ร้าย ที่ทำให้คนประสบทุกข์ ปัญหาเป็นแบบฝึกหัดที่คนจะได้ฝึกตนเอง อย่างที่ได้พูดมาแล้วข้างต้นว่า ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ คนจำนวนมาก ต้องเปลี่ยนจากทำงานที่บริษัท หรือที่ออฟฟิศ มาทำงานที่บ้าน นี่ก็เป็นแบบฝึกหัดให้เราฝึกตัวเองว่า เราจะคิดพิจารณาและปรึกษาหารือกับคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้การทำงานที่บ้านของเรา กลายเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ดี และมีผลดีได้ไหม การทำความเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ให้เป็นไปด้วยดีและเกิดมีผลดีได้เป็นการปรับตัวอย่างหนึ่ง การปรับตัวได้ ก็เป็นการฝึกตัวอย่างหนึ่ง เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้ทำแบบฝึกหัดครั้งนี้สำเร็จ คนที่คิดจะฝึกตัวนั้น เป็นคนมีสำนึกทางการศึกษา เมื่อเจอสถานการณ์ที่จะต้องฝึกตัวปรับตัว เขาจะไม่มัวมาท้อใจทุกข์ใจ แต่เขามีความพอใจ (มีฉันทะ) และมีความสุขในการที่ได้พัฒนาชีวิต และรู้จักใช้สถานการณ์ร้ายให้เป็นโอกาสด้วย อย่างน้อยก็ต้องคิดได้ว่า เรื่องนี้ถึงคราวจำเป็นแล้ว เราจะมัวมาท้อแท้อยู่ทำไม จะเก็บทุกข์ไว้อัดอั้นตันใจ ไม่มีประโยชน์ เอาเลย เราจะฝึกจะหัดตัวเอง ดูซิว่าเราจะทำให้สถานการณ์นี้เกิดมีความเปลี่ยนแปลงที่เราจะอยู่อย่างใหม่ได้อย่างดีที่สุดได้ไหม เรื่องอาจจะกลายเป็นว่า การอยู่อย่างใหม่นี้ ดีกว่าเก่าด้วยซ้ำไป นี่คือในปัจจุบัน เราทำแบบฝึกหัด ว่ากันแค่นี้ก่อน

ข้อที่ 3 มองอนาคตสืบจากปัจจุบัน ให้ได้บทเรียน คือมองปัจจุบันเป็นบทเรียนสำหรับอนาคต หมายความว่า ภัยอันตรายสิ่งเลวร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นเหตุปัจจัยในด้านต่างๆ คือเมื่อเรามองสภาพปัจจุบัน เราก็จะมองเห็นความเป็นไปของเหตุปัจจัยทั้งหลาย แล้วเราก็ประมวล

สภาพความเป็นไปและเหตุปัจจัยเหล่านั้นไว้เป็นบทเรียนต่อไปในอนาคต อันจะทำให้เรามองเห็นทางแก้ปัญหาและเห็นแนวทางการพัฒนาว่าเราควรจะพัฒนาอย่างไรให้เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะป้องกันปัญหาเหล่านี้ไม่ให้เกิดขึ้นได้ต่อไป การประมวลบทเรียนนี้ เป็นประโยชน์มาก สำหรับการเตรียมการเพื่ออนาคต ในแง่ของบทเรียนเพื่ออนาคตนี้ ก็อยากจะพูดกว้างๆ สักหน่อย ในเวลายาวนานที่ผ่านมา บทเรียนของโลก บทเรียนของอารยธรรมนี้ เราก็ได้เป็นบทใหญ่ๆ ขึ้นมาเป็นครั้งเป็นคราว อย่าง 50 กว่าปีก่อนนี้ เมื่อ ค.ศ. 1960s ปลายๆ ก็ได้เริ่มเกิดสภาพเลวร้ายที่เรียกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงขึ้นมาในประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว ทำให้คนเกิดมีสำนึกในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม แล้วจากนั้น ไม่นานมานี้ ก็ทำให้มนุษย์ถึงกับเปลี่ยนแนวความคิดใหญ่ที่เป็นกระแสหลักของโลกเลยทีเดียว ที่ว่านี้ก็คือ ย้อนหลังไป 2 – 3 พันปีมาแล้ว กระแสความคิดของอารยธรรมมนุษย์ในตะวันตกนั้น ถือว่าการพัฒนาความเจริญต่างๆ เกิดขึ้นได้ด้วยการเอาชนะธรรมชาติ มนุษย์ต้องพิชิตธรรมชาติ แต่แล้ว 50 กว่าปีก่อนนี้ เมื่อเริ่มเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นมาแล้ว ก็ทำให้คนเปลี่ยนแนวคิดจากการพิชิตธรรมชาติ หันมาคิดเป็นมิตรกับธรรมชาติ เวลานี้จะเห็นว่า ในประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้วทั้งหลาย คนชอบพูดบอกกันว่า ต้องเป็นมิตรกับธรรมชาติ จะทำอะไรๆ ก็ให้ทำอย่างเป็นมิตรกับธรรมชาติ

3. บทวิจารณ์: คุณค่าของหนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

1. จุดเด่นของหนังสือ

หนังสือ “ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี” เป็นหนังสือทีมีคุณค่าต่อการอ่านและเพิ่มพูนองค์ความรู้และความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา โดยเรียบเรียงขึ้นมาจากเนื้อหาหลายแหล่ง แล้วนำมาปะติดปะต่ออธิบายพรรณนาให้อ่านง่ายมากขึ้น แต่ละบทสอดแทรกเนื้อหา ให้เกิดความเข้าใจและเกิดจินตภาพในขณะที่อ่านทำความเข้าใจ ซึ่งสามารถสรุปจุดเด่น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 อธิบายเป็นระบบ คือ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ระดับ (ศรัทธา–ปัญญา–ปฏิบัติการ) ทำให้ผู้อ่านเข้าใจลำดับการปฏิบัติชัดเจน

1.2 เชื่อมโยงประวัติศาสตร์–ธรรมะ–เหตุการณ์ปัจจุบัน คือ จากกำเนิด “ปริตร” ในชมพูทวีป หลักโพชฌงค์ 7 สถานการณ์โควิด-19 และงานแพทย์พยาบาล เป็นการแปลธรรมะสู่ชีวิตจริง

1.3 ยกพระไตรปิฎกและเหตุการณ์ในพุทธกาล เช่น เรื่องพระมหากัสสปะ พระโมคคัลลานะ และพระพุทธเจ้าเองประชวร ทำให้เห็นความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นจริงทางจิตใจ

1.4 ภาษาชัดเจน มีตัวอย่างเปรียบเทียบ เช่น “สติเปรียบเหมือนมือ–ปัญญาเปรียบเหมือนตา” ทำให้เข้าใจง่าย

1.5 เน้นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม คือ ทั้งกำลังใจส่วนบุคคล ความสามัคคีในชุมชน และคุณค่าทางวิชาชีพ (โดยเฉพาะวงการแพทย์)

2. จุดควรพัฒนา

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่ามี “จุดควรพัฒนา” ที่ควรแก่การแก้ไขหลายประการ โดยจะแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 เนื้อหายาวและซ้ำซ้อน คือ มีการอธิบายโพชฌงค์ซ้ำหลายรอบ อาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกวกวน

2.2 ภาษาบางตอนเป็นภาษาพูด คือ เช่น “พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่า...” อาจไม่เหมาะกับงานเชิงวิชาการหรือบทวิเคราะห์เข้มข้น

2.3 ขอบเขตเนื้อหากว้างมาก คือ ครอบคลุมทั้งศาสนา ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา การแพทย์ และสถานการณ์โควิด-19 ทำให้บางประเด็นยังไม่ลงลึก

2.4 อ้างอิงยังไม่เป็นระบบ คือ แม้จะมีการกล่าวถึงพระไตรปิฎกและพุทธพจน์ แต่ยังไม่มีการบอกแหล่งอ้างอิงเชิงวิชาการชัดเจน

2.5 โฟกัสไม่คงที่ คือ บางช่วงเน้นศรัทธา บางช่วงเน้นการปฏิบัติ บางช่วงเน้นการแก้ปัญหาสังคม อาจทำให้คนอ่านสับสนกับแกนหลักของเรื่อง

ตารางเปรียบเทียบ **จุดเด่น–จุดควรพัฒนา** ของเนื้อหาให้สั้นกระชับ ดังนี้

ประเด็น	จุดเด่น	จุดควรพัฒนา
โครงสร้าง	อธิบายเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอน (ศรัทธา–ปัญญา–ปฏิบัติการ)	ยาวและซ้ำซ้อน บางช่วงวกวน
การเชื่อมโยง	เชื่อมพระไตรปิฎก เหตุการณ์พุทธกาล กับสถานการณ์โควิด-19 ได้ชัด	ขอบเขตกว้างมาก ทำให้บางประเด็นไม่ลงลึก
การใช้ภาษา	มีตัวอย่างเปรียบเทียบ เข้าใจง่าย เช่น มือ–ตา	ภาษาพูดมากไป ไม่คงสภาพวิชาการ
สาระสำคัญ	เน้นประโยชน์ต่อชีวิต การแพทย์ และสังคม	โฟกัสไม่คงที่ ระหว่างศรัทธา–ปัญญา–สังคม
การอ้างอิง	อ้างถึงพุทธพจน์และเรื่องราวในพระไตรปิฎก	ยังไม่บอกแหล่งอ้างอิงชัดเจนเชิงวิชาการ

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นงานวิชาการที่กระชับและชัดเจนขึ้น มีดังนี้

3.1 โครงสร้าง จัดลำดับเนื้อหาให้ชัดเจน เช่น บทนำ ความหมาย/ที่มา การเชื่อมโยงสถานการณ์ การวิเคราะห์ บทสรุป ลดการอธิบายซ้ำ ๆ ใช้หัวข้อย่อยช่วยให้เห็นชัดว่ากำลังพูดเรื่องอะไร

3.2 ภาษา ปรับจากภาษาพูดเป็นภาษาวิชาการ เช่น แทนคำว่า “พูดอย่างภาษาชาวบ้านว่า...” ด้วย “กล่าวโดยสรุปได้ว่า...” ใช้ประโยคกระชับ ไม่วกวน เพื่อให้ผู้อ่านตามความคิดได้ง่าย

3.3 การเชื่อมโยง จำกัดขอบเขต ไม่ให้กว้างเกินไป เช่น เน้นเฉพาะ “โพชฌงค์ ๗ กับการรับมือโควิด-

19” จะชัดเจนกว่าครอบคลุมหลายประเด็น ใช้ตัวอย่างร่วมสมัย เช่น ความเสียสละของแพทย์ พยาบาล อาสาสมัคร เพื่อเชื่อมกับหลักธรรมโดยตรง

3.4 การอ้างอิง เพิ่มเชิงอรรถ/บรรณานุกรมจากพระไตรปิฎก หรือเอกสารวิชาการ เช่น สัยุตตนิกาย มหาวารวรรค โพชฌงค์สังยุตต์ ถ้ามีการอ้างเหตุการณ์ร่วมสมัย (เช่น ข้อมูลโควิด) ควรอ้างแหล่งข่าวหรือรายงานทางการแพทย์ด้วย

5. สรุป

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 3 บทหลัก โดยเน้นการอธิบาย “โพชฌงค์ 7” ทั้งในเชิงความหมาย การสวดเป็นปริตร และการนำไปใช้ในชีวิตจริง

บทที่ 1 ขั้นศรัทธา ให้สังคมสามัคคี คนมีกำลังใจ อธิบายความหมายของคำว่า “ปริตร” ว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน แตกต่างจากมนตร์ของพราหมณ์เพราะเน้นเมตตา “โพชฌังคปริตร” ถือกำเนิดจากเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงโพชฌงค์แก่พระมหาสาวกและแม้แต่ในครั้งที่พระองค์ประชวรเอง ก็ทรงหายจากอาพาธ การสวดโพชฌงค์มีประโยชน์ใน 2 ระดับ ระดับศรัทธา เสริมกำลังใจ ทำให้จิตสงบ สามัคคี ระดับปัญญา เข้าใจเนื้อหาธรรม นำไปปฏิบัติจริงจนบรรลุผล

บทที่ 2 ขั้นปัญญา รู้เข้าใจ ใช้โพชฌงค์ “โพชฌงค์” หมายถึงองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ มี 7 ข้อ ได้แก่ สติ ธัมมวิจัย วิริยะ ปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา สติเป็นตัวตั้งต้น ธัมมวิจัยคือปัญญาที่ตรวจสอบ สัมพันธ์กันกับวิริยะที่เป็นแรงผลักดัน เมื่อปฏิบัติครบ จิตจะค่อยๆ พัฒนา ปีติทำให้ใจอิ่มเอิบ ปัสสัทธิผ่อนคลาย สมาธิตั้งมั่น และอุเบกขา คือ ใจที่สมดุล ผลที่ได้คือจิตไร้โรค ปัญญาเที่ยงตรง การทำงานสำเร็จผล และใช้ได้ทั้งในชีวิตส่วนตัวและสังคม

บทที่ 3 ปฏิบัติการ โพชฌงค์ในชีวิตและกิจการ ยกตัวอย่างการใช้โพชฌงค์ในสถานการณ์โควิด-19 (1) ระดับบุคคล มีสติรับมือ ไม่จมทุกข์ ใช้ปัญญาปรับตัว พลิกวิกฤติเป็นโอกาส (2) ระดับสังคม การสวดมนต์เสริมสามัคคี กำลังใจร่วมกัน และ (3) ระดับบุคลากรทางการแพทย์ ใช้สติ ปัญญา วิริยะในการทำงานช่วยชีวิตผู้คน จนเกิดปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา ทำให้งานสำเร็จ และผู้ทำงานพัฒนาตนเองด้วย โควิด-19 เปรียบเป็น “สงครามโรค” และเป็นบททดสอบคุณภาพของคนไทย ทั้งด้านจิตใจ ความสามัคคี วินัย และเศรษฐกิจ (อ้างถึงพุทธพจน์เรื่องการเก็บออมทรัพย์เพื่อ “อาปทาสุ” คือยามคับขัน) ทุกข์และปัญหาเป็น “แบบฝึกหัด” ให้คนได้ฝึกตนเอง ปรับตัว พัฒนาคุณภาพชีวิต

ใจความสำคัญโดยรวม โพชฌงค์ 7 เป็นทั้งหลักธรรมเพื่อการตรัสรู้ และเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตจริง ทั้งในด้านการสร้างกำลังใจ ความสามัคคี และการแก้ปัญหาด้วยปัญญา เมื่อผู้คนปฏิบัติครบถ้วนจะเกิดความเจริญทั้งส่วนตัวและสังคม เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้

เอกสารอ้างอิง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต). *ในสถานการณ์โควิด-19 นี้ โพชฌงค์: สวดก็ได้ แต่ถ้าใช้ จะยิ่งดี*.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด. 2563.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

Social Media Usage as a Moderator between User Satisfaction and Continuance Intention: Evidence from Generation Z on the Bilibili Platform

Yan Lin[1*], Nititorn Ounpipat[2]

[1,2]Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
✉: * s66584946001@ssru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 19 October 2025; Revised: 09 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

Abstract

As the digital economy continues to flourish, video platforms have become central to Generation Z's information acquisition, social connection, and entertainment experiences. Consequently, retaining users has become increasingly important. Drawing on Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory, this study develops a dual-core model that positions social media usage as a moderator between user satisfaction and continuance intention. Focusing on Bilibili users in Guangdong Province, the study collected 510 valid online survey responses through random sampling and employed structural equation modeling to examine the proposed hypotheses. The results indicate that user satisfaction significantly predicts continuance intention, and that social media usage strengthens this relationship ($R^2 = 67.2\%$). The findings further reveal a danmu-driven "satisfaction–usage–continuance" mechanism. This research contributes to the literature on digital behavior and offers practical implications for platform management—including optimizing danmu features and incentivizing user participation—as well as guidance for enhancing Generation Z's digital literacy.

Keywords: Social media usage, user satisfaction, continuance intention, Generation Z, video platform

1. Introduction

With the rapid expansion of the global digital economy, online video platforms have increasingly become the primary digital medium through which Generation Z (born 1995–2009) obtains information, engages in social interaction, and seeks entertainment.Generation Z's digital habits are promoted by technology, such as 5G and AI, and the habits of digital content. Compared with traditional video platforms, YouTube, TikTok, and Instagram Reels are more popular with Generation Z. The video content is interactive, diverse, and the recommended articles are smart (Djafarova & Bowes, 2021; Turner, 2023). Statista (2024) reveals that Generation Z around the world spend more than 3 hours a day watching videos. On average, the online time is 6 hours and 40 minutes, 81% use social media, and 50% of them use social media for more than 3 hours a day. This indicates that the video platform is the most important way to get information and interact socially that they depend on. Generation Z likes fast-paced, short-form entertainment such as comedy and memes, and about 67% of them like such videos. It is noteworthy that 36.79% of YouTube users and 39% of TikTok users aged 18–28 come from Generation Z, indicating that they like visual and interactive media.

Certainly, this is more evident in China. Due to the efforts of digital transaction videos growth 29% in 2024 and reach RMB 6 billion; according to forecast, the media market revenue will reach $303.88 billion in 2025 with gaming and video as the major sources (Yang, 2023). Under such circumstances, Bilibili (hereafter referred to as Bilibili) has become the first choice of Generation Z by leveraging the unique subculture characteristics and community interaction methods. According to recent reports, Bilibili recorded over 341 million monthly active users (MAUs) and approximately 104 million daily active users (DAUs) in 2024. The number of

monthly paying users grew by 9%, with an average daily usage time of 105 minutes. Notably, more than 80% of its users belong to the post-1990 and post-2000 generations.The average age is 26 and the female ratio is 50% (Tencent, 2024). Originating from ACG (Anime, Comic, and Game) content, Bilibili has gradually expanded into diverse areas such as knowledge sharing, technology, lifestyle, cuisine, and film and television.It creates a community culture of co-creation and diversified interests with participation from broadcasters and audiences (Knowledgeable, intelligent, open, and innovative, 2024). The unique danmu (bullet comment) system makes viewers watch in resonance and make social connections. In addition, creator incentives, graded systems and badge mechanism can also motivate users to participate and enhance their loyalty (Liu, 2021; Zhang & Cassany, 2023; Chen et al., 2023).

As one of the pioneers in China's digital economy, Guangdong has high density of universities and youth population. Bilibili users account for a large proportion of Generation Z, making it an ideal sample to explore video platform usage behaviors. Specifically, the GDP of Guangdong will exceed RMB 14 trillion in 2024. There are more than 392,000 5G base stations in Guangdong and it leads China in user numbers and virtual private networks. In terms of policy, the 14th Five-Year Plan for the Development of the Digital Economy also emphasizes the advancement of online audiovisual industries and introduces stricter regulations concerning youth protection, algorithm transparency, and content quality (State Council, 2023). The community culture of Bilibili meets the digital economy environment of Guangdong. This study provides an interesting regional context to explore Generation Z's continuance intention.

Amid the fierce competition across digital platforms, the interplay among video platform ecosystems, algorithmic mechanisms, and user psychology provides a multidimensional perspective for academic inquiry. The global short-video market is projected to expand from USD 53.48 billion in 2025 to USD 106.22 billion by 2032, with a compound annual growth rate (CAGR) of 10.3%. As a platform characterized by Chinese cultural features and strong community attributes, Bilibili's danmu and user-generated content (UGC) systems offer a distinctive context for investigating Generation Z's continuance intention.Moreover, Guangdong's policy support, high user density and mature digital infrastructure further amplify the multidimensional research views of this study.

Despite the abundance of prior studies on Generation Z's video platform usage and Bilibili ecosystem (Djafarova & Bowes, 2021; Liu, 2021; Vaterlaus et al., 2023), there are still research gaps in exploring the drivers of continuance intention. First, most of the existing studies focus on macro-level user behaviour, such as platform content transition and demographic characteristics, and pay less attention to psychological mechanisms (e.g. satisfaction) and the dynamic effect of community interaction on continuance intention (Li et al., 2023). Second, there is a lack of exploration on region-specific factors. It is possible that Guangdong's policy and cultural context may have a significant impact on Generation Z behaviours; however, relevant empirical analyses are still lacking. Third, although danmu culture can improve user stickiness, the moderating effect of social media usage in the satisfaction–continuance intention pathway has not been verified (Zhao et al., 2024).

Based on Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory, this study takes Bilibili users in Guangdong Province as the research objects. This study examines the moderating role of social media usage in the relationship between user satisfaction and continuance intention.The research questions are as follows:

(1)Does satisfaction directly promote continuance intention?

(2) Does social media usage (in terms of intensity and patterns) enhance or weaken this relationship?

By combining Expectation Confirmation Model and Community Participation Theory, this study establishes a novel moderated model and extends the theoretical framework for video platform continuance behaviour. In China, this research investigates the impact of regional factors on Generation Z's psychological processes and empirically validates the moderating role of social media usage.It also explores the impact of interactive features such as danmu on user stickiness and enriches the theoretical studies on multidimensional research views of video platform. Furthermore, it provides practical implications for platform algorithms and community mechanism optimization targeting Generation Z, improving user stickiness. Moreover, it provides

insights for policies on youth protection and digital economy development, contributing to the healthy growth of China's video sector and fostering Generation Z's digital literacy.

2. Literature Review

This study adopts Expectation Confirmation Theory (ECT) and Community Participation Theory (CPT) as its theoretical foundation. Focusing on Generation Z Bilibili users in Guangdong Province, it examines the relationships among user satisfaction, social media usage, and continuance intention. ECT explains how satisfaction drives continuance intention through the expectation–confirmation mechanism, whereas CPT clarifies how community participation—especially social media engagement—strengthens continuance via belonging and emotional attachment. Integrating both classical and contemporary empirical studies, this chapter also considers the regional characteristics of Bilibili's danmu culture, thereby establishing the basis for the conceptual model.

2.1 Expectation Confirmation Theory (ECT)

ECT, developed by Oliver (1980), is a foundational framework in consumer satisfaction research. It argues that satisfaction arises from comparing pre-use expectations with actual performance via a confirmation or disconfirmation process. Positive confirmation enhances satisfaction, while negative disconfirmation reduces it. The theory outlines a clear causal chain—"expectation → performance → confirmation → satisfaction → intention"—and has been widely adopted across marketing and service management.

Bhattacherjee (2001) extended ECT to the information systems domain by proposing the Expectation Confirmation Model (ECM), refining the pathway to "confirmation → satisfaction → perceived usefulness → continuance intention." ECM demonstrated that confirmation shapes satisfaction and post-adoption behavior, and it has since become a central model for understanding user continuance in digital environments such as e-commerce, online services, and software systems.

With rapid technological advancement, ECT/ECM has increasingly been integrated with other models to capture digital complexity. Venkatesh et al. (2012) incorporated confirmation into UTAUT2, while DeLone and McLean's (2003) IS Success Model introduced system, information, and service quality as antecedents. More recent efforts have further contextualized ECM: Kim et al. (2023) showed that confirmation explains 65% of satisfaction in digital learning; Li et al. (2024) found that trust, hedonic value, social interaction, and AI personalization significantly predict continuance intention; and Ambalov (2022) confirmed through meta-analysis the robustness of ECT across social media and cultural settings.

ECT has also proven highly relevant to short-video and AI-driven platforms. For instance, Wang et al. (2024) demonstrated that social interaction and danmu mechanisms significantly strengthen the satisfaction–continuance pathway, while Chen et al. (2023) showed that social media usage intensity moderates user retention in online healthcare platforms. Collectively, these studies confirm that ECT/ECM remains a flexible and powerful framework for explaining user behavior in social video contexts, providing the theoretical grounding for this study.

2.2 Community Participation Theory (CPT)

CPT, rooted in social psychology, explains how participation fosters belonging, identification, and sustained engagement (McMillan & Chavis, 1986; Blanchard & Markus, 2004). Originally applied to physical communities, CPT has since been extended to online environments. Wiertz and de Ruyter (2007) demonstrated that deeper participation increases belonging and loyalty in digital knowledge-sharing communities.

As digital platforms evolved, CPT became widely used in social media, virtual communities, and UGC ecosystems. Koh and Kim (2003) found that participation enhances continuance through increased belonging, while Ellison et al. (2007) reported that likes, comments, and other interactive behaviors reinforce social capital and retention. Within Bilibili, Zhao et al. (2024) showed that synchronous danmu interactions heighten belonging and stickiness, confirming CPT's applicability to real-time video platforms.

Recent research integrates CPT with complementary frameworks to better explain digital engagement. Lin (2008) combined CPT with social capital theory and highlighted the roles of trust and reciprocity; Chen et al. (2023) incorporated CPT into the IS Success Model and showed that high-quality interactions explain more than 60% of satisfaction variance; and Wang et al. (2024) and Kaur et al. (2023) extended CPT alongside ECM, demonstrating that participation and interaction intensity moderate the satisfaction–continuance relationship.

In platforms like Bilibili, social media usage (SMES-A) operationalizes CPT across emotional, behavioral, and cognitive dimensions—such as danmu participation, commenting, liking, sharing, and content investment (Li et al., 2024). These multidimensional interactions enhance belonging and emotional connection, thereby strengthening the satisfaction–continuance pathway (Zhang & Cassany, 2023). Empirical evidence consistently shows that higher danmu intensity increases belonging and satisfaction, supporting its use as the moderator in this study.

Despite its wide application, research gaps remain in video-based contexts. Prior studies often emphasize direct effects rather than moderation, overlook regional factors such as Guangdong's digital ecosystem, and insufficiently examine real-time interaction mechanisms like danmu. Accordingly, this study integrates CPT with ECM to examine how social media usage moderates the satisfaction–continuance pathway among Guangdong's Generation Z Bilibili users.

2.3Relationships Among Variables and Research Hypotheses

The Relationship Between User Satisfaction and Continuance Intention

User satisfaction is a central predictor of continuance intention. Bhattacherjee (2001) established its direct role within ECM. Subsequent research consistently shows that satisfaction drives retention in diverse digital environments: Venkatesh et al. (2012) confirmed its importance in UTAUT2; Alalwan et al. (2023) identified strong effects among Generation Z across social and video platforms; and Kaur et al. (2023) found that satisfaction enhances stickiness and loyalty through emotional connection. Within the Bilibili context, Chen et al. (2023) reported that satisfaction increases daily usage and referral willingness, while Xu and Li (2022) showed that emotional resonance—such as subcultural identification—strengthens retention.

H1: User satisfaction positively affects continuance intention among Guangdong Generation Z users on Bilibili.

Relationship Among User Satisfaction, Social Media Usage, and Continuance Intention

From the CPT perspective, social media usage enhances belonging and emotional engagement, thereby strengthening the conversion of satisfaction into continuance. Empirical studies support this moderating effect: Wang et al. (2024) showed that frequent interactions reinforce the satisfaction–intention linkage; Kaur et al. (2023) found that usage amplifies the effect of satisfaction through emotional bonding. In Bilibili, danmu participation serves as a key interaction mechanism—Zhao et al. (2024) demonstrated that high-intensity danmu enhances belonging and satisfaction's predictive power, and Xu and Li (2022) noted that regional cultural factors such as Cantonese danmu further strengthen this effect.

H2: Social media usage significantly moderates the relationship between user satisfaction and continuance intention.

2.4 Conceptual Model

Following the literature review and the discussion of variable relationships, Figure 1 presents the conceptual model for this study.

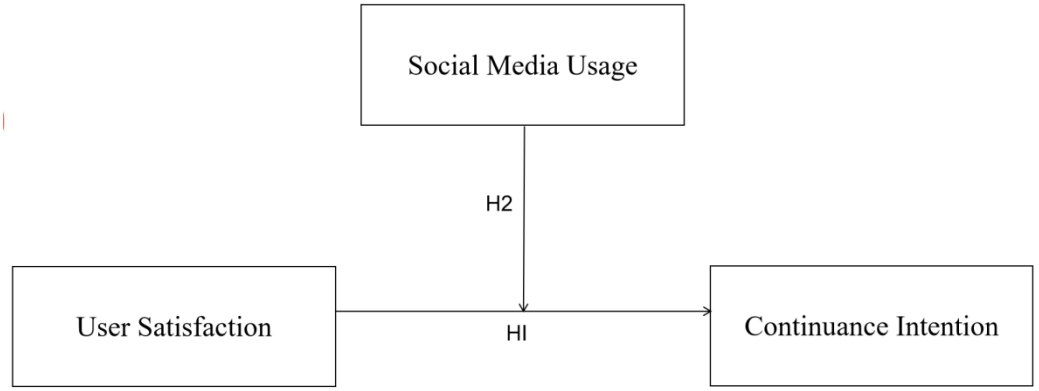

Figure 1 Research Framework

3. Research Methodology

A quantitative methodology was adopted in this study, focusing on Guangdong Generation Z users of Bilibili. The survey included three expert-validated 5-point Likert scales assessing User Satisfaction, Social Media Usage, and Continuance Intention. Data were analyzed using SPSS and AMOS.

3.1 Sample Characteristics and Data Collection

This study targets Generation Z Bilibili users in Guangdong Province as the research subjects, employing a quantitative analysis approach. According to the joint report by the Guangdong Provincial Bureau of Statistics and QuestMobile (2024), the province has approximately 25 million Generation Z internet users, of whom 65% are registered or active Bilibili users. Inclusion criteria were: age 18–30 years, permanent residence in Guangdong, and Bilibili usage at least 3 times per week in the past 3 months.

Sampling adopted a stratified convenience sampling method. First, strata were delineated by region and school type, selecting five representative institutions as sample sources: Jinan University, Guangdong University of Science and Technology, Zhanjiang University of Science and Technology, Guangdong Polytechnic College, and Huizhou No. 1 High School (senior high school section). Based on Cochran's (1977) formula, the minimum required sample size was determined considering a 95% confidence level (Z=1.96), an expected proportion of 0.5 (p = 0.5), a margin of error of 4.3% (E=0.043), and a population of 25 million (N=25,000,000), yielding an estimated sample size of about 520. Therefore, the total sample size of the study was planned to be 520.

The questionnaire was collected online through WeChat.In total, 520 questionnaires were collected. After strict screening, 10 invalid questionnaires were removed (such as incomplete answers, strange questions and answers), and the final valid questionnaires were 510, which laid a solid data basis for the subsequent empirical analysis.

3.2 Measurements

This study's questionnaire is composed of three main scales: User Satisfaction Scale (4 items), Social Media Usage Scale (11 items) and Continuance Intention Scale (4 items). All measures employed a 5-point Likert scale, ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). The content of the questionnaire was reviewed by three content validity experts, so that the content of the questionnaire items was clear and reasonable. The specific dimensions and references are shown in Table 1.

Table 1: Measurement Instruments

Variable	Definition	Dimensions	Reference Scale
User Satisfaction	Generation Z users' subjective evaluation of their overall usage experience with Bilibili's video content, danmu interactions, UPcontent, and community participation, as well as the pleasurable emotional response to whether the platform meets their expectations and needs.	User Satisfaction	Kim et al. (2011) Social Media Satisfaction Scale

Social Media Usage	Users' dynamic, bidirectional participation in digital platforms, encompassing behavioral (e.g., commenting, sharing), emotional connection (e.g., sense of belonging), and cognitive engagement (e.g., attention to others' feedback).	Emotional Engagement Behavioral Engagement Cognitive Engagement	Ni et al. (2020) Adolescent Social Media Engagement Scale (SMES-A)
Continuance Intention	Users' willingness to continue watching videos and participating in danmu, commenting, and other interactions on Bilibili, driven by habitual behavior and hedonic experiences.	Continuance Intention	Bhattacherjee (2001) ECT Scale

3.3Analytical Method

Data analysis was conducted in several sequential stages. Descriptive statistics were first computed using SPSS to summarize sample characteristics and the distributions of key variables. The internal consistency of the measurement scales was then evaluated through Cronbach's α and composite reliability (CR). Pearson correlation analysis was subsequently performed to examine inter-variable relationships and identify potential associations for further testing. The core analysis employed structural equation modeling (SEM) with AMOS to assess direct path effects, complemented by moderated regression analysis using the interaction term method to test for moderating effects. To ensure the robustness of the findings, additional checks—including multi-group comparisons and sensitivity analyses—were conducted.

4. Results

This paper investigates survey information collected from 510 Generation Z Bilibili users in Guangdong Province, China (54.1% female; mean age = 21.9 years) and examines the relationships among user satisfaction, social media usage, and continuance intention in a systematic way. Descriptive statistics describe the variable distributions and measurement qualities of the three constructs; correlation analysis tests bivariate relationships; regression results test hypotheses; and robustness checks validate the result stabilities while highlighting important findings. Mplus and AMOS software were used in this study, and analyses followed best practices for SEM and moderation analysis (Baron & Kenny, 1986; Cohen et al., 2013; Kline, 2016).

4.1 Descriptive Statistics

Descriptive statistics—including means, standard deviations, and Pearson correlation coefficients—were used to summarize the distributions of user satisfaction, social media usage, and continuance intention, and to assess the measurement properties of these variables, providing a foundation for subsequent analyses.

Table 2: Descriptive Statistics and Pearson Correlation Coefficients

Variable	Mean	SD	1	2	3
User Satisfaction	3.78	1.02	—		
Social media usage	4.03	0.78	.40***	—	
Continuance Intention	3.83	1.06	.56***	.38***	—

***p < .001 (two-tailed).

Table 2 shows that the user satisfaction level was moderately high (M = 3.78, SD = 1.02), social media use level was high (M = 4.03, SD = 0.78), and continuance intention level was moderately high (M = 3.83, SD = 1.06), suggesting that Generation-Z Bilibili users were highly engaged. The skewness and kurtosis values are all less than 1, which validates the normality assumptions of SEM (Kline, 2016). The distributions suggest adequate variability in these three variables for the behavioral relationships analysis.

Validation

To validate the measurement qualities of the three variables, confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to examine the reliability and validity of the constructs.Cronbach's α varied between .863 and .930 while composite reliability (CR) was ≥ .886, which were above the .70 threshold (Hair et al., 2010). In addition, average variance extracted (AVE) was .659–.672 with factor loadings of .750–.864, which were all above the .50 threshold (Hair et al., 2010). Furthermore, the square roots of AVE (minimum .812) were higher than the largest inter-construct correlation (.56), which fulfils the Fornell-Larcker criterion (Fornell & Larcker, 1981). Thus, we have a reliable measurement model to use for the subsequent analysis.

4.2 Correlation Analysis

Based on the descriptive analysis results presented above, this section explores zero-order correlations among user satisfaction (SAT), social media use (SMU) and continuance intention (CI) to identify preliminary relationships that support hypothesis testing.

Table 3：Zero-Order Correlations Among First-Order Factors

	SAT	**SMU**	**CI**
SAT	1		
SMU	. 40***	1	
CI	. 56***	. 38***	1

SAT = User Satisfaction; SMU = Social Media Use; CI = Continuance Intention.
***p* < .001.

Table 3 User satisfaction and continuance intention have a strong correlation (r = .56, p < .001), a large effect size, and thus satisfaction can be seen as an important driver for the continued use of the platform.Social media use and continuance intention have a moderate correlation (r = .38, p < .001), a medium effect, and thus the frequency of use has an impact on continued use (Cohen, 1988).The correlation between satisfaction and social media use has a strong correlation (r = .40, p < .001) and fulfils the requirements for moderation analysis (Baron & Kenny, 1986).All correlations are below .70 and VIF < 2, hence there is no multicollinearity. These results support H1 (initially) and prepare the ground for testing the moderating effect in H2 (H2).

4.3 Regression Results and Analysis

In this section, H1 (user satisfaction positively predicts continuance intention) and H2 (social media use has a moderating effect on this relationship) are tested with hierarchical moderated regression analysis (Hayes' PROCESS macro, Model 1, 5000 bootstrap resamples) while controlling for gender, age and region. Regression analyses were conducted with maximum likelihood estimation in AMOS. Hypothesis testing outputs are presented for regression coefficients (β or standardized regression coefficients β), standard errors (SE), t-tests (not presented) and p-values (< .001 threshold), and 95% bias-corrected confidence intervals (BC CI). Model fit was excellent: CFI and TLI > .99, RMSEA < .053, and $\chi^2/df < 2.5$ (Hair et al., 2010).

Table 4: Hierarchical Moderated Regression Results

Predictor	β	SE	t	p	95% BC CI
Constant	0.831	0.172	4.83	<.001	[0.494, 1.168]
User Satisfaction (SAT)	0.455***	0.040	11.39	<.001	[0.376, 0.534]
Social Media Use (SMU)	0.254***	0.049	5.18	<.001	[0.158, 0.350]
SAT × SMU	0.179***	0.043	4.17	<.001	[0.095, 0.263]
R^2 (ΔR^2)	.379	(.026)			
F for ΔR^2	43.71***				

Note. Dependent variable = Continuance Intention; BC CI = bias-corrected confidence interval. ***p < .001.

In Step 1, user satisfaction significantly predicted continuance intention (β = 0.455, SE = 0.040, t = 11.39, p < .001, 95% BC CI [0.376, 0.534]). The t-value exceeded the critical threshold

(approximately 3.29 for $p < .001$, $df \approx 506$), and the confidence interval excluded zero, rejecting the null hypothesis and supporting H1. This suggests that higher satisfaction drives Generation-Z users' intent to continue using Bilibili. In Step 2, the interaction term (SAT × SMU) was significant ($\beta = 0.179$, SE = 0.043, $t = 4.17$, $p < .001$, 95% BC CI [0.095, 0.263]), accounting for an additional 2.6% of variance ($\Delta R^2 = .026$, $F = 43.71$, $p < .001$). This confirms that social media use amplifies the satisfaction–continuance intention relationship, supporting H2 (Cohen et al., 2013). The model's R^2 of .379 indicates strong explanatory power, suggesting that frequent platform use enhances satisfaction's impact on retention, with implications for user engagement strategies.

4.4 Robustness test

In order to ensure the robustness of data samples, this paper uses variable substitution and related variables lag one period to test the robustness. In order to alleviate the endogenous problems caused by reverse causal bias, ROE is used to replace the original variable measurement index, so the financial performance of enterprises is delayed by one period and regressed to repeat the above test process. The results of models 5-8 in Table 5 show that the regression coefficients of the lag term of the explained variables after replacement are still significantly positive. It can be seen that the benchmark regression results are reliable and robust.

Table 5: Robustness Check: Median-Split and Alternative Indicator

Group	*n*	SAT→CI β	95% CI	Interaction β	95% CI
Low SMU (<4.0)	208	0.28**	[0.14, 0.42]	0.05	[–0.02, 0.12]
High SMU (≥4.0)	302	0.52**	[0.42, 0.62]	0.19**	[0.09, 0.29]
Alternative Indicator (minutes/day)	510	0.46**	[0.37, 0.55]	0.164**	[0.07, 0.26]

**p < .01, ***p < .001.

Median-split analysis at a social media use score of 4.0 showed a significant interaction in the high-use group ($\beta = 0.19$, $p < .01$, 95% CI [0.09, 0.29]) but not in the low-use group ($\beta = 0.05$, *p* > .05), indicating a dose-dependent moderation effect. The alternative indicator (daily minutes) yielded a significant interaction ($\beta = 0.164$, $p < .01$, 95% CI [0.07, 0.26]), confirming H2's robustness. This suggests that higher platform engagement strengthens satisfaction's effect on retention, offering insights for user interaction theories in communication studies.

As seen from the analyses, user satisfaction positively predicts continuance intention (H1 supported). Furthermore, social media use enhances this relationship in a dose-dependent manner (H2 supported). The result that the moderation effect is stronger in high-use groups, shows the importance of frequent use for retention. Based on a solid measurement model, the results offer practical implications for Bilibili's user retention behavior and extend communication theories on platform usage.

5.Conclusion

From the analytical results, the following conclusions are derived.

5.1 Direct Path: Satisfaction Drives Continuance Intention

Path analysis indicates that user satisfaction significantly and positively predicts continuance intention, thereby supporting the core "satisfaction–continuance intention" relationship proposed in Bhattacherjee's (2001) Expectation Confirmation Model (ECM). Satisfaction functions not only as an emotional response to user experience but also as a crucial psychological mechanism influencing platform stickiness and loyalty. These findings align with recent research. For instance, Zarifis (2023) found that satisfaction is the most important predictor of continuance on short-video platforms, exerting a stronger influence than perceived usefulness and ease of use. Yao et al. (2025) reported that overall satisfaction with platform experience

directly affects continuance intention, accounting for approximately 48% of the variance. Similarly, Jia et al. (2023) demonstrated that affective satisfaction explains more continuance intention than cognitive satisfaction in streaming video platforms, highlighting the stronger role of emotional engagement in driving platform stickiness. Collectively, these results underscore the central role of satisfaction in video platform usage models (Bhattacherjee, 2001; Xu et al., 2024; Zhang et al., 2024).

5.2 Moderating Effect: Amplifying Role of Social Media Usage

Further moderation analysis reveals that social media usage significantly strengthens the positive relationship between user satisfaction and continuance intention, supporting H2. Specifically, higher levels of social media usage—such as more frequent danmu interactions, comment replies, likes, and shares—amplify the effect of satisfaction on continuance intention. In other words, the "satisfaction–continuance intention" pathway exhibits a "dose-dependent" enhancement with increased platform engagement.

This finding aligns with Tajfel and Turner's (1986) Social Identity Theory and Nahapiet and Ghoshal's (1998) Social Capital Theory, which suggest that participation in platform social activities enhances users' identification and sense of belonging, thereby reinforcing the satisfaction–continuance process. Recent studies provide additional empirical support. Alalwan (2022) observed that social media interaction levels significantly moderate the satisfaction–continuance pathway in cross-national learning platform samples. Jia et al. (2023) reported that active community discussion and content co-creation strengthen satisfaction effects in video streaming platforms. Yao et al. (2025) found that social media engagement notably enhances continuance intention in Chinese users, with a moderation effect size of approximately 0.24 ($p < 0.01$), consistent with the present study's results.

In summary, this study confirms that user satisfaction significantly drives continuance intention (H1 supported) and that this effect is amplified by high levels of social media usage (H2 supported). Moreover, the "satisfaction–social interaction–continuance intention" mechanism provides both theoretical insight and empirical evidence for understanding the formation of user stickiness on video platforms.

6. Discussion

This study extends the application of Expectation Confirmation Theory (ECT) to the context of danmu culture. User satisfaction, which explains the majority of variance in continuance intention, follows dynamic confirmation processes in digital environments. Simultaneously, the moderating mechanism of Community Participation Theory (CPT) is innovatively integrated. Social media usage amplifies the behavioral effects of user satisfaction by enhancing both belonging and emotional engagement. This cross-theoretical integration establishes a dual-core model, improving the overall explanatory power and providing a practical analytical framework for research on video platform retention. Compared with single-theory approaches, the study highlights the amplifying effects of real-time interactions in digital communities and lays a foundation for future theoretical development.

Despite these insights, several limitations remain. First, participants were drawn exclusively from Guangdong, limiting the study to Generation Z users in this region; thus, cross-regional comparisons and broader generalization are constrained. Second, the use of cross-sectional data cannot capture behavioral dynamics over time. Third, external variables that may influence continuance intention, such as AI-based recommendations, were not included. Fourth, the focus on Bilibili requires validation across other video platforms.

Future research can be extended in several directions. First, longitudinal designs should be employed to examine the dynamic processes of confirmation. Second, cross-cultural comparisons can be conducted to explore regional differences in user behavior. Third, experimental methods can test the causal effects of AI interventions on engagement. Finally, meta-analytic frameworks can be developed to synthesize research across video platforms, thereby advancing theoretical understanding toward the intelligent community era.

7. Suggestions

Based on empirical findings that social media usage moderates the relationship between user satisfaction and continuance intention, this study proposes several strategies to enhance Bilibili's platform management and support the development of Guangdong's digital economy.

First, focus on highly interactive ACG (animation, comic, and games) content and recommend videos through tailored algorithms to foster dynamic confirmation processes and improve user satisfaction.

Second, introduce a tiered danmu (bullet comment) reward system, including badges and virtual currency, to encourage commenting and content sharing. This approach reinforces the moderating effect of social media usage, turning passive viewers into active participants in the community.

Third, create Cantonese danmu templates and develop a Lingnan cultural zone to strengthen cultural resonance with Guangdong Generation Z users. This strategy can generate an "engagement spillover effect" and help maintain a sustainable community ecosystem.

At the policy level, these initiatives should be incorporated into regional digital economy plans. Universities can support danmu co-creation projects to enhance digital literacy among youth, while platform algorithms should remain transparent and protect user rights.

Grounded in the dual-core ECT–CPT model (Expectation Confirmation Theory and Community Participation Theory), these recommendations provide a practical framework for video platforms to increase user engagement and foster sustainable growth among Generation Z.

References

Alalwan, A. A., Dwivedi, Y. K., & Rana, N. P. (2023). Factors influencing Generation Z's continued use intention of social media platforms: An integrated UTAUT2–ECT model. *Journal of Retailing and Consumer Services, 70*, 103147.

Alalwan, N. (2022). Actual use of social media for engagement to enhance students' learning. *Education and Information Technologies, 27*(7), 9767–9789.

Ambalov, A. (2022). A meta-analysis of expectation-confirmation theory in information systems research: 20 years of progress. *Information & Management, 59*(3), 103599.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(6), 1173–1182.

Bhattacherjee, A. (2001). Understanding information systems continuance: An expectation-confirmation model. *MIS Quarterly, 25*(3), 351–370.

Blanchard, A. L., & Markus, M. L. (2004). The experienced "sense" of a virtual community: Characteristics and processes. *ACM SIGMIS Database, 35*(1), 65–79.

Chen, J., Li, X., & Zhang, Y. (2023). Community participation and user continuance in online health communities: An integrated ECM and IS success model. *Journal of Medical Internet Research, 25*(1), e45678.

Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access, 8*, 75264–75278.

Chen, Y., Wang, L., & Liu, H. (2023). User satisfaction and continuance intention in Bilibili: The role of danmu culture among Generation Z. *Computers in Human Behavior, 142*, 107654.

Chen, Z. T. (2021). Poetic prosumption of animation, comic, game and novel in a post-socialist China: A case of a popular video-sharing social media Bilibili as heterotopia. *Journal of Consumer Culture, 21*(1), 257–277.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2013). *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences* (3rd ed.). Routledge.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems, 19*(4), 9–30.

Deng, J., Li, Y., & Zhang, X. (2021). Development overview and valuation analysis of Bilibili. In *Proceedings of the 2021 3rd International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2021)* (pp. 1–6). Atlantis Press.

Djafarova, E., & Bowes, T. (2021). "Instagram made me buy it": Generation Z impulse purchases in the fashion industry. *Journal of Retailing and Consumer Services, 59*, 102345.

Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication, 12*(4), 1143–1168.

Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research, 18*(1), 39–50.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.

Hossain, M. A., & Quaddus, M. (2012). Expectation confirmation and continuance intention to use mobile banking: A moderated mediation analysis. In *Proceedings of the 23rd Australasian Conference on Information Systems* (pp. 1–12).

Jia, X., Pang, Y., Huang, B., & Hou, F. (2023). Understanding consumers' continuance intention to watch streams: A value-based continuance intention model. *Frontiers in Psychology, 14*, 1073301.

Kaur, P., Dhir, A., Tandon, A., & Al-Emran, M. (2023). Social media engagement and continuance intention: The moderating role of community participation. *Technology in Society, 72*, 102189.

Kim, H.-W., Chan, H. C., & Gupta, S. (2007). Value-based adoption of mobile internet: An empirical investigation. *Decision Support Systems, 43*(1), 111–126.

Kim, J., Lee, S., & Park, J. (2023). Understanding continued use of digital learning platforms: An integrated ECM and IS success model approach. *Computers & Education, 195*, 104712.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). Guilford Press.

Koh, J., & Kim, Y.-G. (2003). Sense of virtual community: Its antecedents and consequences. *International Journal of Human-Computer Studies, 59*(6), 675–700.

Li, H., Graupensperger, S., Graham, J., & Luan, Z. (2023). Mobile phone short video use negatively impacts attention functions: An EEG study. *Frontiers in Psychology, 14*, 1206147.

Li, Y., Zhang, Q., & Wang, X. (2024). Social media engagement scale–adapted (SMES-A): Development and validation in mobile app context. *Journal of Interactive Marketing, 61*, 45–62.

Lin, C.-P. (2008). Clarifying the relationship between social capital and knowledge sharing in virtual communities. *Online Information Review, 32*(4), 490–505.

Liu, B. (2021). Cultural integration: An examination of Bilibili. *Youth Journalist, 14*, 82–92.

McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology, 14*(1), 6–23.

Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review, 23*(2), 242–266.

Ni, X., Li, Y., & Wang, Y. (2020). Development and validation of the Social Media Engagement Scale for Adolescents (SMES-A). *Computers in Human Behavior, 112*, 106478.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research, 17*(4), 460–469.

Riyat, M., Dwivedi, Y. K., & Williams, M. D. (2025). Generation Z's confirmation process in educational technology platforms: The role of social interaction and eWOM. *Education and Information Technologies*. Advance online publication.

Susanto, A., Rezaei, S., & Thurasamy, R. (2023). Longitudinal analysis of expectation confirmation in mobile banking: A dynamic perspective. *International Journal of Bank Marketing, 41*(2), 345–367.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (2nd ed., pp. 7–24). Nelson-Hall.

Turner, A. (2023). Generation Z: Technology and social interest. *Journal of Adult Education, 52*(1), 45–62.

Vaterlaus, J. M., Patten, E. V., Roche, C., & Young, K. J. (2014). Gettinghealthy: The perceived influence of social media on young adult health behaviors. *Computers in Human Behavior, 45*, 151–157.

Venkatesh, V., Thong, J. Y. L., & Xu, X. (2012). Consumer acceptance and use of information technology: Extending the unified theory of acceptance and use of technology. *MIS Quarterly, 36*(1), 157–178.

Wang, S., Chen, L., & Zhang, H. (2024). Danmu interactions and user continuance in short video platforms: A moderated mediation model. *Information Systems Research, 35*(1), 123–145.

Wiertz, C., & de Ruyter, K. (2007). Beyond the call of duty: World of Warcraft and the impact of co-participation on loyalty. *Advances in Consumer Research, 34*, 46–47.

Xu, J., & Li, M. (2022). Regional cultural resonance in Bilibili: Satisfaction, engagement, and continuance among Guangdong Gen Z users. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 35*(6), 1345–1367.

Xu, J., Ismail, A. B., & Jamal, J. B. (2024). The impact of mobile short video platform characteristics on users' continuous use behavior in China: A stimulus–organism–response perspective. *Multidisciplinary Science Journal, 7*(1), e2025019.

Yao, J., Zhang, Y., & Wang, R. (2025). Beyond expectation and confirmation: Unraveling the drivers of continued engagement with Chinese short video apps. *Telecommunications Policy*. Advance online publication.

Zarifis, A. (2023). Understanding users' negative emotions and continuous usage intention in short video platforms. *Electronic Commerce Research and Applications, 58*, 101244.

Zhang, L. T., & Cassany, D. (2023). Danmu as co-creation: User-generated content and community building in Bilibili. *New Media & Society, 25*(8), 1987–2005.

Zhang, Q., Wang, Y., & Kamalul Ariffin, S. (2024). Keep scrolling: An investigation of short video users' continuous watching behavior. *Information & Management, 61*(4), 104014.

Zhao, Y., Liu, Q., & Wang, J. (2024). Synchronous interaction in danmu culture: Enhancing belongingness and stickiness in Bilibili. *Computers in Human Behavior, 150*, 107987.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER SSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

Challenges and Contributing Factors in the Implementation of 7Q Storytelling for Early Childhood Learning Activities

นพรัตน์ จันทร์โสภา[1*], ทศพล สุรนัคครินทร์[2], สุดากาญจน์ ปัทมดิลก[3], นิชฎารัสมิ์ รักษาสัตย์[4]

[1,2,3,4]มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Nopparat Chansopha[1], Todsapon Suranakkharin[2], Sudakarn Patamadilok[3], Nichadarat Raksasat[4]
[1,2,3,4]Naresuan University, Thailand
✉: * nopparatc@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 02 September 2025; Revised: 03 November 2025; Accepted: 03 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และเพื่อระบุปัญหาอุปสรรค ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือข้อจำกัดในการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในบริบทของโรงเรียนไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 18 คน และนักเรียนระดับปฐมวัยถึงประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบบันทึกกิจกรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความเข้าใจในแนวคิด 7Q อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52) โดยเข้าใจสูงสุดด้าน EQ ($\bar{X}$ = 3.31) และต่ำสุดด้าน AQ ($\bar{X}$ = 2.65) และ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จได้แก่ การสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหาร (ร้อยละ 85.7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (ร้อยละ 68.2) และการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง อุปสรรคสำคัญได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงานที่มาก และการขาดสื่อหรือคู่มือกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของ 7Q จากผลการวิจัยยังพบแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ได้แก่ การจัดอบรมเชิงลึกเพื่อพัฒนาความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling อย่างเป็นระบบ การพัฒนาและจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแต่ละองค์ประกอบของ 7Q การสร้างแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในโรงเรียนเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเพื่อสนับสนุนการเล่านิทานอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งแนวทางเหล่านี้สามารถนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การเล่านิทาน, 7Q, ปฐมวัย, อุปสรรคในการจัดกิจกรรม, พัฒนาการเด็ก

Abstract

This qualitative study aimed to examine the implementation of the 7Q Storytelling approach in early childhood education, identifying the challenges, constraints, and factors influencing its successful application within Thai school contexts. Data were collected from 18 kindergarten and primary school teachers and 120 students ranging from early childhood to lower primary levels. Research instruments included activity observation records, semi-structured interviews, and open-ended questionnaires. The findings indicated that teachers' overall understanding of the 7Q framework was at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52), with the highest comprehension in the EQ dimension ($\bar{X}$ = 3.31) and the lowest in AQ ($\bar{X}$ = 2.65) and MQ ($\bar{X}$ = 2.71). Key factors supporting successful implementation included administrative support (85.7%), parental involvement (68.2%), and continuous professional development opportunities for teachers. Major challenges involved limited instructional time, heavy workloads, and insufficient teaching materials or activity guides encompassing all seven Q dimensions. The study suggests several practical strategies for enhancing the effectiveness of 7Q Storytelling implementation. These include providing in-depth professional development to strengthen teachers' conceptual and practical understanding of the 7Q framework, developing age-appropriate learning materials aligned with each Q component, establishing model learning environments for knowledge sharing among educators, and fostering collaborative partnerships among schools, families, and communities to integrate storytelling into children's daily experiences. These strategies can serve as a sustainable framework for improving the quality of early childhood education and promoting holistic child development in alignment with 21st-century learning goals.

Keyword: Storytelling, 7Q, early childhood education, obstacles in learning activities, child development

1.บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม กลายเป็นภารกิจสำคัญของระบบการศึกษาไทยและทั่วโลก (UNESCO, 2020) เนื่องจากช่วงปฐมวัยถือเป็น "หน้าต่างแห่งโอกาส" (window of opportunity) ที่มีอิทธิพลต่อพื้นฐานบุคลิกภาพ พฤติกรรม และทัศนคติในระยะยาว (Bronfenbrenner, 1979; Shonkoff & Phillips, 2000) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและบูรณาการแนวคิดที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะแนวคิดที่สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แนวคิด 7Q Storytelling หรือการใช้ "นิทานเพื่อพัฒนา 7Q" ประกอบด้วย IQ (Intelligence Quotient), EQ (Emotional Quotient), CQ (Creativity Quotient), MQ (Moral Quotient), AQ (Adversity Quotient), PQ (Physical Quotient) และ SQ (Spiritual Quotient) ซึ่งได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (กรมสุขภาพจิต, 2562; Lickona, 2004; Rahiem, 2021) เนื่องจากสามารถหล่อหลอมเด็กให้เติบโตอย่างรอบด้าน ทั้งความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว การรู้จักตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการยืนหยัดต่อแรงกดดันได้อย่างเหมาะสม

นิทานถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทรงพลังสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะนอกจากจะสร้างความสนุกสนานแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดเชิงเหตุผลและจินตนาการควบคู่กัน (Isbell et al., 2004) อีกทั้งยังสามารถสะท้อนค่านิยม วัฒนธรรม และแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และเมื่อบูรณาการกับ 7Q นิทานสามารถถูกออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละด้าน เช่น นิทานที่ส่งเสริม EQ จะมุ่งเน้นการจัดการอารมณ์ตนเอง ขณะที่นิทานที่เน้น MQ จะปลูกฝังจริยธรรมและความซื่อสัตย์ (Lickona, 2004) อย่างไรก็ตาม แม้ 7Q Storytelling จะมีศักยภาพสูง แต่การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทจริงยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจของครูผู้สอนต่อหลักการของ 7Q การขาดแคลนสื่อหรือชุดนิทานที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ ความไม่พร้อมด้านทักษะการเล่านิทานของครู หรือทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม (Guskey, 2002; Smith & Goldstein, 2017; Rahiem, 2021) นอกจากนี้ องค์ประกอบ AQ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (1997) ที่ชี้ว่าความสามารถในการเผชิญและเอาชนะอุปสรรคเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จในชีวิต

สถานการณ์ปัจจุบันด้านคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กไทยมีแนวโน้มที่น่าห่วง งานวิจัยของศูนย์คุณธรรม (2566) พบว่า เด็กจำนวนมากขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ ขาดความเห็นอกเห็นใจ และมีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น การละเลยต่อการปลูกฝัง MQ และ EQ ตั้งแต่วัยเยาว์อาจนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมและความขัดแย้งในสังคมในระยะยาว (UNICEF, 2021) ขณะที่ผลการศึกษาของ Harvard University's Center on the Developing Child (2024) ชี้ว่า พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในวัยเด็กมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความสำเร็จในชีวิตด้านการศึกษา การทำงาน และคุณภาพชีวิต ดังนั้น งานวิจัยนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัย อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เครื่องมือสนับสนุน และนโยบายด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้าน และวางรากฐานการสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัยประสบในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ทั้งในมิติของผู้สอน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการสนับสนุนจากครอบครัว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย” มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือข้อจำกัดในการนำแนวคิดการเล่านิทานตามกรอบแนวคิด 7Q มาใช้ในบริบทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดที่ว่าเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการทั้ง 7 ด้านตามหลัก 7Q ได้แก่ IQ, EQ, MQ, CQ, AQ, PQ และ SQ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็น 2 กลุ่มหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้จริงในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูผู้สอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และนำกระบวน 7Q Storytelling ไปปรับใช้ และการเลือกครูทั้งระดับอนุบาลและประถมศึกษาช่วงต้นสะท้อนลักษณะการเชื่อมโยงของการพัฒนาเด็กในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างปฐมวัยสู่ระดับประถมต้น ซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการสร้างนิสัยและทักษะพื้นฐานด้านอารมณ์ คุณธรรม และสังคม 2) นักเรียนระดับปฐมวัยถึงประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน ซึ่งเป็นผู้รับกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวโดยตรง และเหตุผลเชิงบริบทหลักๆคือช่วงปฐมวัยและประถมต้นอยู่ในช่วงวัยทองของพัฒนาการทั้ง 7 ด้าน (IQ–SQ) ตามกรอบ 7Q การเลือกกลุ่มนี้จึงช่วยให้เห็นผลลัพธ์ของแนวคิดได้อย่างชัดเจนในวัยที่เหมาะสมที่สุดต่อการพัฒนาองค์รวม กลุ่มประชากรเหล่านี้เป็นตัวแทนที่ถูกเลือกจากโรงเรียนในโครงการวิจัยจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชราวุธวิทยา (กรุงเทพฯ) และโรงเรียนพยุหะพิทยาคม (นครสวรรค์) การเลือกกลุ่มประชากรดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคจากบริบทจริงของการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติและได้รับผลกระทบโดยตรงจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัยหลัก 3 ประเภท ได้แก่ (1) แบบบันทึกผลกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยนิทาน 7Q สำหรับครูผู้สอน เพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมการสอน เนื้อหา วิธีการเล่าและการตอบสนองของผู้เรียน (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สำหรับครู นักพัฒนาเนื้อหา และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับความเข้าใจในแนวคิด 7Q ประสบการณ์ตรงในการนำไปใช้ ตลอดจนข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ และ (3) แบบสอบถามปลายเปิด (open-ended questionnaire) สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยในรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การใช้ภาพประกอบหรือคำถามเชิงสถานการณ์ เพื่อสะท้อนผลกระทบจากกิจกรรมที่ใช้แนวคิด 7Q เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิด 7Q และการพัฒนาเครื่องมือวิจัยอย่างน้อย 3 คน ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ IOC (Item-Objective Congruence) โดยใช้เกณฑ์ ≥ 0.67 เป็นเกณฑ์ยอมรับได้ตามข้อเสนอของ Rovinelli &

Hambleton (1977) นอกจากนี้ เครื่องมือยังผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้เบื้องต้น (pilot) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง โดยการเล่านิทานตามแนวทาง 7Q (7Q Storytelling) ถือเป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 7 ด้านให้เกิดขึ้นอย่างบูรณาการผ่านกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วม รับรู้ และสะท้อนกลับได้ในรูปแบบที่เหมาะสมตามวัย งานวิจัยฉบับนี้ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดของ Vygotsky (1978) ซึ่งเน้นบทบาทของครูและบริบททางสังคมในการเรียนรู้ของเด็กผ่าน “การเรียนรู้แบบมีผู้ชี้แนะ (Scaffolding)” และมุมมองของ Bruner (1996) ที่เห็นว่านิทานเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจโลกและพัฒนาทักษะทางภาษา อารมณ์ และศีลธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ (participatory action research) ภายในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสังเกตการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจริง และเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกของครูร่วมกับการสัมภาษณ์ครูหลังจบกิจกรรมในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้พัฒนาเนื้อหาและครูผู้ออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนปัญหาและอุปสรรคในระดับแนวคิดและการปฏิบัติจริง พร้อมกันนี้ มีการเก็บข้อมูลจากนักเรียนผ่านกิจกรรมเสริม เช่น การวาดภาพระบายสี ตอบคำถามง่ายๆ ผ่านภาพ หรือแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยมุ่งให้เห็นผลลัพธ์ที่สะท้อนความเข้าใจและพฤติกรรมจากการเรียนรู้ด้วยนิทาน 7Q การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเชิงคุณภาพ ได้รับการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Miles, Huberman และ Saldaña (2014) โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูล การเข้ารหัส (Coding) การสร้างหมวดหมู่ (Categorization) และการตีความเชิงความหมาย (Interpretation) เพื่อสังเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ประเด็นที่ได้ครอบคลุมทั้งปัญหาเชิงบริบทของสถานศึกษา ระดับความเข้าใจของครูผู้สอนต่อหลักการ 7Q ความพร้อมของสื่อและทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ตามหลักการของ Rovinelli และ Hambleton (1977) โดยเปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน และผู้พัฒนาเนื้อหา ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ได้ถูกนำเสนอในลักษณะของข้อค้นพบเชิงสังเคราะห์ที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกผลกิจกรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม

ปลายเปิดซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ พบประเด็นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้จริงในบริบทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านความเข้าใจในแนวคิด 7Q ของครูผู้สอน ส่งผลให้การประยุกต์ใช้แนวคิดในกิจกรรมยังขาดความเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในแนวคิด 7Q ในระดับพื้นฐาน แต่ยังขาดความเข้าใจเชิงลึกและความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดกับการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับ Q ทั้งเจ็ดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของ Creativity Quotient (CQ) และ Adversity Quotient (AQ) ที่ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายความหมายหรือยกตัวอย่างกิจกรรมที่สะท้อนพฤติกรรมของ Q เหล่านี้ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมยังคงเน้นเพียงด้าน IQ และ EQ เป็นหลัก ข้อมูลจากแบบสอบถามวัดความเข้าใจพบว่าค่าเฉลี่ยภาพรวมของความเข้าใจครูอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94, SD = 0.52) ดังแสดงในตารางด้านล่างนี้ตารางที่ 1 ระดับความเข้าใจของครูต่อองค์ประกอบ 7Q (ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

7Q Component	Mean ($\bar{X}$)
Intelligence (IQ)	3.12
Emotional (EQ)	3.31
Moral (MQ)	2.71
Creativity (CQ)	2.85
Adversity (AQ)	2.65
Physical/Play (PQ)	2.88
Social (SQ)	2.93

จากข้อมูลด้านบน Q ที่เข้าใจน้อยที่สุดคือ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) และ AQ ($\bar{X}$ = 2.65) ในขณะที่ EQ เป็น Q ที่ได้รับความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.31) ผลการสังเกตจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนยังพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการตอบคำถาม การแสดงอารมณ์ หรือการเล่านิทานแบบทั่วไป โดยขาดการวางโครงสร้างกิจกรรมที่ออกแบบมาอย่างชัดเจนตามเป้าหมายของแต่ละ Q สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าครูยังคงต้องการการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้ เครื่องมือ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q อย่างแท้จริง

2. ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครู เป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่า ภาระงานที่หลากหลายและเวลาในการเตรียมการเรียนการสอนที่จำกัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางความ

ต่อเนื่องและคุณภาพของการนำนิทานตามแนวคิด 7Q ไปใช้ในห้องเรียน ครูร้อยละ 85.7 ให้ความเห็นว่า การเตรียมกิจกรรมตามแนวคิด 7Q ต้องใช้เวลามากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบทั่วไป และร้อยละ 78.6 ระบุว่า ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 7Q ภายในเวลาที่กำหนดในแต่ละคาบเรียน เมื่อนำข้อมูลจากบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนมาวิเคราะห์ พบว่า ครูส่วนใหญ่มักให้เวลากับกิจกรรมที่ส่งเสริม IQ และ EQ เป็นหลัก ขณะที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Creativity Quotient (CQ) และ Adversity Quotient (AQ) มักถูกตัดออก โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่โรงเรียนมีภารกิจพิเศษหรืองานเอกสารจำนวนมาก เช่น การประเมินคุณภาพภายใน หรือการจัดกิจกรรมภายนอกห้องเรียน ตัวอย่างเช่น ในกรณีศึกษาหนึ่ง ครูได้วางแผนกิจกรรม EQ ให้ใช้เวลา 10 นาที แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา จึงลดลงเหลือเพียง 2 นาที ขณะที่กิจกรรม CQ ที่ต้องใช้สื่อและอุปกรณ์เสริม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือการใช้เกมสร้างสรรค์ กลับถูกละเว้นไปทั้งหมด การสัมภาษณ์ครูเพิ่มเติมสะท้อนให้เห็นว่าภาระงานอื่น ๆ เช่น การกรอกเอกสารการประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล, การจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์, และการเตรียมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ล้วนแย่งชิงเวลาและพลังงานของครูจากการวางแผนกิจกรรมแบบเจาะจงตามแนวคิด 7Q ครูบางรายยังระบุว่า แม้มีความตั้งใจดี แต่แนวคิด 7Q “ต้องใช้ความคิดออกแบบล่วงหน้าอย่างมีระบบ” จึงมักเลื่อนหรือปรับใช้เฉพาะบาง Q ที่ง่ายต่อการจัดการ เช่น EQ และ IQ สถานการณ์เหล่านี้จึงสะท้อนว่า แม้ครูจะมีความสนใจในแนวคิด 7Q และรับรู้ถึงคุณค่าของการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน แต่ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรม การใช้สื่อ และการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง Q ทั้งเจ็ดอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในระดับปฐมวัย

3. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูต่อองค์ประกอบ 7Q เป็นอุปสรรคต่อการออกแบบกิจกรรมอย่างครอบคลุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและบันทึกผลการจัดกิจกรรม พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ประสบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อหรือชุดนิทานที่ออกแบบตามกรอบ 7Q อย่างชัดเจน โดยเฉพาะนิทานที่ตอบโจทย์ด้าน Creativity Quotient (CQ), Adversity Quotient (AQ) และ Moral Quotient (MQ) ครูบางรายระบุว่า แม้มีความตั้งใจจะพัฒนากิจกรรมให้หลากหลาย แต่ไม่สามารถหาแหล่งข้อมูลหรือสื่อที่เหมาะสมได้ภายในระยะเวลาจำกัด ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต้องพึ่งพานิทานทั่วไปที่ไม่ได้วางโครงสร้างตาม Q อย่างเป็นระบบ แบบสอบถามปลายเปิดที่ออกแบบให้เด็กแสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมแต่ละประเภท (โดยใช้ภาพและสถานการณ์สมมติ) พบว่า เด็กให้ความสนใจและมีปฏิสัมพันธ์สูงกับกิจกรรมที่มีอุปกรณ์เสริม เช่น หุ่นมือ, ภาพเคลื่อนไหว, หรือฉากประกอบ แต่ในห้องเรียนที่ไม่มีสื่อเหล่านี้ เด็กมักแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือเสียสมาธิเร็ว โดยเฉพาะกิจกรรมในกลุ่ม CQ และ PQ ที่ต้องใช้การสื่อสารทางภาพและการมีส่วนร่วมจากเด็กอย่างมาก ผลการสัมภาษณ์ครูจำนวน 14 คนจาก 4 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 92.8 เห็นว่า ขาดสื่อและแนวทางการออกแบบกิจกรรม 7Q ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ร้อยละ 71.4 ระบุว่า หากมีชุดสื่อที่ชัดเจนจะสามารถขยายผลกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 85.7 เห็นว่าการมี “คู่มือกิจกรรม” และ “คลังนิทานแบ่งตาม Q” จะช่วยลดเวลาเตรียมการ

สอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเด็ก ตัวอย่างจากบันทึกกิจกรรมยังพบว่า ครูในโรงเรียนหนึ่งซึ่งได้รับการอบรมการใช้สื่อจากโครงการนำร่อง มีความสามารถในการจัดกิจกรรมได้ครบทั้ง 7Q ภายในหนึ่งคาบเรียน ขณะที่โรงเรียนที่ไม่มีสื่อสนับสนุนใช้กิจกรรมเพียง 3–4 Q ต่อคาบ และเน้นเฉพาะนิทานที่มีอยู่เดิมเท่านั้น จากผลการวิเคราะห์เชิงลึก จึงสามารถสรุปได้ว่า “ความพร้อมด้านสื่อ” เป็นตัวแปรแปรผันร่วมที่มีนัยสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q การขาดชุดเครื่องมือประกอบกิจกรรม เช่น นิทานแยกตาม Q, แนวทางการตั้งคำถามปลายเปิด, และชุดกิจกรรมเสริมแต่ละ Q ส่งผลโดยตรงต่อความยากลำบากของครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการ 7Q อย่างครบถ้วน

4. ทัศนคติของผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา มีผลต่อความต่อเนื่องในการใช้แนวคิด 7Q ในกิจกรรมการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของครู 8 คน และการสะท้อนผลจากผู้ปกครองในแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการยอมรับและส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้แนวคิด 7Q ครูจำนวนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ผู้ปกครองบางส่วนยัง ไม่เข้าใจว่าแนวคิด 7Q แตกต่างจากการเล่านิทานทั่วไปอย่างไร โดยมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมเสริมความบันเทิงหรือการใช้เวลาว่าง มากกว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ครูบางรายระบุว่า มีผู้ปกครองตั้งคำถามถึงความคุ้มค่าในการใช้เวลาเรียนกับกิจกรรมที่ดู “ไม่เน้นวิชาการ” ทำให้โรงเรียนต้องปรับกิจกรรมให้เน้นการอ่านออกเขียนได้ หรือสื่อการสอนที่จับต้องได้มากกว่า ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดในหมวด “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง” พบว่า ร้อยละ 68.2 ของครูเห็นว่าทัศนคติของผู้ปกครองต่อกิจกรรมแนว 7Q ยังไม่สนับสนุนเท่าที่ควร โดยเฉพาะในมิติของ CQ และ PQ ซึ่งถูกมองว่าเป็น “การเล่น” มากกว่าการเรียนรู้ ส่งผลให้การสื่อสารกับผู้ปกครองต้องใช้เวลาและความพยายามในการอธิบายเชิงวิชาการเพิ่มเติม นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสะท้อนว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังให้ความสำคัญกับการวัดผลทางวิชาการมากกว่าพัฒนาการด้าน EQ, MQ หรือ AQ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมเล่านิทานเชิง 7Q ไม่ได้รับการส่งเสริมในระดับนโยบายภายในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น การไม่บรรจุ 7Q ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้หลัก หรือไม่อนุมัติเวลาและงบประมาณในการพัฒนาสื่อและอบรมครูเพิ่มเติม ผลการสังเกตจากบันทึกกิจกรรมในห้องเรียนสะท้อนตรงกันว่า โรงเรียนที่มี การสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง กิจกรรม 7Q มีความต่อเนื่องและสร้างผลเชิงบวกที่ชัดเจนมากกว่าโรงเรียนที่ขาดการสนับสนุนจากปัจจัยแวดล้อมดังกล่าว

5. อภิปรายผล

การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด 7Q ในระดับปฐมวัยนั้น นับเป็นความพยายามสำคัญในการวางรากฐานพัฒนาการรอบด้านให้แก่เด็ก ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเติบโตอย่างมีคุณภาพในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ดี

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าการนำแนวคิด 7Q ไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนยังคงเผชิญข้อจำกัดและอุปสรรคในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจของครูผู้สอน เวลาที่จำกัด ระบบสนับสนุนเชิงนโยบาย ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและครอบครัว ประการแรก ข้อจำกัดด้านความเข้าใจในแนวคิด 7Q ของครูผู้สอนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความไม่ชัดเจนของกิจกรรมที่ออกแบบ แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความตั้งใจในการบูรณาการแนวคิดดังกล่าวในชั้นเรียน แต่ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจของครูยังคงอยู่ในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะในมิติของ Creativity Quotient (CQ), Moral Quotient (MQ) และ Adversity Quotient (AQ) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีลักษณะนามธรรมและซับซ้อน ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนา Q เหล่านี้ยังคงไม่ชัดเจน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Shulman (1986) เรื่อง Pedagogical Content Knowledge ที่เน้นว่า ครูต้องมีทั้งความรู้ด้านเนื้อหาและความสามารถในการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบจึงจะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผลการประเมินเชิงสถิติยังพบว่า Q ที่ครูเข้าใจต่ำสุดคือ MQ ($\bar{X}$ = 2.71) และ AQ ($\bar{X}$ = 2.65) ขณะที่ EQ เป็น Q ที่ได้รับความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.31) ประการที่สอง ปัญหาด้านเวลาและภาระงานของครูเป็นอีกอุปสรรคที่สำคัญ โดยผลการสัมภาษณ์และแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ครูจำนวนมากมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนจำนวนมาก ทั้งในด้านงานเอกสาร งานประเมิน และกิจกรรมพิเศษ ส่งผลให้ไม่มีเวลามากพอในการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึกตามแนวคิด 7Q ครูร้อยละ 85.7 เห็นว่าการใช้แนวคิด 7Q ต้องใช้เวลาเตรียมกิจกรรมมากกว่าปกติ และร้อยละ 78.6 ระบุว่าไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 7Q ได้ภายในเวลาที่มีอยู่ โดยเฉพาะ CQ และ AQ มักถูกตัดออกเมื่อต้องลดเวลาในชั้นเรียน ข้อมูลจากแบบบันทึกกิจกรรมยังพบว่า ครูบางคนลดเวลาของกิจกรรม EQ จาก 10 นาที เหลือเพียง 2 นาที หรือข้ามกิจกรรม AQ ไปโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fullan (2007) ที่ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มีการสนับสนุนในระดับโครงสร้าง ทั้งด้านเวลา ทรัพยากร และนโยบายที่ชัดเจน ประการที่สาม ความไม่ต่อเนื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ของครูเกี่ยวกับแนวคิด 7Q ทำให้ครูขาดความมั่นใจในการนำแนวคิดไปใช้จริงในห้องเรียน ผลจากการสัมภาษณ์สะท้อนว่า การอบรมที่ครูเคยเข้าร่วมมักเป็นเพียงการอบรมระยะสั้น โดยไม่มีระบบติดตามผลหรือการสร้างเครือข่ายครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้ครูไม่สามารถพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนของตนได้อย่างต่อเนื่อง ประเด็นนี้สะท้อนแนวคิดของ Guskey (2002) ที่เน้นว่า การพัฒนาครูที่มีประสิทธิผลต้องมีการติดตามผลหลังอบรม และเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการปฏิบัติจริง ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนในระยะยาว ประการที่สี่ ปัจจัยแวดล้อมจากผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จของการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q งานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าของกิจกรรมดังกล่าว โดยมองว่าเป็นเพียงการเล่นหรือการใช้เวลานอกบทเรียน ขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งยังไม่ได้กำหนดนโยบายหรือจัดเวลาเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม 7Q อย่างเต็มรูปแบบ แนวคิดของ Bronfenbrenner (1979) ในเรื่อง Ecological Systems Theory สนับสนุนประเด็นนี้ โดยระบุว่า พัฒนาการของเด็กได้รับอิทธิพลจากบริบทหลายระดับ หากระดับ mesosystem

(เช่น ความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง) และ exosystem (เช่น นโยบายโรงเรียน) ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดด้านเครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการตามแนวทาง 7Q โดยเฉพาะ MQ และ SQ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณ ซึ่งมักประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทั่วไปมากกว่าการใช้แบบประเมินที่เป็นระบบ สถานการณ์นี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ Silvia & Gerson (2015) ที่เสนอแนวทาง Authentic Assessment โดยแนะนำให้ใช้สถานการณ์สมมติหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมจริง เพื่อประเมินคุณลักษณะทางจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ในงานวิจัยนี้จึงมีความพยายามในการพัฒนาแบบบันทึกผลกิจกรรมเพื่อประเมิน 7Q อย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังต้องกล่าวถึงผลกระทบเชิงบวกจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยงานวิจัยพบว่า เด็กที่สามารถสะท้อนพฤติกรรม EQ, SQ และ MQ ได้ชัดเจน มักมีพื้นฐานจากครอบครัวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และมีผู้ปกครองที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (2011) ที่ย้ำว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้ว การใช้แนวคิด 7Q ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต แต่ความสำเร็จของแนวทางนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีการสนับสนุนทั้งในด้านองค์ความรู้ ทรัพยากร เครื่องมือประเมิน และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นระบบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง แนวคิด 7Q ไม่ควรเป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่ควรได้รับการขับเคลื่อนในระดับนโยบายให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย” ซึ่งมุ่งตอบคำถามวิจัยสองข้อหลัก ได้แก่ (1) ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยประสบกับปัญหาและอุปสรรคใดบ้างในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling และ (2) ปัจจัยใดส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในบริบทของโรงเรียนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยและอุปสรรคสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นแรก พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในแนวคิด 7Q อยู่ในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะมิติของ Adversity Quotient (AQ) และ Creativity Quotient (CQ) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะนามธรรมและต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกในการออกแบบกิจกรรมให้สามารถสะท้อนเป้าหมายของ Q แต่ละด้านได้อย่างแท้จริง (Stoltz, 1997; Sternberg, 2006) อย่างไรก็ตาม ครูหลายคนยังไม่สามารถระบุลักษณะของกิจกรรมที่ตอบโจทย์ Q เหล่านี้ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมยังคงเน้นหนักในด้าน IQ และ EQ เป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบว่า

ครูส่วนใหญ่ยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 7Q อย่างเป็นระบบ รวมถึงไม่มีแนวทางการประเมินผลที่เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ลดความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (Silvia & Gerson, 2015)

สำหรับประเด็นที่สอง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครู ซึ่งครูจำนวนมากให้ข้อมูลว่าแม้มีความตั้งใจที่จะออกแบบกิจกรรมตามแนวคิด 7Q แต่ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน โดยเฉพาะงานเอกสาร งานกิจกรรมพิเศษ และการบริหารจัดการในห้องเรียน ส่งผลให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการวางแผนกิจกรรมอย่างลึกซึ้ง ครูบางคนจึงจำเป็นต้องลดกิจกรรมบาง Q ออกไป โดยเฉพาะ AQ และ CQ ที่ต้องใช้เวลาเตรียมการมาก (Darling-Hammond, 2010) นอกจากนี้ การพัฒนาวิชาชีพของครูยังขาดความต่อเนื่อง ครูจำนวนมากเคยผ่านการอบรมเรื่อง 7Q Storytelling เพียงครั้งเดียว โดยไม่มีระบบติดตามหรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถต่อยอดความรู้และประยุกต์ใช้ในบริบทห้องเรียนจริงได้อย่างมั่นใจ (Guskey, 2002) ส่วนบริบทของโรงเรียนและครอบครัวเองก็มีอิทธิพลสำคัญ โรงเรียนที่มีผู้บริหารสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น การยืดหยุ่นเวลาเรียน หรือส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) มักสามารถจัดกิจกรรม 7Q ได้ครบถ้วนและต่อเนื่องมากกว่าโรงเรียนทั่วไป (Fullan, 2007) ในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวก็ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในมิติของ EQ, SQ และ MQ ซึ่งเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่สนับสนุนการเรียนรู้ มีการพูดคุยเรื่องนิทานหรือแสดงพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรม จะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม และคุณธรรมเด่นชัดกว่ากลุ่มอื่น (Epstein, 2011)

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้แนวคิด 7Q Storytelling อย่างมีประสิทธิภาพในระดับปฐมวัย จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจากด้านความรู้เชิงลึก เครื่องมือการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพ การอบรมครูอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบทบาทของผู้บริหารและครอบครัวที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาเด็กในทุกมิติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรม และพหุปัญญาผ่านกรอบแนวคิด 7Q อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติจริง องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการนำแนวคิด 7Q Storytelling ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในเชิงองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน จากผลการวิจัยสามารถพัฒนาเป็นแนวทางเชิงรูปธรรมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด 7Q Storytelling ได้ดังนี้ 1) ระดับสถานศึกษาควรจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ 7Q Storytelling” เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาและเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และกิจกรรมเล่านิทานที่สอดคล้องกับพหุปัญญาและคุณธรรมของผู้เรียน ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปกครองในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดกิจกรรม 2) ระดับครูผู้สอนควรส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการออกแบบกิจกรรมเล่านิทานที่เชื่อมโยง

กับองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านของแนวคิด 7Q และสามารถประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ และ 3) ระดับนโยบายหน่วยงานทางการศึกษาอาจนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครู หรือโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพหุปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยในระดับชาติ แนวทางเชิงรูปธรรมเหล่านี้สะท้อนศักยภาพของกรอบแนวคิด 7Q Storytelling ในการพัฒนาเด็กอย่างองค์รวม และสามารถนำไปขยายผลในบริบทต่าง ๆ ของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างยั่งยืนทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้เชิงคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบรรจุแนวคิด 7Q Storytelling ในแผนการจัดการเรียนรู้ระดับชาติ

ควรมีการกำหนดนโยบายในระดับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อบรรจุแนวคิด 7Q Storytelling ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในลักษณะเป็นแนวทางบังคับใช้หรือกรอบแนะนำที่ชัดเจน โดยกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาสำหรับองค์ประกอบทั้ง 7Q อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีทิศทาง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ด้าน 7Q Storytelling ในระดับประเทศและระดับพื้นที่ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) รวมทั้งเป็นช่องทางในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการใช้แนวคิด 7Q ในบริบทจริง

2. การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรการสอนอย่างเพียงพอ

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาและจัดหาสื่อ นิทานและอุปกรณ์เสริมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแต่ละ Q โดยเฉพาะองค์ประกอบ Creativity Quotient (CQ), Adversity Quotient (AQ) และ Moral Quotient (MQ) ซึ่งเป็นด้านที่ครูส่วนใหญ่ขาดแคลนและมีความซับซ้อนในการออกแบบกิจกรรม นอกจากนี้ ควรกำหนดให้มีโครงการอบรมเชิงลึกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง (Hands-on Training) และมีระบบติดตามผลหลังการอบรม (Follow-up Training) เพื่อประเมินการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน อันจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การขยายการวิจัยสู่การประเมินผลระยะยาว

ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้ 7Q Storytelling ต่อพัฒนาการของเด็กในระยะยาวอย่างน้อย 3–5 ปี เพื่อประเมินความยั่งยืนและผลกระทบในมิติที่ครอบคลุม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และการปรับตัว โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่มีลักษณะนามธรรม เช่น EQ, MQ และ AQ การประเมินควรใช้วิธีการประเมิน

เชิงแท้จริง (Authentic Assessment) และการติดตามเด็กเป็นรายบุคคล (Longitudinal Tracking) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนพัฒนาการอย่างแท้จริง มากกว่าการประเมินแบบสังเกตทั่วไป

2. การพัฒนาเครื่องมือประเมินที่เป็นระบบและเฉพาะด้าน

ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินที่มีความเป็นมาตรฐานและสามารถวัดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของเด็กในแต่ละ Q ได้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดทำคู่มือการออกแบบกิจกรรมและแบบประเมินแยกตามแต่ละ Q ซึ่งประกอบด้วยตัวอย่างกิจกรรม คำถามปลายเปิด เกณฑ์การให้คะแนน และวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยปฐมวัย เครื่องมือดังกล่าวควรผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น และมีการทดลองใช้ในโรงเรียนหลายภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและการประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพของการจัดกิจกรรมตามแนวคิด 7Q Storytelling ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2566). *รายงานสถานการณ์คุณธรรมสังคมไทย ปี 2566*. https://mdc.moralcenter.or.th

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Harvard University Press.

Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 8*(3), 381–391. https://doi.org/10.1080/135406002100000512

Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal, 32*(3), 157–163. https://doi.org/10.1007/s10643-004-0359-1

Lickona, T. (2004). *Character matters: How to help our children develop good judgment, integrity, and other essential virtues*. Simon & Schuster.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). SAGE.

Rahiem, M. D. H. (2021). Storytelling in early childhood education: Time to go digital.

International Journal of Child Care and Education Policy, 15(1), Article 4. https://doi.org/10.1186/s40723-021-00081-x

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research, 2*(2), 49–60.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academy Press.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher, 15*(2), 4–14. https://doi.org/10.3102/0013189X015002004

Smith, F., & Goldstein, H. (2017). Social-emotional competence and early childhood education: The role of teacher-child relationships. *Early Child Development and Care, 187*(7–8), 1073–1085. https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1223062

Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. John Wiley & Sons.

UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373717

UNICEF. (2021). *The state of the world's children 2021: On my mind—Promoting, protecting and caring for children's mental health*. https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2021

Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (Eds.). (2004). *Building academic success on social and emotional learning*. Teachers College Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

A Study of the Impact of Mass Rapid Transit on the Cultural Environment of the Khlong Om Non Riverside Community, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province, Thailand

มนันยา สุวรรณโน[1*]

[1]มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย

Mananya Suwanno[1]
[1]Silpakorn University, Thailand
✉: * mananya.su94@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 June 2025; Revised: 14 August 2025; Accepted: 28 August 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมจับต้องได้ของชุมชนริมน้ำคลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์การแปลภาพถ่ายดาวเทียมด้วยสายตา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ตั้งแต่ก่อนเริ่มสร้างรถไฟฟ้าสายสีม่วง ผลของการวิจัยศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ รูปแบบของอาคาร และการตั้งถิ่นฐาน โดยมีการสร้างอาหารสมัยใหม่ อาคารตึกแถะและพาณิชย์ บริเวณเส้นทางคมนาคมถนนสายหลักตามที่แนวของรถไฟฟ้าผ่าน และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านจัดสรรมากขึ้น แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือ อาคารเรือนไม้แบบดั้งเดิม ซึ่งยังสามารถพบเห็นได้บริเวณริมคลองอ้อมนนท์ ดังนั้น ชุมชนริมน้ำคลองอ้อมนนท์ จึงมีบริบททางภูมิวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่ใกล้กับสถานีรถไฟฟ้าเท่านั้น เพื่อการพัฒนาชุมชนริมน้ำให้ยั่งยืนด้วยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ จำเป็นจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน จัดทำมาตรการอนุรักษ์การให้ความรู้ และมาตรการเชิงกฎหมายควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม

คำสำคัญ: คลองอ้อมนนท์, ชุมชนริมน้ำ, ผลกระทบ, รถไฟฟ้าสายสีม่วง, สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

Abstract

This qualitative research examines the impact of rail-based mass rapid transit systems on the tangible cultural environment of the Riverside Community, located along Khlong Om Non in Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province. The study aims to examine the effects

of rail transit on the tangible cultural environment of the Khlong Om Non Riverside Community and propose sustainable development approaches that align with current urban transformations. Content analysis and visual interpretation of satellite imagery were employed to identify factors contributing to spatial change before the construction of the MRT Purple Line. The study focused specifically on land use patterns, architectural changes, and infrastructural developments. The findings reveal changes in the tangible cultural environment, particularly in architectural styles and settlement patterns, with the emergence of modern buildings, shophouses, and commercial structures along major roads aligned with the transit route. The replacement of traditional settlements with planned housing estates has gradually altered both the social fabric and spatial configuration of the community. While historical wooden houses remain, the landscape has also changed with the rise of modern housing estates and increased urban density. Therefore, while the Khlong Om Non Riverside Community retains its traditional cultural landscape in certain pockets, noticeable changes have occurred near the MRT stations and surrounding corridors. Sustaining the development of this waterfront community will require active collaboration among the government, private sector, and residents. It is necessary to promote community-based activities, establish conservation measures, provide educational initiatives, and implement legal regulations to control appropriate land use and ensure cultural continuity amid urban expansion.

Keywords: Khlong Om Non, Riverside Community, impact, MRT Purple Line, cultural environment

1. บทนำ

คลองอ้อมนนท์ เป็นคลองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานตั้งแต่ในอดีต เคยเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม ปัจจุบันคลองอ้อมนนท์ เป็นเพียงคลองที่แยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมต่อกับคลองบางกอกน้อย เนื่องจากมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นเสน่ห์ของการท่องเที่ยวทางน้ำ เห็นได้จากวัดต่าง ๆ ที่อยู่ติดริมน้ำ เช่น วัดราษฎ์ประคองธรรม เป็นวัดที่มีความสวยงามภายในประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่มีความยาวกว่า 32 เมตร พระธาตุเจดีย์สามนครที่จำลองมาไว้ในวัดแห่งนี้ คือ พระธาตุหริภุญชัย พระธาตุพนม และพระปฐมเจดีย์ วิหารหลวงพ่อโต (หลวงพ่อโตชำปอกง) ที่อยู่คู่วัดมาหลายร้อยปี ในบริเวณใกล้เคียงมีโรงนึ่งปลาทู โดยยังคงวิถีการนึ่งแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความเจริญเป็นเมืองท่าที่สำคัญกระจายปลาทูสู่ห้างใหญ่มาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงวัดอินทร์ วัดเก่าแก่ริมคลองอ้อมนนท์ภายในอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณปางมารวิชัยที่สร้างด้วยหินทรายแดง วัดในบริเวณนี้ได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของวัดบางแห่ง สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของชาติอื่น ๆ เช่น จีน และประเทศตะวันตก หรือเกิดการผสมผสานระหว่างศิลปะไทยและศิลปะจากชาติอื่นที่มีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน (สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี, 2564)

รูปแบบของชุมชนริมน้ำ การทำสวนผลไม้ เครือข่ายลำน้ำ วัด ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ซึ่งมีคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ แนวทางการเก็บรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ประกอบด้วย การเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชน แนวทางการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม แนวทางการรักษาสภาพแวดล้อมของคลองและภูมิ

ทัศน์ชุมชน รวมไปถึงแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ชุมชนให้แก่ประชากรในท้องถิ่น โดยบริเวณริมคลองอ้อมนนท์เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในอดีตบริเวณดังกล่าวใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านของเกษตรกรรม สวนเกษตรผลไม้ มีเอกลักษณ์ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชุมชนริมน้ำ จากนโยบายการพัฒนาของเมืองในอดีตมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาเมืองนนทบุรีให้เป็นพื้นที่รองรับที่อยู่อาศัยจากกรุงเทพมหานคร ทำให้ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมืองแบบกระจัดกระจายและไร้ทิศทาง (สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี, 2564)

พื้นที่ของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ยังคงมีพื้นที่ที่มีคุณค่าของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและพื้นที่สีเขียวเกษตรกรรมที่สมบูรณ์ แต่พื้นที่ของชุมชนก็ยังมีความเสี่ยงจากการขยายตัวของเมืองต่อไปอีกในอนาคตจากการขยายตัวของระบบขนส่งมวลชน คือ สถานีรถไฟฟ้าบางพลู ซึ่งผลกระทบจากการก่อสร้างอาคารพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นโดยรอบสถานีเป็นผลกระทบทางด้านกายภาพ เช่น คอนโดมิเนียม หมู่บ้าน บ้านเดี่ยว ตึกแถว เป็นต้น โดยการขยายตัวของเมืองที่หนาแน่นมากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม (กมลวรรณ แสงธรรมทวี, 2559)

ในปัจจุบันระบบขนส่งมวลชนเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย จากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้คนอพยพเข้าสู่กรุงเทพฯ และกลุ่มจังหวัดหัวเมืองมากขึ้น เพื่อแสวงหาทางเลือกในการประกอบอาชีพ จึงเป็นเหตุให้จังหวัดหัวเมืองมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมืองมีการขยายตัวออกไปตามถนนสายสำคัญ บริเวณใจกลางเมืองมีความหนาแน่นของประชากรมากขึ้นเป็นศูนย์กลางสถานราชการ สำนักงาน กิจกรรมการลงทุนทางเศรษฐกิจอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ระบบขนส่งมวลชนได้รับการพัฒนามากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง เช่น การก่อสร้างสถานีขนส่งมวลชนระบบรางทั้งลอยฟ้า ใต้ดิน ก่อสร้างสถานีขนส่ง รวมถึงโครงการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้าความเร็วสูงที่เดินทางระหว่างจังหวัด เพื่อรองรับการเติบโตของเมือง โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางระดับภาค จะมีโครงการและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบขนส่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานจากทางภาครัฐคอยสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพของระบบขนส่งมวลชน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และยกระดับคุณภาพชีวิต

ในรูปแบบของวิธีการพัฒนาเมืองจะนำมาซึ่งผลดีและผลเสียที่ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น การมีสถานีขนส่งแห่งใหม่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากมีผู้คนมากมายที่เข้ามาใช้งานตัวสถานี และมีผู้ที่เดินทางผ่านมากขึ้น รวมถึงผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพ หรืออพยพมาตั้งถิ่นฐานรอบตัวสถานี ซึ่งกระทบต่อสภาพแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดิน ราคาที่ดิน สภาพเศรษฐกิจ สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลกระทบเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนา ผลกระทบ (Impact) ที่กล่าวถึงนั้นโดยทั่วไป หมายถึงผลของการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม ประเภทของผลกระทบ ได้แก่ การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงาน ที่ดินทำกิน มูลค่าบ้านและทรัพย์สินลดลง ความสูญเสียบริการทางสังคม และความสูญเสียเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิต ขนาดของผลกระทบจะมีตั้งแต่ระดับที่น้อยถึงมาก และระยะเวลาของผลกระทบก็มีทั้งระยะสั้น และระยะยาว (ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ, 2542)

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่ตามมาจากผลงานหรือผลผลิตหรือผลประโยชน์ในระดับประถม (Primary

Effects) ของแผนหรือโครงการผลกระทบอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ กระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลกระทบเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เสมอด้วยเหตุผล หลายประการโดยทั่ว ๆ ไป แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของแผนและโครงการ ผลอันนี้จะมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อไปได้อีกระดับหนึ่ง หรือหลายระดับได้ เป็นกรณี ๆ (อนันต์ เกตุวงศ์, 2539)

นโยบายการพัฒนาของจังหวัดนนทบุรี มีแผนด้านการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาที่อยู่อาศัยต่อการเพิ่มของประชากรในอนาคต (สำนักงานจังหวัดนนทบุรี, 2564) รวมถึงแผนการใช้ประโยชน์ทีดินตามผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2548 (ปรับปรุงครั้งที่ 2) ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนนทบุรี (2564) ก็พบว่าบริเวณริมคลองอ้อมนนท์เป็นผังสีเหลือง ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นที่ริมน้ำจะเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านดั้งเดิมและประกอบอาชีพเกษตรสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ ที่ดินกรรมสิทธิ์เป็นของเกษตรกรดั้งเดิมในพื้นที่ แต่หลายปีที่ผ่านมา ถูกเปลี่ยนเป็นของนายทุนที่มาซื้อพื้นที่บริเวณคลองอ้อมนนท์เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยได้ในอนาคต เนื่องจากมีสถานีรถไฟฟ้าบางพลูที่สามารถเชื่อมไปยังใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร ชาวบ้านบางส่วนมีความเห็นว่าต้องการอนุรักษ์ที่ดินไว้ บางส่วนกลับต้องการขายออกตามการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดิน (อำนาจ จำรัสจรุงผล, 2557) ในปัจจุบันจะพบว่ามีเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่สีเขียวดั้งเดิมเป็นอาคารและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาเมือง ส่งผลให้วิถีชุมชนริมน้ำที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและยั่งยืนจากการทำเกษตรสวนผลไม้ที่มีเอกลักษณ์ อันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอดีตจางหายไป

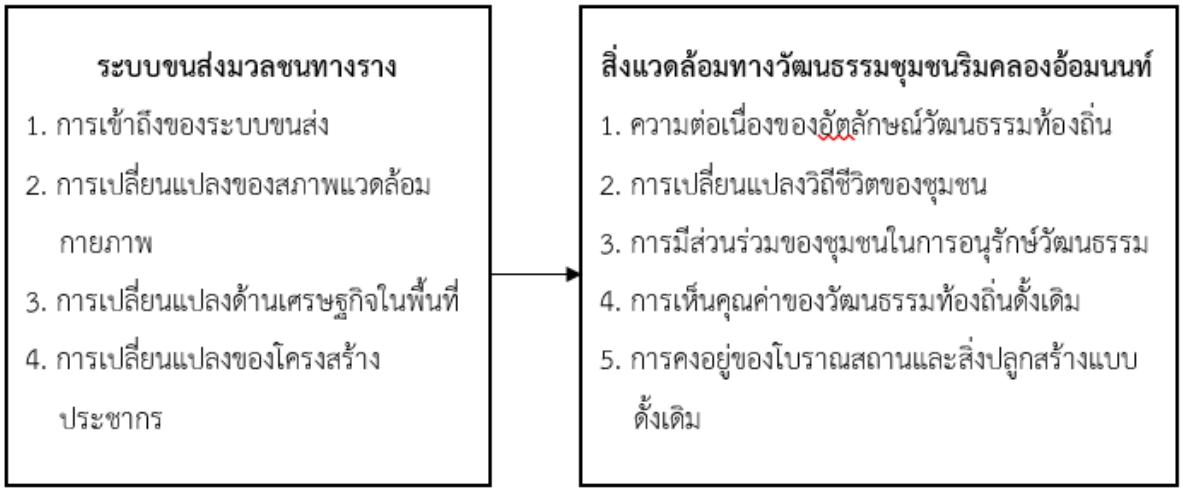
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยหวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำ การอนุรักษ์คุณค่าของชุมชนริมน้ำให้คงอยู่ และร่วมกันหาแนวทางที่จะอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนริมน้ำอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทั้งด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านการคมนาคม และด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวคิดการขยายตัวของเมือง การพัฒนาเมืองริมน้ำ และศึกษานโยบายการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น

1.) ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ศึกษา

2.) ทฤษฎีการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ แนวความคิดการขยายตัวของเมือง แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนริมน้ำ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบของกิจกรรมชุมชนริมน้ำ

3.) ทฤษฎีและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

4.) นโยบายการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น กฎหมายและข้อบัญญัติผังเมือง

2. ศึกษาข้อมูลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการขยายตัวของเมืองที่มีผลกระทบต่อชุมชนริมน้ำ ประกอบด้วย วิถีชุมชนดั้งเดิม เศรษฐกิจ รูปแบบกิจกรรม ความสัมพันธ์ของคนกับคลอง และวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ศึกษา

3. ศึกษาวิถีชุมชนคลองอ้อมนนท์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และข้อมูลจากบทความที่เกี่ยวข้อง

4. วิเคราะห์ข้อมูลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของชุมชนริมน้ำ และสังเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองในพื้นที่ที่มีมรดกวิถีชุมชนดั้งเดิม เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำให้สอดคล้องกับนโยบายทางการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น

1) วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปร

5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

การศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อ

นนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 375 คน ทำการสุ่มตัวแบบกำหนดโควต้า และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วได้นำข้อมูลมาประมวลผลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ 20,001 – 30,000 บาท ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนคลองอ้อมนนท์ มากกว่า 20 ปี และพื้นที่อยู่อาศัย หมู่ที่ 3 คลองบางรักใหญ่

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบขนส่งมวลชนทางรางที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ รองลงมา คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพ ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเข้าถึงของระบบขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คิดว่าระยะทางจากบ้านของท่านถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมสามารถเดินทางไปใช้บริการได้สะดวก รองลงมา คือ การเข้าถึงระบบขนส่งทางรางส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางมีบริการที่สม่ำเสมอและครอบคลุมช่วงเวลาการเดินทางสำคัญของชุมชน ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมืองในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ รองลงมา คือ การขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างเชิงพาณิชย์และที่อยู่อาศัยรอบสถานีรถไฟส่งผลต่อภาพรวมทางกายภาพของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มลภาวะทางเสียงและแรงสั่นสะเทือนจากรถไฟส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาระบบราง รองลงมา คือ ระบบขนส่งทางรางทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการใหม่และอาชีพดั้งเดิม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งทางรางสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน (เช่น งานบริการ ร้านค้า การขนส่ง) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางมีส่วนทำให้โครงสร้างอายุของประชากรในชุมชนเปลี่ยนแปลง (เช่น มีคนวัยทำงานหรือวัยหนุ่ม

สาวเข้ามามากขึ้น) รองลงมา คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรดั้งเดิมออกจากชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้จำนวนประชากรที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม รองลงมา คือ ด้านการคงอยู่ของโบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความต่อเนื่องของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านความต่อเนื่องของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้อาชีพดั้งเดิมของชุมชน (เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม) ถูกแทนที่ด้วยอาชีพใหม่ที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่ง รองลงมา คือ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่จากระบบรางขัดแย้งกับรูปแบบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือปรับใช้ระบบขนส่งทางรางให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรม (เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันแทนภูมิปัญญาดั้งเดิม) รองลงมา คือ ระบบขนส่งทางรางส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนหันมาใช้ชีวิตแบบเมืองมากขึ้น (เช่น การบริโภคสินค้าสมัยใหม่ การเดินทางนอกพื้นที่) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาระบบรางทำให้รูปแบบการพักผ่อนและกิจกรรมชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิม (เช่น การรวมกลุ่มตามประเพณีลดลง) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบรางส่งเสริมให้ชุมชนจัดกิจกรรมสืบทอดประเพณีท้องถิ่น (เช่น การตักบาตรทางน้ำ การสลากภัตผลไม้) มากขึ้น รองลงมา คือ องค์กรท้องถิ่น (เช่น วัด โรงเรียน กลุ่มอาชีพ) ร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีบทบาทในการวางแผนและออกแบบโครงการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบระบบขนส่งทางรางโดยคำนึงถึงการรักษามรดกทางวัฒนธรรม (เช่น เส้นทางรถไฟไม่บดบังทัศนียภาพวัด) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้นจากระบบขนส่งทางรางช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิม (เช่น เกษตรริมคลอง หัตถกรรมพื้นบ้าน) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด คือ โครงสร้างสมัยใหม่ของระบบรางกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชน (เช่น เรือนไทยริมคลอง วัดโบราณ) ตามลำดับ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ด้านการคงอยู่ของโบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบระบบขนส่งทางรางเพื่อลดผลกระทบต่อโบราณสถานและสถาปัตยกรรมดั้งเดิม รองลงมา คือ การพัฒนาระบบรางส่งเสริมให้เกิดการบูรณะหรือปรับปรุงโบราณสถานในชุมชนให้มีความยั่งยืนมากขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้ทัศนียภาพของโบราณสถานในชุมชนถูกบดบังหรือลดคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ ตามลำดับ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเข้าถึงของระบบขนส่งมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับระยะทางจากบ้านถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมสามารถเดินทางไปใช้บริการได้สะดวก โดยระบบขนส่งทางรางออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ เด็ก เพราะการมีสถานีรถไฟฟ้าในพื้นที่ส่งผลให้การเดินทางไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนสะดวกขึ้น และระบบขนส่งมวลชนทางรางให้บริการสม่ำเสมอครอบคลุมทุกช่วงเวลาการเดินทางสำคัญของคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาริต อิ่มอภัย (2565) ได้ศึกษาผลกระทบทางสายตาของโครงการระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าความเร็วสูงต่อโบราณสถานและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า จากโบราณสถานที่ศึกษา 24 แห่ง มีจำนวน 10 แห่งที่ได้รับผลกระทบด้านมุมมองและคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน เช่น การบดบังทัศนียภาพ การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ดั้งเดิม และการลดทอนคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของโบราณสถานเหล่านั้น ซึ่งการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชนทางรางที่เพิ่มขึ้น แม้จะเอื้อต่อการเดินทางและการท่องเที่ยว แต่หากขาดการวางแผนและออกแบบที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะคุณค่าทางสายตาและอัตลักษณ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์ และได้เสนอแนะแนวทางการออกแบบภูมิทัศน์และมาตรการป้องกันเพื่อรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ สัมฤทธิ์ธรรม และคณะ (2561) ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟทางคู่สายอีสาน: ศึกษากรณีช่วงมาบกะเบา-ชุมทางถนนจิระ และชุมทางถนนจิระ-ขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าการเข้าถึงระบบขนส่งทางรางที่สะดวกขึ้นส่งผลดีต่อการเดินทางของประชาชน โดยเฉพาะการเดินทางกลับภูมิลำเนาในช่วงเทศกาล ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสาน ทำให้อัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการเผยแพร่และเป็นที่รู้จักมากขึ้น

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นผลกระทบด้านลบ เช่น การโยกย้ายบ้านเรือนริมทางรถไฟ การรื้อถอนสถานีรถไฟเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และความขัดแย้งระหว่างผู้อยู่อาศัยเดิมกับผู้อยู่อาศัยใหม่จากการขยายตัวของเมือง ผู้วิจัยเสนอให้มีการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาระบบขนส่งทางราง

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการที่ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมือง เกิดการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างเชิงพาณิชย์และที่อยู่อาศัยรอบสถานีรถไฟ ซึ่งโครงสร้างทางกายภาพของระบบราง เช่น สถานี รางรถไฟ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพดั้งเดิมของชุมชน เนื่องจากการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนทางรางนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานเดิมของชุมชน เช่น ถนน ระบบระบายน้ำ ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงและแรงสั่นสะเทือนจากรถไฟส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย พันธ์โกศล (2559) ได้ศึกษาการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการเข้าถึงสถานีระบบขนส่งมวลชนทางราง: กรณีศึกษาสถานีบ้านทับช้าง แอร์พอร์ต เรล ลิงค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมกายภาพที่ไม่สะดวก เช่น เส้นทางเดินเท้าไม่ปลอดภัย ขาดความเชื่อมโยงกับชุมชน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง ส่งผลให้จำนวนผู้โดยสารต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยเน้นการส่งเสริมการเดินเท้าและการใช้จักรยาน รวมถึงการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมต่อ เพื่อเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยในการเข้าถึงสถานี นอกจากนี้ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมกายภาพรอบสถานีมีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการและส่งเสริมการเดินทางอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร วงษ์ชูแก้ว (2558) ได้ศึกษาระบบการเดินเท้าโดยรอบสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานีอ่อนนุช ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวของกิจกรรมและการพัฒนาอาคารขนาดใหญ่รอบสถานี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น ทางเท้าถูกกีดขวาง ความไม่พร้อมในการรองรับปริมาณผู้เดินเท้า และความน่าเดินลดลง จึงควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเท้าและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมเดิม เพื่อส่งเสริมการเดินเท้าและลดการใช้รถยนต์

จากการศึกษาผลกระทบจากระบบขนส่งมวลชนทางรางต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางราง ด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาระบบราง ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการใหม่และอาชีพดั้งเดิม รวมถึงส่งผลให้ธุรกิจในชุมชน เช่น ร้านอาหาร ที่พัก การค้าปลีกขยายตัวเพิ่มขึ้น และสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน เช่น งานบริการ ร้านค้า การขนส่ง ส่งผลทำให้อาชีพดั้งเดิมของชุมชน

เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์ (2563) ได้ศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ผลการศึกษาพบว่า การเปิดให้บริการสถานีรถไฟฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดินช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่โดยรอบอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเพิ่มมูลค่าที่ดิน การขยายตัวของธุรกิจค้าขายและบริการ รวมถึงการสร้างงานใหม่ให้กับชุมชนท้องถิ่น รายได้ครัวเรือนในพื้นที่รอบสถานีเพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น จากแรงงานรับจ้างหรือเกษตรกรรมมาเป็นค้าขายและบริการ ขณะเดียวกันยังพบว่าการขยายโครงข่ายรถไฟฟ้าช่วยลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนที่อยู่ในแนวเส้นทางรถไฟฟ้า แต่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบขนส่งยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง โพธิ์ศรี (2565) ได้ศึกษาแนวทางการศึกษาผลกระทบของสถานีขนส่งมวลชนที่มีต่อเศรษฐกิจชุมชนรอบสถานี ผลการศึกษาพบว่า หลังมีสถานีขนส่งประชากรในชุมชนรอบสถานีมีรายได้และคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อาชีพของคนในพื้นที่เปลี่ยนจากรับจ้างหรือเกษตรกรรมมาเป็นค้าขายหรือบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้โดยสารและนักท่องเที่ยว การลงทุนทางเศรษฐกิจและอสังหาริมทรัพย์ขยายตัว ราคาที่ดินปรับตัวสูงขึ้นตามความต้องการใช้พื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนช่วยกระตุ้นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเมืองในระยะยาว แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอาจเพิ่มต้นทุนการดำรงชีวิตสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิม

6. ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้ราคาที่ดินและค่าครองชีพในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองที่คำนึงถึงความเป็นธรรมและยั่งยืน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกมาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การป้องกันการเก็งกำไร และสนับสนุนกลไกช่วยเหลือประชาชนในชุมชนดั้งเดิม เช่น การจัดสรรที่อยู่อาศัยในราคาที่เข้าถึงได้ และการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมชุมชนเพื่อไม่ให้สูญเสียเอกลักษณ์และวิถีชีวิตเดิมจากผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง

2. จากผลการศึกษาพบว่า ระยะทางจากชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ถึงสถานีรถไฟฟ้ามีความเหมาะสมและสามารถเดินทางไปใช้บริการได้อย่างสะดวก จึงควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเชื่อมต่อระบบขนส่งสาธารณะอื่น ๆ โดยส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อ เช่น ทางเดินเท้า ทางจักรยาน หรือระบบขนส่งรอง เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนใช้บริการรถไฟฟ้ามากขึ้น ลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาเมืองในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน

3. จากผลการศึกษาพบว่า ระบบขนส่งมวลชนทางรางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่เมืองในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ควรนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางผังเมืองและกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินอย่างมีแบบแผน โดยมีการจัดทำเขตควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อรักษาสมดุลระหว่างพื้นที่พัฒนาใหม่กับพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิม รวมทั้งส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบท

ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อป้องกันการสูญเสียเอกลักษณ์ท้องถิ่น และรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ ระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมหลายชุมชนที่อยู่ในแนวเส้นทางรถไฟฟ้า เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมในบริบทที่หลากหลาย และเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาผลกระทบในระยะยาวโดยใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลหลายช่วงเวลา (longitudinal study) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชน การใช้ที่ดิน และการคงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษามุมมองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาโครงการระบบขนส่งมวลชนทางรางอย่างลึกซึ้ง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้เข้าใจถึงทัศนคติ ความคาดหวัง และข้อกังวลของชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบนโยบายและมาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ แสงธรรมทวี. (2559). *ผลกระทบจากการก่อสร้างถนนต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ: กรณีศึกษาชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/895

กิตติชัย พันธ์โกศล. (2559). *การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการเข้าถึงสถานีระบบขนส่งมวลชนทางราง: กรณีศึกษาสถานีบ้านทับช้าง แอร์พอร์ต เรล ลิงค์ กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธนพร วงษ์ชูแก้ว. (2558). *ระบบการเดินเท้าโดยรอบสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาสถานีอ่อนนุช* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธาริต อิ่มอภัย. (2565). *ผลกระทบทางสายตาของโครงการระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าความเร็วสูงต่อโบราณสถานและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญส่ง โพธิ์ศรี. (2565). *แนวทางการศึกษาผลกระทบของสถานีขนส่งมวลชนที่มีต่อเศรษฐกิจชุมชนรอบสถานี* [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2542). *การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม*. นนทบุรี.

สมศักดิ์ สัมฤทธิ์ธรรม, และคณะ. (2561). *การประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟทางคู่สายอีสาน: ศึกษากรณีช่วงมาบกะเบา–ชุมทางถนนจิระ และชุมทางถนนจิระ–ขอนแก่น*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนนทบุรี. (2564, 12 ตุลาคม). *ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบริเวณคลองอ้อมนนท์*. http://www.gmwebsite.com/Website/index.asp?preview=1&ContentID=ContentID-060726100203694

สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2561–2565*. http://nonthaburi.go.th/

สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนนทบุรี. (2564). *แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548 (ปรับปรุงครั้งที่ 2)*. https://www.dpt.go.th/index.php?option=com_jobsfactory&task=viewapplications&id=439

ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์. (2563). *ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2539). *หลักการและเทคนิคการวางแผน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ จำรัสจรุงผล. (2557). *ผลกระทบของการพัฒนาเมืองต่อการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวภาคการเกษตร: กรณีศึกษา คลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/KU.the.2014.758

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

The Development Guidelines for the School Administrators' Technological Leadership Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2

ปิยธิดา เขตคาม[1*], สายัณห์ ผาน้อย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Piyathida Khetkham[1], Sayan Panoi[2], Jirapond Wicharapote [3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
Email: * Piyathida150725@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 October 2025; Revised: 15 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 303 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.76) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.96, S.D. = 0.33) ด้านที่มีสภาพปัจจุบันสูงสุดคือการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย รองลงมาคือการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ สำหรับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมีความต้องการสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.364) รองลงมาคือ ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีประกอบด้วย 5 ด้าน รวม 15 แนวทาง ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม

และกฎหมาย ผลการประเมินพบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.98) และความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 4.97) อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the current conditions, desirable conditions, and priority needs of technological leadership among school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2; and (2) to develop guidelines for enhancing technological leadership among school administrators under the same office. This study employed a mixed-methods research design conducted in two phases. In Phase 1, data on current conditions, desirable conditions, and priority needs were collected from 303 school administrators and teachers selected through stratified random sampling and simple random sampling based on the Krejcie and Morgan table. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with IOC values ranging from 0.67 to 1.00 and reliability coefficients of 0.973 and 0.961 for the current and desirable condition scales, respectively. In Phase 2, seven experts were interviewed, and nine experts evaluated the proposed guidelines. The research instruments included a semi-structured interview form and an evaluation form for appropriateness and feasibility. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified).
The findings revealed that the overall current level of technological leadership was high ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.76), while the overall desirable level was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.96, S.D. = 0.33). Among the current conditions, ethical, social, and legal use of technology received the highest mean score ($\bar{x}$ = 3.77), followed by technology-supported management and operations, technology-based assessment, technological leadership and vision, and technology integration in teaching and learning. Regarding priority needs, technology integration in teaching and learning ranked first (PNImodified = 0.364), followed by technological leadership and vision (PNImodified = 0.359), technology-based assessment (PNImodified = 0.358), technology-supported management and operations (PNImodified = 0.347), and ethical, social, and legal use of technology (PNImodified = 0.315). The proposed development guidelines consisted of five dimensions with a total of fifteen guidelines: technology integration in teaching and learning, technological leadership and vision, technology-based assessment, technology-supported management and operations, and ethical, social, and legal use of technology. The evaluation results indicated that the proposed guidelines were highly appropriate ($\bar{x}$ = 4.98) and highly feasible ($\bar{x}$ = 4.97).

Keywords: Approach, technological Leadership, Current Situation, Desired Situation

1.บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกเข้าด้วยกัน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและการบริหารจัดการในทุกภาคส่วน รวมถึงระบบการศึกษาไทยที่ต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญนี้จึงได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 โดยเฉพาะมาตรา 65 และ 66 ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี รวมถึงส่งเสริมให้

ผู้เรียนมีขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สภาวะสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ส่งผลให้ต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างและบริบทของการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ สาระสำคัญมุ่งเน้นการปฏิรูปทั้งระบบ ได้แก่ การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น การยกระดับวิชาชีพครู การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประกันคุณภาพ และการปฏิรูปสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) การปฏิรูปดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการบริหารการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ข้อที่ 8 ที่กำหนดให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม "ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี" จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารใช้สร้างความผูกพันในองค์กรและกระตุ้นให้บุคลากรแสดงศักยภาพในการปฏิบัติงาน (สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรธรรม, 2561) ความจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีภาวะผู้นำด้านนี้ ได้แก่ 1) ความจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการค้นคว้าหาความรู้ และ 3) ความต้องการเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากล (ISTE Standards, 2009) ที่เน้นให้ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ของการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัด 208 แห่ง ครอบคลุมทั้งเขตเมืองและชนบท ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ ผ่านโครงการสำคัญ อาทิ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม The Geometer’s Sketchpad (GSP), การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และการบริหารงานวัดผลด้วยระบบออนไลน์ (SchoolMIS) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่อยู่ในระดับ "ดีมาก" (ระดับ 4)

อย่างไรก็ตาม แม้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีแผนและจุดเน้นด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมของบุคลากร โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็กและห่างไกล ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ยังขาดความต่อเนื่องและไม่มีระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านวิสัยทัศน์และทักษะการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

“แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 140 คน ครู 1,287 คน รวมจำนวน 1,427 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปี 2568 จำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 273 คน โดยวิธีการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ชนิดตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.569-0.864 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับและมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.589-0.818 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.961 และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5

ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{modified}$	ลำดับที่
ด้านที่ 1 ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี	3.64	0.62	มาก	4.95	0.35	มากที่สุด	0.359	2
ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	3.63	0.62	มาก	4.96	0.35	มากที่สุด	0.364	1
ด้านที่ 3 การสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี	3.68	0.67	มาก	4.96	0.34	มากที่สุด	0.347	4
ด้านที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	3.65	0.69	มาก	4.96	0.33	มากที่สุด	0.358	3
ด้านที่ 5 การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย	3.77	0.76	มาก	4.97	0.33	มากที่สุด	0.315	5
รวม	**3.68**	**0.76**	**มาก**	**4.96**	**0.33**	**มากที่สุด**	**0.348**	**-**

จากตารางที่ 1 พบว่า **สภาพปัจจุบัน** ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68 , S.D. = 0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($\overline{X}$ = 3.77 , S.D. = 0.76) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.68 , S.D. = 0.67) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.64 , S.D. = 0.62) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.62) และด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.62) ตามลำดับ **สภาพที่พึงประสงค์**ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($\overline{X}$ = 4.97 , S.D. = 0.33) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.33) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.34) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.96 , S.D. = 0.35) และด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 4.95 , S.D. = 0.35) ตามลำดับ และ**ความต้องการจำเป็น** (PNImodified) ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$ = 0.348) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified}$ = 0.364) รองลงมาคือ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.359) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($PNI_{modified}$ = 0.358) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.347) และด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ($PNI_{modified}$ = 0.315) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการวิเคราะห์สรุปความเรียงจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 แนวทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มี 3 แนวทาง 2) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มี 3 แนวทาง 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มี 3 แนวทาง 4) ด้านการสนับสนุน การจัดการ และการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยี มี 3 แนวทาง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย มี 3 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และโดยรวมมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97

สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนาแต่ละด้านซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในระยะที่ 1 ดังนี้

1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความสามารถด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นควรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน เช่น จัดให้มีสื่อ อุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอ รวมทั้งกำหนดนโยบายและแนวทางให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และปลอดภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญ

2) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ควรอยู่บนพื้นฐานของ

ข้อมูลจริง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ผู้บริหารควรตระหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรในการรับรู้ภาพอนาคตของการพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประเมินบุคลากรในโรงเรียนผู้บริหารควรใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่น การใช้แบบประเมินออนไลน์ หรือระบบฐานข้อมูลบุคลากร เพื่อให้สามารถติดตามผลการพัฒนาและประสิทธิภาพการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง โปร่งใส และเป็นธรรม ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวัดผลและการประเมินผล ผู้บริหารควรจัดระบบการวัดและประเมินผลที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรประเมินผลของการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของงาน

4) ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากร แสดงบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานในทุกมิติ เช่น การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานทั่วไป มีการสนับสนุนการพัฒนาสื่อและซอฟต์แวร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดหาและพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในบทบาทภารกิจที่ได้รับ พัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรม พัฒนา หรือเวิร์กช็อปให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

5) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการชี้แจงให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมให้ความรู้หรืออบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครู บุคลากร และนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เช่น การเคารพลิขสิทธิ์ การอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้อง การใช้สื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม สร้างความตระหนักในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์ มีการเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญทางจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรเผยแพร่ข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี เช่น พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ครูและบุคลากรมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำหลักจริยธรรมและกฎหมายเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เห็นความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับ จันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความพึงประสงค์ให้โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีทุกด้าน เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้ จัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุน การจัดการและดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยี และด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) คือ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุนการบริหารจัดการ และการดำเนินการด้านเทคโนโลยี และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีตามลำดับ

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง มีความเหมาะ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากร และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจริต แสงสุวรรณ์ (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านการสนับสนุน การบริหารจัดการ และการดำเนินการด้านเทคโนโลยี และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว และคณะ (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ นอกจากความสอดคล้องกับทฤษฎีแล้ว จุดเด่นสำคัญของแนวทางการพัฒนาที่ค้นพบในครั้งนี้ คือ การถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนห่างไกลที่ขาดแคลนบุคลากรด้าน ICT ซึ่งผลการวิจัยในระยะที่ 1 ชี้ให้เห็นว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_modified = 0.364) แนวทางทั้ง 15 ข้อจึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการจัดหาอุปกรณ์ แต่เน้นการ 'สร้างระบบพี่เลี้ยงและการพาทำ' รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ทำให้แนวทางนี้มีความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติจริง (Practicality) และสามารถลดช่องว่างทางเทคโนโลยี (Digital Divide) ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า มีความต้องการด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคมและกฎหมาย มากที่สุด ดังนั้น ผู้มีมีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ควรนำผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีให้เกิดมีประสิทธิผลมากขึ้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เนื่องจากอยู่ในปัจจุบันสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การกำหนดภาวะผู้นำจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

7. องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในลักษณะของ วงจรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีแบบยั่งยืน (Sustainable Technological Leadership Cycle) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการที่หมุนเวียนและเชื่อมโยงกัน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

แผนภาพโมเดล: วงจรการขับเคลื่อน 5 องค์ประกอบ (The 5 Driving Gears)

1. **ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี** เป็นจุดเริ่มต้นของวงจร โดยผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อขับเคลื่อนองค์ประกอบอื่นๆ

2. **ด้านการสนับสนุน การจัดการ และการดำเนินการในการใช้เทคโนโลยี** เมื่อมีวิสัยทัศน์แล้ว ต้องนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการทำงานจริง

3. **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน** การนำทรัพยากรลงสู่การปฏิบัติในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ

4. **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล** การติดตามและตรวจสอบผลลัพธ์จากการเรียนการสอนด้วยระบบสารสนเทศ เพื่อนำข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ไปปรับปรุงพัฒนา

5. **ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สังคม และกฎหมาย** เป็นองค์ประกอบที่โอบล้อมและแทรกอยู่ในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดอยู่ภายใต้ความถูกต้อง ปลอดภัย และรับผิดชอบต่อสังคม

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว, และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 8*(2).

จิรวัฒน์ รักปัญญาสุทธิกุล, & ชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7*(2), 241–256.

เจนจิรา จุ้ยประโคน. (2566). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 3*(2), 397–412.

ชัยนาม บุญนิตย์. (2563). *ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ชูพงศ์ อยู่ภักดี. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราช

ภัฏมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ปรัชญา สาริพัฒน์. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัชนี สุทธิประภา. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ประสานการพิมพ์.

สุจริต แสงสุวรรณ์. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัสนี โปราณานนท์. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.

American Institutes for Research. (2009). *Evaluation of the school technology leadership initiative: Report 2*. Author.

Apsorn, A., Sisan, B., & Tungkunanan, P. (2019). Information and communication technology leadership of school administrators in Thailand. *International Journal of Instruction, 12*(2), 639–650. https://eric.ed.gov/?id=EJ1210977

Burke, R., & Cooper, C. (2004). *Leading in turbulent times: Managing in the new world of work*. Blackwell Publishing. https://www.semanticscholar.org/paper/Leading-in-turbulent-times

Chuanaphaisan, J. (2020). *Guidelines for developing technology leadership of school administrators in Thawarawadee consortium schools under the Secondary Educational Service Area Office Suphanburi* (Independent study, Master of Education). Silpakorn University.

Coatney, S. (2010). *The many faces of school library leadership*. ABC-CLIO.

Consortium for School Networking. (2004). *Leadership and community involvement*

dramatically impact education technology budgets. Fratelli Group.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

International Society for Technology in Education. (2016). *Five reasons why the 2016 ISTE standards for students matter*. https://www.iste.org/explore/ISTE-Standards-in-Action/Five-reasons-why-the-2016-ISTE-Standards-for-Students-matter

International Society for Technology in Education. (2018). *ISTE standards for education leaders*. https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-education-leaders

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

Guidelines for Developing Transformational Leadership of School Administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2

พิทักษ์ เขตคาม[1*], สายัณห์ ผาน้อย[2], อำนาจ ชนะวงศ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Pitak Khetkham[1], Sayan Panoi [2], Amnaj Chanawongse [3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * khatekham@hotmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 29 October 2025; Revised: 15 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 303 คน ได้มาด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปรียบเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผลการวิเคราะห์ ด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.469 - 0.839 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976 ด้านสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.418 - 0.881 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.979 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNImodified) ในการ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.279) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีภาวะผู้นำตามสภาพปัจจุบัน อยู่ในลำดับแรก ($\bar{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.33) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 3.88 ,S.D. = 0.34) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.88 S.D. = 0.34) และ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 3.86 , S.D. =

0.35) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.242) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีภาวะผู้นำตามสภาพที่พึงประสงค์ในลำดับแรก ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.29) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.28) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.29) ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.30) และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. 0.30) ตามลำดับ และ ความต้องการจำเป็น (PNImodified) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified = 0.272) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNImodified = 0.278) รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNImodified = 0.273) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร (PNImodified = 0.271) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNImodified = 0.270) และ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (PNImodified = 0.267) ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลจำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 15 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98)

คำสำคัญ: แนวทาง, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current state, the desirable state, and the priority needs of transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2; and 2) to study guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. The study employed a mixed-methods research design divided into two phases. Phase 1 studied the current state, the desirable state, and priority needs. The sample group consisted of 303 school administrators and teachers, determined using Krejcie and Morgan's table and selected via stratified random sampling. The research instrument was a transformational leadership questionnaire with an Item-Objective Congruence (IOC) index between 0.80 and 1.00. The analysis results showed that for the current state, the item discrimination power ranged from 0.469 to 0.839, with an overall reliability of 0.976. For the desirable state, the item discrimination power ranged from 0.418 to 0.881, with an overall reliability of 0.979. Phase 2 investigated guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 by interviewing 7 experts and assessing the guidelines with 9 experts, selected through purposive sampling. The research instruments included a semi-structured interview form and a suitability and feasibility assessment form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified) to prioritize needs. Research Findings: (1) The current state of transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was at a high level ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.279). Considering each aspect, all were at a high level. The highest mean was found in individualized consideration ($\bar{x}$ = 3.89, S.D. = 0.32), followed by

inspirational motivation ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.33), intellectual stimulation ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.34), shared vision and communication ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.34), and idealized influence ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.35), respectively. The desirable state of transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was at the highest level overall ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.242). When considering each aspect, the highest mean was found in intellectual stimulation ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.29), followed by idealized influence ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.28), inspirational motivation ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.29), individualized consideration ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.30), and shared vision and communication ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.30), respectively. The Modified Priority Needs Index (PNImodified) for transformational Leadership of School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 as a whole was 0.272. When classified by aspect, the highest need was found in idealized influence (PNImodified = 0.278), followed by intellectual stimulation (PNImodified = 0.273), shared vision and communication (PNImodified = 0.271), inspirational motivation (PNImodified = 0.270), and individualized consideration (PNImodified = 0.267), respectively. (2) The guidelines for developing transformational leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Khon Kaen Area 2 consist of 5 aspects: 1) Influence with ideology, 3 approaches; 2) Intellectual stimulation, 3 approaches; 3) Creating a shared vision and communication, 3 approaches; 4) Creating inspiration, 3 approaches; 5) Taking into account the individual, 3 approaches. In total, 15 approaches were found. Overall, the most appropriate ($\bar{x}$ = 4.98) and the most feasible ($\bar{x}$ = 4.98).

Keywords: Approach, transformational leadership, Current Situation, Desired Situation

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่โลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และเศรษฐกิจดิจิทัล การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; Trilling & Fadel, 2009) ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์การศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้ คู่คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ยังเน้นการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคมไทยในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; Office of the Education Council, 2017)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาถูกกำหนดบทบาทใหม่ในฐานะ "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" (Transformational Leader) ที่ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (Northouse, 2013; Bass & Avolio, 1994) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการจัดการเชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดทิศทาง นำพาบุคลากรสู่เป้าหมายร่วม และสร้าง

แรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังได้กำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี การสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ร่วมกัน (สพฐ., 2564; ภัคชัญญา นีระพันธ์, 2567) ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างต้องเผชิญกับพลวัตของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับโครงสร้าง ลดขั้นตอนการทำงาน และประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อบุคลากรทุกระดับ ทั้งในด้านทักษะการปฏิบัติงานและเจตคติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลหรือแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น "ผู้นำ" จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการสถานการณ์และนำพาองค์กรก้าวผ่านวิกฤตได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ผู้บริหารสถานศึกษา" ซึ่งเป็นกลไกหลักในระดับปฏิบัติการที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดบทบาทให้เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับ "ภาวะผู้นำ" ของผู้บริหารเป็นสำคัญ โดย Bass and Avolio (1990) ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือกระบวนการที่ผู้นำส่งอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมอง (Paradigm Shift) และตระหนักรู้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร นำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Muchinsky (1997) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการสร้างความผูกพันและปรับเปลี่ยนเจตคติของสมาชิกให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาไทยให้ก้าวพ้นวิกฤตและรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

บทบาทของผู้บริหารในยุคใหม่จึงเปลี่ยนจากการเป็นผู้ควบคุมงานหรือผู้บริหารแบบเดิม ไปสู่การเป็น "ผู้นำเชิงกลยุทธ์" ที่ต้องมีความยืดหยุ่น เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และพร้อมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี เข้าใจนวัตกรรม และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย (Hoy & Miskel, 2012; Fullan, 2016) จากบริบทดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมพร้อมให้สถานศึกษาและผู้เรียนสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต (Podsakoff et al., 1990; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทุกระดับ (Bass & Riggio, 2006; Northouse, 2013) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำลักษณะนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาโรงเรียนในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ

เทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (Fullan, 2016; Hoy & Miskel, 2012) ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารเป้าหมายอย่างชัดเจน สร้างความร่วมมือระหว่างครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้พร้อมตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ (Leithwood & Jantzi, 2005; Office of the Education Council, 2017) ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาชีพ ที่ไม่เพียงแต่เน้นด้านการบริหารจัดการ แต่ยังต้องเป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน มีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน (Schieltz, 2019; ภัคชัญญา นีระพันธ์, 2567) นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ โดยจัดอบรมหรือสร้างเครือข่ายวิชาชีพเพื่อเสริมทักษะความรู้ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน (Podsakoff et al., 1990; Bass & Avolio, 1994) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) เป็นสององค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากรูปแบบภาวะผู้นำแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นเพียงการควบคุมและกำกับดูแล (Northouse, 2013) ทั้งนี้ การสร้างวิสัยทัศน์และการสื่อสาร (Vision and Communication) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยผลักดันโรงเรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้ครูและบุคลากรเข้าใจตรงกัน จะทำให้ทุกฝ่ายสามารถร่วมกันพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีทิศทางและเป็นเอกภาพ (Leithwood & Jantzi, 2005; Hoy & Miskel, 2012) ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารยังต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กร รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ (Fullan, 2016; กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเตรียมพร้อมบุคลากรและผู้เรียนให้สามารถแข่งขันและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในสังคมยุคใหม่ (Office of the Education Council, 2017; United Nations, 2015) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 208 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอบ้านแฮด อำเภอชนบท อำเภอเปือยน้อย อำเภอมัญจาคีรี และอำเภอโคกโพธิ์ไชย โดยมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ แม้สำนักงานฯ จะได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพครู และการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี เช่น การพัฒนาระบบ SchoolMIS การส่งเสริมการเรียนการสอนผ่าน GSP และการอบรมครูด้วย E-learning (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2568) แต่ยังคงพบข้อจำกัดในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการเชิงเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวและการสร้างสรรค์กลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะและวิสัยทัศน์เชิงการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถกำหนดทิศทางของโรงเรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพร้อมของบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนยังคงไม่เพียงพอ โรงเรียนหลายแห่งยังประสบปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร อุปกรณ์ล้าสมัย และบุคลากรด้าน ICT ไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ธีรศักดิ์ สารสมัคร และคณะ, 2563; เนตรชนก แก้วกรม, 2565) นอกจากนี้ ภาระงานที่มาก การขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

และการไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

แม้สำนักงานฯ จะมีโครงการและนโยบายหลายด้าน เช่น การส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพ และการใช้ระบบ SchoolMIS เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แต่จากการประเมินศักยภาพการพัฒนาในปัจจุบันและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เนตรชนก แก้วกรม (2565) พบว่า ข้อจำกัดทางโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมด้านบุคลากรยังคงเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผลในระดับสถานศึกษาอย่างเต็มที่ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการวางวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การเสริมสร้างความร่วมมือ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถนำพาโรงเรียนก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2568)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะในการปรับตัว เป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 140 คน และครู 1,287 คน รวมทั้งสิ้น 1,427 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน และครู 273 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ชนิดตอบสนองคู่ (Dual–Response Format) ตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า

แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.469 – 0.839 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.418 – 0.881 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.979 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิค Modified Priority Needs Index : PNImodified เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาศัยผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 ซึ่งได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล 5) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ผลจากระยะที่ 1 ถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวทางย่อยในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 15 แนวทาง เมื่อได้แนวทางเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำจำนวน 9 คน ทำการประเมิน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการบริหารงานหรือปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการหรือวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ขอรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแนวทาง ผลการประเมินถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อพิจารณาระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง รวมทั้งใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการสอบทานข้อมูลจากแหล่งที่มาที่แตกต่างกัน ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อมูลจากเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลบริบทสถานศึกษาจริง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับ (Member Checking) โดยนำข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ส่งกลับให้ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านตรวจสอบยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 2 ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1)การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2)การสร้างแรงบันดาลใจ 3)การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล 5)การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการจำเป็น	
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.86	0.35	มาก	5	4.94	0.28	มากที่สุด	2	0.278	1
2	การสร้างแรงบันดาลใจ	3.88	0.33	มาก	2	4.93	0.29	มากที่สุด	3	0.270	4
3	การกระตุ้นทางปัญญา	3.88	0.34	มาก	3	4.94	0.29	มากที่สุด	1	0.273	2
4	การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	3.89	0.32	มาก	1	4.93	0.30	มากที่สุด	4	0.267	5
5	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร	3.88	0.34	มาก	4	4.93	0.30	มากที่สุด	5	0.271	3
รวม		3.88	0.279	มาก		4.93	0.242	มากที่สุด		0.272	

จากตารางที่ 1 พบว่า **สภาพปัจจุบัน**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.279) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 3.89 , S.D. = 0.32) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 3.88 , S.D. = 0.33) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 3.88 ,S.D. = 0.34) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.88 S.D. = 0.34) และ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 3.86 , S.D. = 0.35) ตามลำดับ **สภาพที่พึงประสงค์**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.242) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.29) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 0.28) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.29) ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.30) และด้านการสร้างมีวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.93 , S.D. 0.30) ตามลำดับ และ**ความต้องการจำเป็น**ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified = **0.272**) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNImodified = **0.278**) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNImodified = **0.273)** ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร (PNImodified **0.271**) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNImodified = **0.270**) และ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (PNImodified = **0.267**) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการวิเคราะห์สรุปความเรียงจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 แนวทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1)

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มี 3 แนวทาง 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร มี 3 แนวทาง 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มี 3 แนวทาง 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มี 3 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และโดยรวมมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98

สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางในการพัฒนาตามลำดับความต้องการจำเป็น สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และแรงบันดาลใจให้บุคลากรร่วมมือกันขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญาเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง โดยผู้บริหารควรเน้นการกระตุ้นให้บุคลากรวิเคราะห์และสังเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีการพิจารณาปัญหาอย่างรอบด้านด้วยเหตุผล เพื่อก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการทำงานและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สาม โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการกำหนดกิจกรรมและแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อการเปลี่ยนแปลง และการสื่อสารให้บุคลากรรับรู้ถึงอนาคตและทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สี่ โดยผู้บริหารควรเน้นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีมาตรฐานในการทำงานสูงพร้อมความเชื่อมั่นในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจภายในและความมุ่งมั่นของบุคลากรให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

5. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับสุดท้าย โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร การทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถมอบหมายงานและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ตรงตามศักยภาพของบุคลากร และส่งผลให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและให้เกียรติความแตกต่างของบุคลากร ส่งผลให้มีบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งมีแรงจูงใจในการทำงานและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับ ปิยวัฒน์ บุตรน้ำเพ็ชร์ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ธิดา เมฆวะทัต (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ประชา โสภัณนา (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลผการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พณิชา สีเข้ม (2563) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุทัยธานี ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ เกศสุดา วรรณสินธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามความเป็นจริงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหาร โดยรวมอยู่ระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ทันสมัยในปัจจุบันของ ธนพล จูมแพง (2566) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ วันวิสา เสียงสนั่น (2567) ที่ได้ศึกษาบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และพบว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ผู้ปฏิบัติงานมีความคาดหวังต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร คาดหวังสูงสุดให้ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำทางปัญญาผู้นำทางความคิด ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศสุดา วรรณสินธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามความคาดหวัง (ซึ่งสอดคล้องกับสภาพพึงประสงค์) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ธิดา เมฆวะทัต (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

สอดคล้องกับ ประชา โสภัณนา (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยล่าสุดของ วันวิสา เสียงสนั่น (2567) ที่พบว่าบุคลากรในสถานศึกษามีความคาดหวังต่อการแสดงบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับที่สูง เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรก้าวผ่านวิกฤตและรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI Modified = 0.278) รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นนัยสำคัญเชิงบริหารว่า เกิดช่องว่างขนาดใหญ่ระหว่าง 'ความคาดหวัง' กับ 'การปฏิบัติจริง' กล่าวคือ ในขณะที่บุคลากรต้องการผู้นำที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นต้นแบบทางจริยธรรม (Role Model) ในระดับที่สูงมาก แต่ในทางปฏิบัติ ผู้บริหารอาจยังไม่สามารถแสดงออกถึงความโปร่งใส ความยุติธรรม และการยืนหยัดในความถูกต้องได้อย่างสม่ำเสมอเพียงพอ ซึ่งถือเป็นจุดเปราะบางสำคัญ เพราะ 'อิทธิพลเชิงอุดมการณ์' เปรียบเสมือนรากฐานของความศรัทธา หากขาดคุณลักษณะนี้ การพยายามขับเคลื่อนองค์กรในมิติอื่น ๆ เช่น การสร้างแรงบันดาลใจหรือการกระตุ้นทางปัญญา ย่อมยากที่จะสัมฤทธิ์ผล เพราะขาดความน่าเชื่อถือ (Trust) จากผู้ร่วมงาน ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Gillespie & Mann (2004) ที่อธิบายว่า ความไว้วางใจเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยการตัดสินใจและการแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน นอกจากนี้ Goleman (2002) ยังสนับสนุนว่า ผู้นำที่มีประสิทธิผลต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองสูง (Self-management) โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์และความโปร่งใส ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความเชื่อมั่นและบารมีให้เกิดขึ้นในใจของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำไปสู่การยอมรับและการปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน จำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98) ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาได้ผ่านการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNImodified) ในระยะที่ 1 มาเป็นฐานในการร่างแนวทาง และนำไปผนวกกับองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้แนวทางที่ได้ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีทางวิชาการ แต่เป็น ข้อปฏิบัติที่ทำได้จริง (Practical Guidelines) ที่ผ่านการกลั่นกรองและยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ส่งผลให้ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับที่สูงมากดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ จากผลการศึกษา พบว่า

6.1.1 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (จุดแข็งที่ควรต่อยอด) จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและต่อยอดจุดแข็งนี้ให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนให้มีการจัดทำ แผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (IDP) ที่สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของครูแต่ละท่าน เพื่อสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

6.1.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (สภาพที่พึงประสงค์สูงสุด) เพื่อตอบสนองความคาดหวังด้านการกระตุ้นทางปัญญา ควรส่งเสริมกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเข้มข้น โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาและการพัฒนางานจากหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลง

6.1.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (ความต้องการจำเป็นเร่งด่วน) หน่วยงานต้นสังกัดควรเร่งพัฒนาผู้บริหารในด้านนี้เป็นลำดับแรก เนื่องจาก "อุดมการณ์และการเป็นแบบอย่างที่ดี" ถือเป็น รากฐานของความศรัทธา ที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญก่อนที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในมิติอื่น ๆ

6.1.4 การนำผลวิจัยไปขยายผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำสารสนเทศและแนวทางที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาและฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

6.1.5 การประยุกต์ใช้แนวทาง แนวทางการพัฒนาที่ค้นพบมีความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยแนวทางสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 นี้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก รวม 15 แนวทางปฏิบัติ ซึ่งการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้านโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

6.2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

6.2.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อวางแผน กำหนดกรอบระยะเวลาในการพัฒนา

6.2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์และองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

7.1 องค์ความรู้เชิงประจักษ์ (Empirical Knowledge) ได้ค้นพบสารสนเทศเกี่ยวกับ ช่องว่างทางสมรรถนะ (Competency Gap) ของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นจุดที่วิกฤตและต้องการการพัฒนาเร่งด่วนที่สุด ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่

7.2 องค์ความรู้เชิงปฏิบัติ (Practical Knowledge) ได้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่ (The New Normal Transformational Leadership Guidelines) ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ประกอบด้วย 15 แนวปฏิบัติสำคัญ ภายใต้ 5 องค์ประกอบหลัก ที่ผ่านการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังแผนภาพองค์ความรู้ต่อไปนี้ 1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เน้นการสร้างศรัทธาด้วยการเป็นต้นแบบทางจริยธรรม (Role Modeling) 2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม (Innovation & Critical Thinking) 3. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการสื่อสาร เน้นการสื่อสารทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) 4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวกและการทำงานเป็นทีม (Team Synergy) 5. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล เน้นการพัฒนาศักยภาพรายบุคคลและการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring & Coaching)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

8. เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา วรรณสินธ์. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธนพล จูมแพง. (2566). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ธิดา เมฆวะทัต. (2562). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 9* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

เนตรชนก แก้วกรม. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประชา โสภัณนา. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิยวัฒน์ บุตรน้ำเพ็ชร์ และสุรชัย สิกขาบัณฑิต. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

พณิชา สีเข้ม. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภัคชัญญา นีระพันธ์. (2567). *การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วันวิสา เสียงสนั่น. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10*(1), 110-124.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. SAGE Publications.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334.

Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

Gillespie, N. A., & Mann, L. (2004). Transformational leadership and shared values: The building blocks of trust. *Journal of Managerial Psychology, 19*(6), 588–607.

Goleman, D. (2002). *The new leaders*. Time Warner Books.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). Transformational leadership. In B. Davies (Ed.), *The essentials of school leadership* (pp. 31–43). SAGE Publications.

Muchinsky, P. M. (1997). *Psychology applied to work: An introduction to industrial and organizational psychology* (5th ed.). Brooks/Cole.

Northouse, P. G. (2013). *Leadership: Theory and practice* (6th ed.). SAGE Publications.

Office of the Education Council. (2017). *Education in Thailand 2017*. Ministry of Education.

Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Moorman, R. H., & Fetter, R. (1990). Transformational leader behaviors and their effects on followers' trust in leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors. *The Leadership Quarterly, 1*(2), 107–142.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.

Schieltz, M. (2019). *The importance of transformational leadership in education*. Chron.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Developing Spelling and Reading Skills Through Active Learning Combined with Educational Games for Prathom 1 Students

แสงนภา บุราคร[1], สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม[2*]

[1,2]มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

Saengnapa Burakhon[1], Supatcha Sri-iam[2]
[1,2]Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province
✉: * supatcha@vru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 26 October 2025; Revised: 12 December 2025; Accepted: 22 December 2025
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนวัดเขียนเขต ปีการศึกษา 2568 จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวม 9 ชั่วโมง 2) เกมการศึกษา จำนวน 3 เกม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 10 ข้อ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 11 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำระหว่างก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89 และ SD = 0.31)

คำสำคัญ: การอ่านสะกดคำ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, เกมการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the spelling and reading achievement of Prathom 1 students before and after receiving active learning instruction combined with educational games; and 2) to investigate the satisfaction of Prathom 1 students toward the implementation of active learning combined with educational games. The sample for this study consisted of 34 Prathom 1/4 students from Wat Khian Khet School during the 2025 academic year, selected using simple random sampling. The research instruments included: 1) three lesson plans, totaling 9 hours; 2) three educational games; 3) a 10-item achievement test on

spelling and reading administered before and after the active learning intervention combined with educational games; and 4) an 11-item satisfaction questionnaire regarding the active learning activities combined with educational games. The statistics used for data analysis were percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD), and t-test. The Research findings revealed that: 1) the spelling and reading achievement scores of the students differed significantly between the pre-test and post-test at the .05 level; and 2) the overall satisfaction of the students toward the active learning activities combined with educational games was at a high level ($\bar{x}$ = 2.89 and SD = 0.31)

Keyword: Spelling Reading, Active Learning, Educational Games

1. บทนำ

การอ่านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ เป็นเครื่องพัฒนาคุณค่าแก่สังคม หากสังคมไม่มีการอ่าน การเขียน สังคมนั้นมักจะล้าหลัง เนื่องจากช่วยพัฒนาความคิด ก่อให้เกิดคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางสติปัญญา ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หากผู้เรียนมีทักษะการอ่านเป็นอย่างดี จะก่อเกิดผลดีตามมา กล่าวคือ การอ่านมีส่วนช่วยให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีมโนทัศน์และรู้จักโลกกว้างขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษา นอกจากนี้การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น สงบสุข ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงและสะกดคำได้ถูกต้องถือเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะการอ่านคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์อย่างถูกต้อง ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจในเนื้อหา รวมถึงทักษะการสื่อสาร อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในวิชาอื่น ๆ ต่อไป จากการพิจารณาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระบุสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน กำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ดังนี้ 1) อ่านออกเสียงคำและข้อความสั้น ๆ 2) บอกความหมายของคำและข้อความที่อ่าน 3) ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 4) เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน 5) คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน 6) อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน และ 7) มีมารยาทในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน

โรงเรียนต่าง ๆ แม้จะพยายามจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านให้แก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเมินความสามารถด้านการอ่าน 2 ด้าน ได้แก่ 1) การอ่านออกเสียง 2) การอ่านรู้เรื่อง โดยที่ผลการประเมินผลการความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนไทย ในปีการศึกษา 2567 ผู้เรียนไทยมี

คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศด้านการอ่านออกเสียง 79.93 และมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศด้านการอ่านรู้เรื่อง 78.06 ซึ่งถือเป็นร้อยละคะแนนที่ค่อนข้างสูง โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ในด้านการอ่านออกเสียงยังมีบางส่วนที่มีระดับคุณภาพ ดี ได้แก่ การอ่านคำที่ไม่มีวรรณยุกต์ เช่น คำว่า แบบแผน มีนักเรียนที่อ่านออกร้อยละ 74.78 การอ่านคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา เช่น คำว่า ผลบุญและโอวาท มีนักเรียนที่อ่านออกร้อยละ 65.21 และ 72.27 ตามลำดับ การอ่านคำควบกล้ำ เช่น คำว่า ทรงกลม มีนักเรียนที่อ่านออกเพียงร้อยละ 59.26 สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังมีความบกพร่องด้านการอ่านสะกดคำ ส่งผลให้ไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการหาแนวทางและวิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562); พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2563); ภริมา วินิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง ต้องเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ ผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้การใช้เกมการศึกษาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ และมีความสนใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับทรรศนัย โกวิทยากร และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2564) กล่าวว่า เกมการเรียนรู้เป็นฐาน (Game-Based Learning : GBL) หมายถึง นวัตกรรมการเรียนรู้อที่ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นให้นักเรียนเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่นเกมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ครูจะสอดแทรกเนื้อหาบทเรียนลงไปในเกมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ทางการเรียนที่กำหนด

การแก้ไขปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับเกมการศึกษาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี โดยเฉพาะกับนักเรียนวัยประถมซึ่งมีความชอบในการเล่น สนุกสนาน และชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวหรือมีปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ผ่านเกมการศึกษาจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านสะกดคำอย่างเป็นธรรมชาติ มีความสุขกับการเรียนรู้ และสามารถจดจำได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อยกระดับทักษะการอ่านและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย และเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้อย่างมีถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ในทุกกลุ่มสาระ ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

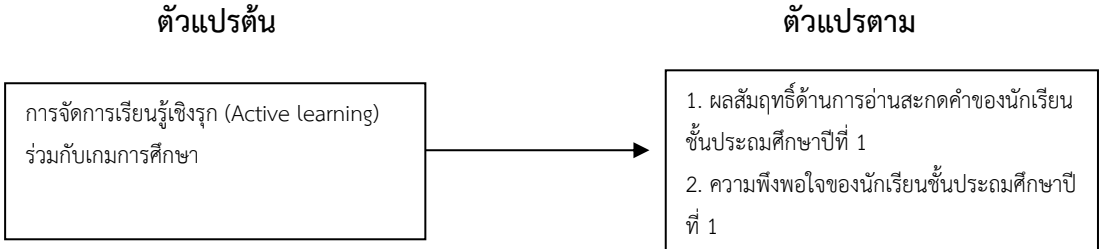
2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4) ขั้นสะท้อนคิด และ5) ขั้นสรุปความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; พลอยไพลิน นิลกรรณ์, 2563; ภริมา วินิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน, 2565) และเกมการศึกษา เป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้เกมการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านสระ ื สระ ัว และสระ เ ี ย มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลังเรียน (One-group Pretest – Posttest Design) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561)

รูปแบบการวิจัย	E O_1 X O_2

E หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับเกมการศึกษา

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

O_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

ภาพที่ 2 รูปแบบการวิจัยแบบ One-group Pretest – Posttest Design

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 267 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนวัดเขียนเขต ปีการศึกษา 2568 จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 แผน ดังนี้

4.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ ◌ึ จำนวน 3 ชั่วโมง

4.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ ◌ัว จำนวน 3 ชั่วโมง

4.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสระ เ◌ีย จำนวน 3 ชั่วโมง

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) จากการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 4.88 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

4.2 เกมการศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 เกม ได้แก่

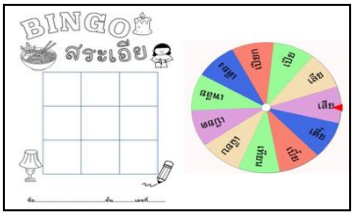
4.2.1 เกมต่อคำศัพท์สระ ◌ึ

4.2.2 เกมเยลลี่พิษสระ ◌ัว และ

4.2.3 เกมบิงโกสระ เ◌ีย

ดังตัวอย่างดังภาพที่ 3

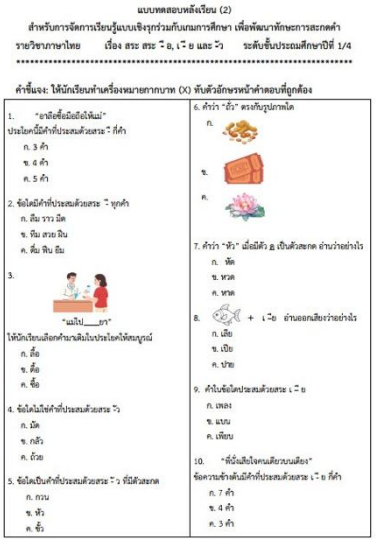

ภาพที่ 3 เกมต่อคำศัพท์สระ ◌ึ เกมเยลลี่พิษสระ ◌ัว และเกมบิงโกสระ เ◌ีย

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ความสอดคล้องของเนื้อหา ตัวชี้วัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

1 แบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ ดังตัวอย่างดังภาพที่ 4

แบบทดสอบหลังเรียน (2)
สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการสะกดคำ
รายวิชาภาษาไทย เรื่อง สระ สระ ◌ั อ, เ◌็ ย และ ◌ัว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4
คำชี้แจง: ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) หับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง
1. "อาลิสซื้อมือถือใหม่"
ประโยคนี้มีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั กี่คำ
ก. 3 คำ
ข. 4 คำ
ค. 5 คำ
2. ข้อใดมีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั ทุกคำ
ก. ลิ่ม วาง มิด
ข. ทิม สวย อิน
ค. ตั้ม พิน อิม
3.
"แม่ไป____มา"
ให้นักเรียนเลือกคำมาเติมในประโยคให้สมบูรณ์
ก. ซื้อ
ข. ตื้อ
ค. ขื้อ
4. ข้อใดไม่มีคำที่ประสมด้วยสระ ◌ัว
ก. มัด
ข. กลัว
ค. ถ้วย
5. ข้อใดเป็นคำที่ประสมด้วยสระ ◌ั ว ที่มีตัวสะกด
ก. กวน
ข. หัว
ค. ชั่ว
6. คำว่า "ถั่ว" ตรงกับรูปภาพใด
ก.
ข.
ค.
7. คำว่า "หัว" เมื่อมีตัว ฮ เป็นตัวสะกด อ่านว่าอย่างไร
ก. หัด
ข. หวด
ค. หาด
8. + เ◌ีย อ่านออกเสียงว่าอย่างไร
ก. เสีย
ข. เปีย
ค. ปาย
9. คำในข้อใดประสมด้วยสระ เ◌็ ย
ก. เพลง
ข. แบน
ค. เพียบ
10. "ที่นั่งเสียใจคนเดียวบนเตียง"
ข้อความข้างต้นมีคำที่ประสมด้วยสระ เ◌็ ย กี่คำ
ก. 7 คำ
ข. 4 คำ
ค. 3 คำ

ภาพที่ 4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมที่มุ่งวัด ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสามารถใช้ได้ทุกข้อ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกข้อสอบ จำนวน 10 ข้อ มาจัดทำเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ โดยใช้ข้อสอบเดียวกันทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน แต่ใช้วิธีการสลับข้อให้ไม่ซ้ำกัน

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ร่วมกับเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ จำนวน 11 ข้อ มี 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย โดยการให้คะแนน มีดังนี้

☺ หมายถึง พึงพอใจมาก

😐 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

☹ หมายถึง พึงพอใจน้อย

การแปลผลของมาตรวัด 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง พึงพอใจมาก/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง/ไม่แน่ใจ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง พึงพอใจน้อย/ไม่พึงพอใจ

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชี้วัดความคิดเห็นทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้สอน จำนวน 3 ข้อ 2) ด้านเนื้อหา จำนวน 3 ข้อ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ข้อ 4) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 ข้อ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใช้ได้ เป็นไปตามเกณฑ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมนักเรียนก่อนดำเนินการทดลองมีการแจ้งวัตถุประสงค์ ระยะเวลา เนื้อหาให้ทราบ รวมถึงแจ้งวิธีการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ

5.2 ขั้นก่อนสอน ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 นาที จากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ (ก่อนเรียน) จำนวน 10 ข้อ

5.3 ขั้นดำเนินการสอน ดำเนินการสอนนักเรียนด้วยการพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยการจัดการเรียนการรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 9 ชั่วโมง โดยในการจัดการเรียนการสอนใช้ในคาบเรียนภาษาไทยหรือคาบที่นักเรียนไม่มีการเรียนการสอน ใช้เวลาสอนแผนการจัดการเรียนรู้ละ 3 ชั่วโมง รวม 9 ชั่วโมง ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568

5.4 ขั้นหลังสอน เมื่อดำเนินการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว หลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 1 สัปดาห์ ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 นาทีโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ (หลังเรียน) จำนวน 10 ข้อ

5.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำมาวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

4. ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

การเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านสะกดคำ ก่อนและหลังเรียน						
แบบทดสอบ	**n**	**คะแนนเต็ม**	**$\bar{X}$**	**SD**	**T**	**Sig**
ก่อนเรียน	34	10	7.24	2.12	3.51*	0.00
หลังเรียน	34	10	8.71	1.77		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนก่อนการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา มีค่าเท่ากับ 7.24 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.12 คะแนน ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาแล้ว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.71 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ด้วยการทดลองสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

2. ผลการการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเกมการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา

ที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. ด้านผู้สอน				
1.1	ครูมีการเตรียมความพร้อม (ด้านสื่อการสอน, กิจกรรม)	2.82	0.38	มาก
1.2	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามในสิ่งสงสัย	2.74	0.61	มาก
1.3	ครูมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ	2.94	0.24	มาก
	รวม	**2.83**	**0.41**	**มาก**
2. ด้านเนื้อหา				
2.1	เนื้อหาที่เรียนตรงกับความสนใจของนักเรียน	2.82	0.51	มาก
2.2	เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก	2.82	0.51	มาก
2.3	เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.00	0.00	มาก
	รวม	**2.88**	**0.34**	**มาก**
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
3.1	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	3.00	0.00	มาก
3.2	นักเรียนได้ทำกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน	2.82	0.45	มาก
3.3	ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น	2.94	0.24	มาก
	รวม	**2.92**	**0.23**	**มาก**
4. ด้านการวัดและการประเมินผล				
4.1	ครูมีการวัดประเมินผลอย่างยุติธรรม	2.82	0.45	มาก
4.2	นักเรียนรู้วิธีการประเมินผลล่วงหน้า	3.00	0.00	มาก

ที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
	รวม	2.91	0.23	มาก
	รวมทั้งสิ้น	2.89	0.31	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89, SD = 0.31) โดยมีด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 2.92, SD = 0.23) รองลงมา ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X}$ = 2.91, SD = 0.23) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 2.88, SD = 0.34) ด้านผู้สอน ($\bar{X}$ = 2.83, SD = 0.41) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.24 (SD = 2.12) และ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.71 (SD = 1.77) ตามลำดับ พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมการอ่านคำในสระต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จากเกมการศึกษาที่นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยเริ่มจากสระและคำที่อ่านง่าย ไปสู่คำที่ยากขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานในการอ่านคำในสระนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาฏอนงค์ ศรีวิเชียร (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่งผลให้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณี ขาวงาม และดนิตา ดวงวิไล (2564) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการรู้เรื่องการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการรู้เรื่องการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนงนุช อุปลี นพวรรณ ฉิมรอยลาภ สิทธิกร สุมาลี (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ด้วยเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์โดยใช้เกมศึกษาของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนภาพรวม 16.44 คิดเป็นร้อยละ 82.23 ทักษะการอ่านมีคะแนนเฉลี่ย 16.35 คิดเป็นร้อยละ 81.77 ทักษะการเขียนมีคะแนนเฉลี่ย 16.54 คิดเป็นร้อยละ 82.68 นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าระหว่างเรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 0.21 2) ผลประเมินจากการทดสอบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวม 16.65 คิดเป็นร้อยละ 83.23 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 ทักษะการอ่านมีคะแนนเฉลี่ย 16.06 คิดเป็นร้อยละ 80.29 ทักษะการเขียนมีคะแนนเฉลี่ย 17.24 คิดเป็นร้อยละ 86.18

2. จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89, SD = 0.31) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกิจกรรมและเกมที่หลากหลาย เช่น อ่านแล้วต่อคำศัพท์สระ ี หรืออ่านคำแล้วนำมาเขียนในช่องของเกมบิงโกสระ เ ี ย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับได้รับความสนุกสนาน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประไพ สุวรรณสารคุณ และวัชรา เล่าเรียนดี (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนสะกดคำยากของนักเรียน เท่ากับร้อยละ 76.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ มะลิชื่น และสิรภัทร จันทะมงคล (2567) กล่าวว่า การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสามารถการคิดเชิงวิพากษ์ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเสาหงษ์ ได้เกมการศึกษาที่มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.87/81.52 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนเกมการศึกษาฯ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการศึกษาฯ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในส่วนของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4) ขั้นสะท้อนคิด และ 5) ขั้นสรุปความรู้ รวมถึงผู้สอนควรพิจารณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน เช่น การบริหารจัดการชั้นเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งการทำกิจกรรมและการทำแบบทดสอบ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลก่อนการเรียนรู้ เป็นต้น พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศ โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน กล้าแสดงออก และมีความ

สนุกสนาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายผลการศึกษาต่อยอดงานวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาไปสู่การศึกษาวิจัยในระดับชั้นต่าง ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนรายระดับชั้น โดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน

2. ควรขยายผลการศึกษาต่อยอดงานวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเกมการศึกษาไปสู่การศึกษาวิจัยที่ศึกษาทักษะหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น การอ่านจับใจความสำคัญ การเขียนสรุปใจความสำคัญ หลักการใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม เป็นต้นเพื่อให้ตอบสนองการเรียนรู้ในแต่ละทักษะและองค์ความรู้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชฎาพร เจ๊กรวย. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอักษรนำและคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning). *Journal of Modern Learning Development, 8*(1), 373–392. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/download/258979/176079/993243

ทรรศนัย โกวิทยากร, และ มาเรียม นิลพันธุ์. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับประถมศึกษาด้วยเกมการเรียนรู้เป็นฐานสำหรับผู้เรียนเจเนอเรชันแอลฟา. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11*(3), 173–195. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KKUIJ/article/view/247269/174051

นงนุช อุปลี, นพวรรณ ฉิมรอยลาภ, และ สิทธิกรม สุมาลี. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ด้วยเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี. *วารสารครุศาสตร์ทรรศน์, 9*(3), 82–95. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/download/250701/174689

นาฎอนงค์ ศรีวิเชียร. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning*. โครงการการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา, 136*(57 ก), 49–53.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2561). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภริมา วินิธาสถิตกุล, และ ชนินันท์ แย้มขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6*(3), 925–939. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/download/262165/175390

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf

สุพรรณี ขาวงาม, และ ดนิตา ดวงวิไล. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 11*(1), 19–37. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/240337/167230

สุดารัตน์ มะลิชื่น, และ สิรภัทร จันทะมงคล. (2567). การพัฒนาเกณฑ์การศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสามารถการคิดเชิงวิพากษ์ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยเรียนรู้เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเสาหงส์. *วารสารการบริหารและความเป็นผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 1*(3). https://so15.tci-thaijo.org/index.php/LEAD/article/view/893

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

Guidelines for Developing Creative Leadership among Directors of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Nakhon Ratchasima Province

กิ่งกาญจน์ ดวงสุนทร[1*], กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์[2], วีระพงษ์ เทียมวงษ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Kingkan Duangsunthorn[1], Kissadapan Pongboriboon[2], Veerapong Tiamvong[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khonkaen, Thailand
✉: * ampilingjing@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 23 November 2025; Revised: 27 December 2025; Accepted: 06 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ระยะแรก ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 110 คน และครูผู้สอน (ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูจ้างเหมาและบุคลากร ที่ทำหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) 144 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNIMODIFIED) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน และผลการวิจัยพบว่า 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.73, S.D.= 0.48) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีแรงจูงใจ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D.= 0.42) ด้านทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 3.65, S.D.= 0.44) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{X}$ = 3.61, S.D.= 0.45) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.55, S.D.= 0.47) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.91, S.D.= 0.25) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมา คือด้านการมีแรงจูงใจ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.28) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.26) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D.= 0.30) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 3.84, S.D.= 0.31) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.80, S.D.= 0.33) และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.063) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีจินตนาการ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.070) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านการมีแรงจูงใจ ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.051) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.048) ตามลำดับ 2. ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 ด้าน 18 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีแรงจูงใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 แนวทาง และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 18 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research is a mixed methods study with two objectives: 1) The first phase examines the current state, desired state, and needs of creative leadership among directors of early childhood development centers under local government organizations in Nakhon Ratchasima province. The study sample includes 110 early childhood development center directors and 144 teachers (civil service teachers, government employes, contract teachers, and personnel working within early childhood development centers), totaling 254 people. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table (1970), and stratified random sampling was employed. The research instruments used were a 5-point Likert scale questionnaire, a semi-structured interview, and a suitability and feasibility assessment. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and the Prioritized Needs Index Modified (PNIModified). In addition, 9 experts were interviewed specifically. The research findings revealed that: 1) The overall current state was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.45) and when considering each aspect individually, it was found that all aspects were at a moderate level. The top 3 rankings were: creativity ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.48) is the highest average, followed by motivation ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.42) and teamwork ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.44) for imagination ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.45) and flexibility ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.45) respectively. The lowest average was in the area of vision ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.47) and the overall desired condition was moderate ($\bar{X}$ =34.86, S.D. = 0.28) and when considered by dimension, it was found that all dimensions were at a moderate level, with the top 3 being creativity ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.25) is the side with the highest average. Following that, there are two sides: motivation ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.28) and teamwork ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.26) in terms of imagination ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.30) and the flexibility aspect ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.31) respectively. The lowest

average was in the area of vision ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.33) and the needs, ranked from highest to lowest, are: flexibility (PNIModified = 0.063). The needs, ranked from highest to lowest, are: flexibility (PNIModified = 0.072), imagination (PNIModified = 0.072), vision (PNIModified = 0.070), teamwork (PNIModified = 0.065), motivation (PNIModified = 0.051), and creativity (PNIModified = 0.048), respectively. Phase 2: Guidelines for Developing Creative Leadership in Directors of Early Childhood Development Centers under Local Administrative Organizations in Nakhon Ratchasima Province include a total of 6 areas and 18 guidelines: 1) Visionary Leadership (3 guidelines), 2) Flexibility (3 guidelines), 3) Imagination (3 guidelines), 4) Motivation (3 guidelines), 5) Teamwork (3 guidelines), and 6) Creativity (3 guidelines). The overall suitability of these 18 guidelines is moderate, with an average score of ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) and the possibility is very high, with an average of ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)**.**

Keywords: Guidelines for Development; Creative Leadership

1. บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเด็กวัย 3–5 ปีเป็นช่วงวัยทองแห่งการเรียนรู้ สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมเด็กในช่วงวัยนี้จึงเป็นการวางพื้นฐานชีวิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากใกล้ชิดกับชุมชนและเข้าใจบริบทของพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯ หลายแห่งยังประสบปัญหาการขาดแคลนครู งบประมาณจำกัด และการบริหารจัดการที่ไม่ต่อเนื่องจากนโยบายส่วนกลาง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องมี ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก (เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์, 2562) ผู้นำลักษณะนี้จะเปิดโอกาสให้นวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีพลังในการทำงาน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในหลายด้าน ได้แก่ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการคิดริเริ่ม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน (อรรถชัย แนวเงินดี, 2564) โดยเฉพาะในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีความหลากหลายทั้งเศรษฐกิจและสังคม ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และทำให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดบุคลากร งบประมาณจำกัด และความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากส่วนกลาง ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์จะสามารถยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมศักยภาพบุคลากร และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชน อันจะ

นำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การเพิ่มความยืดหยุ่นและการปรับตัว รวมถึงการตอบสนองความต้องการจำเป็นของเด็กเล็กได้อย่างแม่นยำ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างมีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 110 คน และครูผู้สอน (ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูจ้างเหมาและบุคลากร ที่ทำหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) 144 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNIMODIFIED) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับและการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา

4. ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.73, S.D.= 0.48) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีแรงจูงใจ ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.42) ด้านทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 3.65, S.D.= 0.44) ด้านการมีจินตนาการ ($\overline{X}$ = 3.61, S.D.= 0.45) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 3.58, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D.= 0.47)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับ 3 อันดับแรกคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.25) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการมีแรงจูงใจ ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.28) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.26) ด้านการมีจินตนาการ ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.30) และด้านการมีความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 3.84, S.D.= 0.31) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 3.80, S.D.= 0.33)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.063) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีจินตนาการ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.072) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.070) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านการมีแรงจูงใจ ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.051) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$ = 0.048)

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 ด้าน 18 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการการมีความยืดหยุ่น จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีแรงจูงใจ จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 แนวทาง และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 18 แนวทาง มี

ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$= 3.45, S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20)

5. การอภิปรายผล

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63, S.D.= 0.45) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กและครูอยู่ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว องค์กรต่าง ๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ ส่งผลให้ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กได้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับจินดารัตน์ โพธิ์นอก (2561) กล่าวว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ผู้นำองค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์จึงเกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (creative leadership) ขึ้น คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (creative leadership) หรือซีแอล (CL) หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำ ที่มีความรู้มีเชาวน์ปัญญาสูงมีบุคลิกภาพและมีพฤติกรรมทางสังคมมีความสามารถส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้ร่วมงานมีความคิดสร้างสรรค์ใช้ความคิดใหม่ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลให้องค์การมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลซึ่งผู้นำจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วย ผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบและมีข้อมูล ในเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหา การแก้ปัญหาของผู้นำต้องอาศัยความรู้ที่จะกำหนดแนวความคิด การมีเชาวน์ปัญญาจะช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคล่องแคล่วและมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดีเป็นผู้ที่สามารถรับมือกับความขัดแย้งและความวุ่นวาย ได้เป็นอย่างดี ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องยึดถือความถูกต้อง มีพลังที่จะฟันฝ่าอุปสรรค และเป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมา ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยการสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระและความรู้ในการธำรงรักษาบุคลากร องค์การสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยการให้บุคคลมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นขององค์การ เปิดโอกาสให้บุคคลมีเวลาในการคิดแก้ปัญหาชักชวนคนให้ทำสิ่งดี ๆ ส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคคลหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =34.86, S.D.= 0.28) ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครู ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมให้สามารถฝ่าฟันความท้าทาย สามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถคิดนอกกรอบ มองเห็นโอกาสในวิกฤต และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับณิรดา เวชญาลักษณ์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้นำสามารถใช้ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา กล้าในการตัดสินใจที่จะดำเนินการตามความคิดใหม่ ๆ มีทักษะการคิดเชิงบวก กล้าคิดกล้าลงมือทำ มีความรู้ทักษะในการสื่อสาร มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีบุคลิกภาพที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถแก้ไขปัญหา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองความคิดของผู้อื่น สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้ ทำให้ผู้อื่นคิดตามอย่างมีเหตุผล ด้วยวิธีการหรือแนวทางที่น่าสนใจ ท้าทายแปลกใหม่ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ ติดตามข่าวสารปัจจุบันและหาประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความยืดหยุ่นและตรงไปตรงมาเป็นผู้ที่มีทักษะการวางแผนที่เป็นระบบมีความเพียรพยายามทุ่มเทเสียสละ

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เรียงตามลำดับของคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่น 2) ด้านการมีจินตนาการ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการมีแรงจูงใจ และ 6) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องการเพิ่มโอกาส และลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ซึ่งทำให้ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความจำเป็นและมีบทบาทต่อการส่งเสริมคุณภาพด้านการคิดให้กับนักเรียนและชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ปรับปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ ของโรงเรียน และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้ชุมชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมความสามารถของครูและบุคลากรให้กลายเป็นผู้นำที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วยผลงานที่สร้างสรรค์ รับมือกับสังคมปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้นและเป็นความสามารถในการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากร ในด้านความสามารถกระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์ การจูงใจ และนำบุคคลอื่น ๆ ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ท้าทาย สร้างสรรค์สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และนักรบ หมื่แสน (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ ที่ท้าทาย ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ ความสามารถอย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 18 แนวทาง มีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.51) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.20) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ประกอบด้วย ผู้รงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในการบริหารและเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำ ข้อเสนอ ระยะที่ 1 ผนวกกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา รวมถึง การวิเคราะห์บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และ ด้านการมีจินตนาการ ทั้ง 4 ด้านมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งสิ้น 17 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด นั่นแสดงว่าผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ต้องส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างการเป็นแบบอย่างและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานโดยมีความรอบรู้อย่างแท้จริงและสามารถวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามบริบทมีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างและผลักดันบุคลากรให้แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนางานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม และวางระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ดังนั้นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์ฯ และสามารถสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและพัฒนางานอย่างมีทิศทาง พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนองค์กร และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเอง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกัน

1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 18 แนวทาง ซึ่ง

แต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). *ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*. ธีรสาส์น.

แก้วมณี ปัทมะ. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2561, 23 สิงหาคม). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์. *เดลินิวส์*, 23.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2564). *ภาวะผู้นำ: แนวคิด ทฤษฎี เพื่อการประยุกต์ใช้ทางการศึกษา*. วินิดาการพิมพ์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์, และ นักรบ หมื่แสน. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

อรรถชัย แนวเงินดี. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน, 2*(1), 13–21.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

The Leadership of School Administrators Affecting Teamwork of Teachers in Sahavitaya Nawamin Group, Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2

สันติชัย สระทองอ้วน[1*], อัศวิน เสนีชัย[2], จินตนา ถาคำ[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

Santichai Sratongaon[1], Atsavin Saneechai[2], Jintana Thakham[3]
[1,2,3]Bangkok Suvarnabhumi University
✉: * srntichri@gmail.com .
(*Author Corresponding Email)

Received: 07 November 2025; Revised: 06 January 2026; Accepted: 20 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 293 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม 5 ระดับ มีความน่าเชื่อถือทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ 0.989 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, การทำงานเป็นทีมของครู

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the level of leadership among school administrators; (2) examine the level of teachers' teamwork; (3) study the leadership of school administrators affecting teachers' teamwork; and (4) construct a predictive equation for the

leadership of school administrators affecting teachers' teamwork in the Sahavitaya Nawamin Group under Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2. The study also examined differences according to gender, educational attainment, age, and work experience. The sample consisted of 293 teachers from schools in the Sahavitaya Nawamin Group under Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2. The sample size was determined using Taro Yamane's table (Yamane, 1973). Stratified random sampling was employed by proportionally allocating the sample according to the population size of each stratum, followed by simple random sampling to obtain the required number of participants.The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.989. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Pearson's product-moment correlation coefficient and multiple regression analysis were employed to examine the relationships among variables and to develop the predictive equation.

Keyword: Leadership of school administrators, Teacher teamwork

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิตอลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ (ไกรยส ภัทราวาท, 2559 : 1) การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่าง ๆโดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อารีรัตน์ อินรา, 2560 : 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำในสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะมี ได้แก่ ประสบการณ์ในการบริหารมีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนความมีภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาเกิดการยอมรับให้กับผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สอดคล้องกับ สุระประเสริฐ (2559 : 6) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กร องค์กรทุกองค์กร จะสามารถดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ โดยภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะก่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมีความก้าวหน้า เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน ทักษะของความเป็นผู้นำเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ผู้บริหารทุกระดับในองค์การควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อจูงใจและชักนำให้ ผู้อื่นทำงานร่วมกัน

สอดคล้องกับ กฤษพล อัมระนันท์(2559: 26) กล่าวว่าภาวะผู้นำ ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของที่มีผลกระทบต่อผู้ร่วมงาน องค์กร สิ่งแวดล้อมในอันที่จะก่อให้เกิด ประสิทธิภาพหรือความล้มเหลวเป็นคุณสมบัติสำคัญที่

ผู้บริหารพึงควรมีเพราะในยุคของ การแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จ และนพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560, :14 - 15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็น ศาสตร์และศิลป์เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่าง ๆ ของบุคลากรออกมาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์การ โน้มน้าว ชักจูงบุคลากรให้มีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน มอบหมายงานตรงตามความถนัดและ ความสามารถช่วยประสานความขัดแย้ง ต่าง ๆ ภายในหน่วยงานเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์

โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ กริฟฟิทส์ (Griffiths, 1956 : 243 – 253) ที่มีพฤติกรรมของภาวะผู้นำอยู่ 7 ประการ คือ 1) การมีความริเริ่ม 2) การรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) ด้านการยอมรับนับถือ 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือ 5) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ 6) ด้านการประสานงาน และ7) ด้านการเข้าสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นการทำงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ความสามารถ และศักยภาพที่มีในตัวตนออกมาทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย จะเห็นได้ว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ จะสามารถนำครู บุคลากรทางการศึกษา และองค์การของตนไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ในยุคปัจจุบันนี้การบริหารการศึกษาเน้นการทำงานร่วมกัน แบบมีส่วนร่วม เป็นทีมงานคือทั้งผู้บริหาร คณะครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ร่วมกันบริหารการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนงบประมาณ การดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ การจัดอาคารสถานที่ ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย การบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ผลของการทำงานร่วมกันคือ ผลงานของทีม กล่าวได้ว่าการทำงานเป็นทีมเป็นอีกมิติหนึ่งในการสร้างความสำเร็จในการบริหารองค์การ

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารในการชักจูงให้บุคคลคล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจเป็นส่วนสำคัญให้งานสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกซึ่งการมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมมากเท่าไร ก็จะส่งผลถึงประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษามากขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ความไว้วางใจให้ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

นอกจากนี้การขับเคลื่อนงานในองค์กรไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยตัวผู้บริหารหรือสมาชิกเพียงคนใด คนหนึ่งได้ ในทางกลับกันองค์กรต้องอาศัยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรร่วมกันทำงานเป็นทีม เปรียบเสมือนฟันเฟืองในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ซึ่งการทำงานเป็นทีมของสมาชิกในองค์กร ต้องมีการแบ่งงานทำตามหน้าที่ได้รับ เกิดการร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างระบบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของสมาชิกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับประกายดาว คาป้อม (2016: 40) ที่ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรในด้านของงาน เกิดการกระจายอำนาจ ตามหน้าที่ของสมาชิก กระตุ้นการทำงานของบุคลากร ทุกคนมีส่วนร่วมทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ทำให้องค์กรพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน จะทำให้การทำงาน เป็นทีมของครูในสถานศึกษามีความแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศษรา อุ่มสิน (2017: 57-58) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาเมื่อจำแนก ตามขนาด

สถานศึกษาโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง มีการท างานเป็นทีมสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีนักเรียนและครูจำนวนน้อย จึงมีการพบเจอสนทนาบ่อยกว่าทำให้มีทัศนะต่อการทำงาน เป็นทีมที่สูงกว่า อีกทั้งการทำงานเป็นทีมยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิด ความเป็นมิตร การยอมรับและความไว้วางใจ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กและกลางมีจำนวนบุคลากรน้อย จึงทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่เกิดปัญหามาก เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีจำนวน บุคลากรจำนวนมากกว่า นอกจากนี้ปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปของสังคมซึ่งส่งผลให้การทำงานเป็นทีมของสมาชิก ในองค์กรเปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม คือ การไม่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย การไม่เข้าใจเป้าหมายการทำงานของสมาชิก การจัดหน้าที่งานไม่สอดคล้องกับความสามารถ หรือความถนัด การไม่มีระบบสนับสนุนการทำงาน การไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ของสมาชิก การที่เพื่อนร่วมงานไม่ช่วยเหลือกัน ไม่มีความจริงใจต่อกัน รวมถึงการไม่มีบรรยากาศที่ดีเหมาะแก่การทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนก พร้อมพิพัฒนพร (2018: 110-113) ที่พบว่า ปัญหาในการทำงานเป็นทีมของครูที่ทำให้คุณภาพของงานลดลง คือ ครูไม่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ครูไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของงาน ครูไม่สามารถปรับบทบาทของตนเองได้ ครูไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ครูไม่สามารถแบ่งงานตามหน้าที่มีงานทับซ้อนกับผู้อื่น ครูไม่มีระบบที่สนับสนุนที่เพียงพอในการประเมินตนเองและงาน ไม่ร่วมมือกันแก้ปัญหา รวมถึงการที่ครูมีความตึงเครียดไม่จริงใจต่อกันในการทำงานและเกิดบรรยากาศที่ไม่ดีในการทำงาน จนส่งผลให้การทำงานเป็นทีมของครูมีคุณภาพที่ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้คุณภาพของงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ครูผู้สอนก็เป็นอีกบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งบุคคลหนึ่งที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่เยาวชนให้มีคุณภาพที่ดี มีความรู้ รู้จักการดำเนินชีวิตของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอันผันแปรอยู่เสมอ การปฏิบัติงานของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษานับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด สถานศึกษาจะอยู่รอดหรือมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่และมีความมั่นคง สร้างความน่าเชื่อถือนั้น จะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ดังนั้น การปฏิบัติงานของครูผู้สอน จึงมีความสำคัญต่ อสถานศึกษาอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัษฎาภรณ์ ใจแน่น (2560 : 2) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษา สามารถก้าวหน้าไปสู่ความเป็นผู้นำและแข่งขันกับนานาชาติได้ และการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยครูทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะคุณภาพการศึกษาของนักเรียนจะดีมากน้อยเพียงใดนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูดังนั้น การพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิผล จึงต้องพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา วีระพันธ์ (2559, : 27) กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่ง ๆ จึงได้กล่าว

รวมถึงความสำคัญด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาร่วมด้วย การบริหารองค์การจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลขององค์การ ถ้าองค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การก็จะล้มสลายในที่สุด

สำหรับการจัดการศึกษาของกลุ่มในสหวิทยาเขตนวมินทร์ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้พบสภาพปัญหา ดังนี้ สำหรับผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ 2566 ซึ่งจากข้อมูลของการรายงานรายงานผลการดำเนินงานผลการประเมิน ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์มาตรฐานที่ 1 การบริหารการจัดการสู่องค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารจัดการที่ดี อยู่ในระดับเกณฑ์ที่พอใช้ และมาตรฐานที่ 3 สัมฤทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่าง ได้อยู่ในระดับเกณฑ์ปรับปรุง จากการปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดแล้วนั้น จะอยู่ในเกณฑ์ที่น้อย หากการบริหารหรือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เร่งปรับปรุง พัฒนาและแก้ไข ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้วทำให้คุณภาพการจัดการศึกษามีการพัฒนาที่ด้อยลง และคุณภาพของผู้เรียนมีเกณฑ์การพัฒนาด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566,เอกสารหมายเลข 1/2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (2567 : 18)

สภาพปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการสัมภาษณ์จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่ หนึ่งในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (18 พฤษภาคม 2567, สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าปัญหาการทำงานเป็นทีมจะขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเป็นผู้คิด ผู้นำและคอยประสานการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งที่พบคือผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานไม่เพียงพอไม่ทั่วถึง เช่น การประชุมหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าฝ่ายบริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เน้นแต่คำสั่งของสถานศึกษา จนส่งผลให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ เกิดความล่าช้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่สองในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (6 มิถุนายน 2567, สัมภาษณ์) เนื่องจากบุคลากรมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน มีการพูดคุยสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูลที่มีความขาดคลาดเคลื่อน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษามีการดูแลบุคลากรในสถานศึกษาไม่ทั่วถึง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จากบุคลากรโรงเรียนแห่งที่สามในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (6 มิถุนายน 2567, สัมภาษณ์) ได้กล่าวไว้ว่า ภายในสถานศึกษาจะมีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายงานบริหารต่าง ๆ แล้วมีการแบ่งงานให้ครูทุกคนภายในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน ซึ่งจะมีการติดต่อสื่อสารประสานงานต่าง ๆ และต้องมีการถ่ายทอดข้อมูลไปยังครูทุกคน เพื่อให้ได้รับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็มักจะเกิดความคลาดเคลื่อน หรือความ

ผิดพลาดของข้อมูลจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งเสมอ ส่งผลให้เกิดความเสียหายของงานภายในสถานศึกษาและทำให้การบริหารงานต่าง ๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาใดที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะมีความสัมพันธ์ต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาได้ดีและสามารถบริหารจัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารงานต่าง ๆ ได้โดยการสร้างทีมงานให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,093 คน

กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 293 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified -Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามรายโรงเรียนจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 247)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่าค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 247)

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนดในนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ ให้พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item-Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 30) ซึ่งให้ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามแต่ละข้อ

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ ครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.989

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อคณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเก็บข้อมูลจากครู และนัดวัน เวลาในการเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระบบออนไลน์ และการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวันและเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบทั้งหมด 293 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม ตั้งแต่ 1 กันยายน 2567 – 31 มีนาคม 2568

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาและตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

1) นำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย (X) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาค. 2556 : 101)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.01 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment CorrelationCoefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 101)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่า 1.00 หมายถึง มีความสัมพันพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 80 - 99 หมายถึง มีความเซ็นธ์กันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 60 -.79 หมายถึง มีความสัมพันพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .40 - .59 หมายถึง มีความพันธ์กันปานกลาง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 20 - 39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .01 - .19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ .00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5) วิเคราะห์ความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4) ค่าความตรงเชิงเนื้อหารายข้อโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและเนื้อหาที่วัด (Index of Item-Objective Congruence : 10C) ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามรวมรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

6) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (2-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

7) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

8) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

1) จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู

ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ตัวแปร 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการเข้าสังคม (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .927** ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือ (X_3)โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .750**

4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขต นวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อยู่ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าคงที่ของการพยากรณ์เท่ากับ .082 ค่าสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.12, .016 , 015, .012, .006, .016, 018 ตามลำดับและค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .276 ,-.257, .028, .545, .152 , .641 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ดังนี้

สามารถเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบ เป็นดังนี้

$$\hat{Y} = -.082 + .012X_1 + .016X_2 + 015X_3 + .012X_4 + .006X_5 + .016X_6 + 018X_7$$

เขียนเป็นในรูปคะแนนมาตรฐานเป็นดังนี้

$$\hat{Z}_y = .276X_2 + -.257X_3 + .028X_4 + .545X_5 + .152X_6 + .641X_7$$

$\hat{Y}$ แทน ค่าการพยากรณ์ของ การทำงานเป็นทีมของครูและภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Z}_y$ แทน ค่าการพยากรณ์ การทำงานเป็นทีมของครูและภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ในรูปคะแนนดิบ ในรูปคะแนนมาตรฐาน

5. อภิปรายผล

จากผลการการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จัดวางทิศทางของสถานศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน ทั้งตัวบุคลากรและสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพมาตรฐานในการจัดการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รับนำนโยบายการจัดการเรียนรู้ต่าง

ๆ ไปสู่การปฏิบัติจริงพร้อมทั้งพัฒนาปรับปรุง เพื่อนำผลจากการพัฒนามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้ในการปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (2551: 51) ที่ชี้ว่า ภาวะผู้นำโดยผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะด้านสังคมที่โดดเด่น เช่น การมีมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations) รู้จักประสาน ความคิด ประสานประโยชน์ สามารถทำงานร่วมกับคนทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับการศึกษาได้ ซึ่งช่วยให้องค์กรทำงานได้อย่างราบรื่นผู้นำที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามประสานความร่วมมือ และขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Gibson (2004, pp. 300-302; Marquis and Huston, 2006 : 50) เห็นว่าผู้นำที่มีประสิทธิผลควรมีความสามารถในการสื่อสาร การจูงใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งมีบุคลิกภาพและแรงจูงใจที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือในทีมงาน ดังนั้น ผู้นำที่มีคุณลักษณะทางสังคมและทักษะการประสานงานที่ดี จะสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ร่วมงาน ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออาทร และขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ James & Connolly (2000 : 142) เสนอว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำควรมีความสามารถและสร้างความไว้วางใจผู้ร่วมงาน รู้จักวิธีการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มีทักษะในการบริหารคนและทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ ที่มีความยุ่งยาก มีความตั้งใจและสามารถในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเป็น ระบบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564:126-127) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ ด้านการมี อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลประโยชน์ทางอุดมคติโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างกว้างขว้าง สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับโอกาสของบุคคล ความ ดึงดูดใจทางสังคม สภาพการอยู่ร่วมกัน สิ่งจูงใจด้านสภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน โดย ปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน และ สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง ใน ลักษณะคล้อยตามกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเฉลิม รูปสูง (2564 :37) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความเป็นธรรมและความยุติธรรมความอ่อนน้อมถ่อมตน ความก้าวหน้าส่วนบุคคล และความซื่อสัตย์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 70 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น เป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพบนหลักจริยธรรม ขับเคลื่อนให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นที่ยอมรับแก่ บุคลากรภายในสถานศึกยา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความร่วมมือที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้งานบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา และเมื่อบุคลากรในสถานศึกษามีขวัญและกำลังใจเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานแล้ว ย่อมที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานได้

2) จากการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมกรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันของครูในสถานศึกษา มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษา มีการสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างกัน มีส่วนร่วมกันในการทำงาน มีเป้าหมายเดียวกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนลสัน และ ควิก Nelson & Quick (1997 :252 อ้างถึงใน อังคณา ที่ภูเวียง, 2551:16) ให้ความหมายว่า ทีม หมายถึง ทีมคือ บุคคลกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเป็นองค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ มีการแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์ทั่วไป และเป็นผู้ซึ่งต้องการที่จะทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การทำงานเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นงาน การทำงานเป็นกลุ่มมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทีมมีประโยชน์มากต่อการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน หรือมีอาสาสมัครทำงานมากกว่าหนึ่งคน นอกจากนี้ จอห์นสัน Johnson. (2003 : 435) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันมารวมตัวกันเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ ดิเรก วรรณเศียร (2552 : 2) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์หรือมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในทีมงานช่วยกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพและผู้ร่วมทีมต่างมีความพอใจในการทำงานนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทัตตา ภักดีเรือง (2566: 99-100) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนบ้านคลองวาฬ จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนบ้านคลองวาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไป หาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านภาวะผู้นำที่ เหมาะสม ด้านการติดต่อสื่อสารที่ดี ด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง ด้านการตรวจสอบทบทวน การทำงานอย่างสม่ำเสมอ ด้านสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างกลุ่ม ด้านบทบาทต่าง ๆ ที่สมดุล ด้านการ สนับสนุนและไว้วางใจกัน และด้านกระบวนการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม และพบว่าอยู่ในระดับปาน กลาง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการเปิดเผย และการเผชิญหน้า 2) แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนบ้านคลองวาฬ เป็นพหุแนวทาง โดยมี 9 ด้าน ที่ประชากรมีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากเป็นแนวทางในการส่งเสริม ซึ่งมีทั้งหมด 153 แนวทาง และมี 2 ด้านที่ประชากรมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เป็นแนวทาง ในการพัฒนา ซึ่งมีทั้งหมด 33 แนวทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพรรณ พลสมัคร (2564:103-137) ได้ศึกษาการศึกษาถึงการทำงานเป็นทีมของบุคลากรต่างเจนเนอร์เรชั่นกับประสิทธิผลของการทำงาน กรณีศึกษา ข้าราชการพลเรือนสามัญในกรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า ขนาดทีมที่มีสมาชิกจำนวนประมาณ 6-10 คน เป็นจำนวน ที่เหมาะสมกับการทำงานเป็นทีม เนื่องจากมีความคล่องตัวในการทำงานสูง โดยสมาชิก ในทีมส่วนใหญ่ต้องมีความรอบรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับงานโดยตรงเป็นอย่างดีและทักษะทางด้านการสื่อสารซึ่งเป็นการสนับสนุนในการทำงานที่จำเป็น ความแตกต่างหลากหลายทางด้านเจนเนอร์เรชั่นเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น เนื่องจากบุคลากร แต่ละเจนเนอร์เรชั่นมีจุดเด่นและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน โดยบุคลากรกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น B กลุ่มเจนเนอร์เรชั่น X กลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Y และกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Z มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบ ของทีมข้างต้น การกำหนดเป้าหมายของทีมที่ชัดเจนจะส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม โดยตรง ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.223 และ 3.290 ตามลำดับ สำหรับด้านบทบาทของ สมาชิกทีมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยมีเพียงบุคลารกรกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น B เท่านั้น ที่มีความ คิดเห็นว่าบทบาทของสมาชิกทีมส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม แต่ทางกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น X เจนเนอร์เรชั่น Y และเจนเนอร์เรชั่น Z มีความคิดเห็นว่าบทบาทของสมาชิกทีมไม่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการทำงานของทีม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.373 เนื่องจากในการปฏิบัติงานจริงสมาชิกทีมแต่ละคน อาจมิได้มีบทบาทในการตัดสินใจในการทำงานของทีมมากนัก และสำหรับด้านปทัสถานของทีมพบว่า ปทัสถานของทีมของทีมส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของทีม โดยมีทั้งปทัสถานที่เอื้อต่อผลการ ปฏิบัติงานของทีม และจำกัดผลการปฏิบัติงานของทีม สำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานพบว่าส่งผล ต่อประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวม โดยในแต่ละกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นพบวาทั้งปัจจัยจูง ใจและปัจจัยค้ำจุนส่งผลต่อประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในทิศทางเดียวกัน แต่หากพิจารณาใน เชิงลึกพบว่าทั้งกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Y และกลุ่มเจนเนอร์เรชั่น Z ไม่พึงใจในค่าจ้างเงินเดือนที่ได้รับ นอกจากนี้ บุคลากรแต่ละกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำงานเป็น ทีมร่วมกันของข้าราชการพลเรือนสามัญต่างเจนเนอร์เรชั่นมีหลากหลายมิติ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจาก ความแตกต่างกันของความรู้ ความเชี่ยวชาญ แนวคิดและประสบการณ์ ทำให้ต้องมีแนวทาง ในการจัดการที่แตกต่างกันในหลายมิติเช่นกัน โดยแนวทางในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่สำคัญ ที่สุด คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานให้เข้ากับยุคสมัยร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีเสนอแนะทางการบริหาร ดังนี้ ประการแรก คือ องค์กรภาครัฐควรส่งเสริม นโยบายการทำงานโดยใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในองค์กรและให้โอกาสในการออก ความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สอง คือ พัฒนากระบวนการสรรหาบุคลากรเข้าร่วมทีมโดย

ริเริ่มจากโครงการนำร่องโดยยึดงานที่เป็นลักษณะโครงการ (Project base) และเชื่อมโยงไปถึงการประเมินผลงานของบุคลากรและรางวัลตอบแทน ประการที่สาม คือ ส่งเสริมและผลักดันแนวทางการออกแบบลักษณะทีมกับทีมงานอื่น ๆ และประการที่สี่ คือ ปรับปรุงวิธีการประเมินผลงานจากการ ประเมินผลงานจากลักษณะ Top – Down เป็นการประเมินผลงานแบบ 360 องศา ซึ่งจะเป็นการให้ความสำคัญกับความหลากหลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เพิ่มบทบาทในการทำงาน ของสมาชิกทุกคนมากยิ่งขึ้น

3) จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ตัวแปร 6 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการเข้าสังคม (X7) โดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .927** ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือ (X3)โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .750** เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1.6.2 ของการวิจัยที่ว่า มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญต่อ การทำงานเป็นทีมอย่างมากโดยการทำงานในสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องอาศัยการร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจมส์และคอนนอลลี่ James & Connolly (2000 : 142) เสนอว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำ การศึกษาควรมีความสามารถ ดังนี้ 1) สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน และสร้างความ ไว้วางใจแก่ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง นักเรียน ได้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและมีแนวโน้ม ที่จะประสบความสำเร็จ 2) เข้าใจความแตกต่างของบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน รู้จักการทำ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล รู้จักหาวิธีการในการพัฒนาโรงเรียน 4) รู้จักวิธีการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน 5) มีทักษะในการบริหารคน กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ ที่มีความยุ่งยาก 6) มีความตั้งใจและสามารถในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี 7) เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงระบบการ ทำงานในโรงเรียนและการเรียนการสอน 8) สนับสนุนผู้ร่วมงานให้เกิดความเชี่ยวชาญจนสามารถทำงาน ได้ดีขึ้น 9) สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความกระตือรือร้นให้กับทีมงาน 10) มีความมอบหมายงานและกระจายอำนาจการทำงานเพื่อให้ บุคลากรได้ใช้ภาวะผู้นำ 11) มีความสามารถในการประสานงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย 12) มีความสามารถในการควบคุมงานให้ดำเนินไปอย่างได้ผลทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่น่ารื่นรมย์ นอกจากนี้แคลเวลล์ (Calwell. 2000 : 130) ได้กล่าวถึงความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่าหมายถึง ผู้ที่มีภาวะผู้นำทางการศึกยาที่สามารถขับเคลื่อนให้งานด้านการศึกษามุ่งสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างและจุดประกายให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2550 : 11) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันทำกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน สนับสนุนช่วยเหลือใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถและมีการประสานงานอย่างดี เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย

สูงสุดของทีม

สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮอลล์ และ โรเบิร์ต (Hall and Robert, 1999, pp.3003-A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการใช้เวลาในการวางแผนร่วมกันเป็นทีม ในโรงเรียนดีลาแวร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนปฏิรูปขนาดกลางโดยมีการจัดทีมงานครูที่มีระเบียบวินัยต่างกัน ให้มาศึกษางานกับกลุ่มนักเรียนกลุ่มเดียวกัน พื้นที่เดียวกันและตารางเวลาเดียวกัน จุดประสงค์ของการจัดสร้างทีมก็คือ การสร้างกลุ่มสังคมเล็กๆ ซึ่งครูจะได้พบกับความต้องการทางด้านการศึกษา และความต้องการด้านการพัฒนาของนักเรือน ซึ่งอาจรวมถึงการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน คณะกรรมการปฏิรูปโรงเรียนแนะนำให้ใช้เวลาวันละ 7 คาบในการวางแผนงานร่วมกันนั้นเป็นการสร้างกลุ่มที่ดีที่สุด การศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบว่า ในการวางแผนให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง หัวหน้าทีมมีอิทธิพลเหนือกระบวนการวางแผนหรือไม่ การวางแผนกระทบกระเทือนต่อทีมงานและนโยบายของทางโรงเรียนอย่างไร การศึกษาวิจัยนี้สรุปได้ 4 ประเด็นสองประเด็นแรก คือ โรงเรียนต้องประชุมหารืออย่างต่อเนื่องในเรื่องของการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนต้องวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คือ เรื่องปัจจุบันและเป็นความต้องการให้คำเนินไปเรื่อยๆ อีกสองประเด็นหลังเป็นสิ่งใหม่ๆ สำหรับโรงเรียน ครูใหญ่ต้องเสนอการพัฒนาอย่างมืออาชีพโดยผ่านการทำงานเป็นทีม และในการประชุมคณะครู ต้องใช้กิจกรรมทีมงานเพื่อเพิ่มจิตสานึกในการทำหน้าที่ของคณะครู

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพสุคนธ์ บุญรอด (2563:82) ได้ศึกษาภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1.)ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้การอุทิศตนเพื่อ พัฒนาบุคคล การให้บริการ การตระหนักรู้การสร้างมโนทัศน์การสร้างชุมชน การเยียวยา การเป็นผู้ฟังที่ดีการ ยอมรับและเห็นใจผู้อื่น การมองการณ์ไกล และการโน้มน้าว 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ความภาคภูมิใจในองค์กร การ พัฒนาศักยภาพบุคลากร การทำงานร่วมกัน ระเบียบข้อบังคับ ความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน สภาพแวดล้อมที่ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ความสมดุลในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน และผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 3) ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) จากการศึกษาเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข(X2) ,ด้านการยอมรับนับถือ(X3),ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X4),ด้านการโน้มน้าวจิตใจ(X5),ด้านการประสานงาน(X6),ด้านการเข้าสังคม(X7) ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ (R2) เท่ากับ .995 แสดงว่าสามารถร่วมกันทำนายการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ร้อยละ 99.50 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาให้สถานศึกษาเกิดเป็นการทำงานเป็นทีมเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจโน้มน้ำวใจเป็นแบบอย่างให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแนวคิด ทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างมีระบบ เกิดเป็นสถานศึกษาที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คูนซ์ และไวริช Koontz and Weihrich (1988:437) ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของศิลปะของการใช้อิทธิพลหรือกระบวนการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เขามีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม นอกจากนี้ ประคอง รัศมีแก้ว (2551: 191-193) ได้ศึกษา คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) การครองตนของผู้บริหาร 3) ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร 4) บุคลิกภาพของผู้บริหาร ข้อค้นพบนี้ยังตรงกับวันเพ็ญ บุรีสูงเนิน (2552: 244-246) ได้ศึกษาการพัฒนา สถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิผลนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร 2) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 3) บรรยากาศสถานศึกษา 4) คุณภาพการสอนของครู 5) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 6) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู7) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา 8) เจตคติต่อสถานศึกษา 9) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอรานิลและออซบิเลน (Eranil and ozbilen. 2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนและบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้หญิงมีการยอมรับถึงระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน และบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศสูงกว่าครูผู้ชาย พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน และบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับความอาวุโสของครู อายุ และประสบการณ์ทำงานของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนกับบรรยากาศที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปริยานุช มูลมั่ง (2565:69) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีความเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งผลผลิต และพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย มีความเห็นไม่แตกต่างกัน และจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งผลผลิต แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความเห็นเกี่ยวกับ

พฤติกรรมแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์และพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายจากผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรเสนอว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรมีนโยบายหรือจัดกิจกรรมผู้บริหารให้มีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนบุคลากรจะช่วยให้ทีมงานรู้สึกได้รับการดูแล มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2) จากผลการวิจัย การทำงานเป็นทีมของครู พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู ด้านการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายจากผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรเสนอว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรร่วมมือกับ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาครูในเรื่องของการสื่อสารให้มีความรู้ความเข้าที่ตรงกัน และการสร้างวัฒนธรรมที่ครูรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้รับการเห็นและชื่นชม จะนำไปสู่ความร่วมมือที่แข็งแกร่ง บรรยากาศการทำงานที่เป็นบวก และผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในการพัฒนาการเรียนการสอนและการดูแลนักเรียน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

6.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยาเขต นวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
เขต 2

4.ควรศึกษาปัญหาการการทำงานเป็นทีมของครูในสหวิทยา เขตนวมินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กนก พร้อมพิพัฒนพร. (2561). *แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช

ภัฏนครราชสีมา].

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].

ไกรยส ภัทราวาท. (2559). *รายงานการสัมมนาการศึกษาไทย 4.0*. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจริญ สุระประเสริฐ. (2559). *ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิจิตร* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].

ชนัษฎาภรณ์ ใจแน่น. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนบริษัทไทยกสิกรสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ดิเรก วรรณเศียร. (2552). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนในเครือสารสาสน์เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2*(2), 1–4.

ทิพสุคนธ์ บุญรอด. (2563). *ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

นิตยา วีระพันธ์. (2559). *รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต].

บุญชม ศรีสะอาด, และ สุริทอง ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

ประกายดาว คาป้อม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].

ประคอง รัศมีแก้ว. (2551). *คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ปริยานุช มูลมั่ง. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2550). *การทำงานเป็นทีม*. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วันเฉลิม รูปสูง. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม].

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์. (2551). *กฎหมายแรงงานภาคปฏิบัติ*. สมบัติลีกัล.

ศิริพรรณ พลสมัคร. (2564). *การทำงานเป็นทีมของบุคลากรต่างเจเนอเรชันกับประสิทธิผลของการทำงาน: กรณีศึกษาข้าราชการพลเรือนสามัญในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

สุทัตตา ภักดีเรือง. (2566). *การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนบ้านคลองวาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อริศษรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

อารีรัตน์ อินราย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

Caldwell, B. J. (2000). *Beyond the self-managing school*. http://www.inet.ed.gov/pubs.html

Dissertation Abstracts International. (1999). *59*(9), 3003-A.

Eranil, A. K., & Özbilen, F. M. (2017). Relationship between school principals' ethical leadership behaviors and positive climate practices. *Journal of Education and Learning, 6*(4), 100–112.

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1994). *Organizations: Structure, process, behavior*. Business Publications.

Griffiths, D. E. (1956). *Human relations in school administration*. Appleton-Century-Crofts.

Hall, D., & Robert, W. (1999). *The use of dual planning periods by a middle school team*.

James, C. R., & Connolly, U. (2000). *Effective change in schools*. RoutledgeFalmer.

Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (2003). *Joining together: Group theory and group skills* (8th ed.). Allyn & Bacon.

Koontz, H., & Weihrich, H. (1988). *Management* (9th ed.). McGraw-Hill.

Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In *Attitude theory and measurement* (pp. 90–95).

Nelson, D. L., & Quick, J. C. (1997). *Organizational behavior: Foundations, realities, and challenges*. West.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Effect of Problem-Based Learning Management Combined with the Think-Pair-Share Technique on Promoting Problem-Solving Ability in Social Studies on Basic Economics for Matthayomsuksa 1 Students

สวัสดิ์ สิงห์ทอง[1*], สุรชัย วัฒนาอุดมชัย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Sawat Singthong[1], Surachai Wattanaudomchai[2], Jiraporn Witcharapote[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * tar.sawat11@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 15 December 2025; Revised: 30 January 2026; Accepted: 10 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง 2) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 20 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.92 (σ = 2.46) สูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.92 (σ = 2.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.68, σ = 0.30) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม (μ = 4.66, S.D. = 0.37) และด้านบรรยากาศในห้องเรียน (μ = 4.64, σ = 0.36) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน , เทคนิค Think-Pair-Share , ความสามารถในการแก้ปัญหา ,ความพึงพอใจ ,นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

Abstract

This research aimed to: 1) compare students' problem-solving abilities before and after learning through Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique, and 2) investigate students' satisfaction with Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique. This study employed a pre-experimental design using a one-group pretest-posttest design. Target Group consisted of 25 Grade 7 students from Ban Huai Rae School, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, during the first semester of the 2025 academic year. The research instruments included: 1) five lesson plans for Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique, totaling 10 hours, 2) a 20-item problem-solving ability assessment, and 3) a 15-item satisfaction questionnaire. Data analysis employed mean, standard deviation, and dependent samples t-test statistics. The research findings revealed that: 1. Students' problem-solving ability after the intervention showed a mean score of 14.92 ($\sigma = 2.46$), which was significantly higher than the pre-intervention mean score of 8.92 ($\sigma = 2.41$) at the .05 statistical significance level. 2. Students' satisfaction with Problem-Based Learning enhanced with the Think-Pair-Share technique was at the highest level ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.34$). When examined by dimension, the benefits received dimension showed the highest mean ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.30$), followed by the activity organization dimension ($\mu = 4.66$, S.D. = 0.37), and the classroom atmosphere dimension ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.36$), respectively.

Keywords: Problem-Based Learning, Think-Pair-Share Technique, Problem-Solving Ability, Satisfaction, Grade 7 Students

1.บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ส่งผลให้มนุษย์ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 22 และมาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ผ่านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญ 5 ประการที่ผู้เรียนต้องพัฒนา ซึ่งหมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทักษะการแก้ปัญหาถือเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2555) รวมถึง

ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (ทิศนา แขมมณี, 2561)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับนานาชาติ PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) และยังขาดความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงอย่างมีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ ไชยพาลี, 2563) ในบริบทของโรงเรียนบ้านห้วยแร่ จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ และขาดความเข้าใจในเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ที่เป็นนามธรรม (บันทึกการนิเทศการสอน, 2567) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบบรรยาย เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะจากสถานการณ์จริง (มัญชสุ เลานอก, 2565)

การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการใฝ่หาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ซึ่ง Barrows and Tamblyn (1980) อธิบายว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล รวมทั้งการสืบค้นหาความรู้ที่จำเป็น งานวิจัยของภานุรุจ บุรีนอก (2565) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีความสามา รถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ตามแนวคิด Zone of Proximal Development ของ Vygotsky (1978) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า เทคนิค Think-Pair-Share ที่พัฒนาโดย Frank Lyman (1981) เป็นกลวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ให้นักเรียนได้คิดด้วยตนเอง (Think) จับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่ (Share) ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสาร (Kagan, 1994; Carss, 2007) งานวิจัยของมนตรี เฉกเพลงพิน (2562) และ Nair & Sanai (2020) พบว่า เทคนิคนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักเรียน

การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นแนวทางที่น่าสนใจในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เนื่องจากเป็นการผสมผสานวิธีการที่เน้นการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน ดังที่ Walker and Leary (2009) พบว่า การบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดีกว่าการใช้วิธีการแบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี เฉกเพลงพิน (2562) ที่พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่าง

มีเหตุผลของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาผ่านการเรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทชีวิตประจำวัน และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียนรวม 25 คน โดยเลือกกลุ่มนี้เนื่องจากเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่มัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เป็นแบบปรนัย (Objective Test) จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ (สถานการณ์ละ 4 ข้อ ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน)

3.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

เสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 15 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

1.2 ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้การวัดและการประเมินผล และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน

2. ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาผู้วิจัยสร้างขึ้น ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วตรวจคะแนนและจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เป็นแบบปรนัย (Objective Test) จำนวน 5 สถานการณ์ รวม 20 ข้อ แล้วตรวจคะแนน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 10 นาที แล้วตรวจคะแนน

3.3 รวบรวมคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{\mu}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{\mu}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มประชากร

μ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน สถิติทดสอบที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ปรากฏดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม (ทุกคน)	μ	σ	t	df	sig
ความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียน	20	223	8.92	2.41	9.69	24	.000
ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน	20	373	14.92	2.46		24	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 14.92 σ

= 2.46) สูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย (μ = 8.92 σ = 2.41) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ค่าสถิติเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	posttest	14.92	25	2.465	.493
	pretest	8.92	25	2.414	.483

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	posttest & pretest	25	.195	.350

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference Lower	Upper			
Pair 1	posttest - pretest	6.000	3.096	.619	4.722	7.278	9.691	24	.000

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมแต่ละด้าน

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ

1. ด้านการจัดกิจกรรม			
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรม	4.66	0.37	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศในห้องเรียน			
ค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศในห้องเรียน	4.64	0.36	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
ค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.68	0.30	มากที่สุด
รวม	4.66	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยรวม ด้านการจัดกิจกรรม ด้านบรรยากาศในห้องเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด

หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.66 σ = 0.37) ด้านบรรยากาศในห้องเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.64 σ = 0.36) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีค่าเฉลี่ย (μ = 4.68 σ = 0.30)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน (μ = 4.66 σ = 0.34)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ทั้ง 2 ตอนแล้วนั้น ผู้วิจัยจะนำไปสรุปผลอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในบทต่อไป

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) แบบ One Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง 2) แบบวัดความสามารถในการ

แก้ปัญหา จำนวน 20 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

1.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share

5.2 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66 σ = 0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับ (μ = 4.68 σ = 0.30) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม (μ = 4.66 σ = 0.37) และด้านบรรยากาศในห้องเรียน (μ = 4.64 σ = 0.36) ตามลำดับ

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

1) การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการดังนี้ ประการแรก การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ "ปัญหา" ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและคงทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barrows และ Tamblyn (1980) ผู้พัฒนาแนวคิด PBL ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาที่แท้จริงและต้องใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ไข ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การที่นักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เช่น การตัดสินใจซื้อสินค้า การจัดการงบประมาณครอบครัว หรือปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร ทำให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่เรียนกับชีวิตจริง กระตุ้นให้เกิดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้

ประการที่สอง การเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแก้ปัญหา โดยในขั้น Think นักเรียนได้มีเวลาคิดและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเองก่อน ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ขั้น Pair นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ ทำให้ได้รับมุมมองที่หลากหลาย สามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และพัฒนาทักษะการสื่อสาร และในขั้น Share นักเรียนได้นำเสนอแนวคิดต่อชั้นเรียน ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและทักษะการนำเสนอ ตลอดจนได้เรียนรู้จากความคิดเห็นที่หลากหลายของเพื่อนๆ ในชั้นเรียน กระบวนการนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky ที่เน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาความสามารถทางปัญญาประการที่สาม การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนากระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดทางเลือก การตัดสินใจ และการประเมินผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูง นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอจะสามารถประยุกต์ใช้ทักษะเหล่านี้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพประการที่สี่ บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มากกว่าการเป็นผู้บรรยาย ครูผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นด้วยคำถาม ให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสอนแบบ Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์และการโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมประการที่ห้า การทำงานเป็นกลุ่มและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การฟัง การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการประนีประนอม ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่สำคัญต่อการเรียนรู้ แต่ยังเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการทำงานในสังคม นักเรียนที่มีทักษะทางสังคมที่ดีจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้างผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานนท์ คันทมาตย์ (2561) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส22106 สังคมศึกษา 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนภายใต้แนวคิดสะเต็มศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าทักษะการแก้ปัญหามีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 77.27 และมีคะแนนเฉลี่ย 23.73 คิดเป็นร้อยละ 79.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ไชยพาลี (2563) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้และมีความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้นจากการช่วยเหลือกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายมีผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้และอยู่ในระดับดีมากทุกคน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัญชสุ เลานอก (2565) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Constructivism ของ Piaget ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจด้วยตนเองผ่านการเผชิญกับปัญหาจริงและการค้นหาแนวทางแก้ไข

2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.68, σ = 0.30) ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนรับรู้ว่าตนเองได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ในหลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร และมีความเข้าใจเนื้อหาเศรษฐศาสตร์อย่างลึกซึ้งมากขึ้น นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างมีเหตุผล หรือการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ซึ่งนักเรียนตระหนักว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในอนาคต ด้านการจัดกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.37) ทั้งนี้สืบเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีความหลากหลาย น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของเนื้อหา การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด แลกเปลี่ยน และนำเสนอความคิดเห็นผ่านเทคนิค Think-Pair-Share ทำให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Active Learning) รู้สึกสนุกสนานและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้านบรรยากาศในห้องเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.64, σ = 0.36) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เปิดกว้าง และปลอดภัยทางจิตใจ นักเรียนจึงรู้สึกมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นและไม่กังวลต่อความผิดพลาด การทำงานเป็นคู่และกลุ่มช่วยลดความกังวลในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน บรรยากาศที่เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย อีกทั้งครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ที่เน้นการให้กำลังใจ ช่วยสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียน ความพึงพอใจในระดับสูงนี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้รูปแบบนี้ ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจและความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองต่อไป อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐพร คุ้มครอง (2561) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.39, S.D. = 0.66) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิวัลย์ เทียบจันทึก (2562) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ความพึงพอใจที่สูงยังสะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่สร้าง

ประสบการณ์ที่มีความหมาย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักในการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนาไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานและเทคนิค Think-Pair-Share อย่างละเอียด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของการออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและการจัดการเวลาในแต่ละขั้นตอน

2. ในการจัดกิจกรรม ครูควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง โดยเน้นว่าไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูกแบบสัมบูรณ์ สิ่งสำคัญคือกระบวนการคิดและเหตุผลที่นักเรียนใช้ในการหาคำตอบ

3. ครูควรเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัล บทความข่าว กรณีศึกษา และตัวอย่างจากชีวิตจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้กับวิชาอื่นๆ หรือสถานศึกษาที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการคิดของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share ต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านระดับชั้น พื้นที่ หรือบริบทของโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิค Think-Pair-Share กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆเพื่อหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

4. ควรมีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามผลของการจัดการเรียนรู้ต่อพัฒนาการของนักเรียนในระยะเวลาที่นานขึ้น และศึกษาว่าทักษะที่นักเรียนได้รับสามารถคงอยู่และนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

ชญานนท์ คันทมาตย์. (2561). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส22106 สังคมศึกษา 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภายใต้แนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*.

ทิศนา แขมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ ไชยพาลี. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภานุรุจ บุรีนอก. (2565). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มนตรี เฉกเพลงพิน. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*.

มัญชสุ เลานอก. (2565). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *รายงานผลการประเมิน PISA 2022*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

โรงเรียนบ้านห้วยแร่. (2567ก). *บันทึกการนิเทศการสอนรายวิชาสังคมศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.

Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education*. Springer Publishing Company.

Carss, M. (2007). *The effects of using Think-Pair-Share during guided reading lessons*. University of Waikato.

Kagan, S. (1994). *Cooperative learning*. Kagan Publishing.

Lyman, F. (1981). The responsive classroom discussion: The inclusion of all students. In A. Anderson (Ed.), *Mainstreaming Digest* (pp. 109–113). University of Maryland.

Nair, S. M., & Sanai, M. (2020). Effects of think-pair-share in a higher education classroom setting: A meta-analysis. *Journal of Education and Learning*.

Piaget, J. (1973). *Memory and intelligence*. Basic Books.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Walker, A. E., & Leary, H. (2009). A problem-based learning meta-analysis: Differences across problem types, implementation types, disciplines, and assessment levels. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 3*(1), 6–28.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Developing Mathematical Problem-Solving Skills and Academic Achievement in Mathematics through 5E Inquiry-Based Learning Integrated with Exercises for Grade 6 Students

จริยา เครือทอง[1*], จิราพร วิชระโภชน์[2], กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Jariya Khrueathong[1], Jiraporn Witcharapote[2], Kritsadaphan Pongboriboon[3]
[1,2,3]College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * Lekky.indy1390@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 18 December 2025; Revised: 30 January 2026; Accepted: 10 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด รวมทั้งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบฝึกทักษะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก สามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E), ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The primary objective of this research was to enhance mathematical problem-solving skills and academic achievement among sixth-grade students through the implementation of the 5E inquiry-based learning model integrated with supplementary exercises. The study established a performance threshold requiring students to achieve a minimum score of 70% of the total marks, with at least 70% of the total student population passing this criterion. This study employed a quasi-experimental design, focusing on a target group of 17 sixth-grade students at Ban Huay Rae School, under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, during the first semester of the 2025 academic year. The research instruments consisted of lesson plans, a mathematical problem-solving skills test, an academic achievement test, and skill-reinforcement exercises. Statistical analysis was conducted using percentages, means, standard deviations, and t-tests. The research findings are summarized as follows: 1. The 5E inquiry-based learning management combined with exercises effectively developed the mathematical problem-solving skills of the sixth-grade students. The results indicated that the students achieved scores of at least 70% of the total, with the number of students passing the criteria exceeding 70%, reaching statistical significance at the .05 level. 2. The implementation of the 5E inquiry-based learning model combined with exercises significantly improved mathematics academic achievement. Students met the 70% score threshold and the 70% passing rate criterion with statistical significance at the .05 level

Keywords: The implementation of the 5E inquiry-based learning model, mathematical problem-solving skills, and academic achievement in mathematics.

1.บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เรื่อง การยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังนี้ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและบริบท

ของพื้นที่ ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้นำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการวางแผน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก คณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการ เรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) กระทรวงศึกษาธิการ (2560) คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหา ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ยิ่งกว่านั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ทำให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากมายในทุกวันนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ตามศักยภาพ โดย กำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ซึ่งหนึ่งในสาระที่สำคัญคือทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ทักษะการให้ เหตุผลทางคณิตศาสตร์ 3) ทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ 4) ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และ 5) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถ ของบุคคลในการที่จะนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงเป็นเครื่องมือของนักเรียนใน การทำให้ความรู้ทางคณิตศาสตร์มีความหมายและมีคุณค่ามากกว่าเป็นเพียงวิชาที่ประกอบด้วย สัญลักษณ์และขั้นตอนการแก้ปัญหาในห้องเรียน ความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์จึง เป็นของคู่กัน และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (อัมพร ม้าคะนอง, 2554)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำและทำเลียนแบบตัวอย่าง โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้ อธิบายและยกตัวอย่างให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยครูเพียงแต่อธิบายคำตอบที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ไม่สามารถแสวงหาวิธีในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และไม่สามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์รายวิชาคณิตศาสตร์และการทดสอบระดับชาติ O-Net ซึ่งคะแนนสอบ O-Net รายวิชาคณิตศาสตร์ ปี 2567 มีผลคะแนนเฉลี่ย 44.33 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางสถานศึกษากำหนด (รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านห้วยแร่) นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่มีผลการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ไม่ถึงร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ70 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์จะ ประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นจะต้องพบเจอกับการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และบรรลุเป้าหมายนั้นเสมอ จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาอย่างยิ่ง

ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการประยุกต์ความรู้ ขั้นตอน หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์ กลวิธีและยุทธวิธีการแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหา และได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ว่า เป็นกระบวนการในการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่ ไปใช้ในการค้นหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ กระบวนการเหล่านี้อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากบ้างน้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับลักษณะของโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์นั้น ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นการทำงานโดยใช้กระบวนการที่ยังไม่ทราบมาก่อนล่วงหน้าในการหาคำตอบของปัญหา การแก้ปัญหาเป็นทั้งทักษะ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานในการทำความเข้าใจปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา และกระบวนการซึ่งเป็นวิธีการหรือขั้นตอนการทำงานที่มีการวิเคราะห์และวางแผนโดยมีการใช้เทคนิคต่างๆ ประกอบ (อัมพร ม้าคะนอง , 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการ แสวงหาความรู้ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความจริงในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนช่วย อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน และมีการใช้คำถามที่มีความหมาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นหรือค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นที่กำหนดจนผู้เรียนเกิดความรู้และสามารถ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัย ความสนใจของตัวนักเรียนเอง อาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้มา เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามกำหนดประเด็นที่จะศึกษา 2) ขั้นสำรวจและค้นหา(Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะมีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ เพื่อลงมือปฏิบัติเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจาก

แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจและตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม นำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด ขั้นประเมินนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงสภาพปัญหาและ ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ผ่านมาเป็นการเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและทำเลียนแบบตัวอย่าง โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้ อธิบายและยกตัวอย่างให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยครูเพียงแต่อธิบายคำตอบที่ ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ไม่สามารถแสวงหาวิธีในการหาคำตอบด้วยตนเอง และไม่สามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ และจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของสถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) เกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ได้แก่ ขั้นการสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นการสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นการอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนและฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

2.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก

3.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิด และขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนที่ 3 เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก จำนวน 15 แผน รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นข้อสอบ อัตนัย จำนวน 5 ข้อ รวม 60 คะแนน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม จำนวน 1 ฉบับ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน

4. แบบฝึกทักษะ เรื่อง ทศนิยม

3.3 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษาและพิจารณาความเหมาะสมความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ (index of item objective congruence หรือ IOC)

3.4 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบฝึกทักษะ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ศูนย์ 10 วังม่วง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ผ่านการเรียน เรื่อง ทศนิยม มาแล้ว ผลการประเมินแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80-1.00

3.4.1 ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความยาก-ง่าย (P_E) เท่ากับ 0.62 และมีค่าอำนาจจำแนก (D) เท่ากับ 0.43 วิเคราะห์โดยใช้สูตร D.R Whitney and D.L Sabers,1970 ต้องแบ่งกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อนโดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มผู้ใช้คะแนนสูงและต่ำ

3.4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.37-0.77 และค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.40-0.83 จำนวน 30 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของโลเวทท์ (บุญชม ศรีสะอาด,2554) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อสอบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

3.4.3 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม โดยใช้การหาประสิทธิภาพแบบฝึก E_1,E_2 80/80 พบว่า อยู่ในระดับ สูงกว่าเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553)

3.5 นำแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบฝึกทักษะ ไปทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือค่าร้อยละ (Percentage) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ค่าสถิติ	N	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	μ	σ	t	Sig.

การทดสอบ		(12)						
หลังการทดลอง	17	15	60	42	49.12	10.15	19.96	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย (μ=49.12) (σ =10.15) คิดเป็นร้อยละ 81.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

ค่าสถิติ / การทดสอบ	N	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (12)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	μ	σ	t	Sig.
หลังการทดลอง	17	15	30	21	22.76	5.69	16.51	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย (μ =22.76) (σ =5.69) คิดเป็นร้อยละ 75.88 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก

สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปลายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้โดยแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 49.12 คิดเป็นร้อยละ 81.87 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 88.24 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่เน้นการถ่ายทอดการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน เน้นการฝึกทำแบบฝึกด้วยตนเองในโจทย์ปัญหาหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในแบบฝึก ทำให้ผู้เรียนได้ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำผลที่ได้มาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2558) ได้กล่าวว่าการสอนสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนการรู้ โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ในการสืบค้นหาแหล่งเรียนรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ภพ เลาห์ไพบูลย์ (2552) ได้กล่าวประโยชน์ที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) คือ นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความอยากรู้ตลอดเวลา และนักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิดและฝึกการกระทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้สถานการณ์ใหม่อีกด้วย อีกทั้งไสว พักขาว (2544) ได้กล่าวถึงคุณค่าและ

ประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน คือ นักเรียนได้มีส่วนร่วมคิดหาเหตุผลและสรุปผลความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา โกพล (2562) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุประวีณ์ สังข์ทอง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ความน่าจะเป็น ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจบวงจรปฏิบัติการที่ 3 กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 16 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 คน มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการ วิจับพบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการ คิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.89 วงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 วงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.33 และ ธีรญา ชูเกษ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 45.17 คิดเป็น ร้อยละ 75.29 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยเท่ากับ 43.57 คิดเป็นร้อยละ 72.61 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่กล่าวมามีความแตกต่างกันในด้านกลุ่มตัวอย่างและบริบทของแต่ละสถานศึกษา แต่ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) ส่งผลให้ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นเหมือนกัน

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดและมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

เท่ากับ 22.76 คิดเป็นร้อยละ 75.88 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่ามีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 88.24 การที่ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้ ซึ่งมีผลมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับแบบฝึก เน้นการฝึกทำแบบฝึกด้วยตนเองในโจทย์ปัญหาหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในแบบฝึก ซึ่งหลังการทดลองนักเรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ทำให้ผลคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับ ศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบ เสาะหาความรู้(5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรุวิทยา ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหา ความรู้(5E) ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบาย และลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตาม แผนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยวิธีดังกล่าว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลสรุปจาก การศึกษาในครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จะมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนใน เรื่อง ความน่าจะเป็นได้ดีขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับ นูรีมาน สือรี (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องเลขยกกำลัง มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80.84/80.11 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) ความพึงพอใจสูงสุดของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึก ทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับ ชวิศา สุริยะงาม (2566) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.33 ซึ่งอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ ฮัซซัน หลังปูเต๊ะ (2567) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E)

มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ 19.66 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 22.98 คะแนน เมื่อทดสอบค่า t-test สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) หลังการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 76.59 ซึ่งสูงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) พบว่า ผลของการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.21 คะแนน คิดเป็น 86.79 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และยังสอดคล้องกับ นภัสสร สว่างศรี และ พินดา วราสุนันท์ (2568) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70 โดยมีค่า E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง สถิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่กล่าวมามีความแตกต่างกันในด้านกลุ่มตัวอย่างและบริบทของแต่ละสถานศึกษา แต่ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเหมือนกัน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ เนื่องจากมีกระบวนการและขั้นตอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองเผชิญสถานการณ์ผ่านกระบวนการคิดกระบวนการปฏิบัติจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นวิธีการสอนที่เหมาะกับวิชาคณิตศาสตร์ โดยที่ครูผู้สอนจะต้องเป็นเพียงผู้เตรียมสภาพแวดล้อมจัดลำดับเนื้อหา ให้คำแนะนำหรือช่วยให้นักเรียนประเมินความสามารถได้ด้วยตนเอง ส่วนนักเรียนเป็นผู้เรียนภายใต้เงื่อนไขของครู นักเรียนมีอิสระในการดำเนินการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ควรออกแบบให้สอดคล้องกับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5ขั้น (5E) กับสาระอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2.2 ควรทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) วิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความอยากเรียนรู้ตลอดเวลา นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิด ฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการจัดการระบบความคิดและวิธีเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือ ทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. คุรุสภา.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภา.

ชวิศา สุริยะงาม. (2566). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ธีรญา ชูเกษ. (2564). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิค STAD* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

นภัสสร สว่างศรี, และ พินดา วราสุนันท์. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry-Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12*(1), 31–43.

นูรีมาน สือรี. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ].

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การพัฒนาการสอน*. สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2552). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ไทยวัฒนาพานิช.

มินตรา โกพล. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. คุรุสภา.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. ส. เจริญการพิมพ์.

ไสว ฟักขาว. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอมพันธ์.

สุประวีณ์ สังข์ทอง. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ความน่าจะเป็น* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2561). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร)*.

ศรีวิภา พูลเพิ่ม. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรุวิทยา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อัมพร ม้าคนอง. (2553). *การพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฮัซซัน หลังปูเต๊ะ. (2567). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 16* (น. 1149–1160).

Whitney, D. R., & Sabers, D. L. (1970). *Improving essay examinations III*. University Evaluation and Examination Service.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

Guidelines for the Development of School Administrators' Competencies under District Learning Encouragement Centers, Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement

วัลวิภา อ่อนราษฎร์[1*]

[1]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Wanwipa Aonrat[1]
[1]Asia Graduate College, Khon Kaen, Thailand
✉: Wanwipanuk16@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 05 January 2026; Revised: 03 February 2026; Accepted: 10 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น และ (2) หาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 224 คน รวมจำนวนทั้งหมด 248 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีลักษณะตอบสนองคู่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (=3.78, S.D.=0.55) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (=4.95, S.D. =0.19) และความต้องการจำเป็นโดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI Modified = เท่ากับ 0.309 (2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 8 ด้าน 24 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านการสื่อสารและจูงใจ มี 3 แนวทาง (2) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 3 แนวทาง (3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 แนวทาง (4) ด้านการวิเคราะห์

และสังเคราะห์ มี 3 แนวทาง (5) ด้านการทำงานเป็นทีม มี 3 แนวทาง (6) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มี 3 แนวทาง (7) ด้านการบริการที่ดี มี 3 แนวทาง (8) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มี 3 แนวทาง

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the current situation, desired situation, and necessary competencies of school administrators under District Learning Encouragement Center in Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement, and (2) To find ways to develop the competencies of school administrators under District Learning Encouragement Center in Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement. This is mixed-method research. The sample group used in the research is 24 school administrators and 224 teachers, totaling 248 people. The instrument used is a questionnaire on academic leadership of school administrators, which is a 5-level rating scale with a dual response. The statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI modified) technique to prioritize the needs. The results of the research were found that: (1) The current status, desired status, and needs of the competencies of school administrators at the district-level learning promotion centers under the Khon Kaen Provincial Learning Promotion Office. The current status, overall and in each aspect, was at a high level (=3.78, S.D.=0.55). The desired status, overall and in each aspect, was at a high level (=4.95, S.D.=0.19). Overall needs were also assessed. The Modified Needs Index (PNI) value was 0.309. (2) Guidelines for Competency Development for District-Learning Promotion Center School Administrators Under the jurisdiction of the Khon Kaen Provincial Learning Promotion Office, there are 8 areas and 24 approaches as follows: (1) Communication and motivation, there are 3 approaches; (2) Self-development, there are 3 approaches; (3) Vision, there are 3 approaches; (4) Analysis and synthesis, there are 3 approaches; (5) Teamwork, there are 3 approaches; (6) Achievement-oriented, there are 3 approaches; (7) Good service, there are 3 approaches; (8) Personnel potential development, there are 3 approaches.

Keywords: Competency, School administrators, Guidelines for developing the competencies of school administrators

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันรวมถึงสภาพการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในขณะนี้ทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญทั้งความเสี่ยงที่สูงขึ้นและการสร้างโอกาสที่ดีมากขึ้นซึ่งเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มทางสังคมอีกทั้งองค์กรแบบยุคคลาสสิก (classical organization) ในศตวรรษที่ 20 ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ดีภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้าง (Structure) ระบบ (Systems) การปฏิบัติ (Practices) และวัฒนธรรม (Culture) เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าและเป็นอุปสรรคทำให้ยากต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกองค์กรในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีมากมายอาทิการปฏิรูประบบราชการการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรการแปรรูปรัฐวิสาหกิจการออกนอกระบบของหน่วยงานราชการการร่วมทุนการรวมกิจการรวมทั้งการนำเทคนิคการจัดการใหม่ ๆ มาใช้ในองค์การการเปลี่ยนแปลงองค์การการเปลี่ยนแปลงองค์กรสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับคือในระดับบุคคลกลุ่มหรือ

องค์กรโดยอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงองค์กรทั้งหมดหรือบางส่วนขององค์กร ซึ่งรวมถึงการออกแบบโครงสร้างองค์กรใหม่การติดตั้งระบบสารสนเทศใหม่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเป็นต้น (อนันต์ นามทองต้น, 2553)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ กระทำกิจกรรมต่างๆได้ ด้วยตนเอง โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ และระเบียบของทางราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางด้านการศึกษาให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ดังนั้น สถานศึกษาจะดีได้ก็ต้องเข้มแข็งซึ่งการกระจายอำนาจจะกระตุ้นให้สถานศึกษากระตือรือร้นในการพัฒนา และทำให้มีความสามารถในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งผู้ที่จะนำพาสถานศึกษาให้พัฒนาและเป็นสถานศึกษาที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่เยาวชนได้นั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งสถานศึกษา นั้นจะดีหรือไม่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพจะเชื่อมโยงสัมพันธ์และแปรผันตามผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการพัฒนาบริหารองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด (ชาญชัย อาจินสามจาร , 2540)

จากประเด็นดังกล่าว สมรรถนะทางการบริหารจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทั้งในระบบภาคส่วนราชการและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะทางการบริหาร หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และความสามรถ เพื่อนำองค์กรสู่เป้าหมายที่วางไว้ สมรรถนะการบริหารเป็นการทำนายความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรในตำแหน่งหนึ่งๆได้ดีที่สุด มีความเบี่ยงเบนหรืออคติน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการคัดเลือกแบบเก่าๆ “สมรรถนะการบริหาร” สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานราชการในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกำหนดปัจจัยพื้นฐานว่าในตำแหน่งหนึ่งๆนั้นบุคคลจะต้องมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอะไรบ้างอยู่ในระดับใดจึงจะทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้ผลดี และบรรลุเป้าหมายขององค์กรในประเทศได้หลายแห่ง ได้นำระบบสมรรถนะมาใช้และให้ความสนใจในการนำระบบสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรพยากรบุคคล (David McClelland, 1970) ซึ่งในส่วนของสถานศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ก็ได้นำสมรรถนะเข้ามามีบทบาทให้การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการทุกตำแหน่งกำหนดขึ้นเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกันถือเป็นค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กร และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) เป็นการกำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงานเพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่ หน้าที่และ

ส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี และถือเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สมรรถนะผู้บริหาร เพื่อนำความรู้ ทักษะ เจตคติมาบริหารและนำพาองค์การสู่เป้าหมายที่วางไว้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยเฉพาะ การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาของตน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาได้กับตัวจักร สำคัญที่จะควบคุมการดำเนินงานทุกอย่างภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องกัน สมรรถนะในการทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ จึงเป็นเครื่องชี้วัดสำคัญประการหนึ่งว่า จะสามารถดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาได้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดผู้บริหารสถานศึกษาที่ชาญ ฉลาดจะต้องเป็นผู้ที่สามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาวะของสถานศึกษาที่เผชิญอยู่ ประสานความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุตามภาระหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนและของชาติในที่สุดผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ดังนั้นการที่องค์การได้มีผู้บริหารรับรู้และทำาหน้าที่การบริหาร จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาองค์การไปสู่เป้าหมาย เป็นองค์การสำคัญองค์การหนึ่ง เป็นสถานที่สร้างคนในชาติให้มีคุณภาพด้วย การให้การศึกษาอบรมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษารวมทั้งเป็นผู้คอยให้กำลังใจและจูงใจผู้ร่วมงานให้ทำงานเต็มความสามารถ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ต้องมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายและความสำคัญของงานบริหารเป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารต้องมีความสามารถและสมรรถนะสูง วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การดำเนินการทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังย่อมประสบความสำเร็จ จึงเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก เนื่องจากเป็นตัวจักรสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาการสร้างสรรค์คุณภาพ การเรียนการสอน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีแนวนโยบายในด้านของการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการกระตุ้นให้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสังกัด ได้มีการพัฒนาตนเอง รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ เพื่อนำประโยชน์ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น, 2567)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงาน

ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 อำเภอ ได้แก่ 1.เมืองขอนแก่น 2.เวียงเก่า 3.ภูเวียง 4.พระยืน 5.น้ำพอง 6.แวงน้อย 7.สีชมพู 8.อุบลรัตน์ 9.ภูผาม่าน 10.บ้านฝาง 11.บ้านแฮด 12.แวงใหญ่ 13.เปือยน้อย 14.โนนศิลา 15.ซำสูง 16.บ้านไผ่ 17.มัญจาคีรี 18.ชนบท 19.กระนวน 20.เขาสวนกวาง 21.หนองนาคำ 22.หนองเรือ 23.ชุมแพ 24.พล 25.โคกโพธิ์ไชย 26.หนองสองห้อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ปีการศึกษา 2568 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 704 คน จำนวนทั้งหมด 728 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน ครูผู้สอน จำนวน 224 คน รวมจำนวนทั้งหมด 248 คน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน แล้วใช้การสุ่มแบบจับฉลาก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (mixed-method research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านสถานภาพ การดำรงตำแหน่ง และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการ

เรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ที่มีลักษณะตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 8 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้ 1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การบริการที่ดี 3.การพัฒนาตนเอง 4.การทำงานเป็นทีม 2) สมรรถประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้ 1.การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 2.การสื่อสารและจูงใจ 3.การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4.การมีวิสัยทัศน์

ระยะที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ สกร.ประจำจังหวัด 1 คน หัวหน้าส่วนการศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สกร.ระดับอำเภอ 4 คน

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1.ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปยังศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

2.ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น รูปแบบออนไลน์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปที่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใน Google from ผ่านระบบ QR Code

3.ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง

4.ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

5.ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ

อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น จำนวน 7 คน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

6.ผู้วิจัยติดต่อประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

7.ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ ตามวันที่กำหนด

8.ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

9.ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ น้อยที่สุด

2.วิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

4.แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับมากที่สุด ถึงระดับน้อยที่สุด โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด. 2560) ได้แก่

1. ร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

1.การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแบบประเมินกับเนื้อหา โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และวัตถุประสงค์การวิจัย

3.5.3 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2540)

เมื่อ $$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\sum Si^2}{St^2}\right\}$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.5.4 วิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยใช้สูตร PNI Modified ของ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ดังนี้

$PNI_{Modified}$ = (I - D) / D

I (Important) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น (สภาพที่พึงประสงค์)

D (Degree of success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง (สภาพปัจจุบัน)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
สมรรถนะหลัก								
1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.80	0.56	มาก	4.94	0.21	มากที่สุด	0.300	6
2.การบริการที่ดี	3.82	0.60	มาก	4.95	0.18	มากที่สุด	0.296	7
3.การพัฒนาตนเอง	3.73	0.55	มาก	4.96	0.20	มากที่สุด	0.329	2
4.การทำงานเป็นทีม	3.80	0.55	มาก	4.95	0.21	มากที่สุด	0.303	5

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
สมรรถประจำสายงาน								
1.การวิเคราะห์และสังเคราะห์	3.78	0.51	มาก	4.96	0.19	มากที่สุด	0.312	4
2.การสื่อสารและจูงใจ	3.71	0.56	มาก	4.97	0.15	มากที่สุด	0.335	1
3.การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	3.88	0.62	มาก	4.95	0.17	มากที่สุด	0.280	8
4.การมีวิสัยทัศน์	3.76	0.55	มาก	4.95	0.21	มากที่สุด	0.318	3
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.78**	**0.55**	**มาก**	**4.95**	**0.19**	**มากที่สุด**	**0.309**	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.78, S.D.=0.55) และเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.88, S.D. =0.62) ด้านการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.82, S.D. =0.60) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D. =0.56) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.80, S.D. =0.55) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.78, S.D. =0.51) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.76, S.D. =0.55) ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.73, S.D. =0.55) และด้านการสื่อสารและจูงใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=3.71, S.D. =0.56)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.19) และเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ด้านการสื่อสารและจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.97, S.D. =0.15) ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.96, S.D. =0.20) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.96, S.D. =0.19) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.21) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.21) ด้านการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.18) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.95, S.D. =0.17) และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=4.94, S.D. =0.21)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified เท่ากับ 0.309 หากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มีความต้องการตามลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) ด้านการพัฒนาตนเอง (PNI modified = 0.329) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (PNI modified = 0.318) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (PNI modified = 0.312) ด้านการทำงานเป็นทีม (PNI modified = 0.303) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (PNI modified = 0.300) ด้านการบริการที่ดี (PNI modified = 0.296) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (PNI modified = 0.280)

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม และความเป็นไปได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านการสื่อสารและจูงใจ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.14	0.98	มาก
2.ด้านการพัฒนาตนเอง	4.55	0.53	มากที่สุด	4.14	1.02	มาก
3.ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.56	0.53	มากที่สุด	4.03	0.93	มาก
4.ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.74	0.37	มากที่สุด	4.07	0.99	มาก
5.ด้านการทำงานเป็นทีม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.03	0.91	มาก
6.ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.56	0.88	มากที่สุด	4.07	0.95	มาก
7.ด้านการบริการที่ดี	4.56	0.88	มากที่สุด	4.03	0.89	มาก
8.ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.56	0.88	มากที่สุด	4.07	0.83	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.60**	**0.22**	**มากที่สุด**	**4.08**	**0.86**	**มาก**

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 8 ด้าน 24 แนวทาง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวม ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.60, S.D.= 0.22) อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 0.86) อยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน เป็นดังนี้

สภาพที่ปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.78, S.D.=0.55) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานที่โดด เด่นเฉพาะตัวของบุคคล ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนัสสรณ์ พลอยทับทิม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศพล ลุสีดา (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.95, S.D. =0.19) รวมทั้งพบว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเองได้มากขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองและสอดคล้องกับอดุลศักดิ์ ทองคำ (2566) ได้ศึกษา ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยภานุพงศ์ คำพิมพ์ (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักในยุคดิจิทัลตามหลักทุติยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา เทศแก้ว (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการ

จำเป็น Modified Priority Need Index (PNI Modified) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง (PNI modified = 0.329) พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสั่งสมและพัฒนา ศักยภาพความรู้ ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (PNI modified = 0.318) พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง ภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กร 4) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (PNI modified = 0.312) พบว่า ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน 5) ด้านการทำงานเป็นทีม (PNI modified = 0.303) พบว่า ผู้บริหารเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่นและสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลกัน 6) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (PNI modified = 0.300) พบว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 7) ด้านการบริการที่ดี (PNI modified = 0.296) พบว่า ผู้บริหารอุทิศเวลาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ 8) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (PNI modified = 0.280) แม้จะมีความจำเป็นในระดับต่ำกว่าด้านอื่น แต่ยังคงมีความสำคัญ พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร

2. ผลจาการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ได้แนวทางในการพัฒนา 8 ด้าน 24 แนวทาง ดังนี้

1.ด้านการสื่อสารและจูงใจ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน อีกทั้งผู้บริหารมีการวางแผน การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าเสมอ นอกจากผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน เพื่อจัดทำนโยบายในโรงเรียนได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาดา เทศแก้ว (2567) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับแรก คือ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการพูด เขียน สื่อสาร โต้ตอบในโอกาสและสถานการณ์ต่างๆตลอดจนสามารถชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วยยอมรับคล้อยตาม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสารการสื่อสารและจูงใจได้กลายมาเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงาน

2.ด้านการพัฒนาตนเอง เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง โดยสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสั่งสมและพัฒนา ศักยภาพความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ผู้บริหารมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่

เสมอเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน และผู้บริหารเข้าใจตนเองสามารถวิเคราะห์จุดด้อยตนเองเพื่อปรับปรุง ตนเองและวิเคราะห์จุดเด่นเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้องค์ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การพัฒนา ตนเองมีความจำเป็นในแง่การพัฒนางาน พัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ (career development) แต่ละอาชีพต้องอาศัยความชำนาญเป็นพิเศษในด้านนั้น ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เข้าร่วมสถานการณ์และการเรียนรู้ใหม่ๆโดยการลงมือปฏิบัติรู้จักผ่อนปรนเต็มใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติเช่นเดียวกัน

3.ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่สาม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง ภารกิจและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องประสานกันขององค์กร และผู้บริหารใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายการทำงาน อีกทั้งผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทื้อน ทองแก้ว (2550) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในระยะยาวและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างรวดเร็ว สามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับผู้อื่น และโน้มน้าวให้ผู้อื่นแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจากความหมาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Knezevich ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ในการเป็นผู้กาหนดนโยบายการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กาหนดไว้

4.ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่สี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกไปสู่การปฏิบัติและสร้างโอกาสให้กับหน่วยงาน ทั้งนี้ ผู้บริหารมีการวางแผน การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าเสมอ และผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน เพื่อจัดทำนโยบายในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถทางเชาว์ปัญญาทั่วไปเพื่อจัดการกับความซับซ้อนยุ่งยากที่เกิดจากบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้แก่การเข้าใจความคิดรวบยอด การวิเคราะห์สังเคราะห์ประยุกต์การคิดเชิงกลยุทธ์รวมทั้งความสามารถในการใช้ไหวพริบ และแก้ไขสถานการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา

5.ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่ห้า โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารเต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่นและสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลกัน อีกทั้งผู้บริหารมีการติดต่อสื่อสาร มีการพึ่งพาอาศัยกันและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และผู้บริหารสามารถรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างและรักษา ความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน และเพื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล

หน่วยงานและองค์กร

6.ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่หก โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และผู้บริหารคำนึงถึงการปลูกฝังและตระหนักเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบริหารมีการปฏิบัติงานและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานให้มี คุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของเทื้อน ทองแก้ว (2550) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถที่มุ่งมั่นในความรับผิดชอบและการปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้มีการตัดสินใจได้ตามเวลาและมีประสิทธิภาพให้ได้ผล ผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการนำไปใช้

7.ด้านการบริการที่ดี เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่เจ็ด โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารอุทิศเวลาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ อีกทั้งผู้บริหารกำหนดแนวทางการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และผู้บริหารปรับปรุงระบบบริการให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมและ มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องความตั้งใจและพยายามของผู้บริหารในการให้บริการเพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและหน่วยงานภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Spencer and Spencer ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องแสดงคุณลักษณะที่นุ่มนวล ซื่อตรง ไว้ใจได้มีคุณธรรม และจริยธรรม

8.ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในลำดับที่แปด โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากร และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเอง อีกทั้งผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ได้กล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเชี่ยวชาญการบริหารทรัพยากรบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของเทื้อน ทองแก้ว (2550) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องประเมินสถานการณ์ความต้องการของทีมงานทั้งใน ปัจจุบันและอนาคตตามเป้าหมายขององค์การและงบประมาณที่เป็นจริง ใช้หลักคุณธรรมที่มั่นใจว่า ทีมงานได้รับการคัดเลือกที่เหมาะสม มีการพัฒนาที่ดี มีประโยชน์ มีคุณค่าและผลที่เกิดขึ้นสามารถ นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

6. ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.88, S.D. =0.62) ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากรที่เกื้อกูลกันมากขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น ด้านการสื่อสารและจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.97, S.D. =0.15) ผู้บริหารสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถสรุปประเด็นจากการฟัง การอ่าน และประเด็นจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารและจูงใจ (PNI modified =0.335) ผู้บริหารต้องสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้บุคลากรที่มีความเห็นแตกต่างกันสามารถร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารสามารถสรุปประเด็นจากการฟัง การอ่าน และประเด็นจากการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีคุณภาพ

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร และจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. คุรุสภา.

ทัศพล ลุสีดา. (2565). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธนัสสรณ์ พลอยทับทิม. (2560). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม].

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พงษ์พิทักษ์ นามนิตย์. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].

พิชญาดา เทศแก้ว. (2567). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย].

ภานุพงศ์ คำพิมพ์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในอำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

ล้วน สายยศ, และ อังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. สุวีริยาสาส์น.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2543). *สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2545). *สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา*. สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ*. กรมวิชาการ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา*. ผู้แต่ง.

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดขอนแก่น. (2567). *สถานศึกษา 26 อำเภอ*. http://khonkaen.nfe.go.th/khonkaen/

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น: แนวคิด เทคนิค และตัวอย่างการประยุกต์ใช้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลศักดิ์ ทองคำ. (2566). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

อนันต์ นามทองต้น. (2553). *สมรรถนะ (Competency): พลังแห่งการพัฒนางานสู่ความเป็นเลิศ*. http://spv-pb2.phetchabun2.net/2.doc

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Effects of Learning Management Based on Simpson's Psychomotor Domain Theory Integrated with the Demonstration Technique on Banana Leaf Craft Skills of Grade 4 Students

อาภรณ์ สัจจสังข์[1*], สุรชัย วัฒนาอุดมชัย[2], จิราพร วิชระโภชน์[3]

[1,2,3]วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ประเทศไทย

Arporn Satjasung[1], Surachai Watthanaudomchai[2], Jiraporn Witcharapote[3]
[1,2,3]College Of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand
✉: * arporn23.th@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 December 2025; Revised: 02 February 2026; Accepted: 10 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติวิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for one-Sample) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะปฏิบัติ วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.94 คิดเป็นร้อยละ 79.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซัน, เทคนิคการสาธิต, การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต, ทักษะปฏิบัติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aimed to: (1) develop the psychomotor skills in the Career and Technology subject on banana leaf handicrafts of Grade 4 students through learning management based on Simpson's psychomotor learning framework supplemented with demonstration techniques, with a performance criterion of at least 70 percent of the total score; (2) enhance students' academic achievement in the same subject using the same instructional approach, with achievement meeting at least 70 percent of the total score; and (3) examine students' satisfaction toward the instructional management. The participants consisted of 24 Grade 4 students enrolled in the first semester of the 2025 academic year at Ban Huai Rae School, under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments included lesson plans on banana leaf handicrafts, a psychomotor skills assessment, a learning achievement test, and a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and a one-sample t-test. The results indicated that students' psychomotor skill performance achieved a mean score of 15.94 (79.66 percent), and all students (100 percent) met the prescribed criterion. Students' academic achievement attained a mean score of 16.33 (81.66 percent), with all students (100 percent) meeting the criterion. In addition, overall student satisfaction toward the instructional approach was rated at the highest level.

Keywords: Simpson's psychomotor learning framework; instructional demonstration method; integrated psychomotor-based instruction; psychomotor performance; academic achievement; student satisfaction

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็น

กลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนองค์รวมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะมีสาระที่สำคัญคือ การดำรงชีวิตและครอบครัว ที่เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียงไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ปัจจุบันยังไม่พัฒนาเทาที่ควร เนื่องจากโรงเรียนยังไม่ได้จัดการเรียนการสอนให้ครบถ้วนตามหลักสูตร ทั้งนี้อาจจะเนื่องจาก ครูผู้สอนขาดความรู้ความสามารถในงานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ครูไม่เข้าใจหลักการสอน ครูมักสอนเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติจริง และเน้นการวัดและ ประเมินผลด้านเนื้อหาความรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2567) นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนที่มีการสอนแบบ ประจำชั้น คือ ครูคนเดียวสอนทุกกลุ่มสาระ มักจะไม่สนใจกลุ่มสาระการงานอาชีพ ครูไม่เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนโดยไม่มีสื่อการสอน สอนแบบบรรยาย เน้นการท่องจำ นักเรียนขาดโอกาสในการแสดงความคิด และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย (อาทร จันทร, 2541)

การจัดกิจกรรมการเรียนวิชาการงานอาชีพเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะปฏิบัติซึ่งจะมีหลากหลายแบบเช่น รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน(Instruction Model Based on Simpson’s Processes for Psycho Motor Skill Development) มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย โดยการสั่งงานของสมอง และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วย ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือ การกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรง หรือความราบรื่นในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการรับรู้ (perception) ขั้นเตรียมความพร้อม (set) ขั้นการตอบสนองภายใต้การควบคุม (guided response) ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง (mechanism) ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (complex overt response) ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ (adaptation) และขั้นการคิดริเริ่ม (origination) (ทิศนา แขมมณี, 2567) ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นและมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นอย่างยิ่ง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยมีการคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ผู้เรียนมีการปฏิบัติ ฝึกทักษะสามารถปฏิบัติเป็นขั้นตอนได้ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ (ปัญญา สังข์ภิรมณ์ และสุคนธ์ สินธพานนท์, 2550)

การสอนแบบสาธิต เป็น กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนด โดยการแสดงหรือกระทำในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้สังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถามอภิปราย และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสอนแบบสาธิต (ทิศนา แขมมณี, 2567) นอกจากนี้ (Dale, 1969) ยังกล่าวไว้ว่า การสอนแบบสาธิตถือเป็นกระบวนการที่ผู้สอนแสดงตัวอย่างหรือกระบวนการต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เห็นและสังเกต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาหรือทักษะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้การสาธิตจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และสามารถเห็นถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากการกระทำหรือกระบวนการต่างๆ ที่นำเสนอและเชื่อว่าผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เนื่องจากการสาธิตเป็นการทำให้ผู้เรียนได้เห็นกระบวนการหรือวิธีการทำงานจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานประดิษฐ์ใบตองเป็นงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เป็นงานที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ทางด้านจิตใจ ซึ่งประกอบด้วยความละเอียด ความประณีตบรรจง มีความสวยงามเป็นระเบียบและความช่างคิดรู้จักดัดแปลงนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทุกบ้านเรือนมาสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์เป็นสิ่งสวยงาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ลักษณะของงานใบตอง จะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะกระบวนการ มีการวางแผนการทำงานตามขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกวัสดุ การออกแบบ การเตรียมอุปกรณ์ และการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้รวมทั้งวิธีประดิษฐ์ ชิ้นงาน ต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของการทำงาน รักงาน ปรับปรุงงานอยู่เสมอตลอดจนทำงานเป็นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่มีทักษะในการใช้เครื่องมือและ ทักษะในกระบวนการทำงานช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นได้ตามสมควรแก่วัยและรู้จักพึ่งตนเอง มีทักษะในการออกแบบงานประดิษฐ์ตามขั้นตอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รวมทั้งปรับปรุงงานอยู่เสมอทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม จึงนำกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ มีเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ และประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์และทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3.วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนเรียน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 24 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านห้วยแร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง จำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง แบบเกณฑ์การให้คะแนนมีลักษณะแบบรูบริค (Scoring Rubric) แบ่งเป็น 4 ระดับ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (multiple choice) มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นก่อนการทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะปฏิบัติแบบรูบริค (Scoring Rubric) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต แบบสอบถามความพึง

พอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3.1.2 ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

3.2 ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง ทำการทดลองสอนในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

3.3 ขั้นหลังการทดลอง

3.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำข้อสอบ 1 ชั่วโมง

3.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความพึงพอใจ ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 20 นาที

3.3.3 ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน รวบรวมคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความสามารถทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าร้อยละ (Percentage) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ต้องมีค่าร้อยละไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

4.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้การทดสอบ (t-test for one Sample)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์เสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 คือ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 คือ มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

4.ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติการประดิษฐ์จากใบตอง หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทาการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยได้ทำการทดสอบก่อนเรียนจากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ทำการทดสอบหลังเรียนและทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

£	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมดของนักเรียน
$\bar{\mu}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่าง
σ	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
P	แทน	ร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความสามารถทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตองเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนของนักเรียน				จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม	
				สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
1	24	20	14	18	14	15.87	79.38	24	100
2	24	20	14	18	15	16.29	80.83	24	100
3	24	20	14	19	15	16.33	81.66	24	100
4	24	20	14	17	14	15.50	77.50	24	100
5	24	20	14	17	14	15.75	78.95	24	100
เฉลี่ยรวม 5 แผน						15.94	79.66	24	100

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน

24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.94 คิดเป็นร้อยละ 79.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และร้อยละ นำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนของนักเรียน				จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม	
			สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
24	20	14	20	15	16.33	81.66	24	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ

ด้านครูผู้สอน			
ค่าเฉลี่ยด้านครูผู้สอน	4.72	0.08	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.81	0.12	มากที่สุด
ด้านสื่อและอุปกรณ์			
ค่าเฉลี่ยด้านสื่อและอุปกรณ์	4.92	0.07	มากที่สุด
ด้านการวัดผลและประเมินผล			
ค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล	4.90	0.06	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.83**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (μ=4.72,σ=0.08) ด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.81,σ = 0.12) ด้านสื่อและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.92,σ = 0.07) ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย (μ = 4.90, σ = 0.06)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน (μ = 4.83, σ = 0.08)

5.อภิปรายผล

จากการทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อยู่ที่ร้อยละ 79.66 และมีจะนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งคิดเป็นร้อยละ 100 ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและสามารถปรับปรุงและประยุกต์ใช้ได้ ดังที่

ทิศนา แขมณี (2567) กล่าวว่า การที่เราจะมีทักษะในเรื่องใด เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะทำและวิธีที่จะทำให้ได้ดีมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ นั่นก็คือเราจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ ในเรื่องนั้น แต่การมีความรู้เท่านั้นคงไม่สามารถช่วยให้เกิดทักษะได้ หากไม่ได้ลงมือปฏิบัติและฝึกฝนทำบ่อยๆ จนสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ ซึ่งนอกจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันแล้ว การนำเทคนิคการสาธิตเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตกระบวนการขั้นตอนการสาธิตนั้น ๆ ดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบสาธิตว่า เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนหรือบุคคลหนึ่งแสดงหรือกระทำให้ผู้เรียนเห็น

ตัวอย่างพร้อมกับการบอกหรืออธิบายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การสอนแบบสาธิตนี้เหมาะสำหรับจุดประสงค์การสอนที่ต้องการให้นักเรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา อุตสาหกรรมศิลป์ และการงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ กฤตมุข ไชยศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) ผลการวิจัยผลการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ย เท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ เกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษา ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงานผลงานความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมอง มีคะแนนทักษะปฏิบัติโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.08

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการประดิษฐ์จากใบตอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 24 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 11.79 คิดเป็นร้อยละ 58.95 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม เท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.66 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ในทุกแผนการจัดกากรเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติจริงและฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ นอกจากนี้ยังต้องบูรณาการกับทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ดังที่ Simpson (1972) ได้กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกายของผู้เรียน ซึ่งเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อและร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสั่งงานของสมองและต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการฝึกฝน หรือถ้าหากได้รับการฝึกที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้องความคล่องแคล่วความเชี่ยวชาญและความคงทน นอกจากนี้การนำเทคนิคการสาธิตเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นการอธิบายข้อเท็จจริง ความคิด และขบวนการต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการใช้วัสดุหรือเครื่องมือแสดงให้ผู้เรียนได้สังเกต ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดี ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2567) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จาก

การสังเกตการสาธิต ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ เกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษา ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงานผลงานความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมอง มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.37 ซึ่งหลังเรียนไม่น้อยกวาเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ พชร สถิตพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 28.773, Sig. = .000)

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.83,σ =0.08)

ผลวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การจัดาการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติจริง และยังส่งเสริมกระบวนการคิด ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีความสุขในการเรียน สื่อและอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ความปลอดภัยและและบรรยากาศที่ดีของสถานที่ทำให้พัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม สามารถสะท้อนความสามารถของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ พชร สถิตพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.74) และสอดคล้องกับ กฤตมุข ไชยศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ ซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.59, S.D. = 0.49)

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต ให้ได้ผลดี ครูผู้สอนต้องศึกษารูปแบบการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้จริงโดยละเอียด

2) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน จึงควรจัดเวลาเรียน เป็น 2 ชั่วโมงติดต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องครบทุกขั้นตอน

3) การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงของกระบวนการเรียนรู้ โดยควรใช้ทั้งการประเมินก่อนเรียน-หลังเรียน การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความคิดของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้สามารถในผลการวิจัยไปใช้ได้กว้างมากขึ้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิต เพื่อพัฒนาทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะปฏิบัติ เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีทักษะอื่นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลเป็นอย่างไร เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์

3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคการสาธิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยครูผู้สอนสามารถบูรณาการทักษะอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและดนตรี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤตมุข ไชยศิริ. (2559). *การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ)* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เกษมณี พุกหน้า. (2556). *ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติงาน ผลงานความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี].

ทิศนา แขมมณี. (2567). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 27). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา สังข์ภิรมณ์, และ สุคนธ์ สินธพานนท์. (2550). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พชร สถิตพงษ์. (2563). *การพัฒนาความคิดริเริ่มในงานคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ*

ปฏิบัติของซิมพ์ซันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอเดียนสโตร์.

Dale, E. (1969). *Audiovisual methods in teaching* (3rd ed.). Dryden Press.

Simpson, E. J. (1972). *The classification of educational objectives in the psychomotor domain*. American Association for Health, Physical Education, and Recreation.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง

The Development of Reading Skill Exercises for Evaluating the Values of Folktales through Brainstorming-Based Learning Management

ฐิติรดา เปรมปรี[1*], อภิชาติ ครองปัญญา[2], อัศวิน ฐานสมบัติ[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ, ประเทศไทย

Thitirada Prampree[1], Apichart Krongpanya[2], Assawin Thansombat[3]
[1,2,3]Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum, Thailand
✉: * hhttth400@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 December 2025; Revised: 22 January 2026; Accepted: 26 January 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน (S.D.) 73.17/85.50 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ตำนานพื้นบ้าน, การอ่านประเมินคุณค่า, การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง

Abstract

This study aimed to 1) develop a reading evaluation skill exercise for urban myth among Mathayom 3 students and to 2) To investigate the learning achievement resulting from the use of reading skill exercises for evaluating the values of folktales. The target group consisted of 30 students 30 Mathayom 3/11 students at Chaiyaphum Bhakdeechumphon School. The research instruments included 1) a reading evaluation skill for urban myth, 2) a pre- and post-test to measure academic achievement. The statistics for data analysis included percentage,mean ($\overline{X}$), and standard deviation (S.D.). The research findings revealed that 1) regarding the development of the efficiency of the reading evaluation skill exercise for urban myth, the efficiency was 73.17/85.50 2) The academic achievement after using the reading evaluation skill exercise for urban myth was higher than before use with a statistical significance of 0.05.

Keywords: Urban myth, Reading evaluation, Brainstorming

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วอย่างถูกต้องและบทร้อยกรอง เป็นทำนองเสนาะถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนควรสามารถเข้าใจความหมายของเนื้อหาทั้งโดยตรงและโดยนัย เพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ผู้เรียนควรมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล สามารถสร้างกรอบแนวความคิดที่ได้จากการอ่านเนื้อหา และนำไปสู่การเขียนรายงานหรือการวิเคราะห์อย่างมีระบบ โดยต้องมีลำดับความคิดที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของความเป็นไปได้ในเรื่องที่อ่าน การฝึกฝนทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิจารณ์เนื้อหาอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถประเมินคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่วิเคราะห์ การอ่านประเมินคุณค่า คือ กระบวนการที่ผู้อ่านใช้ในการวิเคราะห์ วิจารณ์ และสรุปเนื้อหาจากสิ่งที่อ่าน โดยมุ่งเน้นการพิจารณาคุณค่าและความหมายของเนื้อหานั้นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง และสามารถประเมินความสำคัญของเนื้อหาได้อย่างมีวิจารณญาณ (อลงกรณ์ พลอยแก้ว, 2564)

การศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่าเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) การศึกษาตำนานพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เก่าแก่ของมนุษย์ชาติ ซึ่งเป็นผลผลิตทางปัญญา และจินตนาการของผู้คนในสังคม แฝงไว้ซึ่งความคิดด้านจริยธรรม คติธรรม สะท้อนภาพชีวิตและสังคมวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นไว้ส่วนหนึ่ง การศึกษานิทานพื้นบ้านเป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม ซึ่งผู้ศึกษาจะได้รับคุณค่าทั้งทางสุนทรียภาพ คุณค่าทางภาษา สังคม วัฒนธรรม และคุณค่าทางปัญญาทางการศึกษาอบรมพัฒนาจิตใจ เพราะผู้เรียนจะได้มีความรู้ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเผ่าพันธุ์มนุษย์โดยให้ข้อคิดแก่คนและสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้นำตำนานพื้นบ้านของจังหวัดชัยภูมิเรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ซึ่งจังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอดีตเคยเป็นชุมชนโบราณที่คนอยู่อาศัยจำนวนมากตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี ต่อเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยภูมิจะทำให้เราเข้าใจความเป็นมาของจังหวัดชัยภูมิ พัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดชัยภูมิ รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อต่าง ๆ ของชาวชัยภูมิ ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ของชาวชัยภูมิ ที่สะท้อนผ่านการบันทึกทางประวัติศาสตร์การบอกเล่าการเล่าสืบต่อกันมาที่ก่อให้เกิดความรัก และความหวงแหนในความเป็นคนชัยภูมิ (บุษดี เวทยากร, 2549) กล่าวว่า ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) เขาภูพระ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

กรมศิลปากรได้ประกาศทะเบียนโบราณวัตถุสถาน ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม 2478 เป็นต้นมา ภายหลังได้กำหนดขอบเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถานตามที่เห็นสมควรไว้ด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ทำลายโบราณสถานซึ่งทุก ๆ ปี จะมีผู้ที่ไปไหว้พระเจ้าองค์ตื้อในกลางเดือนห้าเป็นจำนวนมากมีทั้งคนต่างจังหวัดด้วย เนื่องจากผู้เลื่อมใสว่าหมอรักษาเป็นหมอลำให้การรักษาคนป่วยขอให้หายโดยบนบานต่อพระเจ้าองค์ตื้อก็ได้สมความปรารถนา (Thailand Tourism Directory, 2564) กล่าวว่า ตำนานปรางค์กู่ ปรางค์กู่เป็นโบราณสถานที่สำคัญ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีสภาพสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ อีกทั้งยังเป็นที่เคารพของคนในจังหวัดชัยภูมิ มีความงดงามด้วยสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากขอม เชื่อกันว่าเป็นอโรยาศาล หรือโรงพยาบาลในสมัยก่อน คำว่าปรางค์กู่ เป็นชื่อเรียกของกลุ่มอาคารที่มีแผนผังและลักษณะแบบเดียวกันกับอาคารที่เชื่อกันว่าเป็นอโรคยาศาลที่สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ, 2564)

การจัดการเรียนรู้การอ่านประเมินคุณค่า ผู้สอนควรเลือกใช้เทคนิคและวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน อีกทั้งยังกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ความสนุกสนาน และเกิดจิตนาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน ดังที่ (บรรจบ ไชยอาม, 2564) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการอ่านประเมินคุณค่าเป็นการพิจารณาเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ทั้งโครงสร้าง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการใช้ภาษาที่งดงาม และแนวคิดที่มีคุณค่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจและจินตนาการพร้อมนำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยผู้สอนได้นำตำนานพื้นบ้านมาใช้ประกอบกิจกรรมการอ่าน ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ในการส่งเสริมการอ่าน การใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในการทำงานร่วมกันเป็นทีม อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่สามารถวัดและประเมินผลนักเรียนว่ามีองค์ประกอบความสามารถในการอ่านได้ทันทีจากการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ และการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยการสอนรูปแบบระดมสมอง (Brainstorming) ดังที่ Rawlinson (1981, p.35) ได้กล่าวไว้ว่า การระดมสมอง จะรวมอยู่ในเทคนิคของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความคิดการระดมสมองต้องการ การหยุดพักคิด การระดมสมองต้องการหยุดพักการตัดสินใจชั่วคราวและยอมรับความคิดแม้ว่าความคิดที่ไร้สาระก็ตาม อีกทั้งยังสามารถทำให้นักเรียนได้เกิดข้อสรุปจากการอ่านประเด็นสำคัญของเรื่องได้และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรูปแบบ Active Learning โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) เพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง เป็นการสอนที่เน้นการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระภายในกลุ่ม การคิดแก้ไขปัญหา รวมถึงการวัดผล ดังที่ Wiersma William (1990, p.8) ได้กล่าวว่า การวัดผล คือ การกำหนดจำนวนให้กับวัตถุหรือเหตุการณ์ตามกฎที่ทำให้ตัวเลขมีความหมายเชิงปริมาณ เพราะผู้วิจัยมองว่าจะทำให้ทราบสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนได้ทันท่วงที กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ทุกคนสามารถ

เสนอแนวคิดของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้และนำมาพิจารณาแก้ไข โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการสอนที่เริ่มจากการอธิบายเนื้อหาหลักการที่จะสอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเองและช่วยกันระดมความคิด นำข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการระดมความคิด มาแก้ไขปัญหาจากการสังเกตในรายวิชาฝึกปฏิบัติการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล พบว่า การเรียนที่เน้นการอ่านในหนังสือเรียนนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้รับความรู้แบบรอบด้าน หรือสิ่งที่ไม่เคยทราบมาก่อน ไม่กล้าที่จะนำเสนอประเด็นสำคัญ การสรุปความรู้จากการตอบคำถามครูหลังจากการอ่าน ผู้วิจัยจึงมองว่าหากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า โดยการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming - Based Learning Management) อาจทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน การพูด การตอบคำถาม และมีการวางแผนการทำงานเป็นทีมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้และการฝึกการทำงานเป็นทีมให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ให้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 30 จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง ได้แก่

1. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเรื่องเจ้าพ่อพญาแล ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

2. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

3. แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานปรางค์กู่ ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้น ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะ

3. ศึกษาวิธีการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. ออกแบบเครื่องมือแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5. สร้างแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยจัดทำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 3 ชุด ชุดละ 20 ข้อ ดังนี้

5.1 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

5.2 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

5.3 แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานปรางค์กู่ ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

6. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.57 เรื่องตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.68 และเรื่องตำนานปรางค์กู่ มีดัชนีความสอดคล้องค่า (IOC) เท่ากับ 0.72

ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 ตรงตามเกณฑ์ความเหมาะสมของ บุญชม ศรีสะอาด (2560)

7. นำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /14 ของโรงเรียนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 29 คน

8. นำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านที่ผ่านการทดลองและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน สถานที่เก็บข้อมมูล โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมมูลเริ่มตั้งแต่การดำเนินกิจกรรมจนเสร็จสิ้นใช้ระยะเวลา จำนวน 16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือน

1. ดำเนินการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่า และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน โดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์ 70/70

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกณฑ์ที่กำหนด 70/70 โดยใช้ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบ จากสูตร E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีข้อสอบทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนาไปใช้ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในเรื่องการอ่านประเมินคุณค่าของนักเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (IOC) ของแบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเที่ยงตรงทางเนื้อหา (IOC) เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 0.91 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

สรุปผลได้ว่า ดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 ตรงตามเกณฑ์ความเหมาะสมของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5. นำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /14 ของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 29 คน

6. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) เกณฑ์ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบกำหนดไว้ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (R) เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบกำหนดไว้ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับนี้มีค่าความยากง่าย (P) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.71 ค่าอำนาจจำแนก (R) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.26 ซึ่งแบบทดสอบแต่ละข้อใช้วิธีวิเคราะห์แบบอิงกลุ่มของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

7. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ หาค่าระดับความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 /11 ของโรงเรียนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จำนวน 30 คน

2. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ได้ผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 70/70 พบว่ามีค่าคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 73.17/85.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม (แบบฝึกทักษะ จำนวน 3 เรื่อง)	$\bar{X}$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1	60	43.9	73.17
ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2	20	17.10	85.50

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่องตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีค่าคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการคิด E_1 เป็นร้อยละจากการตอบแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เท่ากับร้อยละ 73.17 ($\bar{X}$ = 43.9) และมีค่าคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2 คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เท่ากับร้อยละ 85.50 ($\bar{X}$ = 17.10) ดังนั้นประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านมีประสิทธิภาพ 73.17/85.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลจำนวน 30 คน มีรายละเอียดปรากฏตามตารางดังนี้

ผลการทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	T - test	Sig
แบบทดสอบก่อนเรียน	30	63.15	12.63	1.94	11.11	0.00
แบบทดสอบหลังเรียน	30	85.50	17.10	1.23		

* โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรนำเอามาอภิปรายดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ชุด ได้แก่ แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน เรื่อง ตำนานเจ้าพ่อพญาแล ตำนานพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) และตำนานปรางค์กู่ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ รวมจำนวน 3 ชั่วโมง โดยกำหนดเกณฑ์มาตราฐานการหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์ 70/70 พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล มีค่าเท่ากับ 73.17/85.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์ และคณะ (2566 : 158 - 162) ที่พบว่า การสร้างแบบฝึกทักษะ มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.96/87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ทั้งนี้เนื่องมาจากในการสร้างแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการสร้างแบบฝึกทักษะที่มีการกำหนดขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถผ่านลำดับขั้นตอนของทุกแบบฝึกทักษะได้ ซึ่งอาศัยหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรูปแบบ Active Learning ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของนาตยา มะเส็ง (2564 : 73 - 74) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่อง ชนิดของคำ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่องชนิดของคำเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน พบว่าค่าประสิทธิภาพ 82.64/83.70 โดยแบบฝึกทักษะการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า แต่ละชุดมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง ได้แม่นยำและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงสามารถความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แบบฝึกทักษะมีเนื้อหาถูกจัดไว้เพียงส่วนละไม่มาก แต่ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และมีเนื้อหาที่ครบถ้วน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ดีขึ้น มีโอกาสได้ทบทวนหลายครั้ง จึงทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พิมพ์พรลภัส ลักษณะวิเชียร (2566 : 63 - 64) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับเทคนิคการระดมสมอง ช่วยส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างเหมาะสม โดยประสิทธิผลอยู่ที่ 80.17/78.10 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับเทคนิคการระดมสมอง การรู้เท่าทันสื่อภายหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน จำนวน 20 ข้อ อย่างละ 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 12.63, S.D. = 1.94) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 17.1, S.D. = 1.23) แสดงให้เห็นว่าผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ผู้มีจรรยา และนันทิยา ดอนไพรเพชร (2567 : 202 - 206) พบว่าการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ร่วมกับการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีสิน อำนวยพันธ์วิไล และคณะ (2567 : 206 - 209) กล่าวว่า การวิจัยการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคการระดมสมองเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องงานวิจัยกับ ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ (2565 : 2401 - 2408) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming – Based Learning Management) ควรคำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสามารถของแต่ละบุคคล

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการศึกษาตำนานพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการอ่านประเมินคุณค่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming – Based Learning Management) ควรมีขั้นนำที่น่าสนใจแปลกใหม่ในทุกครั้งที่จัด เพื่อเป็นการเร้าความสนใจของเด็ก และช่วยให้เด็กมีสมาธิก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการเปรียบเทียบกลุ่มเป้าหมายที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับการเรียนโดยวิธีการแบบปกติ เพื่อดูผลว่าแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ควรมีการศึกษาการวิจัยและพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านประเมินคุณค่าตำนานพื้นบ้านร่วมกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้จากโครงงาน (Project-Based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภาลาดพร้าว.

นพดล ผู้มีจรรยา, และ นันทิยา ดอนไพรเพชร. (2567). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ร่วมกับการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสหบำรุงวิทยา. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 16*(1), 196–208.

นาตยา มะเส็ง. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่องชนิดของคำ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการอ่าน, 25*(2), 66–84.

บรรจบ ไชยอาม. (2564). *การอ่านประเมินคุณค่า*. https://youtu.be/SnlTiNm2508?si=1aaMWDOKM1TV1qzO

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.

บุษดี เวทยากร. (2549). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และความสำคัญของเมืองชัยภูมิสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325–2394)* [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

รัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์, ทรงภพ ขุนมธุรส, และ จุฑารัตน์ เกตุปาน. (2566). การสร้างแบบฝึกทักษะโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8*(2), 153–162.

พิมพ์พรลภัส ลักษณะวิเชียร. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมร่วมกับเทคนิคระดมสมองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 29*(3), 56–72.

ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10*(6), 2397–2410.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ. (2564). *ปรางค์กู่*. https://chaiyaphum.prd.go.th

อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2564). *การประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน*. https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34175

Rawlinson, J. G. (1981). *Creative thinking and brainstorming*. Gower Publishing.

Wiersma, W. (1990). *Educational measurement and testing* (2nd ed.). Allyn & Bacon.

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

Motivation Affecting the Performance of Subdistrict Administrative Organization Employees Theparak District, Nakhon Ratchasima Province

พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์[1*], วิไลลักษณ์ เชาว์พลกรัง[2]

[1,2]วิทยาลัยนครราชสีมา, ประเทศไทย

Patsin Samroengram[1], Wilailuk Choapolkrang[2]
[1,2]Nakonratchasima College, Thailand
✉: * sasimapron.nmc@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 November 2025; Revised: 17 February 2026; Accepted: 20 February 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 101 คน วิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า การวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์สาระ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำเร็จในชีวิต ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงและปลอดภัย ด้านการยกย่องและยอมรับ และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ตามลำดับ 2) พนักงานส่วนตำบลที่เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (1) จัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ (2) จัดบรรยากาศให้มีความสะดวก สบาย และมีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน (3) พัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมเสริมสร้าง

ความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก และกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึก (4) พัฒนาการสื่อสารในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ 5) ด้านระบบงาน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, พนักงานส่วนตำบล

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the level of motivation affecting the work performance of employees in Subdistrict Administrative Organizations (SAOs); (2) compare motivation affecting work performance based on personal factors; and (3) propose guidelines for enhancing work motivation among SAO employees in Theparak District, Nakhon Ratchasima Province. A mixed-methods research design was employed. The quantitative sample consisted of 101 SAO employees working in Theparak District, selected from the target population. Data were collected using a five-point rating scale questionnaire and analyzed through percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, and one-way ANOVA. The qualitative phase involved 20 key informants selected through purposive sampling. Data were collected through structured in-depth interviews and analyzed using content analysis. The findings revealed that: (1) the overall level of motivation affecting work performance was at a moderate level, with the highest mean scores ranked in the following order: success in life, success in work, responsibility, respect and recognition, security and safety, praise and appreciation, and career advancement; (2) employees with different gender, age, and work experience did not significantly differ in their perceptions of motivation affecting work performance; and (3) the proposed guidelines for enhancing employee motivation included: providing welfare benefits beyond those offered by the government, creating a comfortable and supportive working environment equipped with adequate facilities, developing personnel competencies through skill enhancement and relationship-building activities, strengthening organizational communication systems, and increasing the application of information technology to improve operational efficiency.

Keywords: Motivation Affecting Work Performance, Subdistrict Administrative Organization Employees

1. บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปรือ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลวังยายทอง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ให้บริการกับประชาชน 4 ด้าน 12 แผน ดังนี้ ก. ด้านบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) แผนการบริหารงานทั่วไป ข. ด้านบริการสังคมและชุมชน ประกอบด้วย 2) แผนงานรักษาความสงบภายใน 3) แผนงานการศึกษา 4) แผนงานสาธารณสุข 5) แผนงานสังคม

สงเคราะห์ 6) แผนงานเคหะและชุมชน 7) แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 8) แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ ค. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 9) แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา 10) แผนงานการเกษตร 11) แผนงานการพาณิชย์ ง. ด้านการดำเนินงานอื่น ๆ ประกอบด้วย 12) แผนงานงบกลาง โดยมีพนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะงานในบทบาทหน้าที่เฉพาะตำแหน่งและตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

เพื่อให้ปริมาณคนมีความสมดุลกับปริมาณงานองค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องวางแผนปรับปรุงกรอบอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลทุกสามปี เนื่องจากมีการรับโอนย้ายจากหน่วยงานอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บังคับบัญชาที่จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติงาน เปลี่ยนสายงานเปลี่ยนลักษณะและความรับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจำนวนบุคลากร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลทั้งคนเก่าและคนใหม่เป็นอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมต้องการการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากผู้อื่น พนักงานส่วนตำบลก็เช่นเดียวกัน มีความคาดหวังว่าจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากองค์กร ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ประกอบกับระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับสภาวการณ์ปัจจุบันและยังไม่ครอบคลุม ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการนำกฎระเบียบและข้อบังคับของข้าราชการมาใช้โดยอนุโลม แต่บางครั้งระเบียบราชการที่เคร่งครัดและการอิงระเบียบกระทรวงการคลังก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานทั้งสถานที่ในการปฏิบัติงานยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการกำหนดนโยบายจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งพนักงานส่วนตำบลไม่ได้รับทราบนโยบายจากผู้บังคับบัญชาทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร และพนักงานส่วนตำบลในบางตำแหน่งต้องประสานงานในการปฏิบัติงานกับผู้ร่วมงานในหน่วยงานที่มีคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งภาระงานของพนักงานส่วนตำบลในบางตำแหน่งมีการติดต่อสื่อสารหรือปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานค่อนข้างน้อยทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

พนักงานส่วนตำบลในฐานะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ต่างต้องการกำลังใจในการทำงาน เพื่อเป็นแรงผลักดันและกระตุ้นให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ หรือเติมบรรยากาศภายในองค์กรให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในองค์กร มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในทุกระดับ หากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารมีประสบการณ์ และไหวพริบก็สามารถพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพได้ตามต้องการ เพราะได้รับแรงจูงใจจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารขององค์กร เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความช่วยเหลือ และบริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางใน

การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่เพศต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. พนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (mixed methods research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ทฤษฎีสองปัจจัย (Herzberg's Two Factor Theory) ของ เฟร็ดเดอริก เฮอร์ซเบอร์ก (Frederick Herzberg Theory) (อ้างใน พรรณทิพย์ กาลธิยานันท์, 2543 : 29) แล้วนำมาประยุกต์ เพื่อให้เข้ากับบริบทขององค์กรที่ทำการวิจัยและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย 2) ด้านการยกย่องและยอมรับ 3) ด้านความสำเร็จในชีวิต 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความสำเร็จของงาน 6) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 7) ด้านการยอมรับนับถือ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ 2) องค์การบริหาร

ส่วนตำบลหนองแวง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปรือ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลวังยายทอง ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 101 คน วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 4 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ 7 ด้าน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อย่างไร ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 4) ด้านการยอมรับนับถือ 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต ตอนที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.66–1.00 และได้ทำการทดสอบแบบสอบถามและคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.98 จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน แล้วจึงใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง บันทึกเทปสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูล การสังเกตเพิ่มเติมจากการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์สาระ

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความรับผิดชอบ	3.54	0.91	มาก	3
2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.55	0.78	มาก	2
3. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	3.25	1.03	ปานกลาง	6
4. ด้านการยอมรับนับถือ	3.48	0.77	ปานกลาง	4
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	3.35	0.98	ปานกลาง	5
6. ด้านการยกย่องและยอมรับ	3.35	0.79	ปานกลาง	5
7. ด้านความสำเร็จในชีวิต	3.70	0.83	มาก	1
โดยรวม	3.46	0.87	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ =3.46) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำเร็จในชีวิต (μ =3.70) ด้านความสำเร็จในการทำงาน (μ =3.55) ด้านความรับผิดชอบ (μ =3.54) ด้านการยอมรับนับถือ (μ =3.48) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย ด้านการยกย่องและยอมรับ (μ =3.35) และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (μ =3.25) ตามลำดับ

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์รายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า บุคลากรมีความยินดีที่จะทำงานด้านอื่นนอกเหนือจากสายงานตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร ปริมาณงานที่ปฏิบัติมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบ และการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามกฎระเบียบของหน่วยงาน 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า งานที่ปฏิบัติสำเร็จตรงตามเป้าหมาย งานที่ปฏิบัติสำเร็จรวดเร็วตามกำหนดเวลา และวางแผนงานการปฏิบัติงานและดำเนินการตามแผนที่วางไว้จนสำเร็จ

3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีโอกาสในการได้รับพัฒนาความรู้ประสบการณ์ในการทำงานอยู่เสมอ ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนตามผลงานและระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และได้รับการประเมินจากผู้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม 4) ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารมอบหมายงานที่สำคัญให้ปฏิบัติ 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า มีความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดำรงอยู่ ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่และมั่นใจในระบบคุณธรรม 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ มีเกียรติและศักดิ์ศรี เพื่อนร่วมงานให้ความไว้วางใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเพื่อนร่วมงานขอคำปรึกษา แนะนำในทั้งด้านการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีความภูมิใจในอาชีพและตำแหน่งหน้าที่การงาน มีสุขภาพที่แข็งแรง และเต็มไปด้วยพลังและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีความสุขในชีวิตการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล พบว่า 1) ด้านสวัสดิการ ควรจัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ จัดการและอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วในการใช้สิทธิ์ด้านต่าง ๆ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดให้มีความสะดวก สบาย มีอุปกรณ์ในการทำงานที่พร้อมใช้งาน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรอบให้เหมาะกับการทำงาน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร จัดฝึกอบรมหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะ เพิ่มทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในหน่วยงาน และภายนอกหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ให้มีจิตอาสา รู้จักเสียสละต่องานส่วนรวม และให้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างประหยัดและคุ้มค่า 4) ด้านการสื่อสารในองค์กร การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในการสื่อสารในองค์กรอย่างเป็นระบบและให้มีความราบรื่น 5) ด้านระบบงาน ควรส่งเสริมและวางแผนจัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

1. พนักงานส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาติ สีหมงคล (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีความ

คิดเห็นว่าแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ แสงแก้ว (2566 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก 2) ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อาพาทร พนมเขต (2565 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการทำงานอยู่ในระดับมาก 3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล จบศรี (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ในทัศนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่อยู่ในระดับมาก 4) ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาติ สีหมงคล (2559 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง 5) ด้านความมั่นคงและปลอดภัย พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง 6) ด้านการยกย่องและยอมรับ พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเรื่องที่มีผลต่อการปฏิบัติงานมากได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ มีเกียรติและศักดิ์ศรี รองลงมา เพื่อนร่วมงานให้ความไว้วางใจ ยอมรับฟัง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเพื่อนร่วมงานขอคำปรึกษา แนะนำในทั้งด้านการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว 7) ด้านความสำเร็จในชีวิต พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต แย้มยืนยง (2557 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองตราด ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมาก

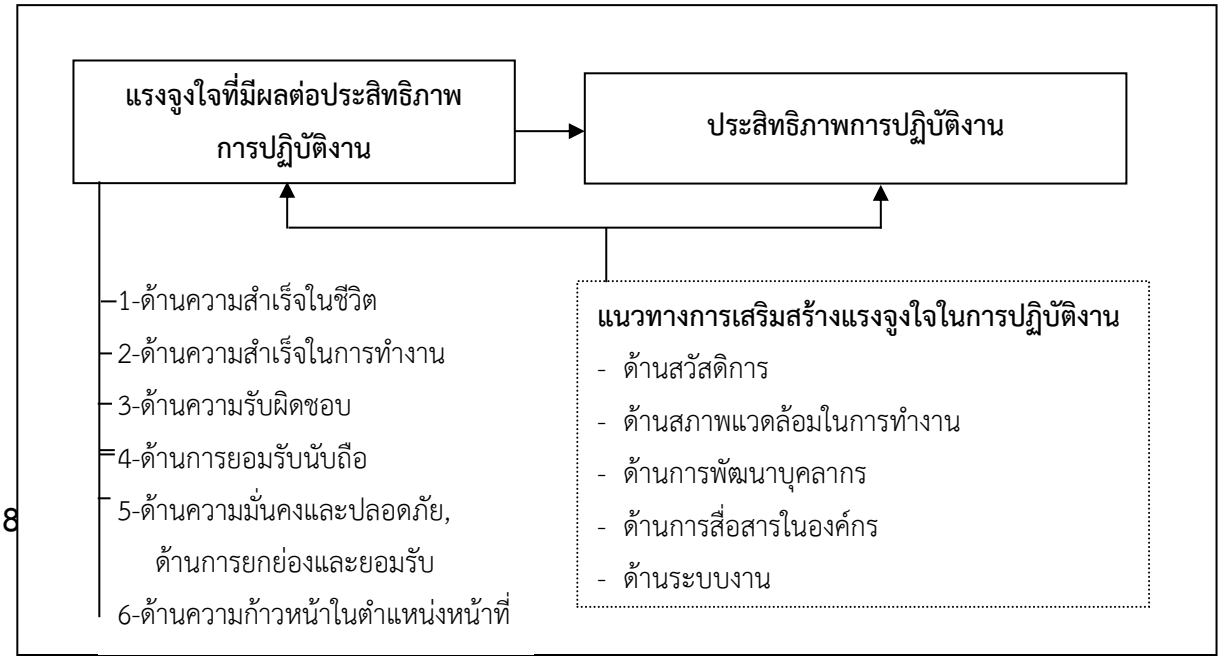
2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานส่วนตำบล ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานแต่อย่างใด ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ แสงแก้ว (2566 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ด้านสวัสดิการ ควรจัดสวัสดิการที่นอกเหนือจากสวัสดิการพึงได้จากภาครัฐ จัดการและอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วในการใช้สิทธิ์ด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Alderfer (อ้างถึงใน วันชัย มีชาติ (2552 : 79) ที่เสนอว่า ความต้องการการดำรงชีวิตหรือความต้องการที่จะคงอยู่ (Existence Needs : E) เป็นความต้องการที่จะให้มีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี ความต้องการขั้นนี้ ได้แก่ ความต้องการลำดับที่ 1 และ 2 ของแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ Maslow คือ ความต้องการปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตความต้องการทางวัตถุ เงินเดือน ประโยชน์ตอบแทน สภาพการทำงาน ปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดให้มีความสะดวก สบาย มีอุปกรณ์ในการทำงานที่พร้อมใช้งาน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรอบให้เหมาะกับการทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร จัดฝึกอบรม หรือสัมมนาเพื่อพัฒนาทักษะเพิ่มทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในหน่วยงาน และภายนอกหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ให้มีจิตอาสา รู้จักเสียสละต่องานส่วนรวม และให้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิพล เทพสิงห์ (2563 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เทศบาลตำบลรวมใจพัฒนา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากรในการ ปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาในองค์กรควรกำชับ แนะนำให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงการประหยัดทรัพยากรภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านการสื่อสารในองค์กร การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในการสื่อสารในองค์กรอย่างเป็นระบบและให้มีความราบรื่น และด้านระบบงาน ควรส่งเสริมและวางแผนจัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

แรงจูงใจในงาน (Work Motivator) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงาน พนักงานที่มีแรงจูงใจในงานสูง มักมีความผูกพันในงานสูงตามไปด้วย ส่งผลให้พนักงานร่วมมือกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเพราะเป็นตัวกระตุ้นให้พนักงานทำพฤติกรรมหรือไม่ทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับนโยบายและการปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบต่าง ๆ

2. ด้านการบริหาร ควรทบทวน ปรับปรุง กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันและเท่าทันกับสภาวการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านความรับผิดชอบ ควรมอบหมายงานด้านอื่นที่นอกเหนือจากงานประจำ ให้มากยิ่งขึ้น

2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้งานที่ปฏิบัติสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

3. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสในการได้รับพัฒนาความรู้ประสบการณ์ในการทำงานอยู่เสมอ

4. ด้านการยอมรับนับถือ ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม

5. ด้านการยกย่องและยอมรับ ควรส่งเสริมให้พนักงานมีความภูมิใจในตำแหน่ง หน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่

6. ด้านความสำเร็จในชีวิต ควรจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพให้กับพนักงานให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น

2. ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการทำงานของพนักงานส่วนตำบล

3. ควรมีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่มีผลต่อทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ แสงแก้ว. (2566). *ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

นฤมล จบศรี. (2559). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ในทัศนะของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

พรรณทิพย์ กาลธิยานันท์. (2543). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายบริการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วันชัย มีชาติ. (2552). *การบริหารองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชาติ สีหมงคล. (2559). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

สุทธิพล เทพสิงห์. (2563). *แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลรวมใจพัฒนา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา* [ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อนุชิต แย้มยืนยง. (2557). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองตราด จังหวัดตราด* [ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาพาทร พนมเขต. (2565). *ปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.

Herzberg, F. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Community-Based Learning Activities for Tracing the History of Trat City to Promote Local Awareness among Grade 4 Students

วีรยา นนสุมี[1*], วศิน ปัญญาวุธตระกูล[2], อัจฉรา ศรีพันธ์[3]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Weeraya Nonsumee[1], Wasin Punyawuttakul[2], Atchara Sriphan[3]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * weerayan67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 March 2026; Revised: 06 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อก่อให้เกิดการสร้างความตระหนักรู้ และประเมินผู้เรียนจากสภาพจริง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิธีการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า จากสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังเน้นการเรียนรู้ในห้องเป็นหลัก และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ใช้สื่อประเภทสื่อมัลติมีเดีย มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ครูทำหน้าที่ออกแบบและอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ แต่ทัศนคติของผู้เรียนยังมองว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ท่องจำ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด “Journey History of Trat”เป็นกิจกรรมที่บูรณาการเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงร่วมกับสื่อมัลติมีเดียและการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมAR เล่าเรื่องเมืองตราด 2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง 3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา - ยาย 4) กิจกรรมละครย้อนยุค “ตราด...ในความทรงจำของแผ่นดิน” สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ในชุมชน กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบุคคล และถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ความตระหนักรู้, ประวัติศาสตร์เมืองตราด

Abstract

This qualitative research aimed to examine the current conditions of community-based learning in local history, specifically the history of Trat Province, among Grade 4 students in Nong Bon Subdistrict, Bo Rai District, Trat Province, and to develop community-based learning activities entitled “Journey History of Trat” to enhance students’ local awareness and authentic learning outcomes. The key informants consisted of five history teachers and ten students. The research instruments included in-depth interviews and focus group discussions. Data were analyzed using content analysis and descriptive synthesis. The findings revealed that current history instruction remains primarily classroom-based and follows the historical method as a framework for learning. Multimedia resources are commonly used, and authentic assessment practices are implemented. Teachers act as learning designers and facilitators. However, students tend to perceive history as a subject focused on memorization. The developed community-based learning activities, “Journey History of Trat,” integrate Augmented Reality (AR), multimedia, and community-based learning resources. The activities consist of four components: (1) AR storytelling of Trat history, (2) Box Museum, (3) local storytelling from community elders, and (4) historical drama entitled “Trat in the Memory of the Land.” The implementation of these activities enhanced students’ understanding of local history, fostered pride in local identity, and raised awareness of historical resources within the community. Moreover, the activities encouraged students to connect with local people, communicate knowledge to others, and develop a stronger sense of local awareness and stewardship. These findings indicate that integrating community-based learning with experiential learning and digital technology provides meaningful and sustainable learning experiences for students.

Keywords: community-based learning, history of Trat City, local awareness

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (Dewey, 1938) ในบริบทของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของสังคมมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นพลเมือง และความตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน (Wineburg, 2001) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการจดจำเหตุการณ์ในอดีต หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในบริบทของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะการเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาตามลำดับเหตุการณ์ผ่านวิธีการบรรยาย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร และขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ เนื้อหาทางประวัติศาสตร์มักถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นนามธรรมและห่างไกลจากบริบทชีวิตของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ ขาดความน่าสนใจ และไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดกระแสความกังวลต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งผลให้นักการศึกษาไทยหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจรากเหง้า วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนของตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างจิตสำนึกพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลักสูตรที่พัฒนาบนฐานของพื้นที่ (Place-Based Education) จึงตอบโจทย์การเรียนรู้ที่มีความหมายและสมจริง เพราะเชื่อมโยงชีวิตของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมรอบตัว อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการวิจัยทางประวัติศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน งานวิจัยในบริบทประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าการออกแบบหลักสูตรที่ใช้บริบทของชุมชนเป็นแกนกลาง ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเรียนรู้สูงขึ้น และเกิดความผูกพันกับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่เน้นชุมชนยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจในวงการศึกษาร่วมสมัย เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับบริบทของชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผ่านการมีส่วนร่วมกับบุคคล แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากสถานการณ์จริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและตระหนักถึงคุณค่าของชุมชน (วนิดา ศรีสุข, 2560; วิภาดา พินลา, 2566) อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การสะท้อนประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่ง

สามารถนำมาบูรณาการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (AR) กิจกรรมภาคสนามในแหล่งเรียนรู้จริง กิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องเล่าท้องถิ่น และกิจกรรมการสร้างองค์ความรู้ผ่านการสะท้อนคิด กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและเชื่อมโยงกับบริบทของตนเองได้อย่างมีความหมาย

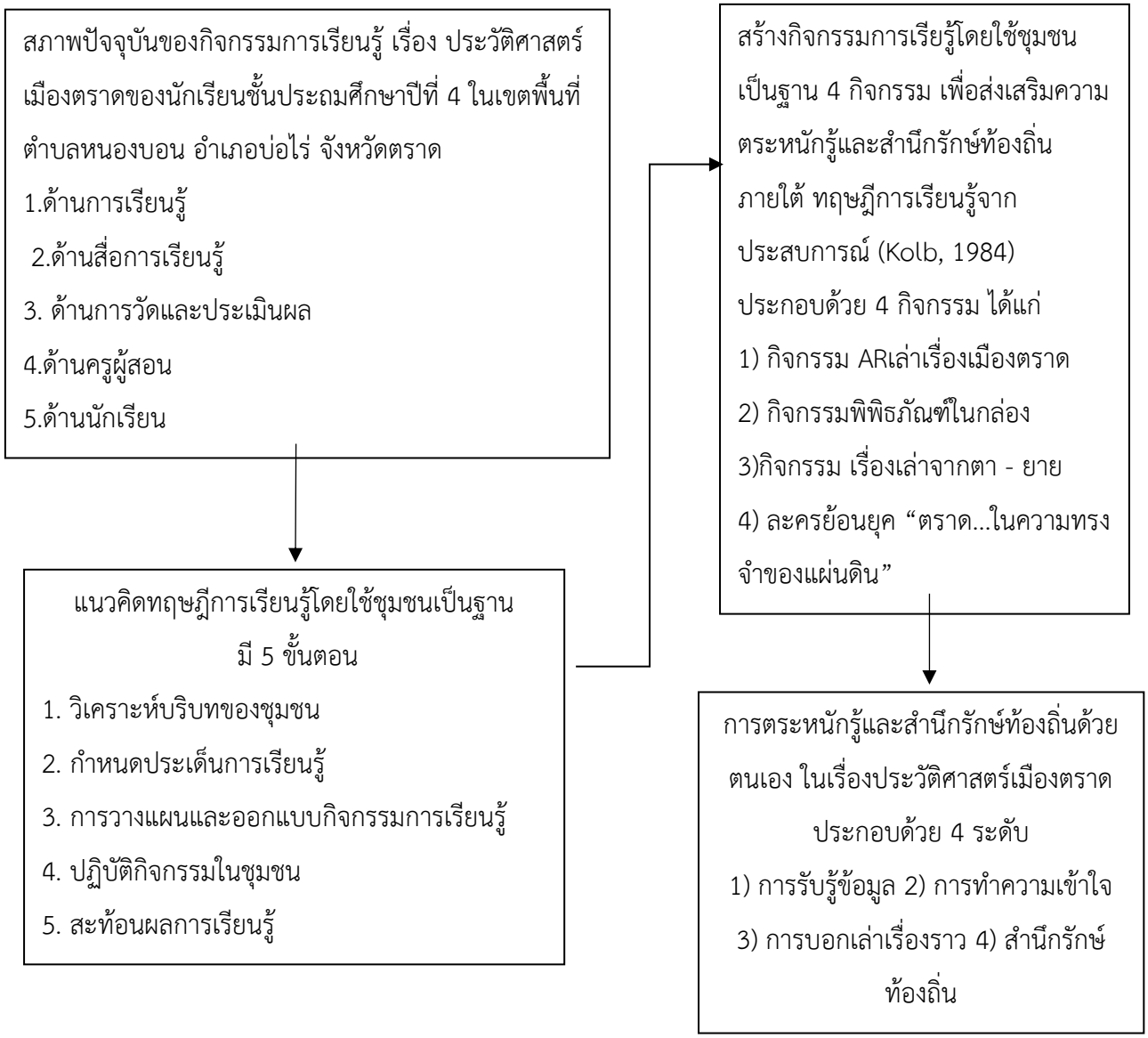
จังหวัดตราดเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงความเป็นมาของชุมชนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาติ เช่น การเป็นฐานกำลังในการกอบกู้เอกราชในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการแลกเปลี่ยนดินแดนกับประเทศฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5 (กรมศิลปากร, 2556) นอกจากนี้ ตราดยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ (แสงสรรค์ ภูมิสถาน, 2558) ที่กล่าวว่า จังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์และยุทธศาสตร์ของชาติ ปัจจุบันโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเพราะมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สวยงาม มีวิถีชีวิตชุมชนที่ผสมผสานหลายชาติพันธุ์ทำให้ตราดมีเอกลักษณ์และเสน่ห์

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในบริบทต่าง ๆ แต่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดดังกล่าวกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดตราด ซึ่งมีศักยภาพด้านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างโดดเด่น ช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน “ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด” เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์กับชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 5 คน ได้แก่ โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จำนวน 1 คน โรงเรียนบ้านหนองบอน จำนวน 2 คน และโรงเรียนอัมพรจินตกานนท์ จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จำนวน 10 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลัก ในการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่รวบรวม เรียบเรียง เก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำมาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.2.2 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่รวบรวม เรียบเรียง เก็บข้อมูลเชิงลึก โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านครูผู้สอน และ (5) ด้านนักเรียน

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

3.3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยนำเอกสารแนวคิด ทฤษฎีมาร่วมวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (Colaizzi, 1978) ได้แก่

1. อ่านคำสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และถอดความหมาย เพื่อทบทวนการวิจัย
2. ตรวจคำสัมภาษณ์ ทบทวน เพื่อหารายละเอียดของข้อมูล
3. ปรับความเข้าใจและกำหนดความหมายของข้อมูล
4. กำหนดความหมายของข้อมูลเป็นประเด็นหลัก
5. รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้จากปรากฏการณ์และอธิบายข้อมูลให้ชัดเจน
6. อธิบายปรากฏการณ์ข้อมูลให้มีความชัดเจน เท่าที่จะเป็นไปได้
7. นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง

3.3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียง ที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้นำมาสร้างสื่อนวัตกรรม กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด และผู้วิจัยจึงพัฒนาเป็นคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ "Journey The History Of Trat"

3.3.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย (4) กิจกรรมละครย้อนยุค "ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน" มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคีรีศรีสาครวิทยา จังหวัดตราด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 10 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ตามวัตถุการประสงค์การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองตราด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลด้านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ ครูที่สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในประเด็นดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

3. ด้านการวัดและประเมินผล

4. ด้านครูผู้สอน

5. ด้านนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method

แนวคำถามในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดของ Colaizzi's method ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (Colaizzi, 1978) ได้แก่

1. อ่านคำสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และถอดความหมาย เพื่อทบทวนการวิจัย

2. ตรวจคำสัมภาษณ์ ทบทวน เพื่อหารายละเอียดของข้อมูล

3. ปรับความเข้าใจและกำหนดความหมายของข้อมูล

4. กำหนดความหมายของข้อมูลเป็นประเด็นหลัก

5. รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้จากปรากฏการณ์และอธิบายข้อมูลให้ชัดเจน

6. อธิบายปรากฏการณ์ข้อมูลให้มีความชัดเจน เท่าที่จะเป็นไปได้

7. นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง

และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียง ที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ นำมาสร้างสื่อนวัตกรรม กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด และผู้วิจัยจึงพัฒนาเป็นคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ "Journey The History Of Trat" ประกอบด้วย (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย (4) กิจกรรมละครย้อนยุค "ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน" มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศรีสาครวิทยา จังหวัดตราด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 10 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้อง ตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือ เหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไร มีผลต่อข้อมูลหรือไม่

2. การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

3. การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิม หรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ทั้งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูผู้สอน และข้อมูลจากวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการ 2 ขั้นตอน และได้ผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน

1) ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบเน้นเนื้อหาไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก โดยครูมีบทบาทในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ยังคงเน้นการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลัก มีการจัดเนื้อหาตามลำดับยุคสมัย และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนยังคงรับรู้ว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ และเมื่อมีการนำกิจกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

2) ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย โดยเฉพาะประเภทสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ สื่อแอนิเมชัน ภาพยนตร์ ละคร เกม อินโฟกราฟิก ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง เช่น ใบความรู้ โดยมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการมุ่งเชื่อมโยงเข้ากับบริบทชุมชน ผ่านแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและบุคคลในชุมชน

3) ด้านการวัดและประเมินผล การวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้ทั้งแบบทดสอบ ผลงาน การนำเสนอ แฟ้มสะสมงาน และการประเมินผลด้านทักษะและเจตคติของผู้เรียน แต่นักเรียนยังมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ สะท้อนถึงข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจเชิงลึก

4) ด้านครูผู้สอน จากการจัดการเรียนรู้มีแนวโน้มมุ่งสู่การเชื่อมโยงบริบทชุมชนกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวก มีการใช้เทคโนโลยี และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกระตุ้นการวิเคราะห์และส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน แต่ยังพบข้อจำกัด ด้านความกระตือรือร้นของผู้เรียน ทัศนคติที่มองว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาท่องจำและข้อจำกัดด้านเวลาและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้การเรียนรู้อยู่ในช่วงพัฒนา

5) ด้านนักเรียน นักเรียนมีบทบาทในการสืบค้นข้อมูลจากชุมชน สัมภาษณ์ผู้รู้ ทำโครงงาน และนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการที่กล่าวมาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันได้อย่างดี บรรยากาศในการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ สร้างความสนุกสนาน ความตื่นเต้น และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองอย่างเห็นได้ชัด

จากการศึกษาข้อมูลด้วยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ตามรายด้านข้างต้นผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่าสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในภาพรวมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังเน้นการเรียนรู้ในห้องเป็นหลัก และใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ใช้สื่อประเภทสื่อมัลติมีเดีย มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ครูทำหน้าที่ออกแบบและอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ แต่ทัศนคติของผู้เรียนยังมองว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ท่องจำ ซึ่งสะท้อนว่าแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังไม่ได้นำมาใช้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทจริงได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้สื่อการสอนที่สามารถใช้เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจเรื่องราวของท้องถิ่นตนเอง มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของ สามารถบอกเล่าเชื่อมโยงเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ “Journey History of Trat”

1.2 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามในสัมภาษณ์ มาดำเนินการปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรม “Journey History of Trat” เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรม AR เล่าเรื่องเมืองตราด เป็นกิจกรรมที่การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์เมืองตราดให้มีชีวิตชีวา อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง โดยการเรียนรู้ผ่านภาพบนกระดาษ ที่สามารถวิเคราะห์

บริบทชุมชน และการเล่าเรื่องราวของเมืองตราดตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายได้ (2) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ในกล่อง เป็นกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจของคนในจังหวัดตราด ผ่านการสะท้อนความเป็นมาของเมืองตราดจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นสิ่งที่จับต้องและตีความได้ (3) กิจกรรมเรื่องเล่าจากตา-ยาย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเปลี่ยนสถานที่เรียนรู้จากในห้องเรียนออกสู่ชุมชน ได้มีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดตราด ผู้เรียนได้ฝึกการฟัง การจัดบันทึก การตั้งคำถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเส้นเวลาจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ และกิจกรรมนี้ยังส่งเสริมจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากชุมชนของตน (4) กิจกรรมละครย้อนยุค “ตราดในความทรงจำของแผ่นดิน” เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครในเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดตราด เช่น การปกป้องดินแดนจากฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5 กิจกรรมนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจประวัติศาสตร์ ไม่ตัดสินด้วยมุมมองในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความตระหนักรู้อย่างเป็นลำดับขั้น โดยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การรับรู้ข้อมูล ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองตราดเช่น เหตุการณ์สำคัญ บุคคลสำคัญ และสถานที่ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง จากชุดกิจกรรม “Journey History of Trat”

ระดับที่ 2 การทำความเข้าใจ ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับบริบทของชุมชนในปัจจุบันได้ โดยสะท้อนผ่านการสร้างอินโฟกราฟิก

ระดับที่ 3 การบอกเล่าเรื่องราว ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการนำเสนอผลงาน เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ในกล่อง การเล่าเรื่องจากการสัมภาษณ์ และการแสดงละครย้อนยุค โดยสามารถเรียบเรียงเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับและเข้าใจง่าย

ระดับที่ 4 สำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ และมีความต้องการในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม และเผยแพร่เรื่องราวของชุมชน ซึ่งสะท้อนผ่านการสะท้อนคิด และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังคงเน้นการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเป็นหลัก แม้ว่าครูจะมีความพยายามเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทของชุมชนก็ตาม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ยังคงอยู่ในกรอบ ของการถ่ายทอดความรู้ (Transmission-based Learning) มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Learning) ส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้รับสารมากกว่าผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงควรเกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน

2) ด้านสื่อการเรียนรู้ มีการนำสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังอยู่ในลักษณะของส่วนเสริมมากกว่าการเป็นแกนหลักของการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ไปใช้ในทางปฏิบัติยังไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้แนวคิด CBL เน้นให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้หลักที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากบริบทจริง ผ่านการมีส่วน

ร่วมกับบุคคลและสถานการณ์ในชุมชน (วนิดา ศรีสุข, 2560; วิภาดา พินลา, 2566) ดังนั้น การที่ชุมชนยังไม่ถูกใช้เป็นฐานหลักของการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้ง

3) ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนยังมีทัศนคติว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องท่องจำ สะท้อนถึงข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจเชิงลึก ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่ระบุว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้น ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างความคิดรวบยอด และการนำไปประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัจจุบัน พบว่าผู้เรียนยังขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในชุมชน ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ครบวงจร และยังคงอยู่ในระดับการรับรู้และการจดจำ

4) ด้านครูผู้สอน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน “ตามรอยประวัติศาสตร์เมืองตราด” ที่บูรณาการแนวคิดของ Dewey (1938) พบว่า ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปสู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในชุมชนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ โดยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสะท้อนผลการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบทของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมและความหมายของการเรียนรู้ได้ และพระมหาวรัญธรณ์ ศรีขุ้ย (2568) ที่พบว่า การสอนแบบกระตุ้นความคิดในประสบการณ์ การมอบหมายให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือทำบางอย่างในสถานการณ์จริง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในสถานการณ์จริงนั้น

5) ด้านผู้เรียน ในด้านการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และความตระหนักรู้ สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความตระหนักรู้ต่อคุณค่าของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัณฑิตา ไชยโย (2566) และพระมหาไพศาล ธิตสีโล (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถส่งเสริมทั้งทักษะทางปัญญาและคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ จากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่บูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากการเน้นการจดจำ ไปสู่การสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการเรียนรู้ที่มีความหมาย ทั้งยังช่วยส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกลไกที่ช่วยพัฒนาความตระหนักรู้ของผู้เรียนในเรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราดได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้เรียนเริ่มต้นจากการรับรู้ข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และพัฒนาไปสู่การทำความเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของ

เหตุการณ์ในบริบทของชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องราวและการแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลาย และก่อให้เกิดจิตสำนึกในการเห็นคุณค่า ความภาคภูมิใจ และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตนเอง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป

1. ควรศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างละเอียด เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา

2. ควรมีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ ในแต่ละขั้นตอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

3. ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้และสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านครูผู้สอน 5) ด้านนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบริบทจริงของท้องถิ่นและเกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอนควรมีการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องประวัติศาสตร์เมืองตราด เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้เทคนิคในการสร้างสื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2556). *ปกิณกศิลปวัฒนธรรม เล่ม 19 จังหวัดตราด*. สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

แสงสรรค์ ภูมิสถาน. (2558). *การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดตราด* [รายงานวิจัย]. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วนิดา ศรีสุข. (2560). *การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ออมสิน จตุพร, & อมรรัตน์ วัฒนาธร. (2562). การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐานสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา: กรณีชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21*(1), 1–18.

ปัณฑิตา ไชยโย. (2566). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 15*(2), 120–134.

พระมหาไพศาล ธิตสีโล. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยที่บูรณาการบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน. *วารสารการจัดการศึกษาเชิงนวัตกรรม, 2*(2), 66–79.

วิภาดา พินลา, & วิภาพรรณ พินลา. (2566). ห้องเรียนครูสังคมศึกษากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 24*(1), 1–12.

Colaizzi, P. F. (1978). In R. Valle & M. King (Eds.), *Existential-phenomenological alternatives for psychology* (pp. 48–71). Oxford University Press.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Wineburg, S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts: Charting the future of teaching the past*. Temple University Press.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

Learning Management Model for the Continuation of the Cultural Identity of the Tai So Ethnic Group in Sakon Nakhon Province for Grade 6 Students

พรนภา เสียวคำ[1*], อัจฉรา ศรีพันธ์[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Pornnapa Siewkhom[1], Atchara Sriphan[2]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * pornnapas67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 March 2026; Revised: 29 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงธีม ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ภายใต้กระบวนการ SO-LEARN Model ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ S – Study Context, O – Observe and Collect Data, L – Learning Design, E – Engagement, A – Active Learning, R – Reflection และ N – Nurture Local Identity โดยเน้นการเรียนรู้จาก “เจ้าของวัฒนธรรม” ผ่านกิจกรรม เช่น การฟังเรื่องเล่าจากชุมชน การจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และการจัดทำพจนานุกรมน้อยภาษาไทโส้ ผลการใช้รูปแบบพบว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้และความเข้าใจ ภาษาและวัฒนธรรม และทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนและมีความตั้งใจสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : SO-LEARN Model, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์ไทโส้, การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, รูปแบบการจัดการเรียนรู้

Abstract

This qualitative research aimed to develop a Learning Management Model for sustaining the cultural identity of the Tai So ethnic group in Sakon Nakhon Province for Grade 6 students. The sample consisted of 30 Grade 6 students from Ban Kut Sakoi School, selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth interviews, participant observation, and field notes, and analyzed using content analysis and thematic analysis. The findings indicate the development of the SO-LEARN Model based on the concept of community-based learning. The Model consists of seven stages: S – Study Context, O – Observe and Collect Data, L – Learning Design, E – Engagement, A – Active Learning, R – Reflection, and N – Nurture Local Identity. It emphasizes learning from cultural bearers through community-based activities, including listening to local narratives, constructing a historical timeline, and creating a mini Tai So dictionary. The implementation of the Model enhanced students' learning in four aspects: learning behavior, knowledge and understanding, language and culture, and attitudes toward local identity. Students demonstrated active participation, developed a deeper understanding of local culture, were able to use Tai So vocabulary in appropriate contexts, and showed pride in their cultural identity. In conclusion, the SO-LEARN Model provides an effective approach for integrating community cultural identity into school learning and supports the sustainable preservation of local culture.

Keywords: SO-LEARN Model, Cultural Identity, Tai So Ethnic Group, Community-Based Learning, Learning Management Model

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากตั้งถิ่นฐานและดำรงวิถีชีวิตร่วมกันมาอย่างยาวนาน กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทยและควรได้รับการอนุรักษ์และสืบสาน (กรมศิลปากร, 2561; คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553) หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ ซึ่งมีถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายจังหวัด เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะพื้นที่บ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น (รัตติยา บุญมี, 2561; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร, 2563) อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของสังคมร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี และสื่อสมัยใหม่ ส่งผลให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มใช้ภาษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง ทำให้เกิดความห่างเหินจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน (นวลน้อย ทีฆะสิทธิ์, 2561) ในทางมานุษยวิทยา อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มิได้เป็นสิ่งที่คงที่ หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างและปรับเปลี่ยนผ่านกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบทของสังคม (Eriksen, 2002; Hall, 1990) ดังนั้น การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรมของชุมชนของตนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความภาคภูมิใจและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในบริบทของการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน

โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวทางหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และแหล่งวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการสังเกต การสัมภาษณ์ และการลงมือปฏิบัติ (Smith, 2002) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Dewey, 1938; Kolb, 1984)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้มาใช้เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษายังมีจำนวนจำกัด และยังขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชนกับกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนอย่างมีความหมาย และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการวิจัยในพื้นที่โรงเรียนบ้านกุดสะกอยและชุมชนบ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังคงมีการสืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้อย่างต่อเนื่อง

3.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนอาศัยอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์ไทโส้และมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่โดยตรง นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโส้ เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทโส้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้

3.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.3 การบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ใช้บันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย

3.2.4 ผลงานของนักเรียน เช่น ไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และพจนานุกรมน้อยภาษาไทโส้ ซึ่งใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการสะท้อนกระบวนการเรียนรู้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และครูผู้สอน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model

3.3.2 การทดลองใช้รูปแบบ (Implementation) โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน ได้แก่

1) กิจกรรมฟังเรื่องเล่าจากรากเหง้า มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติ วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านการเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน

2) กิจกรรมเส้นทางเวลา เล่าขานตำนานไทโส้ เป็นการวิเคราะห์และจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน

3) กิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ เป็นการรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทโส้จากชุมชน และจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจด้านภาษาและวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic Analysis) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกภาคสนามมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่รหัส (coding) และสร้างประเด็นหลัก (themes) เพื่อนำไปสู่การอธิบายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ความคงเส้นคงวาของข้อมูล (Dependability) ความสามารถในการยืนยันข้อมูล (Confirmability) และความสามารถในการถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) โดยการบรรยายบริบทอย่างละเอียด

4. ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากผลการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทโส้ สามารถนำเสนอได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร ซึ่งสะท้อนผ่านองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต ระบบเครือญาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน ผลการสังเคราะห์นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า SO-LEARN Model ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ S – Study Context การศึกษาบริบทและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ O – Observe and Collect Data การสังเกตและเก็บข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน L – Learning Design การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น E – Engagement การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชน A – Active Learning การเรียนรู้เชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมและโครงงาน R – Reflection การสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน N – Nurture Local Identity การปลูกฝังสำนึกรักษ์ท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จาก “เจ้าของวัฒนธรรม” โดยตรง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2. กระบวนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 คน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model มีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาบริบทของชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การลงมือปฏิบัติจริง การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการปลูกฝังสำนึกรักษ์ท้องถิ่น กระบวนการดังกล่าว

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หลัก 3 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมฟังเรื่องเล่าจากรากเหง้า (Study Context / Observe and Collect Data) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้จากผู้รู้ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุ นักเรียนได้ฟังเรื่องเล่า สัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งถิ่นฐาน ภาษา ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทและอัตลักษณ์ของชุมชน

2. กิจกรรมเส้นทางเวลา เล่าขานตำนานไทโส้ (Learning Design / Engagement) นักเรียนได้นำข้อมูลที่รวบรวมจากกิจกรรมแรกมาวิเคราะห์และจัดลำดับเหตุการณ์สำคัญของชุมชน จากนั้นร่วมกันออกแบบและจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชนไทโส้ โดยแบ่งช่วงเวลาเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต พร้อมนำเสนอผลงานต่อเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมนี้ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน

3. กิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ (Active Learning / Reflection / Nurture Local Identity) นักเรียนได้สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเพื่อรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทโส้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วนำมาจัดหมวดหมู่และจัดทำเป็น “พจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้” พร้อมคำแปลภาษาไทยและตัวอย่างการใช้คำ จากนั้นนักเรียนนำเสนอผลงานและสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการเขียน Learning Log กิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร การสืบค้นข้อมูล และปลูกฝังความภาคภูมิใจในภาษาพื้นถิ่นและวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม SO-LEARN Model เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทของชุมชนผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

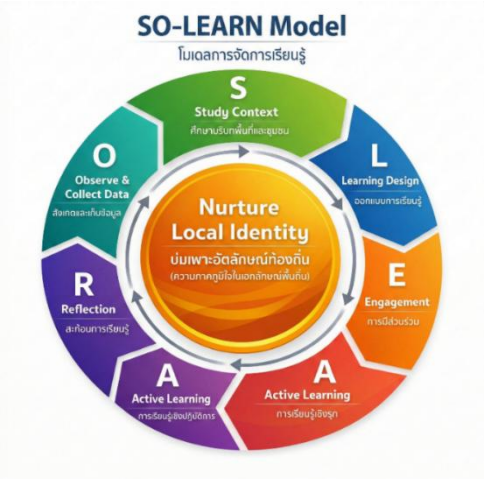

Figure 1. SO-LEARN Model

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายด้าน ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น โดยนักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างผลงานจากการเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไทโส้เพิ่มมากขึ้น โดยสามารถอธิบายพัฒนาการของชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำไทม์ไลน์ประวัติชุมชน และการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในฐานะรากเหง้าของชุมชน

3. ด้านภาษาและวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมพจนานุกรมน้อย นักเรียนไทโส้ นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาไทโส้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำคำศัพท์ดังกล่าวมาใช้ในการสื่อสารและอธิบายความหมายได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของภาษาท้องถิ่นและเข้าใจบทบาทของภาษาในฐานะส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน

4. ด้านทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model ช่วยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทโส้ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน และแสดงความตั้งใจที่จะร่วมกันสืบสานภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ให้คงอยู่ต่อไป

5. อภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญได้ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและผลการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง นักเรียนไม่ได้เรียนรู้เพียงจากตำราหรือการบรรยายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาจากสถานที่สำคัญของชุมชน และการทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับประสบการณ์จริงของตนเองได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) และ สุวิทย์ มูลคำ (2558) ที่ระบุว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในมุมมองของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนการเรียนรู้ผ่านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Geertz (1973) ที่เสนอว่าการทำความเข้าใจวัฒนธรรมจำเป็นต้องอาศัยการอธิบายเชิงลึก (Thick Description) ผ่านการมีส่วนร่วมในบริบทจริงของชุมชน

2) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และประเพณีของชุมชนไทโส้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบ SO-LEARN Model ได้เชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้กับบริบทของท้องถิ่น ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ทางวิชาการกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ธวัชชัย ไพใหล (2562) ที่พบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้มีลักษณะเด่นด้านภาษา ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Eriksen (2002) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดจากกระบวนการทางสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด Community-Based Learning (Smith, 2002) ที่เน้นการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง

3) ด้านภาษาและวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ SO-LEARN Model เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสกับภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้รู้ในชุมชน ส่งผลให้นักเรียนไม่เพียงแต่ได้เรียนรู้คำศัพท์หรือประเพณีเท่านั้น แต่ยังเข้าใจบริบทและความหมายของวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ สุปราณี กิ่งแก้ว (2556) ที่พบว่าการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ภาษาและพิธีกรรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ของชุมชน

4) ด้านทัศนคติและสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนไทโส้มากยิ่งขึ้น การสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่มและการนำเสนอผลงานช่วยให้นักเรียน

ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Hall (1990) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมและประสบการณ์ร่วมของผู้คนในชุมชน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถปลูกฝังความตระหนักและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของผู้เรียนได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทของชุมชนและมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถเสริมสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากบริบทของชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่ผู้เรียน

3. โรงเรียนควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SO-LEARN Model ไปใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่ใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้

3. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ระยะยาวต่อการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2561). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. กรมศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2553). *นโยบายและแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ*. กระทรวงวัฒนธรรม.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การออกแบบการเรียนการสอน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลน้อย ทีฆะสิทธิ์. (2561). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติยา บุญมี. (2561). *อัตลักษณ์และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุปราณี กิ่งแก้ว. (2556). *การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิทย์ มูลคำ. (2558). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร. (2563). *ข้อมูลวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร*. กระทรวงวัฒนธรรม.

ธวัชชัย ไพใหล. (2562). กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ในแอ่งสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16*(74), 225–234.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Eriksen, T. H. (2002). *Ethnicity and nationalism: Anthropological perspectives* (2nd ed.). Pluto Press.

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.

Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222–237). Lawrence & Wishart.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Smith, M. K. (2002). Community-based learning. *The Encyclopedia of Informal Education*. https://infed.org/mobi/community-based-learning/

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

หลากวิถีสู่พลเมืองคุณธรรม: การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการจัดการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมในไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

Diverse Paths to Virtuous Citizens: A Comparative Analysis of Moral and Ethical Education in Thailand, Japan, the Philippines, Indonesia, and Singapore

กรวิชญ์ ชื่นวัฒนา[1], ณัฐกร พูนศรี[2], ณัฐพนธ์ โสใหญ่[3],
พระมหาสุนทร สุดชา[4], อรยา เขียวรัตน์[5], ชญาชล เชื้อนนท์[6]

[1,2,3,4,5,6]มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Korawit Chuenwatthana[1], Natthakorn Poonsri[2], Natthapon Soyai[3]
Phramaha Sunthorn Sutcha[4], Oraya Kheawrat[5], Chayachon Chuanon[6]
[1,2,3,4,5,6]Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand
✉: * korawitc@kkumail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 20 February 2026; Revised: 26 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนา กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำไปปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทยจากบทเรียนของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า แม้ทุกประเทศมีเป้าหมายร่วมในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ แต่มีวิธีการแตกต่างตามบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในมิติด้านนโยบาย สิงคโปร์และอินโดนีเซียเน้นการสร้างความเป็นเอกภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม ญี่ปุ่นมุ่งแก้ปัญหาสังคม ฟิลิปปินส์เชื่อมโยงหลักศาสนากับหลักการสากล ในขณะที่ไทยมุ่งผสานยุทธศาสตร์ชาติกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในมิติด้านหลักสูตรแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะ เช่น ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ และการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนคุณค่าหลักและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศเผชิญอุปสรรคร่วมกันในด้านคุณภาพครูผู้สอน การวัดและประเมินผล และความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ผลการศึกษาสะท้อนความจำเป็นในการสร้างกลไกการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่กับการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรม, การศึกษาเปรียบเทียบ, นโยบายการศึกษา, หลักสูตรคุณธรรม

Abstract

This research aims to analyze and compare moral and ethics education management in Thailand, Japan, the Philippines, Indonesia, and Singapore across five dimensions: contextual factors, national policies, development approaches and principles, curriculum frameworks and learning management, and implementation and outcomes. The study seeks to propose guidelines for moral and ethics education in Thailand by drawing lessons from other countries that are aligned with the Thai social context. The findings indicate that although all countries share the common goal of cultivating quality citizens, their approaches differ according to their historical, social, and cultural contexts. In terms of policy, Singapore and Indonesia emphasize social cohesion in multicultural societies; Japan focuses on addressing social problems; the Philippines integrates religious principles with universal values; while Thailand emphasizes the integration of national strategies with the Sufficiency Economy Philosophy. Regarding curriculum, two main approaches are identified: specific subjects (e.g., Japan and the Philippines) and integration across subjects and student development activities (e.g., Thailand, Singapore, and Indonesia). These approaches reflect each country's core values and distinctive cultural identity. However, all countries face common challenges, including teacher quality, assessment and evaluation, and collaboration with families and communities. The study highlights the need to establish concrete mechanisms for moral and ethics education alongside systematic teacher development in order to sustainably cultivate high-quality citizens.

Keywords : moral and ethical education, comparative education, education policy, moral curriculum

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ความท้าทายทางสังคมและวัฒนธรรมทวีความซับซ้อน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นวาระสำคัญของทุกประเทศ การศึกษาไม่ได้มีบทบาทเพียงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ แต่ยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทสังคมร่วมสมัยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียจึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในฐานะเครื่องมือหลักในการสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นพลเมือง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม (UNESCO, 2015)

ในประเทศไทย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเน้นการบูรณาการความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรม และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ประเทศในภูมิภาคเอเชียต่างพัฒนาแนวทางที่สะท้อนบริบทของตน เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่ยกระดับวิชา Doutoku ที่มุ่งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นรายวิชาบังคับตั้งแต่ปี 2018 เพื่อรับมือปัญหาการกลั่นแกล้งและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศฟิลิปปินส์ปรับเปลี่ยนจากการถ่ายทอดคุณค่าสู่การพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม (Muega, 2010) ประเทศอินโดนีเซียยึด

หลักปัญจศีลและเน้นการศึกษาอุปนิสัยเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติ (Human Rights Watch, 2013) และประเทศสิงคโปร์มุ่งเน้นความมั่นคงทางสังคมและความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านกรอบแนวคิดหลักสูตร Character and Citizenship Education (Ministry of Education Singapore, 2021)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาคุณธรรมได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีหลักหลายแนวทาง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) ที่เน้นการใช้เหตุผล แนวคิดการศึกษาคุณลักษณะที่มุ่งพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทฤษฎีการดูแลที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน และแนวคิดการศึกษาเชิงพลเมืองและประชาธิปไตย โดยแต่ละประเทศประยุกต์ใช้ทฤษฎีเหล่านี้แตกต่างกันตามบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม ในด้านหลักสูตรพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะที่มีข้อดีในด้านความชัดเจนของเนื้อหาและเวลาเรียน เช่น วิชา Doutoku (**道徳**) ของญี่ปุ่น และวิชา Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) ของฟิลิปปินส์ และการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศต่างเผชิญอุปสรรคร่วมกันในด้านคุณภาพครูผู้สอน การวัดและประเมินผลคุณธรรมที่มีความซับซ้อน และความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน (อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561; Mista et al., 2024; Tai & Lee, 2004)

บทความนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยผลการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อทบทวน ปรับปรุง และยกระดับการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมระดับชาติของประเทศไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ในด้านปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะทางจริยธรรม สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม (ไพจิตร์ จิตต์โสภณ, 2561) ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การศึกษาคุณธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความ

รับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว ทั้งนี้ ในประเทศแถบเอเชีย การจัดการศึกษาด้านคุณธรรมมีความหลากหลายตามบริบททางวัฒนธรรม ศาสนา และอุดมการณ์ของรัฐ โดยมักเชื่อมโยงกับการสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นพลเมือง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม (UNESCO, 2015) ความหลากหลายดังกล่าวยังได้นำมาซึ่งคำถามสำคัญว่า ใครมีอำนาจในการกำหนดว่าสิ่งใดคือคุณธรรม ที่พึงปรารถนา และนิยามนั้นรับใช้ประโยชน์ของใครในสังคมเป็นสำคัญ

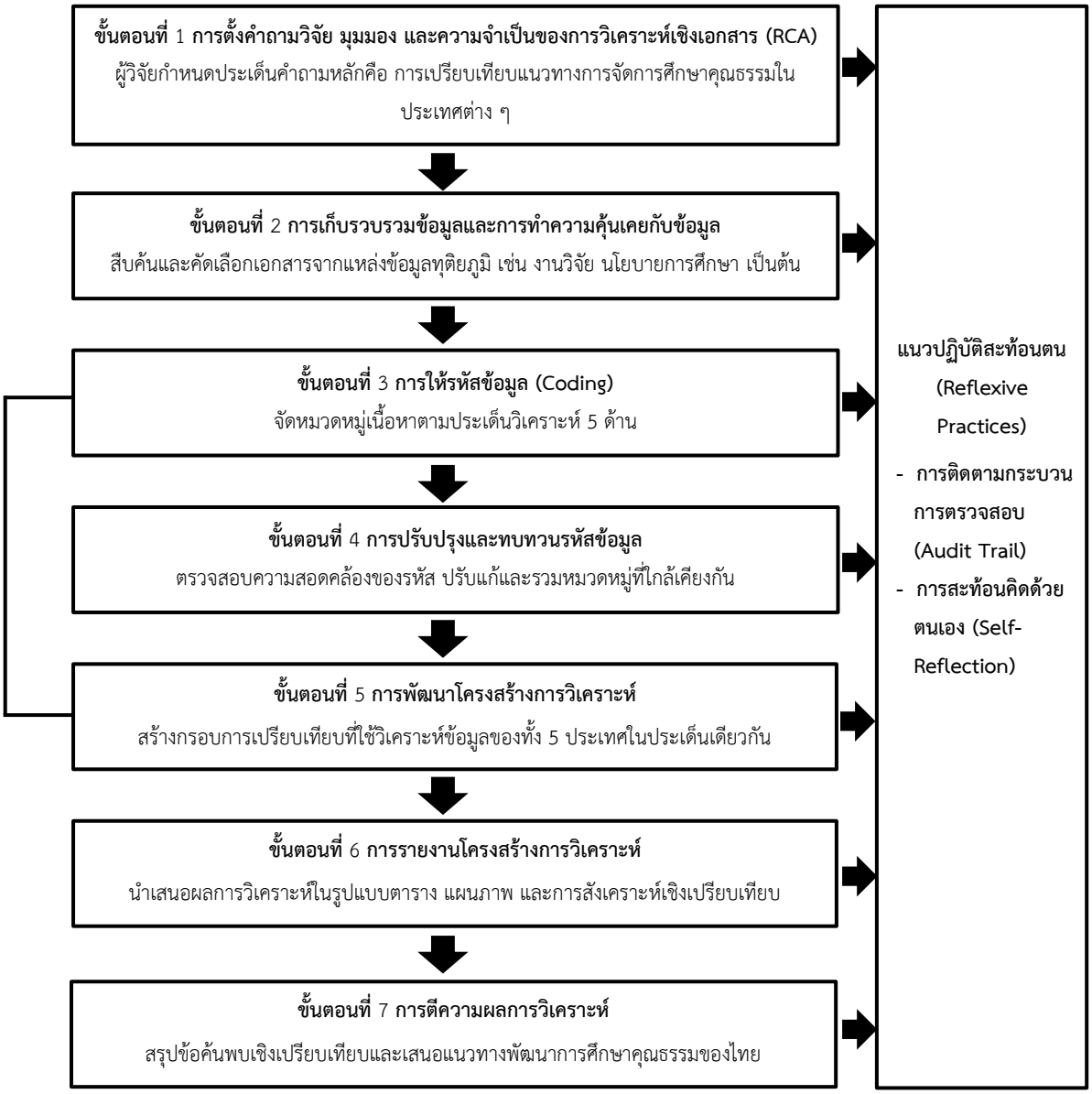
การพัฒนาคุณธรรมในระบบการศึกษาได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีและแนวคิดที่หลากหลาย ยกตัวอย่าง เช่น (1) ทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการพัฒนาเหตุผลเชิงศีลธรรมผ่านการไตร่ตรอง การอภิปรายเชิงจริยธรรม และการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (2) แนวคิดการศึกษาคุณลักษณะ (Character Education) ที่พัฒนาคุณธรรมอย่างเป็นระบบผ่านกิจกรรม หลักสูตร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการซึมซับค่านิยม โดยบูรณาการเข้ากับสาระวิชาและประสบการณ์จริง เพื่อสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะเชิงจริยธรรมอย่างยั่งยืน (Ramadhani et al., 2024) (3) ทฤษฎีการดูแล (Theory of Care) ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงดูแลระหว่างครูและผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง ความเห็นอกเห็นใจ การตอบสนองซึ่งกันและกัน และการวางแรงจูงใจส่วนตนไว้ข้างหลัง (Adhikari et al., 2023) และ (4) แนวคิดการศึกษาคุณธรรมเชิงพลเมืองและประชาธิปไตย (Civic and Moral Education) ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบผ่านการเรียนรู้สิทธิ หน้าที่ การมีส่วนร่วม และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม (Kerr, 2011) อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีส่วนใหญ่ถูกพัฒนาขึ้นในบริบทตะวันตก การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบททวีปเอเชียจึงจำเป็นต้องระวังไม่ให้กลายเป็นการยัดเยียดกรอบคิดที่ไม่สอดคล้องกับรากฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น

จากการทบทวนเอกสารและงานวัยที่ผ่านมา พบว่า การจัดการศึกษาคุณธรรมในระดับหลักสูตรอาจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะที่มีความชัดเจนของเนื้อหาและเวลาเรียน เช่น Doutoku ของญี่ปุ่นที่ยกระดับเป็นวิชาพิเศษตั้งแต่ปี 2018 ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ ตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านเรื่องเล่า การอภิปราย และกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง (Kusanagi, 2019; Sasaki, 2017) รวมถึงวิชา Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) ของฟิลิปปินส์ที่ออกแบบตามพัฒนาการทางศีลธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Mista et al., 2024) ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ใช้การบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การบูรณาการผ่านหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาของไทย (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) การพัฒนากรอบ Character and Citizenship Education (CCE) โดยใช้แนวคิด Whole-School Approach ของสิงคโปร์ (Ministry of Education Singapore, 2021) และอินโดนีเซียที่บูรณาการผ่านวิชาหน้าที่พลเมืองและการศึกษาศาสนาควบคู่กับวัฒนธรรมโรงเรียน (Qoyyima, 2015; Waterworth, 2022) ทั้งนี้ การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสองรูปแบบต่างมีข้อจำกัด แม้ว่าการจัดเป็นวิชาเฉพาะให้ความชัดเจนแต่อาจต่อการทำให้คุณธรรมกลายเป็นเนื้อหาที่เรียนเพื่อสอบมากกว่าคุณลักษณะที่ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิต เช่นเดียวกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่อาจทำให้คุคุณธรรมและจริยธรรมถูกลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับสาระวิชาหลัก

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจความหลากหลายของแนวทางการจัดการศึกษาคุณธรรมในบริบทที่แตกต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงบริบทที่สำคัญ (Bray et al., 2014) การศึกษาเปรียบเทียบช่วยให้เห็นความหลากหลายของแนวทางและเปิดโอกาสให้เรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศอื่น ๆ โดยสามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง จากการทบทวนงานวิจัยเปรียบเทียบการศึกษาคุณธรรมในภูมิภาคเอเชียพบว่าประเทศต่าง ๆ มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาพลเมืองที่ดี แต่มีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันตามรากฐานทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความท้าทายเฉพาะของแต่ละสังคม (Sasaki, 2017; Tai & Lee, 2004) ดังนั้น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม และระมัดระวังการนำแนวปฏิบัติจากประเทศอื่นมาใช้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางบริบท อีกทั้งจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิเคราะห์วิพากษ์ที่ตั้งคำถามว่าสิ่งที่ได้ผลในบริบทหนึ่งนั้น ได้ผลภายใต้เงื่อนไขใดและเงื่อนไขเหล่านั้นมีอยู่ในบริบทไทยหรือไม่

3. วิธีการวิจัย

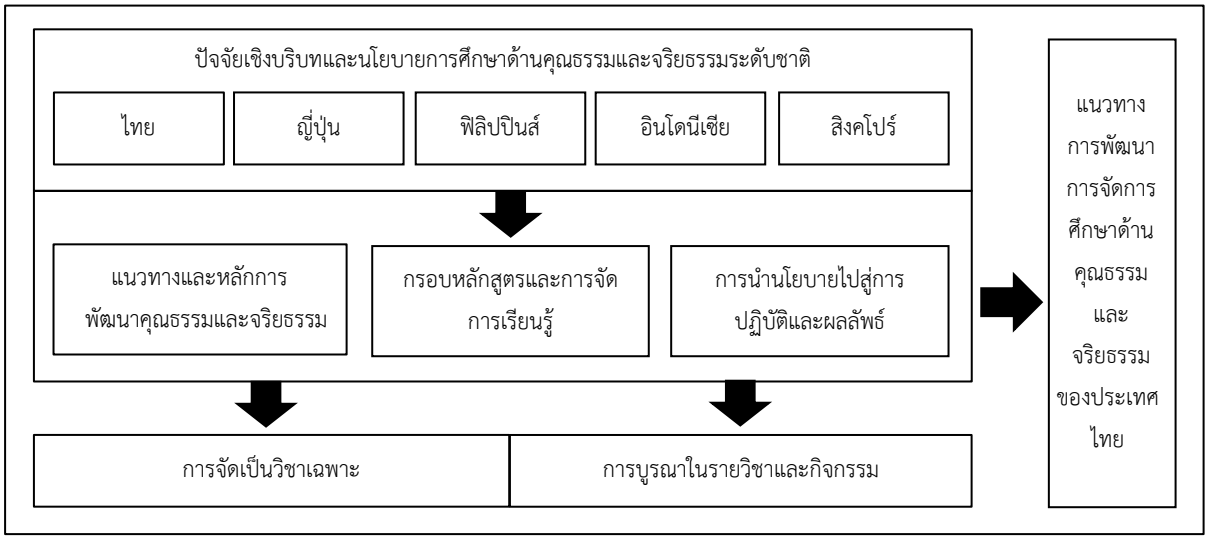
การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของ 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิจากนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการที่เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ. 1990–2024 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมระดับชาติ แนวทางการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยเชิงบริบท และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Content Analysis) เพื่อระบุแบบแผน ความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างประเทศ และสังเคราะห์บทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยใช้การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลวิจัยตามเกณฑ์ของ Lincoln & Guba (1985) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) การจัดทำคู่มือการกำหนดรหัสพร้อมบันทึกการตัดสินใจทุกขั้นตอน การบรรยายบริบท และการสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิเคราะห์ ดังแผนภาพขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสารตามแนวคิดของ Nicmanis (2024) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แผนภาพขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) (ดัดแปลงจาก Nicmanis, 2024)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยจากบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ของประเทศไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

4. ผลการวิจัย

4.1 ปัจจัยเชิงบริบทของแต่ละประเทศ

บริบททางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางการศึกษาคุณธรรมในแต่ละประเทศ ประเทศไทยบูรณาการหลักธรรมพระพุทธศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเน้นความเป็นไทยและระบอบประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ญี่ปุ่นเน้นความเป็นกลุ่มและความสามัคคีผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนการตอบสนองต่อปัญหาการกลั่นแกล้งโดยยกระดับวิชาจริยธรรม (Sasaki, 2017) ฟิลิปปินส์แม้มีพื้นฐานสังคมเป็นคาทอลิกแต่ปรับนโยบายสู่การพัฒนาเหตุผลเชิงคุณธรรมที่เป็นสากลมากขึ้น (Guiab et al., 2015) อินโดนีเซียดำเนินนโยบายตามกรอบอิสลามสายกลางควบคู่กับหลักภินเนกา ตุงกัล อิกา เพื่อสร้างความสมดุลท่ามกลางความหลากหลายและแก้ปัญหาคอร์รัปชัน (Fitch, 1990) ส่วนสิงคโปร์ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมใช้หลักสูตร CCE เพื่อส่งเสริมความสามัคคีและอัตลักษณ์ร่วมของชาติโดยหลีกเลี่ยงการยึดโยงกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นหลัก (Bo, 2019) จากกรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาคุณธรรมเป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะเพื่อตอบสนองต่อปัญหาสังคมเดิมและความท้าทายใหม่จากยุคดิจิทัล เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของชาติอย่างยั่งยืน

4.2 นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม

นโยบายการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในประเทศต่าง ๆ สะท้อนความตระหนักร่วมกันว่าการศึกษาในมิตินี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติและพัฒนาพลเมือง แม้ทุกประเทศมีนโยบายระดับชาติที่ชัดเจน แต่จุดเน้นและรากฐานแตกต่างตามบริบท ประเทศไทยบรรจุนโยบายส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยเน้นการบูรณาการ

ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดคุณธรรมนำความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ญี่ปุ่นปรับปรุงกฎหมายการศึกษาพื้นฐานในปี 2006 และยกระดับวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษในปี 2018 เพื่อรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ ฟิลิปปินส์ปรับเปลี่ยนชื่อวิชาเป็น ESP ในปี 2016 สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากการถ่ายทอดคุณค่าที่กำหนดไว้ล่วงหน้าไปสู่การพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม (Capadosa et al., 2025) อินโดนีเซียใช้หลักปัญจศีลเป็นรากฐานและเน้นการศึกษาอุปนิสัยเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติและป้องกันผลกระทบด้านลบจากโลกาภิวัตน์ ผนวกกับการศึกษาศาสนาซึ่งเป็นวิชาบังคับ (Waterworth, 2022) สิงคโปร์มีเป้าหมายสร้างความมั่นคงทางสังคมและความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลนโยบาย CCE อย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ (Tai & Lee, 2004) จากการศึกษาพบว่า ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม

4.3 แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

แม้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แต่การประยุกต์ใช้ในแต่ละประเทศแตกต่างตามบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม ประเทศไทยกำหนดคุณธรรมพึงประสงค์ 4 ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) และส่งเสริมโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสะท้อนการผสมผสานภูมิปัญญาไทยกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ญี่ปุ่นมุ่งสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ 4 มิติแบบองค์รวม คือ การรู้จักและพัฒนาตนเอง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเคารพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในสังคม (Kusanagi, 2019) ฟิลิปปินส์นำทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg (1984) มาประยุกต์ใช้โดยเน้นคุณธรรม 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และการให้อภัย แสดงการเปลี่ยนผ่านจากการปลูกฝังค่านิยมไปสู่การพัฒนาทักษะการตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีเหตุผล (Guiab et al., 2015) อินโดนีเซียนำหลักปัญจศีลมาประยุกต์ใช้ผ่านนโยบาย Penguatan Pendidikan Karakter (PPK) โดยเน้นคุณลักษณะ 5 ประการ คือ ความเคร่งครัดในศาสนา ความเป็นชาตินิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นอิสระในตนเอง และการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Waterworth, 2022) สิงคโปร์ประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนนิยมและผสมผสานแนวคิดขงจื๊อกับค่านิยมแบบเอเชีย กำหนดค่านิยมหลัก 6 ประการ คือ ความเคารพ ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นอดทน ความซื่อสัตย์ ความเอื้ออาทร และความสามัคคี (Ministry of Education Singapore, 2021) เพื่อสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและความสามัคคี การวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่าแม้คุณค่าบางประการจะคล้ายกัน แต่การตีความและการเน้นย้ำแตกต่างตามบริบทของแต่ละสังคม สอดคล้องกับหลักการที่ว่าการศึกษาคุณธรรมต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของแต่ละสังคม

4.4 กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ทุกประเทศบูรณาการคุณธรรมเข้ากับหลักสูตร แต่แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การจัดเป็นวิชาเฉพาะและ

การบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, 2564) ญี่ปุ่นจัดวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษจำนวน 34-35 ชั่วโมงต่อปี ครอบคลุม 4 มิติ คือ ตัวตน ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, 2002) โดยเน้นการเล่าเรื่อง การอภิปรายกลุ่ม และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ฟิลิปปินส์มีรายวิชา ESP ในหลักสูตร K-12 จัดโครงสร้างตามพัฒนาการทางศีลธรรมตั้งแต่การรู้จักตนเองไปจนถึงจิตสำนึกต่อสังคม (Mista et al., 2024) โดยใช้กระบวนการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ อินโดนีเซียบูรณาการผ่านการศึกษาปัญจศีลและหน้าที่พลเมือง และการศึกษาศาสนา (Pendidikan Agama) โดยครูทุกวิชามีหน้าที่ประเมินและปลูกฝังคุณลักษณะด้านศีลธรรม (Qoyyima, 2015) สิงคโปร์พัฒนากรอบหลักสูตร CCE ตามแกนหลัก 3 ประการ คือ อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์และการเลือก ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง สุขภาวะดิจิทัล สุขภาพจิต เพศวิถีศึกษา ครอบครัวศึกษา และแนะแนวการศึกษาและอาชีพ (Ministry of Education Singapore, 2021) โดยผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการปฏิบัติจริง จากการเปรียบเทียบพบว่า ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์จัดเป็นวิชาเฉพาะ ขณะที่ไทยและอินโดนีเซียเน้นการบูรณาการ และสิงคโปร์ใช้แนวทางผสมผสาน ทุกประเทศเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่เชื่อว่าคุณธรรมต้องผ่านกระบวนการคิด การสะท้อน และการปฏิบัติจริง (Kohlberg, 1984; Kerr, 2011)

4.5 การนำไปใช้และผลลัพธ์

การนำนโยบายการศึกษาคุณธรรมไปปฏิบัติในทุกประเทศเผชิญความท้าทายที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะด้านคุณภาพครูผู้สอน การประเมินผล และความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ประเทศไทยมีโครงการโรงเรียนสุจริตและโครงการโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) แต่ยังต้องการการสนับสนุนงบประมาณและโครงการที่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ให้มากขึ้น (อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ, 2561) ญี่ปุ่นยกระดับวิชา Doutoku เป็นวิชาพิเศษที่มีการประเมินผลเชิงพรรณนาแทนการให้คะแนน โดยครูบันทึกพัฒนาการผ่านการสังเกตพฤติกรรม (Yoshida, 2020) แต่ต้องการครูที่มีความสามารถในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ฟิลิปปินส์เผชิญกับการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญและความยากลำบากในการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับชีวิตจริง (Mista et al., 2024) อินโดนีเซียเผชิญความท้าทายด้านคุณภาพครูที่ยังขาดทักษะการสอนเพื่อปลูกฝังอุปนิสัยและความยากในการประเมินผลคุณธรรมเชิงปริมาณ (Qoyyima, 2015) สิงคโปร์นำหลักสูตร CCE ไปใช้ผ่านแนวคิด "Whole-school Approach" โดยมีครูเป็นกลไกสำคัญ แต่ยังมีทัศนคติบางส่วนที่มองว่า CCE เป็นวิชารองเมื่อเทียบกับวิชาสายวิชาการ (Tai & Lee, 2004) จากการวิเคราะห์พบประเด็นร่วมหลายประการ ได้แก่ ความท้าทายด้านคุณภาพและการพัฒนาครู การประเมินผลคุณธรรมที่ซับซ้อน การทำให้คุณธรรมมีความหมายกับชีวิตจริง ทัศนคติที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความจำเป็นในการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและปรับโครงการให้

เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ความท้าทายเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยมากกว่านโยบายและหลักสูตร แต่ต้องมีการลงทุนในการพัฒนาครู การออกแบบระบบประเมินผลที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้คุณธรรม และการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ

ประเด็น	ไทย	ญี่ปุ่น	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์
ปัจจัยเชิงบริบท	พุทธศาสนาควบคู่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นความเป็นไทย	สังคมกลุ่มนิยม มุ่งเสริมสร้างความสามัคคีและแก้ปัญหาการกลั่นแกล้ง	สังคมคาทอลิก ปรับสู่การใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมในระดับสากล	อิสลามสายกลาง ผสานหลักความหลากหลาย (Bhinneka Tunggal Ika)	สังคมพหุวัฒนธรรม ยึดความเป็นกลางทางศาสนา
นโยบายระดับชาติ	บูรณาการในยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษา มุ่งคุณธรรมนำความรู้	ปรับกฎหมายการศึกษาและยกระดับวิชาจริยธรรม (Doutoku)	กำหนดวิชา ESP มุ่งพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม	ใช้หลักปัญจศีลเป็นฐานร่วมกับนโยบาย PPK เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชาติ	ดำเนินนโยบาย CCE เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความมั่นคงทางสังคม
แนวทางพัฒนาคุณธรรม	กำหนดคุณธรรมสำคัญ เช่น พอเพียง วินัย สุจริต และจิตอาสา	พัฒนาแบบองค์รวม 4 มิติ ได้แก่ ตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ และสังคม	ใช้ทฤษฎี Kohlberg เป็นฐาน เน้นซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เมตตา ให้อภัย	กำหนดคุณลักษณะ 5 ด้านตามหลักปัญจศีล	กำหนดค่านิยมหลัก 6 ประการ เช่น ความเคารพ ความรับผิดชอบ และความสามัคคี
กรอบหลักสูตร	บูรณาการข้ามสาระร่วมกับหลักสูตรต้านทุจริต และกิจกรรมเสริมหลักสูตร	จัดเป็นวิชาเฉพาะ Doutoku ควบคู่กิจกรรมในชีวิตจริง เน้นเรื่องเล่า อภิปราย กิจกรรม	จัดเป็นวิชาเฉพาะ ESP ตามพัฒนาการ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคิดวิเคราะห์	บูรณาการในทุกวิชาควบคู่การศึกษาศาสนา	ใช้แนวทางผสมผสานผ่านหลักสูตร CCE ทั้งในและนอกห้องเรียน
ความท้าทายในการปฏิบัติ	ต้องการงบประมาณและโครงการที่สอดคล้องบริบทพื้นที่	ต้องการครูที่มีทักษะการประเมินเชิงพรรณนาโดยเน้นพฤติกรรมจริง	ขาดแคลนครูเชี่ยวชาญ และยากต่อการบูรณาการกับชีวิตจริง	เผชิญข้อจำกัดด้านทักษะครูและการประเมินผลเชิงคุณธรรม	ใช้แนวทางทั้งโรงเรียน (Whole-school approach) แต่บางส่วนยังมองเป็นวิชารอง

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของไทย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบริบท นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางและหลักการพัฒนาคุณธรรม กรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ พบว่า ทั้ง 5 ประเทศต่างมีนโยบายระดับชาติที่มุ่งมั่นในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน โดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันในการ

สร้างพลเมืองดีและพัฒนาชาติ อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศมีแนวทางและจุดเน้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเชิงบริบทที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นรากฐานทางปรัชญา เช่น ชุมชนนิยมของสิงคโปร์ ปัญจศีลของอินโดนีเซีย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย ความท้าทายทางสังคม เช่น ปัญหาการกลั่นแกล้งในญี่ปุ่น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในสิงคโปร์และอินโดนีเซีย และโครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกัน เช่น การมีวิชาเฉพาะอย่างโดทะคุ และ ESP ในญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ เทียบกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาคุณธรรมใดที่ดีที่สุดเพียงรูปแบบเดียว จึงได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลลักษณะเด่นและจุดเน้นในแต่ละประเทศนำมาพัฒนาแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศไทย ดังนี้

ด้านนโยบายการศึกษา ประเทศไทยควรยกระดับนโยบายด้านคุณธรรมจากโครงการชั่วคราวสู่นโยบายเชิงระบบ ที่บูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ที่มีนโยบายชัดเจนและต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน โดยจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน–ครอบครัว–ชุมชน ตามแนวทางของอินโดนีเซีย กำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมในระดับสถานศึกษาที่ชัดเจน และบูรณาการเข้ากับการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ดังเช่นสิงคโปร์และญี่ปุ่น

ด้านแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ประเทศไทยควรส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น กิจกรรมจิตอาสาและโครงการ Values in Action โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดสะท้อน และเชื่อมโยงคุณค่าทางศีลธรรมกับชีวิตจริง ควรประยุกต์แนวคิดจริยศาสตร์เชิงเหตุผลของฟิลิปปินส์ เพื่อปรับจากการสอนคุณธรรมแบบบอกสอนไปสู่การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจทางศีลธรรมได้อย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ ควรสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของอินโดนีเซียและญี่ปุ่น โดยให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม

ด้านกรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประเทศไทยควรพัฒนากรอบหลักสูตรคุณธรรมระดับชาติที่กำหนดคุณค่าหลักและตัวชี้วัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางของญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ควรนำแนวคิดจากอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มาประยุกต์ โดยบูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาและกิจกรรม ให้คุณธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งของทุกกระบวนการเรียนรู้ และควรพัฒนาหลักสูตรอบรมครูด้านจริยธรรมและการสอนคุณธรรม เพื่อให้ครูเข้าใจวิธีการปลูกฝังคุณค่าอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นต้นแบบคุณธรรมแก่ผู้เรียน ตามแนวทางของญี่ปุ่นที่ครูทำหน้าที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทย

ด้านหลัก	แนวทาง	สาระสำคัญ / ตัวอย่างจากประเทศต่าง ๆ	แนวทางพัฒนาสำหรับประเทศไทย
1. ด้านนโยบายการศึกษา	แนวทางที่ 1 พัฒนานโยบายเชิงระบบระดับชาติ	ญี่ปุ่นและสิงคโปร์มีนโยบายด้านคุณธรรมที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และกำกับโดยรัฐในระดับชาติ ไม่จำกัดอยู่ในโครงการระยะสั้น	ยกระดับนโยบายคุณธรรมจากโครงการสู่ระบบเชิงนโยบาย บูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากร

			มนุษย์
	แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน	อินโดนีเซียส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรม	สร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียน–ครอบครัว–ชุมชน เพื่อเสริมพลังการปลูกฝังคุณธรรมอย่างยั่งยืน
	แนวทางที่ 3 กำหนดตัวชี้วัดและการกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา	สิงคโปร์และญี่ปุ่นกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพสถานศึกษา	กำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมในระดับสถานศึกษา และบูรณาการเข้ากับระบบประกันคุณภาพ
2. ด้านแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา	แนวทางที่ 1 พัฒนาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	ญี่ปุ่นและสิงคโปร์เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น กิจกรรมจิตอาสาและ Values in Action	ส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง คิดสะท้อน และเชื่อมโยงคุณธรรมกับชีวิต
	แนวทางที่ 2 ใช้แนวทาง จริยศาสตร์เชิงเหตุผล	ฟิลิปปินส์เน้นการพัฒนาการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจทางจริยธรรม มากกว่าการถ่ายทอดค่านิยม	ปรับการสอนคุณธรรมจากการบอกสอนไปสู่การตั้งคำถามและอภิปรายเชิงจริยธรรม
	แนวทางที่ 3 บูรณาการการพัฒนาคุณธรรมในวัฒนธรรมโรงเรียน	อินโดนีเซียและญี่ปุ่นเน้นการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวัฒนธรรมโรงเรียนและบทบาทแบบอย่างของครู	พัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนคุณธรรม โดยให้ผู้บริหารและครูเป็นต้นแบบทางจริยธรรม
3. ด้านกรอบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	แนวทางที่ 1 จัดหลักสูตรที่มีโครงสร้างชัดเจน	ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์จัดรายวิชาเฉพาะ เช่น โดทะคุ และ ESP ที่มีลำดับเนื้อหาตามช่วงวัย	พัฒนากรอบหลักสูตรคุณธรรมระดับชาติที่กำหนดคุณค่าหลักและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามช่วงวัย
	แนวทางที่ 2 ใช้การบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซียเน้นการบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระและกิจกรรม	บูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาและกิจกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
	แนวทางที่ 3 พัฒนาศักยภาพครูในฐานะผู้นำทางจริยธรรม	ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับบทบาทครูในฐานะแบบอย่างและผู้อำนวยความรู้ด้านคุณธรรม	พัฒนาหลักสูตรอบรมครูด้านการสอนคุณธรรมและการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า แม้ทุกประเทศมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างพลเมืองดี แต่แนวทางการดำเนินงานมีความหลากหลายตามบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละชาติ โดยสิงคโปร์และอินโดนีเซียเน้นการสร้างเอกภาพชาติในสังคมพหุวัฒนธรรม ญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์มุ่งแก้ปัญหาสังคมเฉพาะ ส่วนไทยพยายามสร้างสมดุลระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาพลเมืองสมัยใหม่ ในมิติด้านหลักสูตร พบความแตกต่างระหว่างการจัดเป็นวิชาเฉพาะของญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ซึ่งมีความชัดเจนในการวัดผลกับการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซียที่มีความยืดหยุ่นแต่ท้าทายในการควบคุมคุณภาพ เนื่องจากคุณค่าหลักที่เน้นย้ำสะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ทุกประเทศเผชิญอุปสรรคร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพครู การวัดและประเมินผล และการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรพิจารณาการกำหนดกลไกชัดเจนสำหรับการเรียนรู้คุณธรรม ลงทุนพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบประเมินผลที่เหมาะสม และเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการศึกษาคุณธรรมมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ร่วมกับแนวทางเดิมในการบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศต่าง ๆ พร้อม

ปรับให้สอดคล้องกับบริบทไทย เพื่อสร้างพลเมืองไทยที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารที่มีข้อจำกัดในหลายประการ ได้แก่ การขาดข้อมูลเชิงลึกจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องโดยตรง การเข้าถึงเอกสารภาษาท้องถิ่นที่จำกัด การครอบคลุมเพียง 5 ประเทศในเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ และความท้าทายในการประเมินผลลัพธ์ระยะยาวของนโยบายคุณธรรม จากข้อจำกัดดังกล่าว ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ได้แก่ ควรมีการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนต้นแบบเพื่อสังเกตการจัดการเรียนรู้และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ขยายขอบเขตการเปรียบเทียบไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียและภูมิภาคอื่น ศึกษาเชิงลึกในมิติเฉพาะที่สำคัญ เช่น การพัฒนาครู การประเมินผลคุณธรรม และบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้เรียนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และวิจัยและพัฒนาตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยพร้อมกลไกการประเมินที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/โรงเรียนคุณธรรม-สพฐ/

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *การปลูกฝังคุณธรรมในสถานศึกษาของเรา.* สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/การปลูกฝังคุณธรรมในสถา/

ไพจิตร์ จิตต์โสภณ. (2561). *รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์.* สืบค้นจาก https://research.otepc.go.th/files/_____%20(1)_g8voox1b.pdf

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต. (2564). *หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education).* กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก https://multi.dopa.go.th/acoc/news/cate2/view34

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *โครงการโรงเรียนสุจริต.* สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. สืบค้นจาก https://www.uprightschool.net

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กระทรวงศึกษาธิการ.

อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์, เบญจมาศ ฉลาดการณ์, ชรินทร์ จันทดี, และสุเชน เลิศวีระสวัสดิ์. (2561). คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนทุกช่วงชั้น ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 17*(2), 259–272.

Adhikari, A., Saha, B., & Sen, S. (2023). Nel Noddings' theory of care and its ethical

components. *IRJEdT (International Research Journal of Educational Trends), 05*(08), 198–206.

Bo, F. (2019). *A study on the education of common values of Singapore from the perspective of legalization.* International Workshop on Education, Development and Social Sciences (IWEDSS 2019).

Bray, M., Adamson, B., & Mason, M. (Eds.). (2014). *Comparative education research: Approaches and methods (2nd ed.).* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-05594-7

Capadosa, R. N., Muega, M. A., & Acido-Muega, M. (2025). Moral reasoning courseware for problem-solving in values Education: Grade 8 students' performances. *Education Review, 13*(1), 1-22.

Fitch, R. M. (1990). Moral education in Indonesia: A preliminary study. *Educación y Ciencia, 1*(1), 45-50.

Guiab, M. R., Andaya, O. J. F., Sario, M. L. P., Ganal, N. N., Palting, J. D., & Reyes, V. F., Jr. (2015). Moral intelligence of faculty and prospective teacher graduates of PNU North Luzon: Basis for the development of a framework for a values training program for pre-service teachers. *The Normal Lights, 9*(1), 93-118.

Human Rights Watch. (2013). *In religion's name: Abuses against religious minorities in Indonesia.* Retrieved from https://www.refworld.org/docid/513085c22.html

Kerr, J. (2011). Habituation: A method for cultivating starting points in the ethical life. *Journal of Philosophy of Education, 45*(4), 643–655.

Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: The nature and validity of moral stages* Vol. 2. Harpercollins College Div.

Kusanagi, Y. (2019). *Moral education in Japan: Values, curriculum, and pedagogy.* National Institute for Educational Policy Research (NIER).

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry.* Sage.

Ministry of Education Singapore. (2021). *Secondary character and citizenship education syllabus.* Retrieved from https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/character-and-citizenship-education/files/2021-cce-secondary-syllabus.pdf

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT). (2002). *Japanese government policies in education, culture, sports, science and technology 2002.* Retrieved from

https://www.mext.go.jp/b_menu/hakusho/html/hpac200201/hpac200201_2_027.html

Mista, M. A. J. T., Padios, A., Ramirez, J. M. M., & Murillo, N. (2024). Challenges of values education teachers in teaching Edukasyon sa Pagpapakatao (ESP) in the secondary. *International Journal of Social Science and Human Research, 7*(6), 3678-3687.

Muega, M. A. G. (2010). Values/moral education: Current conceptions and practices in Philippines schools. *Alipato: A Journal of Basic Education, 4*, 83-96.

Nicmanis, M. (2024). Reflexive content analysis: An approach to qualitative data analysis, reduction, and description. *International Journal of Qualitative Methods, 23*, Article 16094069241236603.

Qoyyima, U. (2015). *Theories of moral education and implementation in Indonesia: Reenergizing cultural identity and addressing future challenges [Paper presentation].* The International Conference on Education Research and Development: Trend and Challenges toward Asian Economic community, Surabaya, Indonesia.

Ramadhani, T., Widiyanta, D., Sumayana, Y., Santoso, R. Y., Agustin, P. D., & Al-Amin. (2024). The role of character education in forming ethical and responsible students. *IJGIE (International Journal of Graduate of Islamic Education), 5*(2), 110–124.

Sasaki, T. (2017). *Character and moral education in Japan: From tradition to modernization. Asia-Pacific Journal of Education, 37*(4), 561–574.

Tai, W. T., & Lee, C. C. (2004). *Moral and citizenship education as statecraft in Singapore:* A curriculum critique. *Journal of Moral Education, 33*(4), 597–606.

UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives.* UNESCO Publishing.

Waterworth, P. G. (2022). *Towards a moral community: Moral education strategies in Indonesian schools.* In *Proceedings of the International Conference on Learning Innovation and Research in Basic Education* (pp. 166–185). KnE Life Sciences. https://doi.org/10.18502/kss.v8i8.13294

Yoshida, M. (2020). *Implementation of moral education as a special subject in Japanese schools. Journal of Educational Studies, 68*(2), 45–58.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Model for Digital Leadership Development of School Administrators in Opportunity-Expansion Schools under the Office of the Basic Education Commission

กฤตลักษณ์ รัตนเหมากุล[1], วุฒิชัย เนียมเทศ*[2], เอกรินทร์ สังข์ทอง[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี, ประเทศไทย

Krittalak Rattanahemakul[1], Wuttichai Niemted*[2], Ekkarin Sungthong[3]
[1,2,3]Prince of Songkla University, Pattani campus, Thailand
✉: * chaiwut7326@yahoo.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 February 2026; Revised: 01 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น และนำเสนอรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed-Methods) ประเภทหลายขั้นตอน (Multi-state Design) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 400 โรงเรียน จาก 4 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) รองลงมาคือด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ (Branding and Network Collaboration) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน (Integrating Digital Technology In Work Development) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in Teaching and Working) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และกลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น ; ภาวะผู้นำดิจิทัล ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the priority needs and propose a model for developing digital leadership among school administrators in educational opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission. A mixed-methods research design with a multi-stage approach was employed. Data collection included qualitative research through the analysis of documents, related research, concepts, and theories, as well as focus group discussions with experts. Quantitative research was conducted via a survey of 400 educational opportunity expansion schools across four regions. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings revealed that the highest priority need for developing digital leadership among school administrators was Digital Literacy. This was followed by Branding and Network Collaboration, Integrating Digital Technology in Work Development, Innovation Building in Teaching and Working, and Digital Vision, respectively. The aspect with the lowest priority need was Digital Communication. These findings led to the development of a digital leadership development model that can serve as a practical guideline and a mechanism for driving success.

Keywords: priority needs; digital leadership; school administrators

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัลอย่างชัดเจน เพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ภายใต้แนวคิดการใช้ดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในโลกยุคดิจิทัลทุกวันนี้ โดยจะต้องหันมาใช้ชีวิตแบบผสมผสานกลมกลืนกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดเพื่อความสุขและความอยู่รอดอย่างยั่งยืน (เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ, 2563)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งยังเผชิญปัญหาด้านงบประมาณ ครุภัณฑ์ บุคลากร และสื่อเทคโนโลยี ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบการเรียนรู้และการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม โดยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย อาทิการจัดบรรยากาศชั้นเรียนแบบดิจิทัล(Digital Classroom) การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงบประมาณ การเงิน งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ตลอดจนงานความสัมพันธ์กับชุมชน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความทันสมัย และความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างยั่งยืน ผู้นำด้านดิจิทัลที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นอย่างไร สอดคล้องกับ Sheninger (2022) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ มีความรู้ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรม และการสร้างภาพลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือที่ดีทำให้เกิดภาวะผู้นำดิจิทัล

ดังนั้น การศึกษาความต้องการจำเป็นและการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัล สามารถนำไปใช้ยกระดับการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ประเภทหลายขั้นตอน (Multi-stage Design) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัล ประชากร คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ 1,564 โรงเรียน ภาคกลาง 1,314 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3,183 โรงเรียน และภาคใต้ 726 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 6,787 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 โรงเรียน จากสูตรของ Yamane ระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamane, 1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในแต่ละภูมิภาค ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ภาคเหนือ 92 โรงเรียน ภาคกลาง 77 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 188 โรงเรียน และภาคใต้ 43 โรงเรียน (รวม 400 โรงเรียน)

ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครูหัวหน้างานวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี PNI Modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ระยะที่ 2 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 ในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนเพื่อนำไปพัฒนา โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ซึ่งเป็นข้อมูล ความคิดเห็นตามมุมมองของผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ดำรงตำแหน่งด้านการสอนทางการบริหารการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 คนและครูหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน ได้เสนอแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ คือเป้าหมายความสำเร็จ แนวทางปฏิบัติ และกลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 0.33 ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) ($PNI_{modified}$ = 0.11) รองลงมาคือด้านการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ $PNI_{modified}$ = 0.10ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ($PNI_{modified}$ = 0.10)) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ($PNI_{modified}$ = 0.09) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.08)

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีหลายประเด็นที่เป็นจุดอ่อน อันจะนำไปสู่อุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาในฐานะผู้บริหารที่ควรเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล (ยกเว้น ด้านการสื่อสารดิจิทัล ไม่พบประเด็นที่เป็นจุดอ่อน) ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นประเด็นตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาซึ่งมีจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 4 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆทางด้านดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหา แบ่งปัน สร้างเนื้อหา ประยุกต์ใช้ข้อมูล ประเมินและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปรับใช้ข้อมูลด้านดิจิทัล

2. ด้านการการสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันสร้างซอฟต์พาวเวอร์ของสถานศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษาจากเทคโนโลยีดิจิทัล2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

3. ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเนื้อหาการบริหารงานตามโครงสร้างในสถานศึกษาและมาตรฐานตำแหน่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ฝึกทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้นวัตกรรมพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู บุคลากร และตนเองจนสร้างความยั่งยืนในองค์กร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้นวัตกรรมกลายเป็น Learning Organization for Sustainable องค์กรการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและต่อยอดสู่วัฒนธรรมองค์กร

5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ตัวชี้วัดหรือเป้าหมายความสำเร็จที่นับว่าเป็นจุดอ่อนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ควรพัฒนา มี 3 ประเด็น คือ1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการข้อมูล Big Data วางข้อมูลเชิงระบบสะดวกต่อการใช้งาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจบนพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ที่ทันต่อโลกดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานจนเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลจากการสรุปประเด็นที่เป็นจุดอ่อนจากค่าความต้องการจำเป็นจากขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน เพื่อเสนอเป็นแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป็น เป้าหมายความสำเร็จ แนวทางการปฏิบัติ และ กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี		
1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆทางด้านดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหา แบ่งปัน สร้างเนื้อหา ประยุกต์ใช้ข้อมูล ประเมินและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปรับใช้ข้อมูลด้านดิจิทัล	1) ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับการนำแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา 2) ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือดิจิทัล: จัดกิจกรรม workshop ที่ให้ผู้บริหารได้ทดลองใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS), โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล, แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือดิจิทัล: จัดกิจกรรม workshop ที่ให้ผู้บริหารได้ทดลองใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS), โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล, แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์	1) พัฒนาทักษะดิจิทัล จัดตั้งคณะทำงานภายในสถานศึกษาเพื่อวางแผน ส่งเสริม และติดตามการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยมีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านเทคโนโลยี 2) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดให้มีระบบหรือเครื่องมือในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงาน เช่น การรายงานผล การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชน
2. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันสร้าง**ซอฟต์พาวเวอร์ของสถานศึกษา**กับครูและบุคลากรทางการศึกษาจากเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1) กำหนดอัตลักษณ์ (Brand Identity) ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบและสื่อสารภาพลักษณ์ เช่น เว็บไซต์โรงเรียน สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์และโซเชียลมีเดีย 2) ส่งเสริมการสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams หรือ	1) วางแผนการดำเนินการ และแผนการ ติดตามผลการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) จัดหาระบบสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยจัดอบรมหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรและขยายความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	Google Meet เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน 3) เผยแพร่ผลงานและความสำเร็จของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี กระตุ้นความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และส่งเสริมชื่อเสียงขององค์กรในวงกว้าง	
3. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเนื้อหาการบริหารงานตามโครงสร้างในสถานศึกษาและมาตรฐานตำแหน่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ฝึกทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	1) พัฒนาเนื้อหาการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Workspace, Microsoft 365 หรือระบบ ERP เพื่อจัดทำเอกสาร รายงาน และแนวปฏิบัติในการบริหารงาน ลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนและครู สนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AI หรือ Coding เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 3) ใช้ระบบจัดการงานและติดตามผลแบบออนไลน์ นำระบบติดตามงาน (Dashboard) หรือระบบประเมินผลดิจิทัลมา	1) วางแผนการพัฒนาทักษะบุคลากร กำกับ ดูแล และส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีในทุกกระบวนการบริหาร อย่างเป็นระบบ 2) พัฒนาระบบประเมินผลและคู่มือการใช้เทคโนโลยีภายในโรงเรียน จัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะกับบริบทโรงเรียน พร้อมติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
	ใช้ เพื่อให้การบริหารงานมีความรวดเร็ว โปร่งใส	
4. การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน		
1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้นวัตกรรมพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู บุคลากร และตนเองจนสร้างความยั่งยืนในองค์กร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้นวัตกรรมกลายเป็น Learning Organization for Sustainable องค์กรการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและต่อยอดสู่วัฒนธรรมองค์กร	1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน ผู้บริหารวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรม โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่สามารถประเมินได้ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมโดยครูและบุคลากร จัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร และเวลาให้บุคลากรได้ออกแบบ ทดลอง และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น Project-based Learning, Blended Learningหรือสื่อดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ 3) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกเพื่อพัฒนานวัตกรรม สร้างพันธมิตรกับมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐเอกชน และองค์กรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนา ทดลอง และแลกเปลี่ยนนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	1) วางแผน ดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2) จัดระบบส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี
5. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล		

เป้าหมายความสำเร็จ	แนวทางการปฏิบัติ	กลไกการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการข้อมูล Big Dataวางข้อมูลเชิงระบบสะดวกต่อการใช้งาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจบนพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ที่ทันต่อโลกดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานจนเกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1) กำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาดิจิทัลของสถานศึกษาให้ชัดเจน โดยบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีและกระตุ้นให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม	1) กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรดิจิทัล

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) เท่ากับ 0.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในทุกด้าน เพื่อยกระดับสมรรถนะให้สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี ($PNI_{modified}$ = 0.11) รองลงมาคือด้านการสร้าง

ภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน (Innovation Building in teaching and working) ($PNI_{modified}$ = 0.10) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified}$ = 0.09) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.08)

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการพัฒนา “ทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัล” มากที่สุด ซึ่งหมายถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย ถูกต้อง และมีจริยธรรม รวมถึงสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา ความต้องการดังกล่าวอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบคลาวด์ และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทันและปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางดิจิทัลในองค์กรการศึกษา ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญญารัตน์ สุขแสน และคณะ (2564)** ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการสูงที่สุด เช่นเดียวกับ **สุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563)** ที่ระบุว่าผู้บริหารการศึกษามีความต้องการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการสารสนเทศ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **Ng (2012)** ที่กล่าวว่าทักษะความรู้เท่าทันดิจิทัลเป็นพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่ เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการตัดสินใจ วางแผน และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ “การสื่อสารดิจิทัล” แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วน ใหญ่มีความสามารถด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดีอยู่แล้ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชุม การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร หรือการประสานงานภายในองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของผู้บริหารต่อสถานการณ์การศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

3. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยได้นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบที่บูรณาการองค์ความรู้เชิงทฤษฎี ข้อมูลเชิงประจักษ์ และบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัลอย่างรอบด้าน รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็น **แนวทางเชิงปฏิบัติ** และ **กลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล** เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้ทันดิจิทัลและเทคโนโลยี พบว่า กลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ การจัดตั้งคณะทำงานภายในสถานศึกษาเพื่อวางแผน ส่งเสริม และติดตามการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2565) ที่เน้นให้สถานศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาค

ส่วนในโรงเรียน โดยการจัดตั้งกลไกภายในเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงเชิงดิจิทัลในสถานศึกษา และงานวิจัยของ สุกัญญา แช่มช้อย (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะทำงานหรือทีมขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยี เพื่อร่วมกันวางแผน กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ครูและบุคลากรในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างภาพลักษณ์ และเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า กลไกการขับเคลื่อนในการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่าย คือ วางแผนการดำเนินการ และแผนการ ติดตามผลการสร้างภาพลักษณ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบรวมทั้งจัดหาระบบสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยจัดอบรมหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรและขยายความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2019) ที่เน้นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างระบบสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร การสร้างภาพลักษณ์องค์กร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของสถานศึกษาในสังคมดิจิทัลและ Fullan (2016) ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องลงทุนในการพัฒนาคน ผ่านการอบรม การให้คำปรึกษา และการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล เมื่อพิจารณางานวิจัยในประเทศไทย พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แช่มช้อย (2561) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยกลไกการวางแผน การกำกับติดตาม และการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัลของครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ จึงจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและขยายเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน พบว่ากลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ วางแผนการพัฒนาทักษะบุคลากร กำกับ ดูแล และส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีในทุกกระบวนการบริหาร อย่างเป็นระบบ และ พัฒนาระบบประเมินผลและคู่มือการใช้เทคโนโลยีภายในโรงเรียน จัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะกับบริบทโรงเรียน พร้อมติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของ Sheninger (2019) ที่เน้นบทบาทของผู้บริหารในการวางแผน กำกับ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา รวมทั้งการจัดทำแนวทางหรือคู่มือการใช้งาน เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทขององค์กร ในด้านการประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ของ Deming (1986) ที่เสนอวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (PDCA: Plan–Do–Check–Act) ซึ่งการวางแผน การดำเนินการ

การตรวจสอบ และการปรับปรุง ล้วนเป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีในองค์กรการศึกษา

4.การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและการทำงาน พบว่ากลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะดิจิทัล คือ วางแผน ดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ จัดระบบส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1986) ที่เสนอวงจรคุณภาพ PDCA (Plan–Do–Check–Act) โดยเน้นการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องผ่านการประเมินผลและการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้พัฒนาองค์กร แนวคิดดังกล่าวช่วยให้องค์กรการศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมและสมรรถนะดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน ยังสอดคล้องกับ Fullan (2016) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบ การติดตามผล และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงในระดับสถานศึกษา ในด้านการจัดระบบส่งเสริม ยกย่อง และเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่มีนวัตกรรม เช่น การประกวด “Best Practice” หรือเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรม พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1968) ในทฤษฎีแรงจูงใจ โดยเฉพาะปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ได้แก่ ความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และความก้าวหน้าในงาน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดแรงจูงใจภายในในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เนื่องจากช่วยให้ครูได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

5. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่าแนวคิด Digital Leadership Framework ของ Sheninger (2022) ซึ่งเสนอว่าผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีทั้งวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ การปฏิบัติจริง และระบบสนับสนุน เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน Zhu (2014) ยังเสนอรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลที่เน้นวิสัยทัศน์ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการใช้ข้อมูลดิจิทัลในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลและการใช้ Big Data ในรูปแบบของผู้วิจัยสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ แก้วเกิด (2563) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาผู้นำดิจิทัลผ่านการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยบูรณาการองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 6 ด้านเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษา

แผนปฏิบัติราชการ และเกณฑ์การประเมินผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

2. ควรสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล ระบบฐานข้อมูล และเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเอื้อต่อการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างนวัตกรรม และการใช้ข้อมูลเชิงระบบในการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลไปใช้ในเชิงปฏิบัติจริง โดยวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาบริบทที่หลากหลาย เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2. **ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่ปัจจัยเชิงเหตุและผลหรือความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำดิจิทัลกับตัวแปรอื่น** เช่น วัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะดิจิทัลของครู นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึกและเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการพัฒนาการศึกษาด้านดิจิทัลในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ สุขแสน, และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6*(7). https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/607

เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ. (2563). ทักษะการทำงานในโลกยุคดิจิทัล. *สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 10*(4), 1–3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570).* http://www.secondarytak.go.th

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ แก้วเกิด. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์, 14*(2), 45–60.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2559). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการจัดการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยและพัฒนาความต้องการจำเป็นทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.

Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

Herzberg, F. (1968). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review, 46*(1), 53–62.

Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education, 59*(3), 1065–1078. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016

Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times* (2nd ed.). Corwin Press.

Sheninger, E. (2022). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Zhu, P. (2014). *Digital leadership: Change management in the digital age*. Kogan Page.

รายการที่อยู่ใน References แต่ไม่พบการอ้างอิงในเนื้อหา

Sheninger, E. (2022, November 9). *7 pillars of digital leadership in education*. https://www.teachthought.com

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

A Needs Assessment of Knowledge Development on the Roles of School Administrators Prior to Internship in Educational Administration for Master's Degree Students, Prince of Songkla University, Pattani Campus

วุฒิชัย เนียมเทศ[1*]

[1]มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Wuttichai Niemted[1]
[1]Prince of Songkla University, Pattani Campus
✉: * chaiwut7326@yahoo.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 16 February 2026; Revised: 1 April 2026; Accepted:17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2568 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 78 คน ได้มาแบบเจาะจงทุกคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาของนักศึกษา ปริญญาโท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารวิชาการและความ

เป็นผู้นำทางวิชาการ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to examine the current state, desirable state, and the needs assessment for developing knowledge on the roles of school administrators prior to the professional internship in educational administration for master's degree students, Prince of Songkla University, Pattani Campus. The methodology employed a quantitative research design. The sample consisted of 78 second-year master's degree students in Educational Administration Program, Prince of Songkla University, Pattani Campus, during the 2025 academic year, selected through purposive sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings revealed that the overall current state of knowledge regarding school administrator roles prior to the internship was at a moderate level, while the overall desirable state was at a high level. Regarding the needs assessment for knowledge development, the aspect with the highest priority was Strategic Change Management and Innovation, followed by Professional and Self-Development, Community and Network Management, and School Management, respectively. The aspect with the lowest priority was Academic Administration and Instructional Leadership**.**

Keywords: Needs Assessment, Knowledge of School Administrators' Roles, Professional Internship in Educational Administration

1. บทนำ

ในยุคสมัยที่การปฏิรูปการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว "ผู้บริหารสถานศึกษา" คือกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบริหารงานธุรการ แต่ครอบคลุมถึงบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการและการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิบัติงานของผู้บริหารยุคใหม่ต้องครอบคลุมภารกิจหลัก 5 ด้านตามมาตรฐานตำแหน่ง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) ได้แก่

ด้านการบริหารวิชาการ: การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรที่ทันสมัย และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา: การบูรณาการงานทั้ง 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล, งบประมาณ และบริหารทั่วไป) ภายใต้หลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อความเสมอภาค

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์: การกำหนดนโยบายเชิงรุกและใช้นวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย: การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรและพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน

ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ: การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาและดิจิทัล เพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

ด้วยภาระหน้าที่ที่ซับซ้อนและครอบคลุมรอบด้านเช่นนี้ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในฐานะว่าที่ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถ่องแท้ในบทบาทเหล่านี้ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการปฏิบัติงานจริง

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นจากการรับรู้ถึง “ช่องว่างของความรู้” (Knowledge Gap) ระหว่างสิ่งที่นักศึกษามีอยู่เดิมกับสิ่งที่มาตรฐานตำแหน่งกำหนดไว้ การวิจัยเพื่อ “สำรวจความต้องการจำเป็น” (Need Assessment) ในการพัฒนาความรู้ตามบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถตอบสนองต่อสมรรถนะที่จำเป็นได้อย่างแม่นยำ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีความพร้อมและมีทักษะครบถ้วนตามมาตรฐานตำแหน่ง พร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวอาจสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร

สถานศึกษาเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล (สุกัญญา แช่มช้อย, 2566) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยต้องนำครูและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการวางแผนการจัดการการศึกษาของสถานศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2565) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมีขอบข่ายที่สำคัญ คือ การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศติดตาม การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้ง 4 ฝ่ายงาน คือ การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการการกระจายอำนาจในด้านการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ตามหลักธรรมาภิบาล รวมถึงการบริหารกิจการผู้เรียนและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อความเสมอภาค (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.3 ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม เป็นการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวการณ์ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันพลวัตของโลก (Bush, 2011) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.4 ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างพลังความร่วมมือความช่วยเหลือภายในเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ความรู้ ความช่วยเหลือ หรือโอกาสทางสังคม เครือข่ายที่มีความเข้มแข็งจะช่วยเพิ่มพลังให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน ความหลากหลายของเครือข่ายยังช่วยเปิดโอกาสให้เกิดแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ (วิจารณ์ พานิช, 2555) และเกิดความยั่งยืนของการพัฒนาองค์กร (สมาน อัศวภูมิ, 2553) ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

1.5 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เป็นการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะตรงตามความคาดหวังในการกำหนดมาตรฐานตำแหน่งทางการบริหาร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในด้านทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งการนำความรู้และนวัตกรรมมาใช้จริงและติดตามผลเพื่อปรับปรุง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

2. ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) หมายถึง ความแตกต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่าง

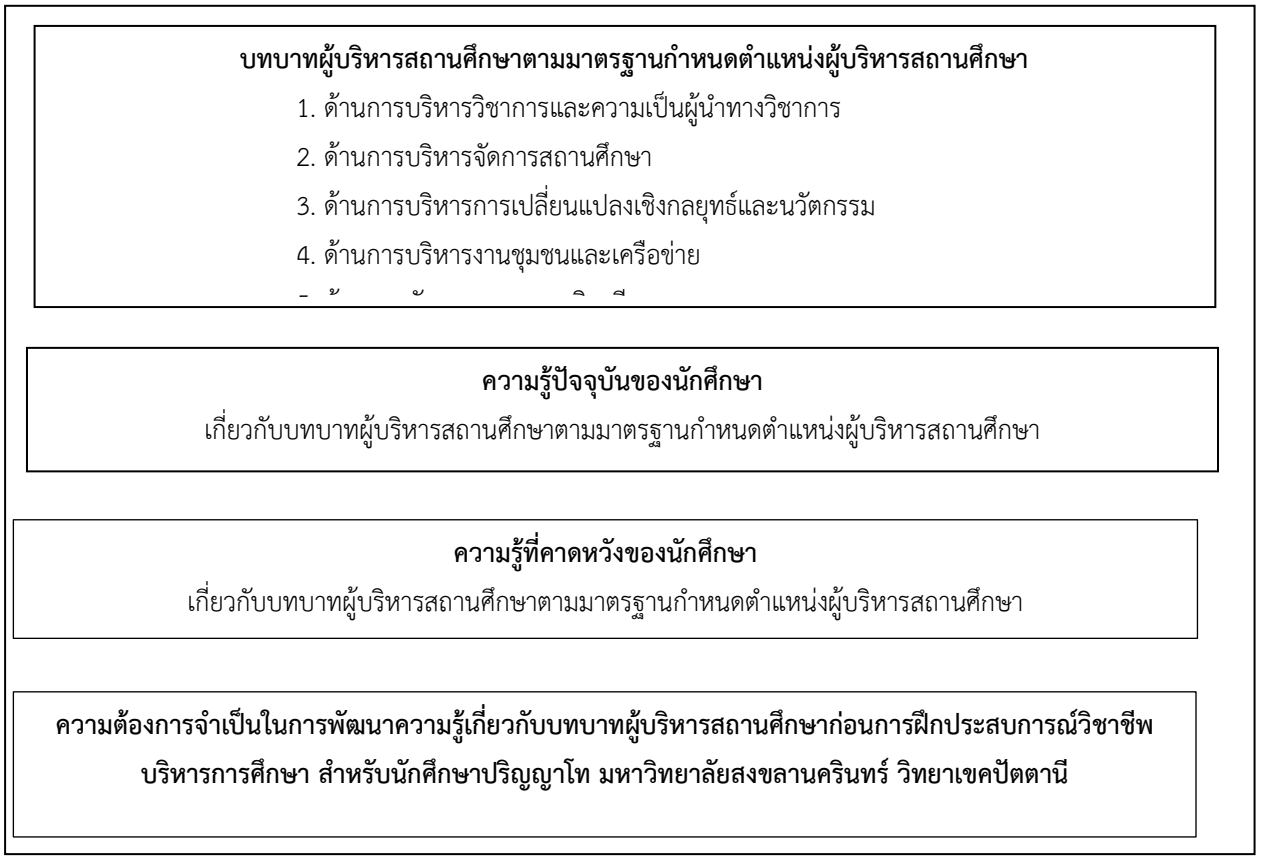
ระดับความรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษากับระดับความรู้ปัจจุบันของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. นักศึกษาปริญญาโท หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2568 ซึ่งเป็นผู้ที่เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งบริหารในอนาคต

4. การการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง กระบวนการในการฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษาจริงตามหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะการบริหารจัดการตามบทบาทมาตรฐานตำแหน่งภายใต้การดูแลของอาจารย์นิเทศและผู้บริหารสถานศึกษาพี่เลี้ยง

ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาดังกล่าว นับว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ **เตรียมความพร้อมเชิงวิชาชีพ** เพื่อลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจริง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานตำแหน่งของ ก.ค.ศ. เป็นตัวตั้งต้นในการประเมินความรู้ที่จำเป็น 5 ด้าน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของตนเองได้อย่างตรงจุดก่อนลงมือฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา การศึกษาความต้องการจำเป็นนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการวางรากฐานการบริหารที่เท่าทันต่อพลวัตในศตวรรษที่ 21 และส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดแทนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 78 คน ได้มาแบบเจาะจงทุกคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม โดยอ้างอิงตัวชี้วัดจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของ ก.ค.ศ. (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564) นำมาประยุกต์ใช้เป็นคำถาม 5 ระดับ (5 rating scale) โดยผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และแบบสอบถามผ่านการทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 หลังจากนี้จึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form เก็บข้อมูลกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100.00

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวนน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปรากฏผลการวิจัย ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาบริหารการศึกษา ในบทบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ที่	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.45	0.81	ปานกลาง	4.15	0.86	มาก	0.20	5
2	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.48	0.84	ปานกลาง	4.21	0.86	มาก	0.21	4
3	ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม	3.17	0.86	ปานกลาง	4.09	0.91	มาก	0.29	1
4	ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย	3.22	0.85	ปานกลาง	3.92	1.18	มาก	0.22	3
5	ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	3.39	0.86	ปานกลาง	4.21	0.89	มาก	0.24	2
	รวม	**3.34**	**0.84**	**ปานกลาง**	**4.12**	**0.93**	**มาก**		

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.34, S.D. = 0.84) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.12, S.D. = 0.93)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ($PNI_{modified}$ = 0.29) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ($PNI_{modified}$ = 0.24) และสุดท้าย คือ ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($PNI_{modified}$ = 0.20)

ตารางที่ 2 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ที่	การบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง	3.28	0.80	ปานกลาง	4.09	0.88	มาก	0.25	1

2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย และ มีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ	3.38	0.82	ปานกลาง	4.16	0.86	มาก	0.23	2
3	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาการสอนของครู	3.59	0.81	มาก	4.16	0.88	มาก	0.16	4
4	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์	3.64	073	มาก	4.22	0.88	มาก	0.16	4
5	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการศึกษา วิเคราะห์หรือทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.36	0.85	ปานกลาง	4.11	0.84	มาก	0.22	3
		3.45	**0.81**	**ปานกลาง**	**4.15**	**0.86**	**มาก**		

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M=3.45, S.D. = 0.81) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.15, S.D. = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ($PNI_{modified}$ = 0.25) รองลงมา คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ ($PNI_{modified}$ = 0.23)

ตารางที่ 3 แสดงระดับความรู้ปัจจุบัน และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ที่	การบริหารจัดการสถานศึกษา	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI $_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหาร ในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล,	3.41	0.84	ปานกลาง	4.24	0.84	มาก	0.24	1

	งบประมาณ, บริหารทั่วไป) ให้เป็นไปตามกฎหมายและ หลักธรรมาภิบาล								
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน	3.41	0.79	ปานกลาง	4.16	0.89	มาก	0.22	2
3	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	3.64	0.88	มาก	4.23	0.85	มาก	0.16	3
	รวม	**3.48**	**0.84**	**ปานกลาง**	**4.21**	**0.86**	**มาก**		

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.48, S.D. = 0.84) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.21, S.D. = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน ($PNI_{modified}$ = 0.24) รองลงมา คือ การบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.22)

ตารางที่ 4 แสดงระดับความรู้ที่มีอยู่ และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม

ที่	การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ และนวัตกรรม	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า	3.18	0.88	ปานกลาง	4.03	0.94	มาก	0.27	2
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน	3.16	0.85	ปานกลาง	4.15	0.89	มาก	0.31	1
	รวม	**3.17**	**0.86**	ปานกลาง	**4.09**	**0.91**	มาก		

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.17, S.D. = 0.86) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.09, S.D. = 0.91)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ($PNI_{modified}$ = 0.31) รองลงมา คือ การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า ($PNI_{modified}$ = 0.27)

ตารางที่ 5 แสดงระดับความรู้ปัจจุบัน และระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย

ที่	การบริหารงานชุมชนและเครือข่าย	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI $_{modified}$	ลำดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน	3.28	0.85	ปานกลาง	3.97	0.94	มาก	0.21	2
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน	3.15	0.84	ปานกลาง	3.88	0.89	มาก	0.23	1
	รวม	**3.22**	**0.85**	ปานกลาง	**3.92**	**0.91**	มาก		

จากตารางที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่ายสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.22, S.D. = 0.85) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 3.92, S.D. = 0.91)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.23) รองลงมา คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน ($PNI_{modified}$ = 0.21)

ตารางที่ 6 แสดงระดับความรู้ปัจจุบันและระดับความรู้ที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

ที่	การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	ระดับความรู้ปัจจุบัน			ระดับความรู้ที่คาดหวัง			PNI modified	ระดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล	3.47	0.89	ปานกลาง	4.26	0.88	มาก	0.28	1
2	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง	3.31	0.83	ปานกลาง	4.16	0.91	มาก	0.26	2
	รวม	**3.39**	**0.86**	ปานกลาง	**4.21**	**0.89**	มาก		

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน) เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (M=3.39, S.D. = 0.86) สำหรับความรู้ที่คาดหวัง โดยภาพรวอยู่ในระดับมาก (M = 4.21, S.D. = 0.89)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ พบว่า ลำดับแรก คือ บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.28) รองลงมา คือ การนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง ($PNI_{modified}$ = 0.26)

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า ในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยและอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

ลำดับที่ 1 ได้แก่ **ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ บทบาทผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารเชิงรุกโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารที่

ก้าวทันยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีประสบการณ์ในการประสานสัมพันธ์ ดังผลการวิจัยของ Asbari and others (2025) ที่พบว่า การประสานกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์เข้ากับงานบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ช่วยสร้างความสอดคล้องในการดำเนินงาน (Institutional coherence) และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีผู้นำเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ทันสมัยต้องอาศัยการสนับสนุนจากนวัตกรรมดิจิทัลและการบริหารจัดการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและการเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเป็นการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวการณ์ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันพลวัตของโลก (Bush, 2011) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

ลำดับที่ 2 ได้แก่ **ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การนำความรู้และนวัตกรรมการบริหารมาใช้จริงพร้อมทั้งติดตามผลและรายงานผลการใช้เพื่อการปรับปรุง ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารระดับสูงหรือผู้นำสูงสุดขององค์การเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการผลักดันนวัตกรรมให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morales (2025) ที่พบว่า การนำแนวปฏิบัติเชิงนวัตกรรมมาใช้ ไม่เพียงแต่ช่วยขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยกระตุ้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่องค์การในระยะยาว (Robert and Jeff, 2019) ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองในด้านทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งการนำความรู้และนวัตกรรมมาใช้จริงและติดตามผลเพื่อปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมาตรฐานวิชาชีพของสำนักงาน ก.ค.ศ. นั่นเอง (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2564)

ลำดับที่ 3 ได้แก่ **ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการให้บริการวิชาการหรือจิตอาสาแก่ชุมชน เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารต้องทำความเข้าใจว่า การ

บริหารงานชุมชนถูกบัญญัติไว้ในเชิงโครงสร้างผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ นี่คือรูปธรรมของการบริหารงานชุมชนที่เปลี่ยนสถานะของคนในชุมชนจากคนนอก ให้กลายเป็นคณะกรรมการ ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำกับดูแลและส่งเสริมโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Epstein et al. (2019) ที่ค้นพบว่า หากผู้บริหารสามารถจัดการความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเกิดผลลัพธ์แบบองค์รวม (Holistic Outcome) ที่เอื้อต่อการบริหารงานด้านอื่น อาทิ ความสัมพันธ์ที่ดีจะนำมาซึ่งการระดมทรัพยากรที่ง่ายขึ้น (งานงบประมาณ) การได้รับความร่วมมือในการดูแลพฤติกรรมผู้เรียน (งานบริหารงานบุคคล/ทั่วไป) และการได้รับการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น (งานวิชาการ)

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการภายในรั้วโรงเรียน มาเป็นสถาปนิกทางสังคม (Social Architect) ที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม (Kowalski, 2011) ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เช่นเดียวกับที่ Coleman (1988) กล่าวว่า การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ บรรทัดฐานทางสังคม และเครือข่ายความร่วมมือ ที่จะช่วยลดต้นทุนการบริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ลำดับที่ 4 ได้แก่ **ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการบริหารจัดการงาน 4 ด้าน (วิชาการ, บุคคล, งบประมาณ, บริหารทั่วไป) ให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การบริหารกิจการผู้เรียนและการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ผ่านเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการนักเรียน และลำดับสุดท้าย คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารต้องทำความเข้าใจว่า การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้แก่สถานศึกษา ตามกฎกระทรวง ที่ว่าด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โดยผู้บริหารจะต้องบริหารให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เข้าใจขอบข่ายงาน มีการวางแผน และติดตามประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ ขาวนวล (2551) ที่พบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการบริหารสถานศึกษามีขอบข่ายงานและภารกิจที่ผู้บริหารต้องวางแผน จัดกำลังคน มอบหมายงานที่เหมาะสม ควบคุมงาน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่ได้รับจากการกระจายอำนาจดังกล่าว ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ไม่มากนักแต่ก็

คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต เพราะเห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจ เนื่องจากการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัด การเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

ลำดับที่ 5 **ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ** โดยพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินความต้องการจำเป็นและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีองค์ประกอบครบถ้วนตามระเบียบ ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น จะต้องสามารถวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศติดตาม การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพล วงศ์ประทุม และคณะ (2569) ที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไทยควรพัฒนาภาวะผู้นำอย่างสมดุล โดยให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาที่ยังไม่ได้มีตำแหน่งในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง น่าจะยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหาร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ไม่มากนักแต่ก็คาดหวังที่จะพัฒนาให้มากขึ้นในอนาคต ถึงแม้การปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนจะเกี่ยวข้องโดยตรงแต่การเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่แท้จริงนั้นจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน ดังที่ Hallinger and Murphy (1985) อธิบายว่า ผู้นำทางวิชาการเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ บริหารหลักสูตร และติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลข้างต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสำคัญยิ่งนักในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจำเป็นที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโท-เอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกคน ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มากที่สุดเพื่อพัฒนาสมรรถนะตนเองให้สมกับตำแหน่งที่ดำรงอยู่หรือที่จะดำรงตำแหน่งทางการบริหารการศึกษาในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม อยู่ในลำดับแรก แสดงให้เห็นว่า บทบาทในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก และการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นเรื่องราว

หรือประเด็นที่สัมผัสยาก หรือ เป็นประเด็นที่ผู้บริหารแสดงออกซึ่งบทบาทดังกล่าวในการบริหารไม่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย) ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรทางการบริหารการศึกษาควรส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้านนี้ให้มากขึ้น ในระดับชั้นเรียน โดยมีการค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์และนักศึกษา

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ควรเน้นให้เป็นกรณีศึกษาเป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะ ซึ่งอาจได้จากการสังเกตุพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหน่วยการฝึก และวิเคราะห์ วิพากษ์ เป็นกรณีศึกษา ให้เห็นแนวทางการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความรู้สำหรับนักศึกษาว่าควรมีแนวทางใดบ้าง เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาความรู้ให้สมบูรณ์ก่อนการฝึกประสบการณ์

2. ควรศึกษาหรือสำรวจความรู้ที่ได้รับหลังการการฝึกประสบการณ์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลัง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550, 16 พฤษภาคม). *กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. *ราชกิจจานุเบกษา, 124*(24 ก).

ณัฐพล วงศ์ประทุม, วาโร เพ็งสวัสดิ์, วันเพ็ญ นันทศรี, นันทณัฏฐ์ เวียงอินทร์, วรวุฒิ อินต๊ะชัย, และนฤมล วงศ์ประทุม. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5*(1), 78–91.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2565). *การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สมาน อัศวภูมิ. (2553). *การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในสังคมศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2566). *การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงาน ก.ค.ศ. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.

เอกลักษณ์ ขาวนวล. (2551). *การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

Asbari, M., Pramono, T., Chidir, G., Kumoro, D. F. C., & Chyrinnes, E. (2025). Integrating strategic management into academic administration: Enhancing institutional performance in universities. *Indonesian Journal of Management and Economic Research, 3*(1), 1–15.

Bush, T. (2011). *Theories of educational leadership and management* (4th ed.). SAGE Publications.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*(Supplement), S95–S120.

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Williams, K. J. (2019). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). Corwin Press.

Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal, 86*(2), 217–247. https://doi.org/10.1086/461445

Kowalski, T. J. (2011). *Public relations in schools* (5th ed.). Pearson.

Morales, J. P. L. (2025). Administrators' innovative leadership practices and teachers' 21st century skills. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 9*(3S), 1804–1814. https://doi.org/10.47772/IJRISS.2025.903SEDU0138

Robert, F. B., & Jeff, Z. (2022). Leadership vacuums and overcoming barriers to innovation. *National Defence Studies Journal, 24*(1). https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NDJ/article/view/229825

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of Word Reading Ability in Irregular Spelling Patterns and Listening-Speaking Abilities through Brain-Based Learning Integrated with Educational Games of Grade 1 Students

ภัทรวดี สามัคคี[1], น้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Phattharawadee Samakkee[1], Namthip Ongrardwanich[2]
[1,2]Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: * phattharawadees67@nu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 09 March 2026; Revised: 10 April 2026; Accepted:17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา และ (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านยางซ้าย(พรหมมาประชาสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำ ที่สะกด ไม่ตรงตามมาตรา และ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ Wilcoxon Signed-Rank Test ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาแผน การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.51) 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา, ความสามารถการฟัง-พูด, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

Abstract

The purpose of this research was : 1) to develop a learning management plan using Brain-Based Learning integrated with Educational games to enhance the word reading ability in irregular spelling patterns and listening-speaking abilities of Grade 1 students, 2) to compare the word reading ability in irregular spelling patterns of Grade 1 students before and after studying, and 3) to compare listening-speaking abilities of Grade 1 students before and after studying. The sample group in this research consisted of 6 Grade 1 students from Semester 2, Academic Year 2025, at Banyangsai Prommaprachason School, Muang District, Sukhothai Province. They were selected using a cluster sampling method, with the school as the sampling unit. The research instruments included: 1) A learning management plan using Brain-Based Learning integrated with educational games of Grade 1 students, 2) A test to measure word reading ability in irregular spelling patterns, and 3) A test to measure listening-speaking abilities. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and the Wilcoxon Signed Rank Test. The research results indicate that: 1) The development of the learning management plan using Brain-Based Learning integrated with Educational games to enhance the word reading ability in irregular spelling patterns and listening-speaking abilities was considered highly appropriate by experts ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.51), 2) The comparison of students' word reading ability in irregular spelling patterns after studying showed a significant improvement compared to before studying at a statistical significance level of 0.05, and 3) The comparison of students' listening-speaking abilities after studying showed a significant improvement compared to before studying at a statistical significance level of 0.05

Keywords: the word reading ability in irregular spelling patterns, listening-speaking abilities, Brain-Based Learning integrated with educational games

1. บทนำ

การศึกษาเป็นการสร้างให้คนมีความรู้ มีทักษะพื้นฐาน การศึกษามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะสร้างความพร้อมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพในอนาคตได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงามทั้งทางปัญญาจิตใจร่างกายและสังคม จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งในการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยในปัจจุบันนี้การศึกษาที่ตอบสนองต่อโลกปัจจุบัน คือ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญเรื่องของทักษะ และกระบวนการมากกว่าความรู้ทั่วไปในตำราเรียน โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) โดย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2557) กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ Hard Skills และ Soft skills โดย Hard Skills หมายถึง ทักษะด้านความรู้วิชาการที่กำหนดโดยเชาว์ปัญญา และSoft skills ที่มีความหมายคือ ทักษะทางสังคม

การเรียนรู้ทางภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยความสามารถด้านการอ่าน เป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนต้องมีความสามารถด้านการอ่านคำเพื่อต่อยอดไปยังการอ่านในระดับที่สูงขึ้น เพราะการอ่านไม่ใช่ทักษะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ นักเรียนต้องเรียนและฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะอ่านออกและอ่านคล่อง และมีนิสัยรักการอ่านจนเกิดความชำนาญ (ดุษฎี มัชฌิมาภิโร, 2557)

จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และได้วิเคราะห์ปัญหาการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า นักเรียนขาดความสามารถการอ่านออกเสียงคำได้ถูกต้อง โดยเฉพาะคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เนื่องจากจำนวนตัวสะกดในมาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรานั้นมีจำนวนตัวสะกดในแต่ละแม่มากกว่า 1 ตัว ส่งผลให้นักเรียนสับสนในการอ่านออกเสียงคำจึงอ่านคำผิด เห็นคำแล้วไม่สามารถบอกคำที่สะกดตามมาตราตัวสะกดได้ถูกต้อง อีกทั้งผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน (Reading Test) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) พบว่า ตัวชี้วัดที่นักเรียนมีคะแนนต่ำที่สุด คือ การอ่านคำ ที่มีตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด

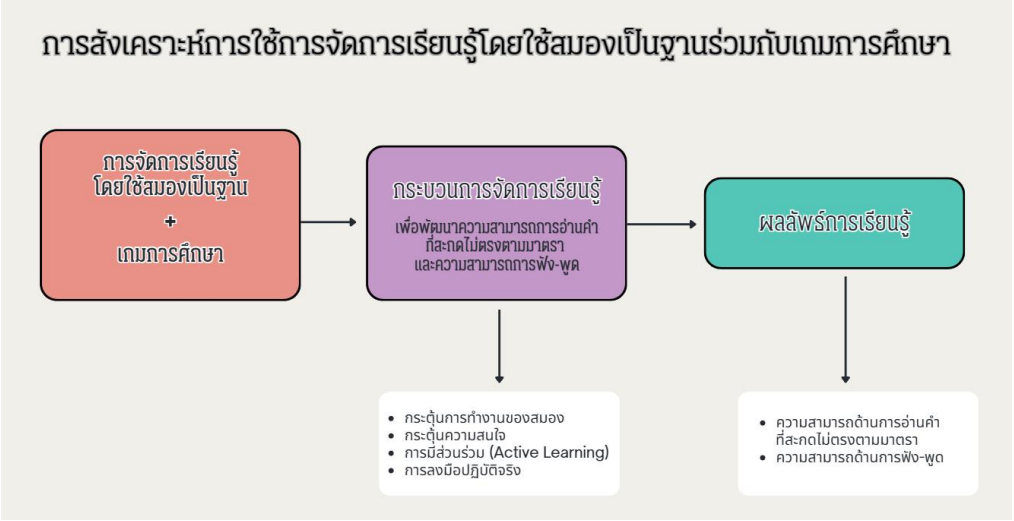
จากการวิเคราะห์ผลการประเมินการทดสอบระดับชาติ การทดสอบความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน (Reading Test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565-2567 ผลคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565-2567 คิดเป็นร้อยละ 77.42, 88.66 และ 79.75 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเรื่อง ตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำ โดยเฉพาะเรื่องคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาเรื่องการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด นักเรียนไม่สามารถจำ และเข้าใจได้ว่าตัวสะกดนี้คือตัวสะกดในมาตราอะไร จึงอ่านออกเสียงออกมาเป็นคำไม่ได้ ทำให้อ่านออกเสียงคำผิด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอ่านคำอันเป็นพื้นฐานการอ่าน ที่จะต่อยอดไปยังการอ่านประโยค ข้อความ และส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นต่อไป จึงต้องพัฒนาความสามารถการคำของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากความสามารถทางด้าน Hard skills เรื่องความสามารถการอ่านคำแล้ว อีกหนึ่งความสามารถทางการเรียนรู้ คือทางด้าน Soft skills ที่เน้นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การสื่อสารที่เป็นความสามารถที่สำคัญที่จะพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการสื่อสารที่ควรพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้น คือ ความสามารถการฟัง และการพูด จากการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ได้วิเคราะห์การฟังและการพูดของนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่สามารถจับใจความจากคำสั่งสั้น ๆ ที่รับฟังได้ ต้องเกิดพฤติกรรมการฟังซ้ำ 2-3 ครั้ง จึงจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง และขาดความกล้าแสดงออกที่จะพูดแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก และเกิดปัญหาการตอบไม่ตรงคำถาม และจากการวิเคราะห์แบบรายงานผลการทดสอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจุดประสงค์ เพื่อคัดกรองความสามารถการฟัง และการพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามง่าย ๆ ได้ และไม่

เข้าใจคำสั่งที่ผู้พูดสื่อสารกับนักเรียน โดยคะแนนการทดสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2565 และ2566 นั้น พบนักเรียนที่มีความสามารถการฟังอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 37.50 และ 25.00 และความสามารถการพูดอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 25.00 ตามลำดับ โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นย้ำให้เร่งพัฒนานักเรียนที่มีเกณฑ์อยู่ในระดับปรับปรุงเพื่อไม่ให้นักเรียนมีความบกพร่องทางด้านการฟังและการพูด เนื่องจากการฟังและการพูดของนักเรียนเป็นพื้นฐานเริ่มต้นของการรับสาร และส่งสาร อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่จะพัฒนาต่อยอดไปยังการอ่าน และการเขียน โดยในการพัฒนาควรใช้เทคนิคและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างเหมาะสมและ มีประสิทธิภาพ

เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง เพื่อให้นักเรียนมีระดับสติปัญญาที่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมือนกับที่(ณัฐธยาน์ แวงอุบล, 2566) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย ถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จึงมีความเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟังและการพูด อีกทั้งสิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน คือ นวัตกรรม และสื่อการสอนที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นี้ สื่อที่เหมาะสมคือสื่อที่มีภาพประกอบ และสื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้ของนักเรียนมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งทางฐานะ พัฒนาการ และความพร้อมในการเรียนรู้ของตัวนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคนี้มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาความสามารถการอ่าน ความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนได้ โดยก่อให้เกิดองค์ความรู้แบบมั่นคง และถาวร ดังที่ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553) กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจ และจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็ว และ (ทิศนา แขมมณี, 2557) กล่าวว่า การใช้เกมการศึกษาเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง นักเรียนได้รับความสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้จากการเล่นช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายและอยู่คงทน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษามาพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด และพัฒนาความสามารถการฟัง-การพูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้าน Hard Skills และ Solf Skills ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถสังเคราะห์การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาได้ดังดังนี้

ภาพที่ 1 การสังเคราะห์การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนลุ่มน้ำยม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 334 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านยางซ้าย (พรหมมาประชาสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวนนักเรียน 6 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มจึงได้กลุ่มตัวอย่างน้อยตามจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา

2) ความสามารถการฟัง-พูด

3.3 เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 6 แผน ได้แก่ ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด มาตราแม่กก มาตราแม่กบ มาตราแม่กน มาตราแม่กด และสรุปส่งท้ายตัวสะกดไม่ตรงมาตราตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการพิจารณาองค์ประกอบความเหมาะสมของแผนโดยใช้แบบประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนของลิเคิร์ท (Likert) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.51)

2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการอ่านคำศัพท์ที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า แบบทดสอบทั้ง 30 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับดี จากนั้นมีการตรวจสอบหาคุณภาพรายข้อ โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มทดลองใช้ เพื่อหาค่าความยากง่าย ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 และพิจารณาจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จากนั้นคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kader-Richardson) ผลปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

3) แบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยและปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบ จำนวน 34 ข้อ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่า แบบทดสอบทั้ง 34 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับดี จากนั้นมีการตรวจสอบหาคุณภาพรายข้อ โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มทดลองใช้ เพื่อหาค่าความยากง่าย ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 และพิจารณาจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จากนั้นคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kader-Richardson) ผลปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

2) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อและแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด จำนวน 20 ข้อ มาทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล

3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 6 แผน แผนละ 1-2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

4) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบ ให้มีการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อและแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด จำนวน 20 ข้อ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด ของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ผลการทดสอบและนำมาเปรียบเทียบโดยใช้ค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

6) นำข้อมูลคะแนนที่ได้จากการทดลองวิจัย และการวิเคราะห์ทางสถิติไปวิเคราะห์ผลและอภิปรายผลต่อไป

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการพิจารณาองค์ประกอบความเหมาะสม (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย และเมื่อทดสอบการแจกแจงปกติ พบว่า มีการแจกแจงไม่ปกติ

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ ใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย และเมื่อทดสอบการแจกแจงปกติ พบว่า มีการแจกแจงไม่ปกติ

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ

5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด	4.50	0.40	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มาตราแม่กก	4.50	0.48	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มาตราแม่กบ	4.49	0.45	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มาตราแม่กน	4.61	0.49	มากที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มาตราแม่กด	4.50	0.62	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 สรุปส่งท้ายตัวสะกดไม่ตรงมาตรา	4.52	0.63	มากที่สุด
ผลรวม	**4.52**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.51)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตารางที่ 2 คะแนนผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

คนที่	**คะแนนการทดสอบวัดความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา**		**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**	**ร้อยละของความก้าวหน้า**
	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	**หลังเรียน (20 คะแนน)**		
1	12	20	8	40
2	12	20	8	40
3	10	18	8	40
4	8	15	7	35
5	12	20	8	40
6	10	20	10	50
รวม	**64**	**113**	**49**	**245**
เฉลี่ย	**10.667**	**18.833**	**8.17**	**40.83**

จากตาราง 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราจากคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8.17 โดยมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 40.83

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

การทดสอบ	**n**	**M**	**S.D.**	**Wilcoxon**	**p**	**Effect size**
ก่อนเรียน	6	10.667	1.633	21.00	.016	1.000

หลังเรียน	6	18.833	2.041		

หมายเหตุ Normality test(Shapiro-Wilk): W=0.770, p = .031

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Normality test) ด้วยการวิเคราะห์ Shapiro-Wilk test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (W = 0.770, p = 0.031) จึงใช้การวิเคราะห์ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 18.833 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.041 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 10.667 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.633 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (W = 21.000, p = 0.016, Effect Size = 1.000)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

ตารางที่ 4 คะแนนผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

คนที่	**คะแนนการทดสอบวัดความสามารถการฟัง-พูด**		**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**	**ร้อยละของ**
	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	**หลังเรียน (20 คะแนน)**		**ความก้าวหน้า**
1	10	17	7	35
2	11	18	7	35
3	8	15	7	35
4	7	12	5	25
5	9	16	7	35
6	12	18	6	30
รวม	**57**	**96**	**39**	**195**
เฉลี่ย	**9.500**	**16.000**	**6.50**	**32.50**

จากตาราง 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูด จากคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.50 โดยมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 32.50

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

การทดสอบ	**n**	**M**	**S.D.**	**Wilcoxon**	**p**	**Effect size**

ก่อนเรียน	6	9.500	1.871	21.000	.016	1.000
หลังเรียน	6	16.000	2.280			

หมายเหตุ Normality test(Shapiro-Wilk): W=0.701, p = .006

จากตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Normality test) ด้วยการวิเคราะห์ Shapiro-Wilk test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (W = 0.701, p = 0.006) จึงใช้การวิเคราะห์ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 16.000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.280 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา เท่ากับ 9.500 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.871 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (W = 21.000, p = 0.016, Effect Size = 1.000)

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา อีกทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและเกมการศึกษา เพื่อนำมาปรับใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบ พิจารณาความเหมาะสมซึ่งมีผลรวมพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกอ่านคำ และฝึกฟัง-พูด เป็นลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นการเรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษาช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้มากขึ้น และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้แบ่งเป็น 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทบทวนความรู้มาตราตัวสะกด, มาตราแม่กก, มาตราแม่กบ, มาตราแม่กน, มาตราแม่กด และสรุปส่งท้าย

ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ซึ่งสามารถพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และมีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับ ปุณยาพร สอนศรี (2564) ได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการการจัดการเรียนการรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับ VARK Model มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.53) รวมถึงกันยารัตน์ พุดตานดง (2565) ที่ได้พัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านสะกดคำด้วยเทคนิคสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสิทธิภาพเท่ากับ 82.89/88.44 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. ความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา หลังการจัดเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนได้รับการฝึกและเรียนรู้ตามกระบวนการ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราจากการเรียนรู้ด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเกมการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้เกมการศึกษาในขั้นลงมือเรียนรู้ ฝึกทำ และฝึกฝน และขั้นสรุปความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกทำและฝึกฝนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกการอ่านคำ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด และถูกกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาด้วยเกมการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านคำของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การสังเกตคำ การอ่านออกเสียง การจำแนกคำ ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมการศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจรูปแบบของคำและสามารถอ่านคำได้ถูกต้อง ส่งผลให้สามารถพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนได้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา สุขแก้ว (2565) ได้พัฒนาความสามารถการอ่านคำโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อักทั้งยังสอดคล้องกับ วุฒิชัย คำภิระยศ (2565) ได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง “คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด”

ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ความสามารถการฟัง-พูด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา หลังการจัดเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอน และนักเรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน เช่น การสนทนา การถาม–ตอบ การฟัง และพูดสื่อสารระหว่างกันในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟังและการพูดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังส่งผลให้นักเรียนกล้าแสดงออกและกล้าพูดมากขึ้นผ่านการใช้เกมการศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เกมทายคำ เกมปริศนา ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสื่อสารระหว่างกัน เพราะนักเรียนต้องตั้งใจฟังคำอธิบายหรือคำถามจากเพื่อนและครู แล้วจึงตอบหรือแสดงความคิดเห็นของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกทั้งการฟังอย่างตั้งใจและการพูดสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ความสามารถด้านการฟัง–พูดของนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานที่จะต่อยอดไปยังการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากความสามารถการฟัง-พูดมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ นวภรณ์ อุ่นเรือน (2560) กล่าวถึงความสำคัญของการฟังว่าการฟังช่วยพัฒนาทักษะการส่งสาร เนื่องจากการฟังเป็นกระบวนการรับสารที่เป็นส่วนสำคัญของการต่อยอดไปยังการคิด การพูด และการเขียน อีกทั้งเป็นกระบวนการรับสารที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เพราะเราสามารถรับสารจากการฟังได้ตลอดเวลา ทำให้ได้รับความรู้ เพราะการฟังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดสติปัญญา นอกจากจะได้รับความรู้แล้ว การฟังยังช่วยให้เกิดสติปัญญามีความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงความสำคัญของการพูด สุทธิดา จันทร์ดวง (2562) อธิบายว่าการพูดมีความสำคัญ คือ เป็นการสื่อความหมายโดยอาศัยภาษา ถ้อยคำ ซึ่งเป็นวัจนภาษา ควบคู่กับการใช้อวัจนภาษาไปยังผู้รับสาร ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูดและเกิดการตอบสนองจากผู้ฟังจนทำให้เข้าใจความหมายร่วมกันระหว่างสองฝ่าย ซึ่งนับว่าความสามารถการฟัง-พูดนี้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน อีกทั้งปรากฏงานวิจัยที่มีความสอดคล้องที่มีจุดมุ่งหมาย คือการพัฒนาความสามารถการฟัง-พูดเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ งามขำ (2551) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณโดยใชปริศนาคำทายที่มีตอความสามารถดานการฟงและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้กิจกรรมปริศนาคำทาย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับส่วนหนึ่งของกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีการใช้เกมทายคำที่พัฒนาความสามารถการฟัง-พูด พบว่ากอนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณโดยใชปริศนาคำทายเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนความสามารถดานการฟงและการพูดแตกตางกันอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

$p < .05$

กล่าวโดยสรุป ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถโดยการเรียนรู้คำศัพท์และฝึกการฟัง-พูด ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานทั้ง 5 ขั้น ตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจึงเกิดการสร้างองค์ความรู้ในการอ่านคำด้วยตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านการฟัง และการพูด อีกทั้งได้รับการเสริมแรงทางบวกจากเกมการศึกษา นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษาช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้มากขึ้น เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่มากขึ้นในชั้นเรียน แต่ด้วยกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก อันเป็นผลเฉพาะกลุ่มอาจไม่สามารถสรุปภาพรวมทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตามผลวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของจริยา สุขแก้ว และนงลักษณ์ งามขำ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เข้าใจกระบวนการขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละขั้น โดยให้มีความเหมาะสมกับวัย

2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ควรคำนึงถึงตัวของนักเรียน และเนื้อหาที่ใช้สอนเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

3. การใช้เกมการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ควรระบุและชี้แจงกติการการเล่นเกมให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ควรเลือกเกมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยวิธีปกติ กับการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา

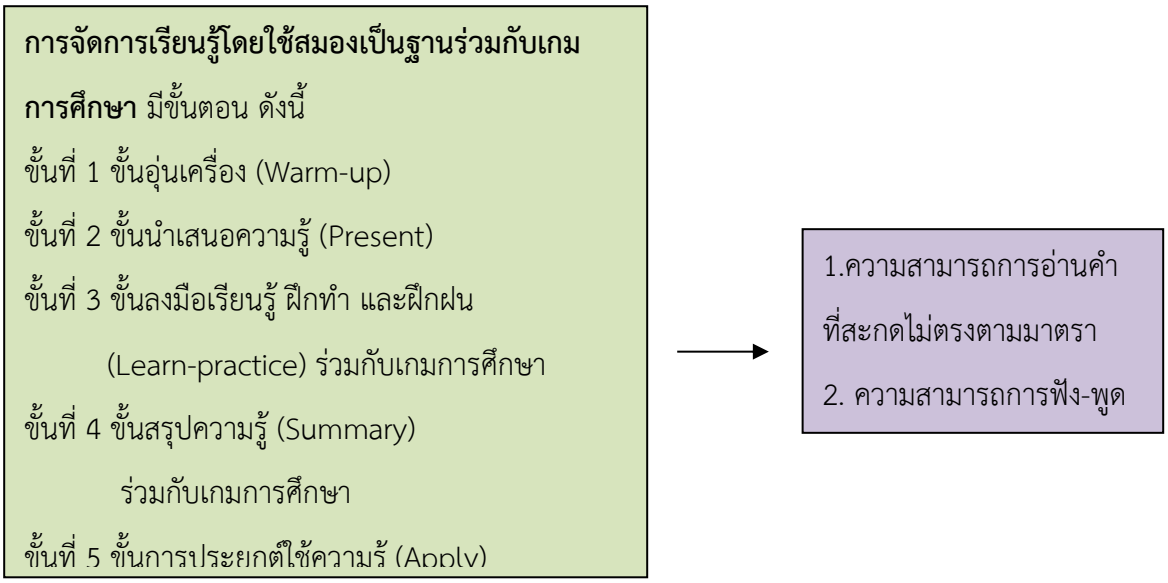
2. ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยด้านอื่น ๆ เช่น การเขียน

3. ควรขยายผลการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาสำหรับรายวิชาอื่น และในระดับชั้นอื่น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เป็นการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา อันเป็นการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนเหมาะสมกับช่วงวัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พึ่งผ่านการเรียนรู้จากระดับปฐมวัย โดยนักเรียนจะเรียนรู้การอ่านคำ และฝึกฝนความสามารถการฟัง-พูด ผ่านขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ขั้นตอน อีกทั้งสร้างการเสริมแรง กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษาที่มีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ ทันสมัย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และฝึกฝนผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบันที่การใช้สื่อ นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้นำไปใช้พัฒนาความสามารถการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และความสามารถการฟัง-พูดของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กันยารัตน์ พุดตานดง. (2565). *การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสมองเป็นฐานร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

จริยา สุขแก้ว. (2565). *การพัฒนาความสามารถการอ่านคำโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ณัฐธยาน์ แวงอุบล. (2566). การเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สมองเป็นฐาน. *Journal of Applied Education, 1*(3), 13–14.

ดุษฎี มัชฌิมาภิโร. (2557). มาอ่านหนังสือกันเถอะ. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 11*(52), 3–4.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวภรณ์ อุ่นเรือน. (2560). *ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นงลักษณ์ งามขำ. (2551). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Chi_Ed/Nongluck_N.pdf

ปุณยาพร สอนศรี. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ร่วมกับ VARK Model ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2557). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด: Cognitive coaching*. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

วุฒิชัย คำภิระยศ. (2565). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง "คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด" ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. อักษรเจริญทัศน์.

สุทธิดา จันทร์ดวง. (2562). *การใช้ภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *รายงานผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน*. http://180.180.244.42/NT/ExamWeb/MainSch/MainSch.aspx

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

แบบจำลองเอส ดี เอส มายด์เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา: บูรณาการพรหมวิหาร 4 กับการบริหารสมัยใหม่จากกรณีแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต

The SDS M.I.N.D. Model for Compassionate Leadership: Integrating the Brahmaviharas with Modern Management A Case Study of Mae Chee Sansanee Sthirasuta

อรณัฏฐ์ อชีรญาวัฒน์[1], โมลี เขียวสะอาด[2], จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์[3*], นิพนธ์ สุวรรณกูฏ[4]

[1,3,4]มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

[2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

Orranarth Acherayawathana[1], Molee Khieosaat[2], Jakkrapan Kittinorarat[3], Niphon Suwankut[4]
[1,3,4]Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand
[2]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand
✉: * Jakkrapan@pnru.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 5 February 2026; Revised: 26 March 2026; Accepted: 17April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และความปลอดภัยทางจิตใจ (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต ในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลองเอส ดี เอส มายด์เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในบริบทโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ข้อมูลได้จากการสืบค้นและคัดเลือกเอกสารอย่างเป็นระบบจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา งานวิชาการร่วมสมัย (ค.ศ. 2000–2025) และเอกสารคำสอนของแม่ชีศันสนีย์ จากนั้นวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการเปรียบเทียบธีม พร้อมตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูลและบันทึกร่องรอยการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 สนับสนุนแนวคิด “ดูแลตนเองเป็นฐานของการดูแลผู้อื่น” และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากความผิดพลาด อีกทั้งเติมเต็มมิติที่กรอบสมัยใหม่กล่าวไม่ชัด ได้แก่ มุทิตาในฐานะกลไกสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น และอุเบกขาในฐานะหลักความเที่ยงธรรมเพื่อธรรมาภิบาล แบบจำลองเอส ดี เอส มายด์ประกอบด้วย เมตตา ปัญญาเชิงหยั่งรู้ การไม่เบียดเบียน และความเพียร โดยมีความเข้มแข็งภายในเป็นแกนกลาง และเสนอแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร และสังคม เพื่อสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมของภาวะผู้นำ

คำสำคัญ : พรหมวิหาร 4; ภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา; ความกรุณาต่อตนเอง; ความปลอดภัยทางจิตใจ; แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต

Abstract

This qualitative documentary study examines how the Brahmavihāras can be integrated with contemporary management perspectives on self-compassion, compassionate leadership, and psychological safety. It aims to (1) compare conceptual alignments and distinctions between the Brahmaviharas and these modern theories, (2) synthesize Mae Chee Sansanee Sthirasuta's Buddhist approach to applying the Brahmavihāras in managing a social enterprise, and (3) develop the SDS M.I.N.D. model for compassionate leadership in volatile, uncertain, complex, and ambiguous contexts. Sources were systematically collected from the Tipitaka and commentarial texts, peer-reviewed literature (2000–2025), and documented teachings and materials related to Mae Chee Sansanee. Data were analyzed through qualitative content analysis and comparative thematic analysis, with trustworthiness enhanced via triangulation and an audit trail. Findings show strong overlap in the principle that self-care underpins sustainable care for others and in practices that foster psychologically safe learning climates. The Brahmaviharas further extend modern discourse by clarifying two ethical mechanisms: mudita as a foundation for a non-competitive, cooperative culture, and upekkha as impartiality that strengthens ethical governance and fair decision-making. The proposed SDS M.I.N.D. model integrates Metta, Insightful Wisdom, Non-harming, and Diligence, anchored by Inner Strength as the core enabling mechanism, and outlines applications across individual, organizational, and societal levels to balance performance, well-being, and ethical values.

Keywords: Brahmaviharas, compassionate leadership, self-compassion, psychological safety, Buddhist management

1. บทนำ

โลกธุรกิจในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความผันผวน (volatility) ความไม่แน่นอน (uncertainty) ความซับซ้อน (complexity) และความคลุมเครือ (ambiguity) หรือ “โลก VUCA” ทำให้รูปแบบการบริหารแบบเดิมที่เน้นการควบคุมและการสั่งการแบบบนลงล่างไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อีกต่อไป (Bennett & Lemoine, 2014) ขณะเดียวกัน วิกฤตสุขภาพจิตของผู้บริหารและพนักงานทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การอนามัยโลกรายงานว่าภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลส่งผลให้เศรษฐกิจโลกสูญเสียมากกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีจากการสูญเสียผลผลิต (World Health Organization, 2019) และในสหรัฐอเมริกา มีพนักงานมากกว่า 50% ที่รู้สึกหมดไฟจากการทำงาน (Moss, 2021) ความท้าทายเหล่านี้จึงเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ จากการมุ่งเน้นเพียง “ผลงาน” ไปสู่การสร้าง “สมดุล” ระหว่างประสิทธิภาพกับสุขภาวะ นักวิชาการและผู้นำธุรกิจเริ่มให้ความสนใจแนวคิดภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Dutton et al., 2014; Hougaard & Carter, 2018) ควบคู่กับการสร้างความปลอดภัยทางจิตใจ ซึ่ง Google พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของทีมงานที่ประสบความสำเร็จ (Duhigg, 2016)

ในบริบทไทย แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต (2496-2564) ผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน (Sathira Dhammasathan: SDS) ได้สาธิตรูปแบบการบริหารที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ต่อเนื่องมากกว่า 40 ปี ท่านพัฒนาองค์กรที่เริ่มต้นจากศูนย์ให้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้พุทธธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย พร้อมขยายผลไปยังโครงการเพื่อสังคมจำนวนมาก ความสำเร็จของท่านสะท้อนผ่านคุณภาพชีวิตของผู้คนนับหมื่นที่ได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงชีวิต (สถาบันเสถียรธรรมสถาน, 2567)

แม้งานวิจัยด้านภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Hougaard et al., 202; Worline & Dutton, 2017) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Edmondson, 2018) จะเติบโตต่อเนื่อง แต่การบูรณาการกับกรอบจริยศาสตร์เชิงพุทธโดยเฉพาะ “พรหมวิหาร 4” ยังขาดกรอบสังเคราะห์ที่เป็นระบบในบริบทไทย โดยเฉพาะการทำความเข้าใจ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” ในฐานะกลไกเชิงสังคมและเชิงธรรมาภิบาลของภาวะผู้นำ นอกจากนี้ แม้แม่ชีศันสนีย์เป็นแบบอย่างโดดเด่นของการนำพุทธธรรมมาใช้ในการบริหาร แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อสกัดหลักการและพัฒนาเป็นแบบจำลองที่ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง

ในเชิงทฤษฎี งานวิจัยนี้จัดวางความสัมพันธ์ระหว่างพรหมวิหาร 4 กับทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ พร้อมชี้ให้เห็นมิติที่ทฤษฎีตะวันตกยังครอบคลุมไม่ครบ โดยเฉพาะมุทิตาและอุเบกขา เชิงปฏิบัติ งานวิจัยเสนอแบบจำลอง SDS M.I.N.D. โดยชื่ออักษรย่อ **SDS** มีที่มาจากชื่อของ เสถียรธรรมสถาน (Sathira Dhammasathan) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาหลักที่ใช้ในการสังเคราะห์พุทธวิธี เพื่อเป็นเครื่องมือแนวทางสำหรับผู้นำและองค์กรในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาวะ การเรียนรู้ และความรับผิดชอบทางจริยธรรมในโลก VUCA เชิงนโยบาย งานวิจัยสามารถสนับสนุนการออกแบบหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำที่ผสานคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยกับมาตรฐานสากล

บทความนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อ (1) อธิบายความเชื่อมโยงและความแตกต่างระหว่างพรหมวิหาร 4 กับความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) อย่างเป็นระบบ (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในฐานะกรณีศึกษาที่แสดงการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ในการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA โดยเน้นมิติที่ทฤษฎีตะวันตกยังอธิบายได้ไม่ครบ ได้แก่ มุทิตาในฐานะกลไกสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น และอุเบกขาในฐานะหลักธรรมาภิบาลเพื่อการตัดสินใจอย่างเที่ยงธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.การศึกษาและวิเคราะห์หลักพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนาเถรวาทและเปรียบเทียบกับทฤษฎีตะวันตกที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในการประยุกต์พรหมวิหาร 4 ต่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม

3. การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. Framework สำหรับภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ใน 3 ระดับ

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร ครอบคลุมหลักพรหมวิหาร 4 ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา โดยเน้นอังคุตตรนิกายและวิสุทธิมรรค รวมถึงทฤษฎีควาความกรุณาต่อตนเองของ Kristin Neff ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งความกรุณาของ Rasmus Hougaard และ Jacqueline Carter ทฤษฎีความปลอดภัยทางจิตใจของ Amy

Edmondson และคำสอนกับผลงานของแม่ชีศันสนีย์ผ่านเอกสารและบันทึกการบรรยาย เอกสารร่วมสมัยเน้นช่วงปี ค.ศ. 2000-2025 ยกเว้นคัมภีร์และงานคลาสสิกที่มีนัยสำคัญ

ข้อจำกัดสำคัญคือยังไม่มีการทดลองเชิงประจักษ์ในองค์กร และกรณีศึกษาเป็นองค์กรเพื่อสังคมที่อาจมีลักษณะเฉพาะ

4. การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนาเถรวาท

พรหมวิหาร 4 (Brahmaviharas) เป็นกรอบคุณธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปสู่ความเป็นอยู่ที่ประเสริฐ โดยประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งมิได้เป็นคุณธรรมที่แยกขาดจากกัน หากเชื่อมโยงเกื้อหนุนกันเป็นระบบ (Bodhi, 2012; พระธรรมปิฎก, 2560) เมื่อพิจารณาในเชิงความหมาย เมตตา (Mettaa) สะท้อนความปรารถนาดีอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อสรรพสัตว์ เป็นท่าทีพื้นฐานที่ทำให้ใจไม่เริ่มต้นจากการแบ่งแยกหรือคัดออก ขณะที่กรุณา (Karuna) มิใช่เพียงความสงสารเชิงอารมณ์ แต่เป็นเจตจำนงที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นอย่างลงมือทำ จึงทำให้ความปรารถนาดีไม่หยุดอยู่ที่ความรู้สึกหากต่อยอดไปสู่การกระทำที่เกื้อกูล

ในอีกมิติหนึ่ง มุทิตา (Muditaa) ทำหน้าที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะเป็นความยินดีในความสุขและความสำเร็จของผู้อื่น เป็นพลังต้านพิษของความอิจฉาริษยา ซึ่งมักบั่นทอนความร่วมมือและความไว้วางใจในหมู่คนที่ทำงานหรืออยู่ร่วมกัน ส่วนอุเบกขา (Upekkha) เป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ ไม่หวั่นไหวด้วยอารมณ์รักชัง และยังมีแก่นของความเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง (ความเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง (impartiality)) จึงเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้การตัดสินใจและการวางใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างสงบและยุติธรรม

หลักสำคัญของพรหมวิหาร 4 คือการพัฒนาเริ่มจากตนเองก่อน แล้วจึงขยายไปสู่ผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งควรพัฒนาให้ครบทั้งสี่เพื่อความสมดุล เพราะหากมีเมตตาและกรุณาโดยขาดอุเบกขา อาจทำให้เกิดความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ (Compassion Fatigue) ขณะที่หากเน้นอุเบกขาโดยขาดเมตตา ก็อาจคลาดไปเป็นความเฉยเมยที่ไม่เกื้อกูลต่อผู้อื่นได้

2. ทฤษฎีควาความกรุณาต่อตนเองของคริสติน เนฟฟ์

แนวคิดควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ของคริสติน เนฟฟ์ (Kristin Neff) อธิบาย “ท่าทีที่บุคคลปฏิบัติต่อตนเอง” ในยามเผชิญความทุกข์ ความล้มเหลว หรือความไม่สมบูรณ์ของชีวิต โดยเน้นการมีเมตตาและความเข้าใจต่อตนเองแทนการตำหนิอย่างรุนแรง (Neff, 2011) สาระสำคัญของแนวคิดนี้สะท้อนผ่านองค์ประกอบสามประการ ได้แก่ ความอ่อนโยนต่อตนเอง (Self-kindness) ซึ่งเป็นการดูแลและพูดกับตนเองอย่างเข้าใจ ความเป็นมนุษย์ร่วมกัน (Common humanity) ซึ่งช่วยให้ตระหนักว่าความผิดพลาดและความทุกข์เป็นประสบการณ์ที่มนุษย์ล้วนเผชิญ ไม่ใช่ “ความผิดปกติ” ของเราเพียงคนเดียว และสติสัมปชัญญะ (สติ (mindfulness)) ซึ่งทำให้เห็นอารมณ์และประสบการณ์อย่างชัดเจนโดยไม่จมอยู่หรือผลักไส

จากงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมาก พบว่า ควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) มี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาพจิต ความยืดหยุ่นทางใจ และการทำงาน ทั้งในมิติของการฟื้นตัวจากความเครียดและการรับมือกับความล้มเหลวได้อย่างสร้างสรรค์ (MacBeth & Gumley, 2012; Neff & Germer, 2018) จึงทำให้แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้มากขึ้นในบริบทการพัฒนาผู้นำและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3. ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งความกรุณา

แนวคิดภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) ของราสมุส ฮูการ์ด (Rasmus Hougaard) และแจ็คเกอลีน คาร์เตอร์ (Jacqueline Carter) เสนอว่า ความกรุณาในบริบทผู้นำมิใช่เพียงความใจดีหรือความอ่อนโยน หากคือ “ความตั้งใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง” (Hougaard & Carter, 2018) ความตั้งใจดังกล่าวจึงต้องผ่านการพิจารณาว่า “อะไรคือประโยชน์ที่แท้จริงในระยะยาว” ไม่ใช่เพียงการทำให้ผู้อื่นสบายใจชั่วคราว

หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้อยู่ที่การอธิบายว่าความกรุณาเกิดจาก “ปัญญา” และ “ความกล้าหาญ” ร่วมกัน (Wisdom and courage) กล่าวคือ ผู้นำต้องมีปัญญาในการมองเห็นสถานการณ์อย่างชัดเจน เข้าใจคนและระบบอย่างลึกซึ้ง และต้องมีความกล้าหาญที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องแม้เป็นเรื่องยากหรือไม่เป็นที่นิยม แนวคิดนี้จึงช่วยให้เข้าใจว่า “ความกรุณาไม่ใช่ความอ่อนแอ” แต่เป็นการผสานความอ่อนโยนกับความเข้มแข็ง รวมถึงการตัดสินใจที่หนักแน่นอย่างมีมนุษยธรรมเพื่อประโยชน์ระยะยาวของทั้งบุคคล ทีม และองค์กร

4. ทฤษฎีความปลอดภัยทางจิตใจของเอมี เอ็ดมอนด์สัน

เอมี เอ็ดมอนด์สัน (Amy Edmondson) อธิบายความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) ว่าเป็น “ความเชื่อร่วมกันในทีม” ว่าสมาชิกสามารถพูดความจริง ตั้งคำถาม ยอมรับความผิดพลาด หรือเสนอแนวคิดใหม่ได้โดยไม่ถูกลงโทษหรือเยาะเย้ย (Edmondson, 1999, 2018) แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรยุคใหม่ เพราะการเรียนรู้และนวัตกรรมมักต้องอาศัยการทดลอง และการทดลองย่อมมีความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่ง หากทีมไม่ปลอดภัยพอ คนจะเลือกเงียบ เลี่ยงความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงการเรียนรู้ร่วมกัน

งานวิจัยของเอ็ดมอนด์สันชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของความปลอดภัยทางจิตใจกับการเรียนรู้ของทีม ประสิทธิภาพ และนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญ และการค้นพบในภาคปฏิบัติของ Google ผ่านโครงการอริสโตเติล (Project Aristotle) ก็ยืนยันในทิศทางเดียวกันว่า ความปลอดภัยทางจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของทีมที่ประสบความสำเร็จ (Duhigg, 2016; Rozovsky, 2015) จึงทำให้แนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในวงวิชาการและวงการบริหารจัดการร่วมสมัย

5. แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต และเสถียรธรรมสถาน

แม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การประยุกต์พุทธธรรมกับการบริหารจัดการ “มีภาพจริงของการปฏิบัติ” ไม่ได้หยุดอยู่เพียงแนวคิดเชิงนามธรรม ท่านก่อตั้งเสถียรธรรมสถานในปี พ.ศ. 2530 และค่อย ๆ พัฒนาให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางพุทธธรรมที่มีบทบาทโดดเด่นในสังคมไทย (สถาบันเสถียรธรรมสถาน, 2567) ความน่าสนใจของกรณีศึกษานี้อยู่ที่การบริหารองค์กรบนฐาน “การพัฒนาคน” โดยไม่แยกการทำงานออกจากการฝึกฝนจิตใจ กล่าวคือ การบริหารมิได้มุ่งเพียงผลลัพธ์ภายนอก แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพภายในของผู้คนที่ร่วมกันสร้างงาน

ในเชิงพุทธวิธี จุดตั้งต้นของท่านคือ “การเริ่มจากตนเอง” โดยเน้นการดูแลกายและใจให้ไม่เบียดเบียน

ตนเองก่อน แล้วจึงขยายเมตตาไปสู่ผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ แนวทางนี้ทำให้การดูแลผู้คนในองค์กรไม่กลายเป็นภาระที่บั่นทอนผู้ดูแล แต่เป็นการเกื้อหนุนกันจากฐานใจที่มั่นคง ขณะเดียวกัน ท่านยังทำให้เรื่อง “งานเล็ก” มีความหมาย ด้วยการย้ำว่าคุณค่าของงานไม่ได้อยู่ที่ขนาด แต่อยู่ที่คุณภาพจิตใจของผู้ลงมือทำ เมื่อคนทำงานด้วยสติ ความตั้งใจ และความปรารถนาดี งานจึงกลายเป็นพื้นที่ฝึกตน และความสัมพันธ์ในองค์กรก็ถูกหล่อเลี้ยงด้วยความละเอียดอ่อนทางใจ ไม่ใช่ด้วยแรงกดดันหรือการแข่งขัน

สิ่งที่สะท้อนความเป็นระบบของการบริหารแบบพุทธในเสถียรธรรมสถาน คือการปลูกฝังค่านิยม “รัก แบ่งปัน เคารพ” (Care, Share, Respect) ให้เป็นวัฒนธรรมร่วม มากกว่าการเป็นถ้อยคำเชิงอุดมคติ วัฒนธรรมเช่นนี้ช่วยให้ผู้คนรู้สึกปลอดภัยที่จะเรียนรู้ เติบโต และผิดพลาดได้โดยไม่ถูกลดทอนศักดิ์ศรี พร้อมกันนั้น การพัฒนาคนของท่านยังถูกมองเป็นกระบวนการระยะยาวแบบ “บ่มเพาะ แตกหน่อ ต่อยอด” (Nurture, Sprout, Sustain) ซึ่งเน้นความอดทน ความเข้าใจจังหวะการเติบโตของแต่ละคน และการไม่เร่งรัดจนเกิดแรงต้านหรือความหมดไฟ

อีกประเด็นที่ทำให้พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์มีความหมายต่อการศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัย คือการให้ความสำคัญกับ “การบริหารเวทนา” (Managing vedana) หรือการเรียนรู้ที่จะอยู่กับความเจ็บปวดทั้งกายและใจอย่างมีสติ ไม่ผลักไส ไม่กดทับ แต่ใช้ปัญญาทำความเข้าใจและเปลี่ยนความทุกข์ให้เป็นบทเรียน กระบวนการเช่นนี้ทำหน้าที่สร้าง “ความเข้มแข็งภายใน” (Inner Strength) ซึ่งเป็นฐานพลังที่ทำให้การให้ความกรุณาต่อผู้อื่นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ไม่กลายเป็นการเสียสละที่เผาผลาญตนเอง และไม่แปรไปเป็นความแข็งกระด้างเมื่อเผชิญความกดดันในระยะยาว

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ โดยสืบค้นและคัดเลือกเอกสารอย่างเป็นระบบจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา และงานวิชาการที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2000–2025 จากฐานข้อมูลสากลและแหล่งเผยแพร่ที่น่าเชื่อถือ พร้อมรวบรวมเอกสารคำสอน และข้อมูลที่ตรวจสอบย้อนกลับได้เกี่ยวกับแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต (เช่น หนังสือ/บทความ บันทึกคำบรรยาย และสื่อเผยแพร่ของเสถียรธรรมสถาน รวมถึงงานวิชาการหรือบทสัมภาษณ์ที่ผ่านการกลั่นกรอง) เกณฑ์คัดเลือกกำหนดให้เอกสารต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับพรหมวิหาร ๔ ภาวะผู้นำเชิงกรุณา ความกรุณาต่อตนเอง หรือความปลอดภัยทางจิตใจ มีที่มาอ้างอิงตรวจสอบได้ และมีคุณภาพทางวิชาการ ส่วนเกณฑ์คัดออก ได้แก่ งานเชิงความเห็นที่ขาดหลักฐาน งานที่วิธีวิจัยไม่ชัดเจน หรือเอกสารซ้ำซ้อนที่ไม่เพิ่มสาระสำคัญ การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการเปรียบเทียบธีม โดยเพิ่มความน่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล และบันทึกร่องรอยการตัดสินใจเชิงวิเคราะห์ตั้งแต่คำค้น เกณฑ์คัดเลือก คัดออก จนถึงเหตุผลในการสรุปธีม

1. แหล่งข้อมูลและการสืบค้นเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นและรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบจาก 4 กลุ่มแหล่งข้อมูลหลัก ได้แก่

1) พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา ที่เกี่ยวข้องกับพรหมวิหาร 4 โดยเน้นคัมภีร์สำคัญที่กล่าวถึงหลักการและการประยุกต์ใช้ในเชิงจริยศาสตร์และการดำเนินชีวิต

2) งานวิชาการร่วมสมัย (ค.ศ. 2000–2025) ในประเด็น Self-Compassion, Compassionate Leadership และ Psychological Safety จากฐานข้อมูลสากลและแหล่งเผยแพร่ที่เชื่อถือได้

3) เอกสารคำสอนและผลงานของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต จากแหล่งที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ เช่น หนังสือ/บทความที่ท่านเขียน บันทึกคำบรรยายธรรม และสื่อเผยแพร่ของเสถียรธรรมสถาน

4) เอกสารประกอบกรณีศึกษา เช่น งานวิชาการ บทสัมภาษณ์ หรือเอกสารที่ผ่านการกลั่นกรอง ซึ่งกล่าวถึงการบริหารและบทบาทของเสถียรธรรมสถาน

2. เกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกเอกสาร

เพื่อให้ข้อมูลมีความตรงประเด็นและตรวจสอบได้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

1) เกณฑ์คัดเลือก (Inclusion Criteria): เอกสารต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับ (1) พรหมวิหาร 4 (2) ความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) (3) ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership) หรือ (4) ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) มีแหล่งอ้างอิงระบุที่มาได้ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการพิจารณาทางวิชาการหรือสำนักพิมพ์ที่น่าเชื่อถือ

2) เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria): บทความเชิงความเห็นที่ขาดหลักฐานรองรับ งานที่วิธีวิจัยไม่ชัดเจน และเอกสารที่ซ้ำซ้อนโดยไม่เพิ่มองค์ความรู้ใหม่

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยดำเนินการเป็นลำดับ ได้แก่

1) อ่านเอกสารอย่างเป็นระบบเพื่อระบุประเด็นหลัก แนวคิดสำคัญ และถ้อยความที่สะท้อนสาระของพรหมวิหาร 4 และทฤษฎีร่วมสมัย

2) จัดหมวดหมู่และพัฒนา “ธีม” เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างกรอบพุทธกับกรอบตะวันตก

3) สังเคราะห์ผลในส่วนกรณีศึกษาโดยเชื่อมโยงธีมกับ “พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์” และสกัดหลักการเชิงปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D.

4. ความน่าเชื่อถือของการวิจัย (Trustworthiness)

เพื่อจำกัดอคติและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบซ้ำ ผู้วิจัยใช้แนวทางดังนี้

1) การตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล (Triangulation): เปรียบเทียบข้อมูลจากพระไตรปิฎก งานวิชาการเชิงประจักษ์ และเอกสารคำสอนของแม่ชีศันสนีย์ให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะประเด็นที่ใช้เป็นข้อสรุปเชิงสังเคราะห์

2) บันทึกร่องรอยการวิเคราะห์ (Audit Trail): บันทึกขั้นตอนการสืบค้น คำค้น เกณฑ์คัดเลือก คัดออก รายการเอกสารที่อ่านเชิงลึก การจัดหมวดหมู่ธีม และเหตุผลของข้อสรุป เพื่อให้ผู้อ่านตรวจสอบที่มาของการตีความได้

3) การจัดกลุ่มเอกสารกรณีศึกษา: จัดกลุ่มเอกสารของแม่ชีศันสนีย์ตามประเภท เช่น คำสอน แนวปฏิบัติ แนวคิดการบริหาร และเหตุการณ์สำคัญขององค์กร เพื่อให้การติดตามที่มาและการตรวจทานการตีความมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้อง (2) การสังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุตในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) การพัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA โดยผลการศึกษาแสดงเป็น 3 หมวด ดังนี้

1. ความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างพรหมวิหาร 4 กับทฤษฎีตะวันตก

ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบพบว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่หลายประการ โดยเฉพาะ (1) การเน้น “การดูแลตนเองเป็นฐานของการดูแลผู้อื่น” และ (2) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสื่อสาร และการเติบโตของผู้คนในองค์กร อย่างไรก็ตาม พรหมวิหาร 4 ยังเติมเต็มกรอบตะวันตกให้ลุ่มลึกขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในมิติ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” ซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่นและมิติธรรมาภิบาลของผู้นำ

1.1 เมตตา (Metta) สอดคล้องกับแนวคิดความกรุณาต่อตนเองในมิติ “ความอ่อนโยนต่อตนเอง (self-kindness)” และสอดรับกับภาวะผู้นำเชิงกรุณาในฐานะความตั้งใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อแปลสู่ระดับทีม เมตตาปรากฏเป็นบรรยากาศของความไว้วางใจและความอบอุ่น ซึ่งเอื้อต่อความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ทำให้สมาชิกกล้าพูด กล้าถาม และกล้าขอความช่วยเหลือโดยไม่หวั่นการถูกตำหนิ

1.2 กรุณา (Karuna) มีแก่นเป็นเจตจำนงในการบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นอย่างลงมือทำ จึงเชื่อมโยงกับแนวคิด “ความเป็นมนุษย์ร่วมกัน (common humanity)” ในทฤษฎีความกรุณาต่อตนเอง และสะท้อนการตัดสินใจที่ผสาน “ปัญญาและความกล้าหาญ (wisdom + courage)” ในภาวะผู้นำเชิงกรุณา ส่วนในกรอบความปลอดภัยทางจิตใจ กรุณาสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อความผิดพลาดเชิงสร้างสรรค์ โดยมองความผิดพลาดเป็นโอกาสเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ

1.3 มุทิตา (Mudita) เป็นองค์ประกอบที่สะท้อนความแตกต่างชัดเจนที่สุด เพราะแนวคิดตะวันตกที่นำมาเปรียบเทียบยังไม่มีองค์ประกอบที่ตรงกับมุทิตาโดยตรง มุทิตาทำหน้าที่เป็นกลไกลดความอิจฉาริษยาและการแข่งขันภายในองค์กร โดยส่งเสริมการยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่นอย่างจริงใจ ในระดับทีม มุทิตาเชื่อมโยงกับการเฉลิมฉลองความสำเร็จร่วมกัน และช่วยให้พื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจครอบคลุมทั้ง “เวลาที่ผิดพลาด” และ “เวลาที่สำเร็จ” ทำให้สมาชิกไม่ต้องระแวงว่าความสำเร็จของผู้อื่นจะกลายเป็นภัยของตน

1.4 อุเบกขา (Upekkha) แม้มีจุดร่วมกับ “สติ (mindfulness)” ในมิติความสมดุลทางอารมณ์ แต่ในกรอบพุทธ อุเบกขามิใช่ความเฉยเมย หากเป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ พร้อมมิติความเที่ยงธรรมและความไม่ลำเอียง ซึ่งมีนัยเชิงธรรมาภิบาลอย่างชัดเจน อุเบกขาจึงสัมพันธ์กับ “ปัญญา (wisdom)” ของผู้นำในการ

พิจารณาตามเหตุปัจจัย ไม่เอนเอียงตามอคติหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า และเอื้อต่อการรับรู้ความยุติธรรมในทีม อันเป็นฐานให้สมาชิกกล้าสื่อสารความจริงและร่วมมือกันได้มากขึ้น

โดยสรุป ข้อค้นพบสำคัญมี 4 ประการ ได้แก่ (1) ทุกแนวคิดยืนยัน “การดูแลตนเอง” เป็นฐานของการดูแลผู้อื่นอย่างยั่งยืน (2) มุทิตาเติมเต็มมิติการสร้างวัฒนธรรมไม่ชิงดีชิงเด่น (3) อุเบกขาเพิ่มมิติธรรมาภิบาลและความเที่ยงธรรมที่ลึกกว่าการมีสติในเชิงจิตวิทยา และ (4) สมการ “ความกรุณาเท่ากับปัญญาคูณความกล้าหาญ (Compassion = Wisdom × Courage)” สอดคล้องกับการผสานกรุณาและอุเบกขา เพื่อหลีกเลี่ยงทั้งภาวะเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ (compassion fatigue) และความกรุณาที่ขาดปัญญา

2. พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ในการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4

ผลการสังเคราะห์กรณีศึกษาแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต พบว่า การบริหารเสถียรธรรมสถานมีลักษณะเด่นคือการไม่แยก “การทำงาน” ออกจาก “การพัฒนาจิตใจ” แต่ทำให้การทำงานเป็นพื้นที่ฝึกฝนคุณธรรมและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สามารถสรุปหลักการสำคัญ 5 ประการที่สะท้อนการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 และความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ ดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หลักการสำคัญในการบริหารของแม่ชีศันสนีย์ พรหมวิหารที่เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่

หลักการ	รายละเอียด	พรหมวิหารที่เกี่ยวข้อง	ความสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่
การเริ่มต้นจากตนเอง	ดูแลตนเองก่อนจึงแผ่เมตตาไปสู่ผู้อื่น	เมตตา (Metta) และอุเบกขา (Upekkha)	ความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) สติ (Mindfulness)
ทำสิ่งเล็กด้วยความรักที่ยิ่งใหญ่	เน้นคุณภาพจิตใจของการทำงานมากกว่าขนาดของงาน	เมตตา (Metta) และสติ (mindfulness)	คุณภาพของการปรากฏตัว (Quality of Presence)
รัก แบ่งปัน เคารพ	สร้างพื้นที่ที่ผู้คนรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจกัน	เมตตา (Metta) กรุณา (Karuna) และมุทิตา (Mudita)	ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety)
บ่มเพาะ แตกหน่อ ต่อยอด	พัฒนาคนระยะยาวด้วยความอดทน ไม่เร่งรัด	กรุณา (Karuna) และอุเบกขา (Upekkha)	การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

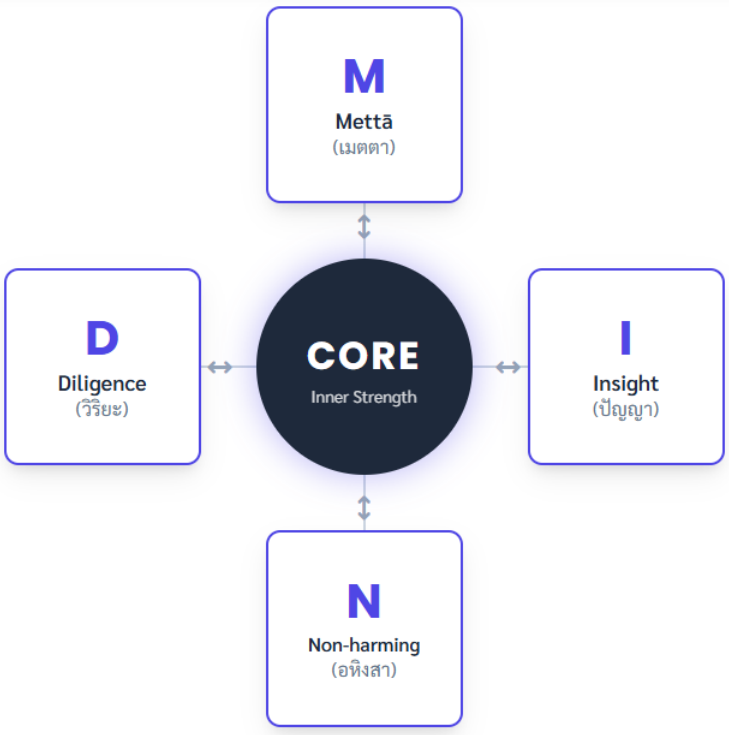
จากตารางที่ 2 แสดงผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า “พุทธวิธี” ของแม่ชีศันสนีย์มีลักษณะเด่นอยู่ที่การรักษา สมดุลระหว่างความอ่อนโยนและความเข้มแข็ง กล่าวคือ เมตตาและกรุณาถูกนำมาใช้ควบคู่กับความหนักแน่นทางหลักการผ่านอุเบกขา ทำให้การดูแลผู้คนไม่กลายเป็นการตามใจหรือปล่อยปละละเลย และในอีกด้านหนึ่ง ความเข้มงวดก็ไม่กลายเป็นความแข็งกระด้างเพราะยังตั้งอยู่บนเจตนาปรารถนาดีต่อผู้คนเป็นฐาน

ขณะเดียวกัน วิธีการดังกล่าวยังทำให้เกิด ความปลอดภัยทางจิตใจแบบพุทธ (ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) in a Buddhist sense) ซึ่งไม่ได้เกิดจากเทคนิคการจัดการเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการชวนให้ทุกคน “พัฒนาจิตใจร่วมกัน” จนเกิดวัฒนธรรมที่คนกล้าพูด กล้าลองผิดลองถูก และกล้ายอมรับข้อบกพร่องโดยไม่ถูกลดทอนคุณค่า ความปลอดภัยจึงไม่ใช่เพียงสภาพแวดล้อมภายนอก หากเป็นคุณภาพของความสัมพันธ์และคุณภาพของจิตใจภายในที่ค่อย ๆ สั่งสม

ประเด็นสำคัญอีกประการคือ พุทธวิธีนี้ใช้ ความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นฐานพลังในการให้ความกรุณาอย่างยั่งยืน ความเข้มแข็งภายในดังกล่าวไม่ใช่ความแข็งกร้าว แต่เป็นพลังใจที่เกิดจากสติ สมดุล และปัญญาที่ทำให้ผู้นำและสมาชิกองค์กรสามารถเผชิญความกดดัน ความผิดหวัง และความเจ็บปวดโดยไม่สูญเสียความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงของความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ และเอื้อต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมในระยะยาว

3.แบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ

จากการสังเคราะห์หลักพรหมวิหาร 4 (Brahmaviharas) ร่วมกับแนวคิดควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา (ภาวะผู้นำแห่งความกรุณา (Compassionate Leadership)) และความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) รวมทั้งพุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ งานวิจัยนี้เสนอ แบบจำลอง SDS M.I.N.D. Framework เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในบริบทโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (VUCA) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลอง“SDS M.I.N.D.”

ภาพที่1 แสดง“SDS M.I.N.D.” ซึ่ง S (Sathira) คือ สถียร หมายถึง ความมั่นคง ความตั้งมั่น (Inner Strength) D (Dhamma) คือ ธรรม หมายถึง หลักความจริงและจริยธรรม (Ethics/Brahmaviharas) และ S (Sathan) คือ สถาน หมายถึง พื้นที่หรือบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Psychological Safety) ทั้งนี้ในส่วนของ M.I.N.D ในแบบจำลองแสดงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ เมตตา (Metta) ปัญญา (Insight) การไม่เบียดเบียน (Non-harming) และ วิริยะ (Diligence) โดยมี ความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นแกนกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกัน เมื่อองค์ประกอบทั้งสี่ถูกพัฒนาอย่างสมดุล จะเกื้อหนุนให้เกิด “ความกรุณาที่มีปัญญา” ทำให้การดูแลผู้คนไม่หลงไปเป็นความสงสารที่อ่อนแรงหรือไร้ทิศทาง เกิด “การตัดสินใจที่รอบคอบ” ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อทุกฝ่ายโดยไม่เบียดเบียน เกิด “การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ที่ไม่กดทับทั้งตนเองและผู้อื่นจนหมดไฟ และเกิด “การลงมือทำที่ขับเคลื่อนด้วยเมตตา” ซึ่งตั้งอยู่บนแรงจูงใจเชิงคุณค่า มิใช่ความกลัวหรือแรงกดดัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางการนำแบบจำลองไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยได้จัดวางการประยุกต์ใช้ในสามระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับสังคม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประยุกต์ใช้แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ในสามระดับ

องค์ประกอบ	ระดับบุคคล	ระดับองค์กร	ระดับสังคม
เมตตา (Metta)	ฝึกควาความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) และเมตตาภาวนา	สร้างวัฒนธรรมการดูแลใส่ใจ	ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและผลกระทบเชิงบวก (CSR/Positive impact)
ปัญญา (Insight)	ฝึกสติและการสะท้อนตนเอง	ส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์กรและการกล้าพูดความจริง (Learning organization)	เข้าใจปัญหาแท้จริง ไม่ทำเพื่อภาพลักษณ์ (Avoid performative action)
การไม่เบียดเบียน (Non-harming)	ตั้งขอบเขตที่เหมาะสมเพื่อไม่หมดไฟ	ลดวัฒนธรรมเป็นพิษและสร้างความปลอดภัยทั้งกายใจ (Reduce toxic culture)	ขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (ESG)
วิริยะ (Diligence)	ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอแบบสมดุล	ลงทุนพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง	มุ่งมั่นการเปลี่ยนแปลงระยะยาวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 3 สรุปแนวทางการประยุกต์ใช้แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ใน 3 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับบุคคล เน้นการพัฒนาฐานใจและวินัยภายใน ได้แก่ เมตตาต่อตนเองและเมตตาภาวนา (Metta) สติและการสะท้อนตน (Insight) การตั้งขอบเขตเพื่อไม่เบียดเบียนตนเองจนหมดไฟ (Non-harming) และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอแบบสมดุล (Diligence)

(2) ระดับองค์กร เน้นการฝังคุณค่าในวัฒนธรรมและระบบการทำงาน ได้แก่ วัฒนธรรมการดูแลใส่ใจ การเรียนรู้องค์กรและการกล้าพูดความจริง การลดวัฒนธรรมเป็นพิษและสร้างความปลอดภัยทั้งกายใจ และการลงทุนพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง

(3) ระดับสังคม เน้นการขยายผลสู่ความรับผิดชอบร่วม ได้แก่ การสร้างผลกระทบเชิงบวก การทำงานบนความเข้าใจปัญหาแท้จริงไม่ทำเพื่อภาพลักษณ์ การขับเคลื่อน ESG และความมุ่งมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงระยะยาว ทั้งนี้เมื่อพัฒนาองค์ประกอบทั้งสี่อย่างสมดุล จะก่อให้เกิดความกรุณาที่มีปัญญา การตัดสินใจที่รอบคอบ การปฏิบัติที่ยั่งยืน และการลงมือทำที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่า

7. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ (1) วิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักพรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา (compassionate leadership) และความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) (2) สังเคราะห์พุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุตในการประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อสังคม และ (3) พัฒนาแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อภาวะผู้นำแห่งมหากรุณาในโลก VUCA

ผลการศึกษาพบว่า (ก) พรหมวิหาร 4 สอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ในแกน “เริ่มจากการดูแลตนเองก่อนจึงดูแลผู้อื่น” ซึ่งสัมพันธ์กับความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) และสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากความผิดพลาดซึ่งสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) (ข) กรณีแม่ชีศันสนีย์สะท้อนการบริหารแบบองค์รวมที่ทำให้งานเป็นพื้นที่พัฒนาจิตใจ โดยเน้นค่านิยมการดูแลเกื้อกูล การพัฒนาคนระยะยาว และการใช้ความเข้มแข็งภายในเป็นฐานของความกรุณาที่ไม่หมดไฟ และ (ค) แบบจำลอง SDS M.I.N.D. สังเคราะห์เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ เมตตา (Mettta) ปัญญาเชิงหยั่งรู้ (Insightful Wisdom) การไม่เบียดเบียน (Non-harming) และวิริยะ (Diligence) โดยมีความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) เป็นแกนกลาง พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร และสังคม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมในบริบทโลก VUCA

8. อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่า การบูรณาการ “พรหมวิหาร 4” กับแนวคิดสมัยใหม่ด้าน ความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และ ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ช่วยอธิบายภาวะผู้นำในโลก VUCA ให้สมดุลระหว่างประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรมมากขึ้น (Edmondson, 2018; Hougaard & Carter, 2018; Neff & Germer, 2018)

ประการแรก ผลการเปรียบเทียบพบว่า **“การเริ่มจากการดูแลตนเอง”** เป็นฐานร่วมสำคัญ โดยเมตตาในมิติไม่ทำร้ายตนเองเชื่อมกับองค์ประกอบ self-kindness และ mindfulness ของ self-compassion อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นจากตนเองตามพุทธวิธีของแม่ชีศันสนีย์ มิได้อาศัยเพียงเมตตาเท่านั้น แต่ต้องมีอุเบกขา (Upekkha) เป็นฐานสำคัญ โดยอุเบกขาทำหน้าที่เป็นความเป็นกลางอย่างมีสติ (Equanimity with

Mindfulness) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของสติในทฤษฎีความกรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion) การมีอุเบกขาช่วยให้บุคคลสามารถมองเห็นสภาวะอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริงโดยไม่ผลักไสหรือยึดติด ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นของการพัฒนาความเข้มแข็งภายใน (Inner Strength) อันเป็นแกนกลางของแบบจำลอง SDS M.I.N.D. เพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการเวทนาและเผชิญความกดดันได้โดยไม่สูญเสียความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืน ซึ่งงานวิจัยชี้ว่าสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นทางใจและการรับมือความเครียด (Neff, 2011; Neff & Germer, 2018; MacBeth & Gumley, 2012) เมื่อเชื่อมกับการนำองค์กร แนวคิด compassionate leadership เน้นว่าความกรุณาต้องผสาน “ปัญญาและความกล้าหาญ” เพื่อทำสิ่งยากอย่างยังคงความเป็นมนุษย์ (Hougaard & Carter, 2018) จึงทำให้การกรุณาไม่เท่ากับการลดมาตรฐาน แต่เป็นการเพิ่มความยั่งยืนของคนและงาน (Dutton et al., 2014; Worline & Dutton, 2017)

ประการที่สอง ผลการศึกษาสอดคล้องกับ psychological safety ของ Edmondson (1999, 2018) ในประเด็นการตอบสนองต่อความผิดพลาดแบบเรียนรู้มากกว่าลงโทษ และสอดคล้องกับหลักฐานภาคปฏิบัติว่าทีมที่ปลอดภัยทางจิตใจมักเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมได้ดีกว่า (Edmondson, 2018; Rozovsky, 2015; Duhigg, 2016) ทั้งนี้ พรหมวิหาร 4 ช่วยขยายความเข้าใจว่า psychological safety ไม่ได้อยู่แค่เทคนิคการสื่อสาร แต่เกี่ยวพันกับ “คุณภาพจิตใจ” ของผู้นำและความสัมพันธ์ที่สั่งสมเป็นวัฒนธรรม

ประการที่สาม ข้อค้นพบเด่นคือ “มุทิตา” และ “อุเบกขา” เติมเต็มช่องว่างของกรอบตะวันตกที่ใช้เปรียบเทียบ มุทิตาช่วยลดการแข่งขันเชิงลบและอิจฉาริษยา ทำให้ความปลอดภัยทางจิตใจเกิดได้ไม่เฉพาะเวลาผิดพลาด แต่รวมถึงเวลาผู้อื่นสำเร็จด้วย (Salzberg, 2002) ส่วนอุเบกขาช่วยเพิ่มมิติความเป็นธรรม/ไม่ลำเอียงในเชิงธรรมาภิบาล ซึ่งสัมพันธ์กับความไว้วางใจและความกล้าพูดความจริงในทีม (Edmondson, 2018) และทำหน้าที่กันชนลดความเสี่ยงของ compassion fatigue หรือการช่วยแบบไร้ปัญญา

ประการที่สี่ กรณีศึกษาแม่ชีศันสนีย์ทำให้เห็นการแปลหลักธรรมสู่การบริหารผ่านแนวปฏิบัติ เช่น การเริ่มจากตนเอง และวัฒนธรรม “รัก แบ่งปัน เคารพ” ที่ส่งเสริมความไว้วางใจและ psychological safety ในองค์กรเพื่อสังคม โดยชี้บทบาท “ความเข้มแข็งภายใน” เป็นฐานค้ำจุนความกรุณาในระยะยาวท่ามกลางความกดดัน (Hougaard & Carter, 2018; Worline & Dutton, 2017)

ในภาพรวม แบบจำลอง SDS M.I.N.D. ทำหน้าที่เป็นกรอบปฏิบัติการที่จัดระบบองค์ประกอบ (เมตตา ปัญญา ไม่เบียดเบียน วิริยะ) และวาง Inner Strength เป็นแกนกลาง เพื่ออธิบายการรับมือ VUCA อย่างมีเหตุผล (Bennett & Lemoine, 2014) อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะการวิจัยเชิงเอกสาร ข้อดีคือสังเคราะห์ข้อมูลกว้างและใช้การตรวจสอบข้ามแหล่ง/บันทึกร่องรอยการวิเคราะห์เพิ่มความน่าเชื่อถือ (Lincoln & Guba, 1985) แต่ข้อจำกัดคือยังไม่ยืนยันผลเชิงสาเหตุหรือผลลัพธ์เชิงตัวชี้วัดองค์กรได้โดยตรง และกรณีศึกษาอาจมีอคติเชิงบวก รวมถึงข้อจำกัดในการถ่ายโอนผลไปยังองค์กรแสวงกำไรที่มีบริบทต่างกัน

9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ 3 มิติ ดังนี้

1. เชิงทฤษฎี สังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง พรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ด้านความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ภาวะผู้นำเชิงกรุณา และ ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ให้เป็นกรอบเดียว พร้อมชี้มิติที่กรอบตะวันตกกล่าวไม่ชัด ได้แก่ มุทิตา (ลดการแข่งขัน/การเปรียบเทียบ) และ อุเบกขา (ความเที่ยงธรรมเพื่อธรรมาภิบาล)

2. เชิงปฏิบัติ เสนอ แบบจำลอง SDS M.I.N.D. เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแห่งมหากรุณา พร้อมแนวทางประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล องค์กร สังคม เพื่อสร้างสมดุล ประสิทธิภาพ สุขภาวะ และจริยธรรม ลดความเสี่ยงหมดไฟ และส่งเสริมการเรียนรู้จากความผิดพลาด

3. เชิงนโยบายและการพัฒนา ใช้เป็นฐานออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาผู้นำและทรัพยากรมนุษย์ที่บูรณาการคุณค่าพุทธกับการบริหารร่วมสมัย และสนับสนุนการกำกับดูแลที่เน้นความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในบริบทโลกที่ผันผวนซับซ้อน

10. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ระดับบุคคล ควรเริ่มจากการฝึกเมตตาภาวนาและการดูแลตนเองด้วย ความกรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ควบคู่การฝึกสติและการสะท้อนตนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริม “ความเข้มแข็งภายใน” เป็นฐานของความกรุณาที่ต่อเนื่องและไม่หมดไฟ

2) ระดับทีม หรือองค์กร ควรส่งเสริม ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ผ่านการสื่อสารอย่างเคารพ การยอมรับความผิดพลาดเป็นบทเรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับแบบกรุณาอย่างหนักแน่น และลดวัฒนธรรมการตำหนิ เพื่อหนุนการเรียนรู้และนวัตกรรม

3) ระดับระบบงานและธรรมาภิบาล ควรแปลง “อุเบกขา” เป็นกลไกเชิงระบบ เช่น เกณฑ์ตัดสินใจโปร่งใส การประเมินผลเป็นธรรม และการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ลำเอียง เพื่อสร้างความยุติธรรมและความไว้วางใจ

4) การบูรณาการ SDS M.I.N.D. ควรใช้เป็นกรอบพัฒนาผู้นำ/บุคลากรให้ครอบคลุม 4 องค์ประกอบ (เมตตา ปัญญา ไม่เบียดเบียน วิริยะ) พร้อมประเมินผลแบบสมดุลทั้งผลการทำงาน สุขภาวะ และพฤติกรรมจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) พัฒนาเครื่องมือวัด/ตัวชี้วัด SDS M.I.N.D. และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (ความเที่ยง–ความตรง) เพื่อรองรับการประเมินเชิงประจักษ์

2) ทำวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองในองค์กรจริง เพื่อเปรียบเทียบผลก่อน–หลังของการประยุกต์ใช้ต่อสุขภาวะ ความร่วมมือ ความไว้วางใจ และประสิทธิภาพทีม

3) ขยายกรณีศึกษาไปยังองค์กรหลายประเภท (ธุรกิจแสวงกำไร ภาครัฐ องค์กรเพื่อสังคม) เพื่อเปรียบเทียบบริบทและเงื่อนไขความสำเร็จ

4) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ร่วมงาน หรือ ผู้ผ่านการอบรมแนวทางแม่ชีศันสนีย์ เพื่อสกัด “กลไกการปฏิบัติ” ที่ทำให้พรหมวิหาร 4 แปลเป็นวัฒนธรรมองค์กรได้จริง

5) ศึกษาติดตามระยะยาว (longitudinal study) เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ และตรวจสอบปัจจัยเสี่ยง เช่น ความเหนื่อยล้าจากการเอาใจใส่ ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างองค์กร

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 31). สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

สถาบันเสถียรธรรมสถาน. (2567). *ประวัติและผลงานแม่ชีศันสนีย์ สเถียรสุต*.

Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. *Business Horizons, 57*(3), 311–317. https://doi.org/10.1016/j.bushor.2014.01.001

Bodhi, B. (2012). *The numerical discourses of the Buddha: A translation of the Anguttara Nikaya*. Wisdom Publications.

Duhigg, C. (2016, February 25). What Google learned from its quest to build the perfect team. *The New York Times Magazine*. https://www.nytimes.com/2016/02/28/magazine/what-google-learned-from-its-quest-to-build-the-perfect-team.html

Dutton, J. E., Workman, K. M., & Hardin, A. E. (2014). Compassion at work. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior, 1*(1), 277–304. https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091221

Edmondson, A. C. (1999). Psychological safety and learning behavior in work teams. *Administrative Science Quarterly, 44*(2), 350–383. https://doi.org/10.2307/2666999

Edmondson, A. C. (2018). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. Wiley.

Hougaard, R., & Carter, J. (2018). *The mind of the leader: How to lead yourself, your people, and your organization for extraordinary results*. Harvard Business Review Press.

Hougaard, R., Carter, J., & Hobson, N. (2020). Compassionate leadership is necessary—but not sufficient. *Harvard Business Review*. https://hbr.org/2020/12/compassionate-leadership-is-necessary-but-not-sufficient

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.

MacBeth, A., & Gumley, A. (2012). Exploring compassion: A meta-analysis of the association between self-compassion and psychopathology. *Clinical Psychology Review, 32*(6), 545–552. https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.06.003

Moss, J. (2021). *The burnout epidemic: The rise of chronic stress and how we can fix it*. Harvard Business Review Press.

Neff, K. D. (2011). *Self-compassion: The proven power of being kind to yourself*. William Morrow.

Neff, K. D., & Germer, C. K. (2018). *The mindful self-compassion workbook: A proven way to accept yourself, build inner strength, and thrive*. Guilford Press.

Rozovsky, J. (2015, November 17). The five keys to a successful Google team. *Google re:Work*. https://www.michigan.gov/-/media/Project/Websites/mdhhs/Folder4/Folder10/Folder3/Folder110/Folder2/Folder210/Folder1/Folder310/Google-and-Psychological-Safety.pdf

Salzberg, S. (2002). *Lovingkindness: The revolutionary art of happiness*. Shambhala Publications.

Worline, M. C., & Dutton, J. E. (2017). *Awakening compassion at work: The quiet power that elevates people and organizations*. Berrett-Koehler Publishers.

World Health Organization. (2019). *Mental health in the workplace*. https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/mental-health-in-the-workplace

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

Chemistry Project Learning Activities Using Community-Based Learning Approach: A Case Study of Ban Puk Subdistrict Community, Chonburi

ภัทรภร ชัยประเสริฐ[1*], พรจันทร์ สั่งการ[2], ฉัตรสุดา เดชศรี[3], ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์[4], ภัทราวดี ใหญ่วงศ์[5]

[1,2,3,4,5]มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย

Pattaraporn Chaiprasert[1*], Phornchan Sangkarn[2], Chatsudah Dechsri[3], Piyathida Worayanopakorn[4], Patrawadee Yaiwong[5]
[1,2,3,4,5] Burapha University, Chonburi, Thailand
✉: *pattarapornc@go.buu.ac.th
(*Author Corresponding Email)

Received: 11 March 2026; Revised: 28 March 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และชาวบ้านตำบลบ้านปึก จำนวน 24 คน ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 เครื่องมือใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด โดยมีผลประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อรูปแบบโครงงานเคมีและการฝึกปฏิบัติทั้ง 6 กิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม กิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชน 2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทั้ง 6 กิจกรรม คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.84 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คะแนนเฉลี่ย

รวมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.60

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, โครงงานเคมี

Abstract

This study aimed to examine the effects of chemistry project learning activities using community-based learning approach and to study the satisfaction of participants in chemistry project learning activities using community-based learning. The target group consisted of 24 third-year chemistry students Faculty of Education, Burapha University using purposive sampling and 24 villagers from Ban Puk Subdistrict participated as volunteers. The research conducted in the first semester of the 2025 academic year. The research tools used in this study were 6 chemistry project plans, 5-level Likert scale participant satisfaction evaluation form, Questionnaire on student satisfaction form. The data were analyzed by mean and standard deviation. The results found that 1. The results of the organizing chemistry project learning activities using community-based learning approach, which involved 4 steps: preparation, operating, presentation and analysis of results, conclusion and reflection. The overall satisfaction assessment of all 6 chemistry projects were at the highest level. The activities were able to meet community needs, promoted the efficient use of community resources and encouraged the application of knowledge in community work. 2. The results of the participant satisfaction with chemistry project learning activities using community-based learning showed that the overall average scores were at the highest level (4.84). 3. The results of the student satisfaction with chemistry project learning activities using community-based learning showed that the overall average scores were at the highest level (4.60).

Keywords: Community-Based Learning, Project-Based Learning, Chemistry Project

1. บทนำ

คณะศึกษาศาสตร์ได้กำหนดพันธกิจตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในด้านการพัฒนาชุมชนด้วยองค์ความรู้ผ่านการบริการวิชาการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีจึงได้ดำเนินการพัฒนานิสิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีโดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community- Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการร่วมกันระหว่างหลักสูตรสถานศึกษาและชุมชน โดยมุ่งเน้นไปที่การลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และคนในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะ รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งชุมชนและผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน (ธนะวิทย์ เพียรดี และคณะ, 2568) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในงานวิจัยนี้เป็นการเรียนรู้ผ่านกลยุทธ์การบริการชุมชน (Service Learning) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในชุมชน โดยการเรียนรู้ผ่านการบริการชุมชนในรูปแบบโครงงานหรือโครงการ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนและตนเอง ปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบ

ต่อสังคม ตอบสนองความต้องการของชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร (Melaville et al., 2006) กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการบริการให้กับชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากการเรียนในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัย และได้สร้างประโยชน์ด้านอาชีพให้แก่ชุมชน (ลัดดา ประสาร และ เยาวลักษณ์ สุวรรณแข, 2563)

ในงานวิจัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project- Based Learning) ในรูปแบบโครงงานเคมี ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโครงงานจริง ผู้เรียนจะได้ร่วมกันสำรวจข้อมูล ศึกษาค้นคว้า ออกแบบการทดลอง และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการทดลองด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ, 2551) นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตในหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน จึงได้จัดทำโครงการเคมีสู่ชุมชนเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานผ่านโครงการบริการวิชาการ จากความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในงานวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดเพื่อมุ่งเน้นพัฒนากิจกรรมโครงงานเคมีที่เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นิสิตสามารถประยุกต์องค์ความรู้ทางเคมีมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากวัตถุดิบธรรมชาติหรือสมุนไพรที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น มีคุณภาพที่เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับชุมชนตามแนวคิด CBL และต่อยอดไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม และคณะ (2562) ที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถเชื่อมโยงแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ในระดับการใช้งานในชีวิตประจำวันไปจนถึงในเชิงพาณิชย์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบ

เจาะจง และชาวบ้านตำบลบ้านปึก จำนวน 24 คน ที่เกิดจากการเปิดรับสมัครเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครอบรมด้วยความสมัครใจทั้งเพศชายและหญิง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร ใช้เวลาฝึกอบรม กิจกรรมละ 6 ชั่วโมง

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ประเมินโดยผู้เข้ารับการอบรมที่เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม (Workshop) จำนวน 24 คน โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ผ่านการประเมินโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00

3) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ผ่านการประเมินโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการโดยเน้นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงในชุมชน

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ ดำเนินการสำรวจข้อมูลการทำผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องความต้องการของชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบกิจกรรมรูปแบบโครงงานเคมีทั้งหมด 6 กิจกรรม จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ สารเคมีและวัตถุดิบโดยใช้เวลา 7 สัปดาห์ จำนวน 14 ชั่วโมง

2) ขั้นปฏิบัติการ ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมละ 6 ชั่วโมง แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วยนิสิตกลุ่มละ 4 คนเพื่อทำหน้าที่วิทยากรผู้ฝึกอบรมให้คำแนะนำขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ อำนวยความสะดวกขณะทำกิจกรรม และชาวบ้านตำบลบ้านปึกซึ่งเป็นผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มละ 4 คน

3) ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล นำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยการผลิต

4) ขั้นสรุปและสะท้อนคิด ขั้นประเมินผลการดำเนินกิจกรรม สรุปผล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดร่วมกัน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ได้ผลการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาบริบทของชุมชนตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี พบว่าวิถีชุมชนเกี่ยวข้องกับทะเลมีชื่อเสียงโดดเด่นในเรื่องผ้าทอมือ และแป้งท้าวยายม่อม ผลการสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านและนำเสนอหัวข้อโครงงานและรายละเอียดกิจกรรมพบว่าผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่ต้องการทำผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ซึ่งชาวบ้านที่เป็นสตรีส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านมีความต้องการทำอาชีพเสริม โดยใช้วัตถุดิบธรรมชาติที่หาได้ง่ายในครัวเรือน ราคาถูก มีสูตรวิธีการทำและขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน นิสิตแต่ละกลุ่มได้เชื่อมโยงความต้องการของชุมชนและออกแบบรายละเอียดรูปแบบกิจกรรมโครงงานเคมี จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์ของแต่ละกิจกรรมดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์

กิจกรรม	ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	สรรพคุณ/ประโยชน์
1	น้ำยาล้างจานจากมะนาว 	มะนาว เกลือ N70	ช่วยกำจัดคราบมันและสิ่งสกปรก
2	สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 	เปลือกส้ม เกลือ N70	ช่วยทำความสะอาดผิว ช่วยลดแบคทีเรียอย่างอ่อนโยน มีกลิ่นหอมสดชื่นจากเปลือกส้ม
3	แชมพูมะกรูด 	มะกรูด เกลือ N70	กระตุ้นการเจริญเติบโตของเส้นผม ลดการหลุดล่วง บำรุงรากผมให้แข็งแรง ช่วยลดรังแค บรรเทาอาการคันหนังศีรษะ

กิจกรรม	ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	สรรพคุณ/ประโยชน์
			ทำให้ผมดกดำ
4	สบู่สครับกากกาแฟ 	ผงกากกาแฟ ผงขมิ้น ผงไพล ผงมะหาด ผงทานาคา น้ำมันมะพร้าว น้ำผึ้ง กลีเซอรีน	ช่วยผลัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ดูดซับความมันส่วนเกิน ลดกลิ่นตัว ช่วยให้ผิวเรียบเนียนและกระชับ บำรุงผิวจากสารต้านอนุมูลอิสระ
5	ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 	ขี้ผึ้ง น้ำมันมะพร้าว พิมเสน การบูร น้ำมันยูคาลิปตัส น้ำมันเปเปอร์มิ้น	บรรเทาอาการ เช่น คัดจมูก หน้ามืด เวียนศีรษะ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ลดอาการคันและบวมแดง
6	เทียนหอมสมุนไพร 	น้ำมันหอมระเหย กลิ่นดอกแก้ว ดอกมะลิ และมะพร้าวไขถั่วเหลือง	กลิ่นมะลิ ช่วยผ่อนคลายความเครียดและวิตกกังวล กระตุ้นอารมณ์เชิงบวก กลิ่นดอกแก้ว ช่วยให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย สร้างความรู้สึกสดชื่น กลิ่นมะพร้าว ช่วยผ่อนคลาย ลดความเครียด ช่วยให้อารมณ์ดี สดชื่น

4.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็น ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน และผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

1) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน 6 กิจกรรม มีประเด็นในการประเมินได้แก่ รูปแบบผลิตภัณฑ์ การนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างรายได้ รูปแบบกิจกรรม เวลาและสถานที่ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ผลการประเมินแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามและน่าสนใจเหมาะสมต่อการใช้งานจริง	4.95	0.20	มากที่สุด

2. การนำเสนอผลิตภัณฑ์มีความชัดเจนและดึงดูด	4.88	0.33	มากที่สุด
3. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ	4.91	0.28	มากที่สุด
5. การทำกิจกรรมได้แนวคิดใหม่ที่สามารถต่อยอดการสร้างรายได้	4.87	0.33	มากที่สุด
6. ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน	4.75	0.60	มากที่สุด
7. การทำกิจกรรมมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นอาชีพ	4.66	0.63	มากที่สุด
8. กิจกรรมช่วยเพิ่มทักษะด้านการตลาดและการขาย	4.54	0.72	มากที่สุด
9. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมเหมาะสม เพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติและทดลอง	4.87	0.33	มากที่สุด
10. สถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.87	0.33	มากที่สุด
11. รูปแบบการจัดกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสม	4.87	0.33	มากที่สุด
12. ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอด	4.95	0.20	มากที่สุด
13. ผู้ฝึกอบรมถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.91	0.28	มากที่สุด
14. ผู้ฝึกอบรมมีเทคนิคการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ	4.91	0.28	มากที่สุด
15. ผู้ฝึกอบรมตอบคำถามและให้คำแนะนำอย่างชัดเจน	4.87	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.84**	**0.40**	**มากที่สุด**

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. กิจกรรมช่วยพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม	4.55	0.51	มากที่สุด

2. กิจกรรมส่งเสริมทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการทดลองรูปแบบโครงงาน	4.75	0.44	มากที่สุด
3. นิสิตสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ครบถ้วนในการฝึกอบรม	4.40	0.59	มาก
4. นิสิตมีการเตรียมความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ สารเคมีที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม	4.50	0.60	มาก
5. นิสิตสามารถตอบข้อซักถามในการปฏิบัติกิจกรรม	4.60	0.47	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	4.55	0.51	มากที่สุด
7. การได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน	4.85	0.36	มากที่สุด
8. กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชนได้	4.75	0.44	มากที่สุด
9. กิจกรรมส่งเสริมการนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชน	4.50	0.60	มาก
10. ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการอบรม	4.15	0.74	มาก
11. ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังการอบรม	4.75	0.44	มากที่สุด
12. กิจกรรมทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง	4.40	0.50	มาก
13. กิจกรรมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม	4.65	0.58	มากที่สุด
14. กิจกรรมช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.80	0.41	มากที่สุด
15. กิจกรรมส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน	4.85	0.36	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.60**	**0.54**	**มากที่สุด**

5. อภิปรายผล

5.1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานมาจากงานวิจัยต่าง ๆ (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561; ลัดดา ประสาร และ เยาวลักษณ์ สุวรรณแข, 2563; แสงงาม นิธิภคพันธ์ และ

คณะ, 2564; Owens & Wang, 1996) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียมการ นิสิตดำเนินการสำรวจข้อมูลการทำผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องความต้องการของชุมชน วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบกิจกรรม จัดเตรียมความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ทำกิจกรรม 2) ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นดำเนินการฝึกอบรมโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เข้าอบรมทุกคนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้ขั้นตอนวิธีการทำและเทคนิคในทางปฏิบัติ โดยนิสิตแต่ละกลุ่มทำหน้าที่ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และสารเคมี 3) ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล เป็นขั้นตอนของการนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยการผลิต 4) ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นการประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม สรุปผล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดร่วมกัน แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมในการวิจัยนี้เป็นรูปแบบโครงงานเคมี แบ่งเป็น 6 กิจกรรม ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์ 1) น้ำยาล้างจานจากมะนาว 2) สบู่เหลวจากเปลือกส้ม 3) แชมพูมะกรูด 4) สบู่สครับจากกากกาแฟ 5) ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส 6) เทียนหอมสมุนไพร การนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มที่ได้ร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์ดังแสดงในตาราง 1 ผลการจัดกิจกรรมพบว่า

กิจกรรม 1 การน้ำยาล้างจานจากมะนาว เนื่องจากน้ำมะนาวมีกรดซิตริกตามธรรมชาติที่สามารถช่วยกำจัดคราบมันและสิ่งสกปรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มะนาวหาได้ง่ายมีใช้ทุกครัวเรือน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำน้ำยาล้างจานสูตรธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยต่อผู้ใช้ ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ขั้นตอนการผลิตมีการพัฒนาวิธีการทำที่ส่งผลต่อความใสและลดการเกิดฟองที่มากเกินไปของผลิตภัณฑ์

กิจกรรม 2 สบู่เหลวจากเปลือกส้ม เป็นสบู่เหลวล้างมือที่ทำมาจากเปลือกส้มซึ่งแตกต่างจากสบู่เหลวทั่วไปที่มีส่วนผสมของพาราเบน การเพิ่มมูลค่าให้กับเปลือกส้มด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มมีกลิ่นหอมธรรมชาติ มีสรรพคุณในด้านการลดแบคทีเรีย อ่อนโยนไม่ระคายเคือง เหมาะกับทุกสภาพผิว

กิจกรรม 3 แชมพูมะกรูด มะกรูดเป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่นิยมใช้ดูแลเส้นผมและหนังศีรษะมาตั้งแต่โบราณ ช่วยลดรังแค บรรเทาอาการคันศีรษะ และทำให้ผมดกดำ แนวคิดในการทำแชมพูจากมะกรูดจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการลดการใช้สารเคมี ลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน ส่งเสริมการใช้สมุนไพรไทยให้เกิดคุณค่า ขั้นตอนการผลิตมีการลดปริมาณ N70 ลง และค่อย ๆ คนส่วนผสมเพื่อไม่ให้เกิดฟองปริมาณมากเกินไป

กิจกรรม 4 สบู่สครับจากกากกาแฟ บริเวณโดยรอบชุมชนมีร้านขายกาแฟเป็นจำนวนมากมีการใช้เมล็ดกาแฟมาชงกาแฟส่วนกากกาแฟที่เหลือจากการชงนั้นไม่สามารถนำกลับมาชงซ้ำได้ ทำให้กากกาแฟส่วนใหญ่ที่เหลือจากการทำกาแฟถูกทิ้งอย่างเปล่าประโยชน์จึงมีแนวคิดในการนำกากกาแฟที่เหลือทิ้งมาทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและลดขยะจากร้านกาแฟ โดยการนำมาทำสบู่สครับจากกากกาแฟ กากกาแฟมีคุณสมบัติช่วยขจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด ช่วยลดการสะสมของไขมันใต้ผิว และช่วยให้ผิว

กระจ่างใสขึ้น จากข้อสรุปและการสะท้อนคิดของกิจกรรมนี้พบว่า สบู่มีขนาดที่เล็กเกินไป จึงมีการปรับปรุงและออกแบบขนาดของสบู่โดยใช้แม่พิมพ์ขนาดใหญ่ขึ้น ในส่วนรูปลักษณ์ของสบู่สามารถใช้แม่พิมพ์รูปอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากรูปเมล็ดกาแฟ หากต้องการความคงทนของสบู่ควรเพิ่มกลีเซอรีน และรอให้สบู่นั้นจับตัวหรือแข็งตัว

กิจกรรม 5 ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส ยาหม่องเป็นทางเลือกหนึ่งในการบรรเทาอาการคัดจมูกวิงเวียนศีรษะหรือแมลงกัดต่อย ใช้งานง่ายพกพาสะดวกและได้ผลรวดเร็ว ยาหม่องส่วนใหญ่มีกลิ่นแรงบางชนิดใช้สารเคมีที่อาจทำให้ระคายคืองในผู้ที่ผิวแพ้ง่าย จึงมีแนวคิดในการพัฒนายาหม่องยูคาลิปตัสจากสมุนไพรโดยเน้นกลิ่นหอมธรรมชาติที่ช่วยให้รู้สึกสดชื่น บรรเทาอาการคัดจมูกและเวียนศีรษะพร้อมทั้งลดการใช้สารเคมี ขั้นตอนการผลิตมีการพัฒนาวิธีการผสม อัตราส่วนผสม เพื่อให้มีกลิ่นหอมเย็นจากสมุนไพร เนื้อยามีความคงตัวไม่เหลวเกินไป

กิจกรรม 6 เทียนหอมสมุนไพร เทียนหอมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้คนนิยมใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นทั้งในบ้าน ร้านกาแฟ สปา หรือให้เป็นของขวัญ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์เป็นการผลิตเทียนหอมที่มีกลิ่นจากธรรมชาติ ได้แก่ กลิ่นมะพร้าว ดอกมะลิ และดอกแก้ว และมีการประดับตกแต่งเทียนหอมในธีมทะเลด้วยของตกแต่ง เช่น เปลือกหอย หินสี ต้นไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่สดชื่นเหมือนอยู่ริมทะเล สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทะเล

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมเป็นรายกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม พบว่า กิจกรรม 1 การน้ำยาล้างจานจากมะนาว มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.85, σ = 0.29) กิจกรรม 2 สบู่เหลวจากเปลือกส้ม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.68, σ = 0.50) กิจจกรรม 3 แชมพูมะกรูด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.72, σ = 0.64) กิจกรรม 4 สบู่สครับจากกากกาแฟ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.59, σ = 0.17) กิจกรรม 5 ยาหม่องกลิ่นยูคาลิปตัส ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 5.00, σ = 0.00) กิจกรรม 6 เทียนหอมสมุนไพร ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.90, σ = 0.17) ตามลำดับ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานทั้ง 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน (CBL) เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เช่น ความต้องการด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ช่องทางในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์และสารเคมี และส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกิตติยา ฤทธิภักดี และคณะ (2568) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในบริบทของชุมชน ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชนซึ่งช่วยเชื่อมโยงทฤษฎีกับประสบการณ์จริง การเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจลึกซึ้งในปัญหาชุมชน

5.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมทั้ง 6 กิจกรรม ภาพรวมทั้งหมดของโครงการ จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามและน่าสนใจเหมาะสมต่อการใช้งานจริง และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมทำให้ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.95 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ผู้ฝึกอบรมถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ผู้ฝึกอบรมมีเทคนิคการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.91 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมการเป็นผู้นำในการเรียนรู้ให้กับชุมชน นิสิตสามารถเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ฝึกอบรมที่ทำหน้าเป็นโค้ชถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเคมี ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับชุมชนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาเดช อุปนันท์ (2564) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสร้างโค้ชผู้นำการเรียนรู้ สร้างของดีที่มีมูลค่าสู่ชุมชน สร้างครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างแหล่งเรียนรู้เชิงพื้นที่

5.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4..60 เมื่อพิจารณารายการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และกิจกรรมส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.85 รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาให้นิสิตสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยการจัดประสบการณ์ตรงผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน นิสิตได้บูรณาการองค์ความรู้ทางเคมีกับการปฏิบัติการทดลองจริงในรูปแบบโครงงานเคมี ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทดลอง ทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนภกานต์ หน่วยคอน และคณะ (2568) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์ ผลวิจัยพบว่านักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ทักษะมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนระดับดีมาก 2 ทักษะได้แก่ ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและด้าน

การสื่อสาร สาระสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ตามลำดับ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ผู้เรียนได้ออกแบบกิจกรรมการทดลอง มีการปรับปรุงพัฒนาสูตรและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้จริง ผ่านการประยุกต์องค์ความรู้ทางเคมีไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน (OTOP) การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามทันสมัย สามารถนำไปต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในแต่ละกิจกรรมมีการใช้วัตถุดิบธรรมชาติและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมการใช้สมุนไพรไทยได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม และคณะ (2562) ที่ศึกษาการเรียนรู้แบบโครงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาเคมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่าสามารถพัฒนานักศึกษาให้ได้รับประสบการณ์การทำงานในสภาพจริงที่ต้องเชื่อมโยงแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ในระดับการใช้งานในชีวิตประจำวันไปจนถึงในเชิงพาณิชย์ นักศึกษาได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลท้องถิ่นในการพัฒนาและต่อยอดทางความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชน และใช้ทรัพยากร ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนนั้นมาสร้างเป็นชิ้นงานได้อย่างสร้างสรรค์

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาสมุนไพรไทยตัวอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่สามารถนำมาผลิตได้หลากหลายผลิตภัณฑ์

2. การศึกษาเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โลโก้หรือตราสัญลักษณ์เพื่อสร้างความดึงดูดใจให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่นและน่าซื้อ

3. การพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ด้านอื่น ๆ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงการทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานอุสาหกรรมเพื่อการจัดจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP)

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาในครั้งนี้คือ ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการบูรณาการวิชาเคมีกับชุมชนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและวิเคราะห์ผล ขั้นสรุปและสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน (CBL) เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเคมีทำให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าให้กับชุมชน (OTOP) และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา ฤทธิภักดี, ปวรรณรัตน์ ประเทืองไทย, & ธฤตา นฤภัย. (2568). การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8*(5), 71-85.

ธนะวิทย์ เพียรดี, เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์, อมราวดี คำบุญ, & พัทธ์ธีรา ทองอ้ม. (2568). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับการจัดการสัมมนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33*(1), 174-188.

ธนีนาฏ ณ สุนทร. (2561). USC- Service Learning Model: สู่การพัฒนานักศึกษาในยุค Thailand 4.0. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46*(3), 325-344.

ธันยนันท์ ศรีพันธ์ลม, กุลธิดา นุกูลธรรม, & นันทรัตน์ เครืออินทร์. (2562). การเรียนรู้แบบโครงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาเคมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้, 10*(2), 216-230.

นภกานต์ หน่วยคอน, อภิรดี ศรีภิรมย์รักษ์, นิชานันท์ อุดมศักดิ์สกุล, & พันธ์ทิพย์ โอฬารรัตน์มณี. (2568). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาชีววิทยาประยุกต์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 35*(1), 71-85.

พิมพันธ์ เตชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, & ราเชน มีศรี. (2551). *การสอนคิดด้วยโครงงาน: การเรียนการสอนแบบบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ประสาร, & ยาวลักษณ์ สุวรรณแข. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยกลยุทธ์การบริการสังคมและการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม: ชุมชนน้ำตกปลายน้ำ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพัฒนศาสตร์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, *3*(1), 139-166.

วนิดา ศรีสุข, วิชิต สุรัตน์เรืองชัย, & พงศ์เทพ จิระโร. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14*(1), 380-390.

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11*(3), 179-191.

แสงงาม นิธิภคพันธ์, ทัศนีย์ มูลคำปลิว, ดวงจันทร์ แก้วกงพาน, ชิสาพัชร์ ชูทอง, & สุดาภรณ์ สืบสุตัน. (2564). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11*(1), 111-125.

อาเดช อุปนันท์. (2564). *การออกแบบการเรียนรู้แบบ CBL เพื่อตอบโจทย์การสร้างครูอัตลักษณ์เชิงพื้นที่*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2568 จาก https://lpn.mcu.ac.th/mculpn/wp-content/uploads/2022/07/CBL-การจัดการเรียนรู้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่.pdf

Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J., (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship.* Washington: Coalition for Community Schools. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED491639.pdf

Owens, T. R., & Wang, C. (1996). *Community-Based Learning: A Foundation for Meaningful Educational Reform.* Omaha: University of Nebraska. Retrieved from https://digitalcommons.unomaha.edu/slceslgen/37/

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Buddhism

รูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

A Hotel Management Model for Supporting Buddhist Tourism and Sustainable Tourism Development in Chaiyaphum Province, Thailand

ศศิธร แทนรินทร์[1*]

[1,2]มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ, ประเทศไทย

Sasitorn Taenrin[1]
[1,2] Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum, Thailand
✉: ivysoda042@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 05 March 2026; Revised: 04 April 2026; Accepted: 17 April 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ 2) วิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง นอกจากนี้ ยังเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้แทนวัด และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับค่อนข้างสูง ทั้งในด้านทำเลที่ตั้ง ความสงบของสภาพแวดล้อม และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญด้านการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเฉพาะการขาดรูปแบบกิจกรรมและบริการที่เชื่อมโยงมิติทางจิตวิญญาณอย่างเป็นระบบ ผลการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแสดงให้เห็นว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดบริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการพักผ่อนกับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัย ได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเน้น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณที่ตอบสนอง

ความต้องการเฉพาะกลุ่ม 2) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในพื้นที่ และ 3) การดำเนินงานภายใต้หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงพุทธ, การบริหารจัดการโรงแรม, ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

This study aimed to 1) examine the potential and limitations of hotels in Chaiyaphum Province in accommodating Buddhist tourism, 2) analyze the influence of niche service design on Buddhist tourists'satisfaction, and 3) develop a hotel management model to support Buddhist tourism and sustainable tourism development. A mixed methods research design was employed. Quantitative data were collected from 400 Buddhist tourists staying in hotels in Chaiyaphum Province using a structured questionnaire and analyzed using descriptive statistics, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling. In addition, qualitative data were gathered from 15 key informants, including hotel operators, temple representatives, and tourism-related agencies, through in-depth interviews and analyzed using content analysis. The findings revealed that hotels in Chaiyaphum Province possess a relatively high potential to support Buddhist tourism, particularly in terms of location, tranquil environment, and basic facilities. However, significant limitations were identified in the design of specialized services tailored to Buddhist tourists, especially the lack of systematically integrated spiritual service offerings. The structural model analysis indicated that niche service design, including meditation spaces, healthy or vegetarian food services, and integrated tourism packages combining relaxation with spiritual practices, had a statistically significant positive influence on tourists' satisfaction. Based on the findings, a hotel management model for Buddhist tourism was developed, consisting of three key components: 1) spiritual-oriented service design tailored to specific tourist needs, 2) integration and collaboration among hotels, temples, and local communities, and 3) implementation based on sustainable tourism principles encompassing economic, social, and environmental dimensions. The proposed model provides both policy and practical implications for enhancing the capacity and competitiveness of Buddhist tourism at the local level.

Keyword: Buddhist tourism, hotel management, tourist satisfaction, sustainable tourism, Chaiyaphum Province

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยแนวโน้มสำคัญของนักท่องเที่ยวทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าทางจิตใจ สุขภาพและความยั่งยืนมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงพุทธจึงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความสงบทางจิตใจ การพัฒนาตนเอง และประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิต (Sharpley & Jepson, 2011; Timothy & Olsen, 2006; Sharpley, 2021) การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างประสบการณ์ด้านจิตใจแก่ผู้เดินทาง

เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวอีกด้วย (Nunkoo et al., 2020; UNWTO, 2017)

ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เนื่องจากมีวัด ศาสนสถาน และแหล่งปฏิบัติธรรมจำนวนมาก รวมทั้งมีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและจิตวิญญาณที่สำคัญได้ (Cohen, 2008; UNWTO, 2017) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับรูปแบบการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวร่วมสมัย โดยเฉพาะแนวคิดการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม (Niche Service Design) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (Kotler & Keller, 2016; Pine & Gilmore, 1999)

แนวคิดการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิที่เอื้อต่อการพักผ่อนทางจิตใจ การจัดบริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรม รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวที่ผสมผสานกิจกรรมการพักผ่อนและการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสามารถช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้ (Prebensen et al., 2014; Smith, 2013)

การออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวในระยะยาว (Chen & Chen, 2010; Oliver, 1997) นอกจากนี้ การพัฒนาบริการที่เหมาะสมยังสามารถส่งเสริมแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) (Bramwell & Lane, 2011) ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ (Butler, 1999; UNWTO, 2018)

ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในฐานะกลไกหนึ่งของการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน และผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดระบบการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ (บุญเลิศ, 2564) ทั้งนี้ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยยังต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว (อภิชาติ, 2563)

ขณะเดียวกัน งานวิจัยด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพการให้บริการและประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ (ศิริพร, 2565) โดยความพึงพอใจดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทต่อการตัดสินใจในการกลับมาใช้บริการในอนาคต

นอกจากนี้ งานวิจัยในระยะหลังยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสามารถช่วย

ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ (ชุติมา, 2566) ขณะเดียวกัน คุณภาพการให้บริการของสถานประกอบการท่องเที่ยวมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาใช้บริการของนักท่องเที่ยว (ธนพล, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาโรงแรมให้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มและเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ (Prebensen et al., 2014; Pine & Gilmore, 1999)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และคุณภาพการให้บริการในธุรกิจท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดการศึกษาเชิงบูรณาการที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ได้แก่ การจัดพื้นที่สมาธิ เมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และแพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงอธิบายลำดับขั้น (Explanatory Sequential Design) ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายและสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แนวทางดังกล่าวช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์เกี่ยวกับการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างครอบคลุม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของการวิจัยเชิงสถิติขั้นสูง โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโรงแรมและมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้แทนจากวัด และผู้แทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) การรับรู้ต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม (ด้านพื้นที่สมาธิ ด้านอาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ และด้านแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่การปฏิบัติธรรม)

3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

4) การรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)

ข้อคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ ลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) ตั้งแต่ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ถึงระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด (Likert, 1932)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 นอกจากนี้ได้ทดสอบ ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.91 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ รวมถึงประเด็นความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เข้าพักในโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วน จากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน พร้อมทั้ง

บันทึกเสียงและถอดความข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล นอกจากนี้ยังใช้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการรับรู้ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า

(1) ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 220 คน (ร้อยละ 55.00) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 180 คน (ร้อยละ 45.00)

(2) ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 31–40 ปี จำนวน 128 คน (ร้อยละ 32.00) รองลงมาคือ อายุ 41–50 ปี จำนวน 104 คน (ร้อยละ 26.00) อายุ 21–30 ปี จำนวน 92 คน (ร้อยละ 23.00) อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 56 คน (ร้อยละ 14.00) และ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.00)

(3) ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มี ระดับปริญญาตรี จำนวน 210 คน (ร้อยละ 52.50) รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 98 คน (ร้อยละ 24.50) ปริญญาโท จำนวน 72 คน (ร้อยละ 18.00) และ ปริญญาเอก จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.00)

(4) ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น พนักงานเอกชน จำนวน 140 คน (ร้อยละ 35.00) รองลงมา ข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 96 คน (ร้อยละ 24.00) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 84 คน (ร้อยละ 21.00) นักศึกษา จำนวน 48 คน (ร้อยละ 12.00) และ อื่น ๆ จำนวน 32 คน (ร้อยละ 8.00)

4.2 การรับรู้ต่อความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับค่อนข้างสูง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทั้งนี้ การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่เน้นการออกแบบบริการ เชิงจิตวิญญาณ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชน และการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับ

พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้ต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงพุทธมีความคิดเห็นต่อการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.26, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ การจัดพื้นที่สมาธิ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.61) และ เมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.64) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับบริการที่สามารถผสมผสานกิจกรรมการพักผ่อนและการปฏิบัติธรรมเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.60) และการรับรู้ต่อ ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, 4.14 และ 4.07 ตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมทั้งความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ได้

4.4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่าการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.72, $p < 0.001$) นอกจากนี้ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยังมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (β = 0.64, $p < 0.001$) และการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มยังส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (β = 0.41, $p < 0.01$)

ในส่วนของความสอดคล้องของโมเดล พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า χ^2/df = 2.12, CFI = 0.94 และ RMSEA = 0.052 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

4.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปร การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม พบว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading: λ) อยู่ระหว่าง 0.77–0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($\lambda \geq 0.50$) และมีค่า t-value อยู่ระหว่าง 16.85–20.05 ซึ่งมากกว่า 1.96 แสดงว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดของตัวแปรแฝงได้อย่างหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตัวแปรด้านแพ็กเกจพักผ่อน–ปฏิบัติธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด (λ = 0.82–0.85) รองลงมาคือ การจัดพื้นที่สมาธิ (λ = 0.79–0.82) และ อาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ (λ = 0.77–0.83) ตามลำดับ ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายความแปรปรวน (R^2) อยู่ระหว่าง **0.59–0.72** แสดง

ให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงได้ในระดับค่อนข้างสูง

4.6 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (Model Fit Indices)

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี โดยมีค่า χ^2/df เท่ากับ 1.49 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 3.00 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสม นอกจากนี้ ค่าดัชนีความสอดคล้องอื่น ๆ ได้แก่ GFI = 0.93, CFI = 0.96 และ TLI = 0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.90 และค่า RMSEA = 0.036 และ SRMR = 0.041 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 0.08

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบจำลองการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) ศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ผลการศึกษาพบว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพในระดับค่อนข้างสูงในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของโรงแรมที่มีความสงบและอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและธรรมชาติ ความสะอาดและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อนเชิงจิตวิญญาณ รวมถึงความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ การขาดการออกแบบบริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดโปรแกรมปฏิบัติธรรมร่วมกับวัดในพื้นที่ และการพัฒนาแพ็กเกจการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ นอกจากนี้ ยังขาดความร่วมมือเชิงระบบระหว่างโรงแรม วัด และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ

2) วิเคราะห์อิทธิพลของการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์ประกอบของการออกแบบบริการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิภายในโรงแรม การจัดเมนูอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติที่สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติทางศาสนา และการพัฒนาแพ็กเกจการพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรมร่วมกับวัดในพื้นที่ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า แพ็กเกจ พักผ่อน–ปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ และการจัดเมนูอาหารสุขภาพ/มังสวิรัติ ตามลำดับ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวสามารถช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีคุณค่าได้

3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมที่เหมาะสมสำหรับการรองรับ การท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิได้ โดยรูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณภายในโรงแรม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม 2) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธและกิจกรรมทางศาสนาอย่างเป็นระบบ และ 3) การดำเนินงานของโรงแรมที่คำนึงถึงหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มกับผลลัพธ์ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อโรงแรมสามารถพัฒนาบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การกลับมาใช้บริการซ้ำ การบอกต่อ และการสนับสนุนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะยาว

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพและข้อจำกัดของโรงแรม

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โรงแรมในจังหวัดชัยภูมิ มีศักยภาพในระดับค่อนข้างสูงในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยเฉพาะด้านทำเลที่ตั้ง ความสงบของสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อนเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยในระดับสากลที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม (environmental setting) และความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ (sense of place) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและคุณค่าเชิงจิตใจแก่ผู้เดินทาง (Smith, 2013; Timothy & Olsen, 2006) ในขณะเดียวกัน ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนามีศักยภาพสูงด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและศาสนา อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับพื้นที่ (บุญเลิศ, 2564; ชุติมา, 2566)

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างงานวิจัยในต่างประเทศกับบริบทของประเทศไทย คือ งานวิจัยในต่างประเทศมักให้ความสำคัญกับการออกแบบประสบการณ์แบบครบวงจร (Integrated Experience Design) ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดรอง ยังคงขาดการบูรณาการระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มในวรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าระบบการท่องเที่ยวที่ขาดการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนใน

ระยะยาว

2. การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การให้บริการอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการออกแบบแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มสามารถยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยว และสร้างความพึงพอใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นว่า “ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว” เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความพึงพอใจโดยตรง และจำเป็นต้องได้รับ การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย (Prebensen et al., 2014; Chen & Chen, 2010) รวมถึงงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งพบว่า คุณภาพการให้บริการและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ

ในบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล (2564) ที่พบว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และศิริพร (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าทั้งคุณภาพบริการและประสบการณ์เชิงจิตวิญญาณเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในบริบทไทย

นอกเหนือจากประสบการณ์ในระดับทั่วไปแล้ว ข้อค้นพบดังกล่าวยังสนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณซึ่งมองว่าการท่องเที่ยวมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การสะท้อนตนเอง และการพัฒนาคุณค่าภายในของนักท่องเที่ยว (Sharpley, 2021) นอกจากนี้ Huang et al. (2022) และ Olsen (2023) ยังชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีมิติทางจิตวิญญาณสามารถสร้างความพึงพอใจในระดับลึก (deep satisfaction) และส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในระยะยาว โดยเฉพาะความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำและการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้อื่น

3. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มของโรงแรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ และความพึงพอใจดังกล่าวยังส่งผลต่อการรับรู้และการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าประสบการณ์ที่มีคุณค่าไม่ได้หยุดอยู่เพียงความพึงพอใจในระยะสั้น แต่สามารถต่อยอดไปสู่ผลลัพธ์เชิงระบบในระดับพื้นที่ได้ ซึ่งเป็นการขยายผลจากข้อค้นพบในประเด็นที่ 2 ที่ชี้ว่า การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสบการณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ของ B. Joseph Pine II และ James H. Gilmore (1999) ที่เสนอว่าองค์กรควรมุ่งสร้าง “ประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย” มากกว่าการให้บริการในเชิงหน้าที่เพียงอย่าง

เดียว ซึ่งในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การจัดพื้นที่สมาธิ การให้บริการอาหารสุขภาพ และการออกแบบแพ็กเกจพักผ่อนควบคู่การปฏิบัติธรรม ล้วนเป็นการออกแบบประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อมิติทางอารมณ์และจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูงและต่อเนื่องไปสู่พฤติกรรมที่สนับสนุนความยั่งยืน

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล โดย Hall et al. (2021) ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวควรสร้างความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ขณะเดียวกัน World Tourism Organization (2015) ชี้ว่า ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวจำเป็นต้องตั้งอยู่บนการบริหารจัดการทรัพยากรในระยะยาวและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ที่พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนพฤติกรรมและทัศนคติที่เอื้อต่อความยั่งยืน

ในบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและคุณภาพการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการสร้างคุณค่าและความยั่งยืนในชุมชน (เช่น ธนพล, 2564; ศิริพร, 2565; ชุติมา, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มไม่เพียงแต่เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แต่ยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรทางศาสนา วัฒนธรรม และการบริการเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Suntikul และ Dorji (2022) ที่เน้นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยทั้งการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว และกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการทรัพยากรทางศาสนา วัฒนธรรม และการบริการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถยกระดับประสบการณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และต่อยอดไปสู่การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทยที่ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการให้บริการและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนในระดับชุมชน (ธนพล, 2564; ชุติมา, 2566) และแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Suntikul และ Dorji (2022) ที่ระบุว่า การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบนิเวศการท่องเที่ยวที่สมดุลและก่อให้เกิดคุณค่าในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณของโรงแรมควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงแรม วัด และชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการโรงแรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มสามารถส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการทรัพยากรและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของจังหวัดชัยภูมิ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า แบบจำลองนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณ ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในบริบทของโรงแรมที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยมิติแรกคือ การออกแบบบริการเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Service Design) ซึ่งประกอบด้วยการจัดพื้นที่สำหรับการทำสมาธิ การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาแพ็กเกจการพักผ่อนควบคู่กับการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อ ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว (Spiritual Satisfaction) โดยตัวแปรดังกล่าวทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านที่สะท้อนประสบการณ์เชิงคุณค่าภายในของนักท่องเที่ยว อันเกิดจากการได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการด้านจิตวิญญาณ

ความพึงพอใจเชิงจิตวิญญาณดังกล่าวส่งผลต่อ ความยั่งยืนแบบองค์รวม (Holistic Sustainability) ซึ่งประกอบด้วยสามมิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนยังต้องอาศัย กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่ (Collaborative Governance Mechanism) ระหว่างวัด โรงแรม และชุมชน เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการและสร้างคุณค่าร่วมกันในระดับพื้นที่

ดังนั้น แบบจำลองนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนไม่เพียงขึ้นอยู่กับการพัฒนาบริการของโรงแรมเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยการออกแบบประสบการณ์เชิงจิตวิญญาณที่มีความหมายควบคู่กับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับจังหวัด โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการโรงแรม วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดชัยภูมิ

2. ควรกำหนดแนวทางหรือมาตรฐานการพัฒนาโรงแรมและที่พักที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการปฏิบัติธรรม การจัดอาหารสุขภาพหรืออาหารมังสวิรัติ และการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมทางศาสนาร่วมกับวัดในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณที่เหมาะสม

3. ควรสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงแรมดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธในบริบทของจังหวัด

รองหรือพื้นที่ท่องเที่ยวทางศาสนาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลธุรกิจหรือรูปแบบการบริหารจัดการโรงแรมเชิงพุทธในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อขยายองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

ชุติมา ศรีสวัสดิ์. (2566). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารพัฒนาท้องถิ่น, 12*(1), 78–95.

ธนพล ใจดี. (2564). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว. *วารสารการท่องเที่ยวไทย, 15*(2), 45–60.

บุญเลิศ วงศ์ประสิทธิ์. (2564). แนวทางการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 18*(2), 55–72.

ศิริพร แสงทอง. (2565). *ประสบการณ์ทางศาสนาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงพุทธ* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

อภิชาติ บุญมี. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย. *วารสารการจัดการภาครัฐ, 10*(3), 101–120.

Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre and every business a stage*. Harvard Business School Press.

Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism, 19*(4–5), 411–421. https://doi.org/10.1080/09669582.2011.580586

Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies, 1*(1), 7–25. https://doi.org/10.1080/14616689908721291

Chen, C. F., & Chen, F. S. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction, and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management, 31*(1), 29–35. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.02.008

Cohen, E. (2008). The changing faces of contemporary tourism. *Society, 45*(4), 330–333. https://doi.org/10.1007/s12115-008-9096-8

Timothy, D. J., & Olsen, D. H. (2006). *Tourism, religion and spiritual journeys*. Routledge.

Hall, C. M., Scott, D., & Gössling, S. (2021). Pandemics, transformations and tourism: Be

careful what you wish for. *Tourism Geographies, 23*(3), 577–598. https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131

Huang, S., Hsu, C. H. C., & Chan, A. (2022). Tourist experience, satisfaction, and behavioral intention in spiritual tourism. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 39*(4), 435–448. https://doi.org/10.1080/10548408.2022.2048288

Nunkoo, R., Sharma, A., Rana, N. P., & Dwivedi, Y. K. (2020). Advancing sustainable tourism: The role of smart technologies and institutional frameworks. *Journal of Sustainable Tourism, 28*(12), 2033–2053. https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1744126

Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer*. McGraw-Hill.

Olsen, D. H. (2023). The future of religious tourism and pilgrimage. *Tourism Recreation Research, 48*(2), 260–272.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.

Prebensen, N. K., Kim, H., & Uysal, M. (2016). Co-creation as moderator between the experience value and satisfaction relationship. *Journal of Travel Research, 55*(7), 934–945. https://doi.org/10.1177/0047287513520441

Sharpley, R., & Jepson, D. (2011). Rural tourism: A spiritual experience? *Annals of Tourism Research, 38*(1), 52–71. https://doi.org/10.1016/j.annals.2010.05.002

Sharpley, R. (2021). Tourism and spiritual transformation. *Annals of Tourism Research, 87*, Article 103160. https://doi.org/10.1016/j.annals.2021.103160

Smith, M. K. (2013). *The Routledge handbook of tourism and spirituality*. Routledge.

Suntikul, W., & Dorji, U. (2022). Tourism, spirituality and sustainable community development. *Sustainability, 14*(9), Article 5432. https://doi.org/10.3390/su14095432

Timothy, D. J., & Olsen, D. H. (2006). *Tourism, religion and spiritual journeys*. Routledge.

World Tourism Organization. (2015). *Sustainable development of tourism*. UNWTO.

World Tourism Organization. (2017). *Tourism and culture synergies*. UNWTO.

World Tourism Organization. (2018). *Tourism for development: Volume I—Key areas for action*. UNWTO. https://doi.org/10.18111/9789284419728

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

Learning Activities Using Role-Playing on Comparative Religion to Develop Empathetic Acceptance of Differences Skills among Grade 9 Students at Surasakmontree School

สุภารัตน์ ทองแย้ม[1*], วัลลภัช สุชสวัสดิ์[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Suparut Tongyam[1], Wanlapach Suksawat[2]
[1,2] Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉:* suparutt67@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 10 March 2026; Revised: 29 March 2026; Accepted: 14 April 2026
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี 2)เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัย และเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจำแนกประเด็นศึกษาตามที่กำหนด ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความแตกต่างทางศาสนาในบริบทของโรงเรียนก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ความไม่มั่นใจในการสื่อสาร และบางกรณีมีพฤติกรรมล้อเลียนหรือมองข้ามความรู้สึกของเพื่อนต่างศาสนา แม้จะไม่รุนแรง แต่สะท้อนถึงการขาดทักษะการมองมุมมองของผู้อื่นและการตอบสนองด้วยความเห็นอกเห็นใจ 2) รูปแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนสวมบทบาทและเผชิญสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับบริบทจริงของโรงเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมุมมองของผู้อื่นได้ลึกซึ้งขึ้น การอภิปรายหลังการแสดงและการสะท้อนคิดท้ายคาบมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับ

ประสบการณ์ทางอารมณ์ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และปรับมุมมองต่อความแตกต่างทางศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : บทบาทสมมติ, ทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ, ศาสนาเปรียบเทียบ

Abstract

This research aimed to: 1) examine the problems arising from religious differences among Grade 9 students at Surasakmontree School, and 2) develop learning activities using role-playing on comparative religion to enhance students' empathetic acceptance of differences. This study employed a qualitative research approach. Data were collected through interviews with teachers in the Social Studies, Religion, and Culture Learning Area, as well as Grade 9 students who were the target group of the study. The data were analyzed through thematic categorization based on predetermined research issues, and data triangulation was used to ensure credibility. The research instruments consisted of: 1) a semi-structured interview form, and 2) learning activities using role-playing on comparative religion designed to develop empathetic acceptance of differences skills among Grade 9 students at Surasakmontree School. The findings revealed that 1) Religious differences within the school context led to misunderstandings, lack of confidence in communication, and in some cases teasing behaviors or disregard for the feelings of peers from different religious backgrounds. Although these situations were not severe, they reflected a lack of perspective-taking skills and empathetic responses. 2) The participatory learning activities, which allowed students to assume roles and engage in simulated situations closely related to the real school context, helped students develop a deeper understanding of others' perspectives. Post-performance discussions and reflective activities played a significant role in connecting theoretical knowledge with emotional experiences. As a result, students demonstrated increased awareness and more concrete adjustments in their attitudes toward religious differences.

Keywords: Role-playing, Empathetic acceptance of differences skills, Comparative religion

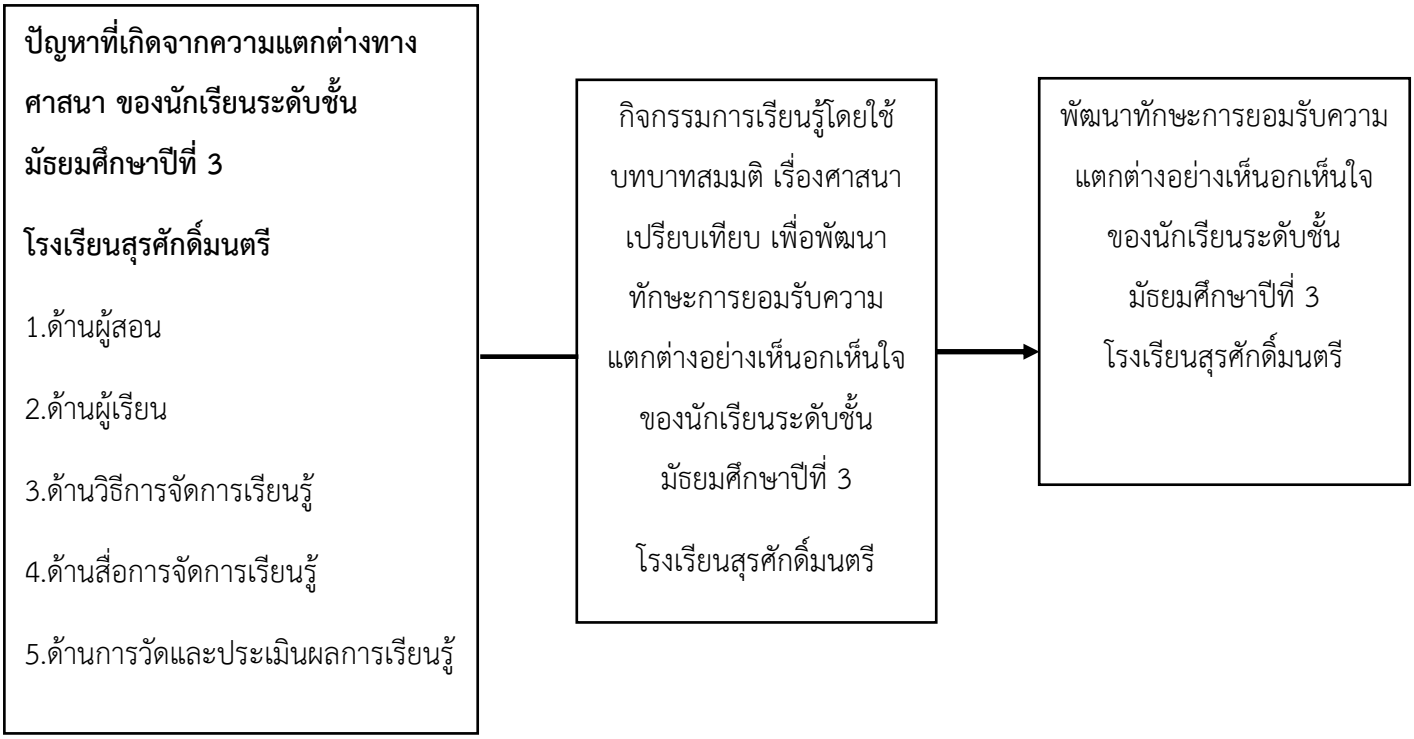
1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่ประกอบด้วยความหลากหลายทางศาสนา แม้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก (ร้อยละ 93.46) แต่ยังมีผู้นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 5.37) คริสต์ (ร้อยละ 1.17) และศาสนาอื่น ๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติจึงต้องอาศัยความเข้าใจ และการยอมรับความแตกต่างทางศาสนา อย่างไรก็ตามรายงานของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (2564) พบว่า ในบางโรงเรียนยังเกิดความขัดแย้งหรือการล้อเลียนกันในประเด็นความเชื่อ ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน

ในบริบทของเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนในพื้นที่มักมีนักเรียนจากครอบครัวที่มีความเชื่อต่างกัน การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเคารพและความเข้าใจซึ่งกันและกันจึงมีความสำคัญ แต่ปัจจุบันการเรียนการสอนรายวิชาศาสนาในหลักสูตรแกนกลางฯ มักเน้นเนื้อหาศาสนาของตนเป็นหลัก ขาดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และสัมผัสมุมมองของศาสนาอื่นอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิด อคติ หรือการเหมารวม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมถึงเรียนรู้ศาสนาอื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยมาตรฐานการเรียนรู้ ส 1.1 และ ส 2.1 เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและเคารพความแตกต่างทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะด้านสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning: SEL) โดยเฉพาะการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ที่เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018)

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ (Role Play) เป็นแนวทางที่ช่วยให้นักเรียนได้มองโลกจากมุมมองของผู้อื่น สร้างความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางศาสนา ผ่านการสวมบทบาท การอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่ปลอดภัย ภายใต้การดูแลของครูผู้สอน (Heathcote & Bolton, 1995; McSharry & Jones, 2000) งานวิจัยพบว่าการใช้บทบาทสมมติช่วยเสริมสร้างทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และลดอคติทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Brown, 2015) ดังนั้น การศึกษาเรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติเรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ” จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเคารพในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.1 ศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

1) ด้านผู้สอน
2) ด้านผู้เรียน
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
4) ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้
5) ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

3.1.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ

1) กระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
2) การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้
3) ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

3.2.1 ครูผู้สอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปีการศึกษา 2568 เป็นผู้มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้มีความเข้าใจบริบทของนักเรียนในระดับชั้นนี้อย่างชัดเจน สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง จำนวน 2 คน

3.2.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกนักเรียน 12 คน เป็นตัวแทนศาสนา (พุทธ 6 คน, มุสลิม 4 คน, คริสต์ 2 คน — ปรับตามสัดส่วนจริงของชั้นเรียน) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกได้อย่างทั่วถึง ทั้งในรูปแบบการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความคิดเห็น นักเรียนกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนในการสะท้อนประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนาในบริบทโรงเรียน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ จำนวน 4 ชั่วโมง โดยกำหนดสถานการณ์จำลองที่สะท้อนปัญหาความแตกต่างทางศาสนาในบริบทใกล้ตัวของนักเรียน

เช่น ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับข้อปฏิบัติทางศาสนา การล้อเลียนความเชื่อ หรือสถานการณ์ที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียนต่างศาสนา

3.3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์ ความรู้สึก มุมมอง และการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้องในบริบทจริง และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยมุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ความรู้สึก และมุมมองของนักเรียนต่อความแตกต่างทางศาสนา มีลักษณะคำถามสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด เปิดโอกาสให้นักเรียนอธิบายประสบการณ์อย่างอิสระ โดยดำเนินการเป็นรายบุคคลในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถสะท้อนความคิดและความรู้สึกได้อย่างตรงไปตรงมา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิดเป็นแนวทางหลัก และใช้คำถามต่อยอด เพื่อขยายความในประเด็นที่สำคัญหรือยังไม่ชัดเจน และดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้ง 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 2 ท่าน โดยเป็นครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 12 คน ที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ 1.ด้านผู้สอน 2.ด้านผู้เรียน 3.ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 4.ด้านสื่อการเรียนรู้ 5.ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว และการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 50 นาที โดยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 3 ด้าน คือ 1.กระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 2. การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ 3. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อเสร็จสิ้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนอีกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมุ่งเน้นการตีความความหมาย (Interpretation) ของประสบการณ์ มุมมอง และการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม ตั้งแต่การถอดความ การกำหนดรหัส การจัดหมวดหมู่ การสร้างประเด็นหลัก และการตีความเชิงลึก โดยมุ่งสะท้อนปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนาในบริบทของชั้นเรียนอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

นักเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลมุ่งเน้นการตีความความหมายของประสบการณ์ ความรู้สึก และมุมมองของนักเรียนที่สะท้อนการพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4. ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มิได้ปรากฏในลักษณะของความขัดแย้งรุนแรงหรือการแบ่งแยกอย่างชัดเจน หากแต่เป็นปัญหาในเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับ “ระดับความเข้าใจ” และ “ความตระหนักรู้” ต่อความละเอียดอ่อนทางศาสนา โดยสามารถสรุปได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านผู้สอน การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองค่อนข้างจำกัด บรรยากาศในชั้นเรียนจึงยังไม่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะนักเรียนที่นับถือศาสนาส่วนน้อย ซึ่งมีแนวโน้มระมัดระวังในการสื่อสารหรือหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็น

2) ด้านผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอยู่ร่วมกันได้ตามปกติในบริบทของโรงเรียน ไม่พบความขัดแย้งรุนแรง อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าผู้เรียนบางส่วนมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติของศาสนาอื่นในระดับพื้นฐานเท่านั้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม เช่น การหยอกล้อ การตั้งคำถาม หรือการแสดงความคิดเห็นโดยขาดความเข้าใจเชิงบริบท แม้จะไม่ได้มีเจตนาในเชิงลบ แต่สามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเพื่อนต่างศาสนาได้

3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังเน้นการอธิบายเนื้อหาตามหนังสือเรียนเป็นสำคัญ แม้ครูจะพยายามสร้างบรรยากาศที่เคารพความแตกต่าง แต่ยังขาดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้จากสถานการณ์จริงอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้การพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

4) ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นสื่อเชิงเนื้อหา เช่น หนังสือเรียน ใบความรู้ และสไลด์นำเสนอ ซึ่งมุ่งเน้นการให้ข้อมูลมากกว่าการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผลยังเน้นการวัดความรู้ความเข้าใจเชิงทฤษฎี เช่น แบบทดสอบหรือใบงานเป็นหลัก ขาดเครื่องมือที่ใช้วัดด้านทัศนคติ ทักษะการยอมรับความแตกต่าง และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

โดยปัญปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ไม่ได้ปรากฏในลักษณะความขัดแย้งรุนแรงหรือการแบ่งแยกอย่างชัดเจน หากแต่เป็นปัญหาใน

ระดับของความเข้าใจที่ยังไม่ลึกซึ้งและการตระหนักรู้ต่อความละเอียดอ่อนทางศาสนาที่ยังไม่เพียงพอ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอยู่ร่วมกันได้ตามปกติในบริบทของโรงเรียน ซึ่งยังพบพฤติกรรมบางประการ เช่น การหยอกล้อ การตั้งคำถาม หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนา โดยขาดความเข้าใจเชิงบริบท ซึ่งแม้จะไม่ได้มีเจตนาในเชิงลบ แต่สามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเพื่อนต่างศาสนาได้ โดยนักเรียนบางส่วน โดยเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาส่วนน้อย มีความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อของตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมิใช่ปัญหาความขัดแย้งโดยตรง หากแต่เป็นประเด็นด้านการพัฒนาความเข้าใจเชิงลึก ทักษะการสื่อสารอย่างเคารพ และการเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ

สรุปผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ละ 50 นาที ผู้วิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้มีบรรยากาศค่อนข้างผ่อนคลายและเป็นมิตร นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้นเมื่อมีการกำหนดกติกาการสื่อสารที่ชัดเจนตั้งแต่ต้นคาบ เช่น ไม่ล้อเลียนกัน ไม่ตัดสินความเชื่อของผู้อื่น และตั้งใจรับฟังเมื่อเพื่อนพูด กติกาเหล่านี้ช่วยสร้างความไว้วางใจในห้องเรียนอย่างเห็นได้ชัด การเรียนการสอนจึงไม่ได้เป็นเพียงการบรรยาย แต่เปลี่ยนเป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยน และสะท้อนความคิดร่วมกัน ครูทำหน้าที่คอยกระตุ้นคำถามและดูแลบรรยากาศมากกว่าการอธิบายเนื้อหาเพียงฝ่ายเดียว การจัดที่นั่งเป็นกลุ่มและการใช้สถานการณ์ใกล้ตัว ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงบทเรียนกับประสบการณ์ของตนเองได้ง่ายขึ้น ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้บทบาทสมมติผ่านสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของนักเรียนมุสลิมในโรงเรียนพุทธ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากกว่าการเรียนแบบเดิม นักเรียนได้ลองสวมบทบาทเป็นทั้งผู้ที่มีความเชื่อต่างกัน ทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ชัดเจนกว่าการอ่านจากหนังสือเพียงอย่างเดียว กระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนท้ายคาบยังช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนความคิดของตนเอง และมองเห็นความสำคัญของการเคารพความแตกต่างทางศาสนาอย่างจริงจัง แต่ก็ยังพบข้อจำกัดเช่น เวลาเตรียมการแสดงค่อนข้างจำกัด ทำให้บางกลุ่มเตรียมบทบาทได้ไม่เต็มที่ นักเรียนบางคนยังไม่มั่นใจเมื่อต้องพูดหรือแสดงต่อหน้าชั้นเรียน อีกทั้งประเด็นทางศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน แม้จะมีกติกาที่ชัดเจนแล้ว
ในโอกาส ต่าง ๆ

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องศาสนาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 3 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ความแตกต่างทางศาสนาในบริบทของโรงเรียนก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ความไม่มั่นใจในการสื่อสาร และบางกรณีมีพฤติกรรมล้อเลียนหรือมองข้ามความรู้สึกของเพื่อนต่างศาสนา แม้จะไม่รุนแรง แต่สะท้อนถึงการขาดทักษะการมองมุมมองของผู้อื่นและการตอบสนองด้วยความเห็นอกเห็นใจ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ โรห์มาน ฮิกแมต (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าระดับความเห็นอกเห็นใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักเรียนในบริบทของการกลั่นแกล้ง โดยนักเรียนที่มีความเห็นอกเห็นใจต่ำมักมีแนวโน้มเพิกเฉยหรือแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ในทางกลับกัน หากได้รับการส่งเสริมความเข้าใจและการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น จะช่วยลดพฤติกรรมเชิงลบและส่งเสริมบรรยากาศที่เคารพความหลากหลายมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาความแตกต่างทางศาสนาในโรงเรียนจึงไม่ใช่เพียงประเด็นด้านความรู้ แต่เกี่ยวข้องกับทักษะทางอารมณ์และสังคม โดยเฉพาะความสามารถในการเข้าใจและเคารพความเชื่อที่แตกต่าง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2. ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนสวมบทบาทและเผชิญสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับบริบทจริงของโรงเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมุมมองของผู้อื่นได้ลึกซึ้งขึ้น การอภิปรายหลังการแสดงและการสะท้อนคิดท้ายคาบมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับประสบการณ์ทางอารมณ์ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และปรับมุมมองต่อความแตกต่างทางศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิตชัย เที่ยงทำ (2566) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ จิรัสย์ แสนคำภา (2565) และ ดวงกมล อุ่นตาดี (2565) ที่รายงานว่าการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก นอกจากนี้ ผลการศึกษายังไปในทิศทางเดียวกับ นันธิยา สุภากรณ์ (2563) ที่พบว่าการใช้บทบาทสมมติช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญจะเห็นได้ว่าบทบาทสมมติเป็นเครื่องมือทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทั้งด้านความรู้ ทักษะทางสังคม และทักษะด้านอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ความแตกต่างทางศาสนา การเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ “ลองเป็นอีกฝ่ายหนึ่ง” ช่วยลดอคติ สร้างความเข้าใจ และส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แม้กิจกรรมจะส่งผลในทางบวก แต่ยังมีข้อจำกัดด้านเวลา ความมั่นใจของผู้เรียนบางส่วน และความละเอียดอ่อนของเนื้อหา ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาทักษะการยอมรับความแตกต่างอย่างเห็นอกเห็นใจเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความต่อเนื่องและการสนับสนุนอย่างเหมาะสม หากมีการปรับปรุงด้านระยะเวลา การเตรียมความพร้อม และการสร้างพื้นที่สะท้อนคิดที่หลากหลายมากขึ้น ย่อมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมได้ดียิ่งขึ้น

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านการยอมรับความแตกต่างทางศาสนาอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการจัดกิจกรรม นักเรียนสามารถ

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่แตกต่างได้อย่างระมัดระวังมากขึ้น ลดการล้อเลียนหรือการใช้ถ้อยคำที่อาจกระทบความรู้สึกผู้อื่น และแสดงท่าทีเปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งการสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับบริบทจริงของโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนได้ลองมองเหตุการณ์จากมุมมองของผู้อื่น เช่น การเป็นนักเรียนต่างศาสนา หรือเพื่อนในเหตุการณ์เดียวกัน กระบวนการดังกล่าวทำให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึก ความกังวล และข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายได้ชัดเจนขึ้น ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ทางอารมณ์ (emotional awareness) และความสามารถในการเห็นอกเห็นใจ (empathy) เพิ่มขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ควรนำรูปแบบกิจกรรมบทบาทสมมติไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

2.ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมด้านบรรยากาศและกติกาการสื่อสารก่อนจัดกิจกรรม

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรขยายระยะเวลาและจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น

2.ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. http://academic.obec.go.th

จิรัสย์ แสนคำภา. (2565). การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่องมารยาทชาวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วิจัยการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 12*(4), 234–245.

ดวงกมล อุ่นตาดี. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2. *วารสารการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, 20*(1), 99–112.

นันธิยา สุภากรณ์. (2563). การเปรียบเทียบทักษะการพูดวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงขวางคำโทน จังหวัดอุบลราชธานี. *งานวิจัยการศึกษา, 5*(3), 15–20.

พิชิตชัย เที่ยงทำ. (2566). การวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิทธิเด็ก โดยใช้บทบาทสมมติร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน. *วิจัยการศึกษาไทย, 10*(2), 78–90.

โรห์มาน ฮิกแมต. (2567). บทบาทสำคัญของความเห็นอกเห็นใจ: การเปิดเผยผลกระทบต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน–การทบทวนขอบเขต. *วารสารการศึกษา, 47*(1), 111–126.

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม. (2564). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมไทย*. https://www.m-society.go.th/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สถิติประชากรจำแนกตามศาสนาในประเทศไทย*. https://www.nso.go.th/

Brown, S. (2015). *Empathy in education: Engagement, values and achievement*. Bloomsbury Academic. https://www.bloomsbury.com/

Heathcote, D., & Bolton, G. (1995). *Drama for learning: Dorothy Heathcote's mantle of the expert approach to education*. Heinemann.

McSharry, G., & Jones, S. (2000). Role-play in science teaching and learning. *School Science Review, 82*(298), 73–82. https://www.ase.org.uk/resources/school-science-review

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. https://www.oecd.org/education/2030-project

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

Distributed Leadership of School Administrators Affecting Teachers' Competency in the 21st Century under the Secondary Educational Service Area Office Nong Khai

กฤษฎา นนทะพา[1*], สิทธิชัย สอนสุภี[2]

[1,2]มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Krisada Nonthapha[1], Sittichai Sonsupee [2]
[1,2] Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand
✉: *Krisada.n@kkumail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 24 March 2026; Revised: 29 March 2026; Accepted: 16 June 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย 2) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) 2) ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69) 3) ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 0.559 - 0.788 ในแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สูงที่สุด คือ วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สูงสุด คือ วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน และการมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ(r = 0.950) พยากรณ์ได้ร้อยละ 90.30 (R^2=0.903, p-value < .05) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $Zy = 0.292(ZX_4) + 0.227(ZX_2) + 0.311(ZX_3) + 0.267(ZX_1)$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research article aimed to 1) examine the levels of distributed leadership of school administrators and the 21st century teacher competencies under the Secondary Educational Service Area Office Nong Khai. 2) construct a predictive equation of distributed leadership of school administrators that affects 21st century teacher competencies under the Secondary Educational Service Area Office Nong Khai. This study employed a causal research design. The sample consisted of 124 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.967. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product–moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed that 1) the overall level of 21st century teacher competencies was at the highest level $\bar{x}$= 4.51 2) the overall level of distributed leadership of school administrators was also at the highest level $\bar{x}$ =4.69 3) distributed leadership of school administrators was positively correlated with 21st century teacher competencies at the 0.01 level of statistical significance, with correlation coefficients ranging from 0.559 to 0.788 across dimensions. Among the dimensions, teamwork culture (X4) showed the highest correlation with 21st century teacher competencies. The factors that most strongly predicted 21st century teacher competencies teamwork culture (X4), instructional leadership (X2), shared decision making and responsibility (X3), and shared vision (X1). The multiple correlation coefficient was (r = 0.950) and the model explained 90.30% of the variance ("R" ^"2" =0.903, p-value < .05).

Keywords: distributed leadership, school administrators, teachers competencies in the 21st

1. บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการก้าวล้ำทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่มีความเจริญก้าวหน้าตามเทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะใช้ภาวะผู้นำของตนเอง ในการตึงภาวะ ผู้นำจากบุคลากรครูในสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา โดยการสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการตึงภาวะผู้นำของแต่ละคนออกมา มากกว่าการกำหนดตำแหน่งโครงสร้างการทำงานในสถานศึกษา (Leithwood and Jantzi, 2000)

สมรรถนะครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ครูต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องพัฒนาคนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลาย ต้องวางรากฐานการศึกษาที่มั่นคงตลอดชีวิต ต้องพัฒนาตนเองไปสู่ครูในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ศิษย์มีความคิด สร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้จากการหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างศิษย์ให้มีทักษะชีวิต (ศิรภัสสร คนยืน, 2566) เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับยุคสมัย ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับการพัฒนามาจากห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพ (อัญชลี สุขในสิทธิ์ และอนุพันธ์ คำปัน, 2560)

ดังนั้นครูในยุคศตวรรษ ที่ 21 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและคอยแนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเด็กอย่าง เข้าใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทวิชาความรู้ด้วยวิธีการสมัยใหม่ตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง (วิทยา ทองดี, 2566)

ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ เป็นผู้นำที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากรครูในสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำมีความเชื่อมโยงกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่แค่เพียงผู้บริหารเพียงคนเดียวที่จะมีความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำมีความหลากหลาย รวมถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละคนจะดีกว่าการเป็นผู้นำเพียงคนเดียวบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (ทักษพร สายพญาศรี และคณะ, 2567) การนำแบบกระจายอำนาจจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Daniels et al., 2019) สร้างบรรยากาศการทำงานที่ไว้เนื้อเชื่อใจกันระหว่างสมาชิกในองค์กรเพื่อพูดคุยแบบปลายเปิดเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Liu et al., 2021) รวมถึงกระตุ้นให้ครูแต่ละคนได้พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา (Brown et al., 2020)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจกับการปฏิบัติงานของครู นอกจากจะเป็นบุคคลที่รับผิดชอบผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดแล้วยังเป็นผู้นำเอาแนวนโยบายแห่งรัฐ และกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนกระบวนการในการปฏิบัติงานย่อมต้องเกี่ยวข้องประสานสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา บุคลากรในสถานศึกษา (พัชรา เดชโฮม, 2563) ผู้นำเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำพาสถานศึกษาเดินไปตาม ทิศทางตามนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแห่งรัฐ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เน้นให้ผู้เรียน “เรียนดี มีความสุข” ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพื่อบริการประชาชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มุ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท ขยายโอกาส สิทธิ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย, 2568)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เมื่อผู้นำได้แสดงออกมาแล้วนั้น จะส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ และวิธีการปฏิบัติงานจากผู้บริหารไปสู่ครูในสถานศึกษา และได้ร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากขึ้น และพัฒนาคุณภาพครูและสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติให้สามารถรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษาหนองคาย ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,152 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น analyticscalculators.com ของ Dr.Daniel Soper (รังสรรค์ โฉมยา และคณะ, 2565) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 124 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยว ข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อคำถามเกี่ยวกับตำแหน่งปัจจุบัน เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบสอบถามสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นตามประเด็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.51-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ดำเนินการวิจัย จำนวน 30 คน นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.967

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product-Moment

Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

1) สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

ด้าน	สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.52	0.52	มากที่สุด
2	การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม	4.50	0.65	มากที่สุด
3	การประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก	4.50	0.54	มากที่สุด
4	การพัฒนาตนเอง	4.53	0.54	มากที่สุด
	ภาพรวม	**4.52**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 4.53 เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม และด้านการประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ

2) ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้าน	ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1	การมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.51	0.29	มากที่สุด
2	การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน	4.56	0.28	มากที่สุด
3	การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน	4.61	0.30	มากที่สุด
4	วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม	4.66	0.29	มากที่สุด
	ภาพรวม	**4.69**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 4.66 เรียงลำดับ

จากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ด้านการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน ด้านการเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

3) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	(Y)	(X_1)	(X_2)	(X_3)	(X_4)
สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 (Y)	1				
การมีวิสัยทัศน์ร่วม (X_1)	0.832**	1			
การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน (X_2)	0.777**	0.788**	1		
การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (X_3)	0.830**	0.612**	0.559**	1	
วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (X_4)	0.843**	0.670**	0.568**	0.783**	1

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 0.559 - 0.788 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาภาวะความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ (Multicollinearity) แสดงว่าภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สูงที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (X_4) มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ($r = 0.843$) รองลงมา คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม (X_1) มีความความสัมพันธ์กับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ($r = 0.832$) การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (X_3) มีความความสัมพันธ์กับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ($r = 0.830$) และการเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน (X_2) มีความความสัมพันธ์กับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.777$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

ตัวแปรพยากรณ์	B	St. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	0.381	0.107	-	3.547	0.001*
ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (X_4)	0.242	0.041	0.292	5.846	0.001*
การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน (X_2)	0.200	0.042	0.227	4.817	0.001*
การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (X_3)	0.258	0.039	0.311	6.574	0.001*
การมีวิสัยทัศน์ร่วม (X_1)	0.238	0.046	0.267	5.160	0.001*
R = 0.950, R^2 = 0.903, Adjusted R^2 = 0.899, S.E. = 0.089, F = 26.621					

** $p < .05$

จากตารางที่ 4 เมื่อนำตัวแปรต้นภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม (X_1) การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน (X_2) การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (X_3) และวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (X_4) เข้าสมการถดถอยแล้วจะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.950 (R = 0.950) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อำนาจพยากรณ์สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ร้อยละ 90.30 (R^2 = 0.903) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย คือ วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (X_4) การเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน (X_2) การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (X_3) และการมีวิสัยทัศน์ร่วม (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.242, 0.200, 0.258, 0.238 ตามลำดับ ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ดังต่อไปนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ $Y = 0.381 + 0.242(X_4) + 0.200(X_2) + 0.258(X_3) + 0.238(X_1)$ **สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน** $Zy = 0.292(ZX_4) + 0.227(ZX_2) + 0.311(ZX_3) + 0.267(ZX_1)$

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายให้ความสำคัญกับพันธกิจในข้อที่ 2 คือ การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ (ศริยา ทองนุ้ย และสิทธิชัย สอนสุภี, 2566) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตนเองคือความสามารถของครูในการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม

เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน สอดคล้องตาม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ที่ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิโรจน์ แย้มอุทัย, 2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานกำหนด รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้สอดคล้องกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. จากผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้มีการดำเนินงานที่เน้นความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการ PLC และวงจรคุณภาพ PDCA โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรา เดชโฮม. 2563) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีระบบการคำเนินงานในการกำหนดค่านิยม และสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ร่วมสร้างสัมพันธ์ความผูกพันระหว่างกัน ริเริ่มสร้างสรรค์กระบวนการทำงานใหม่ ๆ เพื่อผลักดันให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิชานันท์ เขาราธ และกนกอร สมปราชญ์. 2560) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหาร เสริมสร้างความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ทั้งนี้เนื่องจากสถาน ศึกษามีนโยบายและเป้าประสงค์ที่มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ โดยมุ่งการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ดังนั้น วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และการบริหารจัดการในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง สร้างบรรยากาศองค์กร และขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรในสถานศึกษา หากผู้บริหารส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมอย่างเข้มแข็ง ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2560) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจไปสู่รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างาน ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อที่ทุกคนในสถานศึกษามีโอกาสในการแสดงความเป็นผู้นำของตนเองตามศักยภาพ และร่วมกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับ (ณิชกาญจน์ สังข์น้อย. 2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำแบบ

กระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. จากผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ด้านการเป็นผู้นำการปฏิบัติงาน ด้านการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ได้ ร้อยละ 90.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ได้มีการพัฒนาและสามารถปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะในบริบทสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ที่ได้มีการกระจายอำนาจสู่ครูสามารถเห็นได้จากการมอบหมายบทบาทหน้าที่ในลักษณะของคณะทำงานหรือทีมงานวิชาการ การให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ตลอดจนการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การกระจายอำนาจยังส่งเสริมให้ครูมีความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ โดยครูสามารถแสดงศักยภาพในการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ โดยการเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การเป็นผู้นำกิจกรรม PLC หรือการเป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (เดชา ใจแปง และคณะ. 2568) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรา เดชโฮม. 2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระยะปานกลางอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นภาพร กิจกระจ่าง และ สุภาวดี ลาภเจริญ. 2567) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นต้นสังกัดควรเริ่มจากการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีวิธีการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน ด้วยการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดสะท้อนและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิง

บวก จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลแบบหลากหลายมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนผลการเรียนรู้และยกระดับประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยั่งยืน

6.1.2 จากผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ควรมุ่งศึกษารูปแบบ องค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจและการยอมรับของบุคลากรในองค์กร ควบคู่กับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ร่วมกับประสิทธิภาพในการทำงาน โดยวัดจากคุณภาพงานและความพึงพอใจ พัฒนาและทดลองรูปแบบหรือโปรแกรมเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม มีวิธีการเปรียบเทียบองค์กรที่มีระดับวิสัยทัศน์ร่วมแตกต่างกันเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานและพิจารณาปัจจัยแวดล้อม วัฒนธรรมองค์กรและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการมีวิสัยทัศน์ร่วม

6.1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยมีอำนาจการพยากรณ์สูงสุด ดังนั้น ควรเริ่มจากการส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดเผย และกำหนดเป้าหมายร่วมอย่างชัดเจน เพื่อให้ทีมมีทิศทางเดียวกันและลดความขัดแย้ง มีกระบวนการการสร้างความไว้วางใจและการยอมรับซึ่งกันและกันจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในการทำงาน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและสนับสนุนภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีการใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน สะท้อนผลการทำงานและสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานจะช่วยพัฒนาทีมและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามาขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ณิชกาญจน์ สังข์น้อย. (2564). *ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1* (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เดชา ใจแปง และคณะ. (2568). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8*(1), 121–132.

ทักษพร สายพญาศรี. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 18*(1), 15–28.

นิชานันท์ เขาราธ, และ กนกอร สมปราชญ์. (2559). ภาวะผู้นำแบบกระจายที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10*(3), 163–170.

นภาพร กิจกระจ่าง, และ สุภาวดี ลาภเจริญ. (2567). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารมจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(4), 148–160.

พัชรา เดชโฮม. (2563). ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *ครุศาสตร์สาร, 14*(2), 165–182.

รังสรรค์ โฉมยา และคณะ. (2565). วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 28*(2), 27–40.

วิทยา ทองดี. (2566). การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8*(1), 757–766.

วิโรจน์ แย้มอุทัย. (2565). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศริยา ทองนุ้ย, และ สิทธิชัย สอนสุภี. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วารสารปัญญาปณิธาน, 8*(2), 109–112.

ศิรภัสสร คนยืน. (2566). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. (2568). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2568, จาก https://www.sesaonk.go.th/?page_id=12024

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). พริกหวานกราฟฟิค.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2560). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอ็ดดูเคชั่น.

อัญชลี สุขในสิทธิ์, และ อนุพันธ์ คำปัน. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20*, 342–354.

Brown, C., Flood, J., Armstrong, P., MacGregor, S., & Chinas, C. (2020). Is distributed leadership an effective approach for mobilising professional capital across professional-learning networks? Exploring a case from England. *Journal of Professional Capital and Community, 6*(1), 64–78.

Daniels, E., Hondeghem, A., & Dochy, F. (2019). A review on leadership and leadership development in educational settings. *Educational Research Review, 27*, 110–125.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2000). The relative effects of principal and teacher sources of leadership on student engagement with school. *Educational Administration Quarterly, 35*(5), 679–706.

Liu, S., Keeley, J. W., Sui, Y., & Sang, L. (2021). Impact of distributed leadership on teacher job satisfaction in China: The mediating roles of teacher autonomy and teacher collaboration. *Studies in Educational Evaluation, 71*, 1–9.

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Social Sciences

พฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Behavior of Willingness to Travel by Unmanned Aircraft: A Study of Bangkok and the Metropolitan Region

ชาติชาย เจริญสุข[1*]

[1]สถาบันการบินพลเรือน, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Chartchai Charoensook [1*]
[1]Civil Aviation Training Center, Bangkok, Thailand
✉: chartchai@catc.or.th
(* Author Corresponding Email)

Received: 26 March 2026; Revised: 26 May 2026; Accepted: 27 June 2026
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ของประชากรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์พฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินใน 2 รูปแบบ ได้แก่ การเดินทางไปทำงาน และการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มเลือกใช้การเดินทางรูปแบบนี้เพื่อไปทำงาน โดยสามารถเดินทางร่วมกับผู้อื่นได้และเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการในราคา 26-30 บาทต่อกิโลเมตรในทุกวัตถุประสงค์ของการเดินทาง เนื่องจากช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมการเดินทางตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันและมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีการรับรู้ในเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประโยชน์ที่จะได้รับ ความปลอดภัย ความเต็มใจและพึงพอใจ เพื่อตอบสนองความต้องการและความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในอนาคต

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเดินทาง, การเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน, อากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน

Abstract

The objective of this research studied the behavior of willingness to travel by a Fully Autonomous Unmanned Aircraft: a study of Bangkok and metropolitan region. The sample consisted of 600 participants selected through cluster sampling. The analysis using inferential statistics aims to analyze the intention behaviors of travel by UAs with 2 scenarios: traveling for work, and traveling for other purposes. The findings indicate that most respondents tend to prefer this mode of transportation for commuting to work. They were willing to travel together

with others and pay a fare of 26-30 baht per kilometer for all travel purposes, as shared travel can help reduce overall transportation costs. The comparison and relationship between personal factors and travel behavior according to the travel purposes of the sample group showed that, in general, there were no significant difference and they are correlated significant relationship at the .05 level. This may be attributed to the awareness of new technologies, benefits to be gained, safety, willingness, and satisfaction that will be used in the future to meet the demand and willingness of new travel mode by an Unmanned Aircraft.

Keywords: Behavior of travel, Unmanned Aircraft travelling, Unmanned Aircraft

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการจราจรแออัดโดยเฉพาะในเขตเมือง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล อาจส่งผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสิ้นเปลืองพลังงาน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงระยะเวลาในการเดินทางที่มากขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เดินทางเสียสุขภาพจิตและมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง นอกจากนี้ มาตรการการจำกัดการเดินทางในช่วงวิกฤตการณ์การระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปสู่วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางจากเดิมเพื่อที่จะลดการสัมผัสทางสังคมกับผู้อื่น เริ่มหันมาใช้เดินทางด้วยยานพาหนะส่วนตัว หรือการเดินทางรูปแบบใหม่ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการเว้นระยะห่างทางสังคม และลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรค (Anwari et al., 2021, Das et al., 2021) เพื่อตอบสนองความต้องการด้านเวลา ความเชื่อถือ ความปลอดภัย และการเข้าถึงรูปแบบการขนส่งที่หลากหลาย (Ahmed, S. et al, 2021). จากความก้าวหน้าและความทันสมัยทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแนวความคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเดินทางมิติใหม่คล้ายกับการใช้บริการรถแท็กซี่สาธารณะ แต่ปรับเปลี่ยนเป็นการเดินทางทางอากาศ โดยใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน (Unmanned Aircraft: UA) ในการให้บริการในเขตเมือง (Urban Air Mobility; UAM) (Straubinger A. et al., 2021). สำหรับให้บริการการเดินทางของผู้โดยสารในระยะทางสั้นและสามารถเชื่อมต่อกับรูปแบบการขนส่งอื่น ๆ เช่น การขนส่งทางบก การขนส่งทางราง การขนส่งทางน้ำ และการขนส่งทางอากาศ

องค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (NASA) ได้ร่วมมือกับหลายองค์กร เช่น Uber, Airbus, E-Hang, Hyundai, Toyota, และ Velocopter เพื่อพัฒนาแนวคิดเครือข่ายการขนส่งทางอากาศด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินแบบขึ้น-ลงในแนวดิ่งขนาดเล็ก รองรับผู้โดยสาร 4 ที่นั่ง และสามารถให้บริการแบบโดยสารร่วมกันได้ (Uber Elevate, 2018) นอกจากนี้ประเทศฝรั่งเศสได้เสนอแผนการให้บริการการขนส่งด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในมหกรรมกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนปี ค.ศ.2024 (Park, S. W, 2021) ทั้งนี้ Porsche Consulting ได้คาดการณ์ไว้ว่าในปี ค.ศ. 2035 จะมีความต้องการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินเพื่อให้บริการถึง 23,000 ลำ โดยมีมูลค่าการผลิตประมาณ 32 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Ahmed, S. et al, 2021).

การส่งเสริมการขนส่งสาธารณะเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านการจราจรที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิดการเดินทางที่คล่องตัว สะดวกและรวดเร็วภายในเมืองได้อย่างยั่งยืน การให้บริการแท็กซี่อากาศ

ด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในเขตเมือง จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะพัฒนาและส่งเสริมการนำมาให้บริการ และยังสามารถขยายหรือเพิ่มการให้บริการไปสู่พื้นที่ที่มีโครงสร้างพื้นฐานของการขนส่งภาคพื้นดินที่ยังไม่เพียงพอหรือยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังได้รับการคาดการณ์ว่าสามารถที่จะรวมผสานเข้ากับการขนส่งสาธารณะโหมดอื่น ๆ ให้บริการแบบเมื่อต้องการเหมือนรถแท็กซี่ (on demand taxi services) และการให้บริการในรูปแบบที่ต่อเนื่องแบบหลายโหมด (Multi-modal transportation) (Rajendran, et al., 2021) การพัฒนาล่าสุดของเทคโนโลยียานยนต์ไร้คนขับ (Autonomous Vehicle: AVs) ที่เกิดจากปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนของการเดินทางระยะไกลโดยการขับรถส่วนตัว ซึ่งในบริบทของการเดินทางรูปแบบใหม่นั้นยังไม่ได้รับความสนใจจากผู้เดินทางมากนัก ถึงแม้ว่าบริการแบบแท็กซี่อากาศจะเป็นวิธีการเดินทางที่มีศักยภาพสำหรับการเดินทางในเขตเมือง แต่ก็มีข้อจำกัดและปัจจัยประกอบหลายประการ ตัวอย่างเช่น กฎหมาย-ระเบียบ-ข้อบังคับ ความปลอดภัยทางการบิน โครงสร้างพื้นฐาน (ICAO, 2015) เวลาที่ใช้ในการเดินทาง เส้นทางที่ใช้ รูปแบบการบริการ (Charoensook, C. et al., 2025) การเข้าถึงการบริการ การเชื่อมต่อกับระบบการเดินทางรูปแบบอื่น การยอมรับของชุมชน ประเภทและจำนวนของอากาศยานที่ใช้ อัตราค่าบริการ (Rajendran, S., Srinivas, S., 2020). รวมถึงพฤติกรรมการเลือกใช้รูปแบบการเดินทางเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยหรือทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากสื่อหรือคำแนะนำบอกต่อจากคนใกล้ชิด (Zang, et al., 2019)

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงหลายปีที่ผ่านมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 ได้มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยียานยนต์ขับเคลื่อนด้วยระบบไฟฟ้า ระบบควบคุมการทำงานแบบอัตโนมัติ และอากาศยานแบบขึ้น-ลงในแนวดิ่ง มาใช้กับระบบการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้าในเขตเมือง รวมถึงการออกแบบอากาศยานที่จะนำมาใช้ และการวางแผนเชิงธุรกิจ รูปแบบการให้บริการแบบตามความต้องการของผู้ใช้บริการ (on-demand service) ได้ทดลองให้บริการในรูปแบบของการขนส่งในเขตเมืองขนาดใหญ่ ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 โดยใช้อากาศยานแบบขึ้น-ลงในแนวดิ่งเช่นเดียวกับเฮลิคอปเตอร์ โดย (ICAO, 2015.; NASA, 2019.; Winter, S. et al., 2020.; Wicken and Hollands, 2000.) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน หมายถึง อากาศยานหรือยานที่สามารถปฏิบัติการในชั้นบรรยากาศโดยอาศัยปฏิกิริยาของอากาศที่นอกเหนือจากปฏิกิริยาของอากาศกับพื้นผิวโลกและปฏิบัติการโดยไม่มีนักบินควบคุมบังคับอยู่ในอากาศยานหรือยานนั้น โดยที่นักบินจะบังคับควบคุมอากาศยานจากแหล่งภายนอก จากระบบดังกล่าว EHang ได้เปิดให้บริการผู้โดยสาร UAM เป็นแห่งแรกของโลกในมณฑลเจ้อเจียงของประเทศจีน ในเดือนพฤษภาคม ปีค.ศ. 2019 นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นสำคัญสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม UAM (Urban Air Mobility) ในอนาคต นอกจากนี้ แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้รูปแบบการเดินทาง (Travel Behavioral) สามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ของผู้ให้บริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ ตัวอย่างเช่น 1) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากความตั้งใจในการ

กระทำ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมนั้น การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง แนวคิดดังกล่าวช่วยให้เข้าใจแรงจูงใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการเดินทางของผู้บริโภค (Ajzen, 1991, 2020) 2) ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) มุ่งอธิบายการตัดสินใจยอมรับหรือใช้เทคโนโลยี โดยเน้นบทบาทของความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจในการกระทำ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมจริง แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการศึกษารูปแบบการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น ระบบขนส่งอัจฉริยะหรือแพลตฟอร์มดิจิทัล (Davis, 1989) 3) ทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT) เป็นการบูรณาการหลายทฤษฎีเข้าด้วยกัน โดยชี้ให้เห็นว่าการยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยีได้รับอิทธิพลจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ ความคาดหวังด้านความพยายาม อิทธิพลทางสังคม และเงื่อนไขสนับสนุน ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ และความสมัครใจในการใช้งาน (Venkatesh, Morris, & Davis, 2003) และ 4) แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการรับรู้ ความรู้สึก และการแสดงออกเชิงพฤติกรรม โดยในการเลือกใช้รูปแบบการเดินทาง พฤติกรรมดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ เช่น อัตราค่าโดยสาร ระยะเวลาในการเดินทาง ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการเข้าถึงบริการ รวมถึงลักษณะของผู้ให้บริการ (Bloom, 1975; Williams, 2000; Mouratidis et al., 2019)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น การให้บริการการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน เป็นรูปแบบการเดินทางแบบใหม่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังมีค่อนข้างน้อย และยังขาดการศึกษาในเรื่องการยอมรับ ปัจจัยด้านเหตุจูงใจในการเลือกใช้ และความกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจนำไปสู่ความไม่เข้าใจในองค์ประกอบหรือนโยบายสำคัญของการเดินทางรูปแบบใหม่นี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศซึ่งไม่มีนักบิน กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจะทำการศึกษาการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินจากสถานีให้บริการถึงสถานีบริการเท่านั้น ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญจากกลุ่มตัวอย่างทั้งแบบการลงพื้นที่และแบบขอข้อมูลออนไลน์ ซึ่งงานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์ (Rice et al., 2019, 2020; Winter et al., 2020; Ahmed, S. et al., 2021) อาจเป็นผลให้ได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงในช่วงเวลานั้น สารสนเทศที่ได้รับจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาพัฒนา ส่งเสริมการลงทุนทางธุรกิจด้านการขนส่งผู้โดยสารด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในเขตเมือง สำหรับหน่วยงาน ผู้ประกอบการด้านการขนส่ง นักลงทุน และผู้ที่สนใจในธุรกิจประเภทนี้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานของรัฐในการบัญญัติกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อความปลอดภัยในการบินและกำกับดูแลการให้บริการ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในการผลิตหลักสูตรเกี่ยวกับขนส่งและการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินของประชากรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินของประชากรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

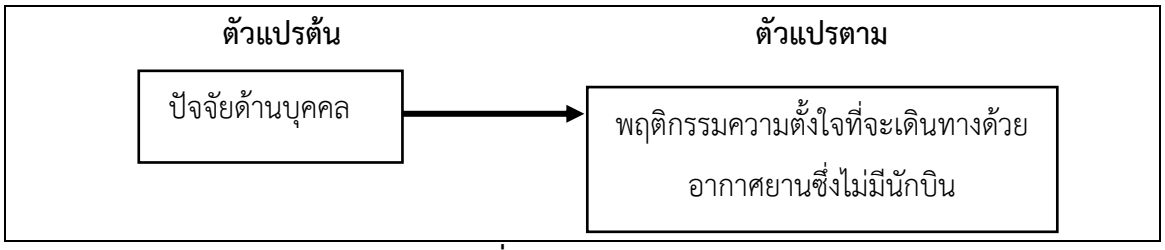
3. เพื่อทดสอบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินของประชากรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การสำรวจแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ ทฤษฎี แนวคิด บทความ และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเประชากรชาวไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 600 คน (Yamane, 1970) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่มากกว่า 0.5 ประกอบด้วยกลุ่มข้อคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ จังหวัดที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรถที่ครอบครองของกลุ่มตัวอย่าง 2) พฤติกรรมความตั้งใจที่จะการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน โดยใช้เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทาง จำแนกตามรูปแบบการเดินทางของกลุ่มตัวอย่าง นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Pilot Test) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's Alpha ซึ่งพิจารณาข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป หลังจากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบต่อหน้าและแบบขอข้อมูลออนไลน์ โดยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลและคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) และสถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงกลุ่มไคสแควร์ (Chi-square) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้ มาเขียนบรรยายและสรุปผลการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยบุคคล จากข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ จังหวัดที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรถที่ครอบครอง สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจในการเลือกใช้การเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ด้านข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 20–30 ปี อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพภาคเอกชน (บริษัท/ห้างร้าน/เอกชน) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000–25,000 บาท และมีการครอบครองรถจักรยานยนต์เป็นหลัก

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจที่จะการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน เกี่ยวกับพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทาง วัตถุประสงค์การเดินทางและราคาที่เต็มใจจ่าย วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) พบว่า ในด้านพฤติกรรมการเดินทาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้ม “อาจใช้บริการ” การเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางเพื่อไปทำงาน และนิยมเดินทางร่วมกับผู้อื่นมากกว่าการเดินทางคนเดียว อีกทั้งมีความเต็มใจจ่ายค่าบริการอยู่ในช่วง 26–30 บาทต่อกิโลเมตร

3. ผลการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินของกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลที่แตกต่างกัน จำแนกตามความตั้งใจที่จะใช้บริการ ความต้องการในการเดินทางแต่ละครั้ง และค่าบริการที่เต็มใจจ่ายต่อกิโลเมตรของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) แสดงผลดังตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ จังหวัดที่อยู่อาศัย สถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ และการครอบครองรถ มีความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมการเดินทางในบางมิติ ขณะที่ปัจจัยบุคคลด้านอายุไม่มีความแตกต่างในเรื่องพฤติกรรมการเดินทางในทุกมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน

พฤติกรรมการเดินทาง / ปัจจัยด้านบุคคล	ความตั้งใจที่จะใช้บริการ	วัตถุประสงค์ในการเดินทาง	ความต้องการในการเดินทาง	ค่าบริการที่เต็มใจจ่าย
ด้านเพศ	.004*	.000*	.000*	.027*
ด้านอายุ	.851	.139	.394	.694
ด้านจังหวัดที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	.506	.021*	.231	.015*
ด้านสถานภาพทางครอบครัว	.171	.000*	.002*	.002*
ด้านระดับการศึกษา	.403	.425	.003*	.120
ด้านอาชีพ	.093	.001*	.098	.195
ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.582	.048*	.000*	.000*
ด้านรถที่ครอบครอง	.000*	.000*	.293	.460

* ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรมความตั้งใจที่จะเดินทางด้วยอากาศซึ่งไม่มีนักบิน

พฤติกรรมการเดินทาง / ปัจจัยด้านบุคคล	วัตถุประสงค์ในการเดินทาง	ความต้องการในการเดินทาง	ค่าบริการที่เต็มใจจ่าย
ด้านเพศ	.000*	.000*	.000*
ด้านอายุ	.534	.000*	.000*
ด้านจังหวัดที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	.009*	.000*	.000*
ด้านสถานภาพทางครอบครัว	.003*	.000*	.000*
ด้านระดับการศึกษา	.772	.001*	.036*
ด้านอาชีพ	.004*	.000*	.003*
ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.196	.000*	.000*
ด้านรถที่ครอบครอง	.000*	.048*	.000*

* ระดับนัยสำคัญ .05

4. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรมการเดินทาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ความต้องการในการเดินทางในแต่ละครั้ง และค่าบริการที่เต็มใจจ่ายต่อกิโลเมตร

โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงกลุ่มไคสแควร์ (Chi-square) แสดงผลดังตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเดินทาง โดยเฉพาะในด้านความต้องการในการเดินทางและระดับราคาค่าบริการที่เต็มใจจ่าย ส่วนด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทาง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันในบางปัจจัยด้านบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มเปิดรับการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในระดับหนึ่ง โดยพฤติกรรมดังกล่าวสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่ระบุว่า “ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม” เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกระทำจริง (Ajzen, 1991, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีระดับ “อาจใช้บริการ” แม้เทคโนโลยีดังกล่าวยังไม่ถูกใช้งานอย่างแพร่หลาย

ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่อธิบายว่าการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจ (Davis, 1989) โดยพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับ “ความคุ้มค่า” และ “ความสะดวกในการเดินทาง” สะท้อนถึงการประเมินประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการยอมรับเทคโนโลยี

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยด้านเพศ รายได้ การครอบครองยานพาหนะ และจังหวัดที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเดินทาง สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (UTAUT) ซึ่งระบุว่าพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ ความคาดหวังด้านความพยายาม อิทธิพลทางสังคม และเงื่อนไขสนับสนุน รวมถึงปัจจัยกำกับ เช่น เพศ อายุ และประสบการณ์ (Venkatesh, Morris, & Davis, 2003) โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันบทบาทของปัจจัยส่วนบุคคลในฐานะตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรม

ในมิติของพฤติกรรมผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการเดินทาง (โดยเฉพาะการเดินทางไปทำงาน) รูปแบบการเดินทาง (การเดินทางร่วมกับผู้อื่น) และระดับราคาที่ยอมรับได้ ซึ่งสามารถอธิบายผ่านแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคที่ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรม (Bloom, 1975) โดยผู้บริโภคจะประเมินข้อมูล (เช่น ราคาและเวลาเดินทาง) เกิดทัศนคติ และนำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้บริการ

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ เช่น อัตราค่าโดยสาร ระยะเวลาในการเดินทาง ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความน่าเชื่อถือ และการเข้าถึงบริการ มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกใช้รูปแบบการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและลักษณะการให้บริการมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเดินทางของบุคคล (Williams, 2000; Mouratidis et al., 2019)

โดยภาพรวม ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการเลือกใช้การเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินเป็นผลมาจากการบูรณาการระหว่างปัจจัยด้านจิตวิทยา (ความตั้งใจและทัศนคติ) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (การรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน) และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ (ลักษณะประชากรและทรัพยากรส่วนบุคคล) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการของ TPB, TAM และ UTAUT ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวร่วมกันอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุมในบริบทของเทคโนโลยีการเดินทางสมัยใหม่

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะด้านองค์ความรู้

งานวิจัยนี้ช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมการยอมรับการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินในบริบทประเทศไทย ชี้ให้เห็นบทบาทของ “การครอบครองยานพาหนะ” ในการอธิบายความตั้งใจใช้บริการ ซึ่งเป็นมิติที่ควรนำไปพัฒนาต่อยอดในเชิงทฤษฎี เสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับราคาที่ยอมรับได้ และรูปแบบการเดินทางที่ต้องการ ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาโมเดลพฤติกรรมในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายสนับสนุนระบบขนส่งทางอากาศรูปแบบใหม่ รวมถึงการกำหนดโครงสร้างราคาที่เหมาะสม

2) ผู้ประกอบการควรออกแบบบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้ เช่น การเดินทางร่วม และการตั้งราคาที่แข่งขันได้ ควรมุ่งเน้นกลุ่มผู้ใช้ที่เดินทางเพื่อทำงานเป็นหลัก และพัฒนาระบบให้มีความสะดวก ปลอดภัย และเข้าถึงง่าย

3) หน่วยงานภาครัฐนำไปส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มระดับความเชื่อมั่นในการใช้งาน

4) สถาบันการศึกษานำไปผลิตหรือปรับปรุงหลักสูตรด้านการขนส่งและการเดินทางด้วยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ควรศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ความเชื่อมั่น การรับรู้ความเสี่ยง และทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี

2) ควรใช้วิธีการวิเคราะห์ขั้นสูง เช่น แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ขยายพื้นที่ศึกษาไปยังภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้บริโภคในบริบทที่แตกต่างกัน

3) ศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจแรงจูงใจเชิงลึกของผู้ใช้บริการ

4) ศึกษาเปรียบเทียบกับระบบขนส่งรูปแบบอื่น เพื่อประเมินความสามารถในการแข่งขัน

5) วิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

Charoensook, C., Jirathammawat, N., Yuenchon, B., Ratanabutchai, V., & Monthong, S. (2025). Expectations of people in Bangkok regarding using drones for goods delivery. *Journal of Buddhist Education and Research (JBER), 11*(2), 721–729.

Ahmed, S., Fountas, G., Eker, U., Still, S. E., & Anastasopoulos, P. C. (2021). An exploratory empirical analysis of willingness to hire and pay for flying taxis and shared flying car services. *Journal of Air Transport Management, 90*, 101963. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2020.101963

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50*(2), 179–211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T

Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: Frequently asked questions. *Human Behavior and Emerging Technologies, 2*(4), 314–324. https://doi.org/10.1002/hbe2.195

Anwari, N., Ahmed, M. T., Islam, M. R., Hadiuzzaman, M., & Amin, S. (2021). Exploring the travel behavior changes caused by the COVID-19 crisis: A case study for a developing country. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives, 9*, 100334. https://doi.org/10.1016/j.trip.2021.100334

Bloom, B. S. (1975). *Taxonomy of educational objectives*. David McKay.

Das, S., Boruah, A., Banerjee, A., Raoniar, R., Nama, S., & Maurya, A. K. (2021). Impact of COVID-19: A radical modal shift from public to private transport mode. *Transport Policy, 109*, 1–11. https://doi.org/10.1016/j.tranpol.2021.05.005

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319–340. https://doi.org/10.2307/249008

International Civil Aviation Organization. (2015). *Manual on remotely piloted aircraft systems (RPAS) (Doc 10019/AN/507)* (1st ed.). ICAO.

Mouratidis, K., Ettema, D., & Næss, P. (2019). Urban form, travel behavior, and travel satisfaction. *Transportation Research Part A: Policy and Practice, 129*, 306–320. https://doi.org/10.1016/j.tra.2019.09.002

National Aeronautics and Space Administration. (2019). *Urban air mobility grand challenge*. https://www.nasa.gov/uamgc

Park, S. W. (2021). *Social acceptability of urban air mobility by aircraft category and autonomous phases* (Doctoral dissertation). KDI School.

Rajendran, S., & Srinivas, S. (2020). Air taxi service for urban mobility: A critical review of recent developments, future challenges, and opportunities. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review, 143*, 102090. https://doi.org/10.1016/j.tre.2020.102090

Rajendran, S., Srinivas, S., & Grimshaw, T. (2021). Predicting demand for air taxi urban aviation services using machine learning algorithms. *Journal of Air Transport Management, 92*, 102020. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2021.102020

Rice, S., Winter, S. R., Mehta, R., & Ragbir, N. K. (2019). What factors predict the type of person who is willing to fly in an autonomous commercial airplane? *Journal of Air Transport Management, 75*, 131–138. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2018.12.008

Rice, S., Winter, S. R., Capps, J., Trombley, J., Robbins, J., Milner, M. N., & Lamb, T. (2020). The creation of two valid scales: Willingness to fly in an aircraft and willingness to pilot an aircraft. *The International Journal of Aviation, Aeronautics, and Aerospace, 7*(1), Article 5. https://doi.org/10.15394/ijaaa.2020.1462

Straubinger, A., Verhoef, E. T., & de Groot, H. L. F. (2021). Will urban air mobility fly? The efficiency and distributional impacts of UAM in different urban spatial structures. *Transportation Research Part C: Emerging Technologies, 127*, 103124. https://doi.org/10.1016/j.trc.2021.103124

Uber Elevate. (2018). *Fast-forwarding to the future of on-demand urban air transportation*. https://www.uber.com/info/elevate/

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly, 27*(3), 425–478. https://doi.org/10.2307/30036540

Wickens, C. D., & Hollands, J. G. (2000). *Engineering psychology and human performance* (3rd ed.). Prentice Hall.

Williams, K., Jenks, M., & Burton, E. (2000). *Achieving sustainable urban form*. Taylor & Francis.

Winter, S. R., Rice, S., & Lamb, T. L. (2020). A prediction model of consumers' willingness to fly in autonomous air taxis. *Journal of Air Transport Management, 89*, 101926. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2020.101926

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

Zhang, X., Guan, H., Zhu, H., & Zhu, J. (2019). Analysis of travel mode choice behavior considering the indifference threshold. *Sustainability, 11*(19), 5495. https://doi.org/10.3390/su11195495

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Academic Paper
JBER Scope: Buddhism

พุทธศาสนาและแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล: กรอบแนวคิดเชิงสถาบันสำหรับความยั่งยืนองค์กรในประเทศไทย

Buddhism and Environmental, Social, and Governance (ESG): An Institutional Conceptual Framework for Corporate Sustainability in Thailand

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว[1*]

[1]คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

Kiatanantha Lounkaew[1]
[1]Faculty of Economics, Thammasat University, Thailand
✉:* klounkaew@econ.tu.ac.th
(* Author Corresponding Email)

Received: 19 April 2026; Revised: 06 May 2026; Accepted: 12 May 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอกรอบแนวคิดเชิงสถาบันที่เชื่อมโยงหลักธรรมของพุทธศาสนาเข้ากับเสาหลักด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG) ในบริบทองค์กรไทย ครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก ประการแรก หลักธรรมพุทธ 5 ประการ ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท ทางสายกลาง สติ กรุณา และอนัตตา สอดคล้องโดยตรงกับเสาหลัก ESG ทั้ง 3 ด้าน และสามารถแปลงเป็นกลไกสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ ประการที่สอง กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win) มีข้อจำกัดเชิงปรัชญาที่สำคัญ เพราะมองความยั่งยืนเป็นเครื่องมือมากกว่าคุณค่าในตัวมันเอง ขณะที่หลักธรรมพุทธให้รากฐานทางจริยธรรมซึ่งตั้งอยู่บนพันธกรณีต่อสรรพชีวิต มิใช่การคำนวณผลตอบแทน ประการที่สาม กรอบทุนทางสถาบันพุทธศาสนา (Buddhist Institutional Capital: BIC) ทำงานผ่าน 3 ช่องทางสถาบันตามทฤษฎีของ DiMaggio and Powell (1983) และ North (1990) ได้แก่ ช่องทางเชิงบรรทัดฐาน ช่องทางเชิงความรู้ และช่องทางเชิงกฎระเบียบ กรอบนี้อธิบายว่าเหตุใดบริษัทในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของวัดพุทธสูงกว่าจึงมีผลการดำเนินงาน ESG ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ประการที่สี่ กรอบแนวคิดบูรณาการที่พัฒนาขึ้นเปิดเส้นทางการวิจัยที่เชื่อมโยง ESG กับหลักธรรมพุทธและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับธรรมาภิบาลองค์กร พร้อมเสนอแนวทางการออกแบบนโยบายและตัวชี้วัด ESG ที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมตะวันออก

คำสำคัญ: ESG, ทุนทางสถาบันพุทธศาสนา, กลไกการส่งผ่านเชิงสถาบัน, ความยั่งยืนองค์กร, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This article presents an institutional framework that links core Buddhist principles to the three pillars of Environmental, Social, and Governance (ESG) in the Thai corporate context. It examines four thematic issues. First, five dhamma tenets — Dependent Origination (paṭicca-samuppāda), the Middle Way (Majjhimā Paṭipadā), Mindfulness (sati), Compassion (karuṇā),

and Non-self / Impermanence (anattā / anicca) — correspond directly to each ESG pillar and translate systematically into operational mechanisms. Second, the win-win paradigm in corporate sustainability has a fundamental philosophical weakness: it treats sustainability as an instrument for profit rather than as an intrinsic value. Buddhist ethics offers an alternative grounded in obligation toward all sentient life rather than in returns calculation. Third, the Buddhist Institutional Capital (BIC) framework operates through three institutional channels — normative, cognitive, and regulative — drawing on DiMaggio and Powell (1983) and North (1990). The framework explains why firms located in areas with higher Buddhist temple density exhibit significantly stronger ESG performance, even after firm- and region-level controls. Fourth, the integrative framework developed here provides a basis for empirical research that links ESG integration with Buddhist principles and the sufficiency economy philosophy to strengthen corporate governance. It also informs the design of ESG standards and policy instruments suited to the Thai cultural context.

Keywords: ESG, Buddhist Institutional Capital, Institutional Transmission Mechanism, Corporate Sustainability, Sufficiency Economy Philosophy

1. บทนำ

ศาสนาในฐานะสถาบันที่ไม่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการกำกับดูแลองค์กร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social, Governance: ESG) ส่วนใหญ่ยังคงพิจารณาศาสนาเป็นเพียงตัวแปรควบคุม โดยไม่ได้อธิบายว่าค่านิยมทางศาสนาส่งผ่านไปสู่พฤติกรรม ESG ขององค์กรผ่านกลไกสถาบันใด ช่องว่างนี้มีนัยสำคัญเป็นพิเศษในบริบทที่สถาบันศาสนาหยั่งรากลึกในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เช่น ภูมิภาคเอเชียพุทธ ผลการศึกษาของ Fu et al. (2024) ทำให้ช่องว่างนี้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ บริษัทที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของวัดพุทธสูงกว่ามีคะแนน ESG สูงกว่าบริษัทที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ควบคุมปัจจัยระดับบริษัทและระดับภูมิภาคแล้วก็ตาม ข้อค้นพบนี้นำไปสู่คำถามว่าหลักธรรมของพุทธศาสนาส่งผ่านไปสู่พฤติกรรม ESG ขององค์กรผ่านกลไกสถาบันใด และสามารถระบุและวัดได้อย่างไร ในบริบทไทยซึ่งประชากรกว่าร้อยละ 93 นับถือพุทธศาสนาและมีวัดมากกว่า 40,000 แห่งทั่วประเทศ คำตอบของคำถามนี้มีนัยสำคัญทั้งต่อการดำเนินงาน ESG ขององค์กรและต่อการออกแบบมาตรฐาน ESG ที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมตะวันออก

แนวคิด ESG ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อบูรณาการปัจจัยที่ไม่ใช่ทางการเงินในการตัดสินใจทางธุรกิจ มีจุดเชื่อมต่อเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้งกับหลักธรรมของพุทธศาสนา การศึกษาของ Fu et al. (2024) และ Terzani and Turzo (2021) พบว่าพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรม ESG ขององค์กร แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงใช้ศาสนาเป็นเพียงตัวแปรควบคุม โดยไม่ได้สร้างกรอบทฤษฎีที่อธิบายกลไกการส่งผ่านจากหลักคำสอนทางศาสนาไปสู่พฤติกรรม ESG อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่สังเกตได้อย่างสมบูรณ์

ยิ่งกว่านั้น กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการจัดการความยั่งยืนองค์กรในปัจจุบัน มีข้อจำกัดเชิงปรัชญาที่สำคัญ Edmans (2023) ชี้ว่า ESG ในรูปแบบปัจจุบันขาดรากฐานจริยธรรมที่เหมาะสม ขณะที่ Song (2021) เสนอว่ากระบวนทัศน์ดังกล่าวยังคงตั้งอยู่บนรากฐานของการแสวงหากำไรเป็นหลัก ทำให้ความยั่งยืนเป็นเครื่องมือมากกว่าคุณค่าในตัวมันเอง บทความนี้

มุ่งเติมเต็มช่องว่างที่สะท้อนการขาดกรอบทฤษฎีซึ่งเชื่อมหลักธรรมพุทธเฉพาะเจาะจงกับเสาหลัก ESG ผ่านกลไกสถาบันที่สามารถระบุและวัดผลได้

ในเชิงระเบียบวิธี บทความนี้ใช้แนวทางการสังเคราะห์วรรณกรรมเชิงบูรณาการ (integrative literature review) เพื่อพัฒนากรอบแนวคิด BIC ขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย ขั้นแรก คัดเลือกวรรณกรรมที่ผ่านการตรวจรับโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากฐานข้อมูล Scopus และ Web of Science ด้วยคำค้นเชิงประเด็น Buddhism และ ESG, Buddhist economics, sufficiency economy, และ institutional theory โดยจำกัดช่วงปี ค.ศ. 2010 ถึง ค.ศ. 2024 ขั้นที่สอง วิเคราะห์เนื้อหาเชิงทฤษฎีจำแนกตามหลักธรรมพุทธ กลไกสถาบัน และเสาหลัก ESG ขั้นที่สาม สังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสามมิติเข้าเป็นกรอบ BIC โดยใช้ทฤษฎีสถาบันของ North (1990) และ DiMaggio and Powell (1983) เป็นโครงสร้างหลัก ขั้นที่สี่ ตรวจสอบความสอดคล้องของกรอบกับหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ โดยเฉพาะงานของ Fu et al. (2024) ที่ใช้ความหนาแน่นของวัดพุทธเป็นตัวแปรเชิงเหตุปัจจัย ในฐานะที่เป็นบทความวิชาการเชิงแนวคิด (conceptual paper) บทความนี้มิได้นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ใหม่ของผู้เขียน แต่เปิดเส้นทางสำหรับการทดสอบเชิงปริมาณในอนาคตตามที่นำเสนอในส่วนทิศทางการวิจัยต่อไป

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประการแรก เพื่อทบทวนและสังเคราะห์หลักธรรมของพุทธศาสนา 5 ประการในฐานะรากฐานเชิงปรัชญาสำหรับ ESG ประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดของกระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายและเสนอทางเลือกที่มีรากเหง้าในพุทธปรัชญา ประการที่สาม เพื่อพัฒนาแนวคิดทุนทางสถาบันพุทธศาสนา (BIC) และกรอบแนวคิดบูรณาการซึ่งแสดงเส้นทางจากหลักธรรมพุทธสู่เสาหลัก ESG และประการที่สี่ เพื่อเสนอนัยเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมสำหรับองค์กรและหน่วยงานกำกับดูแลในไทย การบูรณาการพุทธปรัชญาเข้ากับ ESG ไม่เพียงเสริมความชอบธรรมทางวัฒนธรรมในการดำเนินงาน หากยังสร้างพลังการขับเคลื่อนเชิงสถาบันสำหรับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

2. หลักธรรมพุทธศาสนาและทฤษฎีสถาบัน

2.1 พุทธศาสนาในฐานะสถาบันที่ไม่เป็นทางการ

North (1990) แบ่งสถาบันออกเป็นสถาบันที่เป็นทางการ ได้แก่ กฎหมาย กฎระเบียบ และกติกาขององค์กร และสถาบันที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ บรรทัดฐาน ค่านิยม จารีตประเพณี และความเชื่อทางศาสนาที่ส่งต่อกันผ่านวัฒนธรรม สถาบันที่ไม่เป็นทางการมักมีพลังกำหนดพฤติกรรมสูงกว่าในระยะยาว เพราะฝังอยู่ในจิตสำนึกบุคคลและโครงสร้างสังคม ในบริบทไทย พุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ไม่เป็นทางการซึ่งมีอิทธิพลต่อคนในประเทศทุกระดับ เนื่องจากฝังอยู่ในชีวิตประจำวัน ระบบการศึกษา ปฏิทินประจำปี พิธีกรรมในองค์กร และเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดกฎระเบียบและกฎหมาย

Fu et al. (2024) ศึกษาบริษัทในตลาดเกิดใหม่และพบว่าบริษัทในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของวัดพุทธสูงกว่ามีคะแนน ESG สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเสาหลักสังคมและธรรมาภิบาล ผลนี้ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติแม้ควบคุมตัวแปรระดับบริษัทและระดับภูมิภาคแล้ว Li et al. (2021) พบว่าบริษัทในพื้นที่ที่

มีวัดพุทธมากกว่ามีแนวโน้มถือครองเงินสดน้อยกว่า สะท้อนว่าค่านิยมพุทธของการไม่สะสมส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงินในระดับองค์กร Abeydeera et al. (2016) ใช้วิธีการเชิงคุณภาพศึกษาการปฏิบัติด้านองค์กรในประเทศพุทธในเอเชีย พบว่าบริษัทที่มีวัฒนธรรมองค์กรเชื่อมโยงกับค่านิยมพุทธมีนโยบายสิ่งแวดล้อมครอบคลุมกว่า มีความสัมพันธ์กับชุมชนลึกกว่า และมีโครงสร้างธรรมาภิบาลที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้างกว่า

2.2 หลักธรรมพุทธห้าประการและการแสดงออกเชิง ESG

กรอบที่บทความนี้เสนอระบุและประยุกต์หลักพุทธธรรม 5 ประการที่สอดคล้องกับเสาหลัก ESG อย่างชัดเจน ประการแรก ปฏิจจสมุปบาท เป็นหลักธรรมที่สอนว่าทุกสิ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ทุกสิ่งในจักรวาลพึ่งพาและเชื่อมโยงกัน ไม่มีสิ่งใดดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ หลักนี้สอดคล้องโดยตรงกับเสาหลักสิ่งแวดล้อมของ ESG ที่มองระบบนิเวศเป็นเครือข่ายซึ่งบริษัทเป็นส่วนหนึ่ง Daniels (2010) แสดงว่าหลักนี้เป็นรากฐานของเศรษฐศาสตร์พุทธที่มองปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าเป็นปัญหาของจิตสำนึกที่ขาดการตระหนักถึงความเชื่อมโยง ไม่ใช่เพียงผลกระทบภายนอก (externality)

ประการที่สอง ทางสายกลาง (Majjhimā Paṭipadā) เสนอว่าความเจริญที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่สุดขั้วใดขั้วหนึ่ง หลักนี้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง Speece (2019) แสดงว่าเป็นรากฐานของแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเฉพาะไทยซึ่งสอดคล้องสูงกับ ESG ประการที่สาม สติ (Sati) และสมาธิ (Samādhi) คือการพัฒนาความสามารถในการรับรู้และตระหนักอย่างเต็มเปี่ยม Song (2021) แสดงว่าการปฏิบัติสมาธิก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงความคิด 5 ประการในผู้บริหาร ซึ่งสนับสนุนการตัดสินใจที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้างและระยะยาว ประการที่สี่ กรุณา (Karuṇā) และเมตตา (Mettā) สอดคล้องโดยตรงกับเสาหลักสังคมของ ESG ในประเด็นสิทธิแรงงาน การดูแลชุมชน และการเข้าถึงผลิตภัณฑ์อย่างเท่าเทียม (Dena and Haque, 2024) ประการที่ห้า อนัตตา (Anattā) และอนิจจัง (Anicca) ท้าทายแนวคิดเรื่องผลกำไรระยะสั้นและการสะสมความมั่งคั่งเพื่อประโยชน์ของตนเอง Song (2021) อธิบายว่าผู้บริหารที่เข้าใจอนัตตาจะมีความยึดติดกับตัวชี้วัดระยะสั้นน้อยกว่า ทำให้มีพื้นที่ทางจิตวิทยาในการตัดสินใจลงทุนระยะยาวด้าน ESG มากกว่า

3. แนวคิด ESG และข้อจำกัดของกระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

3.1 รากฐานของกระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win) เป็นแนวคิดสำคัญในการจัดการความยั่งยืนองค์กรตั้งแต่ทศวรรษ 1990 โดยเสนอว่าการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นในระยะยาว Porter and Kramer (2011) พัฒนาแนวคิดนี้ผ่านการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) ซึ่งเสนอว่าบริษัทสามารถสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจในลักษณะที่สร้างคุณค่าต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมพร้อมกัน Song (2021) และ Henisz et al. (2019) พบว่า ESG สร้างมูลค่าให้บริษัทผ่าน 5 ช่องทาง ได้แก่ การเติบโตของรายได้ การลดต้นทุน การลดกฎระเบียบ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เงินทุน และการลดความเสี่ยง

3.2 การวิจารณ์กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

Song (2021) เสนอว่ากระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายยังคงมีรากฐานในตรรกะของการแสวงหากำไรเป็นหลัก ความยั่งยืนในกรอบนี้จึงเป็นเครื่องมือมากกว่าคุณค่าในตัวเอง บริษัทดำเนิน ESG เพราะให้ผลตอบแทนทางการเงิน ไม่ใช่เพราะมองว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ความแตกต่างนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมหรือสังคมไม่สามารถนำมาหักลบกับผลตอบแทนทางการเงินที่เพิ่มขึ้นได้ Edmans (2023) เสริมว่า ESG ในฐานะเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในการลงทุนอาจกำลังสูญเสียความหมาย เพราะตลาดนำไปใช้เพื่อแสดงออกทางค่านิยมมากกว่าการดำเนินการจริง ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงระยะสั้น และให้น้ำหนักผลตอบแทนทางการเงินมากกว่าคุณค่าที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ Nyberg (2021) ชี้ว่าในบริบทที่อุดมการณ์ทางการเมืองมีอิทธิพลสูง ความยั่งยืนองค์กรถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองมากกว่าการแสดงออกของจริยธรรมที่แท้จริง

บทความนี้เสนอว่าหลักธรรมพุทธศาสนาเป็นทางเลือกที่มีฐานปรัชญาแตกต่างจากกระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายโดยพื้นฐาน เพราะไม่ได้เริ่มต้นจากคำถามว่า ESG สร้างมูลค่าได้อย่างไร แต่เริ่มจากคำถามว่าองค์กรมีพันธกรณีต่อชีวิตและสรรพสิ่งรอบข้างอย่างไร ซึ่งเป็นการพลิกจากตรรกะเชิงเครื่องมือไปสู่ตรรกะเชิงจริยธรรมที่มีรากฐานลึกกว่า และเป็นจุดที่ทุนทางสถาบันพุทธศาสนาสามารถเติมเต็มช่องว่างของกรอบ ESG มาตรฐานได้อย่างเป็นระบบ

4. ทุนทางสถาบันพุทธศาสนาและกลไกการส่งผ่านสู่ ESG

4.1 กรอบ BIC

บทความนี้เสนอแนวคิดทุนทางสถาบันพุทธศาสนา (Buddhist Institutional Capital: BIC) เพื่ออธิบายว่าหลักธรรมพุทธส่งผ่านไปสู่พฤติกรรม ESG ขององค์กรผ่าน 3 ช่องทางสถาบันตามกรอบของ DiMaggio and Powell (1983) และ North (1990) ช่องทางแรกคือช่องทางเชิงบรรทัดฐาน (normative channel) ซึ่งรวมสถาบันที่ไม่เป็นทางการ ทุนทางสังคม และทุนชื่อเสียง วัดพุทธทำหน้าที่เป็นสถาบันชุมชนที่กำหนดบรรทัดฐานและสร้างความคาดหวังต่อพฤติกรรมที่ยอมรับได้ในพื้นที่ ช่องทางที่สองคือช่องทางเชิงความรู้ (cognitive channel) ซึ่งดำเนินผ่านสมรรถนะของผู้บริหาร การปฏิบัติสมาธิพัฒนาความสามารถในการคิดระยะยาวและการตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ช่องทางที่สามคือช่องทางเชิงกฎระเบียบ (regulative channel) ซึ่งดำเนินผ่านบรรทัดฐานองค์กรที่มีรากฐานในค่านิยมพุทธและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายพุทธยังสร้างทุนทางสังคมและทุนชื่อเสียงที่สนับสนุนช่องทางเชิงบรรทัดฐาน โดยรวมทั้ง 3 ช่องทางทำงานเสริมกันผ่านหลักปฏิจจสมุปบาท กรุณา อนัตตา สติ และทางสายกลาง (Fu et al., 2024; Song, 2021; Speece, 2019; Kim and Daniel, 2016; Terzani and Turzo, 2021)

กรอบ BIC แตกต่างจากการอธิบายพุทธศาสนาว่าเป็นเพียงตัวแปรวัฒนธรรม เพราะระบุกลไกที่สามารถวัดได้จริง 5 ประการซึ่งสามารถนำไปออกแบบตัวแปรในงานวิจัยเชิงประจักษ์ได้ นักวิจัยสามารถใช้ความหนาแน่นของวัดเป็นตัวแทนของสถาบันที่ไม่เป็นทางการตามแนวทางของ Fu et al. (2024) การสำรวจ

ทัศนคติของผู้บริหารเป็นตัวแทนของสมรรถนะ ตัวชี้วัดทุนทางสังคมในระดับชุมชน บรรทัดฐานองค์กรจากการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อความรายงานประจำปีเป็นตัวแทนของทุนเชิงชื่อเสียง

4.2 การเปรียบเทียบกับศาสนาอื่นในฐานะตัวขับเคลื่อน ESG

Kim and Daniel (2016) วิเคราะห์ข้อมูลจาก 32 ประเทศและพบว่าศาสนาโดยรวมมีผลต่อโครงสร้างธรรมาภิบาลองค์กร แต่ทิศทางและขนาดของผลแตกต่างกันตามศาสนา Terzani and Turzo (2021) ใช้กลุ่มตัวอย่างนานาชาติและพบว่าบรรทัดฐานทางสังคมศาสนาโดยรวมสัมพันธ์เชิงบวกกับ ESG โดยเฉพาะเสาหลักสิ่งแวดล้อมและสังคม เมื่อเปรียบเทียบพุทธศาสนากับศาสนาอื่น พุทธศาสนามีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น 4 ประการ ประการแรก พุทธศาสนาไม่มีพระเจ้าสูงสุด (non-theistic) ทำให้จริยธรรมพุทธมีฐานจากเหตุผลและประสบการณ์มากกว่าการเชื่อฟังพระเจ้า ประการที่สอง หลักอนัตตาและการสลายตัวตนไม่มีคู่เทียบที่ใกล้เคียงในศาสนาอื่น ประการที่สาม การปฏิบัติสมาธิเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ Song (2021) แสดงว่าสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงความคิดที่สังเกตได้ ประการที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนในสังคมไทยมีลักษณะเชิงสถาบันที่แน่นแฟ้นกว่าในศาสนาอื่น ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างศาสนาในฐานะตัวขับเคลื่อน ESG

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบศาสนาในฐานะตัวขับเคลื่อน ESG

ศาสนา / ประเพณี	กลไกหลัก	เสาหลัก ESG ที่เน้น	บริบทภูมิภาค	วรรณกรรมสนับสนุน
พุทธ Theravada	BIC, สมาธิ, บรรทัดฐานวัด, อนัตตา	E + S + G (ครบถ้วน)	ไทย ศรีลังกา เมียนมา	Song (2021); Fu et al. (2024); Abeydeera et al. (2016)
พุทธ Mahayana	กรุณาสากล, ชุมชนสงฆ์	S + G	จีน ญี่ปุ่น เกาหลี	Kim and Daniel (2016); Li et al. (2021); Xiong et al. (2022)
อิสลาม	ห้ามดอกเบี้ย, ทาน (Zakat), ห่วงโซ่ Halal	S + G	มาเลเซีย อินโดนีเซีย	Terzani and Turzo (2021); Zaman et al. (2018)
คริสต์	การดูแลสิ่งสร้าง (Stewardship), การลงทุนอย่างรับผิดชอบ	E + S	ยุโรป อเมริกาเหนือ	Kim and Daniel (2016); Gupta et al. (2022)
ฮินดู	Dharma (หน้าที่), Ahimsa (ไม่เบียดเบียน)	E + S	อินเดีย	Zaman et al. (2018); Kim and Daniel (2016)

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้เขียน

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบใน 5 มิติ ได้แก่ ศาสนา กลไกหลัก เสาหลัก ESG ที่เน้น บริบทภูมิภาค และวรรณกรรมสนับสนุน พุทธ Theravada โดดเด่นในความครอบคลุมของเสาหลัก ESG ทั้งสามผ่านกลไก BIC ขณะที่ศาสนาอื่นมักเน้นเสาหลักด้านสังคมและธรรมาภิบาลเป็นหลัก ตารางที่ 2 แสดงการจับคู่ระหว่างหลักธรรมพุทธเฉพาะกับเสาหลัก ESG กลไก BIC และตัวชี้วัดเชิงประจักษ์

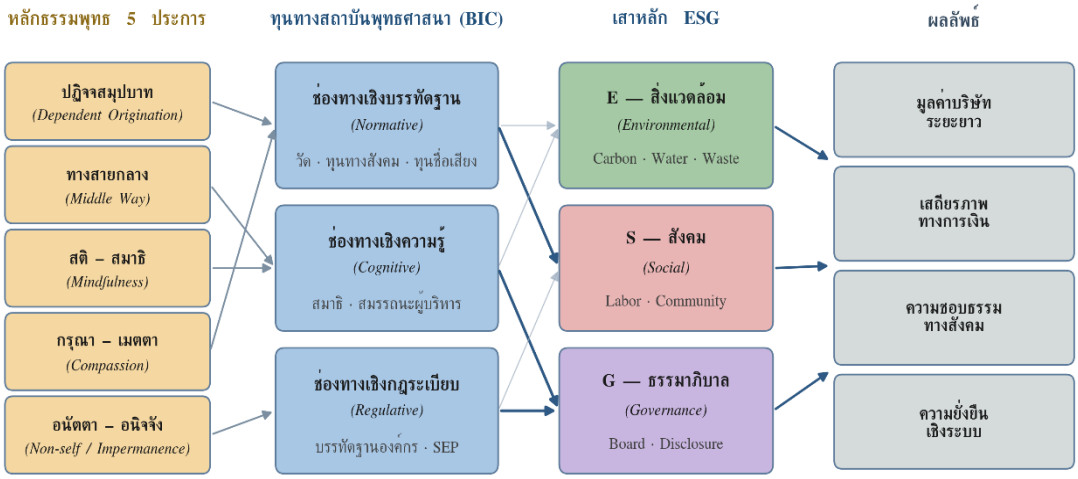
ตารางที่ 2 การเชื่อมโยงหลักธรรมพุทธกับเสาหลัก ESG

หลักธรรมพุทธ	เสาหลัก ESG	กลไก BIC	ตัวชี้วัดเชิงประจักษ์	วรรณกรรมสนับสนุน
ปฏิจจสมุปบาท — สรรพสิ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน	สิ่งแวดล้อม (E)	ช่องทางเชิงบรรทัดฐาน (normative): ความหนาแน่นวัดพุทธกำหนดบรรทัดฐานชุมชน	Carbon Intensity, Waste Reduction	Song (2021); Abeydeera et al. (2016); Daniels (2010)
ทางสายกลาง (Majjhimā Paṭipadā)	E + G (ระยะยาว)	ช่องทางเชิงความรู้ (cognitive): สมรรถนะผู้บริหาร ลดการแสวงหากำไรสูงสุดระยะสั้น	WACC ต่ำลง, Investment Horizon ยาวขึ้น	Speece (2019); Nelson (2018); Stirling (2014)
สติ (Sati) และสมาธิ (Samādhi)	G + E (การตัดสินใจ)	ช่องทางเชิงความรู้ (cognitive): ตระหนักรู้ผลกระทบระยะยาว	Board Decision Quality, TFP สูงขึ้น	Song (2021); Kovács (2014); van den Muyzenberg (2014)
กรุณา (Karuṇā) และเมตตา (Mettā)	สังคม (S)	ช่องทางเชิงบรรทัดฐาน (normative): ทุนทางสังคม ความสัมพันธ์ชุมชนยั่งยืน	Community Investment, Labor Rights	Dena and Haque (2024); Vu (2018)
อนัตตา (Anattā) และอนิจจัง (Anicca)	G + S (ระยะยาว)	ช่องทางเชิงกฎระเบียบ (regulative): บรรทัดฐานองค์กร + ทุนชื่อเสียง ลดการยึดติดผล ระยะสั้น	ESG Rating, Long-term ROA	Song (2021); Becker and Hamblin (2021)

5. การบูรณาการ: กรอบแนวคิดและนัยเชิงนโยบายสำหรับไทย

5.1 กรอบแนวคิดบูรณาการ

ภาพที่ 1 นำเสนอกรอบแนวคิดบูรณาการที่เกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในบทความนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ องค์ประกอบที่หนึ่งคือหลักธรรมพุทธ 5 ประการซึ่งทำหน้าที่เป็นรากฐานทางปรัชญา ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท ทางสายกลาง สติและสมาธิ กรุณาและเมตตา และอนัตตาและอนิจจัง องค์ประกอบที่สองคือทุนทางสถาบันพุทธศาสนา (BIC) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกส่งผ่านผ่าน 3 ช่องทางสถาบัน องค์ประกอบที่สามคือเสาหลัก ESG ทั้ง 3 เสาในฐานะผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมที่กรอบนี้อธิบาย และองค์ประกอบที่สี่คือผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการดำเนินงาน ESG ที่ดี กรอบทั้งหมดดำเนินอยู่ภายใต้บริบทสถาบันที่ประกอบด้วยพุทธศาสนาเถรวาทของไทย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กฎระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ฯ และบรรทัดฐานธุรกิจในสังคมไทย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบบูรณาการที่เชื่อมหลักธรรมพุทธเข้ากับแต่ละชั้นของกลไก BIC ชั้นซ้ายสุดแสดงหลักธรรมพุทธ 5 ประการในฐานะจุดเริ่มต้นเชิงปรัชญา ลูกศรที่ชี้จากชั้นนี้ไปสู่ชั้น BIC สะท้อนกระบวนการที่หลักธรรมถูกแปลงเป็นสถาบันในชีวิตประจำวันผ่านการปฏิบัติ พิธีกรรม และโครงสร้างสังคมพุทธ ชั้น BIC ตรงกลางแสดง 3 ช่องทางสถาบัน (เชิงบรรทัดฐาน เชิงความรู้ และเชิงกฎระเบียบ) ซึ่งเป็นกลไกที่สามารถวัดได้เชิงประจักษ์ ลูกศรจาก BIC ไปยังเสาหลัก ESG แต่ละเสาแสดงว่า BIC ส่งผลต่อทั้งสามเสาพร้อมกัน โดยเสาสังคมและธรรมาภิบาลมักได้รับผลในระดับสูงกว่าตามหลักฐานของ Fu et al. (2024) ชั้นผลลัพธ์ทางขวาสุดแสดงว่า ESG ที่มีรากเหง้าในพุทธศาสนาส่งผ่านไปสู่มูลค่าบริษัทและเสถียรภาพทางการเงินระยะยาว

5.2 นัยเชิงนโยบายสำหรับองค์กรและหน่วยงานกำกับดูแล

นัยเชิงนโยบายสำคัญที่สุดของกรอบ BIC คือการชี้ว่าไทยมีโครงสร้างพื้นฐานเชิงสถาบันที่ส่งเสริม ESG อยู่แล้วในรูปของพุทธศาสนาและวัด แต่ยังขาดการออกแบบนโยบายที่นำสถาบันเหล่านี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ ESG อย่างเป็นทางการ Speece (2019) แสดงว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีรากเหง้าจากทางสายกลางสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบนโยบายที่ให้ความหมายเชิงวัฒนธรรมแก่ ESG ในบริบทไทยได้มากกว่าการรับเอามาตรฐาน TCFD หรือ GRI มาใช้โดยตรง Tan and Dipendra (2024) ชี้ว่าบริษัทไทยชั้นนำยังเผชิญความขัดแย้งระหว่างการประเมินความสำคัญที่เน้นมิติทางการเงินกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เน้นผลกระทบทางสังคม กรอบ BIC สามารถช่วยคลี่คลายความขัดแย้งนี้ โดยชี้ว่าในบริบทไทยชื่อเสียงต่อชุมชนพุทธมีมูลค่าทางการเงินผ่านกลไกทุนชื่อเสียง

การประยุกต์ใช้กรอบ BIC สามารถสังเกตได้จากการดำเนินงานของบริษัทไทยขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์ ตัวอย่างเช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ SCG เผยแพร่รายงานความยั่งยืนต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 และระบุชัดเจนว่าการสนับสนุนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนรอบโรงงานเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ ESG ขององค์กร (SCG, 2022) ในระดับมหภาค ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้พัฒนาดัชนี SET ESG Ratings (เปลี่ยนชื่อจาก Thailand Sustainability Investment หรือ THSI ในปี ค.ศ. 2023) ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมาภิบาลและเศรษฐกิจ โดยในปี ค.ศ. 2023 มีบริษัท 193 บริษัทผ่านเกณฑ์ คิดเป็นมูลค่าตลาดรวม 13 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 72 ของมูลค่าตลาดรวมของ SET

และ mai (Stock Exchange of Thailand, 2023) ตัวเลขนี้สะท้อนว่าบริษัทไทยที่มีน้ำหนักในตลาดทุนได้บูรณาการ ESG เข้าสู่การดำเนินงานในระดับที่สำคัญแล้ว

ในมิติเชิงพื้นที่ ข้อมูลจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยมีวัดพุทธรวม 43,005 แห่ง ณ เดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2022 (Office of National Buddhism, 2022) ความหนาแน่นของวัดในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งเปิดโอกาสให้นักวิจัยใช้เป็นตัวแปรเชิงเหตุปัจจัย (instrumental variable) ในการประเมินผลของกลไก BIC ต่อพฤติกรรม ESG ขององค์กรไทย ตามแนวทางของ Fu et al. (2024) ที่ใช้ความหนาแน่นของวัดในจีนเป็นตัวแปรในลักษณะเดียวกัน ฐานข้อมูลที่จำเป็นสำหรับงานวิจัยลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในรูปข้อมูลเปิดบนเว็บไซต์ของรัฐ ทำให้การทดสอบเชิงประจักษ์ของกรอบ BIC ในบริบทไทยเป็นไปได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เฉพาะเจาะจงมี 3 ประการ ประการแรก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรพิจารณาเพิ่มตัวชี้วัด BIC ในกรอบ One Report เพื่อประเมินว่าบริษัทมีการมีส่วนร่วมกับสถาบันพุทธในพื้นที่ดำเนินงานอย่างไร ประการที่สอง หน่วยงานกำกับดูแลควรออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมผู้บริหารที่บูรณาการสติและหลักธรรมพุทธเข้ากับการพัฒนาสมรรถนะ ESG ซึ่ง Kovács (2014) และ van den Muyzenberg (2014) แสดงว่ามีประสิทธิผลในบริบทเอเชีย ประการที่สาม รัฐบาลควรสนับสนุนการวิจัยที่ใช้ความหนาแน่นของวัดเป็นตัวแปรเชิงเหตุปัจจัยในการประเมินผลของนโยบาย ESG เพื่อให้หลักฐานเชิงประจักษ์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบมาตรฐาน ESG ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

6. องค์ความรู้จากการศึกษา

กรอบ BIC ที่บทความนี้นำเสนอแสดงว่าหลักธรรมพุทธ 5 ประการทำงานผ่าน 3 ช่องทางสถาบัน (เชิงบรรทัดฐาน เชิงความรู้ และเชิงกฎระเบียบ) เพื่อสร้างผลลัพธ์ ESG ที่วัดได้ ซึ่งเป็นช่องว่างที่กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายและมาตรฐานที่ใช้ศาสนาเป็นเพียงตัวแปรควบคุมยังไม่สามารถปิดได้อย่างสมบูรณ์

ตารางที่ 1 สะท้อนว่าพุทธศาสนามีลักษณะเฉพาะที่ครอบคลุมเสาหลัก ESG ทั้งสามผ่านกลไก BIC ได้แก่ การไม่มีพระเจ้าสูงสุด หลักอนัตตา การปฏิบัติสมาธิ และความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนที่แน่นแฟ้น นัยสำหรับการพัฒนาสังคมคือการออกแบบมาตรฐาน ESG ที่คำนึงถึงความหลากหลายเชิงสถาบันของแต่ละภูมิภาคจะให้ผลลัพธ์ดีกว่าการใช้กรอบสากลเดียวกันทุกที่

ตารางที่ 2 แสดงว่าหลักธรรมแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กับเสาหลัก ESG ในประเด็นที่ต่างกัน ปฏิจจสมุปบาทเชื่อมกับสิ่งแวดล้อม กรุณาเชื่อมกับสังคม ทางสายกลางและสติเชื่อมกับธรรมาภิบาลและการตัดสินใจระยะยาว นัยสำหรับการประยุกต์ใช้ในองค์กรคือบริษัทที่ต้องการเสริมความแข็งแกร่งของเสาหลัก ESG เสาใดเสาหนึ่งสามารถระบุหลักธรรมและช่องทาง BIC ที่สอดคล้องและออกแบบโปรแกรมพัฒนาที่เฉพาะเจาะจงได้ ภาพที่ 1 แสดงกรอบบูรณาการในสองมิติของการพัฒนาสังคม มิติแรก ระดับองค์กรซึ่งบริษัทสามารถใช้กรอบ BIC เป็นเครื่องมือวินิจฉัยและพัฒนา ESG ที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม มิติที่สอง ระดับ

นโยบายซึ่งหน่วยงานกำกับดูแลสามารถใช้ความหนาแน่นของวัดเป็นตัวแปรเชิงเหตุปัจจัยในการออกแบบและประเมินผลนโยบาย ESG ที่เหมาะสมกับบริบทไทยและประเทศที่มีประชากรนับถือพุทธศาสนาอื่น

7. สรุป

บทความวิชาการนี้นำเสนอกรอบเชิงสถาบันที่เชื่อมโยงหลักธรรมพุทธ 5 ประการกับเสาหลัก ESG ผ่านแนวคิดทุนทางสถาบันพุทธศาสนา (BIC) ซึ่งทำงานผ่าน 3 ช่องทางตามทฤษฎีของ DiMaggio and Powell (1983) และ North (1990) ได้แก่ ช่องทางเชิงบรรทัดฐาน เชิงความรู้ และเชิงกฎระเบียบ บทความวิจารณ์กระบวนทัศน์ของการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายและเสนอทางเลือกที่มีรากเหง้าเชิงปรัชญาที่ลึกกว่า แสดงว่าพุทธศาสนาในบริบทไทยไม่ใช่เพียงตัวแปรที่ควรควบคุมในงานวิจัย ESG แต่เป็นตัวแปรเชิงกลไกที่ต้องการกรอบทฤษฎีที่ชัดเจน หลักฐานจาก Song (2021), Fu et al. (2024), Abeydeera et al. (2016), Kim and Daniel (2016) และ Speece (2019) สนับสนุนว่าพุทธศาสนาในฐานะสถาบันที่ไม่เป็นทางการมีพลังกำหนดพฤติกรรม ESG ขององค์กรในบริบทเอเชียพุทธ

การมีส่วนร่วมทางทฤษฎีที่สำคัญของบทความมี 2 ประการ ประการแรก คือการนำเสนอแนวคิด BIC ในฐานะกลไกการส่งผ่านที่ระบุ 3 ช่องทางสถาบันสอดคล้องกับกรอบ DiMaggio and Powell (1983) ซึ่งสามารถนำไปออกแบบตัวแปรเชิงประจักษ์ได้ แทนที่การใช้ศาสนาเป็น Black Box ประการที่สอง คือการเชื่อมหลักธรรมพุทธเฉพาะเจาะจงกับเสาหลัก ESG แต่ละเสาและตัวชี้วัดเชิงประจักษ์ที่สอดรับ ซึ่งเปิดเส้นทางสำหรับการทดสอบเชิงปริมาณที่แม่นยำกว่างานก่อนหน้า สอดคล้องกับทิศทางที่ Martiny et al. (2024) ระบุว่าตัวกำหนด ESG เชิงวัฒนธรรมและสถาบันเป็นช่องว่างสำคัญในสาขาวิชา

บทความนี้มีข้อจำกัดในฐานะบทความวิชาการเชิงแนวคิดที่ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ของผู้เขียนเองในการยืนยันกลไก BIC โดยตรง ทิศทางการวิจัยในอนาคตที่สำคัญมี 3 ประการ ประการแรก การทดสอบเชิงประจักษ์โดยตรงของกรอบ BIC โดยใช้ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและฐานข้อมูล Worldscope ร่วมกับข้อมูลความหนาแน่นของวัดพุทธจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยอาจใช้ความหนาแน่นวัดเป็นตัวแปรเชิงเหตุปัจจัยสำหรับ BIC เพื่อแก้ปัญหา endogeneity ตามแนวทางของ Fu et al. (2024) ประการที่สอง การวิจัยเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่นับถือพุทธศาสนา ได้แก่ ไทย ศรีลังกา เมียนมา กัมพูชา และลาว เพื่อทดสอบว่ากรอบ BIC ให้การอธิบายที่สอดคล้องกันข้ามบริบทสถาบันที่แตกต่างกันหรือไม่ ประการที่สาม การวิจัยกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโดยใช้การสำรวจและการทดลองเพื่อทดสอบว่าการปฏิบัติสมาธิและการมีส่วนร่วมกับสถาบันพุทธมีผลต่อคุณภาพการตัดสินใจ ESG อย่างไร (Kovács, 2014; van den Muyzenberg, 2014; Song, 2021)

เอกสารอ้างอิง

Abeydeera, S., Kearins, K., & Tregidga, H. (2016). Buddhism, sustainability and organizational practices: Shedding light on a growing phenomenon. *Journal of Corporate Citizenship, 61*, 44–70.

Becker, C. U., & Hamblin, J. (2021). Conceptualizing personhood for sustainability: A Buddhist virtue ethics perspective. *Sustainability, 13*(16), 9166. https://doi.org/10.3390/su13169166

Daniels, P. L. (2010). Climate change, economics and Buddhism — Part I: An integrated environmental analysis framework. *Ecological Economics, 69*(5), 952–961. https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2009.12.002

Dena, A. M., & Haque, K. W. (2024). Ethical leadership and cultural values: The role of Buddhism in shaping modern business. *Asian Review of Social Sciences, 13*(1), 17–22. https://doi.org/10.70112/arss-2024.13.1.3909

DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review, 48*(2), 147–160. https://doi.org/10.2307/2095101

Edmans, A. (2023). The end of ESG. *Financial Management, 52*(1), 3–17. https://doi.org/10.1111/fima.12413

Fu, P., Ren, Y.-S., Tian, Y., Narayan, S. W., & Weber, O. (2024). Reexamining the relationship between ESG and firm performance: Evidence from the role of Buddhism. *Borsa Istanbul Review, 24*(1), 47–60. https://doi.org/10.1016/j.bir.2023.10.011

Gupta, P. P., Lam, K. C. K., Sami, H., & Zhou, H. (2022). Do religion and politics impact corporate governance diversity policy? *Asian Review of Accounting, 30*(1), 1–30. https://doi.org/10.1108/ARA-09-2021-0181

Henisz, W., Koller, T., & Nuttall, R. (2019). Five ways that ESG creates value. *McKinsey Quarterly*. https://www.mckinsey.com

Kim, J., & Daniel, S. J. (2016). Religion and corporate governance: Evidence from 32 countries. *Asia-Pacific Journal of Financial Studies, 45*(2), 281–308. https://doi.org/10.1111/ajfs.12130

Kovács, G. (2014). The theoretical foundation of Buddhist management practices. *Journal of Management Development, 33*(8/9), 751–762. https://doi.org/10.1108/JMD-09-2013-0120

Li, Y., Chen, X., Li, W., & Xu, X. (2021). How does Buddhism affect corporate cash holdings? *International Journal of Emerging Markets, 18*(9), 2086–2106. https://doi.org/10.1108/IJOEM-08-2020-0902

Martiny, A., Taglialatela, J., Testa, F., & Iraldo, F. (2024). Determinants of environmental, social and governance (ESG) performance: A systematic literature review. *Journal of Cleaner Production, 456*, 142213. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.142213

Nelson, J. A. (2018). Buddhist economics: An enlightened approach to the dismal science. *Feminist Economics, 24*(3), 184–187. https://doi.org/10.1080/13545701.2018.1455986

North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.

Nyberg, D. (2021). Corporations, politics, and democracy: Corporate political activities as political corruption. *Organization Theory, 2*(1). https://doi.org/10.1177/2631787720982618

Office of National Buddhism. (2022). *Statistics on Buddhist temples in Thailand*. Government of Thailand. http://binfo.onab.go.th/Temple/Dashboard.aspx (in Thai)

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review, 89*(1/2), 62–77.

SCG. (2022). *Sustainability Report 2022: Rise through ESG integration*. Siam Cement Group. https://file.scgsustainability.com/wp-content/uploads/2023/03/07170810/SCG-Sustainability-Report-2022.pdf

Song, H. (2021). Buddhist approach to corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment, 30*(7), 3040–3052. https://doi.org/10.1002/bse.2787

Speece, M. W. (2019). Sustainable development and Buddhist economics in Thailand. *International Journal of Social Economics, 46*(5), 704–721. https://doi.org/10.1108/IJSE-08-2018-0405

Stirling, K. (2014). Buddhist wisdom as a path to a new economic enlightenment. *Journal of Management Development, 33*(8/9), 812–823.

Stock Exchange of Thailand. (2023, November 6). *SET announces SET ESG Ratings for 193 listed companies* (SET News 97/2023). https://www.set.or.th/en/market/news-and-alert/newsdetails?id=84240400&symbol=SET

Tan, F., & Dipendra, K. C. (2024). Tensions between materiality assessments and stakeholder engagements in Thai corporate sustainability leaders. *Sustainability, 16*(17), 7711. https://doi.org/10.3390/su16177711

Terzani, S., & Turzo, T. (2021). Religious social norms and corporate sustainability: The effect of religiosity on environmental, social, and governance disclosure. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 28*(1), 485–496. https://doi.org/10.1002/csr.2063

van den Muyzenberg, L. (2014). The contribution of Buddhist wisdom to management development. *Journal of Management Development, 33*(8/9), 741–750. https://doi.org/10.1108/JMD-10-2013-0128

Vu, M. C. (2018). Skilful means — A Buddhist approach to social responsibility. *Social Responsibility Journal, 14*(2), 321–335. https://doi.org/10.1108/SRJ-05-2016-0084

Xiong, L., Xiao, L., Bai, M., Qin, Y., & Yang, L. (2022). The religion effect on corporate cash holding in China: Buddhism and Taoism. *International Journal of Finance and Economics, 28*(4), 4420–4457. https://doi.org/10.1002/ijfe.2658

Zaman, R., Roudaki, J., & Nadeem, M. (2018). Religiosity and corporate social responsibility practices: Evidence from an emerging economy. *Social Responsibility Journal, 14*(2), 368–395. https://doi.org/10.1108/SRJ-10-2017-0204

Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.12 No.2 (April-June 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ

Curriculum Development in Business Administration Based on Stakeholder Needs

ศศิกานต์ จรณะกรัณย์[1*], ธีรโชติ สัตตาคม[2]

[1,2] คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ประเทศไทย

Sasikarn Charanakaran [1], Theerachod Sattacom[2]
[1,2] Faculty of Management, Chandrakasem Rajabhat University, Thailand
✉: * sasikarn.ch@chandra.ac.th
(* Author Corresponding Email)

Received: 13 April 2026; Revised: 25 April 2026; Accepted: 12 May 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการทบทวนและวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากการสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีโครงสร้าง และการอภิปรายกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้มีคุณภาพ ประกอบด้วยการมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานผ่านการออกแบบรายวิชาที่เตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่โลกธุรกิจและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับภาคส่วนต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะที่หลากหลายและอัตลักษณ์เฉพาะตัวของบัณฑิต ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการใช้เทคนิคการเรียนรู้ผ่านโครงงาน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดเลือกและระบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรม และทัศนคติที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ ผ่านการร่วมกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจ

คำสำคัญ: พัฒนาหลักสูตร, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, หลักสูตรบริหารธุรกิจ

Abstract

The study aimed to develop a Business Administration curriculum aligned with the requirements of key stakeholders within the field. Adopting a qualitative methodology grounded in a phenomenological approach, data were gathered through a comprehensive document review, structured individual interviews, and focus group discussions. The findings indicate that the development of a high-quality Business Administration curriculum necessitates a strategic focus on labor market demands. This is achieved through instructional design that facilitates professional readiness and promotes experiential learning integrated with diverse industrial sectors. Furthermore, the curriculum should emphasize the cultivation of multifaceted competencies and distinct graduate identities, particularly in creativity, communication, and project-based learning (PBL) techniques. The research also highlights the significance of a robust selection process and a comprehensive evaluation system encompassing both theoretical and practical domains. Such a framework is essential for fostering professional personality traits, ethics, and attitudes conducive to the profession. These elements must be reinforced by engaging co-curricular activities and modernized educational resources to enhance student motivation and optimize learning effectiveness.

Keywords: Curriculum development, Stakeholders, Business administration

1. บทนำ

ในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่เข้มข้นได้ จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาแนวทางการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งผู้ใช้บัณฑิตและผู้ที่จะเลือกเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน การให้บริการการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ขอบเขตในการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางด้านบริหารธุรกิจ จึงเน้นการบริการด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาภาคปกติและนักศึกษาภาคพิเศษเป็นหลัก ซึ่งการผลิตบัณฑิตนั้นถือเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ

จุดเปลี่ยนสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ประชากรลดและเข้าสู่สังคมสูงวัย เนื่องจากอัตราการเกิดลดต่ำลงอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะน้อยกว่าอัตราการตายในอนาคตอันใกล้ ซึ่งหากพิจารณาในช่วงเกือบ 15 ปีที่ผ่านมา จะพบว่า จำนวนประชากรไทยเริ่มคงที่อยู่ที่ประมาณ 65 ล้านคน ท่ามกลางการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้สูงอายุและจำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงจนน่ากังวล ปรากฏการณ์เกิดน้อย อายุยืน และแรงงานหดตัวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ กำลังผลักดันให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด โดยคาดการณ์ว่า จะมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ภายในเวลาไม่ถึง 10 ปีข้างหน้า ผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในภาคการศึกษา โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนที่นั่งว่างเหลือเป็นจำนวนมาก เนื่องจากไม่มีกลุ่มเยาวชนเข้าสู่ระบบการศึกษามากเท่าในอดีต ส่งผลให้การแข่งขันคัดเลือกเบาบางลง และอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงเกณฑ์คุณภาพในการรับบุคคลเข้าศึกษา ดังนั้น การรับมือกับสถานการณ์นี้จึงต้องก้าวข้ามเพียงนโยบายเชิงรับหรือมาตรการระยะสั้น แต่ต้องมุ่งเน้นการลงทุนในคุณภาพคนอย่างยั่งยืนตั้งแต่วัยปฐมวัย พร้อมทั้งยกระดับทักษะแรงงานเดิมให้มีผลิตภาพสูงขึ้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2569)

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการแบ่งกลุ่มและประเภทอย่างชัดเจนตามฐานะทางกฎหมายและการบริหารจัดการ โดยข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 8 มกราคม 2568 ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ประกอบด้วยส่วนสำคัญหลายกลุ่ม เริ่มจากสถาบันของรัฐที่แบ่งเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับ จำนวน 26 แห่ง สถาบันของรัฐที่เป็นส่วนราชการอีก 10 แห่ง รวมถึงสถาบันวิทยาลัยชุมชนที่มีเครือข่ายวิทยาลัยชุมชนกระจายอยู่ตามจังหวัดต่ างๆ อีก 21 แห่ง นอกจากสถาบันของรัฐในกำกับและส่วนราชการแล้ว ยังมีสถาบันกลุ่มเฉพาะทางที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยี ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีก 9 แห่ง ที่เน้นการผลิตบัณฑิตด้านนักปฏิบัติและเทคโนโลยี ในขณะที่ภาคเอกชนมีบทบาทอย่างมากในการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐ โดยประกอบด้วยมหาวิทยาลัยเอกชน 43 แห่ง สถาบันเอกชน 11 แห่ง และวิทยาลัยเอกชนอีก 16 แห่ง นอกเหนือจากสถาบันในสังกัดกระทรวง อว. แล้ว ประเทศไทยยังมีสถาบันอุดมศึกษานอกสังกัดอีก 18 แห่ง ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2566 ถึงต้นปี พ.ศ. 2568 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่สำคัญหลายประการ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) ภายใต้เงื่อนไขการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากมาตรฐานการอุดมศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนอุดมศึกษา จึงประกอบด้วย การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ การดึงภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณด้านวิจัยและนวัตกรรม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดภาพอนาคตที่เป็นไปได้ใน 3 รูปแบบ คือ ปริญญา on sale ซึ่งเป็นภาพอนาคตพื้นฐานที่มหาวิทยาลัยต้องเผชิญกับภาวะนักศึกษาลดลงและต้องแข่งขันกับคอร์สออนไลน์ระดับโลก จนนำไปสู่การลดค่าเทอมเพื่อดึงดูดผู้เรียน และอาจต้องปิดตัวลงหากไม่ยอมปรับตัว รูปแบบต่อมา คือ บรรษัทอุดมศึกษาที่ภาคเอกชนจะเข้ามาเป็นผู้นำแทน เนื่องจากมหาวิทยาลัยปรับตัวตามความต้องการของตลาดแรงงานไม่ทัน จนภาคธุรกิจต้องจัดอบรมและให้การรับรองคอร์สเรียนเอง และรูปแบบสุดท้ายซึ่งเป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์ คือ Modular Education ที่มีการเรียนรู้แบบแอคทีฟเชื่อมโยงกับการทำงานจริง โดยเอกชนมีส่วนร่วมออกแบบหลักสูตร มหาวิทยาลัยจะมีความเฉพาะทางมากขึ้นและเน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างรายได้ทดแทน เมื่อพิจารณาสังเคราะห์ภาพอนาคตของการศึกษาไทยในภาพรวมที่ครอบคลุมทุกระดับ ไปจนถึงการเข้าสู่โลกการทำงาน สามารถจำแนกออกมาได้ 4 ทิศทาง คือ 1) เรียนรู้พอผ่าน ทำงานพอได้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่การศึกษาไม่มีการพัฒนา มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปิดตัวลง และภาคธุรกิจต้องสร้าง Corporate Academy ของตนเองเพื่อพัฒนาแรงงานให้ตรงความต้องการ 2) คือ เรียนไปป่วยการ ทำงานง่อนแง่น ซึ่งเป็นภาพอนาคตในทางลบที่รุนแรงที่สุด เมื่อผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะพื้นฐานและแรงงานทักษะสูงย้ายไปศึกษาต่างประเทศ ก่อให้เกิดกลุ่มคนชั้นล่างทางเทคโนโลยีและความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงขึ้นจนการศึกษาหมดความหมาย และ 3) โรงเรียนก้าวหน้า อุดมศึกษาก้าวไกล อันเป็นภาพอนาคตพึงประสงค์ที่นักเรียนไทยมีศักยภาพเทียบเท่ากลุ่มประเทศ OECD โดยมหาวิทยาลัยและอาชีวศึกษาสามารถปรับตัวทำงานร่วมกับภาคธุรกิจได้อย่างยืดหยุ่น สร้างแรงงานที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และภาพสุดท้าย คือ โรงเรียนก้าวหน้า

อุดมศึกษาถอยหลัง ซึ่งจะเกิดขึ้นหากการศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จ แต่ระดับอุดมศึกษาไม่ปรับตัวตามความต้องการใบปริญญาจะลดลงอย่างรวดเร็ว และถูกแทนที่ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงหรือสถาบันอบรมเฉพาะทางใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ การทำงานมากกว่ามหาวิทยาลัยแบบเดิม (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) ส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลที่เป็นปัจจัยนำเข้าไม่ได้รับการบ่มเพาะศักยภาพที่ตรงจุดและผลลัพธ์ที่ได้ออกมาในรูปของบัณฑิตหรือแรงงานกลับไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของตลาดงานได้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพยายามที่จะแก้ปัญหาหลักสูตรที่ไม่มีความชัดเจนด้านคุณลักษณะบัณฑิต ผ่านแผนการปรับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2560 - 2574 และแผนการพัฒนาการศึกษาอุดมศึกษา 4 ปี พ.ศ. 2560 - 2564 โดยกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนโยบายนี้มหาวิทยาลัยทราบกันดีในชื่อของ Reprofile โดยมีข้อคำนึงถึง 8 ด้านด้วยกัน 1) วิเคราะห์ศักยภาพของสถาบัน กลุ่มเป้าหมายและทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อกำหนดความถนัด จุดเน้น และ เป้าหมายในอนาคตที่ตอบโจทย์การพัฒนาของประเทศ 2) ศึกษาและกำหนด sector ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม ที่สถาบันมีศักยภาพสามารถตอบสนองได้ 3) ศึกษาและกำหนด area ที่สถาบันมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามความเชี่ยวชาญร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 4) วิเคราะห์และแสวงหาความร่วมมือระหว่างกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (strategy partner) 5) ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการ Reprofile โดยคงไว้ซึ่งพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม 6) กลยุทธ์สำคัญในการ Reprofile คือ right size และ right direction 7) กลไกการบริหารจัดการและระบบธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทใหม่ของสถาบัน และ 8) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (strong leadership) รวมถึงบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจมีเป้าหมายร่วมกัน (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2559)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นทำให้การเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทำให้การเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับสถาบันอุดมศึกษานั้นต้องตอบโจทย์ความต้องการของผู้ศึกษาทั้งทางด้านความรู้และคุณวุฒิหลังสำเร็จการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติจึงเป็นความสำคัญที่ต้องมีการทำวิจัยเพื่อค้นหาลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบันได้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ

3. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. ภาพรวมอุดมศึกษาของประเทศไทย

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2569) ได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2569 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีวิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานกลางที่มีสมรรถนะสูงในการขับเคลื่อนการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” ซึ่งมุ่งเน้นที่การผลิตและพัฒนากำลังคน การต่อยอดองค์ความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูงที่จำเป็น เพื่อเสริมความแข็งแกร่งและยกระดับขีดความสามารถด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รวมถึงการร่วมแก้โจทย์ระดับนโยบาย ซึ่งการดำเนินงานของ สป.อว. มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายบริการหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแผนทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนระดับ 3 ที่เกี่ยวข้อง คือ กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พ.ศ. 2566 – 2570 และ แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของ สป.อว. ตลอดจนสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโครงการสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล และโครงการสำคัญของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรควรได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ และพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม นอกจากนี้หลักสูตรควรเกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) โดยทั่วไปพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา พื้นฐานด้านสังคมวิทยา และพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจะต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งบริบทของการจัดการศึกษาของไทยที่จะต้องดำเนินการตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงปัญหาและสภาพของปัญหาก่อน แล้วจึงระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือกันของฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เพื่อให้หลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาขึ้นมีคุณภาพในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะจะบอกถึงความมุ่งหวังว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและความรู้ความสามารถในลักษณะใด รวมถึงยังเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณากำหนด

จุดประสงค์อย่างรอบคอบ โดยกำหนดอย่างชัดเจนและเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาและค่านิยมของสังคม สภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ หรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ดังนั้น หลักการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (วารีรัตน์ แก้วอุไร, 2564)

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) ได้แก่ หลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร (Tyler's rationale) ซึ่งเน้นว่าการพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) สถาบันการศึกษาต้องการบรรลุวัตถุประสงค์อะไร 2) มีวิธีการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น 3) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างไร

ทาบา (Taba, 1962) ระบุว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ (ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร หรือวัตถุประสงค์เฉพาะรายวิชา) 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนคาบการเรียนการสอนของแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรม 4) การประเมินผลตามวัตถุประสงค์ จุดเด่นในแนวคิดของทาบาอีกประการหนึ่ง คือ ยุทธวิธีการสอน (teaching strategies) และประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะต้องคำนึงถึงอยู่ 2 ประการ คือ 1) ยุทธวิธีการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นสิ่งกำหนดสถานการณ์เงื่อนไขการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิต ดังนั้น การจัดรูปแบบของการเรียนการสอนจะต้องแสดงลำดับขั้นตอนของวิธีการเรียนรู้ด้วย 2) หน้าที่ของยุทธวิธีการสอนเป็นสิ่งที่หลอมรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้ามาไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน

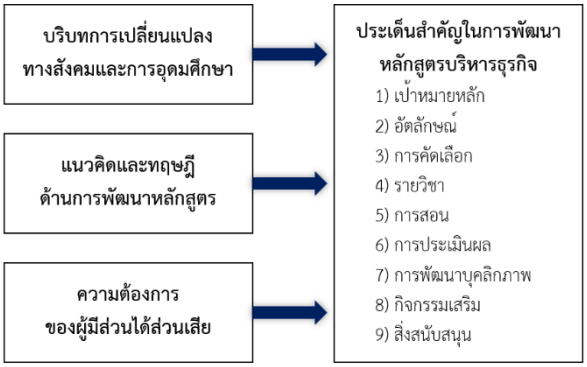
หลักการและเหตุผลของไทเลอร์ (Tyler, 1949) จึงเปรียบเสมือนโครงสร้างหลักในการพัฒนาหลักสูตร 4 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล ส่วนแนวคิดแบบอุปนัย (Inductive Approach) ของทาบา (Taba, 1962) เปรียบเสมือนขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ไม่ควรมาจากผู้เชี่ยวชาญเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรผ่านการรับฟังเสียงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จนเกิดเป็น "พิมพ์เขียว" ของหลักสูตรสะท้อนความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

3. การศึกษามาตรฐานของอุดมศึกษา

ในด้านมาตรฐานของหลักสูตรที่เปิดสอนโดยทั่วไปแล้วจะมีการพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) (1) ปรัชญาของสถาบัน สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานจะมีปรัชญา หรือจุดมุ่งหมายของสถาบันเด่นชัดว่ามุ่งด้านใด (2) นโยบายของสถาบัน สถาบันแห่งนั้นควรมีการกำหนด

แผนระยะสั้น ระยะยาว ชัดเจน มีการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนินงานจากปัจจุบันสู่อนาคตมีนโยบายของสถาบันชัดเจนในด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหาร การเงิน บุคลากร นิสิตนักศึกษา หลักสูตรและการสอน มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานให้เห็นอย่างมีระบบ (3) การบริหารงาน มีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมกับสถาบัน มีการแบ่งงาน การกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม มีผู้ทรงคุณวุฒิรับผิดชอบภาระงานด้านต่าง ๆ (4) การบริการ มีการบริการด้านต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้โดยความสะดวก (5) อาจารย์ สถาบันมีจำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิตรงกับสาขาที่เปิดสอนอย่างเหมาะสม มีอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพในการสอน มีคุณภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี รักการค้นคว้า หาวิธีสอนใหม่ สนใจนิสิตนักศึกษา (6) นิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานที่ดีจะต้องมีกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่เป็นเป้าหมายอย่างชัดเจน (7) หลักสูตรการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาควรมีมาตรฐานของหลักสูตรที่มีแบบแผนเป็นที่ยอมรับ มีแผนการพัฒนาหลักสูตร เกณฑ์ประเมินหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา การจัดตารางสอน ตารางสอบ การกระจายเพื่อหารายวิชาให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบัน (8) การสอน การสอนเป็นดัชนีที่บ่งบอกให้ทราบมาตรฐานการศึกษาแห่งนั้น (9) งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา (10) ห้องสมุด (11) อาคารสถานที่ อาคารสถานที่สะอาด มีระเบียบ ถูกหลัก และสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย (12) การวิจัย ผลงานทางการวิจัย การเขียนเอกสาร ตำราหรือสิ่งตีพิมพ์ (13) การเงิน การจัดดำเนินการอุดมศึกษาจำเป็นต้องใช้เงินมาก (14) การบริการชุมชน สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการอุดมศึกษา เช่น ปรากฏการณ์ด้านประชากรและสังคมแรงงาน นโยบายด้านการศึกษา และกระแสการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba, 1962) และทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น 3) ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และ นักศึกษาปัจจุบัน การศึกษาตัวแปรดังกล่าวจะนำไปสู่หลักการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 9 มิติ ประกอบด้วย เป้าหมาย อัตลักษณ์ การคัดเลือก รายวิชา การสอน การประเมินผล การพัฒนาบุคลิกภาพ กิจกรรมเสริม และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถออกแบบกรอบแนวความคิดการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือ

1.1กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ประกอบไปผู้บริหารและคณบดีมหาวิทยาลัยชั้นนำที่เกี่ยวข้องในสายบริหารธุรกิจ ของมหาวิทยาลัยรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน กลุ่มตัวอย่างต้องมีประสบการณ์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาอย่างน้อย 8 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 4 คน

1.2กลุ่มผู้ปฏิบัติตามนโยบาย อันประกอบไปด้วยประธานหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตและคณาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยชั้นนำที่เกี่ยวข้องในสายบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน

1.3กลุ่มบัณฑิต อันประกอบไปด้วยผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1) ผู้จบการศึกษาไปแล้วมากกว่า 5 ปี และทำงานในสายบริหารธุรกิจ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน

2) ผู้จบการศึกษาไปแล้วไม่เกิน 5 ปี และทำงานในสายบริหารธุรกิจ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน

1.4 กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต อันประกอบไปด้วยผู้ประกอบการกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 6 คน

1.5 กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน อันประกอบไปด้วยนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ทั้ง 4 ชั้นปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 40 คน โดยแบ่งโควตาชั้นปีละ 10 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนา

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ TCI, Scopus และ ISI เป็นต้น โดยนำมาพัฒนาเป็นประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต นักการศึกษาด้านธุรกิจศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหาร คณบดี ประธานหลักสูตร คณาจารย์ ผู้ประกอบการ ตลอดจนบัณฑิตศิษย์เก่าของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และปิดท้ายด้วยการสนทนากลุ่มร่วมกับนักศึกษาปัจจุบันทุกชั้นปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนมุมมองจากทุกภาคส่วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก

4.1พัฒนาทัศนคติเชิงปรากฏการณ์ของผู้วิจัยด้วยเทคนิคการใส่วงเล็บหรือการละทิ้งอคติ ข้อสงสัย และความเชื่อส่วนบุคคลของผู้วิจัย ไม่ถามชี้นำหรือชักโยงข้อมูลให้เป็นไปในลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการ

4.2จัดทำข้อมูลที่รวบรวมได้ให้อยู่ในรูปแบบของเอกสาร แล้วอ่านข้อมูลทั้งหมดหลาย ๆ ครั้งเพื่อมองภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษาและใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยโปรแกรม ATLAS/TI ช่วยในการจัดระบบข้อมูลขั้นต้น เพื่อให้ง่ายแก่การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

4.3กำหนดหน่วยวิเคราะห์ โดยการพิจารณาจากข้อความหรือคำบรรยายจากแหล่งข้อมูล

4.4แปลงหน่วยวิเคราะห์ให้เป็นข้อความที่อธิบายความหมายทางจิตวิทยา ในการแปลงประสบการณ์ที่แหล่งข้อมูลบรรยายด้วยภาษาทั่วไปให้เป็นคำบรรยายที่สะท้อนความหมายทางจิตวิทยา

4.5นำผลจากข้อ 4 มาสังเคราะห์โครงสร้างของปรากฏการณ์ เพื่อค้นหาแก่นแท้ของประสบการณ์ของแหล่งข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา

5. ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องครอบคลุมทั้ง 9 มิติ โดย 1) การตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ด้วยการกำหนดเป้าหมายหลักสูตรและรายวิชาให้สอดรับกับแนวโน้มธุรกิจ ควบคู่ไปกับ 2) การพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิต ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และ

การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ โดยมี 3) การคัดเลือกและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพ เป็นกลไกเฟ้นหาผู้มีศักยภาพและวัดผลอย่างละเอียด

นอกจากนี้ต้องมุ่งเน้น 4) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ ผ่านกิจกรรมจำลองธุรกิจหรือโครงการร่วมกับภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่ 5) การพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ทั้งด้านเทคนิค ดิจิทัล และ Soft Skills ให้พร้อมปรับตัวตามสถานการณ์ โดยใช้ 6) การประเมินผลที่ครอบคลุม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างรอบด้าน ตลอดจนส่งเสริม 7) การพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรม เพื่อสร้างความรับผิดชอบและลักษณะนิสัยที่เหมาะสมในองค์กร 8) กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดสรร และ 9) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งด้านเทคโนโลยี อาคารสถานที่ และบริการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเพื่อเอื้อต่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. การตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับตัวให้เท่าทันพลวัตของตลาดแรงงาน โดยข้อค้นพบที่ระบุว่า บัณฑิตต้องมีทักษะการคิดเชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) และงานวิจัยของ ศิรินธร เอี๊ยบศิริเมธี และคณะ (2567) ที่เน้นย้ำว่าทักษะสำหรับบุคลากรในสายบริหารธุรกิจปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงความรู้เฉพาะทางตามศาสตร์ที่จบการศึกษามา แต่ต้องครอบคลุมถึงทักษะทางดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาเชิงกลยุทธ์ และทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ผันผวน รวมถึงทักษะทางสังคมและความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญต่อการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันจึงต้องก้าวข้ามการผลิตบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตามศาสตร์ของตนแบบดั้งเดิม ไปสู่การสร้างสมรรถนะเฉพาะทางที่มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อพลวัตของเศรษฐกิจดิจิทัล (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564)

2. การพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการทำงานและการพัฒนาอาชีพในอนาคต การปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม ความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนมีการสร้างสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ดังนั้น หลักการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วารีรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจยุคใหม่ต้องประกอบด้วยทักษะการตลาดที่ผสานกับการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นบุคลากรที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง (วัชราภรณ์ ขายม และคณะ, 2568)

3. การคัดเลือกและประเมินผลไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในเครื่องมือรับนักศึกษา แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรและบัณฑิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) งานวิจัยของ ธีรนันท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล (2567) พบว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งยังสามารถแสดงออกและปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม เช่นเดียวกับการวิจัยของ นาวา มาสวนจิก และคณะ (2568) พบว่า พื้นฐานทางธุรกิจที่แข็งแกร่งต้องครอบคลุมทั้งทักษะทางการบริหารธุรกิจ ทักษะการสื่อสารที่ทรงพลัง ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ควบคู่ไปกับการเท่าทันต่อสถานการณ์โลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งความรู้เหล่านี้จะทรงคุณค่าต่อเมื่อถูกนำมาผสานเข้ากับทักษะการปฏิบัติ จึงจะช่วยขับเคลื่อนธุรกิจท่ามกลางความท้าทายใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสร้างพันธมิตรกับภาคธุรกิจเป็นวิธีการที่ช่วยสร้างทักษะให้บัณฑิต สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2568) ที่มุ่งสร้างกำลังคนสมรรถนะสูงตามความต้องการของประเทศ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้บัณฑิตเข้าใจระบบองค์กรและโซ่อุปทานอย่างลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ในตำราเพียงอย่างเดียว (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ นาวา มาสวนจิก และคณะ (2568) แสดงให้เห็นว่า การลงมือทำจริงภายใต้ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างคุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับเนื้อหาธุรกิจได้อย่างเท่าทันเหตุการณ์ ทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการนำทฤษฎีและงานวิจัยสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระบวนการเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างคุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์ในตลาดแรงงานสากล

5. การพัฒนาทักษะที่หลากหลายเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ ศิรินธร เอี๊ยบศิริเมธี และคณะ (2567) แสดงให้เห็นว่า การบูรณาการทักษะหลายด้าน โดยเฉพาะการเป็นผู้ประกอบการและความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่วิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรองจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือ แต่เป็นสมรรถนะหลักในการติดต่อประสานงานกับคู่ค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับสากล

6. การประเมินผลที่ครอบคลุม การประเมินผลไม่ได้เป็นเพียงขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการสอน แต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจบริบทที่เฉพาะเจาะจงไปสู่ภาพรวมที่กว้างขึ้น การประเมินผลที่ครอบคลุมช่วยให้ผู้สอนเห็น

ความเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระตามหลักการของทาบา (Taba, 1962) ที่เชื่อว่าการประเมินผล คือ กลไกในการปรับปรุงลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ การประเมินที่เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการและตรวจสอบพื้นฐานเดิมของผู้เรียน ช่วยให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้เกิดการวางแผนการเรียนตามความสนใจเฉพาะบุคคล หนึ่งใจหัวใจสำคัญของหลักสูตร คือ ยุทธวิธีการสอน (Taba, 1962) ดังนั้น ข้อมูลจากการประเมินผลจะกลายเป็นฐานสำคัญในการปรับปรุงการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการเรียน ส่งผลให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น เสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Taba, 1962) กระบวนการนี้จะหล่อหลอมให้บัณฑิตเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ที่สามารถออกแบบนวัตกรรมบนฐานงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทสังคมได้ (ธีรนันท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล, 2567)

7. การเสริมสร้างจริยธรรมควบคู่กับวิชาการเป็นความต้องการที่เร่งด่วนตามยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่มุ่งพัฒนาทักษะทางวิชาการคู่กับการปฏิบัติพร้อมกับพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานสากล (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ วัชราภรณ์ ขายม และคณะ (2568) พบว่า การมุ่งการพัฒนาจริยธรรมและบุคลิกส่วนบุคคลในหลักสูตรช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นมืออาชีพมากขึ้น ในงานวิจัยของ นาวา มาสวนจิก และคณะ (2568) ได้ขยายขอบเขตของการเสริมสร้างจริยธรรมควบคู่กับวิชาการไปสู่การสร้างจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและ AI เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและการมีวิจารณญาณต่อข่าวสาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคดิจิทัล

8. กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ทำหน้าที่สำคัญในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติผ่านการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิดที่ต่อเนื่องและการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง (Taba, 1962) วิจัยของ ศิรินธร เอี๊ยบศิริเมธี และคณะ (2567) ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมประกอบการเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มี โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่กดดันและเปลี่ยนแปลงเร็วจะช่วยหล่อหลอมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสร้างได้จากการบรรยายในห้องเรียน

9. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินงานลดช่องว่างทางการศึกษา โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนิสิตนักศึกษาที่ด้อยโอกาส และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ทรัพยากรการศึกษาและการสนับสนุนจากองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ ธีรนันท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล (2567) ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเพียงอาคารสถานที่หรือครุภัณฑ์ แต่เป็นระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่เอื้อต่อการสร้างสมรรถนะที่หลากหลาย อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ระดับบัณฑิตศึกษา

สิ่งสนับสนุนการเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องเอื้อให้บัณฑิตสามารถสร้างและออกแบบนวัตกรรมได้จริง บนฐานของการวิจัยและหลักวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทสังคม ทรัพยากรที่เอื้อต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงของผู้เรียน นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตได้อย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” ชี้ให้เห็นว่า การขับเคลื่อนหลักสูตรให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันจำเป็นต้องบูรณาการความต้องการของตลาดแรงงานเข้ากับกระบวนการพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการมุ่งเน้นทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการสื่อสารที่ทรงพลัง ซึ่งเป็นแก่นสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องการในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือที่เหนียวแน่นกับภาคธุรกิจผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และการฝึกงานในสถานประกอบการจริง ยังเป็นกลไกหลักที่ช่วยให้บัณฑิตสามารถปรับตัวเข้าสู่โลกการทำงานได้อย่างไร้รอยต่อ ควบคู่ไปกับการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และ AI เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

8. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจยุคใหม่ จะมุ่งเน้นการปรับปรุงรายวิชาให้สอดรับกับแนวโน้มของตลาดแรงงานและนโยบายระดับชาติ โดยใช้การประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อวัดสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียน การพัฒนาในลักษณะนี้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพบัณฑิต ทั้งในด้านทักษะทางเทคนิค (Hard Skills) เช่น โลจิสติกส์ดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะทางสังคม (Soft Skills) ผ่านกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม โดยมุ่งเน้นการจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมบนฐานของงานวิจัย เพื่อผลักดันให้บัณฑิตมีความเป็นมืออาชีพ มีบุคลิกภาพที่ดี และมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในสายงานและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนในยุคสังคมสูงวัยและเศรษฐกิจดิจิทัล

9. ข้อจำกัดการวิจัย

1)ข้อจำกัดด้านขอบเขตของบริบทและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเชื่อมโยงกับคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมเป็นหลัก ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเอกชน หรือมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่น

2)ข้อจำกัดด้านความผันผวนของโลกธุรกิจและเทคโนโลยี ความจำเป็นในการปรับตัวของหลักสูตรตามแนวโน้มเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมสูงวัย เป็นตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อค้นพบในปัจจุบันที่เน้นทักษะดิจิทัลหรือความต้องการของตลาดแรงงานในขณะนี้ จึงเป็นเพียงภาพสะท้อนในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเท่านั้น

3)ข้อจำกัดด้านการนำไปใช้ ผลการวิจัยเสนอหลักการพัฒนาหลักสูตร 9 มิติ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอุดมศึกษา การนำไปปฏิบัติจริงในสถาบันอื่นอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ หรือนโยบายเฉพาะของแต่ละสถาบันที่แตกต่างกัน

10. ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและอัพเดตหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและแนวโน้มของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การใช้ข้อมูลการจ้างงานและการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการจะช่วยให้หลักสูตรมีความทันสมัยและตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาและพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการนำประสบการณ์จริง เช่น การฝึกงานและโครงการร่วมกับธุรกิจมาบูรณาการในหลักสูตรเพื่อเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการทำงานในสภาพแวดล้อมจริง

3) ควรวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีความสามารถในการปรับตัวและประสบความสำเร็จในสายอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

ธีรนันท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล. (2567). การศึกษาความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, *8*(1), 40-54.

นาวา มาสวนจิก, อัจฉรพร เฉลิมชิต, พรวดี รักษาศรี, กชนิภา วานิชกิตติกูล, สุนทรียา ไชยปัญหา, ศิรินทร เลียงจินดาถาวร, และสมใจ จอมหงษ์. (2568). ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *9*(1), 555-567.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์ ประเทศไทยในอนาคต Future Thailand มิติที่ 3 การศึกษาไทย Future Thailand: Education*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วัชราภรณ์ ขายม, ประวิทย์ พุ่มพา, ขจรจิตร์ ธนะสาร, และสรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต. (2568). การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต แขนงวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. *วารสารศิลปการจัดการ*, *9*(5), 281-295.

วารีรัตน์ แก้วอุไร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร: จากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศิรินธร เอี๊ยบศิริเมธี, ประภากร อุ่นอินทร์, กิตติยา ปริญญาสุรเดช, จตุรวิทย์ ศศิธรานนท์, และณานนพ สืบพิลา. (2567). ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *18*(3), 249–266.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2569). *สถานการณ์ประชากรไทยปี 2569 “พลิกวิกฤตเกิดน้อย-สังคมสูงวัย”.* สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558.* สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2568). *แผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2569*. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559).* สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. Harcourt, Brace & World.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction.* University of Chicago Press.